ALLATII

De Symeonum scriptis.

ALLATII

De Symeonum scriptis.

LEONIS ALLATII
DE SYMEONVM
SCRIPTIS DIATRIBA,

SYMEONIS METAPHRASTÆ LAVDATIO,

AVCTORE MICHAELE PSELLO:

SANCTÆ MARIÆ PLANCTVS,

IPSO METAPHRASTE, AVCTORE;

EIVSDEM ALIQVOT EPISTOLÆ.

LEONE ALLATIO IPSO INTERPRETE.

ORIGINVM
RERVMQVE CONSTANTINOPOLITANARVM

MANIPVLVS,

VARIIS AVCTORIBVS.

F. FRANCISCVS COMBEFIS *Congregationis S. Ludouici Ord. Prædicatorum, ex vetustis MSS. Codd. partim eruit, omnia reddidit, ac Notis illustrauit,*

Versa Pagina syllabum indicabit.

PARISIIS,
Sumptibus SIMEONIS PIGET, Bibliopolæ Parisiensis, Viâ Iacobæâ, sub signo Prudentiæ.

M. DC. LXIV.
SVPERIORVM PERMISSV.

OPVSCVLORVM AVCTORVMQVE SYLLABVS,

ALTERA TOMI PARTE.

1. INcerti Demonstrationes Chronographic. *ex Reg. Cod.*
2. Constantini Porphyrogennetæ de Christi Imagine Edessena. *ex Reg. Cod.*
3. Orientalium Epistola Synodica ad Theophilum Imp. de cultu SS Imag. *ex Card. Maz. Cod.*
4. S. Nicephori Patriarch. CP. dissertatio cum Leone Armeno Imp. de Cultu SS. Imaginum. *ex Cod. Sorbon.*
5. Theodori Grapti Confessoris Vita, &c. *ex Reg. Cod.*
6. S. Germani Archiep. CP. de Zona S. Mariæ, & Pueri Iesu Fasciis; inque Templi Encænia. *ex Reg. Cod.*
7. Incerti de Ædificio Templi S. Sophiæ. *ex Cod. Raph. du Fresnel*
8. Procopij Rhetoris de eodem. *ex 1. de Ædificiis Iustiniani, edit. Maltreti S. I. Reg. Lupar.*
9. Photij Patriarchæ CP. descriptio Nouæ Ecclesiæ Basilo Macedone Imp. *ex Lambecij Cod. Edit. Lup.*

CLARISSIMO VIRO AC ERVDITISSIMO LEONI ALLATIO,

FR. FRANCISCVS COMBEFIS ORDINIS FF. Prædicatorum Congregationis Sancti Ludouici strictioris obseruantiæ, εὖ πράττειν.

GRATIORNE tua tibi de Symeonum scriptis, Vir doctissime, futura Diatriba, quòd vel serò tandem, diuque tibi expetita, in tuum redit sinum; non ipsa tibi in tuis solum schedis propria (qualis bonæ memoriæ sodali meo R. P. Goario tradita, mihique eius decessu deposito credita, ac pro facultate, vbi se tulit occasio, laudata) sed Regiæ Lutetiæ typorum cultu eleganti ornata; quo in omnium versari manibus queat, cunctis deinceps communis thesaurus facta; an ferè despectior, quod tantis parenti substracta, non satis ex voto, pro illa dilatione, per curas posteriores, iudicio sensuque tuo adoleuerit: qui nempe Solonis more, illoque forsan iustiori titulo, ipse omnium vel maximè Græca literatura, Doctor, dicere non verearis,

Γηράσκω αἰεὶ πολλὰ διδασκόμενος : dum quicquid Græcorum omnis ætatis Auctorum est, sic vnus pellegis, excutis ac deuoras; quicquid denique in eis scitu dignum acu attingis atque obseruas, ac tibi commodum reponis, rem scilicet literariam ac sacram ditaturus; vt in te tota collecta Græcia, in te superstes vigensque, suis ipsa effœta dispendiis penéque emortua, videatur. Sic nimirum in communis nuper amici eruditas aures deponebas; potuisse nimirum te plura addere, quæ legenti in dies succurrerent, si tua huius lucubrationis tibi copia fuisset. Atque vtinam non defuisset, vt nec ea nos deficerent, quæ inde oppido erudita accessura erant. Vt tamen ipse remitterem, nec tutum putaui, nec vt Romæ ipse ederes, opportunum. Non latebat, tuis aliis (in Fidei præsertim subsidium) Romæ sudare prælum. Inde Græciæ Orthodoxæ tomos alios accepimus, alios expectamus; cum cum primis, cui clarissimi Confessoris Georgij Metochitæ à me acceptos ex Christianissimi gaza libros verè aureos, ac qui promptuarij loco traditionis de processione Spiritus & à Filio, videri possint, inserturus es. Hinc abs te χρείαν breui præstolamur, Pseudohistoriæ veræ Vnionis Latinos inter & Græcos, Siluestri Sguropuli Græci allophyli, Roberto Croyghton Anglo pariter ἐπιρρόδοξῳ euulgatore ac vindice. Quid enim vetat, Anglicani desertoris candore detortum titulum, eius Synodi inuidia, fidei ipsa æmulatione, mitiori æquè ac veriori, Gallum hominem Romanæ Fidei tenacem (id est, Catholicæ) mutare? Vnum vel maximè huic tantæ molis operi parem Purpuratorum Senatus, summusque ipse Antistes (qua tua Græcis rebus πολυμαθία) existimarunt, ac negotium seriò injunxerunt. Strenueque exequeris, tametsi graui annis senectute, ac qua nemo alius non magis vacationem deposceret. Vel hic tamen tua signanda tropæa. Quàm facilis putas veteranus dissolues, quod juuenili calore vnius alteriusve Iesuitæ Anglus obgannit, Photij Patriarchæ injuriâ, quod æquales ipsi ac Græci, grauesque historici acrius etiam fidei ac disciplinæ zelo seriò perscripsere; è quibus allata mihi aliqua in Recensitu Bibliothecæ PP. Concionatoriæ Auctoribus, castiganda perinde Angli nebulonis petulantia cum pari

inscitia, Photij illis vindicijs, ceu qui schismatis Antesignanus existat. Hacte perinde arena, ἀεὶ πτὰ petebant, Illustrissimi ac Reuerendissimi Archiepiscopi Parisiensis Petri de Marca, vota, cum familiari mecum, pro antiqua necessitudine, haud rarò colloquio ac fabulatione (nec enim vnum Stephanum Baluzium ac Sorbierium in necessariis Vir ille habebat) Ecclesiæ injuriam in obscuro illo Crucigero Græculo segrege (ejusque magis productore, aucto illi multis veneno extra fidem Interpretis) seriò quereretur, tuaque vel maximè opera gliscenti malo occurrendum putaret.

Ad tuam verò hanc de Symeonum Scriptis Lucubrationem quod attinet, hærebat animo Eminentissimi Cardinalis Francisci Barberini amantissimis literis, mox à R. P. Iacobi Goar sodalis mei Viri eruditi ac communis amici excessu, commendatio; hærebat & Prædicatorum familiæ, cuius alumnum profiteor, qua te beneuolentia prosequitur, tuáque admiratur, Antistitis summi sæpius repetita jussio: hærebat denique ipse tui amor, & quod magnum ducebam, vel hac minima officij præstatione Virum demereri, qui vnus literatos omnes demereri modis omnibus studeat; in quo ipso non nesciebam gratiam me initurum, eorum omnium qui in Metaphraste Græcisque monumentis Ecclesiasticis, quibus Sanctorum gesta ornantur, extantque consignata, vel serò sapere cupiant, tuisque fulgoribus ac luce, inde pridem ijs offusas tenebras, quod passim ἀδέσποτα habeantur, procliniusque Metaphrastæ nomen asciuerint, nostrorum effusiore, quàm cata liberalitate, dispellere aueant. Quantis, putas, Simon Vuagnerechius S. I. tuus pridem admirator, quod per Epistolam, ac quantum eius angustiæ patiebantur, hujusce tuæ Diatribæ parte aliqua donaueras, Baronioque ac Bellarmino, vti ipse fatetur, incomperta docueras, jam integra gratularetur, nisi Deus Virum Sanctorum amantem, vitâ interim functum, Sanctis commodum (vt spes est) adjunxisset. At præstabunt, qui etiamnum eadem ex Societate, majore conatu ac opera in eam rem incumbunt, vt Sanctorum vetusta Acta illibata producant, illustrent, Auctoribus suis asserant, ac (ne Græciæ injuriam queraris, Græcis ipsis monumentis suppressis, du so la prodeunt

Latinæ Versiones, vti Lipomano factitatum ac Surio) etiam Græca ad rerum fidem, eorumque gratiam qui Græcè callent, in mantissæ partem, Martio, cui desudant, deincepsque adhibeant; Godefridus scilicet Henschenius, ac qui effœti iam præclari senis ac emeriti Ioannis Bollandi, eadem ipsa palæstra, Daniel Papebrochius generosus Athleta locum excipiens, Græca digerit. Dudum tua hæc auidi expectant, ex meque solicitant, ÿs plurimum juuandi, ac ipsi juuaturi. Ea sanè quæ juuando sint, illorum studia, ac queis suppetias ire longè gloriosum; non quibus Thomam Doctorem Angelicum, quibus alios Cœlites, eo vel nomine quod Prædicatoriæ togæ candore conniteant, ne scriptores quosque, eruditione etiam præstantes, eaque piÿs omnibus ac eruditis olim, nuncque commendabiles, dicam, nescio quibus acti furiis, ac quibus obsequentes, fatigant; sicque, diuino tribunali sistendi, religiosissimi Viri ac Patres, Apostolici pectoris Virorum alumni, inque muneris ejusdem ac Prædicatores partem asciti, rationes parant. Ignoscat Deus, ac saniora inspiret. Nos interim juuemur, ac, quà facultas, juuemus. Iubabis ipse gratiamque augebis, cùm Græcarum Italiæ Bibliothecarum Catalogos in lucem publicam dabis, ne nos lateat, quibus in locis occulti thesauri (Vitæ scilicet ac Encomia Sanctorum) quorum duntaxat priora verba atque titulum Indiculis annotasti. Ejus verò per literas spem fecisti, cùm in tuis id desiderari, vt plena vtilitas foret, tum ego scripsissem, cum verò aliÿ monuissent. Nec nostris desunt Regiæ Lutetiæ clarioribus Bibliothecis exarata libris Græcis Martyria, Actaque Sanctorum ac monumenta (Regia maximè, Card. Maz. τοῦ μακαρίτου, ac Excel. Viri Petri Seguierÿ Franciæ Cancellarÿ, ipsa librorum Græcorum Ecclesiasticorum ingenti nuper copia locupletata) eratque animus eorum indiculum tuis annectere; at deterruit labor, quódque Codices non facile in promptu essent, vnde præsertim ἀκριβείᾳ tui æmula, Auctores ipsos, quoad res patiatur, monumentorum diligenti inspectione, discernerem. Præstabunt ex parte vulgando, eruditis suis Notis, quam laudaui Loyolanam verè sobolem, ac qui ÿs successores eo ipso spiritu surgent. Neque enim ea molitio est, cui duorum triumve ætas

laborque sufficiat. Mortales sumus, vixque scientijs nati, paucisque perfuncti, ac votorum auidi, euocante prouidentia arcanis iudicijs, vita defungimur ac emigramus: τὴν προθεσμίαν Deus Optimus Maximus, quibus sic illi militas ac strenue agis, Vir Clarissime, etiam atque etiam proferat. E Cella nostra Ascetica ac musæolo, in Conuentu sanctissimæ Annuntiationis FF. Prædicatorum Parisiis, VI. Kalendas Nouembris, anni M. DC. LXIII.

LEONIS ALLATII DIATRIBA DE SIMEONVM SCRIPTIS.

ENSVM *confertumque* Simeonum agmen agat, ac præeat Simeon ille senex, fortunatus senex diuinoque eloquio, ô omnibus bonis prosperè perfunctum! celebratus. An potuit sublimius dici? An sperari beatius? Pietatem cum iustitia coniunxerat, humani generis solatia auidè, securéque expectans; oppletus præferuido diuinoque spiritu; in confecta iam ætate mollis artus, valens ipse animo durabat. Is, si Galatino credimus lib. 1. cap. 3. Hillelis filius ob eximiam sanctitatem *Iustus* à Talmudistis cognominatus, in Academiæ Synagogicæ defectu multa de Christo dixerat, quæ in Talmudicis libris sparsim leguntur: si Genebrardo lib. 2. Chronologiæ, inter octoginta Hillelis discipulos clarior, in quo ex Talmudicorum sententia spiritus Synagogæ Magnæ, qui erat Prophetico minor, communi tamen maior, defecit: si Mosi Ægyptio, Hillelis filius & discipulus, Gamalielisque à quo Paulus legē didicerat, præceptor; si Cornelio Iansenio, incerta hæc esse, quod in Talmudicis Simeon Iustus dicatur præcessisse Hillelem, neque inter Hillelis discipulos vllus collocetur, cui nomen fuerit Simeonis.

Symeon Domini susceptor; déque eo sententiæ.

Ferunt de eo, cum Esaiæ illa verba exponeret, *Ecce Virgo concipiet*, &c. rei magnitudine obrutum, quæ non intellexerat deleta imminuisse, arcana diuina pro intellectus sui captu dimensum, sed diuina bonitate admonitum, dubiumque fluctuanti exemptum, certam scilicet esse fidem sacrorum oraculorum, quam ipse antequam è viuis excessisset, opere ipso certissimam experiretur. Hæc

multi inter Apocrypha ponunt, narrantur nihilominus à Nicephoro Historiæ Ecclesiasticæ lib. 1. cap. 12. Beauxame ex Hegesippo, quæ tamen in Hegesippo nondum inuenisse se tradit Sebastianus Barradas lib. 10. cap. 2. Vide quoque Petrum Canisium de Maria Virgine lib. 2. cap. 6. & cap. 14. Sed quod affert Cedrenus in Synopsi, effatique sui testem dat Ioannem Chrysostomum, sine admiratione legi non debet; hunc Simeonem vnum è Septuaginta Interpretibus sub Ptolomæo Philadelpho ante Christi aduentum, cum aliis diuinas Scripturas in Græcum sermonem vertisse, dubiumque de Virgine paritura tum illi natum; sed diuino monitu mutata sententia, ex eo tempore promissa sibi de Christo expectasse. Nec ab ista Cedreni narratione recentiores alij Græci abhorruere; Georgius siue Gregorius Pardus Archiepiscopus Corinthi in Expositione Troparij secundi Odæ quartæ Canonis Cosmæ Monachi in Occursum Domini, Ὁ θεολόγος οὗτος καὶ ἅγιος Συμεὼν ἰουδαῖος ὤν, εἷς ὑπῆρχε τῶν ἑβδομήκοντα τῶν ἰουδαϊκῶς συντεθειμένην τὴν παλαιὰν θείαν γραφὴν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλῶσσαν μεταβαλόντων, ὡς ἐκ τῆς Ἑξαημέρου τοῦ θείου καὶ ἱεροῦ Χρυσοστόμου γλώττης τοῦτο διδασκόμεθα ἐπὶ Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως, ὃς ἐντυχὼν τῷ τοῦ μεγαλοφωνοτάτου προφήτου Ἠσαΐου ῥητῷ τῷ φάσκοντι, Ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ λήψεται, καὶ τέξεται υἱόν, διηπίστησε τούτῳ· ἀδύνατον εἶναι οἰόμενος, ὅσον ἐπὶ ἀνθρωπίνῃ φύσει, τὸ, παρθένον τεκεῖν. Οὕτως οὖν ἔχων, ἀποκαλύψεως ἔτυχε θείας, ἕως τότε τῷ βίῳ τούτῳ παραμεῖναι, ἕως ἂν τελεσθῇ τὸ θεῖον τοῦ Προφήτου ῥητόν, ὃ δὴ καὶ τὸ θεῖον ἡμᾶς Εὐαγγέλιον διδάσκει σαφῶς, Πνεῦμα λέγον ἦν ἅγιον ἐπ' αὐτῷ, καὶ ἦν αὐτῷ κεχρηματισμένον, ἤγουν λαληθὲν ὑπὸ τοῦ Πνεύματος ἁγίου, μὴ ἰδεῖν θάνατον, πρὶν ἢ ἴδῃ τὸν Χριστὸν τοῦ κυρίου· ὃ καὶ ὁ Ποιητὴς ἐκ προσώπου τῆς Θεοτόκου τῷ θεοδόχῳ φησίν, Ὃν ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἰδεῖν ἐχρηματίσθη σοι Συμεών, τῶν ἀπορρήτων μύστα, νηπιάσαντα λόγον Θεοῦ, δῆλον ὅτι τὸν ἐξ ἐμοῦ τεχθέντα Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, ἐναγκάλιζε κράζων αὐτῷ, Ἐπληρώθη τὰ πάντα τῆς σῆς αἰνέσεως. *Is Dei receptor Simeon Iudaus vnus erat ex Septuaginta illis Interpretibus, qui sub Ptolomao Philadelpho Hebraicum vetus Testamentum in Gracum transtulerant sermonem, ante Christi aduentum, sicut Diuus Chrysostomus in suo de sex diebus opere tradit. Atque hic Simeon cum Esaia magnitudine excellentiaque vocis inter alios eximij vaticinium legisset, Ecce Virgo concipiet in vtero & pariet filium, fidem dicto prorsus denegauit, ratus id fieri non posse natura viribus, vt Virgo pareret. Sic ei animato diuinitus patefactum est, victurum eo vsque dum Vatis oraculum impleretur. Id nos sacrum etiam docet Euangelium his, Et Spiritus sanctus erat in eo: &, Responsum acceperat, nempe dictum à Spiritu sancto, non visurum se mortem, nisi prius videret Christum Domini. Quod & Poëta Virginis personam pra se ferens Dei receptori dicit: Quem à Spiritu factum videre tibi dictum est, ô Simeon rerum, qua verbis exprimi non possunt, Mysta, puerulum factum, Verbum Dei, eum nempe qui à me Deus & homo genitus est, ample-*

ßere, clamans illi, Repleta sunt omnia tua laudis. Nec diuersa sunt quæ narrat Damascenus Thessalonicensis Concione 4. Simeon ergo trecentos minimum annos natus, si Chronologicis demonstrationibus inniti volumus, Christum vlnis excepit. Simile præter naturam miraculum, Euangelistæ in reliquis huius viri etiam enarrandis minutissimis diligentiam summam, tacituram minimè fuisse mihi certo persuadeo. Verba item Scripturæ quibus id probant, alio & commodiori sensu à Patribus exponuntur. Non est ergo ætas illius à Ptolomæi temporibus repetenda. Ioannes Drusius, vt id quoque addam, in Apophthegmatum Hebræorum & Arabum lib. 1. notat, Galatinum perperam confundere Simeonem Iustum, qui vixit Alexandri æuo vltimus virorum Synagogæ Magnæ cum eo, qui Christum in vlnis gestauit, ob interuallum temporis nimis longum. Addunt alij Simeonem Iustum summum Sacerdotem Iudææ, qui Alexandro Magno obuiam Hierosolymis processisse narratur, Antiquit. lib. 11. cap. 8. ex Filio Oniæ nepotem fuisse, & in Pontificatu successisse. Mirum etiam est quod Celsus ad Vigilium Episcopum de Incredulitate Iudæorum inter Cypriani opera narrat, & secundo repetit, hunc Simeonem cæcum fuisse, & in ipso Christi aduentu visum recuperasse, quod nescio, an vsquam alibi legatur. Id tamen veluti commentum refellitur à Spondano in Annalium Baronianarum Epitome, Anno 1. num. 9.

Simeon hic siue Sacerdos, vt Methodio Patarensi Cyrillo Hierosolymitano Orat. de Occursu Domini, Athanasio lib. de Essentia communi Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Epiphanio de Patribus veteris Testamenti, Leone Imperatore Oratione de Purificat. B. Mariæ Virginis, Dionysio Cartusiano, Sophronio Hierosolymitano Ode in Hypapantem, & Oratione encomiastica in Ioannem Baptistam ac Præcursorem, Francisco Luca, Toleto, Cajetano, Lyrano, Ludolpho, Canisio, & aliis placet; siue non, vt Euthymio, Theophylacto, Iansenio, Barradio, quibus adde & Photium nondum editum in Amphilochiis cap 156. Οὐκ ἦν ἱερεὺς ὁ Συμεὼν, τῶν δὲ ἱερέων ταῖς ἀρεταῖς πολλὰ περιεῖχεν· διὸ καὶ ὁ μὲν ἱερεὺς ὅσα ἐπὶ τῷ βρέφει προσέταττεν ὁ νόμος ἐκείνῳ, τούτοις ὑπηρέτει. ὁ δὲ Συμεὼν τοῖς τε ἄλλοις κατορθώμασι καὶ τῷ πρεσβυτικῷ βεβιωκὼς πολιᾷ, κατὰ τοὺς θείους χρησμοὺς τῆς ἀπολύσεως ἠξιοῦτο. *Non erat Sacerdos Simeon, verùm Sacerdotum virtutibus multum præstabat. Propterea que Sacerdos, quæ de puerulo fieri lex præcipiebat, illis asseruiebat: Simeon, & aliis facinoribus rectè gestis, & senectute iam effœta, venerandaque canitie secundum diuina oracula dimissione dignabatur.* Spiritu prophetiæ, siue Spiritu sancto, qui in iustis est per gratiam & charitatem, vt exponunt Scholastici, in Templo manens, & nescio quid imminentis felicitatis præsentiens, dum inter Numinis supplices ora oculosque obuertit sua,

Simeon incertum an Sacerdos.

videt vndique cinctam splendoribus Virginem, puerique lactentis faciem omnia irradiantem, Deique sibi promissum, quod anxie diù expectauerat, ibi latere animaduertens, moræ longioris impatiens, per multitudinem irrumpens, puerum enixè complectitur, complexusque diuinior ac doctior factus, Canticum illud enunciat: *Nunc dimittis seruum tuum Domine*, &c. Ἐν δὲ τῷ ἱερῷ ὁ Συμεὼν καταντήσας, ἑώρα μὲν πολλὰς μητέρας μετὰ τῶν ἰδίων εἰσιούσας εἰς τὸ ἱερὸν τὴν θυσίαν τοῦ καθαρσίου ἐκτελέσαι. μεθ' ὧν ἀναμέσον ἦν καὶ ἡ τὸν ἀκήρατον τόκον ἔχουσα καὶ βαστάζουσα. ὁ δὲ Συμεὼν ὧδε κἀκεῖσε τὰς ὄψεις περιφέρων, ἑώρα πολλὰς μητέρας ἐν τῷ ἰδιοτικῷ τῆς ἀνθρωπότητος σχήματι, μόνην δὲ τὴν παρθένον ἀπείρῳ τινὶ φωτὶ θεϊκῷ περιτειχισθεῖσαν, καὶ καταδραμὼν ὁ Συμεὼν ἐχώρισε τὰς λοιπὰς μητέρας κράζων ὅπισθεν πάντων. Δότε μοι τόπον. κατέχω τὸν πόθον. ἴδω τὸν προϊδόντα με. τί παιδίσκαι τυγχάνουσαι τῇ ἐλευθέρᾳ συναμιλλᾶσθε. τί τὰ παιδία ὑμῶν τῷ θυσιαστηρίῳ προσφέρετε ὧδε; ὑποστραφεῖσαι προσφέρετε τῷ παιδὶ τῷ ἀρχαιοτέρῳ τοῦ Ἀβραάμ. ἐν τούτοις ὁ Συμεὼν τὸν νηπιοφανῆ κύριον ἐν ταῖς αὐτοῦ ἀγκάλαις κατέχων, τὸν μὲν Ἰωσὴφ καὶ τὴν Μαρίαν ηὐλόγησε. *In Templum Simeon cum peruenisset, videbat multas matres cum propriis filiis in Templum ingredientes, vt lustrationis sacrificium perpetrarent, inter quas erat, quæ immaculatum fœtum habebat, gestabatque. Verum Simeon huc atque illuc oculos conyciens, multas matres in proprio humanitatis habitu conuisebat. Solam Virginem immenso quodam lumine diuino circumfusam. Hinc Simeon cursum arripiens, reliquas matres diuisit, clamans ante omnes, Cedite mihi locum: cōprehendam amores meos: Videam eum, qui me præuiderat. Quid serua cum libera contenditis? Quid huc filios vestros in sacrificium offertis? Reuersæ offerte puero Abrahamo antiquiori. Inter hæc Simeon Dominum, qui puer videbatur, propriis vlnis comprehendens Iosepho, Mariæque benedixit.* Non inelegans est in eundem Simeonem Gregorij Corcathi Episcopi Epigramma, quod nunc occurrit:

Βρέφος παλαιὸν ἡμερῶν ὁ πρεσβύτης
Νῦν Συμεὼν γέγηθεν ἠγκαλισμένος.
Τὸ πῦρ λαβὼν γὰρ λαβίδος τῆς παρθένου
Ἄφλεκτός ἐστι, λάμπεται, φλέγει λέγων,
Ἰδοὺ τὸ φῶς ἔλαμψε τοῖς ἐν τῷ σκότει.
Τοῦτο κραταιὸν τῶν κραταιῶν τὸ βρέφος,
Καταθλάσει δὲ καὶ πύλας τοῦ θανάτου.

Infantem Antiquum dierum, seniculus
Nunc Simeon gestit in vlnis gestans.
Ignem enim ex Virgine velut forcipe accipiens,
Inustus est, illuminatur, incendit, dicens,
Ecce lux effulsit agentibus in tenebris.
Infans hic fortis fortium est:
Ipsasque adeò confringet portas inferni.

Canticum siue Melos suauissimum hanc ob causam ab eodem confectum, locum ob sui diuinitatem inter diuina eloquia meruit habere. Et sanctissimi quique Patres ac Scriptores probatissimi operam suam in eo exponendo posuerunt. Non illud te fugiat, Lector; post Christum exceptum, Cantico, & Vaticinio absoluto, mortem quam diu optauerat, consecutum protinus expirasse, quod tradit Nicephorus. Et si rectè Diui Lucæ verba considerentur, rationi consonum videtur. Christi enim prospectus, dum aberat, vitam senis, ne difflueret, morabatur; vbi aduenit, veluti abrupto obice soluta est. Nec longè est Augustinus serm. 16. in Nat. Domini: *Non expectauit, vt Christum audiret loquentem, quoniam audiuit infantem. Et hoc illi concessum erat iam decrepito, quasi desideranti, & suspiranti quotidie in orationibus suis.* Post mortem à Sacerdotibus sepultura priuatum scribit Epiphanius de Vitis Prophetarum cap. 24. Illius dignitatem, ac sanctitatem, necnon & Sacerdotium contra nostri seculi Hæreticos eloquenter satis propugnauit Petrus Canisius de Deipara Virgine lib. 4. cap. 12.

Sophronij de Simeone Christi susceptore.

Finiam de hoc Simeone narrationem, si quæ de eo narrat Lucas Euangelista à Sophronio Archiepiscopo Hierosolymitano venustissimis, & melle ipso suauioribus Anacræonticis expressa hîc appendam.

Ἀπὸ Βηθλεὲμ παρῆλθε
μετὰ παρθένου τεκούσης,
Βρέφος ἀγκάλαις φερούσης
κλυτὸν ἐς δόμον Θεοῖο.
Βίβλιον κόμιζε Λευΐ,
καθαρὴν φέρε Προφῆτα,
ἵνα τοῦ τεχθέντος Χριστοῦ
διφυὲς κάλος προσάξῃ.
Γενέτῃ γὰρ ἐστὶν ἴσος
Θεὸς ἐκ Θεοῦ, πελάμας
ἴσος αὖ πάλιν τεκούσῃ,
βροτὸς ἐκ βροτῆς γὰρ ὤφθη.
Διὸ σύνθετον καλέσσω
τὸν ἀσυγχύτως φανέντα.
δύο γὰρ φύσεις τελείας
μετὰ σύνθεσιν δοκεύω.
Ἐς Θεὸν, ἐς γενέτλην Χριστὸς ἱκάνει,
δεσποτικοῦ προθέειν σπεύσομεν ἴχνας.
ὅτι Χριστὸς ἐς τοκῆα
Θεὸν ὡς βρέφος προσῆλθεν,
προθέειν προσῆκε πάντας.
Ἔθιμος δ' ἔσαι τι ἐθῆ

ἁγίας χρόνος λοχείης,
Καθὰ Μωσέως κελεύει
νόμος εὐσεβοῦς Προφήτου.
Ζάθεον παῖν τοκῆες
Ἱερουσαλὴμ εἰσῆγον,
βροτὸν ὡς Θεῷ προσοίσειν
τὸν ἀεὶ Θεῷ συνόντα.
Ζάθεος νόμος γὰρ ἴσχει,
ὅτι πᾶν δίοιγον ἄρσην
τοκετοῦ πύλας πανάγνοις,
ἅγιον Θεῷ καλεῖσθαι.
Θυσίαν δ' ὁμοῦ κομίζειν
δύο τρυγόνας κελεύει.
ἀπερυμμένοις δὲ τέκνα
τὰ πελειάδων γενέθλης.
Χριστὸς ἐλευθερίαν πᾶσιν ὀπάζων
Μωσαϊκῶν νομίμων ἄχθος ἀείρει.
ὃς ἐλευθέραν πεποίηται
μερόπων νόμου γενέθλην
θεράπων νόμου φαάνθη.
Ἱερεὺς δέ τις κατῴκει
Ἱερουσαλὴμ ἐν ἄστει.

Συμεὼν μέγας προφήτης,
φορέων Θεοῖο πνεῦμα.
Κράτος ἀξίως ἐτίμα
ἁγίαις φρεσὶν Θεοῖο,
παράκλησιν γὰρ ἰδοῖς
μόνον Ἰσραὴλ ἰδέσθαι.
Λόγον ἐνθέως βοῶντα
ἅγιον παρέχει Πνεῦμα,
ἵνα μὴ μόρῳ προστάλθῃ
πρὶν ἴδῃ γόνον Θεοῖο.
Μεγάρων ἄφνω προσῆλθεν.
ἱερὸν δ' εἰσῆλθε θεῖον.
ἅγιον γὰρ εἶχε πνεῦμα,
ἵνα Χριστὸν αὐτὸν εὕρῃ.
Ὁ νόμος Μωϋσέως ἄρτι τελέσθη
ὅτι Χριστὸς προφανεὶς ἅπασι τέρμα.
Νόμον οἱ γονεῖς τελοῦντες
Ἱερῷ βρέφος παρέχον,
ὁ δὲ δέξατο προθύμως
παλάμαις Θεὸν δικαίαις.
Ξένα θαύματα σκοπέσας,
ἅπερ οὔποτέ τις εἶδεν,
τιτανὸς ἐς ὕψος ὄμμα
λέγε πρὸς βρέφος τοκεῦσι.
Ὁ Θεὸς τεόν με δοῦλον
κατὰ τὸν σὸν ἄρτι μῦθον
ἀπέλυσεν ἐν γαλήνῃ.
ὅτι σοῦ τὸ λύτρον εἶδον.
Περιφανῶς γὰρ αὐτὸς πᾶσιν
ὁρᾶν βροτοῖς παρέχει,
φάος ἔθνεσι φαείνειν
κλέος Ἰσραὴλ λαῷ σου.
Συμεὼν ἐκ προγόνων ὄλβιος ὤφθης,
ὅτι Χριστὸν παλάμαις δέξαο μοῦνος.
Ῥέος ἐκ λόγων θεόθεν
χθονίοις ἔπηκτε θάμβος.
βάθος ἠγνόουν γὰρ οὔτι
κρύφιον σοφῆς προνοίας.
Συμεὼν τότε Προφήτης
μετὰ τοὺς λόγους ἐκείνους
ὀρέγων βρέφος κομίζειν,
Μαριὰμ λέγεται τικούσῃ.
Τὸ βρέφος πάναγνε τοῦτο
εἰς ἔγερσιν ἐστὶ πολλῶν,
μόρον αὐτέων σὺν ἔθνων
ἐς ἐναντίον τε σῆμα.
Ὑπὸ σὸν δὲ πνεῦμα κούρη
δόρυ κάρχαρον διέλθοι,
κραδίαν ὅπως ἀπείρων
φανεροὺς λόγους ποιήσῃ.
Ἔννομος εὐσεβίῃ πᾶσι φαείνει.
πρῶτος ἔγνω Συμεὼν Χριστὸν ἐόντα.
Φάτις εὐθέως ἱκέσθαι
ἱερὰν προφῆτιν Ἄνναν.
θυγατὴρ πάλαι Φανουὴλ
ἀπ' Ἀσὴρ ἐοῦσα φύτλης.
Χρόνοι οὐ βραχεῖ γὰρ αὕτη
συζυγέων τέλεσσε κοῦρα.
ἱερῷ δ' αἰεὶ παροῦσα
Θεὸν ἠμφίαζεν ὕμνοις.
Ψόφον οὐδ' ὅλως ποιοῦσα
πολιοῖς ποσὶν παρέστη,
φανερὸν δ' ἔτευξε Χριστὸν
Ἱερουσαλὴμ πολίταις.
Ψόγον ἐξελοῦσα λύπης
κραδίῃ φύλαττε πάντα
Μαρίη, βρέφος δ' ἐλθοῦσα
ἀπὸ Ναζαρὲτ περιῶν.
Μαρίη, καὶ Συμεὼν, κἀκεῖνος Ἰωσὴφ
μετὰ Ἄννης ἱκέτας σώζετε πάντας.
Μαρίη κλυτὴ σὺν Ἄννῃ,
Συμεὼν, ἄναξ Ἰωσὴφ,
ἱκέτας χθονίοις τεῖχος.

Simeon Stylita, Simeon vir illustris, & maximum terrarum orbis miraculum Sisano oppido ortus, à pascendis gregibus diuino insomnio Ieledæ apud Heliodorum eximium sanctitate virum decem annos ieiuniis, laboribus & vigiliis præter omnium expectationem & instituti illius moderatoribus renitentibus, etiam supra vires sese exercuit. Hinc Palanisi sub montis vertice angusta æde occlusus, quadraginta

dierum ieiunio adeò corpus extenuat, vt nisi à Basto Archipresbytero in re perdita ac deplorata peropportunæ suppetiæ latę fuissent, absque dubio viuendi finem fecisset. Post triennium in ipso vertice montis catena ferrea viginti cubitorum pedem colligatus fines sibi deambulationis, quos etiam si vellet, excedere non valeret, circumscripsit. Illius igitur sanctitatis fama innumeræ ex omnibus nationibus hominum cateruæ concurrunt, vt gratiam inde sibi diuinam comparent, egentium calamitatibus, veluti à laborum, & sollicitudinum perfugio subsidia petant, atque à periculis & dæmonum faucibus eripiant, ereptosque, ac saluti restitutos conseruent. Quid plura? labentes ac penè cadentes fulcit, & omnium vnus ipse desideriis non minus tutelari nomine, etiam imagine expressus satisfacit. Sic cœlestis terrestribus domiciliis vale dictis, sex, deinde duodecim, mox viginti, tandem triginta cubitorum columnam ascendit: ex qua rerum superior quaquauersum radios sanctitatis emittens, rectam omnibus viuendi rationem tanquam arbiter vniuersi indixit, Regibus ac Imperatoribus carus, & post quinquaginta & sex annorum certamen integer mente animam à culpa vacuam Creatori reddidit. Multa de eo, rebusque ab eo gestis Theodorus in Philoth. Histor. cap. 28. Euagrius Scholasticus Histor. lib. 1. cap. 13. & 14. & lib. 2 cap. 9. Nicephorus lib. 14. cap. 51. Eulogius Alexandrinus apud Photium orat. 9. Cod. 230. Metaphrastes in Vita Sancti Theodosij Cœnobiarchæ 11. Ianuarij, & in Vita Danielis Stylitæ 11. Decembris. Gregorius Turonensis de gloria Confessorum cap. 26. Suidas, Cedrenus, Glycas. Præterea Theodorus Petræorum Episcopus in vita sancti Theodosij Archimandritæ: Κατὰ δὲ τὴν Ἀντιόχου γενόμενος μεγαλόπολιν, καλλίστην βουλὴν βουλεύεται καὶ συνετήν, ἀφικέσθαι καὶ πρὸς Συμεώνιον τὸν πάνυ καὶ τῆς αὐτοῦ μεταλαβεῖν εὐχῆς τε καὶ εὐλογίας, ὥσπερ ἐφόδιον ἀρετῆς. Συμεώνιον δὲ λέγω τὸν μέγαν ἐκεῖνον καὶ πρεσβύτην, ὃς ἐκ τῆς τοῦ στύλου περιωπῆς ἡλίου δίκην πᾶσαν τὴν ὑπ' οὐρανὸν ταῖς οἰκείαις τῶν κατορθωμάτων ἀκτῖσιν. καὶ γενόμενος πρὸς αὐτόν, προφητεύεται αὐτίκα τὸ μέλλον ἐπ' αὐτῷ θείᾳ χάριτι γενέσθαι, &c. *Profectus autem in magnam Antiochi ciuitatem, bonum prudensque consilium init, ad magnum Simeonem proficisci, illiusque precum, & benedictionis participem fieri, veluti commeatus ad virtutem. Simeonem, inquam, magnum illum & seniorem, qui ex columnæ culmine solis instar, quæ sub cœlo terra habitatur propriis virtutum radiis illustrauit. Hic statim atque ad eum peruenit, audit ab eo vaticinium de ijs, quæ illi diuina gratia euentura erant*, &c. Sed inter alios Simeon Metaphrastes in eius vita, quæ adhuc extat, quamvis id alij negarent, de quo habentur illa carmina:

De eo Theodorus Petr. Episcopus.

Τῷ Συμεὼνι ταῖς ἀπαρχαῖς τῶν λόγων
Φαιδρῶς προσλάμπει Συμεὼν ἄκρος μέγας,

Οὐ νοῦς πτερωθεὶς πήγνυσι σὺν φρένας.

Antonius eius discipulus.

Nec non & ante Metaphrasten Antonius Monachus, Simeonis discipulus in eiusdem vita, quæ penès me est, in Codice antiquissimo cum illo principio, Ξένον καὶ παράδοξον μυστήριον ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. Et prope finem habetur, Ἐγὼ οὖν ὁ ταπεινὸς καὶ ἐλάχιστος Ἀντώνιος εἰς ὃ ἠδυνήθην κατηξιώθην ἔγραψα τὴν ἱστορίαν ταύτην. *Ego itaque humilis & minimus Antonius pro viribus meis scripsi hanc historiam.* Non est itaque Vitæ huius incertus Auctor, vt putauit Baronius, sed Antonius, qui sæpius in eadem nomen suum declarat. De quo fortè etiam Euagrius intelligendus Histor. lib 1. cap. 13. Τούτου τὰς ἐπισημασίας γέγραφε μὲν καί τις τῶν αὐτοπτῶν γενομένων. Γέγραφε δὲ καὶ λογίως ἐπέκεινα καὶ Θεοδώρητος, ὁ τῶν Κυρεστῶν ἐπισκοπήσας. *Huius res gestas literis prodidit, cùm alius quidam, qui eum oculis aspexit, tùm Theodoritus Ecclesiæ Cyrensis Episcopus eadem disertè exposuit.* Hic Antonius præsens rebus præsentibus adfuit, vt sæpius inculcat de Dracone: Καὶ ἐξέρχεται μετὰ τὴν ἡμέραν ἐκ τοῦ φωλεοῦ αὐτοῦ, καὶ συρόμενος ἔρχεται πάντων ἡμῶν ὁρώντων, καὶ ἐλθὼν ῥίπτει αὐτὸν εἰς τὰ πρόθυρα τῆς μάνδρας. Et infra de Pardo: Καὶ κελεύει τοῦ ὕδατος καὶ τῆς γῆς ῥαντισθῆναι ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ, καὶ ἀπῆλθον ἐγὼ, καὶ κατέβρεξα τὸν τόπον ἐκεῖνον. καὶ τῇ ἑξῆς ἀπῆλθον. Et, Ὅτι δὲ εἶδον ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος, ἀπῆλθον πρὸς αὐτὸν, καὶ ἐθεασάμην τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἦν φαιδρὸν ὡς ὁ ἥλιος, καὶ κατὰ τὸ ἔθος οὐκ ἐλάλησέ με καὶ ἐγὼ ἔλεγον ἐν ἑαυτῷ, ὅτι ἀναπαύεται. καὶ πάλιν ἠκροώμην καὶ ἐφοβούμην προσεγγίσαι αὐτῷ, καὶ τολμήσας λέγω αὐτῷ. Δοῦλε τοῦ Θεοῦ διατί οὐ λαλεῖς με, καὶ τί οὐκ ἀπολύεις τὴν εὐχήν σου. καὶ ἐπιμείνας ὥραν μίαν λέγω αὐτῷ. Οὐδέν μοι λαλεῖς; καὶ τείνας τὴν χεῖρα ἥψάμην τοῦ πώγωνος αὐτοῦ, καὶ ἦν ὄγκηρον τὸ σῶμα αὐτοῦ, καὶ τότε ἔγνων, ὅτι ἐτελειώθη ἐν κυρίῳ, καὶ ἔκλαυσα πικρῶς, καὶ νιψάμενος τὸ πρόσωπόν μου ἐφίλησα αὐτοῦ τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τοὺς εὐλογημένους αὐτοῦ πόδας, καὶ κρατήσας αὐτοῦ τὰς χεῖρας ἐπέθηκα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς μου. Et, Ἐγὼ δὲ ἀδελφοὶ ἐθεώρησα ἄγγελον ἐρχόμενον, καὶ παριστάμενον καθεκάστην ἐπ' αὐτὸν περὶ ὥραν δεκάτην. καὶ συνεώραμεν αὐτῷ ὅλας ἡμέρας ἑπτὰ, καὶ ἡ ἰδέα αὐτοῦ ὡσεὶ ἀστραπή. Et alibi, ne singula recenseam. *Exit aliquando ex latebra sua, & serpens venit, omnibus nobis conspicientibus, ad vestibulum Mandræ, ibique se proijcit.* Et, *præcepit aqua & terra irrigari locum illum, accessique ipse, & irrigaui locum illum, & die sequente abij.* Et, *Vt vero vidi ipse minimus, accessi ad ipsum, & vidi faciem illius, & erat splendida sicut Sol, & vt solebat, non est allocutus me: & ipse intra meipsum dicebam: Quis hic? & rursus aures arrigebam, & illi approximare verebar; tandem audens dixi: Serue Dei quare sermonem mecum non confers, & preces tuas non absoluis? tùm vna hora perdurans dico ipse: Nihil mihi dicis? & extensa manu tetigi mentum eius, & erat corpus illius remissum, & tum agnoui eum vitam finiisse in Domino, & fleui amarè, & lauans faciem meam deosculatus sum os eius & oculos, & benedictos eius pedes, & arripiens*

illius

illius manus apposui super oculos meos. Et, *Ego vero, fratres! videbam Angelum aduenientem, & stantem singulis diebus super ipsum circa horam decimam, & intercedebat cum eo quotidiana consuetudo ad dies decem, & forma illius sicut fulgur.* Non tamen me latet hanc vitam ab Antonio conscriptam Simeonis Metaphrastæ titulum in nonnullis antiquis codicibus prætulisse. Sed frustra. De eo quoque Gregorius Tauromenito oratione de Indictione, & principio anni hæc habet. Οὗτος ὁ μέγας ἔτι παίδων ποιμὴν προβάτων γενόμενος, οὐ τοῖς χοίροις συνδιαιτώμενος κατὰ τὸν ἄτακτον ἐκεῖνον νέον, τὸν ἀποζώντα τῆς πατρικῆς οὐσίας, καὶ συβώτην γενόμενον, οὐδὲ βουκολῶν ἡμιόνους κατὰ τὸν Ἰδουμαῖον Δωήκ. οὔτε μὴν πω δαμάζειν παιδευόμενος, ἀλλ' ἀγέλης προβάτων ἐπιστατῶν κατὰ Μωσέα καὶ Ἰακὼβ, καὶ Δαυὶδ, καὶ Ἀμώς. ἐπειδὴ δὲ ἐκκλησίας εἴσω γένοιτο, καὶ τῶν εὐαγγελικῶν ἀκούσοι φωνῶν, γέροντός τινος αὐτῷ παραινέσαντος, πάντων ἀλογίσας βιωτικῶν, ἀντὶ θρεμμάτων ἡγεμονεύειν λογικῆς ποίμνης παραγγέλλεται: καὶ πρότερον μὲν σχοινίῳ τραχεῖ τὴν ὀσφὺν περισφίγγεται, εἶτα γνωσθεὶς εἰς φρέαρ ἑαυτὸν καθεὶς, ὑπόγειος γίνεται. κἀκεῖθεν αὖ ἐκχωσθεὶς τὸν κιονίτην βίον πρῶτος πάντων ἐκλέγεται, ταῖς κατὰ μικρὸν ἐπιδόσεσιν ἐπαύξων τοῦ στύλου τὴν αὔξησιν. πρῶτον μὲν εἰς ἓξ πήχεις ὑψώσας αὐτὸν, εἶτα μεγαλύνων τὸν αὐτὸν ἄχρι πηχῶν τριάκοντα ἕξ, οὕτω μετάρσιος ἀρθεὶς, καὶ πολλῶν σημείων γενόμενος αὐτουργὸς, δαίμονάς τε φυγαδεύσας, καὶ βαρβάρων ἡμερώσας ἦθος ἀτίθασον, καὶ πολλοὺς πρὸς Θεὸν ἐπιστρέψας, πρὸς τὰς ἀϊδίους μετέστη μονὰς, τῆς αὐτοῦ πολιτείας στήλην τὸν στῦλον καταλιπών. *Hic igitur egregius vir pecorum initio pastor fuit, non inter porcos victitans, vt ille quondam luxu perditus adolescens, qui à paterna domo discessit, ac subulcum se fecit; neque mulorum armentis, vt Idumæus Doëc præpositus, neque pullos edomare condiscens, sed oues pascens, id quod olim Moyses, Iacob, Dauid, & Amos fecisse dicuntur. Verùm cum aliquando Ecclesiam esset ingressus, & Euangelicas voces inaudisset, hortatu cuiusdam senis, contemptis rebus omnibus, ex pecorum magistro ratione ipse præditum pecus efficitur. Ac primum arctissimo fune lumbos astringit. Inde quod iam fama celebrari cœpisset, in puteum se demittens sub terra delituit. Vnde postmodum extractus, columnarem illam vitam omnium primus instituit. Quam quidem columnam paulatim in altum extruens, primum senos ad cubitos exegit. Hinc altius erigens, ad sex & triginta perduxit. Sic arrectus in sublime cum & prodigia quam plurima fecisset, dæmones fugasset, & barbarorum mores inconditos leniisset, & ad Deum plerosque conuertisset, in cœleste domicilium translatus est, atque illam ipsam columnam, tanquam vitæ suæ monimentũ reliquit.* Et Collectanea ex Theodoro Lectore: Συμεὼν ἀπὸ κώμης ἦν Σισὰν, καὶ πρῶτος τῆς κιόνων ἐπιτήδευμα ἐπινόησε μέγας γενόμενος, ὡς δηλοῦσι τὰ περὶ αὐτὸν συγγράμματα. *Simeon à vico Sisan erat. Hic primus exercitationem in columnis excogitauit, magnus effectus, sicut Commentarij de eo indicant.*

Gregorius Tauromenitanus.

Primus itaque omnium vitæ suæ rationem ita instituit, vt dies atque noctes super columnam, quæ Græcis Grammaticis στῦλος, & στήλη ab eadem origine, siue etiam κίων est, ætatem exegerit, ideóque Stylitæ, & Cionitæ, vel Columnarij nomen habuerit. Suidas στυλίτης, ὁ ἐπὶ κίονος ἱστάμενος, *Stylita, qui super columnam stat.* Georgius Hamartolus in Constante filio Constantini post Heraclonem, Ἐφ' οὗ μέγας ἄνεμος, καὶ σφοδρὸς πνεύσας πολλὰ μὲν δένδρα, καὶ παμμεγέθη πρόρριζα ἀνέσπασε. πολλοὺς δὲ καὶ στύλους κιονιτῶν μοναχῶν κατέβαλεν: *Sub quo vehemens, atque impetuosus ventus exortus, plures arbores, easque ingentissimas radicitus euulsit, plures etiam columnas Cionitarum Monachorum prostrauit.* Eclogæ vniuersi Iuris, quam Leunclauius edidit lib. 7. tit. 8. cap. 2. dicitur eos, qui propter loci religionem inde se mouere non possunt, in ius vocandos non esse. Quidam in margine his verbis exemplum adjecit: Ὁποῖοι εἰσιν οἱ τόποι, οἷς που ἑαυτοὺς περικλείουσιν οἱ λεγόμενοι Στυλῖται. *Qualia loca sunt, quibus semet includunt, qui Columnarij dicuntur.* Et notat optimè Leunclauius vocis Stylitæ significatum penitus ignorasse, qui *ærarios* vertit; cum potius debuisset *Columnarios* vertere. Fallitur tamen cum Nazianzeni Gregorij carmina de Columnariis huiuscemodi accipit. Ea sunt:

Georgius Hamartolus.

Leunclauius in Greg. emendatus.

Σάκκῳ τις ἦγος, καὶ σποδῷ καὶ δακρύοις,
Εἴλκυσεν οἶκτον, καὶ χαμευνίας πόνῳ.
Στάσει τὰ νυκτῶν, ἡμερῶν τε τοῖς πόνοις
Μηνῶν τὸ τούτου μεῖζον, εἰ δ' εἴποιμ' ἐτῶν,
Ἄπιστος οἶμαι. πλὴν ἐμοὶ πιστὸν λίαν,
Ὅσοι τ' ἐπόπται τῶν φίλων τοῦ θαύματος.
Πίστις γὰρ ἐστήλωσε καὶ φόβος Θεοῦ.

Sacco alius nescio quis, & cinere, & lacrymis misericordiam attraxit, atque etiam humi molestè cubando, perque complures dies & noctes stando: & quod magis est, menses; immò si annos quoque dicturus sum, incredibile nonnullis futurum opinor. Verum mihi creditu dignissimum, & amicis, qui prodigij huius spectatores fuere. Fides enim eos instar columnarum firmauit, & timor Dei. Si stationis huiuscemodi primordia sub Marciano cœperunt, vt idemmet Leunclauius ex suo Glyca probat. Quomodo Nazianzenus, qui ante Marcianum pluribus annis vixit, illius meminisse potuit? Et licet etiam ante Gregorium Nazianz. apud Romanos super columnas cellulæ strui cœptæ sint, vt docet Asconius in Cicer. Orat. in Q. Cæcilium, quæ Diuinatio in Verrem dicitur. *Mœnius cum domum suam venderet Catone, & Flacco Censoribus, vt ibi Basilica ædificaretur, exceperat ius sibi vnius columnæ, super quam tectum proijceret ex prouolantibus tabulis, vnde & ipse, & posteri eius spectare munus gladiatorium possent, quod etiam tum in foro dabatur.* Vnde ab eodem

Columnarum antiquus vsus.

Mœnio dicta sunt *Mæniana*. Festus, *Mæniana ædificia à Mænio sunt appellata; is enim primus vltra columnas extendit tigna, quo ampliarentur superiora.* Quæ postmodum subsecutæ sunt per Christianos columnæ erectæ non ad conuisenda spectacula, sed ad corpus variis tempestatum æstibus opprimendum, subleuandumque animum adinuentæ sunt, eas plane Nazianzenus cognoscere non potuit, earumque exercitium; multis annis eorum institutore antiquior, nisi omnia Scriptorum verba inuertere velimus. Et Nazianzenus de iis sermonem habet, qui corpore erecto, nec vnquam cubante dies & noctes; & quod magis est menses; & quod incredibile, annos ita consisterent, vt statuæ viderentur. Et quamuis vires humanæ vacillarent, detrectarentque stationem illam continuam & diuturnam, fides tamen, & Dei timor eos obfirmabat, & constabiliebat, idque aptissimè verbi ἐστήλωσαν significatu exprimitur; non vt Leunclauius perperam: *Nam in columnam vt ascenderent, fidem & timorem Dei eos impulisse.* Eodem significatu legitur Lamentationum Hieremiæ cap. 3. Ἐστήλωσέ με ὡς σκοπὸν εἰς βέλος. 2. Regum 17. ἐστηλώθη. cap. 18. ἐστήλωσεν ἐπ' αὐτὸν σωρὸν λίθων. Iudicum cap. 18. ἐστηλωμένοι παρὰ τὴν θύραν.

Multa hunc virum scripsisse certum est. Nonnullæ eius pro Concilio Chalcedonensi, aliisque negotiis Ecclesiasticis Epistolæ à Scriptoribus recensentur. 1. Prima sit ea, quam ad Imperatorem Theodosium ob Iudæis Synagogas à Christianis antea ablatas, & tunc redditas, adeò acriter scripsit, vt Theodosius & mandata reuocauerit, & auctorem consilij de restituendis Synagogis magistratu abdicauerit. Meminit Euagrius Histor. lib. 1. cap. 13. & Nicephorus Callistus lib. 14. cap. 51. 2. Secunda pro Synodo Chalcedonensi ad Leonem Imperatorem. Nicephor. Histor. lib. 15. cap. 19. 3. Tertia, pro eadem Synodo ad Basilium Episcopum Antiochenum. Idem ibidem. 4. Quarta ad Eudociam Imperatricem in eodem argumento. Idem ibidem cap. 13. qua vel sola Eudocia ab Eutychiano errore ad rectam fidem reducitur. 5. Professio Catholicæ Fidei: Meminit Eulogius Alexandrinus Episcopus apud Photium. Ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅσοι ἐν τῷ μοναδικῷ διέλαμπον βίῳ τὸ φρόνημα αὐτῶν ἐγγράφως ἀνομολογῆσαι ὁ Λέων διετάξατο, ὃ καὶ προθύμως πεποιήκασι τῶν ἀρχιερέων τοῦ ἀριθμοῦ εἰς χʹ ἐπὶ χιλίοις συγκείμενα· αὐθέντας μηδενὸς ἑτερογνωμονήσαντος. μεθ' ὧν καὶ ὁ μέγας Συμεὼν, ὁ ἐν τῷ στύλῳ τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον βίον διανυσάμενος. *Necnon ijs, qui in religiosa, & monastica vita celebres habebantur, præcepit Leo, vti sententiam suam scripto profiterentur, quod Episcopi numero mille sexcenti promptè sane executi sunt, nemine, qui aliter sentiret, deprehenso: à quibus stetit & Symeon, qui in columna cælitum vitam æmulabatur.* Simeonis Stylitæ scripta.

Hunc summa senectute obiisse tradunt, & Elenchi in Nice-

Simeonis ætas.

phorum Calliſtum Auctor, qui eum refert, centum & triginta tres annos vixiſſe,& Baron. in Annal. anno Dom. 460. Quod verò ad eius ætatem longæuam pertinet,ipſum vltra centeſimum Annum ætatem propagaſſe de facile colliges, quod iam columnam aſcenderat,viuente Meletio Epiſcopo Antiocheno,qui mortuus eſt Anno Domini trecenteſimo octogeſimo primo, à quo tempore vſque ad hanc diem numerare licet annos octoginta,vno minus. Verùm cum eum inuiſit Meletius,haud putamus minorem fuiſſe annis triginta. Porro qui ipſius adhuc viuentis aliqua ſcripſit, proſecuturus poſt eius obitum reliqua Theodoretus, accidit, vt præmoreretur ipſe, relicto Symeone ſuperſtite: vndè & factum eſt vt maxima tanti Viri rerum geſtarum pars remanſerit obuoluta ſilentio. *Etenim nondum exegerat in columna annos duo de triginta, cum Theodoretus eius res geſtas conſcripſit; cum tamen conſtet pluſquam octoginta annos incoluiſſe columnam.* Et in Martyrologio: *De tempore, quo vixit ex Theodoreto eius primordia colligi poſſunt, cum ait columnam iam incoluiſſe temporibus Meletij Epiſcopi Antiocheni, qui ſub Valente Imperatore vixit, deſiitque ab humanis eo anno, quo celebrata eſt magna Synodus Conſtantinopolitana, Syagrio & Eucherio Coſſ. qui numeratur annus à Chriſto iuxta veriores Chronographos trecenteſimus octogeſimus primus; ſuperuixit autem Symeon, vt ait Cedrenus, vſque ad quartum annum Leonis Magni Imperatoris. Quod etiam colligitur ex actis Danielis Stylitæ. Eſt annus is à Chriſto 460. qua ratione iam centenario maior obdormiſſe dignoſcitur.*

Excuſſus Nicephorus.

Clara hæc per ſe, & primo aſpectu facilia diu me ſuſpenſum tenuere, quomodo hic Symeon tantundem vixiſſe potuerit. Elenchographum ex Calliſti verbis malè conceptis ineptiſſe, legens eius Hiſtoriam, certò comperiet. Verba Calliſti ſunt; Ἐπὶ δὲ ταύτῃ τῇ διατριβῇ ἀθλεύων ἓξ καὶ πεντήκοντα διετέλεσεν ἔτη, ἐννέα μὲν τῷ προτέρῳ φροντιστηρίῳ ἔνθα κατήχητο, ἑπτὰ δὲ ἐν τῇ καλουμένῃ Μάνδρᾳ καὶ τεσσαράκοντα. Δέκα μὲν ἔτεσι στενωπῷ τινὶ τὸν ἀγῶνα διηνυκὼς, κίοσι δὲ βραχυτέροις ἑπτά. Ἐπὶ δὲ τὸν τεσσαρακοντάπηχυν ἔτη τριάκοντα. *In hoc vitæ inſtituto decertans quinquaginta & ſex peregit annos. Nouem enim in priore, vbi principiis ſanæ religionis imbutus eſt, ſchola conſumpſit: quadraginta autem & ſeptem in ea, quæ dicitur Mandra. Decem ſcilicet in anguſtiis quibuſdam peregit, ſeptem in minoribus columnis, & tandem in columna quadraginta cubitorum altitudinis, triginta.* Et nota errorem Interpretis in numero, qui pro *triginta*, *vnde triginta* ſcripſit. Hic, vt vides, Hiſtoricus annos exercitij Symeonis ait fuiſſe quinquaginta ſex: nam nouem in principiis religionis, & quadraginta ſeptem in Mandra faciunt illum numerum. Poſtmodum annos quadraginta ſeptem in Mandra diſtinctius enumerans ait, decem in anguſtiis, ſeptem in columnis minoribus, & triginta in

columna maiori insumpsisse, qui simul computati sunt quadraginta septem, quot dixerat eum in Mandra peregisse, & consequenter primis nouem additi, erunt omnes quinquaginta sex. At Elenchographus omnes in vnum numeros colligens, fecit vt exercitij Symeonis, non verò vitæ anni centenarium excederent; si enim simul omnes numeros conferas, erit numerus annorum centum & trium, quod omninò fabulosum est. Et hanc esse Callisti mentem euidentissimè probat Euagrius, quem nobis ipse obtruncatum donat Histor. lib. 1. cap. 13. hos eosdem computans annos. Διήγειρε τοίνυν ἐν σαρκὶ τὸν δὲ τὸν βίον διαθλεύων ἔτη ἓξ καὶ πεντήκοντα, ἐν μὲν τῷ πρώτῳ φροντιστηρίῳ ἔνθα τὰ θεῖα κατηχήθη ἔτη ἐννέα. ἐν δὲ αὐτῇ καλουμένῃ Μάνδρᾳ, ἑπτὰ καὶ τεσσαράκοντα, ἐν τινὶ μὲν στενωπῷ ἔτεσι δέκα τὸν ἀγῶνα διανύσας, ἐν δὲ κίοσι βραχυτέροις ἑπτὰ, καὶ ἐπὶ τεσσαράκοντα πήχεων ἔτη τριάκοντα. *Symeon hoc seuerum viuendi genus in carne traduxit annos sex & quinquaginta; in Monasterio, in quo primum diuinas viuendi preceptiones didicit annos nouem, in Mandra autem sic vocata, quadraginta septem:* Atque horum annorum quadraginta septem *decem in loco admodum angusto confecit: in columnis breuioribus septem, denique in columna quadraginta cubitorum triginta.* Et ridiculus hic quoque est Euagrij Interpres, dum exercitij annos cum vitæ annis confundens, reddit. *Iste Symeonis hoc seuerum viuendi genus in carne traducens, vitam ad quinquaginta sex annos propagauit.* Nec alia est annorum summa quæ ex vita ipsius ab Antonio scripta colligitur. Vixit enim in columna quatuor cubitorum annos quatuor, in columna cubitorum duodecim, annos duodecim: in columna cubitorum viginti, annos alios duodecim: in columna cubitorum triginta, annos quatuor: demùm in columna cubitorum quadraginta, annos sexdecim: atque ita exercitationis columnariæ anni exurgunt quadraginta octo: si nouem primæ suæ institutionis annos in Monasterio addas, erunt quinquaginta septem; sed neque integri, neque perfecti: absoluti tamen erunt quinquaginta sex.

Maior in verbis Baronianis dubitatio oritur, qui centenario maiorem facit. Symeon namque iste anno Leonis Magni quarto moritur, vt ex Cedreno Baronius probat. Cedrenus sua habuit ex Theophane in Chronographia, Καὶ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ἐκοιμήθη καὶ Συμεὼν ὁ μέγας ὁ Στυλίτης, ὁ τῆς Μάνδρας, πρῶτος καταδείξας τὴν τοιαύτην ἀρετὴν, καὶ σημειοφόρος γενόμενος. *Hoc eodem anno obdormiuit & Symeon Magnus Stylita Mandra, qui primus similem virtutem ostendit, & Semiophorus fuit.* Vel si auctoritatem Chronici Alexandrini tutiorem Cedreno & Theophane æstimas, anno septimo; eo enim anno hæc habet. Τούτῳ τῷ ἔτει τελευτᾷ ὁ ἅγιος Συμεὼν ὁ Στυλίτης, ὄντος τότε Κόμητος ἀνατολῆς Ἀρδαβουρίου τοῦ Πατρικίου τοῦ υἱοῦ Ἄσπαρος τοῦ στρατηλάτου. *Hoc anno migrauit è vita sanctus Symeon Stylita, cum esset*

Baronij excussa sententia.

Ardaburius Comes Orientis, filius Asparis Præfecti militiæ. Hic erit annus Christi 465. Si secundùm Baronium temporibus Meletij Antiocheni columnam ascenderat, qui mortuus est Constantinopoli sub Valente anno 381. iam in columna annos plus octuaginta quatuor perstitit. Et sic falsus est Euagrius, alijque, qui illius pœnitentiæ etiam ante columnæ ascensum annos tantum quinquaginta sex statuunt. Et tamen Meletius Antiochenus Episcopus allocutus est Symeonem ipsum, quem à colligata pedibus viginti cubitorum catena absterruit, idque fecit anno decimoquinto eiusdemmet exercitationis: quare si illius vitæ in eo exercitio ad quinquagesimum sextum termini protrahuntur, supervixit Meletio Symeon annos quadraginta & vnum. Quomodo ergo fieri potuit vt Meletius sub Valente Constantinopoli decesserit, & eum inibi decessisse præter Baronium fatetur etiam Gregor. Nyssenus Oratione in eius funere habita Byzantij. Meletium hunc non fuisse Episcopum Antiochenum quis dixerit? Aperta sunt verba Theodoreti. Ἐπὶ δὲ Μελέτιος ὁ θαυμάσιος ἐπισκοπεῖν τηνικαῦτα τῆς Ἀντιόχου πόλεως πεπιστευμένος τὴν χώραν, ἀνὴρ φρονήσεως καὶ συνέσει λάμπων, καὶ ἀγχινοίᾳ κεκοσμημένος. *Cum vero admirabilis Meletius, cui tùm Antiochena Vrbis regionis cura demandata erat, Vir sapientia prudentiaque munitum pectus egregium gerens, & solertia præditus.* Post Meletium ergo secundum Baronij calculum annos vixit septuaginta nouem, secundùm Chronicum Alexandrinum octoginta quatuor, & ante Meletium in eo exercitio annos quindecim, vt tradit idem Theodoretus, cùm eum inuisit Meletius, non putat Baronius minorem fuisse annis triginta. Quis id dicet, Symeonem anno ætatis suæ centesimo vigesimo quarto, vel vigesimo nono diem obiisse? Et tamen fateri cogemur, nisi Meletij Antiocheni, alius nobis Meletius, quem nondum comperi, locum suppleat. Non ausim affirmare Theodoretum memoria lapsum. An ex exscriptoris penu illud assutum est, Ἐπισκοπεῖν τηνικαῦτα τῆς Ἀντιόχου πόλεως πεπιστευμένος τὴν χώραν, qualia vbique fieri amant? Ita enim hisce sciolis natura comparatum est, vt videantur aliquid sapere, semper de suo aliquid promere, quo tenebras legentibus non lucem offundant. Viderat iste, quisquis is fuerat, Meletium, & cùm non posset alterius comminisci, Meletium nobis Antiochenum Episcopum obtrusit. Id ita esse, inde facile sibi quisque suadere poterit. Nam Theodoretus vitam Symeonis ad annum quadragesimum illius exercitij conscripsit, cùm totum perdurauerit annos quinquaginta sex, ad finem vsque vitæ remanent quindecim, Meletium anno tertio accessisse narrat. Ergo si mors quarto, siue septimo Leonis anno contigit, annus quinquagesimus tertius à mortis die retrò numerando erit 17. & decimus quartus Arcadij Imperat. quem iam Meletius ille Antiochenus annis viginti

Quis Meletius, cum Symeone congressus; & num Episcopus Antiochenus.

octo morte sua anticipauerat. Alius itaque cum Theodoreto suppositus ibi sit Meletius, expiscandus est cum Symeone congressus. Quisnam autem is fuerit, nondum compertum habeo. Potuit esse, & forsan fuit sanctitate vir celebris, morum probitate integer, & cuius ductu innumeri Anachoretarum viam sibi in cœlum strauerant, non tamen Antiochenus Episcopus. An non etiam potuit esse Antiochenæ Diœcesis Præfectus, siue inspector, ab Imperatore missus? Non obstat ἐπισκοπεῖν verbum, quod vtrumque significat. Immo hoc ipsum notat potius additum illud χώραν. Nam si Episcopum notasset, satis fuissent illa ἐπισκοπεῖν τηνικαῦτα τῆς Ἀντιόχου πόλεως πεπιστευμένος, cum addat τὴν χώραν, aliud nobis tinnit, quod & Antiochenæ Vrbis, & regionis circa eam ambitum comprehendat. Hinc verba Theodoreti non malè verterat: *Cum verò Meletius, qui tunc Antiochenæ regioni præfectus erat*, licet Heruetus impropriè dixerat, *Cui tùm mandata erat cura Episcopatus regionis Antiochenæ ciuitatis.* Et Meletium Episcopum non esse satis inde arguitur. Multo enim antequam exercitium illud obiret Symeon, Meletius obierat. Omnes exercitij tum in Monasterio, in quo primum religionis fundamenta iecit Symeon, tum in columnis anni fuere, vt supra collegimus, quinquaginta sex. Sed nonnullos annos exercitationis cum adhuc in Monasterio moraretur Symeon non excesserat annum decimum octauum, ergo à Meletio isto Antiocheno Præsule, qui multò ante excesserat inuisi non potuit. En oculati testis, & qui eo tempore viuebat, Antonij vitæ illius scriptoris verba: cum enim reprehenderetur ab Archimandrita Monasterij, quod præter ætatis vires corpus dilaniaret, & pœnitentia deprimeret, audit; Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ Ἀρχιμανδρίτης Οὔπω δεκαοκτὼ ἐτῶν ὑπάρχεις, καὶ πίας ἁμαρτίας σὺ ἔχεις; *Et dicit ipsi Archimandrita: Nondum decem & octo annos natus es, & quæ peccata tu habes?* Statim itaque ab adolescentia Monasterium ingressus est: & eo tempore, cum iam Meletius fata occupauerat: & cum postmodum columnam ascendit, non potuit ipse viuus cum mortuo sermonem conserere. Quomodo ergo non minor annorum triginta, vt Baronius vult, Meletium Antiochenum Præsulem alloquitur? Nec leuis fuerit conjectura, si res benè pendatur. Theodoretus ait, Meletium Antiochenum conuenisse Symeonem; Euagrius loco dicto, Domnum cum floreret Symeon, Antiochenam Ecclesiam tenuisse: Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἤκμασέ τε καὶ διέπρεψεν ὁ Συμεώνης, ὁ τῆς ὁσίας καὶ πάντα ἀοιδίμου μνήμης, πρῶτος τὴν ἐπὶ κίονος στάσιν ἐπιτηδεύσας, δίπηχυ μόλις ἐνδιαίτημα τὸ περίμετρον, Δόμνου τηνικάδε τὴν Ἀντιοχέων ἐπισκοποῦντος, ὃς ἐπειδὴ παρ' αὐτὸν γέγονεν, ἐκπλαγεὶς τὴν στάσιν καὶ τὴν δίαιταν, τῶν μυστικωτέρων ἐγλίχετο. Ἄμφω δ' οὖν συνελθόντε, καὶ τὸ ἄχραντον ἱερουργήσαντες σῶμα, τῆς ζωοποιοῦ κοινωνίας ἀλλήλοις μετέδωσαν. *Eisdem temporibus floruit, inque magna gloria fuit*

Ad Domnum potius reuocanda illa Symeonis.

Symeones Vir & insignis pietatis, & memoria percelebris: hic primus stationem in columna instituit; domiciliumque in ea, cuius mensura vix duos continebat cubitos, construxit. Per idem tempus Domnus Antiochenum procurauit Episcopatum: qui vbi venit ad Symeonem, mansionem & rationem viuendi admiratus, ea quæ apud illum secretiora erant, cognoscere valde cupiebat. Ambo igitur simul conueniunt, & puro Christi corpore consecrato, vitalem inter se mutuò participant communionem. Expressius Callistus, Ὁπηνίκα Δόμνος τὰς ἱερὰς ἡνίας τῆς Ἀντιόχου διεχειρίζετο. ὃς καὶ ἐπειδὴ ἀκούσας τὸ ἔργον παρ' αὐτὸν ἐγεγόνει, ἐκπληκτος ὅλος ἦν, καὶ μυστικωτέρως ἐφίετο συνελθεῖν. *Quo tempore Domnus sacras Antiochenæ Vrbis habenas tenuit: qui etiam ea re audita, quum ad eum venisset, totus consternatus est, & cum eo mystico, arcanoque congressu conuenire exoptauit.* In his de congressu cum Symeone Meletij altum silentium est, qui ad Domnum Antiochenum Antistitem omnia referunt. An non potuit in Theodoreto, siue scriptoris memoriæ lapsu, siue incuria, & si mavis exscriptoris proteruia, Meletius Domni locum occupare? Plana sunt omnia, si Domnum substituamus. Is Episcopatum adiit, eodem referente Baronio, post Ioannem, Theodosij Iunioris an. 33. Christi 440. antequam Symeon vita excederet 21. Quare potuit commodè inuisere, alloquique Symeonem. Nisi etiam velimus dicere, Domnum Symeonem allocutum, antequam iniret Episcopatum. Scriptores pòstmodum, vt celebriorem rem efficerent, subsecuti actionem Episcopatus mentionem fecisse. Hinc etiam patet, quæ de morte Symeonis sub Theodoreti nomine publicauit Gentianus Heruetus, non esse ipsius Theodoreti, sed alterius, qui cum existimaret imperfecta esse illa Theodoreti, de suo quædam appinxit: quod meam etiam de Meletio conjecturam vero similiorem reddit. Contra calumniatores Magdeburgenses Stylitam hunc defendit Bellarminus Tom. 2. Contr. 2. lib. 2. de Monachis cap. 39. & Alanus Copus Dialogo 2. cap. 18. De Antonio Vitæ Symeonis scriptore, vide doctissimum Gerardum Vossium de Histor. Latinis lib. 2. cap. 17. qui dicit, eum fuisse temporibus Leonis Imperatoris; ex Cedreno constare Symeonem Stylitam seniorem iam centenarium obiisse anno Christi 460. Antonium *Leonis huius* (typothetæ, vt puto oscitantia factum, *Simeonis huius*, qui debebat ponere) discipulum fuisse. Assentire iis, qui Antonium hunc significari existimant ab Euagrio lib. 1. Histor. Eccles. cap. 13. Καί τις τῶν αὐτοπτῶν γενομένων, aliquis ex iis, qui oculis conspexerant. *Fortasse autem vti Theodoretus, ita Antonius scripserat Græce. Sed cum nomen Antonij in libris omnibus, non vt Interpretis, sed vt Auctoris præponatur, sine graui satis causa ab libris, & recepta sententia recedendum non putaui.*

Et hic

Et hic primus absolutè Stylites, vel Stylita dicitur, fine Cionita, licet Suidas eum etiam θαυμαστὸν *admirabilem* vocet: alij aliis quoque laudũ præconiis extollunt. Alter est Symeon Stylita. ὁ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει *in admirabili monte*, junior sub Iustino seniore. In Menologio 24. Maij dicitur Stylites etiam ipse *admirabilis*. Eulogius Patriarcha apud Photium in Biblioth. Μεθ' ὧν καὶ ὁ μέγας Συμεών, ὁ ἐν τῷ στύλῳ τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον βίον διανυσάμενος. Schottus, *à quibus stetit & Symeon qui in columna cælitum vitam æmulabatur*. Benè de columna. Sed quid postea illi in mentem venerit, cum alibi illa Photij interpretabatur? Τοῦ τὴν ἐν τῷ Κίονι στάσιν ἀθλήσαντος. *Qui in seditione Cionensi occubuit?* Idem enim prope est, ἐν τῷ στύλῳ τὸν βίον διανύειν, & τὴν ἐν Κίονι στάσιν ἀθλεῖν. In Synodo Nicæna secunda, Act. 5. Συμεὼν Στυλίτης, ὁ εἰς τὸ θαυμαστὸν ὄρος, *Symeon Stylita, qui in mirabili monte.* Vbi etiam sub Iustino seniore dicitur vixisse; in Ioannis Damasceni Orat. 3. de Imaginibus, Συμεὼν τοῦ θαυμαστοῦ ὄρους, *Symeon admirabilis montis*. Hinc à posteris θαυμαστορείτου *Thaumastorita* cognomine, vt cum aliis non confunderetur, insignitur. Ex Monte, qui propè Antiochiam erat, & Thaumasti nomen, siue ab hoc Symeone, siue ab alio habuit, & in quo ipse columnam inhabitauerat, ita nuncupatus. Multa de eo tradit occulatus testis Euagrius Hist. lib. 5. cap. 2. & lib. 6. cap. 29. & ex Euagrio Callistus lib. 18. cap. 24. Hic in columna adeò à teneris, vt aiunt vnguiculis, vti dentes suos in ea mansione commutaret, seueram vitam coluerat. In valde tenella ætate cùm per montis iuga puerorum more pererraret; pardum cingulo circumiecto, eo veluti fræno ad Monasterium ducit, Magistroque percontanti, quid esset, respondit, felem esse Hinc Magister conjectans, quantopere virtute esset in posterum præstiturus. ad vitam in columna degendam eum induxit. In qua simul & in altera summo in montis vertice sita sexaginta octo annos, vixit: Πάσης χάριτος ἠξιωμένος περί τε τὴν τῶν Δαιμόνων ἔλασιν, ἀκούμενός τε πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν μαλακίαν, προορῶν τε ὡς παρόντα τὰ μέλλοντα. *Omnibus gratiæ donis repletus: quippe Dæmones expulit, sanauit omnem morbum, & omnem languorem, res futuras perinde ac præsentes prævidit.* Et lib 5. cum de signis quæ Mauritio Imperium indicauerant agit. Καὶ Συμεώνης δὲ ἀγχοῦ Θεουπόλεως τὴν ἐπὶ Κίονος στάσιν ποιούμενος, ἀνὴρ πρακτικώτατος, καὶ πάσαις ταῖς ἐν θείαις ἀρεταῖς ἐπίσημος, πολλὰ ἔλεξέ τε καὶ πέπραχε τὴν βασιλείαν αὐτῷ μηνύοντα. *Itemque Symeones, qui prope Antiochiam in columna habitauit, Vir ad res quasque prudenter ac studiose exequendas aptissimus, & omnibus diuinis virtutibus eximiè ornatus, multa cùm verbis, tùm factis expressit, quæ Mauritium Imperatorem fore planè indicarent.* Huius effusissimè vitam scripsit incertus, ex quo in septima Synodo, Act. 4. caput centesimum octauum illius, affertur: nec non

Symeon alter Stylites, in Admirabili monte.

& aliud sine numero, quod verbatim, vt ibi jacet, recitat Ioannes Damascenus Orat 3 de Imaginibus sub numero centesimum trigesimum secundum, ascribitque Arcadio Archiepiscopo Cyprio: Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Συμεῶνος τοῦ Θαυματουργοῦ, διήγησις Ἀρκαδίου Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου, θαῦμα ἑκατοστὸν τριακοστὸν δεύτερον. *Ex Vita S. Symeonis Thaumaturgi, narratio Arcadij Archiepiscopi Cypri: Miraculum centesimum trigesimum secundum.* Vt manifestè hinc colligas, illius Vitæ Auctorem fuisse Arcadium Cypri Archiepiscopum; licet id siluerit Concilium. Metaphrastes quoque ipse vitam illius scripsit, vt infra, cum de Symeone Metaphraste sermo erit, dicemus. Græci recentiores vt primum ab hoc secundo distinguant, primum Symeonem τὸν ἐν τῇ μάνδρᾳ, secundum hunc, τὸν ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει indigetant. Hinc notandus error in Menologio 24. Maij, vbi cum agitur de Symeone Stylita iuniore sub Iustino, male traditur, de eo agere Theodoretum, cum ille de seniore agat, quod fortè doctissimum Annalium scriptorem in errorem induxit, cum Notis in Martyrologium Romanum ad diem 5. Ianuarij ait de seniore Stylita agi in Menologio 24. Maij, & de Iuniore primo Septembris, cum contra affirmari oportuit.

Eius vitæ auctor Arcadius Cypri Archiepiscopus.

Scripsisse eum pleraque, nullus dubito. Reliqua nobis antiquitas fecit. 1. Eius fragmentum de Imaginibus Orat. 3. de Imaginibus Damasceni. 2. Eiusdem ad Iustinianum Imperatorem Epistola contra Nestorianos & Eutychianos. Meminit Sophronius Patriarcha Hierosolymitanus apud Photium in Bibliotheca Cod. 231. inter Auctores, quorũ testimonia collegerat ad probandam in Christo duplicem operationem. Καὶ Συμεώνιος Μοναχὸς καὶ Πρεσβύτερος. ἡ δὲ χρῆσις ἡ τὸν ἅγιον ἐπιγινώσκουσα, ἐκ τῆς ἐπιστολῆς ἐστιν, ἣν πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν βασιλέα διεπέμψατο, ἣ κατὰ Νεστοριανῶν τε καὶ Εὐτυχιανιστῶν τὸν ἀγῶνα ἔχει. *Et Symeonis Monachus & Presbyter, testimonium verò, quod Sanctum agnoscit, ex Epistola eius ad Iustinianum Imperatorem, quæ contra Nestorianos, & Eutychianos digladiatur, depromptum est.* 3 Eiusdem Epistola quinta ad Iustinianum, siue ad Iustinum iuniorem Imperatorem de iisdem legitur in Synodo septima Act 5. pag. 544. dicta quinta, vel quod inter illius Epistola hæc ad Iustinum, quintum locum occuparet, vel quod ex Epistolis, quas ille ad Iustinum dederat, ipsa quinta esset. Hanc Symeonis ad Iustinianum Epistolam ab iis, qui sanctarum Imaginum cultum propugnabant, confictam esse contendit Carolus Magnus in Capitulari de non adorandis Imaginibus lib 4. cap. 5. *Solet plerumque Hæreticorum versutia probrosa quædam & errorem suadentia apicibus adnotare, & Sanctorum quorumdam, probabiliumque virorum nominibus pratitulare; quatenus virosum poculum mellis ibi illitum te pore facilius valeant ad potandum nescientibus quibusque porrigere. Vnde timendum est ne Epistola, quam illi cuiusdam sancti Symeonis dicunt, ex*

Symeonis scripta.

Eius vindicata Epistola aduersus Ichonomachos.

quo testimonia ad suum errorem stabiliendum adducunt, non verba sint Viri sancti, sed cuiusdam machinamenti versuti. Quoniam quidem ideo de ea à nobis, siue à ceteris quibusque orthodoxis dubitatur, quia eius sermo in quibusdam locis sacrarum Scripturarum documentis refragatur; nec præsumimus eius lectionem in testimonium ad res dubias firmandas sumere, quam nouimus diuinæ legis institutis contraire. Non enim nos ex eius textu amplius vspiam legisse meminimus, nisi id quod ab illis in eorum Codice taxatum reperimus. Quod quidem quamuis sensuum, verborumque venustate careat, & insulsum nescio quid, rusticumve redoleat, libet tamen nobis ita id texere, vt constat nos in eorum Codice reperisse. Dicunt enim præfatum sanctum Symeonem, cuius vita nobis & prædicatio manet ignota, pro quibusdam Samaritanis, imaginibus iniuriam inferentibus, Iustiniano Imperatori taliter scripsisse. Pro quibus commemorantes referimus diuinis vestris auribus. *Et iterum*, Non habeo quod dici talia præsumentes, ne vna in eis facta humanitate, quatenus precamur victoriosam vestram fortitudinem, ne faciat misericordiam in eis, qui hoc præsumpserunt, neque parcere illis, neque quodlibet rogum aut responsum suscipere pro illis *Et post pauca*, Sed coniuro vos Domine per Emmanuhel, Deum excelsum non morari, neque ad modicum fieri ducentē vindictam. *Et iterum*, Quos eo suscipiet, propinquitates eorum tenebra in condemnationem, qui expectat eos consumere inextinguibilem & tenebrosum ignem, & anathematizet eos in inferiora abyssi, ipse Sanctus & Omnipotens Spiritus IESV CHRISTI Domini Nostri, qui ex Patre procedit ad perdendum illos in infinita perditione. *Et post pauca*, in ipso, qui conregat pietati vestræ. *In quibus stolidissimis verbis, & non solum eloquij venustatem, verum etiam communem loquendi sensum fugientibus, & Barbarismis & Solœcismis concretum nescio quid resonantibus, hæc prorsus reprehenduntur, quod Iustiniani Imperatoris hominis æquè mortalis atque passibilis, & cunctis humanis permutationibus subjacentis aures diuinas nuncupauerit, eundemque misericordia vti prohibuerit, & ad reddendum malum pro malo facilis fuerit, & patienter & mansuetè agere in eadem causa neglexerit: & qui debuerat pro damnatorum ereptione laborans iram Regis refrænare, illius iram magis magisque succenderit, eumque atrociter ad irascendum impulerit; nec eius exemplo vsus sit, qui neminem vult perire; & qui pro lucrandis animabus inuigilare debuerat, anathema & maledicta injecerit, & eidem Imperatori Deum corregnare dixerit.* Criminationibus Caroli respondet Hadrianus Papa, Ambrosium, Gratianum Imperatorem vocasse *satutum*, quod *diuinis auribus* respondet, quia per diuinos sermones ille audit, & fideliter atque orthodoxè eos obseruat, rectéque diuinas aures, qui auditu diuino

præſtat, habere dicetur. Sanctus quoque ille decentem vindictam propoſuit. Sanctum Gregorium in Dialogis narrare Beatum Bonifacium miſerum illum, qui cum ſimia veniens cymbala percuſſit, ſermone ſuo cum mœrore ad mortem iaculaſſe, ſuadereque metuendum eſſe iram iuſtorum tanto, quanto & conſtat, quia in eorum cordibus ille præſens eſt, qui ad inferendam vltionem, quam voluerit, inualidus non eſt. Vide locum alium eiuſdem Gregorij ex explanatione B. Iobi, quem ibidem Hadrianus exſcribit. Nos verò Carolum Magnum in hiſtoria tùm Diuina tùm Profana (non in dictis Patrum) adeo rudem fuiſſe nunquam exiſtimauimus. An non ſimili dicendi forma omnium Chriſtianorum Cæſares etiam Hæreticos memoria proſequi ſcriptores ſolent. Anaſtaſius Imperator à Sanctis Patribus ita compellatus eſt. Gothorum Rex Theodoricus Arianus, ſanctus Princeps à Concilio Romano nuncupatur. Paſſim Imperatores ſacratiſſimi, & diuiniſſimi ſunt. Ipſi de ſe, Noſtrum numen. Dionyſius Alexandrinus Martyr Valerianum & Gratianum Gentiles Principes ſanctiſſimos nominauit. Vide Notas Nicolai Alemanni in Procopij Anecdota. De vindicta aduerſus impios homines ab Imperatore procurata, quæ ipſe dicit ineptiſſima ſunt. Quamuis enim licita non ſit, ſi vindictam poſcentis intentio præcipuè in malum illius, de quo vindicta ſumitur, feratur, & ibi quieſcat; ſi feratur tamen in aliquod bonum ad quod peruenitur per pœnam peccantis, ad emendationem ſcilicet criminum, vel ſaltem ad cohibitionem eius & quietem aliorum, & iuſtitiæ conſeruationem & Dei honorem, omnino licita eſt: bonum eſt, ſi non fiat intentione nocendi, ſed remouendi impedimentum. Et eſt ſpecialis virtus, per quam malis recompenſatur debitum. Petat igitur à Deo Iuſtus per orationem, aut à Iudice per demonſtrationem & accuſationem, dummodo non procedat ex odio, ſed vt is, qui iniuriam facit, emendetur, & alij probi quietius viuant, & mali retrahantur à ſceleribus & perſecutione bonorum. Concludam hoc ne nimius ſim verbis ſancti Auguſtini in Pſalmum 78. *Non eſt prætereundum, quomodo accipi debeat quod in Apocalypſi ſcriptum eſt, ſub ara Dei Martyres ad Deum clamare, & dicere, Quouſque Domine, non vindicas ſanguinem noſtrum? ne propter exſaturandum odium credantur Sancti deſiderare vindictam, quod ab eorum perfectione longe abeſt: & tamen ſcriptum eſt, Lætabitur iuſtus, cum viderit vindictam impiorum, manus ſuas lauabit in ſanguine peccatoris.* Et, *Nec ipſe itaque præcepit, vt nolint vindicari, ſed vt non ſe ipſi vindicantes dent locum iræ Dei, qui dixit, Mihi vindictam, & ego retribuam?* Et, *Si enim malum pro malo non eſt cuiquam reddendum, non ſolùm factum malum pro facto malo, ſed nec votum malum reddendum eſt pro facto & voto malo. Reddit autem malum votum, qui etiam ſi non*

se ipsum vindicat, tamen vt eius inimicum Deus puniat, expectat atque optat. Quapropter cum homo iustus, & homo malus de inimicis suis velint à Domino vindicari, vnde discernentur, nisi quia iustus, & magis cupit inimicum suum corrigi, quàm puniri: & cum in eum videt à Domino vindicari, non eius delectatur pœna, quia non eum odit, sed diuina iustitia, quia Deum diligit. Denique si in hoc seculo in eum vindicatur, vel pro illo etiam lætatur, si corrigitur, vel certè pro aliis vt eum timeant imitari: ipse quoque fit melior, non supplicio illius odia sua pascendo, sed errata emendando. At per hoc de beneuolentia est non de malitia, quod lætatur iustus, cum videt vindictam, & manus suas lauat, id est opera sua mundiora efficit, in sanguine, hoc est, in exitio peccatorum, sumens inde non mali alieni gaudium, sed diuinæ admonitionis exemplum. Et, *Cum enim nos ad diligendos inimicos Dominus hortaretur, exemplum proposuit Patris nostri, qui in cœlis est, qui facit Solem suum oriri super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos. Numquid tamen ideò vel temporalibus correptionibus non emendat, vel pertinaciter duros in fine non damnat? Sic ergo inimicus diligatur, vt non displiceat Domini iustitia, qua punitur; & sic placeat iustitia, qua punitur, vt non de malo eius, sed de bono iudice gaudeatur. Ita intelligemus Sanctos homines Dei suos inimicos dilexisse, nec cuiquam voluisse, nisi bonum, quod est pietas in hoc sæculo æternitas in futuro. In pœnis autem malorum, non malis eorum sed Dei bonis iudiciis fuisse delectatos. Et vbicumque in Scripturis sacris leguntur in homines odia eorum, odia fuisse vitiorum: quæ ipse etiam vnusquisque hominum odire debet in se, si diligit se.* Ridiculus præterea est Carolus: dum reprehendit dictum, *Deum corregnare Imperatoribus.* Ipse nihil addam. Adeatur Hadrianus ipse Papa. Mirumque tandem est, vt finiam, huius Symeonis Vitam, & prædicationem sibi mansisse ignotam Tanto Viro, & qui loculos omnes Ecclesiasticos videtur vestigasse. Cũ Euagrius Scholasticus, qui ante multo Carolum temporibus Mauritij scribebat. Ἐκ πάσης γὰρ σχεδὸν γῆς, οὐ μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ βαρβάρων παρ' αὐτὸν ἐφοίτων, καὶ τῶν αἰτουμένων ἐτύγχανον. *Nam cuiusq; nationis hominis, non Romani solum, sed etiam Barbari ad eum aduentabant, rerumque postulatarum compotes fiebant.* Et forte ea tanti Viri virtus Carolum latuit, quia noluit eam scire; vel fingit nescire, quod oppugnatum à se Imaginum cultum ille defenderet. 4. Eiusdem Τροπάρια εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Δημήτριον ἐν τῷ στίχῳ. *Troparia in sanctum magnum Martyrem Demetrium in sticho.* 26. Octobris. 5. Eiusdem. Εὐχὴ πρὸς τὸν Υἱὸν ἰδίᾳ πρὸς τοὺς παρενοχλοῦντας λογισμούς. *Oratio ad Filium peculiariter ad repellendas obturbantes cogitationes.* P. Δέσποτα κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, ὁ ἐκ τοῦ Θεοῦ ἀπαύγασμα. ὁ τῶν μεγίστων τουτωνὶ φύσεων τεχνίτης, καὶ κυβερνήτης. Erat in Palatina, & penes me. 6. Eiusdem. Εὐχὴ λεγομένη μετὰ δακρύων

εἰς τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, ὅταν ἐπέρχονται οἱ λογισμοὶ πορνείας. *Oratio recitanda cum lachrymis in Dominũ noſtrum Ieſum Chriſtum, cum inſurgunt cogitationes fornicationis.* P. Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ λόγε τοῦ Θεοῦ, λόγε ἀθάνατε ὁ μὴ καταισχύνων τοὺς ἐπὶ σοὶ πεποιθότας. In Vaticana Cod. 758. 7. Eiuſdem. Εὐχὴ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου εἰς πονηροὺς λογισμούς. *Oratio in ſanctiſſimam Deiparam pro prauis cogitationibus.* P. Παναγία Θεοτόκε ἀποδίωξον τοὺς πονηροὺς καὶ ἀκαθάρτους λογισμούς. Ibidem.

Tertius Sy-meon Sty-lita.

Tertius Stylita Symeon 26. Iulij in Menæis notatur, Πρεσβυτέρου Ἀρχιμανδρίτου. *Preſbyteri & Archimandritæ.* An hic idem ſit cum aliquo duorum præcedentium, vel cum eo, de quo Moſchus in Prato Spirituali cap. 57. Qui quadraginta militaribus ab Ægis ciuitate Ciliciæ vixit, & fulmine ictus interiit, mihi incertum eſt, inquit Roſueidus. Sed certum eſt, tres apud Græcos Symeones Stylitas celebrari, licet quandoque à Viris doctis confundantur. Triodion pag. 32. Οὐρανὸς τετραφώτοις ἐφάνη ἐν γῇ, ἡ δὶς δύο αὕτη Συμεώνιος ὁμωνυμία. Οἱ ἐν τοῖς στύλοις τρεῖς εἰσι, καὶ εἷς ὁ Σαλός. *Cœlum quatuor inſtructum hominibus in terra apparuit, bis bina ipſa Symeonis cognominatio, quorum in columnis tres ſunt, & vnus Salus.* Trium quoque Stylitarum Menæa meminere. Sed cum neque hic, neque alius quartus Symeon Stylita, de quo Moſchus, & cuius neque in Menæis, neque in Menelogio extat memoria, aliquid ſcripſerint, non eſt cur diutius in his immoremur.

Erecto à Theodoro Studitano Monaſterio, & moribus inſtitutiſque, quibus in cœlum auolatur, inſtructo, poſt virtutibus, & qua perfectionis viæ ratio comparatur, contemplationi nauatam operam, ne otio atque inertia ſancti illi Viri torpeſcerent, aliis operibus incumbebant: namque alij eruditioni & orationibus componendis, alij eruendis ſacræ Scripturæ ſenſibus, & meditatis ſubtilioribus, alij Eccleſiaſticis cantibus, & notis muſicis digerendis, alij denique vilioribus exercitiis, neceſſariis tamen, animum aduertebant. Auctor illius vitæ. Πολλοὶ δὲ αὐτῶν πρὸς τῇ δι' ἔργων φιλοσοφίᾳ, καὶ τῆς ἐν λόγῳ ἐπετύχοντο παιδείας τε, ὅσον εἰχεν, ἐπιμελούμενοι, καὶ λόγων ἐργάται γινόμενοι, οἱ καὶ πονήματα κατὰ ἰδίαν μνήμην πολλοῦ ἀξίαν τῷ βίῳ καταλελοίπασιν. ἄλλοι δὲ τούτων φιλοπόνως ταῖς θείαις γραφαῖς ὁμιλήσαντες, καὶ τὸν ἐν αὐταῖς νοῦν ἀκριβέστερον διερευνησάμενοι, γνῶσιν θειοτέραν ἐπλούτησαν, ὑψηλοτέρων διαβάντες, καὶ τῶν ὀλίγοις ἐφικτῶν ψαύσαντες. ἕτεροι δ' αὖ πάλιν, ᾄσμασι τοῖς ἐν ἐκκλησίᾳ καὶ μελῳδήμασι, καὶ τοῖς ἄλλοις δὴ τοῖς ἐν ταύτῃ ψαλμολογήμασι, καθόσον ἦν ἑαυτοὺς ἐπιδόντες, ὅπου δὴ κἀκ τούτων πολλὴν ἴσμεν τὴν ὠφέλειαν, οἷα ῥυθμῷ καὶ τάξει, καὶ φωνῇ εὐσήμῳ καὶ μελῳδίᾳ ἡ πᾶσα σχεδὸν τῆς Ἐκκλησίας συνέστηκε κατάστασις, οὐ μόνον ἑαυτοῖς χρησίμως τὴν καλὴν ταύτην φιλοπονίαν διέθεσαν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἄλλοις τῆς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείας μετέδοσαν. Οὐ μὴν δὲ ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἄλλαις ταῖς

διὰ χειρῶν τέχναις, οἱ καλοὶ οὗτοι σπουδάζειν μετήεσαν, πολλοῦ ἀξίαν καὶ πλείστων πασῶν αὐτὴν ἐπὶ ἔργων τεθέμενοι. Multi ex ipsis præ Philosophia, quæ operibus exercetur, eruditionem, quæ in sermone est, quantum opus erat, consectantes, Orationes composuerunt, aliaque opera conscripserunt, memoriãque sui non contemnendam posteris reliquerunt: Alij multo cum labore diuinas literas percurrentes, & sententiam earum accuratius perquirentes, cognitione diuina ditati sunt, cum vltra progressi essent, & quæ non omnibus concessum erat, attigissent. Alij rursus canticis, quæ in Ecclesia concinuntur, & modulationibus, & aliis, qui in ea canuntur, Psalmis, vt vt concedebatur, semetipsos dedentes, quod ex illis multam præsentibus vtilitatem afferri cognoscimus, si modo, rithmo, & ordine, & voce sonora, concinnaque vniuersus fere Ecclesiæ status constituitur, non solum præpulchrum hunc laborem vtilem effecerunt, sed reliquos omnes vtilitatis, quam ipsi antea consecuti sunt, participes fecerunt. Sed & reliquis omnibus, quæ manibus efficiuntur, artibus boni isti rerum seriarum studiosi nauabant operam, vtilissimam omnium, quauis dignatione præditam existimantes.

Ex hoc fonte natus est Symeon Studita, qui Cantica similia nobis reliquit, digna posteritate, digna lumine, digna, quæ in Ecclesia cum aliis aliorum tantorum Patrum canerentur. Eorum aliqua Troparia legi in Ritualibus libris Cryptaferratensis Monasterij Manuscriptis, sed præcipuè in horis magnæ Feriæ Sextæ. Eorum principia, vt id quoque habeas sunt. 1. Ἑλκόμενος ἐπὶ σταυρὸν οὕτως ἐβόας Χριστὲ διὰ ποῖον. 2. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου σε νεκρὸν ὁ Ἀριμαθείας καθεῖλε. 3. Ὅτε ἐν τῷ τάφῳ τῷ καινῷ ὑπὲρ τοῦ παντός. 4. Ὅτε αἱ δυνάμεις σε Χριστὲ πλάνον ὑπὸ ἀνόμων. 5. Ὅτε μετὰ μύρων ὡς θνητὸν ἦλθον αἱ γυναῖκες. 6. Ἀνελήφθης ἐν δόξῃ Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν χαροποιήσας τοὺς μαθητάς. Inter discipulos Theodori recensetur quoque Symeon, ad quem vti filium scribit. Sed an iste Tropariorum Auctor ille fuerit, vel alius, qui Theodori institutum secutus post defunctum Theodorum in Studitarum Monasterio, vel in alio etiam, quod sibi nomen, vt sæpius factum est à primo illo & eximio nomen sibi vindicauit, exercuerit, diuinent alij; meum sanè in hoc claudicat ingenium.

Symeon canticorum Scriptor coniecturâ ex Studianis.

Ad alium Symeonem Studitam referri debet quod tradit Symeon Abbas Sancti Mamantis in Xerocerto, Orat. 32. de Pœnitentia & Compunctione. Ἐπειδήπερ ἀδελφοὶ καὶ Πατέρες τοῦ ἁγίου Πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Στουδιώτου τὰ θεόπνευστα τῶν ὑψηλῶν αὐτοῦ πράξεων ἀναγινώσκετε συγγράμματα, ἅπερ ἐκεῖνος εἰς πολλῶν ὠφέλειαν ἐξέθετο, θείῳ κινούμενος πνεύματι μετὰ τὴν ἄγαν αὐτοῦ ὑπερφυῶν κατορθωμάτων, καὶ τοῦτο ῥητῶς οὕτως καθὼς ἐν πάσῃ τῇ αὐτοῦ ἐκεῖνος ἀπαραβάτως ἐφύλαξεν καὶ ἐδίδαξε λέγων, Ἀδελφοὶ ἄνευ δακρύων μὴ κοινωνήσητε ποτέ. Τοῦτο οἱ ἀκροαταὶ ἀκούσαντες, πολλοὶ γὰρ παρῆσαν οὐ μόνον λαϊκοὶ, ἀλλὰ καὶ μοναχοὶ τῶν ὀνομαστῶν καὶ περιδόξων ἐπ' ἀρετῇ, ἐθαύμασαν ἐπὶ τῷ λόγῳ, καὶ ἀλλήλοις ἐνατενίσαντες εἶπον, ὡς

Alter Symeon Studita.

ὑπομειδιάσαντες μιᾷ τῇ φωνῇ, Ἡμεῖς οὐδέποτε κοινωνήσωμεν, ἀλλὰ μένωμεν ἅπαντες ἀκοινώνητοι. Τοῦτο ἀκούσας ὁ ἄθλιος ἐγὼ καὶ ταλαίπωρος, κατ' ἰδίαν μονωθεὶς ἐκείνων ἀπῆλθ, καὶ τὰ ἑξῆς. *Quoniam Patres ac Fratres sancti Patris nostri Studitæ Symeonis diuina sublimium eius actionum monumenta nobis lecta sunt, quæ ille cœlesti Spiritu instinctus ad multorum vtilitatem publicauit cum aliis ejusdem supra modum egregiè factis, etiam hoc ita expressè, sicut in omni vita sua constanter obseruarat, scripsit in hac verba: Frater absque lachrymis non communicabis vnquam. Quod vt audierunt qui aderant, aderant autem multi non Laïci modò, verum etiam ob virtutem magni nominis, & famæ Monachi mirati sunt dictum, & mutuum aspicientes, pariter vna voce dixerunt: De cetero nos nunquam communicemus, sed sine communione maneamus. His ego miser & infelix auditis, seorsum ac mecum reuoluens, vt indignè gerens acerbè fleui,* &c. Et dictum tanti Patris tota ea Oratione ad veram intelligentiam exponit. Hic Symeon Studita, quem pium, sanctum, & beatissimum nuncupat Symeon Abbas Xerocerci Orat. 7. temporibus eiusdem Symeonis Xerocerci viuebat, instarque solis in Studij Monasterio effulgebat. Vide eiusdem ibidem eximias laudes, & perfectionis studium, quo Dominum secutus semetipsum imminuens absolutam gloriam assecutus est. Effata quoque ipsius sanctissima, & pietatis plena, quibus alios ad placidissimæ, pacatissimæque vitæ genus adhortabatur in eadem Oratione recensentur, & exponuntur. *Laborauit, subdit Symeon, hic sanctus Pater noster itavt complures sanctorum Patrum antiquorum superauerit. Ærumnas autem, tentationesque tot pertulit, vt cum multis Martyribus illustrioribus comparati queat. Ob id à Deo gloriam, & tranquillissimum animi statum, acceptoque in se Paracleto sanctitatem consecutus est. Sicut enim Cisterna aquam defluentem, ita ipse de plenitudine Christi Domini nostri accepit, & gratia Spiritus eius repletus est.*

Symeon Mesopotamiæ.

Sub Symeonis Mesopotamitæ nomine sermo Græcus *de eo, quod semper in animo debemus habere diem exitus vitæ*, legebatur in Bibliotheca Imperatoris Viennæ in Austria, & nomine Stylitæ senioris insertus est Bibliothecæ Patrum Tomo V. Q[...] ipse dicam non habeo, cum Manuscriptum non viderim. Con[...]t qui poterit, & iudicium ferat, tum demum & de vero Auctore decernat.

Sed iam me vocat ad se, cuius vel solius gratia hæc nostra Diatriba instituta est Symeon Metaphrastes, tum virtute, tum scriptis vltra humanum captum admirabilis, quo vel solo fraudibus aduersariorum corruentes Ecclesiæ structuræ solidentur, & sustineantur. Pietas tanti Viri, scripta elegantissima, labores ingeniosissimi, vigiliæ tam vtiles, animus sincerus, verax, mentiri nescius, stomachum mouit Hæreticis; non patiuntur tam patenter sua præstringi à tanto

tanto scriptore mendacia. Quid ergo? Deijciendus est de gradu: dimouendus ex dignitate: vilescat: fiat vnus ex triuio: insimuletur inconstantiæ, mendacij, negligentiæ ignorantiæ: negetur illi ingenium, studium, facultas, iudicium. Sic homini demitur fides. Vbi incorrupta fides non est, credulitas est, inconsiderantia, temeritas. Ne temerè dicamur credere, ne perperam fidere, dictum veluti dubium examinandum, iudicandum, in examine tam vario, & parum æquo non deerunt machinæ ad refellendum: saltem fraudes & doli locum inuenient, & reddent legentis animum suspensum & anxium. Hinc omnis Hæreticorum in Metaphrastem maledicentia effluxit; quo tandem lucro? consideretur Gesnerus in Bibliotheca. *Symeon Constantinopolitanus Ludimagister circiter annos abhinc ducentos composuit Græcè Metaphrases, id est, Vitas Sanctorum quæ singulis mensibus propriè leguntur.* Hospinianus de Templis scribit. *Illum fuisse triuialem Constantinopoli Ludimagistrum, mendaciorum Legendas scripsisse, nec amplius ab hinc ducentis viginti annis vixisse.* Casaubonus in Baronium Exercit. 16. Num. 95. *Metaphrastæ, qui vitam, & res gestas Longini istius scripsit, tantum tribuimus nos, quantum ei debetur, qui diligentia summa, sed iudicio nullo in ea collectione sit versatus: neque aliter Baronius iudicat, quoties intendit animum: quod vtinam semper fecisset. Ne alia loca eius proferam, in quibus Metaphrastes, vt anilium sæpe fabularum hamaxarium seuere castigat: in hac historia non constat ipse sibi* Et Num. 96. *Primus enim quod quidem hodie sciatur, Metaphrastes, scriptor oppidò recens, & persæpè vanissimus, magnusque fabularum anilium consarcinator, eius rei meminit.* Et alius, *Vitas sanctorum translatas Latinè apud Lipomanum, & Surium habemus; sed plurima in ijs fabulose scripta sunt. Nempe Metaphrastes, vt Bellarminus verissimè ait, multa addidit ex proprio ingenio, non vt res gestæ fuerunt, sed vt geri potuerunt.*

Symeon Metaphrastes: in eo nostratium Hæreticorũ discussæ calumniæ ac nugæ.

Expendantur, sed iudicio prudentium singula. Μάγιστρος, *Magister*, nomen in Aula Imperatorum dignitatis atque officij, eiusque inter alia præcipui, tanquam qui titulos sibi vindicaret, μεσάζων, & πατρίκιος, inter Patricios locum haberet, imò supra eosdem haberetur, in Conciliis sederet, ad sustinendos in Baptismate Imperatorum filios adscisceretur, consanguinitate eorundem jungeretur, ignoratione rerum Græcarum in *Ludi-Magistrum*, & si diis placet, & Hospiniano, *triuialem*.

Quid Magistri dignitas in Metaphraste; Ludimagistri exsufflata inepta.

Ipse hîc demum, ne nimius sim, quid de eâ dignitate scripserit Constantinus Porphyrogenneta, qui hanc bene scire poterat, in Vitâ Basilij Macedonis, quòd non ita obuium sit, referam. Narrat siquidem ille de Basilio. Τῆς δὲ μαγιστρίας ἀξιοῖ τὸν Βασίλειον εὐμηχάνως πρὸς ὅπερ ἐβούλετο, εὐθέως μετὰ τὴν ἐκ τῆς στρατείας ὑποστροφὴν

De ea Constantinus Porphyrogenneta.

ἐκποιεῖται τοῦτον ὁ βασιλεύς. Ἐτύγχανε γὰρ καθάπαξ οἰκείας γονῆς ἀμοιρῶν, καὶ τῇ τῶν Μαγίστρων ἐμπρεπούσῃ ἐκλάμπρυνεν τιμῇ ἀξιοῖ. ἐφ' ὧν τῇ βασκανίᾳ ῥηγνύμενος ὁ λογοθέτης Συμβάτιος, καὶ τὰ ἑξῆς. *Veruntamen prouidentia ferente Basilium, ad id, quod libebat aptissime, illicò post illam exercitationem & reditum, Imperator eundem pro filio, quòd ipse nullos liberos habebat, adoptat, & Magistrorum praefulgente dignitate condecorat. His rumpitur inuidia Logotheta Symbatius*, &c. Magistrorum dignitas ea est, vt nec ab Imperatoris filiis negligeretur, sed ad eam veluti quid sublimius, ex inferiore Imperatorũ filii gradum facerent.

Illa qui dicunt, quare non produnt auctorem? Apud quem Michael Psellus de Metaphraste. inuenere? & inuenisse necessum est, ni suas meditationes, & non rem gestam literis mandant. Vide quid de Magistri dignitate disserunt Codinus, Historici alij, & Glossatores Graeco-Barbari. Et vt acerbius insaniant, audiant & discant, tum demum fremant. Metaphrastem Constantinopoli ortum illustri familia, summoque genere prognatum, diuitiis abundantem, ab Imperatoribus variis dignitatibus condecoratum, non potuisse esse imi subsellij virum, multo minus *Triuialem Ludimagistrum*. Michael Psellus Encomio in eundem. Καὶ τό γε θαυμασιώτερον, καὶ διὸ μᾶλλον ἄν τις ἐκεῖνον θαυμάσειεν, ὅτι καὶ γένους εὖ ἔχων, καὶ τὰ τῆς εὐπορίας οἴκοθεν κεκτημένος, βαθεῖ τε πλούτῳ κομῶν, καὶ οἷον ἄντις πρὸς παίδευσιν ὑποκινήσειεν. Οἱ γὰρ πλεῖστοι ἀφορμὴν τοῦ πλουτεῖν, ὥσπερ τὸν λόγον τιθέασιν, οὐχ ἵνα εὔβολοι τῶν κρειττόνων γένωνται ἄν, ἀλλ' ὅπως τοῖς ματαίοις ἐπεντρυφήσωσι, παρασκευαῖς ἐκεῖνος ταῖς παρὰ τῆς ἔξωθεν τύχης πρὸς φιλοσοφίαν ἐκέχρητο. Et, Ἀλλ' ἐκεῖνος οὐχ οὕτως· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ μήτε τὴν ἐσθῆτα μεταλλάξας, μήτε τοῦ μεγαλοπρεποῦς καθυφείς, μήτε τὸ γένος ἀτιμάσας ταῖς τοιαύταις καινοτομίαις, μήτε πλάσας, ἢ μεταπλάσας ὑποθέσεις πολιτικάς, μήτε τὴν ἄλλως σοφιστευσάμενος, τῇ μὲν ἀπὸ τοῦ γένους φιλοτιμίᾳ, ὕλῃ πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν πολυαρκεστάτῃ ἐχρήσατο, τὴν δὲ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἀρετὴν ἀφορμὴν εὐθὺς εἶχε μεγαλοπρεπείας τε καὶ λαμπρότητος. Βασιλεῦσι γὰρ ἐπέραστος γεγονώς, τὰ τιμιώτατα τῶν ὅλων πιστεύεται, τὸ μὲν ἐγγὺς ἑστάναι τοῦ βήματος διὰ τὴν σύνεσιν, τὴν δὲ τῆς πολιτείας διοίκησιν, διά τε τὴν τῆς φύσεως ἐπιτηδειότητα, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων ἐπιμέλειαν· καὶ πρῶτα μὲν τοῖς μυστικωτέροις ἐφεστήκει τῶν πράξεων, καὶ τοῖς ἀπορρήτοις βουλεύμασι κοινωνὸς παρειστήκει τοῖς συμβουλεύουσι. Ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ τρόπου πίστις ἐν τούτοις τοῦτον ἐκήρυξε, μετὰ τῶν ἀδύτων καὶ τὰς κοσμικὰς φροντίδας συνείληφε, ὡς αὐτὸν γεγενῆσθαι εἰσαγγελέα τε τῷ κρατοῦντι τῶν ἔξωθεν, καὶ ἐξαγγελέα τῶν τοῦ κρατοῦντος τοῖς ἔξωθεν. Καὶ ἦν ὡσανεὶ δεσμὸς τῆς διοικήσεως ἀκριβής. Τοῦ μὲν οὖν ἡλιακοῦ κύκλου τὸ μὲν ἐστὶν ἐπίγειον, τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς, ἐκεῖνος δὲ ὁ αὐτὸς ὅλος ἦν καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς πράγμασιν. Ὥσπερ γὰρ καὶ αὐτὸν ὁ λόγος τοῦτον ἐγνώρισεν, παντοδαπῶς εἶχε τῆς φύσεως. Τὰ μὲν προβουλεύσασθαι, τὰ δὲ τῶν βουλευμάτων καὶ κατεργάσασθαι, βαρβάροις τε πόρρω τῆς Ῥωμαίων ἀπώσασθαι, τοὺς δὲ καὶ καταγωνίσασθαι, ἢ στρατεύμασιν, ἢ τεχνάσμασιν, ἔθνη τε ὑποποιεῖσθαι, καὶ στῆναι δεξιὸς πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰ πράγματα, τῶν μεταβεβλῆσθαι, ὅτι δέον, τῶν καινοτομῆσαι ὅτι συμφέρον, τῶν τὴν αὐτὴν τηρῆσαι ἰδίαν, ὅτι

στέφει καλὸν δόξειεν. Καὶ ἐπὶ τούτοις οὐδὲ χείρων ἀμοιρῆς ὁ ἀνήρ, ἀλλὰ κατέχρητο αὐτῷ πρὸς πᾶσαν σπουδὴν μετ' ἐμμελοῦς παιδιᾶς, καὶ ἡ γλῶσσα καὶ ἡ διάνοια. Μεγαλοπρεπῶς δὲ ἔχων καὶ τῆς στολῆς καὶ τοῦ σχήματος ἅμα καὶ τοῦ βαδίσματος, αὐτίκα ἤλλαττε τὸ ἦθος πρὸς τὸ φαινόμενον. ἐπίχαρίς τε ὢν καὶ εὐπρόσιτος καὶ αὐτόθεν ἕλκων ἅπαντας τῷ μειδιάματι. Εἶχε δὲ καὶ τῆς χειρὸς ἀφειδῶς, δύο ταύτῃ ἐπικτησάντων, πλούτου καὶ προαιρέσεως. Καὶ περιέκειτό γε αὐτῷ ἀντιάζουσα, καὶ ἐξήντλει ταύτας, ὥσπερ ἐκ ποταμοῦ διψαλέος ὁ βουλόμενος. Εἶχε μὲν οὖν οὕτω ταῦτα τῷ μεγάλῳ τούτῳ ἀνδρί. *Et quod est admirabilius & propter quod illum quispiam magis fuerit admiratus, cùm esset genere clarus, & ex illustri familiâ natus, ac abundaret diuitiis, & ijs, quæ segniorem effecerint quempiam ad disciplinas. Multi enim sibi proponunt doctrinam & eloquentiam tanquam opum parandarum materiam, non vt assequantur ea, quæ sunt meliora; sed ei studentes, ne se non rebus noxijs voluntate expleant: ille externis philosophiæ adminiculis vsus est ad philosophiam*, &c. *Sed ille non tam longe quidem ab eo abfuit: sed neque vestem mutans, neque aliquid dimittens de magnificentiâ, nec hujusmodi nouitatibus genus dedecore afficiens, neque ciuiles causas fingens & refingens, neque inaniter fungens munere Rhetoris, generis quidem decore vtebatur omnino ad bene faciendum, virtutem autem, quam sibi parauerat è disciplinis, habuit protinus occasionem splendoris & magnificentiæ. Nam cum Imperatoribus euasisset amabilis, eius fidei committuntur quæ erant omnium maximè honorabilia, vt qui prope tribunal staret propter sapientiam; Reipub. autem administrationem propter ingenij solertiam & rerum curam acceperit. Ac primùm quidem præfuit rebus magis arcanis, & secretiorum consiliorum fuit particeps cum Imperatoribus; adeò vt Imperatori renuntiaret ea, quæ afferebant exteri, & rursus exteris, ea, quæ iubebat Imperator; vt esset veluti quoddam accuratum vinculum administrationis. Atque orbis quidem solaris pars quidem est alibi, pars verò est apud nos; ille vere totus erat apud Imperatorem, & in ipsis negotiis. Quomodo enim superius significauit oratio, versatile & ad omnia accommodatum habuit ingenium, adeò vt priùs consultaret, & operaretur ea, quæ consulta fuerant, & Barbaros procul propulsaret à finibus Romanorum, alios autem superaret, aut copijs, aut artibus, & gentes in suam redigeret potestatem; temporibusque & rebus dexterrimè vti posset, quod mutaretur quando oportebat, quod innouaretur quando expediebat, quòd eandem seruaret speciem, quando bonum videbatur. Sed neque erat vir expers gratiarum & leporum, sed ad omnem leporem & gratiam conuenienter docendam composite erat ei lingua instructa & animus. Cùm autem esset ei magnificus & amictus ei habitus simul cum incessu, mores quoque mutabat ad id quod videbatur, vt qui esset gratiosus & affabilis, & eo ipso omnes subridens ad se attrahebat.*

Præterea autem Manu quoque minimè erat parcus, vtpote quòd duæ res extenderent, nempe diuitiæ & voluntas. Habebat autem ita quoque vt oportebat nonnullis prorsus ex iis, &c. Et in Canone, Ode 3. Ἐνδιαπρέψας ἐν ἀρχαῖς ταῖς τῆς κάτω συγκλήτου, ὡς ἀνὴρ βουληφόρος, τὸ πολίτευμα τὸ σὸν ἐκτήσω ἐν οὐρανοῖς, καὶ τὴν ἄνω σύγκλητον ἐκόσμησας. *Cùm clarnisses in muneribus inferioirs senatus veluti consiliarius, conuersationem tuam adeptus es in cœlis, & superiorem Senatum exornasti.* Illud quoque obseruo ex Chronico Alexandrino, Paulinum Theodosij Imperatoris, & Eudociæ Paranymphum maximè apud eosdem auctoritatis virum post alias dignitates, quibus insignitus fuerat, tandem veluti omnium cumulum Magistri consecutum.

Paulinus Magistri tandem dignitate auctus.

Ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος Παυλῖνον ὡς φίλον αὐτοῦ καὶ μεσάσαντα τῷ γάμῳ, καὶ συνεχεσοῦντα αὐτοῖς ἐποίησε διὰ πάσης ἀξίας ἐλθεῖν. Καὶ μετὰ ταῦτα προηγάγετο αὐτὸν Μάγιστρον. Καὶ ηὐξήθη ὡς ἔχων παῤῥησίαν πρὸς τὸν βασιλέα Θεοδόσιον, καὶ τὴν Αὐγοῦσταν, ὡς παράνυμφος αὐτῶν γενόμενος. *Paulinum verò vt amicum, & nuptiarum Conciliatorem, conuictoremque Theodosius Augustus per omnes honorum gradus ac dignitates euexit, ac demum Magistrum creauit; & auctus est, tanquam qui potestatem & libertatem adeundi cùm Augustum Theodosium, tùm Augustam, vt qui amborum Paranymphus fuerat.* Post alias dignitates Magistratum adiit, & auctus est. A vilioribus ad celebriora, si accrescimus, gradum facimus. Si hæc munia sunt apud Græcos *Ludimagistri*, illiusque *Trinialis*, quæ erunt apud vos, Hospiniane, Comitis, Patricij, Ductorum exercitus, ac tandem Cæsaris? Possem hîc ipse multo plures ex vestris recensere, qui erudiendis pueris mercede vilissima operam suam locarunt, in magna tamen apud vos æstimatione, & fide. Et tu hoc vno nomine *Ludimagistri Trinialis* ignominiam, atque infamiam comparabis, & de dignitate deturbabis? alia pessundandi Catholicos ineunda via est.

Metaphrastes Logotheta; & quid in illo illud muneris.

Cum verò non Magistri tantum dignitate, sed & Logothetæ Metaphrastes noster enituit, non abs re fuerit; si nonnulla nos etiam afferamus, vt dignitate officij Symeonis dignitatem tanto cognomine illustrem conspiciamus. De Ecclesiastico non moror, tantum de Palatino officio sermo sit. Illi Logothetæ propriè erant qui rationes fiscales, vel publicas cognoscunt, & disceptant: sumptusque, vel introitus ita dirigunt, vt Reipublicæ potius quam priuatorum iura sustineant: eos Discussores nonnulli nuncupant. Procopius lib. 3. Belli Gothici. Ἦν δὲ Ἀλέξανδρός τις ἐν Βυζαντίῳ τοῖς δημοσίοις ἐφεστὼς λογισμοῖς, λογοθέτην ἑλληνίζοντες τὴν τιμὴν ταύτην καλοῦσι Ῥωμαῖοι. *Alexander verò quispiam Byzantij rationibus publicis præerat, Logothetam Græco vocabulo Romani vocant.* Hinc Λογοθέσιον πολιτικῶν πόρων. quod Theophani est, vt adnotauit Alemannus, Γενικὸν λογοθέσιον. Et Nicephorus Patriarcha, Δημοσίων πόρων λογιστὴν in

Breuiario Historico, Θεόδωρον δέ τινα Μοναχὸν ἔγκλειστον τὸ πρότερον κατὰ τὰ Θρᾳκῷα τοῦ στενοῦ λεγομένου πόρου γεγονότα, τῶν δημοσίων λογιστῶν, ὃν τὸ δημῶδες Λογοθέτην καλοῦσι, καθίστησιν. *Idem porrò Theodorum quendam Monachum, qui prius in Thraciæ finibus ad freti angustias inclusam ac solitariam vitam duxerat, publici ærarij Præfectum constituit, quem Logothetam vulgo nuncupant.* Et, Τούτοις ἡγεμόνα ἐφίστησιν Ἰωάννην Διάκονον τῆς μεγάλης Ἐκκλησίας, καὶ τῶν δημοσίων φόρων λογιστὴν, ὃν Λογοθέτην γενικὸν οἶδε καλεῖν ἡ συνήθεια, ἄνδρα ἔχοντα ἔμφρονά τι καὶ ἔμπειρον καθεστάμενον. *Summa deinde rei Ioannem præfecit Magnæ Ecclesiæ Diaconum, & Curatorem publicorũ vectigalium, quem generalem Logothetam appellare vulgò solent, Virum prudentem, & multarum rerum experientia præditum.* Iustinianus postea, vt Procopius tradit in ἀνεκδότοις, Viros à se militibus constitutos, qui ex omni hominum genere, quam maximam pecuniam in castris colligerent, Λογοθέτας *Logothetas* appellauit. ὄνομα δὲ Λογοθέτας αὐτοῖς ἔθετο, Alemannus *Censitores* interpretatus est non malè, veluti Castrensis pecuniæ dispensatores & curatores. Tandem labente Imperio Logothetæ munus ad alia quoque munera distractum est, & prima sui origine vnicum, gliscente Principum libidine in plurimos surculos diuulsum. Hinc ὁ τοῦ Γενικοῦ. Incertus de officiis Palatij Constantinopolitani, Καὶ τὸν γενικὸν Λογοθέτην εἰσάγε. *Et generalem Logothetam conspice.* Et Matthæus Monachus de iisdem, Ἐπὶ τραπέζης ἄλλος τις Γενικοῦ Λογοθέτης. *A mensa alij generalis Logotheta.* Alij verterunt *Ærarij generalis.* Indumenta describit Codinus: Τὸ τοῦ Λογοθέτου τοῦ Γενικοῦ σκιάδιον λευκὸν βλαττίον μετὰ μαργελλίων. τὸ καββάδιον ἐκ τῶν συνήθως πολιτευομένων βλαττίων. τὸ δὲ σκαράνικον χρυσόλευκον βλαττινὸν, συρματεῖνον ἔχον ἔμπροσθέν τε καὶ ὄπισθεν τὴν τοῦ βασιλέως εἰκόνα διαγλάστων, ὥσπερ καὶ τοῦ Πριμμικηρίου, καὶ ἄνευ δικανικίου. *Logotheta generalis ærarij pileus est albus pannus cum margellis, Cabbadium ex ijs, quæ communi more gestari solent vestimentis Scaranicum aurei & albi coloris est purpureum & fimbriatum, habens ante, & retro Imperatoris imaginem pellucidi vitri consimilem: cuiusmodi etiam est Scaranicum Primicerij: caret sceptro.* Huius functionem incognitam suo tempore fuisse perhibet idem Codinus, Ἡ τοῦ Γενικοῦ Λογοθέτου ὑπηρεσία οὐ γινώσκεται. *Generalis Logotheta munus ignoratur.* Hic Codinus à Meursio vapulat: Meursius à Gretsero, an bene iudicent alij. Ego vocis γινώσκεται significatum illum esse dixerim, *non nosci.* non esse scilicet in vsu; ea enim, quæ desierunt nec in vsu sunt, inter aliorum vsum minimè cognosci dicuntur. Alter erat Λογοθέτης τοῦ δρόμου. Incertus, Ὁ Λογοθέτης σὺν αὐτῷ τοῖς τοῦ δρόμου. *Vnaque cum eo Logothetas cursus.* Vestimenta illius ex Codino, Τὸ τοῦ Λογοθέτου τοῦ Δρόμου σκιάδιον, οἷον τὸ τοῦ μεγάλου Χαρτουλαρίου. Φακιόλιον δὲ φορεῖ ... καὶ ἐπιλουρίκιον, οὐ μὴν σκαράνικον. *Logotheta Cursus pileus est qualis Magni Chartularij. Fert iste Phaceolium &*

Logothetæ Iustiniano instituti; Censitores.

Γενικὸς Logotheta.

Munus ignotum Codini co-tatur: i. non in vsu.

Logotheta Δρόμου.

epiloricium, at non scaranicum. Et cap. 5. Ὁ Λογοθέτης τοῦ Δρόμου εἶχε μὲν πάλαι καὶ τινὰ ὑπηρεσίαν ἡμῖν ἀγνοουμένην, νῦν δὲ οὐδεμίαν. *Logotheta Cursus olim habuit functionem nobis incognitam, nunc verò nullam.* Quidquid dicat Codinus functionem illius nobis conseruauit Nicephorus Patriarcha in Breuiario Historico. Τοῦ δ' ἦν Ἀντίοχος μὲν ὁ τῶν δημοσίων πραγμάτων τὰς ὑπομνήσεις αὐτῷ διακομίζων. Λογοθέτην δὲ τοῦ Δρόμου τὴν ἀξίαν οἱ περὶ τὰ βασίλεια καλοῦσιν. *Ex ijs Antiochus Magister memoriæ, quem Magistratum Logothetam Cursus, qui in aula sunt, appellare solent.* Notat Petauius Λογοθέτην τοῦ Δρόμου, dici hîc à Nicephoro: Τὸν τῶν δημοσίων πραγμάτων τὰς ὑπομνήσεις διακομίζοντα. Quod Magistri memoriæ proprium erat. *Qui vt est in Notitia Imperij Orientalis, Annotationes dictat, hoc est, scripturas breues, quibus ea continentur, quæ Principis nomine statuuntur, aut confirmantur, sed & precibus respondet, hoc est, responsa dictat, quæ Princeps libellis supplicibus dederit: Ad hæc diplomata ad currendum nomine Principis vel Magistri officiorum dare muneris eiusdem fuit, à quo* Λογοθέτης τοῦ Δρόμου *dictus est.* Tertius est, Ὁ Λογοθέτης τῶν Οἰκειακῶν. *Rerum Domesticarum Logotheta.* Incertus Ὁ τῶν Οἰκειακῶν Λογοθέτης ἀρχέτω. *Domesticorum Logotheta præeat.* Matthæus Πραίτωρ τοῦ δήμου, Οἰκειακῶν ὁμοῦ ὁ Λογοθέτης. *Prætor populi, Domesticorum simul Logotheta.* Competunt illi Phaceolium & epiloricium, & non scaranicum. Codinus, Τὰ τοῦ Λογοθέτου τῶν Οἰκειακῶν φακεώλις, καὶ ἐπιλωρίκιον, οὐ μὴν δὲ σκαράνικον. Caret functione, Idem, Ὁ τῶν Οἰκειακῶν Λογοθέτης οὐκ ἔχει ὑπηρεσίαν τινά. *Logotheta rei familiaris nullam habet functionem.* Quartus, ὁ Λογοθέτης τοῦ Στρατιωτικοῦ. *Logotheta Castrensis.* Incertus, Λογοθέτην ὅρα μοι κἂν στρατιώταις. *Logothetam considera etiam inter milites.* Matthæus, Ὁ δὲ τοῦ Στρατιωτικοῦ Καταλόγου Λογοθέτης. *Logotheta verò Militaris Catalogi.* Logothetæ exercitus gestamina sunt Phaceolium & epiloricium, at non scaranicum. Codinus, Τὰ τοῦ Λογοθέτου τοῦ Στρατιωτικοῦ φορέματα φακεώλις, καὶ ἐπιλωρίκιον, οὐ μὴν καὶ σκαράνικον: Nullumque illius ministerium agnoscit. Ὁ Λογοθέτης τοῦ στρατιωτικοῦ οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν ἔχει. Quintus est, Λογοθέτης τῶν Ἀγελῶν. *Rei pecuariæ Logotheta.* Incertus, Καὶ τῶν Ἀγελῶν Λογοθέτης εἰσίτω. *Et pecorum Logotheta introeat.* Matthæus, Λογοθέτης Ἀγελῶν, ὅ τε Δικαιοφύλαξ. *Logotheta pecudum & iurium custos.* Illius habitus Codinus, Τὰ τοῦ Λογοθέτου τῶν Ἀγελῶν, φακεώλις καὶ ἐπιλωρίκιον, ὡς τὰ τοῦ Λογοθέτου τοῦ Στρατιωτικοῦ, οὐ μὴν καὶ σκαράνικον. *Logotheta gregum phaceolium & epiloricium, qualia Logotheta exercitus, sed scaranico non vtitur.* Præter hos addunt sextum τῶν Σεκρέτων, *arcanorum*; Illius meminit Anna Comnena lib. 3. Nicetas in Manuele Comneno lib. 7. Ὡς ἡ Λατίνων βούλεται φωνὴ Καγγελλάριον, ὡς δ' Ἕλληνες εἴποιεν, Λογοθέτην. *Vt Latinorum voce exprimitur Cancellarius, vt Græci dicerent, Logotheta.* Ioannes Cinnamus Historiæ Romanæ lib. 4.

Logotheta rerum domesticarũ.

Logotheta militaris catalogi.

Armentorum Logotheta.

Secretorũ Logotheta, Latinis Cãcellarius.

de Richardo Antri domino verba faciens; εἰς δὲ τῶν πυλῶν ἀμογισ-σωτις Γιβεναλζιόν τι αὐτὸ ὁμολογίᾳ ἔσχεν, καὶ περὶ τῶν λοιπῶν φροντίσαντες ἐσκέπτοντο, Κόμησί τι ἄλλοις, καὶ δὴ καὶ τῷ Γυλιέλμου Καντζιλαρίῳ συγγεγονώς, ὃν Λογοθέτην εἴποι ἄν τις ἑλληνίζων ἀνήρ, ἐπὶ Τράνιν σὺν αὐτοῖς ἦλθεν, ὡς αὐτοβοεὶ τὴν πόλιν ἀναρπασόμενος. *Cum verò portæ Vrbis parum cautè custodirentur, Iuuenatium ipsum in eiusdem fidem se dedidit. Hinc pro occupandis cæteris cum Comitibus alijs, nec non Gulielmi Cancellario, quem Logothetam Græca quis lingua expresserit, consilium inibat, & Tranim vsque cum illis processit, quasi primo impetu vrbem direpturus fuisset.*

Antè hoc omnes erat Magnus Logotheta: eo enim cum pessimis moribus congressa est adulandi libido, vt ni magnum & eximium in officiis adsuatur, officia ipsa sordeant, & ni in dignitate ipsa primas partes sustineas, & Gigas ipse inter minimos pumiliones vel Balæna inter minutos pisciculos videaris, dignitas ipsa nihili pendatur. Hinc inter officia Palatij, vtinam etiam in Ecclesiasticis muneribus malum hoc locum non habuisset, Magni nomen potiori, vt ita dicam, in ea functione concessum est. Ne singula referam, fuit & Magnus Logotheta non tantùm auctoritate, sed vestium etiam insignibus spectabilis. Codinus, Τὸ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου φόρεμα, ἤτοι τό τε σκιάδιον, τὸ καββάδιον, καὶ τὸ σκαράνικον, οἷα τὰ τοῦ Πρωτοστράτορος, οὐδὲν δὲ φέρει δικανίκιον. *Magni Logothetæ gestamina, hoc est pileus, cabbadium & scaranicum nihil ab his, quæ Protostratoris sunt, differunt; nec fert sceptrum.* Pileus scilicet colore aureus, & coccineus, clauatus absque ambone: scaranicum aureum, & coccineum, & fimbriatum, continens parte anteriore Imperatorem stantem, retro autem sedentem in Throno: Cabbadium purpureum, vel quale ex consuetudine voluerit. Matthæus Monachus, Magnus Logotheta.

Τῆς δὲ δευτέρας μέγας Δοὺξ, μέγας Δομεστικός τε
Ὁ πρωτοστράτωρ πέφυκεν, ὁ μέγας Λογοθέτης
Μέγας Στρατοπεδάρχης, ὧν ἐρυθρὰ τὰ φῦλα,
Διάχρυσον ἐμφαίνοντα τὸ μέρος ἄνω μόνον.

Pileum aureum, & coccineum dono datum Logothetæ ab Imperatore Andronico refert Incertus:

Καὶ δὴ μετ᾽ αὐτὸν τὸν καλὸν Μετοχίτην
Λογοθετῶν μέγιστον σοφίας λῆξιν,
Φοροῦντα ἐρυθρὰν τὴν καλύπτραν
Ἣν δῶρον αὐτῷ συνανέχοντι κράτος
Ἄναξ ὁ λαμπρὸς παρέσχεν Ἀνδρόνικος.

Nicephorus Gregoras Histor. lib. 6. de Muzalonis Magni Logothetæ pileo. Δι᾽ ἃ δὴ καὶ τιμιώτατα ταύτην εἶχεν ἐξαίρετον μόνον τῶν πάλαι τὸ ὅμοιον αὐτῷ περιειληφότων ἀξίωμα, καλύπτραν φορεῖν ἐπὶ κεφαλῆς χρυσοκοκ- Habitus.

χίῳ κεκαλυμμένην ἐνδύματι, ὅσον τὸ ἄνω καὶ πρὸς τῇ πυραμίδι τῆς ἐπιφανείας χῶμα ἐν τούτῳ παραλλάττουσαν μόνῳ τῆς παραπλησίαν εἶναι καθάπαξ τῇ τῶν τοῦ Βασιλέως ἐγγόνων, ὅτι μὴ καὶ τὴν κάτω καὶ κοίλην ἐπιφάνειαν εἶχε κυκλίσκοις πεποικιλμένην χρυσοειδέσιν, ἀλλὰ λείαν τελέως. *Quibus de causis eximius ei soli à veteribus qui eodē munere functi fuerant hic honos est habitus, vt calyptrā in capite panno purpura, & auro intertexto circumdatam gestaret, quatenus sursum vergit, & ad pyramidē superficiei funditur; in hoc vno ab Imperatorū liberis differentem, quodnon etiam inferiorem & cauā superficiem, habebat circulis auratis variatam, sed prorsus leuem.* Porrò Logothetæ officium discimus ex Codino, Ὁ μέγας

Officium ac munus.

Λογοθέτης διατάττει τὰ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποστελλόμενα προστάγματα καὶ Χρυσόβουλλα πρός τε Ῥῆγας, Σουλτάνους, καὶ Τοπάρχας, καὶ τοῦτο μὲν ἴδιον τοῦ μεγάλου Λογοθέτου ὑπηρέτημα. *Magnus Logotheta disponit missa mandadata, & Chrysobullas, seu aureas literas, ad Reges, Sultanos, Toparchas, & hoc munus proprium est magni Logotheta.* Vt videatur, quemadmodum etiam adnotauit Gretserus, Cancellarios apud Latinos ad amussim exprimere. Hinc non malè à Niceta, & Cinnamo obseruatur, Cancellarios dici Logothetas à Græcis. De Cancellario multa Casaubonus in Flauium Vopiscum, & multo plura Salmasius. Logothetam præterea iusiurandum à nouo Imperatore accipere in templo Blachernarum ex Niceta in Manuele Comneno lib. 3. eademque dignitate plures eodem tempore fuisse exornatos ex Cantacuzeno lib. 1 cap. 14. obseruauit Meursius. Et nos quoque animaduertimus à minorum Logothetarum officio ad maioris nonnunquam gradum fuisse, quod de Theodoro Metechita narrat Codinus: Τὸν οὖν Θεόδωρον τὸν Μετοχίτην Λογοθέτην ὄντα τοῦ γενικοῦ ὁ Βασιλεὺς Ἀνδρόνικος τῶν Παλαιολόγων ὁ πρῶτος τιμήσας μέγαν Λογοθέτην πεποίηκεν, ὃς καὶ τὴν ὑπερέχων τοῦ μεγάλου Στρατοπεδάρχου, ὑπὸ τὸν Πρωτοστράτορα δέ. *Theodorum itaque Metochitam ærarij publici Logothetam cum Imperator Andronicus ex Palæologis hoc nomine primus honorare constituisset, Magnum Logothetam fecit, qui & priores Magno Stratopedarcha tenebat, sed non Protostratore.* Vide Gregoram Histor. lib. 8. cap. 19.

Metaphrastes Logotheta Cursus, tum altiori Logotheta gradu promotus.

Sed cum, vt iam vidimus, Logothetæ varij ac diuersi fuerint, dubium esse poterit, Symeonem hunc nostrum Logothetam ad quemnam ex illis referre debeamus. Non dubito hominem prudentissimum pro opportunitate rerum in Senatu Constantinopolitano diuersas functiones subiisse, & optimè administrata prouincia à minoribus ad maiora officia aditum sibi aperuisse; quod tradit etiam Psellus in eiusdem encomio. Hinc existimo eum tantopere scriptione valere à Logotheta Cursus, quod in orationibus ab ipso ex operibus Diui Basilij concinnatis præfixum legi, ad Magni Logothetæ dignitatem ascendisse. Adde, vt plurimum Logothetæ

nomen

nomen sine alia additione prolatum, Magnum nobis Logothetam indicare. Ne in exemplis producendis nimius sim, legimus passim Georgij Acropolitæ Logothetæ Chronicum: in eo licet Dousa hæreat, sibique haud satis compertum esse fateatur, quo munere ex istis omnibus, quæ supra commemorauimus, Logothetes Georgius functus sit, Magni tamen Logothetæ functum ex altera eiusdemmet Historiæ additione hactenus inedita, certum est, illi namque præfigitur: Ἡ παροῦσα Χρονικὴ συγγραφὴ τοῦ μεγάλου Λογοθέτου τοῦ Ἀκροπολίτου ἐστὶν, ὃς ἔκτισε τὸ μοναστήριον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Ἀναστάσεως· περιέχει δὲ τὰ μετὰ τὴν ἅλωσιν. *Præsens Chronica compositio Magni Logothetæ Acropolitæ est, qui ædificauit Monasterium sanctæ Christi Resurrectionis: continet verò quæ post captam*, &c. Et hæc quidem adnotaueram, antequam luculentissima, & doctissima Iacobi Goarij in Georgium Codinum de officiis Palatij Commentaria prodiissent. Nunc autem postquam illa edita sunt, petito ab iis quidquid est in antiquitate de hoc negotio reconditum. Habent illa, quod sitim sedet & desiderium expleat. Tot igitur, tantisque dignitatibus auctus Symeon noster, quomodo *Ludimagister*, isque *Triuialis*, esse potuit, iudicent alij, sed qui perspiciunt cor sapientiæ; nam furiata mente conciti, omnia inconsideratè blaterant.

Et quanam ratione *triuialis Ludimagister* fuerit ille, cuius auctoritas & celebritas tanta fuit vt quotidie in Ecclesiis, publicè scripta illius legerentur ad confirmanda dogmata, rerumque seriem stabiliendam in Concilio à Patribus laudarentur, sententiæque suæ veritatis pondus additum existimarent, si eadem quæ & ipsi, illum asseruisse demonstrassent? Paucos ex quamplurimis referam, & vt prætercam quæ Psellus de eo effusè prosequitur in illius Encomio, afferam nonnulla ex eodem in Tropariis. Σοῦ τοῖς θείοις χείλεσι χάρις πολλὴ ἐξεχύθη καὶ σοφίας ἔμψυχον τοῦ ἀκτίστου γέγονας εἰκονιστήριον, ὡς πυρὸς γλώσσῃ διασωμαθεὶς, ὅσιε, ἐν τοῖς λόγοις ἐξυμνήσας τῶν Ἀποστόλων τε καὶ τῶν Ἀθλοφόρων τὰ σκάμματα, καὶ βίον τὸν ἰσάγγελον Ἀσκητῶν ἑκάστου διέγραψας, καὶ νῦν συνοικοῦντας γινόμενος τοῖς ἐν οὐρανῷ, Τριάδος φῶς τὸ αὐγαστικὸν βλέπεις ἀγαλλόμενος. Et, Ὀρθοδοξίας ὁδηγὲ, εὐσεβείας διδάσκαλε καὶ σεμνότητος, τῆς οἰκουμένης φωστὴρ, τῶν λογογράφων θεόπνευστον ἐγκαλλώπισμα, λύρα τοῦ Πνεύματος, ταῖς διδαχαῖς σου πάντας φωτίσας Συμεὼν πάτερ ἡμῶν, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν. Et, Νοὸς ὀξύτητι καὶ καθαρότητι, καὶ λαμπρότητι βίου τὸ νοερόν σε φῶς καθωράϊσε, καὶ ταῖς τῶν λόγων καλλοναῖς, ὁ Θεός σε ἐχαρίτωσεν. Et, Μελῳδικαῖς πνοαῖς συνελθόντες εὐφημήσωμεν πάντες ἐπαξίοις ᾠδαῖς τὸν μέγαν Θεοῦ θεράποντα Συμεῶνα, τὸν ἅγιον λογοθέτην, ὃν ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία φωστῆρα πεπλούτηκεν ἐπὶ γῆς τοῖς διδασκάλοις πατράσιν ἐκλάμψαντα. σὺν τούτοις γὰρ ψάλλων ἀπαύστως Χριστῷ, φωτός τε ἀϊδίου πληρούμενος συγχαίρει πρεσβεύων ὑπὲρ πάντων ἡμῶν. Et, Εὐχλόους ἀναβλαστήσας ῥίζης ῥόδον κατέρρυθρον, βεβαμμένον χάρισι ταῖς τοῦ Πνεύματος, καὶ τοὺς πιστοὺς εὐωδίασας, ὀσμαῖς συγγραμμάτων σου Ἀποστόλων, Ἀθλητῶν, καὶ Ὁσίων τὰ σκάμματα συνταξάμενος, ὧν καὶ σύστοιχος ὤφθης θεοφάντορ Συμεὼν, τρυφῆς ἐν χλόῃ τῇ ἐνδρόσῳ

Metaphrastis auctoritas & veneratio in Ecclesiâ Græcâ.

Variorum de illo elogia.

σαλευόμενος. *Ex tuis diuinis labijs, gratia multa effusa est, & sapientia animatum increata factus es habitaculum, veluti ignis lingua diductus, Confessor in sermonibus superabundéque resplenduisti, Apostolorum & Martyrum certamina, & vitam non dissimilem Angelis Ascetarum vniuscuiusque descripsisti, & nunc vna cum illis habitans in cælo, Triadis lumen extingui nescium conspicis gaudens.* Et, *Rectæ fidei Dux, pietatis Magister & verecundiæ, terrarum orbis lumen, Scriptorum entheatum ornamentum, lyra Spiritus, tuis prædicationibus omnes illuminans, Symeon Pater noster, precare Deum Christum, vt animæ nostræ salueniur.* Et, *Mentis acumine, & puritate & splendore vitæ intellectuale lumen te exornauit, & sermonum venustatibus Deus te insigniuit.* Et, *Dulci modulatione Fideles conuenientes celebremus omnes dignis cantibus magnum Dei seruum Symeonem sanctum Logothetam, quem Christi Ecclesia tanquam lumen possedit in terra, vna cum aliis Patribus splendore suo illustrantem; cum his enim psallens indesinenter Christo, & luminis sempiterni repletus congaudet orans pro nobis omnibus.* Et, *Nobili radice prognatus es rosa rubicunda, gratiis Spiritus inserta, & fideles suauitate replens, odoribus tuarum compositionum, Apostolorum, Martyrum & Confessorum certamina edisserens, quorum & consors factus es, rerum diuinarum expositor Symeon, deliciarum in gramine, quod in rore est habitans.* Hippolytus Thebanus in Chronico: Ἀριθμουμένων δὲ τῶν περιόδων ἐπληρώθη ἡ δεκάτη περίοδος ἐν τῷ πεντακισχιλιοστῷ τριακοσιοστῷ εἰκοστῷ ἔτει. Ἀρξαμένης δὲ τῆς ἑνδεκάτης περιόδου ρπϛ´ ἔτη παρῆλθον, καὶ ἐσαρκώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, ὡς ἡ βίβλος τοῦ Νικομηδείας, καὶ τοῦ Μεταφραστοῦ περιέχει. *Enumerando igitur has periodos decima completa est anno 5320. De incepta autem vndecima periodo 186. anni abierunt, & humanam naturam induit Dominus noster Iesus Christus, vt liber Nicomediensis, & Metaphrastes habent.* Et, Καὶ παθὼν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν, τῇ κγ´. τοῦ Μαρτίου μηνὸς ἐσταυρώθη, τῇ κδ´, ἐτάφη, καὶ τῇ κε´ ἀνέστη ἡμέρᾳ πρώτῃ, τουτέστι Κυριακῇ, ὡς ὁ Μεταφραστὴς δηλοῖ, καὶ ἡ βίβλος τοῦ Νικομηδείας. *Et propter nostram salutem mortem passus 23. Martij fuit Cruci affixus, die 24. sepultus, & 25. resurrexit die prima, nimirum Dominica, velut Metaphrastes & Nicomediensis declarant.* Et sententiam Metaphrastæ præfert aliis Patribus, quem non sine veneratione nominat; Ἐγὼ δὲ πείθομαι τοῖς λόγοις τοῦ Κυρίου Συμεών. *Equidem ipse fidem habeo sententiæ Domini Symeonis.* Leo Centaripinus Orat. in Magnum Apostolum Iacobum Zebedæi filium: Τέθηπα γὰρ ὑπερεκπλαγείς, πῶς τοσοῦτοι παρέδραμον συγγραφεῖς καὶ ἱστοριογράφοι, καὶ ἱστορικοὶ, μάλιστα δὲ ὁ μέγας τῶν Μεταφράσεων συγγραφεὺς ἀμνημόνευτον οὕτω παρεληλυθότες τὴν ἐν ἀϊδίοις σκηνώμασι γεγραμμένον ἐς ἀδιάλειπτον ἔχοντα μνήμην. *Admiror namque quomodo tot annis decursis, neque Scriptores, neque Historici, & præcipue Magnus ille Metaphraseon compactor, sic hunc in sempiternis cœnaculis indelebili memoria descriptum, silentio prætereuntes, vllam illius memoriam poste-*

ris reliquerunt. Theophanes Cerameus Homilia de Lazaro suscitato, Ὁ δὲ τῶν Μεταφράσεων γλυκὺς συγγραφεὺς, παῤῥησίας φησὶ τὸν λόγον εἶναι δηλωτικόν. *Metaphraseon verò suauis scriptor libertatem dicendi sermonem indicare tradit.* In quarto Matutino: Ἀλλὰ περὶ τούτου ἄμεινον ἐμοῦ λέγει τῶν Μεταφράσεων ὁ γλυκὺς συγγραφεύς. *Sed de his melius quam ego, id facerem, Scriptor ille dulcis Metaphraseon differit.* Et quinto, Καὶ ὡς ἂν μὴ καὶ ἡμεῖς δόξαιμεν ἀπεικότα μαντεύεσθαι, ἀξιόχρεων ἐνταῦθα παράγομεν μάρτυρα Συμεώνην, τὸν περὶ Μεταφράσεις εὖ μάλα πονηθέντα. Ἀπόχρη οὖν οὗτος ἐν τῷ εἰς τὸν ἱερὸν Λουκᾶν ὑπομνήματι τοῦτο ποιούμενος. *Ac ne nos etiam sine probabili causa diuinare velle videamur, fide dignum testem ad hanc rem producimus, Symeonem illum, qui Metaphrases praeclare composuit. Satis igitur sit hic, qui in sanctum Lucam Commentario ita existimauit.* Theodorus Balsamon in Canonem 63. Trullanum, Χάρις τοίνυν τῷ μακαρίτῃ Μεταφραστῇ τῷ τὰ Μαρτυρικὰ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας σκάμματα πολλοῖς πόνοις καὶ ἱδρῶσι καταγλαϊσαντι, εἰς ὕμνον Θεοῦ καὶ δόξαν αἰωνίζουσαν τῶν ἁγίων Μαρτύρων. *Magna itaque Beato Metaphrastae agenda est gratia, qui Martyrum pro veritate certamina non sine multis laboribus & sudoribus exornauit ad Dei laudem, & sanctorum Martyrum perennem gloriam.* Macarius Hieromonachus in collectione Canonum cap. 104. Πόσου τοίνυν ἄξιος ἂν εἴη μακαρισμοῦ ὁ θαυμάσιος Συμεὼν, ὁ τὸ κατ' ἐξοχὴν Μεταφραστὴς διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀπενεγκάμενος, ὁ τῇ ἐπιπνοίᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος τὰ τῶν ἁγίων Μαρτύρων ὑπὲρ ἀληθείας σκάμματα πολλοῖς ἱδρῶσι, καὶ πόνοις συγγραψάμενος, καὶ δυνάμει λόγου, καὶ σοφίᾳ καλλωπίσας εἰς ὕμνον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ δόξαν διαιωνίζουσαν τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἠγωνισμένων ἁγίων Μαρτύρων· καὶ πᾶν δυσσεβῶν ἀποῤῥάψας στόμα, καὶ μηδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν ἀμφιβολίας τοῖς εὐσεβέσι καταλιπών. *Quanta itaq; laude dignus erit admirabilis Symeon, qui Metaphrastae sibi nomen ante alios singulariter vindicauit, & afflatu Spiritus S. sanctorũ Martyrũ pro veritate certamina multis sudoribus, & laborib. concinnauit, & dicendi facultate, & sapiẽtia exornauit in laudem Domini nostri Iesu Christi, & gloriam indesinentem sanctorum, qui pro eo certamina subierunt, Martyrum: impiorum ore obstructo, & nulla dubitandi ansa piis hominibus relicta.* Nicephorus Callistus Hist. Eccles. lib. 14. cap. 50. Ἣν ἄριστα μετὰ τὸν πολὺν Θεοδώρητον ὁ ὁμώνυμος αὐτοῦ Συμεὼν ὁ Μεταφραστὴς ἐπεξῆλθε, πᾶσι καινήν τινα καὶ ξένην πανδαισίαν τὰ ἐκείνου προθέμενος. *Quam*, Historiam nempe de Vita & rebus gestis Symeonis Stylitæ Senioris, *post Magnum Theodoritum, optime cognominis ei Symeon Metaphrastes conscripsit, nouum quoddam & admirandum in ea ex omnis generis cibariis conuiuium omnibus proponens.* Et lib. 18. cap. 14. de Symeone Stylita Iuniore: Πολλὰ δὲ καὶ ἕτερα ἀριθμοῦ κρείττονα διεπράξατο, ἃ δὴ καὶ χρόνου πολλοῦ, καὶ γλώσσης μακρομεμψιμοίρου, καὶ πραγματείας ἰδιαιτέρας, ἃ καὶ εἰς δεῦρο πάσαις ἀπαιτῶν περιᾴδονται γλώσσαις, ὑπὸ Συμεῶνι Μαγίστρῳ τῷ * ἐν νῷ συγγραφέντα· εἰ καὶ μὴ τοῖς μεγέθεσι, καὶ τῶν ἔργων ἀξίως. οἷς καὶ ἡμῖν ἐντυχεῖν ἐγένετο, τὸ πλεῖον τῆς τε ἀληθείας, καὶ τῆς δυνάμεως τῶν εἰργασμένων ἐκπεπληρωμένοις.

Ceterum multa quoque alia numerum superantia Symeon egit, quæ sanè tempore longiore, & lingua politiore, tum autem opere peculiari indigent. Ea hucusque sermone omnium celebrantur à Symeone Magistro, quamvis non pro dignitate magnitudinis & operum conscripta, in quem librum & nos abundantem copiam, & vim operum sancti Viri cum stupore admirati, incidimus. Michael Glyca vbi de Maximiani & Diocletiani rebus in Christianos tractat. *Nam vt Symeon ille cognomento Metaphrastes ait, Imperatores hi magnopere conati sunt fidem Christianam expugnando, quasi abolere, quam Christus ipse firmius perduraturam esse pronunciauit, quam ipsas Orci portas.* Et Epistola 21. ad Esaiam Monachum: Καὶ ταῦτα τὸν ἐν ἁγίοις Συμεὼν ὅρα τὸν Μεταφραστὴν τὸ δόγμα τοῦτο συνιστῶντα περὶ τ̃ δήμων ἐνεϊσκοντες· ἐν γὰρ τῷ βίῳ τ̃ μεγαλομάρτυρος Ἀναστασίας καὶ τάδε φησί. *Et inter alias sanctum Symeonem Metaphrastem intuere dogma hoc constabilientem, nam in vita magnæ Martyris Anastasiæ hæc dicit.* Gregorius Corinthius Metaphrastem inter alios auctores connumerat, à quibus bene dicendi, beneque narrandi exempla petenda sunt. Andreas Rhodi Præsul in Concilio Florentin. sess. 7. Græcos ita alloquitur. *In primis igitur Symeon Metaphrastes vestris in Ecclesiis celeberrimus accedat.* Et, *Legatur ille qui à vobis quotidie legitur in Ecclesiis Symeon Metaphrastes.* Iosephus Methonensis Apologia pro Synodo Florentina contra Marcum Ephesium: Καὶ Συμεὼν δὲ ὁ νέος Θεολόγος, ὁ καὶ Μεταφραστὴς καλούμενος τῇ τρίτῃ τ̃ Ὀκτωβρίου εἰς τὸν βίον τ̃ ἁγίου Διονυσίου τ̃ Ἀρεοπαγίτου, οὕτω γράφει. *Et Symeon Theologus Iunior, qui & Metaphrastes dicitur tertio Octobris die in Vita sancti Dionysij Areopagitæ hæc habet.* Gennadius pro Concilio Florentino cap. 5. Ἐν ἡμῖν δὲ καὶ μάλα καλῶς σώζονται, καὶ ᾄδονται μετὰ μελῳδιῶν καθ' ἡμέραν καὶ Μηναῖα, καὶ Τριῴδια, καὶ Λόγοι, καὶ Μεταφρασταί, καὶ Πεντηκοστάρια, καὶ Στιχηρά, καὶ Τροπάρια, καὶ Ἰδιόμελα, καὶ Κοντάκια, καὶ Οἶκοι, καὶ Συναξάρια, καὶ Ἐξαποστειλάρια, καὶ ἵνα μὴ καθ' ἕκαστον λέγω, πᾶσα ἁπλῶς εἰπεῖν ἡ τ̃ Ἐκκλησίας ἡμῶν συγγραφὴ ταύτην ἔχει τὴν δόξαν. *Apud nos verò, & valde benè conseruantur, canunturque cum modulationibus singulis diebus. & Menæa, & Triodia, & Orationes, & Metaphrastes, & Pentecostaria, & Stichera, & Troparia, & Idiomela, & Contaria, & Oeci, & Synaxaria, & Exapostilaria, &, ne singula recenseam, vniuersa nostra Ecclesiæ officia, & cuncta Scripturæ hanc opinionem retinent.* Metaphrastæ testimonio alibi etiam in eodem opere Gennadius vtitur. Necnon Nicetas Catena in Lucam, & Macarius Chrysocephalus in Magno Alphabeto, Symon Thessalonicensis in Dialogo contra Hæreses, & de Sacramentis, Bessario quoque Cardinalis, & alij. Et inter Latinos Aloysius Lipomannus: *Metaphrastes Vitas Sanctorum, eleganti stylo, & condito descripsit, & legendas Ecclesiæ proposuit, tantaque auctoritate liber hic in lucem prodiit, vt apud Orientalem Ecclesiam, qui Sanctorum Vitas præter vnum Metaphrastem, scripserit, nec quæratur, nec reperiatur. Quin*

Metaphrastes Symeō Theologus Iunior.

imò cum in suis Menais, & sacras Sanctorum Vitas recitat, non alias, quam ex istis desumptas legit; adeo pro certis, veris, authenticis ab omnibus, & omnium auctoritate confirmatis habentur. Immo nec Ecclesia Græca preces orationesque Metaphrastæ post Basilij, & Chrysostomi supplicationes statim locasset, si recentis temporis auctoris essent. Et, *Metaphrastem scito Virum fuisse sanctissimum, & apud Græcos Patres Beatorum Catalogo adscriptum: siquidem eius festum apud illos 27. Nou. celebratur. Quare plenissima fides eius scriptis adhiberi potest, prout decet, grauissimorum pariter, & doctissimorum Patrum testimonium habemus. Qui autem illi sint ad tuam quoque fidem confirmandam, sicut & meam corroborant, eos hic subijcimus.* Vide item Gretserum de Imaginibus à S. Luca pictis c. 19. Hic itaque tantus Vir, tot probatissimorum Auctorũ testimoniis doctus, eloquens, idoneus, Magistri, Logothetæ, aliisque dignitatibus cohonestatus, Sanctus in Græcorum Ecclesiis celeberrimus, cum aliis computatus, qui Ecclesiam sermonibus suis illustrarunt: & cuius dicta ad stabilienda fidei dogmata in Conciliis producuntur, vel solo vnius, vel alterius Hæretici dicto, nulla probati viri auctoritate, nullo etiam triuialis Ludimagistri testimonio cõprobato iacebit in triuio *Ludimagister* inglorius? Apage ineptiarũ.

Sed Scriptor oppido recens est. Id quoque putemus, & rem suo nominis pondere pendamus. Et primùm, ante omnia ridenda est Hæreticorum nugacitas, qui vt Metaphrastæ fidem eleuent, eum recentissimum faciunt, & postea parum cauti, parumque sibi constantes, antiquissimis Patribus, &, quod magis est, Apostolorum discipulis, vel Apostolis ipsis parem, & ὁμόχρονον constituunt. Inter eos præcipui sunt Gesnerus, ceterique Epitomatores, qui Hippolytum Thebanum recentiorem Chronographum cum Hippolyto Portuensi confundentes, Metaphrastem circa tempora Apostolorum scripsisse etiam nolentes determinant. Cum enim illius meminerit Hippolytus, quem ipsi Portuensem esse, de quo Hieronymus in Catalogo; fateantur necesse est, ante illa tempora floruisse, ideoque cum ipsis Apostolis, vel minimum cum Apostolorum discipulis vitam egisse. Hippolytus enim Portuensis sub Alexandro Imperatore, Anno Domini ccxxix. martyrio vitam finit. Et hic recentissimus erit Auctor in Ecclesia, cuius auctoritate sua confirmat Hippolytus, & de quo non tanquam de recens vita functo, sed tanquam antiquiore, & cuius iam auctoritas suo iure admitteretur, verba facit? Antiquissimorum Patrum de die Passionis & mortis Domini sententias examinans, vnam cæteris præfert Metaphrastæ, quem non sine præconio nominat. Vnus illi Symeon, quidquid alij dicant, hæsitantem intellectum firmat, Ἐγὼ δὲ πείθομαι τοῖς λόγοις τοῦ Κυρίου Συμεών. *Ego vero fidem adhibeo verbis Domini Symeonis.* Progressu temporis, & testata plurium annorum contentione dictorum auctoritas, & eo magis, si aliis anteponi debent, non vnius diei nutante periculo comparatur.

Metaphrastis ætas; in eâ castigata Heterodoxorum nugacitas.

Hippolytus Thebanus ineptè cum Portuensi confusus.

Cum itaque Symeonis ætas, si benè sapimus, non ita antiqua sit; concludamus suspicionem Nouatorum de Hippolyto leuem, ac futilem esse, & si placet, deliram. Nec plus vidit Franciscus Biuarius Comment. in Flauium Dextrum Anno 3. qui Hippolytum hunc, quem Thebanum appellat, ante Epiphanium scripsisse parùm cautè fassus est; illum nec legit quidem. Quomodo enim, qui Georgij Nicomediensis, Symeonis Metaphrastæ, & Georgij Chronographij multo Epiphanio recentiorum testimonio vtitur, Biuario non dormienti Epiphanio antiquior videri potuit? & non animaduertisse Biuarium, si dicas, næ ille ægrè tulerit.

De Metaphrastæ ætate explosæ sententiæ.

Quemadmodum ergo ætas adeo antiqua Metaphrastæ denegatur, ita & illa recentissima ab aliis asserta. Raphael enim Vollateranus Comment. Vrbanorum lib. 19. & ex eo Conradus Gesnerus in Biblioth. nescio qua conjectura recentissimum faciunt, *circiter*, namque *annos abhinc ducentos* composuisse Vitas Sanctorum scribunt, quod adeò aliis arrisit, vt eundem annorum numerum, vel inuita serie temporum, non nimis de rebus solliciti, ridiculè retinuerint. Rodulphus Hospinianus de Templis, de tempore Metaphrastæ sermonem habens affirmat, eum *non amplius abhinc ducentis viginti annis scripsisse*. Benefactum cum Metaphraste; quando iam à Gesnero ad Hospinianum anni viginti creuerint. Similes antiquæ, & recentioris Historiæ pro nutu moderatores viderunt exacto, veroque calculo, non amplius viginti annos fuisse elapsos. Quid vero, qui sibi tantum tribuit in Annalibus Casaubonus? *Metaphrastes scriptor oppido recens, & persapè vanissimus.* Dubium an illi, vel hos qualescunque sint; ducentos annos tribuat. Hinc Epitomatores Gesneriani in exscribenda Bibliotheca annorum numerum, nescio an etiam illo interuallo recentiorem, vel, vt veritas est, antiquiorem existimantes omiserunt. Genebrardus Chronologiæ lib. 4. Metaphrastem paulo antiquiorem facit. *Symeon Metaphrastes circa hac anni 1200. tempora.* Et tamen Psellum scribit floruisse anno 1073.

Vossij explosa conjectura.

Eruditissimus Gerardus Vossius de Historicis Græcis lib.2.cap.26. sub Constantino Duca, vel saltem circa illa tempora Symeonem Metaphrastem ponit; nam de eius ætate adhuc lis est sub iudice, vixit tamen ducentis annis posterius, quam existimarunt Baronius, & Bellarminus. Probat ex ætate Pselli, qui sub iisdem Imperatoribus vitam agebat, & in laudem Symeonis Orationem habuerat. Ætas itaque Pselli, vt opinatur Vossius, ætatem Metaphrastæ indicat. Verum tamen cum Psello vixisse ob Orationem in eum factam à Psello nemo dicet; ex ea namque Oratione Symeon Psello antiquior, non illius æqualis euincitur. Ait se Psellus audisse ab iis, qui Metaphrastem agentem animam viderant: non ergo ipse viderat. Et qui viderant multos ante annos vidisse, vt & sanè viderunt, fieri potuit. Et ego Puer dum Paulæ in Calabria commorarer, audiui sæpius à

quodam ſene plus annos centum & viginti nato, obſenium longum & ceruinum, viuax tamen, omnibus venerando, multa de D. Franciſco populari, ac ciue ſuo, quem ipſe in familiaritate verſatus, oculis vſurpauerat, tanquam teſte oculato narrante: quæ ſi in ſcriptis referrem, dicerem ea ab illis, qui D. Franciſcum viderant, intellexiſſe: ideone D. Franciſcus, qui ante me, dum hæc ſcribo annis centum quadraginta & vnum mortuus eſt, mihi σύγχρονος à quopiam dictitaretur? Neque itaque Pſellus, dum ab illis, qui viderunt Symeonem audiit, Symeonis ætati æqualis dicendus eſt.

At fieri poſſe, dicent, vt quis eodem tempore viuens, alterius tum quoque viuentis res geſtas quas ille multas ob cauſas non viderit, audierit tamen à Viris fide dignis, qui illi operanti adfuerint, ſcribat. Sic hoc tempore multa ſciſcitamur, & audimus à ſcientibus, & qui ea viderunt, relataque literis poſtea commendamus. Idem potuit Pſello contigiſſe. Quare ratio, quæ ex iſtis oculatis teſtibus deducitur, illius æqualem oppidò comprobat Metaphraſtem, antiquiorem verò nequaquam.

Paucis hic oſtendam, modum iſtum loquendi, quaſi ſemper de rebus anteactis quibus nos intereſſe ob ætatem non potuimus, dici: dicto meo vno, vel altero exemplo faciam ſatis. Eunapius Sardianus, Vitas Sophiſtarum, quos ipſe nouerat, quos etiam auditu deprehenderat ſcripturus, auditionem hanc non ad res ſuæ, ſed ad ſuperioris ætatis tempus refert. Nicetas Choniates multa de Ioanne Comneno commemorat, quæ ipſe non vidit, ſed ab aliis acceperat, qui Ioannem viderunt, & expeditionis comites fuere. Hoc idem profitetur Ioannes Cinnamus. Quis tamen diceret res illas dictorum ſcriptorum æuum non præceſſiſſe? Audiamus Polybium, quo ſanè nemo melius, nemo accuratius lib. 4. Hiſtor. Δεύτερον δὲ διὰ τὸ καὶ τοῖς χρόνοις οὕτω συντρέχειν τοὺς ἑξῆς, καὶ τοὺς πίπτοντας ὑπὸ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν, ὥστε τοὺς μὲν καθ' ἡμᾶς εἶναι, τοὺς δὲ κατὰ τοὺς πατέρας ἡμῶν. Ἐξ οὗ συμβαίνει τοῖς μὲν αὐτοὺς ἡμᾶς παραγεγονέναι, τὰ δὲ παρὰ τῶν ἑωρακότων ἀκηκοέναι. τὸ γὰρ ἀνωτέρω προσλαμβάνειν τοῖς χρόνοις, ὡς ἀκοὴν ἐξ ἀκοῆς γράφειν, οὐκ ἐφαίνεθ' ἡμῖν ἀσφαλεῖς ἔχειν, οὔτε τὰς διαλήψεις, οὔτε τὰς ἀποφάσεις. *Deinde quoniam proxima illis tempora, & ea, quæ in noſtram cadunt Hiſtoriam, ita inuicem connexa ſunt, vt partim noſtra, partim noſtrorum Patrum ætas in illa incidat. Ex quo fit, vt rerum dicendarum alias ipſi interfuerimus, alias ab iis acceperimus, qui teſtes oculati fuere. Anteriorum ſiquidem temporum res geſtas attingere, vt auditionem ex auditione ſcribere, parum exiſtimaui tutum, quod nec veritas illarum deprehendi, nec iudicari poſſet de ſingulis.* Tria in hiſtoria conſtituit tempora, ſui, Patris, & anterius. Res geſtas ſuo tempore nullius alterius ope ſed ſuo ipſe ſtudio deprehenſas narrat, & indicat. Patris memoria factas auditione conſequitur: quæ Patrem præceſſerunt, iam non ſunt auditio, ſed auditio ex auditione. Polybij ſententiam approbat Epi-

phanius Cypri aduersus Hæreses in Procœmio. Τῶν δὲ ὑφ' ὑμῶν μελλόντων εἰς γνῶσιν τῶν ἐντυγχανόντων ἥκειν αἱρέσεων τε, καὶ τῶν ἀρχαιοτάτων, τὰ μὲν ἐκ φιλομαθείας ἴσμεν, τὰ δὲ ἐξ ἀκοῆς κατειλήφαμεν, τοῖς δέ που ἰδίοις ὠσὶ καὶ ὀφθαλμοῖς παρετύχομεν. *Hæreseon porrò, quæ à nobis in notitiam legentium suggerentur, etiam antiquissimarum, nonnullas studio ac diligentia assecuti sumus, alias ex auditu nobis comparauimus, quasdam etiam propriis auribus oculisque deprehendimus.* Antiquæ scilicet, & supra Patrum memoriam antiquorum lectione, quæ Parentum memoria exortæ sunt, auditione; nostro æuo disseminatæ auribus nostris, & oculis comparantur. Et nota aliud esse aliquid *auditione accipere*, aliud philomathia, aliud oculis, auribusque propriis lustrare.

Quidquid tamen sit ex eodem Psello, ante natum Psellum Metaphrastem diem suum obiisse euinci videtur: gloriam enim illius in exordio Orationis exponens ait, *Per vniuersum orbem terræ nomen & res gestas celebratas fuisse.* Ergo non eo tum primo mortuo Psellus scribebat: ad extendendam enim famam per vniuersum orbem tempore, eoque non exiguo opus est; & gesta perhonorifica, quæ etiam ipsa tempore fiunt, ab vna atque altera ciuitate in aliam transuehuntur, transuectaque communi omnium consensione approbantur. Immò etiam, vt idem accuratius probetur, tradit ex corpore Metaphrastæ etiam sepulchro recondito, odorem per plures dies emanasse, quem demum alio cadauere ingesto amiserit. Καὶ ἐτεθνήκει μὲν οὕτως· εὐωδίας δὲ αὐτίκα πάντα ἐγεγόνει μεστὰ, καὶ οὐκ εὐθὺς μόνον, οὐδὲ εἰς τρίτην ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοστὴν ἀπ' ἐκείνου· ἕως δὴ μόνος τῷ τάφῳ ἐνεθησαύριστο· καὶ ἦν ἂν μέχρι παντὸς ἀρωματίζουσα ἡ σορὸς, εἰ μή τινες τοσοῦτον παρηνομήκασιν. *Et sic quidem est mortuus; fuerunt autem statim omnia, & non tunc solum suaui odore plena, nec in diem tertium, sed etiam in multos dies postea, donec fuit solus conditus in sepulchro: & loculus perpetuò talem emisisset odorem, nisi se aliqui tam iniquè gessissent*, &c.

Alphonsus Villegas de Vitis Sanctorum in Symeone Metaphrastæ, Metaphrastem circum circa Heraclij tempora anno scilicet 610. floruisse, ex vita sancti Alypij Cionitæ, quam esse scriptam à Symeone existimat, contendit. Id idem Petrus Ribadeneyra de Vitis Sanctorum, qui non sunt in Calendario, dexterè agens contra Baronium ostendit, non alio argumento, quam ex eadem Alypij Vita, in qua se Symeon tradit esse illius discipulum. Et apud Surium de Vita sancti Alypij in margine legitur, *Symeon Metaphrastes discipulus eius fuit.* Hinc plures nobis Pselli confingendi sunt; præter enim in Diatriba mea recensitos, iam erit alius omnium antiquissimus, qui non multo Heraclio posterior in Metaphrastem orauit, quando qui præ manibus est Psellus in Metaphrastem referat, se se plura de illo ab hominibus, qui illum viderant, ac nouerant audisse. Verumtamen cum Vita illa Alypij Cionitæ, quam ipsi ad probandam

Argumētū ex Alypij Vita excussum.

ætatem

ætatem Metaphrastæ adducunt non fuerit à Metaphraste conscripta, quantum Alphonsus, & Petrus à vero aberrent, alij iudicent. Et ne argumentum ex Oratione Pselliana, quæ Heracleanis temporibus multo eum inferiorem facit, sæpius atque iterum repetam, ex hac eadem Vita sancti Alypij, quisnam illius Auctor fuerit, colligamus. Fuit ille patria Adrianopolita, ciuis & conterraneus Alypio. *Sic enim sic quadam benignitate res nostras Deus administrauit, vt qui ex ipsa Patria productus fuerat, fructus, eum ipsi rursus patria lætitiam dederit salutarem.* Non tantum voto, & desiderio discipulus, sed illius etiam instituti professor. Ecce verba. *Porro autem ego quoque, qui sum tuæ plantationis vilissima, ô Pater! & tarda propago, hanc funebrem Orationem ausus sum tibi dedicare.* Et, *Nequaquam obliuiscaris, ô Sancte, ouium tuæ Mandræ! sed & si fueris gloria eorum, qui carent materia, circa diuinitatis versans pulchritudinem, nos adspice, & nostri miserere, quos & congregasti, & orphanos reliquisti, apertè dicens, Pacem Christi do vobis: valete, & conseruamini o filij; & non formidet, nec turbetur anima vestra.* Symeon verò noster, & Constantinopolitanus, & ciuilibus rebus addictissimus, Monachorum albo nunquam se adscripserat, quod ipse sciam. Non hîc referam genus dicendi, quod vel imperitissimo ex ipsa lectione patere poterit à Symeonis stylo, & rerum tractatarum forma adeo diuersum. Non ergo ad Heraclij tempora Metaphrastes, scriptoris Vitæ Alypianæ auctoritate, quæ per imperitiam eidem appingitur, emendandus est error, qui paucorum animos occupauit. Adde, si ita antiquus Metaphrastes fecit potissimam Sanctorum Vitarum partem, quas tamen illius esse legitimas certo sciunt omnes, tanquam illi nugacissimè appictam, reijciendam esse tanquam spuriam, inuestigandosque alios earum Auctores. Indignum sanè facinus, multumque inter pios homines deplorandum. Difficillima namque Ecclesiæ tempora, variis Hæreticorum nugis, ac Tyrannorum machinis per vim, & nefas conturbata, quæ ab ætate Heraclij per annos ccc. & inde excurrunt, & præclarissimis Sanctorum doctrinisj, ac institutis collustrata hac Symeonis antiquitate, sine certi scriptoris notitia vilescerent.

Minus consideratè locutus est Ioannes Molanus ad 13. Maij in Martyrologio Vsuardi adnotans ex Tomo 6. Lipomani, Metaphrastem excerpsisse Historiam vitæ sancti Epiphanij Constantiæ Cypri Episcopi, ex voce & relatu Ioannis eius discipuli, qui Metaphraste (etiam ipso Heraclio) antiquior est, vixitque circa annum Christi 430. vel paulò infrà. Sed Molani inconsiderantia ex his, quæ supra contra Villegam & Ribadeneyram attulimus, planè refellitur. Idque vt magis pateat, noto ex Vitis Sanctorum, quæ hodie partim studiosorum manibus teruntur, nullum certum desumi posse de ætate Metaphrastæ argumentum; tum enim vel plures Metaphrastæ,

Molani aberratio.

vel ipſum Metaphraſtem omnibus ſæculis vixiſſe, ſcripſiſſeque aſſerere cogeremur, vt vidimus. Confirmoque exemplo. Sancti Sabæ Vita edita apud Surium, Symeoni Metaphraſtæ vindicatur. Id ſi verum fuerit, iam aliam quoque ipſius Metaphraſtæ ætatem ſub Iuſtiniano tenemus, cum ſcriptor illius Vitæ iiſdem cum Saba temporibus vixiſſe ſeſe aſſerat. Vin alterum? Audi. Vita ſancti Autonomi Martyris apud Surium, & alios, Metaphraſtem auctorem agnoſcit: id ſi verum eſſet, aliam quoque ætatem Metaphraſtæ haberemus. Narrat is Auctor à martyrio dicti Autonomi ad ſua vſque tempora ducentis annis prætergreſſis, cadauer illius licet in ſepulchro poſitum, integrum incorruptumque perduraſſe. En verba Ἐγὼ δὲ νικῶντα τὸν ἀθλητὴν ὁρῶν τὴν φύσιν καὶ μετὰ θάνατον, πρὸς δοξολογίαν Θεοῦ διανίσταμαι. ἐπιβαλὼν γάρ ποτε ταῖς ὄψεις τῷ τάφῳ τοῦ Μάρτυρος, τὸ ἱερὸν αὐτοῦ σκῆνος ἐθεασάμην, καὶ ἀήττητον ὑπό γε τῆς ἰσχύος τοῦ θανάτου μεμενηκὸς κατανόησα. ὁ γὰρ πᾶσαν τῶν ζώων τὴν σύμπηξιν τριημέρῳ διαστήματι λύειν αὐχῶν, ἔτεσιν ἤδη διακοσίοις τρίχα τοῦ γενναίου διαφθεῖραι οὐκ ἴσχυσεν, ἀλλ' ἔτι κόμη τῆς κεφαλῆς δασεῖα καὶ ἀλύμαντος, ὅτι τῆς μορφῆς χαρακτὴρ συνεστηκώς τε καὶ ἀλώβητος, τῇ τε δορᾶς εὐτονίᾳ, μηδὲ τὰς ὑπήνης τρίχας ἀποβαλών. ἀνέῳγε δὲ αὐτῷ καὶ ὁ τῶν ὀμμάτων κύκλος, δι' ὧν ἐμοὶ δοκεῖ καὶ θεώμενος, αἰδοῖ τοῦ νόμου τῆς τελευτῆς, τὴν σιωπὴν σχηματίζειν. ἕστηκε δὲ καὶ ὁ πᾶς τοῦ σώματος τύπος τὴν ἰδίαν συντηρῶν ἁρμονίαν, καὶ οὔτε τῆς κεφαλῆς οὐδ' ὅλως ἀπορραγείς, οὔτε τῶν λοιπῶν μερῶν τὴν διάστασιν ὑπομείνας. οὕτω γὰρ ὁ μεγαλόδωρος κύριος δοξάζειν οἶδε τοὺς οἰκείοις αὐτῶν μέλεσι δοξάσαι προειλομένους. *Ego autem videns athletam etiam poſt mortem vincentem naturam, exurgo ad Deum glorificandum: iniiciens enim aliquando oculos in ſepulchrum Martyris aſpexi ſacras eius reliquias, quæ inuicta manſerant à mortis viribus. Quæ enim vniuerſam animalis compoſitionem, ſe trium dierum ſpatio gloriatur diſſoluturam, iam ducentis annis non valuit præclari illius viri vel pilum corrumpere; ſed & coma capitis eſt denſa, & illæſa, & formæ character conſiſtit integer, pelle firma & intenſa, ne amiſſis quidem pilis labri ſuperioris. Eſt autem ei orbis quoque apertus oculorum, per quos intuenti mihi videbatur quod legem tantum mortis ipſe reueritus, ſilentium ſimularet. Stat autem vniuerſa quoque figura eius corporis ſuam conſeruans compagem, & nec eius capitis ruptum eſt aliquid, nec reliquarum partium facta eſt vlla à ſe inuicem diſiunctio. Sic enim munificus Dominus ſcit viciſſim glorificare eos, qui ſuis membris voluerunt eum glorificare.*

Autonomus martyrium ſubiit ſub Diocletiano circa ann. Dom. 303. adde intacti à putredine corporis annos 200. erit Chriſti 503. quo ſcriptor Vitæ viuebat. Sed hic fuerit Anaſtaſij Imperatoris decimus tertius, ergo tum quoque viuebat ſcribebatque Metaphraſtes. Rem planè ridiculam. Quare Vitæ editæ, vel edendæ accuratè conſiderandæ ſunt, tum demùm Metaphraſtæ aſſerendæ. Diſcipuli enim omnes, ſiue Monachi, ſiue alia quoque Eccleſiaſtica dignitate præcellentes Metaphraſtem abdicant: cum ille ſecularibus negotiis

addictus, quamuis pietate & sanctitate insignis in sæculo vitam egerit. Illud quoque animo reputandum est, Vitas, quas Metaphrastes concinnauit, plerasque ab aliis antea fuisse descriptas, cum tamen illi nec stylus satisfaceret, nec Historiæ series, veritatem rei ab aliis Auctorib. edoctũ, mutato stylo, & forma dicendi in meliorem prospectum dedisse: non ita tamen, vt antiquiores obliterarentur. Quis enim tot voluminum struem sibi comparasset, & ex illis Vitas dempsisset? Sic factum est, vt vtrisque permanentibus, non tantum recens scripta à Symeone, sed antiquior etiam, cum dicitur vitam illam à Symeone descriptam fuisse, Metaphrastæ ipsi assereretur. Hinc plures Metaphrastæ ætates, & plura in eum à parũ prudentibus congeruntur, cum aliorum vitia, & falsæ narrationes Metaphrastæ à talibus criminibus vacuo, integroque referant. Sit exempli causa: Scripsit Symeon Vitam sancti Eustachij, & filiorum; ante eundem Metaphrastem ab aliis concinnata, & si non ita eleganter in Ecclesia legebatur. Laudatur à Ioanne Damasceno, & aliis. Eam si quis Metaphrastæ tribueret, iam alia ætas ante ipsum Damascenum Metaphrastæ assurgeret, vitiaque similium scriptorum in Metaphrastem refunderentur, quod absonum indignumque tanto viro fuerit. Ita etiam de sanctæ Eupraxiæ, Danielis Abbatis, Ioannis Chrysostomi, Euphemiæ Martyris, Procopij Martyris, Anastasij Persæ, Amphilochij Iconiensis Episcopi, aliorumque ne singulos recenseam, Vitis censendum est. Quas vbi primum genuinas Metaphrastæ à spuriis distinxeris, tum demùm de ætate Symeonis, eiusque integritate, & in enarranda Historia veritate iudicium feres; aliàs sententiam differas, & à criminationibus abstineas, ne in immerentem nullam ob causam iniurius audias. Risum mihi sæpè mouere ij, qui quidquid habuerint de Vita Sanctorum sine auctoris nomine, id totum sine alio examine stultè nimis, atque impudenter Metaphrastæ dedunt.

Id si considerasset doctissimus Bellarminus de Scriptoribus in eo obtrectando non ita profusus fuisset. *Illud autem obseruandum à Metaphraste scriptas fuisse Historias de Vitis Sanctorum multis additis ex proprio ingenio, non vt res gestæ fuerant, sed vt geri potuerant: addit enim Metaphrastes multa colloquia, siue dialogos Martyrum cum persecutoribus, aliquas etiam conuersiones adstantium paganorum in tanto numero, vt incredibiles videantur. Denique miracula plurima, & maxima in euersione Templorum, & Idolorum, quorum nulla est mentio apud Veteres Historicos.* Multa addidisse de suo Metaphrastem. Hæc verò probandum est. Sed quis ille lynceus fuerit, quis in obscurissimis antiquitatis tenebris videns, addita à vere gestis secernet? Etiam si ipsa Acta Martyrum autographa, & vitæ ipsæ ab iisdemmet, quorum Vita enarratur Historiam haberemus, difficili tum etiam examine id possemus consequi: neque enim omnia in illis recensita sunt, nihilque neglectum ita vt ab alio addi non potuerit. Et quare potius

Bellarmini castigata censura.

non multa ipse omiserit, quæ minus probaret, quam addiderit. Narrat præterea res gestas, *non vt res gestæ fuerunt, sed vt geri potuerunt*. Vnde id habet Bellarminus? Habuitne ipse rectum actorum ordinem, & vt res gesta est ab alio conscriptam, & publicatam, vnde immutationis huiusmodi Metaphrastem arguerit? Prodat in lucem. Aliàs illi ex ingenio & suspicione quadam sua asserenti non credemus. Suspicetur ille quidquid velit, acumine ingenij, quo pollet, edicet. Res cum in facto consistat, nisi rem ipse, vti gesta est, in medium proferat, rem aliter, & vti geri potuerit, narrari à Metaphraste non dicemus. *Addit colloquia, & dialogos Martyum cum persecutoribus*. Quid si illa habuit ipse ex aliis Manuscriptis & libris Authenticis, qui modò vel negligentia hominum, vel rusticitate illa sua, vel vetustate obsoleuerint? Diligentia Græcorum Imperatorum, quorum maxima tum erat penes vniuersum orbem auctoritas, in illis conquirendis non defuit Maximi sumptus tum ex Imperatorum ærario, tum ex propriis ipsius Metaphrastæ, cuius amplæ erant facultates, in hoc negotio decreti, effusissimè suppeditati sunt: non defuere comitum, eorumque doctissimorum auxilia. Ea quoque tempestate plures manuscripti Codices habebantur, quàm hac nostra ætate, quum & Barbarorum incursionibus vniuersa Græcia afflicta est, & similes Codices nequissimorum hominum scelere variis modis deperditi: adde curiosorum hominum sollicitudine & studio, alio, atque alio exportati. Quis itaque iure negauerit, quæ Metaphrastes concinnauit in aliis Codicibus, iisque fide dignis non perlegisse? Et potest tandem quilibet, dummodo rerum substantiam non immutarit, alio & alio modo rem efferre. Etenim si iisdem ipse formulis & luminibus, ac Veteres illi rem exscripsisset, Vitarum exscriptor, non auctor dici meruisset. Studium simile laudauerat in Vita Ioannis Damasceni, Ioannes Patriarcha Hierosolymitanus; Εἰ δὲ τὴν ἐκείνου μορφὴν οὕτω τὸ λαμπρὸν ἐπισπεύδουσι, τί ἄρα δεῖον περὶ τὰς ἱστορίας τῶν πράξεων ἠμελημένους ἐᾶν τοῖς λόγοις, καὶ ἀκαλλεῖς: ὑμνουμένων. τοῖς γὰρ ἀρχαιοτέροις συγγνώμη, ὡς ἔχουσι, σχεδιάζουσι λόγους· τὰς πράξεις δ' ἱστορούντας τῶν εὐαρεστησάντων Χριστῷ, ὡς ὁ λόγος τὸ σπουδαζόμενον γέγονεν, οὐ συγγνωστέον, βίους ἁγίων παρασυραμένους, ἐσχεδιασμένους, ὡς ἔτυχε, καὶ μᾶλλον ἀνδρῶν τοιούτων, οἷς ποιὴ καὶ ζωὴ τὸ λόγοις ἐπαγρυπνεῖν ἐχρημάτισεν. *Igitur si circa imaginum effigiaturas tantoperè probatur id genus study, dignumne fuerit, quòd ipsorum bene præclareque gesta negligantur, & inculta iaceant historiæ? Non profectò. Nam vt interim concedatur simplicioribus venia, qui, qua possunt opera, tumultuaria, diuorum acta conscribunt: diserti tamen, ingenioque pollentes, nequaquam dignandi sunt venia, si, quod faciunt, contemptui habent; Vitas Sanctorum, præsertim si illorum spiritus, ac vita inuigilauit libris*: &c. Amplificauerit etiam, vt legentium animis satisfaceret, quod in alis Historicis laudatur, expetiturque ab omnibus, iure in Metaphraste non reprehendimus. At

Vindicatus Metaphrastes, eorum scriptor & enarrator quæ probatis monumentis cōsignata inuenerit.

res ipſe ſacras pertractauit, in quibus vel immutare, vel addere ſumma religio. Parcant mihi qui iſta opponunt. Neſciunt quid inter fidem humanam, diuinamque interſit, quid inter Hiſtoricum, & Euangeliſtam, quid inter dogmata, & conſuetudines, quid inter res præcipuas, & potiſſimas, quas vel leuiſſima immutatione vulneraueris, & inter leuiſſimas, & ſcribentis arbitrio obnoxias, quæ vtcumque narratæ dum à veritate non receditur, nulli detrimentum adjungunt,. Quis in referendis colloquiis veroſimilia damnet? Operas, & facultates collatas ab Imperatoribus abunde expreſſit Pſellus in Oratione; Φασί γέ τοι μὴδ' ἐκ παρέργου τοῦτον ἅψασθαι τοῦ πράγματος, μηδὲ αὐτὸν προθέμενον εἰ μὴ ὅσον βούλεσθαι. Βασίλειοι δὲ τοῦτον παρακλήσεις ἐπὶ τοῦτο προὐτρεψαν, καὶ οἷς ἐφροντίζετο λόγος καὶ σύνεσις. καὶ ἦν αὐτῷ ἡ παρασκευὴ ἐξ ἑτοίμου, κύκλος τε οὐ βραχὺς τῶν τε πρώτας ἐνσημαινομένων τὴν λέξιν, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα τιθέντων· καὶ ἄλλος ἐπ' ἄλλῳ· ὁ μὲν τὰ πρῶτα ποιῶν, ὁ δὲ τὰ δεύτερα, καὶ ἐπὶ τούτοις οἱ τὰ συγγεγραμμένα ἐξακριβούμενοι, ἵν' ὅ τι τοὺς ὑπογραφέας λάθοι, πρὸς τὴν ὑποκειμένην διορθώσαιντο ἔννοιαν. οὐ γὰρ ἐνῆν αὐτῷ διὰ τὸ πλῆθος τῶν συγγραμμάτων πολλάκις τὰ αὐτὰ ἀνακυκλεῖν τε καὶ ἐφορᾶν. ἀλλ' εἰ καὶ πολὺς ὁ ξῆλος ὀνόματος καὶ ἡ φροντὶς περιττοτέρα τοῦ δέοντος, ἢ μᾶλλον πρὸς τοῦτο δὴ ἀξιόχρεως· ἀλλ' ὅ γε στάχυς ἐνενίκηκε μακρῷ τὴν σπορὰν, καὶ τὸ λήιον οἷον οὐδέπω καὶ τήμερον. εἴ τι καὶ μηδὲν ἄλλο τῷ ἀνδρὶ διεσπούδαστο, μὴ δ' ἀποχρῶντα τὰ ἄλλα σύμπαντα, καὶ καθ' ἕκαστον πρὸς ἀφορμὴν εὐφημίας ἀρκοῦν, ἀλλὰ τό γε τοιοῦτον ἑλέσθαι σπούδασμα, καὶ οὕτω κατασκευάξασθαί τε καὶ ἀκριβώσασθαι, αὐτάρκης ἀντὶ παντὸς ἄλλου πρὸς ἐγκώμιον τῷ ἀνδρί. *Porrò autem dicunt eum non leuiter, & quaſi aliud agentem hanc rem eſſe aggreſſum: neque ipſum id ſibi propoſuiſſe, vt faceret quantum vellet. Sed Imperatoris adhortationes eum ad hoc adduxere, & ij, quibus cura erat doctrina, & intelligentia, & promptus ei fuit apparatus, & non paruus orbis eorum, qui primo dictionem notis excipiebant, & eorum, qui poſtea tranſcribebant: & alius poſt alium, ille quidem prima faciebat, hic verò ſecunda exſcribebat. Et poſt hos alij qui quæ ſcripta fuerant, pulchrè intelligebant, vt quod ſcriptores latuerat, ad propoſitam corrigerent ſententiam. Nam propter ſcriptorum multitudinem non licebat ei ſæpè eadem reuoluere, & intueri. Sed etſi fuerit multus labor, & maior quam par eſſet ſollicitudo, immò verò digna, quæ in hoc adhiberetur; ſementem tamen longè vicit ſpica & ſeges, qualis nondum fuit vſque in hodiernum diem. Quocirca etiam, ſi nihil aliud à viro illo fuiſſet elaboratum, & non alia omnia, quæ vel ſingula ſufficiunt ad laudem conciliandam, opus tamen tale ſuſcepiſſe & id tam præclarè effectum reddidiſſe, Viro pro quovis ad laudem ſufficeret.*

Aliquas etiam conuerſiones aſtantium Paganorum in tanto numero: miracula plurima, & maxima in euerſione Templorum, & Idolorum, quorũ nulla eſt mentio, apud Veteres Hiſtoricos. Nullam eſſe mentionem apud veteres Hiſtoricos, nemo verè, neque ingenuè dixerit, niſi qui omnia antiquorum monumenta, etiam quæ alicubi latent vel diſperdita.

Georgius Alexandrinus ipse Sauilio malè sugillatus.

sunt, legerit: quæ legisse Bellarminum, nec ipse Bellarminus dicet. Sic Sauilius accusauit falsitatis multas miraculorum narrationes in Georgio Alexandrino, qui Vitam Chrysostomi scripserat, quia antiquiores, vt Socrates, Sozomenus, Theodoretus, Palladius eas non narrant. Quasi verò res Ecclesiasticas alij nō scripserint; licet scribatur ab aliis, falsum, ac suspectū sit. Nugæ. Multa etiam ex traditione habentur, quæ in libris scriptis non exstant. Nilus Chrysostomi discipulus in Epistolis scribit, Chrysostomum, Τοῖς γνησίοις τῶν πνευματικῶν φίλων κατ' ἰδίαν διηγήσατο. *Legitimis spiritualibus amicis priuatim narrauit.* Et Epistola ad Anastasium narrat, visiones Angelorum, qui celebranti Chrysostomo assistebant. Sic etiam Proclus narrauit, vel etiam scripsit, licet non exstet, visionem sancti Pauli dictantis Chrysostomo interpretationem Epistolarum. Male itaque concluditur, Non legitur apud veteres Historicos, ergo non fuit. Miracula sanè, quæ narrat Metaphrastes *maxima sunt.* Non abnuo. Id illi in animo fuit, res magnas, admirandas, insuetasque in scriptis referre. Parum illi curæ fuit minutiora recensere, quæ etiam ipse data opera prætermisit. Conuersiones Paganorum tam spissæ & in tanto numero incredibiles sunt. Incredibiles iis, qui æternitatem & tempus, summum bonum, & sua commoda: vitam beatam, ac ventrem: vires diuinas, & humanas pede suo, & modulo, non rei natura metiuntur. Gregorius Nyssenus in Vita sanctæ Macrinæ. Οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων πρὸς τὰ ἑαυτῶν μέτρα τὸ πιστὸν ἐν τοῖς λεγομένοις κρίνουσι. τὸ δὲ ὑπερβαῖνον τὴν τοῦ ἀκούοντος δύναμιν, ὡς ἔξω τῆς ἀληθείας ταῖς τοῦ ψεύδους ὑπονοίαις ὑβρίζουσι. Διὸ παρίημι τὴν ἄπιστον ἐκείνην ἐν τῷ λιμῷ γεωργίαν, πῶς ἐκβαλλόμενος ὁ πρὸς τὴν χρείαν σῖτος, οὐδεμίαν αἴσθησιν ἐποίει τῆς ὑφαιρέσεως· ἐν τῷ ὁμοίῳ διαμένων ὄγκῳ, καὶ πρὶν διαδοθῆ- ταῖς τῶν αἰτούντων χρείαις, καὶ μετὰ τοῦτο, καὶ ἄλλα τούτων παραδοξότερα, παθῶν ἰάσεις, καὶ δαιμονώντων καθάρσεις, καὶ ἀψευδεῖς προρρήσεις τῶν ἐκβησομένων· ἅπαντα τοῖς μὲν δι' ἀκριβείας ἐγνωκόσιν, ἀληθῆ εἶναι πιστεύεται κἂν ὑπὲρ πίστιν ᾖ. ἐπὶ δὲ τῶν σαρκωδεστέρων, ἔξω τοῦ ἐνδεχομένου νομίζεται· οἳ οὐκ ἴσασιν, ὅτι κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς πίστεως, καὶ ἡ τῶν χαρισμάτων διανομὴ παραγίνεται· μικρὰ μὲν ὀλιγοπίστοις, μεγάλη δὲ τοῖς πολλὴν ἔχουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὴν εὐρυχωρίαν τῆς πίστεως. *Pleriq; pro eo, quantū ipsi possunt efficere, credūt ea, quæ dicuntur, quæ verò audientis superant vires, tanquā à veritate remota mendacij suspicionibus insectantur. Proinde mirandam illam in penuria, & fame agriculturam prætermitto. Quomodo in pauperum vsus projectum frumentum, nec dum distribueretur, nec post imminutum sit, sed eadem mensura, numeroque permanserit: aliaque his longè magis admiranda, morborum curationes, expulsiones dæmonum, & veras futurorum prædictiones: quæ quidem omnia ijs, qui diligenter explorarunt, vera esse constat, licet fidem superare videantur, nec fieri potuisse iudicentur ab ijs, qui carni magis addicti sunt; qui nesciunt proportione fidei, munerum fieri distributionem, & parua quidem dari habentibus paruam fidem, magna autem illis, qui ingenti fide præditi sunt.* Auctor Vitæ sancti

Niconis, qui à pœnitentia ſibi cognomentum habuit; Πεφύκασι γάρ πως οἱ ἄνθρωποι πρὸς τὴν οἰκείαν ἀφορῶντες ἀσθένειαν, τὰ παράδοξα πολλάκις τῶν θαυμάτων, καὶ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος εἰς τιμὴν τῶν Ἁγίων τερατουργούμενα, ἀδύνατα οἴεσθαι, καὶ μὴ ῥαδίως πιστεύειν ταῦτα, ἢ παραδέχεσθαι. *Ita natura homines comparati ſunt, ſuæ infirmitatis limites non excedentes, vt res ſæpius præter expectationem, & in honorem Sanctorum à Deo mirificè perpetratas, haud fieri potuiſſe exiſtiment: neque ita facile illis fidem adhibeant, nec admittant.* Symeon ipſe Metaphraſtes in Vita ſancti Symeonis Stylitæ Senioris. Ἀλλὰ δέδοικα μὴ τοῖς μετὰ ταῦτα μῦθος εἶναι δόξῃ τῆς ἀληθείας γεγυμνωμένος. Φιλοῦσι γὰρ ἄνθρωποι τῇ φύσει μετρεῖν τὰ γινόμενα· εἰ δέ τις τῶν αὐτῆς ὅρων ἐπέκεινα λέγοιτο, ψευδὴς τοῖς τῶν θείων ἀμυήτοις ὁ λόγος νομίζεται. *Sed vereor, ne poſteris hæc fabula videantur, à veritate aliena. Namque homines natura facta commenſurare ſolent. Et ſi quid extra illius limites aliquid narraueris, mendax rerum diuinarum inexpertis ſermo iudicatur.* Incredibiles neſcientibus, quantum eſt in ſanguine Chriſti virium, eandem eſſe poteſtatem in Chriſto centum, & mille, & decem millia, & multo plures in fidem conuertendi. Tot regna, tot prouinciæ puſillo tempore Chriſti fidem profeſſæ, tot Martyrum myriades breuiſſimo tempore Deo conſecratæ, tanti numeri conuerſorum Paganorum fidem nec dubiam faciunt.

His quoque manifeſtè colligitur, quantum ineptiat Caſaubonus, dum nullam ob cauſam in Metaphraſtem acerrimè deſæuit, Exercit. 6. *Metaphraſtes ſcriptor oppidò recens, & perſæpè vaniſſimus, magnuſque fabularum anilium conſarcinator.* Tantumque ei tribuit, *quantum ei debet, qui diligentia quidem ſumma, ſed iudicio nullo in ea collectione ſit verſatus; neque aliter Baronius iudicat, quoties intendit animum, quod vtinam ſemper feciſſet. Ne alia loca eius proferam in quibus Metaphraſtem, vt anilium ſapè fabularum hamaxarium ſeuerè caſtigat, in hac ipſa Hiſtoria non conſtat ipſe ſibi,* &c. Modeſtiam tuam, & pudorem! Caſaubone, ſi eſt. Verba iſta tua tam magnifica habeto tibi ipſi: ne appingas Baronio Scriptori modeſtiſſimo, & verè Chriſtiano. Metaphraſtæ dictum aliquando Baronius non approbauit, aliquando rejecit, ideone & vaniſſimum, & anilium fabularum conſarcinatorē, & hamaxarium declarauit? Quid diceret de ſuis iſtis Exercitationibus Caſaubonus, in quibus non perſæpè, ſed ſemper, & ſingulis paginis à doctiſſimis Scriptoribus, non falſitatis tantum, & temeritatis, ſed etiam malignitatis conuincitur? Vt ergo minus animoſi ſimus in Metaphraſtem, prius & ante omnia, vt ſupra dixi, Vita Sancti examinanda eſt, an ſit legitima Metaphraſtæ, ne aliorum malè, inconſideratéque dicta in Metaphraſtem refundantur. Nec meliùs ſapit Franciſcus Goduuinus de Præſulibus Angliæ cap. 7. *De Symeone Metaphraſte, ſi non ſufficit dixiſſe, quod de Sozomeno Melchior Canus, Græcus is fuit, & hæc natio eſt, ſemperq; fuit ad mentiendum promptula,*

Caſtigatur ineptiens Caſaubonus.

quam dignus sit fide indicet Baronius, cuius verba libenter vsurpauerim de eo hac in causa laturus sententiā: sic enim ille. Sicut in aliis multis ibi à se positis errare Metaphrastem certū est, ita & in his allucinatū esse constat. Ac iure profecto tū demum poterat mendacissimi nebulonis stigmata inurere, quem ter, si non quater mendacij, ac falsitatis tum nuperrimè arguisse deprehendet, quisquis paucula folia locum illum præcedentia euoluerit. Belle equidem. Metaphrastes Græcus est: Græci sunt prompti ad mentiendum. Ergo nulla fides Metaphrastæ adhibenda. Sequere, omnes Historici Ecclesiastici antiquiores Græci sunt; ergo dicta eorum sunt reijcienda. Si quia Græci, ideo fide carent, quanam ratione suadebimur dictis tot sanctissimorum Patrum, tot Conciliorum decretis? Goduuinus respondebit, omninò omnes ad vnum, & eorum dicta omnia negligenda, quia Græcorum scilicet: ne tamen vera, quia non probantur, nec sunt è cerebro recentiorum Hæreticorum. An mentiti sunt vnquam Angli, & reliquæ nationes Occidentales, vt nempe tanquam numquam mentitorum fidei credamus? Male equidem cum Historia tum Prophana, tum Ecclesiastica ageretur, si fidem eorum penitus vellamus, qui aliquando ab aliis Scriptoribus mendacij, aut falsitatis redarguuntur. Cum enim homines sunt, possunt in aliquibus falli, & ita humana conditione poscente sæpissimè falluntur, non ita tamen, vt multo sæpius vera non nuncient, & ita sint, vt ipsi dicunt, & narrant.

Baronij de Metaphrastæ ætate sententia.

Baronius in Annalibus ante annum 859. Metaphrastem vixisse colligit ex ætate Michaëlis Pselli, qui eo anno viuebat, & Orationem in illum habuerat, qua asserit de eius obitu audisse eos, qui viderant, felicem ipsius ad Deum transitum. Quare circa annum minimum octingentesimum Metaphrastem floruisse necesse est, qui anno 859. iampridem defunctus laudatur. Baronium secuti sunt plures alij, quos hîc commemorare necesse non est: sententiæ fundamentum nullum aliud erit, quam Psellus ipse Orationis Auctor: nam idem ipse in eiusdem Metaphrastæ venerationem, ac cultum officium in Ecclesia concinendum composuit. Is in Canonis Ode 5. refert illum consilio atque monitu Parij Anachoretæ munus aggressum scribendi, primum omnium colloquium illud scripsisse, & Theoctistæ Vitam graphicè admodum celebrasse: Τὸ πρῶτόν σου σύγγραμμα ἐκ προνοίας θείας, καὶ ὁμιλίας γέγονε τοῦ ἱεροῦ πρεσβύτου καὶ μοναστοῦ, Συμεὼν θεσπέσιε, ὃν ἐν Πάρῳ τῇ νήσῳ τεθεώρηκας. Et, Ἀξίως ἐξύμνησας τῆς Λεσβίας τὰ λαμπρὰ καὶ θεῖα ἀγωνίσματα, Θεοκτίστης τῆς ὄντως ἀγγελικὸν μικροῦ καὶ ἀσώματον τελεσάσης πανσόφως τὸ πολίτευμα. *Prima tua commentatio ex diuina prouidentia, & colloquio facta est Sacri senis & Anachoretæ, Symeon admirabilis, quem in Paro insula conspexisti.* Et, *Pro dignitate laudasti Lesbiæ illustria, & diuina certamina, verè Theoctistæ, à Deo fabricatæ, quæ Angelicam, & tantum non incorpoream absoluit sapienter vitæ rationem.* Cum itaque certum sit, vitam hanc Theoctistæ,

ctiſtæ, quæ præ manibus omnium eſt, ſcriptam fuiſſe à Metaphraſte, in eaque agatur de ætate Auctoris, certum quoque remanet, tempus Symeonis Metaphraſtæ. Quæcunque enim de ſe Auctor, vel de Himerio contra Arabes Cretam miſſo, narrat, ea euenere tempore Leonis Imperatoris Baſilij Macedonis filij, & Conſtantini Porphyrogennetæ patris, qui ob doctrinam, & reliquas alias diſciplinas, quibus inclaruit, ſapientis ſibi cognomentum accepit. Addeſis Cedrenum, Zonaram, Curopalatem, reliquoſque Eccleſiæ Græcæ ſcriptores. His Diatriba mea de Pſellis concluſi Symeonem Metaphraſtem Vitarum ſcriptorem ſub Leone floruiſſe, muneribus ac dignitatibus auctum; ſub eodem ſcriptionem exorſum eſſe, & ſub Conſtantino Leonis filio, & nepote Romano, ætate etiam prouectiore, aſſiduis laboribus abſoluiſſe.

Hæc doctiſſimus Bollandus non vſquequaque probauit. *Non erat tum admodum natu prouectus Metaphraſtes, vt qui Imperatoria virtutis tyrocinium ponere ſub veterano Duce iuberetur. Fuerit tunc* XX. *aut* XXII. *annorum; potuit igitur ad annum Chriſti* CMLVII. *aut* CMLX. *vitam deinde producere, atque ita ſub Conſtantino Porphyrogenito Leonis filio tum Theoctiſtes eam Vitam, tum alia Diuorum acta eum elucubraſſe certum videtur, non vt Allatius ſcribit, ſub Leone, & Conſtantino. Nam in hac Vita Leonem diſertè* τὸν μακαρίτην, *felicis memoriæ appellat, qua ratione loqui de mortuis ſolemus. Si ea prima eius Commentatio fuit, nihil igitur ſub Leone ſcripſit, quod quidem ediderit in lucem. Neque Alexandro rerum potiente, ita laudare Himerium auſus eſſet. Præcipue publicas res tractare ſub Leone cœpit.* Alij etiam addunt, *valde adoleſcentulum in Cretam profectum fuiſſe.* Pendamus rem ſuo pondere. Idque vt accuratius ſuccedat, verba Symeonis recitemus ex Vita ſanctæ Theoctiſtes. Γενομένῳ μοί ποτε κατὰ τὴν Πάρον. Γέγονα δέ. καὶ γὰρ ἐπὶ Κρήτην διέπλεον ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Λέοντος ἐκεῖσε πεμφθείς. Λέοντος φημὶ τοῦ εὐτυχοῦς ὄντως βασιλέως, καὶ τὴν εὐτυχίαν Ῥωμαίων τῷ τάφῳ συναθάψαντος. ἐπεπεμπόμην δὲ συστρατευόμενος Ἡμερίῳ τῷ πάνυ, τῷ στρατηγικωτάτῳ δηλαδὴ καὶ ἄρχοντι τοῦ τε Δρόμου, καὶ τοῦ στόλου παντὸς, ἢ τό γε ἀληθέστερον [illegible], καὶ μικρὸν τούτου μηδεὶς ἀτιμαζέτω τὸν ἄνδρα ἐπὶ τὴν παροῦσαν τέως ὑπόθεσιν εἶναι, ἐκείνου κατὰ καιρὸν μνησθησόμενος. Ἐστελλόμην τοιγαροῦν τοῦτο μὲν ἐκείνῳ συστρατευόμενος, καὶ προσβιβαζόμενος εἰς πεῖραν στρατηγικὴν, οἷα παῖδας μυεῖ πρὸς τὰ γενναιότατα τῶν στρατηγημάτων τυπικαίρων. Οὕτω γὰρ ἦν ὁ τοῦ μακαρίτου μου βασιλέως σκοπός· τοῦτο δὲ πρεσβευόμενος πρὸς τοὺς τὴν Κρήτην ἔχοντας Ἄραβας. *Cum aliquando in Paro eſſem inſula: fui autem, nam in Cretam nauigabam à Leone Beatæ memoriæ eò miſſus, Leone, inquam, illo verè fortunato Imperatore, qui ipſam Romanorum felicitatem ſecum videtur in ſepulchrum intuliſſe. Mittebar autem vnà militans cum clariſſimo illo Himerio, vtpote ducendi exercitus peritiſſimo, Dromi Præfecto, qui & vniuerſæ claſſi imperabat, aut, vt verius dicam, ipſis animi perturbationibus; ſed ne multis efferendam laudibus illius peritiam*

Ioannis Bollandi ſcrupulus, eiuſque diſcuſſio ſeu examen.

Aliquid hîc laxatum, aut deſideratur.

belli administrandi obiter attingens, leui eius facta mentione, dedecus el potius videar iussisse, ad propositam intereà narrationem redeo, de eo opportuniùs dicturus alias. Mittebar igitur partim cum eo militans, & ad Imperatoriæ artis documentum aliquod promouendus, vt equulus matri, ad præclara eius stratagemata assiliens: id enim præcipuè Augustus spectabat; partim vt ad Arabas Cretam obtinentes legatione fungerer.

Planum est, dum hæc componeret Metaphrastes Leonem Imperatorem vita defunctum fuisse, non ex verbulo tantum, Τοῦ μακαρείτου, sed quod id apertissimis verbis enuncietur, Λέοντος φημὶ τοῦ εὐτυχοῦς ὄντως βασιλέως, καὶ τὴν εὐτυχίαν Ῥωμαίων τῷ τάφῳ ἀναθάψαντος. *Leone, inquam, illo verè fortunato Imperatore, qui ipsam Romanorum felicitatem secum videtur in sepulchrum intulisse.* Risi sæpius, vt hoc quoque hîc obiter, etsi non extra materiam obseruem, ridiculam Genebrardi in Chronico anno ante Christum 263. interpretationem, qui vertens illa Suidæ de Symeone Metaphraste, Ἐν τῇ τοῦ μακαρείτου Λογοθέτου μεταφράσει, τῇ εἰς τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Λουκιανοῦ, ita enunciauit. *Nobis assentitur Macaritus Logothetes in lib. Metaphrasis, his verbis:* cum debuisset, *nobis assentitur beatus Logotheta*, Metaphrastes scilicet, *in Metaphrasi*, hoc est, in Vita, & Martyrio *sancti Luciani*. Ne nouum hunc Auctorem Macaritum Logothetam, per imprudentiam confictum in antiquitate quærere insulsè cogamur. Tum erat *valde adolescentulus*, vel, *non erat admodum natu prouectus: fuerit tunc viginti, aut viginti duorum annorum.* Hoc verò non probatur. Quinimò si res, de qua agit, attentius consideretur, multo videtur natu grandior, & mediam hominis ætatem decurrens. Ait de se in eadem Vita. Ἐγὼ δὲ περιεργότερος ὤν, καὶ συνεῖναι δεινὸς ἤθη ἀνδρῶν. *Ego cum essem curiosior, & satis solers, ac sagax mores hominum percipiendi.* At solertiam, sagacitatemque consimilem, & longo experimento, & ætate prouecta consequimur. Et quidem in deridiculo esset, si quis in iuuenili ætate similia profiteretur. Quis præterea adolescentem cum tanto duce simul militantem? Quis imberbem Oratorem ad Reges, & potissimum Barbarum miserit, qui veneranda, barbataque, vt ita dicam, forma, in qua credunt sapientiam, prudentiam, fidemque inesse magis flectuntur, quam imberbi ac depile facie, cuius in peragendis negotiis nullam rationem habent. Et Metaphrastes tum mittebatur, Cretam ad Arabes Legati munus obiens: Τοῦτο δὲ πρεσβευόμενος πρὸς τοὺς τὴν Κρήτην ἔχοντας Ἄραβας. *Partim ad Arabas Cretam obtinentes legatione fungerer.* Ne hîc referam, quæ Plato lib. 12. de Legibus statuit, maiores annis quinquaginta ad publicum munus peregrè mitti: ideoque πρέσβεις dici, *senes, natu grandiores, ætate prouecta.* Et quod Plinius scripserat ad Trajanum. *Cautum est, Domine, ne quis capiat Magistratum, neue sit in Senatu minor annorum triginta.* Ante enim illam ætatem ho-

omines neque rerum gerendarum vſu, neque auctoritate apud eos, quibus perſuadere conantur, excellunt: imò dolis etiam haud difficulter capiuntur, quod de illis enunciarat Ariſt. li. 2. Rhetoricorum. Addo verba Syneſij de Regno ad Arcadium: Σφοδρὰ γὰρ ἡ νεότης ἐφ' ἑκάτερα ῥοπῇ, ὥσπερ οἱ ποταμοὶ ταῖς δοθείσαις ὁδῶν ἀφορμαῖς ἀπληστότερον ἐπεξέρχονται. *Vehemens eſt impetus iuuenta in vtramque partem, non aliter ac amnes, qua via data eſt, eruptionibus illuc excurrunt auidius.* Lubrica eſt moribus ætas. Imò ſi verum eſt, quod nos coniectura non leui ducti aſſeruimus; neque eam improbauit Bollandus, Symeonem à ſecretis ſub hoc Leone, qui aurum à Rhodophyllo relictum Leoni Tripolitæ infami Apoſtatæ obtulerat, vt eum ab excidio Theſſalonicenſi auerteret, ideoque dignitatibus auctum ab Imperatore, non alium fuiſſe, quam Symeonem hunc Metaphraſtem, iam habemus certiſſimè, Symeonem eo tempore, quo Cretam adnauigabat ætate plenum fuiſſe, tantum abeſt, vt valde adoleſcentulus eſſet, & infra viginti tres annos ætatem numeraret. Expeditio enim Himerij ponitur anno Chriſti 902. Leonis imperij anno decimo ſeptimo, Rhodophylli, & Symeonis cum Tripolita Leone pacta anno Chriſti 904. à Ioanne Caminiata illius æui ſcriptore, & qui rebus aderat, recenſentur libro de excidio Theſſalonicenſi, in quo Symeonem hunc ætate prouectum vocat, Ἄνδρα φρονήσει βεβηκότα, & διὰ πείρας ὄντα πολλῶν πραγμάτων. *Virum prudentia prouectum, & multarum rerum experientia munitum pectus gerentem.* An duorum annorum interuallum tantum hominem, & prudentiæ, & ætatis in alio, atque alio ſtatu collocauerit, & tantam rerum experientiam accreuerit, vt adoleſcentes in viros immutet, & minus prudentes ad prudentiæ vltimos limites ponat? Quoniam verò Legatio iſta Rhodophylli, & Symeonis non ita obuia eſt, & jejune admodum à Cedreno narratur, erit operæprecium, ſi à Ioanne Caminiata, Auctore non ita noto audiatur. Ἦν δέ τις μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους τῶν αἰχμαλώτων συλληφθεὶς Εὐνοῦχος τοῦ Βασιλέως, καὶ τῶν ἐξόχων εἷς, Ῥοδοφύλλης οὕτω καλούμενος, ὃς ἔτυχε πρὸ μικροῦ τοῦ κινδύνου τὴν ἐπὶ δύσιν σταλείς· καί τινων χρειῶν ἕνεκεν πρὸς τῇ πόλει γενόμενος μεθ' ἡμῶν συγκλεισθῆναι, καὶ τῶν ῥηθέντων ἀνιαρῶν μετασχεῖν. Ὃς καὶ ἐκόμιζε μεθ' ἑαυτοῦ πλῆθος χρυσίου, ὅπερ ἔλεγεν ἀπάγειν ἐπικουρίας τινὸς χάριν τοῦ κατὰ Σικελίαν στρατοῦ συμπλεκομένου τοῖς κατὰ τὴν Ἀφρικὴν Βαρβάροις ἀεί, καὶ πολλῆς δεομένου τῆς ἐν τοῖς πράγμασι συνεργείας. Οὗτος οὖν κατὰ τὴν νύκτα, μεθ' ἣν τοῦ κινδύνου τὴν πεῖραν ἅπαντες ἐδεξάμεθα, ἔλαθεν οὐκ οἶδ' ὅπως ἐξενεγκὼν τῆς πόλεως τὸ χρυσίον ἐκεῖνο, μετά καί τινων τῶν ὑπηρετουμένων αὐτῷ, καὶ πρὸς τὸν στρατηγὸν Στρυμμόνος ἐξαποστεῖλαι, χαράξας ἐπιστολὴν περιέχουσαν ἀσφαλῶς φυλάττειν τοῦτο μέχρι τῆς ἐκβάσεως τοῦ πολέμου. Χειρωθεὶς οὖν οὗτος ἤχθη κατὰ πρόσωπον τοῦ τυράννου· ὁ δὲ τὴν μορφὴν ἀγνοήσας, ἐμβριθέστερόν τι μᾶλλον ἢ πρότερον εἶχε πρὸς αὐτὸν χρησάμενος, ἀνηρώτα. Ποῦ δή, φησι, τὸ τοῦ Βασιλέως χρυσίον, τὰ δύο τάλαντα, ἅπερ ἐπὶ Σικελίαν ἄγειν ἐτάχθης. Ὁ δέ, τοῦτο δή, φησιν, ὡς ὅπερ κατείλημμαι, δειλίας, τὴν πολιορκίαν λέγω τῆς πόλεως, ὀπίσω αὐτὸς

Caminiata de excidio Theſſalonicenſi.

ἐγὼ δ' ἀδείας τυχών, ἀδυνάτως εἶχον τοσούτου κινδύνου παρόντος ὑποχωρεῖν, καὶ μὴ τὰ παρ' ἑαυτῷ δηκεῖναι, πάντων εἰς ἐμὲ βλεπόντων ὡς αὐτοῖς τι χρηστὸν τοῖς, καὶ τῷ καιρῷ τούτῳ χρήσιμον, δυνάμενος παρασχεῖν, τούτου δὴ χάριν τὸ μὲν χρυσίον ἐκεῖνο τῆς πόλεως ὑπεξήγαγον· οὐ γὰρ ἐδυνάμην ἀκριβῶς περὶ ἀδήλων στοχάζεσθαι. Ἐγὼ δέ σοι παρέστηκα τήμερον δορυάλωτος, πολλῶν ἄλλων χρημάτων παραίτιος, εἴγε ζῶντά με καὶ ἀβλαβῆ συντηρήσειας. Ἀχθεσθεὶς οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ ἀλαζὼν ἐκεῖνος, καὶ τὸν θυμὸν ὁποίως αὐτὸν εἶχε, διά τε τῶν ὀφθαλμῶν, καὶ τῆς φωνῆς ἔκδηλον παραστήσας, βύθιον ἀνεβόησεν. Ἐπειδὴ γάρ, φησίν, ἐκ ἔμαθεν ἐκ τῶν προκειμένων ἀδιάδραστον εἶναι τὴν τοῦ θανάτου ψῆφον, τοῖς μὴ τὰ ἱκανὰ χρήματα λύτρον παρεχομένοις ὁ τῆς γυναικανίτιδος οὗτος, ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ σκηνῆς ἐπίδειξιν ποιεῖται τὸ πλάσμα τοῦ ψεύδους, μέγα καὶ θαυμαστόν, οἷα κατὰ τῆς ἑαυτοῦ προβαλλόμενος σωτηρίας, ῥάβδοις τυπτέσθω τά τε ἰσχία, καὶ τὰ κατὰ τὸν νῶτον μέρη· ὡς ἂν ἄρτι γοῦν πρῶτον τινὶ παρείσεται, καὶ περὶ τίνων διαλέγεται, καὶ μὴ χρημάτων ἀλλοτρίων ἀμφισβητεῖν τὸν περὶ ψυχῆς ἑαυτοῦ περιπεσεῖται κίνδυνον. Οἱ λειτουργοὶ οὖν τῶν ἀδίκων φόνων, ὡς μόνον εἶδον αὐτὸν μεθ' ὑποσυρμοῦ φωνῆς καὶ μανίας τὴν τοιαύτην ψῆφον κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ ἐξενεγκάμενον, θᾶττον λόγου παντὸς τῇ γῇ τοῦτον προσήραξαν, καὶ τοσαύταις βάλλουσι πληγαῖς, ὡς μὴ ἐπὶ πολὺ ἀντισχεῖν τὸ ἄθλιον τὸ σῶμα, ἀλλ' εἰς πολλὰ διαιρεθέν, καὶ τοῖς ὀχετοῖς τῶν αἱμάτων τὸν ὑποκείμενον τόπον πληρῶσαν, οὕτως τὴν ψυχὴν ἐπαφεῖναι, καρτερεῖν ταῖς δειναῖς ἐκείναις ἀλγηδόσιν οὐκ ἰσχύσασαν. Ὡς οὖν ἀπείρηκε καὶ δῆλος ἦν τοῖς ὠμοῖς ἐκείνοις δορυφόροις ἔτι τὰς πληγὰς ἀφιεῖσι, καὶ μετὰ θάνατον, μόλις ποτὲ τῆς κατισχυούσης ἑαυτὸν ὀργῆς πειράσας ὁ δυσέντευκτος θήρ. Ἔστω, φησί, μετὰ τοῦ χρυσίου ἐκείνου καὶ οὗτος εἰς ἀπώλειαν· ἀνυσιτελὲς γάρ, ὡς ἔοικε, καὶ εὑρεθὲν ἂν διεδείκνυτο. *Cum reliqua captiuorum multitudine captus quoque fuerat quidam Imperatoris Eunuchus, vnus ex primatibus, cui Rhodophyllo nomen fuit, qui paulo ante periculum in Occidentem missus ob nonnullas causas admodum necessarias Vrbem appellens, cum nobis inclusus, noxa, quam memorauimus, particeps sit. Ducebat ille secum magnam auri vim, quod ille assenerabat in Siculi exercitus, continuò cum Barbaris Africanis congredientis, multique ope propterea indigentis, auxilium deferre. Hic itaque nocte, qua praecesserat discrimen, quod omnes experti sumus, clanculum nescio qua ratione, tum aurum illud, tum seruos suos nonnullos Vrbe extulerat, & ad Strymmonis Ducem miserat, datis literis, vt illud ad finem vsque belli expetitam securitatem haberet. Captus igitur Rhodophyllus ad Tyrannum conducitur. Ille aspectu mutato, & vehementiorem quam antea naturam induens efflagitabat: Vbi sunt Imperatorij auri talenta duo, quae tibi commissa fuere, vt in Siciliam aduveheres? Rhodophyllus, Meum hunc casum, quem perfero, patiorque suspicans, cernensque vrbis obsidionem; quando ipse huc fortuito delatus non possem ab imminente tam diro periculo euadere, secedereque, & mea qualiacumque illa forent, conferre, omnibus in me oculos vertentibus, tanquam proficuum sibi, & tempori peropportunum, aurum illud clam Vrbe eduxi; neque enim poteram de dubiis certò aliquid conjectari. At ipse nunc adsum tibi captiuus ingentium aliarum pecuniarum summam exhibi-*

turus, si viuum atque innoxium seruaueris. Hisce superbus ille commotus, & ægrè ferens, & furorem, qui illum obsederat, & oculis, & voce explicans, imis ex præcordiis intonuit. Cum ex præsentibus haud didicerit calculum mortis euitari ab iis non posse, qui propter pecunias pro sua redemptione non exhibent, hic, qui è Gynecæo est, imò veluti in scena mendacium explicat, ingens illud quidem, & admirandum, salutem contemnens, coxas & scapulas fustibus contundatur; vt nunc tandem agnoscat, cui adstat, & de quibus loquitur, & ne de alienis pecuniis ipse disputans, proprium vitæ discrimen subeat. Cædium itaque iniquarum administri, vt viderunt eum extenta voce, & rabie effusa in præsentem sibi similem sententiam ferentem, verbo quolibet citius, hominem in terram alliaunt, totque eum verberibus mactant, vt corpus miseri non diu restiterit, sed partes in plurimas dilaceratum, sanguinis veluti ductibus subjectum sibi solum innundauerit, sicque animam efflauerit, cum diros illos dolores sistinere non posset. Vt verò defatigatum agnouerunt immanes illi lictores, qui plagis inferendis etiam post cædem finem non fecerant, vix tandem de furore aliquid remittens inexorabilis illa bellua, Esto, inquit, cum auro illo & iste in perditionem. Namque vt videtur, etiamsi compertum fuisset, nullum illius vsum percepissemus. Et pauló infrà. Ἐρχομένοις γάρ ποτε μετὰ τὴν πόλιν ἁλῶναι τοῖς ὑποσχομένοις διαδέξασθαι, καὶ τοὺς ἰδίους αἰχμαλώτους ὠνουμένοις συνήντα μετ' αὐτῶν, καί τις ἀνὴρ καλούμενος Συμεών, φρενήσει βεβηκώς, καὶ διὰ πείρας ὢν πολλῶν πραγμάτων, ὃς ἦν πρὸς τοῦ Βασιλέως σταλεὶς δι' αἰτίαν τινὰ χρειώδη πρὸ μικροῦ τῇ πόλει, περὶ ἧς νῦν οὐκ ἀναγκαῖον εἰπεῖν. Τούτοις οὖν καθ' ἑκάστην μέχρι τῶν ἡμερῶν τοῦ ἀπόπλου συχνῶς ἐρχομένοις ἀνακοίνωσι τὴν κατὰ τῶν εἰρημένων βουλὴν ὁ δεινὸς ποτὲ λέων εἰπὼν πρὸς αὐτούς, Ὡς ἐγὼ ἀπήχθης, ἐνσί, φρενήρεις ἐξ ἀρχῆς καθ' ἡμῶν, τὰ ἐκείνων ζωῶσαι τῶν ὄντων οὐδέτερα· τίς γὰρ ἐκ Θεοῦ μισθὸς πολεμίοις ἀνδράσιν ἐν καιρῷ νίκης τὸν θάνατον συγχωρεῖν, ὃν αὐτοὶ μᾶλλον ἐπέκτειναν καθ' ἡμῶν; ἀλλ' ἐπειδὴ χρεία τις ἐπείγει, καθ' ἣν δεῖν ἐπαίδευσας ζωωθῆναι τούτους, εἴπερ αἴτιν τύχοι τὸ πέρας, περὶ τούτου καθ' ἑαυτοὺς ὑμεῖς σκέψασθε· ἐπείγομαι γὰρ ἤδη τοῦ καιροῦ με καλοῦντος πρὸς τὴν ἰδίαν ἀποπλεῖν πατρίδα. Δύνασθε οὖν αἰτήσασθαι τούτων ὄντων διακοσίων τὸν ἀριθμὸν, δι' ἐγγράφου ἐγγύης, ὡς λαβεῖν ἡμᾶς ἀντ' αὐτῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς καταλλαγῆς ἰσαρίθμους Ἀγαρηνούς, πίστει τι τὸν κρατοῦντα τῶν Ῥωμαίων τὰ σκῆπτρα, μηδεμίαν περὶ τούτου ἀμφιβολίαν ἔχειν, ἀλλὰ συνθέσθαι τοῖς ὑφ' ὑμῶν πραττομένοις· ἢ δεδίττεσθε μὴ τὴν ἐγγύην, ὡς μὴ ἐν ὑμῖν κειμένην, ἄδηλον ὄν, ἢ παραδεχθήσεται ὑπ' ἐκείνου, ἢ μή· ἐν οὐδενὶ ἡγήσασθε τοσοῦτον κακὸν, μικρᾶς προθυμίας μέγα προξενοῦν τοῖς ὁμοφύλοις τὸν ὄλεθρον: εἴπατε οὖν ὁποτέρῳ τούτων στοιχεῖτε, ἵν' ἐνέγκω τὴν ψῆφον δοθεῖσαν, ἢ τὸ ζωῶσαι, ἢ τὸ ἀπαλλάξαι αὐτούς. Ὁ οὖν ῥηθεὶς Συμεών, ἅτε δὴ τῶν ἄλλων προέχων πρὸς αὐτὸν ἔφη. Ἐγὼ ταύτην τὴν ἐγγύην μόνος κατεγγυῶμαι, σαφῶς εἰδὼς τὸ περὶ πάντα φιλάνθρωπον τοῦ καθ' ἡμᾶς Αὐτοκράτορος, καὶ ὡς δίχα λόγου παντὸς παρέξεται τούτων ἕνεκεν, ἐξ ὧν ἔχει δεσμίων Ἀγαρηνῶν τοσούτους, ὅσοι καὶ οὗτοι τυγχάνουσιν ὄντες, οὓς καὶ αὐτὸς ἐγὼ τῇ Ταρσῷ διακομίσω, ἵν' ἐν.

ἐμοὶ πάλιν τὰ περὶ τῆς ἐγγύης λυθῇ, καὶ μηδὲν ἔχοις κατ' ἐμοῦ προφέρειν, ἐπεὶ τὴν ὀφειλὴν ἐκπληρώσω. Μόνον τύχωσι κἂν οὗτοί τινος σωτηρίας, ἵνα συλλέξαντες ταφῇ δῶσι τῶν ἀποιχομένων τὰ σώματα, ἃ διὰ πάσης τῆς πόλεως κείμενα, καὶ αὐτὸν τὸν ἀέρα πρὸς θρῆνον ἐφέλκεται. Ταῦτα ἀκούσας ὁ κακοήθης ἐκεῖνος, ἔγγραφόν τε πείσας τὸν αὐτὸν Συμεὼν, καὶ ἐνώμοτον παρασχεῖν τὸν περὶ συνθηκῶν τούτων λόγον, ἀπολυθῆναι πάντας ἐκείνους τοὺς ἐξ ἡμῶν περιττεύσαντας ἄνδρας ἐπέτρεψεν. Ἐπειδὴ καὶ τὰ περὶ τούτου καλῶς εἶχεν αὐτῷ, καὶ ἐν ἀσφαλείᾳ ἦν τὸ πανούργευμα, ἕτερον πάλιν ἐπ' ἔλαττον τούτου τῇ δολιότητι τῶν φρενῶν ἀπονόησιν· πυρπολυθῆναι γὰρ ἅπασαν τὴν πόλιν προσέταττεν, ἵν' ᾖ καὶ τοῦτο αὐτῷ οὐ τὸ τυχὸν παρεμπόρευμα. ἤδη γὰρ ὡς οἱ τοὺς αἰχμαλώτους ὠνούμενοι, οὐδὲ τοῦτο προσέτι αὐτὸν ἐξ ἀνάγκης ἀνάγοιντο, αἱρούμενοι μᾶλλον αὐτοὺς ἐκείνοις καταπρησθῆναι, ἢ τοιοῦτόν τι κἂν ἀκοῇ παραδέξασθαι· μήπω γὰρ τῶν Βαρβάρων διὰ μέσον τῆς πόλεως τὴν φλόγα διασπειράντων, ἀλλ' ὅτι τὰς πλησιαζούσας τῇ θαλάσσῃ πυρπολούντων οἰκίας, μόνον ὅτι πρὸς τὸ καταβαλεῖν τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως τιμὰς οἱ παρόντες πρὸς ἀλλήλους ἐκύρωσαν, καὶ πάλιν πρόσταγμα πανταχοῦ διεπέμπετο, παύεσθαι τῆς οἰκείας συνεργείας τὸ πῦρ, ὡς εἰς χρηστὸν αὐτῷ πέρας, καὶ ταύτης προελθούσης τῆς ἐπινοίας. Οἱ γὰρ ἄνδρες ἐκεῖνοι σὺν τῷ ῥηθέντι Συμεὼν, μὴ ἔχοντες ἀλλοθέν ποθεν καταβαλέσθαι τὴν περὶ τούτου ποσότητα, τὰ δύο ὑπέσχοντο τοῦ χρυσίου τάλαντα, ἅπερ ἦν ὁ θεῖος ἐκ τῶν ῥοπάλων Εὐνοῦχος πρὸς τὸν Στρυμμόνα ἐξαποστείλας, ἃ καὶ θᾶττον ἀγαγόντες διά τινων ταχυδρόμων, ὅθεν ἐκρύπτοντο, καὶ τοῖς Βαρβάροις ἐναριθμήσαντες, οὕτως τὴν πόλιν τῆς πυρκαϊᾶς διεσώσαντο. *Aduenientibus nonnullis qui vtcunque effugerant post excisam vrbem, & captiuos proprios redimentibus, vnà cum ijs aduenerat Vir, cui Symeoni nomen erat, prouecta prudentia, & multarum rerum experientia celebris. Ille ab Imperatore paulò ante in Vrbem ob causam maximè percommodam missus accesserat, de qua nunc aliquid dicere operæprecium non fuerit. His itaque quotidie confertimque ad recessum vsque nauium concurrentibus, consilium suum aduersus iam dictos immitis iste Leo communicauit. Ego, ait, vobis ab initio infensus ex captiuis neminem viuum relinquere in animo habui. Quæ enim ex Deo merces est hostibus victoriæ tempore mortem condonare, qui illam aduersus nos magis sedulò procurabant? Sed cum necessitas vrgeat, vt hi superstites viuant, siquidem fortunato fine res sortiatur, de hoc inter vos vosmetipsi consulite. Iam enim cogor, tempestate poscente ad propria remeare. Valetisne in vos assumere, cum hi sint numero ducenti, fideiussione scripto consignata, nos, pro ijs, cum reconciliatio concordiæ subsecuta fuerit, tot alios Agarenos recepturos, persuaderéque res Romanorum moderanti sine vlla hæsitatione à vobis pactis ascensum præbere: an verò dubitatis similem fideiussionem in vestra potestate non esse, cum in incerto res pendent, an ab eo excipienda sit. Negligatque tantum malum, pusilloque desiderio postponat damnum suo generi tantumdem noxium? Dicitote ergo vtrum approbatis, vitam ne, an cladem? Tum dictus Symeon, tanquam aliis præstantior sic eum affatur. Ego hanc fideiussionem solus firmo, cum bene nostri Imperatoris ad omnia humanitatem calleam: &*

absque vlla tergiuersatione pro his exhibebit ex captiuis Agarenorum tot alios, quot hi sunt, quos ipse Tarsum deferam, vt rursus in me fideiussio dissoluatur, nihilque prætendas contra me, cum debitum exsoluerim. Tantum hi libertate potiantur, vt recollecta cadauera, quæ per vniuersam vrbem projecta aërem ipsum in sui miserationem, ac lachrymas trahunt, sepeliant. His ille malus, peruersusque perceptis, suadet Symeoni, vt scripto pacta illa consignet, & jurejurando confirmet: tum omnes illos homines, qui ex nostris supererant, solui mandauit. Hæc cum prosperè absoluisset, fraudemque complesset, aliam non minorem calliditate propria comminiscitur. Vniuersam vrbem igne succendi iubet, vt hoc quoque negotiationi lucrum accederet, nec incommodè. Sciebat enim, qui captiuos redimebant, omninò nunquam id permissuros, electuros potius semet succensis ignibus torreri, quam tale quidpiam vel solo auditu sustinere. Nondum enim à Barbaris in media Vrbe flamma asportata, sed adhuc mari proximis ædibus deflagrantibus, qui tum aderant precium pro Vrbe ponere inter se stabiliunt: rursumque jussa quoque spargunt, ignem ab ædibus submouendum, cum & hanc machinam prosperè sibi successisse cognosceret. Viri enim illi cum dicto Symeone, cum non haberent aliunde pretium rei conficere, duo auri talenta promiserunt, quæ Eunuchus fustibus enecatus ad Strymmonem dimiserat, illis citissimè per veloces cursores, vnde latebant, aduectis, & Barbaris numeratis, Vrbem ab incendio conseruarunt. His planè concluditur, multo quam isti faciunt, Symeonem ætate grandiorem fuisse.

Et vt magis vrgeam. Symeon ipse suam eo tempore ætatem edisserat: in Vita sanctæ Theoctistes rogatur à Symeone Anachoreta ne scribendi onus detrectet, causasque prætendat, quibus se à suscipiendo scribendi munere subtrahat. Causas, quas poterat afferre Metaphrastes præcipuæ esse poterant: Λόγων ἀπορίαν, δουλείας, γυναῖκα καὶ τέκνα, οἴκου φροντίδας, *dicendi inopiam, seruitiorum frequentiam, vxoris, & filiorum molestiam, & domus proprias curas.* Neglectis reliquis, duas, sed breuissime examinabo, δουλείας, *seruitia* publica fuisse ab Imperatore in variis negotiis Reipublicæ demandata, dubium non est. Ergo non tum primum Legati munere fungebatur, sed similibus assuetus, atque exercitus, vt sine mendacio aliquid sibi imponendi ad excutiendum laborem, denegandumque quod petebatur, satis essent. Altera est, vxor, & filij, Σὺ μὲν ἴσως προφασίσῃ περὶ ὧν ἀξιοῦμ ἐθέλω σου τὴν ἀγάπην, ἀπορίαν λόγων, ἢ δουλειῶν ἀφορμὰς, ἢ γυναικὸς καὶ τέκνων, καὶ οἴκου φροντίδας, ἢ τινὰς ἄλλας αἰτίας διακρουόμενος ἡμῶν τὴν ἀξίωσιν. Ἐγὼ δέ σοι καὶ εὐημερίαν, καὶ εὐπορίαν πάντων ἐπαγγέλλομαι, καὶ πολλὴν ἐκεχειρίαν εὑρεῖν. *Tu quidem fortasse ad te excusandum de non suscipiendo eo, de quo sum tuam rogaturus charitatem, in medium adduces, sermonum inopiam, aut seruitiorum occasiones, aut vxoris, & liberorum, & domus curam, aut aliquas alias causas, recusans id, de quo nos te rogamus. Ego autem tibi rerum prosperitatem, fertilitatem, & abun-*

dantiam rerum omnium polliceor , & fore vt magnum tibi ſuppetat otium. Quomodo ergo qui majora in Republica opera ſuſtinere , & poterat , & ſolebat , quique vxori adjunctus liberos ex illa procreauerat plures, viginti duorum vel viginti & quatuor annorum erat, & nimis adoleſcentulus , & non potius quadraginta , aut triginta quinque minimum natus ? Ordo quoque ipſe rerum geſtarum id poſtulat , id expoſcit , id ſtabilit. Antequam enim Metaphraſtes munia publica , & legationes apud exteras nationes obiret , in aliis officiis, quæ priuatim , & inter domeſticos parietes exercentur , apud Imperatorem ſui ſpecimen dederat , tumque cum in arcanis , & ſecretis conſiliis fides illius innotuit , Imperatorum mandato publicas curas ſuſcepit. Pſellus , Καὶ πρῶτα μὲν ταῖς μυστικωτέραις ἐφειστήκει τῶν πράξεων, καὶ τοῖς ἀπορρήτοις βουλεύμασι κοινωνὸς παρειστήκει τοῖς συμβουλεύουσιν. Ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ τρόπου πίστις ἐν τούτοις τοῦτον ἐκήρυξε, μετὰ τῶν ἀδύτων, καὶ τὰς κοσμικὰς φροντίδας συνείληφεν, ὡς αὐτὸν γενέσθαι εἰσαγγελέα τε τῷ κρατοῦντι τῶν ἔξωθεν, καὶ ἐξαγγελέα τῶν τοῦ κρατοῦντος τοῖς ἔξωθεν. *Et primum quidem præfuit rebus magis arcanis , & ſecretorum conſiliorum fuit particeps cum conſulentibus. Poſtquam autem eius fides fuit in his rebus ſpectata , & prædicata ſimul cum arcanis publicas quoque curas ſuſcepit; adeò vt Imperatori renunciaret ea , quæ afferebant exteri , & rurſus exteris quæ jubebat Imperator.* Quæ autem ſunt illæ πράξεις μυστικώτεραι , illius temporis ſcriptor Ignatius Diaconus in Vita ſancti Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani , ita explicat. Καὶ τὴν διὰ χειρὸς καὶ μέλανος τέχνην πονούμενος· ᾑρέθη γὰρ ὑπογραφεὺς τοῖς τῶν κρατούντων μυστηρίοις ὑπηρετούμενος. οὕτω γὰρ παρὰ τῇ Αὐσονίδι διαλέκτῳ τὸ ἀσηκρῆτις ὄνομα, ὁ ἐπὶ τῶν μυστηρίων μεθερμηνεύεσθαι βούλεται. *Et eam , quæ manu , & atramento ars factitatur , exercens : namque electus fuerat ſcriba , dominantium arcanis ſubſeruiens. Lingua Auſonia ſiquidem à ſecretis nuncupatur , qui apud nos ab arcanis exprimi ſueuit.* Primum ergo fuit à ſecretis, & à conſiliis Imperatoris : deinceps non ſtatim , ſed poſtquam eius fides ſpectata fuit , publicis negotiis deſtinatur ; & nos adoleſcentulum , & non vltra viginti quatuor annorum ſomniabimus ? Tempus idque non exiguum, & experientia longa annorum ſerie examinata fidem hominis comprobabunt. Sophocles in Oedipo Tyranno.

Ignatius Nicephori Patriarchæ Vitæ auctor , mox Henſchenij Maitio vulgandus.

> Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσι μόνος.
> Κακὸν δὲ κἂν ἐν ἡμέρᾳ γνοίης μιᾷ.
> *Tempus bonum declarat immenſum virum.*
> *Quum ſit dies ſatis vna prodendis malis.*

At ponebat tum virtutis tyrocinium ſub Himerio. Ita eſt. Sed cuius virtutis ? Aliud eſt militiæ tyrocinium , cum in caſtra deducimur, ibique primis artis militaris præceptis initiamur, quæ potius militiæ auſpicamenta , & elementa , & incunabula dici merentur : aliud eſt Imperatoriæ virtutis tyrocinium , cum emenſis militaris

peritiæ

peritiæ rudimentis ad maiora, & nobiliora gradum facimus, & regendi alios, & ducendi exercitus, & fallendi inimicum artem edifcimus, prouecti iam ætate, non iuuenes, qualis erat Symeon iste apud Himerium, vt ipse apertè ait. Τούτου μὲν ἐκείνῳ συστρατευόμενος, καὶ προβιβαζόμενος εἰς πεῖραν στρατηγικὴν, ὡς πῶλος μητρὶ πρὸς τὰ γενναιότατα τῶν στρατηγημάτων συσκαίρων. *Partim cum eo militans ad Imperatoriæ artis documenta promouendus, vt equulus matri solet ad præclarissima strategemata assiliens.* Strategica enim est, vt Onosander & Leo Imperator tradunt, στρατηγῶν ἀγαθῶν ἄσκησις, *strenuorum Ducum exercitatio.* Eoque potissimum, quod asserat Metaphrastes, non ad πεῖραν στρατηγικὴν, *exercitationem strategeticam* tantùm, sed ad τὰ γενναιότατα τῶν στρατηγημάτων, *ad præclarissima strategemata.* Dices, se vocare *equulum ad matrem,* πῶλον πρὸς τῇ μητρί. Similitudo non ætatem respicit, sed docilitatem & disciplinam. Quemadmodum enim equulus matri obtemperans, obediensque, ea, quæ matris sunt, addiscit, ita & qui aliorum imperio morigerus subest, cuiuscumque ille sit ætatis, à ducente, ac manutenente, quæcumque ille exequitur, tanquam à maiore suo instruitur, atque imbuitur.

Atque ita sub Constantino Porphyrogenito Leonis filio tum Theoctistæ eam Vitam, tum alia Diuorum acta eum elucubrasse certum videtur, non vt Allatius scribit sub Leone & Constantino. Allatius Diatriba, quam scripserat de Psellis, de ætate Metaphrastæ quærens tradit eum sub Leone, & Constantino vixisse. Si ante Leonis obitum annos ferè decem Metaphrastes eiusdem Leonis mandato Legati prouinciam apud Arabes susceperat filiis auctus, ac propè quadragenarius, malè ne scripsit Allatius eum sub Leone, & Constantino vixisse? Sed scripsit eum scriptionem exorsum sub Leone, sub Constantino & Romano nepote absoluisse. Quid tum? An non potuit scribere quadragenarius? Sed non scripsit Theoctistes Vitam. Nec Allatius id dixit, nec cæcus id dixisset, cum apertè in ea Vita dicatur Leone mortuo Vitam scriptam fuisse. Dixit Allatius scriptionem exorsum. Probare debuit Bollandus, præter Vitas, & acta Sanctorum nihil aliud scripsisse. Cum Anachoreta Metaphrastæ imponat, ne ἀπειρίαν λόγων, *sermonum imperitiam* in medium afferat, planè iam certum reliquit Metaphrastem in scribendo multum habuisse vsum, in eoque multum se exercuisse. Quanam ergo ratione dicimus Metaphrastem sub Leone non scripsisse. Inter Vitas itaque Sanctorum primum locum occupat Theoctiste, cum ante alias illam scripserit ita Psello asserente, ante alias scriptiones, non item, cum alia quoque eum scripsisse certissimum sit. At quænam ille scripserit? Dicent alij: ipse diuinus non sum, & hominem prouectum ætate, & qui scientiis, ac disciplinis, & præcipuè Rhetoricæ operam dederit, ante quadraginta annos aliquid scripsisse, edidisseque in vulgus, quis prudens negabit? Possumus etiam dicere ante Leonis Imperatoris obitum Cum Ioan. Bollando velitatio.

H

concinnasse illa, quæ de Theoctistes virtutibus scripsit, publicaturum verò postea ea addidisse, quæ de Leone defuncto, & rebus ipse suis enarrat. Præfationes enim, & sermonum procemia sæpissimè opellis scriptis addimus. Ego præter Vitas multa huiusce Auctoris, & carmine, & prosa, oratione scripta, eaque elegantissima vidi, & per otium legi, quæ infra recensebo.

Si Vita sanctæ Theoctistes *prima eius commentatio fuit, nihil igitur sub Leone scripsit, quod quidem ediderit in lucem.* Hoc verò falsum est; namque, vt supra diximus, homo ea ætate si Vitas Sanctorum non scripsit, alia scripsit. At non edidit in lucem. Quis id ait? Si edere in lucem, publicare fuerit, multa ante Theoctistes Vitam publicasse, quis neget? *Neque Alexandro rerum potiente ita laudare Himerium ausus esset.* Solemne id fuit aliis etiam Historicis. Quot laudat Procopius viros illustres, quos Iustinianus Imperator, & Theodora diris afflixerant malis, adhuc Iustiniano superstite. Quot alij? ne singulos recenseam. Non laudat Himerium Metaphrastes propterea quod in exilium ab Alexandro actus est. Namque potuit aliquando, vir alias prudentissimus & Imperatoriæ virtutis magister solertissimus aduersam ferre ærumnam, & calamitatibus gemere fortunæ impetu, & vt magis infortunio gemeret injuriis Principis vrgeri. Id verò adhuc examinandum est, an Alexander adeò iniquus fuerit, vt laudes quoque Himerij in dolore poneret, vel ita sedulus scripta aliorum indagarit, vt si quid in illis esset, quod minus arrideret, inuestigaret? Homo nefariis libidinibus deditus, ventri addictus, die noctúque in somno, & segnitie sepultus, & planè juuenculus. Cedrenus: Ὁ δὲ Βασιλεὺς Ἀλέξανδρος καὶ τὸν αὐ βίον ἀβροδίαιτον ἔχων, καὶ διακεχυμένον, καὶ πρὸς μόνα ἐπτοημένον τὰ κυνηγέσια, καὶ τὰς ἄγρας ἀκολάστους, καὶ ἐκδεδιῃτημένας τῆς πράξεως, καὶ μηδὲν ἔργον Βασιλέως, καὶ τῆς ὅλων ἡγεῖτο ἰσχυρᾶς, οὐδὲν ἄξιον λόγου, ἢ διενοήσατο, ἢ κατεπράξατο. *Enimuerò Alexander iam pridem mollij dissolutæque assuetus vitæ, solisque deditus venationibus. aliisque intemperantibus atque intempestiuis actionibus, nullius Imperatorem decentis rei gerendæ gnarus, tantumque luxui, & libidinibus intentus, imperium adeptus, nihil memorabile neque cogitauit, neque egit.* Et Constantinus Manasses:

Ὁ γὰρ Ἀλέξανδρος τρυφαῖς ἡδοληψίαις καὶ πότοις
Καὶ μόνον τὸν γαργαλισμὸν τοῦ σώματος φροντίσας,
Ἄλλο δ' οὐδὲν κατάξιον τοῦ βασιλείου κράτους
Οὐ δράσας, οὐ φθεγξάμενος, οὐ φρὼν τῇ καρδίᾳ,
Ὡς ἄνθος ἔρρευσεν οἰκτρὸν ἐκμαρανθὲν ἡλίῳ,
Καὶ τάχιον ἐξέλιπε νόσοις ταχεῖς ἐθνάσι.

Nam Alexander voluptatibus, & compotationibus indulgens, nec vlla re tanto imperio digna, vel opere, vel verbis perfecta, vel animo denique concepta, ceu flos Solis efficacitate marcescens extinctus est. & à morbis celeriter absumptus. Et mirabimur si Metaphrastes, viuo Alexan-

dro si tamen tum, cum illa Metaphrastes scriberet, Alexander viuebat, qui Leoni tredecim tantum menses superuixit, laudes illas suo Himerio tribuisse? Equidem difficile ad fidem est, Metaphrastem post scriptum aliquid ita neglexisse; vt numquam postea illud in manus sumpserit, legeritque, relectumque correxerit. Potuit ergo laudes Himerij mortuo Alexandro Vitæ antea scriptæ annectere.

Subditur, *præcipuè publicas res tractasse sub Leone cœpit.* Quid ante Leonem egerit Metaphrastes, ignoratur. Et forsan potuit Basilij Macedonis Imperio publico negotio defungi. Sed esto cœperit sub Leone. An non potuit sub ipso Imperij exordio non adolescens, sed ætate prouecta munus publicum sustinere? Quid ergo doctissimus Bollandus contra Allatium inferet, qui dixit Metaphrastem sub Leone vixisse? An qui sub Leone incipit res publicas tractare, sub Leone viuere, aut florere dicendus non est? Vixit itaque, scripsitque sub Leone, & Constantino Metaphrastes, vt Allatius scribit; non vt Bollandus excludens Leonem, sub Constantino Porphyrogenito Leonis filio.

Testimonio Pselli certò innotuerat nobis Metaphrastæ ætas. Postmodum cum Baronio, & Bellarmino, aliisque laudationem illam Metaphrastæ ad Seniorem Psellum Leonis Philosophi Magistrum retulisse visus sum, cum scripserim: *Iuniori Psello adjudicari nullo prorsus argumento Auctorem Orationis Psellum alterum esse, non Leonis Philosophi Magistrum, numquam euicturos, qui contra sentiunt.* Audiamus Bollandum. *Leo Philosophus postquam Psello illi seniori in Antro insula dederat operam, cum non quantum voluisset, ab eo hausisset eruditionis, Monasteria varia obiuit, repositosque in illis libros inuestigans studiosè legit, atque excellentem est eruditionem adeptus, vt Curopalates tradit: Dein Constantinopolim reuersus priuatim quosdam docuit: horum quidam in prælio captus à Saracenis, ac Viro illustri traditus in seruitutem, cum postmodum Geometriæ peritiam professus, à quo eam didicerat Leonem priuatum, & inopem degere significasset, literis eum ad se amplissima proposita mercede inuitauit Barbarorum Rex. Has literas Leo Theoctisto Logotheta, hic Theophilo Imperatori obtulit, qui eum summo fauore complexus, amplis opibus ditauit, jussitque publicè docere, ac postea Thessalonicensi Ecclesiæ præficiendum curauit. Verum mortuo sub annum 841. Theophilo, redactus quoque in ordinem est Leo, quod hæresim sectatus esset Iconomachorum. Quæ si quis rectè omnia expendat, fatebitur sub Michaële Balbo, qui anno 820. in Imperium, ac sub illius decessore Armeno videri Leonem Psello dedisse operam maturæ iam ætatis viro. Qui potuit igitur à Psello laudari Metaphrastes vita functus, qui centum post Psellum annis vixit? Neque de Psello Metaphrastæ laudatore repugnasset Baronius, si aliunde afferi Metaphrastæ ætatem posse existimasset. At hunc alij cum sub Constantino Porphyrogenito, qui septennis Alexandro patruo, anno*

912. extinčto imperare cœpit, vixiſſe fateantur: miror non perſpicere à Pſello qui centum, vt minimum eum anteceſſit, laudari equidem mortuum non potuiſſe.

Franciſci Scorſi excuſſa ſententia. Theophanis Cerameí ætas.

Et hæc quidem Bollandus: quid verò Franciſcus Scorſus ex eadem ſocietate Bollando dixerit, inſpiciamus. Optimè potuiſſe Metaphraſtem à Pſello ſeniore laudari, antiquiorem à recentiore. Metaphraſtæ enim meminit Theophanes Cerameus, & Homilia de Lazaro ſuſcitato. Ὁ δὲ τῶν Μεταφράσεων γλυκὺς συγγραφεὺς, παῤῥησίας εἶπε λόγον εἶναι δηλωτικόν. *Metaphraſeon vero ſuauis ſcriptor, fidentem ac liberum animum à ſermone indicari cenſet.* Et in quarto Matutino. Ἀλλὰ περὶ τούτων ἄμεινον ἐμοῦ λέγει τῶν Μεταφράσεων ὁ γλυκὺς συγγραφεύς. *Sed de his melius, quam ego id faciam, ſcriptor ille dulcis Metaphraſeon diſſerit.* Et quinto: Καὶ ὡς ἂν μὴ καὶ ἡμεῖς δόξαιμεν ἀπεικότα μαντεύεσθαι, ἀξιόχρεων ἐνταῦθα παράγομεν μάρτυρα Συμεώνην, τὸν τὰς Μεταφράσεις εὖ μάλα συνθέμενον. Ἀπόχρη οὖν οὗτος ἐν τῷ εἰς τὸν ἱερὸν Λουκᾶν ὑπομνήματι τοῦτο τιθέμενος. *Ac ne nos etiam ſine probabili cauſa diuinare velle videamur, fide dignum teſtem ad hanc rem producimus, Symeonem illum, qui Metaphraſes præclarè compoſuit. Satis igitur ſit hic, qui in ſanctum Lucam commentario exiſtimauit.* Meminit itaque Metaphraſtæ Theophanes, ſed Theophanes viuebat tempore Baſilij Macedonis, & Leonis illius filij, ergo Metaphraſtes antiquior Theophane potuit à Pſello, qui ſub Michaële tertio circa annum Domini 860. viuebat laudari, eoque magis, quod de Metaphraſte, tanquam fatis functo, & plurimam apud omnes auctoritatem aſſecuto, quod in paucis annis non fit, ſermo habeatur. Cadunt ergo tot Bollandi computus exactæque temporum diſcuſſiones, dummodo verum ſit, quod de ætate Theophanis tradit Scorſus. Conſtituit Scorſus duos annorum intercurrentium terminos, intra quos Theophanem vixiſſe certum omnino cenſet: primus eſt annus 862. argumento Iacobi Gretſeri tom. 2. de Cruce in Notis ad duas Orationes Theophanis, qui putat eum floruiſſe, quo tempore Sicilia nondum tota à Saracenis eſſet ſubacta, quod eſt circa annum nōgenteſimum. Alter eſt annus, quo captum à Saracenis Tauromenium fuit, quod ſub Leonis Baſilij Macedonis filij imperio contigiſſe tradunt Leonis filius Conſtantinus Porphyrogenneta libro 2. Thematum Imperij Orient. Ioannes Curopalata, & alij recentiores, quem fuiſſe pluribus antiquorum monimentorum teſtimoniis probat 893 Floruit itaque Tauromenij ab anno Baſilij tertio, qui fuerit Chriſti 870. vſque ad Leonis annum decimum ſextum, qui eſt 902. Probat aliis eiuſdem Auctoris locis: In Homil. de parabola Cœnæ vocat Agarenos ὁμόρους, Ὁμοίους ἑωρῶμεν τοὺς ὁμόρους ἡμῖν ἀπογόνους τοῦ Ἰσμαήλ. *Cuiuſmodi videmus hos finitimos Iſmaëlis poſteros.* Homilia de ſanctis Apoſtolis Petro & Paulo magnificè exornat templum conditum ab Imperatore Baſilio in Palatio Conſtantinopoli. Συνήδομαί σοι πόλις, καὶ σοὶ δὲ τῷ διακο-

ρων ναί. *Gratulor tibi ciuitas, & tibi sacrum in Palatio templum erectum.* Concludit hoc palmari argumento, quo rem omnem euidenter euincere confidit: nam idem Theophanes scribit ad amussim Imperatores, pro quibus in perorando Deum deprecatur, Homil. de Ramis-Palmarum, Ἐπευχόμενοι τὸ θεοφρούρητον κράτος τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως ἡμῶν τοῖς υἱοῖς αὐτοῦ διαμένειν ἀσάλευτον, ἐκτείνεσθαι, καὶ κατευοδοῦσθαι ὑπὸ Θεοῦ τοῦ κοσμήσαντος τοῦτον σοφίᾳ, καὶ ἀνδρείᾳ, καὶ βασιλικῷ διαδήματι. *Oremus etiam, vt piissimi Imperatoris nostri Imperium diuinitus custoditum, filiis etiam eius permaneat inconcussum, vt intendat, & prosperè Dei ductu procedat, qui hunc sapientia, & fortitudine, & Imperatorio diademate exornauit.* Et Homilia de sanctis Apostolis: Ἀδιαλείπτως εὐχόμενοι ἐν πολλαῖς ἐτῶν περιόδοις τὸ κράτος διαφυλάττεσθαι τοῦ εὐσεβοῦς Βασιλέως ἡμῶν, ὃς εὐσεβείᾳ τῆς ἀρχῆς ἰθύνων τοὺς οἴακας, καὶ λόγοις κοσμῶν τὸ διάδημα, καὶ χρηστότητι τρόπων κεκοσμημένος τῆς ἀρετῆς γνήσιον ἔχει τὸν ἔπαινον. *Et sine intermissione Deum oremus, vt per multa annorum spatia pio Imperatori nostro conseruet potentiam, qui dum clauum Imperij per pietatem dirigit, & cum morum probitate ornatus ipse sit, tum etiam diadema doctrinis exornat, veram ingenuamque obtinet laudem.* Subdit Scorsus. *Quis autem est obsecro alius hic Imperator, qui sapientia ornatus, & diadema doctrina exornauit, nisi Leo Basilij Macedonis filius, qui sapiens, seu Philosophus ab omnibus scriptoribus cognominatur.* Et *rem insuper mentio filiorum Imperatoris quæ fit à Theophane valdè corroborat: habuit enim Basilius quidem Leonem hunc, & Alexandrum*: addere poterat Constantinum, & Stephanum; *Leo, Constantinum.* Præterea, id idem probat Epistola Photij Patriarchæ ad Theophanem Monachum missa, quam integram Græce simul & Latinè descriptam edidit in Proœmij secundi §. 3. quem Theophanem esse Cerameum suadent, vt Scorsus conjectat, Sicilia ipsa, cuius fit mentio in ipsa Epistola, eo quod cum aliis Epistolis vna reperiatur, quæ & Gregorio Syracusano Episcopo, & Euthymio Catanæ Metropolitæ, & Marco Siculo scriptæ sunt, & temporis ratio, quam dicit se infra subtilius supputaturum. Theophanes igitur, qui eo tempore Monachus erat, postea ad Episcopi dignitatem euectus, Zachariæ fuit successor. Et hæc quidem Scorsus Bollando reponeret.

Quid Scorso Bollandus? Pauca, sed pro re. Metaphrastæ ætatem sub Leone, & Constantino eius filio certissimam ex Psello haberi. Frustra aliam inquiri. Hinc conjecturas omnes de ætate Theophanis nullas esse. Etenim si Theophanes Metaphraste recentior est, vt planè est, cum ipse Metaphrastæ, tanquam antiquioris, & auctoritatis iam adultæ meminerit: & Metaphrastes vixerit sub Leone & Constantino, necesse est Theophanem subsecutis temporibus ætatem egisse, ruereque omnia Scorsi, quibus Theophanis ætatem sub Basilio & Leone constabilit, & terminos illos annorum intercurrentium,

inter quos Theophanem vixisse censet, leues esse, ne quid pejus dicam. At floruit ante Tauromenium captum à Saracenis, quod captum fuit sub Leonis Basilij Macedonis filij imperio : cum Tauromenij concionem habens vocet Saracenos confines. Plura hîc probanda fuerant, concionem illam Tauromenij habitam: cum concio illa habebatur, nondum Tauromenium à Saracenis subactum fuisse. Tauromenium semel occupatum à Saracenis, nunquam à Christianis recuperatum, quæ nec probata sunt, nec vnquam probari poterunt. Quare potuere esse Saraceni finitimi, sed non Tauromenio, sed vrbi, in qua ipse perorabat, & perorasse Theophanem in aliis vrbibus non vno exemplo idem Scorsus probauit. Sic finitimos esse non tantum vrbi, in qua sumus, proximos, sed eos etiam, qui prouinciæ, in qua sumus, & imperij limitibus adjacēt. Ita Turcæ finitimi sunt Italiæ, & Siciliæ Africani, & Poloniæ Tartari. De Templo sanctorū Apostolorū in Palatio nihil est. Non vnus Basilius id solum conatus est. Et πόλιν eo loco Byzantium quis dicet? Verumtamen palmare argumentum excutiamus. Bona precatur Imperatori & filiis, quem dicit & sapientia, & fortitudine, & diademate à Deo exornatum: & imperium per pietatem dirigere cum morum probitate, tum etiam doctrinis præditum. Id ait, non nego. Leo Imperator fuit pietate, & doctrinis insignis, adeo vt Sapientis cognomentum sibi adsciuerit. Verum est. Ergo de Leone Imperatore verba illa intelligenda sunt. Hoc verò nequaquam. Nunquam id; nisi dormiens affirmabo. Imperator, qui filios habet, ille est, qui & virtutibus, & disciplinis pollet. Si de Leone intelligas falsum est; quamvis enim ille & pietate, & doctrina excelluit, numquam tamen filios habuisse dicendus est, qui vnico tantùm superstite, eoque puerulo adhuc Constantino vitam finiit. An non insaniret Theophanes, probéque ab Imperatore, aliisque irrideretur, filium vnicum in filios, eosque plures discerpens? Si de Basilio falsum quoque est; quamvis enim ille filios habuerit, numquam tamen eum & doctrina, & disciplinis præstasse dices. Is arti militari deditus, & corporis viribus strenuus, non doctrina, aut sapientia innotuit. Et licet sub eius nomine & capita Parænetica ad Leonem filium, & nonnulla alia circumferantur, non propterea Sapientis, vel Philosophi sibi nomen eorum auctor vindicabit. Quare certo certius concludendum, Theophanem non deprecari Deum, neque pro Basilio, qui disciplinis exornatus non fuit, neque pro Leone, qui filios non habuit. De Epistola Photij ad Theophanem, nihil est quod dicam, quî enim scribere potuit Photius sub Basilio Theophani Cerameo, qui mentionem facit Metaphrastæ sub Leone Basilij filio, & Constantino nepote vitam agentis, nisi rerum ordinem inuertamus? Fuerit eo tempore & Marcus Siculus, & Euthymius Catanæ Metropolita, & Gregorius Syracusanus, ad quos scribit Photius: fuerit & iste Theophanes Monachus, ergo ne statim iste Theophanes erit Cerameus

ille, cuius iste Homiliæ leguntur, & quod magis est, Zachariæ successor?

Quonam ergo tempore vixit Theophanes? Quærat cui placitum est. Satis sit nobis ostendisse, eum Basilij Macedonis, & Leonis illius filij æuo multo posteriorem esse. Et quam ipse se inuenisse profitetur Scorsus Metaphrastæ ætatē adeò antiquam, vt à Psello seniore laudari potuerit, fabulam esse. Sed ne in argumento tam serio ieiuni esse videamur, non aliud in gratiam studiosorum afferemus, quam quod ipse Scorsus conuellere conatur, & in aliam, atque aliam sententiam traducere. In Homilia dicta die Dominico Palmarum inscriptio illa, Ἐλέχθη ἡ ἐνώπιον τοῦ ῥηγὸς Ρογερίου, *dicta est præsente Rege Rogerio*, quamvis à duobus Codicibus Gallicanis absit, recipitur tamen ab innumeris aliis Manuscriptis, tanquam antiqua & genuina, licet in aliquibus ita descripta sit, vt nomen Rogerij per compendium signet: namque exprimitur in linea ῥογ. supra lineolam expansam apertissime υ agnoscitur. Quod indicat inter primas literas in linea, & alias supra in spatio medio aliquid deesse, ideóque facili negotio suppleri, si extente Ρογερίου nomen proferas: nam si ῥόγου enuncias, miram scriptoris inconsiderantiam, atque ineptiam deprehendes, qui nullo fructu, & vt ita dicam, literarum fœnore nomen illud ea ratione decurtauit, quod poterat facilius eadem linea integrum exprimere. Tum enim nomina ita decurtantur, vt literæ alias in linea pari exprimendæ, quodammodo interceptæ ex indice superioris lineolæ, & literarum integræ habeantur: quod fit à scriptoribus vel cum inopia papyri vrget, vel tempus breue moras sollicitat: sæpius etiam ad scripturæ concinnitatem, & elegantiam, & potissimum Græcæ, quæ similibus literarum tractibus, & decurtatis syllabis venustatur. Scorsi machinæ examinantur: Rogerij Regis tempore Tauromenitanum Episcopum floruisse, vel etiam fuisse in Sicilia nemo dixerit, vel lectum, vel traditum, modò historiarum lectione, & præsertim Siciliensium rerum paululum sit imbutus. Probat testimonio Ganfridi Malaterra eorum temporum scriptoris, qui in sua Historia vnius tantum Panormitani Archiepiscopatus restitutionem à Rogerio Comite, & Duce Roberto commemorat. *Qui sanè cum tam diligenter eorum temporum facta describat, si quis alius ab illa clade incolumis euasisset Episcopus, dicere certè non omisisset.* Siluerunt Thomas Facellus, alij, quorum hoc ipsum fuit institutum perscrutari, & in lucem prodere notitiam Episcoporum. Si aliquid de Tauromenitano Episcopo ad Rogerij Regis tempora superstite alicubi scriptum esse reperissent, euulgassent. Et cum de aliis Episcopatibus restitutis, siue erectis cùm à Rogerio, tum à sequentibus Regibus memoria habeatur, si Tauromenitanus instauratus à Rogerio Rege fuisset, id aliquis scriptor memoriæ prodidisset. Propterea inscriptio τοῦ ῥηγὸς non conuenit cum iis, quæ in ipsa Homilia dicuntur, in qua

Theophanis ætas diligentius excussa.

Βασιλεὺς appellatur, *cuius præſentia, quam nunc timeo, & contremiſco ſudore aſperſus, pauore occupatus, reuerentia detentus, pauente anima, nutante mente, & ſubſultante corde, intercluſo etiam vocis ſono, quod* Βασιλικαῖς ἀκοαῖς, *Imperatoriis auribus ſermonem, quaſi ſalſugine amarum propino.* Tanta demiſſio, tantuſque tremor dicentis nonniſi ab Imperatoria maieſtate excitari videtur poſſe. Nomen Βασιλέως conuenire Rogerio non potuit, & ſolū appellatos Imperatores à Michaëlis Tertij temporibus vſque ad Concilium Florentinū trecentis poſt Rogerium annis celebratum comperitur. Hinc, necnon ex diademate, & conſeſſu, aduentuque Epiſcoporum, quæ non alibi, quam in vrbe ipſa Conſtantinopoli congruentius euenire poſſe videntur, & frequentia Ducum, & Magiſtratuum aulæ Conſtantinopolitanæ illam Homiliam Conſtantinopoli habitam, & titulum corruptum ſuſpicatur Scorſus; & cum eo die Imperatores olim ac Patriarchæ ῥόγας, hoc eſt munera, & dona diſtribuerent, emendat, & veſtibus aliis circumueſtit, reponens, ἐλέχθη δὲ ἐν τῇ ῥόγᾳ, vel fortaſſis ἐνώπιον τῶν ῥόγας, re ipſa & diſtributione munerum pro conuentu, conſeſſuque ſumpta: quod ab ignorantibus, quid ſibi velit ἐν τῇ ῥόγᾳ, vel ῥογοῦ, & hariolantibus nomen illud eſſe conciſè ſcriptum pro Ῥογερίου titulum ipſum addidiſſe τοῦ ῥηγός. Quæ ita velim à Lectoribus accepta, vt ex his illud ſe ſcire profiteatur, non eſſe eam Homiliam ad Rogerij tempora referendam; cetera de epigraphe, vt excogitata à ſe & opinata non explorata, atque comperta dici.

Subtilis eſt, & ſatis acuta Rogerij in ῥόγου. vel ῥόγας immutatio; vt tantùm antiquitatis ſeruetur Theophani ſub Baſilio, & Leone. Eam tamen nullam eſſe, vt opinor, cum ſuprà abundè demonſtratum ſit, nulla cauſa fuerit, vt vires ingenij ad tot comminiſcenda exerceamus. Rogerij æuo nullus fuit Tauromenitanus Epiſcopus, comprobaturque ſilentio ſcriptorum. Argumentum ab auctoritate negatiua, quantum valeat, doctiſſimi quique viri ſciunt. Cum omnia ſcriptorum monumenta non ſint ad manus. Et fortè fuit, qui illius meminerit, incuria tamen hominum, vel iniuria temporum, cum deperditus ſit ſcriptor, non potuit nobis indicari. Id de Panormitano etiam reſtituto contigiſſet, niſi ſuperſtes Gaufridus Malaterra memoraſſet. Et Rogerij tempore plures in Sicilia Epiſcopos Græcos fuiſſe probari poteſt ex Rogerij Ectypo cuius Græcam inſcriptionem nobis Scorſus ab aliis acceptam expreſſit. Qua enim cauſa Rogerius Græcis literis nomen imprimi ſuum procuraſſet, ſi à nemine vel intelligeretur, vel legeretur, & præſertim eo tempore, quo barbaries ferè omnia occupauerat, extinctis literaturæ politioris luminibus? Et ſanè nemini dubium eſſe debet eo tempore Græcis Siciliam abundaſſe, nondum per Latinos Græcis Epiſcopis expulſis, vel ſummo etiam ſtudio à Rogerio ipſo, cui cum Romanis Pontificibus inimicitiæ fuere, & magnæ rei familiaris controuerſiæ, procuratis, vt medio Schiſmate,

Scorſi diſcuſſa argumenta.

vel

vel eorum quoque auxiliaribus conatibus se suis hostibus redderet formidabiliorem. Dicit Malaterra Rogerium, & Robertum adepto Panormo Ecclesiam Sanctæ Mariæ, quæ antiquitus Archiepiscopatus fuerat, violatam à Saracenis, reconciliata dote, & ornamentis Ecclesiasticis auxisse, renouantesq; restituisse Archiepiscopum natione Græcum, qui in paupere Ecclesia sanctæ Cyriacæ cultum Christianæ religionis pro posse exequebatur. Quidquid sit de Tauromenitano Episcopo, ex his Malaterræ verbis nihil de Latinis Episcopis elicitur: immò si verba illius attentius considerentur, Panormitanus Episcopus Græcus erat natione in templo sanctæ Cyriacæ commorans, & forte etiam Græco ritu ordinatus, Græcóque ritu cultum Christianæ religionis exercens: & hunc eundem non alium reuocantes restituerunt. Solent id Græci etiam sub tyrannide Barbarorum, & Christianæ Religionis hostium Episcopos à se ordinatos mittere in eas vrbes, in quibus antequam à Barbaris occuparentur, ius aliquod adepti fuerant. Imò hoc eodem tempore Rogerij ferè per vniuersam Siciliam, & vrbes illius præcipuas Græcos Episcopos à Patriarcha Constantinopolitano ordinatos iurisdictionem & potestatem in eos populos exercuisse habeo ex Auctore illius æui Nilo Doxapatrio, qui de quinque Thronis Patriarchalibus rogatus ab eodem Rogerio ad eundem Rogerium scripsit, & præfatur; Σύγγραμμα γενόμενον παρὰ Νείλου Ἀρχιμανδρίτου τοῦ Δοξοπατρὶ κατὰ κέλευσιν τοῦ εὐγενεστάτου μεγάλου ῥηγὸς Ῥογερίου περὶ τῶν πέντε Πατριαρχικῶν θρόνων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Ἀρχιεπισκοπῶν, καὶ Μητροπόλεων, καὶ τῶν ὑπὸ τὰς Μητροπόλεις Ἐπισκοπῶν, καὶ τῶν ἐνοριῶν ἑκάστου Πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ πῶς καὶ πότε συνέστη ἕκαστος Πατριαρχικὸς θρόνος, καὶ περὶ τῆς τάξεως αὐτῶν, καὶ τῶν ἰδικῶν ἑκάστου ὀνομάτων, καὶ ποῦ λέγων ἐπέχουσι. συνεγράφη δὲ ἔτει ςχνα. ἰνδικτιῶνος ς΄. Πανευγενέστατε αὐθέντα μου, περὶ ἧς μοι ἔγραψας ὑποθέσεως, μέμνημαι, ὅτι ἐν τῷ καστελλίῳ Πανόρμου ὢν ἔγραψα πρὸς τὴν σὴν ἀντίληψιν, πλὴν οὐχ οὕτω πλατύτερον, ὡς νῦν ἠρώτησας. νῦν δὲ πολλά εἰσι τὰ ἐρωτηθέντα καὶ χρεία πλατυτέρας γραφῆς, καὶ διηγήσεως. Διὰ τοῦτο καὶ παντὸς πόνου καταφρονήσας, εἴπερ γὰρ ἐν χρέοις ἐστὶν ἀπαραίτητον ὀφειλόμενον, τὸ ὁλοψύχως ἐκπληροῦν τὸ παρὰ τῆς σῆς μεγαλοπρεποῦς ὑπεροχῆς ἐπιτεταγμένον μοι, καὶ προστάξει τοῦ ἁγίου μου πατρὸς, πειράσομαι διὰ βραχέων ὅσον τὸ κατὰ δύναμιν διὰ γραφῆς σαφῶς παραστῆσαι πάντα τὰ ἐπιτεταγμένα μοι. *Commentarius concinnatus à Nilo Doxapatrio Archimandrita, iussu nobilissimi magni Regis Rogerij de quinque Patriarchalibus Thronis, & illis subiectis Archiepiscopatibus, & Metropolitatibus, & qui Metropolitatibus subduntur, Episcopis, & Diœcesibus vniuscuiusque sedis Patriarchalis. Et quomodo, & quando Patriarchici Throni instituti sunt, & eorum ordine, & propriis nominibus, & cuius locum teneant. Conscriptus est anno 6651. Indictione sexta. Perquam illustrissime Domine mi, de eo quod ad me scripsisti, argumento recordor me, cum in Castro Panormo essem, ad tuam quæstionem rescripsisse, non ita tamen fusè, vt*

Nilus Doxopater. Ordinatos in Sicil. Græcos Episcopos Rogerij ætate.

nunc postulasti. Nunc verò quæ à te poscuntur pleraque sunt, indigentque scriptione exactiore & narratione. Propterea omni labore neglecto (hoc enim ex debito quod effugere nemo valet, tibi debetur, toto pectore, ac animo explere, quidquid à tua praexcelsa eminentia mihi imponitur, & potissimum cum sancti Patris mei imperium accedat) conabor breuiter, vti potero, scriptione plana, atque aperta commissa mihi omnia complanare. Si Rogerij tempore nulli erant Episcopi Græci in Sicilia, frustra de quinque Patriarchalibus thronis, & eorum subjectis Episcopis quæsiuisset Rogerius: frustra enim eorum, quæ ad nos non spectant cognitio quæritur. Hic itaque Nilus cum de Episcopis Patriarchæ Constantinopolitano obnoxiis ageret, Syracusani in Sicilia meminit, cuius inter viginti & vnum Episcopos subjectos, secundo loco ponit Tauromenitanum. Illius verba in Syntagmate nostro de Ecclesiæ Occidentalis, atque Orientalis perpetua consensione lib. I. posuimus. Primum enim locum Catania, secundum Tauromenium, tertium Messana occupat. Et anteà dixerat sub æuo Episcopatus à se numeratos, inter quos & Sicilienses fuere, quos ipse commemorat sub Patriarcha Constantinopolitano fuisse. Νῦν οὖν κατέχει ὁ θεοφρούρητος θρόνος Κωνσταντινουπόλεως, ὃν ὁ πρωτόκλητος Ἀνδρέας ἐνίδρυσεν, πρῶτος ἐπίσκοπον ἐν αὐτῷ καταστήσας τῆς πόλεως ἔτι Βυζαντίου οὔσης, μέρος οὐκ ὀλίγον τῆς Εὐρώπης, καὶ τῆς Ἀσίας, καθὼς ἑξῆς δηλώσομεν. *Nunc igitur possidet à Deo custoditus thronus Constantinopolitanus, in quo adhuc cum esset Byzantium, primum vocatus Andreas primus instituit Episcopum, partem non paruam Europæ, Asiæque, vt infra indicabimus.* Potuit ergo Theophanes Rogerij tempore Tauromenij Episcopus esse, & coram Rogerio homiliam illam habere.

Rogerium Regem appellatum & Βασιλέα vetare nihil.

Quanam igitur ratione Βασιλέως, illiusque titulis Rogerium Regem præter Græcorum morem insigniuit? Tyrannis Rogerij, ambitio, fastus; tùm Græcorum subditorum adulatio, qui de eo bene mereri cuperent, id fecit. Solemne id fuit Græcis proprios Dominos, non quibus illis debebantur titulis, sed multo amplioribus adornare, vt eos sibi simili titulorum liberalitate conciliarent. Et ne plura hîc aggeram ex eodem, ex quo Scorsus contrarium constabilire conatur, à Niceta probatur, & constantissimè. Photius illis iisdem temporibus, quibus controuersia hæc inter Orientales atque Occidentales agitabatur, Imperatori Occidentali, atque Imperatrici, si sibi morem gererent, pollicetur se eos βασιλεῖς proclamaturum. Δώροις γὰρ λαμπροῖς ὅτι μάλιστα τὸν Ῥῆγα Φραγγίας Λοδόηχον, καὶ Ἠγγιλβέρταν τὴν αὐτοῦ γαμετὴν, ὑποποιούμενος Βασιλεῖς τούτους ἀνευφημεῖν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπηγγέλλετο, εἴγε συνεργήσοιεν αὐτῷ πρὸς τὴν ἄτοπον ταύτην καὶ ἄθεσμον ἐπιθυμίαν, καὶ τὸν δίκαιον ἄνδρα τὸν κατ' αὐτὸν Ἐκκλησίας βιαίως ἐξωθήσειεν. *Magnis eorum muneribus præcipue Regem Franciæ Lodoëchum & Enghilbertam eius vxorem sibi propitios reddens, eos Imperatores, βασιλεῖς, in vrbe Constantinopoli*

se proclamaturum pollicebatur, si sibi opem ferrent in hac re adeò absurda & iniusta, vt sanctum illum Virum ab Ecclesia vi eijcerent. Si Patriarcha in vrbe Byzantij, reluctante, ac contendente Imperatore, nomen hoc exteris tribuisset, quantò magis minor Episcopus in propria Diœcesi, tyranno, ac impio, & forte etiam ambitiosè affectanti, extra vrbem Constantinopolitanam? Ne quid de minoribus etiam Principibus, qui hoc idem inter Græcos obtinuerunt, dicam, etsi serenitatis titulus Præfecto Vrbi tributum est, quare id non potuit, & honestiori respectu Rogerio tribui? Concludam argumentum, si altero eiusdem æui scriptoris testimonio probauero, Rogerium honorum similium, ac dignitatum perquam cupidum fuisse, nomenque Imperatoris summoperè captasse. Is fuerit Ioannes Cinnamus Histor. lib. 3. Ῥογέριος δὲ ἐπειδὴ τῶν κατὰ σκοπὸν ἔτυχε, πρέσβεις ἐς Βασιλέα Ἰωάννην, ἔτι περιόντα πέμψας, ᾐτεῖτο κῆδος τῶν ἐκ Βασιλείων αἱμάτων ἐπὶ παιδὶ συνάψαι τῷ αὐτοῦ. ἀλλ' οὔπω εἶχε τέλος ἡ πρεσβεία, καὶ Ἰωάννης τὸν βίον κατέλυσε. Μετὰ δέ τινα χρόνον Μανουὴλ ἤδη τὴν αὐτοκρατορείαν διέποντος, ταῦτα καὶ πάλιν πέμψας ἠξίου. Ὅθεν καὶ Βασίλειός τις ἐπώνυμον Ξηρὸς εἰς Σικελίαν ἀφίκετο, Ῥογερίῳ περὶ τούτου διαλεξόμενος. ἀλλ' ἐκεῖνος χρυσίῳ κλαπεὶς παρ' αὐτοῦ ἀλλόκοτά τινα ὡμολόγει, ὧν δὴ κεφάλαιον ἦν τὸ ἐν ἴσῳ μέγα εἶναι Βασιλεῖ τοῦ λοιποῦ καὶ Ῥογέριον ἔσεσθαι. ὅθεν δὴ καὶ μεγάλας ἀναρραγῆναι ξυμβέβηκε μάχας. Ἐπειδὴ γὰρ ὁ μὲν Ξηρὸς ἐς Βυζάντιον ἐπανιὼν τὸν βίον κατέστρεψε, δίκην οὔπω τῶν πεπολεμημένων δούς, Βασιλεὺς ὥσπερ καὶ ἀθύρμασι ταῖς ἐκείνου πρεσβείαις προσεσχηκώς, Ῥογέριον αὐτοῦ χαίρειν εἴα. *Rogerius verò, qua ipse cupiebat assecutus ad Imperatorem Ioannem adhuc superstitem Oratoribus missis ex Imperatorio genere mulierem nuptum filio suo locare poscebat. Sed nondum legatio finem habuerat, & Ioannes fato defungitur. Post aliquod tempus cum Manuel summam Imperij administraret, hæc eadem rursus legatis missis postulabat. Hinc Basilius quidam cognomento Xerus Siciliam venit de his cum Rogerio tractaturus: sed auro à Rogerio seductus, absurda quædam ex se, atque immania concedebat, quorum caput erat in pari dignitatis gradu imposterum cum Imperatore Rogerium futurum. Hinc ingentia bella exorta sunt. Cum enim Xerus Byzantium rediens mortem obijsset, pœnis, quas ille meruerat ob ea quæ deliquerat, nondum persolutis, Imperator illius legationibus veluti ludicris animum non aduertens, res Rogerij minus, minusque impendio curauit.* Hinc quantum fieri debeat correctio illa de ῥόγου & ῥόγας prudens indicet Lector. Et hæc quidem pro ætate Theophanis, & Metaphrastæ ad Scorsum.

Nunc ad Bollandum conuertamus orationem. Postremis suis verbis Bollandus in me latenter stylum exacuit. Ignoscendum nempe esse Baronio, qui cùm aliundè ætatem Metaphrastæ non haberet, laudationem illam in Metaphrastem Psello seniori adiudicauit: non item Allatio, qui cum eum posuerit sub Constantino Porphyrogenito, non perspexit Metaphrastem non potuisse laudari mortuum ab illo Psello, qui eum centum, vt minimum, annos antecesserat.

In Bollandum Leonis Allatij vindiciæ.

Vapulor, quod rei partem ignorauerim : quod partem sciuerim, aliisque indicauerim, nullus sum? Metaphrastæ ætatem ignotam hactenus, & suspicionibus, iisque leuissimis nixam, certam atque indubiam ipse primus signaui : neque propterea nimis mihi arrogo, quamvis aliquid id quoque sit, & ad refellendos Hæreticos qui Vitis Sanctorum tantumdem detrahunt. pietatemque quæ ex eorum lectione percipitur, constabiliendam, admodum necessarium. Ermiratur Bollandus me tempora exactiùs non digessisse, & laudationem Metaphrastæ Psello seniori, qui centum annos antecesserat attribuisse? Ipse scripseram sub Leone & Constantino Metaphrastem, non sub Constantino, excluso Leone, ætatem egisse, quod abundè supra probatum existimo. Sed quis verè dicet Psellum Metaphrastem præcessisse centum annos? Vixerit sub Theophilo Psellus, imò sub Leone Armeno, viuebat sub Leone sapiente Metaphrastes non adolescens, sed ætate matura, prouectaque & dubio procul media. Numerant ab Armeno ad sapientem annos 73. ab Theophilo annos 65. si de defuncto Metaphraste sermo est, tum planè anni centum intercedant. Sed quis tam perspicax diem obitus Metaphrastæ certò signauerit? Constantini Imperium longissimum fuit, & aliorum dominatione sæpius interruptum.

Scribit Bollandus, me in Diatriba de Psellis censere, *Panegyrim illam in Metaphrastem iuniori Psello adjudicari nullo prorsus argumento. Auctorem illius Orationis Psellum alterum esse, non Leonis Philosophi Magistrum, numquam euicturos, qui contra sentiunt.* Videamus, quid ipse sentiam, cum de Baronio ad seniorem Psellum panegyrim referente tracto pag. 11. *Et nos ad quemnam Psellum Oratio illa referri debeat, certò affirmare non possumus: conjectura tamen, eáque leuissima ducimur hunc recentiorem esse illius Auctorem: quod & plura scripserit in omni disciplina, & scriptorum omnium gloria celeberrimus fuerit. An vero senior ille aliquid scripto tradiderit, certò non constat.* Qui negat omnia, negat quoque Panegyrim illam senioris Pselli fuisse. Et qui Orationis illius Auctorem in dubium, in incertumque reuocat, nihil de eo certo statuit; Et qui potius ad recentiorem refert, seniorem excludit. Immò infra pag. 53. apertissimis verbis Psello iuniori adscripsi. Sed dixi Panegyrim illam nullo argumento adiudicari Psello iuniori, & alterum Psellum esse non Leonis Philosophi Magistrum numquam euicturos (Bollandus addit, *qui aliter sentiunt.* Sed non Allatius, qui si quid addere vellet, adderet sine vlla hæsitatione). *Hæreticos*, contra quos tum agebat, & Metaphrastem ex ætate Pselli Panegyris Auctoris contendebant esse recentissimum. Frustra enim operam sumerent, etiamsi id totis viribus conarentur. Licet enim argumentum Bollandi de ætate Pselli, qui ante Metaphrastem vita excesserat, grauissimum sit, nihil tamen ipsi concluderent, cum respondere possent eodem ipso æuo Constan-

tini Porphyrogenniti Psellum fuisse, vel eundem Metaphrastæ Encomiastem, vel alium omnino; certè Psellus Michaëlis Ducæ præceptor esse non potuit, & cum diuersum [a] primo illo fuisse euinci non posset, firmissimum quodammodo remanet, antiquissimum fuisse: & fuisse sub Porphyrogenneta Constantino ex Iatrico Pselli ad Constantinum Porphyrogennetam, cuius nobis procemij copiam fecerit doctissimus Melchior Incofer, & legitur in Vaticana Bibliotheca, & alibi, de quo animaduertebam pag. 89. *Siue enim Constantinum Porphyrogénetam primum, siue secundum, qui cum Basilio Imperio præfuit, intelligas, Psellus auctor esse non potuit, quem sub Imperio Alexij Comneni viuum adhuc deprehendimus, nisi tum primum & natum, & libros componentem dicere velimus; & tunc etiam vitam eius vltra centesimum annum productam fateri cogemur.* Itaque Psellus hic vtcumque ille sit, impedit, ne Hæretici certum quid de seniore Psello, & Auctore laudationis in Metaphrastem pronuncient.

Quonam ergo tempore vicit Psellus Auctor laudationis in Metaphrastem? Parum id refert ad Metaphrastæ ætatem expiscandam, quæ aliunde & firmissiims argumentis habetur. Conferam tamen ipse nonnulla, vt rebus hisce exercitati & perspicacis ingenij viri determinent. Et ante alia propono Auctorem ante illàm laudationem alia quoque sui ingenij monumenta scripsisse. Εἰ γὰρ καὶ ἐμοὶ πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν συγγέγραπται· ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοι τοιοῦτον ζῆλον καὶ μίμησιν τὰ σπουδάσματα, ἀλλὰ λογίοις μὲν ἴσως ἀνδράσι φανήσεται περισπούδαστα, καὶ ζηλώσουσι ταῦτα διὰ τὴν λέξιν, καὶ τὸν ποικίλον σχηματισμόν· καταφρονήσουσι δὲ οἱ πολλοί, ὅτι μὴ μέλον αὐτοῖς ζητημάτων, καὶ ἐννοιῶν ἀπορρητοτέρων. *Nam etsi à me multa quoque de multis scribuntur, non habent talem zelum, & commendationem opera: sed viris quidem fortasse doctis videbuntur digna, in quæ studiũ conferatur, & ea æmulabũtur propter dictionem, & varias figuras: multi autem contemnent, quod non sit eis cura quæstionis & sententiæ nimis arcanæ.* Alterum est Michaëlem Psellum, cuius multa circumferuntur in quocumque argumenti genere monumenta, sub Constantino Monomacho, & disciplinis & dicendi gloria floruisse. Hoc adeo perspicuum est, vt nihil diuinatione opus sit: ipsius enim Orationes post nonnullas alias, & laudationem in Metaphrastem extant aliæ Orationes in Codice meo satis antiquo, quem mihi post Diatribam meam de Psellis, licet lacerum, madore infirmatum, tineisque depastum conquisiueram. Orationum initia in Diatriba prætermissa afferam. Primæ initium tribus lineis mutilum est. Δέδωκασι γὰρ ...ψίαν ὧν ἔχῃ τὸ ἑκάστου. Secundæ, Ἔδει πάντως, θειότατε βασιλεῦ, τὴν πάντα κρίνουσαν φιλοσοφίαν. Tertiæ, Ὦ βασιλεῦ ἥλιε, καὶ τίς ἄν με καταπιάσοιτο ταύτην σοι προσφερόμενον τὴν κλῆσιν. Quartæ, Ὦ βασιλεῦ προσφιλὴς ἄπτι(?) καὶ συναφῆς, καὶ μόνη τῆς ἐντεῦθεν ἀπεριάμηνε. Quintæ, Μὴ θαυμάσῃς ὦ βασιλεῦ, εἰ πλείστων ...ων ἀκροασάμενος. Sextæ, Μέγιστε βασιλεῦ, τὸν ὁρατὸν τοῦτον κόσμον, τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ δημιούργημα. Septimæ, Ὡς ἐκ τοῦ βασιλέως τοῦ Μονο-

Pselli Metaphrastæ laudatoris ætas discussa.

His plures vnus Cardinalis Mazarini Codex: ex eo quãdoque ad Historiæ Byzantinæ lucem fortè repræsentanda.

μάχου πρός τινα σοφὸν κατηχούμενον. P. Ἀνέγνων τὸ γράμμα σου λογιώτατε καὶ σοφώτατε, καὶ τῷ ἀμιμήτῳ κάλλει. Præterea hæc ſcripſiſſe Pſellum ætate adulta, & annis minimum quadrag[illegible]a natum, colligo ex eiuſdem ad Monomachum Oratione ſecunda, qui ſatis confidenter apud ipſum Imperatorem aſſeuerat, non tantùm dicendi artem, ſed reliquas diſciplinas omnes ingenuas iam deperditas ſua induſtria, & diligentia fuiſſe reſtitutas. Ὁρᾷς, ὦ θειότατε βασιλεῦ, τὸν ἱερὸν τοῦτον καὶ φιλόσοφον σύλλογον; τῆς ἐμῆς γεωργίας γεννήματα σύμπαντες. πάντες ἐκ τῶν ἐμῶν ναμάτων πεπώκασι, καὶ τῆς ἐμῆς πηγῆς ἀπηρύσαντο, καὶ νῦν ἠκόνηνται μὲν καὶ πρὸς ῥητορείαν τὴν γλῶσσαν, οὐχ ὥστε μόνον διαιρεῖν ἐπιχειρεῖν τε, καὶ περιεργάζεσθαι καὶ διαφόροις ἰδέαις τὸν λόγον κατακοσμεῖν, ἀλλ' ὥστε καὶ προτείνειν συστάσεις προβλημάτων. καὶ τὰ ἑξῆς. *Vides, o diuiniſſime Imperator, ſacrum hunc, veréque Philoſophum cœtum. Omnes ſunt meæ culturæ fœtus, & germina; omnes ex meis laticibus adbiberunt, & ex meo fonte hauſerunt: & nunc quidem lingua ad artem dicendi prompti ſunt, & parati, non tantùm vt diuidant, argumenta ducant, curioſè elaborent, & variis idearum formis orationem perficiant, ſed vt & problemata conſtruant,* &c. Et infra? Καὶ τὴν μὲν φιλοσοφίαν σβεσθεῖσαν αὐτὸς ἀνῆψα. δεῖ γὰρ ἐν καιρῷ καὶ παρρησιάσασθαι. *Et extinctam quidem Philoſophiam ipſe, vt nouo lumine illuceret, effeci; neceſſe eſt enim cum occaſio ſeſe offert, ſuas quemque laudes libere proferre.* Qui artes extinctas reſtituit, illiſque reſtitutis ita alios promouet, vt eas commodè quoque pertractare poſſint, ea ætate cenſetur omnino, qua & puerilia nugamenta, & adoleſcentum moroſas illecebras, primoſque etiam ætatis virilis impetus firmiore ætate euitauit, qui planè minor quadragenario non eſt. Et vt melius ætas Pſelli huius dignoſcatur, ex aliis quoque ipſius Orationibus proferam, quæ ſententiam noſtram etiam contra moroſos diſputatores firmabunt. Oratione funebri in Ioannem Xiphilinum Patriarcham: Ὅσον ἐγὼ μὲν πρὸς τὴν τέχνην τῶν λόγων, καὶ τὴν φιλοσοφίαν ἀπήντησα, καὶ μαθημάτων ἡψάμην, οὐ παρ' ἄλλου λαβών· ἐσβέστο γὰρ αὐτοῖς ὁ πυρσός, ἀλλ' ἐγὼ αὖθις τοῦτον ἀνάψας, καὶ τοῖς ποθοῦσι διαπυρσεύσας. Et, Ἐντεῦθεν προκαταλαμβάνω μὲν ἐγὼ τὸν νοῦν εὐφημούμενος, καὶ πρῶτος προπυλάζω τοῖς προπυλαίοις [illegible], οὐδ' ἄνευ δοκιμασίας καὶ κρίσεως, ἀλλὰ πρῶτον δοκιμασθεὶς, καὶ βασανισθεὶς ἐπὶ παντὶ λόγῳ, ἐπὶ πολλαῖς κρίσεσιν, ἐπὶ τοῖς [illegible] συγγράμμασιν, καὶ οὕτως συμπεισθεὶς πρὸς τὴν εἴσοδον ὧν μόλις που τὸ πνεῦμα ἀνα[illegible]. *Et ego quidem ad artem dicendi, & diſciplinas philoſophicas animum applicui, & mathemata attigi, non ab aliis mihi tradita: lumen enim eorum extinctum euanuerat. Sed ipſe dennò illud accendens, qui ſimilium deſiderio tenebantur, illis præluxi.* Et, *Hinc ego præoccupo, laude ingenij celebris, primuſque veſtibulis admoueor, non ſine labore, non ſine probatione, & examine, ſed primum in omni dicendi genere examinatus, approbatuſque, tum denique hac ratione introitus earum rerum conceſſus eſt, per quas mihi nec reſpirare quidem licebat.* Sermo eſt de Imperio Monomachi. Multum temporis, ætatiſque

humanæ non minima pars in similibus absoluendis consumitur: siquidem homines sunt quæ in istis se exercent, perficiunturque. Nam excipi videtur Heroum illud genus. Iosephus Scaliger, qui in Musæo abditus, inclususque, quod ex aliis non potuerat, se Magistro didicit, & vix delibatis conjugationibus Græcis Homerum cum Interpretatione arreptum, vno & viginti diebus totum didicit: Poëtica verò dialecti vestigiis insistens Grammaticam sibi ipsi formauit: neque vllam aliam didicit, quam quæ sibi ex analogia verborum Homericorum obseruata fuit Reliquos verò Poëtas Græcos omnes intra quatuor menses deuorauit. Nescio an citius se expediisset, si in vastam illos voraginem simul colligatos projecisset. Immani fauces diductæ hiatu, quas tam operosus, indiscretusque bolus non strangulauit, sed de his alij dicent: ipse nequeo satis decernere. Addam tantummodo Psellum nostrum, quamvis & ingenij acutissimi fuerit, & memoriæ tenacissimæ & numquam intermissi laboris hominem fuisse, nec supra quam ferant vires humanæ potuisse; quare cum tempore & ætate in studiis, & comparanda prudentia profecisse, & hæc, quæ ex ipso retulimus, non alia quam dicta ætate attentasse, ausisséque. Peruenisse etiam ad Romanum Diogenem ex eiusdem ad alios, & eundem Orationibus, certissimum fit. Quare cum Imperio Basilij Iunioris, & Constantini Porphyrogénetæ, Constantini Porphyrogennetæ, sub quo Metaphrastes florebat, Nepotibus circa annum millesimum natum non incongruè dixerimus. Potuisséque commodè ab iis, qui defunctum Metaphrastem viderant, quæ in eius obitu euenere, audire, & aliis scripto tradere. Quemadmodum ego iam ferè sexagenarius multa à senioribus, qui viderant, adolescens audiui ante centum annos gesta. Neque id implicat ætati meæ, quam ago; neque tempori, quo hæc scribo. Quare nec est alius Psellus iunior quærendus, qui laudationem illam scripserit. Quid de Psello præfante in Dioptra Philippi sentiendum sit, abundè dixi in Diatriba mea de Psellis.

Nimis tandem subtiliter explicantur verba Pselli; dum narrationem ore factam cum ea, quæ scripto traditur confundimus. *Ita loquimur, dicere aliquid Ciceronem, Liuium, Tacitum; non quasi ij tunc viuant, sed quia omnis ætatis hominibus illorum scripta loquuntur.* Vt taceam cogit reuerentia Viri, quem ob doctrinam singularem, & laborem immensum summopere suspicio. Plura posse dicere satius est, quam dicere. His quoque refellitur sententia Petri Lansselij disputatione Apologetica de sancto Dionysio, atque eius scriptis, temerè decimo sæculo Symeonem Metaphrastem ponentis; namque cum initio noni Metaphrastes esset, vt supra probauimus, ætate prouectiore, non potuit decimo superuiuere, nisi eum centenario maiorem vitam obiisse dicamus. Nullus interim, vt id quoque notam inter Hæreticos cautius locutus est, & rem acu tetigit; vt prouerbio fer-

Petrus Lansselius explosus.

Goduuinus probatus.

tur, quam Franciscus Goduuinus de Præsulibus Angliæ cap. 1. de Conuersione Britanniæ. Metaphrastes, *octingentis & amplius annis post obitum D. Petri vixit, circa annum videlicet salutis 900.* Et de ætate Metaphrastæ hæc satis multa.

His etiam patet, quam absurde ij agant, qui ex vno Metaphraste duos faciunt: quamvis enim Metaphrastæ cognomen à posterioribus Græcis aliis doctis hominibus, & illis potissimum, qui Vitas Sanctorum non benè consutas, neque aliquo dicendi decore conspicuas, noua dicendi forma, nouaque figurarum structura à rure, & agris in elegantissimas ciuitates, vt cum aliis ciuibus viuerent, deduxerunt, vt in Constantino Acropolita factum vidimus, attamen dum de Symeone sermo est, solo Metaphrastæ cognomine contenti fuere; cum aliis communicant, τοῦ νέου, Iunioris addere consueuerunt. Quemadmodum itaque absurdum Metaphrastem duplicare, ita ex Symeone nouo Theologo, siue Iuniore & Symeone Metaphraste vnum facere Symeonem, quod suspicatur Gretserus, absurdissimum fuerit. Suspicatur enim ipsissimum Metaphrastem esse Symeonem illum Iuniorem Theologum, cuius Orationes de moribus Christianis & Monasteriis vertit ex Græco Pontanus & publicauit. Vult dictum Iuniorem Theologum respectu antiquioris Gregorij Nazianzeni, qui Theologi nomen adeptus fuerat. Subdit in Indice Bibliothecæ Vaticanæ in Cod. 38. legi: Τοῦ Μεταφραστοῦ κυροῦ Συμεὼν τοῦ νέου Θεολόγου περὶ προσοχῆς. *Metaphrastæ Domini Symeonis noui, seu iunioris Theologi de Attentione.* Vides eum, qui Iunior Theologus est nominari Metaphrastem? Nec obstare, quod Psellus alia eiusdem scripta non recensuerit, nec Monachatus meminerit; nam Psellus satis habuit historica Sanctorum volumina attingere, & breuitati studens non omnia de eo, quæ poterat, sed quædam adducere voluit; testarique idipsum Encomium valde & rebus, & verbis concisum. Poterat plures alios Manuscriptos Codices cùm ex Vaticana, tum ex aliis Bibliothecis adducere, qui Metaphrastem nouum Theologum nominant. Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ καὶ νέου Θεολόγου κεφάλαια ἕτερα. *Symeonis Metaphrastæ, & iunioris Theologi Capita alia.* Τοῦ Μεταφραστοῦ ἢ νέου Θεολόγου περὶ ἀρχῆς βίου τοῖς ἀρχαρίοις μοναχοῖς. *Metaphrastæ, siue noui Theologi de principio Vitæ Archariis Monachis.* Ante Gretserum, Metaphrastem cum hoc nouo Theologo confudisse visus est Iosephus Methonensis Apologia pro Synodo Florentina contra Marcum Ephesium, Καὶ Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος, ὁ καὶ Μεταφραστὴς καλούμενος. *Et Symeon nouus Theologus, qui & Metaphrastes dicitur.* Sed Gretserum exscriptorum incuria nihil iuuat: nec dictum Methonensis aliis intenti prolatum temerè. Obstat, ne hi duo vnus sint, ætas vtriusque longè diuersa; vitæ institutum varium, officij dignitas non eadem. Impedit denique dicendi forma, modus, orationis structura, reliqua, quæ nos cum de Symeone hoc nouo Theologo agemus, post nostrum Metaphrastem examinabimus.

Metaphrastes duplex explosus.

Symeon iunior, Theologus non ipse Metaphrastes.

Scripſit Metaphraſtes Vitas Sanctorum. Scriptiones ſiue ab ipſo, ſiue ab aliis vocatæ ſunt *Metaphraſes*. Pſellus in Acroſtichide Canonis in eundem, Μέλπω σε τὸν γράψαντα τὰς Μεταφράσεις. *Cano te, qui Metaphraſes ſcripſiſti.* Ode 4. Γραφαῖς ἐσχόλαζες θείαις ὅσιε, καὶ ἁγίων τῶν βίους ἰχνηλατῶν τούτων τὰ παθήματα, καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξύμνεις ταῖς σοφαῖς σου Μεταφράσεσιν. *Scripturis incumbebas diuinis Confeſſor, & Sanctorum Vitas veſtigans, horum paſſiones, & certamina laudabas ſapientibus tuis Metaphraſibus.* Dictæ quod ex vna phraſi, dicendique modo in alium delatæ ſunt. Hinc ipſe poſteà ſub Metaphraſtæ nomen poſteris innotuit. Sic maximè fallitur Lipomannus ſcribens, Metaphraſtem noſtrum Vitas Sanctorum ex diuerſis Auctorum libris in vnum volumen redegiſſe; quæ alicuius Viri titulo erant inſcriptæ, eas ſub ſuo titulo reliquiſſe: rudi & inculto ſtylo deſcriptas multis laboribus, & ſudoribus exornaſſe, & eruditione ſua expoliſſe; quæ à nemine ſcriptæ fuerant, ſed quaſi per manum, & traditionem à Patribus acceptæ, & pro veris habitæ, has ipſū eleganti ſtylo & condito deſcripſiſſe, & legendas Eccleſiæ propoſuiſſe. Nam Symeon laborem omnem ad ſe aſſumpſit, & ſiue Vitæ illæ Auctorem præferrent, ſiue rudi ſtylo congeſtæ Lectorem deterrerent, eas re ſemper immota manente ſuo ſtylo circumueſtiuit, vt eodem omnes decore, vnoque genio fideles ad ſui lectionem allicerent. Symeonis Stylitæ Vitam ſcripſerat rudi ſermone Antonius illius diſcipulus, Theodoretus elegantiſſimo; non contentus tamen Metaphraſtes, ſuis eam luminibus de nouo adornanatam in publicum ire iuſſit. Stephanus Byzantinus iuſſu Epiphanij Vitam ſancti Stephani iunioris collegit, & edidit, & Metaphraſtes illius conſcribendæ denuo laborem ſuſcepit. Poſſem alias innumeras hîc adferre: rudiori ſtylo conſcriptas non correxit, neque in aliquibus mutato ſtylo perpoliuit, ſed omnes ex integro, vt de aliis fecerat, ſuo ipſe modo digeſſit. Multas etiam ex traditione acceptas, & quæ ſola memoria hominum fluctuarent, in ſeriem & ordinem redegiſſe, non eſt à veroſimili alienum.

Et ne tantum opus tanquam leui brachio actum, & negligenter procuratum condemnes ipſe, aut negligas, audi curam & ſtudium; ſumptus etiam immanes ad id collatos, & auxilia aliorum, ac ſubſidia implorata, & fidem etiam, quæ in rebus maioribus adminiſtrandis adjuuant plurimum, & lege ex Pſello in eundem Symeonem Oratione. Φασὶ γέ τοι μηδὲ ἐκ παρέργου τοῦτον ἅψασθαι τοῦ πράγματος, μηδὲ αὐτὸν προθέμενον εἰμὴ ὅσον βούλεσθαι. Βασιλέως δὲ τοῦτον παρακλήσεως ἐπὶ τοῦτο προσώθησαι, καὶ οἷς ἐφροντίζετο λόγος, καὶ συνέσις. καὶ ἦν αὐτῷ ἡ παρασκευὴ ἐξ ἑτοίμου, κύκλος τις οὐ βραχὺς τῶν τε προχείρως ἐνσημειουμένων τὴν λέξιν, καὶ τῶν μετ᾽ ταῦτα τιθέντων. καὶ ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλῳ, ὁ μὲν τὰ πρῶτα ποιῶν, ὁ δὲ τὰ δεύτερα, καὶ ἐπὶ τούτοις οἱ τὰ συγγεγραμμένα ἐξακριβούμενοι ἵν᾽ ὅ,τι τῆς ὑπογραφείας λάθος, πρὸς τὴν ὑποκειμένην διορθώσωνται ἔννοιαν. οὐ γὰρ ἐνῆν αὐτῷ διὰ τὸ πλῆθος τῶν συγγραμμάτων, πολλάκις τὰ αὐτὰ ἀνακυκλεῖν τι καὶ ἐφορᾶν. ἀλλ᾽ εἰ καὶ πολὺ

Metaphraſes a Simeone dictæ: Vitis Sanctorum illuſtrandis diligentia ac cura.

ὀχήματος καὶ ἡ φροντὶς πλειοτέρα τοῦ δέοντος, ἢ μᾶλλον πρὸς τοῦτο δὴ ἀξιόχρεως, ἀλλ' ὅμως τάχιον ἐνωτικέναι μακρῷ τὴν ὁδὸν, καὶ τὸ λήιον, οἷον οὐδέπω καὶ τέμνειν. οὔτε καὶ μηδὲν ἄλλο τῷ εἴδει διεσπούδαστο, μηδὲ ἀποχρῶντα τὰ ἄλλα σύμπαντα, καὶ καθέκαστον πρὸς ἀφορμὴν εὐφημίας οἰκοῦν· ἀλλὰ τό γε τοιοῦτον ἑλέσθαι σπούδασμα, καὶ οὕτως κατασπεῖξασθαί τε καὶ ἀκριβώσασθαι, αὐτάρκης εἶτι παντὸς ἄλλου πρὸς ἐγκώμιον τῷ εἴδει. *Porro autem dicunt, non leuiter & quasi aliud agentem, hanc rem esse aggressum; neque ipsum id sibi proposuisse, vt faceret quantum vellet, sed Imperatoris adhortationes eum ad hoc adduxerunt, & ij, quibus cura esset doctrinæ & intelligentiæ: & promptus ei fuit apparatus, sed non paruus orbis eorum qui primò dictionem notis excipiebant, & eorum qui postea transcribebant: & alius post alium quidem primò faciebat; hic verò secundò scribebat, & post hos alij, qui quæ scripta fuerant pulchrè intelligebant; vt quod scriptores latuerat, ad propositam corrigerent sententiam. Nam propter scriptionum multitudinem, non licebat ei sæpe eadem reuoluere & videre: Sed etsi fuerit ingens labor, & maior quam par esset solicitudo, imò verò digna quæ in hoc adhibeatur, sementem tamen longè vicit spica & seges, qualis nondum fuit vsque in hodiernum diem. Quoniam etiamsi nihil aliud Viro illi fuisset elaboratum, & non alia omnia, quæ nobis singula sufficiunt ad laudem conciliandam, opus tamen tale incœpisse, & ad tam pulchrè effectum reddidisse, viro cuiuis ad laudem sufficiat.* Qua autem de causa rem tantam in se susceperit Metaphrastes, non ab alio, quam ipso Psello petenda est. Οἱ δὲ περὶ τοῦ θαυμασίου τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἐνταῦθα τὰς ἐκείνων πράξεις ἀναγεγραφάμενοι, ὑφίενται τῆς μεγαλοπρεπείας ἐκείνων ἀφίκοντο. ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν κατεψεύσαντο, τὰ δὲ μὴ δυνηθέντες κατάλληλα θεῖναι, ἄχαριν ἐκείνοις τὸ ἀγαθὸν καὶ ἀφιλότιμον συγγεγράφασιν, οὔτε καλὴν ὑποθέμενοι ἔννοιαν, οὔτε μὴν εὐπρεπεῖ κατακοσμήσαντες λέξει, οὐδ' ἀκριβῶς ὑπογράψαντες, οὔτε τὴν τῶν κολασάντων βαρύτητα, οὔτε τῶν Μαρτύρων πρὸς τὰς ὑποκειμένης πυκνότητα, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀσκηταῖς τὴν ἄσκησιν ἐκιβδήλευσαν, ἀφελῶς αὐτοῖς, καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ παρατυχόντος τὰ ἐσπουδασμένα διεξιόντες. Εἰ δ' οὖν τοι οἱ μὲν οὐδὲ ψιλὴν ἐκαρτέρησαν τῶν ὑπομνηματισθέντων ἀνάγνωσιν, τοῖς δὲ καὶ γέλωτος ἀφορμὴ τὰ λεγόμενα ἐγνωρίζετο, καὶ τὸ τῆς συνθήκης δὲ ἀκαλλές, καὶ τὸ τῆς ἐννοίας, καὶ τὸ τῆς λέξεως εὐτελές, ἀγλευκὲς τοῖς ἀκούουσιν ἦν, καὶ ἀπηχθάνοντο μᾶλλον, ἢ προσίεντο. καὶ τὰ ἐπὶ τοῖς ἀναγεγραμμένοις διεκομψεύετο ἡμῖν τὰ θαυμάσια τῶν τοῦ Χριστοῦ θεραπόντων ἀγωνίσματά τε, καὶ τρόπαια. καὶ ξύμπαντες μὲν διελοιδορεῖτο σαφῶς τοῖς συγγράμμασιν· ἀντισυνεδρεύειν δὲ τούτων τὰ κρείττονα, οἱ μὲν δι' ὄκνον ψυχῆς, οἱ δὲ ὡς τελεώτατον σπούδασμα, καὶ ὡς μηδὲ βίος αὖ ὅλος ἐπαρκεῖ ἐξαρκέσειν, οὔτε βουλομένοις δυνάμεώς τις προσῆν, οὔτε δυναμένοις βούλησις. ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ θαυμάσιος Συμεὼν ταυτὸν ἐπεπόνθει τούτοις· ἀλλὰ μέχρι τοῦ μέμψασθαι τοῖς γεγραμμένοις συμπορευθεὶς αὐτοῖς, ἔπειτα περαιτέρω προβέβηκεν, καὶ θαρρεῖ τι φρόνημα νεανικόν, μᾶλλον δὲ ἐντυχεῖ πράξειν, ἣν οὐδεὶς τῶν πάντων ἐντύχηκε. δι' ἧς ἐκεῖνός τι περιφανέστερος τῶν ἁπανταχῇ ἐλλογίμων ἐγένετο, καὶ τῷ τε Θεῷ τὰ κάλλιστα τῶν ὄντων ἀφωσιώσατο, καὶ τοὺς τῶν Μαρτύρων ἀγῶνας, καὶ δρόμους, τάς τε τῶν ἀσκητῶν ἐγκρατείας, καὶ καρτερίας ἐκάλλυνέ τε καὶ κατεκόσμησε, καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνοις

ἀγωνιστικῷ τεύχουσιν, τὰ παρὰ πάντων ἀντίληψιν. Qui autem ante hunc beatum Virum res gestas illorum scripserunt, non erant illorum assecuti magnificentiam; sed partim quidem de ijs erant mentiti, partim autem cùm non possent rebus eorum respondentem afferre orationem, bonum illi conscripserunt, quod nec esset vllà de gratiâ ornatum, nec laude prosequendum, vt qui nec pulchram tribuerint sententiam, nec cum verbis maximè decentibus, neque accuratè descripserint, neque sauitiam & atrocitatem eorum, qui punierunt, neque Martyrum in dandis responsis prudentiam; quin etiam Monachorum adulterarunt exercitationem, simpliciùs, & quasi temerè, & vt accidit, referentes, quæ studiosè ab illis facta sunt. Hinc factum est vt nonnulli ne legere quidem sustinerent ea, quæ erant literarum mandata monumentis: aliis autem ea quæ dicebantur, præberent ridendi materiam: & compositionis inelegantia, sententiæ absurda & nulla consequentia, & dictio vilis & abjecta, erant ijs, qui audiebant, insuauia, & odio habebantur potius, quàm admittebantur; & propter eos qui conscripserant nobis, ludibrio habebantur admirabilia Christianorum certamina atque trophæa: & omnes quidem apertè semper insectabantur maledictis, eorum autem loco afferre meliora, alijs quidem propter eorum socordiam, alijs autem, vt quod est opus perfectissimum & maximi studij, & cui nec tota quidem viri vita suffecerit; neque vires aderant volentibus, nec ijs qui poterant, voluntas: sed non etiam admirabilis Symeon eodem modo quo ij, fuit affectus; sed cum eis procedens ad reprehensionem. deinde processit vlterius, & iuuenile aggrediens facinus, vel felicem potius actionem, quam nullus omnium gessit feliciter, per quam ille euasit clarior omnibus qui erant vbique eruditis, & Deo consecrauit ea quæ sunt omnium pulcherrima; Martyrum certamina & cursus, & Monachorum abstinentiam & patientiam ornauit & decorauit. & eandem quam illi adhibens beneuolentiam, etiam gratias vicissim accepit ab omnibus.

Non ita tamen adeò seuerè se gessit, vt omnes omnium Sanctorum Vitas & laudes ante se ab aliis probatissimis Auctoribus scriptas rejecerit, & factis, decretisque jugulauerit; sed falsas, aut nequiter compositas, veluti indignas, quæ à piis legerentur voluntaria obliuione contriuit: ab aliis errata aliorum Codicum, vel Scriptorum fide correxit, suoque stylo exornatas edidit; aliarum rem integram, nihil de sententia immutans suo sermone exornatas digessit: quæ tandem erant optimè scriptæ, nec sua ope indigebant, ita eas inter suas elucere, veluti sidera, lapidesque preciosos reliquit, quibus & suæ celebriores fierent & piis hominibus, populóque acceptiores. Hinc frequenter inter eius volumina occurrunt Orationes, & Encomia in varias festiuitates aliorum; inter eos præcipui habentur Athanasius Patriarcha Alexandrinus, Basilius Magnus Cæsariensis, Gregorius Nazianzenus, Gregorius Nyssenus, Ioannes Chrysostomus, Basilius Seleuciensis, Amphilochius Iconiensis, Ephræm Syrus, Ephræm Alia, aliaque ei nauata opera.

Chersonensis, Antipater Bostrorum Episcopus, Cyrillus Alexandrinus, Epiphanius Cypri, Ioannes Damascenus, Georgius Nicomediensis, Pantaleo Diaconus & Chartophylax Magnæ Ecclesiæ, Theodorus Studites, Andreas Cretensis, Proclus Patriarcha Constantinopolitanus, Leontius Byzantius, Leontius Hierosolymitanus, Procopius Diaconus & Chartophylax, Gregorius Neocæsariensis, Germanus Patriarcha Constantinopolitanus, Asterius Amaseæ, Sophronius Patriarcha Hierosolym. Timotheus Hierosolymit. & alij.

Quænam Vitæ à Metaphraste conscriptę, déque illis iudicium.

Sed quasnam Metaphrastes Vitas Sanctorum conscripsit? Hoc verò difficillimum est discernere: Nec alius poterit, nisi qui similes Vitas Græcè percurrerit, & orationem, & lumina in dicendo Symeonis optimè calluerit. Nam id ex Latinis expiscari stultissimum fuerit, quod continget difficilius, quod nondum capio qua causa id factum sit, cum in aliis Orationibus & Vitis, Auctorum vt plurimum nomina præfigantur; in his, quas Symeon descripsit, numquam aut rarò prænotatum inueniatur. Hinc Viri de Antiquitate Ecclesiastica bene meriti Vitas Sanctorum, quæ Auctorem sibi præscriptum non præferunt, omnes non sine erroris, atque inscitiæ nota Symeoni vindicarunt, quæ verè Symeonis non sunt. Vindicantur tamen Symeoni, & veluti Symeonis germanæ euulgantur à Surio, & Lippomano, & aliis Latinè tantùm, *Mense Ianuario* 1. Sancti Basilij, Euphrosynes Alexandrinæ. 5. Apollinaris Virginis. 7. Luciani Martyris. 9. Polyeucti Martyris, Iuliani Martyris, & sociorum. 10. Marciani Presbyteri. 11. Theodosij Cœnobiarchæ. 13. Hermyli & Stratonici Martyrum. 15. Ioannis Calybitæ. 22. Timothei Apostoli. Vincenti Leuitæ & Martyris. Anastasij Persæ. 23. Clementis Ancyrani Episcopi. Ioannis Eleemosynarij. 25. Eusebiæ, quæ cognominata est Hospita. 27. Ioannis Chrysostomi. 28. Iacobi Eremitæ. 31. Cyri & Ioannis. Melanæ Romanæ. *Mense Februario* 1. Ignatij Episcopi Martyris. Pionij Presb. Mart. Ephræmi Syri. Tryphonis. 3. Blasij Episcopi. Sancti Isidori, Agathiæ Virginis. 6. Faustæ, Euelasij, & Maximinæ. 8. Euagrij & Mariæ eius filiæ. 9. Nicephori Martyris. 13. Martiniani Anachoretæ. 14. Auxentij Abbatis. 16. Onesimi Martyrium. Iulianæ. 18. Leonis & Paregorij Martyrum. 19. Auxibij Archiepiscopi Selensis. 20. Iadoth Episcopi, & sociorum Martyrum. 27. Andronici, & Athanasiæ. *Mense Martio* 9. Quadraginta Martyrum. 10. Codrati, Cypriani, & sociorum. 12. Theophanis, qui & Isaacius dictus est. 13. Sabini. 15. Longini Centurionis. 16. Abramij, & Mariæ neptis eius. 27. Isaacij. *Mense Aprili* 1. Agapes, Chioniæ, & Irenes. 4. Theoduli Lectoris & Agathopodis. 5. Theodoræ, & Didymi Martyrum, Themes, & Pherbathæ eius sororis. 7. Calliopij Martyris. 8. Bademi Archimandritæ. 10. Terentij Aphricani, & sociorum Martyrum. 11. Antipæ Pergamensis Episcopi. 13. Carpi, Papyli, & sociorum Martyrum. 18. Eleutherij Episcopi, & Euanthiæ Martyris. 22. Ace-

psimæ, Iosephi, & Aithalæ. 25. Georgij Magni Martyris. Marci Euangelistæ. 27. Anthymi Episcopi Nicomediensis. 28. Paphnutij Anachoretæ, & sociorum. *Mense Maio.* 1. Philippi Apostoli. Iacobi Apostoli. 2. Athanasij Episcopi Alexandrini. 3. Alexandræ, & Antoninæ Virginis. 4. Pelagiæ Tarsensis. 8. Acacij Centurionis. 10. Glyceriæ, & Laodicij. 13. Alexandri alterius. Ioannis Silentiarij. 14. Victoris, & Coronæ. Pachomij. *Mense Iunio* 5. Bonifacij. 7. Pauli Archiepiscopi Constantinopolitani. 11. Iustini Philosophi, Charitonis & sociorum. 13. Aquilinæ Virginis. 15. Dulæ Martyris. 16. Quirici & Iulittæ. 17. Manuel, Sabel & Ismaël. 19. Sozimi, Nazarij, Geruasij, Protasij & sociorum. 27. Sampsonis Hospitum exceptoris. 29. De peregrinationibus & laboribus sanctorum Petri & Pauli. *Mense Iulio.* 8. Procopij Martyris. 17. Alexij Confessoris. Athenogenis Martyris. 18. Mauritij & septuaginta militum. 19. Arsenij Abbatis. 20. Mariæ Martyris. Heliæ Thesbitæ. 21. Danielis & trium puerorum. 22. Platonis Martyris. 27. Septem Dormientium. Panteleemonis Martyris. 29. Callinici Martyris. Eudocimi Martyris. *Mense Augusto.* 1. Sophiæ & filiarum eius. 2. Stephani Romani Pontificis. 12. Euplij Martyris. 15. De ortu & educatione Virginis. 17. Mamantis Martyris. Pauli & Iulianæ. 19. Andreæ Ducis exercitus, & sociorum. 29. De Ioanne Baptista. De exportatione preciosæ Manus Ioannis Baptistæ. *Mense Septembri.* 5. Eudoxij, Romuli, Zenonis & Macarij. 7. Sozontis. 9. Seueriani. 10. Menodoræ, Metrodoræ & Nymphodoræ. 11. Theodoræ Alexandrinæ. 12. Autonomi. 13. Cornelij Centurionis 15. Nicetæ Martyris. 16. Euphemiæ Martyris. 19. Trophimi, Sabbatij, & Dorymedontis. 21. Matthæi Euangelistæ. 26. Cypriani & Iustinæ Martyrum. 27. Cosmæ & Damiani miracula. Callistrati & sociorum. 28. Charitonis Abbatis. 29. Cyriaci Anachoretæ. 30. Gregorij Magnæ Armeniæ. *Mense Octobri.* 1. Ananiæ. 5. Charitines. 7. Sergij & Bacchi. 9. Dionysij Areopagitæ & sociorum. 10. Eulampij & Eulampiæ. 12. Taracti, Procli & Andronici. 17. Andreæ, qui est in Caisi. 18. Lucæ Euangelistæ. 19. Vari & sociorum eius. 20. Artemij Martyris. 22. Abercij Episcopi Hieropolitani. 24. Arethæ & sociorum. 25. Martiani & Martyrij. 28. Anastasiæ Romanæ. 30. Zenobij & Zenobiæ eius sororis. 31. Epimachij Martyris. *Mense Nouembri.* 2. Eustachij, Theopistæ, & filiorum Agapij & Theopistes. Acindyni, Pegasij, Anempodisti. Aphthonij & Elpidophori Martyrum. 4. Iannicij Abbatis 5. Galactionis & Epistemes Martyrũ. Hieronis & soc. Mart. 8. Matronæ. 9. Theodori Theronis Mart. Arethæ Martyris. 10. Theoctistes Lesbiæ. 11. Menæ Ægyptij Martyris. 15. Samonæ, Guriæ & Abibi. 18. Ioannis Chrysost. 22. Ceciliæ, Valeriani & sociorum Martyrũ. 23. Clementis Martyris Episcopi Romani. Gregorij Agrigentini Episcopi. 24. Mercurij Martyris. 25. Æcaterinæ Virginis & Martyris. 26. Alypij

Cionitæ. *Menſe Decembri.* 4. Barbaræ Martyris. Sancti Sabæ Abbatis. 6. Nicolai Myrenſis Epiſcopi. 8. Patapij Martyris. 10. Menæ, Hermogenis & Eugraphi. 11. Danielis Stylitæ. 12. Spiridionis Epiſcopi Trimythuntis. 13. Euſtratij, Auxentij, Eugenij, Mardarij & Oreſtis. 19. Thyrſi, Lycij, Callinici, Philemonis, Apollonij, & reliquorum. 21. Thomæ Apoſtoli. 23. Decem Martyrum qui in Creta ſubiere martyrium. 25. Anaſtaſiæ Martyris. Eugeniæ Martyris. 26. Theodori, & Theophanis Scriptorum. Indæ & Domnæ, & ſociorum. 27. Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ. 29. Marcelli Archimandritæ Monaſterij Acœmitorum. 30. Anyſiæ, quæ eſt Theſſalonicæ. 31. Silueſtri Papæ Romani. Et hæc quidem ſiue ipſius Symeonis, ſiue alterius Latinè edita ſunt; Græcè verò, vel Græcè & Latinè, quæ ipſe viderim, pauciſſima: Namque Græcè poſt Aretham in Apocalypſim, Vita Ioannis Apoſtoli & Euangeliſtæ. Græcè & Latinè Vita Dionyſij Areopagitæ à Baltaſſare Corderio recenſita in eodem Dionyſio. Acta ſancti Demetrij Myroblytæ, Antuerpiæ in quarto 1635. Typis Ioannis Meurſii. Vita & Martyrium ſanctæ Theclæ per Petrum Plantinum cum Baſilio Seleucēſi; De Vita & miraculis eiuſdē ſanctæ Theclæ, Antuerpiæ in quarto. Vita ſancti Athanaſij cum eiuſdem Athanaſij operibus. Vita Ioannis Chryſoſtomi cum Chryſoſtomi operibus. Vita ſancti Amphilochij inter eiuſdē Sancti Orationes edita eſt à Franciſco Combefis. Eam porrò Metaphraſtæ non eſſe ſtylus ipſe & modus ſatis arguit. Metaphraſtæ autem illud principium eſt: Καὶ τί τῶν καλῶν ἴσως τις τῇ μνήμῃ παραδιδούς. Sub Metaphraſtæ nomine ceu genuinos fœtus laudant, Vitas & Martyria Sanctorum. Suidas in ἄβαξιν, Martyrium ſanctæ Theclæ. In ἀναίμονες, Vita ſancti Danielis Stylitæ. In ἐν ἀμφοῖν, Vita ſancti Euthymij. In ἀγρεία, Vita ſancti Marcelli. Sancti Calliceladi in ἐκπέπτει. In νοσεύει, ſancti Luciani. In χρηστόπλατος, ſancti Agathyrſi. In ὑπαγορεύσαι, ſancti Symeonis Stylitæ. Gennadius Patriarcha Conſtantinopolitanus pro Concilio Florentin. cap. 1. Sancti Dionyſij Areopagitæ cap. 4. Sancti Ioannicij cap. 50. Sancti Stephani Iunioris, & Ioannis Chryſoſtomi. Ioſephus Methonenſis Apologia pro Concilio Florentino contra Marcum Epheſium, ſancti Dionyſij Areopagitæ: Hanc eandem vitam veluti Metaphraſtæ pro teſtimonio citat Andreas Præſul Rhodi in Concilij Florentini ſeſſ. 7. Ioannes Veccus in ſententiis Patrum pro proceſſione Spiritus à Filio, & Conſtantinus Melitiniotes Orat. 2. de proceſſione Spiritus Sancti. Καὶ ὁ τὰς τῶν ἁγίων τε πολιτείας, καὶ τὰς αὐτῶν ἀθλήσεις ἀφηγησάμενος μεταφραστικῶς, εἰς τὸ τοῦ Ἀρεοπαγίτου μαρτύριον Διονυσίου φησὶ, σὺ τῶν ἀπορρήτων ἐκφάντωρ, δυνάμενος εἰπεῖν περὶ τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ, πρὸς τὸ τέλος ὅτι λέξεως οὕτως ἐφθέγξατο. Καὶ εἰς οὐρανοὺς ὁ ἐμὸς Χριστὸς ἀναφέρεται. καὶ τὰ ἑξῆς. *Et qui Sanctorum res geſtas ac certamina, vt Metaphraſtæ ſolent, enarrauit, in Dionyſij Areopagitæ Martyrio, illius, inquam, qui res quæ exprimi nequeant, reuelauit, cum de Chriſti Oecono-*

miâ ei differendum esset, ipso in fine his verbis complexus est. Et in cælos Christus meus assumitur, &c. Michaël Glycas Epist. 21. Sanctæ Anastasiæ. Nicephorus Callistus lib. 14. cap. 51. Ecclesiasticæ Historiæ, Sancti Simeonis Stylitæ Senioris, & lib. 18. cap. 24. Sancti Symeonis Stylitæ Iunioris. Quæ verò hactenus ineditæ tenebris, tineisque addictæ Bibliothecarum loculos occupant, frustra tempus insumerem si omnes hîc recensere conarer. Nulla enim ferè Bibliotheca fuerit, cum Manuscripti Codices adsint, in qua volumen aliquod harum vitarum non reperiatur. Verum ipse solius Antonij Augustini recensitis ad reliqua gradum faciam. In Bibliotheca itaque Antonij Augustini sub Symeonis Metaphrastæ nomine hæ legebantur. *Mense Ianuario*. Athanasij Alexandrini. Euthymij. Timothei Apostoli. Anastasij. Clementis Ancyrani. Eusebiæ cognomento Xenæ. Gregorij Nazianzeni. Xenophontis & filiorum. De Reliquiis sancti Ioannis Chrysostomi. Ephræmi Syri. Cyri & Ioannis. *Mense Februario* Tryphonis. Parthenij Episcopi Lampsaci. Theodori Stratilatæ. Lucæ Taumaturgi. Nicephori. Blasij Martiniani. *Mense Martio*. Sanctorum quadraginta duorum Martyrum. Sanctorum Quadraginta. Narratio de obsidione Constantinopolitana. *Mense Aprili*. Georgij Martyris. *Mense Iunio*. Manuelis, Sabelij & Ismaëlis. Sampsonis Xenodochi. Peregrinationes Petri & Pauli. *Mense Iulio*. Procopij. Pantaleonis. Callinici. Eudocimi. *Mense Augusto*. De ortu & educatione Deiparæ. De Christi imagine missa ad Agbarum. De Ioanne Baptista. *Mense Nouembri*. Samonæ, Guriæ & Abibi. Pauli Archiepiscopi Constantinopolytani. Hieronis & qui cum eo passi sunt. Matronæ. Theoctistes Lesbiæ. Menæ Ægyptij. Ioannis Eleemosynarij. Ioannis Chrysostomi. Philippi Apostoli. *Mense Decembri*. Bonifacij Romani. Sebastiani, Tranquillini, Nicostrati, Claudij, Castoris, & aliorum. Ignatij. Iulianæ. Anastasiæ. Decem Martyrum Cretensium. Eugeniæ & parentum. Theodori & Theophanis Graptorum. Indi & Domnæ, & sociorum. Marcelli. Melaniæ Romanæ. Eleutherij. In Danielem Prophetam, & tres Pueros. Non aliarum Bibliothecarum indices conferam, cum rari admodum sint, qui eadem contineant. Omnes enim ferè ad vnum eorum in iisdem mensibus, & diuersorum Sanctorum Vitas & elogia, eorumdemque Sanctorum Vitas varias proponunt; & quod maximo rei Ecclesiasticę detrimento factum est, sine Auctoris nomine: & quę aliquando nomen pręferunt Auctoris, in aliis Codicibus sine Auctore iacent inglorię. Illas profecto omnes Metaphrastę si vindicaueris, acerbissimè insaniueris; si nullas, multa impie, sceleratéque commiseris. Obseruandum verò est ante alia, malè à nonnullis dici, cùm alicuius Sancti Vitę nomen pręfixum non habetur, eam Vitam legi apud Metaphrastem, quasi verò Collectiones omnes Vitarum ab eodem Metaphraste confectę sint; quod ego existimo falsissimum. Cùm

enim Collectiones similes, quę ferè innumerę sunt, rarò aut nunquam inter se conueniant, sed hæ plures illæ pauciores Vitas contineant, & alio atque alio dicendi modo methodóque conscriptæ, quî id fieri potuit, vt ab vno inchoatæ sint absolutæque, nisi eum singulis horis atque momentis alia atque alia mente vnâ versasse, & modò has modò illas approbasse reprobasséque dicere velimus. Si vnus eas absoluisset, eædem semper in Codicibus Manuscriptis magna ex parte obijcerentur: at modò aliter fit. Quare dicendum est, Metaphrastem scripsisse Vitas Sanctorum, non collegisse; & quas ipse scripsit, eodem semper seruato ordine cudisse, vt asserit Baronius; iis etiam aliquando annexis cum primi Scriptoris nomine, quas ipse comprobasset, nec immutasset. Et hinc planè videatur Vitas ita à Metaphraste digestas ferè semper eundem modum in aliis Codicibus seruare. Malè ergo affirmatur, cum quis nobis in manus Codex peruenerit, & in eo habentur Vitæ Sanctorum, nullo præfixo Scriptoris nomine, illas Vitas haberi apud Metaphrastem, cùm Collectio illa Vitarum Metaphrastis non sit; & consequenter illas Metaphrastem, & si non scripserit, approbasse, vel saltem dignas existimasse, quæ per manus hominum volitarent. Dixi supra arduum hunc esse laborem & improbum, & quem ipse prudentioribus relinquerem. Conferam tamen aliquid studij & operæ, & viam aliis aperiam, vt vt potero; & quemadmodum prudens agricola post jacta in terra semina, enataque, ne genuina à spuriis, aliusque generis suffocentur, fructumque sincerum habeat, primum herbulas illas omnes, quas ille non agnoscit, sementis colligendi, germanas, etiamsi optimæ fuerint, seuera diligentia extirpat, reliquas fouet & colit; sic & ipse ex amplissimo isto, qui Metaphrastæ nomine inualuit campo, primus omnium Vitas eas, quis posset omnes? euellam, vt ita dicam, & eradicabo (quarum sub nomine & Martyria, & elogia, siue encomia, siue laudes tùm in Sanctos, tùm in Christum, & Deiparam intellectas velim) propriisque Auctoribus, Manuscriptorum ope Codicum restituam: tum de aliis, quæ sine nomine sunt, iudicabimus. Vt verò faciliùs intentum consequamur, primum apponetur principium operis, secundo loco nomen Auctoris, tertio titulus ipse operis, vt vno ictu, veluti in Tabella, quis sibi inter Metaphrastæ labores locum occupauerit, siue ita disponente Metaphraste, siue ex Scriptoribus ipsis, qui vt commodum est, & lubet, omnia audent, referamus in Codicem.

A

Ἀγαθὴν ἅμιλλαν ἀνεστήσασθε. Athanasij Archiepiscopi Alexandrini, *βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς Ἀντωνίου.*

Ἀγαθὸν καὶ δίκαιον, καὶ πᾶσι τοῖς εὐσεβοῦσιν. Stephani Byzantini, *περὶ τοῦ βίου, καὶ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου ὁσιομάρτυρος Στεφάνου τοῦ νέου.* Scriptor non

multos

multos post annos viuebat, vt ex eodem colligitur. Οἶδε γὰρ ὥσπερ νεφέλη τὸν ἥλιον, οὕτω καὶ χρόνος κρύπτειν τὰ μὴ λεγόμενα, καίπερ τεσσαρακοστοῦ δευτέρου ἔτους παραδεδραμηκότος, ἀφ' οὗ τὴν διὰ μαρτυρίου ἱερὰν τελευτὴν ὁ παμμάκαρ πατὴρ ἡμῶν οὗτος Στέφανος μέχρι τοῦ νῦν. Οἷς προτραπεὶς αὐτὸς ἐξ ἀψευδῶν παρὰ ἀληθευόντων ἀνδρῶν, καὶ τῶν αὐτοῦ φοιτητῶν ὧδε κἀκεῖσε περιϊὼν καὶ περιαθροίζων λέξαι τὰ ἐξ ἁπαλῶν ὀνύχων αὐτοῦ καὶ μέχρι γήρως, τά τε τῆς γεννήσεως καὶ τοῦ θανάτου παντερπῆ καὶ θαυμαστὰ διηγήματα. *Solet siquidem quemadmodum nebula solem, tempus ea quæ non commemorantur, occulere; etsi duo & quadraginta anni prætergressi sunt, ex quo martyrio beatissimus hic Pater noster sacrum vitæ exitum consecutus est Stephanus ad hunc diem: quo admonitus à veracibus hominibus illiusque discipulis selegi huc atque illuc circumiens & colligens, vt scripto mandarem, quæ ille ex teneris vnguiculis vsque ad senectam præstiterat & ab illius ortu vsque ad obitum, iucundissimas & admirabiles narrationes.* Quod non arduum fuit, cùm Stephani æquales, amici & consanguinei superstites essent. Ibid. Ταῦτα μου τοῦ ἐλαχίστου οὐδὲ πονήματος τὰ συνεχθέντα παρὰ τῶν τοῦ ὁσίου ἀρχηγετῶν, γονέων, συγγενῶν, συσκήνων, ὁμορόφων καὶ φοιτητῶν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν τυράννου συμμυστῶν τὴν ἀκμὴν τῷ δὲ τῷ βίῳ περιζώντων ἀληθινὰ διηγήματα. *Et hæc quidem minimi huiusce laboris à Sancti parentibus, amicis, consanguineis, conuiuis, contubernalibus & discipulis, imò & à Tyranni in facinore consortibus, qui vsque dum in vita supersunt vera narrationes sunt.* Vide de hoc Auctore plura in capite de Ioanne Damasceno, quod post has Diatribas publicamus.

Ἀγαπητοί. ἀψευδὴς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου ἐπαγγειλάμενος. Theodori Episcopi Trimithuntis, περὶ τοῦ βίου, καὶ τῆς ἐξορίας, καὶ τῆς θλίψεων Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἀγαπητοί. οἱ τὴν ἀπτικὸς συγγράμματα. Amphilochij Episcopi Iconiensis, εἰς τὸν βίον, καὶ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου ἐπισκόπου Καισαρείας.

Ἀγαλλιάσεως, καὶ εὐφροσύνης ἡμέρα. Theodori Studitæ λόγος, εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, ἐν Μεσονηστίμῳ.

Ἀγγελικῆς πανηγύρεως ἡ προσφορεσμένη χρεία παροῦσα συναθροίζει Procopij Diaconi & Chartophylacis, ἐγκώμιον τῶν θείων, καὶ μεγάλων ἀρχιστρατήγων Μιχαὴλ, καὶ Γαβριήλ.

Ἄγε δὴ καὶ σήμερον φίλε γνησιώτερον τοῦ γενναιοτάτου Ἰώβ. Leontij Presbyteri Constantinopolitani λόγος, εἰς τὸν Ἰὼβ τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῃ δευτέρᾳ.

Ἀηδόνι τινὶ πολυφώνῳ. Theodori Studitæ, εἰς τὸ γενέσιον Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Ἀθλητικοὺς ἀγῶνας εὐφημεῖν θέλων. Leonis Imperatoris, λόγος εἰς τὸν ἅγιον Κλήμεντα.

Αἱ μὲν Χριστοῦ πανηγύρεις, ὅσαι τὸ σῶς τῆς περὶ ἡμᾶς οἰκονομίας. Constantini Diaconi & Chartophylacis, Diaconi Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ, alterius ab Acropolita, & Tio, ἐγκώμιον εἰς πάντας τοὺς

ἁγίους μάρτυρας. Meminit illius ſeptimæ Synodus Generalis Act. 5.

Αἱ χάριτες μὲν ἐπὶ τῶν σωτηρίων χρόνων. Nicolai Cabaſilæ, λόγος εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ σωτῆρος.

Ἄκουε οὐρανὲ, καὶ ὁ τῶν Ἀγγέλων ἅπας κύκλος. Nicolai Cabaſilæ, εἰς τὰ σωτήρια πάθη τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἀκούω Μωσέα τὸν μέγαν τὸ ξένον ἐκεῖνο θαῦμα τῆς βάτου. Nicephori Gregoræ, λόγος εἰς τὴν ὑπερβολὴν Θεοτόκον διαγραμμάτων τήν τε γέννησιν, καὶ τὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἴσοδον, καὶ ἀνατροφὴν αὐτῆς.

Ἀλλ' ἔμοιγε τοῖς σοῖς ἐπιβαίνειν ἐγκωμίοις, ὦ Χριστοῦ βαπτιστὰ, πόρρωθεν παραινῶ. Theoduli Abbatis, ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν τοῦ Χριστοῦ βαπτιστὴν καὶ πρόδρομον Ἰωάννην.

Ἄλλος μὲν ἄλλως τοὺς ἁγίους τιμάτωσαν. Sophronij Monachi Sophiſtæ Monaſterij Sancti Theodoſij, quod eſt in Eremo propè Sanctam ciuitatem, poſteà Archiepiſcopi Hieroſolymitani, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Κῦρον καὶ Ἰωάννην τοὺς μάρτυρας. τῆς συγγραφείας ἡ ἀρχή. Οὔθ' ἡμῶν ἀρρωστίας ἕνεκα Κύρῳ καὶ Ἰωάννῃ. Huius mentio habetur in ſeptima Synodo Generali Act. 4.

Ἀλλ' ὁ πένθιμος ἡμῖν ὁ καιρὸς. τούτου γέ τοι μαρτύριον σαφὲς ἡ νηστεία. Ioannis Euchaitarum Metropolitæ, εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου, καὶ τὴν τοῦ προσαββάτου ἡμέραν ἐν Εὐχαΐταις.

Ἀ ὤμωμος ἐγὼ κατὰ τὴν ἔφοδον τῶν βαρβάρων. Nili Monachi, εἰς τὴν ἀναίρεσιν τῶν ἐν Σινᾷ καὶ Ῥαϊθοῦ ἁγίων πατέρων.

Ἀ μὲν ἄν τις εἰκάσῃ τεκμήριον τὴν παρουσίαν ἔχων κατάστασιν. Maximi Planudæ Monachi, λόγος εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου.

Ἀναβαίνει μὲν ὁ Ἰησοῦς, καὶ φῶς ὡς ἱμάτιον πλείονα τοῖς μαθηταῖς ἀστράπτων ἐπὶ τοῦ ὄρους Θαβώρ. Theodori Alaniæ Epiſcopi, λόγος σχεδιασθεὶς εἰς τὴν ταφὴν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν.

Ἀναγκαῖον ἐστὶ πάντων σήμερον τῷ περὶ τοῦ λόγου. Euſebij Alexandrini, περὶ τῆς παρουσίας Ἰωάννου εἰς τὸν ᾅδην.

Ἀνάστασις τοῦ ἐμοῦ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τοῦ νεκρωθέντος. Leonis Imperatoris, λόγος εἰς τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν.

Ἄνδρες φιλόξενοι, καὶ φιλόχριστοι, καὶ φιλάδελφοι. Gregorij Neocęſarienſis, λόγος εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια, ἢ εἰς τὰ ἅγια φῶτα.

Ἀνέστη τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ὁ Κύριος. Euſebij Alexandrini, εἰς τὴν ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Ἀνέστη ὁ μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα. Barſaphtę, μαρτύριον τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνανίου. In fine enim legitur, Ἐγὼ δὲ Βαρσαφθᾶς ἔγραψα τὰ ὑπομνήματα αὐτοῦ, καὶ ἔθηκα πρὸς τὸ λείψανον τοῦ γενναίου ἀθλητοῦ Ἀνανίου, ἵνα γένηται εἰς ὑπογραμμὸν, καὶ εἰς τύπον ὠφελείας τοῖς ἐλπίζουσιν ἐπὶ τῆς ἐπαγγελίας τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *Ego verò Barſaphta ſcripſi commentaria ipſius, repoſuique iuxta cadauer generoſi Athletæ Ananiæ, vt ſint in exemplum & typum vtilitatis eorum, qui ſperant ſuper promiſſione Saluatoris noſtri Ieſu Chriſti.*

Ἅπας μὲν ἐγκωμίων λόγος. Theodori Daphnopatę, ἐγκώμιον εἰς τὴν

ἅγιον Παῦλον, συλλογὴν ἐστὶ διαφόρων λόγων τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἀποστολικὴν ἐπιδημίαν σύνοιμο...ι προσθέμενος νῦν ὁ λόγος. Macarij Chryso-cephari Archiepiscopi Philadelphiensis, εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην, καὶ Θεολόγον.

Ἀπόστολος ὁ τὴν φαιδρὰν ταύτην συγκροτήσας πανήγυριν. Procopij Chartophilacis, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον, καὶ εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην.

Ἀρτίως αὐδρὸς ἐπαινεῖν ἠξιούμεθα. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν μέγαν Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

Ἀεὶ μὲν καὶ ἡ τῶν ὁρωμένων εὐπρέπεια. Macarij Chrysocephali λόγος, εἰς τὰ σύνια τάγματα τῶν ἀΰλων δυνάμεων, καὶ εἰς τὸν πάμμεγαν ταξιάρχην Μιχαὴλ τὸν ἀρχιστράτηγον.

Ἄρρητα τὰ τοῦ Θεοῦ [illegible] φιλανθρωπίας ὑπὲρ ἡμῶν. Isidori Archiepiscopi Thessalonicensis λόγος, εἰς τὴν σωτήριον κατὰ σάρκα καὶ θείαν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Ἀρχὴ μὲν ἡμῖν τοῦ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἐκ τοῦ πάγαμοῦ πλώματος. Michaëlis Pselli, βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς Αὐξεντίου.

Ἀρχὴ μὲν τῶν ὄντων Θεὸς, οὐχ ὡς συντεταγμένος τισὶ τοῖς οὖν. Michaëlis Pselli λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν.

Ἀρχὴ τοῦ κόσμου. Leonis Imperatoris, εἰς τὸ γενέσιον τοῦ προδρόμου.

Ἀστέρες μὲν αἰσθητοὶ τῷ στερεώματι προσδιηκνύμενοι, πρὸς θέαμα κινοῦσι μέγα. Petri Episcopi Argiuorum, εἰς τοὺς ἁγίους, καὶ ἐνδόξους, καὶ θαυματουργοὺς ἀναργύρους Κοσμᾶν καὶ Δαμιανόν.

Αὕτη ἡμέρα κυρίου. Leonis Imperatoris, εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου.

B

Βασιλεύοντος Ἀρλουὰ τοῦ τῆς Περσικῆς χώρας, γέγονε φιλονεικία. Anastasij Episcopi Theopolitani, περὶ τῶν ἐν Περσίδι πραχθέντων.

Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ πᾶσα ἡ Ῥωμαίων ἀρχὴ τῆς ἀθέου τῶν εἰδώλων ἐπεπλήρωτο λατρείας. Martyrium S. Eustratij, & sociorũ, Auxentij, Mardarij, Eugenij & Orestæ. Publicauit Eusebius Monachus in fine. Ἐγὼ δὲ ὁ ἁμαρτωλὸς Εὐσέβιος ἐκ παιδόθεν μονάζων τὴν Σεβαστηνῶν ἀπὸ προσγόνων ᾤκησα πόλιν. Ἐν τῷ κέλλῃ μου τοίνυν διάγων μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων μαρτυρολογίων εἶχον καὶ τὰ ὑπομνήματα τοῦ ἁγίου τούτου ἐν γλωσσοκόμῳ, καὶ διὰ τὸ μὴ εἶναι τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Εὐστρατίου τούτου ἐν τῇ πόλει ταύτῃ, μήτε ἀκηκοέναι με παρά τινος, ὅτι ἐμφανίζονται ἐν τῇ Ἀραυρακηνῶν τὰ ἅγια λείψανα αὐτοῦ, οὔτε ἐγὼ αὐτὸς ἐδημοσίευσα τὰ ὑπομνήματα, οὔτε ἐζήτησέ τις, ἵνα παρέχω. Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ νεώτερός τις φιλάρετος ὑπάρχων κατηχάστην συνετύγχανε τῇ ταπεινώσει μου, πάσας δὲ τὰς ὑπαρχούσας μοι βίβλοις ἀναγινώσκων, ἀνέγνω καὶ τὰ ὑπομνήματα ταῦτα, καὶ ἐπιστώσατό με, ὅτι καὶ μαρτύριον αὐτοῦ ἐστὶν εἰς τὴν Ἀραυρακηνῶν, καὶ δυνάμεις ἰαμάτων γίνονται δι᾽ αὐτοῦ. τὰ δὲ ὑπομνήματα τῶν ἁγίων τούτων οὐδεὶς τῶν ἐκεῖσε ἔχει, ὡς ἐντεῦθεν ἀθυμεῖν πάντας τοὺς τῆς κώμης ἐκείνης, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς μνείαις αὐτῶν. Ἐπὶ πολὺ οὖν παρακληθεὶς ὑπ᾽ αὐτοῦ με, ἐξέδωκα αὐτῷ, καὶ ἀξιῶ πάντας τοὺς ἀναγινώσκοντας, καὶ τοὺς ἀκροωμένους εὔχεσθαι ὑπὲρ ἐμοῦ. *Ego autem peccator Monachus Eusebius à pueris mona-*

sticam vitam secutus, Sebestanam Vrbem à progenitorib. habitans, in cella mea degens, cum aliis multis Martyrologiis conseruabam & huius sancti Acta in arcula. Et cum huiusce sancti Eustratij reliquiæ in hac Vrbe non essent, nec ipse à quoquā audissem in Arauracena fuisse reuelatas, commentaria non reuelaueram; neque quispiam à me illa petiit. Hoc verò tempore iuuenis quidam admodum studiosus quotidie mecum humili sermonem conferens, omnesque libros qui erant apud me percurrens, legit & ipsa Commentaria, & affirmauit mihi etiam eorum martyrium esse in Arauracena, & morborum ibidem sanitatem comparari. Verum acta horum Martyrum nullum illis in locis possidere, adeò vt tristi essent animo illius vici accolæ, & potissimum cum eorum memoria recoleretur: is multis precibus ea à me extorsit. Rogo int[…]m omnes tum Lectores, cùm Auditores, vt pro me Deo preces fundant.

Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως ἐγένετο διωγμὸς μέγας τῶν Χριστιανῶν. Martyrium S. Drestæ: Scriptum à præsente & vidente. Ἀκούσας ταῦτα ὁ ἡγεμὼν, ἐκέλευσε τὸ λείψανον αὐτοῦ ῥιφθῆναι ἐν Φίβῳ τῷ ποταμῷ ἀπέναντι τοῦ ὄρους. ἄνθρωπον δέ τινα ἐθεασάμεθα, ὃς τὴν ἰδέαν εἶχε λάμπουσαν, ὡς ἥλιος, λαβόμενον τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου μάρτυρος, ὅστις καὶ κατέθετο αὐτὸ ἐν τῷ παρακειμένῳ ὄρει τῇ πόλει Τυάνων. *Hæc cum audisset Dux mandauit, Cadauer illius inijci in Phibum fluuium in conspectu montis. Nos verò vidimus quendam hominem, veluti solem splendore pellucidum, qui acceptum cadauer sancti Martyris reposuit in adjacente monte, ciuitati Tyanorum.*

Βλάσιον τὸν μέγαν ἐν ἱεράρχαις καὶ μάρτυσι, πῶς ἂν ἀξίως θαυμάσωμεν. Theodori Metropolitæ Cizyci, εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Βλάσιον.

Γ

Γυναῖκα μετ' ἀνδρείαν ποῦ τις ἂν, καὶ ὅπως εὕρῃ ὁ σοφὸς ἠπόρει Σολομών. Constantini Acropolitæ & Magni Logothetæ λόγος, εἰς τὴν ἁγίαν ὁσιομάρτυρα Θεοδοσίαν.

Δ

Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ. Germani Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὰ εἰσόδια τοῦ ναοῦ τῆς παναγίας Θεοτόκου τῆς χαλκοπρατείων, καὶ εἰς τὴν κατάθεσιν τῆς ἁγίας ζώνης καὶ τῶν σεβασμίων σπαργάνων τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν.

Δεῖπνον ἡμῖν πολυτελὲς Λάζαρος αὖθις. Hesychij Presbyteri Hierosolymitani, εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον.

Δεῦρο λοιπὸν ψυχή μου, καὶ περὶ τῆς προδοσίας. Eusebij Alexandrini, εἰς τὴν προδοσίαν Ἰούδα.

Διὰ τί φίλοι καὶ τίμιοι τῶν εὐαγγελικῶν ἀόκνως. Procli Patriarchæ Constantinop. εἰς τὴν ἁγίαν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου, καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν.

Δημήτριος ἡμῖν τοῦ συλλόγου, καὶ τῶν λόγων ἀφορμὴ προέκειται σήμερον.

Philothei Patriarchæ Constantinopolitani, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον.

Δημήτριος τὸ γλυκὺ χρῆμα. Demetrij Chrysoloræ λόγος, εἰς μέγαν Δημήτριον τὸν Μυροβλύτην.

Δίδου ἡμῖν ἡ φωνὴ τοῦ λόγου φωνήν. Sophronij Archiepiscopi Hierosolymitani, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον.

Διήγησιν ξένην καὶ παράδοξον ἀκούσατε σήμερον παρ' ἐμοῦ, ἀγαπητοὶ, ἥ τις ἐστὶ χρήσιμος. Vita Sanctorum Galactionis & Epistemes: scripsit Eutolmius eorum famulus. Κἀγὼ γὰρ ὁ ταπεινὸς Εὔτολμος, ὁ ταύτην ὑμῖν τὴν ψυχωφελῆ ἱστορίαν προθέμενος, εἰ καὶ αὐτόπτης γέγονα, καὶ ὑπηρέτης τῶν τοῦ ἐμοῦ δεσπότου ἀγωνισμάτων καὶ ἀθλημάτων, ἀλλ' οὐκ ἐζήλωσα τὸν τούτου ἀγγελικὸν βίον ἐμπαθῶς πολιτευσάμενος, καὶ τὴν σάρκα μᾶλλον ποθήσας ὑπὲρ τὸ πνεῦμα. Et, Παρακαλῶ οὖν ἀγαπητοὶ, μήπως εἰς τὴν τοῦ λόγου μου βλέψητε βεβηλότητα. ἀμαθὴς γάρ εἰμι, καὶ εἰκότως οὐκ ἰσχύσω τὴν διήγησιν ὑμῖν ἐν πείρᾳ ποιήσασθαι. ἀλλ' οἶδα ὑμᾶς, ὅτι οὐ πρὸς τὸ ἀκριβὲς τοῦ λόγου βλέποντες ἀναβάλλεσθε τὴν διήγησιν, ἀλλὰ πρὸς τὸ τῆς πίστεως ταπεινόν μου ἀπόφθεγμα ἐνατενίσαντες τὸν παρ' ἐμοῦ ἱστορεῖσθαι μέλλοντα τίμιον. *Ego etenim humilis Eutolmius, qui vobis hanc animis perutilem historiam propono, licet oculis meis viderim, & minister mei Domini certaminum, & gestorum factus sim, nihilominus illius Angelicam vitam æmulatus non sum affectibus obnoxius; & in carnem quam in spiritum magis propensus.* Et, *Oro itaque dilectissimi, ne in sermonis mei prophanum prospiciatis. Idiota enim sum: ideóque meritò non potero hac mea narratione vobis satisfacere. Verumtamen scio vos non propterea quod exquisitè in sermones meos inquiritis, narrationem differre, sed ad fidei humilem dictionem respicientes illius venerandi Vitam, quam ego narratione hac mea prosecuturus sum*, &c. Eutolmij huiusce meminit Symeon Metaphrastes in Vitâ Sanctorum Galactionis & Epistemes.

Διοκλητιανὸς ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἀναξίως τῶν σκήπτρων ἐπιλαβόμενος. Sancti Georgij Martyrium videtur scriptum ab eius famulo. Ἐπινεύσαντος δὲ τοῦ δεσμοφύλακος εἰσῆλθεν ὁ οἰκέτης ἔξω τῆς φυλακῆς παραμένων, ὅστις καὶ τὰ κατὰ τὸν ἅγιον ὑπομνήματα σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ συνέταξε. *Annuente carceris custode ingressus est famulus, qui extra carcerem morabatur, qui & de Sancto Commentarium diligenter composuit.*

E

Ἔγγιστα τῆς πόλεως Καισαρείας τῆς Παλαιστίνης. Vita & res gestæ sancti Martiniani: scripta est ab eiusdem synchrono vt legitur in principio. Ἐν τούτῳ τῷ ὄρει ἐστὶν ἔρημος παρακειμένη, ἐν ᾧ οἰκοῦσιν ἄνδρες πολλοὶ ἀσκητικὸν βίον διάγοντες, ἐν οἷς ἔγνων καὶ τὸν μακάριον καὶ ἐνάρετον Μαρτινιανὸν, οἰκοῦντα ἐν τῷ ὄρει τούτῳ. *In hoc monte Eremus adiacet, in qua habitant plures homines asceticam vitam agentes, inter quos cognoui beatum, & virtutibus celebrem Martinianum huiusce montis accolam.*

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως Ἀντιμὸν τὸν Ἔπαρχον ἀῤῥωστίᾳ. Martyrium Sanctæ Febroniæ. Scriptum est à Thomaide vt in fine. Ἐγὼ δὲ Θωμαῒς μετὰ τὴν κοίμησιν Βρυέννης δεξαμένη αὐτῆς τὴν διακονίαν· καὶ πάντα ἐξ ἀρχῆς ἐπισταμένη τὰ συμβεβηκότα τῇ Φευρωνίᾳ· ἔπειτα δὲ καὶ τὰ λοιπὰ διδαχθεῖσα παρὰ τοῦ κυροῦ Λυσιμάχου, ἅπαντα τὸν βίον καὶ τὰ ὑπομνήματα αὐτῆς συνεγραψάμην εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν τῆς ἀθλοφόρου καὶ μάρτυρος Φευρωνίας, προθυμίᾳ δὲ τῶν ἀκουόντων, τοῦ διεγείρειν αὐτοὺς εἰς προσκύνησιν καὶ δόξαν τοῦ Πατρὸς, καὶ τοῦ Υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. *Ego porro Thomais post Bryennæ obitum, in me illius ministerium accepi, & cum exactè tenerem quæcunque Febroniæ acciderunt; cùm etiam reliqua à Domino Lysimacho edocta essem, vniuersam illius Vitam & res memoratu dignas in laudem & gloriam Virginis & Martyris Febroniæ scripto consignaui, cupiens verò audientium animos excitare in adorationem & gloriam Patris & Filij & Spiritus sancti.*

Ἐγένετο κατὰ τὴν τρίτην τοῦ ἀσεβεστάτου. Timothei Episcopi Alexandrini, διήγησις τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος τοῦ Χριστοῦ Μηνᾶ.

Ἐγένετο μετὰ τὸ ἀναληφθῆναι τὸν κύριον. Euagrij Monachi, βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παγκρατίου.

Ἐγένετο μετὰ τὸ εἰσκομισθῆναι τὸ λείψανον τοῦ ἁγίου πρωτομάρτυρος Στεφάνου. *Narratio deportationis reliquiarum sancti Protomartyris Stephani.* Auctor viuebat ætate Cyrilli Hierosolymitani, & Eusebij Constantinopolitani Episcopi, Consulatu Constantini Imperatoris decimum octauum, vt ex titulo narrationis colligitur. Et instituitur narratio tanquam à præsente & vidente: nempe, Ἐν αὐτῇ δὲ τῇ νυκτὶ ἤχθημεν νομὰς τρεῖς· τὴν δὲ ἡμέραν ἡσυχάσαντες, τῇ ἑσπέρᾳ ὁδευόντων ἡμῶν βαθείᾳ νυκτὶ τὰ πνεύματα ἔκραζον. Et, Ἐφθάσαμεν εἰς Ἀσκάλωνα τὴν παραθαλασσίαν. Et, Πρωΐας δὲ γενομένης ἤλθομεν ἐπὶ τὰ στενά. Et, Ἤλθομεν εἰς Χαλκηδόνα. *Ipsa autem nocte præfecturas, tres prætergressi sumus, die autem quieti corporibus traditis, ad vesperam, cum iter prosequeremur profunda nocte Spiritus clamabant.* Et, *Ascalonem maritimam peruenimus.* Et, *Et summo mane ad angustias appulimus.* Et, *Chalcedonem venimus.* Et similia.

Ἐγένετό μοι ποτὲ καθεζομένῳ. Ammonij Monachi, διήγησις περὶ τῶν ἀναιρεθέντων ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐν τῷ Σινᾷ ὄρει καὶ ἐν τῇ Ῥαϊθοῖ ἁγίων πατέρων.

Ἐγκαίνιον πανήγυρις ἀδελφοί. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν ἵδρυσιν τοῦ ναοῦ.

Ἔδει μὲν ἡμᾶς πρὸς πεῖραν πολλῶν εὐεργεσιῶν εἰληφότας. Martyrium sancti Theodoti Ancyrani. Scriptum est à Nilo in martyrio Comite. Λεγέτω οὖν τις ὅσα βούλεται· ἡμεῖς ἅπερ καὶ ἔγνωμεν, καὶ ὄψεσιν αὐταῖς ἑωράκαμεν, τὴν καρτερίαν τοῦ ἀνδρὸς, ὡς καὶ συμπαρόντες αὐτῷ, καὶ ἀξιωθέντες παρ' αὐτοῦ ἁγίων λόγων νουθεσίας χάριν. κ. τ. ἑ. Τότε ἔγνωμεν τὸν Θεόδοτον εἶναι τὸν Πολυχρόνιον. *Dicat itaque quæcunque vult quilibet, nos quæ cognouimus, & oculis ipsis vidimus, fortitudinem Viri, tanquam qui præsentes illi fuerimus, dignique effecti sumus ab eodem sanctorum colloquiorum*

ad nostram instructionem memoriæ commendabimus. &c. *Iam cognouimus proditorem esse Polychronium*. Et in fine. Ταῦτα πάντα ἐγὼ Νεῖλος ταπεινὸς ἐκδέδωκα ὑμῖν μετὰ πάσης ἀκριβείας τοῖς θεοφιλέσιν ἀδελφοῖς, ὃς καὶ ἐν τῇ φυλακῇ συνὼν αὐτῷ, καὶ ἕκαστα γνοὺς ἃ εἰς γραφὴν ἤγαγον, πανταχοῦ τῆς ἀληθείας φροντίζων· ὅπως καὶ ὑμεῖς μετὰ πάσης πίστεως καὶ πληροφορίας ἀκούσαντες σχῆτε μέρος μετὰ τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος Θεοδότου. *Hæc omnia ego humilis Nilus exquisitâ diligentiâ vobis credidi, Dei amantibus fratribus, qui in ipso carcere cum eo fui, singulaque cognoui quæ in commentarium retuli, in omnibus veritatem secutus; vt vos quoque cum omni fide & certitudine audientes, partem cum sancto & glorioso Martyre Theodoto habeatis.*

Ἔδει πάντας ἀνθρώπους τῶν καλῶν μὲν ἀμυντὰς ὑπάρχειν. Polycarpi Asceta, βίος τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς.

Ἔδει ὦ Ἰωάννη πάγχρυσε τὸν τῶν σῶν ἐγκωμίων περιωρισμένοις ἐφάπτεσθαι. Ioannis Damasceni, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

Ἐδόκει μοι λέγειν τι περὶ τῶν ἀποστόλων προθυμουμένῳ. Maximi Planudæ λόγος, εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους.

Ἔθος τοῦτο τῶν λόγοις ἀγωνιζομένων. Gregorij Cyprij Patriarchæ Constantinopolitani Oratio. εἰς τὸν μάρτυρα Γεώργιον.

Εἰ δὲ καὶ θνητὴν φύσιν ὁ χρόνος, καὶ πάντων ἐστὶ πατὴρ, ἐπείτα φθορὰ καὶ λήθης βόσκει. Nicephori Gregoræ, βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἀντωνίου, τοῦ τὴν μνήμην τοῦ Καλέως συνημμένου.

Εἰ δὲ οὐρανοῦ κάλλους, καὶ αὐγὴν ἡλίου φαιδρὰν ὑπὸ ἐσίγησεν. Isidori Archiepiscopi Thessalonicensis, λόγος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου Θεοτόκου.

Εἰ ἐκ τοῦ καρποῦ τὸ δένδρον γινώσκεται, καὶ τὸ καλὸν δένδρον. Gregorij Palamæ Episcopi Thessalonicensis, ὁμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἴσοδον ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου.

Εἰκόνα μαρτυρικὴν διαγράψαι βούλομαι. Ephrem Syri, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Τεσσαράκοντα Μάρτυρας.

Εἰ μὲν λαμπρὰ καὶ περιφανῆ τὰ τῶν ἁγίων μαρτύρων μνημόσυνα. Andreæ Cretensis, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Γεώργιον.

Εἰ μὲν ὁ τοῦ λόγου κήρυξ, καὶ προδρόμος. Theodori Daphnopatæ, εἰς τὸ γενέσιον τοῦ τιμίου Προδρόμου. In Codice 1074. Vaticano tribuitur Theodorito Cyri Episcopo. Θεοδωρίτου ἐπισκόπου Κύρου.

Εἰ μεταχεῖται γῆ ἀπὸ θαλάσσης, καὶ σπαρτίῳ περιγράφεται ὁ δύνασθαι. Georgij Nicomediensis, εἰς τὸ γένεσιν τῆς Θεοτόκου.

Εἶπεν ὁ Κύριος, Οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ioannis Calecæ λόγος τῇ κυριακῇ πρὸ τῆς ὑψώσεως τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ. Gretserus Notatione in hanc Orationem, vt ἐν παρόδῳ ipse quoque id notem; *Hæc Oratio*, inquit, *nomen præfert Ioannis Calecæ Patriarchæ Constantinopolit. Sed quis & quotus est Calecas?* Quis? Fuit Ioannes, qui sub Ioanne V. Palæologo ac Ioanne VI. Cantacuzeno post Esaiam Byzantinam Ecclesiam rexit. Namque illi cognomen Calecę fuit. Disco ex eodem Cantacuzeno in Proœmio Antirrheticorum aduersus Prochorum Cydonium. Signentur verba. Συνόδου τοίνυν συγκροτηθείσης (loquitur de

Barlaamo, & Acyndino & Thessalonicensi Gregorio Palamâ) ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει παρὰ τοῦ μακαρείτου καὶ ἀοιδίμου βασιλέως Ἀνδρονίκου τοῦ Παλαιο- λόγου τοῦ ἀδελφοῦ μου, Ἰωάννου τοῦ Καλέκα τὸν Πατριαρχικὸν κατέχοντος θρόνον, παρόντος καὶ αὐτοῦ δὴ τοῦ Θεσσαλονίκης, κατεδικάσθη καὶ ἀπεπέμφθη ὡς αἱρετικὰ φρονῶν ὁ αὐτὸς Βαρλαάμ. *Synodo itaque Constantinopoli coactâ à beata memoria & percelebri Imperatore Andronico Palæologo fratre meo, Ioanne Calecâ tũ Patriarchalem Sedem tenente, præsente & ipso Thessalonicense, condemnatus est atque eiectus velnti hæreticè sentiens, ipse Barlaamus.* Obscuris apud Aphros natalibus ortus cum esset in Sacerdotali ministerio dexterrimus Magno Domestico erat à sacris: postmodum in Clerum Imperatoris cooptatus, ac pensionibus cumulatus, approbante Imperatore, artibus & dolis eiusdem Magni Domestici, licet abnuerent aduersarenturque reliqui Præsules, quod vitę curis implicitus, vxori & filiis cohabitaret, in opulentissimam Patriarchalem Sedem euehitur. Vide Cantacuzenum Historiarum lib. 2. cap. 24. Hincque planum fit, postremam huius Orationis partem, Xiphilinus-ne Ioannes à Calecâ, an Ioannes Caleca à Xiphilino exscripserit. Calecâ Ioannes Xiphilinus antiquior est.

Εἴπερ ἄλλο τι τοῖς λόγου θεραπευταῖς, καὶ λόγοις ἐγκωμίων πρέπον. Matthæi Camariotæ, ἐγκώμιον εἰς τοὺς τρεῖς ἱεράρχας Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

Εἴ ποτε δεῖ χαίρειν ἄνθρωπον καὶ σκιρτᾷν. Nicolai Cabasilę, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου.

Εἰς βάθος ὑπερμέτρων ἐμπεσὼν τοῦ Θεοῦ, καί τινα βυθὸν σωτηρίας τῆς αὐτοῦ φιλανθρωπίας θεώμενος. Basilij Cęsariensis λόγος, εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Εἰς δόξαν τῆς παντουργοῦ Τριάδος, χθὲς Εὐαγγελισμός. Iosephi Briennij λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου.

Εἶτα πηγῆς μὲν ἡδὺ, καὶ ψυχρὸν πιεῖν προβαλλομένης τὸ ῥεῖθρον. Nicephori Callisti Xanthopuli λόγος, διαλαμβάνων τὰ περὶ τῆς συστάσεως τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου τῆς ζωοδόχου πηγῆς. ἔτι δὲ καὶ περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τελεσθέντων ὑπερφυῶν θαυμάτων κατὰ μέρος διήγησις, ἀφ' οὗ συνέστη μέχρι τοῦ σήμερον.

Ἐμοὶ δὲ καὶ οὐρανὸς εἶναι δοκεῖ τὸ τῆς Ἐκκλησίας στερέωμα, ἰδεῖν τι κάλλιστος. Theodori Metochitæ Magni Logothetę, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρα Μαρῖναν.

Ἐμοὶ δὲ πολλῶν τὸ σὲ θαυμαζόντων. Nicolai Cabasilę, ἐγκώμιον εἰς τὴν ὁσίαν θεοδώραν τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Ἐμοὶ δὲ τὸν τοῦ μεγάλου μάρτυρος Κοδράτου βίον διηγεῖσθαι προῃρημένῳ. Nicephori Gregorę, μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κοδράτου, τοῦ ἐν Κορίνθῳ τῆς Πελοποννήσου.

Ἐμοὶ δὲ τῶν ζωγράφων ἐκείνους πολλάκις ἐπῄει θαυμάζειν. Nicephori Gregorę λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἐμοὶ μὲν τὸ χαριέστατον ἁπάντων. Macarij Chrysocephali Philadelphiensis

phienſis λόγος, εἰς τὴν παγκόσμιον ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος. Theodori Epiſcopi Paphi, εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος.

* Ἐν γεννητοῖς γυναικῶν οὐδεὶς Ἰωάννου μείζων ὁ συντέλειος ἀπολύσατο λόγος. Antipatri Epiſcopi Boſtrenſis, εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν καὶ εἰς τὴν στείραν Ζαχαρίου, καὶ εἰς τὸν ἀσπασμὸν τῆς Θεοτόκου.

Ἐν μιᾷ τῶν ἡμερῶν σπουδὴν ἐποιησάμην ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος Παφνούτιος. Vita Sancti Onuphrij & aliorum Patrum, qui ſolitariam vitam in eremo duxerunt Scriptor ex principio, & fine Vitæ apertiſſimè colligitur.

Ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας, τῆς δὲ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Vita & res geſtæ Metrophanis & Alexandri Byzantinorum Epiſcoporum. Scriptor viuebat illâ ipsâ eorundem ætate. Scribit enim de Alexandro. Ὃν καὶ ἔφηβον ὄντα, ὡς ἔφην, ἐθεασάμην ἐνταῦθα ἥκοντα κατὰ τὴν τῶν Παλαιστινῶν χώραν, συνόντα τε τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν βασιλέων Διοκλητιανῷ, ἡνίκα πρὸς τὴν Αἴγυπτον κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν [illegible] ἐπεστρατεύοντο, πολέμου καὶ μάχης αὐτόθι, καὶ ἐπαναστάσεως τυραννικῆς γενομένης. *Quem adhuc in ephebis cùm eſſet, vt dixi, huc in Palæſtinæ regionem aduenientem conſpexi, & vnà cùm ſeniore inter alios Imperatores Diocletiano conjunctum, cùm in Ægyptum & Alexandriam ducerent exercitum, bello ibidem atque conflictu exorto, ac rebellione tyrannicâ.*

Ἐν πολλοῖς πολλάκις κινήσεις. Hieronymi Monachi, περὶ τοῦ βίου Παύλου τοῦ Θηβαίου.

Ἐν ταῖς ἱστορίαις τῶν δώδεκα φυλῶν τοῦ Ἰσραὴλ ἦν τις ἀνήρ. Iacobi Apoſtoli, λόγος ἱστορικὸς ἐξηγούμενος, ὅπως τὴν ἐξ ἐπαγγελίας γέννησιν ἔσχεν ἡ Θεοτόκος.

Ἐν τοῖς καιροῖς Ἀντωνίνου τοῦ βασιλέως ἦν διωγμὸς μέγας τῶν Χριστιανῶν. Florentij, μαρτύριον τῶν ἁγίων Σηνάτορος, Βιάτορος, Κασσιοδώρας, καὶ τῆς μητρὸς αὐτῶν Δομινάτας. Colligo ex eadem Vita in fine. Ἐγὼ δὲ Φλωρέντιος ὁ δοῦλος καὶ ὑπηρέτης τῶν ἁγίων μαρτύρων μετὰ τὸ ὑποστρέψαι με ἐκ τῆς τῶν Σικελῶν νήσου ἐν τῇ Καλαβρίᾳ, ἔμεινα ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ ἐνιαυτοὺς δώδεκα. μετὰ δὲ τὸ καταπονηθῆναί με εἰς γῆρας καὶ ἀδυναμίαν, μετῆρα ἑαυτὸν ἐν τῇ μεγίστῃ Ῥώμῃ, καὶ ἐνεδυσάμην τὸ ἅγιον σχῆμα τοῦ μονήρου βίου. τὸ δὲ μαρτύριον τῶν ἁγίων Σηνάτορος, Βιάτορος, Κασσιοδώρας, καὶ Δομινάτας τῆς μητρὸς αὐτῶν, ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγα, ὅσον κατὰ δύναμιν ἴσχυσα, ἔγραψα, καὶ ἀπέστειλα εἰς πάντα Χριστιανὸν, ἵνα μετὰ φόβου, καὶ χαρᾶς μεγάλης ἑορτάζωσιν καὶ πανηγυρίζειν τὴν μαρτυρίαν αὐτῶν. *Ego verò Florentius ſeruus, & miniſter ſanctorum Martyrum cum rediiſſem ex Inſula Sicilia in Calabriam, manſi in Templo ſanctorum Chriſti Martyrum annos duodecim. Verùm poſtmodum confectus ſenio, & imbecillitate me in Maximam Vrbem Romam contuli, & indutus ſum ſancto ſolitaria vita habitu. Martyrium verò ſanctorum Senatoris, Viatoris, Caſſiodoræ & Dominatæ eorum matris, vt per vires licuit, breuiter ſcripto complexus ſum, miſique ad omnem Chriſtianum, vt cum timore & magno gaudio eorum celebritatem celebrent, & Martyrium recolant.*

Ἐν ὑπατίᾳ Διοκλητιανοῦ σεβαστοῦ τὸ πρῶτον, τῇ πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν Ἀπριλίων. Martyrium SS. Probi, Tarachi & Andronici. Scriptum est à Marcione, Felice & Barnabâ, & aliis præsentibus & videntibus. Ὡς οὖν ἴδομεν τούτους ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν περιφερομένους, προσελθόντες ὀλίγον ἀνήλθομεν ἐν τῷ πλησίῳ ὄρει μετὰ σπουδῆς. καὶ καθίσαντες καθ' ἑαυτοὺς, εὐχαῖς καὶ δάκρυσι καὶ στεναγμοῖς κατὰ τῶν πετρῶν ἡσυχάζομεν, &c. Ἐγὼ δὲ Μαρκίων καὶ Φῆλιξ, καὶ Βαρνάβας περιεμείναμεν τῇ ἁγίᾳ ἀναλήψει αὐτῶν. Οἱ δὲ λοιποὶ τὸν Θεὸν αἰνέσαντες ἐφ' οἷς ἡμᾶς κατηξίωσεν, προπεμφθέντες ὑφ' ἡμῶν πρὸς ὑμᾶς ὥρμησαν, οὓς προσδέξασθε μετὰ φόβου καὶ πολλῆς αἰδοῦς ὄντας ἐργάτας τοῦ Χριστοῦ. *Vt verò nos vidimus hos à militibus huc ac illuc asportatos, cum paululùm conuenissemus, processimus ad proximum montem solicitè; & sedentes inter nos, precibus & lachrymis & eiulatibus inter petras quiescebamus*, &c. *Ego autem Marcio & Felix, & Barnabas eorumdem assumptioni perdurauimus: Reliqui verò Deo laudato, ob ea quibus nos dignauit, ante à nobis ad vos missi pedem mouerunt, quos accipite cum timore & multâ reuerentiâ, cùm Christi operarij sint.* Et in medio martyrio loquuntur. Τὰ ἀπὸ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἕνδεκα ἀδελφῶν περὶ τῆς τελειώσεως τῶν ἁγίων. *Quæ sequuntur epistola vndecim fratrum de morte Sanctorum.*

Ἐξελθόντος Φιλίππου τοῦ ἀποστόλου τῆς Γαλιλαίας. Ephræmij Chersonis, περὶ τῶν θαυμάτων τοῦ ἁγίου Κλήμεντος.

Ἐπωνυμίας καὶ ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας ὀνόματος. Gregorij Episcopi Antiocheni, εἰς τὴν θεόσημον ταφὴν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸν Ἰωσὴφ, καὶ εἰς τὴν τιμίαν Ἀνάστασιν.

Ἐπειδὴ ἡ τῆς μάρτυρος πανσεβάσμιος μνήμη ταῖς αἰγληφορικαῖς αὐγαῖς καταυγάζουσα ἐλλάμψεισιν. Georgij Grammatici, ἐγκώμιον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ μεγαλομάρτυρος Βαρβάρας.

Ἐπειδὴ μάρτυρος σήμερον ἐπέστη πανήγυρις, καὶ τοσαύτη γέγονεν ἡ συνάθροισις. Arsenij Corcyrensis Martyrium sanctæ Barbaræ Virginis & Martyris.

Ἐπειδὴ γὰρ πολλάκις, καὶ ἀπὸ τῆς καθόδου τῆς τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ παρουσίας. Martyrium sancti Phocæ. Scriptum est à præsente ac vidente. Ἀμέλει καταπεσὼν Ἀφρικανὸς ἡμιθανὴς ἐπὶ τὸ ἔδαφος καὶ ἀχανὴς ἔκειτο, καὶ πᾶς ὁ περὶ αὐτὸν στρατός, ἐν οἷς ἴδομεν, ὡς ἠβουλήθη ὁ Κύριος δεῖξαι. ἐκλάμψαντος γὰρ φωτὸς μεγάλου δεκαπλασίου ἡλίου, ὤφθησαν ἐξ οὐρανοῦ ἄγγελοι τρεῖς ἐφ' ἵπποις πυρίνοις, καὶ πολὺν φόβον καὶ τρόμον ἐμποιοῦντες ἡμῖν. ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἀχανεῖς ἐστῶμεν. *Namque concidens Africanus in terram semimortuus ac stupidus iacebat, & vniuersus circa eum exercitus. Inter hæc nos vidimus, quibus nempe Deus ostendere voluit. Namque cùm lumen ingens sole decuplo manus illuxisset, de cœlo apparuerunt tres Angeli, equis insidentes igneis, magnum timorem & tremorem nobis immittentes. Quare nos omnes simul obstupefacti constitimus.*

Ἐπειδήπερ πολλοὶ αἰσχρῶς ἔζησαν βίους. Epiphanij Monachi & Presbyteri, περὶ τοῦ βίου καὶ πράξεων, καὶ τέλους τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Ἐπειδήπερ χαίρει Θεὸς ταῖς τῶν οἰκείων θεραπόντων τιμαῖς. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν ἅγιον Νικόλαον.

Ἐπειδὴ πολλάκις καὶ ἀπὸ τῆς καθόδου τῆς τοῦ Σωτῆρος παρουσίας. Martyrium sancti Phocæ. Scriptum est à præsente & vidente. Ἀμέλει καὶ πεσὼν Ἀφρικανὸς ἐπὶ τὸ ἔδαφος ἔκειτο ἀχανὴς, καὶ πᾶς ὁ περὶ αὐτὸν στρατὸς, ἐν οἷς ἴδομεν, ὡς ἠβουλήθη ὁ Κύριος δεῖξαι. ἐκλάμψαντος γὰρ φωτὸς μεγάλου δεκαπλάσιον ἡλίου οὐρανόθεν ἐφάνησαν ἄγγελοι τρεῖς ἐφ' ἵπποις πύρινοι, καὶ πολὺν φόβον καὶ τρόμον ἐμποιοῦντες ἡμῖν. ὁμοθυμαδὸν δὲ πάντες ἀχανεῖς ἔστημεν. αὐτοὶ δὲ προσομιλήσαντες τῷ ἁγίῳ Φωκᾷ, εἰς οὐρανοὺς ᾤχοντο. *Denique cadens Aphricanus in pa-nimentum iacebat stupidus, & vniuersus circa eum exercitus. Interea ipsi nos vidimus, quibus Dominus ostendere dignatus est, cum è cœlo lu-men ingens sole decuplo maius illuxisset, tres Angelos equis insidentes, igneos, immensum timorem, tremoremque nobis incutientes. Simulque omnes obstupuimus: illi verò postquam sanctum Phocam allocuti essent, in cœlum ascenderunt.* Et in fine. Ἀνὴρ ἀποστολικὸς τῶν καθ' ἡμᾶς τὸν χορὸν τῶν ἁγίων ἀπειληφὼς, καὶ τὸ βραβεῖον τοῦ Χριστοῦ κληρονομήσας. *Vir hoc nostro æuo Apostolicus & qui Sanctorum Choro associatus est, brauium Christi hereditauit.*

Ἐπειδὴ τῆς σεπτῆς καὶ θείας, καὶ μακαρίας ζωῆς ἀπηρξάμεθα. Philothei Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ἐπειδὴ φαιδρὰ καὶ θεία πανήγυρις. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Ἐπειδὴ χάριτι τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Eusebij Alexandrini, εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου.

Ἐπειδὴ χθὲς τῆς Γεννήσεως τοῦ Κυρίου. Eusebij Alexandrini λόγος, περὶ τοῦ Βαπτίσματος τοῦ Κυρίου.

Ἐπεὶ δὲ καὶ νῦν θεία ἐπέστη πανήγυρις: Leonis Imperatoris λόγος, τῇ Κυριακῇ τῆς Πεντηκοστῆς.

Ἐπεὶ δὲ τῷ καλῷ σπέρματι εἴωθεν ἐπισπείρειν ὁ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐχθρὸς τὰ ζιζάνια. Theodori Episcopi, εἰς τὸ μαρτύριον τῶν ἁγίων καλλινίκων μαρτύρων, Κηρύκου καὶ Ἰουλίττης.

Ἐπέστη σήμερον ἡ πάντων χαρὰ λύουσα τὴν προτέραν ἀράν. Andreæ Cretensis, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου.

Ἐπέστη τῶν ἱερῶν μυστηρίων ἡ πανήγυρις ἣν ἐπεζητοῦμεν. Procli Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὴν ἁγίαν Πέμπτην.

Ἐσήρισε μὲν ἄρτι ποτὲ βασιλέως γλῶσσα τὴν παροῦσαν πανήγυριν. Leonis Imperatoris, τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων.

Ἐπὶ μὲν τῶν ἔξωθεν ἀγώνων ἄνδρες μόνοι κλῃζόμενοι ἀγωνίζονται. Vita & res gestæ Mariæ Iunioris. Scripta est ab æquali. Οὕτω καὶ τὴν μακαρίαν Μαρίαν τὸ θαῦμα τῆς καθ' ἡμᾶς γενεᾶς, ἣν ὁ λόγος ἡμῖν ὑπόθεσιν ἐνεστήσατο, καὶ γυναῖκα οὖσαν· καὶ τὰ ἑξῆς. *Non alia ratione & beatam Mariam, nostræ ætatis miraculum, & quæ nostræ Orationis argumentum est, licet mulierem*, &c. Viuebat sub Basilio Macedone. Εἶχε μὲν τὰ σκῆπτρα τῆς βασιλείας, Βασίλειος, οὐχ ὁ τῆς Πορφύρας βλαστὸς· ἀλλ' ὁ Μακεδὼν, ὁ ἐξ ἱπποκόμου βασιλεὺς καταστὰς, ὁ τὸν Μιχαὴλ ἐκεῖνον ἀπεκτονώς. *Possidebat scepera Imperij Basilius, non Purpuræ surculus, sed Macedo, qui ex equisono*

Imperium occupauerat, & Michaëlem illum trucidauerat. Mortem obiit Euthymio Patriarcha, Romano Imperium tenente. Ἐπὶ δ' ἐπὶ κλίνης ἐτέθη τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο σῶμα, παρῆν μὲν ὁ Ἀρχιερεὺς Εὐθύμιος· παρῆν δὲ ὁ Οἰκονόμος Ἄνθιμος, καὶ μικροῦ δεῖν πᾶν τὸ πλῆθος τῆς πόλεως. Et, Ῥωμανοῦ δὲ τῆς Ῥωμαϊκῶν σκήπτρων ἀντιλαμβανομένου. *Cùm autem super lectum suum illud corpus expositum est, aderat Præsul Euthymius, aderat Oeconomus Anthimus, & tantum non vniuersæ vrbis multitudo.* Et, *Cùm Romanus Romana sceptra capessiuisset.*

Ἐπὶ τὰ μαρτυρικὰ ἐπαθλα νῦν οἱ φιλομάρτυρες τὸ οὖς ἐπιτείνωμεν. Sophronij Archiepiscopi Hierosolymitani, εἰς τοὺς ἁγίους καλλινίκους μάρτυρας τεσσαράκοντα δύο.

Ἐπιτάφιον ἑορτὴν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἑορτάζομεν. Amphilochij Episcopi Iconiensis λόγος, τῷ μεγάλῳ Σαββάτῳ.

Ἐπὶ τὴν μυστικὴν τοῦ λόγου μετὰ τὸν Λόγον ὁ λόγος. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum, εἰς τὴν ἁγίαν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἐπιτιμᾶν δικαίως ἡμῖν οἶμαι τὴν ἀπαίτων ὠδῖνα, εἰ καθάπερ τινες. Gregorij Cyprij, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Εὐθύμιον Ἐπίσκοπον Μαδύτων τὸν θαυματουργόν.

Ἐπὶ τῶν μειζόνων, ἢ κατὰ ἀνθρωπίνην δύναμιν, ὥσπερ βάσεις ἀναβῆναι δεῖ. Gregorij Palamæ Archiepiscopi Thessalonicensis λόγος, εἰς τὴν εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων εἴσοδον, καὶ τὸν ἐν αὐτῇ θεοειδῆ βίον τῆς πανυπεράγνου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου.

Ἐπιφανέστατος μὲν ἦν. Ioannis discipuli sancti Epiphanij Cyprij, περὶ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Κωνσταντίας Κύπρου.

Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιών. Germani Archiepiscopi Constantinopolitani, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Παρθένου.

Ἑορτὴ μὲν ἁπάσας καὶ ὑμνῳδίας. Gregorij Episcopi Neocæsariensis, ἐγκώμιον εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς παναγίας Θεοτόκου.

Ἔστι μὲν τοῖς οὐκ ἀξίοις ἐπισφαλὲς τῆς κατ' ἀξίαν ἐφάπτεσθαι. Georgij Grammatici, ἐγκώμιον εἰς τὴν ἁγίαν μεγαλομάρτυρα Βαρβάραν.

Ἔστιν, ὡς ἔοικε, καὶ παρὰ τῶν σφόδρα δυσμενῶν, καὶ ἀδιαλλάκτων ἐχθρῶν. Asterij Episcopi Amaseæ, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους μάρτυρας.

Ἔτι μου τῇ μνήμῃ τὰ τοῦ Βαπτιστοῦ κρατεῖ. Anatolij Episcopi Thessalonicensis λόγος, εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου.

Ἔτους τεσσαρακοστοῦ δευτέρου τῆς βασιλείας Αὐγούστου. In sanctam Præcursoris Decollationē Auctorē Ioannis ipsius discipulū Euripum recognoscit, in fine. Ταῦτα πάντα ἔγραψα ἐγὼ Εὔριππος μαθητὴς Ἰωάννου, ὁ δεύτερος τῶν μαθητῶν αὐτοῦ κατ' ἀκρίβειαν, ἵνα πάντες οἱ ἀδελφοὶ ἐν Χριστῷ ἑορτάζωσι τὴν μνήμην, καὶ ἀνάπαυσιν τοῦ φιλοχρίστου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ, μηνὶ Αὐγούστῳ κθ'. *Hæc omnia scripsi ego Euripus Ioannis discipulus, secundus ex eius discipulis diligenter, vt omnes fratres in Christo celebrent illius memoriam, & mortem Christi amantis Ioannis Baptistæ, & Præcursoris. Mensis Augusti vigesimo nono.*

Ἔτους τριακοσιοστοῦ πέμπτου βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβοῦς καὶ παρανόμου βασιλέως Μα-

ξωτῶν. Athanasij Scribæ, μαρτύριον τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ Αἰκατερίνης. Ita enim in fine Vitæ concipitur. Ταῦτα ἐγὼ Ἀθανάσιος ταχυγράφος ἅμα δοῦλος ὑπάρχων τῆς κυρίας μου Αἰκατερίνης συνεγραψάμην τὰ ὑπομνήματα αὐτῆς ἐν πάσῃ σοφίᾳ. *Hæc ego Athanasius scriba famulus dominæ meæ Caterinæ composui Commentaria ipsius in omni sapientia.*

Εὐαγγελιστῇ Θεῷ λόγῳ πρέπει ὁ αἶνος. Nicephori Blammidæ λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Εὐαγγελιστήν.

Εὔκαιρον ἐν τῷ παρόντι τὸν ἀήττητον Ἰὼβ, τὸν τοῦ Θεοῦ θεράποντα. Leontij Presbyteri Constantinopolitani λόγος, εἰς τὸν Ἰὼβ τῇ μεγάλῃ Τετράδι.

Εὔκαιρον καὶ παναρμόνιον καὶ πρέπον τῷ παρόντι καιρῷ. Leontij Presbyteri Constantinopolitani, εἰς τὴν τοῦ Κυρίου Ἀνάστασιν.

Εὐλογητὸς ὁ Θεός. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Νηστειῶν.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ, εὔκαιρον μετὰ τοῦ Προφήτου Δαυὶδ εἰπεῖν σήμερον. Ephræmi Episcopi Chersonis de Miraculo sancti Clementis in puerum.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου Ἀρχιμανδρίτου Συκεών. Meminit septima Synodus Generalis Act. 4.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Cyrilli Monachi, & Presbyteri Scythopolitani, πρὸς Γεώργιον ἡγούμενον περὶ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάβα. ἐν κεφαλαίοις ἐνενήκοντα.

Εὐλογητὸς Θεὸς ὁ διεγείρας τὴν σὴν τιμίαν κεφαλὴν ἱερεῦ ὅσιε. Vita sanctæ Melaniæ. Auctor viuebat cum ipsa Melania. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς, ὁ διεγείρας τὴν σὴν τιμίαν κεφαλὴν ἱερεῦ ὅσιε, ἐπιζητῆσαι λόγον τὴν ἐμὴν ταπείνωσιν περὶ τοῦ βίου τῆς ἁγίας καὶ σὺν ἀγγέλοις τὴν κατοικίαν ἐχούσης μητρὸς ἡμῶν Μελάνης τῆς Ῥωμαίας, ὡς χρόνον με οὐκ ὀλίγον σὺν αὐτῇ διατετριφότα, καὶ ἐπιστάμενον ἀμυδρῶς τήν τε τοῦ συγκλητικοῦ γένους αὐτῆς διήγησιν, καὶ πῶς τοῦ ἀγγελικοῦ βίου ἐνήρξατο πάντα τὸν τῦφον τῆς κοσμικῆς δόξης πατήσασα. Et, Ταύτης καὶ μετὰ τὴν κοίμησιν αὐτῆς ἐπιβοῶμαι, ὅπως μεμνημένος τῶν ἁγίων αὐτῆς ἐντολῶν δυνηθῶ πάντα ὄκνον, καὶ λήθην, καὶ δισταγμὸν, καὶ διψυχίαν, καὶ ἀπιστίαν ἀποσεισάμενος ἐν μέρει ἐκφράσαι τὰ μέγιστα αὐτῆς κατορθώματα, ἅπερ αὐτὴ εὐαγγελικῶς κρύπτειν ἐσπούδαζεν. Et, Ὀλίγα οὖν ἐκ πολλῶν, ὅσα τε αὐτὸς αὐτοπροσώπως ἑώρακα, καὶ ὅσα παρ' ἑτέρων ἀκριβῶς μεμάθηκα γράψας, τὰ λοιπὰ τῇ σῇ φιλομαθίᾳ καταλεῖψαι ἐβουλήθην. Et, Ἐπεὶ δὲ σφόδρα ὠφελήθημεν ἠγωνισάμεθα ὀλίγα περὶ τῆς συντυχίας αὐτῶν διηγήσασθαι, ἅπερ αὐτὴ διὰ τὴν οἰκοδομὴν ἡμῶν πολλάκις ἀπήγγειλεν, ταῦτα κἀγὼ μετὰ πάσης ἀληθείας γράψω πρὸς τὴν τῶν ἐντυγχανόντων ὠφέλειαν. Et, Ἅπερ μετὰ χαρᾶς δεξαμένη καὶ τὸν σὺν αὐτῇ πρεσβύτερον, ὃν ἐκ τοῦ κόσμου λαβοῦσα θυσίαν τῷ Θεῷ προσήνεγκεν, οὗτος δὲ ἐστὶν ἡ ἐμὴ εὐτελότης, καὶ φησὶ πρὸς αὐτόν. *Benedictus Deus, qui tuum venerandum caput inuitauit, sacer Sacerdos vt à mea humilitate sermonem exquireres de Vita sanctæ, & quæ nunc cum Angelis habitat Matris nostræ Melaniæ Romanæ, tanquam qui cum ea non breue tempus contriuerim, sciamque exiliter Senatorium ipsius genus, nec non vitæ illius Angelicæ initia, omnem mundanæ gloriæ fastum conculcantis.* Et, *Eas post ipsius*

dormitionem inclamo, vt memor illius sanctorum preceptorum possim omni ignauia, obliuione, hasitatione, tristitia, & infidelitate propulsata, maxima illius facinora, etsi non ex integro enarrare, qua ipsa Euangelicis praeceptis nixa occultare studebat. Et, *Paucis itaque ex multis, & qua ipse oculis meis vidi, quaeque ex aliis accuratè addidici scripto mandatis, reliqua tua diligentia perquirenda relinquam.* Et, *Cum verò admodum vtile existimemus, pauca de illius colloquio enarrare, qua illa propter nostram adificationē sapius suggerebat, hac & ego cum omni veritate scribere ad legentium vtilitatem.* Et, *Qua cum gaudio accipiens, aduocat qui cum ea erat, Presbyterum, quem ex mundo arreptum sacrificium Deo obtulerat. Ille vero erat ego miserabilis, & dicit illi.*

Εὐφραινέσθωσαν οἱ οὐρανοὶ, καὶ ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. Isidori Archiepiscopi Thessalonicensis, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἔφη ὁ σωτήριος λόγος. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Δημήτριον.

Z

Ζωγραφεῖ μὲν καὶ λογογραφεῖ τὴν ἴσην τοῖς ἐντυγχάνουσι προξενοῦσαν ὠφέλειαν. Arsenij Archiepiscopi Corcyrensis, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν τὸν Πρωτόκλητον.

H

Ἡ ἀρχὴ τῶν ἰαμάτων καὶ δωρεῶν, καὶ χαρισμάτων τῶν δοθέντων ἡμῖν ὑπὸ Θεοῦ. Archippi Eremitæ ac Paramonarij. Narratio de Miraculo sancti Michaëlis Archangeli in vrbe Chonis patrato.

Ἡ βασίλισσα τῶν Ἀγγέλων, ἡ δέσποινα τῶν ἀνθρώπων, ἡ κυρία τοῦ κόσμου. Iosephi Bryennij λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου.

Ἡ δυὰς μὲν ἡ τῆς παρούσης εὐφροσύνης προσηγορία. Georgij Nicomediensis λόγος, εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ἤδη μοι τῷ πρὸς τὰς οὐρανίας δυνάμεις φίλτρῳ. Macarij Chrysocephali, ὁμιλίας εἰς τοὺς δύο ταξιάρχας, καὶ πρωτοστάτας τῶν Ἀγγέλων Μιχαὴλ, καὶ Γαβριήλ.

Ἤδη τῆς δεσποτικῆς πανηγύρεως παρακεχώρηται τὰ χαρίσματα. Leontij Constantinopolitani, εἰς τὰ προφωτίσματα, εἰς τὰ Βαΐα, καὶ εἰς τὴν ἔγερσιν τοῦ Λαζάρου.

Ἥκει δὲ λοιπὸν πρὸς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῶν ἄθλων ὁ λόγος. Ioannis Geometræ, εἰς τὰ πάθη τοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον.

Ἠκούσαμεν ἀδελφοὶ ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Leontij Hierosolymitani, εἰς τὴν παραβολὴν τοῦ ἐμπεσόντος εἰς τοὺς λῃστάς.

Ἥκουσιν πάντως ἡμῖν, ὦ φιλόχριστος πανήγυρις, καὶ φιλάγιον ἄθροισμα. Cosmæ Vestitoris, εἰς τὴν ἐπάνοδον τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Ἥκει τὸ ἐπίταγμα φέρων. Constantini Episcopi Tij, εἰς τὴν εὕρεσιν τοῦ τιμίου λειψάνου τῆς ἁγίας Εὐφημίας.

Ἡμεῖς ὁ τοῦ Χριστοῦ λαὸς ἡ ἁγία ποίμνη. Gregorij Nysseni, εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Θεόδωρον τὸν Τήρωνα.

Ἡ μὲν ἑορτὴ λέγεται καθαρσίων, ἣν ἐκ αὔτης ἄμυήτοι. Hesychij Presbyteri Hierosolymitani λόγος, εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἡ μὲν προθέσις τοῦ λόγῳ δικαία, ἡ δὲ ἐπιχείρησις τολμηρά. Gregorij, siue Georgij Cyprij Patriarchæ Constantinopolitani, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην.

Ἡ μὲν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ προαιώνιος βασιλεία οὔτε ἀρχὴν ἡμερῶν οὔτε ζωῆς τέλος ἔχει. Martyrium sancti Georgij. Scriptum est à famulo illius Pasicrate, vt ibidem legitur. Τὸ τηνικαῦτα ἀνέλαμψεν ὡς ἐν σκοτομήνῃ νυκτὶ ἀστὴρ διαφανὴς, καὶ λάμπων ὁ τοῦ Χριστοῦ τίμιος μαργαρίτης, Γεώργιός τις ὀνόματι ὁ ἐμὸς δεσπότης. *Tum illuxit veluti in nocte tenebricosa stella clara, ac placida Christi pretiosa Margarita, Georgius quidam nomine meus Dominus.* Et in fine. Ἐγὼ δὲ Πασικράτης δοῦλος Γεωργίου ἀκολουθήσας τῷ ἐμοῦ δεσπότῃ ἐπὶ πᾶσι τὰ ὑπομνήματα βεβαίως συνέταξα. *Ego verò Pasicrates famulus Georgij secutus in omnibus meum Dominum hæc commentaria firmiter conscripsi.*

Ἤγετό μέ τις πρόβλημα τῶν ἐκ πνεύματος, ἐπεὶ δὲ καὶ συμφερόντων. Ioannis Zonaræ λόγος, εἰς τὴν Σταυροπροσκύνησιν.

Ἡ πόθεν τὸ τῶν ἀῤῥήτοις λόγοις ἁρμονίας ἁρμοσαμένην. Iosephi Bryennij, εἰς τὴν Εὕρεσιν ἐν τῷ Σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον.

Ἡ πανυπέρτατος καὶ ἀδιαίρετος μία οὐσία. Theodori Episcopi Petrarum, βίος καὶ πολιτεία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Θεοδοσίου τοῦ Ἀρχιμανδρίτου πάσης τῆς ἐρήμου, τῆς ὑπὸ τὴν ἁγίαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλιν.

Ηὔξησεν ἡμῖν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀποστόλων. Georgij Nysseni, εἰς τὸν ἅγιον Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας.

Ἦχος σάλπιγγος, λύρα πνευματική. Chrysippi Presbyteri Hierosolymitani, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον.

Ἡ χθὲς τῆς Θεοτόκου γενεθλιακὴ πανήγυρις τῆς κοσμικῆς χαρᾶς. Cosmæ Vestitoris, εἰς τοὺς ἁγίους Ἰωακεὶμ καὶ Ἄνναν τοὺς γονεῖς τῆς Θεοτόκου.

Θ

Θαῤῥῶν μὲν τὸν λόγον ἐπ' ὀλίγον κἂν ἦν. Ioannis Geometræ λόγος, ἢ προπεμπτήριος εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπερενδόξου, καὶ δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου. Ipse de hac sua Oratione asserit, συνείλεκται δὲ καὶ ἡμῖν οὐ μόνον ὅσα παρὰ τῶν Εὐαγγελιστῶν τε καὶ Προφητῶν, ἀλλὰ καὶ ὅσα παρ' αὐτῶν τῶν ἀποκρύφων ἀνελεξάμεθα, σύμφωνα καὶ ταῦτα δηλαδὴ καὶ ἀκόλουθα τοῖς Εὐαγγελισταῖς καὶ Προφήταις καὶ τοῖς μεγάλοις καὶ θεοπνεύστοις πατράσι καὶ διδασκάλοις. εἴσεται δὲ πάντως ὅγε δίκαιος ἀκροατὴς καὶ κριτής. *Collegimus autem nos omnia quæ non tantùm Euangelistæ & Prophetæ, sed etiam quæ referuntur inter Apocrypha, consona tamen & conformia Euangelistis & Prophetis, & magnis, & numine inflatis Patribus & Magistris. Quæ omninò comperiet ita esse æquus Lector, & iustus iudex.*

Θαυμάσια τὰ ἔργα σου Κύριε ὁ μεγαλοφωνότατος Προφήτης Δαυίδ. Sisinnij Archiepiscopi Constantinopolitani λόγος, εἰς τὸ ἐν Χώναις θαῦμα τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.

Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον.

Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. εὔκαιρον μετὰ τοῦ Προφήτου. Ephræmij Martyris Chersonis Episcopi, περὶ τοῦ θαύματος, τοῦ εἰς παῖδα γενομένου παρὰ τοῦ ἱερομάρτυρος καὶ ἀποστόλου Κλήμεντος.

Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ φησὶν ὁ μέγας. Nicetæ Rhetoris, εἰς τὸν ἔνδοξον μεγαλομάρτυρα Παντελεήμονα.

Θεῖα τινὰ καὶ μεγάλα μυστήρια Θεοῦ φιλανθρωπίας γνωρίσματα. Theodori Presbyteri Magnæ Ecclesiæ λόγος, διαλαμβάνων, καθ' ὃν ἡ τῆς Θεομήτορος ἐσθὴς τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων ἐπεδήμησεν.

Θεοδόσιος ὁ ἀξιομακάριστος καὶ. Cyrilli Monachi & Presbyteri Scythópolytani, περὶ τοῦ βίου τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοδοσίου.

Θεὸς κύριος ἐπ' ὄρους ἐπέφανεν. Macarij Chrysocephali λόγος, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Θεὸς ὁ τὰ πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν ἐπιστάμενος. Iosephi Bryennij λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς Θεοτόκου.

Θεοῦ ἐν σαρκὶ δοξαζομένου γέννησιν. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν Χριστοῦ Γέννησιν.

Θεοῦ τοῦ παντοδυνάμου πλούσιον ἡμῖν λόγον χορηγοῦντος ἐν αὐξήσει Iosephi Bryennij λόγος, εὐχαριστήριος εἰς τὴν Θεοτόκον.

Θερμὸς ὁ ζῆλος εἰς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν, ἀλλὰ νωθρὸς ὁ λόγος εἰς τὴν τοιαύτην ἐξήγησιν. Eustratij Presbyteri, εἰς τὸν βίον καὶ πολιτείαν τοῦ μεγάλου Εὐτυχίου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως.

Θερμὸς ὁ πόθος, ἀλλ' ἀδρανὴς ὁ νοῦς· ζέων δ' ἔρως. Nicetæ Rhetoris, εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανεύφημον ἀπόστολον Βαρθολομαῖον.

Θυμηδίας μὲν πάντα θειοτάτη πανήγυρις ἑκάστοτε τυγχάνει. Germani Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὴν Εἴσοδον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

I

Ἰδοὺ ἡμῖν ἡ καλὴ τοῦ χρόνου ἐπέστη περίοδος. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Νηστειῶν.

Ἰδοὺ καὶ πάλιν ἑτέρα ἑορτὴ καὶ πανήγυρις φαιδρὰ τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου. Germani Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὴν Θεοτόκον, ὅτι ἀπετέθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα.

Ἰδοὺ καὶ πάλιν ἡμῖν ὁ ἱερὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπιδήμησε Πρόδρομος. Theodoti Daphnopatæ, εἰς τὴν ἀπὸ Ἀντιοχείας ἀνακομιδὴν τῆς τοῦ Προδρόμου χειρός.

Ἱερὸς μὲν καὶ θεσπέσιος ἅπας ὁ τῶν γενναίων μαρτύρων κατάλογος. Asterij Episcopi Amaseæ, εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα τοῦ Χριστοῦ Φωκᾶν.

Ἰσίδωρον τὸν γενναῖον λόγος ἐγκωμιάσαι. Nicolai Pepagomeni, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἔνδοξον μάρτυρα Ἰσίδωρον.

Ἱστορία

Ἱστορία μὲν τὸ παρὸν τουτὶ σύγγραμμα, καὶ παλαιὸν ἔργον. Basilij Seleuciensis libri duo, εἰς τὰς πράξεις τῆς ἁγίας καὶ πρωτομάρτυρος Θέκλης.

Ἰχθυηρὸν τῆς ἀποστολικῆς ἀγρείας τὸ δίκτυον. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον ἀπόστολον Ἀνδρέαν.

Ἰωάννῃ τῇ φωνῇ τοῦ Λόγου ταύτης ἀνατίθημι. Macarij Chrysocephali, εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Προδρόμου.

K

Καθάπερ τῇ ἱερᾷ τραπέζῃ, εἰς τόπ. Isidori Thessalonicensis Archiepiscopi λόγος, εἰς τὰ ἅγια τῶν ἁγίων.

Καθὼς ἐνεχώρει διεσαφήσαμεν. Ioannis Thessalonicensis. Ὅτι οὐδεμία διαφωνία, οὐδὲ ἐναντίωσις ἐν τοῖς Εὐαγγελισταῖς περὶ τῆς ἀναστάσεως.

Καὶ ἅπας μὲν βίος τῶν ἐναρέτων τὴν ἐρῶσαν ψυχὴν ἀρετῆς πρὸς μίμησιν ἐκκαλεῖται. Ioannis Diaconi Magnæ Ecclesiæ & Rhetoris, εἰς τὸν βίον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωσὴφ τοῦ Ὑμνογράφου.

Καὶ κυβερνήτης μὲν πρὸς ἄνεμον παρατεταμένος βίον. Nicephori Gregoræ, εἰς τὸν ἅγιον καὶ ἔνδοξον μεγαλομάρτυρα Μερκούριον.

Καὶ νῦν ἄρα τῶν πρὸς ἡμᾶς ὑπόθεσιν ἔχουσα λόγων ἡμέρα. Leonis Imperatoris, εἰς τὴν πανήγυριν Ἡλιοῦ τοῦ Προφήτου.

Καὶ πάλαι τῷ θείῳ Δαυὶδ περὶ ἡμῶν πάντων κηρύσσει τὸ Πνεῦμα. Georgij Hagiopolitæ λόγος, εἰς τοὺς ἀσωμάτους. καὶ διὰ τί πάντα τῇ θείᾳ Γραφῇ ἀποκέκρυπται. καὶ περὶ ῥητῶν, καὶ ἀρρήτων.

Καὶ πρότερον μὲν τὸν Θεὸν ἐν πάθει κηρύξαμεν. Nicolai Cabasilæ, εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου.

Καιρὸς δὴ λοιπὸν καὶ τὸ κεφαλαιωδέστατον τῶν θαυμάτων ἀφηγεῖσθαι τοῦ παρόντος. Miraculum sancti Martyris Demetrij de liberatâ ab obsidione Barbarorum Thessalonicâ. Auctor scribebat sub Imperatore Mauritio, & prorsus in obsidione scripsit. Μέγιστος οὗτος στρατὸς τῶν κατὰ τοὺς ἡμετέρους χρόνους ὤφθη, &c. τοσούτῳ τάχει τὴν ὁδὸν διανύσαι προσετάχθησαν, ὡς γνῶναι ἡμᾶς τὴν ἔφοδον αὐτῶν πλὴν πρὸ μιᾶς ἡμέρας, &c. ἃ δὲ αὐτοψεὶ κατιδὼν, καὶ ταῖς χερσὶν ἐψηλάφησα κατὰ τὸ ἀνατολικὸν τῆς πόλεως μέρος, ἔκ τε τῶν πολεμίων γεγενημένα, καὶ ὑπὸ μόνου Θεοῦ διασκεδασθέντα, καὶ ταῦτα μερικῶς διηγήσομαι. *Maximus hic exercitus fuit omnium, qui nostris hisce temporibus extiterunt, &c. Eâ velocitate rem conficere iussi sunt, vt nos eorum aduentum, non nisi vno die ante, cognouerimus:* Et, *Quæ ego oculis meis vidi & manibus tetigi in Orientali ciuitatis parte, cùm ab hostibus facta, tum à Deo solo dissipata, ea singillatim enarrabo.*

Καὶ τὴν ἐκκλησίαν ἄρα ἧς ὁ Χριστὸς κεφαλὴ, παρὰ δυοῖν κατατρεχομένην. Gregorij Cyprij Patriarchæ Constantinop. εἰς τὴν ἁγίαν μεγαλομάρτυρα Μαρίναν.

Καὶ τὸ λόγοις μὲν ἅπαντα τὰ τῶν ἁγίων ἑκάστου διεξιέναι. Philothei Patriarchæ Constantinopolitani, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους ἅπαντας, ἐν ᾧ καὶ τὸ περὶ τὸν ἄνθρωπον τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας ἐπιτομή.

Καὶ τοῦτο τὸ ἄκρας ἀγαθότητος γνώρισμα, ἀπόδειξις καὶ αὕτη μεγίστη. Ioannis Euchaitarum Episcopi λόγος, εἰς τὴν σύναξιν τῶν ἁγίων Ἀγγέλων.

Χαλαὶ ἡμῖν ἑορτασίμων ἀρχὰς ἡ παροῦσα πανήγυρις δείκνυσιν. Georgij Chartophylacis, εἰς τὴν εἰσαγωγὴν Θεοτόκου, ὅτε ἀπεδόθη ἐν τῷ ναῷ τριετίζουσα.

Καλὴ μὲν ἡ τῶν ψαλμῶν λύρα, θεόπνευστος ἡ τοῦ Πνεύματος. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὰ ἑπτὰ γυναικας.

Καλὸν μὲν τὸ ῥόδον τῆς ἐαρινῆς. Hesychij Presbyteri Hierosolymitani, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους Πέτρον καὶ Παῦλον.

Καλὸς μὲν ὁ τῆς εὐπειθείας νόμος. Georgij Nicomediensis, εἰς τὴν διαπόρησιν Ἰωσὴφ, καὶ πρὸς τὴν παρθένον διάλεξις.

Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον βασιλεύοντος τοῦ ἀσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ, καὶ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπικρατούσης. Martyrium SS. Ismaëlis, Sabellis & Manuelis. Auctor erat ijsdem σύγχρονος. Ὥσπερ καὶ αἱ τῶν ὑπομνημάτων πράξεις αἱ γενόμεναι ἐπ' αὐτοῖς διδάσκουσιν ἡμᾶς περιέχουσαι οὕτως. Βαλτασοῦ βασιλεύοντος ἐν τῇ χώρᾳ Περσῶν. *Quemadmodum & Commentaria de eorum rebus gestis, quæ eâ ipsâ ætate conscripta sunt, nos docent, his verbis. Peltano Imperatore in regione Persarum.*

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους βασιλεύοντος κατὰ συγχώρησιν τοῦ Χριστοῦ Σαβωρίου τινὸς τῶν Περσῶν. Martyrium SS. Acindini, Pegatij & Anempodisti. Scriptum est à præsente. Καὶ ταῦτα αὐτοῦ εὐξαμένου, ὤφθη αὐτοῖς στρατὸς Ἀγγέλων ὑπερμεγέθης, ὧν τὸ κάλλος ἡμᾶς τοὺς ὁρῶντας ἐπὶ τῆς γῆς ἔρριψεν. κειμένων δὲ ἡμῶν ἐπιπλεῖον, ἔστησαν οἱ ἅγιοι εἰς προσευχήν. Et, Καὶ ἑστώτων ἡμῶν καὶ θεωρούντων, ἠκούοντο ἡμῖν φωναὶ ἀναριθμήτων στρατῶν Ἀγγέλων λεγόντων. *Et hæc cùm ille orasset, apparuit illis exercitus ingens Angelorum, quorum pulchritudo, nos, qui videbamus, in terram dejecit. Cùm verò nos diu procumberemus, Sancti in oratione steterunt, &c. Et cùm nos staremus & videremus, audiebantur à nobis voces innumerorum exercituum Angelorum, dicentium.*

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἐβασίλευσε Διοκλητιανὸς ὁ τύραννος. Martyrium Sancti Procopij. Meminit septima Synodus Generalis Act. 4.

Κινεῖ με πρὸς τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν ἡ ἐν τοῖς θείοις Εὐαγγελίοις παραβολή. Gregorij Nysseni, ἐγκώμιον εἰς τὸν ὅσιον καὶ θεοφόρον πατέρα ἡμῶν Ἐφραὶμ τὸν Σύρον.

Κινήσωμεν ἀγαπητοὶ σήμερον ὡς κινύραν τὰ χείλη. Andreæ Cretensis λόγος, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Κλέπτει τοὺς πόνους τῶν ἐμπόρων ἡ συνεχὴς προσδοκία τῶν πόρων. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, ἐγκώμιον εἰς τὴν Θεοτόκον Μαρίαν.

Κλίνατέ μοι οὖς ἀδελφοὶ καὶ διηγήσομαι. Ephræm Syri λόγος ἐπιτάφιος εἰς τὸν μέγαν Βασίλειον Ἀρχιεπίσκοπον Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας.

Κεῖται ὑπὸ ἀγροῦ καὶ ῥεύματι ἐκ πηγῆς. Theodori Lascaris Ducæ, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Τρύφωνα.

Λ

Λάζαρος τὴν παρόντα συγκροτήσας σύλλογον. Andreæ Cretensis, εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον.

Λαμπρὰ καὶ παράδοξος ἡ παροῦσα ἑορτὴ ἡ ἑόρτη. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὸ γενέθλιον τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Λαμπρὰ μὲν ἡ τοῦ Πάσχα πανήγυρις. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα.

Λαμπρῶς πανηγυρίζει ἡ κτίσις σήμερον. Theodori Iunioris Homologetæ, εἰς τὸ γενέσιον τῆς Παρθένου. est Theodorus Studita.

M

Μαξιμιανὸς καὶ Μαξιμιανὸς βασιλεῖς καταστήσαντες διατάγματα εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Martyrium S. Theodori Teronis. Scriptum à præsente & vidente. In fine. Καὶ τέλος ἐπευξάμενος, καὶ εἰπὼν τὸ Ἀμήν, ὥσπερ ἐγγελῶν ... παρέδωκε τὴν ψυχήν. καὶ ὥσπερ ἀστραπὴν ἴδομεν ἀναληφθεῖσαν τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανόν. *Et tandem precibus effusis, dictoque Amen, veluti exultans animum reddidit, & veluti fulgur vidimus illius animam in cælum admissam, receptamque.*

Μαρτυρικὴ πανήγυρις σήμερον. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum, εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος, ἤτοι τὸν ἀνθισμόν.

Μάρτυρος παρέστηκε μνήμη. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν μάρτυρα Τρύφωνα.

Μὲ τὴν μὲν πολλοὶ τὸν χρόνον αὐτὸν ἀξιοῦσιν εἶναι. Nicephoris Blemmidæ, βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Παύλου τοῦ ἐν τῷ Λάτρῳ.

Μεγάλα τῆς περιουσίας τὰ χαρίσματα. Leontij Presbyteri Constantinopolitani λόγος, εἰς τὴν μεγάλην Παρασκευήν· καὶ εἰς τὸ πάθος τοῦ Χριστοῦ. καὶ εἰς τὸν Ἰώβ.

Μεγάλαι τε καὶ πολλαὶ καὶ ποικίλαι τοῦ ἀσωμάτου, καὶ μεγαλοσχήμοις. Pantaleonis Diaconi & Chartophylacis Magnæ Ecclesiæ, διήγησις θαυμάτων τοῦ παμμεγίστου καὶ πανενδόξου Μιχαὴλ τοῦ Ἀρχιστρατήγου, καὶ τῶν Ἀγγέλων Γαβριὴλ καὶ Ραφαήλ.

Μεγάλη μὲν ἡ παροῦσα ἡμέρα. Macarij Chrysocephali λόγος, εἰς τὴν τρίτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, ἐν ᾗ κατ' ἐξαίρετον ἡ τοῦ τιμίου Σταυροῦ τυγχάνει προσκυνήσεως.

Μεγάλη τῆς ἡμέρας ἡ δύναμις. Macarij Chrysocephali λόγος, εἰς τὴν ἁγίαν καὶ πανένδοξον ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ, καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Μεγίστην λόγων ὑπόθεσιν προτίθεται τοῖς πτωχοτάτοις ἡμῖν. Alexandri Monachi, ἐγκώμιον, εἰς τὸν Ἀπόστολον Βαρνάβαν.

Μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου. Eusebij Alexandrini, εἰς τὴν δευτέραν παρουσίαν τοῦ Κυρίου.

Μετὰ τὴν μακαρίαν καὶ ἐνδοξοτάτην ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ ἡμῶν. Methodij, vel, vt alij Metrodori, μαρτύριον τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου.

Μὴ θαυμάσῃς ὁ ἐμὸς μυσταγώγης, εἰ περί τι καὶ λαμπρὸν φθέγξομαι.

Michaëlis Pselli, πρὸς τὸν Πρωτοσύγκελλον περὶ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ.

Μητρὸς Θεοῦ ἑορτὴν τιμῶμεν. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν κοίμησιν τῆς Παρθένου.

Μιχαὴλ ὁ τῶν Ἀγγέλων Ἀρχιστράτηγος τοῦ λόγου μοι τοῦ παρόντος ὑπόθεσις. Chrysippi Presbyteri Hierosolymitani, & Chartophylacis sanctæ Resurrectionis, εἰς τὸν ἅγιον Ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ.

Μικροῦ Μακάριος διέφυγεν ὁ Αἰγύπτιος. Ioannis Hagiopolitæ, ἐγκώμιον ἐκ μέρους εἰς τὸν ἅγιον ἀπαντὴν Μακάριον τὸν Αἰγύπτιον.

Μοναχοὶ δύο ἐκ τῆς ἑῴας ὁρμώμενοι Σταυροῦ τὸν τόπον. Marcelli Archimandritæ, περὶ τῆς εὑρέσεως τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου καὶ Βαπτιστοῦ. Auctor narrationis colligitur ex eadem narratione.

Μόνος ἐν ἀνθρώποις τέλειος ἄνθρωπος ὁ τῆς δικαιοσύνης. Methodij Presbyteri Hierosolymitani λόγος, εἰς τὴν ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ εἰς Ἄνναν, καὶ εἰς τὸν Συμεών. In aliis est Timothei Presbyteri Hierosolymitani.

Μύστα τῶν ἀῤῥήτων ἱερουργημάτων Ζαχαρία. Cosmæ Vestitoris λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς τὸν προφήτην καὶ ἀρχιερέα Ζαχαρίαν.

Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν καλόν. Sophronij Patriarchæ Hierosolymitani, βίος καὶ πολιτεία τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας.

Μωσῆς ἐκεῖνος, ᾧ θάλασσα μὲν ὑποχωρεῖ, γῆ δὲ παραδόξως ἀνθρωπουργεῖ πηγάς. Isidori Thessalonicensis λόγος, εἰς τὴν γέννησιν τῆς Θεοτόκου.

N.

Νεόφυτός τις δοῦλος Θεοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ γένους Χριστιανῶν ὑπῆρχεν. Martyrium sancti Neophyti. Scriptum est à præsente & vidente. In fine. Ταῦτα δὲ μετεγράψαμεν παρατυχόντες τῷ κατ᾽ ἐκεῖνον καιρῷ· πρότερον μὲν Ἕλληνες τυγχάνοντες, μετέπειτα δὲ πιστεύσαντες τῇ ἐκείνου προτροπῇ. *Hæc verò nos transcripsimus, cum eo tempore viueremus, prius quidem infideles, postmodum illius adhortationibus fidem amplexati.*

Νικᾶται καὶ λόγων εὐφροσύνη τῆς σωτηρίου πανηγύρεως τὸ θαῦμα. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα.

Νόμος ἄνωθεν ἀθλητικός. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν ἅγιον Πρωτομάρτυρα Στέφανον.

Νόμος ἐστὶ φύσεως ταῖς μελίτταις μὴ ἀπαίρειν τῶν σιμβλῶν. Basilij Cæsariensis, εἰς Γόρδιον τὸν Μάρτυρα.

Νόμος οὗτος ἤνθησε πάλαι παρ᾽ Ἕλλησι, καὶ μέγα τῷ χρόνῳ τὸ κράτος εἰληφε. Nicephori Gregoræ, βίος καὶ πολιτεία καὶ ἄθλησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Μιχαήλου τοῦ Συγγέλλου.

Νῦν ἡ μέρα φωταγωγὸς καὶ σωτήριος. νῦν ἡλιολαμπὴς ἡ παροῦσα πανήγυρις. Isidori Archiepiscopi Thessalonicensis λόγος, εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν φώτων.

Ξ

Ξένον καὶ παράδοξον μυστήριον ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. Antonij Monachi, βίος καὶ πολιτεία τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεῶνος τοῦ Στυλίτου.

Ο

Ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Callisti Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἐπιλάμψοι μοι τὸ πολυπόθητον φῶς. Heliæ Monachi λόγος [illegible], εἰς τὴν Χριστοῦ γέννησιν, καὶ εἰς τοὺς ἁγίους πατέρας.

Οἶδα ὅτι ἀγαπητὸν ἡμῖν ὦ λαὸς τοῦ Θεοῦ. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν ἱέρωσιν τοῦ ναοῦ.

Οἱ μὲν ἄλλοι Εὐαγγελισταὶ τὴν κατὰ σάρκα γενεαλογίαν τοῦ Κυρίου. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα. καὶ εἰς τὸ Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος. καὶ εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Θεολόγον.

Οἱ μὲν εὖ εἰδότες ἀθλεῖν, τοῖς τῶν θεωμένων ἐφήδονται τρόποις. Cyrilli Alexandrini Archiepiscopi λόγος, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Οἱ μὲν ὁπλῖται Ῥωμαίων κατὰ νόμον. Gregorij Nysseni, ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας.

Οἱ μὲν σοφοὶ καὶ θεόπται Ἀπόστολοι. Ioannis Zonaræ, βίος τοῦ ἁγίου Σιλβέστρου.

Οἱ μὲν τοὺς γενναίους ἀγωνιστὰς εἰσιόντες, εὖ μὴ πολὺ τοὺς φθάσαντες. Demetrij Cydonij, εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστὴν, ἤγουν εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

Οἱ σφόδρα τῶν ἐρωμένων αὐτοῖς ἐφιέμενοι, καὶ τῇ τούτων μνήμῃ συνεῖναι διηνεκῶς ποθοῦντες. Iacobi Monachi ex Monasterio Corcinobaphi, εἰς τὴν τῆς προσφορᾶς τοῖς ἱερεῦσιν ἀπόδοσιν. καὶ εἰς τὸ, Ἐμεγάλυνε Κύριος ὁ Θεὸς τὸ ὄνομά σου. καὶ ἄλλα περὶ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας.

Οἱ τῆς ἀθλήσεως νικηταὶ, οὐράνιοι δὲ πολῖται, οἱ τοῦ Χριστοῦ στρατιῶται. Martyrium S. Longini Centurionis. Scriptum est à præsente & vidente. Καὶ τὸ μνημεῖον ἴδομεν ἀνεῳγμένον, καὶ φῶς ἔλαμψεν ἐν τῷ οἰκήματι κυκλόθεν. *Et sepulturam vidimus apertam, & lumen illuxit circumquaque in habitaculo.*

Οἱ τὸ διδασκαλικὸν πρὸς ἄλλους σπεύδοντες μεταδιώκειν ἀξίωμα. Leontij Neapolitani Cyprij, βίος τοῦ ἀββᾶ Συμεὼν τοῦ διὰ Χριστὸν ἐπονομαζομένου Σαλοῦ, ἐν κεφαλαίοις ξγ΄. διαλαμβάνων καὶ τὰ κατὰ τὸν ὅσιον Ἰωάννην.

Οἱ τοῖς θείοις καὶ μακαρίοις πατράσι συγγράφοντες τὰ ἐγκώμια. Ioannis Zonaræ, εἰς τὸν Ἱεροσολύμων Σωφρόνιον.

Οἱ τῶν ἄνω δωρεῶν ἀξιωθῆναι ἐπιποθοῦντες τὰς τῶν ἁγίων μνήμας. Narratio miraculi sancti Georgij, de puero in captiuitatem abducto, & præter spem liberato, Leone Phocâ tum copiarum præfecto. Scriptum est à præsente & vidente. Ταῦτα οὖν καὶ ἡμεῖς συνεγράψαμεν, ἃ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἑωράκαμεν, καὶ τοῖς ὠσὶν ἡμῶν ἠκούσαμεν εἰς δόξαν

ἐπιγνῶσιν (?) Θεοῦ καὶ αἶνον, ἵνα μὴ τῇ χρονίᾳ παραδρομῇ λήθης βυθοῖς καὶ ἀγνωσίας ἐπικλυσθῇ τὸ παράδοξον τοῦ θαύματος, γεγονὸς ἐπὶ τῆς ἡμετέρας γενεᾶς. *Hac igitur nos conscripsimus, quæ oculis nostris vidimus & auribus nostris audiuimus in gloriam & laudem Dei, ne temporis decursu obliuionis profunditate atque ignorantiæ immergatur hoc admirabile miraculum nostrâ ætate factum.*

Ὁ Κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum, εἰς τὴν μνήμην τοῦ μεγάλου τροπαιοφόρου μετὰ τρίτην ἡμέραν τοῦ Πάσχα τελουμένην.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σωτὴρ πάντων. Nicetæ Rhetoris λόγος, διηγηματικὸς περὶ τῆς ἀθλήσεως καὶ εὑρέσεως καὶ ἀνακομιδῆς τῶν λειψάνων τοῦ ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ πατὴρ πάντων τῶν ἐλπιζομένων. Michaelis Pselli λόγος, εἰς τὴν ἀνακομιδὴν τοῦ τιμίου λειψάνου τοῦ ἁγίου Πρωτομάρτυρος Στεφάνου. ἐκδοθεὶς αὐτοσχέδιος.

Ὁ λόγος οὗτος ὁ τῆς ὁσίας ἡμῖν τὸν βίον ἄριστα διαζωγραφήσας ἀγαθοῦ τινὸς ἐδεῖτο. Manuelis Palæologi Imperatoris Oratio. Ὅτι ἡ μὲν ἁμαρτία τὸ πάντων χείριστον· δεῖ δὲ μὴ ἀπογινώσκειν μήτε αὐτὸν μήτε ἕτερον, καὶ περὶ τῆς τοῦ Θεοῦ προνοίας καὶ φιλανθρωπίας. ἀναγινώσκεται μετὰ τὸ ἀναγνωσθῆναι τὸν βίον τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. *Peccatum rem omnium pessimam esse. Non esse desperandum neque de se, neque de alio. Et de diuina Prouidentia & humanitate. Legitur postquam lecta fuerit vita sanctæ Mariæ Ægyptiacæ.*

Ὁ λόγος τῷ μυροβλύτῃ Δημητρίῳ τὰ θαύματα. Ioannis Stauracij Chartophylacis Thessalonicensis λόγος, εἰς τὰ θαύματα τοῦ μυροβλύτου μεγάλου Δημητρίου.

Ὁ μέγας ἀπόστολος Παῦλος; ὁ τῶν μεγάλων μυστηρίων ἐξηγητής. Ioannis Monachi & Presbyteri Eubœæ λόγος εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Θεοτόκου.

Ὁ μὲν αἰσθητὸς ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἀνατέλλων. Procli Patriarchæ Constantinopolitani ἐγκώμιον, εἰς τὸν ἅγιον Πρωτομάρτυρα Στέφανον.

Ὁ μὲν θεοπάτωρ Δαυὶδ τὸ ἀειθαλές, καὶ μακάριστον. Nicetæ Rhetoris Paphlagonis, ἐγκώμιον εἰς τὸν μέγαν Νικόλαον τὸν μυροβλύτην καὶ θαυματουργόν.

Ὁ μὲν παλαιὸς τῶν ἀνθρώπων βίος μόνον θανάτῳ κατάδικος. Basilij Seleuciensis Episcopi λόγος, εἰς Θωμᾶν τὸν Ἀπόστολον.

Ὁ μὲν σκοπὸς εἷς ἐστιν. Gregorij Nysseni, εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ.

Ὁ μὲν σκοπὸς εἷς ἐστιν ἡμῶν, καὶ τῶν πρὸ ἡμῶν φιλοπόνων. Leontij Episcopi Neapolitani Cypriorum Insulæ, εἰς τὰ λειπόμενα τοῦ βίου Ἰωάννου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῦ Ἐλεήμονος.

Ὁ μονογενὴς υἱὸς, καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ. Cyrilli Monachi & Presbyteri Scythopolitani, περὶ τοῦ βίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου πρὸς Ἀββᾶν Γεώργιον καὶ ἡγούμενον, ἐν κεφαλαίοις ρθ΄.

Ὁπότε τὸ ἔαρ ἐπέστη τὰ τῶν σωμάτων στοιχεῖα. Ioannis Episcopi Eubœæ, λόγος ἱστορικὸς εἰς τὴν ἁγίαν τοῦ Χριστοῦ γέννησιν.

Ὄρθρος ἡμῖν φαεινότατος, εὐσεβείας, καὶ λαμπρῶν θαυμάτων περιοχή. Michaëlis Archimandritæ, εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Νικολάου.

Ὅσοι τῶν παλαιῶν βούλονται τοῖς βασιλεῦσιν χάριν ἐκτίνειν. Demetrij Cydonij λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Ὅσα μὲν τῷ παρόντι λόγῳ. Theodori Metochitæ Genici Logothetæ, ἐγκώμιον εἰς Γρηγόριον τὸν Θεολόγον.

Ὅσοι τῇ κενώσει τοῦ Λόγου, τῆς ἀληθείας περιαιρεθέντες τὸ κάλυμμα. Andreæ Cretensis λόγος, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Κυρίου.

Ὅταν εὕρωσιν οἱ φιλοπόται οἴνου φιάλας. Gregorij Nysseni λόγος, εἰς τὸν Ἀσπασμὸν τῆς παναγίας Θεοτόκου Μαρίας.

Ὁ τὸν μέγαν τῆς βροντῆς λόγον προτρεπόμενος ἐπαινεῖν. Nicetæ Rhetoris, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην.

Ὁ τὸν παρόντα συγκεκροτηκὼς σύλλογον τῆς χαρμοσύνου ταύτης. Iosephi ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Βαρθολομαῖον τὸν Ἀπόστολον.

Ὁ τοῦ Θεοῦ προαιώνιος καὶ ἀπερίληπτος καὶ παντοκράτωρ Λόγος. Gregorij Palamæ Episcopi Thessalonicensis, περὶ τῆς κατὰ σάρκα τοῦ Κυρίου ἡμῶν οἰκονομίας, καὶ τῶν δι᾽ αὐτῆς κεχαρισμένων τοῖς ὡς ἀληθῶς εἰς αὐτὸν πιστεύουσι. καὶ τὰ ἑξῆς.

Ὁ τῶν ἁγίων Πνευμάτων Κύριος καὶ πάσης σαρκὸς ἐξουσιαστής. Pantaleonis Diaconi & Chartophylacis Magnæ Ecclesiæ, ἐγκώμιον εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ.

Ὁ τῶν ἀΰλων Πνευμάτων Κύριος καὶ πάσης σαρκὸς ἐξουσιαστής. Pantaleonis Diaconi, εἰς τὸν μέγαν Ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ.

Ὁ τῶν κατὰ Θεὸν πολιτευμάτων βίος ἐξιστορούμενος, ὑπόθεσις εὐφροσύνης τοῖς φιλοθέοις καθίσταται. Gregorij Patriarchę, βίος καὶ πολιτεία, καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Λαζάρου, τοῦ ἐν τῷ Γαλησίῳ ὄρει.

Ὁ τῶν παρθενικῶν λαγόνων ἀνατείλας Χριστὸς ὁ Θεός. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμόν.

Οἱ δ᾽ αὖ ἐν ἥττου γένοιτο χεῖρον τὸ τοῦ ὑπὸ Θεοῦ πεπλασμένον. Manuelis Palæologi λόγος, περὶ τῆς εἰς τὸ ἡμέτερον γένος οἰκονομίας, καὶ προνοίας τοῦ Σωτῆρος.

Οὐδὲν ἀρετῆς τιμιώτερον, οὐδὲν τι λυσιτελέστερον. αὕτη γὰρ οὐ μόνον ἀλόγων. Philothei Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὸν βίον καὶ τὸ μαρτύριον τῆς ἁγίας Ἀνυσίας τῆς ἐν Θεσσαλονίκῃ.

Οὐδὲν ἡδύτερον ἢ περιχαρέστερον τῆς παρούσης ἂν κριθείη. Georgij Nicomediensis, εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ἁγίας Ἄννης.

Οὐδεὶς ἀθυμεῖ Παύλου ἀθλοῦντος. Procli Patriarchæ Constantinopolitani ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Παῦλον.

Οὐδὲν οὕτω παρασκευάζει χαίρειν. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὸν ἅγιον Δημήτριον.

Οὐδὲν ἀληθῶς τῶν ἐν ἀνθρώποις ἔχει τὸ στάσιμον. Andreæ Cretensis, εἰς τὸν ἀνθρώπινον βίον καὶ εἰς τοὺς κοιμηθέντας.

Οὐδέν, ὡς ἔοικε, τῆς ἀγάπης ἐστὶν ἰσχυρότερον. Leontij Episcopi Arabissi λόγος, εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον.

Οὐκ ἄρα μόνος αὐτὸς ἀκατάληπτος ὤν. Constantini Imperatoris Por-

phyrogennetæ, διήγησις ἀπὸ διαφόρων ἀθροισθεῖσα ἱστοριῶν περὶ τῆς εἰς Αὔγαρον ἀποσταλείσης εἰκόνος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ἐξ Ἐδέσσης μετακομισθείσης πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν.

Οὐ ξένα τῆς παρούσης ἡμῖν πανηγύρεως, οὐδ᾽ ἀλλότρια τῆς ἐπιφανοῦς ταύτης πόλεως. Nili Metropolitæ Rhodi, ἐγκώμιον εἰς τὴν ὁσίαν Ματρώναν ἐν τῇ νήσῳ Χίῳ.

Οὐ παλαιοῖς ἄρα μόνον, ἀλλὰ καὶ καινοῖς διηγήμασιν ἔδει καταπλουτῆσαι τὸν Πόντον. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum, βίος τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Δωροθέου τοῦ νέου, ἤτοι τοῦ ἐν τῷ Χιλιοκώμῳ.

Οὐ πολιτικὸν τοῦ πολλοῦ ζητήματος. Michaëlis Pſelli λόγος, ἐπὶ τῷ ἐν Βλαχέρναις γεγονότι θαύματι.

Οὐ πολὺς ὁ ἐν μέσῳ χρόνος. ἕκτος γὰρ ἔτος μόνον. Ioannis Geometræ λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Οὐρανίαν ὄντως καὶ θείαν ἔδει παρεῖναι γλῶτταν. Michaëlis Syncelli ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Διονύσιον τὸν Ἀρεοπαγίτην.

Οὐρανὸς, ἡ γῆ ταῖς τῆς χάριτος μαρμαρυγαῖς ὑπερφαιδρυνομένη σήμερον. Iacobi Monachi ex Monaſterio Coccinobaphi λόγος, εἰς τὴν σύλληψιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου Μαρίας.

Οὐρανῶν ἡ γῆ ταῖς τῆς χάριτος μαρμαρυγαῖς. Georgij Nicomedienſis λόγος, εἰς τὴν σύλληψιν τῆς παναγίας Θεοτόκου.

Οὐ τὰ σπουδαῖα μόνον αἱρεῖται. Michaëlis Pſelli, εἰς τὴν μεγάλην κυριακὴν ἑορτὴν τῆς ἁγίας Ἀγάθης, καὶ εἰς τὰς μαγγανείας αὐτῆς.

Ὁ χριστῶν πώποτε τὴν ἰδίαν ἐνεργείαν αἰνομεῖ. Germani Patriarchæ Conſtantinopolitani, εἰς τὴν κοίμησιν τῆς παρθένου. Eodem modo incipit alia eiuſdem Oratio, εἰς τὸν Ἀρχιστράτηγον Μιχαήλ.

Π

Πάλαι ἱκανῶς, ὡς οἷόν τε διὰ βραχέων τὰ περὶ παρθενίας ἐν τοῖς περὶ ἁγνείας. Methodij Epiſcopi Patarenſis & Martyris, εἰς τὸν Συμεῶνα, καὶ εἰς τὴν Ἄνναν τῇ ἡμέρᾳ τῆς Ὑπαπαντήσεως, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Θεοτόκον.

Πάλαι μὲν ἐγκωμιάζειν τὰ τοῦ μεγίστου μάρτυρος Λουκιλλιανοῦ ἀριστείας ἱεμένος. Photij Sceuophylacis ſanctorum Apoſtolorum, & Logothetæ laudatio, εἰς τὸν ἅγιον ἱερομάρτυρα Λουκιλλιανὸν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ.

Πάλαι μὲν οὖν ἡ τοῦ Μωσέως ῥάβδος τὸ Ἰσραηλιτικοῦ. Ioannis Xiphilini λόγος, εἰς τὴν τρίτην κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, καὶ εἰς τὴν Σταυροπροσκύνησιν.

Πάλαι Συμεὼν ἐν ἀγκάλαις βαστάζει τὸν δεσπότην. Anaſtaſij Antiocheni λόγος εἰς τὴν Ὑπαπαντήν.

Πάλιν ἀποστολικὴ κατεστράπτει πανήγυρις, καὶ πάλιν ἐγὼ τοῖς θιασώταις. Procopij Diaconi & Chartophylacis, ἐγκώμιον εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν Μάρκον.

Πάλιν ἑορτῆς μυστήριον, καὶ πάλιν ὁ ἐμὸς λαὸς χορευτὴς μυστικός. Germani Patriarchæ Conſtantinopolitani λόγος, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ.

Πάλιν ἡμᾶς ἡ μεγαλόφωνος φωνή. Anatolij Epiſcopi Theſſalonicenſis, εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου.

Πάλιν

Πάλιν ἡμῖν δυὰς ἀδιάλυτος ἥκει μὲν, τὸ ἐν ἡμῖν συζυγία ἀδιάζευκτος ἦλθεν. Sophronij Archiepiscopi Hierosolymitani ὁμιλία εἰς τοὺς ἁγίους Πέτρον καὶ Παῦλον.

Πάλιν Ἰωάννης ὁ μέγας, ὁ πρόδρομος τοῦ Λόγου φωνή. Macarij Chrysocephali, εἰς τὴν ἀποτομὴν τῆς κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.

Πάλιν Ἰωάννης ὁ τὴν γλῶτταν χρυσοῦς, καὶ πάλιν ἡμῖν ἐπιφανὴς ἑορτή. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum, εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς ἱεράρχας Βασίλειον, Χρυσόστομον καὶ Γρηγόριον.

Πάλιν ὁ πάλαι ἐγὼ τὸν νοῦν ἐπὶ τὴν Βηθλεὲμ ἐκπετάσαι βούλομαι. Ioannis Monachi & Presbyteri Eubœæ λόγος, εἰς τὰ ἅγια νήπια, τὰ ἐν Βηθλεὲμ ἀναιρεθέντα, καὶ εἰς τὴν Ῥαχήλ.

Πάλιν τοῖς εὐσεβέσι πανήγυρις, καὶ πάλιν μυστήριον ἕτερον. Ioannis Zonaræ ὑπόμνημα, εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Σωτῆρος.

Πάλιν ὑψοῦται Σταυρὸς, πάλιν ἡ κτίσις ἀγάλλεται. Pantaleonis Presbyteri Byzantini λόγος, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Πάλιν χαρᾶς εὐαγγέλια· πάλιν ἐλευθερίας μηνύματα. Gregorij Episcopi Neocæsariensis λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς παναγίας Θεοτόκου.

Πᾶσι τοῖς ἀνθρώποις περὶ κακῶν μὴ ἀμυήτους ὑπάρχειν. Polycarpi Ascetæ, περὶ τοῦ βίου τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς.

Πάντες οἱ παλαιοὶ ἱστοριογράφοι τὰ μὲν ἐκ προγενεστέρων αὐτῶν. Georgij Archiepiscopi Alexandrini βίος καὶ πολιτεία, καὶ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

Παντὸς ἔργου τε καὶ λόγου, καὶ διανοίας ἡγείσθω Θεός. Ioannis Thessalonicensis Episcopi ὕμνος εἰς Θεὸν, καὶ εἰς τὸν πανένδοξον ἀθλοφόρον Δημήτριον ἐν μερικῇ διηγήσει τῶν αὐτοῦ θαυμάτων.

Παραγγελλομένης τῆς τοῦ Χριστοῦ γεννήσεως ἑορτῆς. Eusebij Alexandrini λόγος, εἰς τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ.

Παράδοξος ἡ πανήγυρις, ὅτι καὶ τὸ ὑπὲρ ἧς συγκεκρότηται. Gregorij Archidiaconi & Referendarij Magnæ Ecclesiæ Constantinopolitanæ λόγος, ὅτι νόμοις ἐγκωμίων οὐχ ὑπόκειται τὸ παράδοξον· καὶ ὅτι πατριάρχαι τρεῖς ἀνέξιξαντο σημαγγεῖον εἶναι Χριστοῦ, ὑφ' ὧν τὰ Ἔδεσσα μετ' ἐννακόσια ἔτη καὶ ἐννέα καὶ δέκα μετηγάγετο σπουδῇ Βασιλείως ἐν ἔτει ,ςυνϛ΄.

Παραδόξων πραγμάτων διαπαράδεκτος ἡ διήγησις, ἀλλ' οὐ τοῖς τῇ ἡμέτερου καὶ θείου πληρώματος. Constantini Acropolitæ Magni Logothetæ μαρτύριον εἰς τὸν ἅγιον μάρτυρα Νεόφυτον.

Πάρεστιν ἡ μνήμη Δημητρίου τοῦ μάρτυρος. Gregorij Diaconi & Referendarij ἐγκώμιον, εἰς τὸν μάρτυρα Δημήτριον.

Παρ' ἡμῖν δ' οὖν οὐ πάντα τὰ κατὰ, τὸ τοῦ λόγου. Ioannis Euchaitarum Metropolitæ, εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου, ἤτοι τοῦ Πεζοῦ.

Παρθενικὴ πανήγυρις σήμερον τὴν γλῶτταν ἡμῶν. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, ἐγκώμιον, εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

Πᾶσαι μὲν αἱ μαρτυρίαι καὶ πανηγύρεις θαυμαστὴν λαμπρότητα. Procli Patriarchę Constantinopolitani, ἐγκώμιον, εἰς τὴν ἁγίαν Παρθένον καὶ Θεοτόκον.

Πᾶσα ἑορτὴ καὶ πρᾶξις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ephræmij Syri λόγος, εἰς τὴν Σπουδήν.

Πᾶσα μὲν μαρτύρων Χριστοῦ τερπνὴ καὶ πανήγυρις. Michaëlis Monachi, ἐγκώμιον εἰς τὸν πανένδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἀπόστολον Φίλιππον.

Πᾶσα μὲν σωτήριος ἑορτή. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Παῦλος ὁ Ἀπόστολος Ἑβραῖος μὲν ἦν τὸ γένος. Theodoriti Scutariotæ, εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου Παύλου τοῦ Ἀποστόλου.

Πηδᾷ καὶ χαίρει ὡς τὰ πολλὰ προθυμίαις τόνοις νευρούμενον. Andreæ Cretensis λόγος, εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου.

Πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις ἐκ τῆς ἀποστολικῆς ἐπιτραπεὶς παραινέσεως, ὦ Θεόφιλε. Gregorij Presbyteri Cæsareæ Cappadociæ λόγος, εἰς τοὺς ἁγίους τ', καὶ ιη' πατέρας, καὶ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα.

Περὶ ταύτης γε μέντοι, περὶ ταύτης τῆς φιλομάρτυρος ἔγωγε οὐδέν τι σαφές. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum λόγος, εἰς τὴν μνήμην τῆς ὁσιομάρτυρος Εὐσεβείας τῆς ἐν Εὐχαΐταις.

Περὶ τῆς κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας πολλοὶ διεξῆλθον τῶν πάλαι διδασκάλων. Epiphanij Monachi & Presbyteri, περὶ τοῦ βίου τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ τῆς ζωῆς αὐτῆς χρόνων. Vnde sua hauserit ipse in principio Orationis sic narrat: Ἐγκωμιασταὶ μὲν αὐτῆς πολλοὶ ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων γεγόνασιν· οὐδεὶς δὲ αὐτὴν περὶ τῆς βιώσεως αὐτῆς, καὶ τῶν χρόνων ἢ τῆς ἀναστροφῆς, ἢ τοῦ τήξεως ὀρθῶς καὶ ἀναντιρρήτως ἐσήμανεν. ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιχειρήσαντες καὶ μέρη τινὰ εἰπόντες οὐκ ὠρθοτόμησαν, ἀλλ' ἑαυτοῖς ἐγένοντο κατήγοροι, οἷον Ἰάκωβος Ἑβραῖος, καὶ Ἀφροδισιανὸς Πέρσης, καὶ ἄλλοι τινὲς μόνον περὶ τῆς γεννήσεως αὐτῆς εἰπόντες, εὐθέως ἀπεσιώπησαν. περὶ δὲ τῆς κοιμήσεως αὐτῆς Ἰωάννης ὁ Θεσσαλονικεὺς πολυθρύλλητον ποιησάμενος λόγον, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐπεσκίασεν. καὶ ἕτερος δὲ Ἰωάννης ἑαυτὸν Θεολόγον ἐπιγράψας, τὸ τοῦ ψεύδους ἔγκλημα ἐφ' ἑαυτὸν ἐπεσπάσατο. Ἀνδρέας δὲ ὁ ἐξ Ἱεροσολύμων ἐπίσκοπος Κρήτης, ὀλίγα τινὰ εἰπὼν, καὶ ὀρθοτομήσας εἰς ἐγκωμίου τάξιν τὴν διήγησιν ἔστησεν. ἡμεῖς δὲ τοὺς πολλοὺς διευκρινησάμενοι, καὶ συλλέξαντες τὰ εὔπορα καὶ βέβαια, καὶ ἀληθῆ ἔκ τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐσεβίου τοῦ ἐπονομαζομένου Παμφίλου, καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν συγγραφέων καὶ διδασκάλων, ἁπλαῖς ταῖς λέξεσι τοῖς ποθοῦσι τὰ περὶ αὐτῆς παρεστήσαμεν, καὶ ἑκάστου τὸ ὄνομα παρ' οὗ ἐφ' τι ἠγάβομεν ἐπὶ τοῦ μετώπου σημαίνομεν. ἵνα μὴ δόξῃ τισὶ διαβάλλειν ἡμᾶς ὡς ἴδιόν τι προσθεῖναι, ἢ ὑφεῖλαι· κἂν ἐκ τῶν ἀποκρύφων τι λάβωμεν, ἢ ἐξ αἱρετικῶν μηδεὶς ἡμᾶς ἐπιμεμφέσθω. αἱ γὰρ παρὰ τῶν ἐχθρῶν μαρτυρίαι ἀξιοπιστότεραι εἰσὶν, ὥς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος. ἀλλὰ καὶ ὁ θαυμάσιος Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀρχιεπίσκοπος αὐτὸ τοῦτο ἐποίησεν, ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως Δαυὶδ εἰς τὴν γενεαλογίαν τοῦ Ἰωσὴφ τοῦ μνηστευσαμένου τὴν πανάμωμον καὶ Θεοτόκον Μαρίαν. καὶ τὰ ἑξῆς.

Laudatores porro illius multi ex SS. Patribus fuere, sed nullus de eius Vitâ, annis, educatione & vita fine certa assertaque pronuntiauit. Verũ & ipsi qui ad hoc ipsum manus admouerũt, & quæ ĩ singulatim narrauerũt, non rectè rẽ peregerunt; immò alter alterũ improbauit, qualis fuit Iacobus Hebræus & Aphrodisianus Persa, & alij, qui principijs de eius Natiuitate prolatis, illico sibi silentiũ indixerunt. In eius verò dormitione Ioan-

nes Thessalonicensis, quanquam Orationem satis prolixam edidisset, non multam laudem consecutus est: & alias Ioannes qui Theologi nomen sibi vendicat, notam mendacis in sese accepit. Andreas verò Hierosolymitanus Cretensis Episcopus, paucis pronuntiatis, cum rem tetigisset, narrationem suam in laudationem conuertit. Nos multis examinatis, & credibilibus ac stabilibus nec non & veris in vnum collatis, ex Eusebij Pamphyli Historiâ Ecclesiasticâ & ex aliis Scriptoribus & Doctoribus sermone simplici cupientes res illius proponemus, cuiuscunque nomen, ex quo aliquid exhausimus in fronte proponentes, ne quis nos auersandi argumentum sibi assumat, quasi ex nostris aliquid addiderimus aut detraxerimus: Nemóque de nobis queratur si quid ex Apocryphis aut Hæreticis in medium proferamus. Testimonia enim ex aduersariis comparata, multò fide digniora sunt, vt tradit Magnus Basilius. Et admirabilis Cyrillus Episcopus Alexandrinus hoc idem perfecit, ab Abrahamo vsque ad Dauidem Iosephi sponsi immaculatissimæ & Deiparæ Mariæ genealogiam, &c.

Πίστις προηγεῖται περὶ Εὐθυμίου. P. Epistolæ. Vitæ, Ὁ μονογενὴς Υἱὸς καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ. Cyrilli Monachi, & Presbyteri Scythopolitani, περὶ τοῦ βίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου πρὸς Ἀββᾶν Γεώργιον καὶ ἡγούμενον, ἐν κεφαλαίοις νϑ.

Πολλαὶ καὶ διάφοροι πανηγύρεις τὸν ἀνθρώπινον φαιδρύνουσι βίον. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Πολλαὶ καὶ μεγάλαι τοῦ ἀσωμάτου, καὶ μεγαλοπρεποῦς Ἀρχαγγελικοῦ σου. Michaëlis Synadorum Episcopi, διήγησις τῶν παμμεγίστων θαυμάτων τῶν ἁγίων Ἀρχαγγέλων.

Πολλοὶ μὲν ἤδη πολλάκις ἀγαπητοὶ ποικίλας ἡμῖν διδασκαλίας προτεθείκασιν. Leontij Presbyteri Constantinopolitani, εἰς τὸν Βαπτιστὴν Ἰωάννην.

Πολλοὶ μὲν τῶν ἁγίων κατὰ διαφόρους χώρας. Michaëlis Monachi, περὶ τοῦ βίου Θεοδώρου ἡγουμένου μονῆς τῶν Στουδίου.

Πολλοί μοι πολλάκις τῶν ἀρετῇ καὶ συνέσει διαπρεψάντων προσώπων ὅποτε ὅσα παραινοῦντες. Nicephori Gregoræ, εἰς τὴν ἁγίαν Θεοφανὼ τὴν Βασιλίδα.

Πολλοὶ πολλάκις τοῦ πεῖραν τῶν πολυτίμοις ἐνσημαινομένων μαργαρίτας δοκιμασίᾳ τῇ πλείονι τῇ τοιαύτῃ. Iacobi Monachi ex Monasterio Coccinobaphi λόγος, περὶ τῆς Εἰσόδου τοῦ ναοῦ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Πολλοὶ τῶν μεγάλων ἀνθρώπων τὴν παρθενίαν θαυμάζουσι. Amphilochij Episcopi Iconiensis, εἰς τὴν Θεοτόκον, καὶ εἰς τὴν Ἄνναν, καὶ εἰς τὸν Συμεῶνα, καὶ εἰς τὴν Ὑπαπαντὴν τοῦ Κυρίου.

Πολλοῖς καὶ διαφόροις ὅπλοις ὁ γεγυμνασμένος. Timothei Presbyteri Antiocheni, εἰς τὸν Σταυρὸν καὶ εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Πολλῶν ὄντων καὶ μεγάλων, ὑμνοῦσιν οὐδὲ συνιδεῖν ῥᾴδιον. Nicolai Cabasilæ λόγος, εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Δημήτριον.

Πρόκειται ἡμῖν μεγίστης ὠφελείας ὑπόθεσις. Theosterίcti Monachi, ἐπιτάφιος εἰς τὸν ὅσιον πατέρα καὶ ὁμολογητὴν Νικήταν.

Πρόκειται σήμερον ἡμῖν εἰς προσκύνησιν, καὶ πνευματικὴν ἑστίασιν. Euthymij Monachi, εἰς τὴν προσκύνησιν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ εἰς τὰ ἐγκαίνια τῆς ἁγίας αὐτῆς Σοροῦ, τῆς ἐν Χαλκοπρατείοις.

Πρόκειται μὲν τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐπὶ φύσεως. Sancti Eustathij & filiorum Vita, scripta ante Simeonem Metaphrastem, & à Synchrono sancti Eustathij, vt colligitur ex eius Proœmio, in quo legitur. Οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τὰ προσθήκην προστεθῆναι ταῖς τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν ἐγγράφοις ἀνδραγαθίαις, καὶ τὰ νῦν ἐν τοῖς καιροῖς ἡμῶν κατορθωθέντα, πρὸς εὐεργεσίαν μὲν τῶν ἀκουόντων, ἐπιστροφὴν δὲ τῶν φασκόντων μὴ δύνασθαι νῦν τοιαῦτα κατορθοῦσθαι, οἷα ἐν τοῖς παλαιοῖς χρόνοις· ἵνα γνῶσιν πάντες, πῶς ὅτι καιρῶν δυσχέρειαι, οὐδὲ ἀναστροφὴ ἀπηγορευμένου βίου ἐμπόδιον γίνεται πρὸς κατόρθωσιν ἔργων. *Pari itaque ratione mihi propositum, antiquorum hominum rectè gestis facinoribus & scriptioni demandatis, & quæ nunc nostra hac ætate rectè perfecta sunt addere, vt bene fiat ijs qui audiunt; & conuertantur illi, qui asserunt, non posse hoc tempore laudabiliter perfici quæ antiquo æuo absoluebantur; & agnoscant omnes, neque annos, neque temporum difficultates, neque vitæ detestandæ consuetudinem impedimento esse rerum optimarum ac facinorum absolutioni.*

Περικοπτέῳ τὴν θυσίαν ὁ Χριστὸς ἐστεφάνωσεν ταῦρον αὐτὸν ἰδών. Hesychij Presbyteri Hierosolymitani ἐγκώμιον, εἰς Προκόπιον τὸν μάρτυρα.

Πρὸς ὑψηλοτάτην περιωπὴν ἡμῖν ὁ λόγος ἀναδραμών. Georgij Nicomediensis, εἰς τὸ Εἱστήκεισαν παρὰ τῷ Σταυρῷ τοῦ Ἰησοῦ ἡ μήτηρ αὐτοῦ· καὶ εἰς τὴν θεόσωμον ταφὴν τοῦ Κυρίου.

Πρέπτισιν ἐν ἱερᾷ διαγόντων ἀνθρώπων ἀγαλλιάσει. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ Σταυροῦ.

Πρότερον ἡ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἐπανηγυρίζετο πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημία. Leonis Imperatoris λόγος, τῇ Κυριακῇ τῶν Ἁγίων πάντων.

Προτρέπουσί μου πρὸς εὐφημίαν τὴν γλῶτταν. Theodori Quæstoris ἐγκώμιον Γεωργίου τοῦ μάρτυρος.

Προτυπῶν καὶ προδιαχαράττων ὁ μακάριος Μωσῆς. Philothei Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὴν τρίτην τῶν νηστειῶν Κυριακήν, ἤτοι τῆς Σταυροπροσκυνήσεως.

Προφητικῶς ἡμᾶς καὶ σήμερον. Amphilochij Episcopi Iconiensis, εἰς τὸν Συμεῶνα.

Πρώην μὲν ἐκ παρθενικῶν λαγόνων ἀνατείλαντος τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης. Leonis Imperatoris λόγος εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια.

Πρώην μὲν ἡμᾶς ἡ ζῶσα τῆς ἀληθινῆς θεολογίας πηγή. Nicetæ Rhetoris, εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανεύφημον Ἀπόστολον Ἰάκωβον.

Πρώην μὲν ἡμῖν, ὦ ἐπωφελῆ τῆς Ἐκκλησίας τὰ πνευματικὰ θέατρα. Basilij Episcopi Seleuciensis, εἰς τὴν ἁγίαν Πεντηκοστήν.

P

Ῥήτορσι μὲ καὶ σοφισαῖς ἡ πᾶσα σπουδή. Theodori Studitæ ἐπιτάφιος, εἰς Πλάτωνα τὸν ἑαυτοῦ πνευματικὸν πατέρα.

Σ

Σάλπιγξ ἡμᾶς ἀποστολικὴ πρὸς πανήγυριν ἤθροισε. σάλπιγξ. Hesychij Presbyteri Hierosolymitani ἐγκώμιον, εἰς τὸν ἅγιον Ἀνδρέαν τὸν Ἀπόστολον.

Σαλπίσατε φησὶν ἐν νεομηνίᾳ σάλπιγγος, ἐν εὐσήμῳ ἡμέρᾳ ἑορτῆς. Prochori περίοδος τοῦ ἁγίου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου.

Σήμερον ἡμῖν ὦ ἀεὶ πανηγύρεις λόγον ἱερόν. Anastasij Antiocheni λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς παναγράντου Θεοτόκου.

Σήμερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐν τῷ Σταυρῷ. Gregorij Mitylænei λόγος, εἰς τὰ ἅγια πάθη τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Σκοπὸς μὲ καὶ τέλος ἐναγομένοις ἡμῖν πρός. Michaëlis Pselli, εἰς τὰ θαύματα τοῦ ἀρχιστρατήγου Μιχαήλ.

Σοφὸν ἢ ἀκατάληπτον χρῆμα, καὶ τῇ οἰκουμένῃ ὠφέλιμον. Marci Monachi & Hegumeni sancti Patris nostri Sabæ, εἰς τὸν βίον, καὶ τὰ θαύματα τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τῆς Ἀκραγάντων Ἐκκλησίας.

Σπουδαιότερος ὦ φίλοι κηρύξ. Procli Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὰ Βαΐα.

Σταυροῦ ἑορτὴ πρόκειται σήμερον. Iosephi Archiepiscopi Thessalonicensis λόγος, εἰς τὸν τίμιον καὶ ζωοποιὸν Σταυρόν.

Σταυροῦ πανήγυριν ἄγομεν, καὶ τὸ τῆς Ἐκκλησίας ἅπαν. Andreæ Cretensis λόγος, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Σταυροῦ πανήγυρις καὶ τίς ὁ σκιρτήσειεν. Sophronij Patriarchæ Hierosolymitani ἐγκώμιον, εἰς τὴν ὕψωσιν τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, καὶ εἰς τὴν ἁγίαν Ἀνάστασιν.

Σταυροῦ πρόκειται σήμερον ἑορτή. Iosephi Patriarchæ Thessalonicensis, vt supra.

Συγκαλεῖ ἡμᾶς ὦ ἄνδρες, Γρηγόριος ὁ πάνυ. Gregorij Presbyteri ἐγκώμιον εἰς τὸν βίον τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ. λέγουσιν ὅτι τοιοῦτος συγγραφεὺς Γρηγόριος μαθητὴς ἦν τοῦ Θεολόγου. sic notatur in margine Manuscripti.

Συγκαλεῖ πάντας ἡμᾶς εἰς τὴν οἰκείαν ἑστίασιν, ἡ πολυτελὴς τῆς χαρᾶς εὐωδία. Iacobi Monachi ex Monasterio Corcinobaphi λόγος, εἰς τὸ γενέσιον τῆς ὑπεραγίας ἡμῶν Θεοτόκου.

Σημεῖα τῆς δεσποτικῆς Ἀναστάσεως τῇ πνευματικῇ εὐωχίᾳ. Leontij Presbyteri Constantinopolitani λόγος, εἰς τὸ ἅγιον Πάσχα.

Σὺ μὲν ὦ ἀγαθὲ τοῦ ὑπεραγάθου δοῦλε Θεοῦ. Constantini Acropolitæ νέου Μεταφραστοῦ, εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Θεόδωρον τὸν Τήρωνα.

Συμεώνην τὸν πάνυ, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης. Theodoreti Episcopi Cyri, βίος Συμεὼν τοῦ Στυλίτου: Mentio habetur in septima Synodo Generali Act. 4.

Συμφυὴς τῷ κόσμῳ καὶ σύγχρονος, καὶ τοῖς ἐν αὐτῷ κρείττοσιν ἀγῶσιν. Iosephi Bryennij λόγος, κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης Παρασκευῆς περὶ τῆς τοῦ Κυρίου Σταυρώσεως.

T

Τὰ τοῦ μεγάλου καὶ ἐνδόξου μάρτυρος διηγεῖσθαι μέλλων ἀνδραγαθήματα. Ioannis Monachi, ὑπόμνημα, ἤγουν ἐξήγησις τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Ἀρτεμίου, συλλεχθὲν ἀπὸ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Φιλοστοργίου καὶ ἄλλων τινῶν.

Ταῦτα ἐστὶ τὰ πάθη τῶν μαρτύρων Ἰουλιανοῦ, Βασιλίσσης, καὶ τῶν λοιπῶν. οἱ ὄντες μάρτυρες τὸ αἰώνιον. Martyrium SS. Iuliani, Basilissæ & sociorum. Scriptum est à præsente & vidente. Μακάριοι ὅσοι ἴδον καὶ ἐπίστευσαν· μακαριώτεροι δὲ οἱ μὴ ἑωρακότες καὶ πιστεύσαντες. ἡμεῖς δὲ ἐπεὶ ἴδομεν τοῖς ἡμετέροις ὀφθαλμοῖς τὰς τῶν μαρτύρων πράξεις γράφομεν. ὅθεν ἡμῖν μικρὸν μέρος μακαριότητος πιστεύομεν ἔσεσθαι. *Beati qui non viderunt & crediderunt: Beatiores qui non viderunt & crediderunt. Nos porrò, qui nostris hisce oculis Martyrum gesta perspeximus, ac scripto mandamus. Hinc nobis exiguam beatitatis partem credimus adfuturam.*

Τὰ ψυχωφελῆ καὶ θεάρεστα τῶν ἁγίων πατέρων ἀνδραγαθήματα. Sabæ Monachi, εἰς τὸν βίον τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωαννικίου.

Τῇ θαυμαστῇ καὶ ὑπερενδόξῳ Παναγίᾳ. Ioannis Episcopi Thessalonicensis προοίμιον, εἰς τὴν κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Τὴν ἱστορίαν τῆς ἀθλήσεως τῶν προηγησαμένων πρὸς ἡμετέραν οἰκοδομὴν καὶ ὠφέλειαν. Martyrium sanctorum Chrysanthi & Dariæ. Scriptum est à præsentibus & videntibus. Ἠκούσθη δὲ τοῦτο πᾶσιν ἡμῖν καὶ διηγεῖτο. καί τις τῶν ἀκουσάντων λέγει τῷ πατρὶ αὐτοῦ. *Id vero à nobis omnibus auditum est, & circumferebatur; & vnus ex ijs, qui audierant, dicit Patri suo.*

Τὴν κήρυσσιν τῆς ἡμετέρας ὁσιότητος δεξάμενος. Alexandri Monachi λόγος ἱστορικὸς περὶ τῆς εὑρέσεως τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ Σταυροῦ.

Τῇ μὲν ἀναστάσει τὸ θνητὸν κατεπόθη. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος.

Τὴν μὲν οὖν χθὲς ἐποίει πανήγυριν ἐπιδημῶν ὁ Παράκλητος. Leonis Imperatoris, εἰς τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς.

Τὴν πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῶν ὁμοδούλων τιμὴν μεγάλην τινός. Simeonis Humilis ἐγκώμιον, εἰς τὸν θεοδόχον Συμεών.

Τὴν σὴν, ὦ τῶν καλῶν ἱερατεῖ, θαυμάζειν μετ' ἐμὲ περὶ τὴν εὐσέβειαν. Georgij Metropolitæ Nicomediensis ἐγκώμιον, εἰς τοὺς ἁγίους καὶ θαυματουργοὺς Κοσμᾶν καὶ Δαμιανόν.

Τῇ πρωτίστῃ κυριακῇ τὴν ὀρθόδοξον ταύτην Ἐκκλησίαν. Ioannis Discipuli, περὶ τῆς γεννήσεως τῆς ἁγίας ἐνδόξου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας.

Τῆς ἴσης ἀτοπίας εἶναι νομάζω, τό, τι φθέγγεσθαι τὰ μὴ δέοντα. Martyrium ſancti Autonomi. Scriptum eſt à multo antiquiore, quam ipſe Metaphraſtes fuit, vt ſupra ex iis, quæ de illius cadauere refert Auctor, fusè probauimus.

Τῆς μὲν ἐπιγραφῆς τῶν ἀποστολικῶν πράξεων. Theodori Magiſtri ἐγκώμιον ἀπὸ διαφόρων λόγων τοῦ Χρυσοστόμου, εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Παῦλον.

Τῆς παρούσης ἡμέρας τὰ εὐαγγέλια. Macarij Chryſocephali, εἰς τὰς ἁγίας μυροφόρους γυναῖκας, καὶ Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ἀριμαθαίας, καὶ περὶ τῆς τοῦ Κυρίου Ἀναστάσεως, καὶ τῆς δι᾽ αὐτῆς ἐσομένης παγκοσμίου τῶν νεκρῶν ἐξαναστάσεως.

Τί δαὶ ἡμεῖς ἐπὶ τῷ προκειμένῳ σημειώσωμεν θαύματι. Theophylacti Bulgariæ Archiepiſcopi λόγος, εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ τιμίου Σταυροῦ. τῇ Μεσονηστίμῳ.

Τί δὲ Τιμόθεος. οὗτος γὰρ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους. Nicetæ Rhetoris & Philoſophi, εἰς Τιμόθεον τὸν Ἀπόστολον.

Τί κοινὴ Ἐκκλησίας ἡ τάξις; τί περιττὴ τῶν ἐπ᾽ αὐτῆς. Nicetæ Rhetoris, εἰς τοὺς ἁγίους ἐνδόξους καὶ πανευφήμους δώδεκα Ἀποστόλους.

Τί λαμπρὰ καὶ διαυγὴς ἡ τῆς ἡμέρας χάρις. Nicetæ Epiſcopi Paphlagoniæ ἐγκώμιον, εἰς τὸν ἅγιον μεγαλομάρτυρα Θεόδωρον.

Τί πάλιν ἐπὶ γῆς ὁ μέγας βούλεται Γαβριὴλ ἡμῖν. Anaſtaſij Antiocheni λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς παναχράντου Θεοτόκου.

Τί περιφανέστερον τοῦ νῦν ὁρωμένου θεάματος, ἢ τί λαμπρότερον τῆς παρούσης ἡμέρας. Conſtantini Porphyrogennetæ λόγος, ἡνίκα τὸ τοῦ Χρυσοστόμου ἱερὸν σκῆνος ἐκ τῆς ὑπερορίας ἐν τῇ Βασιλίδι τῶν πόλεων ἀπετέθη.

Τί τερπνότερον ἢ τί ἡδύτερον τοῖς φιλοθέοις. Theophili Archiepiſcopi Alexandrini λόγος, εἰς τὸν μυστικὸν δεῖπνον, καὶ εἰς τὸν νιπτῆρα τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Πέμπτῃ.

Τί τοῦτο σήμερον, σιγὴ πολλὴ ἐν τῇ γῇ. Epiphanij Cyprij λόγος, εἰς τὴν θάψιμον ταφὴν τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τὸν Ἰωσὴφ τὸν ἀπὸ Ἀριμαθαίας.

Τί τοῦτο σήμερον ἀγαπητοί; σπουδαίων ὁμοῦ τε καὶ ὀξέως. Anaſtaſij Sinaitæ λόγος, εἰς τοὺς κοιμηθέντας ἐν Κυρίῳ.

Τίς ἄν με πρὸς ὕψος τῶν Ἰησοῦ μυστηρίων ἀγάγοι. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

Τίς αὕτη ἡ ἀνατέλλουσα ὡς ὄρθρος. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὰ Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου.

Τίς δώσει λαβίδι προφητικῇ διεστάλθαι. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν ἀποτομὴν τῆς τιμίας κεφαλῆς τοῦ Προδρόμου.

Τίς ὁ ἦχος τῶν ἑορταζόντων. Macarij Chryſocephali λόγος, εἰς τὴν πανσέπτον ἑορτὴν τῆς Ὀρθοδοξίας.

Τίς ὁ τερπνὸς οὗτος ἦχος; τίς τῶν ἑορταζόντων. Nicetæ Rhetoris, εἰς τοὺς ἁγίους ἐνδόξους καὶ κορυφαίους τῶν Ἀποστόλων Πέτρον καὶ Παῦλον.

Τίς ὁ φαιδρὸς σύλλογος οὗτος. Germani Patriarchæ Conſtantinopolitani, εἰς τὴν κατάθεσιν τῆς τιμίας Ζώνης τῆς Θεοτόκου.

Τοῖς κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν ἁγιωτάτοις καὶ θεοσεβεστάτοις ἐπισκόποις,

Luciani Presbyteri, Ἀποκάλυψις περὶ τ̃ λειψάνου τοῦ Στεφάνου Πρωτομάρτυρος.

Τοῖς τι τιμηκόσι τὸ κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἀῤῥύπωτον, καὶ ἀδιάφθορον. Ioannis Patriarchæ Hierosolymitani, βίος τ̃ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Τοῖς φιλοῦσι τὸν Κύριον ἑορτῆς ὁ λείπει καιρός. Leontij Presbyteri Constantinopolitani, εἰς τὸν ἐκ γενετῆς τυφλὸν, καὶ εἰς τὸν Πέτρον.

Τοῖς φιλοῦσι τὸν Κύριον ἑορτῆς ὁ λείπει καιρός. Leontij Archiepiscopi Neapolitani, εἰς τ̃ ἁγίαν Μεσοπεντηκοστήν. In Codice 564. Vaticano legitur sed mendosè, Λέοντος πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως.

Τὸ μὲν εἶδος τ̃ βιβλίου. Gregorij Nysseni, εἰς τὸν βίον τ̃ μακαρίας Μακρίνης τ̃ ἑαυτοῦ ἀδελφῆς.

Τὸ μὲν ἐν τῇ πίστει στεῤῥόν τε καὶ βέβαιον. Theodoti Episcopi Ancyrani, εἰς τὸ σύμβολον τῶν ἁγίων ἐν Νικαίᾳ πατέρων τιή.

Τὸ μὲν τίς ἡ ἐνεσχημένη τὴν γυναῖκα. Danielis Monachi Rhaitheni, βίος Ἰωάννου τ̃ ἡγουμένου τ̃ Σιναίου ὄρους.

Τὸν μέγαν ἐν βίῳ καὶ λόγῳ Συμεὼν ἐπαινεῖν προθέμενος. Michaëlis Pselli λόγος ἐγκωμιαστικὸς εἰς Συμεῶνα τὸν Μεταφραστήν.

Τὸν μὲν λόγον ἡ προθυμία κινεῖ. Michaëlis Syncelli, ἐγκώμιον εἰς τοὺς Ἀρχαγγέλους καὶ πάσας τὰς οὐρανίους δυνάμεις.

Τὸν τ̃ Σταυροῦ λόγον ὁ μὲν θεῖος Ἀπόστολος τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις. Michaëlis Pselli λόγος, εἰς τ̃ σταύρωσιν τ̃ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Τὸ στόμα μου ἤνοιξα, καὶ εἵλκυσα πνεῦμα φησὶν Δαυίδ. κἀγὼ τήμερον μετ' αὐτ̃. Michaëlis Monachi ἐγκώμιον, εἰς τοὺς ταξιάρχας τῶν Ἀγγέλων Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ.

Τοῦ κατελθεῖν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Eusebij Alexandrini λόγος, εἰς τ̃ ἐνανθρώπησιν τ̃ Κυρίου, καὶ τίνων ἕνεκεν ἐνηνθρώπησεν.

Τοῦ μακαρίου Παύλου ὄντος ἐν τῇ Ῥώμῃ διὰ τὸν λόγον τ̃ Κυρίου. Onesimi Apostoli & Discipuli D. Pauli, περὶ τ̃ βίου τῶν ἁγίων Ξανθίππης, Πολυξένης καὶ Ῥεβέκκας.

Τοὺς διδασκάλους ἡμῶν ἐπαινέσωμεν. Philothei Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τοὺς ἁγίους τρεῖς πατέρας Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

Τοὺς τ̃ εὐσεβείας κατέχειν μούσας μὴ τ̃ χαίρειν μόνον ἀσπάζεσθαι. Leontij Presbyteri Constantinopolitani λόγος, εἰς τὰ Βαΐα.

Τρεῖς μὲν τρεῖς τελώνυμον παραστήσωσι κίνησιν. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum ἐγκώμιον, εἰς τοὺς τρεῖς ἁγίους ἱεράρχας Βασίλειον τὸν μέγαν, Γρηγόριον τὸν Θεολόγον, καὶ Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

Τρίτος ἀπὸ Πέτρου τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων τ̃ Ῥωμαίων Ἐκκλησίας ἀριθμούμενος πρόεδρος. Martyrium sancti Clementis Papæ Romani. Scriptor fuit ferè σύγχρονος.

Τῷ Ἰωάννῃ τὸν λόγον τῷ ἐκ Δαμασκοῦ τὰ ἐγκώμια. Constantini Logothetæ Acropolitæ λόγος, εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὸν Δαμασκηνόν.

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ἐπλήσθησαν αἱ ἡμέραι. Manuelis Calecæ Oratio, εἰς τὴν Περιτομὴν τοῦ Κυρίου.

Τῶν

Τῶν θαυμάτων καὶ δυνάμεων, καὶ χαρισμάτων τῶν δοθέντων ἡμῖν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Archippi Prosmonarij, περὶ τῆς Ἀποκαλύψεως τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαήλ.

Υ

Ὑλικαὶ μὲν αἰσθήσεις ὕλαις τοῖς ἐν αὐτῇ ἀμφιέννυσθαι πέφυκεν. Leonis Centuripini λόγος, καθ' ὑπόμνημα ἐν εἴδει πανηγυρικῷ εἰς τὸν μέγαν Ἀπόστολον Ἰάκωβον τὸν τοῦ Ζεβεδαίου υἱόν.

Ὑφήκισται μὲν ὁμολογουμένως ἅπασαν ἱστοριῶν πλάτος. Ioannis Presbyteri Damasceni laudatio, εἰς τὴν ἔνδοξον τοῦ Χριστοῦ μάρτυρα Βαρβάραν.

Φ

Φαιδρὰ καὶ παράδοξος ἡ παροῦσα πανήγυρις, καὶ τῶν φιλεόρτων. Tarasij Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ὅτε προσηνέχθη τῷ ναῷ τριετίζουσα.

Φαιδρὰ μὲν τῆς παρούσης ἑορτῆς ὑπόθεσις. Euodij μαρτύριον τῶν ἁγίων καὶ ἐνδόξων τοῦ Χριστοῦ τεσσαράκοντα δύο μαρτύρων.

Φαιδρὰ τῆς ἑορτῆς τὰ προπύλαια. Macarij Chrysocephali Philadelphiensis, εἰς τὴν πανσεβάσμιον ἑορτὴν τῆς Ὑπαπαντῆς.

Φαιδρὰ τοιγαροῦν τοῦ τετιμημένου τάφου τὰ ἄνθη. Procli Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Κυρίου.

Φαιδρὸν τὸ τῆς παρούσης ἑορτῆς τὸ σύνθημα. Georgij Monachi & Chartophylacis Magnæ Ecclesiæ ἐγκώμιον, εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν τῷ ναῷ, καὶ ἀφιέρωσιν τῷ Θεῷ κατὰ τὴν ἱερείαν.

Φέρε μοι νῦν τοῖς ἱερατικοῖς ἱεροῖς. ὥρα γὰρ ἐπινικίων λόγων. Diadochi Episcopi Photices Epiri, εἰς τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Φέρε σήμερον εἰς μέσον τὸν Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην. Amphilochij Episcopi Iconiensis, εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον.

Φίλον τὸ τῆς Ἐκκλησίας χωρίον, τὸ πνευματικόν μοι τοῦτο. Hesychij Presbyteri Hierosolymitani λόγος, εἰς τὸν τετραήμερον Λάζαρον.

Φοβερὰ τῆς σημερινῆς πανηγύρεως τὰ μυστήρια. Procli Patriarchæ Constantinopolitani, εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου, τῇ ἁγίᾳ καὶ μεγάλῃ Παρασκευῇ.

Φοβερὸν καὶ ἀκατάληπτον θαῦμα, καὶ τῇ οἰκουμένῃ ὠφέλιμον. Leontij Presbyteri & Hegumeni Monasterij sancti Sabæ Romanæ Vrbis, εἰς τὸν βίον καὶ τὰ θαύματα Γρηγορίου Ἀκραγαντίνων πόλεως τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας.

Φωνὴ ἀγαλλιάσεως προοιμιαζέτω σήμερον. Georgij Nicomediensis λόγος, εἰς τὴν τῆς ἀχράντου Θεοτόκου ἐν τῷ τάφῳ παρεδρείαν, καὶ εὐχαριστήριος τῆς ἐνδόξου τριημέρου Ἀναστάσεως.

Φωτίζου, φωτίζου Ἱερουσαλήμ· ἥκει γάρ σου τὸ φῶς. Germani Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὴν προσκύνησιν τοῦ ζωοποιοῦ Σταυροῦ, τῇ Μεσονηστίμῳ.

X

Χαρᾶς ὑπόθεσις ἡ παροῦσα πανήγυρις. Macarij Chryſocephali λόγος, εἰς τὴν ἁγίαν καὶ πανένδοξον τοῦ Χριστοῦ Ἀνάστασιν.

Χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών· κήρυττε θύγατερ Ἱερουσαλήμ. Macarij Chryſocephali, εἰς τὴν παγκόσμιον ἑορτὴν τῶν Βαΐων.

Χαῖρε σφόδρα κεχαριτωμένη θύγατερ Σιών. Epiphanij Archiepiſcopi Conſtantiæ Cypri λόγος, εἰς τὰ Βαΐα.

Χαίρετε πάντα μου τὸ βραχὺ καὶ μέγα τοῦ λόγου προοίμιον. Ioannis Geometræ προσφωνητικὸς λόγος, ἢ χαιρετήριος εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον.

Χαίρω σήμερον τὴν ἐμὴν πανηγυρίζων χαράν· χαίρω τὴν ἐμὴν ἑορτάζων εὐφροσύνην. Iacobi Monachi ex Monaſterio Corcinobaphi λόγος, εἰς τὸν Εὐαγγελισμὸν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου.

Χθὲς ἡμᾶς μετὰ τοῦ δεσπότου Λάζαρος ἱστάσατο τὸ καθ' αὐτὸν ἡμῖν προοίμιον. Andreæ Cretenſis λόγος, εἰς τὰ Βαΐα.

Χθὲς ἡμῖν ὁ λόγος πρός τι τὴν αἱρετικὴν στῆλιν. Seueriani Gabalenſis λόγος, περὶ τοῦ κατὰ Μωϋσῆν ὄφεως, ὃν ἐσταύρωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τῆς ἀχράντου καὶ παναγίας Τριάδος.

Χθὲς ἡμῖν τὴν κοινὴν ἀνάστασιν Λάζαρος πιστωσάμενος. Ioſephi Archiepiſcopi Theſſalonicenſis λόγος, εἰς τὸν μακάριον Λάζαρον, καὶ εἰς τὴν ἑορτὴν τῶν Βαΐων.

Χριστὸς τῷ κόσμῳ ἐπεφάνη, καὶ τὸν ἄκοσμον κόσμον κοσμήσας. Procli Patriarchæ Conſtantinopolitani, εἰς τὰ ἅγια Θεοφάνεια.

Χριστοῦ ἑορτὴν τιμῶμεν. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν Ὑπαπαντήν.

Ω

Ὦ Θεοῦ μῆτερ. καλὸν γὰρ οἶμαι καὶ μόνον χαίρειν. Manuelis Palæologi λόγος, εἰς τὴν πάνσεπτον κοίμησιν τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου.

Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου Κύριε τῶν δυνάμεων, φησὶν ἐν πνεύματι ὁ μακάριος Δαυΐδ. Nicetæ Philoſophi ſerui Ieſu Chriſti ἐγκώμιον, εἰς τοὺς ἁγίους καὶ θαυματουργοὺς ἀναργύρους Κοσμᾶν καὶ Δαμιανόν.

Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου Κύριε τῶν δυνάμεων. Germani Patriarchæ Conſtantinopolitani, εἰς τὴν πρώτην Κυριακὴν τῶν Νηστειῶν, καὶ εἰς τὴν τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν Εἰκόνων ἀναστήλωσιν.

Ὡς ἂν μὴ τὸν λόγον ἀνήρμοστον πρὸς τὴν διήγησιν ἰσόμενον, τὰ τῆς σοφίας μυστήρια. Martyrium S. Cyrilli Cretenſis Epiſcopi. Auctor erat ipſe etiam Cretenſis, vt colligitur ex illis. Ὅπως τὴν ἱεροπρεποῦς ἀθλητοῦ καὶ γενναίου στρατιώτου τὰ ἆθλα τοῦ ἀγῶνος Κυρίλλου τοῦ ἁγίου μάρτυρος ἡμῶν γνωσθῶσι διασαφῆσαι δυνηθῶ τοῖς ἀπείρως ἔχουσι τὴν ἄθλησιν τῆς νίκης. *Vt robuſtiſſimi athleta & generoſi militis labores certaminis Cyrilli ſancti Martyris noſtri, poſſim illis, qui certamen victoria nondum callent, notos facere.*

Ὡς ἡδύ τι καὶ θεῖον. Leonis Imperatoris λόγος, εἰς τὴν εἴσοδον τῶν Νηστειῶν.

Ὡς ἱερὸς ἀληθῶς καὶ καλὸς τῶν εὐφραινόντων. Procli Patriarchæ Constantinopolitani λόγος, εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον.

Ὡς καλὴ τῶν ἀγαθῶν ἡ ἀκολουθία. Gregorij Nysseni ἐγκώμιον, εἰς τὸν ἅγιον πρωτομάρτυρα Στέφανον.

Ὡς πολὺ τὸ πλῆθος τῆς χρηστότητός σου Κύριε. Nectarij Archiepiscopi Constantinopolitani, δι' ἣν αἰτίαν τῷ πρώτῳ σαββάτῳ τῶν ἁγίων νηστειῶν ἑορτάζομεν τὴν μνήμην τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Θεοδώρου τοῦ Τήρωνος. καὶ περὶ νηστείας καὶ ἐλεημοσύνης.

Ὥσπερ ἡ ἀένναος ἄβυσσος βρύει ἀφθόνως τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων. Titi Episcopi Bostrensis, εἰς τὰ Βαΐα.

Ὥσπερ καιόντος παρατεθέντος τὸ φρύγανον τῶν ξύλων ἐγγίζεται. Leontij Presbyteri Constantinopolitani, εἰς τὴν προδοσίαν τοῦ Χριστοῦ τῇ ἁγίᾳ Πέμπτῃ.

Ὥσπερ ὁ ἥλιος πανταχοῦ μὲν τῆς γῆς τὰς ἀκτῖνας τοῦ φωτὸς ἐπιπέμπει. Manuelis Calecæ λόγος, εἰς τὸν ἅγιον Στέφανον.

Ὥσπερ οἱ κατὰ γῆν βασιλεύοντες τοὺς ὑπ' αὐτῶν ἐν παρατάξεσιν ἀριστεύσαντας. Basilij Seleuciensis, εἰς τὸν μακάριον Ἰώβ.

Ὥσπερ ἐὰν ἔστι συνεχόμενον τῷ Κυρίῳ Ἰουδαῖον. Nicetæ Rhetoris, εἰς τοὺς ἁγίους καὶ καλλινίκους μεγαλομάρτυρας Κήρυκον καὶ Ἰουλίτταν.

Ὥσπερ οὐχ ὅμοιαι τῶν σωμάτων πάντων αἱ μορφαί. Nicetæ Rhetoris, εἰς τὸν ἅγιον καὶ πανεύφημον Ἀπόστολον Μάρκον.

Ὥσπερ τις ἀνὴρ φιλέρημος. Anatolij Episcopi Thessalonicensis λόγος, εἰς τὴν ἀποτομὴν τοῦ Προδρόμου.

Ὥσπερ φαίνει ὁ ἥλιος τοῖς ὁρῶσιν, οὕτω ὁ περὶ τῶν μακάρων λόγος τοῖς ἀκούουσι. Martyrium S. Theodori Militum Præfecti. Id scripsit Varus præsens. Ἐγὼ δὲ παρήμην ὁ ταχυγράφος Οὔαρος Νοτάριος καὶ Ἀποκοδικέλλων ὁρῶν τὰς κολάσεις· ἀκούων δὲ καὶ τὸν ἐξαίσιον αὐτοῦ στεναγμὸν ῥίψας τοὺς κοδικέλλους ἐκυλινδούμην ὀδυρόμενος πρὸς τοῖς ποσὶν αὐτοῦ. ὁ δὲ κύριός μου ὁ συνήγορος τοῦ Χριστοῦ Θεόδωρος μικρὰν φωνὴν ἀποδούς μοι λέγει. Οὔαρε μὴ ἐγκαταλείπῃς τὸ ἔργον σου, μηδὲ ἐκκόψῃς τὰς μελλούσας εἰς ἐμὲ διηγήσεις. ὑπόμεινον ἵνα καὶ τὴν ἄφιξίν μου συγγράψῃς, καὶ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὴν ἡμέραν τῆς τελειώσεώς μου. *Ego porrò aderam Varus scriba Notarius Apocodicillis tormenta conspiciens. Cũ verò intimi illius ejulatũ audissem, codicillis abjectis circa pedes illius lachrymans volutabar. At Dominus meus Christi defensor Theodorus submissa voce mihi dicit. Vare ne derelinquas opus tuum: neque narrationes tuas de me abrumpas. Sustine & aduentum meum scripturus & certamina, diemque obitus mei.* Et circa finem. Καὶ λέγει πρὸς τὸν Οὔαρον, Μὴ ἀμελήσῃς τοῦ συντάξαι μου τὴν ἡμέραν τῆς τελειώσεως. τὸ δὲ λείψανόν μου ἀπόθου ἐν Εὐχαΐταις ἐν τῷ προγονικῷ μου κτήματι. ἐν δὲ τῇ τελειώσει σου, εὐώνυμός μου κοιμήθητι. *Et dicit Varo, Ne negligas scribere diem obitus mei: cadauer verò meum repone in auita mea possessione. Et tu cum finem vitæ posueris, in sinistris meis obdormisce.* In aliis Codicibus manuscriptis Augarus.

Ὡς εὐτυχὴς, καὶ πάντα μακάριος. Ioannis Metropolitæ Euchaitarum, εἰς τὴν ἡμέραν τῆς μνήμης τοῦ μεγάλου τροπαιοφόρου, καὶ τῆς νῦν γενομένης ἐπὶ τοῖς βαρβάροις θαυματουργίας.

τίς φοβερὸς ὁ τόπος οὗτος, συνεξισούμενος κἀγὼ τῷ πατριάρχῃ Ἰακώβ. Anastasij Monachi Synaitæ, εἰς τὴν ἁγίαν Μεταμόρφωσιν τοῦ Σωτῆρος.

εἰς φρικτοῦ μυστηρίου πίστιν τῇ κτίσει. Leonis Imperatoris λόγος, τῷ ἁγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ.

Tot ergo tantiſque ex immenſo illo Codicum numero, qui Metaphraſtæ vel ſunt vel exiſtimantur eſſe ſegetibus interuulſis, & propriis parentibus reſtitutis, ſanè fertilis hic ager alienis herbis obductus facilius præuidebitur, & dijudicabitur; vt tamen facilius diſcernatur ex eodem ipſo quædam alia incerta atque dubia truncanda ſunt, quæ Metaphraſtæ non eſſe ſtylus ipſe, moduſque dicendi euidentiſſime arguunt; ab iis tamen veluti è fontibus corruptis multa Metaphraſtæa manaſſe non dubito. Ante omnia proponam Metaphraſtæ dicendi formulam, & modum ex accuratiſſimo Pſello elegantiſſimè depingente. Καὶ ἵνα τι περὶ τούτου τοῦ μέρους εἴπω καὶ περιεργαστικώτερον τῷ λόγῳ χρήσωμαι, Οὐκ ἀγνοῶ ὅτι τοῖς πολλοῖς τῶν σοφιστικώτερον τῇ περιβολῇ τῆς γλώττης κεχρημένων, οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ τοῖς περὶ τὰ μαθήματα ἐσπουδακόσιν, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὰ φυσικὰ μαθήματα περιεσπούδασαν, οὐ πάνυ τι σπουδάζεται τοῦ ἀνδρὸς τὰ σπουδάσματα· ὅτι μήτε τὰ τῆς μίξεως τῶν ἰδεῶν εὐπρεπῆ παρ' αὐτοῖς: μήτε οἱ σχηματισμοὶ τῶν λόγων καταφανεῖς, μήτε τις ἀπορία φύσεως καὶ ἐπίλυσις, μήτε γραμμικαὶ ἀποδείξεις μετὰ τῶν φορτικῶν ὀνομάτων, μήτε φιλόσοφοι ἔννοιαι ὑψηλολογοῦσαι τὸ ὑποκείμενον. Βούλονται γὰρ οἱ περιττοὶ τὴν σοφίαν πρὸς ἐπίδειξιν πάντα λέγεσθαι, οὐ πρὸς ὠφέλειαν, καὶ ἤθους κατόρθωσιν. Ἐγὼ δὲ οὐδέ τινος τούτων φημὶ τὸ τοῦ ἀνδρὸς ἀπεστερῆσθαι συγγράμματα· ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ ἐπιδεικτική τις αὐτῷ ἡ χρῆσις, οὐ πυκνὰ ταῦτα αὐτῷ τίθεται, οὐδὲ ἐκ προοιμίων εὐθὺς, οὐδὲ πανταχῇ, οὐδὲ πᾶσιν, ἀλλ', ὅπη αὐτῷ ἀφορμὴν τὸ πρᾶγμα δίδωσιν, ὁπόσα δέον τῷ λόγῳ χρησάμενος, ἐπὶ τὸν προτεθειμένον σκοπὸν εὐθὺς ἐπάνεισιν. Ὁ μὲν λόγος αὐτῷ οὔτε πρὸς σοφιστείαν ὁρᾷ, καὶ ἀγορείαν κομψότητα, οὔτε εἰς τεχνολογίαν, καὶ κατανόησιν φύσεως, οὔτε μὴν εἰς γραμμικὴν θεωρίαν, ἢ τὴν περιττοτέραν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς σύνεσιν· ἀλλ' οὐδὲ σπουδάζεται τούτῳ ἡ τοῦ οὐρανοῦ κίνησις, ἢ ὅπως ὁ ἀπλανὴς κόσμος πρὸς τοὺς ἀνιόντας ἀπαντᾷ· μέλλει δὲ αὐτῷ συμφώνων, ἢ ὁμοφώνων οὐδέν· ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐπὶ τούτοις ἑρμηνειῶν. διὰ τοῦτο ταῦτα μὲν ὡς περιττὰ παραπέμπεται. ὅσον ὅπου καὶ κατὰ καιρὸν χρώμενος. τῆς δὲ ἀληθείας ἁπανταχῇ ἔχεται, καὶ τῆς ἀψευδοῦς διηγήσεως. φράσεως δὲ πολλοὺς μὲν ἠπίστατο τρόπους. κέχρηται δὲ τῷ ἀποχρῶντι πρός τε τὴν τῶν σπουδαίων καὶ τῶν πολλῶν ἀκρόασιν, καὶ ἤρκεσέ γε κατὰ ταὐτὸ ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι. τῷ μὲν γὰρ ῥυθμῷ, καὶ τῷ κάλλει τῆς λέξεως τὸν ἐλλόγιμον ἀκροατὴν ἐφειλκύσατο, καὶ ἔθελξεν ἱκανῶς τοῖς τῶν χαρίτων θηράτροις· τῷ δὲ λόγῳ σαφεῖ καὶ ἐπιτίμῳ, τὰς ἰδιώτιδας ἀκοὰς τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς ἀνηρτήσατο. ἀμφοτέροις τε αὖ ὑπηγάγετο τῷ συντόμῳ καὶ πιθανῷ. Ἐγὼ γὰρ ἵνα μηδὲν ἐρῶ τοῦ ἀληθοῦς ἧττον ἐπικρυψάμενος, χαρακτήρων μὲν λόγων πολλοὺς οἶδα καλλίονας· λέγω δὴ τῶν τελεωτέρων ῥητόρων, καὶ οἳ μηδὲ πρὸς παράδειγμα τοῖς πολλοῖς ἱστᾶσι, τῷ ὑπερηχοῦντι τοῦ ῥυθμοῦ· ἀκριβεστέραν δὲ ἰδέαν, ὡς εἴ λοιπὸν συντεθῆναι συγγράμμασιν, οὐκ οἶδα, εἴ τις τῶν πάντων συνήρμοσεν. Ἀλλὰ καὶ εἴ τις αὖ τῶν περιττῶν ἐκείνων τήν τε φράσιν, καὶ τὴν ἐνθύμησιν προσείλετο τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν, ἀφιλεργότερον μὲν αὐτῷ τὸν λόγον εἰργάσατο· οὐ φημὶ δὲ σύμπασιν ἀκροαταῖς κατάλληλόν τι καὶ ἁρμοδιώτερον. Τά

τὸ γὰρ προοίμιον τῶν λόγων αὐτοῦ ἀπηρτημένα εὐθὺς τοῦ ὑποκειμένου, καὶ βραχύ τι προϊὸν, τὸν τοῦ συγγράμματος ἀναφαίνει σκοπόν· καὶ τὴν πᾶσαν ἐν ἐνίοις τῶν λόγων ὑπόθεσιν κεφαλαιωσάμενος, εὐθὺς κατὰ μέρη τέμνει, πρός τε τὰ προσήκοντα καὶ τοὺς καιροὺς μεθαρμόζεται, καὶ τὸ μὲν χρῶμα τοῦ λόγου τὸ αὐτὸ πᾶσι, καὶ ἡ ποιότης μία τῆς φράσεως, ἡ δέ γε τοῦ ἤθους μεταβολὴ ποικίλη, καὶ ὥς, εἴποι τις, τεχνικὴ· οὐ γὰρ δὴ κατὰ τὴν τύχην τὰ πράγματα μεταβάλλουσα, ἀλλὰ τῷ ἑκάστῳ τῶν παρεμπιπτόντων πραγμάτων τε καὶ προσώπων οἰκείων διερμηνεύουσα. ὡς πρὸς ἀρχέτυπα δὲ τὰ ἀρχαιότερα τῶν πραγμάτων ἐνατενίζων, ἐκείνων τε οὐκ ἀφίσταται, ἵνα μὴ δόξῃ ἄλλοτι ποιεῖν; καὶ παρὰ τὸ παράδειγμα, καὶ τὴν ἄλλην ἰδέαν μεταποιεῖ, οὐκ ἐναλλάττων τὴν ὕλην, ἀλλὰ τὸ ἡμαρτημένον τῶν εἰδῶν διορθούμενος, οὐδὲ καινοτομῶν ταῖς ἐννοίαις, ἀλλὰ τὸ τῆς λέξεως σχῆμα μετατιθείς. ἀνωμαλίαις τε περιπίπτων διηγημάτων ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ μεταβολαῖς ὑποθέσεων, οὐ συγχεῖται, οὐδὲ ταράττεται· ἀλλ' ὥσπερ ἄριστος κυβερνήτης περικλυζομένης αὐτῷ τῆς νεὼς ἀπὸ τρικυμίας εὐθύνει τοὺς οἴακας τεχνικώτατα χρώμενος. Ἔστι δὲ ὃ τῶν λόγων καὶ γεωγραφεῖ τὰς τῶν ἐπαινουμένων πατρίδας τῆς συμπάσης ὑποτεμνόμενος γῆς, καὶ ἀνάγων εἰς ἓν τῶν τμημάτων. εἶτα δὲ καὶ περὶ ποταμῶν τι φθέγγεται, καὶ φυσιολογεῖ αὐτῶν τὰς ἀρχὰς, καὶ περὶ εὐκαιρίας πόλεων, καὶ κράσεως ἀέρων, καὶ ὡρῶν ἁρμονίας, εἰ καὶ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ὄντι δυσήκοοι τῶν λεγομένων οὐκ ἐπαΐουσιν. Ἅπτεται δὲ καὶ πολυειδῶς τῶν τοῦ λόγου μερῶν· τὰ μὲν ἀγωνιστικώτερον, τὰ δὲ πρᾳότερον. Τῆς δὲ τῶν διηγήσεων χάριτος τίς ἂν αὐτῷ τῶν πάντων ἀμφισβητήσειε; τῆς δὲ συνθήκης, τῆς δὲ τῶν ῥυθμῶν ἀναπαύσεως, τῆς δὲ πρὸς πάντα καταλλήλου εὐαρμοστίας. Βούλομαι μὲν οὖν ὅτι μὴ σωμύλος ὑπὲρ ἐκείνου διαγωνίσασθαι. Εὑρίσκω δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ μηδὲ ταύτης χάριτος ἀποδέοντας, ἀλλ' ὅπου μὲν καὶ τὸ περιττὸν ἔχοντας, ἐν δέ γε τοῖς πλείοσι τὸ σεμνὸν καὶ τὸ κόσμιον. Δύο δὲ ταύτας ὁδοὺς αὐτῷ θεμένους μαρτυρικὴν ἔνστασιν, καὶ ἀσκητικὴν πολιτείαν, τρέχει μὲν ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν σταδίοιν, οὐ ποδῶν ὠκύτητι, ἀλλὰ μετὰ λογισμῶν ὀξύτητος. μάλιστα δὲ τὸν ἀσκητικὸν διαθέων δίαυλον εὐτονώτερος ἑαυτοῦ καὶ ἀγωνιστικώτερος γίνεται. Πιαίνει γοῦν μοι τὴν ἀκοὴν ὁπηνίκα ὁ λόγος αὐτῷ ἄνεισι μὲν ὄρη, ὑπεισι δὲ σπήλαια· ὑπό τε πέτρῳ, ἢ δρυΐ τινι καθίζει τὸν ἀσκητὴν, καὶ χορτάζει αὐτὸν τροφὴν τὴν ἐκ βοτανῶν, καὶ πόμα τὸ ἐκ πηγῶν. Περιανθίζει γὰρ τὰς τοιαύτας διηγήσεις λέξεσί τισι τὸ καλὸν ἀνθούσαις, καὶ σχημάτων ποικίλλει ῥοδωνιαῖς, καὶ ὡς ὁρώμενα δείκνυσι τὰ τότε παρ' αὐτοῦ περιγραφόμενα. Ζηλῶ μὲν οὖν ἐγὼ τὸν ἄνδρα καὶ τῆς τοιαύτης εὐστομίας καὶ χάριτος, οὐδέν τι ἧττον τῆς εὐχρηστίας τῶν ὑποθέσεων. *Et vt de hac parte dicã, & aliqua vtar digressione, non ignoro huius viri opera non esse magno studio, nec ijs, qui linguæ ornamento vtuntur nimis Rhetoricè, nec ijs qui suum studium posuerunt in disciplinis, sed nec ijs, qui studuerunt naturæ contemplationi, quod nec ijs dicendi generum mixtio eluceret, nec figuræ dicendi sint aspersæ, neque vlla naturæ dubitatio ac solutio, neque linearum demonstrationes cum importunis nominibus, neque Philosophorum sententiæ quæ subiectum verbis in altum attollant. Volunt enim qui sunt sapientiæ supra modum dediti omnia scribi ad ostentationem, non ad morum correctionem. Ego autem dico huius viri scripta nullo horum esse priuata; sed quoniam non ad ostentationem comparabatur eius scriptio, ideo non ponuntur frequenter, neque statim à principio, neque vbique, neque apud omnes,*

sed quando res dat occasionem, vsus ijs, quæ postulat oratio, redit statim ad scopum propositum. Eius enim oratio neque ad sophisticam intuetur jactantiam ac forensem apparatum, neque ad artificiosam naturalium rerum excogitationem, neque ad linearum contemplationem, aut curiosiorem numerorum intelligentiam. Sed neque est ei studio orbis motus, aut quemadmodum inerrans mundus procedat circa stellas errantes: sed neque sunt ei curæ consonantes aut semiuocales, neque qui per eas fit concentus. Propterea hæc quidem amandat tanquam supervacanea; nonnunquam tamen eis vtitur, ac in tempore. Veritati autem adhæret, & à falso alienæ narrationi. Dictionis autem sciebat multos modos: vsus est autem eo qui sufficiebat ad auditionem simul & bonorum & malorum, & vtrisque partibus simul satisfaciens: nam dictionis quidem numero & pulchritudine eruditum sic attraxit auditorem, & satis delinit gratiarum illecebris: eo autem, quod esset clara & luculenta oratio, effecit, vt aures imperitorum ab eius voce penderent. Ambos autem induxit breuiter & probabiliter. Ego autem ne nihil dicam, celans quod sit vero minus, scio quidem esse multa dicendi genera pulcherrimas; perfectiorum, inquam, Oratorum, & quorum exemplar non est vulgo propositum ad imitandum propter sonum & numerum orationis: præstantiorem autem dicendi formam ijs scriptis quæ componere statuerat, nescio an quisquam ex omnibus vnquam adaptauerit: sed & si quis ex illis, qui & dictione excellunt & sententiâ, einsmodi argumenta suscepisset, accuratiorem quidem & elaboratiorem effecisset orationem. sed non itidem dico auditoribus congruentem & conuenientem. Nam & principium eius orationum statim attingit subiectum, & parum procedens ostendit sui scripti scopum, & in nonnullis orationibus cùm totum argumentum recapitulet in summam, id statim in partes diuidit. Se autem accommodat personis & temporibus: & est quidem omnibus idem color orationis, & vna qualitas dictionis; morum autem varia est mutatio, &, vt dixerit quispiam, artificiosa, non per artem res mutans, sed quod vnicuique rei & personæ incidenti conueniebat, interpretans. Tanquam autem ad archetypa exemplaria ad res antiquiores intuens, nec ab illis recedit, ne videatur aliquid aliud facere, & ad exemplar quoque totam transmutat dicendi formam, non diuersam faciens materiam, sed quod in dicendi genere peccatum erat, corrigens; neque sententias innouans, sed conuertens figuram dictionis: & ei incidens oratio in diuersitatem narrationum & varietatem argumentorum, non confunditur, non perturbatur, sed tanquam optimus gubernator, cùm ei nauis agitabatur fluctibus, stabat quietus clauum tenens artificiosissime. Porro autem in nonnullis quoque orationibus describit patriam eorum qui laudantur, ab vniuersâ terrâ separans, ac deducens ad vnam partem: deinde loquitur etiam aliquid de fluminibus ac eorum principiis disserens naturaliter, & de opportunitate ciuitatum, & de temperatione aeris, & de temporum conuersione, etiamsi ij, qui sunt

reuerâ auribus paulò tardioribus, ea, quæ dicuntur, non exaudiunt. Multifariam quoque tractat partes orationis, alias quidem maiori contentione, alias verò breuiùs & sedatiùs. In gratia autem narrationum quis ex omnibus cum eo contenderit? quis in compositione? quis in numerorum suauitate? quis in concinnitate in omnibus congruente? Atque nolo quidem contendere quod non sit ampla & grandis eius oratio: inuenio tamen eius orationibus, ne hanc quidem deesse gratiam, sed alicubi quidem eas esse amplas & redundantes, in pluribus autem graues & compositas. Cùm has autem duas vias sibi proposuisset, Martyrum constantiam, & Monasticam in exercitatione tolerantiam, currit quidem vtroque stadio, non cum pedum pernicitate, sed cum celeritate orationis. Maximè autem Monasticum percurrens curriculum, euadit seipso robustior & fortior: aures quidem certè impinguat, quando eius oratio ascendit quidem montes, subit autem speluncas, sub pinu autem aut quercu aliquâ collocat Exercitatorem, & vile alimentum & illaboratum, ei offert ex herbis & potum ex fontibus. Eiusmodi orationes ornat florentibus pulchrè auditionibus, & variis rosis figurarum; & ea quæ tunc fiebant, quasi subijcit oculis. Virum ego laudo quidem propter eiusmodi facundiam & gratiam; non minus autem quòd pulchrè tractarit argumentum. Tenemus iam Metaphrastem: audimus loquentem, reijcienda itaque sunt ex eius segete, quæ ille eloquutus non est, saltem aliqua. Quod facili negotio succedet, si quæ Psellus scripsit, animo perpendamus, & cum aliis eiusdem Metaphrastæ germanis scriptionibus conferamus. Esto ergo secunda tabella eorum, quæ dissimilis oratio, & stylus Metaphrastem parentem nolunt agnoscere, & si stylus vellet, ætas ipsa scriptoris non patitur, vt breuiter in tui gratiam, vbi commode fieri poterit adnotabo. Hæc tu postea & industria, & magis sedulo studio melius discernes.

Ἀγαπητὴ ἐγένετο ἐν τοῖς ἔτεσιν ἡμῶν ἀνήρ τις ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλει. Vita & res gestæ seruæ Dei Euphrosinæ.

Ἀδριανοῦ βασιλεύοντος ἔτους εἰκοστοῦ πρώτου, αἰδεσιμώτατός τις ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπὶ τὴν Ῥώμην. Martyrium S. Eleutherij Episcopi & Anchæ matris eius.

Ἀναβαίνοντος Παύλου εἰς Ἰκόνιον μετὰ τὴν φυγὴν τὴν γενομένην ἀπὸ Ἀντιοχείας. Martyrium sanctæ Theclæ.

Ἃ ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἡμῶν ἐθεασάμεθα πάντες. Martyrium S. Apostoli Andreæ.

Ἀρχαγγέλου πανήγυρις, καὶ τῶν πιστῶν ἅπας εὐφροσύνης σύλλογος. Encomium in Archistrategos Michaëlem & Gabrielem.

Βασιλεύοντος Αὐρηλιανοῦ ἦν ἀθροισμὸς μέγας τῶν Χριστιανῶν ἐν τῇ Νικομηδέων πόλει. Martyrium sancti Lucilliani & sociorum.

Βασιλεύοντος τοῦ παρανόμου καὶ ἀσεβεστάτου Αὐρηλιανοῦ ἐν τῇ πρεσβυτέρᾳ τῶν πόλεων Ῥώμῃ. Sancti Porphyrij martyrium, qui passus est Cæsareæ & Cappadociæ.

Βίον καλὸν ἀδελφοί μου βούλομαι διηγήσασθαι καὶ ἐνάρετον τῇ ὑμῶν ὁμονοίᾳ. Vita

ſancti Ioannis Calybitæ. In alio Codice principium eſt. Βίον καὶ ἀγγε- καὶ ἀμόλυντον καὶ ἐνάρετον ἀνδρὸς δικαίου βούλομαι διηγήσασθαι.

Βούλομαι τέκνα ἀγαπητοὶ ὑφήγησιν ἀγαθὴν καὶ ἐνάρετον διηγήσασθαι τοῖς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις. Facinora & certamen ſanctorum Trium puerorum & Danielis Prophetæ.

Διηγήσατό τις γέρων μέγας, ὅτι Ξενοφῶν τις συγκλητικὸς ὑπὸ πάντων εὐφημίαν ὑπῆρχεν. Vita ſancti Xenophontis & ſociorum.

Διηγήσατό τις Ἀββᾶς Σεραπίων ὑπάρχων ἐν τῇ ἐσωτέρᾳ ἐρήμῳ. Vita ſancti Marci Athenienſis, qui in more Thraciæ ſe exercuit.

Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τῶν αὐτοκρατόρων Ῥωμαίοις διεπόντων ἀρχήν. Martyrium ſancti Procopij.

Ἐγένετο μετὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον μετὰ ἱκανοὺς χρόνου. Martyrium S. Stephani.

Ἐγένετό τις ἀνὴρ ἐν τῇ Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλει ἀνὴρ ἔνδοξος. Vita ſanctæ Euphroſynæ.

Ἐγένετο ἐν ταῖς ἡμέραις Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως Ἄνθιμος ὕπαρχος. Martyrium ſanctæ Febroniæ.

Ἐγένετο μετὰ τὸ ἀναστῆναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ νεκρῶν συνήχθησαν τοὺς δώδεκα. Acta ſancti Apoſtoli Thomæ.

Εἰ οὐ τόσῳ ἢ χρόνῳ, γνώμῃ δὲ μᾶλλον σταθερᾷ καὶ προαιρέσει τοῦτο μάλιστα τῶν κατορθωμάτων. Vita & Miracula ſancti Thaumaturgi Niconis cognomento, *Pœnitentiam agite.*

Ἔμοιγε λίαν ἡδὺ καὶ τὸ περὶ λόγους πονεῖν, οἷς οἱ ἀγῶνες τῶν ὑπὲρ τοῦ καλοῦ, καὶ τῆς ἀρετῆς σπουδασθέντων. Laudatio & Miraculorum narratio ſancti Pauli Latrenſis.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις βασιλεύοντος τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ μεγάλου Θεοδοσίου. Vita ſancti Patris noſtri Amphilochij.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις γενομένου διωγμοῦ, καὶ πολλῶν ἀδελφῶν προαναιρεθέντων. Martyrium ſanctorum Alexandri & Antoninæ.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ὁ Θεὸς ὁ ἀγαθός. Vita ſancti Arſenij Anachoretæ.

Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις Ζήνωνος τοῦ βασιλέως καὶ Γρηγορίου ἐπάρχου ὄντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ. Vita & res geſtæ ſanctæ Theodoræ Alexandrinæ.

Ἐν τῇ Χαλκηδονέων πόλει ἦν ἀθροισμὸς τῶν Χριστιανῶν Πρισκὸς ὁ ἀνθύπατος. Martyrium S. Euphemiæ.

Ἐν τοῖς καιροῖς Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως ἀκαταστασία ἐγένετο ἐν τῇ Φρυγίᾳ. Actio S. Nicolai.

Ἐν τοῖς καιροῖς τοῦ εἰκοστοῦ πέμπτου ἔτους ἐν τῇ εὐκαταστασίᾳ τῶν εὐσεβῶν καιρῶν. Vita ſancti Phocæ.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ βασιλεύοντος Δεκίου καὶ Βαλλεριανοῦ τῶν αὐτοκρατόρων ἐν τῇ μεγάλῃ πόλει Ῥώμῃ. Martyrium ſancti Mercurij Ceſareæ Cappadociæ.

Ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ ὅτε Σατανᾶς ὑπὸ τῶν ἀξίων αὐτοῦ εὐωχεῖτο. Martyrium ſancti Dulæ.

Ἐν τῷ καιρῷ τοῦ διωγμοῦ τοῦ κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἦν τις Ἰάκωβος ὀνόματι. Martyrium S. Iacobi Persæ.

Ἐν τῷ καιρῷ τῶν ἀνόμων ὑπὲρ μάχην τῆς εἰδωλολατρείας. Martyrium sanctorum Iustini, Charitonis & sociorum.

Ἐν τῷ τριακοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει τοῦ διωγμοῦ ἡμῶν ἀνηγωνίσθη πάλιν τὰ τῶν σιμεωνῶν ἡμῶν. Martyrium sanctorum Acepsimæ Episcopi, Ioannis Presbyteri & Aithalæ Diaconi.

Ἐπὶ βασιλείας Δεκίου τοῦ βασιλέως βασιλεύοντος τῆς Ῥώμης, στρατιωτοῦ μὲν τῶν δαιμόνων. Martyrium sanctorum Papyli, Carpi & Agathodis.

Ἔτους δευτέρου τῆς βασιλείας Γαΐου Γαλλερίου Διοκλητιανοῦ. Martyrium sancti Menæ Ægyptij qui Martyrium subiit in Vrbe Cotyai.

Ἔτους διακοσιοστοῦ τῆς σωτηρίας Ἰησοῦ Χριστοῦ ζήτησις καὶ ἀνεύρεσις γέγονεν. Inuentio sanctæ Crucis.

Ἔτους ἑβδόμου τῆς βασιλείας Μαξιμιανοῦ, ἡγεμονεύοντος Μαξίμου. Martyrium sanctorum Eulampij & Eulampiæ.

Ἔτους πέμπτου τῆς βασιλείας Ἰουστίνου τοῦ φιλοχρίστου βασιλεύοντος. Martyrium sancti Arethæ & sociorum.

Ἥκει ἡμῖν ἡ λαμπρὰ καὶ χαρμόσυνος καὶ ποθουμένη πανήγυρις. In transportationem Reliquiarum sancti Ioannis Chrysostomi.

Ἤκουον ἐπὶ τὰ νικητήρια τὰ κατὰ τοῦ διαβόλου καὶ οἱ ἅγιοι μάρτυρες Νίκανδρος, καὶ Μαρκιανός. Martyrium sanctorum Nicandri & Marciani.

Ἦν τις ἀνὴρ μοναχὸς ὀνόματι Ἀμφιλόχιος. οὗτος δίκαιος καὶ θεοσεβὴς ὑπῆρχεν. Vita sancti Amphilochij Episcopi Iconiensis.

Ἦν οὗτος ὁ Βασίλειος κατηχῶν πάντα ἄνθρωπον περὶ τῆς ἀληθείας τῆς εἰς Χριστόν. Martyrium sancti Basilij Presbyteri.

Ἦν τις γυνὴ φιλόχριστος ὀνόματι Ἰουλία. Vita sancti Ioannis Monachi, qui sese in puteum injecerat.

Ἡ περὶ τῶν μακαρίων ἀνδρῶν βίων ἀναγραφή. Vita S. Xenophontis.

Ἡ σεπτὴ καὶ μεγαλόδωρος τῶν ἁγίων αὕτη σελήνη. Miracula sanctorum Cosmæ & Damiani.

Θαυμάτων διήγησιν προβάλλεσθαι σήμερον. Miracula sancti Anastasij Persæ. Memorantur in septima Synodo Oecumenica.

Ἱεράρχην καὶ ἀσκητὴν ἅμα καὶ Χριστοῦ μάρτυρα μόνοις ἂν γένοιτο δυνατόν. S. Methodij Patriarchæ Constantinopolitani Vita & res gestæ.

Καὶ πάλαι μὲν τῶν κατὰ Θεὸν πολιτευσαμένων ὁ βίος λυσιτελὴς καὶ ὠφέλιμος. Maximi Homologetæ vita.

Καλοῦ; οὗ ἀγαπητοὶ καὶ ὁ χορὸς ὁ ἐν Αἰγύπτῳ μαρτυρήσας Θεῷ. Martyrium sancti Martiani Ægyptij & sociorum.

Κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον ἦν ὁ μακάριος Ἰάκωβος οἰκῶν ἐν Βηλαβῇ τῇ πόλει. Martyrium sancti Iacobi, quod ille subiit in Perside.

Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως καὶ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου τῶν υἱῶν αὐτοῦ. Martyrium sancti Iacobi Persæ.

Κατὰ τὸν καιρὸν τῆς βασιλείας Μαξίμου ἦν τις ἱερεὺς τῶν Ἑλλήνων. Martyrium S. Susannæ.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἐβασίλευε Διοκλητιανὸς ὁ τύραννος. Martyrium sancti Procopij.

Κατὰ τοὺς καιροὺς Γρατιανοῦ καὶ Οὐαλεντιανοῦ τῶν αὐτοκρατόρων συνέβη συναθροισθῆναι. Vita sancti Patris nostri Martini.

Κατὰ τοὺς καιροὺς Διοκλητιανοῦ τοῦ βασιλέως, καὶ τοῦ αὐτῷ συγκαθέδρου Γαλεριανοῦ. Martyrium sanctæ Anastasię.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους βασιλεύοντος κατὰ συγχώρησιν τοῦ Χριστοῦ. Martyrium Sanctorum Acindyni, Pegasij & Anempodisti.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους βασιλεύοντος Μαξιμιανοῦ τοῦ παρανόμου καὶ ἀσεβεστάτου. Martyrium sanctæ Barbaræ.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἦν τις ἀνὴρ ἐν τῇ Παφλαγόνων χώρᾳ. Martyrium S. Mamantis.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἐπὶ αὐτοκράτορος Τραϊανοῦ ἦν πολλὴ μανία. Martyrium sancti Zosimi.

Κατὰ τοὺς καιροὺς Λικιννίου τοῦ βασιλέως ἦν διωγμὸς μέγας τῶν Χριστιανῶν. Martyrium sanctorum Quadraginta Martyrum.

Κατὰ τοὺς χρόνους Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως γέγονέ τις κόρη. Vita & Martyrium sanctæ Eudociæ Samaritanæ.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἦσαν πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἐν Ἱεροσολύμοις. Periodi sancti Thomæ Apostoli.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν Τραϊανοῦ τοῦ βασιλέως παρειληφότος τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. Martyrium & Acta sancti Philippi Apostoli.

Κωνσταντῖνος τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, εἶτα τῆς ἀνατολῆς ἐγχειρίζετο σκῆπτρα. Vita sancti Pauli Homologetæ.

Μαξιμιανοῦ ἡγεμονεύοντος τῆς Κιλικίας, καὶ πολιτευομένης τῆς μιαρᾶς θυσίας τῶν εἰδώλων. Martyrium sancti Iattesij, qui & Sozon dictus est.

Ματθαῖος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς ἦν μὲν ἐκ πόλεως Ἱερουσαλήμ. Acta sancti Apo stoli & Euangelistæ Matthæi.

Μετὰ τὴν κατὰ σάρκα τοῦ δεσπότου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ γῆς ἔλλαμψιν. Martyrium sanctorum Anargyrorum Cosmæ & Damiani Romanorum.

Μιχαὴλ ἐπαινῶν, τὸν Γαβριὴλ ἐπαινέσομαι. ταυτὸν γὰρ Μιχαὴλ ἢ Γαβριὴλ ἐπαινεῖν, ὅτι ὅλος ἐν ὅλῳ. Laudatio in sanctos Archistrategos Michaëlem & Gabrielem.

Νῦν καιρὸς εὔκαιρος μετὰ τοῦ πνευματοφόρου Δαυὶδ ψάλλοντας εἰπεῖν, Ἐγγὺς Κύριος τοῖς συντετριμμένοις. Miracula Confessorum Samonæ & Guriæ.

Ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος ὁ μέγας καὶ θαυμαστὸς, καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Martyrium sanctorum Anatolij, Eustachij & Theopisti.

Ὁ ἡμέτερος ἱστοριογράφος Εὐσέβιος ἡνίκα τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἔγραφεν ἱστορίαν. Vita & res gestæ Siluestri Papæ Romani.

Οἱ ἅγιοι τοῦ Θεοῦ Ἀπόστολοι καὶ Εὐαγγελισταὶ καὶ μάρτυρες, οἱ τὸν σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. Dormitio sancti Apostoli & Euangelistæ Lucæ.

Οἱ τοὺς ἀγαθοὺς καὶ σπουδαίους ἄνδρας ἐγκωμιάζοντες, [illegible] μὲν δήπου

τρίων αὐτοῖς. Vita Ioannis Imperatoris, qui & Eleemon dictus est.

Ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἡ πηγὴ τῆς σοφίας. Vita sancti Pachomij.

Ὁ μακάριος οὗτος Ἀββᾶς Δωρόθεος τὸν μονήρη βίον σὺν Θεῷ ἀσπασάμενος. Vita sancti Dorothei Abbatis & Dosithei illius Discipuli.

Ὅσοι τοῖς τοῦ Χριστοῦ μυστηρίοις προσκόπτετε τοῖς ἐμοῖς δάκρυσιν ἐπιβλέψατε. Res gestæ sanctorum Cypriani & Iustinæ.

Ὅσοι τῆς τοῦ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων θείῳ ἔρωτι γενόμενοι κάτοχοι. In adorationem venerandæ Catenæ Principis Apostolorum Petri.

Ὅτι Μαξιμῖνος ὁ βασιλεὺς ἐν τῇ Θεσσαλονικέων διῆγε πόλει. Martyrium sancti Demetrij Thessalonicæ.

Ὁ τὸν μέγαν τῆς βροντῆς γόνον περιεργαζόμενος ἐπαινεῖν, αὐτό μοι δοκεῖ τὸ μέγα τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα πειρᾶσθαι ἐπαινεῖν. Laudatio sancti Ioannis Apostoli & Euangelistæ.

Οὗτος ὁ πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ὡρμᾶτο μὲν ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου. Vita in compendio sancti Ioannis Aratzij.

Οὗτος ὁ ὅσιος πατὴρ ἡμῶν Ἰωάννης ἐπίσκοπος ἦν Γοτθίας. Vita S. Ioannis Episcopi Gothi.

Φιλάνθρωπος καὶ ἐλεήμων Θεὸς ὁ ἀεὶ προνοῶν καὶ θέλων τὴν σωτηρίαν αὐτῷ. Vita & Martyrium sancti Bonifacij Martyris.

Πάρεστιν ἡμῖν ἑορτὴ σήμερον ὥσπερ ἀστέρος ἐπιτολὴ, καὶ τὸ ταύτης φέγγος. Encomium in sanctos Thaumaturgos Anargyros, Cosmam & Damianum.

Πᾶσα δόσις ἀγαθὴ καὶ πᾶν δώρημα. Vita S. Baripsabæ, qui sanguinem ex latere Christi effusum cucurbita accepit.

Περὶ τῆς ἐν χρόνῳ μὲν γενομένης ἀχειρίας διαλύσεως, αἰωνίου δὲ εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως. De Corpore semper Virginis Mariæ, & sacræ illius Animæ assumptione.

Πολλῶν ἀγαθῶν καὶ ψυχωφελῶν ἐνεργηθέντων τοῖς φιλοθέοις. Vita sancti Iacobi Monachi.

Πρῶτον τίθημι τοῦ λόγου τὸν Ἀββᾶν Ἰωάννην. Vita sancti Ioannis Episcopi & Hesychastæ Lauræ sancti Sabæ.

Τέρπει μὲν καὶ λειμὼν πολυανθὴς, καὶ ὁμοίως ὕδατί τε διειδέσι κατάρρυτος. Laudatio Procopij Martyris.

Τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ Ἀναλήψεως. Martyrium sanctæ Marinæ.

Τῆς εἰδωλικῆς ἀχλύος κατὰ πᾶσαν διασκεδασθείσης τῆς οἰκουμένης. Martyrium S. Panteleëmonis.

Τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπερφυοῦς ἐνανθρωπήσεως καὶ τῆς ἐνδόξου αὐτοῦ ἐπιφανείας. Martyrium sancti Aquilini.

Τῆς τῶν Ῥωμαίων καταυγασθείσης ὑπὸ τοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης. Martyrium sancti Iacobi Persæ.

Τιμᾶν ἐστὶν ἄξιον τοὺς ἐφευρηκότας τὰ κάλλιστα, καὶ πλέκειν καὶ ποικίλοις στεφάνοις. Vita sancti Cosmæ Melodi.

Τοῦ ἀναχωρητοῦ, καὶ πάντων ἀναχωρητῶν ἀρίστου Κυριακοῦ. Vita sancti Cyriaci Lauræ S. Sabæ.

Τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ βασιλεύοντος πᾶσα πλάνη, καὶ δαιμονικὴ λατρεία λύθη. Miracula sanctorum Cosmæ & Damiani.

Τοῦ μακαριωτάτου καὶ φίλου Θεοῦ Ἱλαρίωνος. Vita sancti Hilarionis.

Τοῦ παρανόμου καὶ ἀσεβεστάτου Μαξεντίου τυραννοῦντος τὴν βασιλείαν. Martyrium sanctæ Catharinæ.

Τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω φησὶν ὁ Θεὸς ὑπερφυοῦ γλώττῃ χρησάμενος Vita sancti Ioannis cognomeno Acatzij.

Sed quænam tandem erunt Metaphrastæ germana: Examinent alij ac dijudicent, quibus plus otij est, & labor similis incumbit, quibus opus benè, prosperéque procedet. Ipse aliis etiam occupationibus distractus non recipio simile negotium; conjungam tamen aliquot, vt quomodo hoc examen tractari conueniat, ostendam; præter enim præsentes duas tabellas addam tertiam, in qua ordine suo digerentur nonnullæ Vitæ ab ipso Metaphraste conscriptæ, de quibus sanè nemo dubitauerit, vt earum cum aliis, quæ quomodocumque occurrunt, collatione, legitimas à spuriis, cuicumque, dummodo infans omnino non est, discernere liceat. Habes supra iam commemoratas, quæ ab aliis Græcè & Latine editæ sunt: nec non & alias, quas scriptores alij, dum à Metaphraste sui dicti testimonium petunt, nominatim laudant; & habeto nunc tibi, & paucas hasce à me tanquam Metaphrastæ proprias stylo signatas.

Αἰγαὶ πόλις ἐπὶ κόλπῳ μὲν τῷ ἰσσικῷ κειμένη. Martyrium SS. Zenobij & Zenobiæ illius sororis.

Αἰλίου Ἀδριανοῦ Ῥωμαίων μὲν βασιλεύοντος, δαίμοσι δὲ καὶ εἰδώλοις ἐπιμελῶς δουλεύοντος. Martyrium sancti Eleutherij.

Ἀλλὰ πῶς ἄν τις ἡμᾶς ἀπαλλάξει αἰτίας καὶ μέμψεων. Narratio de transportatione Reliquiarum Ioannis Chrysostomi.

Ἄλλος μὲν ἄλλο τι τῆς θρυλλουμένης διεξίτω Κρήτης, ὁ μὲν τὸ κάλλος, ὁ δὲ τὸ μέγεθος. Martyrium sanctorum decem in Creta Insula.

Ἀναστασία γυναικῶν ἡ καλλίστη, Ῥώμης μὲν τῆς περιδόξου φυτόν, γένους δὲ περιφανία. Martyrium sanctæ Anastasiæ.

Ἀνδρῶν οἱ ἀρίστων βίος, καὶ ἡ τῆς αὐτῶν πολιτείας διήγησις καὶ πᾶσι μὲν τοῖς εὐσεβέσι. Vita & res gestæ S. Patris nostri Abramij.

Ἀρκαδίου τὰ Ῥωμαίων διέποντος σκῆπτρα. Martyrium S. Iacobi Persæ.

Ἄρτι Μαξιμιανοῦ δεύτερον ἔτος ἄγοντος ἐν τῇ Ῥωμαίων ἀρχῇ, καὶ τῆς ἀσεβείας κρατοῦντος. Martyrium sanctorum Indi, Domnæ & sociorum.

Ἄρτι μὲν ἡ τῆς ἀσεβείας ἀχλὺς ἅπασαν διεχεῖτο τὴν οἰκουμένην. Martyrium sancti Epimachi.

Ἄρτι τῆς εὐσεβείας ἀνθηφορούσης, καὶ τοῦ Εὐαγγελικοῦ κηρύγματος τὸν πάντα κόσμον. Vita & res gestæ sanctorum Cosmæ & Damiani.

Ἄρτι Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Ἀσσυρίων τὴν Ἱερουσαλὴμ πολέμῳ καταστρεψάμενος. Commentarius in Danielem Prophetam & sanctos tres Pueros.

Ananiam, Azariam & Misaëlem.

Ἀρτι τ̃ θεογνωσίας εἰς πάντα τ̃ κόσμον διαπεφευγούσης. Martyrium SS. Eulampij & Eulampiæ.

Ἀρτι τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα Θεοδοσίου τ̃ παιδὸς Ἀρκαδίου εὐσεβῶς διϊθύνοντος. Vita & res gestæ S. Euphrosynæ Alexandrinę.

Ἀρτι τ̃ παιδὸς Ζαχαρίου. Commentarius in sanctum Andream Apostolum.

Ἀρτι τ̃ τ̃ εἰδωλομανίας νέφους τ̃ οἰκουμένην ὅλην διδαχθέντος. Martyrium S. Georgij.

Ἀρτι Τραϊανοῦ τὰ τ̃ Ῥωμαίων βασιλείας σκῆπτρα παραλαβόντος, τ̃ Ἀντιοχέων ἐκκλησίας ἐπίσκοπος. Martyrium S. Ignatij Episcopi Antiocheni.

Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τ̃ τ̃ ἀληθοῦς Βασιλέως πολεμίων. Martyrium S. Mennæ Ægyptij, qui in Cotyaio martyrium passus est.

Βασιλεύοντος Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ, πᾶσα ἡ τ̃ Ῥωμαίων ἀρχή. Vita sanctorum Martyrium Eustratij, Auxentij, Eugenij, Mardarij & Orestæ.

Βασιλεύοντος τ̃ ἀσεβεστάτου καὶ παρανόμου. Martyrium S. Panteleemonis.

Βασιλεύοντος τ̃ ἀσεβεστάτου Μαξεντίου ἡ τ̃ Ῥωμαίων ἀρχὴ τ̃ βδελυρᾶς. martyrium S. Caterinæ.

Βλάσιος ὁ μάρτυς ἄξιον τ̃ τοιοῦδε τῆς τ̃ μαρτυρίας. Vita & martyrium sancti Blasij Episcopi.

Γυναικίαν ἀρετὴν τ̃ τ̃ ἀνδρῶν οὐδὲν ἀπολειφθεῖσαν πᾶσι δεῖξαι λυσιτελές. Vita & res gestæ S. Pelagiæ Antiochenæ.

Δέκιος λοιπὰ καὶ Βαλεριανός. martyrium S. Mercurij.

Διοκλητιανὸς ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ ἀναξίως τ̃ σκήπτρων ἐπιλαβόμενος. martyrium S. Georgij.

Διοκλητιανὸς τὴν αὐτοκράτορα Ῥωμαίοις διέπων ἀρχήν. Martyrium SS. Probi, Iaradi & Andronici.

Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τ̃ δυσσεβῶν, καὶ ἀθέων τὴν τ̃ Ῥωμαίων διεπόντων ἀρχήν. martyrium sanctorum Anargyrorum, Cosmæ, Damiani & sociorum martyrum.

Διοκλητιανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος, Πρίσκου τι περὶ τ̃ Ἀσίαν. Martyrium S. Euphemiæ.

Διτὰς ἡμῖν Ἀναστασίας ἔδει γνωρίζειν, ἐπιφανεῖς μὲν ὁμοῦ τὸ κτ̃ στέφανος. Vita & res gestæ sanctæ Anastasiæ Romanæ.

Ἐγένετο μτ̃ τὸ πατάξαι Κύριον martyrium S. Basilei Episcopi Amasiæ.

Ἔδει μὲν ὦ ἱερώτατε καὶ θεοσύλλεκτος ἄθροισις τ̃ νῦν σήμερον. Vita sancti Alexij.

Εἰ καὶ δικαίῳ μετ' ἐγκωμίων τιμᾶσθαι. Commentarius in sanctum Lucam Apostolum.

Εἰ καὶ πρώην τις Πέρσαι Χριστὸν ἐκ Παρθένου γενόμενον προσκυνήσοντες. Certamen sanctorum Christi Martyrum Acindini, Pegasij, Anempodisti, Aphthonij & Elpidiphori.

Εἰκότες καὶ πάλαι καὶ αἰδεσιμώτατος δοξῇ τοῦτο πάντως εἰς τὸν ἡμέτερον βίον εἰσήχθησαν. Vita & res geſtæ S. Theoctiſtæ Leſbiæ.

Εἶχε μὲν ἡ ἐπιφανὴς Νικομήδεια. Martyrium ſancti Petri Archiepiſcopi Alexandrini.

Εἶχε μὲν τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα Λικίνιος, καὶ βασιλέων τῶν ὅλων. Martyrium SS. Quadraginta Martyrum.

Εἶχε μὲν τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα Μαξιμιανὸς ὁ Ἑρκούλιος. Martyrium ſancti Demetrij.

Ἐκράτει ποτὲ τὰ τῆς ἀσεβείας, καὶ βασιλεὺς ἐπὶ τοὺς τὰ Χριστιανῶν φρονοῦντας ἀξίωμα. Martyrium S. Charitinę.

Ἐκινεῖτο κατὰ Χριστιανῶν Σαβώριος ὁ Περσῶν βασιλεύς. Certamen Sanctorum Martyrum Acepſimæ, Ioſephi & Aithalæ.

Ἔννοιά μοι πολλάκις γέγονε, τί δήποτε μυρίοι ποιηταί, οἱ μὲν πολέμους καὶ ἔχθρας, καὶ τὰς ἀπ' αὐτῶν συνέθηκαν συμφοράς. Vita ſancti Marcelli Archimandritæ Monaſterij Acœmitarum.

Ἐν Παλαιστίνῃ πόλις ἐστὶν οὐχ ἧττον ἢ πέντε καὶ τεσσαράκοντα σταδίοις ἀπέχουσα Γάζης. Vita & res geſtæ ſancti Hilarionis.

Ἐπεχωρίαζε μὲν καὶ πρότερον ἤδη τὸ τῶν Ἀρειανῶν δόγμα τῇ Ῥωμαίων ἐπικρατείᾳ. Martyrium ſanctorum Marciani & Martyrij Noceriæ.

Ἔτος μὲν ἤδη πέμπτον ἐνειστήκει τῷ εὐσεβεῖ Ἰουστίνῳ τῆς τῶν Ῥωμαίων ἀρχῆς τῶν σκήπτρων ἐπειλημμένῳ. Martyrium S. Arethæ & ſociorum.

Ζήνων ἤδη τὴν αὐτοκράτορα Ῥωμαίοις διεῖπεν ἀρχήν. Vita & res geſtæ S. Theodoræ Alexandrinæ.

Ἤδη μὲν τῆς παρὰ τοῦ πλάσαντος ἡμᾶς δοθείσης φυλάττοντες ἐντολῆς. Commentarius in ſanctum Apoſtolum Matthæum.

Ἦν ἄρα καὶ τοῦτο τῆς μεγίστης [illegible], καὶ περιφανεστάτης ἐν πόλεσι Ῥώμης, μὴ μόνον τῷ κάλλει κομᾶν. Vita ſanctæ Melaniæ Romanæ.

Ἡνίκα Κωνστάντιος ὁ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τρίτος υἱός. Vita ſancti Pauli Homologetæ.

Θεῖόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ καὶ πολλῶν ἀξία. Vita ſancti Stephani Iunioris.

Ἰδουμαῖοι πρόγονον ἔχοντες τὸν Ἡσαῦ, ἐξ οὗ καὶ τὴν προσηγορίαν ἐσχήκασιν. Commentarius in Abdiam Prophetam.

Ἱέρωνι τῷ γενναίῳ πατρὶς μὲν ἡ δευτέρα τῶν Καππαδοκῶν, πόλις δὲ Τύανα. Martyrium S. Hieronis & ſociorum, qui in Melitene Martyrium paſſi ſunt.

Ἴσμεν πολλοὺς ἱστορίας τε καὶ βίους. Martyrium ſancti Apoſtoli Timothei.

Καὶ ἡ καλλίστη τῶν πόλεων ἡ Νικομήδεια φημὶ Μαξιμιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς ἄρξαντος. Martyrium ſanctæ Iulianæ in Vrbe Nicomediæ.

Καὶ πάντων μὲν τῶν κατὰ Θεὸν πολιτευσαμένων ὁ βίος τοῖς εὐσεβέσιν ὠφελιμώτατος. Vita & res geſtæ Ioannis Chryſoſtomi.

Καὶ τῶν ἄλλων μὲν τῶν Χριστοῦ μαρτύρων ἆθλα πολύ τι καὶ μέγα τοῖς σπουδαίοις. Martyrium S. Bonifacij Romani.

Καὶ τί τῶν καλῶν ἔσται τις τῇ μνήμῃ παραδιδοὺς, εἰ τὸν Ἀμφιλοχίου βίον παρῇ σιωπῇ. Vita S. Amphilochij Epiſcopi Iconienſis.

Καὶ τὸ περὶ τῶν ὄντων ἁγίων διεξιέναι, καὶ διὰ μνήμης. Narratio de Miraculo facto à Michaële Archangelo apud Chonas.

Κάλλιστόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ, καὶ δόξαν ὅσην ἐπαινούμενόν τι καὶ ὑπερκόσμιον. Vita S. Gregorij Epiſcopi Agrigentini.

Καλοὶ μὲν καὶ οἱ τῶν μαρτύρων ἆθλοι. Vita S. Alypij Stylitæ.

Κομμόδου μετὰ Μάρκον τὸν αὐτοῦ πατέρα τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα ἔχοντος. Vita & Martyrium ſanctæ Eugeniæ & illius parentum.

Λικινίου τοῦ δυσσεβοῦς βασιλεύοντος, Λυσίας τὸ τηνικαῦτα δοὺξ ὤν. Martyrium S. Seueriani.

Λουκιανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς κατὰ τὰ τῆς ἑώας μέρη ἐν Βηθαγαβρῷ τῆς Ἱεραπόλεως. Martyrium S. Apoſtoli & Martyris Ananiæ.

Μάμας ὁ μέγας οὗτος τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, καὶ περιβόητος. Martyrium ſancti Mamantis.

Μαξιμιανὸς ὁ βασιλεὺς πολλὴν περὶ τὴν τῶν εἰδώλων πλάνην. Martyrium S. Barbaræ.

Μαξιμιανοῦ βασιλεύοντος τοῦ τυράννου, καὶ τῆς οἰκουμένης σχεδὸν ἁπάσης. Martyrium ſanctorum Sergij & Bacchi.

Μαξιμιανοῦ τῆς βασιλείας ἡγεμονεύοντος, καὶ τὰ τῆς ἀσεβείας. Martyrium S. Soſontis.

Μαξιμιανοῦ τοῦ τυράννου τὸ δυσσεβὲς ἀνὰ πᾶσαν σχεδὸν τὴν οἰκουμένην ἐκδόντος διάταγμα. Martyrium ſancti Vari & ſociorum.

Μαξιμιανῷ καὶ Μαξιμίνῳ τοῖς βασιλεῦσι πολλή τις καὶ ἄσχετος ἡ ὁρμή. Martyrium S. Theodori Teronis.

Μέγιστον εἰς ψυχῆς ὠφέλειαν. Vita S. Spiridonis Thaumaturgi.

Μεμνῆσθαι τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ παθόντων, εἴπερ ἄλλό τι λυσιτελὲς καὶ ὠφέλιμον. Martyrium ſanctorum Carpi, Papyli & ſociorum.

Μετὰ διακοσιοστὸν καὶ πεντηκοστὸν ἔτος τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀναλήψεως. Martyrium S. Clementis Ancyrani Epiſcopi.

Μετὰ τὴν σωτήριον ἐπὶ γῆς τοῦ Λόγου ἐπιδημίαν. Res geſtæ Cornelij Centurionis.

Μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν εἰς οὐρανὸν ἀνάληψιν. Martyrium ſancti Artemij.

Μετὰ τὴν ἐπιδημίαν τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ παρουσίαν. Martyrium ſanctorum Menæ, Hermogenis & Eugraphi.

Νικητικοὺς ἀγῶνας τοῦ μάρτυρος Νικήτα πανηγυρίζομεν σήμερον. Martyrium S. Nicetæ Gotthi.

Τοῦ Θεοῦ Λόγου διὰ τὴν ἐκ τῆς παρθένου ἐπιφανεῖσαν ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἐπίδοσιν. Martyrium ſancti Longini Centurionis.

Νουμεριανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα παρὰ πατέρων ἐκδεξαμένου. Martyrium S. Babylæ Epiſcopi Antiocheni.

Μετὰ τὸ διαγγελῆναι πανταχοῦ τὸ σωτήριον κήρυγμα. Martyrium S. Sophiæ & illius filiorum Piſteos, Elpidis & Agapes.

Ξενοφῶν ὁ θαυμάσιος ἔφυ μὲν ἐκ ταύτης τῆς πόλεων. Martyrium ſancti Xenophontis & illius filiorum Arcadij & Ioannis.

Οἱ κατὰ τὸν καιρὸν Πεντηκοστῆς. De morte & Aſſumptione B. mariæ Virginis.

Οἱ τὸ ἐπίγειον κράτος λαχόντες, καὶ τῶν βασιλικῶν ἠξίων καὶ σκήπτρων. Laudatio ſancti martyris Baſilei Archiepiſcopi Amaſiæ.

Ὁ καινὸς καὶ ξένος τῆς θαυμασίας Ξένης βίος. Vita & res geſtæ ſanctæ Euſebiæ, quæ in Xenem nomen immutauit ſuum.

Οὐ τρόποι αἱ τῶν προλαβόντων νόσων σωματικαὶ πυρώσεις ὑ σμικρὸν. Vita ſancti martiniani.

Ὅτι μὲν πολὺ τῶν Ἀγγέλων ἀφέστηκεν ἄνθρωπος, ἤ φησιν ὁ θεῖος Δαυίδ. Commentarius in S. Ioannem Apoſtolum & Euangeliſtam.

Ὁ τοῦ Θεοῦ Λόγος ἀϊδίως συνὼν τῷ Πατρί. Martyrium ſanctorum Guriæ, Sammonæ & Abibi.

Οὐαλεντινιανὸς μετὰ τὴν τελευτὴν Ἰοβινιανοῦ. Vita ſancti Ambroſij Epiſcopi Mediolanenſis.

Τίς οὐκ οἶδε τὴν Νικομήδειαν ὅπως μὲν κάλλους τε καὶ μεγέθους. Martyrium S. Anthimi Epiſcopi Nicomedienſis.

Οὐ ξένα γὰρ τῶν τὰ παρόντα, οὐδὲ ὁμολογητοῦ τῆς ἀληθείας ἀγώνισμα. Martyrium ſancti Platonis.

Οὐ πολλοὺς Αἴγυπτος. ἐπεὶ δὲ τίκη. Vita ſancti Patapij.

Οὐχ οὕτως ἤδη τῷ φιλαρέτῳ. Commentarius in ſanctum Iacobum Adelphotheum.

Πάλαι μὲν ἐν τύποις ἦν τὰ τῆς πίστεως καὶ αἰνίγμασιν. Sancti Dionyſij Areopagitæ Martyrium.

Πάλαι μὲν τὰς κατὰ γῆν διατριβὰς ἀνύοντες οἱ Ἀπόστολοι. In ſanctum Apoſtolum Thomam Commentarius.

Πάλιν ἡμῖν ὁ θεῖος ἐφέστηκε πρόεδρος· καὶ πάλιν ὁ λόγος ἥκει πανηγυρίσων. De tribus Inuentionibus capitis ſancti Ioannis Baptiſtæ.

Τυραννικόν τι χρῆμα τικόντων στοργὴ, καὶ δεσμὰ φύσεως. Vita Ioannis propter Chriſtum pauperis.

Πολλὰ τῆς διδασκαλίας τῶν ἐν καὶ ὡς θεοῦ φίλον βεβιωκότων. Vita ſancti Charitonis Homologetæ.

Πολλὴ κατὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαρτύρων τοῦ διαβόλου ἡ κακουργία. Martyrium ſancti Andreæ, qui in Criſi eſt.

Πολλῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς κατὰ Χριστοῦ, καὶ τῶν ἐκείνου μανέντων θεραπευτῶν, Διοκλητιανός. Martyrium ſanctorum Sebaſtiani & ſociorum, Zoës, Tranquillini, Nicoſtrati, Claudij, Caſtoris, Tiburtij, Caſtalli, Marcellini & Marci.

Πρόβη τῆς δυσσεβοῦς τὸ βασίλειον σκῆπτρον τῶν Ῥωμαίων διέποντος. Martyrium SS. Trophimi, Sabbatij & Dorymedontis.

Σαμόσατα πόλις τῆς Συρίας ἐστίν· Εὐφράτης τῇ πόλει παραρρεῖ. Vita & Martyrium ſancti Luciani.

Σοφόν τι χρῆμα ζωγράφου χείρ, καὶ δεινὴ μὲν μιμήσασθαι τὴν ἀλήθειαν. Vita &

res

res geſtæ ſancti Nicolai Myrenſis Epiſcopi.

Τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἀναχάπτους τίθεσθαι πράξεις, καὶ τὴν τούτων μνήμην. Vita ſancti Ioannis Eleemo nis Patriarchæ Alexandrini.

Τῇ θαυμαστῇ δυάδι τῶν σοφῶν Ἀναργύρων πατέρες μέν. Vita ſanctorum Anargyrorum Coſmæ & Damiani.

Τὴν πρὸς ἀρετὴν ὁδὸν φέρουσαν τραχεῖαν εἶναι, καὶ ἀνάντη καὶ εὐχερῆ. Vita & res geſtæ S. Patris noſtri Ioannitij.

Τὴν τοῦ Χριστοῦ ποίμνην ὁσημέραι πληθυνομένην ὁ δυσμενὴς καθορῶν. Martyrium ſancti Calliſtrati & ſociorum.

Τῆς ἴσης ἀτοπίας νομίζω τό, τὸ φθέγγεσθαι τὰ μὴ δέοντα. Martyrium S. Autonomi.

Τῆς μεγάλης πόλεως Ἱεροσολύμων ὑπὸ τῶν Περσῶν βασιλέως ἁλούσης. Martyrium ſancti Anaſtaſij Perſæ.

Τῆς πρὸς τῷ Λιβάνῳ ὄρει Φοινίκης πολλαὶ μὲν πόλεις ἕτεραι νοτιώτεραι, καὶ προσάρτηται. Vita & res geſtæ & Martyrium ſanctorum Galactionis & Epiſtemes.

Τῆς τῶν Περσῶν ἀρχῆς εἰς Πέρσας διαλυθείσης. Martyrium S. Gregorij Magnæ Armeniæ & ſociorum.

Τιμόθεον τὸν μέγαν ἐκεῖνον μετὰ τὸ Λυκαόνων. Commentarius in ſanctum Chriſti Apoſtolum Timotheum.

Τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κοινωνίᾳ σαρκός, ὅ φησι Παῦλος, ἐπὶ γῆς φιλανθρώπως. Martyrium ſanctorum Thyrſi, Leucij, Philemonis & Apollonij.

Τοὺς εὐλογοῦντας σέ φησι πρὸς τὸν Ἀβραὰμ ὁ Θεός, εὐλογήσω. Vita ſancti Cyriaci Anachoretæ.

Τοὺς σώφρονας τὸν βίον καὶ φιλαρέτους κατὰ δύναμιν ἐπαινεῖν ὅσιόν τι ὁμοῦ καὶ ὠφελιμώτατον. Vita & res geſtæ S. Matronæ.

Τραϊανοῦ τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος. Vita & Martyrium ſanctorum Euſtathij, & eius vxoris Theopiſtes, & eorum filiorum Agapij & Theopiſti.

Τραϊανοῦ τοῦ δυσσεβοῦς βασιλέως πολλὴν μὲν πρόνοιαν καὶ σπουδήν. Martyrium SS. Eudoxij, Romuli, Zenonis & Macarij.

26. Ὁ τοῦ Θεοῦ Θεὸς Λόγος ἀϊδίως συνὼν τῷ Πατρὶ καὶ ἄχρονος ὢν εἵλετο. Commentarius in ſanctum Apoſtolum Philippum.

Τῶν ὑπὸ Χριστοῦ τὸν ἄθλησιν ζωμένων, οἱ μὲν ὑπὲρ εὐσεβείας ἁπλῶς πρὸς Ἕλληνας ἠγωνίσαντο. Vita ſancti Theodori Grapti & ſancti Theophanis illius fratris.

Ὥσπερ ἐπὶ τῶν ἀρετῶν. Vita ſancti Danielis Stylitæ.

Ὥσπερ λειμὼν εὐανθὴς ποικίλοις ἄνθεσι πυκαζόμενος ὡραΐζει ταῖς ὀσμαῖς. Vita & laudatio ſancti Patris noſtri Theophanis Siagreni.

Ἔτος μὲν ἀπὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἀρχῆς ἑξακοσιοστὸν ἦν. Martyrium ſanctorum Guriæ, Samonæ & Abibi, & de eorum miraculo patrato in puellam Euphemiam.

Νέρωνος αὖθις τὰ Ῥωμαίων σκῆπτρα διέποντος ὁ θαυμαστὸς Ναζάριος. Vita & certamen sanctorum Nazarij, Geruasij Protasij & Celsi.

Μάρκου Ἀντωνίου καὶ Λουκίου Βήρου τῆς αὐτοκράτορα Ῥωμαίοις διαπέποντων ἀρχὴν. Vita & res gestæ S. Abercij Episcopi Hieropolitani.

Οὐδὲ γυναιξὶν, οὐδὲ κόραις τὸ τῆς μαρτυρίας ἀποκέκλεισται στάδιον. Martyrium SS Martyrum Metrodoræ, Nymphodoræ & Menodoræ.

Ἄρτι τοῦ μεγάλου τῆς ἀληθείας εὐαγγελιστοῦ τε καὶ κήρυκος. Martyrium S. Theclæ.

Πολλὰ καὶ μεγάλα μετὰ τῆς Ἀντιόχου θαυμάζειν παραδέδοσιν. Vita & res gestæ & Martyrium sanctorum Cypriani & Iustinæ.

Et hæc quidem pro Vitis Sanctorũ satis sint. Verum Metaphrastem præter has Sanctorum Vitas, alia quoque scripsisse præter quod id innuit Psellus in eius Laudatione. Ὡς εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο τῷ ἀνδρὶ διεσπούδαστο, μηδ' ἀπεχρῶντα τὰ ἄλλα σύμπαντα, καὶ καθ' ἕκαστον πρὸς ἀφορμὴν εὐφημίας ἀρκοῦντα· ἀλλὰ τό γε τοιοῦτον ἠρέσθαι σπούδασμα, καὶ οὕτως κατορθῶσαι, ἤρκει ἂν ἀντὶ παντὸς ἄλλου πρὸς ἐγκώμιον τῷ ἀνδρί. *Quocirca etiamsi nihil aliud Viro illi fuisset elaboratum, ac non alia omnia, quæ vel singula sufficiunt ad laudem conciliandam, opus tamen tale incepisse, & id tam præclare effectum reddidisse, Viro prorsus ad laudem suffecerit.* Nulli dubium esse debet, cui Manuscripta Veterum euoluere aliquando licuit. Ex illius enim Orationibus in alias quoque Christi, Deiparæ & aliorum Sanctorum Festiuitates adhuc superant, quas ipse viderim. 1. Oratio, Εἰς τὸν θρῆνον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὅτε περιεπλάκη τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. *In lugubrem lamentationem sanctissimæ Deiparæ, cum corpus Domini nostri Iesu Christi complexa est.* P. Τοῦτο ἐκεῖνο γλυκύτατε Ἰησοῦ τὸ τοῖς ἐκ Περσίδος ἀφιγμένοις εἰς Βηθλεέμ. Oratio nimium tenera est, atque affectibus, iisque diuinis, plena, quæ vel glacie ipsa frigidiorem & calybe duriorem excalfecerit, atque emolliuerit. 2. Περὶ τῆς ζωηφόρου τελευτῆς καὶ μεταστάσεως τῆς Θεοτόκου. *De salutifero obitu, & transitu Deiparæ.* P. Τὸν καιρὸν τῆς Πεντηκοστῆς οἱ Ἀπόστολοι τῆς θείας. 3 Λόγος διαλαμβάνων τὰ ἀπὸ τῆς σεβασμίας γεννήσεως, καὶ ἀνατροφῆς τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, τῆς θεοπρεποῦς τε γεννήσεως Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καὶ ὅσα μέχρι τῆς ζωηφόρου αὐτῆς συνέδραμε τελευτῆς. πρὸς τούτῳ καὶ περὶ τῆς φανερώσεως τῆς τιμίας αὐτῆς ἐσθῆτος, καὶ ὅπως ὁ μέγας οὗτος θησαυρὸς Χριστιανοῖς τετήρηται. *Oratio continens ea, quæ à veneranda Natiuitate, & educatione sanctissimæ Dominæ nostræ Deiparæ, nec non Christi Dei nostri diuina Natiuitate vsque ad finem vitæ Virginis contigere. Ad hæc de reuelatione preciosæ illius Vestis, & quomodo magnus hic thesaurus Christianis conseruatus est.* P. Ἐχρῆν ἀληθῶς τὴν Παρθένον, ὥσπερ αὐτὴ Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους ἐπιφοιτᾶν μέλλοντος. Laudatur quoque à Michaële Glyca Epistola 22. in indice Bibliothecæ Sfortianæ in classe Physicorum 1. Cod. 28 inter alia recensentur Orationes Ecclesiasticæ Symeonis Metaphrastæ. Quænam ipsæ fuerint, dicent alij. Ego eas non vidi.

Nec hisce contentus pleraque alia scripsit, quæ inter alias Eccle-
siasticas cantiones Christiani homines modularentur. Inter eas pri-
mum erit Troparium, cuius initium. Ἐξάρξατε χορεῖαι παρθενικαί. 2. Ἕτερα
Στιχηρὰ κατ' ἀλφάβητον τοῦ μεγάλου κανόνος. *Alia Stichera ordine Alphabeti composita Magni Canonis.* 3. Κανὼν εἰς τὴν ὁσίαν Μαρίαν τὴν Αἰγυπτίαν. *Canon in sanctam Mariam Ægyptiacam.* 1. Aprilis. P. Τῷ μακαρίῳ καὶ φρικτῷ. 4. Κανὼν παρακλητικὸς εἰς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον ψαλλόμενος τῇ μεγάλῃ παρασκευῇ. *Canon deprecatorius in sanctissimam Deiparam, qui canitur magna Parasceue.* P. Θρηνῶ σου τὸ πλάσμα Χριστέ μου ζωοδότα. In Bibliotheca Collegij Græcorum.

Plerasque etiam preces, quæ in Ecclesia Græcorum non sine pietatis fructu recitari solent, ipse composuit, quarum nonnullæ inter Rituales Græcorum libros reponuntur 1. Εὐχὴ πρὸ τῆς ἱερᾶς μεταλήψεως. *Preces ante sanctam Communionem.* P. Ὁ μόνος καθαρὸς καὶ ἀκήρατος κύριε, ὁ δι' οἶκτον φιλανθρωπίας. 2. Ἕτερα εὐχὴ διὰ στίχων. *Alia preces carmine.* P. Θνητὸν αἷμα ὀρέξον ἄνθρωπε βλέπων. 3. Ἕτερα διὰ στίχων. *Alia Carmine.* P. Αὖθις δὲ πρὸς μέθεξιν αὖ ἱερὸς εἴρει 4. Στίχοι μετὰ τὴν ἁγίαν μετάληψιν. *Carmina post sanctam Communionem.* P. Εἶδες ἄνθρωπε τῶν σπλάγχνων ἔνδον 5 Εὐχαριστήριοι στίχοι εἰς τὸ αὐτό. *In idem argumentum Carmina, quibus gratias agit.* P. Κύριε ζωὴ εὐχαριστῶ σοι τρέμων. 6. Ἕτερα εἰς τὸ αὐτὸ διὰ στίχων. *Alia Carmine in idem argumentum.* P. Ὁ δοὺς τροφήν μοι σάρκα σὴν ἑκουσίως. 7. Εὐχὴ ἐξομολογητικὴ, ἣν ὀφείλεις καθ' ἡμέραν ἀμεταθέτως λέγειν πρὸς τὴν ὑπεραγίαν Θεοτόκον, ἐὰν ποθῇς ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ ψυχορραγήματός σου ἰδεῖν αὐτὴν, καὶ βοηθείας πολλῆς καὶ παρηγορίας τυχεῖν παρ' αὐτῆς. *Preces in quibus delictorum confessio fit, singulis diebus sine vlla intermissione recitandæ, si vis cum animam agis sanctissimam Virginem Deiparam intueri, & subsidium multum, nec non & solamen ab eadem obtinere.* P. Δέχου πάναγνε συμφορητὴ δέσποινα ἀγαθὴ τὴν οἰκτράν μου δέησιν.

Congessit prætereà ex operibus D Basilij Orationes viginti quatuor de Moribus. Ἠθικοὶ λόγοι κδʹ. ἐκλεχθέντες διὰ Συμεῶνος τοῦ Μαγίστρου καὶ Λογοθέτου ἐκ πασῶν τῶν πραγματειῶν τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου Ἀρχιεπισκόπου Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας. *Orationes de Moribus viginti quatuor, collecta per Symeonem Magistrum & Logothetam ex omnibus sancti Patris nostri Basilij Cæsareæ Cappadociæ Episcopi.* In aliis Manuscriptis Codicibus habetur. Συμεῶνος Λογοθέτου τοῦ Δρόμου, τοῦ καὶ Μεταφραστοῦ. *Symeonis Cursus Logothetæ, qui & Metaphrastes.* Leguntur passim & ferè vndique in Bibliothecis Italicis Manuscriptæ: editæ sunt Græcè Parisiis 1556. apud Guilielmum Morellum in 8. & Latinè cum aliis Basilij operibus Parisiis apud Michaëlem Sonnium 1603. in folio. Stanislao Florio Interprete, & tandem Græcè & Latinè Francofurti apud Nicolaum Bassæum in 8. Huius exemplo alius, quicunque ille fuerit, cum nomen operi non præfigatur, ex operibus Chrysostomi similem laborem nec frustra suscepit.

Et vt magis ac magis pietatem & religionem Christianorum animis excitaret, capita quædam perbreuia sententiis non tam concinnis & venustis, quam grauibus & seueris referta, tum ex suo tum ex aliorum penu concinnauit, eaq; elegantissima. E suo sunt Γνωμικὰ κεφάλαια ρλα΄. *sententiosa capita* cxxxi. Quorum illud est principium: Ὁ γὰρ σώφρων ἐν καιρῷ λόγος τοῦ ἀπαιδευτοτέρου βελτίων κατὰ πολύ. Ex aliorum hæc quæ sequuntur: Κεφάλαια τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Αἰγυπτίου ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων παραφρασθέντα. Vide studium & conatus Symeonis: ὑπὸ τοῦ Λογοθέτου τοῦ Μεταφραστοῦ ρν΄. *Capita sancti & Deiferi Patris nostri Macarij Ægyptij, ex illius sermonibus paraphrasi exposita à Logotheta Metaphraste.* P. Χάριτι μὲν καὶ δωρεᾷ τοῦ Πνεύματος θεία ἕκαστος ἡμῶν τὴν σωτηρίαν πορίζεται, πίστει δὲ καὶ ἀγάπῃ, ἀγῶνί τε προαιρέσεως αὐτεξουσίου τοῦ τελείου μέτρου τῆς πνευματικῆς ἡλικίας ἐφικέσθαι δύναται. Horum Capitum Macarij à Metaphraste metaphrasi exornatorum mentio fit in eclogis testimoniorum Patrum aduersus Barlaamum & Acindynum & eorum hæreses. Subnectebantur in eodem Codice: Τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Μακαρίου κεφάλαια ἕτερα, ὠφελείας πάσης πεπληρωμένα με΄. *Einsdem sancti Macarij alia Capita per quam vtilia quadraginta quinque.* P. Πᾶσα ἡ εὐαρέστησις τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ διακονία τῆς ψυχῆς ἐν τοῖς λογισμοῖς ἐστιν. σπούδασον οὖν ἔσωθεν. Ab eodem ne Metaphraste paraphrasi & ipsa explicata. Ego puto: alij certius determinent. Sic eodem ipso tempore non alio scopo Leo Imperator edidit, Οἰακιστικὴν ψυχῶν ὑποτύπωσιν. *Gubernatricem animorum Hypotyposim*, Capitibus cxx. comprehensam.

Scripsit item Epistolas ad diuersos, ex quibus penès me sunt nouem. P. Ὡς εὐστόχως. Eæ sunt satis compositæ & accuratæ, publicabunturque à me, si Deus dederit, aliquando, vna cum Nicolai Patriarchæ Constantinopolitani, Theodori Metropolitæ Nicæni, Photij Patriarchæ Constantinopolitani, Demetrij Cydonij, Nicetæ Magistri, Manuelis Palæologi, & aliorum Epistolis.

Carminibus quoque operam impendit, Iambicis & Politicis potissimum, quibus mores hominum componebat, pietatemque adaugebat. Eorum specimen supra habes ex iis, quæ supra inter illius preces signauimus. Nunc nonnulla apponemus, tum vt hominis ingenium ferax, expertumque agnoscas, tum vt ab interitu similes antiquitatis opes propter sui molem exiguam, interitui obnoxiæ per me conseruentur posteritati. Erunt igitur.

I.

Ἀλφάβητον τοῦ κυροῦ Συμεὼν καὶ Λογοθέτου τοῦ Δρόμου.

Ἀπὸ βλεφάρων δάκρυα, ἀπὸ καρδίας πόνους,
Ἀπὸ ψυχῆς μετάνοιαν προσφέρω σοι τῷ κτίστῃ.

Βδελυκταὶ μοι νῦν γεγόνασιν αἱ φιλήδονοι πράξεις·
  Ἡδοναὶ μετεστράφησαν εἰς χαλεπὰς ὀδύνας.
Γένος βροτῶν εὔολισθον ὃ δὴ πρὸς ἁμαρτίαν·
  Ἀλλ' ἐγώ, φεῦ, παρέδραμον καὶ τὴν ἄλογον φύσιν.
Δοῦτε ψυχαὶ φιλάνθρωποι, δοῦτε δακρύων ὄμβρους
  Ἀπὸ ψυχῶν καιόμενοι, πολλῶν θρήνων ἀξίας.
Ἐρῶ τι καὶ θρασύτερον, εἰ νικᾷ σοι χρηστότης
  Χριστὲ κακίαν ἄμετρον, ἐπ' ἐμοὶ νῦν φανείτω.
Ζῶ ὥς τις ἁμαρτάνοντι τὸ θανεῖν πόσον κρεῖττον;
  Ὧι καὶ μᾶλλον συνέφερεν ὅλως μὴ γεννηθῆναι.
Ἦρα πρὸς σὲ τὰ ὄμματα δέσποτα τῆς καρδίας,
  Κράζοντι πικρῶς ἴλεων, ἐξήτησον ἐλπίδας.
Θανάτου τὸ μνημόσυνον πικρόν τι τοῖς ἀνθρώποις·
  Ἐμὲ τοῦ τέλους πλέον δέ, τὰ μετὰ τέλος τήκει.
Ἰδὼν ἴδε τὴν κάκωσιν τῆς ἐμῆς ψυχῆς Λόγε,
  Καὶ συμπαθῶς ἐπίστηθι, καὶ μὴ ἀντιπαρέλθῃς.
Κολάζειν οἶδα δέσποτα γνώμην οὐκ ἔχεις ὅλως,
  Χαίρεις δὲ μᾶλλον σώζων με. τοῦτο με θάλπει μόνον.
Λέων πικρὸς ἐπέστη μοι, λέων ὁ ψυχοφθόρος
  Ἤνοιξε στόμα. πρόφθασον. χεῖρα δός. ἥρπασέ με.
Μόνος αὐτὸς οὐχ ἥμαρτες. ἀλλὰ τοσαῦτα μόνος.
  Σὺ μόνος ἀναμάρτητος, καὶ Χριστὸς οὗτος μόνος.
Νυκτὸς πράξεις ἠγάπησα, φωτὸς ἔργα μισήσας·
  Ὅθεν καὶ περιμένει με σκότος τὸ ψυχοφθόρον.
Ξένα σοι καὶ παράδοξα, πάντα νικῶντα λόγον·
  Ἐμὲ δὲ τὸν κατάκριτον εἰ σώσῃς, πάντων μεῖζον.
Ὅταν ἀναλογίσωμαι τῶν κακῶν μου τὰ πλήθη,
  Ποῖος τρόμος συνέχει με τῆς ἴσης τιμωρίας.
Πολλαὶ μοναὶ τῆς δόξης σοῦ, πολλαὶ καὶ τιμωρίαι,
  Τάξεις καὶ μέτρα δέσποτα. φεῦ μοι καὶ ποῦ ὑποδύσω;
Ῥῆξον ἐμοὶ φιλάνθρωπε χειρόγραφον πταισμάτων,
  Καὶ τῆς μερίδος ἄξιον τῶν σωζομένων δεῖξον.
Σταγόνες τῶν δακρύων μου πρὸς τὴν σὴν εὐσπλαγχνίαν,
  Ποταμοὶ γενηθήτωσαν εἰς κάθαρσιν κακῶν μου.
Τί τῶν παρόντων ἄξιον πρὸς δόξαν τῶν μελλόντων;
  Τί Χριστοῦ ποθεινότερον; ὢ πλάνης, ὢ μανίας!
Υἱὲ Θεοῦ προάναρχε μὴ χωρισθῶ σῆς ποίμνης,
  Μὴ τῶν ὀδόντων γίνωμαι τοῦ ψυχοφθόρου βρῶσις.
Φεῖσαι μου μόνον δέσποτα, φεῖσαι μου καὶ δικάζων,
  Ἥμερον ὄμμα δεῖξόν μοι. χεῖρα δὸς δεξιάν σου.
Χορὸς Ἀγγέλων πρόστηθι ψυχῆς ἀθλιωτάτης,
  Καὶ μὴ ὀφθῶσι θνήσκοντι πρόσωπα τὰ ζοφώδη.
Ψυχὴ τοῦ τέλους μέμνησο, καὶ πένθει καθεκάστην.
  Τὸ μετὰ τέλος πένθος γὰρ πένθος οὐδὲν ἀνύει.

Ὢ χοῖ συναρμόσας με, φύσει, Λόγε, ποιήσει,
Μνησθεὶς τίς μου ὑπόστασις, σῶζον, ὡς οἶδας, σῶσον.

II.

Ἕτερον Ἀλφάβητον.

Ἀναλογίζου ταπεινὴ ψυχή μου παναθλία
Βῆμα τὸ φρικωδέστατον κρίσεως τῆς μεγάλης.
Γυμνὴ γὰρ μέλλεις ἵστασθαι καὶ τετραχηλισμένη
Διδόναι λόγον ὑπὲρ ὧν ἐπράξαμεν ἐν βίῳ,
Εἴτ' ἀγαθῶν, εἴτε κακῶν, ἀδίκων ἢ δικαίων.
Ζῶν μὲν οὖν ἂν ἠλέησας τινὰ ἐλεηθήσῃ,
Ἢ ἐξ ἀνάγκης ἔσωσας, ὡσαύτως καὶ σωθήσῃ.
Θεὸς ἀπροσωπόληπτος, τἀντάξια γὰρ νέμει.
Ἰδοῦσα ἂν ἐσκέπασας τινὰ γυμνὸν ἐν βίῳ,
Καὶ πεινωμένους ᾤκτειρας, νοσοῦντας δ' ἐπεσκέψω,
Λιμώττοντας δ' ἐνέπλησας, ἐκόρεσας διψῶντας,
Μονήν τε παρεσκεύασας ἀστέγοις καὶ πλανήταις,
Νεμεῖ σοι πολυπλάσιον καὶ ὁ Κριτὴς τὴν χάριν.
Ξένην ὡσαύτως δ' ἀγαθῶν παντοίων σε ποιήσει,
Ὅλως ἂν ἐὰν ἠλέησας τινὰ τῶν δεομένων.
Πτωχὸν ἂν ἐὰν ἐνέπλησας, πεινῶντα καὶ διψῶντα·
Ῥευστοῦ ἂν ἐὰν ἠμφίασας ἐκ πλούτου ἀναμφίοις.
Σώζειν ἰσχύουσα τινὰ ἐὰν ἔσωσας ἀνάγκης.
Τοῖς δὲ ψυχὴ προσέχουσα καὶ διανοουμένη,
Ὑπάρξον τὰ σπλάγχνα σου τοῖς ἐπιδεομένοις.
Φθειρόμενα διάνειμα, ἰδόντα ὅπως κτήσῃ.
Χρῆσον ἀγάπην καθαρὰν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πίστιν,
Ψυχὴ, καὶ τὸν πλησίον σου ὡς ἑαυτὴν ἀγάπα,
Ὡς ἂν ἀξιωθείημεν τῆς ἄνω βασιλείας.

III.

Εἰς τὴν ἰδίαν ψυχήν.

Ψυχὴ στέναζε, καὶ σταλαγμοῖς δακρύων
Σπούδαζε τὴν σὴν ἐξαλείφειν πταισμάτων
Τὸ γραμματεῖον. ἀλλὰ μὴ πάλιν νέας
Γράφειν ὀφειλὰς, καὶ παροργίζειν θέλε.
Ὁ Χριστὸς, οἶδα, χρηστὸς· ἀλλ' εἰ φθάσει,
Τὸ κοινὸν ἀφαρπάσει σε τοῦ βίου τέλος
Οὕτω ῥυπώδη καὶ βεβορβορωμένην,
Οἴ μοι τί δράσεις; πῶς τὸ τοῦ ποτηρίου
Τὸ πικρὸν, ὃ κίρνησι θυμὸς Κυρίου.

IV.

Εἰς τὸν κύριον Στυλιανὸν τὸν Πρωτασηκρῆτιν.

Φίλου θανόντος πῶς τίς οἴσει ῥαδίως;
Φίλου θανόντος καὶ συμψυχαγωμένου;
Ἵππος διαστὰς δάκνεται τοῦ συννόμου,
Καὶ βοῦς στερηθεὶς τοῦ συνήθους δακρύει,
Ἐγὼ τί δράσω ζημιωθεὶς τὸν φίλον;
Φίλων τὸ καλλώπισμα, τὴν κορωνίδα;
Σὲ Στυλιανὲ ταῦτα δακρύων γράφω,
Πρόσφθεγμα τερπνὸν, τῶν ἐμῶν πόνων λύσις,
Κόπων βοηθὲ, συμμεριστὰ φροντίδων,
Κοινωνὲ πάντων, καὶ πλέον τῶν χειρόνων,
Φίλτρον βέβαιον εἰς πρὸς ἡμέραν βλέπον,
Φίλτρον φυλάξας, οὐδαμοῦ φέρον ψόγον,
Εὔτιμον φρόνημα, διπλόης ξένον,
Ἐμῆς παρηγόρημα μικροψυχίας,
Ὃ καὶ πλέον μοι συνδεθεὶς δεσμοῖς πόθου,
Ἄλυτος ἦλθες πρὸς πνοὰς τὰς ἐσχάτας.
Καὶ νῦν ἐγὼ σου τῷ πόθῳ τιτρωμένος,
Καὶ μηδὲν εὑρὼν εἰς ἀναψυχὴν πλέον,
Μόνοις στεναγμοῖς καὶ σταλαγμοῖς δακρύων,
Ψύχω τὸ καῦμα, σπένδομαι τὴν καρδίαν.

Commentaria in Lucam ſcripſiſſe Metaphraſtem, non nemo probare conabitur teſtimonio Theophanis Ceramei Homilia in quintum Matutinum Euangelicum: ſic enim ille; Καὶ ὡς ἂν μὴ καὶ ἡμεῖς δόξαιμεν ἀπεικότα μαντεύεσθαι, ἀξιόχρεων ἐνταῦθα παράγομεν μάρτυρα Συμεώνην, τὸν τὰς μεταφράσεις εὖ μάλα συνθέμενον· ἀποχρῇ οὖν τῷ εἰς τὸν ἱερὸν Λουκᾶν ὑπομνήματι τοῦτο ποιούμενος. *Ac ne nos etiam ſine probabili cauſa diuinare velle videamur, fide dignum teſtem ad hanc rem producimus Symeonem illum, qui Metaphraſes praclare compoſuit: ſatis igitur ſit hic, qui in ſanctum Lucam Commentario ita exiſtimauit.* Qui id affirmaret deceptus ipſe primum prauo verborum intellectu, alios poſtea ſi ipſi fiderent, deciperet Verum ſiquidem eſt, quemadmodum in Prophetas, ſanctoſque alios veteris Teſtamenti Viros, nec non Noui, quorum in ſacris literis mentio extat, Commentarios ſcripſit; ita & in Lucam ſcripſiſſe, quis id negabit? Ergo & in Euangelium Lucæ Interpretationem Ne minima quidem ex parte. Sanctorum, quorum Vitas compoſuit Metaphraſtes, genus duplex inuenio: alternmcuius in Scriptura memoria aliqua extat; alterum, cuius nulla. Cuius nulla eſt, ipſe, quæ ex aliorum ſcriptis habuerat, narratione ſua, temporis ſerie non turbata, digeſſit, & Vitas, reſque geſtas, ſiue Martyria nuncupauit: cuius extabat, verba illa, in qui-

bus continebantur, arripiens, & sua, vel aliorum antiquorum interpretatione expoliens, atque locupletans res illius Sancti ita concinnabat, vt Commentarium potiùs scribere, quam res gestas illius narrare videretur; ideoque non alio titulo vsus, quam Commentarij. Hinc apud illum, Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην. *Commentarius in sanctum Euangelistam Ioannem.* Ὑπόμνημα εἰς τὸν μέγαν Προφήτην Δανιήλ. *Commentarius in sanctum Prophetam Danielem.* Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον καὶ Εὐαγγελιστὴν Ματθαῖον. *Commentarius in sanctum Apostolum & Euangelistam Matthaeum.* Ὑπόμνημα εἰς τὸν Προφήτην Ἀβδιού. *Commentarius in Abdiam Prophetam.* Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Φίλιππον. *Commentarius in sanctum Apostolum Philippum.* Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον Ἀνδρέαν. *Commentarius in sanctum Apostolum Andream.* Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἰάκωβον τὸν Ἀπόστολον. *Commentarius in sanctum Iacobum Apostolum.* Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Ἀπόστολον τοῦ Χριστοῦ Θωμᾶν. *Commentarius in sanctum Apostolum Christi Thomam.* Parique ratione. Ὑπόμνημα εἰς τὸν ἅγιον Εὐαγγελιστὴν Λουκᾶν. *Commentarius in sanctum Euangelistam Lucam*, & incipit. Εἰ καὶ δικαίως μνήμη μετ' ἐγκωμίων τελεῖσθαι, quod Leo Centuripinus expressius dixit, in sanctum Iacobum Apostolum Zebedæi filium, λόγον καθ' ὑπόμνημα ἐν εἴδει πανηγυρικῷ. *Oratio quæ vice Commentarij esse poterit in genere demonstratiuo.*

Antonius Verderius in Supplemento Bibliothecæ Gesnerianæ in Catalogo exhibito à Grammatico recenset, *Symeonis Metaphrastæ Dioptram.* De qua nihil ipse habeo. Potuit illam, quemadmodum & alia scribere Metaphrastes, & fortè scripsit, & modo alicubi latet. Nos non omnia vidimus. Neque quia nobis ignotum, ideò etiam non fuisse scriptum existimatur.

His propè diebus cum à me de ætate Symeonis Metaphrastæ doctissimus ac eruditissimus Simon VVagnereckius percõtatus fuisset, respondi, vt potui, misique eam Diatribæ partem, qua Symeonis ætas asseritur & stabilitur. Legit ille mea, examinauit, tandemque in nonnullis non absque ratione dubitans rescripsit. Ea lubet hîc apponere, vt penè absolutam de Metaphrastæ rebus cognitionem habeamus, quibus addam & mea. Si dubitationibus illius satisfeci, benè est; sin minus, supplebit ille quæ deerunt.

At iam viuis concessit.

Nobilissimo & Eruditissimo Viro D. Leoni Allatio suo Simon VVagnereckius S. I. In Metaphrastæ temporibus peruidendis miram mihi lucem attulerunt literæ tuæ: ita nimirum quotidie monimenta vetera nouis nos beneficiis beant, quibus res plurimas discimus, etiam Baronio ac Bellarmino ignotas. Ac certè in hoc infinito sacræ antiquitatis recessu dici non potest, quam cupide amplectar tuam πολυπονώμονος εὐστοχίαν. Porrò inter cætera parùm quidem rite illud euincis: si temerè omnes illæ Sanctorum Vitæ quæ Metaphrastæ nomen habent affixum, an affictum, à Metaphrastæ calamo fluxisse videantur, eum perridiculo quodam paradoxo,

propè

propè omnibus Christi sæculis vixisse debere: cum hæ Vitæ de diuersissimarum ætatum Sanctis conscriptæ, sæpissimè scriptorem suum, tanquam oculatum testem adducant. Verum est hoc loco, quod etiamnum fortè possit expendi: quid si enim Metaphrastes eundem olim morem seruauit, quem nuper Surius Patrum nostrorum memoria? Is quippe multas Sanctorum Vitas à Latinorum veteribus quibusdam, vt putabat, sordidius scriptas, prolixiore passim stylo digessit, idque non in suâ, sed Auctorum, quos emendabat, persona: quod quidem Surij factum, an satis ad eruditionem antiquariam prosit, non disputo. Mihi certè nulla in sacris antiquitas sordet, vt venerandam eius canitiem ornatu alieno indigere putem. Illud aio, si quis aliquando è posteris longè post nos futuris ignoraret factum hoc Surij, & præfationibus eius amissis, solas Diuorum Vitas à Surio editas inueniret (vt in Metaphraste scriptis, heu! factum esse videmus,) an non & ille demum perplexissimus fieret in cognoscendis temporibus Surij, cum sæpè Surius in eorum Auctorum persona, quorum stylum emendare se credidit, de diuersissimorum temporum Sanctis testimonia passim oculatissima dicat? Vide igitur, Amantissime Leo, an non & Metaphrastes quid simile fecerit, ideoque Cionitæ Alypij Vita, & alia similes, nihilo tamen secius ad Metaphrastem pertineant, qui quidem diuersissimarum ætatum testem oculatum se dicere videatur, non quidem in sua, verum in Auctorum persona, quos loqui emendatiùs docuit. Expecto mira cupiditate, quid sentias. De illo autem loco Metaphrastæ, quo se dabæsisse dicit Himerio, vt solere videmus τὸν παῖδα πρὸς μητέρα, planè ad te hic, à partibus Bollandi mei discedo: nam re vera talibus ὑποκοριστικοῖς dictis, Græci infinitis modis abundant, etiam cum de adultis loquuntur: sicut & Christus discipulos suos non vtique tum ætate puerulos, παιδία tamen vocauit. Itaque propter alias etiam rationes à Te præclarissimè positas, nullus dubito, Metaphrastem sub Leone Basilij Macedonis filio confirmata iam ætate Virum fuisse. Illa tamen Metaphrastæ alia scripta (cum ego præter diuorum Vitas, & Odas quasdam in Meneis sub Symeonis Logothetæ nomine nihil vnquam aliud viderim) illa inquam eius alia scripta, quæ multa & elegantißima per otium vidisse te scribis, planè cognoscere aueo. Nam in hac nobili Diatriba tua summo cum amore mihi transmissa, etsi Metaphrastæa Te scripta infra enumeraturum pollicitus es, tamen alijs fortè negotiis factum crediderim, vt præter scriptionum Pselli Catalogum de nono Metaphrastæ scriptorum syllabo adjunxeris nihil. In quibus tamen ipsis lucubrationibus Pselli, ne vtique à Te positam miror, illam eius bene longam ad Xiphilinum Epistolam, qua Vir ille aurum verum à se confectum gloriatur, eiusque artificij modum arcanißimè indicat Patriarchæ. Habeo eam cognitam mihi ex illa Manuscripta Chrysophœrum Græcia amplius viginti Bibliotheca, quam inter Græcorum Codicum suorum Cimelia noster Serenißimus poßidet. Quod autem nostrum hunc Metaphrastem numquam Monachorum albo adscriptum

fuisse suspicaris: in eo Te, amicissime rogo, vt vnicum opinionis contrariæ firmamentum perpendas. Nam Iosephus Methonensis Episcopus in Defensione contra Marcum Metropolitam (extat hic liber in Conciliis Græco-Latinis, editionis Romanæ ad finem Concilij Florentini) Symeonem hunc Metaphrastem à Græcis dictum esse Theologum τὸν νέον, ait, seu Iuniorem: vt iam meritò sentire quis possit, illum Symeonem Theologum iuniorem, seu νέον (cuius Orationes tres & viginti noster Iacobus Pontanus è Codice Bauarico edidit) esse Symeonem Metaphrastem, qui denique factus sit Monachus & Præpositus Monasterij S. Mamantis; Fortasse tot Sanctorum exemplis permotus, quorum ille Vitas conscripsit. Certè sicut Græci in Menæis Odas Symeonis Metaphrastæ vocant Odas Symeonis Logothetæ, quia nempe Magnus aliquando Logotheta fuit; id est supremus Imperatorum Græciæ Cancellarius: cur non similiter, omisso Metaphrastæ nomine (quod ille à Vitis Sanctorum accepit) Symeonem *tantùm* Theologum Iuniorem, *vocare alibi possit? Cum præsertim Iosephus Methonensis testetur, eum re ipsa* Theologi Iunioris *nomine indigitatum fuisse, ad distinctionem Diui Nazianzeni: qui vetus quidam Græcorum Theologus est: attigi hanc rem paulo pluribus in Prolegomenis Numero 28. folio 106. etiam ex mente Gretseri. De Seniore Psello, vel antequam rescriberes mihi, cogitabam iamdudum, Te à Bollando nostro dissentire non posse. Cum enim seipsum Metaphrastes in sancta Theoctistes Vita (quam ab eo scriptam esse seipso monstrante, Iunior Psellus affirmat) sub Leone Basilij Macedonis filio publicis muneribus esse functum ostendat, quem tamen Cæsarem senior Psellus longè præcessit, non vtique potuit ipse senior Psellus, Metaphraste iam defuncto, Encomium illud scripsisse, quod apud Surium, & alios nomine Pselli circumfertur. Itaque nescio quid doctissimo Bollando nostro euenerit, cum eam de seniore Psello sententiam tibi tribueret: quamquam Te inter* doctissimos & Viros *omninò* Tantos *recenset (vt ibidem loquitur) quos suo planè merito colat. Est autem fragili vitæ hoc proprium, vt vel festinatione nimia, vel difficultatibus aliis absorpti, non semper ritè assequamur, quæ alij sentiunt. Sicut etiam arbitror, Lansselium nostrum nullo modo à Te dissentire, licet in verbis aliquantulum discrepet, cum nostrum Metaphrastem sæculo Christi decimo posuit. Nam quod Tu temporis spatium ab anno Christi nongentesimo vsque millesimum, sæculum Christi nonum appellas (nempe decursum, ac iam planè completum) id omninò temporis spatium Lansselius noster, sæculum Christi decimum vocat; nempe inchoatum, & adhuc currens millesimo que Christi anno perfectè complendum.*

De Parallage tonorum Ioannis Lascaris in gratiam meam exscripta, οἶδά σοι χάριν τῆς σπουδῆς. *Vellem tamen, vt hic scriptor has ipsas nudas tonorum differentias definitionibus suis explicasset. Amo mirum in modũ incredibilem amoris erga me Tui abundantiam, cum res tam multas, mihique insigniter vtiles, ac propè necessarias è Manuscriptis Codicibus*

vestris perliberaliter communicare libuerit. Agam ego in parte secunda mea, quod in prima iam cœpi: atque germanitate summa, vt vel patria mea requirit, iterato fatebor, quam multa, mi Leo, ab excellenti eruditione tua didicerim. Francisci Scorsi nostri Theophanem, nunquam hactenus vidi: non dubito eruditum valde Interpretẽ esse; sed de eius Ceramei ætate vnaque de summa Rogerij φιλοτιμίᾳ in appetẽdo titulo Regis, Tecum plenissime sentio ex pluribus caussis: proinde illa de Rogerij nomine subtilitas, tanquam mendosa ἀντὶ τοῦ ῥῆγας posita fuerit, plus me delectat, quam monet. De Genebrardo quid dicam? Tantum ne Virum in illis Suidæ verbis intelligendis, quæ mentionem de Symeone Logotheta faciunt, tam turpiter labi? At ille Caminiata, quem in tua Diatriba citas, quis est? nam & hunc nunquam editum puto, vt & Cinnamum illum, cuius nunc tamen editionem Possinus noster adornat. Ita nimirum ego, qui iamdiu Græcorum Auctores omnes cognoscere studeo, adhuc infinitos superesse cerno, quos nesciam. Licebit hic videas, mi Leo, memor triti illius de Macedone propter Democriti mundos infinitos irato; vt qui nondum vel vnũ probe subegisset. Mitto nunc simul & semel totam partem hanc primam; vtque illam in pignus amicitiæ nostræ Dominatio Vestra acceptare dignetur, δέομαι τῆς σῆς φιλανθρωπίας τὸ πάνυ. Monachij 29. Maij 1648.

Humanissimis his literis mihi ob nouas turbas in Bauaria exortas principio mensis Septembris redditis, statim ita respondi. *Admodum Reuerendo Patri, Doctissimoque Simoni VVagnereckio Leo Allatius. S. P. D. Mea de Symeone Metaphraste dicta probari abs te, triumpho & gaudeo: iam enim ab aduersariorum telis, morsuque tutius vix ero à Doctissimo, & rerum harum callentissimo probatus. Vt verum fatear, hærebam antea non parum, pendebamque animi, Mihique quodammodo metuebã inscius, an quæ ipse de Metaphrastæ ætate, & aliis disputaueram, tibi placitura essent, neq; potius ad correctionẽ, quam ad gloriã comparata. Quid enim sperare poterã in rebus occultissimis, & à Viris tuæ Societatis apprimè eruditis adeò solidè pertractatis ingenioli mei tantillis viribus nisus? Dũ interim laudor abs te placeoq;, laboris iã suscepti nec modò pœnitet nec pœnitebit imposterũ: imò ad similia scrutanda etiam non requisitus appellã animũ. Factũ Surij non probas, nec ego laudo: nec puto alij, nisi de fæce homines laudabũt. Mutare stylũ, mutare rerũ & personarũ faciẽ, membra etiã ipsa in meliorẽ statũ, vt videtur, cõponere, posteaq; pro ijsdẽ primis diuẽdere ac publicare, astutia est, fallacia est, fraus esse, Auctoribus piis sursũ versum os offucia sublinere est, vt nihil de sententia dicam, quã an mutato stylo, firmã in omnibus ille tenuerit, indicent alij. Ni fortè apud nonnullos veniã sibi inueniet fraus ab ipso, qui eam cõminiscitur, professa. Sed quis minimũ excusabit eam apertã fraudem non esse, cum Lector Suriana ab Auctoris geminis verbis dignoscere non valeat? Poterat ille sua characterum alio, atque alio genere in ipsa editione ab aliis distinguere, vt facere in Interpretatione Thucydidis à Valla conscripta Stephanus & Portus. Tum Surio gratias ageremus, quod illius opera, & Auctorem Veterem*

haberemus, & illius studio elegantiorem, & ictu oculi & Suriana, & Auctoris verba, sententiasque conferremus. Mihi sanè aquè ac tibi simplex illud, minimèque fucatum dicendi genus, quod tantoperè admirata est Christiana antiquitas summoperè perplacet, & veritas ab omni ornatu denudata animum acrioribus stimulis ad pietatem excitat: non ita tantum vt res illæ elegantiori stylo expositæ, & amœnioribus colorum flosculis interstincta reyciantur. Complector summè elegantes, & Latinas dicendi formulas cum veritate conjunctas, quibus doctior factus vnà pietatem addisco. Sed mihi sermo est de mutato in aliorum scriptis stylo, posteaque illis Auctoris primi nomine sine vlla mutationis nota diuenditis. Videndum est, An & Metaphrastes quid simile fecerit. *Videamus. Psellus, qui omnia Metaphrastæ studia in scribendis Vitis Sanctorum accuratissimè prosequutus est, quamuis dixerat, malè comptas, inurbanique conscriptas elegantiore stylo enarrasse, numquam tamen dixit, in aliquibus stylum immutasse; in aliquibus itavt erat reliquisse: postmodum Vitam illam sub primi scriptoris nomine publicasse. Quod & verum est; nam Symeon Vitas, quas sibi scribere proposuerat; ita in alium sermonem extulit, vt propè iam essent eloquutione à primis illis diuersa, ideoque suas* Μεταφράσεις, Metaphrases, *in aliam nempe linguam conuersas vocauit, & sub suo nomine, abolito vetere scriptore, edi curauit. Et licet in antiquis scriptoris fieret mentio, Metaphrastes tamen illius suppresso nomine, ne tempora confunderentur, reliqua sibi probata scripto consignauit. Vbi verò scriptoris Antiquioris memoriam facere voluit, id ita fecit, vt non videretur illius Vita, quam commentabatur Symeon, Auctor, sed alterius, quæ ante ipsum circumferebatur. Vitam enim illam ante se conscripsisse fatebatur hunc, vel illum scriptorem. Id exemplo patentius fiet. In Vita Symeonis Stylitæ in Mandra.* Συμεώνην τὸν πάνυ, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης καὶ ὅσοι τῆς γῆς ἄλλό τι μέρος λαχεῖν ἔλαχον. Οἱ μὲν ὄψει τὰ ἐκείνου, οἱ δὲ ἀκοῇ παραλαβόντες, γλώττης τρυφὴν τὸν ἄνδρα πεποίηνται. μέγας τοίνυν οὗτος ὤν, καὶ πολὺ τὴν φήμην φερόμενος, πολλῶν ἔτυχε καὶ τῶν συγγραφέων· ἀλλ' οὐδεὶς οὐδέπω κατὰ μέρος τὰ κατ' αὐτὸν διεξῆλθεν, οὐδὲ εἰς ἅπαντα καθῆκεν ἑαυτὸν, οὐδὲ ἀκριβῶς, ὅπως ἕκαστα εἶχεν, ἀνέγραψεν. ἀλλὰ τοὺς ἄνω χρόνους ἐν κεφαλαιώδεσιν ἐπιτομαῖς εἰπόντες, ἔνιά τε τῶν ἐν μέσῳ παρέδραμον, καὶ οὐδὲ πρὸς αὐτὸ τὸ τέλος τῶν τούτου πράξεων ἦλθον· ἡμῖν δὲ χρήσιμος ὁ περὶ αὐτοῦ ἔσται λόγος, ἄνωθέν τι ἀρχομένοις, καὶ ἐπὶ τὰ τελευταῖα τοῦ ἀνδρὸς καταβιβάζουσι τὴν διήγησιν. Magnum Symeonem ingens orbis terrarũ miraculũ, & ex iis, qui terræ regiones alias atque alias incoluerunt, quidam res gestas illius oculis, quidam auditu percipientes, Virum linguæ suæ delicias fecere. Magnus itaque hic cum esset, & fama illius esset vndique peruulgata, multos habuit suarum rerum scriptores; sed nemo vnquam ad hæc tempora omnes persecutus est, nec vniuersas colligendi studium insumpsit, neque accuratè, vt singula accidere, scripto signauit; sed superiores annos capitibus compendio digestis describentes, nonnulla, quæ media fuere, silentio in-

noluerunt, nec ad suatum actionum exitum peruenerunt. Nobis vero erit sermo de eo proficuus, qui ab anteactis incipimus, & ad Viri postremas actiones narrationem dirigimus. *Vitam sancti Ioannis Eleemonis scripsisse Sophronium & Ioannem habeo ex Leontio Cyprio in Supplemento Vitæ illius.* Ἤδη μὲν οὖν καὶ ἕτεροι φθάσαντες πρὸ ἡμῶν κάλλιστά τε καὶ ὑψηλότερα περὶ τούτου τοῦ ἀρχιερέως καὶ θαυμασίου ἀνδρὸς ἐφιλοσόφησαν, δυνατοὶ ὄντες ἔργῳ καὶ λόγῳ, λέγω δὴ Ἰωάννης καὶ Σωφρόνιος οἱ θεοσεβεῖς καὶ φιλάρετοι, καὶ τῆς εὐσεβείας ὄντες ὑπέρμαχοι. ἀλλ᾽ ὅμως καὶ τοιοῦτοι τυγχάνοντες τῆς ἀξίας, καὶ αὐτοὶ τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀρετῆς ἀπελείφθησαν, καὶ ταὐτὸν πεπόνθασιν, οἱονεί τινες φιλόπονοι γεωργοὶ ἄμπελον εὐθαλῆ καὶ κατάκαρπον τρυγῶντες, ὅτι καταλείψουσι πάντως ἐκ τῆς τοῦ καρποῦ εὐλογίας, καὶ μὴ βουλόμενοι τοῖς κατόπιν αὐτῶν ἀκολουθοῦσι πτωχοῖς ἐπιφυλλολογουμένοις, τὴν ἄμπελον, ἐξ ὧν ἐσμὲν καὶ ἡμεῖς ἐλάχιστοι. εἰ γὰρ καὶ πάσῃ αὐτῶν δυνάμει οἱ πανόσιοι οὗτοι τὴν ἔγκαρπον ταύτην ἐλαίαν ἀληθῶς διὰ τὴν ἐν αὐτῇ πλουσίαν ἐλαιῶν, τὴν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Θεοῦ, ὥς φησιν ὁ ὑμνῳδὸς Δαυὶδ πεφυτευμένην τρυγᾶν ζήλῳ Θεοῦ ἐπετήδευσαν· ἀλλ᾽ ὅμως διέλαθεν αὐτοὺς ὁ πολὺς τῆς ἐλαίας καρπός, καὶ τὴν ἡμετέραν εὐτελῆ. καὶ ψυχρὰν προθυμίαν προσδέξασθαι, ὡς τὰ δύο τῆς χήρας λεπτά. οὐ γὰρ ἐκείνοις διαβάλλοντες, οὐδὲ ὡς δυνάμενοι τὴν αὐτῶν θεοδώρητον σοφίαν μιμεῖσθαι, τὰ τοῦ δικαίου κατορθώματα συγγραφῇ παραδοῦναι ἐσπουδάσαμεν. Iam enim & alij ante nos optima quæque sublimiora de hoc Præsule, & admirando Viro philosophati sunt, qui opere & sermone mirum in modum præstabant, Ioannes & Sophronius pij & studiosi, pietatisque propugnatores. Verumtamen licet tales dignitate, Viri virtute inferiores fuere: & subiere laborem æque atque agricolæ industrij & diligentes, qui vitem fœcundam & fructibus vberem vindemiantes, omninò ex illius fructus benedictione, etiam nolentes iis, qui retro eos sequuntur, pauperibus fructus decerpentibus, aliquid prætermittunt. Ex quibus nos quoque sumus minimi. Licet enim totis viribus sanctissimi hi verè hanc oliuam fructiferam, propter abundantes in ea oliuas in domo Dei, vt ait hymnodus Dauid, plantatam vindemiare diuino zelo studuerunt, nihilominus fugit ipsos multus oliuæ fructus, Deo prouidente, nostrum humile, segneque studium accipere, quemadmodum Viduæ æra minuta duo. Neque enim eos criminantes, neque tanquam eorum à Deo donatam sapientiam æmulari volentes, Iusti facinora scripto traderet animum adjecimus. *Metaphrastes ex his, nec non & Leontio sua hausit, dum scripto consignat Eleemosynarij Vitam. Videamus ergo quanam ratione, quæ illi de se dixerunt, ipse referat & pertractet.* Σήμερον ὁ ταπεινὸς Ἰωάννης, εἶπεν, μισθὸν, οὐδ᾽ ὑπό τινος οὐδένα διεκομίσατο, μὴ δ᾽ ἔχω μικρόν τι καὶ τὸ τυχὸν ἱλάσμα ὑπὲρ τῶν μεγάλων αὐτοῦ καὶ πολλῶν σφαλμάτων προσενεγκεῖν τῷ Χριστῷ· ὥσπερ γοῦν οὐδὲ ἄλλοτέ ποτε. ὁ τοίνυν ἱερὸς Σωφρόνιος εἰς ὃ τὸ ῥηθὲν αὐτῷ ἐβούλετο, χαίρειν, ἔφη, σήμερον ἔδει, καὶ εὐθυμεῖν μακαριώτατε δέσποτα, ἀνθ᾽ ὧν οὕτω τὴν πιστευθεῖσάν σοι πόλιν ζῆν ἐν εἰρήνῃ παρεσκεύασας. Hodie humilis Ioannes mercedem nullam à quoquam retulit, nec habuit pusillam & vilem expiationem pro

magnis ſuis multiſque erratis, quam Chriſto offerret: quemadmodum nec vſquam aliàs. Sacer itaque Sophronius, in quem dictum direxerat, Gaudendum eſſe hodie, dixit, hilariterque diem traducendum, Beatiſſime Domine, propterea quod gregem tibi concreditum in pace viuere efficis, &c. *Scripſerat de Inuentione Capitis S. Ioannis Baptiſtæ Marcellus Archimandrita, ſcribit & Metaphraſtes; ſed Marcellus;* ἀπεκαλύφθη δὲ μετὰ φόβου καὶ τρόμου ἐν εἴδει ἀστέρος πυρὸς ἐμοὶ τῷ ἐλαχίστῳ ἀδελφῷ Μαρκέλλῳ κατὰ τὰ ὑποτεταγμένα ὁράματα πίστιν ἔχων. Reuelatum eſt autem cum timore & tremore in ſpecie ſideris ignei mihi minimo, fratri Marcello, ſecundũ ſubjectas viſiones fidem habens. *Et,* Κατηξίωσεν ἐμὲ τὸν ἑαυτοῦ δοῦλον Μάρκελλον θεατὴν γενέσθαι τῆς προκειμένης ὁράσεως. εἶδον γὰρ ἐν ὁράματι τῆς νυκτός. Dignatus eſt, me ſeruum ſuum Marcellum ſpectatorem fieri præſentis viſionis. Vidi enim in viſione noctis. *Metaphraſtes;* Μάρκελλός τις τὸν βίον ἐπιφανὴς, τὸν τρόπον θεοφιλὴς, ὃς καὶ μονῆς τῆς κατὰ τὸ Σπήλαιον καθηγεῖτο, κατά τινα νύκτα τῆς μέσης ἑβδομάδος τῶν νηστειῶν ὄναρ τοιοῦτον ὁρᾷ, ὃς καὶ τὸ ὀφθὲν τοῖς ὑπ' αὐτῷ διηγεῖτο, οὑτωσὶ πρὸς λέξιν διεξιών. Marcellus quidam vita illuſtris, moribus pius, qui Monaſterio, quod in Spelæo eſt, præerat nocte quadam mediæ Ieiuniorum hebdomadis viſionem hanc intuetur, viſumque ſibi ſubjectis enarrabat hæc ad verbum enuncians. *Quæ itaque alij de ſeipſis in rerum geſtarum ſerie, dum ſcripto vitam aliorum enarrant, pronunciant, Metaphraſtes non ſibi, ac ſi ipſe loqueretur, quod Surius fecerat, ſed eorum perſonis, quando opus eſt, appingit; ſæpius etiam, nulla eorum facta mentione, rem ipſe meram veluti alius enarrat. Conferri poſſunt Vitæ Sanctorum ante Metaphraſtem ab Auctoribus Synchronis ſcriptæ, quæ certè adhuc ſuperſunt plurimæ, cum deſcriptis à Metaphraſte. Nihil ibi commune inuenies. Sua de ſe narrat Metaphraſtes, aliorum vt aliena & Scriptorum antiquorum propria, non facta, neque perſonas cum ſuis confundẽs, vt aliena proſequitur. Quare ceſſat dubitatio de illis Vitis, quæ ſub Metaphraſtæ nomine veniunt, ex ipſis tamen colligitur. alios non Metaphraſtem, fuiſſe illarum Scriptores. Adde etiam, ſi lubet, Vitam ſancti Euſtathij & ſociorum ante Metaphraſtem ſcriptam, cuius illud eſt principium,* Πρόκειται τοῖς ἀνθρώποις καὶ ἐκ φύσεως. *Scriptor in Proœmio refert, ſua ætate tantam illuxiſſe virtutem.* Οὐδὲν οὖν ἧττον προτεθυμήμην προσθεῖναι τοῖς ἐγγράφοις τῶν ἀρχαίων ἀνδρῶν ἀνδραγαθήμασιν, καὶ τὰ νῦν ἐν τοῖς καιροῖς ἡμῶν κατορθωθέντα πρὸς εὐεργεσίαν μὲν τῶν ἀκουόντων, ἐπιστροφὴν δὲ τῶν φασκόντων μὴ δύνασθαι νῦν τοιαῦτα κατορθοῦσθαι, οἷα ἐν τοῖς παλαιοτέροις χρόνοις. Non minus itaque mihi propoſui aliis antiquorum præclarè geſtis, ſcriptoque mandatis addere, & quæ nunc hac noſtra ætate ſumma cum laude patrata ſunt, tum ad vtilitatem audientium, tum eorum conuerſionem, qui dicunt non poſſe hoc æuo talia abſolui, qualia antiquitus facta ſunt. *Cum ſuam ex eodem Metaphraſtes conſcriberet, nihil ſimile ſuis interſeruit, ſed alio proœmio appicto, cætera narrat de ſuo, vt fruſtra Scriptoris ætatem in Metaphraſtæis quæras.*

Scripseram in Diatriba mea alia quoque Metaphrastæ scripta egisse, quæ tamen in Diatriba ante transmissa non habebantur. Ita est. Et planè in Diatriba egi abundè de illis. Illa tamen transmissa non sunt, quod nec Diatriba ipsa integra, sed tantum ea pars, in qua de ætate Metaphrastæ, de qua per tuas percontatus fueras, agebatur. Agitur in ea de aliis Symeonibus, quorum memoria est apud veteres, vel recentiores aliquid Græcè scripsisse. Inter eos non infimum sibi locum occupat Metaphrastes, cuius pleraque examinantur: Vitæ etiam pleraque ab eo scripta à supposititiis secernuntur: Numeranturque alia scripta præter Vitas & Canones, quos Te vidisse in Menæis refers. Ea sunt preces variæ, Orationes, siue Laudationes in Sanctos, Orationes Morales XXIV. *ex Diui Basilij Operibus, Sententiosa Capita de suo* CXXXI. *ex sancto Macario Ægyptio* CL. *Epistolæ, Carmina varij generis, Dioptra, quæ tamen in Pselliana Diatriba perperam perquiruntur, vbi Pselliana tantùm scripta numerentur: etsi neque illa omnia, cum post vulgatam Diatribam allatus mihi fuerit Codex Manuscriptus, tineis, madoréque confectus, in quo multo plura ipsius Pselli reperiuntur. Lege quæso mea Diatribæ paginam 45. & 88. Ibi inter alias Pselli lucubrationes, Epistolam ad Xiphilinum de Chrysopœia pluribus videbis expressam.*

Iosephus Methonensis Episcopus aduersus Marcum Ephesium Metaphrastem vocat Iuniorem Theologum, *ex quo merito quis dixerit, Symeonem Iuniorem Theologum, cuius Orationes tres & viginti, & alia Iacobus Pontanus Latinè edidit, esse Symeonem Metaphrastem, qui denique factus sit Monachus & Præpositus Monasterij Sancti Mamantis. Et sanè Græci Symeonem hunc quemadmodum solo Logothetæ nomine exprimunt, quia nempe Magnus aliquando Logotheta fuit, cur non & similiter, omisso Metaphrastæ nomine, tantum Theologum Iuniorem vocare alibi possint? Ad distinctionem Diui Nazianzeni, qui ante eum Theologi sibi nomen vindicauerat. Cum de hoc fusius in Diatriba de Symeonibus egerim, paucis me hic expediam. Verum est, Symeonem Iuniorem Theologum Monachum fuisse. Verum est Metaphrastem sub Logothetæ tantum nomine intelligi: malè tamen Iuniorem Theologum cum Metaphraste confundit Methonensis, aliquorum Codicum Manuscriptorum auctoritate deceptus, qui Tractatulos Symeonis Præpositi Sancti Mamantis sub hoc titulo notant.* Τοῦ Μεταφραστοῦ Κυρίου Συμεὼν, καὶ νέου Θεολόγου περὶ προσοχῆς, ἢ προσευχῆς. Metaphrastæ Domini Symeonis & Iunioris Theologi de Attentione, siue Oratione. *Et,* Συμεὼν τοῦ Μεταφραστοῦ καὶ νέου Θεολόγου ἕτερα κεφάλαια. Symeonis Metaphrastæ & Iunioris Theologi alia Capita. *Vt reliqua præteream, vnum eumdemque fuisse Symeonem Metaphrastem & Symeonem Sancti Mamantis Præpositum tempora ipsa non sinunt. Metaphrastes viuebat sub Leone Sapiente Basilij filio, Sancti Mamantis Præpositus sub Alexio Comneno, qui ejecto Botaniata Imperium occu-*

pauerat, Metaphrasta iunior ferè annos septem, & ducentos. Id firmatur eiusdem Symeonis testimonio, qui Orat.13. ait: Αὐτὸς γὰρ ἑξακισχιλίοις, καὶ ἑξακοσίοις, καὶ ἐπέκεινα τούτων ἔτεσι διαμείνας ἀεὶ πολέμιος τῶν ἀνθρώπων. *Nempe Diabolus.* Sexies mille sexcentis & amplius annis permansit hominũ hostis. *Supputat Græcorum more ab orbe condito: quare erit hic annus Christi 1092. &* ἑξακοσίοις *integris Syllabis describitur in Palatino. Sed si cũ aliis legamus* διακοσίοις, ducentis, *vt repræsentauit Pontanus, adhuc isti Symeones ætate diuersi sunt, & Symeõ Metaphrastes erit Theologo iunior minimũ annos 104. si Symeon Xenocerci anno mundi 6200. scribebat, qui respondet anno Christi 692. sub Iustiniano Rhinotmeto ante Iconomachorum hæresim annos circiter triginta. Quod si Stephani iunioris à Copronymo ob defensionem sacrarum Imaginum interfecti anno Christi 767. meminit, & sic etiam erit multo Metaphraste antiquior, anno forte centum. Sed qui potuit anno Christi 692. viuens Stephani iunioris meminisse, martyrium passi anno 767. annis 75. antiquior. Hinc in hoc secundo numero error manifestè colligitur, & consequenter primus numerus verosimilior est, quo hic Xerocerci Præpositus Metaphrastæ posterior est. Quidquid tamen sit, omninò concluditur alium esse Symeonem Metaphrastem, & alium Xenocerci Præpositum, rueréque argumentum, Præfectus Xerocerci fuit Monachus, ergo & Metaphrastes, cum longe hi duo diuersi sint: ideoque malè infertur ex eo, quod Præpositus Xerocerci Monachus fuit, Symeonem Metaphrastem Monachum fuisse. Sed de his, vt iam dixi, fusius in Diatriba.*

Sed Metaphrastem Monachum non fuisse, quando etiam ista, quæ de Xenocerci Præposito, & aliis dictitantur vera non sunt, vnde id habet Leo? Habet confirmata iam ætate vxori obnoxium fuisse: nec vnquam postmodum legit, eundem ea de mortua, nuptiis solutum alio se Vitæ genere astrinxisse. At potuit, ita annuente vxore, & sese in Monasterium trudente, vel etiam monti proximus pro more Græcorum, & præcipuè Magnatum Monasticum habitum induere. Potuit, non abnuo: Fecit ergo. Hoc verò probandum est. Ipse oppositum habeo: donec contrarium auctoritate non stabiliatur, numquam ipse manum dabo. At opinione Græcorum infectus, quod & habitu omnia delerentur peccata in ipso vitæ fine habitum assumpsit. Hoc etiam à contrarium asserentibus probandum est. Non id præcipuum pietatis monumentum siluisset Psellus, cum eius laudes reliquas prosequitur. Audi verba. Πόσοις δ' ἂν αὖ στεφανωθείη ἀριστείας στεφάνοις ὁ θαυμαστὸς οὗτος ἀνήρ; μᾶλλον δὲ πόσοις ἂν αὖ ἤδη κατέστεπται ἀναδραμὼν πρὸς Θεὸν, καὶ παρ' ἐκείνοις χορεύων, ὧν ἐνταῦθα τὰ ἔπη, καὶ τοὺς βίους συνέγραψεν. ἔδειξε γὰρ κἂν τῷ τέλει ὁποῖος αὐτῷ ὁ διεσπουδασμένος βίος ἐτύγχανεν. οὐ γὰρ ὥσπερ τετμῆσθαι αὐτὸν οἱ συνεωρακότες φασὶν, οὐδὲ διῃρῆσθαι· ἀλλ' ἐῴκει ὥσπερ τινὸς δεσμοῦ ἐλευθερούμενος, καὶ ἱλαρῷ πρὸς τοὺς ἄγοντας ἀγγέλους ἀνατεινόμενος νεύματι. καὶ πῶς ἐπιδιδοὺς ἑαυτὸν ταῖς ἐκείνων χερσὶν, ἵνα ταχὺ ἀναστῇ τοῦ σώματος. καὶ ἐτεθνήκει μὲν οὕτως· εὐωδίας δὲ αὐτίκα πάντα ἐγεγόνει μεστά. *Quàm multis autem fortis viri coronis non*

fuerit

fueritcoronandus hic Vir admirabilis? Imò verò quibus non est iam coronatus, cùm ad Deum ascenderit & apud illos ducat choros, quorum mores & vitam conscripsit? Nam vel in fine ostendit qualem vitam egerit: non enim eum veluti abscissum aut diuisum fuisse dicunt ij, qui viderunt, sed videbatur, veluti a quodam vinculo liberatus, & hilari vultu se extendere ad ducentes Angelos, quo modo seipsum traderet illorum manibus, vt citò emigraret e corpore. Et sic quidem est mortuus: omnes autem statim copia summi odoris compleuit. Qui minutiora ista prosequitur, non tacet maiora. Dices ex taciturnitate argumentum nihil concludere. At loquente eodem Metaphraste in ætate prouecta, vxore & filiis impediebatur, quorum εὐημερίαν καὶ εὐπορίαν, felicem successum & abundantiam, *inter alia promisit senex ille Parius: quos etiam illi superstites fuisse nullus dubitauerit. Sic enim Deus amicorum suorum facta repensat. De vxore cũ oppositum non asseratur, meritò quid dixeris? Vide omninò Pselli in eundem Officium tibi iam à me transmissum. In eo sane cum sæpius de Monachatu, quando is fuisset, mentio inculcanda esset, inter non minimas illius laudes, altum silentium est: de omnibus aliis fortasse Psellus verbosior est, quàm Lector vellet.*

Ioannes Caminiata Clericus & Cubuclesius Thessalonicensis, Leonis Sapientis Imperatoris Constantinopolitani temporibus florebat, genere nobilis, diuitijs affluens, cùm Leo Tripolita ignominiosa fidei Christianæ abjuratione infamis, potens classe, virisque anno Mundi 6412. Christi 904. Thessalonicam suo accessu, ac impetu disjectis muris inflammauit, & miseris modis funestauit: viuos præter paucos Imperatoris ære redemptos, classi impositos captiuos ad Tripolitanos agros abduxit; inter eos non postremus fuit hic Ioannes cum patre, & vniuersa familia, qui alienis pererrans regionibus ad Gregorium quendam doctum equidem & studiosum virum, id impensè poscentem, vniuersam excisa patria Historiam non ineleganter prosecutus est: ita tamen omnia exequitur, vt non scribere, sed pingere, ponereque ante oculos videatur. Nã ille durior adamante est, qui tantum sibi imperare poterit, vt inter legendum lachrymas cohibeat, nec illis subjectas oculis chartas conspergat? Tanta est in lacessendis Christianis Barbarorum immanitas, tanta in affligendo perdendoque humano genere efferata sæuities, tanta in amoliendis sacris ædibus peruersitas. Hunc Ioannem de excidio Thessalonicensi, & alium Ioannem Lectorem, itidem Thessalonicensem de obsidione & excidio altero Thessalonicensi sub Murate Turcarum Amera, & Constantinum Porphyrogennetam de Vita & rebus gestis Basilij Macedonis cum nonnullis alijs Græcè & Latinè, (si Deus dederit) vtilitati Reipublicæ Literariæ euulgabo.

Cinnamus, nescio quo suo fato, à quibusdam Sinnamus dicitur, reluctante apertissimè Vaticano Codice, ex quo exempla cetera exscripta sunt. Cinnamorum familia ad hac vsque tempora non contemnenda in Græcia agnoscitur, Sinnamorum nulla est; quæ etiam si esset, cum illa

Historia Cinnamum praeferat Auctorem, frustra operam ludunt qui aliter proferunt, posterioris exscriptoris incuria decepti. Cinnamorum mentio habetur apud Psellum Michaëlem;

Τοῖς ἐν τέλεσι, καὶ τιμοσεπτωμένοις,
Συγκλητικοῖς, ἄρχουσι τῆς Ἐκκλησίας,
Βάρδαις, Πεγκοπίοις τε, Κιννάμοις πλέον,
Ὀσταρίοις, τ' ὑπομιμνήσκουσί τε,
Κλητοῖς, ἀκλήτοις, γνωρίμοις, ἀνωνύμοις,
Πρώτοις, μεγίστοις, ἐσχάτοις, παρεσχάτοις,
Ἐμοῖς ἀδελφοῖς καὶ φίλοις, καὶ συντρόφοις,
Τὰ πάντα μέγιστα τοῖς ὁμοῦ μεμυημένοις.
Οὐ γὰρ διαιρεῖν βούλομαι τὰς ἀξίας,
Οὐδὲ φθόνου πρόσκομμα γίνεσθαι θέλω.
Εἷς εἰμὶ, καὶ κάπειτα δεσπότην ἕνα,
Καὶ πάντας ὑμᾶς ὁμογνωμονήσαντας.

Viuebat is sub Manuele Comneno, cuius res gestas oculatus ipse testis pluribus libris digessit, quemadmodum & Ioannis Manuelis Patris. In Codice tamen Vaticano principium septimi nec vltra legitur: Quod inde factum existimo, quod ille Codex exscribebatur, cum Constantinopolis terra, marique obsessa, tormentis bellicis à Mahumetanis oppugnabatur, vt exscriptor in margine adnotauerat. Dei postmodum iusto iudicio Vrbe hostibus tradita, exscriptio quoque illa post aliquot paginas finem habuit, vel expugnatione Vrbis, vel infortunio, vtinam non caede, exscriptoris interturbata. Quidquid tamen sit, Auctor elegans est, si quis alius; formulis dicendi peregrinis saepius vtitur, figuris ex Sophistarum penu. Periodi illi concisa, plenae, nisi cum compositionis nouitate asperantur & obscurantur. Totum se, vt verbo extricem, ad Procopium componit. Et mirum est inter tot alios posterioris saeculi Scriptores, tumultuariè in dicendo, scribendoque delirantes, hunc tantum sapuisse. Nonnemo dixerit eum nimium sibi indulsisse in enarrandis rebus Graecorum, quas maiores, quam erant, fecerit. His tamen respondebit Thucydides. Μέχει τοῦδε ἀνεκτοὶ οἱ ἔπαινοι εἰσὶ περὶ ἑτέρων λεγόμενοι, ἐς ὅσον ἂν καὶ αὐτὸς ἕκαστος οἴηται ἱκανὸς εἶναι δρᾶσαί τι, ὧν ἤκουσε. τῷ δὲ ὑπερβάλλοντι αὐτῶν φθονοῦντες ἤδη καὶ ἀπιστοῦσιν. Eatenùs tolerabiles sunt alienae laudes, quatenùs se ipsum quoque parem arbitratur alicui illarum assequendae: quibus verò imparem, iis inuident, fidemque non habent. *In Pontifices Romanos, cum sese tulerit occasio, semper, & acriter intemperans est: Sed haec aequius alij examinabunt.*

Accepi Marianae pietatis Graecorum primam partem integram. Gratias ago immortales, excitabo me ad illam lectione tam suaui & docta, notisque eruditissimis velut lapillis gemmeis vtique inspersa. Ne succumbas oneri quaeso, in tanta temporum nostrorum calamitate. Mariana ipsa pietas tuos in laboriosissimo negotio maximis subsidiis conatus suffulcies. Nunciatur mihi iam finẽ habuisse syntagma meũ de Consensione per-

petua Ecclesiæ Occidentalis atque Orientalis cum Dissertationibus meis, altera de Dominicis & Hebdomadibus Græcorum; altera de Missa Præsanctificatorum Amsterlodami siue Coloniæ editum. Romæ nondum visum est. Vale Vir præstantissime, & me tui obsequentissimum, vt facis, ama. Romæ CIƆ IƆCXLVIII. *Septembris* XXV.

Alius à Metaphraste est Symeon Præfectus Monasterij sancti Mamantis in Xerocerco. Quidquid illos confundant Iosephus Methonensis & Gretserus, vt supra indicaui. Cetera prætereo, tempus, quo vixerit Præfectus sancti Mamantis, tantum examino. Siue enim floruerit anno ab orbe condito 6200. vt vertit Pontanus in ipsius Symeonis Oratione 13. *Diabolum esse nostrum hostem annis iam plus sexies mille ducentis*, qui fuerit nostræ salutis 692. siue anno 6600. Christi 1092. vt habent omnes Codices Gr[.]ci Manuscripti in eadem Oratione expresse: Αὐτὸς δὲ ἑξακισχιλίοις καὶ ἑξακοσίοις, καὶ ἐπέκεινα τούτων ἔτεσι διαμείνας ἀεὶ πολέμιος τῶν ἀνθρώπων ἄδηλος καὶ κρύφιος. *Sexies mille sexcentis, & amplius annis semper persistens hostis hominum ignotus atque occultus.* A Symeonis Metaphraste ætate abest quam longissimè, qui circa tempora Leonis Basilij filij ætatem agebat circa annum Domini 886. Et inania planè sunt quæ afferuntur, Symeonem hunc ipsis Iconomachorum temporibus, vel certè post ipsa vixisse, sub Leone Isaurico & Copronymo: vel certè sub Leone Armeno, Michaële Balbo, & Theophilo, qui omnes cum Imaginibus bella gessere. Næniæ præterea sunt, quæ ad Symeonis probandam ætatem ex Menologiis Græcorũ die 20. Nou. referunt, Gregorium Decapolitanum multa ab Iconoclastis perpessum venisse Constantinopolim: Καὶ Συμεῶνα τὸν ὁμολογητὴν καὶ προφόρειν ὑπὲρ τῶν ἁγίων εἰκόνων εὑρὼν εἱρκτῇ ἐγκεκλεισμένον. *Et Symeonem Confessorẽ reperisse inclusum in carcere propter sacras Imagines*: Nihilq; vetare Symeonem istum à Gregorio aditum esse eum ipsum, quem quærimus, cum ipse in exilium se projectũ esse duobus locis testetur; vno, in Orationib. altero, in Commentationib. tametsi causam taceat. De Martyrio quoque Stephani Iunioris loqui tanquã de re planè suo æuo recenti: Licet enim qui sub Iustiniano Rhinotmeto viuebat anno Domini 692. potuerit adhuc in viuis esse, cum Leo Isaurus imperium occupauit, annos post Rhinotmetum viginti quinque; & si diuturniorem quoque vitam duxisset, Copronymum ipsum attingere annos post eundem Rhinotmetum quadraginta nouem, certè sub Leone Armeno & Balbo, & Theophilo ipse ætatem protraxisse, nisi insanire velimus, non potuit annos post Rhinotmetum 137. & Stephani Iunioris ob defensionẽ sacrarum Imaginum interfecti meminisse.

Symeon Præfectus Monasterij S. Mamantis, eiusque scripta.

Quare exploso primo hoc numero ad illum, quem Codices Græci repræsentant, apertissimè recurrendum est. Hunc nempe Symeonem Anno Mundi 6600. Christi 1092. infra etiam nonnullos alios, ne temerè illud ἐπέκεινα projectum esse asseramus, vixisse, Metaphraste recentiorem annos minimum 200. sub Alexio Comneno,

qui post Nicephorum Botoniatem Imperium occupauerat ante Ioan-
nem & Manuelem Comnenos. Verùm si in hoc negotio aliquis con-
jecturæ locus dandus est, dixerim, hunc scriptorem his, quos ipse
recenset, annis antiquiorem fuisse; numerum verò integrum vsur-
passe, quem posteà aduerbio illo ἐπέκεινα moderatus est, quod non
tantum annos sequentes, sed præeuntes etiam sexcentis illis innuere
valet; cum ex vi suæ significationis tam anteriores, quam subsequen-
tes indicet, sensumque illorum verborum esse, diabolum clàm sem-
per & subdole aduersatum esse hominibus ab orbe ipso condito ad
annum ferè sex millesimum sexcentesimum imminentem. Hinc ipse
illius ætatē statuo an.1051. vel circiter sub Isaacio Comneno & Ducis.

Illud mihi adhuc probandum maximo argumento sit Nicetas Ste-
thatus, qui cum Michaële Cerulario Patriarcha Constantinopoli-
tano imperante Constantino Monomacho, multis est in Latinos
inuectus. ideoque volumen illius exustum anno 1054. in huius Sy-
meonis de diuinis Laudibus librum præfatur, refertq; se illius Disci-
pulum fuisse. Ταῦτα καὶ ἡμεῖς ὡς αὐτῷ μαθητευθέντες, καὶ τὸ ὕψος, καὶ
βάθος καὶ πλάτος τῆς αὐτοῦ σοφίας εἰδότες διὰ τῶν εἰρημένων καὶ τοῦ παρόντος λό-
γου τῶν πάντη χερσαίων καὶ ἀμύστων διαστέλλομεν, καὶ ἀνέκφορα τούτοις εἶναι βου-
λόμεθα. *Hæc nos tanquam ab eo edocti, & sublimitatem & profundi-
tatem & latitudinem illius sapientiæ cognoscentes per hæc dicta, &
præsentem sermonem ab idiotis omninò, & penitus harum rerum igna-
ris separamus, & occulta esse illis volumus.* Et infra. Ἐπεὶ δὲ πρὸς τοσοῦ-
τον ὕψος ἀνήχθη ἡ θεία τῷ ὄντι καὶ καθαρωτάτη ψυχὴ τοῦ καθηγεμόνος ἡμῶν, καὶ
τοιούτων ἐμφάσεων ἠξιώθη. *Quandoquidem verò ad tantam sublimita-
tem vere diuina & purissima anima Præceptoris nostri euecta est, & si-
milium illuminationum digna effecta.* Et, Ταῦτα τοίνυν διὰ τοὺς φθονε-
ροὺς τὰ καλὰ καὶ ἀπιστίᾳ καὶ ἀγνωσίᾳ κατεχομένους ἡμῖν προτέθη τῶν ἐρωτι-
κῶν καὶ θείων ὕμνων τοῦ διδασκάλου. *Hæc igitur propter eos, qui aduersus
bona, inuidentia, incredulitate & ignoratione detinentur, ex diuinis Amo-
ribus ac Laudibus Præceptoris à nobis præposita sunt.* Sic Discipulus de
Præceptoris scriptis. Quare certo certius concludendum videtur
hunc Symeonem, vel iisdem cum Niceta temporibus, vel paulo an-
te scripsisse: ne cogamur dicere Discipulum ætate antiquiorem Ma-
gistro, vt planè cogeremur, si anni sexcenti integris perfectisque,
tum cum illa scriberet Symeon, fuissent: aliàs affirmandum esset, Ni-
cetam ἑκατόγερον fuisse, cum Præfationem illam dictaret. Nam illum
1054. ætate prouecta fuisse & scripta illius, & auctoritas, & iudi-
cium, in quo ipse condemnatus est, planè probant. Si sexcentesi-
mum addas, addentur vitæ Nicetæ anni 38. tum cum adhuc viuens,
florensque scriberet Symeon, cuius vlterioris vitæ annos ad obitum
ipsum si reliquis connumeres, Nicetam centenario maiorem cum
præfaretur, habebimus; quod nisi aliunde probetur, ipse non ita fa-
cile credidero.

Dictus est Theologus Iunior, vt notant Gretserus & Posseuinus, vt à Gregorio Nazianzeno distingueretur. Sic Stephanus Iunior Martyr sub Copronymo ad distinctionem Protomartyris Stephani, Theodosius Iunior, Valentinianus Iunior, respectu ad eiusdem nominis Antecessores. De sancto Mamante, & Xerocerco, quod in Xylocercum immutant, déque Hegumeno in *Principem* ab Hæreticis mala fide verso, vide eosdem. Mihi singula & minutissima quæque examinare operæpretium non videtur.

Huius Orationes triginta tres de Fide & Moribus tum Christianis tum Monasticis. Librum item diuinorum Amorum, siue Laudum sacrarum, necnon Capita Moralia ducenta duodetriginta quæ Græcè πρακτικὰ & θεολογικὰ sunt inscripta, è Bauarica & Augustana Bibliothecis simul collata Iacobus Pontanus ex Græcis Latina fecit, & Ingolstadij cum aliis Auctoribus ab se è Græco in Latinum conuersis edi curauit apud Adamum Sertorium anno 1603. Iacobus Gretserus addidit Notas, in iisque præfatus est. Accessit cuiusdam Scholastici Dialogus de Deo ad eundem Symeonem.

Vt tamen Lectori satisfaciam, apponam hîc suo ordine, quæ ipse in variis Manuscriptis Codicibus obseruaui; edita Latinè ab ineditis notans, vt quæ fuerit huius Auctoris in scribendo facilitas, alij quoque, me præeunte, sine labore internoscant. Sit igitur,

I. Περὶ ἀγάπης, καὶ ποῖαι εἰσὶ τῶν πνευματικῶν ἀνδρῶν αἱ ὁδοὶ, καὶ αἱ πράξεις· καὶ μακαρισμὸς πρὸς τοὺς ἔχοντας τὴν ἀγάπην ἐγκάρδιον. P. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, θέλω πρὸς ὑμᾶς λαλῆσαι τὰ συντείνοντα πρὸς ὠφέλειαν ψυχῆς.

II. Περὶ τοῦ φεύγειν τοὺς λοιμοὺς καὶ φθοροποιοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀποπέμπεσθαι, καὶ πρὸς τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς ἀναστῆναι. Ἔτι δὲ καὶ περὶ τοῦ δεῖν σκοπεῖν, εἰ τὰ τῶν μακαρισμῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἔχομεν· καὶ περὶ δακρύων καὶ κατανύξεως. P. Πᾶς ὅστις εὑρεῖν βούλεται τὸν Θεὸν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν. Inter editas per Pontanum Num. XXVIII.

III. Περὶ τοῦ ὅτι χρὴ καλῶς ὑποτάσσεσθαι, καὶ μὴ ἐπιλανθάνεσθαι τῶν συνθηκῶν, ὧν πρὸς Θεὸν συνεθέμεθα· καὶ ὅτι οὐ δεῖ γογγύζειν ἐπὶ ταῖς παννυχίσιν ἀγρυπνίαις τῶν ὄρθρων. P. Ἀναμνησθέντες τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων, οὕτω λεγόντων, Μὴ κρίνετε.

IV. Περὶ μετανοίας καὶ κατανύξεως, καὶ ἐκ ποίων ταύτην ἔργων κτήσασθαι δυνατὸν, καὶ ὅτι ἄνευ δακρύων ἀδύνατον εἰς καθαρότητα καὶ ἀπάθειαν ἐλάσαι τινά. P. Ἐπειδὴ, ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοὶ, τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Στουδίτου τῶν θεοπνεύστων. Habetur inter editas Latinè per Pontanum. Numero XXXII.

V. Περὶ μετανοίας, καὶ ὅτι οὐκ ἀρκεῖ ἡμῖν ἡ τῶν ὄντων μόνον διάδοσις, οὐδὲ ἡ ἀπογύμνωσις τῶν ὑπαρχόντων εἰς κάθαρσιν ψυχῆς, ἐὰν μὴ καὶ τὸ πένθος κτησώμεθα. Καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἀδὰμ ἐξορίας, καὶ ὅτι, εἰ μετενόησε παραβὰς, οὐκ ἂν τοῦ παραδείσου ἐξέπεσεν· καὶ οἷον ἀγαθὸν εἰργάσατο αὐτῷ ἡ μετὰ τὴν ἔκπτωσιν μετάνοια. Καὶ περὶ τῆς δευτέρας τοῦ Κυρίου παρουσίας, καὶ τῆς τῶν ἁμαρτωλῶν κατακρίσεως. Καὶ πρὸς τούτοις ἔλεγχος τῶν ἐν κακίᾳ καὶ ὑποκρίσει ζώντων. P. Καλὸν ἡ μετάνοια, καὶ ἡ ἐξ-

αὐτοῦ γενομένη ὠφέλεια. Habetur in editis Num. XXXIII.

VI. Περὶ ἐργασίας πνευματικῆς, καὶ τίς ἐστιν ἡ ἐργασία τῶν παλαιῶν ἁγίων· καὶ πῶς ταύτην κατορθοῦν δυνάμεθα, ἵνα καὶ μέτοχοι ὥσπερ ἐκεῖνοι τοῦ παναγίου γενώμεθα Πνεύματος. P. Ἐπειδήπερ μεγάλα τινὲς οἰόμενοι περὶ ἑαυτῶν ὡς ἐπ᾽ ὄφελον. In editis est. Num. VIII.

VII. Περὶ προσπαθείας τῆς εἰς τοὺς συγγενεῖς, καὶ τίς ἡ ἀπάτη αὐτῆς· καὶ εἰς οἷον βόθρον καὶ δεσμὸν κατάγει τοὺς κρατουμένους ὑπ᾽ αὐτῆς· καὶ περὶ ἀπογνώσεως, καὶ τῆς ἐν ταύτῃ διαφορᾶς· τί ἐστι τό, Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται· ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται. P. Ὡς ὤφελόν γε ἂν σιωπᾶν ἠδυνάμην, καὶ τὰ ἐμαυτοῦ κακὰ ἀποκλαίεσθαι.

VIII. Περὶ θείας ἀγάπης, καὶ τίς ἡ ταύτης ἐνέργεια· καὶ ὅτι ἐὰν μὴ διὰ σπουδῆς ἐντεῦθεν ἤδη τῆς τοῦ Πνεύματος μεθέξεως γενώμεθα μέτοχοι, οὐδὲ πιστοὶ καὶ Χριστιανοὶ δυνάμεθα εἶναι, ἀλλ᾽ οὐδὲ υἱοὶ καὶ τέκνα Θεοῦ χρηματίσομεν. P. Εἰ ὁ τὴν ἀρετὴν ὑποκρινόμενος πρὸς ἀπάτην τῶν πολλῶν.

IX. Περὶ ἐλεημοσύνης, καὶ τίς ἐστιν ὁ πεινῶντα τὸν Θεὸν τρέφων, καὶ διψῶντα ποτίζων, καὶ καθεξῆς, καὶ πῶς τοῦτο τινὶ κατορθωθήσεται. καὶ ὅτι εἰ μή τις καὶ ἐν αὐτῷ ταῦτα πάντα ποιήσας καὶ θρέψει, καὶ ποτίσει Χριστόν, οὐδὲν ὠφεληθήσεται ἐκ τοῦ ταῦτα μόνον ποιεῖν εἰς τοὺς πένητας, ἑαυτὸν δὲ ἄτροφον καὶ γυμνὸν παρορᾷν τῆς δικαιοσύνης τοῦ Χριστοῦ. P. Ἔδει μὲν μὴ τολμᾶν με πρὸς ὑμᾶς ὅλως φθέγγεσθαι.

X. Περὶ μετοχῆς Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἁγιωσύνης, καὶ θείας ἀπαθείας· καὶ ὅτι ὁ ἀγαπῶν τὴν ἐξ ἀνθρώπων δόξαν, οὐδὲν ἐκ τῶν λοιπῶν ἀρετῶν ὠφελεῖται, κἂν πάσας κατώρθωκεν. P. Οὐχ ὁρᾶτε πῶς οἱ τῷ ἐπιγείῳ βασιλεῖ παριστάμενοι, αὐτοί τε δόξαν ἡγοῦνται.

XI. Ὅτι οὐ χρὴ τὸ τῆς νηστείας ὠφέλιμον ἐν τῇ πρώτῃ καὶ μόνῃ τῶν νηστειῶν ἑβδομάδι σπουδαίως τηρεῖν, καὶ ἀσπάζεσθαι· ἀλλὰ τὴν ἴσην καὶ τὴν αὐτὴν σπουδὴν ἐν πάσαις ταῖς ἑβδομάσι τῶν νηστειῶν ἀναγκαῖον τοῖς σπουδαίοις διατηρεῖν. P. Ἔδει μὲν ἡμᾶς τῇ παρελθούσῃ κυριακῇ τὰ νῦν μέλλοντα ῥηθήσεσθαι.

XII. Περὶ ἐγκρατείας καὶ ὑπομονῆς εἰς τὴν ἐργασίαν τῶν ἀρετῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς νηστείας· καὶ περὶ σιωπῆς, καὶ ὅπως δεῖ ἐν πάσῃ τῇ νηστείᾳ διάγειν τοὺς ἀγωνιζομένους ἐν ἀληθείᾳ. P. Ἐγὼ μὲν καὶ τῇ ψυχῇ καὶ τῷ σώματι ἐκ πλημμελοῦς, καὶ ῥαθύμου προαιρέσεώς τε καὶ διαθέσεως.

XIII. Περὶ τῆς Χριστοῦ Ἀναστάσεως, καὶ ὁποία τίς ἐστιν, ἢ πῶς ἐν ἡμῖν γίνεται ἡ ἀνάστασις τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἐν αὐτῇ ἡ ἀνάστασις τῆς ψυχῆς· καὶ τί τὸ μυστήριον ταύτης τῆς Ἀναστάσεως. P. Ἤδη τὸ Πάσχα ἡ χαρμόσυνος ἡμέρα, ἡ πάσης εὐφροσύνης καὶ θυμηδίας.

XIV. Περὶ μετανοίας καὶ ἀρχῆς βίου μοναδικοῦ, καὶ πῶς τις ὁδῷ καὶ τάξει προβαίνων εἰς ἀρετὴν ἐν τῇ τῶν ἐντολῶν ἐργασίᾳ εἰς θειότητα ἔρχεται. P. Ἄνθρωπος ὁ πάντων καταφρονήσας τῶν ὁρωμένων καὶ αὐτῆς αὐτοῦ τῆς ψυχῆς. Inter editas Num. XXVI.

XV. Περὶ ἐμπαθοῦς καὶ ἀπίστου καὶ πονηρᾶς διαθέσεως· καὶ τίς ἡ ἕνωσις τοῦ Θεοῦ πρὸς τοὺς υἱοὺς τοῦ φωτός· καὶ τίνα τρόπον ἐν αὐτοῖς αὕτη γίνεται. καὶ πρὸς τὸ τέλος καταδρομὴ τῶν ἀναξίως κατατολμώντων τῆς ἀρχιερωσύνης. P. Ἀεὶ μὲν ἀλλήλοις ἀντίκειται τῷ φωτὶ τὸ σκότος, τῇ πίστει ἡ ἀπιστία. Est in editis Num. XXVII.

XVI. Περὶ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ τίς ἡ θεωρία τῶν μυστηρίων αὐτοῦ, καὶ ὅπως τοῖς καθαροῖς τῇ καρδίᾳ ἀποκαλύπτονται· καὶ διήγησις ἐκ περιγραμμένων ἐπιφανείας περί τινος ὑποτακτικοῦ λαβόντος Πνεῦμα ἅγιον ταῖς εὐχαῖς τοῦ πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρός. Ρ. Νεώτερός τις διηγήσατό μοι λέγων, ὅτι ὑποτακτικὸς τυγχάνων πατρὸς τιμίου.

XVII. Περὶ θεωρίας καὶ ἀποκαλύψεως, καὶ πεφωτισμένης ψυχῆς· καὶ ὅπως ὁ ὑπὸ τῆς ἀγάπης κατασχεθεὶς τοῦ Θεοῦ, καὶ εἰς βάθος ταπεινοφροσύνης ἐλάσας ἐνεργεῖται ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ ἁγίου. Ρ. Πολλὴ ἡ συγκατάβασις, καὶ ἡ φιλανθρωπία Θεοῦ πρὸς ἀνθρώπους· διὸ καὶ ἐκπληττόμενος.

XVIII. Περὶ μεθόδων τοῦ πονηροῦ, ὧν ὑποβάλλει τοῖς κουφοτέροις καὶ φιλοπρωτεύουσιν, ὁπόταν ποιμὴν τῶν ἀνθρώπων γίνεται. Καὶ ὅτι χρὴ τοὺς μὴ ἀναξίως ἐπιπηδῶντας τῇ ἀρχῇ πάσῃ κωλύειν σπουδῇ, τοὺς δὲ πνευματικοὺς καὶ ἁγίους συνωθεῖν καὶ συνεργεῖν, καὶ πρὸς τὴν τάξιν πρὸς τὸν ποιμένα. Ρ. Εἰ λαοῦ καὶ ποίμνης ἡγούμενος κατεστάθης, σκόπησον καλῶς.

XIX. Ὅτι οὐ χρὴ ἐπὶ μόνοις τοῖς λόγοις καὶ ταῖς ὑποσχέσεσι θαρρεῖν τῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων τὸ πιστὸν βεβαιοῦσθαι τῶν λόγων αὐτῶν· καὶ οἵα τίς ἐστιν ἡ τῶν ἀληθινῶν διδασκάλων διάθεσις, καὶ ἀγάπη πρὸς τοὺς μαθητευομένους αὐτοῖς, καὶ ὁποῖα τὰ σπλάγχνα, καὶ ἡ φροντὶς αὐτῶν, καὶ ὅπως ὑπὲρ αὐτῶν ἐντυγχάνουσι τῷ Θεῷ. Ρ. Τὴν ἀρχὴν τῆς ὑμετέρας πρός με φιλίας γινώσκει ἕκαστος.

XX. Περὶ ἀποταγῆς καὶ ἐκκοπῆς θελήματος, πρὸς τοὺς αἰτήσαντας γράψαι αὐτοῖς, πῶς ὀφείλει τις τὸν ἀσκητικὸν διανύσαι βίον, καὶ ὅτι καλὸν ἐπὶ τούτῳ ἐμπείρῳ χρήσασθαι ὁδηγῷ, ἤγουν πνευματικῷ πατρὶ εἰς τὸ μαθεῖν τὰ τῆς ἀρετῆς, καὶ τῆς ἀσκητικῆς τέχνης τὴν δυσκατόρθωτον ἐργασίαν. Καὶ περὶ πίστεως τῆς εἰς τοὺς Πνευματικοὺς πατέρας, καὶ θεωρίας φωτὸς, ὑφ' οὗ πᾶσα φωτιζομένη ψυχὴ προκόπτει εἰς ἀγάπην Θεοῦ. Ρ. Ἀγαπητοί μου καὶ πεποθημένοι ἀδελφοί, πολλάκις ἠθελήσατε λόγον ὠφελείας ἀκοῦσαι.

XXI. Περὶ μνήμης θανάτου, καὶ τίς ἀγαθὸν τέλος δέδωκεν ὁ τρισόλβιος αὐτοῦ ἀδελφὸς Ἀντώνιος, καὶ πρὸς τῷ τέλει ἐπιτάφιος πρὸς αὐτόν. Ρ. Εὔχομαι τῷ ἐμῷ σωτῆρί μου Θεῷ, τὰ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας πάντων.

XXII. Περὶ πίστεως καὶ διδασκαλίας. περὶ τῶν λεγόντων μὴ εἶναι δυνατὸν ἐν μέσῳ τῶν βιωτικῶν τὸ τέλειον ἐλθεῖν τῶν ἀρετῶν· καὶ διήγησις ἐκ περιγραμμένων λίαν ἐπωφελής. Ρ. Καλὸν ἡμᾶς ἀνακηρύττειν πάντας τὸ ἔλεος τοῦ Θεοῦ.

XXIII. Περὶ μετανοίας καὶ φόβου Θεοῦ, καὶ ὁποῖον ἀγῶνα ἔχει ψυχῆς καὶ πόνον καρδίας ὁ μετὰ συντετριμμένου τοῦ σώματος μετανοῶν, καὶ τίνα εἰσὶν ἃ λέγει, καὶ πρὸς τὸν Κύριον εὔχεται. Ρ. Ἀκούσατέ μου τὸν λόγον υἱοί μου ἔσχατοι, ἀγαπητοί μου, πεποθητοί μου.

XXIV. Περὶ γνώσεως πνευματικῆς, καὶ ὅτι ὁ ἐγκεκρυμμένος τοῦ πνεύματος θησαυρὸς ἐν τῷ γράμματι τῆς θείας γραφῆς οὐ πᾶσιν εὔδηλός ἐστι, καὶ τοῖς βουλομένοις· ἀλλὰ μόνοις τοῖς τὸ διανοίγοντα τὸν νοῦν κτησαμένοις εἰς τὸ συνιέναι τὰς γραφάς. Ρ. Ἔοικεν ἡ πνευματικὴ γνῶσις οἰκίᾳ τινὶ μέσον τῆς κοσμικῆς καὶ ἑλληνικῆς γνώσεως κατεσκευασμένῃ. Habetur inter editas Num. xix.

XXV. Περὶ ἀλλοιώσεως ψυχῆς τε καὶ σώματος τῶν ἐκ ἀέρος, τῶν ἐκ στοιχείων, τῶν ἐκ βρωμάτων, καὶ τῶν δαιμόνων ἐπιγινομένων ἡμῖν. Ρ. Ὀφείλει ὁ μοναχὸς μὴ μόνον τὰς ἐν τῇ ψυχῇ γινομένας ἀλλοιώσεις καὶ μεταβολὰς ἐπίστασθαι, καὶ νοεῖν. Est inter editas Num. xiix.

XXVI. Περὶ ἀρχῆς βίου ἐπιτυχοῦς καὶ σωτηρίου ἁρμοζούσης τοῖς ἄρτι τοῦ κόσμου καὶ
τοῖς ἐν κόσμῳ ἀποταττομένοις, καὶ πρὸς τὸν μοναδικὸν ἀποτρέχουσι βίον· καὶ διδασκα-
λία εἰς Ἀρχαρίους λεπτομερεστάτη. P. Πᾶς ἄνθρωπος ὁ ἄρτι τοῦ κόσμου καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ
πᾶσιν ἀποταξάμενος.

XXVII. Περὶ τοῦ μὴ ἀμελῶς ἔχειν πρὸς τὴν ἐργασίαν τῶν τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν,
μηδὲ καταφρονεῖν μιᾶς καὶ μόνης αὐτῶν, ἀλλ' ἀγωνίζεσθαι τηρεῖν ὁμοῦ πάσας, ἵνα μὴ
ὡς καταφρονηταὶ ἔξω τοῦ νυμφῶνος ἀποκλεισθῶμεν. καὶ περὶ τοῦ ὑπομένειν γενναίως τοὺς
πειρασμούς. P. Οὐκ ἀκούσετε τοῦ Κυρίου, καὶ τῶν Ἀποστόλων αὐτοῦ βοώντων, Ἐάν τις
φησὶ τὸν νόμον ὅλον φυλάξῃ.

XXVIII. Περὶ τῆς ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐγγινομένης τοῖς ἀγωνιζομένοις καὶ περὶ τῆς
θανάτου ζωοποιοῦ νεκρώσεως, καὶ ὅτι οἱ ἐν τῇ χάριτι ὑπὲρ τοῦ νόμου γενόμενοι, τὴν
τοῦ θείου φωτὸς χάριν γνωστῶς ἐν ἑαυτοῖς λαμβάνουσιν. οἱ γὰρ μὴ λαβόντες ἤδη
τοῦτο τὸ φῶς κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, μηδὲ καθορῶντες αὐτὸ, ἔτι ὑπὸ τὴν σκιὰν
τοῦ νόμου εἰσὶ, καὶ κριθήσονται ὑπ' αὐτοῦ. καὶ ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν ἱερέα, τὸν δεσμεῖν
καὶ λύειν ἄνωθεν λαβόντα τὴν ἐξουσίαν. καὶ ὅτι τοῦ ἀληθῶς ἱερουργοῦντι, καὶ ὑπὸ τοῦ
θείου καταλαμπομένῳ φωτὸς πάντες κατάδηλοι· αὐτοί τε οἱ Πνεύματι περιπατοῦντες
Θεοῦ, καὶ οἱ μήπω τὸν χοϊκὸν ἐκδυσάμενοι ἄνθρωπον. P. Βλέπετε πῶς ἀκούετε·
φησὶ γὰρ ὁ Χριστὸς καὶ Θεός, Ἐρευνᾶτε τὰς γραφάς. ἵνα τί φησιν.

XXIX. Περὶ τοῦ μὴ δεῖν λέγειν, ὅτι ἀδυνατόν ἐστι νῦν εἰς ἄκρον ἥκειν ἀρετῆς τὸν
βουλόμενον καὶ τοῖς πάλαι ἁμιλληθῆναι ἁγίοις· καὶ ὅτι πᾶς ὁ διδάσκων τῶν θείων
γραφῶν ἐναντία, νέαν αἵρεσιν τοῖς πειθομένοις αὐτῷ δογματίζει. P. Πολλοὶ καθεκά-
στην λέγουσιν ὧν ἀκούομεν καὶ ἡμεῖς λεγόντων. In editis XXX.

XXX. Περὶ μετανοίας, καὶ ἀρχῆς ἐπαινετοῦ βίου· ὅπως δεῖ τὸν μετανοοῦντα
καθεκάστην ποιεῖν, ἐν ᾧ καὶ περὶ δακρύων ἅμα καὶ κατανύξεως. P. Ἀκούσατε
μου τῶν λόγων τὴν δύναμιν, καὶ ὡς εἰς ἀγαθὴν ἥσπερ ἡμῖν συμβουλὴν προσδέ-
ξασθαι ἀσμένως αὐτήν.

XXXI. Περὶ τοῦ πῶς δεῖ ἕκαστον αὐτὸν ἐπισκέπτεσθαι, καὶ καθ' ἑαυτὸν ἐπιμε-
λῶς ἐρευνᾷν· καὶ πῶς τὰ ἑαυτοῦ ἀντιπαρατιθέναι χρὴ ταῖς ἐντολαῖς τοῦ Χριστοῦ.
P. Ἐν τῇ προλαβούσῃ κατηχήσει διὰ τὸ μὴ τὸν λόγον μηκῦναι ἐπὶ πολὺ τὰ κα-
τηχηθέντα τότε ἐλλιπῆ καταλέλοιπα.

XXXII. Περὶ βλασφημίας, καὶ ὅτι ὁ λέγων μὴ δύνασθαί τινα κατὰ τὴν παροῦ-
σαν γενεὰν ἐν μετοχῇ τοῦ ἁγίου γενέσθαι Πνεύματος, ἀλλὰ καὶ ὁ διαβάλλων τὰς ἐνερ-
γείας τοῦ Πνεύματος, καὶ τῷ ἐναντίῳ ταύτας ἐπιφημίζων, αἵρεσιν νέαν εἰς τὴν τοῦ
Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἀνακαινίζει. P. Πᾶσα ἁμαρτία φησὶ τὸ ἱερώτατον λόγιον τοῦ Σω-
τῆρος ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις· τοῦ δὲ εἰς Πνεῦμα τὸ ἅγιον.

XXXIII. Περὶ μετοχῆς Πνεύματος ἁγίου, καὶ ὅτι ἀδύνατον ἄλλως βεβαιωθῆναι
τὰ ἔργα τῆς ἀρετῆς, εἰ μὴ δι' ἐπιδημίας τοῦ Πνεύματος, οὗ χωρὶς οὐδεὶς πρὸς ἀρετὴν
κατευθύνεται, οὐδὲ ἄλλους ὠφελεῖν δύναται, ἢ ἀλλοτρίους δέχεσθαι λογισμούς. P.
Πῦρ ἐστιν ὁ Θεὸς, καὶ τοῦτο παρὰ πάσης τῆς θεοπνεύστου.

XXXIV. Ὅτι οὐκ ἀκίνδυνον τὸ διδόμενον ἡμῖν παρὰ Θεοῦ τάλαντον κατο-
ρύττειν. χρὴ γὰρ δημοσιεύειν αὐτὸ, καὶ τοῖς πᾶσιν ὑποδεικνύειν, καὶ τὰς εὐεργεσίας
Θεοῦ εὐγνωμόνως ἀνακηρύττειν εἰς τὴν τῶν ἀκουόντων ὠφέλειαν, καὶ τινες ἀπαρέ-
σκονται. P. Ἀδελφοὶ καὶ πατέρες, καὶ τέκνα ἐν Χριστῷ, τὰ πρὸς τὰ κατηχηθέντα παρ'
ἡμῶν ἐν διαφόροις πολλάκις λόγοις ὑπενοήσατε.

XXXV.

XXXV. Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν ἐφ' ὧν ἠξίωται δωρεῶν, καὶ εἰσήγησις ὅπως τοῖς ἐκκεκαθαρμένοις τῇ καρδίᾳ Θεὸς ἀεὶ ἐπιφαίνεται. καὶ ἐν ποίοις τοῖς πράγμασι καὶ γνωρίσμασιν. Ρ. Εὐχαριστῶ καὶ προσκυνῶ, καὶ προσπίπτω σοι Κύριε τοῦ παντὸς, καὶ παμάγιε βασιλεῦ.

XXXVI. Μικρά τις φυσιολογία περὶ τῆς τοῦ κόσμου κτίσεως, καὶ τῆς πλάσεως τοῦ Ἀδάμ. Ρ. Ἀλλὰ σοῦ ἀπολογήσασθαι καὶ εἰπεῖν ὅλον πρὸς τοὺς ἀντιδιατιθεμένους ἡμῖν.

XXXVII. Περὶ τῆς παραβάσεως καὶ ἐξορίας τοῦ Ἀδάμ. Ρ. Ἐπεὶ δὲ καὶ νόμον αὐτοῖς δέδωκεν, ἐντειλάμενος μὴ φαγεῖν μόνου τοῦ ξύλου.

XXXVIII. Περὶ τῆς τοῦ Λόγου σαρκώσεως, καὶ τινὰ τρόπον δι' ἡμᾶς ἐσαρκώθη. Ρ. Ὅτι δὲ ὁ κολοφὼν ἐπληρώθη τῆς ἄγαν κακίας.

XXXIX. Πῶς αὖθις ἡ κτίσις πᾶσα μέλλει ἀνακαινισθῆναι, καὶ γενέσθαι καινὸν οὐρανὸν καὶ καινὴν γῆν κατὰ τὸν θεῖον Ἀπόστολον. Ρ. Ἀλλὰ σκοπήσωμεν, πῶς ἡ κτίσις ἀνακαινισθήσεται.

XL. Ποία ἐστὶν ἡ ἐσχάτη λαμπρότης τῆς κτίσεως· ἐν ᾧ καὶ περὶ Ἀγγέλων, καὶ Ψυχῶν. Ρ. Καθαρθεῖσα δὲ εἰς φθορὰν, καὶ δουλείαν μετέχει τῇ ματαιότητι.

XLI. Πῶς ἑνοῦνται τῷ Χριστῷ καὶ Θεῷ, καὶ ἓν γίνονται μετ' αὐτοῦ πάντες οἱ ἅγιοι. Ρ. Ἀρκούντως οὖν καὶ ἱκανῶς περὶ τούτων εἰπόντες.

XLII. Πῶς δεῖ πληρωθῆναι τὸν ἄνω κόσμον, καὶ ὁποῖός τις ἐστὶν, καὶ τίνα πληρωθήσεται τρόπον. Ρ. Ἀλλὰ πέπτωκέ μοι τὰς ἀκοὰς καὶ τὸ ἡγεμόνα νοῦν.

XLIII. Ὅτι οἱ μὲν πάντες οἱ προωρισμένοι οἱ κατὰ γενεὰν καὶ γενεὰν πληθύνονται ἕως ἐσχάτης ἡμέρας, καὶ πληρωθήσεται ὁ ἄνω κόσμος. Ρ. Τυχεῖν δεῖ πάντας τῶν προεγνωσμένους.

XLIV. Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, Ὁμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βασιλεῖ. Ρ. Χρὴ οὖν ἀπὸ τῶν εὐαγγελικῶν ῥημάτων ἡμᾶς ἐνάρξασθαι.

XLV. Ὅτι καὶ πάντες οἱ ἅγιοι τὸν Λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ἑαυτοῖς συλλαμβάνουσι τῇ Θεοτόκῳ παραπλησίως καὶ γεννῶσιν αὐτὸν, καὶ γεννῶνται ὑπ' αὐτοῦ, καὶ γεννᾶται ἐν αὐτοῖς· καὶ πῶς υἱοὶ, καὶ ἀδελφοὶ, καὶ μητέρες αὐτοῦ χρηματίζουσι. Ρ. Ἐνταῦθα μοι τὸ καινὸν τοῦ νοήματος, διότι.

XLVI. Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Εὐαγγελίου, Καὶ ἀπέστειλε τοὺς δούλους αὐτοῦ καλέσαι τοὺς κεκλημένους εἰς τοὺς γάμους, καὶ οὐκ ἤθελον ἐλθεῖν. Ρ. Τοῦτο τοίνυν τὸ τῶν γάμων μυστήριον, ὁ τοῦ μονογενοῦς αὐτοῦ.

XLVII. Ὅτι οὐ χρὴ πρὸ τῆς ἐργασίας τῶν ἐντολῶν, καὶ τῆς εἰς ἀρετὴν προκοπῆς, τηρεῖν ἔπεσθαι τὰ κεκρυμμένα μυστήρια τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐρευνᾶν τῶν ἀμυήτων τινὰ, καὶ ὅτι ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Κυρίου ἐλεύσει πάντες ἀλλήλους γνωρίζουσιν οἱ Ἅγιοι. Ρ. Τοιγαροῦν ἐάσωμεν τὰς ματαίας καὶ ἀνωφελεῖς συζητήσεις.

XLVIII. Προτρεπτικὸς ἐκ προοιμίων εἰς μετάνοιαν, καὶ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου, Οὓς προέγνω, τούτους καὶ προώρισε· καὶ εἰς τὰ ἑξῆς. καὶ κατὰ τῶν φιλονεικούντων αὐτό τι, καὶ πᾶσαν τὴν θείαν χάριν. Ρ. Πολλοὺς ἀκήκοα λεγόντων τῶν ἀνθρώπων, Ἐπειδήπερ φασὶν Οὓς προέγνω ὁ Θεός.

XLIX. Εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ Ἀποστόλου, ἐν ᾧ λέγει, Καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον εἰς τρίτον οὐρανὸν ἁρπαγέντα, καὶ ἀκούσαντα ἄρρητα ῥήματα, ἃ οὐκ ἐξὸν ἀνθρώπῳ λαλῆσαι. Τί οὖν εἰσιν ἃ ἀκήκοεν ὁ Παῦλος ἄρρητα ῥήματα. Τίνα δὲ τὰ ἀγαθὰ ἃ ὀφθαλμὸς

οὐκ οἶδεν, καὶ οὓς οὐκ ἤκουσε, καὶ ἐπὶ καρδίας ἀνθρώπου οὐκ ἀνέβη. Τίς δὲ καὶ πῶς ἔσται, καὶ ἔστιν ἡ εἰς ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ βασιλεία, καὶ τίς ἡ ἐν ἡμῖν ταύτης ἐνέργεια. P. Ἐπειδὴ διαῤῥήδην ὁ τῶν ἁπάντων δεσπότης, καὶ κατηχητὴς διὰ τῶν Εὐαγγελίων βοᾷ.

L. Περὶ ἀπαθείας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ κατὰ προκοπὴν χαρισμάτων καὶ δωρεῶν· καὶ τίς ἡ τελείωσις τῆς κατὰ Χριστὸν πνευματικῆς ἡλικίας. P. Ὥσπερ ὁ τῷ λαμπροτάτῳ ἡλίῳ ἐνατενίζειν βουλόμενος καθαροὺς ὀφείλει.

LI. Περὶ τῶν ὁμολογούντων ἀγνώστως ἔχειν ἐν ἑαυτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, μὴ ἐπιστάμενον δὲ καθόλου τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· καὶ περὶ τῶν λεγόντων μὴ δύνασθαι τινὰ τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ὁρᾷν τὴν δόξαν αὐτοῦ· καὶ ἀπόδειξις διὰ πάσης ἀντιλεγούσης περὶ τούτου· καὶ ὅτι φθόνος οὐδεὶς ἐν τοῖς ἁγίοις, ὅταν διὰ πάσης ἀρετῆς ἐναρέτου τούτοις συνεξισούμεθα· καὶ ποίῳ τρόπῳ ὁρᾷ τις τὸν Θεὸν, ἔνθεν ἤδη μυεῖται καὶ τὴν μέλλουσαν δοθῆναι ἐν τῷ μέλλοντι τοῖς ἁγίοις ἀπόλαυσιν, καὶ ὅτι ὅσα ἂν ὁ τοιοῦτος λέγει, ἢ ποιεῖ, ἢ γράφει, οὐκ αὐτὸς, ἀλλὰ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον τὸ λαλοῦν ἐν αὐτῷ, ταῦτα λέγει, καὶ γράφει· καὶ ὁ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἀθετῶν ἢ παραλογιζόμενος, εἰς τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ τὸ ἐνεργοῦν καὶ λαλοῦν ἐν αὐτῷ ἁμαρτάνει, καὶ βλασφημεῖ. P. Ἰδοὺ καὶ σήμερον ἐγὼ πρὸς τοὺς λέγοντας ἔχειν ἀγνώστως Πνεῦμα Θεοῦ.

LII. Περὶ ἀπαθείας καὶ ἐναρέτου ζωῆς· καὶ ὅπως χρὴ τὸ αἰκεῖον ἐκκόπτειν θέλημα, καὶ εἰς ὕψος ἀνέρχεσθαι τελειότητος, καὶ περὶ συναφείας Θεοῦ πρὸς ψυχὴν καὶ ψυχῆς πρὸς σῶμα, καὶ ἑνώσεως τῶν τριῶν παραδόξου· καὶ πρὸς τούτοις πνευματικῆς ἰατρείας· καὶ ὅπως χρὴ θεραπεύειν τοὺς ψυχικῶς ἀσθενοῦντας. P. Πολλοῖς τοῖς ἐν κόσμῳ πολλάκις προσομιλήσας, καὶ τινων συζητήσεων ἀναμεταξύ.

LIII. Περὶ τῶν δουλευόντων τῷ Θεῷ τίνες τε εἰσὶν, καὶ ὁποῖοι, καὶ ποταποί; καὶ τίς ἐστιν ὁ μετερχόμενος, καὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ· καὶ τίς ἐστιν ὁ τὴν ἀσκητικὴν ζωὴν μετερχόμενος, καὶ ἡ ἐργασία αὐτοῦ· καὶ τίς δουλεύων Θεῷ, καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ· καὶ ἐὰν μὴ τὰς ἀρετὰς κτησώμεθα, οὐδὲν ἡμᾶς ἡ ἀπαλλαγὴ μόνη τῶν παθῶν ὠφελήσει. P. Ἐπειδὴ ὅσον ἀπὸ τοῦ θείου βαπτίσματος Χριστιανοὺς ἡμᾶς αὐτοὺς δίχα τῶν ἔργων.

LIV. Περὶ ἀγάπης καὶ πίστεως· καὶ ὅπως τις ἐξίσωμεν γίνεται τοῦ Θεοῦ ἀγάπης, καὶ περὶ ἐλλάμψεως, καὶ θεωρίας φωτὸς, καὶ μυστικῆς ὁμιλίας τοῦ Πνεύματος. P. Εἰδότες τοίνυν ἀκούομεν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ διαῤῥήδην βοῶντος, καὶ λέγοντος.

LV. Περὶ γνώσεως ἀληθινῆς· καὶ ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ γνῶσις οὐκ ἐκ μαθημάτων, ἀλλ' ἐκ καθαρότητος, καὶ τῆς ἄνωθεν χάριτος ἐπιγίνεται τῷ σπουδαίῳ. καὶ ὅτι χαρισματικὸν τὸ κρίνειν· καὶ ἔλεγχος τῶν οἰομένων εἰδέναι τὰ τοῦ Πνεύματος χωρὶς Πνεύματος. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς τοῦ πνεύματος ἁγιωσύνης. καὶ οἷον ἀγαθὸν ἐστὶν ἡ πίστις, καὶ τίς ὁ ταύτης καρπὸς, καὶ ὅπως αὐξάνεται· καὶ ὅτι οἱ τὸν θησαυρὸν ἐν ἑαυτοῖς ἐσχηκότες τῆς πνευματικῆς, καὶ ἐν ἄλλοις ὄντα γνωρίζουσι. καὶ τίνα τῶν ἁγίων τὰ σημεῖα, καὶ πῶς, καὶ πότε γνωρίζονται· καὶ ὅτι ὁ μὴ γεννηθεὶς ἄνωθεν, οὐ δύναται ἰδεῖν τὸν γεγεννηκότα Θεὸν, οὐδὲ γνωρίζειν τὸν εἰς τοῦτο πεφθακότα διὰ τοῦ Πνεύματος. P. Νῦν εὐκαίρως καλὸν εἰπεῖν μετὰ τοῦ Δαυὶδ, καὶ οὕτω γεγονώτερον φθέγξασθαι.

LVI. Περὶ τῆς φοβερᾶς τῆς Κυρίου ἡμέρας καὶ τῆς μελλούσης κρίσεως· ὅτι καὶ πρὸ τοῦ θανάτου ἐν ἡμῖν ἔνθεν ἤδη καθαιρομένοις διὰ δακρύων ἐνεργεῖται· καὶ ἐν οἷς ἂν ἐγγένηται κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, κατὰ τὴν μέλλουσαν οὐχ ὑπαντᾷ. καὶ τίς ἐστιν ἡ ἡμέρα Κυρίου, καὶ πότε αἴφνης ἀποκαλύπτεται, καὶ ὅτι ἡ εἰς Χριστὸν πίστις οὐ δύναται μόνη

σώζεται ἡμᾶς, εἰ μὴ καὶ ἁγίου Πνεύματος γνωστῶς γενώμεθα μέτοχοι· καὶ ὅτι οὐ πάντες οἱ βαπτιζόμενοι διὰ τοῦ βαπτίσματος μεταλαμβάνουσι τὸν Χριστόν· καὶ πῶς δύναταί τις γνῶναι εἰ περιφέρει ἐν ἑαυτῷ τὸν Χριστὸν, καὶ Πνεύματος ἁγίου γέγονε μέτοχος· καὶ ἑρμηνεία ὡς ἐν παραδρομῇ, εἰς τὸ, Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος, καὶ μακαρισμὸς εἰς τοὺς ἐξ ἀγώνων τὴν ἐπιφοίτησιν δεξαμένους τοῦ Πνεύματος. Ρ. Πολὺς ἡμῖν ἀγαπητοὶ ὁ περὶ τῆς κρίσεως λόγος, καὶ δυσερμήνευτος.

LVII. Περὶ τῆς ζωοποιοῦ νεκρώσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ τῆς ἀεὶ γινομένης ἐν αἰσθήσει τοῖς τελείοις, καὶ ὅτι ἡ κτῆσις τῶν ἀρετῶν αἵματι ἀγοράζεται· καὶ τίνα τῶν ἀρετῶν τὰ κατορθώματα· καὶ ὅτι ὁ μὴ διὰ τῆς πρώτης βαθμίδος κατὰ τάξιν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν ἀνερχόμενος, οὐδαμῶς εἰσελεύσεται εἰς αὐτήν· καὶ ὅτι ἐν τοῖς τελείοις χαρὰ καὶ ἀγαλλίασις ἐστὶ καὶ οὐ δάκρυον, καὶ ἐν αὐτοῖς βρύουσι τῆς θεολογίας τὰ ῥεῖθρα· καὶ πρὸς τὸ τέλος, ὅτι οὐ δεῖ ἐπιπηδᾶν ταῖς ἀρχαῖς ἄνευ τῆς πληροφορούσης τὰς καρδίας ἡμῶν χάριτος, τῆς ἐπὶ τὸ ποιμαίνειν καλούσης τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ· καὶ τί τὸ ἔργον τῶν προϊσταμένων, τίς δὲ ἡ περὶ τὰ λογικὰ πρόβατα φροντίς. καὶ πῶς ὀφείλουσι ταῦτα παρὰ τῶν ποιμένων ποιμαίνεσθαι. Ρ. Τὰ τῆς ζωοποιοῦ νεκρώσεως τοῦ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ, καὶ τῆς θαυμαστῆς ἐνεργείας αὐτῆς.

LVIII. Εἰς τὸ ῥητὸν, τὸ λέγον τοῦ Ἀποστόλου, Ὁ πρῶτος ἄνθρωπος ἐκ τῆς γῆς χοϊκὸς, ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ Κύριος ἐξ οὐρανοῦ· καὶ πῶς τὸν χοϊκὸν ἀποτιθέμεθα ἄνθρωπον, καὶ τὸν Χριστὸν ἐνδυόμεθα, συγγενεῖς αὐτοῦ καὶ ἀδελφοὶ χρηματίσαντες. Ρ. Καλῶς ἡμᾶς ἑστίασεν ὁ μακάριος Παῦλος ἐν τῇ προτέρᾳ τῶν θείων.

LIX. Εἰς τὸ ῥητὸν τὸ λέγον τοῦ Ἀποστόλου, Ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι. καὶ πῶς ἐξαγοράζεταί τις φρονίμως τὸν καιρὸν τῆς παρούσης ζωῆς. Ρ. Οὐδὲν οὕτως ἕτερον τῶν ὄντων ἀπάντων ὠφελιμώτερον ψυχῇ τῆς νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

LX. Περὶ ἑορτῶν· καὶ ὅπως χρὴ ἑορτάζειν· καὶ τίνων σύμβολα τὰ τελούμενα ἐν ταῖς ἑορταῖς, καὶ κατὰ τῶν ἐναβρυνομένων ἐν αὐταῖς· καὶ περὶ τῶν ἀξίως, ἢ ἀναξίως κοινωνούντων, καὶ τίς ἡ ἐν τούτοις διαφορά· καὶ πρὸς τὸ τέλος πῶς συνάπτεταί τις διὰ τῆς κοινωνίας Θεῷ· καὶ πῶς οὐ συνάπτεται. Ρ. Ὁ συνιέναι, καὶ συνειδέναι δυνηθεὶς, ὅτι γυμνὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος παρήχθεις.

LXI. Περὶ ἡσυχίας, καὶ ὁποίας ἐργασίας ὀφείλει ἔχεσθαι ὁ ἐν ταύτῃ ἀνδρείως προσκαρτερῶν. Ρ. Περὶ τῆς τελειοτέρας τῶν ἀρετῶν ὀλίγα τινὰ προθυμούμενος εἰπεῖν, δέομαι ὑμῶν, ἀνοίξατέ μοι τὰ ὦτα.

LXII. Περὶ ἐξομολογήσεως, πρός τινα γράφεις, τέκνον αὐτοῦ πνευματικὸν ὄντα, καὶ τίνες ἄρα εἰσὶν οἱ τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἁμαρτήματα λαβόντες. Ρ. Ἐπέταξας τῇ εὐτελείᾳ ἡμῶν πάτερ.

LXIII. Λόγος ἀσκητικὸς πολυμερὴς ἠθικός. Ρ. Ἀδελφοὶ ταύτην ἐγὼ λέγω ἀναχώρησιν τελείαν κόσμου, τὴν παντελῆ τοῦ ἰδίου θελήματος ἀπονέκρωσιν.

LXIV. Περὶ μετανοίας, καὶ τίνα εἰσὶν ἃ ὀφείλει ποιεῖν ὁ ἄρτι ἐξομολογούμενος. Ρ. Οὔτε πρὸς τὸ πλῆθος τῶν ἁμαρτημάτων ἀπαγορεύειν ποτὲ χρή.

LXV. Πρὸς ἕνα τῶν αὐτοῦ μαθητῶν, περὶ τοῦ ποίῳ τρόπῳ τις δύναται ἅγιον ἄνδρα γνωρίσαι, καὶ πῶς ἢ τί ποιῶν εὕροι αὐτὸν, καὶ μετὰ τὸ τυχεῖν τοῦ τοιούτου, πῶς χρὴ διακεῖσθαι πρὸς αὐτόν. Ρ. Συνελαβόμην σε διὰ διδασκαλίας· ὠδίνησά σε διὰ μετανοίας, ἀπέτεκόν σε δι' ὑπομονῆς.

LVI. Περὶ τῶν αὐτοχειροτονήτων διδασκάλων, καὶ τὸ Ἀποστολικὸν ἀξίωμα δίχα τῆς ἄνωθεν χάριτος περιτιθεμένων ἑαυτοῖς· καὶ ὅτι οὐ χρὴ πρὸ τοῦ γεννηθῆναι παρα-

πνευματικοῦ πατρὸς καὶ φωτισθῆναι, ἄλλοις ὁδηγεῖν, ἢ τὰ παρ' ἑαυτῶν διδάσκειν. P. Ἐβουλόμην ἐπὶ τοσοῦτον κἀγὼ νεκρωθῆναι τῷ κόσμῳ.

LXVII. Ὅτι δεῖ σκοπεῖν, εἰ τὰ τῶν μακαρισμῶν τοῦ Χριστοῦ ἐν ἑαυτοῖς ἔχομεν. τοῦτοι γάρ εἰσι τὸ σημεῖον τῆς τοῦ Χριστοῦ σφραγῖδος, καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτοῦ τὰ ἰδιώματα. καὶ ὅτι ἀδύνατον τὸν μὴ σημειωθέντα τῷ σημείῳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ἐν ἑαυτῷ φέροντα, εἰς βασιλείαν εἰσελθεῖν. P. Ὅσοι ἐσμὲν ἀπεσφράγισται τῆς τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σφραγῖδος. Edita Numer. XXI.

LXVIII. Περὶ τῆς ἐκ τοῦ Πνεύματος ἐγγινομένης τοῖς ἀγωνιζομένοις πιστοῖς, καὶ τῆς θανάτου ζωοποιοῦ νεκρώσεως· καὶ ὅτι οἱ ἐν τῇ χάριτι ὑπὲρ τὸν νόμον γενόμενοι, τὴν τῆς θείας φωτὸς χάριν γνωστῶς ἐν ἑαυτοῖς λαμβάνουσιν. οἱ γὰρ μὴ λαβόντες ἤδη τοῦτο τὸ φῶς κατὰ τὴν παροῦσαν ζωήν, μηδὲ καθαρῶς ὁρῶντες αὐτό, ἔτι ὑπὸ τῆς σκιᾶς τοῦ νόμου εἰσί, καὶ κριθήσονται ὑπ' αὐτοῦ. πῶς δὲ ἡ μετοχὴ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τοῖς πιστοῖς καὶ ἡ ἁγιωσύνη, καὶ ἡ τελεία ἀπάθεια γίνεται. P. Ἐρωμᾶτε ἑρμηνεύει ταῖς γραφαῖς ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ἵν' ἐν ἀπορίαις μετὰ τῆς σωτηρίας. In editis Num. XX.

LXIX. Τί ἐστι τό, Ὁ πιστεύσας καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ὁ δὲ ἀπιστήσας κατακριθήσεται· ὁποῖα δὲ τὰ σημεῖα τῆς εἰς Θεὸν ἀγάπης, καὶ τῆς πλησίον· καὶ περὶ τελείας ἀγάπης, καὶ τίς ἡ ταύτης ἐνέργεια, καὶ ὅτι ἐὰν μὴ μετὰ σπουδῆς ἐντεῦθεν ἤδη τῆς ἀγάπης, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μεθέξεως γενώμεθα μέτοχοι, οὐδὲ Χριστιανοὶ δυνάμεθα [...]· ἀλλ' οὐδὲ υἱοὶ καὶ τέκνα Θεοῦ χρηματίσομεν, ἀλλ' ὡς ἄπιστοι μᾶλλον ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως καταδικασθησόμεθα. P. Ὁ Κύριος καὶ Θεὸς ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, υἱὸς ὢν γνήσιος τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός, ὁμοούσιός τε καὶ ὁμοφυής. Edita Num. XXII.

LXX. Περὶ ἡσυχίας. P. Γενοῦ τοιγαροῦν ὁ ἡσυχάζων, καὶ ἐν κελλίῳ μόνος καθήμενος ὡς ἡ πρωτομάρτυς Θέκλα. αὐτὴ γὰρ ἐπὶ τῆς θυρίδος καθημένη.

LXXI. Ὅτι δι' ὑπερβολὴν ἀγάπης πολλαῖς πειρασμοῖς ὑπέθηκε τὸν ἄνθρωπον ὁ Θεός· καὶ ὅτι ἡ ἔνδεια εὐεργεσία Θεοῦ ἐστιν. ὁ φεύγων τὴν ἔνδειαν φεύγει τὸν Χριστιανισμόν· αἱ γὰρ τοῦ Θεοῦ ἀποφάσεις φύσεις εἰσί, καὶ αἱ θλίψεις πᾶσαν εὐχαριστίαν διδάσκουσι. τίνος δὲ ἕνεκεν ἁμαρτία καὶ νόσος καὶ θάνατος. P. Φόβοις πολλοῖς καὶ πειρασμοῖς παντοδαποῖς ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον περιτειχίζει. In editis Numer. XVI

LXXII. Ὅτι πᾶς ὁ αἰτῶν μὴ εἰδὼς τί αἰτεῖ, οὐδὲ καὶ οἶδε τί αἰτεῖ, οὐ φθάνει δὲ ὅπερ αἰτεῖ λαβεῖν, οὐδὲν ὠφελεῖται. τίς δὲ ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, καὶ πῶς λαμβάνουσιν αὐτὴν οἱ Χριστιανοί. τίς δὲ ὁ πονηρός, καὶ πῶς δύναταί τις ῥυσθῆναι ἐκ τῆς τοῦ πονηροῦ δουλείας. πῶς δὲ καὶ διὰ ποίων ἔργων ἡ ἀνάστασις γίνεται τῆς ψυχῆς. P. Οἱ πολλοὶ τῶν Χριστιανῶν, οὐ τι τὸ σχῆμα φοροῦντες τῶν μοναχῶν. Habetur inter editas Num. IV.

LXXIII. Θεολογικὸς λόγος πρῶτος, κατὰ τῶν πρεσβείαν τὸ πρῶτον ἐπὶ τοῦ Πατρός. P. Τὸ περὶ Θεὸν λέγειν, ἢ φθέγγεσθαι, καὶ τὰ κατ' αὐτὸν ἐρευνᾷν.

LXXIV. Θεολογικὸς δεύτερος, καὶ κατὰ τῶν ἐπιχειρούντων θεολογεῖν ἄνευ Πνεύματος. P. Ὁ ἄνωθεν εἰληφὼς τὴν τοῦ Θεοῦ αἴσθησιν ἐν τῷ σώματι διὰ πυρὸς περιφέρει.

LXXV. Θεολογικὸς τρίτος, καὶ ἔτι εἴ τι ὁ Πατὴρ τοῦτο καὶ ὁ Υἱός. εἴ τι ὁ Υἱὸς τοῦτο

καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ ὅτι ἓν ταῦτα, Πνεῦμα ὁμότιμον, ὁμοούσιον, καὶ ὁμόθρονον. P. Ἀεὶ μὲν ὁ Θεὸς ὑμνούμενός τε καὶ παρ' ἡμῶν δοξαζόμενος.

LXXVI. Εὐχαριστία πρὸς τὸν Θεὸν περὶ τῶν γεγονότων εὐεργεσιῶν εἰς αὐτὸν παρ' αὐτοῦ, ἐν ᾗ καὶ περὶ εὐχῆς πνευματικῆς, καὶ περὶ προσκοπῆς, καὶ ἀγάπης τῆς πρὸς Θεόν P. Εὐχαριστῶ σοι δέσποτα κύριε οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι πρὸ καταβολῆς κόσμου, γνῶναί με προορίσας.

LXXVII. Μέθοδος περὶ τῆς ἱερᾶς προσευχῆς καὶ προσοχῆς. P. Τρεῖς εἰσὶ τῆς προσευχῆς οἱ τρόποι. Hæc non reperiisse in Codicibus Bauaricis refert Latinus Interpres, licet eorum meminerit Conradus Gesnerus : reperiuntur tamen passim in Bibliothecis Italicis.

LXXVIII. Διὰ τί ἡ πρώτη καὶ δευτέρα φυλακὴ οὐ δύναται τηρεῖσθαι τῷ Μοναχῷ. P. Ἐπειδὴ οὐ κατὰ τάξιν ταῦτα μετέρχεται.

LXXIX. Ἐρωταποκρίσεις σχολαστικοῦ πρὸς τὸν Συμεὼν τὸν νέον θεολόγον. P. Ἐρώτησις. Τί ἦν ἐν τῷ κόσμῳ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον γενέσθαι. Ἀπόκρισις. Θεὸς ὁ τὸν κόσμον ποιήσας. Edita cum aliis Orationibus Symeonis Latinè per Pontanum.

Præter has à nobis ex libris Manuscriptis numeratas, nonnullas alias Latinè Pontanus edidit, quarum copia in Græcis nobis nondum facta est : illæ sunt Num. I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI XII. XIII. XIV. XV. XVI. XVIII. XXIII. XXIV. XXIX. XXXI. Eæ si aliis addantur, puto futurum opus Symeonis absolutissimum, quo ad pietatem tendentibus via sternetur satis commoda.

Praeterea diuinum Hierotheum sancti Dionysij Areopagitæ Præceptorem æmulatus, Amatorios Hymnos & Diuinas Laudes vario carminum genere decantauit, quas sub sacrarum Commentationum vocabulo Latinas fecit, ediditque Pontanus : Eas tamen ex defectu suorum Codicum neque integras, neque absolutas, cum multò auctiores reperiantur in Italicis Bibliothecis, vt ex Elencho hîc appenso Lector æquus coniiciet. Ineditæ stellula notabuntur.

Τοῦ αὐτοῦ τῶν θείων ὕμνων ἀρχή. P. Ἐλθὲ τὸ φῶς τὸ ἀληθινὸν, ἐλθὲ ἡ αἰώνιος ζωή.

I. Περὶ τῆς θείας ἐλλάμψεως, καὶ φωτισμοῦ Πνεύματος ἁγίου· καὶ ὅτι εἷς τόπος ὁ Θεὸς, ἐν ᾧ μετὰ θάνατον τὴν ἀνάπαυσιν πάντες οἱ ἅγιοι ἔχουσι· καὶ ὅτι ὁ τοῦ Θεοῦ ἐκπίπτων ἐν ἑτέρῳ τόπῳ οὐκ ἔχει ἀνάπαυσιν ἐν τῇ μελλούσῃ ζωῇ. P. Τί τὸ φρικτὸν μυστήριον, ὃ ἐν ἐμοὶ τελεῖται.

II. Τίς ἡ ἐπὶ τῷ πατρὶ τούτῳ γενομένη ἀλλοίωσις, καὶ πῶς καθαρθεὶς εἰς ἄκρον ἡνώθη Θεῷ, καὶ οἷος ἦν οὐκ ἐγίνωσκε, οἱ πρὸς Θεὸν αὐτοῦ ἐρωτικοὶ λόγοι δηλοῦσιν ἐντεῦθεν, ὅς καὶ θεολογῶν λέγει πρὸς τὸ τέλος περὶ ἀγγέλων. P. Τίς ἡ ἄφατος εὐσπλαγχνία σου σῶτερ.

III. Τίς ὁ μοναχὸς, καὶ τίς ἡ αὐτοῦ ἐργασία, καὶ εἰς οἷον ὕψος οὗτος ὁ θεῖος πατὴρ θεωρίας ἀνῆλθεν. P. Μοναχὸς ὅστις ἀμιγὴς τοῦ κόσμου.

IV. Διδασκαλία εἰς μοναχοὺς ἀποταξαμένους ἀπὸ κόσμου, καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ·

καὶ περὶ τῆς ὁποίας τις ὀφείλει πίστιν ἔχειν πρὸς τὸν ἴδιον πατέρα. Ρ. Ἄφες κόσμον ἅπαντα καὶ τοὺς ἐν κόσμῳ.

V. Ἀλφάβητος κατὰ στοιχεῖον διπλοῦν περιτρέπων, καὶ ὁδηγῶν εἰς τελειότητα τὸν βίον ἀναδραμεῖν τὸν ἄρτι τοῦ κόσμου ἀναχωρήσαντα. Ρ. Ἀρχὴν ποιήσας Χριστὸν καὶ θεμέλιον πίστιν.

VI. Τετράστιχα τοῦ αὐτοῦ τὸν πρὸς Θεὸν αὐτοῦ δηλοῦντα ἔρωτα. Ρ. Πῶς καὶ πῦρ ὑπάρχει βλύζον; πῶς καὶ ὕδωρ εἶς δροσίζον.

* VII. Ἔντευξις τοῦ αὐτοῦ εἰς Θεὸν, καὶ ὅπως Θεῷ συναπτόμενος, καὶ δόξαν Θεοῦ ὁρῶν ἐν ἑαυτῷ ἐνεργοῦσαν ἐξεπλήττετο. Ρ. Πῶς σε ἐντός μου περιτυχών; πῶς δὲ μακρὰν περιβλέπω;

VIII. Τίσι Θεὸς ἐμφανίζεται, καὶ τίνες ἐν ἔργει γίνονται τῆς καθόδου διὰ τῆς τῶν ἐντολῶν ἐργασίας. Ρ. Πῶς βλέπεις κεκρυμμένος ὤν, πῶς ἐφορᾷς τὰ πάντα.

IX. Ὅτι ὁ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μέτοχος γεγονὼς, ὑπὸ τοῦ φωτὸς καὶ τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἁρπαζόμενος ἐπάνω πάντων φέρεται τῶν παθῶν, μὴ βλαπτόμενος τῷ πλησιασμῷ ὑπ' αὐτῶν. Ρ. Αἶ, αἶ Θεὲ καὶ κύριε παντοκράτορ· τίς χορτασθῇ σοῦ.

X. Ὅτι ὁ θάνατος καὶ τῶν στερεωτέρων τῇ φύσει καθάπτεται. Ρ. Ἤκουσα πρᾶγμα ξένον καὶ πλῆρες θάμβους.

XI. Ὅπως ὠράθη αὐτῷ Θεὸς, ὡς Στεφάνῳ καὶ Παύλῳ τοῖς Ἀποστόλοις ἐνταῦθα ὁ πατὴρ ἐκπληττόμενος διηγεῖται. Ρ. Τί τὸ καινὸν τοῦ θαύματος, τὸ καὶ νῦν γινόμενον.

XII. Περὶ τοῦ ἑνὸς κατὰ πάντα τῆς τρισυποστάτου θεότητος θεολογία, καὶ δι' ὧν τῇ ταπεινώσει χρώμενος λέγει περὶ αὐτοῦ, καὶ τῶν δοκούντων εἶναί τι ἐκτρέπει τὴν ἄνοιαν. Ρ. Πῶς ἄρα ποτὲ ἐφάνησας ἐν ἐμοὶ πάλιν ζῶσιν.

XIII. Προτροπὴ εἰς μετάνοιαν, καὶ πῶς τὸ θέλημα τῆς σαρκὸς τῷ θελήματι τοῦ Πνεύματος ἑνωθὲν θεοειδῆ τὸν ἄνθρωπον ἀπεργάζεται. Ρ. Κλαίω καὶ κατανύσσομαι, ὅταν τὸ φῶς μοι λάμψῃ.

XIV. Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν τῶν δωρεῶν ἕνεκα ὧν παρ' αὐτοῦ ἠξιώθη. καὶ ὅτι φρικτὸν καὶ Ἀγγέλοις τὸ τῆς ἱερωσύνης, καὶ ἱερουργίας ἀξίωμα. Ρ. Ἐγὼ κἂν θέλω δέσποτα, λαθῆσαι οὐκ ἰσχύω.

XV. Ὅπως βλέπων τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, ἔτι ὁ θεῖος ἐνηχεῖτο πατὴρ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· καὶ ὅτι τὸ θεῖον ἐντός ἐστι τῶν πάντων, ἀλλὰ καὶ ἄληπτόν τε καὶ ληπτὸν τοῖς ἀξίοις· καὶ ὅτι εἰς πολλὰ γινόμενος ὁ Χριστὸς, καὶ Θεὸς ἡμῶν μέλη, εἷς ἐστὶ καὶ ὁ αὐτὸς, καὶ μένων ἀμέριστός τε καὶ ἀναλλοίωτος. Ρ. Ἀποκαλυπτομένου σου δέσποτα τῶν ἁπάντων, καὶ δόξαν τοῦ προσώπου σου.

XVI. Ὅτι ποθεινόν τε καὶ ἐπιθυμητὸν κατὰ φύσιν μόνον τὸ θεῖον, οὗ ὁ μετέχων πάντων ἐν μετοχῇ γέγονεν τῶν καλῶν. Ρ. Ὅτι τὸ πρᾶγμα τὸ κρυπτὸν πάσῃ κτιστῇ οὐσίᾳ.

XVII. Ὅτι ὁ φόβος γεννᾷ τὴν ἀγάπην· ἡ δὲ ἀγάπη ἐκριζοῖ τὸν φόβον ἀπὸ τῆς ψυχῆς, καὶ μένει μόνη ἐν αὐτῇ Πνεῦμα θεῖον οὖσα καὶ ἅγιον. Ρ. Πῶς ὑμνήσω; πῶς δοξάσω; πῶς ἀξίως εὐφημήσω;

* XVIII. Διδασκαλία σὺν θεολογίᾳ περὶ τῶν ἐνεργειῶν τῆς ἁγίας ἀγάπης, ἤγουν αὐτοῦ τοῦ φωτὸς τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Ρ. Τίς ἐξισχύσει δέσποτα περὶ σοῦ διηγεῖσθαι.

* XIX. Διδασκαλία σὺν θεολογίᾳ, ἐν ᾗ καὶ περὶ ἱερωσύνης ἅμα καὶ ἀπαθοῦς θεωρίας. Ρ. Πῶς σου ἐξείπω δέσποτα τὰ θαυμαστὰ καὶ ξένα.

* XX. Εὐχαριστία καὶ ἐξομολόγησις σὺν θεολογίᾳ· καὶ περὶ δωρεᾶς, καὶ μετουσίας Πνεύματος ἁγίου. P. Ὤφθη δὲ ἐμοὶ ἐπὶ γῆς ἐκ παρθένου, ὁ πρὸ αἰώνων ἀόρατος ὑπάρχων.

* XXI. Ἐπιστολὴ πρὸς μοναχὸν ἐρωτήσαντα, Πῶς χωρίζεις τὸν Υἱὸν ἀπὸ τοῦ Πατρὸς ἐπινοίᾳ, ἢ πράγματι· ἐν ᾗ πλοῦτον εὑρήσεις θεολογίας ἀνατρεπούσης τὴν αὐτοῦ βλασφημίαν. P. Ἔλαμψας, ἐξέφανας φῶς τὸ τῆς δόξης.

* XXII. Εὐχαριστία σὺν θεολογίᾳ· καὶ περὶ ὧν ἡ θεία χάρις τοῦ Πνεύματος διὰ τῶν ἐνεργειῶν ὠνόμασται. P. Τί τὸ χρηστὸν μυστήριον δέσποτα τῶν ἁπάντων, ὃ εἰς ἐμὲ τὸν ἄσωτον.

* XXIII. Περὶ τῆς ἀκαταλήπτου καὶ ἀπεριγράπτου θεότητος ἀκριβὴς θεολογία· καὶ ὅτι ἀπερίγραπτος οὖσα ἡ θεία φύσις, οὔτε ἐντὸς οὔτε ἐκτός ἐστι τοῦ παντός· ἀλλὰ καὶ ἐντὸς καὶ ἐκτός ἐστιν, ὡς τῶν ὅλων αἰτία. καὶ ὅτι μόνον κατὰ νοῦν τῷ ἀνθρώπῳ ληπτὸν ἀλήπτως τὸ θεῖον, ὡς τοῖς ὀφθαλμοῖς αἱ τοῦ ἡλίου ἀκτῖνες. P. Ὦ Τριὰς ἡ κτίσις πάντων. ὦ μονὰς ἀρχικωτάτη.

* XXIV. Δι' ὧν ἐξομολογούμενος ὁ ἐν τῷ παρόντι γράφει λόγῳ, δείκνυσι τὸ βάθος τῆς ἑαυτοῦ ταπεινώσεως, καὶ προϊὼν διδάσκει αὐτὸν τὸν εἰς μέτρον ἥκοντα τελειότητος, καὶ ἀξιωθέντα τοιούτων ἐν θεολογίᾳ ἀποκαλύψεων, Παῦλον τὸν θεῖον καὶ τούτῳ μιμούμενος ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἀποκαλοῦντα, καὶ ἀνάξιον τοῦ κληθῆναι Ἀπόστολον. P. Δίδου μοι Χριστὲ καταφιλεῖν τοὺς πόδας.

* XXV. Περὶ τῆς γινομένης θεωρίας αὐτῷ τοῦ θείου φωτὸς, καὶ ὅπως τὸ θεῖον φῶς ὃ καταλαμβάνεται ὑπὸ σκότους, ἐν οἷς καὶ διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν ἀποκαλύψεων ἐκπληττόμενος μέμνηται τῆς ἀνθρωπίνης ἀσθενείας καὶ ἑαυτὸν κατακρίνει. P. Πῶς διαγράψω δέσποτα προσώπου σου τὴν θέαν.

* XXVI. Ὅτι ὁ ἐν ἀγνωσίᾳ Θεοῦ ἔτι ζῶν, νεκρός ἐστι μέσον τῶν ζώντων ἐν γνώσει Θεοῦ· καὶ ὅτι τοῖς ἀναξίως τῶν μυστηρίων μεταλαμβάνουσιν, ἄληπτον τὸ θεῖον σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ γίνεται. P. Νῦν ἐν τοῖς ζῶσιν, ὡς νεκρὸς ὢν δέσποτα ὑπάρχω.

XXVII. Ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν Μοναχὸν, καὶ τίς ἡ ἐργασία τούτου καὶ προκοπὴ, καὶ ἀνάβασις. P. Ἀπάρξασθαι πλάτυνον τὸν τῆς ψυχῆς σου οἶκον εἰς κατοικίαν τοῦ Χριστοῦ.

XXVIII. Περὶ τῆς ἀποκαλύψεως τῶν ἐνεργειῶν τοῦ θείου φωτὸς, καὶ ἐργασίας νοερᾶς τε καὶ θείας τῆς ἐναρέτου ζωῆς. P. Ἐάσατέ με τῇ κέλλῃ μου μόνον ἐγκεκλεισμένον.

XXIX. Ὅτι μόνοις ἐκείνοις καταφανῆ τὰ τῶν θείων πραγμάτων, οἷς διὰ τῆς μετουσίας τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὅλοις ὅλος ἑνώθη Θεός. P. Πόθεν ἔρχῃ, πῶς εἰσέρχῃ ἔνδοθεν τῆς κέλλης λέγε.

XXX. Ὅτι ταῖς καθαρθείσαις ψυχαῖς διὰ δακρύων καὶ μετανοίας προσψαῦσαν τὸ θεῖον πῦρ δράσσεται αὐτῶν, καὶ τὸ λοιπὸν καθαῖρον φωτίζον τὰ ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας ἐσκοτισμένα μέρη αὐτῶν, καὶ τὰ τραύματα ἐξιώμενον εἰς τελείαν φέρει συντέλειαν, ὡς τῷ θείῳ κάλλει παραπλησίας αὐτάς. P. Ἐπεὶ πῦρ τὸ θεῖον ὄντως, ὥσπερ εἶπεν ὁ δεσπότης, ὅτι ἦλθεν ἵνα βάλῃ.

* XXXI. Περὶ θεολογίας, καὶ ὅτι ἀνεξερεύνητος ἡ θεία φύσις, καὶ πάντῃ τοῖς ἀνθρώποις ἀκατανόητος. P. Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν Πατὴρ καὶ Υἱὲ, καὶ Πνεῦμα σὺ τῇ μορφῇ ἀνείδεος.

* XXXII. Ὅτι οἱ ἔνδοξοι τῆς γῆς, καὶ σοβαροὶ τῷ πλούτῳ ὑπὸ τῆς σκιᾶς τῶν ὁρωμένων πλανῶνται· οἱ δέ γε τῶν παρόντων καταφρονήσαντες ἐν ἀπλανεῖ μεθέξει τοῦ θείου γίνονται πνεύματος. P. Ὑπὸ πτωχῶν μαθὲ δέσποτα λοιδορούμενον βλέπων.

* XXXIII. Περὶ θεολογίας, καὶ ὅτι οἱ τὸ κατ' εἰκόνα φυλάξαντες τὰς πονηρὰς δυνάμεις τοῦ ἄρχοντος τοῦ σκότους καταπατοῦσιν· οἱ δὲ ἄλλοι οἷς ἐμπαθὴς ὁ βίος, ὑπ' αὐτῶν κρατοῦνται καὶ βασιλεύονται. Ρ. Φῶς ὁ Πατὴρ, φῶς ὁ Υἱὸς, φῶς τὸ ἅγιον Πνεῦμα.

* XXXIV. Ὅτι ἡ τοῦ παναγίου Πνεύματος ἕνωσις πρὸς κεκαθαρμένας ψυχὰς ἐν αἰσθήσει τρανῇ ἤγουν ἐν ἐπιγνώσει γίνεται. καὶ ἐν αἷς ἂν γένηται, φωτοειδεῖς ὁμοίας ἑαυτῷ καὶ φῶς αὐτὰς ἀπεργάζεται. Ρ. Διΐσταται τῶν ὁρατῶν ὁ ἀόρατος ποιητὴς καὶ τῶν κτισμάτων.

XXXV. Ὅτι πάντες Ἄγγελοι ἐλλαμπόμενοι αὐγάζονται, καὶ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ καθορῶσιν, ὡς θεμιτὸν ἀνθρωπίνῃ φύσει ὁρᾷν Θεόν. Ρ. Βλέψον ἄνωθεν Θεέ μου, καὶ εὐδόκησον φανῆναι.

XXXVI. Εὐχαριστία ὑπὲρ τῆς χορηγίας καὶ τῶν θλίψεων, ὧν ὑπέστη ἐν τῷ κατ' αὐτὸν διωγμῷ. Ρ. Εὐχαριστῶ σοι Κύριε, εὐχαριστῶ σοι μόνε.

XXXVII. Δέησις καὶ προσευχὴ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Θεὸν τῆς ἐκείνου ἕνεκα βοηθείας. Ρ. Δέσποτα Χριστέ· δέσποτα ψυχοσῶστα· δέσποτα Θεὲ πάντων.

XXXVIII. Περὶ θεολογίας· καὶ ὅτι ὁ νοῦς τῆς ὕλης τῶν παθῶν καθαρθεὶς ἀΰλως τὸν ἄϋλον καὶ ἀόρατον καθορᾷ. Ρ. Ποίαν ὁδὸν ὁδεύσωμαι; ποίαν ἐκκλίνω τρίβον.

XXXIX. Ὅτι ὁ πόθος, καὶ ἡ πρὸς Θεὸν ἀγάπη ὑπερβαίνει πᾶσαν ἀγάπην, καὶ πάντα πόθον ἀνθρώπινον. βαφεὶς δὲ ὁ νοῦς τῶν καθαιρομένων ἐν τῷ φωτὶ τοῦ Θεοῦ, ὅλος θεοῦται, καὶ νοῦς ἐκεῖθεν χρηματίζει Χριστοῦ. Ρ. Ἀμήχανον τὸ κάλλος σου, ἀσύγκριτον τὸ εἶδος.

XL. Ὁμολογία τῆς χάριτος τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν, καὶ ὅπως ὁ ταῦτα γράφων πατὴρ ἐνηργεῖτο ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ διδασκαλία ῥηθεῖσα ὑπὸ Θεοῦ, τὸ τί δεῖ ποιοῦντα τινὰ τῆς τῶν σωζομένων σωτηρίας τυχεῖν. Ρ. Πάλιν ἐκλάμπει μοι τὸ φῶς, πάλιν τρανῶς ὁρᾶται.

XLI. Εὐχαριστία πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τῶν παρ' αὐτοῦ γεγονυιῶν εὐεργεσιῶν, καὶ αἴτησις τοῦ μαθεῖν, τίνος χάριν οἱ τέλειοι γεγονότες ὑπὸ τῶν δαιμόνων παραχωροῦνται πειράζεσθαι· καὶ περὶ τῶν ἀποτασσομένων τῷ κόσμῳ διδασκαλία, καὶ ὑποτυπώσεις ῥηθεῖσαι παρὰ Θεοῦ. Ρ. Γινώσκεις τὴν πτωχείαν μου, οἶδας τὴν ὀρφανίαν.

XLII. Ὅτι οἱ τῷ Θεῷ ἀπ' ἐντεῦθεν ἤδη διὰ τῆς τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετουσίας ἑνωθέντες ἐκδημοῦντες τοῦ βίου, εἰς αἰῶνα αὐτῷ ἐκεῖθεν συνέσονται. εἰ δ' οὖν ἀλλὰ τὸ ἀνάπαλιν τοῖς ἄλλως ἔχουσιν ἐνταῦθα γενήσεται. Ρ. Ἀρχὴ τοῦ βίου τέλος μοι, καὶ τὸ τέλος ἀρχή μοι.

XLIII. Ὅτι κρεῖσσον τὸ καλῶς ποιμαίνεσθαι, ἢ τοὺς μὴ βουλομένους ποιμαίνειν. οὐδὲν γὰρ ἔσται κέρδος τῷ ἄλλους μὲν σπουδάζοντι σῶσαι, ἑαυτὸν δὲ διὰ τῆς ἐκείνων ἀπολέσαντι προστασίας. Ρ. Εἰπὲ Χριστὲ τῷ δούλῳ σου, εἰπὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου.

XLIV. Τί ἐστι τὸ κατ' εἰκόνα, καὶ πῶς εἰκότως νοεῖται, ὡς τοῦ Θεοῦ εἰκὼν ὁ ἄνθρωπος· καὶ ὅτι ὁ τοὺς ἐχθροὺς ὡς εὐεργέτας φιλῶν μιμητής ἐστι τοῦ Θεοῦ. Πνεύματος δὲ ἁγίου ἐντεῦθεν μέτοχος γεγονὼς θέσει θεὸς, καὶ χάριτι γίνεται, μόνοις ἐκείνοις γνωριζόμενος, τοῖς ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐνεργουμένοις. Ρ. Δόξα, αἶνος, χάρις τῷ τῶν κτίσιν ἐκ μὴ ὄντων.

XLV. Περὶ θεολογίας ἀκριβεστάτης, καὶ ὅτι ὁ μὴ ὁρῶν τὸ φῶς τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης χεῖρον τυγχάνει τυφλῶν. Ρ. Ὦ φιλοικτίρμον Θεέ μου, ποιητά μου, λάμψον πλεῖον μοι.

XLVI.

XLVI. Ἐξομολόγησις εὐχῇ συνημμένη· καὶ περὶ συνεργείας Πνεύματος ἁγίου, καὶ ἀπαθείας. P. Ἐμάκρυνα φίλ' ἄνθρωπε, ηὐλίσθην ἐν ἐρήμῳ.

XLVII. Περὶ τοῦ νοητοῦ Παραδείσου τῆς αὐγῆς θεωρία· καὶ περὶ τοῦ ἐν αὐτῷ ξύλου ζωῆς. P. Εὐλογητὸς εἶ Κύριε· εὐλογητὸς εἶ μόνος.

XLVIII. Ὅτι δόξα καὶ τιμὴ ὁσιῶ παντὶ ἀνθρώπῳ ὑβριζομένῳ, καὶ πάσχοντι χαλεπῶς διὰ Θεοῦ ἐν πολλῷ, ἢ ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ ἀτιμάζεσθαι· καὶ διάλογος πρὸς τὴν ἰδίαν ψυχὴν, διδάσκων τὸν ἀκένωτον πλοῦτον τοῦ Πνεύματος. P. Δός μοι τὴν ἄφεσιν Χριστὲ, ἣν ἅπαξ ἐδωρήσω.

* XLIX. Ὅτι ἐστὶν ὅτε καὶ διὰ τὴν εἰς τὸν πλησίον ἐπιμελείας καὶ διορθώσεως συγκατασπᾶσθαι τὸν διδάσκαλον εἰς τὴν ἐνοῦσαν ἐκείνῳ τοῦ πάθους ἀσθένειαν. P. Ἐλέησόν με Κύριε· ἐλέησόν με μόνε.

* L. Περὶ θεωρίας Θεοῦ, καὶ θείων πραγμάτων, καὶ Πνεύματος ἁγίου παραδόξου ἐνεργείας, καὶ περὶ τῆς ἰδίων τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος· καὶ ὅτι ὁ μὴ φθάσας εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, οὐδὲν ὠφεληθήσεται, κἂν ἐκτὸς γένηται τῆς τοῦ ᾅδου κολάσεως. P. Τί τὸ ἐν ἐμοὶ παρὰ σοῦ εἰργασμένον.

LI. Ὅτι τοῦ Πνεύματος λάμποντος ἡμῖν τοῦ ἁγίου πάντα τὰ πάθη φυγαδεύονται, ὡς ὑπὸ τοῦ φωτὸς τὸ σκότος· συστέλλοντος δὲ αὐτοῦ τὰς ἀκτῖνας, ὑπὸ τούτων καὶ τῶν πονηρῶν βαλλόμεθα λογισμῶν. P. Τὸ φῶς σου περιλάμπον με ζωογονεῖ Χριστέ μου.

LII. Περὶ θεολογίας· καὶ ὅτι τῷ μὴ ἀγλαϊσθέντι τῇ τοῦ ἁγίου Πνεύματος μετουσίᾳ, καὶ γενομένῳ θέσει ἐν γνώσει Θεῷ, διδάσκειν τὰ θεῖα τοῖς ἀνθρώποις οὐκ ἔξεστιν. P. Τίς μου παραμυθήσεται τὸν πόνον τῆς καρδίας.

* LIII. Κατὰ διάλεκτον Θεοῦ, καὶ τοῦ πατρὸς τῶν λόγων ὁ λόγος, καὶ ὅπως ὑπὸ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐλλαμπόμενος ὁ θεῖος οὗτος πατὴρ ὡμίλει Θεῷ, καὶ ὑπ' ἐκείνου ἐμυσταγωγεῖτο τά θεῖά τε καὶ ἀνθρώπινα. P. Deest.

* LIV. Ὅτι τῶν ἀνθρώπων ἑκάστῳ δέδωκεν ὁ Θεὸς προσφυῶς, καὶ πρὸς τὸ συμφέρον τὸ χάρισμα διὰ Πνεύματος ἁγίου εἰς τὸ ἐνεργεῖν, οὐχ ὥσπερ αὐτὸς θέλει, ἀλλ' ὡς ὑπ' αὐτοῦ παραφέρεσθαι, εἰς τὸ μὴ κενὸν εἶναι μέσον τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ. Absque principio. Incipit verò ab illis Carminibus. Ἕκαστον τὴν ἐνέργειαν κέκτηται τὴν ἰδίαν. Ἀλλ' ἵνα ἀφ' ἑαυτοῦ λαβὼν, ἐξ ἡμῶν δέ γε πάντως.

* LV. Ὅτι τοῖς τὸ ἅγιον βάπτισμα φυλάξασι καθαρὸν, παραμένει τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον· ἀπὸ δὲ τῶν μολυνάντων αὐτὸ ἀφίσταται. P. Σύ με γινώσκεις ὦ Χριστὲ πάσης παρανομίας ἐργάτην.

LVI. Εὐχὴ πρὸς τὸν Θεὸν, ἐπὶ τοῖς γεγονόσιν εἰς αὐτὸν, ἱκετήριός τε ὁμοῦ, καὶ εὐχαριστήριος. P. Κύριε δός μοι σύνεσιν, Κύριε δός μοι γνῶσιν.

LVII. Ὅτι τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης ποθήσας ψυχῆς, μισεῖ τὸν κόσμον. P. Σκιᾷ κρατοῦμαι, καὶ ἀλήθειαν βλέπω.

* LVIII. Διδασκαλία κοινὴ σὺν ἐλέγχῳ πρὸς πάντας βασιλεῖς, ἀρχιερεῖς, ἱερεῖς, μονάζοντας καὶ λαϊκοὺς ὑπὸ στόματος λαληθεῖσα καὶ λαλουμένη Θεοῦ. P. Ὦ Χριστὲ παράσχου μοι λόγους σοφίας |, λόγους γνώσεως θείας.

Orationes ſoluta; diuinæ Laudes, ſiue Amores ſtricta Oratione conſcripti ſunt: namque vt plurimum verſibus Politicis, Iambicis & Anacreonticis conſtant; ita tamen vt nulla quantitatis ſyllabarum, quod accuratiſſimè Veteres obſeruabant, ratio habeatur, tantùm

earum numerus, declinationesque accentuum attendantur. Et ratio
ista confingendorum Carminum non nunc primùm in ea natione, sed
multa abhinc sæcula, laboris forsan pertesa ante & barbarie omnia
occupante (adde quoque similium rerumignorationem) in vsu fuisse
comperitur vt videmus in Photij Patriarchæ, Christophori primi à
Secretis, Constantini Anagnostæ, Manuelis Imperatoris & aliorum
Hemijambis, siue Anacreonticis, Pselli, Metaphrastæ, Manassæ, Phi-
lippi Solitarij, Manuelis Philæ, Tzetzæ Iambis & Politicis: quo ta-
men recentiores & negligentiores in illis pangendis fuere. Et quem-
admodum Anacreontici non omnes eodem syllabarum, ac pedum nu-
mero concluduntur, ita & hi nunc pluribus, nunc paucioribus sylla-
bis, ad eorum tamen normam componũtur. In Iambicis aliter factum
est: nam cum Veteres ratione pedum longiorum, aut contractiorum
nunc syllabis auctiores, nunc imminutiores dictos versus fecerint li-
cet semper pedum numerum obseruarint, recentiores syllabas tantum
easque duodecim religiosissimè seruant. Quod idem seruatum est in
Politicis, in quibus syllabas quindecim nunquam excedunt; & si quæ
vltra videntur, eas per aphæresim, siue synalœphem decurtant & ab-
sumunt, quod magis in Græcorũ recenti, vulgatóque sermone, vt &
in Italorum, apud quos similes hiatus ad numerum syllabarum reti-
nendum restringuntur, conspicitur. Politici ideò dicti, quod com-
munes omnium ciuium sunt, vsuique eorum accõmodati; sic quoque
scorta & meretrices, quòd omnibus sunt obsequiosæ & peculiares, &
seruitutem publicam seruiunt, non alio addito, sed solummodo
πολιτικῶν nomine innotescunt. Meri Trochaici sunt, quemadmodum
enim illi septem pedibus & syllaba constant, ita & hi: nisi quod an-
tiquorum similes versus ratione pedum longiorum quindecim sylla-
bas aliquando excedunt, Politici nunquam, vt de Iambicis dictum
est. Et quemadmodum antiquorum duobus membris integrantur,
mediique inciduntur, ita & hi, qui nuncupantur Politici: sit exem-
plum.

Ἀκούσατε τὰ σοῦς εἰπῶ θάνατον λυπηφόρον,
Αἰφνίδιον πολλὰ σκ·νεὸν καὶ παραπονεμφόρον.
Ὅπου δ' ἀπαίδη μία φορὰ σ' ἕν' ὄμορφο : ι βάδη,
Ἀνάμεσα σὲ δύο νιούτζικοις τοῦ ξεναν ·ναν μάδη.

Et pro Carminum horum generibus, quidquid alij dicant, ne extra
materiam diutius euagemur, satis sint.

Gesnerus ex Capitibus Symeonis Practicis & Theologicis ponit
tantũmodò centum, ad hæc alia viginti quinque: In Bauaria Biblio-
theca longè plura suppeditantur tribus titulis. Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν
Συμεὼν τοῦ νέου θεολόγου. &c. 1. Κεφάλαια πρακτικὰ καὶ θεολογικὰ ρα'. 2. Κεφά-
λαια τοῦ αὐτοῦ γνωστικὰ, καὶ περὶ θεολογίας κε' 3. Τοῦ αὐτοῦ κεφάλαια θεολογικὰ καὶ
πρακτικὰ. ρβ'. Ea ad vnum corpus Pontanus redegit, vidensque in
tanta multitudine pauca & sparsim inserta Theologica, eademque

Practica potius, quam θεωρικὰ, à numero potiori Moralia nominanda censuit, & Latinè cum aliis Symeonis operibus publicauit. Ego Græcè ipsius in Italicis Bibliothecis legi.

I. Κεφάλαια ρ΄. P. Ἀδελφοὶ πάντων ἡ χρὴ λέγεσθαι ἀναχώρησιν, τελείαν κόσμου καὶ παντελῆ.

III. Κεφάλαια πρακτικὰ καὶ θεολογικά. P. Πίστις ἐστὶ τὸ διὰ Χριστὸν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐντελῶς ἀποθανεῖν.

II. Κεφάλαια. P. Ἄδειαν εὗρεν ὁ Διάβολος μετὰ τῶν αὐτοῦ Δαιμόνων, ἀφ' οὗ τοῦ παραδείσου.

IV. Ἐκ τῶν αὐτοῦ λόγων ἐκλογαί τινες θεολογικαί. P. Ὃν τρόπον αἱ νοεραὶ τάξεις τῶν ἄνω δυνάμεων ὑπὸ Θεοῦ. In Bibliotheca Vaticana, quemadmodum & pleraque alia, quæ supra recensuimus, habentur præterea eiusdem Preces.

V. Principium, Ἐλθὲ ἡ κρυσταλλοειδὴς ζωὴ, καὶ διάλιθος, καὶ παντοκρατορικὴ δεξιά.

VI. Principium, Κύριε Ἰησοῦ Χριστὲ, ὁ πάσης κτίσεως ποιητής.

VII. Εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα. P. Σοὶ μόνῳ ἀγαθῷ, τῷ παναγίῳ, καὶ ζωοποιῷ Πνεύματι.

VIII. Ἑτέρα. P. Κύριε παντοκράτωρ, ἡ ὑπεράπειρος καὶ ἀνέκφραστος.

In Bibliotheca Antonij Augustini Cod. 86: habebantur eiusdem; *Capita Practica & Theologica 101. De Theologia alia Capita 25. Alia Capita Theologica & Practica 102.* Cod. 87. *Sermones 35. Institutiones de Dilectione vel Charitate, & quales esse debent spiritualium Virorum vita & actiones. Eiusdem Capita Practica & Theologica 100. De Pœnitentia, & quæ agere debet, qui nuper confessus est. Ad vnum ex Discipulis suis, quomodo potest quis sanctum Virum nosse.* Cod. 37. *Ex Symeone Theologo excerpta de Silentio.* In Bibliotheca Regis Gallorũ: *Symeonis Iunioris Præpositi Monasterio Sancti Mamantis Capitula Practica & Theologica 101. Eiusdem Capitula Gnostica 25. Eiusdem Ethica, &c. Eiusdem de differentia προσευχῆς & προσοχῆς. Eiusdem præcepta ad vitam Monasticam. Eiusdem varia Capitula. Eiusdem de Pœnitentia & Perfectione vitæ Monasticæ. Eiusdem Quæstiones & Responsiones.* In Bibliotheca Altempsiana Romæ, *Symeonis Iunioris Orationes 46. & Capita, & de Oratione.* In Regia Sancti Laurentij, *Symeonis Iunioris Theologi Historicum opus ex variis Auctoribus collectum. De Oratione & Attentione. De Pœnitentia. Capita Theologica ad proximi cognitionem & Theologiam spectantia. De Charitate & Beatitudinibus. Quomodo cognoscere quis debeat Virum sanctum. Capita Practica & Theologica 100. Capita Gnostica & Theologica 25.* Antonius Verderius in Catalogo librorum Constantini Varini: *Symeonis Monachi noui Theologi explicatio de Sancta Trinitate.*

Habuit suos Laudatores & potissimùm similis conditionis homines, Hierotheum Monachum & Presbyterum, Præpositum Monasterij Pulchri Fontis, Alexium Philosophum Magnum Magistrum,

Symeonis Sancti Mamâtis Laudatores & Elogia.

Nicetam Diaconum Magnæ Ecclesiæ, Basilium Primum à Secretis & Conditorem Monasterij Euergetidis, Nicetam Stethatum & alios. Horum in Symeonem Carmina cum non cuique obuia sint, non grauabor hîc exscribere:

Ἱεροθέου Μοναχοῦ καὶ Πρεσβυτέρου μονῆς τῆς Ὡραίας πηγῆς.

Ἡ παμμεγίστη σὴ ταπείνωσις πάτερ
Τὸ δαψιλές τε δάκρυον τῆς καρδίας,
Ἀνώτερον θέντα σε τῶν ἐγκοσμίων,
Θεωρὸν ἔπλησεν ὑπερκοσμίων.
Τοὺς ἐνθέους οὖν ὃς καχίζει σου λόγους
Κακὸς κακῶς ὄλοιτο σὺν βλασφημίαις.

Ἀλεξίου Φιλοσόφου γεγονότος μεγάλου Διδασκάλου.

Ὁ χοῦς ἀμέτροις ἐντακεὶς κακουχίαις,
Ποιεῖ σε νοῦν ἄπληστον ἐν θεωρίαις.

Νικήτα τοῦ Θεοφιλοῦς Διακόνου τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ὡς ἄλλον εἰδότες σε θεῖον Μωσέα,
Ἐξ οὐρανοῦ τε μᾶλλον, εἴπερ ἐξ ὄρους
Τὰς μυστικὰς λαβόντα πανσόφοις πλάκας
Ἐκ χειρὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ δεσπότου,
Καὶ δόντα πᾶσι προξένους σωτηρίας
Τὰς συστικάς σου πάτερ πανσόφοις βίβλοις.
Τιμῶμεν ὡς μάλιστα σὲ πρὸς ἀξίαν
Ὡς μυσταγωγὸν ἐνθέων διδαγμάτων,
Καὶ πρᾶξιν αὐτῶν, καὶ θεωρίας βάθη,
Πολλοῖς ἐφικτὰ μηδαμῶς πεφυκότα
Σαφῆ προθέντα τοῖς θέλουσιν εἰδέναι,
Καὶ μὴ φθόνῳ φεύγουσι τούτων τὴν θέαν.
Φλεχθεὶς γὰρ αὐτὸς ἄνθρακι τρισηλίῳ,
Ψυχήν, λόγον, νοῦν, καὶ καθαρθεὶς τὰς φρένας,
Φέγγεις ἔρωτί τε καὶ φλογίζεις τοῖς λόγοις,
Τοὺς μὲν πονηροὺς πυρπολεῖς τε καὶ φλέγεις,
Χρηστοὺς δὲ φωτίζεις τε καὶ σώζεις ὅλως,
Συγγράμμασι σοῖς ἀσμένως πειθηνίοις.
Ὧν γὰρ τὸ πλῆθος, κάλλος, ὕψος καὶ βάθος
Καὶ τὸ κραταιὸν ἰσχύος νοημάτων,
Διδαγμάτων τε ποικίλας διαιρέσεις
Τίς ἐξιχνιάσειεν, ἢ σιγῇ μόνῃ
Τούτοις τὸ σμικρὸν νοῦ ἔχων τί προσοίσομαι;

Νικῶσι μήκει καὶ κράτει τὰ τῶν λόγων.
Ταῦτα βδέλυγμα παντὶ τῷ σεβασμίῳ,
Πλὴν πίστεως ἔνδειγμα τοῖς ἐμοῖς μόνον.
Πυρός τι χρῆμα πᾶς νόμιζε λαμβάνειν
Ἐν χερσὶν ὃς ἂν τὴν δὲ τὴν βίβλον δέχῃ.
Εἰ μὲν γὰρ εἶ τέλειος, ἁγνὸς καρδίαν
Τὴν πρᾶξιν ἤδη μυστικῇ θεωρίᾳ
Σοφαῖς ἀναβαθμαῖς, καὶ Θεῷ προσεγγίσας,
Καὶ πῦρ ἐκεῖθεν ἀστραπῆς δεδεγμένος,
Ἄνοιξον αὐτὴν καὶ μέτελθε γνησίως,
Δρέψῃ γὰρ ὄντως ὠφέλειαν, οὐ βλάβην,
Εἰς γνῶσιν ἐλθὼν μᾶλλον ἐκπρεπεστέραν
Ἧσπερ μετέσχες Πνεύματος κοινωνίας,
Ἐλλάμψεων θείων τε μέτρα, καὶ τρόπους
Σαφῶς μυηθεὶς φωτὶ φῶς ἂν προσλάβοις.
Εἰ δ' οὐκ ἀνὴρ τέλειος ἀκμὴν τυγχάνεις
Τοῦ πνεύματός σου φημὶ τὴν ἡλικίαν,
Οὔ ποτε αἴσθησιν ἐκβὰς ἐνθέως,
Τὴν ὑλικὴν παρῆλθες ἤδη δυάδα·
Καὶ ταῖς ἀΰλοις γνωστικαῖς θεωρίαις
Γνωσθεὶς ἐπέγνως ἐν Θεῷ Θεὸν βλέπων
Γνῶναι θελήσεις μηδαμῶς τὰ τῆς βίβλου,
Μήπως θέλων φῶς, μᾶλλον εὑρήσεις φλόγα,
Ἀπειρίᾳ φλέξῃ τι τὴν σὴν καρδίαν,
Ἢ καὶ βλαβήσῃ τοῦ νοός σου τὰς κόρας,
Πρὸς πῦρ ὅπερ προΐησιν ἐξ αὐτῆς φάος
Οὐκ εὐτονήσεις ἀντιβλέψαι γνησίως.

Βασιλείου Πρωτοασηκρῆτις, καὶ κτήτορος μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος.

Σπουδὴν, κάθαρσιν, καὶ κάθαρσίς σου πάτερ.
Φωτὸς μέθεξιν, καὶ Θεοῦ κοινωνίαν
Καὶ γνῶσιν αὐτὴν δογμάτων ἀποκρύφων
Παρέχειν εἰς ἔνδειξιν εὐπρεπεστάτην,
Πόνων τε τῶν σῶν, καὶ Θεοῦ δωρημάτων.
Λοιπὸν σιώπα πᾶσα γλῶσσα καὶ σίγα,
Ἐκ γῆς λαλοῦσα, κἂν στροφαῖς πλουτῇς λόγων.
Αὐτὸς γὰρ τρανῶς ἐκδιδάσκει καὶ λέγει
Τὰς τῶν ἀδύτων ἐμφάσεις μυστηρίων,
Ὡς εὐπρεπεῖς· ἰδοὺ γὰρ ἡμᾶς μανθάνειν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Καλῶς μὲν ἄρα, καὶ λίαν καλλιόνως
Ἠγώνισαι πάτερ μου Συμεὼν μύστα

Symeonis Sancti Mamátis Laudatores & Elogia.

Nicetam Diaconum Magnæ Ecclesiæ, Basilium Primum à Secretis & Conditorem Monasterij Euergetidis, Nicetam Stethatum & alios. Horum in Symeonem Carmina cum non cuique obuia sint, non grauabor hîc exscribere:

Ἱεροθέου Μοναχοῦ καὶ Πρεσβυτέρου μονῆς τῆς Σιερίας πηγῆς.

Ἡ παμμεγίστη σὴ ταπείνωσις πάτερ
Τὸ δαψιλές τε δάκρυον τῆς καρδίας,
Ἀνώτερον θέντα σε τῶν ἐγκοσμίων,
Θεωρὸν ἔπλησαν ὑπερκοσμίων.
Τοῖς ἐνθέοις σου ὃς κακίζει σου λόγοις
Κακὸς κακῶς ὄλοιτο σὺν βλασφημίαις.

Ἀλεξίου Φιλοσόφου γεγονότος μεγάλου Διδασκάλου.

Ὁ χροῦς ἀμέτροις ἐντακεὶς κακουχίαις,
Ποιεῖ σε νοῦν ἄπληστον ἐν θεωρίαις.

Νικήτα τοῦ Θεοφιλοῦς Διακόνου τῆς τοῦ Θεοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας.

Ὡς ἄλλον εἰδότες σε θεῖον Μωσέα,
Ἐξ οὐρανοῦ τε μᾶλλον, εἴπερ ἐξ ὄρους
Τὰς μυστικὰς λαβόντα πνευσίπλοις πλάκας
Ἐκ χειρὸς αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ καὶ δεσπότου,
Καὶ δόντα πᾶσι προξένοις σωτηρίας
Τὰς μυστικάς σου πάτερ πανσόφοις βίβλοις.
Τιμῶμεν ὡς μάλιστα σὲ πρὸς ἀξίαν
Ὡς μυσταγωγὸν ἐνθέων διδαγμάτων,
Καὶ πρᾶξιν αὐτὴν, καὶ θεωρίας βάθη,
Πολλοῖς ἐφικτὰ μηδαμῶς πεφυκότα
Σαφῆ προθέντα τοῖς θέλουσιν εἰδέναι,
Καὶ μὴ φθόνῳ φεύγουσι τούτων τὴν θέαν.
Φλεχθεὶς γὰρ αὐτὸς ἄνθραξι τρισηλίῳ,
Ψυχὴν, λόγον, νοῦν, καὶ καθαρθεὶς τὰς φρένας,
Φέγγεις ὁμοῦ τε καὶ φλογίζεις τοῖς λόγοις,
Τοὺς μὲν πονηροὺς πυρπολεῖς τε καὶ φλέγεις,
Χρηστοὺς δὲ φωτίζεις τε καὶ σώζεις ὅλως,
Συγγράμμασι σοῖς ἀσμένως πειθομένοις.
Ὧν τὸ πλῆθος, κάλλος, ὕψος καὶ βάθος
Καὶ τὸ κραταιὸν ἰσχύος νοημάτων,
Διδαγμάτων τε ποικίλας διακρίσεις
Τίς ἐγκωμιάσειεν, ἢ σιγῇ μόνῃ
Τούτοις τὸ σεμνὸν νοῦν ἔχων τί προσνέμοι;

Νικῶσι μήκει καὶ κράτει τὰ τῶν λόγων.
Ταῦτα βοήθημα πατρὶ τῷ σεβασμίῳ,
Πλὴν πίστεως ἔνδειγμα τοῖς ἐμοῖς μόνον.
Πυρός τι χρῆμα πᾶς νόμιζε λαμβάνειν
Ἐν χερσὶν ὃς αὖ τήνδε τὴν βίβλον λάβῃ.
Εἰ μὲν γὰρ εἶ τέλειος, ἁγνὸς καρδίαν
Τὴν πρᾶξιν ἤδη μυστικῇ θεωρίᾳ
Σοφῶς ὑπερβὰς, καὶ Θεῷ προσεγγίσας,
Καὶ τὰς ἐκεῖθεν ἀστραπὰς δεδεγμένος,
Ἄνοιξον αὐτὴν καὶ μέτελθε γνησίως,
Δρέψῃ γὰρ ὄντως ὠφέλειαν, οὐ βλάβην,
Εἰς γνῶσιν ἐλθὼν μᾶλλον ἐκπρεπεστέραν
Ἧσπερ μετέσχες Πνεύματος κοινωνίας,
Ἐλλάμψεων θείων τε μέτρα, καὶ τρόποις
Σαφῶς μυηθεὶς φωτὶ φῶς αὖ προσλάβοις.
Εἰ δ' ἂν ἀνὴρ τέλειος ἀκμὴν τυγχάνεις
Τοῦ πνεύματός σου φημὶ τὴν ἡλικίαν,
Οὔποτε αἴσθησιν ἐκβὰς ἐνθέως,
Τὴν ὑλικὴν παρῆλθες ἤδη δυάδα·
Καὶ ταῖς ἀΰλοις γνωστικαῖς θεωρίαις
Γνωσθεὶς ἐπέγνως ἐν Θεῷ Θεὸν βλέπων
Γνῶναι θελήσεις μηδαμῶς τὰ τῆς βίβλου,
Μήπως θέλων φῶς, μᾶλλον εὑρήσεις φλόγα·
Ἀπιστίᾳ φλέξῃ τε τὴν σὴν καρδίαν,
Ἢ καὶ βλαβήσῃ τοῦ νοός σου τὰς κόρας,
Πρὸς πᾶν ὅπερ πρόσεισιν ἐξ αὐτῆς φάος
Οὐκ εὐτονήσεις ἀντιβλέψαι γνησίως.

Βασιλείου Πρωτοασηκρῆτις, καὶ κτήτορος μονῆς τῆς Εὐεργέτιδος.

Σπουδὴν, κάθαρσιν, καὶ καθαρσίας σου πάτερ.
Φωτὸς μέθεξιν, καὶ Θεοῦ κοινωνίαν
Καὶ γνῶσιν αὐτὴ δογμάτων ἀποκρύφων
Παρέχει εἰς ἔνδειξιν εὐπρεπεστάτην,
Πόνων τε τῶν σῶν, καὶ Θεοῦ δωρημάτων.
Λοιπὸν σιώπα πᾶσα γλῶσσα καὶ σίγα,
Ἐκ γῆς λαλοῦσα, κἂν στροφαῖς πλουτῇς λόγων.
Αὐτὸς γὰρ σαφῶς ἐκδίδασκε καὶ λέγε
Τὰς τῶν ἀδήλων ἐμφάσεις μυστηρίων,
Ὡς εὐπρεπῆς· ἰδοὺ γὰρ ἡμεῖς μανθάνειν.

Τοῦ αὐτοῦ.

Καλῶς μὲν ἄρα, καὶ λίαν καλλιόνως
Ἠγώνισαι πάντιμε Συμεὼν μύστα

Λειμὼν γεγονέναι πράξεων ἐναρέτων.
Καὶ δίχα αὐτῶν μιᾶς οὐκ ἀπεσφάλης,
Ἀλλὰ πόσων ἔτυχες τῶν χαρισμάτων,
Ὅσωνπερ οὐδεὶς τῶν ἀπ' ἀρχῆς ἁγίων.
Καὶ μάρτυς τούτου ἡ παροῦσα σου βίβλος.
Ἵν' αὐτὸς μὴ λέγοιμι καθ' ἓν τοῖς πᾶσι.
Ποῖος γὰρ ἄλλος ἡρπάγη οὐρανόσε,
Τρὶς καὶ τετράκις, καὶ ἔτι ἐσωτέρω,
Ἔνθα περιλαμπὲς καὶ τρισήλιον φάος,
Ἁπλοῦν, ἀσχημάτιστον ἀρρήτως λάμπει.
Ὁ ποῖος δ' ἄλλος βροντῆς υἱὸς ὤφθη
Μετὰ τὸν πρῶτον τὸν μέγαν Ἰωάννην.
Ποῖος δὲ Χριστὸν ἑώρα καὶ προσομίλει
Ὡς σύγγονος γνωστῶς καὶ τρανῶς ὑπὲρ λόγον,
Υἱὸς Θεοῦ τε καὶ Θεὸς χρηματίσας,
Φέρων ἐν αὐτῷ ἁγίαν Τριάδα.

Τοῦ αὐτοῦ.

Ὦ μύστα θείου Πνεύματος μυστηρίων,
Καὶ μυσταγωγὲ δογμάτων ἀποκρύφων.
Ὁ φῶς μεθέξει τῇ φύσει πρώτου φάους
Υἱὸς Θεοῦ τε καὶ Θεὸς χρηματίσας,
Ὡς τῶν ἀπείρων θλίψεων καὶ ποικίλων
Στερρῶς ἐνεγκὼν τὴν ἐπηρμένην φλόγα,
Καὶ μὴ μαλαχθεὶς τῇ πυρώσει τὰς φρένας,
Ἄρας στέφος τε μαρτύρων ἐπαξίως.
Σὺ μὲν καθάρας τῶν θυμῶν τὴν πυτίδα,
Ἱδρῶσι πολλοῖς πράξεων ἐναρέτων.
Καὶ τῆς προσύλου προσπαθείας τῶν κάτω
Τὸ τοῦ νοὸς φρόνημα πάντῃ χωρίσας
Θεῷ παρέσχες σαυτὸν εἰς κατοικίαν.
Αὐτὸς δέ σου τὸν οἶκον εἰσδύσας ὅλως,
Ἔπλησεν εὐθὺς ἀφθόνου μετουσίας
Τῶν ἑπταρίθμων Πνεύματος χαρισμάτων·
Καταξιώσας μεθ' οὕτως σὴν καρδίαν,
Ἀφ' ἧς ὥσπερ ἐκρεύσαντα ῥεῖθρα τῶν λόγων,
Χριστοῦ καταρδεύουσι τὴν ἐκκλησίαν,
Καὶ δεῖγμα τῆς σῆς μυστικῆς θεωρίας
Ἣν σοι παρέσχεν ἡ κάθαρσις πλουσίαν,
Πολλαὶ μὲν ἄλλαι σῶν πονημάτων βίβλοι,
Ἃς συντέθεικας, τὴν συνοικοῦσαν χάριν
Τοῦ παντουργοῦ Πνεύματος κεκτημένος,
Τὴν θεῖα πάντας μυσταγωγοῦσαν φρένα,

Παιδεύσεως γὰρ τῆς πεπουμένης ὅλως
Ἄγευστος ἤδη, πάντα τῦφον ἐκκλίνων.
Πλέον δὲ πασῶν ἡ παροῦσα δεικνύει,
Ἣν ἔμμετρον μὲν καὶ στιχηρὰν ἐξέθου,
Ὡς πάντα ἀρέτων σὺν λόγῳ τε καὶ μέτρῳ,
Καὶ τάξιν εἰδὼς πᾶσι μᾶλλον ἐμπρέπειν.
Στίχων δ' ἀριθμὸν συντεθεικὼς μυρίων,
Ἑπτακοσίων πεντήκοντα καὶ δύο
Σαφῶς παριστᾷς σῶν λόγων κορωνίδα
Τὴν παντελῆ κάθαρσιν αἰσθητηρίων.
Πῶς ἐντὸς ἦχου καί γε τῶν ἐρωμένων.
Τὴν μυστικήν τε Πνεύματος κοινωνίαν,
Καὶ τοῦ θείου τὴν ἄκραν μετουσίαν.

Illius prætereà non ſine laude meminit Symeon Theſſalonicenſis Dialogo contra Hæreſes, inter eos, qui de Oratione ſcripſerunt, Καὶ Συμεὼν ὁσίῳ τῷ νέῳ Θεολόγῳ, καὶ λοιποῖς ἄλλοις ἀξίως τοῦ ἐν αὐτοῖς θείου Πνεύματος. *Et Beato Symoni Iuniori Theologo, & reliquis aliis pro dignitate diuini, qui in ipſis erat, Spiritus.*

Catholici quoque non minus pietatem, atque doctrinam laudibus extulerunt. Hunc Scriptorem integritatis & innocentiæ Chriſtianorum omnium ſummorum iuxta ac infimorum longè cupidiſſimum, ad quam ſeduló excolendam eos omnibus modis exſuſcitat & exſtimulat; fuiſſe: vt porrò communem hanc perfectionem, atque ſanctimoniam vehementer vrget, ſic Monaſticam creberrimè & accuratiſſimè commendare, eiuſque conſectandæ deſiderio τοὺς μονάζοντας inflammare, & innertes ac ſecundum carnem ambulantes acerrimè reprehendere: nec non Præpoſitos atque Rectores eorum, officij ſui diſertè admonere. Hinc inſcriptionem conuenientem & appoſitam Operi datam, *Orationes de Fide & Moribus tùm Chriſtianis tùm Monaſticis*: in ſacris literis eaque doctrina, quæ Theologorum habetur, propria, benè exercitatum, ac tutum apparere. Quæ in *ſacris Laudibus* efferuntur, pietatem vel præcipuam, & beatos illos flores, quibus Sponſa fulciri deſiderat, & vnguenta illa redolere, quorum odor eſt ſuper omnia aromata. De Deo multa non ſolum doctiſſimè, ſed etiam dulciſſimè, tametſi nonnunquam, vt etiam ſupra in Orationibus ἐκστατικωτέρως diſſeruntur: ſic quoque non paucas præceptiones interiici, quibus vel Chriſtiana, vel Monaſtica vita inſtituitur, & ad perfectionem ſuam conformatur. *In Capitibus* ſimilem eſſe ſibi Symeonem, & qua religione, pietate, doctrina cætera eadem hæc edidiſſe: nec minus in his, quam in antecedentibus Chriſtianam, ac Monaſticam ſanctitudinem, adhibitis etiam idoneis ſimilitudinibus, doceri & inculcari. Cautius tamen Gretſerus non modo in hoc Symeone, ſed in aliis non paucis Monaſticis & Aſceticis Scriptoribus occurrere quædam duriuſculè dicta quæ lima iudicij egeant, quorum

pleraque notis suis eruditissimis emolliuit, & in bonum sensum trahere conatus est. Et hæc quidem isti non omnia subodorati de pietate & doctrina Symeonis huius in medium attulerunt.

Nos tracto proscenio rei totius scenam discutiamus, nodumque difficultatis ingenuè expediemus. Quidquid sit de pietate huius Viri, vera ne an ficta fuerit; nolo enim quicquā illi de gloria derogare. Sanè de doctrina est aliquid, quod me in aliā partem trahere possit, quæ etiam cum ipse viueret, scriberetve aliorum variis criminationibus fuit obnoxia, quam Symeonis Symmistæ verbo, scriptoque defendere conati sunt. Nicetas Stethatus Præfat. in sacras Laudes. Εἰ γὰρ αἱ ἀποκαλύψεις αὐτοῦ, καὶ αἱ φωναὶ, οὐ φωναὶ Θεοῦ, οὐδὲ ψυχῆς ἀποθεωθείσης, καὶ γενομένης ἔξω πάσης τῆς κόσμου αἰσθήσεως καὶ ὅλης καθόλου ἁγίας, σχολῇ γ' ἄν τι τῶν ἀνθρωπίνων καὶ παρ' ἡμῶν τελουμένων διὰ πάσης σπουδῆς, εὐπρόσδεκτον ἀποδειχθείη Θεῷ καὶ ἀνθρώποις ἐπαινετὸν, ὃ μὴ σοφίᾳ καὶ γνώσει τῇ ἀνωτάτω Θεοῦ τὸ ἐπίδοξον, καὶ λαμπρὸν ἐπιφέρεται. Ταῦτα τοίνυν διὰ τοὺς φθόνῳ καὶ ἀπιστίᾳ, καὶ ἀγνωσίᾳ κεκρατημένους ἡμῖν προτέτακται τῶν ἐρωτικῶν καὶ θείων ὕμνων τοῦ Διδασκάλου· ἵν' οἱ κατὰ τὴν πρώτην εὐθὺς ἐπιβολὴν ἐντυγχάνοντες κρείττονες ἑαυτῶν γένοιντό ποτε, καὶ φθόνου καὶ βασκανίας ἀνώτεροι, καὶ δοξάσωσιν ὡς ἐχρῆν τὸν ἐν πράξει, καὶ λόγῳ, καὶ θεωρίᾳ δοξάσαντα τὸν Θεὸν, καὶ τὸ ὄνομα, τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ἐν τοῖς ἑαυτοῦ μέλεσιν ἁγιάσαντα· ἢ ὡς τῶν καλῶν ἄγευστοι, καὶ παντάπασιν ἀχώρητοι τῶν ὑψηλῶν θεαμάτων διὰ τὴν αὐτοῖς προσοῦσαν παχύτητα, τῆς ἐγχειρήσεως καὶ τῆς τῶν γεγραμμένων ἐνταῦθα περιέργου ἐρεύνης ἀπόσχοιντο. *Etenim si reuelationes & voces non sunt Dei voces, neque animæ in Deum conuersæ, & extra omnem Mundi sensum factæ, & totius secundum omnes suas partes sanctæ, multo minus aliquid humanū, & à maioribus diligentissimè patratum, acceptabile Deo ostendetur, & hominibus laudabile, quod sapientia & suprema Dei cognitione laudem sibi adjunctam, & splendorem non habeat. Hæc igitur propter eos, qui in bona inuehuntur, obsidenturque inuidentia, incredulitate & ignoratione, à nobis proposita sunt diuinis Laudibus & Amoribus Præceptoris, vt qui primò statim aggressu in hæc offenderint, seipsis meliores aliquando euadant, & inuidiam ac calumniam repellant, extollantque laudibus, vt poterunt, eum, qui actione, sermone & speculatione Deum glorificauit, nomenque supra omne nomen in suis membris sanctificauit; aut tanquam bonarum rerum jejuni, & penitus sublimium speculationum incapaces propter innatam illis ruditatem, ab ipsa aggressione & horum scriptorum curiosa indagatione abstineant.* Quin imò publicatis etiam Orationibus opposita Magistro crimina abluere contenderunt, oppugnatores non alio quam *Hagiocategororum* nomine nuncupantes, quasi qui Symeonem incusaret, sanctitatem ipsam criminaretur. Sub hoc titulo Orationem idem Nicetas edidit. Πιπτέτω φθόνος, ὁ τοῖς καλοῖς νεμεσῶν, καὶ ὑμνείσθω, καὶ εὐφημείσθω ὁ ὕμνων καὶ ἐγκωμίων παντοίων ἄξιος Συμεὼν, καθὰ καὶ ἐν τῷ Ἁγιοκατηγόρων λόγῳ μετὰ χρηστῶν ἱερῶν πλατύτερον ἐξεθέμεθα. *Abeat inuidentia, quæ semper bonos edit. Laudetur & satis faustis vocibus extollatur,*

Eius discussa doctrina, an vbique sana.

tollatur, qui laudibus & omnigenis encomiis dignus est Symeon, quemadmodum aduersus Hagiocategoros Oratione Sanctorum auctoritatibus adductis fusius explicauimus.

Cum turbæ non quiescerent, Symeon in iudicium vocatus, & in sententia persistens condemnatur in carcerem, non propter fidem & ob defensas Imagines, quas tum nullus oppugnabat; & ardentem eius zelum, quo efferuescens solutos Imperatoris mores licentiamque liberius accusarit quod sanè nunquam ipse, cum carceris meminerit, tacuisset, quod ad gloriam ipsius & vniuersæ Ecclesiæ verteretur. Theodorus Studita sua exilia, supplicia, carceresque commemorans, causam ob quam similia subiit, non reticuit: ne quid dicam de Athanasio, Chrysostomo, Ioanne Vecco & aliis. Fatetur carceres, causam tacet in tanto scriptorum numero, non laudabilis causa est. Suspectus ipse de scelere est. Quem finem carceres habuerint, mihi non liquet; subsequentium nihilominus Scriptorum silentium indicio est, illius opiniones condemnatas, in obscuro ac latebris neglectas iacuisse. Sed nouo noua semper audentium fastu è tenebris erutæ, inter Montis Athi Monachos auctoritatem obtinuerunt, donec Barlaamus, vt narrat Cantacuzenus Histor. lib. 2. è Calabria Monachus, acuto vir ingenio & perspicaci, & lingua disertissimus, extera Philosophorum, nostraque Sanctorum Patrum doctrina imbutus, Thessalonicam adueniens, & multa in religionis negotio aduersus Latinos edens, ab Imperatore & magno Domestico ampliter accipitur, carus illis ac intimus. Hic ad quendam ex iis, qui Hesychastæ dicuntur, profectus, modum vitæ solitariæ, ac præcepta obedientiæ audiuit: tum quo pacto proficiscentes Solitarij paulatim & tranquillè precationibus intenti; exultatione animi, & diuina quadam inexplicabilique voluptate perfundantur, & oculis corporeis lumen se circumfulgens aspiciant. Id audiens Barlaamus statim Solitarios insectari; impostores, Massalianos, Omphalopsychos, germanorum Ecclesiæ dogmatum corruptores, & similibus aliis notis nuncupare, eorumque consuetudinem, tanquam qui seducerent & seducerentur, fugiendum esse publice disseminare: animas enim sibi ob pietatem, quam præ se ferebant concreditas, maxima religionis clade, perdebant. His commoti Thessalonicenses Solitarij, intermissis amicis rogabant, vt talia loqui aduersus Hesychastas desisteret; nec vnius malè sani instructione projectè sanctam quietem inuaderet, & maledictis proscinderet. Hoc lumine multos persecutionis temporibus; sanctum quoque Antonium contra Dæmones in acie stantem, conuestitos fuisse: posse fieri, vt oculis corporeis quispiam diuinum & Increatum Lumen contempletur. In Monte Thabore homines & adhuc imperfecti, circumfulgens ipsos, ac Increatum Lumen videre potuerunt: non esse mirum, si nunc Sancti supernè à Deo collustrati dicantur hoc Lumen cernere. Dictis Barlaamus se continere non po-

Vexatus Symeon suspectus sceleris.

Barlaami insectatio, eaque ex causâ Synodus.

tuit, sed exclamauit; Si Lumen illud neque res condita, neque Dei natura est. Deum enim nemo vidit vnquam, vos duobus Diis seruitis, vni quidem omnium fabricatori, quem & inaspectabilem omnes confitentur, alteri sub aspectum cadenti, & Increato Lumini. Nihil se à diuina essentia diuersum, ac discrepans increatum arbitrari, quare ipsis *διθεΐαν*, *duorum Deorum cultum* crimini dabat. Sic Byzantium nauigans, fisusque suæ causæ, Synodum congregari instat: Monachi Thessalonicenses ad iudicium accersuntur: & cum Imperator lites componere niteretur, & altercationibus modum fieri hortaretur, Barlaamo haud quiescente, Synodo negotium committitur. Præsidentibus itaque Imperatore & Patriarcha necnon reliquis Episcopis, Proceribus & Senatoribus assidentibus in Tẽplo diuinæ Sapientiæ Synodus cogitur. Barlaamo veluti Actori primus dicendi locus datus est, qui libellum de iis rebus Patribus porrigit, ad rem propositam verba adjecit, tandem Monachos criminatus est, quod neque precationẽ quã se celebrare dicerent, absque defectu & conuenienter proferrent; sed egentem additamento, idque ipse adijciebat, vt quod deesset, suppleret. Pro Monachis respondit Palamas, & Sanctorum, & Theologiæ peritorum hominum effatis contrarium astruebat. Docebatque Lumen in Thabor, quo Discipuli illustrati sunt, esse gloriam Dei principio carentem & majestatem eius, & lumen diuinitatis & deitatem, & naturale æternumque Dei lumen, & quæcumque alia à Theologis de illo dicuntur: deinceps concludebat æternum & naturale Dei non esse conditum, nec eius gloriam & majestatem, nec quidquid illud lumen à Theologis esse prædicatur: tum Tomum à Monachis in Atho habitantibus compositum promens, se cum Sanctis consentire, dicta verò Barlaami peruersa dogmata esse monstrabat. Cum post longam disputationem victoria ad Gregorium & Monachos inclinaret, Barlaamus videns, non effugiturum se, quin maledicentiam suam & scurrilitatem lueret, ad Magnum Domesticum accedit ab eo flagitans auxilium & consilium, quo imminentem pœnam euaderet. Magnus Domesticus officia sua promisit, hortaturque ne expectaret atrum calculum, sed potius priorem ipse inscitiam, & agnitam veritatem palam fateretur, assentiretur cũ Sanctis, & inimicitias cum Monachis poneret, sic innocuus vitam ageret, Monachis amicus, qui non conuiciis in se effusis, sed peruersitati doctrinæ Ecclesiasticæ resisterent. Affirmabat Barlaamus optimum sibi id videri consilium: timere tamen, ne post confessionem aliqua multaretur ignominia, cum probatis & receptis dogmatibus se opposuerit; proinde si talia passurus esset, melius silentio tulisse iudicium, vt & in posterum sibi factam injuriam & iudicium possit reuocare. Cum Magnus Domesticus moneret, ne quid eiusmodi se præsente metueret, ille medius stans præteritam ignorantiam confitetur, ob stultè dicta veniam petit, se, cum alios errare opinaretur, ad eorum erro-

rem emendandum diligentiam adhibuisse: nunc nihil ab iis dissidere, & in Thabore Lumen gloriam Dei principij expertem, & æternum esse lumen credere se, atque confiteri. Tum Gregorius cum cœtu suo Barlaamum complexi veniam præteritis dederunt, Deoque pacis & concordiæ gratias egerunt. Et hac ratione Synodus dimissa est. Barlaamus non diu post, Imperatore defuncto, denuo litem mouit, & iudicium valdè claudicasse clamitans in Italiam aufugit. Gregorius posteà cognomento Acindynus, Barlaami longo temporis spatio discipulus, eadem conatus, in plena Synodo in eodem Templo coacta ab omnibus condemnatur, & contra Barlaamum eiusque Sectatores, vt Hæreticos nisi resipiscerent, lata est sententia, & ab Orthodoxorum communione vterque segregatus, & si quis alius de cætero talia auderet, & Palamæ, aliisque, quasi malè de religione sentientibus crimen inferret, & Tomum pro veteri Synodorum more compositum cui subscripserat Ioannes Patriarcha & tum præsentes Episcopi, alij posteà multi prioribus assensi subscripserunt, Palamæ & consortibus eius, quo se defenderent, tradiderunt. Et hæc quidem Cantacuzenus prolixius, quæ magis succinctè repetit in Procemio quod præponit suis Contradictionibus aduersus Hieromonachum Prochorum Cydonium, Demetrij fratrem, de Lumine Thaborio.

Gregoras lib. 2. refert, in ea Synodo nihil actum esse de Dogmate ob præsentiam imperitæ multitudinis, tum ne Theologiæ mysteria prophanis vulgi auribus ingererentur: tum ne Palamas, contra disputante Barlaamo, blasphemæ doctrinæ conuinceretur: & Barlaamum condemnatum non quod non sentiret ea, quæ Palamas, sed ex aliis ipsius scriptis maleuolentiæ & pertinaciæ, & in primis gloriæ cupiditatis, conuictus. Audiatur. Τοῦτο δὲ κἀν ἵνα μὴ δίκας ἀτόπου γλώττης καὶ γνώμης διδόντος τοῦ Βαρλαάμ, δίκας βλασφήμου τε καὶ ἀκαίρου θεολογίας ὄφλων φανῇ καὶ ὁ Παλαμᾶς, κἀντεῦθεν ἀντὶ τῆς ἁρμοττούσης τοῖς πράγμασιν εἰρήνης καὶ εὐταξίας, θόρυβος γένηται καὶ ἀτέκμαρτος σύγχυσις· ὅθεν τὰ τῆς Εὐχῆς εἰς μέσον ἐτίθετο· τὰ δὲ τῆς τῶν Μασσαλιανῶν αἱρέσεως ἐπὶ τούτοις ἐγκλήματα, ὅσα κατὰ τοῦ Παλαμᾶ περιεφέρετο, ὑπέρθεσιν εἰς βραχείας ἔσχεν ἡμέρας· καὶ εἰ μὴ ὁ τοῦ Βασιλέως ὑπέπτωκε τότε αἰφνίδιος θάνατος, ταχὺ τὸ πέρας ἐλάμβανον ἂν αἱ αὐτοῦ σπουδαὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως τῆς Παλαμικῆς ἐπαγγελίαι. Λέγω δὴ τὴν ἐκτομὴν αὐτῆς, μελλούσης ἔτι φύεσθαι. Καὶ ἵνα τὰ μέσῳ σιωπήσω, μὴ συγχωρηθεὶς ὁ Βαρλαὰμ ἀποδεῖξαι τὰ προτεινόμενα οἱ τῶν θεολογικῶν ἐγκλημάτων, δι᾽ ἅσπερ ἔφθημεν εἰρηκότες αἰτίας, ἐξ ἑτέρων αὐτοῦ συγγραμμάτων ἡττήθη, καὶ ἀπηλέγχθη κακογνωμοσύνῃ, καὶ αὐθαδείᾳ συνήθης ὤν, καὶ δόξης δημώδους ἐς τὰ μάλιστα ἐραστής. *Tum ne cum Barlaamus inepta loquacitatis & mentis pœnas lueret, Palamas blasphema & importuna Theologia reus esse videretur: atque inde loco pacis, quam res flagitabant atque boni ordinis, tumultus & ingens confusio oriretur. Primum itaque crimina precationis proponebantur. Quæ verò ad Massalianam heresim, & quæ alia contra Palamam afferebantur, pertinebant, in paucos dies dilata sunt: & nisi mox Impe-*

ratoris mors consecuta fuisset, celeriter vehementes in Palamicam hæresim velitationes absoluta essent: hoc est, ea quæ, futurum erat, vt augeretur, extirpata tum fuisset. Et vt ea quæ intercesserunt, omittam, cum Barlaamo non concederetur, quas ob causas diximus, Theologica crimina demonstrare, ex aliis eius scriptis compertus est, & maleuolentia & pertinacia, & in primis popularis gloriæ cupiditate damnatus. Causa ergo Barlaami fuit maledicentia, & procax in Monachos aggressio; Palamæ, blasphema & importuna Theologia. Vera porrò narrare nobis Gregoram habeo ex Tomo Ioannis Patriarchæ, qui Synodo interfuit agente de alio Tomo, quem nos Græcè & Latinè edidimus, De Consensione Ecclesiæ Occidentalis atque Orientalis lib. 2. cap. 17. Ἔστι μὲν οὖν ἐκ τοῦ Τόμου καταφανὲς, τῷ μὴ πρὸς ἀπέχθειαν κρίνειν ἐθέλοντι, ὡς ἐπὶ μόνοις τοῖς δυσὶ κεφαλαίοις ἐγένετο ἡ κρίσις, καὶ ἡ ἀπόφασις, τῷ περὶ τοῦ ἐν τῷ Θαβωρίῳ λέγω θείου φωτὸς, καὶ τῷ περὶ τῆς Εὐχῆς, ὡς δηλώσομεν προϊόντες· καὶ ἐπ' αὐτοῖς τοῖς δυσὶ κεφαλαίοις κατεδικάσθη, καὶ ἀπετμήθη ὁ Βαρλαάμ, καὶ τὸ ἐν τῷ Τόμῳ τεθὲν τοῦ ἐπιτιμίου βάρος, ἐπὶ δεφενδεύσει τῶν διὰ τούτων ἕνεκα μόνων κεφαλαίων ἐτέθη. *Palam est ex ipso Tomo, nisi quis ex inuidia atque odio res diiudicare velit, de duobus tantum Capitibus iudicium factum esse & determinationem, de diuino Lumine in Monte Thaborio, & de Oratione, vt infra exponemus: & pro duobus hisce Capitibus condemnatum eiectumque Barlaamum, pœnasque in Tomo appositas, ad defensionem Monachorum, ob hæc duo solummodo Capita indictas esse.* Et, Καὶ ἐξετέθη ὁ Τόμος ἀρχὴν καὶ τέλος οὐδὲν ἄλλο ποιούμενος, ἀλλ' ἢ μόνον τὰ ἐν αὐτῷ διαλαμβανόμενα δύο κεφάλαια, τοῦ θείου λέγω φωτὸς τῆς Μεταμορφώσεως, καὶ τῆς Εὐχῆς· ὑπὲρ ὧν δὴ κεφαλαίων καὶ τὰ ῥητὰ τῶν ἁγίων ἐτέθησαν. *Quare editus est Tomus, nullum aliud neque principium, neque finem habens, nisi tantum duo illa, quæ in eo continentur Capita, diuini, inquam Transfigurationis Luminis, & Orationis, de quibus Capitibus & dicta Patrum apposita sunt.* Et, Εἴρηται ἡμῖν τοίνυν διὰ βραχέων τὸ ὅλον ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ ὑποθέσει τῆς ἀληθείας, ὅτι τε ἐπὶ μόνοις τοῖς διαληφθεῖσι δύο κεφαλαίοις, καὶ ἐπ' οὐδενὶ ἑτέρῳ τὸ πέρας ἡ ζήτησις εἴληφεν ἡ Συνοδική. *Breuiter ergo nos exposuimus summam in hac veritatis causa de duobus solummodo Capitibus, nec de vllo alio Synodale examen finitum.*

Stant itaque crimina Monachis opposita à Barlaamo, & dum ita vident Lumen diuinum, tenentque quæ Palamas asserit, manifestè conuincuntur esse Massaliani & Ompsolophychi, & rectorū Ecclesiæ Dogmatum corruptores. Verumtamen similium errorum, ac hæresum fons & origo fuit iste Symeon, ex quo sua primùm parum cauti hauserunt; postea metu infamiæ defendere totis viribus, & verbo & scripto nisi sunt. Namque Orat. 3. de Oratione, siue Attentione, modum orandi suis, vt lumen Dei videant, eoque illustrentur, ita præscribit. Πρὸ πάντων δὲ τρία πράγματα δεῖ σεαυτῷ περιποιήσασθαι, καὶ οὕτω τοῦ ζητουμένου ἀπάρχεσθαι, ἀμεριμνίαν ἀλόγων καὶ εὐλόγων πραγμάτων, τουτέστι τὴν ἐκ πάντων θνῆσιν· συνείδησιν καθαρὰν φυλάττειν ἑαυτοῦ ἀκατάγνωστον τῇ ἰδίᾳ

συνειδήσει, καὶ ἀπροσπάθειαν, ἐν μηδενὶ ἐπιρρεπῶς ἔχων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὅτι αὐτοῦ τοῦ σώματος. Εἶτα καθίσας ἐν κελλίῳ ἡσύχῳ, καὶ ἐν μιᾷ κατὰ μόνας γωνίᾳ, πρόσεξαι ποιῆσαι, ὃ λέγω σοι. κλεῖσον τὴν θύραν, καὶ ἔπαρον τὸν νοῦν σου ἀπὸ παντὸς ματαίου, ἤγουν προσκαίρου. Εἶτα ἐρείσας τῷ στήθει σὸν πώγωνα, κινῶν τὸν αἰσθητὸν ὀφθαλμὸν σὺν ὅλῳ τῷ νοΐ, ἐν μέσῃ κοιλίᾳ, ἤγουν ἐν τῷ ὀμφαλῷ. Ἄγξον σὺ καὶ τὴν τοῦ ῥινὸς τοῦ πνεύματος ὁλκήν, τοῦ μὴ ἀδεῶς ἀναπνεῖν, καὶ ἐρεύνησον νοητῶς ἔνδον ἐν τοῖς ἐγκάτοις εὑρεῖν τὸν τόπον τῆς καρδίας, ἔνθα ἐμφιλοχωρεῖν πεφύκασιν πᾶσαι αἱ ψυχικαὶ δυνάμεις. καὶ πρῶτον μὲν σκότος εὑρήσεις, καὶ πάχος ἀνένδοτον· ἐπιμένοντος δέ σου, καὶ τούτου τοῦ ἔργου νυκτὸς καὶ ἡμέρας τελουμένου· εὑρήσεις, ὢ τοῦ θαύματος, ἄληκτον εὐφροσύνην· ἅμα γὰρ εὕρῃ ὁ νοῦς τὸν τόπον τῆς καρδίας, βλέπει παρευθύς, ἃ οὐδέποτε ἠπίστατο· βλέπει γὰρ τὸν μεταξὺ τῆς καρδίας ἀέρα, καὶ ἑαυτὸν φωτεινὸν ὅλον, καὶ διακρίσεως ἐμπλέων· καὶ ἔκτοτε ὅθεν ἀνακύψει λογισμὸς πρὸ τοῦ ἀπαρτισθῆναι, ἢ εἰδοποιηθῆναι τῇ ἐπικλήσει Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκδιώκει τοῦτον καὶ ἀφανίζει. ἐντεῦθεν ὁ νοῦς μνησικακῶν δαίμοσιν ἐγείρει τὴν κατὰ φύσιν ὀργήν, καὶ διώκων βάλλει τοὺς νοητοὺς πολεμίους. τὰ ἄλλα δὲ μαθήσῃ σὺν Θεῷ ἐν τηρήσει νοὸς τὸν Ἰησοῦν ἐν καρδίᾳ κατέχων. Κάθιζε γάρ φησιν ἐν τῷ κελλίῳ σου, καὶ ταῦτα πάντα σε διδάξει. *Ante omnia, tria inquirenda tibi sunt, tum aggrediendũ quod opt as; omnimodus rerum tũ rationabiliũ, tũ irrationabiliũ neglectus; hoc est, in omnib. mortificatio, conscientiæ puræ conseruatio quæ à propria conscientia damnari non possit, & affectuum vacuitas, qua ad nullam huiusce sæculi rem, neque ipsius corporis inclinauerit. Tum sedens in cella quieta, solusque in vno angulo, attende vt facias quod tibi dico. Clauso ostio eleua mentem tuam ab omni vanitate, temporaria nempe, tum figens pectori tuo mentũ, mouensque sensibilem oculum cum mente in medio ventris, vmbilico nempe; suffoca & naris spiritus attractionem, ne liberè efflet, & perquire cum intellectu in visceribus inuenire locum cordis, vbi omnes animæ facultates immorari solent; & primum quidem tenebras offendes, & crassitiem haud ita facile cedentem. Verùm vbi perseueraueris, & hoc opus diu, noctuque continuaueris, inuenies rem miram. Nunquam finientem consolationem: statim enim atque mens inuenerit locum animæ, illico videt quæ nunquam cognouit. Videt enim circa cor aërem, & semetipsum totum luminosum, & plenum discretionis, ex eo que tempore cum emerserit cogitatio, antequam robur acceperit aut figuram, inuocatione Iesu Christi fugabitur & euanescet. Hinc intellectus indignatus Dæmonibus, iracundiam, quæ secundum naturam est, excitat; & persequens fugat intellectuales aduersarios. Cætera disces cum Deo, conseruatione mentis Christum in corde retinens. Sede enim ait, in cella tua, & hæc docebit te omnia.* Vides Ompholopsychorum originem, & Dogma Massalianorum, hoc auctore inter istos Hesychastos conceptum & propagatum? Imò omnes hæreses postea à Palama, aliisque, non ab alio, quam hoc fonte enatæ in Ecclesia Græcorum disseminatæ sunt. Nipho Hieromonachus, siue Demetrius Cydonius de Hæresibus Palamæ. Ἵνα δ' ὡς ἐν κεφαλαίῳ τὰ τοῦ Παλαμᾶ διεξέλθωμεν δόγματα, ἄνωθεν ἀρξάμενοι δείξομεν συντόμως, ὅτι τὴν μὲν ὅλην τῆς αἱρέ-

σιως οὐχ ὑπενόησε πρῶτος Παλαμᾶ, ἀλλὰ πρὸ πολλῶν χρόνων παρὰ τοῖς λεγομένοις
Ἡσυχασταῖς ὡς ἐν μυστηρίῳ τις τῆς αἱρέσεως ταύτης ὑπεψιθυρίζετο· καὶ δῆλον ἐξ ὧν
Συμεών τις τῆς Ξυλοκέρκου μονῆς ἐπιλεγομένης ἡγούμενος, ὃν καὶ Θεολόγον νέον
ἐπέγραψαν οἱ τῶν τοιούτων μύσται καὶ μυσταγωγοὶ, ἐν ἄλλοις μὲν αὐτοῦ συγγράμμασι
πολλὰ βέβηλα καὶ βλάσφημα συνεγράψατο· ἰδίᾳ δὲ ἐν τῷ περὶ νήψεως καὶ προσο-
χῆς τοιαῦτα διέξεισιν. Κάθισον ἐν μιᾷ γωνίᾳ, καὶ τὰ ἑξῆς. *Vt verò summatim*
Palamæ dogmata percurramus, à superioribus temporibus initium sumen-
tes ostendemus argumenta propria hæresis non primum excogitasse Pala-
mam, sed multos ante annos apud eos, qui Hesychastæ dicebantur, velu-
ti in arcanis hæresis ista insusurrabatur. Quod palam fit ex his, quæ
Symeon quidam Monasterio Xerocerci Præfectus, quem & Theologum
Iuniorem similium Mystæ & Mystagogi inscripserunt, in aliis scriptis
suis multa blasphema prophanaque tradidit, sed potissimum in opere de
Sobrietate & Attentione hæc habet; Sede in vno angulo, &c. Hinc Sy-
meon iste singulis paginis sæpius & ad nauseam inculcat illuminatio-
nes diuinas, lumen diuinum, vniones diuinas, vniones essentiales cum
Deo, & sexcenta alia similia. Sed quis illa æquo animo feret, vt re-
liqua silentio inuoluam, quæ habentur Orat. 27. Ὢ τοῦ θαύματος, ὅτι
ἄνθρωπος ἑνοῦται πνευματικῶς καὶ σωματικῶς, εἴπερ οὐ χωρίζεται τοῦ νοὸς ἡ ψυχὴ,
οὐδὲ τῆς ψυχῆς τὸ σῶμα, ἀλλὰ τῇ οὐσιώδει ἑνώσει γίνεται τρισυπόστατος κατὰ χάριν καὶ
ὁ ἄνθρωπος εἷς θέσει Θεὸς, ἐκ σώματος καὶ ψυχῆς καὶ οὗπερ μετείληφε θείου Πνεύ-
ματος, καὶ πληροῦται τηνικαῦτα τὸ εἰρημένον ὑπὸ τοῦ Προφήτου Δαυῒδ, Ἐγὼ εἶπα
Θεοί ἐστε, καὶ υἱοὶ ὑψίστου πάντες· κατ᾽ εἰκόνα δηλαδὴ, καὶ καθ᾽ ὁμοίωσιν τοῦ ὑψίστου,
γεννήματα θεῖα ἐκ τοῦ θείου Πνεύματος. *O mira res! homo Deo spiritualiter,*
corporaliterque vnitur: siquidem anima non à mente, nec ab anima cor-
pus sejungitur, & vnione essentiali etiam homo per gratiã fit trium hy-
postaseon vnus per adoptionem Deus, ex corpore videlicet & anima, & ,
cuius factus est particeps, diuino Spiritu constans, impleturque tum illud
Dauidis Prophetæ, Ego dixi, Dij estis, & filij Excelsi omnes; filij Excelsi
secundum imaginem videlicet similitudinemque Altissimi diuina proge-
nies ex diuino Spiritu.

Hinc concludendum censeo cautè scripta eiusmodi versanda esse, ne veneno, quod sub illis latet, nocentissimo hausto, sub specie pietatis cultusque diuini, in pessimas hæreses, & quæ difficulter ex animo auelli possunt, Lectores prolabantur, quod temporibus Palamæ, maximo religionis suæ detrimento vniuersa Græcorum Ecclesia experta est, non tantum quod similes hæreses inter eos potissimum, qui aliorum ductores erant ad pietatem, pedem fixerant, sed quod in partes ac factiones distracta in inanibus contentionibus, & planè nullis astu plusquam Diabolico studia sua omnia conferens, veram & à Patribus acceptam de rebus diuinis doctrinam perdiderat. Et mirum sanè est inter tot dissidia, & mentium obstinatas agitationes, ita Symeonis huius famæ prouisum fuisse, vt videatur suæ sententiæ auctorem ignorasse, quem numquam de nomine ferè norunt. Et cum illius

mentio necessariò inculcanda est, tacito nomine, titulis aliis virum indicasse, καθάπερ τις τῶν μεγάλων, *vt quidam ex Viris Magnis*, de eo sermonem habens dicit Palama in 2. Orat. quas ipse inscripsit Πατέρες, *Patres*. Epistola ad Menam, οἱ μεμυημένοι *instiati*, alibi Θεολόγοι, *Theologi* Cantacuzenus, & similia. Factum autem id existimo, ne nomine Viri indicato, quibus intererat, homines libros illius conquirerent & examinarent, & cum non omnia, vti par erat, nunciata ad normam veræ doctrinæ dictata reperirent, criminarentur, coacta etiam Synodo, vt sueuerat, condemnarent, qua postea condemnatione ipsi quoque in crimen adducerentur, tanquam qui alias per Synodum condemnata tenerent ac defenderent.

His iisdem ferè temporibus florebat Scriptor elegantissimus Symeon Monachus, qui pulcherrimè sancti Gregorij Nazianzeni Orationes exscripsit in Pergameno. Codex asseruatur in Vaticana Bibliotheca Num. 463. cuius in fine adnotatur. Αὕτη βίβλος πέφυκε Θεοδώρου Μοναχοῦ Πρεσβυτέρου καὶ προεστῶτος τῆς τῶν Γαλακρηνῶν μονῆς, πόθῳ πολλῷ καὶ ἐπιμελείᾳ ἐξ οἰκείων αὐτοῦ, μᾶλλον δὲ τῶν τοῦ Θεοῦ δωρεῶν κατασκευασθεῖσα, καὶ κοσμηθεῖσα. Γραφεῖσα δὲ τῇ αὐτοῦ προτροπῇ χειρὶ Συμεὼν Μοναχοῦ τοῦ αὐτοῦ μαθητοῦ, καὶ τελειωθεῖσα μηνὶ Δεκεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος πρώτης ἐν ἔτει τῷ ςφοά. Βασιλεύοντος τοῦ εὐσεβεστάτου Κωνσταντίνου τοῦ Δούκα καὶ Εὐδοκίας τῆς Αὐγούστης. *Hic liber est Theodori Monachi Presbyteri, & Regentis Monasterij Galacrenorum, studio & cura ex propriis illius, imò ex diuinis muneribus confectus & exornatus; scriptus vero eiusdē hortatu manu Symeonis Monachi, Theodori Discipuli, & absolutus mense Decembri, Indictione prima anno sex millesimo quingentesimo septuagesimo primo, anno nempe Christi 1063. Imperante piissimo Constantino Duca & Eudocia Augusta.* Sunt characteres grandiores.

Præter hos fuit alius Symeon Euchaitarum Episcopus. Huius ad Ioannem Monachum & Enclistum Epistola, cuius Principium, Ἐδεξάμην πάτερ πνευματικὲ τὴν θεοφιλῆ σου γραφὴν, ὥσπερ καὶ ἀπεδεξάμην τὴν κατὰ Θεόν σου ταπείνωσιν. Habetur in Bibliotheca Regis Gallorum, & legebatur in Bibliotheca Antonij Augustini inter libros Theologicos Pluteo 1. Codice 25. In ea meminit Antonij Symeonis, Alypij, Danielis Stylitæ. Τίς κακοπαθήσει, ὥσπερ οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν Ἀντώνιος, Συμεὼν, Ἀλύπιος, Δανιὴλ ὁ Στυλίτης, αἱ κατ᾽ ἐρημίαν γυναῖκες, ἵνα μὴ λέγω τοὺς ἄνδρας. *Quis mala perpeti, quemadmodum Sancti Patres nostri Antonius, Symeon, Alypius, Daniel Stylita, mulieres in solitariis locis, ne tantummodo viros commemorem.* 2. Alia eiusdem ad Ioannem Monachum Epistola. P. Τρία μέρη λέγουσιν οἱ πατέρες ἔχειν τὴν λογικὴν ψυχὴν ἡμῶν, τὸν νοῦν, ἐνθυμητικὸν καὶ λογικὸν λέγουσιν. Est valde pia. Quonam iste tempore vixerit, incompertum mihi est; quemadmodum &

Symeon, qui Thaumaturgus cognominatur. Is etiam scripsit Epistolam ad Enclistum quendam, ex Cæsare Græcè, quæ in alias, atque alias linguas translata est, postmodum ab Abramio à Saracena rursus

in Græcam, vt adnotatur in fronte illius. Αὕτη ἡ ἐπιστολὴ εὑρέθη ἀλλαχοῦ ταῖς αὐταῖς μὲν σώζουσα ἐννοίας, ταῖς δὲ λέξεσι διαφέρουσα· ἡ δὲ ἐκεῖσε προγραφή τε καὶ ὑπογραφὴ παρατεθεῖσα, δηλοῦσα πῶς τε καὶ πόθεν, καὶ ὑπό τινος μεταπέφρασαι, καὶ τίνα διδάσκει ταύτης εἶναι δημιουργὸν, καὶ πρὸς τίνα γεγράφθαι. Φανερὸν δὲ ὡς ὁ μεταφράσας οὐκ ἤδει σωζομένην τὴν πρωτότυπον ταύτην ἐν γράμμασι τοῖς Ἑλληνικοῖς, ὡς καὶ ἐγέγραπτο· ἔχει δὲ οὕτως. Ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Συμεὼν τοῦ Θαυματουργοῦ, ἣν ἀπέστειλε πρός τινα τὸν ἀπὸ γένους Καίσαρος, Εγκλείστον μὲν γεγενημένον, ἐπιστείλαντα δὲ πρὸς αὐτὸν καὶ πυθόμενον περί τινων ὑποθέσεων. Ἡ δὲ ὑπογραφὴ οὕτως, Ἐτελειώθη διὰ συνεργείας τοῦ Θεοῦ ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ Θαυματουργοῦ ἐπιστολὴ, Ἑλληνίδι μὲν φωνῇ παρὰ τοῦ ἁγίου ἐκτεθεῖσα, εἰς Συριακὴν δὲ ἐκ πολλοῦ μεταβληθεῖσα· πρὸ ὀλίγου δὲ καὶ παρὰ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει Γρηγορίου τοῦ εὐλαβεστάτου Μοναχοῦ καὶ καθηγουμένου πρὸς τὴν Σαρακηνίδα μετατεθεῖσα, καὶ νῦν παρὰ τοῦ ταπεινοῦ Ἀβραμίου εἰς τὴν Ἑλληνίδα πάλιν ἐπανελθοῦσα. *Hæc Epistola reperta est alibi easdem continens sententias, verbis autem differens. Præscriptio & subscriptio ibi apposita indicat vnde, & quomodo, & à quo in aliam linguam versa est, & quisnam sit illius Auctor, & ad quem scripta est. Clarũ autẽ est eum, qui eam transtulit, latuisse, ipsum primum illius exemplar sermone Græco perdurare, quo scripta fuerat. Ita verò se habet. Epistola S. Symeonis Thaumaturgi, quã misit ad quendam Enclistum genus trahentem à Cæsare, qui ad eum scripserat, & percontatus fuerat quædam. Subscriptio verò sic. Finem habuit, iuuante Deo, sancti Patris nostri Symeonis Thaumaturgi Epistola, scripta quidem à Patre sermone Græco, & multum ante tempus in Syriacum translata: postmodum ante breue tempus à piissimo Monacho & Hegumeno bonæ memoriæ Gregorio in Saracenam conuersa, & nunc ab humili Abramio rursus in linguam Græcam regressa.* Principium, Ἡ ἐπιστολή σου ὦ ἅγιε, οὐχὶ λόγοι ἐγκεχαραγμένοι εἰσὶν, ἀλλὰ τὴν ἀγάπην σου τὴν πρὸς ἡμᾶς. Enclisto nomen erat Symeoni, namque præfigitur. Ἡ ἐπιστολὴ μεγάλη πρὸς τὸν Ἀββᾶν Συμεώνην τὸν ἀπὸ Καίσαρος. *Epistola Magna ad Abbatem Symeonem ex Cæsare.* Meminit Basilij, Gregoriorũ & Macarij. Legiturque Romæ in Bibliotheca Sancto-Siluestrana. An ad aliquem ex Stylitis Symeonibus referenda est? Titulus ille *Thaumaturgi*, Symeoni Thaumastoritæ peculiaris & proprius fuit inter Symeones.

Symeon alius est, sub Humilis cognomine latens. Huius Encomium in Symeonem senem, qui Christum vlnis in Templo susceperat, ipse legi. P. Τὴν πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τοῦ ὁ μαθητῶν τιμὴν μεγίστου πρεσ. Alij de eo plura quærant.

Post hos locum habeat Symeon Archiepiscopus Hierosolymitanus. Scripsit de Azymis aduersus Latinos. P. Ἀνέγνωμεν ὦ φιλοχριστότατοι Λατῖνοι τὸ συστατικὸν γραμμάτιον τῆς ἀζύμου θυσίας ὑμῶν, ὅπερ ἡμῶν αὐτοὶ διεκομίσατε ἡμῖν, καὶ ἡ ἐπιστολὴ διά τι ἀπὸ Ῥώμης γραφεῖσα, ὡς ἐφράζε, παρά τινος Πάπα Σιλβέστρου πρός τινα κληρικὸν Λατῖνον ἐν Κωνσταντινουπόλει διάγοντα· καὶ διέγνωμεν ἐξ αὐτῆς μηδὲν καίριον, μηδὲ ἀληθὲς, μηδὲ πάγιον κεκτῆ-

θαι

ὄντι ὑμῶν· εἰς σύστασιν τῆς παρ' ὑμῶν προσφερομένης ἀξίμου λατρείας Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν.

Cum his quoque non malè annumeraueris Symeonem, vel Sabam Coracum Rhodium ſcriptorem non contemnendum, qui Theophylacti Bulgariæ Archiepiſcopi expoſitionem in Epiſtolas Pauli ſuâ manu tempore hiberno miniméque idoneo exſcripſit. Exſtat in Bibliothecâ Vaticana num. 648. vt ipſe in eodem Cod. admonuit. Ἐγράφη ἡ παροῦσα ἱερὰ βίβλος, εἴπων αἱ τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπιστολαὶ χειρὶ ἐμοῦ τοῦ ταπεινοῦ Συμεὼν ἢ Σάβα· λεγέσθω γὰρ καὶ ἀμφότερα, τάχα καὶ Μοναχοῦ τοῦ ἀπὸ τῆς νήσου Ῥόδου, τὸ ἐπίκλην τοῦ Κόρακος μηνὶ Μαρτίῳ Ἰνδικτιῶνος ε. ἔτους ,ϛψμ. ἐγράφη δὲ ἐν Ἱεροσολύμοις καιροῦ χειμῶνος καὶ μετὰ σπουδῆν, ἐπεὶ καὶ τὰ γράμματά πως ὡς ἐπιτοπλεῖστον ἀσύντακτα φαίνονται κεῖσθαι. *Præſens hic liber, ſiue ſancti Pauli Epiſtolæ ſcriptæ ſunt manu meâ humilis Symeonis, ſiue Sabæ (dicatur ſiquidem vtrumque) & Monachi ex inſulâ Rhodo, cognomento Corax, menſe Martio Indictione quintâ, anni 6740. Scripta verò ſunt Hieroſolymis hiberno tempore & properanter Ideoque litera maxima ex parte incompoſita videntur exarata.* Et in principio Codicis. Συμεὼν ταπεινὸς Μοναχὸς ὁ Κόραξ ὁ γράψας τὴν δὲ τὴν βίβλον ἐξ οἰκείων ἀναλωμάτων, καιρῷ χειμῶνος· καὶ διὰ τοῦτο τὰ γράμματα μακρὰ καὶ μεγάλα, καὶ ὡς εἰπεῖν τὸ καθόλου ἄποια. *Symeon humilis Monachus, cognomento Corax huiuſce libri ſcriptor eſt, propriis expenſis & tempore hiberno. Quapropter, literæ magnæ & paruæ, & , vt verbo explicem, nullam habent formam vel concinnitatem.*

Symeon Veſtus, Sethus, vtroque namque cognomine inſignitur, Magiſter Antiochenus, ſub Imperatore Michaële Duca floruit. Hic de cibariorum, condimentorum, aromatum, odoramentorum & aliorum quorundam ſimplicium facultatibus per ordinem literarum ſyntagma nuncupauit, excuſum Baſileæ 1538. in 8. Græcè & Latinè ex Interpretatione Lilij Gregorij Gyraldi. Sed hoc ex Codice Auguſtano recognitum, atque emendatum cum noua Interpretatione cogitabat D. H. Laubius Medicus edere, vt refert Dauid Hœſchilius in Catalogo Græcorum Codicum, qui ſunt in Bibliotheca Auguſtana Vindelica. Nec alius videtur eſſe liber is, quàm qui ſub aliis titulis circumfertur. *Symeonis Sethi Magiſtri Antiocheni de omnibus eſculentis ſecundum ordinem Alphabeti in Bibliotheca Auguſtana inter libros Medicos. Pluteo 4. Codice 14.* Et, *Symeon Sethus de nutrimentorum virtute ex Paulo Ægineta & Rufo in eadem Bibliotheca, Index Auguſtanus MS.* Et *Sethi Collectanea varia de natura animalium adjuncta interpretatione herbarum ordine Alphabeti 4. MS. in Imperatoria Bibliotheca Viennæ.* Schenchius in Bibliotheca Medica Pſelli de eadem materia libellum tranſcripſit, in pluribus immutauit, auxitque in nonnullis de ſuo, ſed incultiori & minus Attico ſtylo. Multis vocabulis vſus eſt, quæ apud Veteres non reperies. Noſtrum de libro iudicium leges in Diatriba de Pſellis. 2. Scripſit & alia, quæ ſuper-

sunt: Σύνοψις καὶ ἀπάνθισμα φυσικῶν τε καὶ φιλοσόφων δογμάτων, *Compendium & flores naturalium, & Philosophorum placitorum* Libris v. In iis plurima ex doctrina omnifaria Pselli non decerpsit, sed iisdem verbis & integris sententiis in sua asportauit, adeo vt duos priores libros nonnulli Psello Auctori vindicatos, ediderint sub titulo, ἐπιλύσεις σύντομοι φυσικῶν ζητημάτων. *Solutiones compendiosæ naturalium quæstionum.* Quos nos inter Psellianos libros recensuimus. Et forte etiam Sethus, vt in reficiendis laborem subterfugeret, à Psello diuulsos non sine plagij nota, reliquis tribus præposuit, nomine suo inscriptos. Quod mirum non erit scripta vtriusque conferenti; adeo Sethus iste in Psellianos sudores insaniit. Librorum capita idem in Procemio operis Imperatori indicauit, & nos primi tibi ipsius Procemij nunc prima editione indicabimus. Exorditur itaque: Ὁ μὲν σοφὸς Πλούταρχος, ὦ μέγιστε καὶ θειότατε Βασιλεῦ, διαφόρους δόξας ἀπαριθμούμενος, καὶ τὴν ἀληθῆ μὴ ἀποδεικνύων ἢ πιστούμενος, συγχέει μᾶλλον τὸν λογισμόν, καὶ ἀπορεῖν παρασκευάζει, ἢ εἰς ἐπίστασιν ἄγει· τὸν δὲ μέλλοντα ἐπὶ τὴν γνῶσιν τῶν ὄντων ἰέναι δεῖ μετ᾽ ἀποδείξεως ἕκαστον διαγνῶναι ἀπὸ τῶν αἰσθητῶν ἀρχόμενον, καὶ ὁδῷ προϊόντα ἐπ᾽ αὐτὴν ἀνιέναι τὴν τῶν ὅλων ἀρχήν· καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ παρόντι, ἑτέραν ἐτραπόμην τούτων ὁδόν· καὶ πρότερον μὲν ἐκ τῶν ἐσχάτων ἀρξάμενος ἀποδείξω ἐν Πρώτῳ λόγῳ τὰ περὶ γῆς, ὅτι τυγχάνει σφαιροειδής, καὶ ὅτι ἐν μέσῳ κεῖται τοῦ παντός, καὶ ὅσων σταδίων ἐστὶν ἡ περίμετρος αὐτῆς, καὶ ὅσον, καὶ ὁποῖον μέρος αὐτῆς οἰκοῦσιν οἱ ἄνθρωποι· καὶ πῶς εἰς τὰ ἑπτὰ κλίματα διαμερίζονται· καὶ μέχρι τίνος ἐν τῇ ἀνατολῇ οἰκοῦσι· καὶ τί μὲν τὸ πέρας τῆς ἐν τῇ δύσει οἰκήσεως· καὶ τί τὸ ἐν βορρᾷ, καὶ τί τὸ ἐν νότῳ. Ἐν δὲ τῷ Δευτέρῳ περὶ τοῦ ὕδατος, καὶ θαλάσσης, καὶ ἀέρος, καὶ πυρός, καὶ ἀστραπῶν, καὶ βροντῶν, καὶ κεραυνῶν, καὶ κομητῶν, καὶ ὑετῶν, καὶ χιόνων, καὶ χαλάζης, καὶ τῶν ὁμοίων. Ἐν δὲ τῷ Τρίτῳ περὶ τῶν οὐρανίων σωμάτων, καὶ φύσεως αὐτῶν καὶ μεγέθους, καὶ σελήνης, καὶ κινήσεως τῶν ἀστέρων. Ἐν δὲ τῷ Τετάρτῳ περὶ ὕλης καὶ εἴδους, καὶ φύσεως, καὶ ψυχῆς, καὶ νοῦ. Ἐν δὲ τῷ Πέμπτῳ περὶ τῆς πρώτης τῶν ὄντων αἰτίας. *Plutarchus quidem sapiens, maxime ac diuinissime Imperator, varias recensens sententias, nec veram distinguens ac corroborans, turbat potius mentem, & ad dubia comparat, tantum abest vt cognitionem afferat. Porrò oportet ad rerum scientiam animum applicaturum singula cum demonstratione cognoscere, initio à sensibilibus sumpto. Hinc deinceps ad rerum omnium principium pedetentim gradum facere. Propterea diuersam ab his in præsenti viam iniui, & prius ab extremis initio sumpto, in primo libro de Terra demonstrabo eam esse rotundam, in medio Vniuersi sitam; quot stadiis eius circumferentia mensuretur, quantam & qualénam illius partem homines inhabitamus, vtque in septē climata diuidantur, & vsque quo in Orientem sedem extendant, & quis sit terminus habitationis Occiduæ, quis Borealis, & quis Australis. In secundo de Aqua, Mari, Aëre, Igne, Fulgure, Tonitru, Fulminibus, Cometis, Imbribus, Niue, Grandine & similibus. In tertio de cœlestibus corporibus, natura eorum & magnitudine, de Luna & motu Stellarum. In quarto de materia, specie, natura, anima & mente. In*

quinto de prima rerum causa. Et vt magis distinctè librorum argumenta habeas, Primi Capita sunt. Περὶ τοῦ εἶναι τὴν γῆν σφαιροειδῆ. Περὶ τοῦ μεγέθους τῆς γῆς. *Terram esse rotundam. De magnitudine terræ.* Secundi: Περὶ τῶν μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ στοιχείων, καὶ τῶν περὶ ταῦτα παθῶν. Περὶ ἀέρος, καὶ πυρὸς, καὶ νεφῶν, καὶ ὑετῶν, καὶ ἀστραπῶν, καὶ βροντῶν. Περὶ σεισμῶν. Περὶ κομητῶν. Περὶ νεφῶν καὶ ἀνέμων. Περὶ ἴριδος. Περὶ ἅλωνος. Περὶ κόσμων ἀπείρων, ὥς τινες τῶν φιλοσόφων ἐδόξασαν. *De elementis quæ inter Terram & Cælum sunt, & eorum affectionibus. De aëre & igne, & nebulis, & imbribus, & fulgoribus & tonitruis. De Terræmotibus. De Cometis. De nebulis & ventis. De Iride. De Area. De Mundis innumeris, vt quidam Philosophi opinati sunt.* Tertij: Περὶ οὐρανοῦ. Εἰ ἔμψυχος ὁ κόσμος, καὶ προνοίᾳ διοικούμενος. Εἰ ἄφθαρτος ὁ κόσμος. Εἰ τρέφεται ὁ οὐρανός. Περὶ τάξεως κόσμου. Περὶ τῆς τοῦ κόσμου ἐγκλίσεως. Περὶ τοῦ εἰ ἔστι κενὸν ἐκτὸς τοῦ κόσμου. Τίνα δεξιὰ τοῦ κόσμου, καὶ τίνα τὰ ἀριστερά. Τίς ἡ τοῦ οὐρανοῦ οὐσία. Περὶ τῶν ἐν οὐρανῷ νοουμένων. Περὶ σχημάτων ἀστέρων. Περὶ τῆς τῶν ἀστέρων φορᾶς. Πόθεν φωτίζονται οἱ ἀστέρες. Πῶς γίνονται αἱ τέσσαρες καιροί. Περὶ τοῦ μεγέθους καὶ σχήματος ἡλίου. Περὶ τῆς τοῦ ἡλίου ἐκλείψεως. Περὶ οὐσίας καὶ φωτισμοῦ σελήνης, καὶ σχήματος. Περὶ ἐκλείψεως σελήνης. *An Mundus animatus est, & prouidentia gubernetur. An Mundus est incorruptibilis. An Cælum nutritur. De ordine Mundi. De inclinatione Mundi. An detur Vacuum extra Mundum. Quæ sint dextera & quæ sinistra Mundi. Quæ sit essentia Cæli. De iis, quæ in Cælo intelliguntur. De figuris Astrorum. De Stellarum latione. Vnde lumen accipiant Stellæ. Quomodo fiant quatuor Tẽpestates. De magnitudine & figura Solis. De defectu Solis. De essentia, illuminatione & figura Lunæ. De defectu Lunæ* Quarti: Περὶ ὕλης. Περὶ εἴδους. Περὶ φύσεως. Περὶ τόπου. Περὶ χρόνου. Περὶ ψυχῆς. Περὶ ὁράσεως. Περὶ ἀκοῆς. Περὶ ὀσφρήσεως. Περὶ γεύσεως. Περὶ νοῦ. *De Materia. De Forma. De Natura. De Loco. De Tempore. De Anima. De Visu. De Odoratu. De Gustu. De Mente.* Quinti, Περὶ τῆς πρώτης αἰτίας τῶν ὄντων, καὶ τῆς ἀπ' αὐτῆς διηκούσης προνοίας. *De Prima rerum Causa, & quæ ab ea oritur prouidentia.* 3. Eiusdem Philosophica & Medica Dissertatio de Olfactu, habetur in Bibliotheca Bauarica Cod. CLXXIII. An ab ea, quæ in libro quarto superioris operis non tantum de Olfactu, sed de aliis etiam sensibus, Disputatione diuersa, nondum nihil compertum est. 4. Legi eiusdem, habeoque penes me Narrationem Indicam τὰ κατὰ Στεφανίτην καὶ Ἰχνηλάτην, Perzoo Medico in gratiam Chosroës Regis in Perside ex Indica Lingua in Arabicam translatam, quam posteà Sethus ex Arabica in Græcam conuertit, cui & Præfationem de Auctore Operis, illiusque inuentione attexuit. Ait quippe Chosroëm, qui & Anasurenus dictus est, Dauidis filium certiorem à nonnullis factum apud Indos monimentum extare, ab illius regionis sapientibus conscriptum, fabellis ac præceptis domi forisque summoperè proficuis refertum ab Arabis Cybile & Dimne, quod apud Græcos Stephanites & Ichnilates sonarent, inter Regis opes admodum custodiri, Per-

zoum Medicum catum Virum, Indorumque Linguæ non imperitum ad se accersitum, & muneribus cumulatum ad Indos misisse: Perzoum Indorum Sapientum consuetudine innotuisse cuidam pleno pectore sapienti, cum quo familiaritate contracta inter potus & epulas, & nimios sumptus consilium suum de libro communicasse, & socium in negotio fecisse. Indum Perzoi moribus admodum delectatum, licet ostia obsiderentur, perfugium inuenisse, raptumque è Regia supellectili librum Perzoo tradidisse, à quo per summum studium euolutum, in linguam Arabicam versum, & per extrema pericula reseruatum, Anasureno Regi auide id cupienti tandem aliquando post reditum non sine congiario oblatum. Diuiditur in quindecim Sectiones. In duabus primis Stephanitæ & Ischnilatæ historiola finitur, in reliquis aliunde, & ex aliis animalibus fabulæ confinguntur. Dictio pedestris, humilis, hiulca, sæpe barbara, inconcinna, omnia è triuio. Sententiæ graues, spissæ: fabellæ non insuaues, rebus accommodatæ, vegetæ, euidentes, frequens tamen earum, sicuti & sententiarum vsus narrationem sæpissimè obstruit, & lectorem turbat. Est nihilominus & Syntipa Persa, & Erasto dictione, & sententiis, ceterisque omnibus accuratior, & breuitate discursuum, & fabularum acutior: Proœmio, & introductione nimis prolixa, affectataque narrationum superaggestione molestior. Asseruatur præterea in Bibliotheca Augustana inter libros Manuscriptos Pluteo 7. Cod 3. & Viennæ Austriæ in Bibliotheca Imperatoris. Index Augustanus editus, & Manuscriptus, & Gesnerus. Seruatur etiam penès me. Hæc narratio Italicè versa edita fuit Ferrariæ apud Dominicum Mammarillum 1584. in 8. sed in pluribus mutila. In ea sane ridiculum est, quod in prima facie libri legitur, eam ex Indica in Agarenam Linguam à Lelo Demno Saraceno versam fuisse. Nomen enim libri Cybile & Dimne, cum non intellexisset Interpres Italus, illud obtruncatum Lelum Demnum, eumque Saracenum efformauit. In eandem apud nonnullos Codices Manuscriptos leguntur Carmina Georgij Ceramei. 5. Vertit quoque alia ex Arabica Lingua in Græcam: *Somniorum exactum indicem, siue Interpretem secundum Alphabetum.* Antonius Verderius in Catalogo librorum Michaëlis Cantacuzeni. 6. *Paulum Arabem.* Idem Verderius ibidem 7. Eiusdem *Historia Chronica vulgari lingua à creatione Mundi vsque ad Imperium Constantini Duca.* Apud Verderium in Catalogo librorum Iacobi Marmoratæ & Patriarchæ Constantinopolinani. Alibi quoque legi: *In Mundi opificium ex Genesi, & Chronicis per seriem opus collectum à Symeone Magistro & Rhetorico Logothete ex diuersis Chronicis, & Historiis in 4.* Idem ne, an diuersum à superiori? Vt taceam de Rhetorico Logothete, Græcè omninò conceptum existimo: Συμεὼν Μαγίστου, καὶ ῥήτορος τοῦ Λογοθέτου. *Symeonis Magistri & Rhetoris Logothetæ.* Sed quis in obscurissimis, & non visis lucem inueniet, & iudicium feret?

De Symeone Archiepiscopo Thessalonicensi hæc scripseram in opere meo de vtriusque Ecclesiæ Consensione libro 2. cap. 18. nu. 13. *Hoc eodem tempore florebat Symeon Archiepiscopus Thessalonicensis. Vixit enim post Barlaamum, Acyndinum, Palamam, Gregoram, Philotheum Patriarcham, Nilum Thessalonicensem, Nicolaum Cabasilam, Nilum Patriarcham Constantinopolitanum, Isidorum Thessalonicensem quorum omnium ipse in Dialogo Ecclesiastico contra omnes Hæreses & de aliis rebus Ecclesiasticis meminit. Imò ipse in eodem Dialogo ætatem suam prodit.* Ἐξαιρέτως δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν ταύταις περὶ αὐτῆς συνεγράψαντο, πνεύματι ὡς καὶ αὐτοὶ ὄντες ἐκ Θεοῦ οἱ θεηγόροι, καὶ θεοφόροι, καὶ χριστοφόροι, καὶ ἔνθεοι ὄντες ἀληθῶς, ὅ, τε ἐν ἁγίοις πατὴρ ἡμῶν Κάλλιστος, ὁ τῆς βασιλευούσης γεγονὼς νέας Ῥώμης ἐκ Θεοῦ Πατριάρχης, καὶ ὁ σύμπνους αὐτῷ καὶ συνασκητὴς ὅσιος Ἰγνάτιος, καὶ βίβλῳ οἰκείᾳ συντεθείσῃ παρ' αὐτῶν πνευματικῶς τε καὶ θεοφρόνως, καὶ λίαν ὑψηλῶς ἐφιλοσόφησαν ἐν ρ. κεφαλαίοις· τῷ ἐντελεῖ ἀριθμῷ τελείαν τὴν περὶ ταύτης γνῶσιν ἐκθέμενοι. Potissimum verò hoc nostra ætate de Vita Monastica conscripserunt, Spiritu tanquam qui & ipsi ex Deo cum sint, Deiloqui & Deiferi, & Christoferi, & à Deo afflati verè existant, sanctus Pater noster Callistus, qui Regiæ Vrbis nouæ Romæ ex Deo fuit Patriarcha, & qui vnà cum ipso spirabat & exercitabatur Confessor Ignatius, & libro peculiari ab illis composito, spiritualiter, diuinè, & excelsè nimis philosophati sunt centum capitibus, numero perfecto, perfectũ de ea cognitionẽ tradentes. *Opus Callisti & Ignatij habetur in Bibliotheca Barberina sub hoc titulo.* Τῶν ἐν μοναστηρίοις ἡσυχαζόντων Καλλίστου καὶ Ἰγνατίου τῶν Ξανθοπούλων μέθοδος καὶ κανὼν ἀκριβὴς, καὶ παρὰ τῶν ἁγίων ἔχων τὰς μαρτυρίας περὶ τῶν αἱρουμένων ἡσύχως βιοῦναι καὶ μοναστικῶς, περί τε ἀγωγῆς, καὶ πολιτείας καὶ διαίτης αὐτῶν, καὶ περὶ τῶν ὅσων ἡλίκων ἀγαθῶν πρόξενος ἡ ἡσυχία καθίσταται τοῖς λόγῳ μετιοῦσιν αὐτήν. Διαιρεῖται δὲ ἡ παροῦσα τοῦ λόγου πραγματεία ἐν κεφαλαίοις ρ. Ignatij & Callisti Xanthopulorum methodus & regula exquisita, testimoniis Patrum comprobata de iis, qui eligunt vitam quietam & Monasticam, & de Vitæ instituto, ac ratione prædictorum, & quorum bonorum causa quies sit, qui secundum rationem eam amplectuntur. Opus diuisum in capita centum. P. Ἔδει μὲν ἡμᾶς κατὰ τὰς θείους φωνὰς χρησμοῖς θεοδιδάκτοις τυγχάνοντας.. *Et cum duo sint Callisti, alter sub Ioanne Cantacuzeno, alter sub Manuele Paleologo, annos post fere quadraginta sex, in dubium verti posset, de quonam iste Callisto verba faciat; sed cum Nicolai Cabasilæ meminerit, qui sub Manuele florebat, necesse est eum de secundo Callisto, qui circa annum Domini* CIƆCCCCVI. *Patriarchatum regebat sermonem haberes Quare ipse circa Ioannis Palæologi tempora, vel paulò antè floruit, à Symeone seniore Thessalonicense post Isidorum, cuius ipse meminit, tertius: inter enim Isidorum & ipsum tantum recensetur Gabriel. Hinc colligitur, quantum hallucinetur Possevinus in Apparatu, qui immani Anachronismo scribit, eum vixisse ante annos sexcentos, qui nonnisi ante annos centum octuaginta, Possevini tempore vixerat. In omnibus suis*

scriptis in Latinos iniurius est, quos sæpè carpit, eorumque ritus cum Græcis comparans, insectatur.

Et hæc quidem de eo tunc temporis breuiter scripsi, nunc cum tempus, locusque postulat, alia addam: præeatque illius elogium, quod Eugenius Nomophylax, qua id facultate egerit, dicent similis sortis homines, in Synodico Dominica Orthodoxiæ in Ecclesia Thessalonicensi recitari solito, appinxit. Συμεὼν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ τῆς ἐκτός τε καὶ τῆς πνευματικῆς σοφίας πλήρους ὑπὲρ φύσιν γενομένου, κἀν τῇ ἀσκητικῇ εἴτ' οὖν ἀγγελικῇ ἀγωγῇ τε καὶ πολιτείᾳ διαπρέψαντος, καὶ ταύτην εἰς ἄκρον κατωρθωκότος, τῇ δὲ κατὰ Χριστὸν ταπεινώσει τῇ τῶν ἀρετῶν κρηπῖδι κατὰ τὰς ἀψευδεῖς δεσποτικὰς ἐπαγγελίας ἀνυψωθέντος, καὶ διὰ πράξεως ἀναβάντος εἰς θεωρίαν, κατὰ τὸ συννεῦσαι Θεοῦ, ὡς φωσφόρου λαμπτῆρος ἐπὶ τὴν λυχνίαν τεθέντος, καὶ ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ, ὡς λαμπροῦ τῆς ἀληθείας κήρυκος ἀναβεβηκότος, καὶ ταῖς γλυκείαις μαρμαρυγαῖς, δηλαδὴ ταῖς αὐτοῦ διδασκαλίαις, οὐ τὴν ἰδίαν μόνον ταύτην τὴν περιώνυμον Μητρόπολιν, ἀλλ' ἤδη καὶ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν δίκην ἡλίου καταυγάσαντος, καὶ τὴν πρὸς Θεὸν, καὶ τὴν πλησίον ἀγάπην εἰς ἄκρον, ὡς οὐδεὶς σχεδὸν τῶν ἁπάντων ἐπιδειξαμένου, καὶ ᾠδαῖς ἱεραῖς τοὺς τῶν ἁγίων χορούς, καὶ οἴκοθεν κατασκευάσαντος, ὧν τὸν βίον ἐζήλωκε, καὶ διδοὺς τῷ δὲ ἀγγελικῷ καὶ σεμνῷ, καὶ θεοειδεῖ τῶν ἠθῶν, καὶ τῇ ἱλαρᾷ καταστάσει ὅλῳ τῷ ὄντι θεοφόρῳ, καὶ ὄντος, καὶ φαινομένου, καὶ ζῆλον ἔνθερμον Ἠλιοῦ τις ἂν εἴποι τρέφοντος ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας, καὶ πατρικοῖς τῆς Ἐκκλησίας δογμάτων, καὶ καθ' ἑκάστην ἀφθόνως τῷ γλυκεῖ διδασκαλίας ἀρδεύοντος νάματι, καὶ τῷ τῶν λόγων ἐπαγωγῷ καὶ τερπνῷ, καὶ τῷ μελιρρύτῳ φθόγγῳ πάντας ὥσπερ ἀρρήτῳ τινὶ Σειρήνων δυνάμει πρὸς ἑαυτὸν ἕλκοντος, καὶ περικατέχοντος, καὶ τὸ σημεῖον ὥσπερ ἐκμαγεῖόν τι, ἢ ἐπικρέμασμα, καὶ στήλην εὐσεβείας καὶ ἀρετῆς κανόνα, καὶ χριστιανικῆς πολιτείας τύπον τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀναδεῖξαι φιλονεικήσαντος, ἐκ τοῦ τοῦτο τοὺς ἀνθρώπους ἅπαντας, καὶ τοὺς ἄλλους, ἢ ὡς ἡμεῖς φρονοῦντας περὶ τὴν πίστιν δοξάζοντας εἰς ἔκπληξιν, καὶ θαῦμα, καὶ ὕμνον, καὶ δοξολογίαν τοῦ μεγάλου Θεοῦ τῶν ὅλων κινήσαντος, αἰωνία ἡ μνήμη. *Symeonis beatæ memoriæ sanctissimi Thessalonicensis Archiepiscopi, qui externa & spiritalis sapientiæ super humanum captum repletus in Ascetico, siue potius Angelico instituto, & vitæ ratione excelluit, eamque cum summa virtute & laude perfectissime egit, & secundum Christum sui depressione, virtutum excellentia iuxta diuina promissa mentiri nescia exaltatus, per actionem in speculationem ascendit, indeque ita annuente Deo, vt fax lucifera super candelabrum posita, & super excelsum montem vt clarissimus veritatis præco ascendens, dulcibus splendoribus suis, nempe instructionibus non propriam tantum hanc celeberrimam Metropolim, sed vniuersum etiam terrarum orbem Solis instar illuminauit: & erga Deum & proximum amorem, si quis alius ostendit, & sacris Cantibus Sanctorum choros, & ex propriis exornauit, quorum vitam æmulatus confecit: Angelicis verò venerandis, ac planè diuinis moribus & totius statu hilari, verè Deifer re & visu, & zelum feruidum Eliæ quispiam dixerit, propriis, auitisque Ecclesiæ dogmatibus, enutriuit, & diebus singulis suaui doctrinæ latice abundè irrigabat, & sermonibus flexanimis ac iucundis & le-*

quela melliflua vniuersos, veluti Sirenum vi quadam, quæ verbis exprimi nequit, trabebat ad se, detinebatque; & antiquorum veluti signum & expressum simulacrum, & pietatis columnam, & virtutis regulam, & Christianæ vitæ typum, propriam vitam ostendere summo studio conatus est, hisque homines vniuersos, qui aliter ac nos sentimus, de fide sentiebant, in stuporem & admirationem, & laudem & glorificationem magni rerum omnium Dei excitauit; memoria sempiterna. An non benè lauit suum Æthiopem Eugenicus? Ex scriptis Symeonis, mentita & falsa esse, quæ ille de doctrina & eloquentia tradit, manifestò euincitur. Quis nobis in aliis eum vera dicere asseuerabit? Fides suspecta est.

Et vt Thessalonicensium Episcoporum series habeaturr, exponenda sunt, quæ ex eodem Thessalonicensi Synodico exscripsimus, quæ sunt. Ἰσιδώρου τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ δίκην ἀστέρος λαμπροῦ τὴν ποίμνην αὐτοῦ ταύτην καταφωτίσαντος ταῖς καθ' ἡμέραν ἱεραῖς αὐτοῦ διδασκαλίαις, καὶ νουθεσίαις· καὶ κατὰ τὸν καλὸν καὶ πρῶτον ποιμένα Χριστὸν τῶν ποιμνίων παντὶ τρόπῳ προνενοηκότος, καὶ μακρὰς ὁδοιπορείας ὑπενεγκόντος, καὶ πᾶν εἴ τι θεῖον, καὶ πρὸς σωτηρίαν ἐνάγον καὶ λόγοις διδάξαντος, καὶ ἔργοις ἐνδειξαμένου, καὶ τοῖς ὄντως τοῖς ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ πρὸ αὐτοῦ διαλάμψασιν ἐξισωθέντος τοῖς ὅλοις· αἰωνία ἡ μνήμη. Γαβριὴλ τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου ἁγιωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ σχεδὸν ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένου, καὶ τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ τὰ πρῶτα φέροντος, κἀντεῦθεν ὡς ἀρετῆς ἔπαθλον τὴν προστασίαν τῆς πόλεως ταύτης ἀναδεξαμένου, πολλοῖς τε ἔργοις, καὶ ταῖς πρὸς τὸ θεῖον δεήσεσι ταύτην τηρήσαντος, καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, οἷς εἶχε πνευματικοῖς χαρίσμασι, πραότητι καὶ ἀγάπῃ κεκοσμημένου, καὶ τὴν πατρικὴν εὔνοιαν ἀεὶ πρὸς τὰ πνευματικὰ τέκνα ἐνδεικνυμένου· αἰωνία ἡ μνήμη. Συμεὼν τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει, καὶ τὰ ἑξῆς. Habes supra. Tum sequitur. Γρηγορίου, τοῦ ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει γενομένου Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης, τοῦ καὶ πρὸ τῆς ἀρχιερωσύνης ἐν τοῖς πρώτοις μὲν τῶν ὁμοταγῶν ἐνταῦθα τελοῦντος, τὸ δὲ ἐμπιστευθὲν αὐτῷ πρότερον τοῦ Χριστοῦ ποίμνιον καλῶς ποιμάναντος καὶ φυλάξαντος, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὸν ἱερὸν αὐτῆς θρόνον μετατεθέντος, καὶ μηδὲν τῶν εἰς σύστασιν ταύτης ἠμεληκότα, ὡς ἰδιοτρόπως, βαθμοῖς τε ἱεροῖς τὸν κλῆρον πάντα σχεδὸν πάντα τετιμηκότος καὶ αὖθις, καὶ κοινῇ, καὶ ἰδίᾳ πᾶσι πρὸς τὰς ἐπερχομένας ἀνάγκας καὶ βοηθοῦντος καὶ συνεργοῦντος ἀόκνως, καὶ τὸ ἀεὶ εἶναι πᾶσιν ἔργοις αὐτοῦ κατὰ τὸν θεῖον νόμον δεικνύοντος, αἰωνία ἡ μνήμη. Νίφωνος τοῦ πανιερωτάτου ἡμῶν δεσπότου, τοῦ θειοτάτου, τοῦ μητροπολίτου Θεσσαλονίκης, ὑπερτίμου καὶ ἐξάρχου πάσης Θετταλίας πολλὰ ἔτη. *Isidori beatæ recordationis sanctissimi Archiepiscopi Thessalonicensis, qui instar splendidi syderis gregem suum hunc illustrauit suis quotidianis doctrinis & admonitionibus, & æque atque bonus & primus Pastor Christus modis omnibus ouilis curam gessit & longas peregrinationes sustinuit, & quidquid diuinum & saluti conducibile videbatur, & sermonibus edocuit, & operibus demonstrauit, & verè iis, qui ante eum & virtute, & doctrina conspicui fuere, rebus omnibus exæquatus est; perpetua memoria. Gabrielis beata memoria sanctissimi Archiepiscopi Thessalonicensis, qui ab in-*

fantia ipsa Deo addictus fuit, & in Monastico vitæ instituto primum locum occupauit, indeque veluti virtutis præmium curationem huius Vrbis consecutus, multis operibus, & ad Deum precibus eam conseruauit, & præ aliis, quibus spiritualibus donis enituit, mansuetudine & charitate condecoratus est, & paternum affectum semper erga spiritales filios commonstrauit; perpetua memoria. Symeonis beatæ recordationis, &c. Gregorij beatæ recordationis Archiepiscopi Thessalonicensis, qui & ante Pontificatum inter primos eiusdem atque ille ordinis numeratus, prius sibi concreditum ouile rectè pauit & conseruauit, post verò huius Vrbis excidium, in sacrum illius thronum euocatus, nihil quod ad illum stabiliendum faceret, modo quo poterat, prætermisit, gradibusque sacris Clerum hunc ferè vniuersum decorauit, rursumque publicè & priuatim in necessitatibus erumpentibus auxilia, opemque ferebat diligenter, omnibus condonandum suis actionibus, vt diuina lex præcipit edocebat; sempiterna memoria. Niphonis sanctissimi nostri Domini Metaphrastæ Thessalonicensis, Hypertimi atque Exarchi vniuersæ Thessaliæ; multi anni. Quæ de Niphone hîc dicuntur erant postrema in illo Codice, & alia manu exarata, vt hinc colligatur eo ipso tempore Niphonis scripta fuisse, & præcipuè cum multos annos precatur, non æternã memoriam, quod pro mortuis acclamatur cõmemorat. In elogio Gabrielis in margine adnotatũ erat Συμεὼν, *Symeon*, vel *Symeonis*: & si non fallit conjectura Symeon iste, de quo verba facimus, illius auctor fuit, quemadmodum Symeonis elogium Eugenicus dictitauit. Vixit itaque Symeon ante captam ab Amurathe Thessalonicam, & ante excidium illius Vrbis sex menses fato functus est: illi post captam successit Gregorius. Capta autem est Thessalonica ab Amurathe anno ab orbe condito 6938. Christi 1430. Ioannes Anagnosta oculatus rerum testis Narratione de Postremo excidio Thessalonicensi. Ἐννάτην ἦγε καὶ εἰκοστὴν ὁ Μάρτιος τότε· ἔτος δὲ τριακοστὸν ὄγδοον πρὸς τοῖς ἑξακισχιλιοστῷ ἐννακοσιοστῷ ἐνειστήκει. *Diem aperiebat mensis Martius nonum & vigesimum Anni sex millesimi nongentesimi trigesimi octaui.* Hinc videas, quantum fallatur Historiæ Politicæ Auctor apud Martinum Crusium, & cum eo Leuncluuius, Iacobus Pontanus Notis in Protouestiarium & alij, qui Thessalonicæ oppugnationem ad annum Christi 1431. referunt. Alij maiori Anachronismo ad 32. primum Amurathis aduẽtum cum Vrbem oppressit, cum secundo; post enim annos duos in eandem rediit, & quidquid post expugnatam Vrbem beneficus Christianis concessit, hoc secundo malignè admodum peruertit. & pessimum rerum statum commutauit. Fuit Symeon animo virili, præsentique, qui nec præmiis oblatis ab Amurathe Thessalonicẽsibus, nec minis in eã sententiã duci potuit, vt Græci ejectis Latinis in deditionem Amurathis concederent, ideóque à maleuolis acrius accusatus. Rem pluribus prosequitur idem Anagnosta, cuius cum rarus sit, nec omnibus obuius, verba licet prolixiora hîc apponam. Οὕτως οὖν ἡμῖν ἐχόντων, ὅσα τε ἄλλα

μυρία

μυρία τὰ χρηστὰ φέρουσι, καὶ τὴν σωτηρίαν ἀπαγορεύουσι, καθὼς ἐξαίφνης ἐπῆλθεν ἕτερον. Τὸ δ' ἦν ἡ τοῦ κλήρου ποιμένος, καὶ κατὰ τὸν πρῶτον ποιμένα τὴν ψυχὴν ἐφ' ἑκάστης ἀφειδῶς ὑπὲρ τοῦ ποιμνίου τιθέντος, κατὰ θεῖον βούλημα τελευτή· ἐν καλῷ μὲν ἐκείνῳ γεγενημένη, βλάβος δ' ἡμῖν ἐπενεγκοῦσα πολύ, τῶν ἐκείνου λιτῶν πρὸς Θεὸν στερηθεῖσιν, αἷς ἐσωζόμεθα. Ὅτι δὲ καὶ θείαν αὕτη βούλησιν ἦν, ἄκουε τοῦ φανέντος τῷ μακαρίῳ μέλλοντι κατ' ὄναρ ἐκείνῳ. Ἔδοξε πρὸ τοῦ τὴν πόλιν τῷ πολέμῳ ληφθῆναι, οἶκον τινὰ λαμπρὸν εἰσιέναι καὶ παμμεγέθη, περισκοπεῖν τε αὐτὸν κατὰ μέρος, καὶ θαυμάζειν αὐτοῦ τό, τε κάλλος καὶ μέγεθος. Ἐν τούτῳ δ' ὄντι φωνὴν ἔξωθεν ἐνηχηθῆναι, λέγουσαν, Ὁ μὲν οἶκος οὗτος, οὐ τὰ καθ' ἕκαστον, ὦ δέσποτα, ὡς λίαν λαμπρὰ καὶ ὡραῖα θαυμάζεις περιαθρῶν, πίπτει τὸ τάχος· καὶ ἵνα μὴ συγκλυσθῇς ποσῶς, ἔξιθι τούτου ταχέως. Οὕτως εἶχεν ἡ ὄψις· καὶ εἰς ἔργον ἧκεν οὐκ εἰς μακράν· ἐκεῖνος μὲν γάρ, ἵνα ἀναφανῇ δίκαιος, καὶ τῶν πολλῶν τῆς ἀρετῆς ἐκείνου καμάτων λάβῃ τὰς ἀντιδόσεις, εἰκότως οὕτω, καὶ πρὸ τῆς κοινῆς συμφορᾶς, πρὸς ὃν ἐπόθει Κύριον ἐξεδήμησεν. Οὐ γὰρ δίκαιον τοῦτο παρὰ Θεοῦ κέκριτο, τοιοῦτον ἵνα κακῶν πεῖραν σχῇ, καὶ κοινωνήσῃ τῶν ἴσων ἡμῖν· ἀνόμοιος γὰρ ἦν τοῖς ἄλλοις ὁ βίος ἐκείνου, καὶ ἐξηλλαγμέναι αἱ τρίβοι, τὸ Σολομῶντος εἰπεῖν· ἡμεῖς δὲ κακίας γέμοντες ὅλως καὶ ὀπίσω τῶν ἐνθυμημάτων τῆς καρδίας ἡμῶν τῆς πονηρᾶς, Τοῦτο δὴ τὸ τοῦ Ἱερεμίου, πορευόμενοι· καὶ κατὰ τὸν πάλαι γογγυστὴν τυγχάνοντες Ἰσραήλ, κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐπιθυμίαν ἀπαιτεῖν ὅπως οὐκ ἔχομεν τῶν πραγμάτων, δικαίως οὕτω πεπράγαμεν δυστυχέστατα, καὶ τούτου παιδείας ἐστερήμεθα, μόνου περιλειφθέντος ἐν τοιούτοις καιροῖς καὶ τοσούτοις ἀνιαροῖς παραμυθίου. Πάντες γὰρ ὥσπερ τινὰ δύναμιν ζωτικὴν ἐν ἡμῖν ἐνομίζομεν τοῦτον, καὶ τὴν τελευτὴν ἐκείνου μηδὲν ἄλλο νομίζειν εἴχομεν, ἢ τῆς ἐφ' ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ δικαιοτάτης παιδείας δὴ προοίμιον. Τοῦτο τῶν καταπιστεῦσαι ᾑρημένων ἐκείνου στερεώτατος ἔλεγχος, καὶ τοὺς ἀδικίαν κατ' ἐκείνου λαλοῦντας, ὅτι μὴ προδοσίαν ἐσκέψατο, μηδὲ τῶν σοφίᾳ δοκούντων συνιέντας βαθύτερον ἐνδίκως ἐπιστομίζει· οἶμαι γὰρ ἐγὼ δεῖξαι βουληθεὶς ὁ Θεός, οἷος μὲν ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος ἀνήρ, καὶ τίνων ἄξιος ἦν, οἷοι δ' ἡμεῖς, καὶ τίνας εἰσπραχθῆναι δίκας δίκαιοι ἦμεν, διὰ τοῦτο τὰ καθ' ἑκάτερον μέρος, οὕτως ᾠκονόμησε συμπεσεῖν. Τοῦτ' οὖν τοῦ δεινοῦ τῆς τελευτῆς ἐκείνου φημὶ προστεθειμένου τοῖς ἄλλοις, καὶ πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει ἀνδρῶν, γυναικῶν, παίδων, Λατίνων τε καὶ αὐτῶν Ἰουδαίων γενναίως πρὸς ἀλλήλους διομιλούντων, καὶ τὰ μὲν ἄλλ' ὅσα τούτους ἐπίεζε δηλονότι τῇ λήθῃ παραπεμπόντων, τὴν τοῦ ποιμένος δὲ στέρησιν ἐπὶ νοῦν λαμβανόντων, καὶ συνεχῶς προφερόντων, τῆς τοῦ Θεοῦ τε παιδείας, ὡς προεῖπον, καὶ τῆς γεγενημένης ἁλώσεως, καὶ λεγόντων σημεῖον τοῦτο, καὶ πιστευόντων. Et infrà. Ἀλλ' ἐνταῦθα μικρὸν ἐρήσομαι τοὺς κατηγοροῦντας τοῦ δεῖνος, καὶ τοῦ δεῖνος. Ποῦ ποθ' ὑμεῖς ἦτε, ὅθ' ὁ Μυράτης τὰ τοιαῦτα ὑπέσχετο; οὐκ ἐν τῇ πόλει καὶ αὐτήκοοι τῶν κηρυττομένων; πῶς οὖν οὐκ ἐχρήσασθε τῷ λογισμῷ; πῶς δὲ διανοεῖσθε οὐκ εἰς πέρας ἠγάγετε; πῶς δὲ τῶν ἄλλων κατηγορεῖτε μὴ παρασχόντων, ὑμεῖς οὐκ ἐπράξατε, καιροῦ καλοῦντος, καὶ τῶν ἀπειργόντων οὐκ ὄντων; τότε γὰρ ποιμὴν οὐκ ἦν· μόνας γὰρ εἶχεν ἐκ γενόμενος ἐξ ἀνθρώπων· οὐδὲ ἀρχαί, οὐδ' ὅσ' ἔτι ἀπαριθμεῖτε. τί λοιπὸν τὸ κωλῦσαν ἡμᾶς ἦν, ἢ τίνος ἔργον, ὅσα συμβέβηκεν οὐδενὸς πᾶς τις ἂν εἴποι λογιζόμενος εὐσεβῶς, ἢ τῆς ἡμῶν ἁμαρτίας ἑκάστου τὸν ἀόργητον εἰς ὀργὴν καθ' ἡμῶν κινησάσης, παιδείαν ἡμῖν ἐπενεγκεῖν, πλείονα ἀξιόχρεων, ἵνα γοῦν ἑαυτῶν γενόμενοι καὶ τοῦ λοιποῦ σωφρονισθῶμεν. εἰ δέ τις τῶν πρὶν ἀπομνημονεύων χρόνων, καὶ πάλιν ἡμῖν ἀντιλέγῃ, καὶ τῷ ποιμένι τὴν αἰτίαν ἐπάγῃ.

τοῖς προδιδόσθαι ἐθέλουσι μὴ τὰ ἴσα φρονήσαντι, καὶ βουλευσαμένῳ, μεμηνότος οἶμαι, κέκτηται λογισμούς. Πρῶτον μὲν γὰρ οὐ τοῦ σχήματος τῆς Ἀρχιερέως στρατηγικῶν πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι, καὶ τὸν μὲν τυραννικῶς ἐξωθεῖν τῆς ἀρχῆς, τὸν δὲ ἀντεισάγειν, καὶ πραγμάτων, καὶ φόνου, καὶ ζημιῶν, τούτων δὴ τῶν ἐν ταῖς ἐναλλαγαῖς τῶν ἀρχῶν συμβαινόντων, αἴτιον δείκνυσθαι. Οὐ γὰρ ἐπὶ θρόνον αὐτὸν καθίζουσι τυραννικόν, ἀλλ' ἐπὶ θρόνον ἱερατικόν, καὶ δεσπότου πραείας, καὶ εἰρήνην διδάξαντος, καὶ δεῖ τοῦτον ἐκ παντὸς τρόπου μιμεῖσθαι, καὶ λόγοις ἐν * καὶ πράγμασιν. Ἔπειτα τί ἐστιν ὅπερ εἴργασται ὅτι τοῖς τοῦ Θεοῦ νόμοις ἐμμένειν παρῄνει, καὶ τὴν εὐσέβειαν συνεβούλευε μὴ προΐεσθαι; ὅτι μὴ κατεξανίστασθαι τῶν ἀρχόντων, ἀλλὰ τούτοις, ὡς ἐκ Θεοῦ προβληθέντας, ἐδίδασκε στέργειν; καὶ τί γε ἄλλο προσῆκεν ἐκείνῳ ψυχὰς ἀνθρώπων πρὸς Θεοῦ πιστευθέντι; ὅμως ἐκεῖνος καὶ οὕτως ἔχων ἐφ' ἑκάστου σχεδὸν ἔτους ἠξίου τὴν πόλιν ἀπολιπεῖν, καὶ πρὸς τὴν ἐγκεκαμμένην γίνεσθαι· ἴσως ἂν ἡμεῖς ὑπὲρ ἑαυτῶν ἐφροντίσαμεν· ἀλλ' οὐδ' οὕτως ἦν ἔχεσθαι. Οὕτω γνώμης τινὲς τετυχήκασι πρὸς πᾶν ὅτι οὖν τὸ πρέπον κεκτημένης, καὶ συμμεταβαλλομένης τοῖς καιροῖς καὶ τοῖς πράγμασιν. *Cum itaque res nostra ita se haberent, & singula momenta innumeras propè noxas inferrent, déque salute desperaremus, malum aliud repente irrupit, & validiorem adamante animum disijciens, boni scilicet pastoris, & aquè, ac primus Pastor quotidiè profusè animam ponentis, diuino consilio obitus, illi quidem fortunatè succedens, nobis verò damna eaque ingentia importans, qui illius ad Deum precibus, quibus saluti nostræ prouidebatur, priuamur. Et diuino consilio illum contigisse conycies ex illis, quæ illi adhuc superstiti inter somniandum euenerant. Visus est sibi, antequam vrbs bello concideret, domum præclaram & maximam ingresso, singulas illius partes inspicere, & decora, & magnitudinem magnopere demirari. His intentum vocem deforis aduenientem inaudisse; Domus hæc, cuius partes singulas illustres, atque venustas considerans admiraris, actutum concidet, & ne te sua ruina opprimat, quam cito foras eripe te. Visum hoc effectu non multo post comprobatum est. Ille etenim, vt iustus appareret, & virtutis suæ multorum laborum præmia referret, sic, vti par erat & ante commune infortunium ad Deum, quem tantopere concupiuerat, migrauit. Neque enim iustum apud Deum reputabatur, similium malorum eum participem fieri. Vita siquidem illius non erat aliis similis & semitæ diuersæ, vt cum Salomone loquar. Nos verò improbitate planè repleti, in cogitationibus cordis nostri pessimi ambulantes, vt Ieremias inquit, & perinde atque antiquus Israël, murmurantes, vt nobis allubescit, rebus non succedentibus iure meritò mala, & solida calamitate mactamur, & tali viro orbamur, qui solus afflictissimis hisce temporibus, & in tantis rerum discriminibus solatium remanserat. Omnes siquidem eum, vti vitalem in nobis facultatem reputabamus, illius mortem tantummodò ducebamus aduersus nos iustissimæ Numinis punitionis exordium. Hoc eos redarguit apertissimè, qui indigna dicta in eum ingerunt & infamia onerant, quod proditionem non suaserit, & quod eos propriis consiliis altius quidpiam meditantes in se, represserit. Opinor equidem ego, cum vellet Deus, vt omnibus inno-*

tesceret, quis vir ille sacer esset, & quorum dignus, qui vero nos, & quibus pœnis obnoxij, quibus miseriis iustè excruciandi, id propter res vtriusque, in rem vtrique disposuisse. Itaque tam diro malo, obitu nempe illius adnexo, & omnibus in ciuitate viris, mulieribus, pueris, Latinis, Iudæis quoque ipsis miserandum in modum sermones conferentibus, & reliqua omnia, quæ eos tum affligebant, è memoria deponentibus, Pastoris tantum priuationem in mentem reuocantibus, & sæpe sæpius proferentibus, asserentibusque, vt iam innui, & non temere credentibus, indicium illud esse & diuinæ punitionis & subsecuti excidij, &c. Et, *Sed cum huc peruenerim, paucis compellabo huius, alteriusve insimulatores. Vbinam eratis vos, cum hæc Murates offerret? Nonne in Vrbe, & vestris ea auribus vsurpastis? Qua igitur ratione cogitatis vsi non estis? Quare de quibus alios incusatis, quod non fecerint, vos ipsi occasione premente, & nullo impediente non perfecistis? Tum enim nullus Pastor erat. Namque ante sex menses inter viuos esse desierat: neque dira erant, nec alia, quæ vos recensetis, & per digitos exactè numeratis. Quid igitur vobis impedimento fuit? aut cuius opus euentus? Nullius, quilibet respondebit, piè rem computans, quam nostræ improbitatis, quæ ab iracundia liberum Deum in iracundiam mouit, & ad nostri punitionem, qui incorrectè labimur, excitauit, vt ad nosmetipsos redeuntes in posterum sapiamus. Quod siquis anteacta tempora commemorans iterum nobis opponat, & Pastori causam appingat, qui dedere se volentibus, etiam sententia dicta contradixit, insanientis cogitationes suscipit. Primum enim non addecet Pontificem rerum militarium iura, & hunc quidem tyrannorum more principatu pellere, illum contra in possessionem immittere, & mutationum, & cædium, necnon damnorum, quæ dum rerum status immutatur, eueniunt, auctorem esse. Neque enim ipse in tyrannicum, sed in Sacerdotale & mitis Domini, & qui pacem deprædicauit, cuius vestigiis insistere modis omnibus, & dicta factaque sequi debeo, solium promouetur. Deinceps quid ille molitus est? An quod in legibus diuinis perdurare adhortabatur? Non à principibus desciscendum, quos veluti à Deo promotos exosculandum esse docebat? Et tamen in aliud incumbendum erat, cui mortalium animæ per Deum erant concreditæ. Nihilominus ille hoc modo dispositus ferè singulis annis ab Vrbe recedere volebat, & in patriam reuerti, forte vt nos nostra accuraremus. Sed neque hac ratione passi estis. Ita mente nonnulli præditi sunt, quæ cum quolibet mutationem subiente sese immutat, & variat.* His Symeonis certissima tempora teneo. Capta est Thessalonica Anno Domini 1430. Martij die nona & vigesima, Symeon è viuis excesserat ante sex menses, ergo præterito Septembri, qui primus anni Græcorum supputatione numeratur. Ergo sub Ioanne Manuelis filio, Manuele ipso, necnon Ioanne Cantacuzeno vitam egit. Quod etiam videtur subodoratus Ioannes Morinus Annot. in Antiquos Pœnitentiales Libros. Quando scripserit Symeon, mihi est ignotum. Sexentis annis maiorem esse iudicat Pos-

finius; ſed multò iuniorem exiſtimo. Scripſit quidem ſtante adhuc & non nihil florente Græcorum Imperio: poſt Balſamonem & Francos Græciâ exactos ſcripſiſſe, vix dubito. Sæpe datâ occaſione in Latinos inuehitur. Et hæc de Symeonis ætate ſatis.

Adhuc ipſius ſuperant. 1. *De diuino Templo & de ijs quæ in ipſo continentur, ac de Sacerdotibus, Diaconis, Pontificibus, deque Veſtibus quibus vnuſquiſque eorum vtitur: tum de diuina Myſtagogia, hoc eſt de introductione ad ſacra Eccleſiæ Myſteria, ſeu Sacramenta, & de diuinis Officiis, & Ceremoniis Libri duo.* In Bibliotheca Antonij Auguſtini Cod. 98 Bauarica Cod. 112. & 113. Quidquid ſit de Expoſitione nominis Myſtagogiæ: neque enim illa eſt introductio ad ſacra Eccleſiæ Myſteria, ſeu Sacramenta. Videtur qui Indicem confecit duos Symeonis tractatus in vnum confudiſſe, eum, qui de Templo & ſacra Myſtagogia, hoc eſt de Miſſa tractat, & Dialogum de Sacramentis. Hinc illi de vna, eademque re facti ſunt libri duo. Iacobus Pontanus Symeonis huiuſce: *De diuino Templo, de eius Miniſtris, de ſacris eorum Veſtibus, de Sacroſancta Myſtagogia, ſiue Miſſa ad pios quoſdam Cretenſes* Latinitate donatum Commentariolum Latinè tantum edidit cum aliis Ingolſtadij ex Typographia Adami Sartorij 1603. in 4. Titulus Græcè ita concipitur. Ἑρμηνεία περί τε τοῦ θείου Ναοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ, Ἱερέων τε πέρι καὶ Διακόνων, καὶ Ἀρχιερέων τε καὶ ὧν ἕκαστος τούτων στολῶν ἱερῶν περιβάλλεται. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς θείας Μυσταγωγίας λόγον ἑκάστῳ διδοῦσα τῶν ἐν αὐτῇ τελουμένων θείως, καὶ τοῖς ἐν Κρήτῃ εὐσεβέσι ζητήσασι ἀποσταλεῖσα. Græcum textum exhibuit nobis doctiſſimus Iacobus Goar in ſuo Euchologio pag. 312. quem etiam audiamus præfantem. *Cuncta hæc breuiter, concinnè & eruditè complectitur Symeonis Theſſalonicæ Antiſtitis, Viri, ſi Romanæ Eccleſiæ fuiſſet coniunctus, antiquis Patribus annumerandi, de Templo & Sacrificio Miſſæ enarratio. Hanc tibi, Lector erudite, ſeparatim hac de cauſa offerimus, quia diuerſam à Germano, Cabaſila, Maximo & aliis Myſtagogis, Liturgiam interpretandi rationem init: & vltima, quæ poſtremis Liturgiæ partibus aliis contemplantur Myſteria, ipſe in proœmialibus edocet conſideranda. Vt autem iudicio vbique excellit: ita nihil à ſubiecto profert alienum, aut ab antiquorum traditione deflexum.* Et, *Defuit tamen hucuſque Græcus textus, idcircò fortaſſe ſuppreſſus, quia nimio Interpretis Zelo vbi certè nullum erat obuium periculum, reſciſſus fuerat, & mutilatus: eundem partibus amputatis reſtitutum, quibuſdam in locis verius percipiendum accipis, quia fidelius pro maiori rerum Græcarum experientia, tranſlatum legis: necnon quia paucis, modicoque temporis ſpatio, totam Liturgiæ ſeriem periodis hic reperiendis ad ſingulas partes, Diſſertationemque de Templo relatis enucleatam habes apertam & notam.* 2. Alter eiuſdem tractatus eſt: Ἐκκλησιαστικὸς Διάλογος κατὰ πασῶν τῶν αἱρέσεων, καὶ περὶ τῆς μόνης πίστεως τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τῶν ἱερῶν τελετῶν τε καὶ μυστηρίων πάντων τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲν αὐτοῦ ἴδιον κεκτημένος, ἀλλ' ἐκ τῶν ἁγίων πα-

φῶν, καὶ τῶν πατέρων ἐρανισθεὶς αὐτῷ καὶ συντεθεὶς κατὰ δύναμιν, ἀπὸ γίας διδοὺς ἑκάστῳ τῶν κατὰ καιρὸν ἠρωτηκότων. *Dialogus Ecclesiasticus aduersus omnes Hæreses, & de sola Domini nostri & Dei et Saluatoris Iesu Christi Fide, sacris Sacrificiis & Mysteriis omnibus Ecclesiæ, nihil proprium habens, sed ex sacris Scripturis & Patribus collectus & compositus, vt vires ferebant, respondens vnicuique qui aliquando aliquid interrogauerant.* P. Ἐν Χριστῷ τῷ μονογενεῖ Υἱῷ τῷ Θεοῦ καὶ Πατρὶ, καὶ Θεῷ ἡμῶν τῇ ζώσῃ σοφίᾳ. τῷ χορηγοῦντι λόγῳ. Et hoc secundum opus diuersum à primo ac distinctum esse non malè multo ante animaduerterant alij: nam in primo nihil aduersus hæreses disputatur; nec Dialogi specie conscriptus est, nisi Dialogum vocare velimus, quidquid aliorum rogatu conscribitur. Dialogus, si quædam demas, pius est & doctus, dignus, qui aliquando lucem videat, sed manuductus à Catholico. Habetur in Vaticana, Vallicellana & alibi. Meminit quoque illius in Catalogo librorum Constantinopolit. Patriarchæ. Laudat hunc librum de Ecclesiæ Mysteriis Turrianus tùm alibi, tùm in Scholiis cap. 7. & 8. Constit. Apost. Clementis, & ex eo multa recitat & exscribit. Videndus quoque est Posseuinus lib. 6. Biblioth. Selectæ cap. 10. De hoc Symeonis opere doctissimus Ioannes Morinus in Antiquis Pœnitentialibus pag. 125. *Scripsit Symeon Thessalonicensis Archiepiscopus volumen egregium de septem Ecclesiæ Sacramentis, cuius exemplar integrum Romæ in Bibliothecâ Vaticanâ conseruatur. Hinc exscribi curauimus libellum de Sacramento Pœnitentiæ quem nunc Latinitate donatum edimus. Cum Romæ essemus, multa sparsim notatu digna ex hoc libello excerpseramus: sed postea vtilius fore iudicauimus, si integer ederetur. Ideo postmodum operam dedimus vt integer nobis exscriberetur. Aliud istius voluminis de Fide & septem Ecclesiæ Sacramentis exemplar exstat Viennæ in Bibliothecâ Cæsareâ, vt auctor est Gesnerus in Epitome Bibliothecæ suæ, & Antonius Posseuinus in Apparatu sacro. Refert præterea Posseuinus Federicum Metium virum pium & eruditum libros illos Latinitate donasse, & illorum editionem se expectare: sed euentu caruit pollicitatio. Addit Gilbertum Genebrardum translationem eiusdem libri promittere; sed existimarem Posseuinũ librum de Sacramentis cum libellis de Templo & de diuinâ Mystagogiâ commutare. Liber enim Symeonis de Sacramentis hic ignoratur. Verùm in Bibliothecâ Regiâ extant Græcè alij duo libelli, è quibus olim multa excerpsimus, & huic operi inseruimus. Hi duo Symeonis libelli Latinè redditi, à Iacobo Pontano S. I. Theologo leguntur tom. 12. Bibliothecæ Patrum editionis Coloniensis. Volumen istud Symeonis de Sacramentis legit & citat Hieremias Patriarcha Constantinopolitanus in secundo responso ad Lutheranos Tubigenses c. 4. ex eo quoque nonnulla refert Turrianus Annot. in Constitutiones Apostolicas; & multis locis Petrus Arcudius Corcyreus Concordiæ Ecclesiæ Orientalis cum Occidental.* 3. Ἀπόκρισις πρὸς τὰς ἐρωτήσεις τοῦ ἱερωτάτου Μητροπολίτου Πενταπόλεως κῦρ Γαβριήλ. *Responsiones ad Interrogata sanctissimi Metropolitæ*

Pentapolitani Gabrielis. P. Ἔδει μὲν τὰς τοιαύτας τῶν ἐρωτήσεων ὁ φιλοτίμως, καὶ καθ᾽ ἡμᾶς. Responsiones sunt Numero LXXXV. Legebantur in Palatina & nunc in Vaticana. Continent multa Theologica, Moralia & Ecclesiastica; & essent maximè vtiles, si ederentur. 4. Eiusdem, Περὶ ἱερωσύνης πρός τινα τῶν εὐλαβῶν Μοναχῶν ἱερᾶς Διακονίας ἠξιωμένον, ἔτι καὶ τοῦ ἀρχιερέως εἰς τὸν τῶν Πρεσβυτέρου τελοῦντος τότε βαθμόν. *De Sacerdotio ad quendam pium Monachum sacro Ministerio insignitum, adhuc Præsule in Presbyteri ordine existente.* P. Ἐν Χριστῷ μοι ἀγαπητὲ καὶ γνησιώτατε ἀδελφὲ τὴν ὀφειλὴν τῆς ἀγάπης. 5. Τοῦ αὐτοῦ Ἑρμηνεία συνοπτικὴ κατὰ δύναμιν εἰς τὸ τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν Χριστιανῶν θεῖον καὶ ἱερὸν Σύμβολον. *Expositio Compendiosa, vti potuit, in Orthodoxæ & inculpatæ nostræ Fidei Christianorum sacrosanctum Symbolum.* P. Περὶ τοῦ ἱερωτάτου Συμβόλου τῆς ἀληθοῦς καὶ μόνης τῆς Χριστιανῶν ἡμῶν πίστεως. 6. Τοῦ αὐτοῦ Ἔκθεσις ἀναγκαιοτάτη περὶ τῶν τοῦ ἱεροῦ Συμβόλου ῥήσεων, ὅθεν συνήχθησαν, καὶ κατὰ τίνων αὗται συγκείμεναι εἰσί. *Expositio perquam necessaria sententiarum sacri Symboli, vnde collectæ sunt, & aduersus quos dictatæ.* P. Καλὸν ἐκθέσθαι, καὶ ὅθεν τὸ ἱερώτατον παρὰ τῶν θείων Πατέρων συνετέθη Σύμβολον. 7. Περιεκτικὰ ὡς δυνατὸν τῆς μόνης τῶν Χριστιανῶν ἡμῶν πίστεως κεφάλαια δώδεκα, ἃ καί τινες ἄρθρα καλοῦσι τῆς πίστεως, σαφέστερον συντεθέντα παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεὼν, καὶ ὅτι ταῦτα περιέχει τὸ θεῖον Σύμβολον, καὶ περὶ τῶν περιεκτικῶν ἀρετῶν. *Continentia, vt fieri potuit, solam Christianorum Fidem Capita duodecim, quæ nonnulli Articulos Fidei nuncupant, clarius elucidata ab Archiepiscopo Thessalonicensi Symeone; eaque comprehendere sacrum Symbolum, & de comprehensiuis virtutibus.* P. Ἡ ἀληθὴς καὶ μόνη τῶν Χριστιανῶν ἡμῶν πίστις ὑπὲρ νοῦ ἐστι καὶ λόγου. 8. Τοῦ αὐτοῦ περὶ ὧν καινοτομοῦσι Λατῖνοι. *De iis circa quæ Latini innouant.* P. Πρῶτον μὲν τὸ περὶ τὴν πίστιν ἀποτολμῶσι, καὶ προσθήκην θεῖναι τῷ ἱερωτάτῳ Συμβόλῳ. 9. Eiusdem plura referuntur ad Leges & Canones pertinentia à Manuele Malaxo in Nomocanone. 10. Canones etiàm & Hymnos in Sanctos composuisse ex Eugenio colligo: Καὶ ᾠδαῖς ἱεραῖς τοὺς τῶν Ἁγίων χοροὺς, καὶ οἴκοθεν κατεστέψατο, ὧν τὸν βίον ἐζήλωσε, καὶ διήνυσε. *Et sacris Cantibus Sanctorum Choros, & ex propriis exornauit, quorum vitam æmulatus confecit.* Horum tamen ipse nihil vidi.

Quis fuerit Symeon Chrysographus, etiam si vellem, non possum dicere, eius tamen legi, Σχόλιον ἀπὸ φωνῆς Συμεὼν Μοναχοῦ τοῦ Χρυσογράφου εἰς τὰ προκείμενα δύο κανόνια περὶ Σεισμῶν. *Scholium ex ore Symeonis Monachi Chrysographi in prepositas duas tabulas de Terramotibus.* P. Τὸν ἀστέρα τὸν κύκλον τῆς παραγινομένης Συνόδου.

Symeon Cabasilas Hierodiaconus ex Acarnania Anno 1575. viuebat. Is Patauij, posteà Constantinopoli pueros rudimenta Linguæ Græcæ docuit, summa mendicitate horridus, è qua vt emergeret, Germaniam, aliaque remotiora loca penetrauit, remque suam hominibus, etiam à Græcæ Ecclesiæ ritibus alienissimis, si tamen vera sunt quæ de eo narrat Auctor Turco-Græciæ, & Stephanus Gerlachius

mancipauit. Sed siue ipso renuente, quod non ipsi, quantum ille sperabat, dedissent: siue Germanis nolentibus, quod illius operam non ita sibi proficuam suspicarentur, Constantinopolim pedem retulit, ibique in Græca lingua, quam tantum callebat, pueris erudiendis incumbens sibi consuluit, atque copiis, sed iis modicis auctior, mira addicendæ Astrologiæ cupiditate arsit, atque illius discendæ methodum à Crusio petiit. In eo genere literaturæ, quod ipse exercuit, scriptitauit. 1. Leguntur eius ea lingua *Epistolæ*. In Turco-Græcia pag. 103. inter Annotationes eiusdem Crusij binæ, altera ad Stephanum Gerlachium, altera ad Martinum Crusium. 2. Item aliæ binæ ad eundem Crusium lib. 7. num. 18. ex quarum altera illud obiter notes velim, Lector, recentissimorum Atheniensium Lingua, prisco æuo adeò celebrem, ita à perenni, contestatáque pulchritudine degenerasse in teterrimam, ac detestandam turpitudinem, vt reliquis Græciæ ciuitatibus pro derid.culo sit. Sanè verum est, quod prouerbio circumfertur, acetum acerrimum, nonnisi ex absolutissimo vino fieri. Et ne quis Atheniensium frustra hæc à me dici, & aduersus vniuersæ Græciæ Palladem parum firmiter mendacē esse dictitet, en ipsius Symeonis verba. Περὶ δὲ τῶν διαλέκτων τί ἂν καὶ εἴποιμι, πολλῶν οὐσῶν καὶ διαφόρων ὑπὲρ τὰς ἑβδομήκοντα. Τούτων δ' ἁπασῶν ἡ τῶν Ἀθηναίων χείριστη. βουλόμενοι γὰρ εἰπεῖν ἰδοὺ πίστις, ὑπήνη, καὶ Ἑλλήνων δικαιοσύνη, λέγουσιν ἀντὶ τούτων, ἐπᾶ πίσι, ἐπᾶ σο·ῆ, ἐπᾶ Ρωμέϊκη κρίσι· καὶ ἀντὶ τοῦ σὺ, σοῦ· καὶ πορεύου, σοῦζε· καὶ λύτραν, λοῦτραν· ὥς οἱ τὴν Ἑλλάδα οἰκοῦντες καλῶς τὰ πολλὰ φθεγγόμενοι, βαρβάρους τὸ παράπαν ἀποκαλοῦσι, τούτους βδελυττόμενοι· ὥστε πεπονθέναι τοῖς πάλαι κατὰ διάμετρον. *De Dialectis verò, quæ multa & variæ sunt, & fortasse amplius septuaginta, quid dicam? Earum tamen omnium deterrima hodie Atheni:nsium est: quando enim dicere volunt*, ἰδοὺ πίστις, ὑπήνη, καὶ Ἑλλήνων δικαιοσύνη, *id est, Ecce Fides, Mystax, & Græcorum iustitia; dicunt.* ἐπᾶ πίσι, ἐπᾶ σολῆ, ἐπᾶ Ρωμέϊκη κρίσι. *Item pro* σὺ, σοῦ. *& pro* πορεύου *proficiscere, vade*, σοῦζε. *& pro* λύτραν *libram*, λοῦτραν. *Quos cæteri Græciæ incolæ in plerisque ben. loquentes, omninò barbaros appellant, eosque abominantur. Itaque planè contra quam politissimorum veterum Atheniensium hodierna se Athenis lingua habet.* Theodosius etiam Zygomala Epistola de Constantinop. cladibus, de Atheniensibus sermonem habens. Ὑπὸ δὲ τῆς σοφίας, ἧς νῦν ἔχουσιν, ἢτ' ἀληθὲς εἰπεῖν τῆς ἀμαθείας, τὸ ζῶον, λαφίδι λέγουσι, γελοίως προφέροντες. *Pro sapientia, quam nunc habent, siue vt verius dicam, inscitia*, ζῶον *dici solitum*, λαφίδι *ridiculè satis pronunciant.* Et alibi. Ἡ πλέον δὲ βάρβαρος ὑπάρχει ἡ τῶν Ἀθηναίων, ἤ τις ἦν ὅτε ὑπῆρχεν ἀρίστη· ἦν τις εἴποι κατὰ διάμετρον τῇ πάλαι τῇ νῦν, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. ἀκούοντες γὰρ ἡμεῖς αὐτῶν, ἐννοοῦμεν, πῶς τι λέγουσιν, ἐν γάρ τισι παρηλλαγμένως λέγουσι, καὶ ὀνομάζουσι· καὶ πολλὴν γλῶτταν οὐ δυνάμεθα ἐνωτιζόμενοι αὐτῶν. *Plus verò barbariei, quam in reliquis, est nunc in Atheniensium lingua, cum tamen ea fuerit olim, quando illa vrbs florebat, præstantissima. Quam hodiernam eorum linguam, si quis dixerit illi antiquæ ex diametro opposi-*

tam esse, erroris haudquaquam coargui potuerit. Nam quando eos loquentes audimus cogitamus quidnam, & quomodo dicant (in quibusdam enim inusitate loquuntur, & peculiaria vocabula habent) cumque percepimus à risu abstinere non possumus. Et ne longior sim, vide etiam pag. 99. vbi exemplis id quoque probatur. Symeonis & harum Epistolarum meminit Zygomala Epistola de cladibus Constantinopolitanis. Περὶ Ἀθηνῶν ἰδίως ἔγραψά σοι, καὶ ὅσα ἐγίνωσκον, ἐδήλωσά σοι· ὅτι κύριος Συμεὼν, ὁ ἀνταγωνιστὴς κυρίου Στεφάνου, ὃς ἀσπασίως προσαγορεύει καὶ ἀμφοτέρους, καὶ ἐπιστολὰς ἡμῖν ἔπεμψεν· πλὴν καὶ νῦν λέγω περὶ αὐτῶν, ὅτι καὶ πάλιν ἐρωτᾷς. *De Vrbe Athenarum, alias equidem tibi scripsi, & quantum sciebam notum feci (sed D. Symeon Domini Stephani antagonista, qui vos ambo amanter salutat, & nunc etiam literas mittit) nihilominus tamen nunc quoque dicam de illa cum denuò rogas.* 3. Carmina etiam nonnulla Crusij in linguam Græcorum popularem vertit, edita lib. 6. Turco-Græciæ in fine. 4. Totum præterea fabularum Æsopi libellum, & aliquot Isocratis Orationes in eandem linguam ad verbum se aliquando interpretaturum promittit ipse Epistola ad Crusium. An promissa persoluerit, quærant, quibus similia thesauri sunt.

Legi Symeonis nescio cuius Epistolas complures, tum vernacula tum antiqua Græcorum lingua, discipulis, vt videntur dictatas, vt illis vertendis ad eloquentiam sibi viam struerent. Eæ, vt plurimum, ad diuersos, & varia loca, Chij scriptæ sunt circa annum Domini 1560. Supradicti Ludimagistri esse nec tempus negat, nec locus. Vt enim Patauij & Byzantij, sic & Chij ad instruendos pueros ludum forsan aperuit, easque exercitationis, vel sui, vel discipulorum gratia conscripsit. Negat stylus, & quædam cum acumine breuitas; item literatura magis, & si non omninò antiqui æui, lenociniis spirãs, quæ in his prioribus nulla video. Cuiuscumque tamen illæ sint, aliquantum illarum editione suam Turco-Græciam Crusius beasset.

Alterum ab his Symeonem existimo Hieromonachum illum quidem & Episcopatus Andri Ephemerium, cuius ex Andro Insula Epistola eadem Græcorum lingua ad Theodosium Zygomalam missa, ab eodem stylo puriori reddita legitur in Turco-Græciæ lib. 3. part. 1. num. 3. Hæc minimi momenti res à non nemine iudicabitur. At dummodo est, sine erroris nota omitti non potuit.

Et hæc quidem nunc de Symonibus in promptu habuimus, quibus, neque enim proposito aberrabimus, cum eodem conueniant, aliquid addendum videtur de Simonibus. Et vt Simonem Telchinem, qui improbitate, ac nequitia socij Niconis nomine obscurato memoriam tantummodo suam conseruauit, hincque natum adagium, οἶδα Σίμωνα, καὶ Σίμων ἐμέ. *Noui Simonem, & me Simon.* De quo Adagiorum Scriptores & Suidas voce Τελχῖνες, silentio prætercam, Primus sit Simon Sophista antiquus. Suidas, Σίμων Σοφιστὴς ἦν, *Simon*

era

erat Sophista, inter eos etiam locum habens, qui in rebus agendis præcellerent. Scholiastes Aristophanis: Σοφιστὴς δ' ὁ Σίμων ἦν καὶ τῶν ἐν πολιτείᾳ διαπρεψάντων τότε. *Erat verò Sophista Simon, vnusque ex illis, qui in Republica primas obtinebant.* Accusatur tamen ab Eupolide vti rapax, ærariique expilator. Idem Scholiastes: Μνημονεύει δ' αὐτοῦ καὶ Εὔπολις ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς διαβάλλων ἐγκλήμασιν, ἐκ Ἡρακλείας ἀργύριον ἀφείλετο. *Meminit illius Eupolis iisdem subigens criminationib. dicens, Ex Heraclea Vrbe suffuratus est argentum.* Et Aristophanes in Nebulis α. Τί γὰρ ἐὰν ἅρπαγα τῶν δημοσίων κατίδωσι Σίμωνα; τί δρῶσι; β. Ἀποφαίνουσαι τὴν φύσιν αὐτοῦ λύκοι ἐξαίφνης ἐγένοντο. *Quid tum verò, cùm rapacem, & rerum publicarum expilatorem viderint Simonem, quid agunt? Illius commonstrantes naturam, Lupi repente euaserunt.* Mali contagium adeò noxium, non in illos solum, qui cum eo commercium habebant, sed etiam in illius spectatores penetrabat, vt illius aspectu solo, noua quadam immutatione Lupinam rapacitatem induerent. Hinc alibi idem Poëta miratur, cur si fulmen perjuros iciat, non etiam Simonem istum & Theorum, & Cleonymum apprimè perjuros non percutiat: Ex Suida: Εἴπερ βάλλει τοὺς ἐπιόρκους ὁ κεραυνὸς, πῶς δῆτ' οὐχὶ Σίμων' ἐνέπρησεν, οὐδὲ Κλεώνυμον, οὐδὲ Θέωρον; καίτοι σφόδρ' εἰσὶν ἐπίορκοι. Hinc Adagium locum habuit. Σίμωνος ἁρπακτικώτερος. *Simone rapacior.*

Non impediuere artes sordidæ, quin Simon Atheniensis optimis studiis & Philosophiæ Socratiæ operam daret, & ex visu & colloquiis Socratis, memoria, quæ audiuerat, repetens, Dialogos concinnaret, & in publicum ederet; ab arte tamen, quam ipse exercebat, *Coriarÿ* cognomen, vt ab aliis secerneretur, obtinuit, & Dialogi *Coriarÿ* quoque nuncupati sunt, quæ omnia breuissimè Laërtius lib. 2. Σίμων Ἀθηναῖος σκυτοτόμος. Οὗτος ἐρχομένου Σωκράτους ἐπὶ τὸ ἐργαστήριον, καὶ διαλεγομένου τινὰ, ὧν ἐμνημόνευεν ὑποσημειώσεις ἐποιεῖτο. ὅθεν Σκυτικοὺς αὐτοῦ τοὺς Διαλόγους καλοῦσιν. *Simon Atheniensis Coriarius, quoties ad eius officinam perrexisset Socrates, atque dissereret, omnia quæ meminisse poterat, notabat, vnde & ipsius Dialogos Scyticos appellant, quod inter huiusmodi opifices sint habiti.* Qui & Dialogorum argumenta exequitur. Primus inter tot alios Socratis Discipulos sermones Socraticos in publicum protulit; & accersitus à Pericle, donisque vberioribus sollicitatus, Libertatem suam respondit, numquam se dediturum. Idem Laërtius: Οὗτος, φασί, πρῶτος διελέχθη τοὺς λόγους τοὺς Σωκρατικούς· ἐπαγγειλαμένου δὲ Περικλέους θρέψειν αὐτὸν, καὶ κελεύοντος μένειν πρὸς αὐτὸν, Οὐκ ἂν, ἔφη, τὴν παρρησίαν ἀποδοίμην. *Fertur hic primus omnium Socraticos sermones dissernisse. Cum autem Pericles polliceretur, si ad eum veniret, cuncta illi necessaria exhibiturum, Libertatem, inquit, vendere consilÿ non fuerit.* Tantique apud Socraticos habitus est, vt nomine illius præfixo, Dialogos publicarit, inter eos non contemnendus Phædon. Laërtius & Suidas in Phædone. Nos quoque inter Epistolas Socraticas Simonis huius, & Aristippi Epistolas amœbeas plenas salis, atque acuminis edi-

dimus. Simonis Epistolæ postremã partẽ inter suas sententias transtulit Ioannes Stobæus c. 17. de Continentia & Sobrietate; Ex quo locus à nobis corruptè editus Epistolæ Simonis inter Epistolas Socraticas, & in quo explicando multa diuinauimus, restituitur. Namque editus est Μέμνησο μέντοι ἀεί μου καὶ δίψης; cum scribi deberet, λιμοῦ καὶ δίψης: *Recordare famis & sitis*. Hæc enim multũ possunt apud sobrietatis studiosos.

Simon alius scripsit περὶ Ἱππικῆς, *de re Equestri*. Refert Xenophon initio sui libelli de re Equestri. Συνέγραψε μὲν οὖν καὶ Σίμων περὶ Ἱππικῆς, ὃς καὶ τὸν κατὰ τὸ Ἐλευσίνιον Ἀθήνησιν ἵππον χαλκοῦν ἀνέθηκε, καὶ ἐν τῷ βάθρῳ τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐξετύπωσεν. *Scripsit quidem & Simon librum de re Equestri, qui Athenis equum aheneum in Eleusinio dicatum posuit, & ab se præstita in basi cælauit*. Et inter Veterinariæ Artis Scriptores cap. 115. Περὶ ἵππου εἰδῶν πολλοῖς γέγραπται καλῶς, ἄριστα δὲ πάντων Σίμωνι καὶ Ξενοφῶντι Ἀθηναίοις ἀνδράσι. *De Equi formis plures benè scripsere; sed omnium optimè Simon & Xenophon Athenienses*. Hunc tanti fecit Xenophon, vt sæpius illius auctoritate dicta sua comprobauerit, idque libentius fecit, fidem se inde maiorem consecuturum existimans, quod arte Equestri instructissimus vna cum eo sentiret. Ἡμεῖς γε μὴν ὅσοι συντύχωμεν ταὐτὰ γνόντες ἐκείνῳ, οὐκ ἐξαλείφομεν ἐκ τῶν ἡμετέρων, ἀλλὰ πολὺ ἥδιον παραδώσομεν αὐτὰ τοῖς φίλοις, νομίζοντες ἀξιοπιστότεροι εἶναι, ὅτι κἀκεῖνος κατὰ ταὐτὰ ἡμῖν ἔγνω ἱππικὸς ὤν. *Nos autem in his, quæ fortè nobis oblata sunt huius, si qua cum rationibus nostris conueniunt, ea de nostris haud expungimus: sed multò libentius amicis hæc quoque vel illa de causa trademus, quod arbitremur fidem nos inde maiorem inuenturos, quia vir Equestris rei peritus in eadem nobiscum sententia fuerit*. Idque sæpius infra, nomine etiam indicato, ingenuè præstat. Xenophonti non consentit in omnibus Veterinariæ Scriptor Hierocles. Vbi enim Xenophon ait Simonem res suas gestas in Eleusinio in basi cælasse, Hierocles de gestis nulla mentione habita, tradit eum equitandi modos & figuras impressisse. Τά τε Σίμωνος ἀκούεις τοῦ παλαιοῦ τὰς ἱππασίας αὐτοῦ τρόπους ἐν τῷ παρ' Ἀθηναίοις Ἐλευσινίῳ χαράξαντος, καὶ σημάναντος ἐν τοῖς σχήμασι. *Veteris item Scriptoris Simonis monumenta tenes, qui in Eleusinio Atheniensium equitandi modos incidit, & figuras impressit*. Quamuis & illa Xenophontis τὰ ἑαυτοῦ ἔργα, *opera ab se præstita* in hunc eundem sensum, nec incongruè, detorqueri possent. Nec alius fortè fuerit ab Atheniensi Simone, cuius Hippiatrici meminit Suidas voce Τρίλλη. Τρίλλη τί σημαίνει; γέγραπται γὰρ ἐν τῷ τοῦ Ἀθηναίου Σίμωνος Ἱππιατρικῷ περὶ γνωρισμάτων φλεβῶν, ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς Τρίλλης εἰσὶ φλέβες δύο. *Trille quid significat? Scriptum est enim in Atheniensis Simonis Hippiatrico de agnoscendis venis, à Trille sunt duæ venæ*. Ex Simonis Hippica singularia nonnulla Iulius Pollux hausit, & in suo Onomastico inspersit lib. 1. cap. 8. Προσήκει δὲ αὐτῷ, Σίμων λέγει, διὰ πλείστου τὰ σκέλη ῥιπτεῖν. καὶ τοῦτο δὲ Σίμωνος, ἐνδύσιμος ἵππος, ὁ ὀλίγον αἴρων ἀπὸ τῆς γῆς ἐν τῷ τρέχειν τὰ σκέλη. *Prodest enim, vt Simon inquit, quam plurimo spacio traijcere tibias. Hoc quoque*

Simonis est, facilis cursu equus rectoque cursu velox, qui currendo pedes non admodum à terra subleuat. Cap. 9. Ἀπολείπεται, Σίμωνος τὸ ὄνομα. *Nonnihil deficiens, Simon quoque eo vsus est.* Cap. 10. Τὰς δὲ προσβάσεις καὶ τὰς ἐκεῖθεν καθόδους μὴ αὐτίκα ποιείσθω, ἀλλὰ τὸν ἵππον πλαγιασάτω, οὕτω γὰρ ὁ Σίμων ὀνομάζει. *Ascensus verò, indéque descensus non repente faciat, sed equum obliquet; sic rem Simon nuncupauit.* Et lib. 2. cap. 12. Τὰ γὰρ κάτω βλέφαρα ψιλὰ αὐτοῖς τριχῶν· ὅθεν καὶ Σίμων ὄνειδος τῆς ἀμαθείας Μήκωνι προσλώτευεν, ὅτι καὶ τὰς κάτω βλεφαρίδας προσέγραψεν ἵππου γραφῇ. *Inferioribus enim palpebrarum pilis animalia carent. Hinc Simon inscitia probrum Meconi intulit, quod in Equi pictura etiam inferiorum palpebrarum pilos appinxit.* Hierocles etiam de arte Veterin. lib. 6. in Prooemio. Καὶ τοῖς πολλοῖς τὰ τοιαῦτα ἠγνόηται, ὥσπερ Μήκωνι τῷ παλαιῷ· ὃς ᾤετο ἵππου καὶ τὸ κάτω βλέφαρον ἔχειν τρίχας, ἃς καλοῦσιν Ἕλληνες βλεφαρίδας. καθάπτεται γοῦν αὐτοῦ Σίμων τὴν ἄγνοιαν ταύτην αἰτιώμενος. *Et tamen hac multi ignorant, vt Mico antiquus, qui existimabat equi inferiores palpebras, quas Græci blepharidas vocant, pilos habere. Hinc eum Simon ignorantia accusat.* His corrigendus est Suidæ locus Ἀλυάττης, & genuino parenti fœtus legitimus restituendus: scribit Suidas: Ἔγραψε δὲ καὶ περὶ ἱπποσκοπικὸν βιβλίον θαυμάσιον. *Scripsit hic quoque de discernendis equis librum præclarum.* Tu restitue Σίμων Ἀθηναῖος, *Simon Atheniensis.* Doctissimus Vossius scribit, incertum esse vtrum idem sit ille, qui Atheniensium & Amazonum pugnam descripsit, & cuius mentio fit apud Arrianum de expeditione Alexandri lib. 7.

Simon qui de arte Rhetorica scripsit memoratur à Laërtio in Simone. Γέγονε δὲ καὶ ἄλλος Σίμων ῥητορικὰς τέχνας γεγραφώς. *Fuit & alius Simon, qui scripsit artem Rhetoricam.*

Simon item Medicus sub Seleuco Nicanore Idem, Καὶ ἕτερος ἰατρὸς κατὰ Σέλευκον τὸν Νικάνορα. *Et alius Medicus ætate Seleuci Nicanoris.* Huius autem Medicum fuisse, licet id asserat Interpres, ex Laërtio equidem non habetur.

Simon Sculptor, siue Statuarius. Idem Laërtius, Καί τις ἀνδριαντοποιός, *& alius quidam Sculptor.* Et fortè non alius fuerit, quam Simon Ægineta, cuius equus, & auriga proximè ad fanum, quod Pelopi dedicatum fuerat ad meridiem conuersus in Olympia, siue mauis in Alti spectabatur, vt refert Pausanias in Eliacis prioribus sub finem.

Simon Magnesius Melicus, qui vitiata priorum Melicorum consuetudine Simodiam introduxit. Strabo lib. 14. Viros illustres Magnesios recensens. Καὶ Σίμων ὁ μελοποιός, καὶ αὐτὸς παραφθείρας τὴν τῶν προτέρων μελοποιῶν ἀγωγήν, καὶ τὴν Σιμῳδίαν εἰσαγαγών· καθάπερ ἔτι μᾶλλον Λυσιῳδὸς, καὶ Μαγῳδός. *Tum Simon* (Tibicen, interpres videtur legisse αὐλοποιὸς) *Melicus, qui & ipse vitiata priorum Melicorum consuetudine Simodiã introduxit; sicut etiam adhuc magis Lysiodus & Magodus.*

Hunc Simum vocat Athenæus Dipnosoph. lib. 14. Καὶ οἱ καλούμενοι δ' ἱλαρῳδοί, οὓς νῦν τινὲς Σιμῳδοὺς καλοῦσιν, ὡς Ἀριστοκλῆς φησὶν ἐν πρώτῳ περὶ χορῶν τῷ τὸν Μάγνητα Σῖμον διαπρέψαι μᾶλλον τῶν διὰ τοῦ ἱλαρῳδεῖν ποιητῶν διαφόρως ἡμῖν ἐπιφέρονται. καταλέγει δ' ὁ Ἀριστοκλῆς, καὶ τοὺς δὲ τοῖς Ῥαψῳδοῖς ἐν τῷ περὶ Μουσικῆς γράφων ὧδε. Μαγῳδὸς, ὅπερ δ' ἐστὶν ὁ αὐτὸς τῷ Λυσιῳδῷ. Ἀριστόξενος δέ φησι, τὸν μὲν ἀνδρεῖα καὶ γυναικεῖα πρόσωπα ὑποκρινόμενον Μαγῳδὸν καλεῖσθαι, τὸν δὲ γυναικεῖα ἀνδρείοις, Λυσιῳδόν. τὰ αὐτὰ δὲ μέλη ᾄδουσιν· καὶ τἆλλα πάντα δ' ἐστὶν ὅμοια. *Et qui vocantur Hilarodi, quos nunc quidam Simodos vocant, quod Simus Magnes aliis Poëtis hilarodus magis & concinnior fuerit, vt inquit Aristocles lib. 1. de Choris, Aristocles lib. 1. de Musica, Magodos recenset inter Rhapsodos his verbis, Magodus, qui idem est cum Lysiodo. Aristoxenus, Magodum exponit, qui muliebres, virilesque personas imitatur, contra Lysiodum, qui muliebres virili cultu. Cætera eosdem versus canunt, & ab aliis in rebus omnibus nihil differunt.*

Simonis Threnum in Lysimachum Eretriensem laudat Harpocratio in Lexico decem Rhetorum, voce Ταμιῶν. Καὶ Σίμων ἐν τῷ εἰς Λυσίμαχον τὸν Ἐρετριέα Θρήνῳ. Nisi Simonides ibi legendum sit, intelligendumque de Sulita, qui Threnos scripsisse memoratur.

Macchabæorum liber secundus Græcè scriptus est, teste Hieronymo. Phrasis etiam ipsa & dicendi structura id idem comprobat. Estque Epitome quinque librorum, quos Iason Cyrenæus eorum temporum Scriptor ediderat. Illum scriptum fuisse à Simone Macchabæo Sacerdote Maximo in Epistolæ modum ad mittendum fratribus per Ægyptum dispersis, vt solemnia pro beneficiis receptis illic contenta concelebrarent, scribit Michaël de Medina de Recta in Deum Fide lib. 6. cap. 13. Cum autem nos de Auctore librorum eorum abundè egerimus in opere de Apocryphis, satis fuerit hîc scriptorem hunc Simonem Maximum Sacerdotem indicasse.

Habeat quoque locum inter hos Simon Pictor, licet alij *Simus* legant apud Plinium lib. 35. cap. 11. cuius picturam refert, iuuenem requiescentem in officina fullonis.

Non diuellam ab hoc Pictore, licet Symeon sit, & Christo illiusque Imaginibus addictissimus, Symeonem Blacchernitam pingendi arte præstantissimum, vt ea ferebant tempora; quibus ipse suam locabat operam, quæ ad hæc nostra tempora non contemnenda conspicitur sæpius in Menologio Basiliano, de quo plura diximus in nostra Dissertatione de libris Ecclesiasticis Græcorum. Florebat ille cum Pantaleone, Michaële Blachernita, Georgio, Michaële Paruo, Mena & Nestore sub Basilio Porphyrogenneta Romani Filio.

Inter Christianos quemadmodum primus & dignitate, & auctoritate, & omnibus aliis enitet, ita & hanc nostram de Symeonibus Diatribam illustrat Simon filius Ioannis, quem postea mutato nomine Christus Petrum appellauit. Non est quod de eo ipse aliquid ex aliis aggeram, satis est per se laudatus, & omnium quotquot in Ecclesia

ſunt (nam de illis, qui extra Eccleſiam aberrant, curæ nobis non eſt) præconio atque teſtimonio Primus & Maximus, Caput, & rerum arbiter, nulli obnoxius, & eſt & agnoſcitur. Scripſit duas Epiſtolas inter Catholicas recenſitas, primam ex Vrbe ſub Claudio per Syluanum ad Chriſtianos Ponti, Galatiæ, Cappadociæ, Aſiæ & Bithyniæ, qui ex Iudæis ad fidem Chriſti gradum fecerant, confirmans eos in fide, adhortanſque vt neglecta præterita, vitam nouam amplectantur, & à carnalibus deſideriis abſtineant parati de omnibus rationem reddere in die iudicij. Secunda eoſdem admonet de fide Chriſti à Prophetis per Spiritum Sanctum prænunciata, de ſeductoribus vitandis, de tempore non negligenter tranſigendo, de præparatione ad imminentē diem Iudicij. De ſecunda nonnulli dubitarunt; ſed eorum argumenta optimè per Catholicos reſoluta ſunt. Qui in eas Commentaria ediderint, referuntur ab Antonio Poſſeuino in Apparatu, & Fabiano Iuſtiniano in Elencho Auctorum, qui in ſacra Biblia data opera ſcripſerunt. Sunt & alia quibus tanti Scriptoris nomen præfixum parùm cautis fucum fecit. Namque multorum in manu erat *Petri Prædicatio, Petri Iudiciū, Petri Doctrina Chriſtiana, Petri Euangelium, Petri Apocalypſis, Petri Itinerarium*, de quibus, ne longius diſtrahamur, nihil hîc dicam, & potiſſimum cum prolixè hæc pertractentur in opere de libris Apocryphis. Lege tu interim, ſi placet, Gretſerum de Prohibet. libr. lib. 2. cap. 5 Sixtum Senenſem in Bibliotheca, Poſſeuinum, & alios.

De Simone Mago, cæteris vitiis & flagitiis, atque omni dedecore infami homine poſt ſanctiſſimum, tantumque Virum, nec verbum quidem facerem. Sed enim cum nec D. ipſe Petrus eius congreſſum, colloquiumque dedignatus eſt, & omnes Eccleſiaſtici Scriptores, longas de eo narrationes intexunt, non abigam me neque ipſe illius mentione. Et quidquid ſit de rebus illius aliis, & hæreſi, quæ ab hiſtoricis petenda ſunt, eum contra Chriſtianam Fidem, quam prius amplexus poſtea ejurauerat, volumina edidiſſe, habeo ex Dionyſio Areopagita de Diuinis Nominibus cap. 6. Ἴσθι οἱ περὶ τούτου τῆς ματαιολογίας Σίμωνος ἀντιρρητικοὶ λόγοι πόρρω θείου χοροῦ, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν ψυχῆς ἀπελαυνέσθωσαν. Ἐλάνθανε γὰρ αὐτὸν, ὡς οἶμαι, καίτοι σοφὸν οἰόμενον εἶναι, τὸ μὴ δεῖν τὸν εὖ φρονοῦντα τῷ ἀφανεῖ τῆς αἰσθήσεως λόγῳ συμμάχῳ χρῆσθαι κατὰ τῆς πάντων ἀφανοῦς αἰτίας. καὶ τοῦτο δεῖ ῥητέον αὐτῷ, τὸ παρὰ φύσιν εἰπεῖν· αὐτῇ γὰρ οὐδὲν ἐναντίον. *Quamobrem veſania Simonis Contradictorij Sermones procul à diuino cœtu, ſanctaque ſpiritali anima repellantur: latebat enim ipſum, vt puto, tametſi ſibi ſapiens videbatur, eum, qui ſanæ mentis ſit, euidenti ſenſus ratione adjutrice, vti contra obſtruſam omnium cauſam non oportere. Atque hoc ei dicendum eſt, id eſſe contra naturam dicere; ei enim nihil eſt contrarium.* In quæ verba Georgius Pachymeres. Οἱ γοῦν ἀντιρρητικοὶ τοῦ Σίμωνος λόγοι κατὰ τοῦ δόγματος τοῦ λέγοντος, ὅτι τὰ σώματα ἡμῶν ἀναστηθήσονται, πόρρω ἀπηλάσθωσαν. Τὸ δὲ εἰπεῖν τοῦτον ἐκ τῶν φανερῶν τού-

των καὶ αἰσθητῶν τὰς ἀποδείξεις κατὰ τῆς ἀκαταλήπτου, καὶ πᾶσιν ἀφανοῦς αἰτίας παύτων πορίζεσθαι, μάταιόν ἐστι. Τὰ γὰρ δοξαστὰ ταῦτα καὶ αἰσθητὰ πῶς ἀνατρέψει ἐκεῖνα, τὰ ὑπὲρ αἴσθησιν καὶ ἅπασαν νόησιν; οὐδενὸς δὲ τῷ Θεῷ ἐναντίου ὄντος, πῶς ἔσται τί παρὰ φύσιν καὶ βίαιον. *Quamobrem Contradictorij Simonis Sermones contra doctrinam quæ ait corpora nostra immortalitate donanda, procul repellantur. Hunc autem arbitrari ex his conspicuis, & his sensibilibus contra incomprehensibilem, atque omnibus obscuram vniuersorum causam demonstrationes præbere posse, vanum est: quomodo enim id quod omnem sensum & cogitationem superat, euertent ea, quæ sensu & cogitatione percipiuntur? Cum autem Deo nihil sit contrarium, quomodo aliquid erit ei contra naturam vel violentum?* Simonis errores refutasse antiquissimos Patres Irenæum, Origenem, Hippolytum & Epiphanium refert S. Maximus in eundem locum. Οἱ δὲ εἰρηκότες κατὰ Σίμωνος, καὶ περὶ τούτων αὐτὸν ἐλέγχουσιν Εἰρηναῖος, καὶ Ὠριγένης, καὶ Ἱππόλυτος, καὶ Ἐπιφάνιος. *Qui contradixere Simoni ipsum de his quoque reprehendunt, Irenæus & Origenes, & Hippolytus & Epiphanius.* Simonis & Petri de Christo, & aliis disceptationem ex Clemente Romano recitant Georgius Hamartolus, & Georgius Cedrenus & alij, quæ quanti facienda sit, diximus alibi in opere nostro de Apocryphis in Clemente.

De Simone Thebarum Episcopo scripseram in Syntagmate de vtriusque Ecclesiæ Consensione lib. 2. cap. 15. num. 11. *Nec defuit opera Simonis Constantinopolitani ex Prædicatorum Ordine, qui circa hæc eadem tempora* de Processione Spiritus sancti etiam ex Filio, *tribus Tractatibus cum Græcis strenuè conflixit. Primum Manueli Olobelo, qui posteà Monachum induens, Maximus dictus est, inscripsit.* P. Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον φιλανθρωπότατον ὂν διὰ τοῦ σοφοῦ Σολομῶντος. *Secundum Sophoniæ.* P. Μέμνημαι, ὡς ὅτε ἡ μεγάλη ἁγιωσύνη σου ἀπέστειλε παρὰ τοῦ Τελοφανίτου. *Tertium Ioanni Nomophylaci.* P. Ἡ δήλωσις τῶν λόγων σου φωναῖς. *Et fortè non alius fuerit à Tacumao Episcopo primum Gyracij, & mox Thebarum Archiepiscopo, Græcè & Latinè & Hebraicè docto, & in Diuinis Scripturis continua Lectione exercitato, qui claruit anno* CIↃCCCC. *vt ex Sisto Senensi tradit Possewinus in Apparatu. Illius etiam videtur meminisse Georgius Trapezuntius Epistola ad Monachos Cretenses de Processione Spiritus sancti.* Σίμων ἱερομόναχος τῆς τῶν Κηρύκων τάξεως ζηλωτὴς ὢν τῶν θείων δογμάτων ἦλθεν εἰς Ῥώμην, ἵν' ὅσον δυνηθείη ἐν καιρῷ τοὺς Κρῆτας, ὅθεν ἐστὶ καὶ αὐτὸς, ὠφελήσειεν· καὶ πρῶτον μὲν τὴν ἱερωσύνην τε καὶ κρείσσω τῆς ἐν Ἑλλάδι αἱρετικῶν ἔλαβε παρὰ τοῦ ἄκρου Ἀρχιερέως· ἔπειτα δὲ καὶ γράμματα ἐδόθη αὐτῷ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Ἀρχιερέως διαλαμβάνοντα, δεῖν πάντας τοὺς Γραικοὺς Ἀρχιερεῖς τε καὶ ἱερεῖς μνήμην ποιεῖσθαι τοῦ Πάπα ἐν ταῖς θείαις λειτουργίαις· καὶ τὸ ἅγιον Σύμβολον ἀκολούθως τῇ Ῥωμαίων Ἐκκλησίᾳ ἐκφωνεῖν οὕτω. Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον, τὸ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ Υἱοῦ ἐκπορευόμενον. Ἐγὼ οὖν Κρὴς ὢν καὶ αὐτὸς ἀγαπῶ ὑμᾶς, καὶ ἐφίεμαι τῆς σωτηρίας ὑμῶν, ὡς ἰδίων πολλῷ μᾶλλον τῶν ἄλλων. Διὰ τοῦτο γράψαι πρὸς ὑμᾶς ᾠήθην δεῖν ἐκ ὧν φιλοσοφία λόγων

ἀνθρωπίνων, ἀλλ' ἐν ἁπλότητι ἀληθείας καὶ ἀκριβείᾳ δογμάτων ὅσον ἐμοὶ ἐφικτόν. Simon Hieromonachus ex ordine Prædicatorum, cum impensius zelo diuinorum dogmatum exardesceret Romam appulit, vt pro viribus in Domino Cretenses, Cretensis ipse, adiuuaret. Et primum quidem Inquisitionem & iudicium Hæreticorum, qui in Græcia sunt, à summo Pontifice obtinuit. Accepit deinde literas ab eodem summo Pontifice, quibus præcipiebatur, vt Græci omnes tam Antistites, quam Sacerdotes commemorationem Papæ inter Missarum sacra solemnia facerent omninò, & sacrum Symbolum vti in Romana Ecclesia fieri solebat, hunc in modum recitarent. *Et in Spiritum sanctum Dominum, & viuificantem, qui ex Patre Filioque procedit.* Ego itaque Cretensis & ipse diligo vos, vestramque salutem, tanquam propriorum aliis auidius, impensiusque cupio. Propterea ad vos scribere necessarium esse duxi, non in sapientia humanorum sermonum, sed in simplicitate veritatis & certitudine dogmatum, quantum mihi concessum fuerit. *Sed quomodo hic qui Cretensis est, Constantinopolitanus fuerit? Non alio quam quo Georgius Cretensis Trapezuntius factus est. Potuit enim in Creta Insula nasci, & genus Constantinopolim referre; ideoque Constantinopolitanus dictus, ex celebrioris Vrbis nomine nomini suo laudem libans.* Et hæc quidem ibi. Legi etiam ipsius in Ioannem Cantacuzenum carmina sic inscripta, Σίμωνος Ἀρχιεπισκόπου Θηβῶν.

Ὅπλοις κραταιοῖς Περσίδας ζωγρῶν στίφη.
Ἀνυποτάκτους, φεῦ, αὐχένας κάμψας κράτει,
Κατακλύσας δὲ δυτικαῖς εἶδος ἅπαν
Ἀνδρῶν, γυναικῶν, καὶ τόπων καὶ ταγμάτων,
Νῦν οὖ νικῶν εἴργασται ὁ σκιᾶς λάτρις,
Περιφανεστάτοις χλιδινοῖς κλάδοις στέφων,
Εὖ τοῦ παθόντος, τῷ νικηθῆναι λόγῳ.
Ἄλλοις χρόνοις ἤκουσε πολλὰ πολλά σοι
Τηρεῖν εὐχαῖς ἀλαλαζόντων ἔτη.
Θρυλλοῖτο νῦν δὲ τοῖς ἀπείροις τῶν χρόνων
Ὁ στρατιώτης, ὁ στρατηγὸς ὁ βρίμων,
Καντακουζηνὸς ὡς ἄναξ Ἰωάννης,
Σεπτοῖς τε συζῶν ἁγίοις Ἰωάσαφ.
Τάξει πόσῃ γὰρ ἐξέλαμψεν ἐλλόγως.

Vidi præterea eiusdem nauatam operam in sacram Scripturam apud Sixtum Senensem & Antonium Posseuinum.

His adderem Simonem Apollonidem Nicænum, nisi aliqui Codices Manuscripti repugnarent, qui Simonis loco Timonem exprimunt, cuius meminit Diogenes Laërtius lib. 9. in Timone Phliasio verba sunt. Σίμων Ἀπολλωνίδης ὁ Νικαεὺς ὁ παρ' ἡμῶν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν εἰς τοὺς Σίλλους ὑπομνημάτων, ἃ προσφωνεῖ Τιβερίῳ Καίσαρι, φησὶ τὸν Τίμωνα εἶναι πατρὸς μὲν Τιμάρχου, Φλιάσιον δὲ τὸ γένος. Hæc Fr. Ambrosius & Benedi-

ctus Brognolus, qui intepretationis Ambrosij aliquid operæ addidit, & in ea quædam recognouit, ita reddidere. *Timon Apolloniates Nicænus, de quo in primo Commentariorum in Sillos libro diximus, quod opus suum ille Tiberio Cæsari dedicauit, Timonem asserit, Patre Timarcho genere Phliasium fuisse.* Thomas Aldobrandinus, *Timon Apollonides Nicensis, is de quo est in primo nostro in Sillos Commentario, qui libri ad Tiberium Cæsarem scripti sunt, Timonem patre Timarcho natum genere Phliasium fuisse dixit.* In quibus verbis nec Henricus Stephanus de Interpretatione Ambrosij iudicio, nec Isaacus Casaubonus notis in Laërtium aliquid adnotarunt. Hac praua interpretatione, mirum est, quot monstra in re literaria ingerantur. Timon siue Simon Apollonides, & Timon Phliasius idem est. Laërtius in Sillos Timonis Commentaria scripsit, eaque Tiberio Cæsari nuncupauit, & quod peius est, nec rudimenta ipsa Græcè linguæ edoctus. Quis enim ferre posset, Ego Diogenes, vel nos in Commentariis nostris, in Sillis φησὶ τὸν Τίμωνα, *asserit Timonem*? An non meræ nugæ sunt? *De quo in primo Commentariorum in Sillos libro diximus, quod opus suum ille Tiberio Cæsari dedicauit? Diximus*, nullum est in Græco; *dixit*, quod est, refertur ad Apollonidem. Et qua ratione dixit suo in Sillos Commentario, quod opus Tiberio Cæsari dedicauit Apollonides? Ni, vt sæpius fit, alienum opus Apollonides sua præfatione Tiberio dedicauit. Si alienum, ergo quomodo suum? & quomodo id fieri potuit, cum Apollonides ætate Tiberij viuens annos minimum 165. Laërtium, qui temporibus Antonini Philosophi viuebat, præcedat? Commentaria igitur in Sillos Tiberio dicata ab Apollonide nullo modo Laërtij sunt, neque Laërtius in illis aliquid de Phliasio Timone scripsit. Et Apollonides iste Timon alius est à Timone Phliasio, & temerè confundunt Interpretes. Timon Apollonides Nicænus est. Timon Philosophus Phliasius. Apollonides sub ætate Tiberij Commentabatur, cui opus inscribebat, Phliasius ætate Antigoni Gonatæ, Demetrij Polyorcetæ filij circa Olympiadem 125. Sic inter Apollonidem & Phliasium anni minimum intercedunt 260. Alius igitur est hic Timon Apollonides & alius Timon Phliasius, vt taceam Apollonidem Apolloniatem, qui Nicænus est, factum, ne nimis vrgere videar. Et tot ἀντιλογίας peperisse vnius literulæ immutatæ, vel syllabæ malè concinnatæ exarationem, quæ tenebras aliquo modo sententiæ offudit, apertissimũ est. Cum enim legissent, παρ' ἡμῶν *à nobis*, vt illud integrum conseruarent, reliqua immutarunt. Sed quis non videt legendum esse πρὸ ἡμῶν, hoc modo. Σίμων Ἀπολλωνίδης ὁ Νικαεὺς, ὁ πρὸ ἡμῶν ἐν τῷ πρώτῳ, &c. Vertendumque: *Timon Apollonides Nicænus, qui ante nos primo Commentariorum in Sillos libro, quæ ille Tiberio Cæsari inscripsit, Timonem patre Timarcho natum asserit. &c.* Sic Simon Apollonides Nicænus, qui suis in Commentariis de Timone Phliasio scribit, diuersus erit à Timone Phliasio, &

cum viueret Tiberij tempore benè potuit ille Tiberio inſcribere, quæ vindicata ſuo Auctori, optimè poſſunt Laërtio, ne tanto impoſito onere nimium prægrauetur, denegari. Poſtquam hæc ſcripſeram, peruenit ad manus iucunda editio Gerardi Ioannis Voſſij de Hiſtoricis Græcis, & gratulatus ſum mihi in ancipiti lectione Laërtij eadem virum quoque doctiſſimum adnotaſſe. Scribit enim lib 2. cap. 13. *Quod ſi Laërtij Intepreti Ambroſio credimus, etiam reliquit* εἰς τοὺς σίλλους ὑπομνήματα, *Commentaria in Sillos: quorum 1. librum citat ipſe in Vita Timonis. Sed omninò Interpres mentem Laërtij aſſecutus non eſt. Nam non ſe, ſed Timonem Apollonidem ait Commentarios illos ſcripſiſſe, dicaſſeque Tiberio Cæſari. At inter Tiberium & Antoninum Pium, ſub quo Laërtius vixit, integrum ſeculum eſt: atque adeò addit de Timone, ſeu Simone hoc,* ὁ πρὸ ἡμῶν: *vbi malim,* ὁ περὶ ἡμῶν, *hoc eſt, qui anteceſſit ſeculum noſtrum. Nempe propius quàm alter Timon Philoſophus, qui cognitus fuit Antigono Regi & Philadelpho, æqualis Arati Poëtæ; à quo rogatus, Quæ homini exemplaria optima forent, reſpondit ea eſſe emendatiſſima, quæ minimè eſſent emendata.* Ego verò id quoque addiderim, Nullum fuiſſe vnquam Timonem, ſiue Simonem Apollonidem Nicænum. Sed exſcriptorum incuriâ id etiam in Laërtio locum habuiſſe. Cùm enim vitæ titulum diſcurſui præfixiſſet Laërtius, *Timo*; ille nempe cuius ipſe vitam ſcripturus eſſet, quam poſtea ordiretur, Ἀπολλωνίδης ὁ Νικαεὺς ὁ περὶ ἡμῶν. *Apollonides Nicænus, qui ante nos,* exſcriptor titulum narrationi immiſcens fecit *Timo Apollonides Nicænus. Quam conjecturam firmant* nonnulli Codices Manuſcripti; qui in mediâ lineâ ſignenti, Τίμων· cùm à capite incipiant linearn, Ἀπολλωνίδης ὁ Νικαεύς. Apollonij Nicæni, *Commentarij de malè obitâ legatione à Demoſthene*, meminit Ammonius Libello de ſimilibus & differentibus vocibus in Ὀφλεῖν· & exinde de *adagiis* Stephanus de Vrbibus in Terina. Videant quæſo, qui minus cautè interpretationibus fidunt ad quos ſæpenumero ſcopulos eunt. Et forte etiam, qui Apollonidem & Phliaſium vnum eſſe putarunt, non nimis diſcernentes Commentaria in Sillos, & Sillos ipſos, ne Timon Phliaſius in pauculis lineis aliud, atque aliud nomen indueret, Simonem in Timonem immutarunt. Sed de his melius alij.

Et hæc de Simonibus. Attamen cum Simon diminutio quædam per blanditias facta nominis integri Simonidis ſit, ita aſſerente rerum harum peritiſſimo Euſtathio in Homeri Odyſſ. κ'. Ὅτι δὲ ὑποκοριστικῶν τύποι διάφοροι δῆλον ἐκ τῶν παλαιῶν, παρ' οἷς κεῖται καὶ ἀρσενικῶν τύπος, ὁ μὲν κατὰ τὸ πλεονάζον, οἷον Ἡφαιστίων, Ἡφαιστίωνος, ὁ Ἥφαιστος· ὁ δὲ κατὰ τὸ ἐλλεῖπον, οἷον Βάκχων, Βάκχωνος καὶ Σίμων, Σίμωνος, ὁ Βακχυλίδης δηλαδὴ, καὶ ὁ Σιμωνίδης· ὧν καὶ φυλάσσεται τὸ δ' τῆς εὐθείας ἐν τῇ γενικῇ. *Diminuendorum verò nominum cum blando appellando ſermone viros delinimus, varias eſſe formas ex antiquis ipſis planè addiſcimus penes quos ſunt maſculinorum formæ quædam per redundantiam, veluti Hephæſtio, Hephæſtionis, He-*

phestus : quædam per defectum , veluti Baccho, Bacchonis ; & Simo , Simonis , Bacchylides nempe atque Simonides, quorum & ω, quod erat in recto, conseruantur in obliquo. Necesse est , vt etiam de Simonidis si quid in manu est , tradatur.

Post Troiana tempora annos cccc. & vi. floruit Simonides Crinei filius ex Minoa Vrbe Amorgi. Est Amorgium ex Sporadibus, alij ex Cycladibus vna , indeque Amorginus vt aliis , vt Proclo & Athenæo placet , Amorgius dictus , Iamborum scriptor, Strabo extremo lib. 10. Ἔστι δὲ καὶ Ἀμοργὸς τῶν σποράδων, ὅθεν ἦν Σιμωνίδης , ὁ τῶν ἰάμβων ποιητής. *Est Amorgus vna de Sporadibus, patria Simonidis , Iamborum scriptoris.* Eustathius in Dionysium : Ἡ Ἀμοργὸς, ἐξ ἧς Σιμωνίδης ὁ ἰαμβοποιὸς, Ἀμοργῖνος ἐντεῦθεν λεγόμενος περισπωμένως, τύπῳ ἐθνικῷ. *Amorgus , ex qua Simonides Iamborum scriptor, & ex qua Amorgini sibi nomen adsciuit circumflexo sono , more illius gentis.* Stephanus de Vrbibus , Ἀμοργὸς μία τῶν κυκλάδων ἔχουσα πόλεις τρεῖς Ἀρκεσίνην, Μινώαν, Αἰγιάλην· ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Παγκάλη καὶ Ψυχία. ἀπὸ τῆς Μινώας ἦν Σιμωνίδης ὁ ἰαμβοποιὸς, Ἀμοργῖνος λεγόμενος, ὡς Ἐρυκῖνος. *Amorgus ex Cycladibus vna , habens Vrbes tres Arcesinem, Minoam & Ægialem : vocabatur porrò & Pancale, & Psychia. Ex Minoa erat Simonides Iamborum scriptor, Amorginus dictus , quemadmodum Erycinus.* Proclus eum nonnullorum opinione etiam Parium facit in excerptis apud Photium : Ἰάμβων δὲ ποιηταὶ Ἀρχίλοχός τε ὁ Πάριος ἄριστος, καὶ Σιμωνίδης ὁ Ἀμόργιος, ἢ ὥς ἔνιοι Πάριος. *Iambicorum Carminum Scriptores Archilochus Parius optimus est, necnon Simonides Amorgius , vel vt alij , Parius.* Sed quomodo potuerit esse vnus idemque Simonides, & Parius , & Amorgius, repetenda sunt, quæ de aliis alibi diximus. Suidas : Σιμωνίδης Κρίνεω Ἀμοργῖνος ἰαμβογράφος ἔγραψεν ἐλεγείαν ἐν βιβλίοις δύο , ἰάμβους. Γέγονε δὲ καὶ αὐτὸς μετὰ υ καὶ ς. ἔτη τῶν Τρωϊκῶν· ἔγραψεν ἰάμβους πρῶτος αὐτὸς κατά τινας. *Simonides Crinei filius Amorginus, Iamborum scriptor, composuit Elegiam duobus libris, Iambos. Floruit etiam ipse post Troïana tempora annos cccc. & vi. scripsit ipse primus Iambos vt nonnulli existimant.* Id tamen falsissimum , si alios qui ante eum , quod facile fieri poterit, Iambos scripsere, in medium afferamus, euincitur. Hic est, quem Athenæus laudat ἐν δευτέρῳ ἰάμβων , *in Iamborum libro secundo* lib. 2. Et ἀπλῶς ἐν ἰάμβοις , *in Iambis* lib 6. vt & initio lib. 11. & lib. 14. Iulius Pollux Onomast lib. 2. cap 11. Harpocratio Dictionario decem Rhetorum voce Μυσοδεκάτας, Auctor Etymologici voce Διασαλευόμενος. Ælianus Histor. Animal. lib. 11. cap. 16. Ὅτι δὲ καὶ μύρῳ χρίονται ἵπποι , Σιμωνίδης ἐν τοῖς ἰάμβοις λέγει. *Equos solitos etiam vnguentis liniri , Simonides in Iambis testatur.* Carmina quoque Iambica ex Stobæo de vituperio mulierum, & alia de breuitate Vitæ desumpta, & sub Simonidis nomine inter Poëtas Lyricos diuendita , huius Amorgini esse planè mihi persuadet , qui quemadmodum dixerat de equis vnguentis gaudere , ita etiam in hisce de mulieribus , ab equis progenitas vnguentis aspergi scribit.

Ælianus de Histor. Animal. lib. 16. cap. 24. Καὶ ὁ Σιμωνίδης δὲ ἐν παντοδαποῖς θηρίοις λέγων τὰς γυναῖκας γενέσθαι, καὶ διαπλασθῆναι φησὶν οὕτως ἐκ τῶν ἵππων, τό, τε φιλόκοσμον καὶ φιλόμυρον συντεθῆναι κατ' ἐκείνους φύσει. ἃ δὲ λέγει ταῦτά ἐστιν. Τὴν δ' ἵππος ἁβρὴ χαιτήεσσ' ἐγείνατο. &c. *Quin & Simonides fabulans ex diuersis bestiis natas & conformatas esse mulieres, nonnullis earum ornatus, & vnguentorum studium ex equorum natura innatam esse scribit his verbis; Aliam equa genuit exultans iuba* Nec alterius fuere Carmina Iambica, quæ sese ostentans Mnasion Rhapsodus recitabat. Athenæus lib. 14. Λυσανίας δ' ἐν τῷ α' περὶ Ιαμβοποιῶν λέγει ἐν ταῖς δείξεσι τὸν Σιμωνίδου τινὰς Ιάμβων ὑποκρίνεσθαι. *Lysanias lib. 1. de Iambicis Poëtis scribit Mnasionem Rhapsodum, cum sui specimen ederet, Iambos quosdam è Simonide, velut histrionem recitasse.*

Iulis vrbs in Ceo insula à fonte Iulidæ dicta, non Bacchylidis Poëtæ Erasistrati Medici, Aristonis Peripatetici tantùm, sed Simonidis quoque natalibus inter alios Simonides præstantissimi nobilitata est. Hinc ille & Iulites, & Ceius dictus est, Leoprepis filius Strabo lib. 10. Κέως δὲ τετράπολις μὲν ὑπῆρξε· λείπονται δὲ δύο, ἥ τε Ιουλὶς καὶ ἡ Καρθαία, εἰς ἃς συνεπολίσθησαν αἱ λοιπαί· ἡ μὲν Ποιήεσσα εἰς τὴν Καρθαίαν, ἡ δὲ Κορησσία εἰς τὴν Ιουλίδα· ἐκ δὲ τῆς Ιουλίδος ὅτε Σιμωνίδης ἦν ὁ μελοποιὸς, καὶ Βακχυλίδης ἀδελφιδοῦς ἐκείνου, καὶ μετὰ ταῦτα Ἐρασίστρατος ὁ Ιατρὸς, καὶ τῶν ἐκ τοῦ περιπάτου Φιλοσόφων Ἀρίστων, ὁ τοῦ Βορυσθενίτου Βίωνος ζηλωτής. *Ceos Vrbes habuit olim quatuor, nunc duæ restant. Iulis & Carthæa, in quas reliquæ sunt translatæ, Pœëessa in Carthaam, Corissia in Iulidem. Iulis patria fuit Simonidis Poëta Lyrici & Bacchylidis, qui fuit eius consobrinus. Preterea Erasistratus Medicus, & de Peripateticis Philosophis, Aristo, Bionis Boristhenita imitator, ibi sunt nati.* Ad hunc Simonidem omnia ferè, quæ de Simonide in Antiquorum scriptis memorantur, referunt Scriptores & potissimum recentiores. Multa ad eum pertinere ipse quoque fateor & omnia neque ego dicam, neque alius modò sapiat. Quæret quispiam ex Apollinis Delphici Tripode, aut quercu Dodonæa· *Ea*, vt dicam cum Vossio de Scriptoribus Græcis lib. 4. c. 3. *Quid hoc loci ignobili labore reponere attineat, plane non video.* Lilius Giraldus Dialog. 9. Historiæ de Poëtis videtur ferè omnia congessisse. Florere cœpit Olympiade LVI. vel vt alij LXII. peruenitque ad LXXVIII. cum annorum LXXXIX. obierit. Quantæ auctoritatis habitus fuerit à summis Viris satis indicant sublatæ inter Hieronem & Theronam graues inimicitiæ & simultates illius auctoritate depositæ, & subsecuta inde conjugia, vt Pindari Scholiastes in 2. Olympiorum Carmen enarrat: Mensæ ipsius Crannone cum Scopa Thessalo homine fortunato & nobili, & eum Lacedæmoniorum Rege Pausania communes, inter quas dictum illius contemptum in exitu vitæ, ab eodem Pausania non sine præconio & prudentiæ approbatione decantatum, Æliano de Var. Hist. lib. 9. cap. 41. referente. ὦ ξένε Κεῖε, μέγα τι ἄρα χρῆμα ἦν ὁ λόγος σου,

ἐγὼ δ' ὑπ' ἀνοίας οὐδὲν αὐτὸν ᾤμην εἶναι. *O Cee hospes magnum quidam in tuo sermone inerat: ego verò inani persuasione adductus, cum nullius momenti putaui.* Vide etiam Plutarchum de Consolatione ad Apollonium. Xenophon Libellum de Tyrannide, Simonide & Hierone interlocutoribus absoluit: Plato, multa Simonidis Socrate interpretem agente in Protagora explicat. Alij quoque ferè omnes scriptores dictis, testimoniisque eiusdem sua dicta confirmant. A Græcis quibusdam dicitur longas literas & duplices inuenisse, Plinius has tantùm quatuor, η, ω, ζ, ψ. Artem quoque memoriæ primum ferunt protulisse, præter alios Ælianus de Histor Animaliũ lib. 6. c.10. Μέμνηται δὲ ὧν πάσχει τὰ ζῶα, καὶ δεῖται γε τῆς τέχνης, τῆς εἰς τὴν μνήμην οὐ Σιμωνίδου, οὐχ Ιππίου, οὐ Θεοδέκτου, οὐκ ἄλλου τινὸς τῶν εἰς τόδε ἐπάγγελμα, καὶ τήν γε τὴν σοφίαν κεκηρυγμένων. *Probè autem animalia eorum, quæ agunt, aut patiuntur, memoriam tenent: nec ad memoriam, Simonidis arte, nec Hippiæ, nec Theodectis, nec alterius cuiuspiam de memoria præceptionibus egent.* Et Plinius lib. 7. cap. 24. *Ars postremo memoriæ facta & inuenta est à Simonide Melico, consummata Metrodoro Scepsio, vt nihil non iisdem verbis redderetur auditum.* Et iactatur illud Distichon. Μνήμην δ' οὔ τινα φημὶ Σιμωνίδῃ ἰσοφαρίζειν Ὀγδωκονταέτει παιδὶ Λεωπρεπέος. Adeoque Simonidis memoria innotuit, vt Prouerbij locum occupasse videatur. Philostratus de Vitis Sophist. lib. 2. in Proclo. Τὸ δὲ μνημονικὸν ἐνενηκοντούτης ἤδη γεγονὼς ἐπέρ τὸν Σιμωνίδην ἔρρωτο. *Memoria verò nonagenarius & senex supra etiam Simonidem ipsum inualescebat.* Cicero modum explicat lib. 2. de Oratore: *Egresso enim illo è conclaui, vbi cum Scopa & aliis cœnarat, collapso conclaui, oppressisque omnibus, cum humare vellent sui, neque possent obtritos internoscere vllo modo, Simonides dicitur ex eo, quod meminisset, quo eorum loco quisque cubuisset, demonstrator vniuscuiusque sepeliendi fuisse.* Sed enim cum variè ab Rhetoribus, quæ de Simonide supra diximus, referantur, non sunt omittenda verba Quintiliani lib. 11. cap. 2. *Artem autem memoriæ primus ostendisse dicitur Simonides: cuius vulgata fabula est. Cum pugili coronato carmen, quale componi victoribus solet, mercede pacta scripsisset, abnegata ei pecuniæ pars est, quod more Poëtis frequentissimo digressus, in laudes Castoris & Pollucis exierat: quapropter partem ab iis petere, quorum facta celebrasset, iubebatur. Et persoluerunt, vt traditum est; Nam cum esset grande conuiuium in honorem eiusdem victoriæ, atque adhibitus ei cœnæ Simonides, nuncio est excitus, quod eum duo iuuenes equis aduecti desiderare maiorem in modum dicebantur. Et illos quidem non inuenit, fuisse tamen gratos erga se exitu comperit. Nam vix eo limen egresso, triclinium illud supra conuiuas corruit, atque ita contudit, vt non ora modò oppressorum, sed membra etiam omnia requirentes ad sepulturam propinqui, nulla nota possent discernere. Tum Simonides dicitur, memor ordinis, quo quisque discubuerat, corpora suis reddidisse. Est autem magna inter Auctores dissensio, Glaucone Carystio,*

an Teucrati, an Agatharcho, an Scopæ scriptum sit id carmen: & Pharsali fuerit hæc domus, vt ipse quodam loco significare Simonides videtur, atque Apollodorus, & Eratosthenes, & Euphorion, & Larisseus Eurypylus tradiderunt: an Granone, vt Apollas Callimachus, quem secutus Cicero hanc famam latius fudit. Scopam nobilem Thessalum perisse in eo conuiuio constat; adijcitur sororis filius: putant & ortos plerosque ab illo Scopa, qui maior ætate fuerit: quamquam mihi totum de Tyndaridis fabulosum videtur, neque omninò huius rei meminit vsquam Poeta ipse, profectò non taciturus de tanta sua gloria. Et hoc Simonidis facto notatum videtur iuuari memoriam, signatis animo sedibus, idque credere suo quisque experimento. Dorica in pangendis carminibus lingua vsum esse tradunt. Scripsit plura & varia. Scholiastes Aristophanis in Vespis ad illa: Λάσος ποτ᾽ ἀντεδίδασκε καὶ Σιμωνίδης, ἔπειτ᾽ ὁ Λάσος εἶπεν, ὀλίγον μοι μέλει. *Lasus quondam in tradendis disciplinis aduersabatur Simonidi, tum postea Lasus dixit, Parum mihi curæ est.* Λέγει δ᾽ ὅσως Σιμωνίδην τὸν Λεωπρέπους τὸν ἐν Κέῳ τῇ νήσῳ πόλεως λυρικὸν μετὰ Στησίχορον τοῖς χρόνοις, ὃς ἐπεκλήθη Μελικέρτης διὰ τὸ ἡδύ. καὶ τὴν μνημονικὴν δὲ τέχνην εὗρεν οὗτος. προσεξεῦρε δὲ καὶ τὰ μακρὰ τῶν στοιχείων, καὶ διπλᾶ, καὶ τῇ λύρᾳ τὸν τρίτον φθόγγον. Γέγονε δὲ ἐπὶ τῆς ἕκτης καὶ πεντηκοστῆς Ὀλυμπιάδος· οἱ δὲ δευτέρας καὶ ἑξηκοστῆς γεγράφασι, καὶ παρέτεινε μέχρι οη´. βιοὺς ἔτη πθ´. καὶ γέγραπται αὐτῷ Δωρίδι διαλέκτῳ ἡ Καμβύσου καὶ Δαρείου βασιλεία, καὶ Ξέρξου ναυμαχία, καὶ ἡ ἐπ᾽ Ἀρτεμισίῳ ναυμαχία δι᾽ ἐλεγείας, ἡ δ᾽ ἐν Σαλαμῖνι μελικῶς, θρῆνοι, παιᾶνες, ἐγκώμια, ἐπιγράμματα, τραγῳδίαι καὶ ἄλλα. *Dicit fortè Simonidem Leoprepis filium in Ceo insula natum, Lyricum Stesichoro ætate recentiorem, qui Melicertes propter suauitatem dicendi cognominatus est. Ipse quoque memorandi artem adinuenit, necnon longas & duplices literas, & tertium sonum in lyra. Floruit Olympiade* LVI. *vt alij scribunt* LXII. *cumque vixisset annos* LXXXVIII. *peruenit vsque ad* LVIII. *Scripsit Dorica Dialecto Cambysis, Darijque imperium & Xerxa naumachiam: tum elegiaco carmine prælium nauale ad Artemisium; quod verò ad Salaminam pugnatum est, Lyricis versibus. Tum Threnos, Pæanas, Encomia, Epigrammata, Tragædiam & alia.* Plinius octauam in lyra cordam inuenisse scribit. Suidas item hæc omnia exscripsit. Simonidis naumachiæ meminit Scholiastes Apollonij lib. I. cum de Brithyæ filiis Zetee & Calai sermonem habet. Sed enim quomodo Lasum Hermionensem habere potuit ἀντίτεχνον *aduersarium in arte*, alij iudicent. Vide Ioannis Meursij Notas in Aristoxenum.

Et hæc quidem generatim atque vniuersè; sigillatim verò laudantur illius *Epigrammata*. Isaacus Tzetzes Prolegom. in Poëtas: Ἐπιγραμματογράφοι δὲ πολλοί, Σιμωνίδης ὁ παλαιὸς, οὗ Ἡρόδοτος μέμνηται. *Epigrammatum verò scriptores Simonides antiquus, cuius meminit Herodotus.* II. *Perseus*, Danaëm loquentem inducit, ab Athenæo lib. 9. Danaës verba ipsa, atque Oratio integra legitur apud Dionysium Halicarnasseum de Compositione Nominum extremo. III. *Penta-*

thli à Suida voce Ἀλκυονίδες ἡμέραι. Et Michaël Apostolius in Pro-
uerbiis Centuria 2. ϛ : Eas ex sententia Simonidis Pentathlis & Ari-
stotelis in Historia Animalium tradit esse vndecim , Demagoræ verò
Lamij & Hegesandri in Commentariis septem ; Philochori autem
nouem. IV. *Tethrippi* apud Scholiastem Aristophanis in Equitibus
ad illa. Ἄισομαι γὰρ τό τ᾽ αὖ μόνον, πῖνε πῖνε ἐπὶ συμφοραῖς. τότε γάρ, φησιν,
ἐπάσομαί σοι τὸ Σιμωνίδου μέλος, πῖνε, πῖνε ἐν ταῖς συμφοραῖς. ἐκ τῶν Σιμωνίδου
δὲ τοῦτο Τεθρίππων. τὸ δὲ συμφοραῖς ἐπ᾽ ἐσθλοῖς. *Tunc enim ait ; accinam*
tibi carmen Simonidis , Bibe , bibe cum prospera succedunt. Hoc verò
desumptum est ex Simonidis Tetrippis , illud verò συμφοραῖς *res felices*
notat. V. *Threni* , ex quibus recitat carmina Stobæus Serm. 103.
Quod inconstans sit hominum prosperitas. Threnum in Lysimachum
Eretriensem laudat Harpocratio in Lexico decem Rhetorum, quam-
vis apud eum Simonidis locum Simonem occupasse scriptoris incuria
supra adnotabamus. Threnorum quoque meminit Georgius Gale-
siota Monodia in Theodorum Callistum Xanthopulum. Ἀλλὰ Σιμω-
νίδην ἐκεῖνον καὶ Πίνδαρον κοινῇ μεταποιουμένους τῶν θρήνων, πάντως τί τῶν ὄντων
ἀνύσαι, τοῦτ᾽ ἔργον πεποιημένους. *Sed & Simonides ille , & Pindarus vna*
simul Threnos sibi comparantes aliquid fortè perfecerint , dummodo in
id solummodo incumbant. VI. Scripsit *Eualcida Eretriensis Ducis Lau-*
des. Herodotus lib. 5. Καὶ πολλοὺς αὐτῶν οἱ Πέρσαι φονεύουσιν ὀνομαστούς τε
ἄλλους· ἐν δὲ δὴ καὶ Εὐαλκίδεα στρατηγέοντα Ἐρετριέων, στεφανηφόρους τε ἀγῶνας
ἀναραιρηκότα, καὶ ὑπὸ Σιμωνίδεω τοῦ Κηΐου πολλὰ αἰνεθέντα. *Multosque Per-*
sæ occidunt , & in his cum alios Illustres Viros , tùm Eualcidem Ere-
triorum Ducem , qui donatus Laurea in Certaminibus fuerat , & à Si-
monide Ceo maiorem in modum celebratus. VII. Simonidis σύμμικτα
laudat Scholiastes Apollonij lib. 1. Sed diuinent alij ; ad quem re-
ferri possunt, mihi satis fuerit indicasse. VIII. *Ex Carmine ipsius in*
Scopam Creontis filium Thessalum Plato in Protagora nonnulla, quæ
ille aduersum Pittacum disseruerat proposita à Protagora exponun-
tur à Socrate. Hinc obiter corrigendus Suidas in Πιττάκειον, καὶ Σιμω-
νίδης φησίν, ἄνδρ᾽ ἀγαθὸν ἀληθέως γενέσθαι χαλεπόν. Hodie legitur, Καὶ Σίμων
φησίν, ἄνδρ᾽ ἀγαθὸν ἀληθέα γενέσθαι. De hoc eodem Carmine Cicero 2. de
Oratore. Cum cœnaret Crannone in Thessalia Simonides apud Sco-
pam fortunatum hominem , & nobilem , cecinissetque id carmen ,
quod in eum scripsisset , in quo multa ornandi causa , Poëtarum mo-
re in Castorem scripta & Pollucem fuissent , nimis illum sordidè
Simonidi dixisse , Se dimidium eius ei , quod pactus esset pro illo car-
mine daturum , reliquum à suis Tyndaridis , quos æquè laudasset , pe-
teret , *si ei videretur.* Digna sunt Theoctisti Carmina de hoc eodem
quæ hîc reponantur ex Eratiis.

Πολλοὶ δὲ Σκοπάδαισιν ἀειρόμενοι ποτὶ σηκὸν
Μέσφα σὺν κεραοῖσιν ἐμυκήσαντο βόεσσι,
Μυρία δ᾽ ἀμπεδίον Κραννώνιον ἐνδιάασκον

Ποιμένες ἔκκριτα μῆλα φιλοξείνοισι Κρεώνδαις,
Ἀλλ' οὔ σφιν τῶν ἦδος, ἐπεὶ γλυκὺν ἐξεκένωσαν
Θυμὸν ἐς εὐρεῖαν σχεδίαν στυγνοῦ Ἀχέροντος.
Ἄμναστοι δὲ, τὰ πολλὰ καὶ ὄλβια τῆνα λιπόντες
Δειλοῖς ἐν νεκύεσσι μακροὺς αἰῶνας ἔκειντο,
Εἰ μὴ δεινὸς ἀοιδὸς ὁ Κήιος αἰόλα φωνέων
Βάρβιτον ἐς πολύχορδον ἐν ἀνδράσι θῆκ' ὀνομαστοὺς
Ὁπλοτέροις, τιμὰς δὲ καὶ ὠκέες ἔλλαχον ἵπποι.
Οἵ σφιν ἐξ ἱερῶν στεφανηφόροι ἦλθον ἀγώνων.

Hæc vertit nescio quis.

Millia parebant, quorum ditissima luxu
Atria magnifico plures pauere Ministros,
Quam numerare queas. Scopadum quoque Thessala Panei
Pascua lauriferi latas armenta per herbas
Seruabant, immensa illis ad nota redibant
Limina caularum viculorum millia multa,
Mille greges ouium, mugitibus omnia vaccæ
Cornutæ stabula implebant, & florida Tempe.
Errabant dumeta olim Cranonia circum,
Hospicioque bonis per pinguia culta Creondis
Delectos pascere greges ouiumque, boumque,
Non tamen hac illis tantarum copia rerum
Profuit, aut vera laudis decora vlla tulisset,
Postquam per stygiam semel enauare paludem,
Et dulces superi liquerunt luminis auras,
Desertis quin his opibus sub nocte iacerent
Perpetua tristes inter sine laudibus vmbras,
Carmine venturis nisi Ceius omnia vates
Prodisset populis, illorum plurima plectro
Aeolico benefacta sonans per carmina Vatum.
Victores celebrantur Equi, quibus inclyta parta est
Palma per Eleos sacro certamine campos.

VIII. Dithyrambum in Memnonem laudat Strabo lib. 15. circa finem, vbi de Memnonis Sepulchro. Ταφῆναι δὲ λέγεται Μέμνων περὶ Πάλτον τῆς Συρίας παρὰ Βαδὰν ποταμὸν, ὡς εἴρηκε Σιμωνίδης ἐν Μέμνονι διθυράμβῳ τῶν Δηλιακῶν. *Memnon ipse sepultus dicitur circa Paltum Syriæ iuxta flumen Badam, vt Simonides ait in Memnone dithyrambo Deliacorum.* Quamvis Casaubonus legat, ὡς εἴρηκε Σῆμος ὁ Ἠλεῖος, *vt dixit Semus Elius*, Auctore Suida, qui scribit, Σῆμος Ἠλεῖος Γραμματικὸς ἔγραψε Δηλιακὰ βιβλία η'. *Semus Elius Grammaticus scripsit Deliaca libris octo.* Lectio planè distortissima. Neque enim video, quare illa ἐν Μέμνονι διθυράμβῳ reiicienda sunt. Et quis probabit Deliaca tantummodò Semum Elium scripsisse. Adde in Manuscripto Codice Vaticano non legi δηλιακῶν, sed διπλυακῶν, de quo fortè nec Dodo-

næa quercus diuinauerit; niſi quis velit legere ex Gente Thracia διοπλικῶν vel διοπλιακῶν. Ipſe hæreo. IX. Epinicij in Leophronem mentio habetur apud Athenæum lib. I Dipnoſoph. X. Elegi in eos, qui in pugna Marothonica occubuerunt, Auctor vitæ Æſchyli, quod ab Athenienſibus Elegis ab Æſchylo concinnatis prælatum in cauſa fuit, cur deſerta patria Athenis, ad Heronem Syracuſanum Regem ſe contulerit Æſchylus ignominiæ impatiens. Κατὰ δὲ ἐνίους ἐν Μαραθῶνι τεθνηκότας ἐλεγείῳ ἡσσηθεὶς Σιμωνίδῃ. τὸ γὰρ ἐλεγεῖον πολὺ τῆς περὶ τὸ συμπαθὲς λεπτότητος μετέχειν δεῖ, ὃ τοῦ Αἰσχύλου, ὡς ἔφαμεν, ἐστὶν ἀλλότριον. *Nonnullorum verò opinione in Elego de ijs, qui apud Marathonem occubuerunt à Simonide ſuperatus*, in Siciliam ſcilicet migrauit: *Elegus enim multum ad commiſerationem excitandam ſibi vindicat, quod ab Æſchylo, vt iam diximus, alienum eſt.* Elegos porrò Simonidis & Æſchyli in tertio Epigrammatum digeſtos hic exſcribere non grauabor, vt inter vtrumque ſcriptorem diſcrimen, quod Auctor Vitæ fecerat, ipſe quoque percognoſcas. Simonidis ſunt.

Χαίρετ' ἀριστῆες πολέμου, μέγα κῦδος ἔχοντες,
 Κοῦροι Ἀθηναίων, ἔξοχοι ἱπποσύνῃ.
Οἵ ποτε καλλιχόρου περὶ πατρίδος ὠλέσαθ' ἥβην
 Πλείστοις Ἑλλήνων ἀντία μαρνάμενοι.

Vel illa.

Οἵ δε καὶ Εὐρυμέδοντί ποτ' ἀγλαὸν ὤλεσαν ἥβην
 Μαρνάμενοι Μήδων τοξοφόρων προμάχοις,
Αἰχμηταὶ, πεζοί τε καὶ ὠκυπόρων ἐπὶ νηῶν
 Κάλλιστον δ' ἀρετῆς μνῆμα ἔλιπον φθίμενοι.

Æſchyli verò ſunt,

Κυανέη καὶ τούσδε μενέγχεας ὤλεσεν ἄνδρας
 Μοῖρα πολύρρηνον πατρίδα ῥυομένους.
Ζωὸν δὲ φθιμένων πέλεται κλέος, οἵ ποτε γυῖα
 Τλήμονες Ὀσσαίαν ἀμφιέσαντο κόνιν.

At dices non eſſe illa eadem de quibus ſermonem habet Auctor Vitæ. Non moror. Sunt tamen ea, ex quibus quantum in commouenda commiſeratione cum iucunditate ſermonis ab horrida illa grandiloquentia & ſententiarum nouitate interſit inter Simonidem, & Æſchylum facilè dignoſcere queas. Qualis illius character fuerit, & quibus rebus alios ſuperauerit, habeo ex Dionyſio Halicarnaſſeo & Fabio Quintiliano. Halicarnaſſeus namque de eo: Σιμωνίδου δὲ παρατήρει τὴν ἐκλογὴν τῶν ὀνομάτων, τῆς συνθέσεως τὴν ἀκρίβειαν. πρὸς τούτοις καθ' ὃ βελτίων εὑρίσκεται, καὶ Πινδάρου τὸ οἰκτίζεσθαι μὴ μεγαλοπρεπῶς, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνος παθητικῶς. *Simonidis vero obſerua nominum delectum, compoſitionis accuratam rationem; ad hæc, in quo etiam multo melior eſt ipſo Pindaro, miſerationem commouet, non vt ille magnificè, ſed ſuo ipſe more pathetico.* Fabius verò. *Simonides tenuis alioqui ſermone proprio, & iucunditate quadam commendari poteſt. Præcipua tamen eius in commouenda*

monenda miseratione virtus, vt quidam in hac eum parte omnibus eiusdem operis auctoribus præferant. Et Cicero de Natura Deorum lib. 1. *Simonides non Poëta solum suauis, verumetiam ceteroqui doctus sapiensque traditur.*

In hunc Simonidem scripsit Ægyptius Palæfatus Hypothese s seu argumenta: Suidas voce Παλαίφατος Αἰγύπτιος, ὑποθέσεις εἰς Σιμωνίδην· *In Simonidem hypotheses.* De illius dialectis Trypho Ammonij Alexandrinus Grammaticus. Idem voce, Τρύφων Ἀμμωνίου, περὶ τῆς παρ' Ὁμήρῳ διαλέκτων, καὶ Σιμωνίδῃ, καὶ Πινδάρῳ, καὶ Ἀλκμᾶνι, καὶ τοῖς ἄλλοις λυρικοῖς. *De Dialectis, quibus vsus est Homerus, Simonides, Pindarus, Alcman ceterique Lyrici.* Chameleon quoque Heracleota de Simonide scripsit. Laudatur ab Athenæo lib. 10. 13. & 14. Peanéque censet Ioannes Vossius de Histor Græcis lib. 3. Eo libro non solum exposuisse vitam Simodis, sed prætereà quasi Commentarium librum illius Poëmata edidisse, quemadmodum & in iis, quæ dicitur scripsisse de Anacreonte, Sapho & Thespide. Præter Lasum simultates cum eo, & cum Themistocle exercuit Timocreon Rhodius Veteris Comœdiæ scriptor, in quos & Comœdiam edidit. Idem Suidas, Τιμοκρέων Ῥόδιος κωμικὸς καὶ αὐτὸς τῆς ἀρχαίας κωμῳδίας. διεφέρετο δὲ πρὸς Σιμωνίδην τὸν μελῶν ποιητὴν, καὶ Θεμιστοκλέα τὸν Ἀθηναῖον, εἰς ὃν ἐξύφανε ψόγον, δι' ἐμμελοῦς τινος ποιήματος. ἔγραψε δὲ κωμῳδίαν εἰς τε τὸν Θεμιστοκλέα, καὶ εἰς Σιμωνίδην τὸν μελοποιὸν, καὶ ἄλλα. *Timocreo Rhodius Comicus & ipse Veteris Comœdiæ, inimicitias cum Simonide carminum scriptore, & Themistocle susceptas persecutus est, & in Themistoclem vituperationem Poëmate quodam variis modulis concinnato contexuit. Composuit etiam Comœdiam in eundem Themistoclem, & Simonidem carminum auctorem & alia.* Idque non impunè fecisse colligo ex carminibus eiusdem Timocreontis nondum editis, qui in semetipsum Simonidis dicacitatem accusat, & planè vituperat metro Trochaico Pentametro, κατὰ μετάθεσιν τῆς λέξεως, *dictionibus scilicet transpositis.*

> Κηΐα μὲ προσῆλθε φλυαρία οὐκ ἐθέλοντα,
> Οὐκ ἐθέλοντά με προσῆλθε Κηΐα φλυαρία.
> *Ceia me incessit importuna loquacitas inuitum,*
> *Inuitum me incessit Ceia importuna loquacitas.*

Extatque hodie num Simonidis Epigramma in Timocreontis Sepulchrum, quo iniurias sibi illatas vltus pulchrè fuisse sibi visus est.

> Πολλὰ φαγὼν, καὶ πολλὰ πιὼν, καὶ πολλὰ κακ' εἰπὼν
> Ἀνθρώποις κεῖμαι Τιμοκρέων Ῥόδιος.
> *Cum multa comederim & multa biberim, multa mala dixerim*
> *Hominibus, jaceo Timocreon Rhodius.*

In tanta porrò iactura carminum Simonidis non abs re fuerit, quædam è tanto naufragio, veluti tabulas licet diuisas ac mutilas, vt vt illas habuimus, in hanc Diatribam à nobis afferri.

Σιμωνίδου.

I. Ἀνάθημα τῷ Ἀπόλλωνι παρὰ Παυσανίου.

Ἑλλάνων ἀρχαγὸς, ἐπεὶ στρατὸν ὤλεσε Μήδων
Παυσανίας Φοίβῳ μνᾶμ' ἀνέθηκε τόδε.

II. Ἀνάθημα.

Εὔχεό τοι δώροισι Κύπριν θεὸν
Ἀντιδώρου ἀγορῆς κληιχόρου ἀρίταιν.
Ἴσθμ' ὑπὸ ξείνων τε, καὶ οἳ ναίουσι Κόρινθον
Αἶνον ἔχεις χαρίτων δέσποτα τοῖς στεφάνοις.

III. Ἀνάθημα.

Ἓξ ἐπὶ πεντήκοντα Σιμωνίδης ἤρατο ταύρους
Καὶ τρίποδας, πρὶν τόνδ' ἀνθέμεναι τρίποδα.
Τοσσάκις δ' ἱμερόεντα διδαξάμενος χορὸν ἀνδρῶν
Εὐδόξου νίκας ἀγλαὸν ἅρμ' ἐπέβης.

IV. Ἀνάθημα τῷ Ἑρμῇ παρὰ Λεωκράτους.

Στρόμβου παῖ τόδ' ἄγαλμα Λεώκρατες εὖ τ' ἀνέθηκας
Ἑρμῆ, καλλικόμοις οὐκ ἔλαθες Χάρισιν,
Οὐδ' Ἀκαδημείας πολυγαθέα, τῇ ἐν ἀγοστῷ
Σὴν εὐεργεσίαν, τῷ προσιόντι λέγει.

V. Ἀνάθημα.

Φημὶ Γέλων', Ἱέρωνα, Πολύζηλον, Θρασύβουλον,
Παῖδας Δεινομένευς τὸν τρίποδ' ἀνθέμεναι,
Ἐξ ἑκατὸν λιτρῶν, καὶ πεντήκοντα ταλάντων
Δαρετίου χρυσοῦ τὰς δεκάτας δεκάταν.

VI. Ἀνάθημα τῇ Λητοῖ παρὰ ναυτῶν.

Ταῦτ' ἀπὸ δυσμενέων Μήδων ναῦται Διοδώρου
Ὅπλ' ἀνέθηντο Λατοῖ μνάματα ναυμαχίας.

VII. Ἀνάθημα τῷ Διὶ παρὰ Σώσου, καὶ Σωσοῦς.

Σῶσος, καὶ Σωσὼ Σωτῆρι τόνδ' ἀνέθηκαν,
Σῶσος μὲν σωθείς, Σωσὼ δ' ὅτι Σῶσος ἐσώθη.

VIII. Ἀνάθημα ἐπὶ Γάλλῳ λάτριδι Κυβέλης.

Χειμερίαν νιφετοῖο κατήλυσιν ἡνίκ' ἀλύξας
Γάλλος, ἐρημαίαν ἤλυθ' ὑπὸ σπιλάδα,
Ὑετὸν ἄρτι κόμης ἀπεμόρξατο· τοῦ δὲ κατ' ἴχνος
Βουφάγος εἰς κοίλην ἀτραπὸν ἵκτο λέων.
Al. ἴσχεθε. Αὐτὰρ ὁ πεπταμένῃ μέγα τύμπανον ἔσχεθε χειρὶ
Ἤραξεν, καναχῇ δ' ἴαχεν ἄντρον ἅπαν.
Οὐδ' ἔτλη Κυβέλης ἱερὸν βρόμον ὑλονόμος θὴρ
Μεῖναι, ἀν' ὑλῆεν δ' ὠκὺς ἔθυνεν ὄρος.
Δείσας ἡμιγύναικα θεῆς λάτριν, ὃς τάδ' ἐρείᾳ
Ἐνδυτὰ καὶ ξανθοὺς ἐκρέμασε πλοκάμους.

IX. Εἰς Σιμωνίδην.

Οὗτος ὁ τοῦ Κείοιο Σιμωνίδου ἐστὶ σαωτὴρ
Ὃς καὶ τεθνηὼς ζῶντ' ἀπέδωκε χάριν.

Variat ab edito inter Lyricos desumpto ex Ioanne Tzetze; & argumentum est, Simonides humarat mortuum. Is Simonidi in somnis gratiam pro Sepulchro rependit, monetque vt nauigaret. Simonides paret: nauis postea periit. Hinc Simonides hoc Epitaphium condidit mortuo suo.

X.

Εἰς τοὺς μετὰ Κίμωνος στρατευσαμένους ἐν Κύπρῳ Ἀθηναίους, ὅτε τὰς ρ. ναῦς τῶν Φοινίκων ᾕρεσαν.

Ἐξ οὗ γ' Εὐρώπην Ἀσίης δίχα πόντος ἔνειμε
Καὶ πόλεμον λαῶν, θοῦρος Ἄρης ἐφέπει,
Οὐδαμά πω κάλλιον ἐπιχθονίων γένετ' ἀνδρῶν
Ἔργον ἐν Ἠπείρῳ, καὶ κατὰ πόντον ἅμα.
Οἵδε γὰρ ἐν Κύπρῳ Μήδων πολλοὺς ὀλέσαντες
Φοινίκων ἑκατὸν ναῦς ἕλον ἐν πελάγει,
Ἀνδρῶν πληθούσας, μέγα δ' ἔστενε
Πληγεὶς ἀμφοτέραις χερσὶ κράτει πολέμου.

XI. Εἰς τοὺς πεσόντας παρ' Εὐρυμέδοντα ποταμὸν Ἕλληνας.

Τῶν δὲ ποτὲ στέρνοισι τανυγλώχινας ὀϊστοὺς
Λοῦσεν φοινίσσᾳ θοῦρος Ἄρης ψακάδι.
Ἀντὶ δ' ἀκοντοδόκων ἀνδρῶν μνημεῖα θανόντων
Ἄψυχ' ἐμψύχων ἅδε κέκευθε κόνις.

XII. Εἰς τινα ναυηγὸν ἐν Γερανείᾳ, καὶ ταῖς Σκειρωνίσι πέτραις ναυαγήσαντα.

Ἠερίη Γεράνεια, κακὸν λέπας, ὤφελεν Ἴστρου
Τῆλε καὶ ἐκ Σκυθέων μακρὸν ὁρᾶν Τάναϊν.
Μηδὲ πέλας ναίειν Σκειρωνικὸν οἶδμα θαλάσσης
Ἄγκεα νειφομένας ἀμφίμα Θουριάδος.
Νῦν δ' ὁ μὲν ἐν πόντῳ κρυερὸς νέκυς· οἱ δὲ Βορείαν
Ναυτιλίην κενεοὶ τῇδε βοῶσι τάφοι.

XIII. Εἰς Θεόγνητον Σινωπέα.

Σῆμα Θεόγνιδός εἰμι Σινωπέος, ᾧ δ' ἐπέθηκεν
Γλαῦκος ἑταιρείης ἀντὶ πολυχρονίου.

XIV. Εἰς Μεγακλέα.

Σῆμα καταφθιμένοιο Μεγακλέος, εὖτ' ἂν ἴδωμαι,
Οἰκτείρω σε τάλαν Καλλία, οἷ' ἔπαθες.

XV. Εἰς Κλεόδημον ὑπὸ Θρᾳκῶν ἀναιρεθέντα Κλεινίου Διφίλου υἱόν.

Αἰδὼς καὶ Κλεόδημον ἐπὶ προχοῇσι Θεαίρου
Ἀενάου στονόεντ' ἤγαγεν εἰς θάνατον.
Θρηϊκίῳ κύρσαντα λόχῳ, πατρὸς δὲ Κλεινοῦ
Διφίλου αἰχμητὴς υἱὸς ἔθηκ' ὄνομα.

XVI. Εἰς ναυηγούς τινας ἐπὶ Τυῤῥηνίᾳ ναυαγήσαντας.

Τοὺς δ' ἀπὸ Τυῤῥηνῶν ἀκροθίνια Φοίβῳ ἄγοντας,
Ἓν πέλαγος, μία ναῦς, εἷς τάφος ἐκτέρισεν.

XVII. Πεντάμετρον ὑποσχηματικόν.

Τίς εἰκόνα τήνδ' ἀνέθηκεν; Δωριεὺς ὁ Θούριος,
Οὗ Ῥόδιος γένος ἦν. ναὶ πρὶν φυγεῖν τε πατρίδα
Δεινᾷ τε χειρὶ πόλλ' ἔρξας ἔργα καὶ βίαια.

XVIII. Ἐπὶ ἑξαμέτρῳ πεντάμετρον, καὶ δύο τρίμετροι. εἶτα ἑξάμετρον.

Ἀργεῖος Δάνδις σταδιοδρόμος ἐνθάδε κεῖται,
Νίκαις ἱππόβοτον πατρίδ' ἐπικλείσας,
Ὀλύμπια δίς, ἐν δὲ Πυθῶνι τρία,
Δύο δ' ἐν Ἰσθμοῖ, πεντεκαίδεκ' ἐν Νεμέᾳ,
Τὰς δ' ἄλλας νίκας οὐκ εὐμαρές ἐστ' ἀριθμῆσαι.

XIX. Ἐπὶ ἑξαμέτρῳ ἐννεασύλλαβον.

Ἀνέθηκεν τόδ' ἄγαλμα Κορίνθιος, ὅσπερ ἐνίκα
Ἐν Δελφοῖς ποτε Νικολάδας.
Καὶ Παναθηναίοις στεφάνους λάβε πέντ' ἐπ' ἀέθλοις
Ἑξήκοντ' ἀμφιφορεῖς ἐλαίου.
Ἰσθμῷ δ' ἐν ζαθέῳ τρὶς ἐπισχερώ· οὐδ' ἐγένοντο
Ἀντίγειον τομέων ποταθμοί.
Καὶ Νεμέᾳ τρεῖς ἐνίκησεν καὶ τετράκις ἄλλα
Πελλάνᾳ, δύο δ' ἐν Λυκαίῳ.
Καὶ Νεμέᾳ καὶ ἐν Αἰγίνᾳ, κρατερᾷ τ' Ἐπιδαύρῳ
Καὶ Θήβᾳ, Μεγάρων τε δάμῳ.
Ἐν δὲ Φλιοῦντι σταδίῳ τὰ τε πέντε κρατήσας
Ηὔφρανεν μεγάλαν Κόρινθον.

XX. Ἐπὶ ἑξαμέτρῳ ἐνηλλὰξ τότε κωμικὸν τετράμετρον, δύο συλλαβαῖς λεῖπον, καὶ τὸ Ἀρχιλόχειον σκάζον τρίμετρον.

Πατρίδα κυδαίνων ἱερὴν πόλιν ἥ τις Ἀθηνᾶς
Τέκνον μελαίνης Γῆς χαρίεντας αὐλούς.
Τοὺς δὲ σὺν Ἡφαίστῳ τρήσας ἀνέθηκ' Ἀφροδίτῃ
Καλοῦ δαμασθεὶς ἱμέρῳ Βρύσωνος.

XXI. Ἐπὶ τῷ τετραμέτρῳ τρίμετρο.

Μνήσομαι, οὐ γὰρ ἔοικεν ἀνώνυμον ἐνθάδ' Ἀρχεναύθεω
Κεῖσθαι θανοῦσαν ἀγλαὴν ἄκοιτιν
Ξανθίππην Περιάνδρου ἀπέκγονον ὅς ποθ' ὑψιπύργου,
Σήμαινε λαοῖς τέρμ' ἔχων Κορίνθου.

XXII. Καὶ μέτρον καὶ τοῦτο τροχαϊκὸν πεντάμετρον κατὰ μετάθεσιν τῶν λέξεων.

Μοῦσά μοι Ἀλκμήνης καλλίσφυρον υἱὸν ἄειδε,
Υἱὸν Ἀλκμήνης ἄειδε μοῦσά μοι καλλίσφυρον.

Tandem Epigramma in Acronem Medicum Acragantinum irrisorium.

Ἄκρων' ἰατρὸν ἄκρον Ἀκραγαντῖνον πατρὸς ἄκρου
Κρύπτει κρημνὸς ἄκρος πατρίδος ἀκροτάτης.

Quod plerique Empedocli tribuunt, refert Suidas alios Simonidi tribuisse in voce Ἄκρων. Ætate Æſchyli vixiſſe, tradit epocha temporum Arundalliani. Ἀφ' οὗ Σιμωνίδης ὁ Σιμωνίδου πάππος τοῦ ποιητοῦ ποιητὴς ὤν. *Ex quo Simonides Simonidis Poëtæ auus ipſe Poëta.*

Huius ex filia nepos fuit alius Simonides circa Olympiade LXXXII. quod videtur confirmare Suidas, cum eum dicit floruiſſe ante bellum Peloponeſiacum, quod Olymp. LXXXVII. cœpit. Scripſit, eodem Suida auctore, Εὑρημάτων, *rerum inuentarum* libros. *Genealogiarum*, libros tres; vnde & Σιμωνίδης ὁ Γενεαλόγος nuncupatur ab Apollonij Scholiaſte lib. 1. de Aſtypalea Ancæi matre, Καὶ Σιμωνίδης ὁ Γενεαλόγος ὁμοίως τῷ Ἀπολλωνίῳ Γενεαλογεῖ. Et Auctor Magni Etymologici, voce Ἰωνίς, eiuſdem meminit. Ad hunc Simonidem alicuius Simonidis Poëtæ nepotem memorandi artem refert epocha temporum Arundalliani. Σιμωνίδης ὁ Λεωπρέπους ὁ τὸ μνημονικὸν εὑρὼν, ἐνίκησεν Ἀθήνησι διδάσκων. *Simonides Leoprepis filius, qui memorandi artis inuentor fuit, Athenis ludis edendis vicit, & nonagenarius mortuus eſt.* Ioannes Seldanus notat, Licet hæc ad vnum referrentur, qui ille & Leoprepis filius & memorandi artis auctor creditur; attamen ex hac epochâ liquere, Leoprepem aui generum fuiſſe & nepotem; & artem & inuentionem illam non auo, ſed nepoti deberi: & videnda eſſe quæ de Simonide hoc leguntur apud Ioannem Tzezem Chil. 1. cap. 24. vbi victorias ait reportaſſe quinquaginta ſex; Notatque præterea Simonidis nomen nepotis legi luxatum apud Euſebium.

Simonides Magneſius, Sipylo patre, centeſima ſupra quinquageſimam Olympiadem floruit. Res geſtas Antiochi Magni, qui eo tempore regnabat, carmine conſignauit; & bellum contra Galatas, cum illius Equitatus ab Elephantis profligatus eſt. Suidas: Σιμωνίδης ὁ Μάγνης Σιπύλου ἐποποιὸς, γέγονεν ἐπὶ Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου κληθέντος. καὶ γέγραφε τὰς Ἀντιόχου τοῦ μεγάλου πράξεις, καὶ τὴν πρὸς Γαλάτας μάχην, ὅτε μετὰ τῶν ἐλεφάντων τὴν ἵππον αὐτῶν ἔφθειραν. *Simonides Magneſius Sipyli filius, verſificator ætatem agebat cum Antiocho Magno cognominato, ſcripſitque res geſtas Antiochi Magni, & aduerſus Galatas conflictum, quando cum Elephantis Equitatum illius deſtruxerunt.* Nec alium fuiſſe exiſtimo cuius teſtimonio vtitur Suidas in voce Περιαγειρόμενοι quem Ἀετίλλιν nũcupat. & verba illius recitat. Ὅθεν Σιμωνίδης Ἀετίλλιν φησὶν οὕτως· τίς δὴ τῶν νῦν ποτὲ δὲ, lege ποσάς δὲ, πετάλοισι μύρτων, ἢ στεφάνοισι ῥόδων ἀνεδήσατο νίκας ἐν ἀγῶνι Περικτιόνων. *Hinc Simonides Ætilli hæc inquit. Quis verò eorum, qui nunc viuunt, tot frondibus myrtorum aut coronis roſarum reportauit victorias in certamine Periktyonum.* Et fortè Suidas ſcripſerat Σιμωνίδης ὁ Σιπύλου, *Simonides Sipyli filius*, qui poſteà in Ἀετίλλιν, vt multa fieri ſolent, facili lapſu abierit. Et hæc antea percurre, vbi poſtmodum Michaëlis Apoſtolij Prouerbia, per Pantinam edita, alia lectio occurrit: Ὅθεν Σιμωνίδης περὶ Ἀντιόχου φησὶν, Τίς δὲ τῶν

τῶν. *Vnde Simonides de Antilo dicit, Quis eorum qui nunc sunt? Quia* videntur hæc ad alium Simonidem referenda.

Simonides Zacynthius Rhapſodus, ex Clearcho meminit Athenæus lib. 14. Κλέαρχος δ' ἐν τῷ προτέρῳ Παραγραφῶν τὰ Ἀντιλόχου φησὶν, ὁ Σιμωνίδης ὁ Ζακύνθιος ἐν τοῖς θεάτροις ἐπὶ δίφρου καθήμενος ἐρραψῴδει. *Clearchus in priore Paragraphorum inquit, Simonidem Zacynthium in Theatro ſella inſidentem Antilochi carmina per rhapſodiam memoriter enunciaſſe.* Caſaubono placet magis περὶ Γρίφων, vt habetur alibi: Quamuis ne id quidem placeat, ſed περὶ Γρίφων, quare vertit, *Clearchus lib. de Griphis, Simonides inquit, Zacynthius ſedens ſuper Sella in Theatro Antilochi verſus recitabat.* Aitque legi in excerptis Ἀρχιλόχου *Archilochi*, iuuareque quod ſupra nominatur Archilochus inter eos Poëtas, quorum verſus recitabantur. Quare ita legendum autumat.

Simonides quibuſdam Caryſtius, aliis Eretryeus, Poëta celebris, ſcripſit Græcorum in Aulide conuentum, Trimetrorum libros duos. Scripſit item de Iphigenia librum vnum. Suidas, Σιμωνίδης Καρύστιος ἢ Ἐρετριεὺς ἐποποιὸς τὴν εἰς Αὐλίδα σύνοδον τῶν Ἀχαιῶν, τριμέτρων βιβλία δύο, περὶ Ἰφιγενείας ἕν. *Simonides Caryſtius, vel Eretrienſis Poëta, Græcorum conuentum in Aulidem deſcripſit, Trimetrorum libros duos, & de Iphigenia vnum.*

Simonides Speuſippo Platonis ex ſorore nato, diſcipulo & ſucceſſori in Academia σύγχρονος. Scripſit Hiſtorias, in quibus Dionis Bioniſque res geſtas retulit, miſitque ad Speuſippum. Laërtius in Speuſippo. Πρὸς τοῦτον γράφει, καὶ Σιμωνίδης τὰς ἱστορίας, ἐν αἷς κατατέταχε τὰς πράξεις Δίωνός τε καὶ Βίωνος. *Ad Speuſippum Simonides ſcribit Hiſtorias, in quibus Dionis, ac Bionis geſta conſignauerat.* Scripſit etiam librum de Siciliâ, vt auctor eſt Theocriti Scholiaſtes: Σιμωνίδης δὲ ἐν τῷ περὶ Σικελίας, Αἴτνην φησὶ κρῖναι Ἥφαιστον καὶ Δήμητραν περὶ τῆς χώρας ἐρίσαντας. *Simonides libro de Siciliâ ait, Ætnam fuiſſe iudicem inter Vulcanum & Cererem, cùm de Siciliâ contenderent.*

Idemne, an alius Simonides fuerit, qui de Syracuſis ſcripſit, cuius librum ſecundum citat Suidas in Prouerbio, Σαρδώνιος γέλως. Σιμωνίδης δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ τῶν περὶ Συρακούσας, λάχανον εἶναι παρὰ Σαρδωνίοις ἡδὺ, οὗ τοὺς γευσαμένους τάς τε σιαγόνας, καὶ τὰς σάρκας αὐτῶν ἀποδάκνειν. *Simonides lib. 2. de rebus Syracuſanis, olus tradit eſſe apud Sardonios dulce, quod qui degustarunt maxillas proprias, carneſque præmordere.*

Simonides multis, qui de Æthiopia ſcripſerunt, ætate iunior, & in ea per quinquennium commoratus de Æthiopia ſcripſit. Plinius lib. 6. cap. 29. Auctores recenſens, qui de menſura Æthiopiæ aliquid tradiderunt, nec tamen conuenirent, poſt Dalionem, Ariſtocreontem, Bionem & Baſilim, poſteriorem, iunioremque Simonidem ponit, cui veluti poſteriori & eorum, quibus ipſe per tot annos interfuit, Scriptori, tanquam certiora narranti maior fides adhibenda eſſet: *Simili modo*, inquit, *& de menſura eius varia prodidere; primus*

Dalion vltra Meroëm longè subvectus: mox Aristocreon, & Bion, & Basilis: Simonides minor etiam quinquennio in Meroë moratus, cum de Æthiopia scriberet. Nam & Timesthenes.

Simonidis quoque Philosophi excellentissimi, qui sub Iouiano Imperatore florebat, meminit Suidas. Σιμωνίδης ἐπὶ Ἰοβιανοῦ τοῦ βασιλέως διὰ φιλοσοφίας ἐπισημότατος. *Simonides hic viuebat Iouiano Imperatore philosophicis disciplinis clarissimus.*

Postremus sit Simonides Pictor, cuius Agatharchum & Mnemosynem picturas commemorat Plinius lib. 3. cap. 11.

Hic accedat Simonactides Chius inter rei coquinariæ scriptores non incelebris. Illius meminit Pollux Onomast. lib. 10. capite 10. Πολλὰ δ' ἂν εἴη τῶν περὶ τὴν ἡδυντικὴν σκευασίαν ἀνεξευρεῖν ἐκ τῶν ὀψοποιητικῶν συγγραμμάτων Παντολέοντος, καὶ Μιθαίκου (lego Μιθαίκου) καὶ Ζωπυρίνου, καὶ Σόφωνος, καὶ Ἡγησίππου, καὶ Παξάμου, καὶ Ἐπαινέτου. Συναριθμεῖται δ' αὖ τούτοις Ἡρακλείδης τε ὁ Συρακούσιος, καὶ Τυνδάριχος ὁ Σικυώνιος, καὶ Σιμωνακτίδης ὁ Χῖος, καὶ Γλαῦκος ὁ Λοκρὸς ὀψοποιητικῆς πραγματείας σοφισταί. *Multa insuper, quæ ad condimentorum apparatum attinēt ex culinariis scriptoribus colligere liceret, ex Pantoleone scilicet, Mithaco, Zopyrino, Sophone, Hegesippo, Paxamo & Epaneto. Adnumeretur etiam illis Heraclides Syracusanus, Tyndarichus Sicyonius, Simonactides Chius & Glaucus Locrensis, coquinariæ institutionis Doctores.* Et Athenæus ex Batonis lib. 14. Ἀοιδίμων δ' ὀψαρτυτῶν ὀνόματα καταλέγει Βάτων ἐν Εὐεργέταις.

> Εὖγ' ὦ Σιβύννη τὰς νύκτας οὐ καθεύδομεν,
> Οὐδ' ἂν ἐγειγέρμεθ', ἀλλὰ καίεται λύχνος,
> Καὶ βιβλίον ταῖς χερσὶ, καὶ φροντίζομεν
> Τί σοφὸν καταλελοίπασι, ἤ τίς ἡμῶν Ακτίδης
> Ὁ Χῖος, ἢ Τυνδάρικος ὁ Σικυώνιος,
> Ἢ Ζωπυρῖνος αὐτός. εὕρηκας δέ τι;
> Τὰ μέγιστα. τίνα ταῦτα; τοὺς τεθνηκότας.

Quæ sic vertebat Dalechampius. *Qui dè condiendis opsoniis tractarunt, celebres & famosos nominatim Baton in Beneficis ita enumerat.*

> *Euge Sibynna, noctes peruigilamus*
> *Nec à somno expergiscimur: ardet semper lucerna:*
> *In manibus perpetuò liber: meditamur*
> *Posteris sapiens quidpiam relinquere, quale scripsit*
> *Actides Chius, aut Tyndaricus Sicyonius*
> *Aut Zopyrinus. B. Tu verò num inuenisti quidpiam?*

A. Maxime. B. *Quæ cedo.* A. *Etiam inuitos ad vitam reuoco mortuos.* Quibus illud apparet, Simonactidis nomen à nonnullis in Simonem Actidem diuisum. Quod ipse non probarim, cum deprauatam planè lectionem in ipso Athenæo agnoscam. Nihil enim est illud, ἤ τίς ἡμῶν Ακτίδης. Quare legendum, vt scriptoris nomen integrum habeatur,

tantum literulæ immutatione, καὶ φροντίζομεν.

Τί σοφὸν καταλήψεσθαι, ἢ τί Σιμωνακτίδης
Ὁ Χῖος, ἢ Τυνδαρικός.

Nempe, *Meditamur aliquid posteris sapiens relinquere, aut quale Simonactides Chius, aut Tyndarus*, &c.

Nisi etiam auctius dicere velimus Chœroboscum secuti apud Auctorem Etymologici, Semonactidem hunc à Semonide Iambicorum scriptore nomen sibi vsurpasse, qui per η, scribebatur, non à Simonide Lyrico, qui per ι, Σιμωνίδης ἐπὶ μὲν τοῦ Ιαμβοποιοῦ διὰ τοῦ η, γράφεται, καὶ ἴσως παρὰ τὸ σῆμα ἐστί. τὸ δὲ ἐπὶ τοῦ Λυρικοῦ διὰ τοῦ ι, καὶ ἴσως παρὰ τὸ Σιμὸς ἐστί. Χοιροβοσκός. Tum enim ne litera quidem immutata, sed demptis accentibus & partibus malo scriptorum genio discerptis in vnum conflatis, nomen integrum haberetur, ἢ τί Σημωνακτίδης ὁ Χῖος, *aut quale Semonactides Chius.* Sed hæc Grammaticorum argutiolæ non tanti sunt, vt nos à firma, & per tot annos continuata apud omnes scriptione retrahant. Cum tamen Chœroboscani notamenti signa in deprauato textu planè inspiciantur, similis emendationis conjectura negligi non debuit. Addi potest non tantùm Semonidem pro Simonide, sed Semonem etiam pro Simone dictum, quod arguo ex antiquissimo Semone Sanco apud Latinam gentem numine. Inscriptio in Insula Tiberina inter duos Pontes, SEMONI SANCO DEO; quare ex hoc quoque non malè corrigeretur, ἢ τί Σημωνακτίδης ὁ Χῖος, *aut quale Simonactides Chius.* Sed de his satis.

Τοῦ σοφοῦ

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΨΕΛΛΟΥ

ΕΝΚΩΜΙΟΝ ΕΙΣ ΤΟΝ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΗΝ ΚΥΡΙΟΝ ΣΥΜΕΩΝΑ.

SAPIENTISSIMI PSELLI

ENCOMIVM IN METAPHRASTEM DOMINVM SYMEONEM.

ΤΟΝ μέγαν ἐν βίῳ καὶ λόγῳ Συμεὼν ἐπαινεῖν προῃρημένος, τὸ πάσης τῆς οἰκουμένης λαμπρὸν καὶ περιβόητον καὶ ὄνομα καὶ ἐντύχημα, οὐκ οἶδα τίσι ποτὲ λόγοις περὶ αὐτοῦ χρήσομαι, οὐδὲ τί τῶν πάντων ἐρῶν, ἀρκοῦσαν τὴν εὐφημίαν παρέξομαι. Ἀνὴρ γὰρ ἐκεῖνος, οὐ λόγῳ μόνον κοσμούμενος, καὶ τὸν τοῦ νοῦ ἔχων ἑτοιμότατον εἰς νοημάτων γονὰς, καὶ τὴν γλῶσσαν οἷόν τι δὴ τὸ Νειλῷον ῥεῦμα, οὐκ ἐν περιόδοις, οὐκ ἐκ διαστημάτων μακρῶν, ἀλλ' αὐθημερὸν μυρίοις πλημμύρουσαν τῇ χύσει, καὶ ἐν καιρῷ μάλιστα πελαγίζουσαν, ἀλλὰ καὶ τῇ ἀπὸ τῶν ἠθῶν κράσει, καὶ τὸ πάσας ἀρετὰς, καὶ τὸ παράδειγμα γενέσθαι τοῖς ζηλοῦν ἐθέλουσι μεγαλοπρεποῦς βίου, καὶ σώφρονος σεμνυνομένοις. Τοῦτον δὴ τὸν περιώνυμον ἄνδρα, καθ' ὥραν, ὡς εἰπεῖν, ἡ Κωνσταντινούπολις ἐξελώθησεν, ἡ πρώτη τῶν πόλεων,

CVM & vita & dicendi facultate Magnum Symeonem laudare statuerim, cuius per vniuersum orbem terræ est nomen, & res gestæ celebratæ, nescio quibusnam verbis vtar in eo laudando, vel quidnam dicturus, ex omnibus sufficientem præbebo laudationem. Hic enim Vir non solum erat ornatus eloquentia, & mentem habebat promptissimam ad gignenda præclara cogitata, & linguam tanquam Nili fluentum; non post longum temporis curriculum, sed quotidie riuis scatentem eloquentiæ, & inundantem opportunissimè: sed & morum temperationem, & quod omnes virtutes erat complexus, & quod erat exemplum iis, qui volebant honestè & moderatè viuere, gloriam insignem sibi comparauerat. Hunc ergo virum clarissimum, tempestiuè atque maturè, vt ita dicam, produ-

xit Constantinopolis, prima primum, pulcherrima ciuitatum, pulcherrimum, vt ita dicam, patronum ciuitatis; quæ cum ei dedisset, vt ex ipsa nasceretur, & tali ortu eum ornasset; ab eo hoc vicissim accepit, quod eum produxerit, qui vel solus suffecerit ad ei dandum pulcherrima præmia ciuitatum. Et fuit honor, quẽ ex illo habuit, priore maior & magnificentior; quod tunc quidem pulchritudine superabat alias ciuitates, veluti quidam locus Paradisi ambitu & circuitu; postea autem propter illum, floribus quoque ibi genitarum virtutum alias longo interuallo superauit: adeò vt etiamsi non sic fuisset ornata ab initio, ei suffecisset fœtus hic admirabilis vt se posset conferre cum præstantioribus.

Et vires quidem incomparabiles statim, & à primo, vt semel dicam, ortu, etiam florente capillo, ostendebat, non secus atque Leonum catuli ostendunt protinus supercilium, & densam colli iubam. Etenim flores pullulabant intelligentiæ; & habebat prudentiæ profundam quandam radicem, & quodam admirabili fulgore mens micabat. Hæc aliis quidem suffecissent ad absolutionem, in illo autem agnoscebantur veluti quædam prius descriptæ figuræ, quæ perfectam eius indolem præsignificabant. Quomodo ergo arbores, quæ germinant præter naturam, parùm egentes manu, quæ earum curam gerat, si aliquam acceperint irrigationem, & pulchritudine & magnitudine adhuc magis augentur; ita etiam illi quoque erat celerrimum ingenium, & quod pro-

ἡ καλλίστη τῶν πόλεων, τὸν κάλλιστον φῆναι πολιοῦχον, καὶ δοῦσα τούτῳ τὸ ἐξ αὐτῆς γεννηθῆναι, καὶ τῇ τοιαύτῃ γενέσει τιμήσασθαι, ἀντέλαβε παρ' αὐτοῦ τὸ τοιοῦτον προσενεγκεῖν, οἷος καὶ μόνος ἐξήρκεσεν αὐτῇ καλλιστεῖα ἐκεῖνα ἀποδοῦναι τῶν πόλεων· καὶ γέγονεν αὐτῇ ἡ παρ' ἐκείνου τιμὴ τῆς προτέρας μεγαλοπρεπεστέρα καὶ μείζων· ὅσον τότε μὲν κάλλει καὶ μεγέθει τῶν ἄλλων ἐκράτει πόλεων, ὥσπερ τις παραδείσου χῶρος τῇ περιβολῇ καὶ τῷ κύκλῳ· ὕστερον δὲ δι' ἐκεῖνον καὶ τοῖς ἄνθεσι τῶν ἀνθηγενῶν ἀρετῶν, τὰς ἄλλας ὑπερηκόντισεν· ὥστε εἰ καὶ μὴ οὕτως ἐξ ἀρχῆς κόσμου τετύχηκεν, μηδὲ οἰκιστὴν τοιοῦτον ηὐτύχηκεν, ἀπέχρησεν ἂν αὐτῇ τὸ θαυμαστὸν δὴ τοῦτο γέννημα πρὸς τὴν τῶν κρειττόνων ἀντίθεσιν.

Καὶ τὸ κατὰ πάντων ἀσύγκριτον κράτος καὶ ἀπαράμιλλον, ἦν μὲν εὐθὺς τὸ ἐκ πρώτης, ὡς εἰπεῖν, γενέσεως, καὶ ἐξ ἀνθούσης ἤδη τριχὸς, ὥσπερ οἱ τῶν λεόντων σκύμνοι, εὐθὺς τὴν ὀφρὺν παραδεικνύοντες, καὶ τῶν ἐπαυχενίων τριχῶν τὸ λάσιον. ὑπήνθει γὰρ αὐτῷ τὰ τῆς συνέσεως ἄνθη, καὶ τὸ φρόνημα ῥίζαν τινὰ εἶχε βαθεῖαν, καὶ ὁ νοῦς ἐξήστραπτέ τι θαυμάσιον. ταῦτα δὲ τοῖς μὲν ἄλλοις ἀρκοῦντα ἐτύγχανεν εἰς τελείωσιν, ἐκείνῳ δὲ προχαράγματα τῆς τελείας ἐγνωρίζετο φύσεως. ὥσπερ οὖν τῶν δένδρων ὁπόσα παρὰ τὴν φύσιν ἀναβλαστάνει τῆς ἐπιμελουμένης χειρὸς βραχύ τι ἐπιδεόμενα, εἰ καὶ ἀρδείαν τινὰ προσδέξεται, ἔτι μᾶλλον πρὸς κάλλος καὶ μέγεθος ἐπιδίδωσιν, οὕτω δὴ κἀκείνῳ ἦν μὲν ἡ φύσις εὔδρομόν τι χρῆμα, καὶ εὐθὺς προϊὸν

κατ' αὐτόν. ὅθεν αὐτοφυῶς μὲν ἐῤῥητόρευε, πρὸς δὲ φιλοσοφίαν ὁ βαθὺς τῆς ψυχῆς κόλπος ἄφθονα ἐδίδου νοήματα.

Ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς τὰς διατριβὰς τῶν φιλοσοφούντων ἀπέβλεπε, καί τινας ἐκεῖθεν ἀρχὰς ἐκομίσατο πρὸς τὴν τῶν ζητουμένων εὕρεσιν ἀφορμάς, ἀνέκυψε τε ἀθρόον, καὶ ἦρθη μετέωρος. καὶ ἀπὸ τῶν ἀκτίνων εὗρε τὸν ἥλιον, ἢ οὕτως εἰπεῖν, ἀπὸ τοῦ ἡλίου πρὸς τὰς ἀκτῖνας διέβλεψε, τὸ μὲν ἐκ τῶν ὑστέρων τὰ πρῶτα συλλογιζόμενος, τὸ δὲ ἐκ τῶν προτέρων τὰ δεύτερα τῇ φύσει συμπεραινόμενος. Εἰδὼς δὲ ὡς δυσὶ τούτοις ἡ τελεία καθ' ἡμᾶς φύσις κεκόσμηται, νοὸς γεννήμασι, καὶ γλώττης ῥήμασι, καὶ ὡς τῶν προλαβόντων ἐκείνων σοφῶν, οἱ μὲν διὰ φιλοσοφίας τὸν νοῦν ἐτελείωσαν, οἱ δὲ διὰ ῥητορικῆς τὴν γλῶτταν ἐκάθηραν, καὶ πλὴν γε ἑνὸς ἢ δυοῖν οἱ λοιποὶ πρὸς θάτερον ἐπένευσαν τὸ μέρος, καὶ τοῖς μὲν ἡ γλῶττα ποταμηδὸν ἔρρευσεν, ἐξ ἐπιχειρημάτων πυκνῶν, τοὺς δὲ ἐκήρυξε τῶν νοημάτων τὰ ὑψηλότερα, ὡς εἶναι τούτοις μὲν μικροῦ δεῖν ἀγλώττοις, ἐκείνους δὲ ἐρήμους νοήσεως, ἐκεῖνος μέσον ἀμφοῖν γεγονώς, σύνδεσμος οἷον τῶν πως διεστηκότων ἐγένετο· καὶ τήν τε γλῶτταν ἐξάψας τοῦ νοός, τόν τε νοῦν ἐπιστήσας τοῖς λόγοις, καὶ ῥητορικῇ μὲν τὴν φιλοσοφίαν προσβιβάσας εἰς πρακτικωτέραν καὶ ἐμφανεστέραν ἐνέργειαν, τῇ δέ γε φιλοσοφίᾳ τὴν τέχνην ὑψώσας, καὶ κεράσας ἄμφω πρὸς ἄλληλα τοῖς παρ' ἑαυτῶν κάλλεσιν, ἔμφωνον, ἵν' οὕτως εἴπω, τὸν νοῦν, καὶ ἔννουν τὴν γλῶτταν εἰργάσατο. Ἐφιλοσόφει γοῦν μετὰ τῆς ἠθικῆς πιθανότητος, καὶ ἐῤῥητόρευε

tinus in altum erigebatur. Quamobrem is ſua ſponte præbebat ſe oratori; ad philoſophiam autem profundus animæ ſinus copioſa ſenſa dabat, & cogitata.

Poſtquam autem adſpexit ad ſcholas Philoſophorum, & illinc quædam accepit, quæ eſſent adiumento ad inuentionem eorum, quæ quæruntur, repentè aſſurrexit, & euaſit ſublimis, & ex radiis inuenit ſolem; vel à ſole (vt ita dicam) adſpexit ad radios; partim quidem ex poſterioribus priora ratiocinatione colligens, partim autem ex prioribus, quæ naturâ ſunt ſecunda, concludens. Cum autem ſciret, quod perfecta noſtra natura his duobus eſt ornata, nempè fœtibus mentis, & linguæ fluentis; & quod ex illis, qui eum præceſſerunt, Sapientibus, alij quidem conſummauerunt mentem per Philoſophiã, alij verò per dicendi facultatem linguam expurgauerũt; & præter vnum aut duos, reliqui ad alterutram declinauerunt; aliis quidẽ denſis epicherematibus lingua fluxit inſtar fluuij: alios autem celebrarunt præclara mentis ſenſa & cogitata, adeò vt hi quidem eſſent propemodũ elingues illi autem à perfectiore deſerti intelligentia; ille inter vtroſque medius fuit, veluti quoddam vinculũ eorum, qui tunc erant disjuncti, & menti linguam adjungens, & verbis mentem adhibens; & arti quidem dicendi adiiciens philoſophiam ad efficaciorem & apertiorem operationẽ: philoſophia autem artem extollens, & ambo inter ſe contemperans ſua pulchritudine, vocalem (vt ſic dicam) mentem, & linguã effecit mente prǽditam. Philoſophabatur itaque cum morali probabilitate & fungebatur

munere Oratoris, cum philoſophiæ profunditate; & erat vtriſque generibus ex æquo accommodatus; neque Philoſophus odio habebat argumentum ciuile, videns id eſſe coloratum tincturis philoſophiæ, neque Orator ægrè ferebat ſcientiam, artificio dicendi ſibi placens.

Hinc veluti quædam lampas accenſa & in altum ſublata è Byzantio viſa eſt, veluti quædã fax in aëre omnibus ciuitatibus; & erat reuera locus, veluti mundus quidam cœleſtis reſplendens omni genere doctrinæ, & per vnum qui facem ferebat, partim quidem illuſtrans vniuerſum orbem terræ, partim autem præter lucem propriam alienis quoque coruſcans fulgoribus; & quod eſt admirabilius, & propter quod illum quiſpiam magis fuerit admiratus, cum eſſet genere clarus, & ex illuſtri familia natus, & abundaret diuitiis, & iis, quæ ſegniorem effecerint quempiam ad diſciplinas. Multi enim ſibi proponunt doctrinam & eloquentiam, tanquam opum parandarum materiam; non vt aſſequantur ea, quæ ſunt meliora; ſed ei ſtudentes, vt ſe rebus vanis voluptate expleant; ille externis fortunæ adminiculis vſus eſt ad philoſophiam. Hinc factum eſt, vt nec eos æmularetur philoſophos, qui erant nimis otioſi, nec Oatores, qui nimis redundabant: Nam illi quidem veluti immenſo lumine circumfuſi radiis philoſophiæ ſtatim clauſerunt oculos, & virtutem nequaquam deduxerunt ad actionem, nec magnificè vſi ſunt dogmatibus, neque duces fuere ciuitatum, neque quæ didicerunt propoſuerunt in medio populo; ſed promiſſas quidem barbas

μετὰ τῆς φιλοσόφου βαθύτητος· καὶ ἦν ἀμφοῖν τοῖν γένοιν ὁμοίως εὐάρμοστος, καὶ οὐδ᾽ ὁ φιλόσοφος τὴν πολιτικὸν ἐμίσει ὑπόθεσιν, ὁρῶν χρωννυμένην ταῖς ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας βαφαῖς, οὐδ᾽ ὁ ῥήτωρ πρὸς τὴν ἐπιστήμην ἀπήχθετο, ταῖς τεχνικαῖς μεθόδοις ἐναβρυνόμενος.

Ἐντεῦθεν ὥσπερ τις λαμπὰς ἀπὸ τῆς Βυζαντίδος ἀφθεῖσά τε καὶ ἀρθεῖσα, οἱονεί τις πυρσὸς διαέριος ταῖς ἁπάσαις ἔδοξε πόλεσι· καὶ ἦν ὡς ἀληθῶς ὁ χῶρος οἷόν τις κόσμος οὐράνιος, πᾶσι λόγων καταστραπτόμενος εἴδεσι, καὶ δι᾽ ἑνὸς δᾳδουχούμενος, τὰ μὲν τὴν σύμπασαν οἰκουμένην καταπυρσεύουσαν, τὰ δὲ πρὸς τῷ οἰκείῳ φωτὶ, καὶ ταῖς ἀλλοτρίαις καταστράπτων μαρμαρυγαῖς· καὶ τό γε θαυμασιώτερον, καὶ δι᾽ ὃ μᾶλλον ἄν τις ἐκεῖνον θαυμάσειεν, ὅτι καὶ γένους εὖ ἔχων, καὶ τὰ τῆς εὐκλείας οἴκοθεν κεκτημένος, βαθεῖ τε πλούτῳ κομῶν, καὶ οἷον ἄν τις πρὸς παιδείαν ἀποκνήσειεν. Οἱ γὰρ πλεῖστοι ἀφορμὴν τοῦ πλουτεῖν, ὥσπερ τὸν λόγον τιθέασιν, οὐχ ἵν᾽ ἐπήβολοι τῶν κρειττόνων γένοιντ᾽ ἄν, ἀλλ᾽ ὅπως τοῖς ματαίοις ἐντρυφῶσι, περὶ ταῦτα σπουδάζοντες, παρασκευαῖς, ἐκεῖνος δὲ ταῖς παρὰ τῆς ἔξωθεν τύχης πρὸς φιλοσοφίαν ἐκέχρητο. Ἐντεῦθεν οὔτε τοὺς ἀργοτέρους τῶν φιλοσοφησάντων, οὔτε τοὺς περιττοτέρους τῶν ῥητόρων ζηλοῖ. οἱ μὲν γὰρ ὥσπερ ἀπλέτῳ φωτὶ ταῖς ἀπὸ τῆς φιλοσοφίας καταστραφθέντες ἀκτῖσιν, αὐτίκα ἐπέμυσαν, καὶ οὐ προεβίβασαν εἰς πρᾶξιν τὴν ἀρετήν, οὐδ᾽ ἐχρήσαντο τοῖς δόγμασι μεγαλοπρεπῶς, οὐδὲ ἡγεμόνες γεγόνασι πόλεων, οὐδὲ φέροντες ἃ μεμαθήκασιν, εἰς μέσους τοὺς πολλοὺς προτεθείκασιν, ἀλλὰ μακρὰν μὲν ἀφεί-

θρέψαντες πώγωνας, ὥσπερ ἄκαρπα θέρη, καὶ σκυθρωποὶ τοῖς προσιοῦσι γεγόνασιν.

Εἶτα δὴ οἱ μὲν οὐδὲν δέον διὰ τῆς ἀγορᾶς θέοντες, ἀκράτῳ τῇ παῤῥησίᾳ ἐχρήσαντο· οἱ δὲ πίθους τινὰς κατῳκήκασιν, περιγράψαντες ἑαυτούς. οἱ δὲ περὶ διαλεκτικὰς ἐρωτήσεις τὸν ἑαυτῶν βίον κατατετρίφασιν. ἄλλοι δὲ περὶ φυσικῶν ἐζήτησαν ὑποθέσεων, ἀνωφελεῖς τινὰς ἀντιλογίας καὶ ἔριδας τῷ βίῳ κατακομίσαντες· καὶ τῶν ῥητόρων δὲ οἱ πλείους ταυτὸ τοῦτο πεπόνθασιν, τὴν ἔμφρονα τέχνην, ἀφροσύνης ἀφορμὴν ποιησάμενοι· καὶ δέον τὰ λυσιτελοῦντα ταῖς πόλεσι προαιρεῖσθαι καὶ μελετᾶν, οἱ δὲ τὰ μὲν αὐτοὶ πλάττοντες, τὰ δὲ ὡς ἀποκειμένοις χρησάμενοι πράγμασι, καινήν τινα σκηνὴν τῷ βίῳ ἐπετραγῴδησαν. Ἀλλ' ἐκεῖνος οὐχ οὕτως, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ μήτε τὴν ἐσθῆτα μεταλλάξας, μήτε τι τοῦ μεγαλοπρεποῦς καθυφείς, μήτε τὸ γένος ἀτιμάσας τῇ καινοτομίᾳ, μήτε πλάσας, ἢ ἀναπλάσας ὑποθέσεις πολιτικάς, μήτε τι ἄλλως σοφιστευσάμενος, τῇ μὲν ἀπὸ τοῦ γένους φιλοτιμίᾳ ὅλη πρὸς τὸ εὖ ποιεῖν πολυτρόπως τε ἐχρήσατο, τὴν δὲ ἀπὸ τῶν μαθημάτων ἀρετὴν ἀφορμὴν εὐθὺς ἔσχε μεγαλοπρεπείας τε καὶ λαμπρότητος. Βασιλεῦσι γὰρ ἐπέραστος γεγονώς, τὰ τιμιώτατα τῶν ὅλων πιστεύεται, τὸ μὲν ἐγγὺς ἑστάναι τοῦ βήματος, διὰ τὴν σύνεσιν. τὴν δὲ τῆς πολιτείας διοίκησιν, διά τε τὴν τῆς φύσεως ἐπιτηδειότητα, καὶ τὴν τῶν πραγμάτων προσλαβὼν ἐπιμέλειαν.

Καὶ πρῶτα μὲν τῶν μυστικωτέ-

alebant, tanquam messes inutiles, & multum tristes erant, & seueri.

Deinde alij quidem cum non opus esset per forum currentes, intemperanti vsi sunt dicendi libertate; alij autem dolia quædam habitarunt, se eis circumscribentes. Alij autem in Dialecticis interrogationibus vitam suam consumpserunt: alij autem quæsiuerunt de naturalibus positionibus, quasdam inutiles contradictiones & lites in vitam afferentes; & hoc ipsum euenit plurimis ex Oratoribus; prudentem artem fecerunt occasionem insipientiæ, & cum oporteret eos eligere & meditari quæ ciuitatibus sunt conducibilia, illi, partim quidem ipsi fingentes, partim autem vtentes tanquam rebus repositis, nouam quandam scenam tragicam in vitam introduxerunt; sed ille non sic; longè quidem ab eo abfuit: sed neque vestem mutans, neque aliquid remittens de magnificentia, nec huiusmodi nouitatibus genus suum dedecore afficiens, neque ciuiles causas fingens & refingens; neque inaniter fungens munere Rhetoris, generis quidem decore vtebatur omninò ad benefaciendum: virtutem autem, quam sibi parauerat è disciplinis habuit protinus occasionem splendoris & magnificentiæ: nam cum Imperatoribus euasisset amabilis, eius fidei committuntur, quæ sunt omnium maximè honorabilia; vt qui prope tribunal quidem staret propter sapientiam: Reip. autē administrationē propter ingenij solertiam, & rerum curam acceperit.

Et primum quidem præfuit rebus

arcanis; & secretorum consiliorum fuit particeps, cum Imperatoribus; adeò vt Imperatori renuntiaret ea, quæ afferebant externi, & rursus exteris ea, quæ iubebat Imperator: & erat veluti quoddam accuratum vinculum administrationis. Atque orbis quidem solaris pars quædam est alibi, pars verò est apud nos; ille verò ipse totus erat apud Imperatorem, & in ipsis negotiis: Quomodo enim superiùs significauit oratio, versatile, & ad omnia accommodatum habuit ingenium; adeò vt & prius consultaret, & exequeretur ea, quæ consultata fuerunt, & Barbaros procul propulsaret à finibus Romanorum, alios autem superaret, aut copiis aut artibus, & gentes in suam redigeret potestatem, temporibusque & rebus dexterrime vti posset; quod mutaretur quando oportebat, quod innouaret quando expediebat; quod eandem seruaret speciem, quando bonum videbatur: sed neque erat Vir expers gratiarum & leporum, sed ad omnem leporem ac gratiam conueniente doctrina temperata erat ei lingua instituta & animus. Cum autem esset ei magnificus & amictus, & habitus simul cum incessu, mores quoque mutabat ad id, quod videbatur, vt qui esset gratiosus & affabilis, & eo ipso omnes subridens ad se attraheret Præterea autem manu quoque minimè erat parcus; vtpote quod duæ res extenderent, nempe diuitiæ & voluntas. Habebat autem ita quoque, vt oportebat, nonnullas partes ex iis, quæ consueruntt nostram fidem constituere. Hæ autem erant (sed cur non

ἔρως ἐφειστήκει τῶν πράξεων, καὶ τοῖς ἀπορρήτοις βουλεύμασι κοινωνὸς παριστήκει τοῖς συμβουλεύουσιν. Ἐπεὶ δὲ ἡ τοῦ τρόπου πίστις ἐν τούτοις τοῦτον ἀνεκήρυξε, μετὰ τῶν ἀδύτων καὶ τὰς κοσμικὰς φροντίδας συνείληφεν· ὡς αὐτὸν γεγονέναι εἰσαγγελέα τε τῷ κρατοῦντι ἔξωθεν, καὶ ἐξαγγελέα τοῦ κρατοῦντος τοῖς ἔξωθεν· καὶ ἦν ὥσπερ εἰ δεσμὸς τῆς διοικήσεως ἀκριβής. Τοῦ μὲν οὖν ἡλιακοῦ κύκλου τὸ μὲν ἑτέρωθεν ἐπέρχεται, τὸ δὲ παρ' ἡμῖν· ἐκεῖνος δὲ ὁ αὐτὸς ὅλος ἦν καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ τοῖς πράγμασιν. ὥσπερ καὶ ἄνωθεν ὁ λόγος τοῦτον ἐγνώρισεν, παντοδαπῶς εἶχε τῆς φύσεως, τὰ μὲν προβουλεύσασθαι, τὰ δὲ τῶν βουλευμάτων καὶ κατεργάσασθαι, βαρβάρους τε πόρρω τῆς Ῥωμαίων ἀποσεῖσαι γῆς, τοὺς δὲ καὶ καταγωνίσασθαι, ἢ στρατεύμασιν ἢ τεχνάσμασιν· ἔθνη τε ὑποποιῆσαι, καὶ στῆναι δεξιὸς πρὸς τοὺς καιροὺς καὶ τὰ πράγματα, τὸ μεταβεβλῆσθαι ὅτε δέον, τὸ καινοτομῆσαι ὅτε συμφέρειν, τὸ τὴν αὐτὴν διατηρῆσαι ἰδέαν, ὅτε τοῦτο καλὸν δόξειεν. Καὶ ἐπὶ τούτοις οὐδὲ χαρίτων ἄμοιρος ὁ ἀνήρ, ἀλλὰ κατήρτυτο αὐτῷ πρὸς πᾶσαν σπουδὴν μετ' ἐμμελοῦς παιδιᾶς καὶ ἡ γλῶττα καὶ ἡ διάνοια. Μεγαλοπρεπῶς δὲ ἔχων καὶ τῆς στολῆς, καὶ τοῦ σχήματος ἅμα καὶ τοῦ βαδίσματος, ἀντήλλαττε τὸ ἦθος πρὸς τὸ φαινόμενον. ἐπίχαρις τε ὢν καὶ εὐπρόσιτος, καὶ αὐτόθεν εἷλκεν πάντας τῷ μειδιάματι. Εἶχε δὲ καὶ τὴν χεῖρα ἀφειδῶς, δύο ταύτην ἐπικτεινόντων, πλούτου καὶ προαιρέσεως. καὶ παρείκετο γε αὐτῷ ὑπιάζουσα, καὶ ἐπλεονέκτει ταύτῃ ὥσπερ ἐκ ποταμοῦ δαψιλῶς ὁ βουλόμενος. Εἶχε μὲν οὖν ἐπὶ ταῦτα τῷ μεγάλῳ τούτῳ ἀνδρί. εἶχε δὲ καὶ ὥσπερ ἐχρῆν μέρη τινὰ τῶν τὴν ἡμετέραν πίστιν συγκροτεῖν εἰωθότων. τὰ δὲ

λῶ. ὅμως τί μὴ τελεώτερον χρῶμαι τῷ λόγῳ, μηδὲ εἰς κορυφαίαν ἀρχὴν ἀνάγω τὸ μέγιστον τῶν ἐκείνου κεφάλαιον. Εἶμι γοῦν πρὸς τὴν προτέραν ὑπόθεσιν, βραχύ τι τὸν λόγον προκατασκευάσας.

Φιλότιμα μὲν τὰ παρὰ τῶν μαρτύρων κατ' ἐχθρῶν ἀγωνίσματα, πρὸς οὓς τε ἐμφανῶς, καὶ πρὸς τοὺς ἀφανεῖς ἠγωνίσαντο· καὶ πῶς γὰρ οὔ; παρρησίαι λαμπραὶ καὶ γνῶμαι ἀήττητοι, τό, τε ἐκκεκόφθαι τῶν σχέσεων, καὶ τὸ καταμελῆσαι τῆς φύσεως, τομαί τε μελῶν καὶ ἀποβολαί· καὶ τὸ τελευταῖον ζωῆς περιφρόνησις. Οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ ὁ ἀσκητικὸς βίος κατέλαμψε. δαπάνη γὰρ κἀνταῦθα σαρκῶν, καὶ τρυφὴ τὸ μὴ τρυφᾶν, ἐν οἷς οὐ δέον τρυφᾷν· καὶ τὸ ἀπερρῆχθαι κόσμου, καὶ πρὸς Θεὸν μετὰ τῶν σωμάτων αὐτῶν ἀναπτῆναι, καὶ στῆναι πρός τε τὰ ἔμφυτα πάθη, καὶ πρὸς τὰ ἐπιρρέοντα παρὰ τῶν πονηρῶν πνευμάτων ἔξωθεν. Λαμπροὶ τοιγαροῦν ἄμφω οἱ βίοι, καὶ πάλαι μὲν ἦσαν, ἔσονται δὲ καὶ αὖθις. ἀλλ' οὐ λαμπρῶς πως ἐγνώρισται ἡ τούτων ἐνταῦθα ἀντίδοσις· ἀλλ' αἱ μὲν ἀπόρρητοι βίβλοι, ἃς δὴ τοῖς πολλοῖς ἐν τῇ ἀποκαταστάσει οἱ Ἄγγελοι ἀναγνώσονται, ἀκριβῆ τὰ τῆς μαρτυρίας αὐτῶν, καὶ ἀσκήσεως ἔχουσιν ὑπομνήματα. Οἱ δὲ πρὸ τοῦ θαυμασίου τοῦδε ἀνδρὸς ἐνταῦθα τὰς ἐκείνων πράξεις ἀναγραψάμενοι, οὐδ' ὅμως τῆς μεγαλοπρεπείας ἐκείνων ἐφίκοντο· ἀλλὰ τὰ μὲν αὐτῶν κατεψεύσαντο, τὰ δὲ μὴ δυνηθέντες κατάλληλα θεῖναι, ἄκομψον ἐκείνοις τὸ ἀγαθὸν, καὶ ἀφιλότιμον συγγεγράφασιν, οὔτε καλὴν ὑποθέμενοι ἔννοιαν, οὔτε μὴν εὐπρεπέσι κατακοσμήσαντες λέξεσιν, οὐδ' ἀκριβῶς ὑπογρά-

perfectiùs vtor Oratione, neque eam ad capitale reduco principium quod est maximum caput rerum illius?) Vado ergo ad primum argumentum, si antea ea, quæ sunt dicenda nonnulla præmisero.

Gloriosa quidem sunt certamina, quæ suscepta fuerunt à Martyribus aduersus inimicos, partim apertè partim obscurè. Quidni enim? cum fuerit eorũ præclara fiducia & mens inexpugnabilis; affectus abdicasse, neglexisse naturam, exsecta membra & amissa, ac postremò vitæ contemptus. His autem nihilominus refulsit vita quoque Monasticæ exercitationis Nam hîc quoque est carnis consumptio, nec se deliciis dedere, in iis, in quibus non oportet, & à mundo separari; ad Deum cum ipsis euolare corporibus, & innatis resistere affectionibus, & iis quæ à malis spiritibus affluunt extrinsecus. Est ergo amborum præclara vita; & olim quidem fuerat, & erit rursus, sed non clarè interim fuerat cognita eorum hîc remuneratio; sed arcani quidem libri, quos multis in futura in integrum restitutione legent Angeli, accuratè monimenta continent eorum martyrij & exercitationis. Qui autem ante hunc beatum virum res gestas illorum scripserunt, non sunt assecuti illorum magnificentiam; sed partim quidem de eis sunt mentiti, partim autem cum non possent rebus eorum respondentem afferre Orationem, bonum illis conscripserunt, quod nec erat vlla elegantia ornatum, nec laude prosequendum, vt qui nec pulchram subjecerint sententiam, nec eam verbis ornarint decentibus; neque accuratè descripserint sæuitiam ac atrocita-

tatem eorum, qui punierunt, neque Martyrum in dandis responsis prudentiam: quinetiam Monachorum adulterarunt exercitationem; simpliciter & quasi temerè, & vt accidit, referentes, quæ studiosè ab illis facta sunt.

Hinc factum est vt nonnulli ne vel legere quidem sustinerent ea, quæ sunt literarum mandata monumẽtis, aliis autem ea, quæ dicebantur, præberent ridendi materiam; & compositionis inelegantia, & sententiæ absurda & nulla consequentia ex dicto vilis & abjecta, erant iis, qui audiebant, insuauia, & odio habebantur, potius quam admittebantur; & propter eos, qui conscripserant, nobis ludibrio habebantur admirabilia Christi seruorum certamina ac trophæa. Et omnes quidem apertè scripta insectabantur maledictis: eorum autem loco afferre meliora, aliis quidem propter animi socordiam, aliis autem vt quod est opus perfectissimum & maximi studij, & cui nec tota quidem viri vita suffecerit, neque vires aderant volentibus, nec iis, qui poterant, voluntas: sed non etiam admirabilis Symeon eodem modo, quo ij, fuit affectus: sed cum eis procedens ad scriptorum vsque reprehensionem, deinde processit vlterius, & iuuenile aggreditur facinus, vel felicem potius actionem, quam nullus omnium gessit feliciter, per quam ille euasit clarior omnibus, qui sunt vbique eruditis; & Deo consecrauit ea, quæ sunt omnium pulcherrima: Martyrumque certamina & cursus, & Monachorum abstinentiam atque

ψαντες, οὔτε τὴν τῶν κολασάντων βαρύτητα, οὔτε τὴν τῶν μαρτύρων πρὸς τὰς ἀποκρίσεις πυκνότητα. ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀσκηταῖς τὴν ἄσκησιν ἐκιβδήλευσαν, ἁπλῶς αὐτοῖς, καὶ ὥσπερ ἐκ τοῦ παρατυχόντος τὰ ἐσπουδασμένα διεξιόντες.

Ἐνθένδε οἱ μὲν οὐδὲ ψιλὴν ἐκαρτέρουν τὴν τῶν ὑπομνηματισθέντων ἀνάγνωσιν, τοῖς δὲ καὶ γέλωτος ἀφορμὴν τὰ λεγόμενα ἐγνωρίζετο· καὶ τὸ τῆς συνθήκης δὲ ἀκαλλὲς, καὶ τὸ ἀνακόλουθον τῆς ἐννοίας, καὶ τὸ τῆς λέξεως εὐτελὲς, ἀγεννῆ τοῖς ἀκούουσιν ἦν, καὶ ἀπηχθάνοντο μᾶλλον ἢ προσίεντο· καὶ τὸ ἐπὶ τοῖς ἀναγεγραμμένοις διακωμῳδεῖσθαι ἡμῖν τὰ θαυμάσια τῶν τοῦ Χριστοῦ θεραπόντων ἀγωνίσματά τε καὶ τρόπαια. Καὶ ξύμπαντες μὲν διελοιδοροῦντο φανερῶς τοῖς συγγράμμασιν, ἀντεισενεγκεῖν δὲ τούτων τὰ κρείττονα, οἱ μὲν διὰ τὸ ὀκνηρὸν τῆς ψυχῆς, οἱ δὲ ὡς τελεώτατον σπούδασμα, καὶ ᾧ μηδὲ βίος ἂν ὅλος ἀνδρὸς ἐξαρκέσειεν, οὔτε βουλομένοις δύναμις τις προσῆν, οὔτε δυναμένοις βούλησις. Ἀλλ' οὐχὶ καὶ ὁ θαυμάσιος Συμεὼν ταυτὸν ἐπεπόνθει τούτοις· ἀλλὰ μέχρι τοῦ μέμψασθαι τοῖς γεγραμμένοις συμπροϊὼν αὐτοῖς, ἔπειτα προσωτέρω προβέβηκε, καὶ θαρρεῖ τι πρᾶγμα νεανικὸν, μᾶλλον δὲ εὐτυχῆ πρᾶξιν, ἣν οὐδεὶς τῶν πάντων ἐπιτετύχηκε, δι' ἧς ἐκεῖνός τε περιφανέστερος τῶν ἁπανταχῆ λογίμων ἐγένετο, καὶ τῷ τε Θεῷ τὰ κάλλιστα τῶν ὄντων ἀνατέθειτο, καὶ τοὺς τῶν μαρτύρων ἀγῶνας καὶ δρόμους, τάς τε τῶν ἀσκητῶν ἐγκρατείας καὶ καρτερίας

ἐναλλάξ τε

ἐκάλλυνέ τι καὶ κατεκόσμησε, καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνοις προσενεγκὼν εὔνοιαν, τὰς παρὰ πάντων ἀντιλήψει χάριτας.

Καὶ τί γὰρ ἄν τις τῷ τοιούτῳ παραβάλοι σπουδάσματι; ποίαν ἀρχαιολογίαν Ἑλληνικὴν, ἢ καταμέτρησιν τῆς συμπάσης γῆς; καὶ ὅποσα Πέρσαις, καὶ πρὸ ἐκείνων Βαβυλωνίοις κατώρθωται, ὅσα τε μετὰ ταῦτα Ἀλεξάνδρῳ τῷ Μακεδόνων ἀνδρικώτερον διηγώνισται. Ἔχει μὲν καὶ ταῦτα φιλότιμα καὶ κάλλιστα τοῖς μετὰ καλλιλογίας ἐκτεθεικόσι τὰς συγγραφάς. Ἀλλὰ τούτων μὲν διὰ τὴν τῶν ἀναγεγραμμένων συνθήκην διεσπούδασται τοῖς πολλοῖς ἡ ἀνάγνωσις. Ὅσα δὲ ὁ γενναῖος οὗτος ἀνὴρ μετὰ τῆς πρεπούσης τοῦ λόγου περιβολῆς ἐπὶ τοῖς μαρτυρήσασι καὶ ἀσκήσασι τῶν συγγραμμάτων ἐξύφανε, διπλοῦν ἔχει τὸν ζῆλον, τοῦ τε πρὸς τὴν συνθήκην μιμήσεως, καὶ τοῦ πρὸς τὰ κάλλιστα τοῦ ἤθους τυπώσεως. Εἴποιμι δὲ καὶ τρίτον οὐχ ἧττον τούτων, ἀλλ᾽ ἀκριβέστερόν τι καὶ ὑψηλότερον, ὅτι περὶ τῶν συνδρομούντων τὸ Εὐαγγέλιον, ἡ τῶν Ἁγίων ἀνάγραπτος μνήμη κεφάλαιον τῶν ἄλλων καθέστηκε. Τὸ μὲν οὖν ἐκλέξασθαι τοῦτον τοιαύτην ἑαυτῷ τῆς γραφῆς ὑπόθεσιν, μαρτύριον ἐστὶν ἀκριβέστατον τῆς ἐκείνου συνέσεως· τὸ δὲ τοιαύταις ἐννοίαις χρήσασθαι, καὶ λέξει μετὰ τοῦ σαφοῦς διῃρημένῃ, τό τε πιθανὸν ἐχούσῃ καὶ ἀληθινὸν, καὶ ἔμφυτον, ἔστι μὲν καὶ τῆς ἐκείνου σοφίας τεκμήριον· μάλιστα δὲ σημεῖον ἄν τις θεῖτο τοῦ ἐναρμόζειν πρὸς τοὺς καιροὺς, καὶ τοὺς ἀκούοντας χρήσεως.

Καὶ ἵνα τι περὶ τούτου τὸ μέτριον εἴπω, καὶ περιεκτικώτερον τῷ λόγῳ χρήσωμαι· οὐκ ἀγνοῶ ὅτι τοῖς πολλοῖς τῶν τι σοφιστικώτερον τῇ γλώττῃ κεχρημένων, οὐδὲν δὲ ἧττον

que patientiam ornauit ac declarauit, & eandem, quam illi adhibens beneuolentiam, gratias viciſſim accepit ab omnibus.

Quid enim quis cum tali contulerit opera? Quas Græcorum Antiquitates aut terræ vniuerſa dimenſa ſpatia? Quanta Perſis, illiſque ſuperioribus Babyloniis præclarè geſta? quanta poſtea Alexandro Macedonum fortiſſimo peracta certamina? Nam his quoque ambitioſo cultu ornatuque magnifico cum verborum lepore præluxit Scriptorum induſtria. Eo tamen vno fere magni habita, eorumque vulgò expetita lectio, quód oratio ſit ipſa compoſita. Quæ autem Vir hic ſtrenuus decenti eloquio de iis commentatus eſt, qui vel martyrium geſſerunt, vel ſolitariam vitam coluerunt, duplici nomine æmulationem habent, imitandæ ſcilicet compoſitionis, morumque præclare inſtitutorum formationis. Dicam & tertium, nihil his deterius, quinimmo maioris ſolertiæ ſublimiuſque, quod eorum quibus conſtant Euangelia, Sanctorũ conſcripta memoria, reliquorum caput exiſtit. Quod itaque tale ſibi argumentum delegerit, illius certò prudentiam adſtruit; quod verò talibus vſus ſententiis eſt, eaque dictione, quæ ipſa cum claritate inciſa, probabilis, veraque ac ex re nata eniteret, illius quoque ſapientiæ claro indicio eſt; maximéque hominem prodit, qui ex temporum ac auditorum rationibus ſermonem ritè noſſet componere.

Atque vt huius generis quidpiam loquar, pauloque fuſius ſermonem adhibeam; non me latet Viri lucubrationes ſcriptaque monumenta non eſſe magno ſtudio, nec iis qui

linguæ ornamento vtuntur nimis Rhetoricè, nec iis, qui suum studium posuerunt in disciplinis; sed nec iis, qui studuerunt naturæ contemplationi: quod eis dicendi generum mixtio non eluceat, nec figuræ dicendi sint apertæ, neque vlla naturalis dubitatio & solutio, neque lineares demonstrationes cum importunis nominibus, neque philosophicæ sententiæ, quæ subiectum verbis in altum inuehant. Volunt enim qui sunt sapientiæ vltra modum dediti, omnia scribi ad ostentationem, non ad morum correctionem: Ego autem dico, huius viri scripta nullo horum esse priuata; sed quoniam non ad ostentationem comparabatur ejus scriptio, ea non ponuntur frequentia, neque statim à principio, neque vbique, neque apud omnes: sed quando res dat ei occasionem, vsus iis, quæ postulat oratio, redit rursum ad scopum propositum. Eius enim oratio neque ad Sophisticam intuetur iactationem & forensem apparatum, neque ad artificiosam naturalium excogitationem, neque ad linearum contemplationẽ, aut curiosiorem numerorum intelligentiam. Sed neque est ei studio cœli motus, aut quemadmodum inerrans mundus procedat circa stellas errantes: sed neque sunt ei curæ consonantes, aut semivocales, neque qui per eas fit concentus. Propterea hæc quidem amandat tanquam superuacanea, nonnunquam tamen eis vtens & in tempore. Veritati autem adhæret, & à falso alienæ narrationi. Dictionis autem sciebat quidem multos modos: vsus est autem eo, qui sufficiebat ad auditionem simul & bonorum, & vulgi: & vtriusque auribus simul satisfecit: nã

καὶ τοῖς περὶ τὰ μαθήματα ἐσπουδακόσιν, ἀλλὰ καὶ οἷς τὰ φυσικὰ μαθήματα περιεσπούδασται, οὐ πάνυ τι σπουδάζεται τοῦ ἀνδρὸς τὰ συγγράμματα, ὅτι μήτε τὰ τῆς μίξεως τῶν ἰδεῶν ἐκπρεπῆ παρ' αὐτοῖς, μήτε σχηματισμοὶ τῶν λόγων καταφανεῖς, μήτε τίς ἀπορία φύσεως καὶ ἐπίλυσις, μήτε γραμμικαὶ ἀποδείξεις μετὰ τῶν φορτικῶν ὀνομάτων, μήτε φιλόσοφοι ἔννοιαι ὑψηλολογοῦσαι τὸ ὑποκείμενον. Βούλονται γὰρ οἱ περιττοὶ τὴν σοφίαν πρὸς ἐπίδειξιν πάντα γεγράφθαι, οὐ πρὸς ὠφέλειαν καὶ ἤθους κατόρθωσιν. Ἐγὼ δὲ οὐδενὸς τούτων φημὶ τὰ τοῦ ἀνδρὸς ἀπεστερῆσθαι συγγράμματα. Ἀλλ' ἐπειδὴ μὴ ἐπιδεικτική τις αὐτοῦ ἡ χρῆσις, οὐ πυκνὰ ταῦτα αὐτῷ τίθεται, οὐδὲ ἐκ προοιμίων εὐθύς, οὐδὲ πανταχοῦ, οὐδὲ ἐν πᾶσιν, ἀλλ' ὅπερ αὐτῷ ἀφορμὴν τὸ πρᾶγμα δίδωσιν, ἐπὶ ὅσον δέον τῷ λόγῳ χρησάμενος, ἐπὶ τὸν προτεθειμένον σκοπὸν εὐθὺς ἐπάνεισιν. Ὁ γὰρ λόγος αὐτῷ οὔτε εἰς τεχνολογίαν καὶ κατανόησιν φύσεως, οὔτε μὴν εἰς γραμμικὴν θεωρίαν, ἢ τὴν περιττοτέραν ἐν τοῖς ἀριθμοῖς σύνεσιν. Ἀλλ' οὐδὲ σπουδάζεται τούτῳ ἡ τοῦ οὐρανοῦ κίνησις, ἢ ὅπως ὁ ἀπλανὴς κόσμος πρὸς τοὺς πλάνητας ἐπιστρέφεται. μέλει δὲ αὐτῷ συμφώνων ἢ ὁμοφώνων οὐδέν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐπὶ τούτοις ἐμμελειῶν· διὰ τοῦτο ταῦτα μὲν ὡς περιττὰ παραπέμπεται· ἔστιν ὅπου καὶ κατὰ καιρὸν χρώμενος· τῆς δὲ ἀληθείας ἀπανταχοῦ ἔχεται, καὶ τῆς ἀψευδοῦς διηγήσεως. Φράσεως δὲ πολλοὺς μὲν ἐπίσταται τρόπους, κέχρηται δὲ τῷ ἀποχρῶντι, πρός τε τὴν τῶν σπουδαίων, καὶ τὴν τῶν πολλῶν ἅμα ἀκρόασιν. Καὶ ἤρεσέ γε κατὰ ταυτὸ ἀμφοτέροις τοῖς μέρεσι. Τῷ μὲν γὰρ

ῥυθμῷ καὶ τῷ κάλλει τῆς λέξεως, τὸν ἐλλόγιμον ἀκροατὴν ἐφειλκύσατο, καὶ ἔθελξεν ἱκανῶς τοῖς τῶν χαρίτων θελγήτροις, τῷ δέ γε σαφεῖ καὶ πεπίμῳ τὰς ἰδιώτιδας ἀκοὰς τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς ἀνηρτήσατο· ἀμφοτέρους τε αὖ ὑπηγάγετο τῷ συντόμῳ καὶ πιθανῷ.

Ἐγὼ γὰρ ἵνα μηδὲν φῶ τῆς ἀληθείας ἔλαττον ὑποκρυψάμενος, χαρακτῆρας μὲν λόγων πολλοὺς οἶδα καλλίονας, λέγω δὲ τῶν τελεωτέρων ῥητόρων, καὶ οἳ μηδὲ πρὸς παράδειγμα τοῖς πολλοῖς ἑστᾶσι, τῷ ὑπερηχοῦντι τοῦ τόνου καὶ τοῦ ῥυθμοῦ, ἀκριβεστέραν δὲ ἰδέαν, οἷς εἵλετο συνθεῖναι συγγράμμασιν, οὐκ οἶδα εἴ τις τῶν πώποτε συνήρμοσεν. Ἀλλὰ καὶ εἴ τις αὖ τῶν περιττῶν ἐκείνων τήν τε φράσιν καὶ τὴν ἐνθύμησιν, προὐβάλετο τὴν τοιαύτην ὑπόθεσιν, περιεργότερον μὲν ἂν ἴσως αὐτῇ τὸν λόγον εἰργάσατο, οὐ φημὶ δὲ σύμπασιν ἀκροαταῖς κατάλληλόν τι καὶ ἁρμοδιώτερον. Τά τε γὰρ προοίμια τῶν λόγων αὐτῷ ἁπτόμενα εὐθὺς τοῦ ὑποκειμένου, καὶ βραχύ τι προϊὼν τὸν τοῦ συγγράμματος ἀναφαίνει σκοπὸν, καὶ τὴν πᾶσαν ἐπ' ἐνίοις τῶν λόγων ὑπόθεσιν κεφαλαιωσάμενος, εὐθὺς κατὰ μέρος τέμνει, πρός τε τὰ πρόσωπα καὶ τοὺς καιροὺς μεθαρμόζεται. Καὶ τὸ μὲν χρῶμα τοῦ λόγου τὸ αὐτὸ πᾶσι, καὶ ἡ ποιότης μία τῆς φράσεως· ἡ δέ γε τῶν ἠθῶν μεταβολὴ ποικίλη, καὶ ὡς ἂν εἴποι τις, τεχνική, οὐ διὰ τὴν τέχνην τὰ πράγματα μεταβάλλουσα, ἀλλὰ τὸ ἑκάστῳ τῶν παρεμπιπτόντων πραγμάτων τε καὶ προσώπων οἰκεῖον ὑφερμηνεύουσα. Ὡς πρὸς ἀρχέτυπα δὲ τὰ ἀρχαιότερα τῶν πραγμάτων ἐνατενίζων, ἐκείνων τε οὐκ ἀφίσταται, ἵνα μὴ δόξειεν ἄλλο τι ποιεῖν, καὶ παρὰ τὸ παρά-

dictionis quidem numero & pulchritudine eruditum sic attraxit auditorẽ, & satis delinit gratiarum illecebris: eò autem quod esset clara & succulenta oratio, effecit, vt aures imperitorum ab eius voce penderent. Ambos rursum induxit breuitate & probabilitate.

Ego enim, vt nihil dicam, celans quod sit vero minus, scio quidem esse multa dicẽdi genera pulchriora; perfectiorum, inquam, Oratorum, & quorũ exemplar non estvulgo propositum ad imitandum, propter excellentẽ sonum & numerum Orationis: præstantiorem autẽ dicendi formam iis scriptis, quæ componere statuerat, nescio an quisquam ex omnibus vnquam adaptauerit. Sed etsi quis ex illis, qui & dictione excellunt & sententia, eiusmodi argumenta suscepisset, accuratiorem quidem & elaboratiorem effecisset Orationem, sed non itidem dico auditoribus congruentem, & conuenientem. Nam & proœmia eius orationum statim attingunt subiectum, & parum procedens ostendit sui scripti scopum; & in nonnullis Orationibus, cum totum argumentum accepisset in summam, id statim in partes diuidit: se autem accommodat personis, & temporibus. Et est quidem omnibus idem color orationis, & vna qualitas dictionis: morum autem varia est mutatio; & vt dixerit quispiã, artificiosa, non propter artem res mutans, sed quod vnicuique rei & personæ incidenti conueniebat, interpretans. Tanquam autem ad archetypa exemplaria ad res antiquiores intuens, nec ab illis recedit, ne videtur aliquid aliud facere, & ad exemplar quoque totam transmutat

dicendi formam, non diuersam faciens materiam; sed quod in dicendi genere peccatum erat, corrigens: neque sententias innouans, sed conuertens figuram dictionis: & ei incidens oratio in diuersitatem narrationum & varietatem argumentorum, non confunditur neque perturbatur; sed tanquam optimus gubernator, cum ei nauis agitaretur fluctibus, stabat quietus clauum tenens artificiosissimè.

Porrò autem in nonnullis quoque Orationibus describit patriam eorum, qui laudantur, ab vniuersa terra separans, & deducens ad vnam partem; deinde loquitur etiam nonnihil de fluminibus, & de eorum principiis disserit naturaliter, deque opportunitate ciuitatum, & de temperatione aëris, & de temporum conuenientia; etiamsi ij, qui sunt reuera auribus paulo surdioribus, ea, quæ dicuntur, non exaudiunt: multifariam quoque tractat partes Orationis, alias quidem maiori contentione, alias verò leniùs & sedatiùs. In gratia autem narrationum, quis ex omnibus cum eo contenderit? Quis in compositione? Quis in numerorum suauitate? Quis in concinnitate in omnibus congruente? Atque volo quidem contendere quod non sit ampla & grandis eius Oratio: inuenio autem, eius orationibus ne hanc quidem deesse gratiam: sed alicubi quidem eas esse amplas & redundantes. in pluribus autem graues & temperatas. Cum has autem duas vias sibi proposuisset, Martyricam constantiam & Monasticam in exercitatione tolerantiam: currit quidem in vtroque stadio non cum pedum pernicitate, sed cum celeritate ora-

δεῖγμα, καὶ τὴν ὅλην ἰδέαν μεταποιεῖ, οὐκ ἐναλλάττων τὴν ὕλην, ἀλλὰ τὸ ἡμαρτημένον τοῦ εἴδους διορθούμενος· οὐδὲ καινοτομῶν τὰς ἐννοίας, ἀλλὰ τὸ τῆς λέξεως σχῆμα μετατιθείς· ἀνωμαλίαις τε περιπίπτων διηγημάτων ὁ λόγος αὐτοῦ, καὶ μεταλλαγαῖς ὑποθέσεων, οὐ συγχεῖται οὐδὲ ταράττεται· ἀλλ' ὥσπερ ἄριστος κυβερνήτης περικλυζομένης αὐτῷ τῆς νεὼς ἀτρέμας εἱστήκει, τοὺς οἴακας τεχνικώτατα χειρούμενος.

Ἔστι δὲ ὅτε τῶν λόγων καὶ γεωγραφεῖ τὰς τῶν ἐπαινουμένων πατρίδας, τῆς συμπάσης ἀποτεμνόμενος γῆς, καὶ ἀνάγων εἰς ἓν τῶν τμημάτων. Εἶτα δὲ καὶ περὶ ποταμῶν τι ἐξήγηται, καὶ φυσιολογεῖ αὐτῶν τὰς ἀρχὰς, καὶ περὶ εὐκαιρίας πόλεων, καὶ κράσεως ἀέρων, καὶ ὡρῶν ἁρμονίας, εἰ καὶ οἱ τὴν ἀκοὴν τῷ ὄντι δυσήκοοι, τούτων λεγομένων οὐκ ἐπαΐουσιν. Ἅπτεται δὲ καὶ πολυειδῶς τῶν τοῦ λόγου μερῶν, τὰ μὲν ἀγωνιστικώτερον, τὰ δὲ πρᾳότερον. Τῆς δὲ τῶν διηγήσεων χάριτος τίς ἂν αὐτῷ τῶν πάντων ἀμφισβητήσειεν; τῆς δὲ συνθήκης, τῆς δὲ τῶν ῥυθμῶν εὐαπαιστίας; τῆς δὲ πρὸς πάντα καταλλήλου εὐαρμοστίας; Βούλομαι μὲν οὖν, ὅτι μὴ στωμύλος, ὑπὲρ ἐκείνου διαγωνίσασθαι. Εὑρίσκω δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ μηδὲ ταύτης τῆς χάριτος ἀπολείποντας, ἀλλ' ὅπου μὲν καὶ τὸ περιττὸν ἔχοντας, ἐν δέ γε τοῖς πλείοσι τὸ κόσμιον. Δύο δὲ ταύτας ὁδοὺς αὐτῷ θέμενος, μαρτυρικὴν ἔνστασιν, καὶ ἀσκητικὴν καρτερίαν, τρέχει μὲν ἐπ' ἀμφοῖν τοῖν σταδίοιν, οὐ ποδῶν ὠκύτητι, ἀλλὰ λογισμῶν ὀξύτητι· μάλιστα δὲ τὸν ἀσκητικὸν διαθέων δίαυ-

λον, εὐτονώτερος αὐτοῦ καὶ ἀγωνιστικώτερος γίνεται. Πιαίνει γοῦν μοι τὴν ἀκοὴν, ὁπηνίκα ὁ λόγος αὐτοῦ ἄνεισι μὲν ὄρη, ὕπεισι δὲ σπήλαια· ὑπό τι πίτυν ἢ δρῦν τινα καθίζει τὸν ἀσκητὴν, καὶ σχεδιάζει αὐτῷ τροφὴν τὴν ἐκ βοτανῶν, καὶ πόμα τὸ ἐκ πηγῶν. Περιανθίζει γὰρ τὰς τοιαύτας διηγήσεις λέξεσί τισι τὸ καλὸν ἀνθούσαις, καὶ σχημάτων ποικίλλει ῥοδωνιαῖς, καὶ ὡς ὁρώμενα δείκνυσι τὰ τότε καιροῦ πεπραγμένα. Ζηλῶ μὲν οὖν ἐγὼ τὸν ἄνδρα καὶ τῆς τοιαύτης εὐστομίας καὶ χάριτος, οὐδέν τι ἧττον τῆς εὐχρηστίας τῶν ὑποθέσεων. Εἰ γὰρ κἀμοὶ πολλὰ καὶ περὶ πολλῶν συγγέγραπται, ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοι τοσοῦτον ζῆλον καὶ μίμησιν τὰ σπουδάσματα· ἀλλὰ λογίοις μὲν ἴσως ἀνδράσι φανήσεται περισπούδαστα, καὶ ζηλώσουσι ταῦτα διὰ τὴν λέξιν, καὶ τὸν ποικίλον σχηματισμόν· καταφρονήσουσι δὲ οἱ πολλοὶ, ὅτι μὴ μέλον αὐτοῖς ζητημάτων καὶ ἐννοιῶν ἀπορρητοτέρων.

Φασὶ γέ τοι μηδὲ ἐκ παρέργου τοῦτον ἅψασθαι τοῦ πράγματος, μηδὲ αὐτὸν προθέμενον, εἰ μὴ ὅσον βούλεσθαι· Βασιλέως δὲ τοῦτον παρακλήσεις ἐπὶ τοῦτο προτρέψαι, καὶ οἷς ἐφροντίζετο λόγος καὶ σύνεσις. Καὶ ἦν αὐτῷ ἡ παρασκευὴ ἐξ ἑτοίμου, κύκλος τε οὐ βραχὺς, τῶν τε πρώτως ἐνσημαινομένων τὴν λέξιν, καὶ τῶν μετὰ ταῦτα τιθέντων, καὶ ἄλλος ἐπ᾽ ἄλλῳ, ὁ μὲν τὰ πρῶτα ποιῶν, ὁ δὲ τὰ δεύτερα. Καὶ ἐπὶ τούτοις, οἱ τὰ συγγεγραμμένα ἐξακριβούμενοι, ἵν᾽ ὅ,τι τοὺς ὑπογραφέας λάθοι, πρὸς τὴν ὑποκειμένην

tionis, maximè autem monaſticum percurrens curriculum, euadit ſe ipſo robuſtior & fortior: Aures quidem certè pinguefacit, quando eius Oratio aſcendit quidem montes; ſubit autem ſpeluncas: ſub pinu autem, aut quercu aliqua collocat Exercitatorem: & vile alimentum & illaboratum ei offert ex herbis, & potum ex fontibus. Eiuſmodi narrationes ornat quibuſdam florentibus pulchrè dictionibus, & variis roſis figurarum, & ea, quæ tunc fiebant, quaſi ſubiicit oculis. Virum ego laudo quidem propter eiuſmodi facundiam & gratiam: non minus autem, quod pulchrè tractauit argumenta; nam etſi à me multa quoque de multis ſcribuntur, non habent eorum opera talem zelum & imitationem: ſed viris quidem fortaſſe doctis videbuntur digna, in quæ ſtudium conferatur, & ea æmulabuntur propter dictiones, & varias figuras: vulgus autem contemnet, quod non ſint ei curæ quæſtiones, & ſententiæ nimis arcanæ.

Porrò autem dicunt eum non leuiter agentem, hanc rem eſſe aggreſſum, neque ipſum id ſibi propoſuiſſe, vt faceret quantum vellet; ſed Imperatoris adhortationes eum ad hoc adduxerunt, & ij quibus curæ erat doctrina & intelligentia; & promptus ei fuit apparatus, & non paruus orbis eorum, qui primò dictionem notis excipiebant, & eorum qui poſtea tranſcribebant: & alius poſt alium quidem prima faciebat. Hic verò ſecundò ſcribebat, & poſt hos alij, qui, quæ ſcripta fuerant pulchrè intellige-

bant, vt quod scriptores latuerat, ad propositam corrigerent sententiam: nam propter scriptorum multitudienm non licebat ei sæpe eadem reuoluere, & intueri. Sed etsi fuerit multus labor, & maior quàm par esset solicitudo, immò verò digna quæ in hoc adhiberetur: sementem tamen longè vicit spica, & seges qualis nondum fuit vsque in hodiernum diem. Quocirca etiamsi nihil aliud Viro illi fuisset elaboratum, & non alia omnia, quæ vel singula sufficiunt ad laudem merendam, opus tamen tale suscepisse, & id tam præclarè executum esse, Viro pro quouis ad laudē suffecerit.

Atque ego quidem nolo conferre eius opera cum scriptis externorum Sapientum. Quid enim si ex his alij quidem composuerunt Panathenaica, alij autem prælium Peloponnesiorum & Atheniensium magnifica dictione composuerunt: & alij quidem contra Rhetores decertarunt, & alij pro Rhetoribus, in quibus est quidem insignis & manifestus redundans verborum ornatus: est autem breuis & imbecilla vtilitas. Cum his ergo nollem ego meum conferre Athletam; sed si quis mihi hoc dederit, ego eum exæquauerim iis, qui in Euangelio laborarunt, & profundum Verbi sunt interpretati. Quorum enim sunt fines æquales, eorum sunt etiam principia similia: Et si salus animarum apud vtrosque est finis argumentorum, quidni etiam fuerint causæ inter se pares, & steterint scriptores in eadem trutina, aut, vt dicam, quod nostrum est, fuerint etiam ex æquo hæredes? Quam multis autem fortis viri coro-

διορθώσωνται ἔννοιαν. οὐ γὰρ ἐξῆν αὐτῷ διὰ τὸ πλῆθος τῶν συγγραμμάτων πολλάκις τὰ αὐτὰ ἀνακυκλεῖν τε καὶ ἐφορᾶν. Ἀλλ' εἰ καὶ πολὺς ὁ ζῆλος, καὶ ἡ φροντὶς περιττοτέρα τοῦ δέοντος, ἢ μᾶλλον πρὸς τοῦτο δὴ ἀξιόχρεως, ἀλλ' ὅγε στάχυς ἐνενίκηκε μακρῷ τὴν σποράν· καὶ τὸ λήϊον οἷον οὐδέπω καὶ τήμερον. Ὡς τε εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο τῷ ἀνδρὶ διεσπούδαστο, μὴ δ' ἀποχρῶντα τὰ ἄλλα σύμπαντα, καὶ καθ' ἕκαστον πρὸς ἀφορμὴν εὐφημίας ἀρκοῦν, ἀλλὰ τόγε τοιοῦτον ἑλέσθαι σπούδασμα, καὶ ὅπως ἐκπεπεράνθαι τε καὶ ἀκριβώσασθαι, αὐτάρκες αὐτὸ παντὸς ἄλλου πρὸς ἐγκώμιον τῷ ἀνδρί.

Ἔγωγ' οὖν πρὸς μὲν τὰ τῶν θύραθεν σοφῶν συγγράμματα οὐδ' ἀξιῶ συγκρῖναι τὰ σπουδάσματα τοῦ ἀνδρός. Τί γὰρ εἰ οἱ μὲν τούτων τὰ Παναθηναϊκὰ συνέθεντο, οἱ δὲ τὴν τῶν Πελοποννησίων καὶ Ἀθηναίων μάχην μετὰ τῆς σοβαρᾶς λέξεως συνεγράψαντο· καὶ οἱ μὲν κατὰ τῶν ῥητόρων, οἱ δὲ ὑπὲρ τῶν ῥητόρων ἀντηγωνίσαντο, ἐν οἷς τὸ μὲν περιττὸν εὔδηλον καὶ διαπρεπὲς, τὸ δ' ὠφέλιμον βραχύ τι καὶ ἀσθενές. Οὐ πρὸς τούτοις οὖν ἐγὼ τὸν ἐμὸν ἀνταγωνιστὴν ἑλοίμην ποτ' ἂν παραβάλλειν. Ἀλλ' εἴ μοί τις δοίη, ἐν ἴσῳ ἂν τοῦτον θείην τοῖς περὶ τὸν τοῦ Εὐαγγελίου λόγον πονήσασι, καὶ τὸ τοῦ λόγου βάθος ἑρμηνεύσασιν· ὧν γὰρ ἴσα τὰ τέλη, τούτων καὶ αἱ ἀρχαὶ παραπλήσιαι· καὶ ἂν ἡ σωτηρία ψυχῶν παρ' ἀμφοῖν τὸ τέλος τῶν ὑποθέσεων, πῶς οὐχὶ καὶ τὰ αἴτια ἐν ἴσῳ καθεστήκασιν ἀλλήλοις, καὶ οἱ συγγραφεῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ εἶεν σταθμοῦ, ἢ ἵνα τὸ ἡμέτερον εἴπω, τῶν ἴσων κληρονομήσουσι. Πόσοις δὲ ἂν στεφα-

νωθείη ἀριστείας στεφάνοις ὁ θαυμαστὸς οὗτος ἀνήρ; μᾶλλον δὲ πόσοις οὐκ αὖ ἤδη κατέστεπται ἀναδραμὼν πρὸς Θεὸν, καὶ παρ' ἐκείνοις χορεύων, ὧν ἐνταῦθα τὰ ἤθη καὶ τοὺς βίους συνέγραψεν. Ἐπέδειξε γὰρ κἂν τῷ τέλει, ὁποῖος αὐτῷ ὁ διεσπουδασμένος βίος ἐτύγχανεν ὤν. οὐ γὰρ ὥσπερ τέμνεσθαι αὐτὸν οἱ συνεωρακότες φασὶν, οὐδὲ διαιρεῖσθαι, ἀλλ' ἐῴκει ὥσπερ τινὸς δέσμης ἀπολυόμενος, καὶ ἱλαρῷ πρὸς τοὺς ἄγοντας Ἀγγέλους ἀνατεινόμενος νεύματι, καὶ πῶς ἐπιδιδοὺς ἑαυτὸν τῶν ἐκείνων χεροῖν, ἵνα ταχὺ ἀνασταίη τοῦ σώματος.

Καὶ ἐτεθνήκει μὲν οὕτως· εὐωδίας δὲ αὐτίκα πάντα ἐγεγόνει μεστὰ, καὶ οὐκ εὐθὺς μόνον, οὐδὲ ἐς τρίτην ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλοστὴν ἀπ' ἐκείνης, ἕως δὴ μόνος τῷ τάφῳ ἐπιτεθησαύριστο. Καὶ τὴν αὖ μέχρι παντὸς ἀρωματίζουσαν ἡ σορὸς, εἰ μή τινες τοσοῦτον παρηνομήκασιν, ὥστε καὶ ἕτερον παρ' αὐτῷ κατατεθεῖναι σωμάτιον. ὁμοῦ τε γὰρ κἀκεῖνο συμπέπτωκε τῷ μεγάλῳ ἀνδρὶ, καὶ ἡ τῆς εὐωδίας ἔστη πηγή. Τοῦτο μὲν δή σοι τὸ θαῦμα κάλλιστέ μοι πάντων ἀνδρῶν καὶ ἐλλογιμώτατε, εἰς τελειοτάτην ἐστὶν ἀπόδειξιν τῆς σῆς καθαρότητος καὶ ἁγιότητος· ἐπεὶ καὶ τὰ ἄλλα ἀποχρῶντά σοι πρὸς τὴν τῆς ἀρετῆς ἀκριβεστάτην τελείωσιν. Σὺ δέ μοι ἵλεως εἴης, εἰ μή σοι σύμπασαν διηκριβωσάμην ἀρετὴν, μηδὲ τὴν ἐκ πάντων τῶν σῶν καλῶν συνεμέτρησά σοι εὐφημίαν, καὶ μή μοι οἷς ἐλλέλοιπα, δι' ὀργῆς ἔχοις, ἀλλ' οἷς συγγέγραφα, διὰ μνήμης ἄγοις, εἴπερ ἐστὶ μνήμη τῶν ἐνταῦθα ταῖς καθαρωτέραις ὑμῶν καὶ θεοειδέσι ψυχαῖς.

nis non fuerit coronandus hic Vir admirabilis? immò verò quibus non eſt iam coronatus, cum ad Deum aſcenderit, & apud illos ducat choros, quorum mores ac vitam conſcripſit? Nam vel in fine oſtendit, qualem vitam egerat. Non enim eum veluti abſciſſum, aut diuiſum fuiſſe dicunt ij, qui viderunt: ſed videbatur veluti à quodam vinculo liberari, & hilari vultu ſe extendere ad ducentes Angelos, quo modo ſe ipſum traderet illorum manibus, vt citò emigraret è corpore.

Et ſic quidem eſt mortuus: fuerunt autem ſtatim omnia, ſuaui odore plena; & non tunc ſolum, nec in diem tertiam, ſed etiam in multos dies poſtea, donec fuit ſolus conditus in ſepulchro; & loculus perpetuò talem emiſiſſet odorem, niſi ſe aliqui tam inique geſſiſſent, vt aliud corpuſculum propter eum deponerent. Simul atque enim hoc magno illi Viro accidit, deſiit fons ille ſuauis odoris. Atque hoc quidem miraculum, ô virorum omnium optime & eruditiſſime, ſatis ſuperque oſtendit puritatem tuam, & ſanctitatem: nam alia quoque tibi ſufficiunt ad accuratiſſimam virtutis conſummationem. Tu autem ſis mihi propitius, ſi non perfectè expoſui omnem tuam virtutem, neque ex omnibus tuis bonis tibi purè attuli laudationem, nec mihi iraſcaris propter ea, quæ ſunt à me prætermiſſa, ſed eorum quæ ſcripſi memineris, ſi eorum, qui hîc ſunt, eſt vlla memoria veſtris puriſſimis & diuiniſſimis animis; in Chriſto Ieſu Domino noſtro, cum quo Patri cum ſancto Spiritu gloria, honor & potentia, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum, Amen.

ΜΗΝΙ ΝΟΕΜΒΡΙῼ κη΄.

ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΣΥΜΕΩΝ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΤΟΥ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ.

Ἀκολουθία συντεθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ψελλοῦ.

Στιχηρὰ εἰς τό, Κύριε ἐκέκραξα. ἦχος πλαγίου δευτέρου.

πρὸς τό, Ὅλην ἀποθέμενοι.

MENSIS NOVEMBRIS DIE XXVIII.

COMMEMORATIO SANCTI PATRIS NOSTRI SYMEONIS LOGOTHETÆ METAPHRASTÆ.

Officium à Psello compositum.

Interprete LEONE ALLATIO.

Id est, Ad Vesperas. Troparia in Psalmum, *Domine clamaui.* Echus obliquus secundus.

Vt illud, Ὅλην ἀποθέμενοι.

MVnus tuum splendidissimum, & conspicuam celsitudinem, magnificentiora tuis præstantissimis gestis effecisti, & qui parentem Reginam Vrbem, in hoc quoque omnium vrbium dominatricem & victricem ostendisti, quæ tempestiuè te veluti florem, & vita & oratione, & virtutibus

Γέρας τὸ λαμπρότατον, σοῦ καὶ περίβλεπτον ὕψος μεγαλοπρεπέστερον, τῶν μεγαλουργίαις σοῦ ἀπετέλεσας, καὶ τὴν ἐκθρέψασάν σε Βασιλίδα πόλιν καὶ ἐν τούτῳ βασιλεύουσαν, πασῶν τῶν πόλεων καὶ ὑπερέχουσαν μᾶλλον ἀπέδειξας, καθ' ὥραν ἐξανθήσασάν σε τὸν ἀνθηδὸς περιώνυμον,

ἐπώνυμον, βίῳ τε καὶ λόγῳ, καὶ πάσαις τῶν καλλίσταις ἀρετῶν, τὸ θαυμαστὸν ταύτης γέννημα, καὶ λαμπρὸν στεφάνωμα.

tutibus omnibus præstantissimis verè celeberrimum edidit fœtum sui admirabilem, & emicantem coronam.

Ὢ τῶν θαυμασίων σου, θαυμασιώτατε Πάτερ, οἷς σε ἐθαυμάστωσεν, ὁ ποιῶν θαυμάσια, μόνος Κύριος. Ὡς γὰρ ζῶν ἄψαυστον σαρκικῶν μίξεων διετήρεις τὸ σαρκίον σου, οὕτως ἐφύλαξας τάφῳ τυμβευθὲν ἀσυμπίλαστον, τὸ σῶμά σου τὸ ἅγιον, τῆς ἐπιμιξίας τοῦ ὕστερον, τούτῳ συντεθέντος ἑτέρου σώματος, ὃν ἀπρεπῶς καὶ μαρτυρεῖ, τοῦ ἐκβλύζοντος μύρου σου ἡ ἔκλειψις.

O res gestas tuas admirandas, maximè Pater admirande, quibus te admirabilem effecit, qui solus mirabilia facit, Dominus. Quemadmodū enim, cum viueres, lenociniis carnis tuum paruum corpusculum intactum conseruabas, ita & in sepulchro tumulatum corpus tuum sanctum insociabile conseruasti, & inconfusum ab admixtione alterius corporis, postmodum ibidem vna cum tuo collocati; quod & indecore appositum fuisse indicat, quod indè effluebat vnguenti defectus.

Σοῦ τοῖς θείοις χείλεσιν χάρις πολλὴ ἐξεχύθη, καὶ σοφίας ἔμψυχον τῆς ἀκτίστου γέγονας οἰκητήριον. ὡς πυρὸς γλώσσῃ διαστομωθεὶς, ὅσιε, ἐν τοῖς λόγοις ἐλάμπρυνας τῶν Ἀποστόλων τε καὶ τῶν ἀθλοφόρων τὰ σκάμματα, καὶ βίον τὸν ἰσάγγελον Ἀσκητῶν ἑκάστου διέγραψας, καὶ νῦν συνοικήτωρ γενόμενος αὐτοῖς, ἐν οὐρανῷ Τριάδος φῶς τὸ ἀνέσπερον βλέπεις ἀγαλλόμενος.

E tuis diuinis labiis gratia luculenta effusa est, & Sapientiæ increatæ animatum habitaculum effectus es, veluti ignis lingua diductus, Beate, sermonibus tuis admodum illustrasti Apostolorum, & præmia reportantium certamina, & vitam Angelis parem Ascetarum descripsisti: & nunc vnà cum illis habitans, in cœlo Triadis lumen inextinctum non sine gaudio conspicis.

Δόξα. Ἰδιόμελον. ἦχος πλαγίου δευτέρου.

Gloria. Idiomelon. Echus, obliquus secundus.

Ὅσιε Πάτερ, εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος τῶν κατορθωμάτων σου. Διὸ ἐν τοῖς οὐρανοῖς εὗρες μισθὸν τῶν καμάτων· τῶν δαιμόνων ἔλυσας τὰς φάλαγγας, τῶν Ἀγγέλων ἔφθασας τὰ τάγματα, ὧν τὸν βίον ἀμέμπτως ἐζήλωσας, παρρησίαν ἔχων ἐν τῇ μνήμῃ σου, εἰρήνην αἴτησαι ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν.

Venerande Pater, in omnem terram exiuit sonus tuorum facinorum. Propterea in cœlo laborum mercedem adeptus, Dæmonum dissoluisti phalanges, Angelorum cohortes consecutus es, eorumque viuendi rationem inculpatè æmulatus; cum possideas libertatem efflagitandi, in tui commemoratione pacem impetra animabus nostris.

Apolyticium. Echus obliquus quartus.

Rectæ ac integræ doctrinæ Dux, pietatis magister & honestatis, orbis lumen, Scriptorum à Deo inspiratorum ornatus, Spiritus lyra, tuis doctrinis omnes illuminans, Symeon Pater noster, precare Christum Deum, vt animæ nostræ salutem consequantur.

Canon, Compositio eiusdem Pselli, hac notatus Acrostichide.

Cano te, qui concinnasti Metaphrases.

Ode 1. Obliquus secundus. Ὡς ἐν ἠπείρῳ πεζεύσας ὁ Ἰσραήλ.

Melos mihi concinnum exhibe Verbum Dei, cum celebrare inceperim seruum tuum Symeonem Metaphrastem, propriéque Logothetam admirabilem.

Ex diuinis altitudinibus ad te quoque sanctissimus Spiritus descendit, ô Sapiens! & purum cor reperit, & corporeè verè inhabitauit.

Lucerna lex Domini pedibus tuis à pueritia effecta est, qui in ea piè meditabaris die & nocte, diei tanquam filius, & lumen viis tuis.

Vellus te antiquitus præuidit Gedeon, ad quod, Deus veluti pluuia descendit, & terram suam repleuit, Virgo & Mater, agnitione non contaminata.

Ode 3. Οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς σύ.

Tanquam Spiritu plenus, perfe-

Ἀπολυτ. ἦχος πλαγίου τετάρτου.

Ὀρθοδοξίας ὁδηγὲ, εὐσεβείας διδάσκαλε καὶ σεμνότητος, τῆς οἰκουμένης ὁ φωστὴρ, τῶν λογογράφων θεόπνευστον ἐγκαλλώπισμα, λύρα τοῦ Πνεύματος, ταῖς διδαχαῖς σου πάντας φωτίσας, Συμεὼν πατὴρ ἡμῶν, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ, σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

Ὁ Κανὼν, ποίημα τοῦ αὐτοῦ Ψελλοῦ, φέρων Ἀκροστιχίδα τήνδε,

Μέλπω σε τὸν γράψαντα τὰς Μεταφράσεις.

Ὠδὴ α΄. πλαγίου δευτέρου. Ὡς ἐν ἠπείρῳ πεζεύσας ὁ Ἰσραήλ.

Μέλος μοι εὔρυθμον δίδου, Λόγε Θεοῦ, εὐφημεῖν ὁρμήσαντι, τὸν Συμεῶνα τὸν Μεταφραστὴν, τὸν κυρίως Λογοθέτην ἀξιάγαστον.

Ἐξ ὑψωμάτων τῶν θείων, καὶ ἐπὶ σὲ Πνεῦμα τὸ πανάγιον κατελήλυθε, σοφὲ, καὶ καρδίαν εὗρε καθαρὰν, καὶ ἔνσωμον ἀληθῶς ἀνεπαύσατο.

Λύχνος ὁ νόμος Κυρίου, σου τοῖς ποσὶν ἀπὸ βρέφους γέγονε, μελετήσας ἐν αὐτῷ εὐσεβῶς, ἡμέρας καὶ νυκτὸς, τῆς ἡμέρας ὡς υἱὸς, καὶ φῶς ταῖς τρίβοις σου.

Πόκον σε πάλαι προεῖδεν ὁ Γεδεὼν, ἐφ᾽ ὃν καταβέβηκεν ὁ Θεὸς, ὡς ὑετὸς, καὶ τὴν γῆν πεπλήρωκεν αὐτοῦ, Μητροπάρθενε, ἁγνὴ τῆς ἐπιγνώσεως.

Ὠδὴ τρίτη. Οὐκ ἔστιν ἅγιος ὡς σύ.

Ὡς πλήρης Πνεύματος, πλη-

φυλακτὴς ἀνεδείχθης, τῶν αὐτοῦ προσταγμάτων· τὸ γὰρ παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐμπιστευθέν σοι, καλῶς ἐξειργάσω τάλαντον, Μακάριε.

Σοφίας θείας ἐραστὴς, ἀπαλῶν ἐξ ὀνύχων γεγονὼς, θεορρῆμον, περιεπλάκης αὐτῇ, καὶ τῷ χαρίτων αὐτῆς τῷ στεφάνῳ, Μάκαρ, ἐστεφάνωσαι.

Ἐνδιαπρέψας ἐν ἀρχαῖς τῆς κάτω συγκλήτου, ὡς ἀνὴρ βουληφόρος, τὸ πολίτευμα τὸ σὸν ἐκτήσω ἐν οὐρανοῖς, καὶ τὴν ἄνω σύγκλητον ἐκόσμησας.

Τὸν ὑπὲρ φύσιν τοκετὸν, τῆς παναγνου Παρθένου, ὁ σοφὸς Λογοθέτης, ἀκατάληπτον εἰδὼς, Ἀγγέλοις τε καὶ βροτοῖς ἐκδιδάσκει, πίστει μόνῃ σέβεσθαι.

Ὠδὴ ή. Χριστός μου δύναμις.

Ὁ πάντων Κύριος, καὶ πάντων αἴτιος τῶν καλῶν, ἐξ ἁπάντων σε τὸν σοφὸν, Μάκαρ, ἐξελέξατο, τῶν θεραπόντων τῶν αὐτοῦ, ἐπαινέτην ἀξιάγαστον.

Νοὸς ὀξύτητι καὶ καθαρότητι, καὶ λαμπρότητι βίου, τὸ νοερόν σε φῶς κατεκόσμησε, καὶ τῇ τῶν λόγων καλλοναῖς, ὁ Θεός σε ἐχαρίτωσεν.

Γραφαῖς ἐσχόλαζες ταῖς θείαις, ὅσιε, καὶ ἁγίων τοὺς βίους ἰχνηλατῶν, τούτων τὰ παθήματα καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐξύμνεις, ταῖς σοφαῖς σου Μεταφράσεσιν.

Ῥητόρων στόματα, σαλπίγγων ᾄδοντα εὐηχέστερα μέλη, ἀνευφημεῖν ἐπαξίως ἄχραντε, ἀδυνατοῦσί σε τοῦ Θεοῦ ὄρος τὸ κατάσκιον.

Ὠδὴ έ. Τῷ θείῳ φέγγει σου ἀγαθέ.

Ἀνατολῆς ἥλιε Χριστὲ τῆς δι-

ctor factus es illius mandatorum. Namque à Christo tibi talentum concreditum, probè absoluisti, Beate.

Sapientiæ diuinæ amator à teneris vnguiculis factus, diuiniloque, eam amplexatus es, & gratiarum ipsius corona, ô Beate, exornatus es.

Cum terreni Senatus dignitatibus condecoratus fuisses, veluti vir Consiliarius, vitæ ducendæ rationem in cœlo acquisieras, & supernum Senatum decorasti.

Partum super naturam immaculatissimæ Virginis cum comprehendi non posse sciret sapiens Logotheta, Angelos & homines instruit, vt fide sola venerentur.

Ode 4. Χριστός μου δύναμις.

Omnium Dominus, & omnium causa bonorum, ex omnibus te sapientem, Beate, elegit seruis suis laudatorem admirabilem.

Mentis acumine & puritate, & vitæ claritate, intellectuale te Lumen exornauit, & sermonum venustatibus Deus condecorauit.

Scriptionibus diuinis operam dabas Sancte, & Sanctorum Vitas inuestigans & perscrutans, horum tormenta & certamina extollebas doctis tuis Metaphrasibus.

Oratorum ora tubis suauiora mela canentia dignè collaudare, immaculata te Dei montem inumbratum, nequeunt.

Ode 5. Τῷ θείῳ φέγγει σου ἀγαθέ.

Orientis Sol Christe iustitiæ, ani-

marum illuminatio collaudantium te, tui Metaphrastæ precibus, caliginem animæ dissolue veluti misericors.

Animæ proficuos, jucundos & salutares fidelibus sermones, diuina mente prædite, concinnasti, ad fortitudinem incitamentum, & virtutis æmulationem, eorum qui probè vixerunt Commentaria.

* * *

Templum & Thronus & Arca omnium Regis & Dei, tu es, laudatissima Domina, sola Deipara, nostri Propitiatorium, qui sub tuam vmbram confugimus.

Ode 6. Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν.

Prima tua commentatio ex diuina prouidentia & colloquio facta est sacri senis & Anachoretæ, Symeon admirabilis, quem in Paro insula conspexisti.

Pro dignitate laudasti Lesbiæ illustria & diuina certamina, verè Theoctistæ, à Deo fabricatæ, quæ Angelicam, & tantum non incorpoream, absoluit sapienter vitæ rationem.

Abscondita Domine & occulta seruo tuo reuelasti tuæ sapientiæ, miserationum abyssum ostendens tuas misericordias, & glorificans te glorificantes.

Eripe me Domine ex profunditate malorum precibus tuæ Genitricis, & sancti, Domine, Symeonis, qui te & vita & sermone coluit, multum misericors.

Contacium. Echus secundus. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Inculpatè in terra, ô Sapiens!

χαρμοσύνης, τῶν ψυχῶν ὁ φωτισμὸς τῶν ὑμνούντων σε, τοῦ Μεταφραστοῦ σου ταῖς παρακλήσεσι, τὸν ζόφον τῆς ψυχῆς μου λῦσον, ὡς εὔσπλαγχνος.

Ψυχωφελεῖς καὶ συνετοὺς αὐτοῖς πιστοῖς λόγοις, θεόφρον, συντέθεικας, ζῆλον πρὸς ἀνδρείαν ἀρετῆς μίμησιν, τῶν εὖ βεβιωκότων τὰ ὑπομνήματα.

* * *

Ναὸς καὶ θρόνος καὶ κιβωτὸς τοῦ παμβασιλέως καὶ Θεοῦ, σὺ εἶ πανύμνητε δέσποινα, μόνη θεοτόκε, τὸ ἱλαστήριον ἡμῶν, τῶν προσφευγόντων ὑπὸ τὴν σκέπην σου.

Ὠδὴ ϛ'. Τοῦ βίου τὴν θάλασσαν.

Τὸ πρῶτον σου σύγγραμμα, ἐκ προνοίας θείκῆς, ἐξ ὁμιλίας γέγονε τοῦ ἱεροῦ πρεσβύτου καὶ μοναστοῦ, Συμεὼν θαυμασίου, ὃν ἐν Πάρῳ τῇ νήσῳ τεθεώρηκας.

Ἀξίως ἐξύμνησας τῆς Λεσβίας τὰ λαμπρὰ καὶ θεῖα ἀγωνίσματα, Θεοκτίστης τῆς ὄντως ἀγγελικὸν, μικροῦ καὶ ἀσώματον, τελέσασης πανσόφως τὸ πολίτευμα.

Τὰ ἄδηλα Κύριε, καὶ τὰ κρύφια τῷ σῷ θεράποντι ἐδήλωσας, τῆς σῆς σοφίας ἄβυσσον οἰκτιρμῶν, δεικνὺς τὰ ἐλέη σου, καὶ δοξάζων τοὺς πίστει σε δοξάζοντας.

Ἀνάγαγέ με Κύριε ἐκ βυθοῦ με τῶν κακῶν, πρεσβείαις τῆς τεκούσης σε, καὶ τοῦ ὁσίου Δέσποτα Συμεὼν, τοῦ σὲ θεραπεύσαντος, διὰ βίου καὶ λόγου, πολυέλεε.

Κοντάκιον. ἦχος β'. Τὰ ἄνω ζητῶν.

Ἀμέμπτως ἐν γῇ σοφὲ πολι-

πιστὰ μένος, τῶν ἐν οὐρανοῖς Ἁγίων τὰς λαμπρότητας κατιδεῖν ἠξίωσαι, καὶ πανσόφως τούτους ἐξύμνησας· σὺν αὐτοῖς Χριστῷ τῷ Θεῷ μὴ παύσῃ πρεσβεύων ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

vita exacta, Sanctorum qui in cœlo sunt, splendores intueri dignus factus es, & doctissimè eos laudasti: cum ipsis indesinenter precare Christum Deum pro omnibus nobis.

Ὁ οἶκος.

Oecus.

Μελῳδικαῖς πιστοὶ συνελθόντες, εὐφημήσωμεν πάντες ἐπαξίαις ᾠδαῖς, τὸν μέγαν Θεοῦ θεράποντα Συμεῶνα, τὸν ἅγιον Λογοθέτην, ὃν ἡ Χριστοῦ Ἐκκλησία φωστῆρα πεπλούτηκεν ἐπὶ γῆς, τοῖς διδασκάλοις πατράσιν ἐκλάμψαντα. Σὺν τούτοις γὰρ ψάλλων ἀπαύστως Χριστῷ, φωτός τε ἀϊδίου πληρούμενος, συγχαίρει πρεσβεύων ὑπὲρ πάντων ἡμῶν.

Cum canticis vnà fideles simul conuenientes, omnes collaudemus dignis præconiis magnum Dei seruum Symeonem, sanctum Logothetam, quem Christi Ecclesia sibi luminare possedit in terra, cum Patribus Doctoribus emicantem: cum his enim indesinenter canens Christo, & lumine sempiterno repletus gaudet, preces pro nobis omnibus effundens.

Ὠδὴ ζ. Δροσοβόλον μὲν τὴν κάμινον.

Ode 7. Δροσοβόλον μὲν τὴν κάμινον.

Στηλιτεύονται καὶ δαίμονες καὶ τύραννοι μάρτυρας καὶ ὁσίους Χριστοῦ οἱ κολάσαντες, ταῖς σοφαῖς σου μάκαρ συγγραφαῖς· πιστῶν μελῳδεῖ δὲ τὸ πλῆθος, εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεὸς, ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Dedecore notantur & Dæmones & Tyranni, qui Martyres & Sanctos Christi tormentis affecerunt, doctis tuis, ô Beate, commentariis. Fidelium autem multitudo concinit, Benedictus Deus Patrum nostrorum.

Μεταφράσεις ὠνομάσθησαν οἱ λόγοι σου, τρισμάκαρ, καθηδύνοντες νοῦν ἡμέτερον ὑπὲρ μέλι, καὶ γλυκασμὸν τοῖς χείλεσι στάζοντες, βοᾶν, εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεὸς, ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Metaphrases nuncupati sunt tui sermones, ter Beate, nostram mentem oblectantes supra mel, & dulcedinem labiis stillantes, vt clamemus, Benedictus es Deus Patrum nostrorum.

Ἐπαινέσει γενεὰ κατὰ τὸν ψάλλοντα, καὶ γενεὰ τοὺς λόγους τοὺς σοὺς, ὡς ἐξᾴδοντας τὰ θαυμάσια τὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ μέλπειν προτρέποντα ἡμᾶς, εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεὸς, ὁ τῶν πατέρων ἡμῶν.

Laudabit generatio, vt canit ille, & generatio sermones tuos, tanquam qui mirabilia Dei collaudant, canereque nos excitant, Benedictus es Deus Patrum nostrorum.

Τὴν καλὴν ἐν γυναιξί σε καὶ πανάμωμον μητέρα τοῦ Θεοῦ, οἱ πιστοὶ ἱκετεύομεν, ἐνεστώσης ῥῦσαι ἡμᾶς κακίας, τοῦ ψάλλειν

Perpulchram inter mulieres te, & immaculatissimam Dei Matrem Fideles exoramus: Ab imminenti infortunio libera, vt suauiter canamus,

Benedicta es, quæ Deum in carne peperisti.

ἀμιγῶς, εὐλογημένη ἡ Θεὸν σαρκὶ κυήσασα.

Ode 8. Ἐκ φλογὸς τοῖς ὁσίοις.

Ὠδὴ η΄. Ἐκ φλογὸς τοῖς ὁσίοις.

Omnium cui contigit vrbium dominari, te diuinum fructum Ciuitas extulit, Beate, qui eandem mysticè alis, & propinas nectar ambrosiæ in salutem animarum.

Ἁπασῶν ἡ λαχοῦσα ἄρχειν τῶν πόλεων, σὲ προσενήνοχε θεῖον καρπὸν, μάκαρ, τρέφοντα αὐτὴν μυστικῶς, καὶ ποτίζοντα νέκταρ ἀμβροσίας, ψυχῶν εἰς σωτηρίαν.

Continentiæ, & vitæ castæ plantatorem, pietatis & diuinæ fidei agricolam, cognitionis abyssum, & contritionis fontem omnes te veneramur, Symeon Logotheta.

Φυτουργὸν ἐγκρατείας καὶ βίου σώφρονος, γεωργὸν εὐσεβείας καὶ θείας πίστεως, γνώσεως βυθὸν καὶ πηγὴν κατανύξεως, πάντες σὲ τιμῶμεν, Συμεὼν Λογοθέτα.

Oratorum more diuina exponens, cœtum venerandæ Ecclesiæ demulces, diuine Beate, excitasque ad virtutis imitationem eorum, qui in pietate bonum exitum habuere.

Ῥητορεύων τὰ θεῖα, θέλγεις τὸ πλήρωμα τῆς σεπτῆς Ἐκκλησίας, θεομακάριστε, καὶ διανιστᾷς ἀρετῆς πρὸς τὴν μίμησιν, τῶν ἐν εὐσεβείᾳ καλῶς τελειωθέντων.

Sanctificationis diuinam Arcam habentes, Deipara Virgo, te, quæ supra naturam Deum, qui capi non potest, cepisti, hymnis extollimus fideles in sæcula.

Ἁγιάσματος θείαν κιβωτὸν ἔχοντες θεοτόκε παρθένε σέ, τὴν χωρήσασαν ὑπερφυῶς τὸν Θεὸν τὸν ἀχώρητον, ἀνυμνολογοῦμεν πιστοὶ εἰς τοὺς αἰῶνας.

Ode 9. Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

Ὠδὴ θ΄. Θεὸν ἀνθρώποις ἰδεῖν ἀδύνατον.

Decenter vita traducta, ad desideratum pacificè, ter beate, Dominum abiisti, eodem ipso die, quo inclytus Stephanus venerandus Martyr finem vitæ oppetiit, quo cum simul gloriosè coronatus es & glorificatus.

Σεμνῶς βιώσας, πρὸς τὸν ποθούμενον εἰρηνικῶς, τρισμάκαρ, ἐξεδήμησας Κύριον, καθ' αὐτὴν τὴν ἡμέραν καθ' ἣν ὁ κλεινὸς Στέφανος τελειοῦται ὁ ὁσιομάρτυς, ᾧ καὶ συνδεδόξασαι.

E terris proficiscens ad cœlestes, Deifer, anima tua sacra habitationes, gaudentem vultum gerebat, videns Sanctos vnà secum congaudentes, & ad supernam vitam transmittentes.

Ἐκ γῆς ἀπαίρουσα, πρὸς οὐράνια ἱερὰ ψυχή σου, θεοφόρε, σκηνώματα, ἀγαλλόμενον εἶχε τὸ πρόσωπον, βλέπουσα τοὺς Ἁγίους αὐτῇ συγχαίροντας, καὶ πρὸς ὑπερκόσμιον ζωὴν ταύτην προπέμποντας.

Ecce iam associatus es Sanctorum ordinibus, Patriarcharum, Martyrum, Apostolorum, Confessorum,

Ἰδοὺ συνήφθης Ἁγίων τάγμασι, Πατριαρχῶν, Μαρτύρων, Ἀποστόλων, Ὁσίων τε, Προφητῶν καὶ Δι-

διδασκάλων καὶ Ἱεραρχῶν, οἷς καὶ συγχορεύων μακαριώτατε, μέμνησο πρὸς Κύριον ἡμῶν τῶν εὐφημούντων σε.

Σιὼν ἁγία θεοχαρίτωτε, πόλις Θεοῦ καὶ κατωχυρωμένον παλάτιον, τὴν πασῶν βασιλεύουσαν πόλεων, ἐν σοὶ ἀνακειμένην ταύτην περίσωζε, τοῦ Μεταφραστοῦ ταῖς ἱεραῖς κόρη δεήσεσιν.

Εἰς τοὺς αἴνους ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι.

Εὐγενοῦς ἐκ ἀσπίλου ῥίζης ῥόδον κατέρυθρον, βεβαμμένον χάριτι τοῦ Πνεύματος, καὶ τοὺς πιστοὺς εὐωδίασας ὀσμαῖς συγγραμμάτων σου, Ἀποστόλων, Ἀθλητῶν, καὶ Ὁσίων τὰ σκάμματα, συνταξάμενος, ὧν καὶ σύστοιχος ὤφθης, θεοφάντορ Συμεών, τρυφῆς ἐν χλόῃ, τῇ ἐνδρόσῳ σκηνούμενος.

Ἱερατικῶς ἐξεχύθη σου, Συμεὼν, ἐν τοῖς χείλεσι, τοῦ ἁγίου Πνεύματος χάρις ἄρρητος. διὸ τὸν μάτην καυχώμενον, πλοκαῖς διαλέξεων ἐξελέγξας, ταπεινοῖς. ὡς καλάμη γὰρ γέγονε, κατὰ πρόσωπον τοῦ πυρὸς τεφρουμένη, καὶ σὲ μᾶλλον μεγαλύνων, ἀνεδείχθη φρίξας νόος σου τὴν δύναμιν.

Ὡς θεράπων γνώριμος τοῦ Θεοῦ, ἐκ τῶν ἔργων σου, ὡς ἁγίων σύσκηνος, ὡς ἀνύμνησας ὡς παρρησίαν κτησάμενος, ἁγνείᾳ τοῦ βίου σου, θεορρῆμον Συμεών, τῶν ὑμνούντων σε μέμνησο, τὸ φιλάγαθον τῆς ψυχῆς σου δεικνύων, ἵνα πάντες τῇ Θεοῦ φιλανθρωπίᾳ, πταισμάτων ἄφεσιν εὕρωμεν.

Prophetarum, Doctorum, & Hierarcharum, quibuſcum choreas ducens, Beatiſſime, recordare noſtri apud Dominum, qui tuas laudes proſequimur.

Sion ſancta gratiis à Deo condecorata, Vrbs Dei, & vndique communitum palatium, Reginam omnium vrbium tibi deuinctam, ac deuotam defende, Metaphraſtæ ſacris, ô Puella, precationibus.

Ad Laudes. Echus quartus.
ὡς γενναῖον ἐν μάρτυσι.

Ex nobili radice ortum duxiſti roſa omni ex parte rubicunda, gratiis Spiritus tincta, & fideles jucundè donans odoribus tuarum ſcriptionum, Apoſtolorum, Athletarum & Confeſſorum certamina explicans, quibuſcum vna collocatus, Diuina reuelans, Symeon, deliciarum in gramine, quod in rore eſt, habitans.

Vt Scripturæ verbis vtar, effuſa eſt, Symeon, in labiis tuis Spiritus ſancti gratia inæſtimabilis. Quapropter eum, qui fruſtra ſeſe iactabat, concertationum complexibus redarguẽs, atteris; factus eſt enim veluti ſtipula ante ignem in cinerem abiens, & te magnum facere viſus eſt, cum ob virtutes mentis tuæ timore perculſus contremuiſſet.

Veluti ſeruus Numinis factus, tuis operibus, veluti eodem cum Sanctis contubernio vtens, veluti vitæ tuæ caſtimonia libertatem adeptus, diuiniloque Symeon, eorum, qui te collaudant recordare, animum tuum in probitatem propenſum oſtendens, vt omnes Dei humanitate peccatorum remiſſionem conſequamur.

Gloria, &c.

Vita diuina perfecta speculatione actionem exornasti, Symeon beatissime; Namque cum diuino amore sapientiam deperisses, ex ore Spiritus gratia ditatus es, & vti fauum mellis dulcedinem tuorum sermonum nobis instillans, diuinis cogitationibus Ecclesiam Dei oblectas. Quapropter in cœlo conuersans atque inhabitans, pro nobis, qui tuam commemorationem peragimus, indesinenter Deum peccare.

Procimenon Apostoli.

Mirabilis Deus in Sanctis suis. In Ecclesiis, &c.

Ex Epistola Pauli ad Corinthios Lectio.

Fratres. Vnicuique datur reuelatio, &c. vsque ad, *Vnicuique, vt vult.*

Euangelium secundum Matthæum.

Dixit Dominus Discipulis suis, Vos estis lumen Mundi, &c. vsque ad, *Hic magnus vocabitur in regno cælorum.*

Δόξα, Καὶ νῦν.

Βίον ἔνθεον κατορθώσας, θεωρίᾳ τὴν πρᾶξιν κατεκόσμησας, Συμεὼν παμμακάριστε. τὴν γὰρ σοφίαν φιλήσας ἔρωτι θείῳ, ἐκ στόματος τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν κατεπλούτησας, καὶ ὡς κηρίον μέλιτος τὸν γλυκασμόν σου τῶν λόγων ἀποστάζων ἡμῖν, εὐφραίνεις νοήμασι θείοις τὴν ἐκκλησίαν Χριστοῦ. διὸ ἐν οὐρανοῖς ἐμφιλοχωρῶν, αὐλιζόμενος, ὑπὲρ ἡμῶν ἀπαύστως πρέσβευε τῶν ἐκτελούντων τὴν μνήμην σου.

Προκείμενον τοῦ Ἀποστόλου.

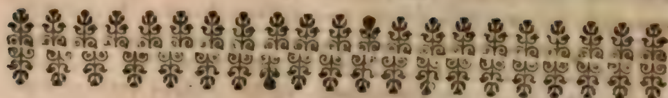
Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. Ἐν Ἐκκλησίαις.

Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς Παύλου τὸ ἀνάγνωσμα.

Ἀδελφοί. Ἑκάστῳ δίδοται ἡ φανέρωσις. καὶ τὰ ἑξῆς. ἕως τοῦ. Ἑκάστῳ καθὼς βούλεται.

Τὸ Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ Ματθαίου.

Εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς. ὑμεῖς ἐστὲ τὸ φῶς τοῦ κόσμου. καὶ τὰ ἑξῆς. ἕως τοῦ. Οὗτος μέγας κληθήσεται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

ΤΟΥ ΣΟΦΩΤΑΤΟΥ ΚΑΙ ΛΟΓΙΩΤΑΤΟΥ

ΣΥΜΕΩΝ ΤΟΥ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ

ΤΟΥ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΟΥ ΛΟΓΟΣ ΕΙΣ ΤΟΝ Θρῆνον τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὅτε περιεπλάκη τὸ τίμιον σῶμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

SAPIENTISSIMI AC DISERTISSIMI

SYMEONIS LOGOTHETÆ

QVI ET METAPHRASTES EST, ORATIO in lugubrem Lamentationem ſanctiſſimæ Deiparæ pretioſum Corpus Domini Noſtri Ieſu Chriſti amplexantis.

Interprete LEONE ALLATIO.

ΤΟΥΤΟ ἐκεῖνο, γλυκύτατε Ἰησοῦ, τὸ τοὺς ἐκ Περσίδος ἀφιγμένους εἰς Βηθλεέμ, οὐ μόνον χρυσὸν ὡς Βασιλεῖ, καὶ λίβανον ὡς Θεῷ, ἀλλὰ καὶ σμύρναν ὡς θνητῷ προσενεγκεῖν γεννηθέντι σοι. Τοῦτο ἐκεῖνο, τὸ ῥομφαίαν μέλλειν διελθεῖν τῇ καρδίᾳ μου, καθὼς Συμεὼν προηγόρευσε. Τοῦτο ἐκεῖνο, τὸ, πῦρ, ὃ βαλεῖν ἦλθες ἐπὶ τὴν γῆν, ὥσπερ αὐτὸς προεδίδαξας. Καυστικώτερον γὰρ τοῦ πυρὸς μητρὶ φιλοτέκνῳ παιδὸς μονογενοῦς ἀπονέκρωσις. Μικρὸν πρὸς τοὐναντίον μοι περιΐσταται καὶ ὁ τοῦ Γαβριὴλ ἀσπασμός. Οὐ γὰρ καὶ νῦν ὁ Κύριος μεθ' ἐμοῦ, καθὼς ἐκεῖνος μοι ὑπεσχεῖ-

HOC illud eſt, dulciſſime Ieſu, ex Perſide in Vrbem Bethleem aduectos, non tantum aurum, vt Regi, & incenſum vt Deo, ſed & Myrrham, vt mortali tibi iam nato obtuliſſe. Hoc illud eſt, gladium meam ipſius animam penetraturum, vti Symeon prædixerat. Hoc illud eſt, ignem te veniſſe in terram mittere, vt tu antea edocueras. Igne ſiquidem Matri filiorum amanti, vnigeniti Filij mors adurentior eſt. Parum quoque deeſt, ne Gabrielis ſalutatio contra mihi eueniat. Neque enim modò Dominus mecum eſt, quemadmodum ille promiſerat; ſed tu pianè exanimatus inter

mortuos inferorum penitissima conclauia lustras; ipsa spirans viuensque cum viuentibus ætatē ago. Neque tamen animo comprehendere queo, quodnam ob facinus vita tibi adempta est. Obtegit siquidem cœlos virtus tua, vt Abbacuc ait, & nunc iaces informis, qui eras speciosus forma præ filiis hominum; & inglorius terra tegeris, cuius gloriam cœli enarrant: & monumentum te gestat incisum, quem è monte sine manibus lapidem abscissum Daniel conspexerat. Inde nulli passioni obnoxia natiuitas tua commonstrabatur; veluti in rubo diuina tua cum hominibus conjunctio, & in Iosepho ab Hebræis structæ insidiæ: & in Isaacio mortis similitudo. Reliquum est Ionæ, tuæ Resurrectionis arcanum. Væ mihi miseræ! in lapide demortuus iaces, qui ex lapidibus filios suscitas Abraham. Etenim si propter tuam salutarem passionem disruptis lapidibus, quam plurimi nomini tuo non credidissent, non haberes vbi caput declinares viuus, tu Iudæis dixisti, quos propter dolosas cogitationes vulpes compellasti; sed demortuus illud reclinasti in Cruce, cum substratam vt lectulum, Latronis fidem comperisses. Offendit me sol, concinit Canticorum modulatrix. Occidit Sol, cum nondum inclinasset meridies, Hieremias enunciat. Profecto enim & solem sensibus obnoxium tristitia inuoluit, cùm Sol intellectualis iustitiæ defecisset: & saxa rupta sunt, quibuscum vna disrumpi cor meum haud multum abierit. O caro sancta! quæ ex sanguinibus meis mirum in modum coagulata

λατο· ἀλλὰ σὺ μὲν ἄπνους ἐν νεκροῖς καὶ ᾅδου ταμιεῖα ἐρευνᾷς τὰ ἐνδότερα· ἐγὼ δὲ τὸν ἀέρα πνέω καὶ μετὰ ζώντων περίειμι. Καίτοι οὐ συνορᾶν δύναμαι ποῖον ἔργον πεφόνευσαι. Ἐκάλυψε γὰρ οὐρανοὺς ἡ ἀρετή σου κατὰ τὸν Ἀββακοὺμ· καὶ νῦν ἄμορφος κεῖσαι, ὁ ὡραῖος παρὰ τοὺς υἱοὺς τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἄδοξος καλύπτῃ ἐν γῇ, οὗ τὴν δόξαν διηγοῦνται οἱ οὐρανοί. καὶ μνῆμα φέρει σε λελατομημένον ὃν ἐξ ὄρους ἀλαξεύτου τμηθέντα εἶδεν ὁ Δανιήλ. Ἀπαθὴς σου ἡ γέννησις ἐντεῦθεν ἐδείκνυτο, ὡς ἐν τῇ βάτῳ ἡ θεϊκή σου πρὸς ἀνθρώπους συνάφεια, καὶ ἐν τῷ Ἰωσὴφ ἡ τῶν Ἰουδαίων ἐπιβουλή, καὶ ἐν τῷ Ἰσαὰκ, τὸ τοῦ θανάτου ὁμοίωμα. Λείπεται οὖν τὸ τοῦ Ἰωνᾶ τῆς ἀναστάσεώς σου μυστήριον. Οἴμοι ὅτι ἐν λίθῳ κεῖσαι νεκρὸς, ὁ ἐκ τῶν λίθων ἐγείρων τέκνα τῷ Ἀβραάμ. Εἰ γὰρ οὐ τῶν λίθων ῥαγέντων διὰ τὸ πάθος σου τὸ σωτήριον, πολλοὶ σου τῷ ὀνόματι πεπιστεύκασιν, Οὐκ εἶχες ποῦ κλῖναι τὴν κεφαλὴν ζῶν, εἶπας Ἰουδαίοις αὐτὸς, οὓς ἀλώπηκας ἐνύξω διὰ τοὺς δολεροὺς αὐτῶν λογισμούς, ἀλλ᾽ ἔκλινας ταύτην τεθνηκὼς ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, ὑπεστρωμένην ὡς κλίνην εὑρὼν ἐπιγνώμενος τὴν πίστιν Λῃστοῦ. Παρέβλεψέ με ὁ ἥλιος, λέγει ἡ ᾀσματίζουσα. Ἔδυ ὁ ἥλιος ἔτι μεσούσης ἡμέρας, Ἱερεμίας φθεγγέσθω μοι. Ναὶ γὰρ καὶ ἥλιον αἰσθητὸν ἐπέδραμε στυγνότης, τοῦ νοητοῦ ἡλίου τῆς δικαιοσύνης ἐκλείποντος. Καὶ πέτραι ῥῆξιν ὑπέμειναν, αἷς συρραγῆναι κινδυνεύει ἡ καρδία μου. Ὦ σὰρξ ἁγία, ἥ τις ἐξ αἱμάτων ἐμῶν ἐτυρώθης θαυμασίως. Τὸ γὰρ ἀρ-

χρεῖον χρέος ἀποδοῦσα πληρέστατον. Εἰς τοῦτο μοι τοὺς οὐρανοὺς ὑπέκλινας Δέσποτα, καὶ ὡς ὑετὸς ἐπὶ πόκον κατέβης, ἵνα καὶ νέκρωσιν ὑποστῇς, ἁγίων μὲν κεκοιμημένων ἐξεγείρουσαν σώματα, νεκροῦσαν δὲ τὴν τεκοῦσάν σε. Τί ταῦτα, υἱὲ ποθεινότατε; Ἀβλαβῶς μὲν ἐμίχθη πάλαι τὰ ἄμικτα, καὶ πῦρ θεότητος ἄϋλον, σπλάγχνον ἐμῶν οὐ κατέφλεξεν· ἄρτι δ' ἕτερον πῦρ τὰ ἐντός μου βόσκεται ἅπαντα, καὶ μέσην τὴν καρδίαν λυμαίνεται. Χαρᾶς ἐγγύας δι' Ἀγγέλου παρέλαβον, καὶ ἀφηλόμην δάκρυον πᾶν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· πλὴν ἀλλὰ τοῦτο μόνον τοῖς ἐμοῖς πλαίνεται δάκρυσιν. Εἰς ᾅδου καταβαίνεις οἶδ' ὅτι τὰς ἐγκεκλεισμένας ἀπολύσων ψυχάς, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐμὴν ἐκεῖσε συγκατασπᾷς, ἔμπνουν νεκρὸν παρατρέχων με. Ὦ νεκρὲ γυμνέ, καὶ ζῶντος Λόγε Θεοῦ ἑκουσίως ὑψωθῆναι κατακεκριμένε Σταυρῷ, ἵνα πάντας ἑλκύσῃς πρὸς ἑαυτόν. Ποῖον σου τῶν μελῶν τοῦ σώματος ἔμεινεν ἀπαθές. Ὦ θεία μοι κορυφὴ ἀκάνθαις διελεγμένη, καὶ ταύτας ἐμπήξασα τῇ καρδίᾳ μου. Ὦ κοσμία καὶ ἱερὰ κεφαλή, ἥ τις πάλαι μὲν οὐκ εἶχες ποῦ κλιθῆναι καὶ ἀναπαύσασθαι· νῦν δὲ πρὸς ταφὴν μόνον ἐκλίθης, καὶ ἀναπέπαυσαι, καὶ κατὰ τὸν Ἰακώβ, ὡς λέων κεκοίμησαι. Ὦ ποθεινὴ καὶ ἐρασμία μοι κεφαλή, καλάμῳ τετυμμένη, ὡς ἀνορθώσῃς τὸν ὡς σαθρὸν τοῦ πονηροῦ κατεαγότα κάλαμον, καὶ μακρὰν τοῦ παραδείσου γενόμενον. Ὦ σιαγόνες δεδιγμέναι ῥαπίσματα. Ὦ στόμα σίμβλον ἕτερον μέλιτος, σὺ καὶ χολῆς ἐγεύσω πικροτάτης, καὶ ὀ-

es: namque antiquum debitum ſufficientiſſimè reſtitui. In hoc mihi Domine cœlos declinaſti; & vt imber ſuper lanam deſcendiſti, vt mortem ſubires, quæ Sanctorum dormientium corpora exſuſcitaret, me verò tui Genitricem interimeret. Quæ hæc ſunt? Fili deſideratiſſime? Abſque damno olim quæ immiſceri apta non erant, commixta ſunt, & ignis diuinitatis non materiatus viſcera mea non exuſſit, at nunc alius ignis intima mea ſingula depaſcitur, & cor medium conuulnerat. Lætitiæ ſponſionem accepi per Angelum, lacrymaſque omnes è facie terræ exterminaui: nihilominus hę meis hinc lacrymis increſcunt. Deſcendis ad inferos, Animas, quæ ibi obſerantur, ſat noui, liberaturus, verum meam illuc vna tecum corripis, cum me mortuam ſpirantem prætereas O mortue nude, & viui Dei Verbum, ſponte ad Crucem altius tolli condemnaté, vt omnes ad te traheres! Quodnam ex tuis membris tormento non ſubjacuit? O diuinum mihi caput ſpinis perfoſſum, eaſque cordi meo infigens! O venerandum ſacrumque corpus, quod olim non habebas, vbi declinans quieſceres: nunc ſolum ad ſepulturam inclinatum eſt, quietem conſecutum, & vt Iacobus aiebat, veluti Leo obdormiuiſti! O deſideratum concupitumque mihi caput calamo percuſſum, vt calamum imbellis Dæmonis artibus diſruptum, longéque à Paradiſo factum, inſtaurares! O maxillæ alapis fœdatæ! O os mellis alius fauus, licet amariſſimum fel deguſtaſti, & acerrimum acetum potionem ſumpſiſti!

O os, intra quod dolus inuentus non eſt, etſi doloſum oſculum te prodidit ad mortem! O manus, quæ hominem creaſtis, & nunc Cruci affixæ, & ad inferos protenſæ, manum illius arripitis, quæ olim lignum tetigit, & à lapſu Adamum vniuerſum excitatis! O latus lancea perforatum propter eam, quæ ex latere creata fuerat, primam Matrem! O pedes, qui per aquas, veluti per terram proceſſiſtis, & fluidam naturam manifeſtè ſanctificaſtis! Væ mihi, Fili, ipſa parente antiquior, quas ſepulchrales lamentationes, & quas laudationes funebres tibi decantauero? Non amplius vrna ſum ego, mannæ receptaculum: manna ſiquidem animas enutriens circa ſepulchrum effuſum eſt. Non amplius rubus incombuſtus; tota ſiquidem intellectuali tui monumẽti igne exuſta ſum. Non amplius candelabrum aureum; lumen ſiquidem ſub modio poſitum eſt. Vt magnifica oſtendit mihi, qui potens eſt! Ex omnibus nationibus elegiſti me. Prophetarum linguas mei cauſa diſertas effeciſti. De cœlo progreſſurus, vt bene ipſe noſti, meum in mundum progreſſum expectaſti; cũ non haberes vas, quod eſſet dignum, & capax diuinitatis. Tibi ſoli, & antequam ipſa conciperer, parentes mei me deſponderunt. In lumen hoc vitæ educta ſum, & breuiſſimo tempore cum parentibus commorata, tota toto tibi reddor, & in templo offeror, templum tibi futura puriſſimum. Pater meus & mater mea dereliquerunt me, tu verò me aſſumpſiſti, & paiſti per Angelum. Et quod ait

ξους ἐπιπάθης δριμύτατον. Ὦ στόμα, οὗ περ οὐχ εὑρέθη δόλος ἐντός, εἰ καί σε δολερὸν εἰς θάνατον προδέδωκε φίλημα. Ὦ χεῖρες, αἱ τὸν ἄνθρωπον πλαστουργήσασαι, καὶ νῦν προσηλωμέναι μὲν τοῦ Σταυροῦ, ἐν ἅδου δὲ προτεινόμεναι, καὶ χειρὸς ἁπτόμεναι τῆς ἁψαμένης τοῦ ξύλου πάλαι, καὶ τοῦ πτώματος ὅλον τὸν Ἀδὰμ ἐξεγείρουσαι. Ὦ πλευρὰ λογχευθεῖσα διὰ τὴν ἐκ πλευρᾶς πλασθεῖσαν προμήτορα. Ὦ πόδες, ἐφ' ὑδάτων πεζεύσαντες, καὶ τὴν ῥοώδη φύσιν εἰκότως ἁγιάσαντες. Οἴμοι υἱὲ μητρὸς παλαιότερε. Ποίους θρήνους ἐπιτυμβίους, καὶ τίνας ὕμνους ἐπικηδίους σοι ᾄσομαι. Οὐκέτι στάμνος μαννοδόχος ἐγώ. Τὸ μάννα γὰρ τὸ ψυχοτρόφον ἀμφὶ τὸν τάφον ἐκκέχυται. Οὐκέτι βάτος ἐγὼ ἀκατάφλεκτος· ὅλη γὰρ νοητῷ πυρί σου τῆς ταφῆς καταπεφλεγμαι. Οὐκέτι χρυσῆ λυχνία ἐγώ· τὸ γὰρ φῶς ὑπὸ τὸν μόδιον τέθειται. Ὡς πολλὰ τὰ μεγαλεῖα ὁ δυνατὸς ἐνεδείξατό μοι. Ἐκ πασῶν γενεῶν ἐξελέξω με. γλώσσας Προφητῶν ἐτράνωσας δι' ἐμέ. Μέλλων οὐρανόθεν καταφοιτᾶν, ὡς ᾔδεις αὐτός, τὴν ἐμὴν εἰς τὸν κόσμον ἀνέμενες πρόοδον, μὴ ἔχων σκεῦος ὑποδοχῆς θειότητος ἄξιον. Σοὶ μόνῳ κατηγγυήσαντό με καὶ πρὸ συλλήψεως οἱ γεννήτορες. Εἰς φῶς ἐξῆλθον τοῦτο τοῦ βίου, καὶ βραχύτατα τοῖς γονεῦσι παρέμεινα. Ὁμοῦ γὰρ μαστοῖς ἀποταξαμένη καὶ γάλακτι, καὶ συναποταξαμένη καὶ τοῖς γεννήτορσι, καὶ ὅλη ὅλῳ προσαποδοθεῖσα σοι, καὶ ναῷ ἀνετέθην, ναὸς γενησομένη σοι καθαρώτατος. Ὁ πατήρ μου, καὶ ἡ μήτηρ μου ἐγκατέλιπόν με, σὺ δέ με προσελάβου, καὶ δι' Ἀγγέλου ἐξέθρεψας.

καὶ ὅ φησιν ὁ Δαυίδ, ἄρτον Ἀγγέλων ἔφαγεν ἄνθρωπος. Ἄγγελον εἶδον πρωτοστάτην, ὡς δεσπότιδι προσομιλοῦντά μοι· ὃν Ζαχαρίας πρὶν ἰδὼν ἐκωφώσατο, καὶ γλωσσοπέδην ὑπέμεινεν. Καὶ ἠγαλλιάσατο καὶ βρέφος ἔνδον γαστρός, καὶ τὸν ἀσπασμὸν ἠμείψατο τῷ σκιρτήματι, σὲ προσκυνοῦν τὸν ἐν γαστρί μου κυοφορούμενον. Νόμους ἐν ἐμοὶ κατέλυσας φύσεως. Ἀσπόρως συνελήφθης, ὡς οἶδας, καὶ μετὰ τόκον με παρθένον ἐτήρησας. Τέθεικάς με μητέρα ἐπὶ τέκνῳ εὐφραινομένην, καὶ τὸν δι' ἐμὲ θεοπάτορα, καὶ πασῶν ὑπερκειμένην θυγατέρων, ἃς ὁ Σολομὼν προηνύξατο. Βασιλεῖς, καὶ πτωχευούσῃ μοι, δουλοπρεπῆ παρέσχον προσκύνησιν. Οὐρανῶν με πλατυτέραν ἀνέδειξας, ἐξ ἧς ὁ τῆς δόξης ἔλαμψεν ἥλιος. Καὶ ἵνα τὰ λοιπὰ τῶν περὶ ἐμὲ τεραστίων παραδράμωμαι, μακαριστὴν ἐν πάσαις γενεαῖς με πεποίηκας, καὶ δι' ἐμοῦ τὸν ἄνω κόσμον πληρωθῆναι διῳκονόμησας. Νῦν δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως ταῦτα συγκέχυται· καὶ ἀψινθίῳ μοι τὸ μέλι συμπέφυρται. Καὶ γὰρ συννεκροῦσθαι προσάζομαι νῦν, καὶ συνθάπτομαι, καὶ μέχρις ᾅδου συγκαταβαίνειν σοι. Νεφέλην με φωτὸς ὁ προβλέπων ὠνόμασεν, ἀντὶ νεφελῶν, ὡς ἔοικε, τὰ δάκρυα στάζουσαν. Μήποτε ἄρα περὶ ἐμοῦ καὶ τοῦτο προείρηται, Ἐγκαταλειφθήσεται ἡ θυγάτηρ Σιών, ὡς σκηνὴ ἐν ἀμπελῶνι; ἰδοὺ γὰρ ἀποτετρυγημένος μοι πρόκειται ὁ βότρυς τῆς ζωῆς ὁ ἀκήρατος, ὁ τὸ ζωηφόρον αἷμα κενώσας ὡς οἶνον, πιστῶν καρδίας εὐφραίνοντα. Βαβαί, πῶς ὁ κατάψυχρος οὗτος λίθος, ὡς σιδήρῳ πληττόμενος τῷ κραταιῷ σου βρα-

Dauid, panem Angelorum manducauit homo. Angelum vidi principem, mecum veluti Dominæ communicantem; quem prius Zaccharias intuitus auditum amisit, & linguæ ligamen sustinuit Et exultauit infans in vtero, & saltu salutationi respondit, te adorans, qui in vtero meo gestabaris. Naturæ in me leges dissoluisti. Sine semine conceptus, vt scis, & post partum me virginem conseruasti; effecisti me matrem de Filio lætantem, vt qui propter me Dei parens audiit, pronunciat,& omnibus filiabus superiorem, quas Salomon præsignificauerat. Reges mihi, licet res essent pauperculæ, seruilem adorationem exhibuerunt. Cœlis ipsis me ampliorem ostendisti, ex qua gloriæ sol resplenduit;& vt reliqua, quæ circa me admirabilia patrata sunt, silentio prætercam, per me beatam in omnibus generationibus mundum superiorem compleri constituisti. Nunc verò, nescio qua ratione hæc confusa sunt omnia, & mel mihi ex absinthio commiscetur. Namque nunc vna tecum commori cogor, vno tecum sepulchro contegi, simulque vna tecum ad inferos progredi. Nebulam me lucis præuidens ille nuncupauit, pro nebulis, vt videtur, lacrymas fundentem. An non de me etiam illud pronunciatum est, Derelinquetur filia Sion veluti tabernaculum in vinea? Ecce enim prorsus vindemiatus est vitæ racemus incorruptus, qui viuificum sanguinem, veluti vinum fidelium animas lætificantem effudisti Papæ, quomodo frigidissimus hic lapis ferro, valido tuo brachio percussus, scintillas ani-

mæ meæ intellectuales emittit. Quare non pectus perrumpo, & arcaniorem tibi sepulturam concido, vt in visceribus meis te rursus excipiam, & in corde meo sepulturam tibi condam? Concha ego mystica sum, quæ à saxo non abscinditur margarifero, qui ex diuinitus illuminato fulgetro mihi adhæsit. Quæ nunc pro quibus intueor! Stella interdiu coruscans, cum nascereris, à tua magnificentia noua designata est, & clam te natum cœlum prædicabat; sed hodie ipsum quoque solem sensilem abscondisti, & noctem ipso meridie, refellentem impios, inuexisti. Persas ibi genua flectentes stella aduocauit; hîc notos & amicos Deicidarum metus longe dissipauit. Ibi munerum adductio & adoratio: hîc vestimentorum partitio & irrisio, & iniuriarum corona. Nunc Iudæi, vt antea quærebant signum è cœlo. Intueantur solem obtenebratum, & lumen occulentem dignis caligine. Nunc & inanimatum hoc templum pro Iudæorum more te deplorat. Quemadmodum enim Iudæi, cum quis Deo maledicebat, vestimenta sua scindebant, ita & hoc veluti vestimentum Velum scindit te conspiciens à Dei hostibus improbè, ac indignè pertractatum. Conteritur & terra motibus diuexata, tuaque passione coagustata; sed vbinam sunt, quinque millia hominum, quos mirandum in modum enutriuisti? Solus equidem Iosephus audacter, liberéque Pilatum allocutus corpus tuum expostulauit, ne insepultum abiiceretur. Vbi sunt infirmorum cœtus, quos ex variis morbis sanasti, vel

χέοις προσθήσεις ἐπιπέμπει νοητὰς τῇ καρδίᾳ μου. Τί μὴ καὶ διαῤῥήγνυμι τὸ στέρνον, καὶ μυστικώτερον τάφον ἀντιλαξεύσω, ὡς ἐν σπλάγχνοις μου καὶ πάλιν εἰσδέξωμαι, καὶ ἐγκαρδίως κηδεύσω σε. Λίθος ἐγὼ μυστικὸς τῆς πέτρας οὐκ ἀπεῤῥηγνυμένη, τῆς τὸν μαργαρίτην φερούσης μου, τὸν ἐξ ἀστραπῆς τῆς θεαυγοῦς ἐμφυέντα μοι. Ὢ οἷα ἀνθ' οἵων ὁρῶ. Ἀστὴρ ἡμεροφανὴς τῷ τοκετῷ σου παρὰ τῆς σῆς ἐκαινουργήθη μεγαλειότητος, καί σε λεληθότως τεχθέντα οὐρανὸς ἀνεκήρυττεν, ἀλλὰ σήμερον καὶ αὐτὸν τὸν αἰσθητὸν ἔκρυψας ἥλιον, καὶ νύκτα ἐν ἡμέρᾳ μέσῃ παρεισήγαγες, τοὺς ἀσεβοῦντας ἐλέγχουσαν. Πέρσας ἐκεῖ γονυπετοῦντας ὁ ἀστὴρ μετεστείλατο, ὧδε καὶ γνωστούς τε καὶ φίλους ὁ τῶν θεοκτόνων φόβος ἀπεμακρύνατο. Ἐκεῖ τε δώρων προσαγωγὴ, καὶ προσκύνησις, ἐνταῦθα χιτώνων μερισμὸς καὶ χλευασμὸς, καὶ στέφανος ὕβρεων. Νῦν Ἰουδαῖοι, ὡς πρὶν ἐζήτουν ἐξ οὐρανοῦ σημεῖον, βλεπέτωσαν ἥλιον σκοτιζόμενον, καὶ τὸ φῶς ἐκ τῶν ἀξίων σκότους συγκρύπτοντα. Νῦν καὶ ὁ ἄψυχος οὗτος ναὸς κατὰ τὴν Ἰουδαϊκὴν πενθεῖ σε συνήθειαν. Ὡς γὰρ Ἰουδαῖοι βλασφημοῦντός τινος εἰς Θεὸν τοὺς ἑαυτῶν χιτῶνας διέῤῥηγνυον, οὕτω δὴ καὶ οὗτος, ὡς χιτῶνα περιῤῥήγνυσι τὸ καταπέτασμα, παρὰ τῶν θεομάχων παροινούμενον βλέπων σε. Συντρίβεται καὶ γῆ σειομένη παθαινομένη, τοῦ πάθους σου. Ἀλλὰ ποῦ τὸ πλῆθος τῶν πεντακισχιλίων ἀνδρῶν, οὓς θαυματουργήσας ἐξέθρεψας, ὅτι μόνος Ἰωσὴφ πρὸς Πιλάτον τολμηρῶς ἐπαῤῥησιάσατο, καὶ τὸ σῶμά σου ᾐτήσατο, ὡς ἂν μὴ διαμείνῃ καὶ ἄταφον. Ποῦ τῶν ἀσθενῶν αἱ χορεῖαι, οὓς ἐκ ποικίλων ἐρρύσω νοση-

μάτων. ἢ ποῦ καὶ αὐτοὺς ἐξ ᾅδου ἐξήγαγες, ὅτι μόνος Νικόδημος τοὺς ἥλους τῶν χειρῶν, καὶ τῶν ποδῶν σου διέσπασε, καὶ ὅλον ἐκ τοῦ ξύλου σε καθελὼν ἐμαῖς ἀγκάλαις ἐπωδύνως ἐντέθηκεν, αἵ σε καὶ πρότερον ὄντα βρέφος χαρμοσύνως ἐβάσταζον. Καὶ γὰρ χεῖρες ἐμαὶ, καὶ πρὶν βρεφουργηθέντα ἐξυπηρέτησαν, καὶ νῦν κηδευομένῳ δουλεύουσιν. Ὢ πικρῶν ἐνταφίων, ὅτι νεκροῖς τὸ ζῆν χαριζόμενος, πρὸ ὀφθαλμῶν μου νενέκρωσαι! Καὶ πάλαι σοι ἀμφὶ τὰ βρεφικὰ διακονήσασα σπάργανα, καὶ περὶ τὰ νεκρικά σου τυρβάζομαι. Χλιαροῖς ἦν ποτέ μοι σε νάμασιν, καὶ θερμοτέροις ἄρτι καταντλῶ σε τοῖς δάκρυσιν. Ὠλέναις μητρικαῖς ἀνεκούφιζον, ἀλλὰ σκιρτῶντα, καὶ κατὰ νηπίους ἀθύροντα. Ἀνακουφίζω σε καὶ νῦν ταῖς αὐταῖς, ἀλλ᾽ ἄπνουν, καὶ κατὰ νεκροὺς ἀνακείμενον. Ἐνεβάπτετο μου τότε τὰ χείλη τοῖς μελιχροῖς σου, καὶ δροσώδεσί σου χείλεσι. Μακαρίζεσθαί με πλουτοῦντα παρῆν, ὅτι παραδόξως ὤφθην τοῦ πλαστουργοῦ μου λοχεύτρια. Νῦν δὲ πάλιν νυξιαθαί με ἀντιπεπλήρωτο, ὅτι περιωράθην τοῦ υἱοῦ μου κηδεύτρια. Ἐκεῖ ὠδῖνας ἐν τῷ τίκτειν ἐξέφυγον· ἐνθάδε ὀδύνας ἐν τῷ θάπτειν εἰσδέχομαι. Βρεφοπρεπῶς μοι πολλάκις ἐν τοῖς στέρνοις ἀφύπνωσας, καὶ νῦν νεκροπρεπῶς ἐν τούτοις κατακείμενος. Μακαρίζω τὸν Συμεὼν, τὸν ἐξ ἐμῶν χειρῶν ἐν τῷ ναῷ σε δεξάμενον. Προφῆται γὰρ καὶ τὰ χαροποιὰ καὶ τὰ τῆς δόξης μοι προεφήτευσαν· αὐτὸς δὲ μόνος τὰ σκυθρωπὰ, καὶ τὰ τῆς λύπης προεμήνυσε. Ὢ πῶς ἐμπτυσθῆναι κατεδέξω, ὃς διὰ πτύσματός σου ὀφθαλμοὺς ἐκαινούργησας; Πῶς ῥαπισμάτων ἠνέσχου, ὃς διὰ φραγγελλίου τοὺς θεοκαπήλους ἐ-

quos ab inferis eduxisti? Solus Nicodemus clauos è manibus, pedibusque tuis extrahit, & totum te è ligno depositum meis hisce vlnis, gemens ipse ac fremens apponit, quæ te & antea, cum infans esses, non sine voluptate gestauere. Manus siquidem hæ meæ & ante infanti facto administrarunt, & nunc iusta persoluentes adseruiunt. O dira funera! Demortuis vitam donans, ante meos oculos demortuus jaces. Et olim quidem circa puериles fasces studium, & operam impendi, & nunc funebria tibi apparans conturbor. Tepidis vndis te laui, & nunc calidioribus te lacrymis obruo. Vlnis maternis sustentabam, sed subsultantem, & puerorum more iocantem; nunc rursus te iisdem sustineo, sed exanimem, & mortuorum more jacentem. Tum labia mihi dulcibus, ac roscidis tuis labiis irrorabantur. Tum ego beata dici poteram, quod præter expectationem Creatoris mei parens apparui: & nunc rursus, vt sim misera contigit, quod mei Filij funus accuro. Ibi dolores in partu effugi; hîc dolores, dum te sepelio, sustineo. More infantium sæpenumero in pectore obdormiuisti, & & nunc mortuorum in modum in iisdem obdormis. Næ ille Symeon Beatus fuit, qui te in templo meis è manibus accepit. Prophetæ siquidem & læta, & mihi gloriosa vaticinati sunt, ipse verò solus & tristia, & mœroris plena prædixit. O quomodo sputis fœdari sustinuisti, qui sputo tuo, oculos de nouo efformasti! Quomodo alapas tolerasti, qui flagello res diuinas cauponantes percussisti. Quomodo probrosam

sustines mortē, Fili sceleris expers? Perforatæ sunt manus tuæ, pedesq;, sed clauos ipsa in mediam animam meam puncturis dirissimis adactos persentio Latus tum confossum est, sed & meum cor eodē ipso tempore confodiebatur. Doloribus vna tecū Cruci affixa sum, & vna tecum tormentis commortua, vna tecum sepelior. Quid mihi & vitæ meæ, dum tu longe es, ô Creator meus, & Fili desideratissime. Sed vbinam est Discipulorum Chorus vt vna mecum doloribus diuexati lacrymas effundant. Percussus est Pastor, & oues diuelluntur. Dormis tu caput, & manus simul ac pedes cessant ab opere. Alij capita declinant, cum mortem oppetunt, sed prius spiritu deficiente; tu vice versa prius caput declinasti, tum morti iubens, vt accederet, spiritum tradidisti. Ideóque genua confracta non sunt quod & agni antiquitus in sacrificium oblati nullum os frangeretur. Passionem tuam adorans, quod reliquum est, corpus deosculor. Accipio aquam, quæ è latere tuo effluxit per quam mihi regenerationis lauacrum exprimitur: accipio quoque sanguinem, qui simul effluxit, per quem & Baptismus per Martyrium effingitur, qui & beneuolum Latronem aspergens sanctum effecit, ablutum ipsum baptismo, qui in te acciderat. O amarum illum ligni gustum, qui è terra in terram rursus redire constituit! Tu porrò neque è terra creatus es, neque ex puluere factus, neque inobedientiæ crimen commiseras: siquidem tu es Creator, tu factor, tu qui præceptum Creaturæ imponis. Et quid tibi fuerit, & morti commune?

Quæ

μάστιξας, καὶ τὴν ἱερὰν [illegible] ἐξήλασας; Πῶς ὑπομένεις θάνατον ἐπονείδιστον, υἱὲ ἀναμάρτητε; Ἐτρήθης χεῖρας καὶ πόδας, ἀλλὰ τοὺς ἥλους ἔγνων εἰς μέσην μου τὴν ψυχὴν ταῖς ὀδύναις ἐμπιμπλῶντας. Τὴν πλευρὰν ἐκεντήθης, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐμὴ καρδία τηνικαῦτα συνεκεντήθη σοι. Ἐσταύρωμαί σου τοῖς πόνοις, νενέκρωμαί σοι τῷ πάθει, καὶ συνθαπτομένῳ συνθάπτομαι. Τί ἐμοὶ καὶ τῷ βίῳ μου, μὴ παρόντος, ὦ δημιουργέ μου καὶ υἱὲ ποθεινότατε. Ἀλλὰ ποῦ γέ μοι καὶ ὁ τῶν μαθητῶν ὁ χορὸς, ἵνα μοι παθουμένῃ συγκλαύσωσιν. Ἐπατάχθης ὁ ποιμὴν, καὶ τὰ πρόβατα σκύλλονται. Ὑπνώττεις ἡ κεφαλὴ, καὶ χεῖρες ὁμοῦ καὶ πόδες ἀπέχονται ἔργων. Κλίνουσι τὰς κεφαλὰς καὶ ἀπονεκρούμενοι, ἀλλὰ πρότερον ἐκλείποντος τοῦ πνεύματος. σὺ δ' ἐναλλὰξ προέκλινας κεφαλὴν, εἶτα καὶ τῷ θανάτῳ κελεύσας ἐλθεῖν, τὸ πνεῦμα παρέδωκας. Διὸ οὐδὲ κατεάγη τὰ σκέλη, ὅτι μηδὲ τῶν πάλαι θυομένων ἀμνῶν ὀστοῦν ὁποιονοῦν κατεθραύετο. Ὡς προσκυνοῦσά σου τὰ πάθη, καὶ τὸ ὑπομεῖναν σῶμα προσασπάζομαι. Λάβω τὸ ὕδωρ, τὸ ἐκ πλευρᾶς σου ῥυὲν, δι' οὗ μοι τὸ λουτρὸν τῆς παλιγγενεσίας χαρακτηρίζεται. Ἐξαίρω καὶ τὸ αἷμα τὸ συρρυὲν, δι' οὗ καὶ τὸ διὰ μαρτυρίου εἰκονίζεται βάπτισμα. Ὃ καὶ τὸν εὐγνώμονα περιρράναν ληστὴν καθηγίασε, βαπτισθέντα καὶ αὐτὸν τῷ ἐπὶ σοῦ συμβάντι βαπτίσματι. Ὦ πικρᾶς ἐκείνης τοῦ ξύλου γεύσεως, ἣ τοὺς ἀπὸ γῆς εἰς γῆν πάλιν ὑποστρέφειν παρεσκεύασεν. Σὺ δὲ, ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἐκ γῆς ἐπλάσθης, οὐδ' ἀπὸ χοὸς ἐδημιουργήθης, οὐ παρακοὴν ἐπλημμέλησας. καὶ γὰρ αὐτὸς εἶ ὁ πλάστης, αὐτὸς ὁ δημιουργὸς, αὐτὸς ὁ τὴν ἐντολὴν νομοθετήσας τῷ πλάσματι. Καὶ τί σοι καὶ τῷ θανάτῳ κοινόν; Τίς

ἴσως

ἕνωσις ταφῇ καὶ Αὐτοζωῇ; Τίς μετουσία θρόνῳ ἐν οὐρανῷ, καὶ τάφῳ ἐπὶ τῆς γῆς. Ἐκεῖ συνεδριάζεις μετὰ Πατρὸς, ὧδε συνθάπτῃ τῷ πλαστουργήματι. Ἀπέδωκέ σοι πονηρὰ ἀντὶ ἀγαθῶν ἡ μοιχαλὶς γενεά. Νῦν ὁ μαργαρίτης ἐρρίφη ἔμπροσθεν χοίρων. Νῦν προτίθενται τοῖς κυναρίοις τὰ ἅγια. Νῦν ξύλον εἰς τὸν θεῖον ἄρτον ἐμβάλλεται. Ὢ λύττα φιλαργυρείας, ἣν Ἰούδας ἐνόσησεν· οὐκ ἀργυρείαν γὰρ, ἀλλὰ μισανθρωπίαν ἐκέρδησε. καὶ γὰρ φιλάργυρος ὤν, ἵνα τί προσεφοίτα τῷ τοὺς πτωχοὺς μακαρίζοντι; καὶ τί ἄμικτα μιγνύειν ἐφαίνετο. Ὢ τῆς ἀρρήτου οἰκονομίας σου, Δέσποτα. Τίς ὡς Θεὸν ἀξίως ὑμνήσει σε; Τίς ὡς νεκρὸν πρεπόντως θρηνήσει σε; Ἀλλ' οἰκοδόμησον τὸν σὸν ναὸν διὰ τριῶν ἡμερῶν, ὡς εἶπας, ὃν καταλέλυκας. Κεφάλαιον τῶν λόγων. ἐπεὶ μὴ ὕμνοις ἀξίοις, μηδὲ προσήκουσι θρήνοις ἔχω προσφέρειν σοι, μεγαλύνω τὰ ἔργα σου ὡς ἐν σοφίᾳ τὰ πάντα ποιοῦντός σου.

Quæ conjunctio ſepulturæ & Vitæ? Quod conſortium throno cœleſti, & ſepulturæ terreſtri? Hîc vna ſedes cum Patre, hîc vna cùm creatura ſepeliris. Reddidit tibi mala pro bonis generatio adultera. Nunc margarita proiiceris ante porcos: nunc canibus Sancta obijciuntur: nunc lignum in diuinum panem immittitur. O rabiem auaritiæ, qua Iudas laborauit! non nummos argenteos, ſed inhumanitatem lucratus eſt. Etenim ſi tantum in pecunia ponebat, quare illi aſſociatus eſt, qui pauperes beatos prædicabat. Et quid quæ miſceri non poterant, immiſcere tentabat? O ineffabilem tuam œconomiam Domine! Quis te, vt Deum digne laudabit? Quis te, vt mortuum, vti addecet, deplorabit? Sed extrue iam, quod diſſoluiſti Templum tuum trium dierum ſpatio, vt dixeras. Summa mei ſermonis fuerit. Cum neque laudes condignas, neque decentes lamentationes offerre tibi, mihi ſuppetat, magnifico opera tua, qui omnia in ſapientia facis.

ΣΥΜΕΩΝ ΜΑΓΙΣΤΡΟΥ, ΚΑΙ ΛΟΓΟΘΕΤΟΥ ΤΟΥ ΔΡΟΜΟΥ.

Ἐπιστολαί.

SYMEONIS MAGISTRI ET LOGOTHETÆ CVRSVS, EPISTOLÆ.

Interprete LEONE ALLATIO.

I.

VT scitè, qui scripsit, & prorsus fortunatè, in eum qui ante stabat, jaculum jecit. & qui vulnus accepit, si sensu non careat, gaudebit potius animumque voluptate explebit, suauiloquentiæ melle delinitus: similisque fuerat oratio quodammodo torquibus, pondere quidem grauibus, sed materia aureis; qui artificij summa venustate oculos adeo delectent, vt molestia, quæ ex pondere aduenit, sub pretiosæ materiæ & artificij pulchritudine recondita, sensum effugiat.

α΄.

ΩΣ εὐστόχως ὁ γράψας, καὶ λίαν ἐπιτυχῶς κατὰ τοῦ προκειμένου ἀφῆκε τὸ βέλος, καὶ ὁ τὴν πληγὴν δεξάμενος, εἴ τις αἴσθησις, ἡσθήσεται μᾶλλον, καὶ ἡδονὴν ἕξει, τῷ μέλιτι τῆς ἡδυεπείας εὐφρανθείς. Καὶ ἔοικέ πως ὁ λόγος κλοιῷ τινι, βαρεῖ μὲν τὴν ὁλκήν, χρυσοῦ δὲ τὴν ὕλην, καὶ πολλῷ τῷ κάλλει τῆς τέχνης τὴν ὄψιν θέλγοντι· ὡς κλέπτεσθαι, καὶ διαλανθάνειν τὴν ἀπὸ τοῦ βάρους ἀχθηδόνα, τῷ τιμίῳ τῆς ὕλης καὶ τῷ περικαλλεῖ τῆς τέχνης ἐγκρυπτομένην.

Nicetæ Smyrnensi Metropolitæ.

Νικήτᾳ μητροπολίτῃ Σμύρνης.

II.

VEnere ad nos literæ amicissimi mihi & in omnibus pretiosissimi animi, verum exemplum atque

β΄.

ΓΡάμματα ἡμῖν ἦκεν, ἐναργὴς εἰκὼν τῆς πάντα ἐμοὶ τιμίας καὶ φιλτάτης ψυχῆς. Οὕτω γὰρ ἐνέ-

φαίνας δὲ αὐτῇ ἤθη τε τὰ χρηστότατα, καὶ ἐπιείκειαν, ἐκείνην δή που τὴν σήν, ὥστε αὐτόχρημα ὁρᾶν ἐδόκουν τὸν ἐμὸν Νικήταν, ἑστάναι τε, ὥσπερ ἔχει, καὶ ὁμιλεῖν μάλα μειλιχίως καὶ ἡδέως. Καὶ ἔδει πάντως τὸν οὕτως ἔχοντα ψυχῆς, καὶ ἐπέραστον τοῖς πολλοῖς ὄντα, οὕτως ἔχειν καὶ γλώττης, ἵνα μὴ σφόδρα λυπῇς ἀφιστάμενος, οὓς εὐφραίνεις, ἀλλ' αὐτὸς σεαυτὸν ὡς παρόντα τοῖς φιλοῦσι παρέχῃς. Πλὴν ἀλλὰ γένοιτο τῆς καλῆς ταύτης εἰκόνος καὶ τὸ πρωτότυπον ἐποπτεῦσαι ἰδεῖν, ἵνα μὴ τῷ δοκοῦντι μόνον ἐπὶ πολύ, ἀλλὰ καὶ τῷ ὄντι τοῦ ποθουμένου κατατρυφῷμεν.

Τῷ αὐτῷ.

γʹ.

ΤΗι καλῇ ταύτῃ καὶ χαριεστάτῃ τῇ σῇ ἐπιστολῇ ἐντυχών, καὶ ἣν ἄν τις καλέσειεν ἔργον τι Μουσῶν τὸ φιλοτεχνότατον, σοφώτατε τῷ ὄντι καὶ φιλοσοφώτατε ἱερέων, ἥσθην μὰ τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἡδονῆς ἔσχον μεστὴν τὴν ψυχήν, αὐτό τε τῆς τοῦ γράψαντος ἐστοχασάμην ψυχῆς, ὅσης μὲν ἡμερότητος, ὅσης δὲ τῆς ἐπιεικείας, ὅσης δὲ τῆς χρηστότητος τὰ σύμβολα διαφαίνει. Εἰ γὰρ καὶ τραχεῖς οἱ λόγοι δοκοῦσι καθ' ὅτου δὴ καὶ γεγόνασιν, ἀλλὰ τοῖς καλῶς αὐτῶν γευομένοις οὐκ ἄδηλον ἔχουσι τὸ ἡδύ, καὶ ὅσῳ δὴ τῷ μέλιτι τῆς ψυχῆς συγκεκραμένοι τυγχάνουσιν· καί μοι δοκεῖν, ὁ τοῖς σκώμμασιν ἐκείνοις βαλλόμενος τοῖς καλοῖς, οὐχ ὕβρεσι βάλλεσθαι μᾶλλον, ἢ ῥόδοις πάττεσθαι δόξει. Ἐπεὶ δὲ τὸ ῥόδον ἔχει

imago. Sic enim per eas & mores probiſſimos & æquitatem (illam nempe tuam) expreſſeras, vt eundem ipſum Nicetam meum oculis mihi viderer aſpicere, vt vt eſt, aſtantem; & quàm mollia atque ſuauia colloquia mecum conferentem. Et erat omnino neceſſe, animo ita compoſitum & expetitum ab omnibus, pari ratione & lingua eſſe inſtructũ, ne nimium abſens eos contriſtares, quos tuis ſermonibus hilaritate afficias; ſed veluti præſens temetipſum amicis exhibeas. Sed vtinam perpulchræ eiuſmodi imaginis rurſus exemplar intueri fas eſſet, vt non eo ſolum modo, quod apparet, ad multum tempus, ſed te verè etiam concupito perfruamur.

Eidem.

III.

PErpulchram hanc & gratioſiſſimam Epiſtolam, & quam quiſpiam nuncupauerit Muſarum artificioſiſſimè fabrefactum opus, verè ſapientiſſime & Philoſophiæ addictiſſime Sacerdos, accipiens, gauiſus ſum, ita me iuuet veritas, & lubentiis delibutus, genio meo benefeci, ipſumque Scriptoris animum conieci, quantæ ille manſuetudinis, quantæ modeſtiæ & quantæ probitatis indicia præ ſe ferat. Licet enim oratio videatur aſpera, erga eum nempe quem reſpicit; at qui probè eam delibauerint, næ illi & dulcem deguſtauerint, & quantum ea cum animi melle commiſceatur, animaduerterint. Et mihi planè videtur, qui perpulchris dicteriis illis impetitur, non injuriis appeti, ſed magis roſis

inſpergi. Quandoquidem etſi roſæ vna cum flore enatis ſimul horrent ſpinis, non propterea coloris ſtudioſis ingratæ; imò quàm maximè concupita & gratioſa euadunt. Et dulce hoc lignum Indicum, cui Cinnamomo nomen eſt, natura quidem ſua mordet, ſed eo magis ac magis vellicat, & cibi appetentiam excitat. Ipſum etiam Cupidinem tradunt, ſagittis gaudere, & non abſque dolore voluptatem impartiri. Quonam modo & ex arte petiti flores Epiſtolam decorabant? Qui nominum delectus & ſplendor? quæ compoſitionis concinnitas? At dicteriorum exactum arte pungenſque cum voluptate, & Scripturæ auctoritatum opportunitas, & in omnibus conueniens & naturalis affluentia & gratia, veluti fructus quiſpiam in tempore, dulcem guttam ſuauemque inſtillat. Et quid opus eſt, me, quæ verbis exprimi nequeunt, oratione perſequi, vt ille aiebat? Prorſus addecebat eum, qui ſic vita ſpectabilis eſt, ita eſſe & oratione iucundum, ne viris tantum imperitans, ſed & inter vitæ inſtituta varia omneſque orationis modos, palmam haberet.

μὲν τινας ἀκάνθας συνεξαναθούσας, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦτο τοῖς φιλοκάλοις ἀηδεῖς, ἀλλὰ καὶ σφόδρα περιπόθητοι καὶ ἐπίχαρι· καὶ τὸ γλυκὺ τοῦτο ξύλον τὸ Ἰνδικὸν, Κιννάμωμον αὐτὸ καλοῦσιν, ἔχει μέν τι καὶ δάκνον ἀπὸ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἐντεῦθεν μᾶλλον ὑποκνίζει, καὶ διεγείρει τὴν ὄρεξιν· καὶ αὐτὸν δὲ τὸν Ἔρωτα φασὶ τοῖς βέλεσι χαίρειν, καὶ μὴ ἐκτὸς ποιεῖσθαι τῆς ὀδύνης τὴν ἡδονήν. Ὅπως δὲ καὶ τὰ ἐκ τῆς τέχνης ἄνθη κατωράϊζε τὴν ἐπιστολήν· οἵα μὲν γὰρ ἡ τῶν ὀνομάτων καλλιέπεια καὶ φαιδρότης; οἵα δὲ ἡ τῆς συνθέσεως ἁρμονία; τὸ δὲ τῶν σκωμμάτων εὔστοχον καὶ δάκνον μετὰ τοῦ ἡδοντος· ἡ δὲ τῶν γραφικῶν χρήσεων εὐκαιρία, καὶ ἡ ἐν ἅπασιν ἐπιτρέχουσα φυσική τις εὔροια καὶ χάρις, οἷα ὀπώρα τις κατὰ τὴν ὥραν γλυκεῖαν λιβάδα καὶ μελιχρὰν ἀποστάζουσα. Καὶ τί τ' ἄρρητα ἀναμετρεῖσθαί με δεῖ, κατὰ τὸν εἰπόντα. Πάντως δὲ ἔδει τὸν οὕτως εὐπρεπῆ τὸν βίον, οὕτως εἶναι καὶ τὸν λόγον ἐπιτερπῆ, ἵνα μὴ βασιλεύῃ μόνον ἀνδρῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ βίου παντὸς καὶ κατὰ λόγου κέκτηται τὴν νικῶσαν.

Laodiceno.

IV.

PErpulchram illam & iucundiſſimam Epiſtolam ſuſcepi, manifeſtam probi tui & ſuauis animi effigiem. Namque in ea de tuo appoſuiſti & morum grauitatem, & tranquillitatem mentis, & melleum ſpiritum, &, quæ à labiis effluit, voluptatem. Et mihi videbaris per eam ſermonem admodum decore confer-

Τῷ Λαοδικείας.

δ'.

ΕΔεξάμην τὴν καλὴν ἐκείνην, καὶ ἡδίστην ἐπιστολὴν, ἐναργῆ τινα ὄντα χαρακτῆρα τῆς ἀγαθῆς σου καὶ γλυκείας ψυχῆς. καὶ γὰρ φέρων αὐτῇ ἐνέθηκας ἦθός τι σοβαρὸν, καὶ ἡμερότητα, καὶ μειλιχρὸν πνεῦμα, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν χειλέων ῥέουσαν ἡδονήν. καί μοι ἐδόκεις δι' αὐτῆς ὁμιλεῖν, ὥσπερ

ἴδοις ἔχεις μάλα κοσμίως, παραμιγνὺς τὸν κόσμον ταῖς χάρισιν. οἷος σὺ ταῦτα κιρνᾷν ἄριστος, καὶ κέντρον τι φιλίας ἀπόρρητον ταῖς ψυχαῖς ἐνιέναι. ὥστε ὁπότε τὴν ἐπιστολὴν ἀνεγίνωσκον, πόσον, ἔλεγον, δύνασθαι πλέον τὰς σώφρονας χάριτας; ἢ γὰρ τὰς μὴ οὕτω ἐχούσας· καί τι μέγα πεποιηκέναι τὸν ἱμάντα ἐκεῖνον, ἔφασκον, ἐν ᾧ φιλότης καὶ ἵμερος, καὶ τ' ἄλλα τὰ τούτων αἰσχίω, ὅτι τὸν πάνυ πρὸς τὰ τοιαῦτα ῥᾴδιον Δία γεγονέναι, θέλξαι. Ἀλλ' ἡ ἐπιστολὴ, πόσων μὲν χαρίτων πλειόνων εὔπορος ἦν· πόσῳ δὲ καὶ σώφρονα νοῦν πλέον χειρώσασθαι δυναμένη. Ταῦτά τε ἔλεγον, καὶ ἐμακάριζόν σε τῆς γλώττης, οὐχ οὕτως ὥσπερ σὺ τὴν ἐμὴν ῥητορικῶς καὶ εὐτέχνως, ἣν ἐπεὶ μηδὲν ἔγνως ἀφ' ἑαυτῆς ἔχουσαν, ὅτι σὺ κεχρῆσθαι τῷ μεγάλῳ Βασιλεῖ πρὸς λόγους, ἐκείνης ἐπαινεῖν. οὗτος δὲ ἅπαξ τὸ φιλοσοφεῖν ἑλόμενος, καὶ λιτότητα, ὡς οὐκ οἶδ' ἄλλος τις Βασιλέων ἠγαπηκὼς, ἀνέχεται καὶ ταύτης δὴ πάντως τῆς γλώττης, οὐδὲν, μὰ τὸ φίλιον, οὐδὲν κόμψον, οὐδὲ περιττὸν ἐχούσης, ὥσπερ ἔφης. Τὸ θερμουργὸν ἀπέλαβον σκεῦος, οὐ χρείας ἕνεκα μᾶλλον, μὰ τὴν σὴν ἱερὰν κεφαλὴν, ἢ φιλίας ἔμπυρόν τι ταύτης ὑπόμνημα εἶναι τῷ θερμῷ τῷ σῷ ἐπιθυμητῇ.

re, vti tibi moris eſt, pulchritudini gratias immiſcens, qui in illis miſcendis & aculeo amicitiæ, oratione exprimi non æquè facili, in animos inijciendo præclarè eximius es. Adeò vt percurrens Epiſtolam, Quāto, inquiebam, robore plus prudentis gratiæ, quàm quæ ita ſe non habeant, abundant? & magnum quid egiſſe cingulum illud, aſſeuerabam, in quo & concubitus & amor, & alia hiſce obſcœniora, ad ſimilia Iouem ipſum propenſiſſimum alliciens. At Epiſtola quot gratiis iiſque affluentioribus redundat, quantoque porioribus viribus ad mentem prudentem mancipandam poteſt & pollet? Hæc ipſe dicebam, & beatum te eſſe ob linguę præſtantiam prædicabam, non æquè ac tu meam, oratoriis floſculis & dicendi artificio fretus; quam cùm ipſe agnouiſſes nihil ex ſe habere, quod & magnus Imperator ad dicendum vteretur, laudibus tuis dignam iudicaſti. Verùm & cum ſemel animum ad philoſophandum addixit, tenuitatem, vt ex aliis Imperatoribus nemo, amplexus, & hanc quoque linguam vtcunque ſuſtinet, nihil, per noſtram amicitiam, comptum neque ſupereminens habentem, ne tu dixeris. Vas ad calefaciendum accepi, non vt eo vtar; non, per tuum ſacrum caput, ſed vt amicitiæ igneum mihi, calidiorum tuorum ſtudioſo, monumentum ſit.

Τῷ αὐτῷ.

ε'.

Τὸ τῆς θεοφιλείας σου γραμματεῖον ἐπιμελῶς ἀναγνόντες, καὶ ἀθυμοῦντά σε, παρὰ τὸ

Eidem.

V.

TVæ pietatis tabellas, diligenter percurrens, cognoſcenſque te maximè animo angi, quod à nobis

responsum ad tuas non habueris, hac tibi ratione validè & veritati ipsi consonè respondemus. Silentij causa non est tuarum rerum obliuio, vt tute opinaris; neque quod eas flocci pendamus, segnior manus redditur ad scribendum; sed rerum publicarum indeprecabilis occupatio & assidua conflictatio, & nusquam de iis cura intermittens, & linguam & manum consistere & commorari cogit, quo minus ad tuas respondeamus. Sic est; linguam & manum retinet; animum verò non impedit, quin notorum & amicorum recordemur. Nunquam enim tantundem solicitudo præualuerit, vt & animo eorum memoriam euellat, quibuscum semel amicitia juncti sumus. Sed hæc quidem in optimâ animi parte sita est atque intimè profundo insita, notasque accuratas habet. Quæ verò singulis diebus occurrunt, decenti prouidentia procurante, continuò feruntur, ne hilum quidem eam lædentia. Addas illud quoque, nonnulla à te scripta, non responsione, sed fide magis indiguisse, vt vera apud nos æstimarentur, qualia fuere de procuratoribus, quæ non multum ante tempus in cognitionem venerunt; & ego ipse existimo, quàm quæ in Sagra gesta sunt, credibiliora. Habes iam à nobis sufficientem responsionem; vel, si vis, plagæ, quæ ab amore illata est, remedium: Et oblecta te gaudio, quòd non promptum & quod ad manus est, sed tutum opportunumque possideas. Facultas enim est, etiam non amanti, literas scribere; at memoria recolere, & mente retinere, qui amicitia conjunctus non est, nequit. Quod si quandoque tale scripseris, quod necessariò responsum exigat,

μὴ ἀντίγραφα δέχεσθαι παρ' ἡμῶν διαγνόντες, ταύτην ποιούμεθα τὴν ἀπολογίαν ὑγιῶς ἔχουσαν, καὶ σφόδρα τῇ ἀληθείᾳ συνᾴδουσαν. Οὐ λήθη τῶν σῶν αἰτία τῆς σιωπῆς, ὡς αὐτὸς ἔδοξας, οὐδὲ τὸ περὶ ἐλαχίστου ταῦτα ποιεῖσθαι, ῥᾳθυμοτέραν ἔχειν τὴν χεῖρα πρὸς τὴν γραφήν· ἀλλ' ἡ τῶν δημοσίων ἀπαραίτητος ἀσχολία, καὶ τὸ διηνεκῶς ἡμᾶς ἀπειλῆφθαι τῇ περὶ ταῦτα φροντίδι, τοῦτο καὶ γλῶτταν εἴργει, καὶ χεῖρα τὰ παρ' ὑμῶν ἀμείβεσθαι γράμματα. Πλὴν ἀλλὰ γλῶτταν μὲν καὶ χεῖρα διακωλύει, ψυχὴν δὲ οὐδαμῶς ἀπείργει τοῦ μεμνῆσθαι τῶν ἐγνωσμένων. Μὴ γὰρ οὕτως ἰσχύσειέ ποτε δι' αἰῶνος φροντὶς, ὡς καὶ ψυχῆς ἐκβαλεῖν τὴν μνήμην τῶν παρ' ἡμῶν ἅπαξ φιλεῖσθαι κριθέντων· ἀλλ' ἡ μὲν ἐν καλλίστῳ τῆς ψυχῆς κεῖται, καὶ ἐνδοτάτω βαθέος ἐνσημανθεῖσα, καὶ ἀκριβῶς τοὺς τύπους ἔχουσα· τὰ δὲ καθ' ἡμέραν ἐμπίπτοντα τῆς πρεπούσης τυγχάνοντα προνοίας, διαφέρεται ἀεννάως, μηδὲν αὐτὴν παραβλάπτοντα. Ἄλλως τε δὲ καὶ ἔνια τῶν παρὰ σοῦ γραφέντων, οὐ τοσοῦτον ἀπολογίας, ὅσον ἐδεῖτο πίστεως, καὶ τοῦ ἀληθῆ παρ' ἡμῖν δόξαι, οἷα τὰ περὶ διοικητῶν οὐ πρὸ πολλοῦ γνωρισθέντα· ὧν γε δὴ καὶ ἔτυχον, καὶ πιστά μοι ἔδοξε ταῦτα μᾶλλον τῶν ἐπὶ Σάγρας. Ἔχεις ἀρκοῦσαν παρ' ἡμῶν ἀπολογίαν, ἢ θεραπείαν τῆς κατὰ πόθον πληγῆς· καὶ χαῖρε, ὅτι μὴ τὸ ῥᾷστον καὶ πρόχειρον, ἀλλὰ τὸ ἀσφαλὲς καὶ καίριον ἔχεις. Γράφειν μὲν γὰρ ἔνι καὶ μὴ φιλοῦντα, μεμνῆσθαι δὲ καὶ κατὰ νοῦν ἔχειν, τὸ μὴ φιλίως ἔχον, ἀδύνατον. Εἰ δὲ καὶ τοιοῦτόν ποτέ τι γράψῃς, οἷον ἀναγκαίως ἀπαιτοῦν τὴν ἀπολο-

γίαν, καὶ γράψομεν πάντως καὶ ἀπολογησόμεθα. Μόνον αὐτὸς εὔχου, καὶ ταῖς πρὸς τὸ θεῖον δεήσεσιν εὐοδοῦν ἡμῖν τὰ ἐγχειρεῖ, μὴ ἀμέλει.

prorſus & ſcribemus & reſpondebimus. Interim modò tu preces funde; & Deum ſupplicationibus exorare non deſinas, vt proſperè nobis, quæ præ manibus ſunt, eueniant.

ϛ'.

Τοῖς τῆς σῆς θεοφιλείας γράμμασιν ἐντυχόντες, τοῦ ἐν αὐτοῖς ἀποκεκρυμμένου σκοποῦ ἐφικέσθαι οὐκ ἠδυνήθημεν· ἀσαφείᾳ γὰρ ἑκουσίᾳ τὴν διάνοιαν συγκαλύψας, εἰς πολλὰς ἡμᾶς καὶ διαφόρους περιπλανᾶσθαι πεποίηκας, μὴ ἔχοντας, ὅπῃ στῶμεν τῇ ἀκριβεῖ καταλήψει τοῦ προκειμένου. Εἰ μὲν οὖν ἠβούλου μὴ γνωσθῆναι τὰ τοῦ σκοποῦ, πάντῃ ἤνυσταί σοι τὰ κατὰ γνώμην. Τί δὲ μὴ τὴν ἀρχὴν τελείως ἀπεσιώπησας, ἀλλ᾽ ἐκοινώνει γραμμάτων, οὓς οὐκ ἠβούλου κοινωνοὺς ἔχειν, καὶ τῶν δι᾽ αὐτῶν δηλουμένων; Εἰ ἄρα ἔγραψας δῆλα πάντως βούλει γενέσθαι τοῖς πρὸς οὓς ἔγραψας, τί αὐτὸς σεαυτοῦ ἐλέγχῃ διαμαχόμενος, πρᾶγμά τι ποιῶν, παρ᾽ οὐδὲν αἰνίγματος διαλλάττον, καὶ ἅπερ οὐκ ἐθέλοις, ἐν ταυτῷ μὴ θέλων φαινόμενος; Εἰ οὖν ὅλως βούλει, ὥσπερ οἶδα καὶ βούλει, περίελε τὴν ἑκὼν κατέχεις τῶν γεγραμμένων ἀσάφειαν, καὶ καθαρῶς ἡμῖν δήλου τὰ τοῦ σκοποῦ. Οὐ γὰρ ἄν τις ἐπὶ σοὶ λέξειεν, βούλεσθαι μὲν, μὴ δύνασθαι δὲ, καὶ ἀπονωτέραν ἔχειν τὴν γλῶτταν τῆς διανοίας, ὃς νοῆσαί τε ἀγαθὸς εἶ, καὶ ἑρμηνεῦσαι τὸ νοηθὲν ἱκανώτατος. Ὃ δὲ πρὸς τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς ἔγραψας, ἀποδυσπετῶν, καὶ τὰ μέγιστα ἀθυμῶν, ὥσπερ ὑπὸ τούτου κωλυόμενος, τοῦ μὴ τῆς ἡμῶν ἀπολαύειν καὶ θέας καὶ ὁμιλίας, καὶ τοῦτο παρὰ σοὶ κεῖται·

VI.

Decurſis tuæ pietatis literis, mentem & ſcopum, qui in illis latebat, capere non potuimus. Namque volens & libens, cùm in gremio ſententiam abdidiſſes, multis nos ac variis erroribus implicaſti, cùm non eſſet, vbi exquiſita rei propoſitæ comprehenſione mentem firmaremus. Quid ſi quæ ipſe tibi propoſueras nobis occultare, tibi erat in animo, finem iam habuere pro tua ſententia. Quare verò & in ipſo ingreſſu ea prorſus non texiſti ſilentio, ſed literas cum illis communicaſti, quos nolebas habere participes eorum, quæ per illas ſignificabantur. Quod ſi quæ ſcripſeras omnino manifeſta iis eſſe volebas, ad quos ſcripſiſti, quid tibimet ipſi aduerſaris, rem peragens nihilo ab ænigmate diſſimilem, vt quæ neque velles, ea ipſa velle te deprehendaris? Si itaque prorſus aues, ſicuti te velle ſat ſcio, quam volens offudiſti ſcriptis obſcuritatem, reijce, & tui conſilij ſententiam aperi. Neque enim quiſpiam de te dixerit, voluntate quidem valere, ſed viribus deſtitui, & linguã poſſidere cogitatione imbecilliorem, qui & intelligere maximè poſſis, & intellectu concepta verbis exprimere apprimè peridoneus es. Ac quod in fine Epiſtolæ ſcripſeras faſtidiens, & tete animi maximopere angens, quaſi ab hoc impedireris, ne & aſpectu noſtro & colloquio fruereris, hoc in tua quoque manu eſt. Nam ſi tibi in animo eſt, & nos non abnuimus,

quis fuerit impedimento? Hoc perquirentibus indica. Quicquid tandem fit, & hinc absens, nostri viuam perpetuò memoriam teneto, Numen nobis & populo continuò propitians.

σοῦ γὰρ βουλομένου καὶ ἡμῶν ἐθελόντων, τίς ἐστὶν ὁ κωλύων; ζητοῦμεν μαθεῖν. Πλὴν ἀλλὰ καὶ ἀπὼν, μὴ παύσῃ μεμνημένος ἡμῶν, καὶ τὸ θεῖον ἡμῖν τε καὶ τῷ λαῷ διὰ παντὸς ἱλεούμενος.

Constantino Romano.

VII.

REdditæ sunt mihi literæ ab amica mihi & manu & lingua; literæ amicitiæ maximis voluptatibus cumulatæ. Ego verò ægre tuli dupliciter, amicitiæ vniuersæ, quasi pusilli animi essem, imprecans, & eam accusans, & quòd te amato spoliarer, &, quod magis est, inuidentiæ quodam motu acrique prurigine cõcitus, animo deficerer, cùm aliis tuas literas reddi cernerem, me verò, qui aliquando apud te Orestem Pylades esse existimabar, neglectum contemptui haberi. At nunc verè debitum mihi tribuitur, dum accipio Epistolam, paruam illam quidem, sed adeò pulchram, vt sermone exprimi nequeat; & non tribus, sed innumeris Gratiis refertam. Valeas igitur scribasque, & eiusmodi minutissimis Epistolis ex tuo amore animum laborantem recrees. Sic nos tua dignè laudamus equidem nunquam, sed planè amamus.

Κωνσταντίνῳ τῷ Ῥωμαίῳ.

ζ΄.

ΓΡάμματά μοι ἧκε παρὰ τῆς φίλης ἐμοὶ καὶ χειρὸς καὶ γλώττης. Γράμματα φιλίας, ὅσας ἡδονὰς ἀποστάζοντα. Ἐγὼ δὲ ἠχθόμην διπλῇ, φιλίᾳ πάσῃ μικροψύχως ἐπαρώμενος καὶ μεμφόμενος, ὡς τοῦ στερεῖσθαι μόνον τοῦ φιλουμένου, ἀλλὰ καὶ τοῦ παραζηλοῦσθαι πλέον, καὶ δεινῶς ἀποκναίεσθαι, καὶ παθεῖν τὴν ψυχὴν, ἐφ' οἷς ἑτέροις μὲν ἑώρων γραμμάτων ἀπολαύοντας σοῦ, ἐμὲ δὲ ὥσπερ ἠμελημένον τὸν παρὰ σοὶ Ὀρέστῃ ποτὲ Πυλάδην εἶναι οἰόμενον. ἀλλὰ νῦν ἐπέχω τὸ χρέος ἐπιστολὴν δεξάμενος, μικρὰν μὲν, καλὴν δὲ οὐδ' ὅσον εἰπεῖν, καὶ οὐ τρεῖς, ἀλλὰ μυρίας ἔχουσαν τὰς ἐν αὐτῇ χάριτας. Χαῖρε τοιγαροῦν, καὶ γράφε, καὶ τοῖς τοιούτοις ἡδίστοις γράμμασι παραμυθοῦ ψυχὴν, πόθῳ τῷ περὶ σὲ κάμνουσαν· ὡς ἡμεῖς γε τὰ σὰ ἀξίως ἐπαινοῦμεν μηδαμῶς, φιλοῦμεν δέ.

Laodicensi.

VIII.

ACcusor nunc, pro quibus non ita facilis responsio est; non quòd responsione destituor, sed quod otium non suppetit. Attamen silentium mihi imperatur: namque id à veritate alienum non est, licet venia excusationis non careat: amor verò erga amicos, nunquam mihi denegetur, aut vti homines non ratiocinari, etsi sermones ad amicos non deferan-

Τῷ Λαοδικείας.

η΄.

ΕΓκαλοῦμαι νῦν, ἐφ' οἷς οὐκ ἔστι μοι ἀπολογήσασθαι ῥᾴδιον, οὐχ ὡς ἀποροῦντι ἀπολογίας, ἀλλ' ὡς ἀποροῦντι σχολῆς. Πλὴν τὸ μὲν σιωπᾶν ἐγκείσθω μοι· μετέχει γὰρ ἀληθείας, κἂν μηδὲ συγγνώμης ἀμοιρῇ· τὸ δὲ μὴ φιλεῖν, μηδέ ποτε, ἢ καὶ τὸ μὴ κατ' ἄνθρωπον λογίζεσθαι, ὥσπερ κἂν οἱ λόγοι μὴ φέρωνται πρὸς τὸν

τὸν φίλον. Ἐγὼ γὰρ ὅπως ἔχω φιλίας πρὸς σὲ, καὶ αὐτὸς οἶδας, ὅς γε τοῦτο πάντως ὁμολογεῖς, ὅτι παρόντα φιλῶ. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο, μηδὲ τῷ ἑτέρῳ διαπιστήσῃς, ὅτι καὶ ἀπόντα πλέον. Παρόντος μὲν γὰρ ἱκανὰ παραμυθήσασθαι τὸ φίλτρον ὄψις τε αὐτὴ, καὶ λόγοι καὶ ὁμιλία, ἀπόντος δὲ δεινῶς ἐπιτίθεται ὁ ἔρως. παντὸς χηρεύοντος τοῦ παρακαλοῦντος. Ἀλλὰ σὺ δυσπαραίτητος πρὸς τὴν σιωπὴν, πικρῶς ἡμῖν αὐτὴν καὶ βαρέως προστείνων, ἣν οὐχ ἑκόντες, πόθεν; ἀλλὰ καὶ λίαν ἄκοντες φέρομεν πρὸς τοὺς φίλους. Γράφε τοίνυν αὐτὸς, καὶ παραμυθοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο μᾶλλον, ὡς παρὰ γνώμην τι πάσχοντας, ἐφ' οἷς φιλεῖν ἔχοντες, κεκωλύμεθα πρὸς τὸ λέγειν· ὥσπερ εἴ τις ἀλγῶν αὐτὸ τοῦτο ἐπιτάττοιτο σιωπᾶν, καὶ μὴ λέγειν τὴν ἀλγηδόνα.

deferantur. Ego etenim qua tecum amicitia deuincior, tute ipse iam bene nosti, qui nec inficias is, præsentem te amari à me. Id si ita se habet, alteri quoque fidem adhibebis, multo magis absentem. Præsentis siquidem abundè satis cupidinem solabitur & aspectus ipse & sermones & colloquia: at absentis immaniter desiderium inuadit, cùm nulla leniat consolatio. Tu verò aduersum silentium inexorabilis, illud nobis amarè equidem grauiterque inculcas, quod non sponte; vnde enim id contigerit? sed quam maximè inuiti erga amicos facimus. Scribe itaque tu, & recrea; ideoque potissimum, quòd præter sententiam patiamur, dum, cum liceat amare, dicendi facultate priuamur; æquè ac siquis male se habens dolensque, ipsum hoc illi silentij lege imponatur, ne in sermone deponat, sed mutos corde premat dolores.

Τῷ αὐτῷ.

θʹ.

Μετὰ τὴν ἐντεῦθεν, ὡς μὴ ὤφελεν, ἐκδημίαν σου, οὐ διὰ γλώττης, οὐ διὰ γραμμάτων, οὐδ' ὁποσοῦν τῆς ἐμοὶ φίλης ἀκηκοότες ψυχῆς, οὕτω διακείμεθα, ὥσπερ ἀνάγκη τοὺς τομὴν βιαίαν καὶ διάρρηξιν ὑποστάντας. Ἀλλὰ σὺ ὁ ταῦτα εἰδὼς, πῶς ἠνέσχου τὸν τοσοῦτον χρόνον ἀπαραμυθήτους καταλιπεῖν. Εἴ τι οὖν ἡμῶν μέλει σοι, μέλει δὲ πάντως μέλος ὄντι καὶ μέρος τῆς μιᾶς ψυχῆς, γράψον τὸ τάχος καὶ παραμύθησαι ψυχὴν, ᾗ τοῦτο αὐτὸς εἶ, ὅπερ ἀτεχνῶς ἐκείνη τῷ σώματι.

Eidem.

IX.

Post tuum ex his partibus, qui nunquam contigisset, discessum! neque per sermones, neque per literas quidpiam chari mihi animi audiens, ita afficior, vt qui scissionem ac separationem violenter factam tolerant. At tu, qui hoc optimè calles, quomodo sustinuisti per tantum tempus nos absque vlla consolatione deserere? Siquidem ergo nostri tibi curæ est; & certè est modis omnibus, qui pars & membrum vnius animi es, quàm celerrimè scribito, & animum consolare, cui ipse id idem es, quod ille, absque dubio, corpori.

FINIS.

CERTI AVCTORES GRÆCI,

ALLATIANO PRIMO INDICVLO, ALII à Metaphraste, qui Sanctorum Vitas ac Encomia scripsere.

A

Alexander Monachus in S. Barnabam Apostolum. 99. De Inuentione Crucis, 110

Ammonius Monachus, de Monachis in Raithu & monte Sina occisis, 86

Amphilochius Iconiensis, Basilij Vitam & Miracula. 81. In Magnum Sabbatum. 91. In Symeonem. 108. In Quatriduanum Lazarum. 113. In Deiparam & Annam & Symeonem. 107. Est Theodoti Ancyrani.

Anastasius Sinaita, in eos qui in Christo dormierunt. 111. In Transfigurationem, 116

Anastasius Theopolitanus Archiepiscopus, de rebus in Perside gestis. 83. In festum Occursus. 104. In Annuntiationem. 109. In eandem. 111

Anatolius Episcopus Thessalonicensis, in Præcursoris Decollationem. 92. In eandem. 104. In eandem, 115

Andreas Cretensis, in Georgium Martyrem. 87. In Annuntiationem. 91. In Quatriduanum Lazarum. 98. In Transfigurationem. 103. In humanam vitam & Defunctos. 103. In Præcursoris Decollationem. 106. In viuificam Crucem. 98. & 109. In Ramos Palmarum. 114. Vnus laudatus in S. Mariæ Dormitione, eius laudator, 106

Antipater Bostrensis, in Ioannem Baptistam, &c. 89

Antonius Monachus, Symeonis Stylitæ. 101. Eius discipulus, 8. Male Metaphrastes habitus, 9

Archippus Eremita ac Prosmonarius, de S. Michaëlis Miraculo in Chonis. 94. De Reuelatione S. Michaëlis, 113

Arsenius Corcyrensis in Barbaram Virginem, 90. In Andreã primò vocatum, 94

Asterius Amaseæ Episcopus, in SS. Martyres, 91. In Phocam Martyrem, 96

Athanasius Archiepiscopus Alexandrinus, S. Antonij,

Athanasius Scriba, Æcatharinæ Martyris, 93

B

Barsaphthas, Ananiæ Martyrium, 82

Basilius Archiepiscopus Cæsariensis, In Christi Natiuitatem. 88. In Gordium Martyrem, 100

Basilius Seleuciæ, de Actis S. Theclæ Protomartyris. 97. In S. Thomam. 102. In sanctam Pentecostem, 108

C

CAllistus Patriarcha Constantinopolitanus, in Exaltationem Crucis, 101
Chrysippus Presbyter Hierosolymitanus, in Ioannem Præcursorem. 95. In Archangelum Michaëlem, 100.
Constantinus Acropolita, in sanctam Martyrem Theodosiam. 84. S. Neophytum. 105. Theodorum Teronem. 109. Ioannem Damascenum, 111
Constantinus Chartophylax Diaconus Magnæ Ecclesiæ, in SS. omnes Martyres, 81
Constantinus Porphyrogenneta; de Imagine Edessena. 103. De Ioannis Chrysostomi corpore relato Constantinopolim, 111
Constantinus Episcopus Tij, de Inuentione corporis S. Euphemiæ, 94
Cosmas Vestitor, de Relatione Corporis Ioan. Chrysostomi Constantinopolim. 94. In Ioacim & Annam. 95. In Zachariam Prophetam & Pontificem, 100
Cyrillus Alexandrinus, in Transfigurationem. 101. Iosephi Genealogia ab Abrahamo ad Dauidem, 106
Cyrillus Monachus & Presbyter Scythopolitanus, sancti Sabæ. 93. Sancti Theodosij. 96. S. Euthymij, 102. 107

D

DAniel Monachus Raithenus, Ioannis Sinaitæ, 112
Demetrius Chrysoloras in Demetrium Myroblytam, 85
Demetrius Cydonius, in sanctam Pentecostem, siue de sancto Spiritu, 101
Diadochus Episcopus Photices Epiri, in Assumptionem Dominicam, 113

E

EPhræm Chersonæ Episcopus, de miraculis S. Clementis. 90. De miraculo erga puerum 96
Ephræm Syri, in Quadraginta Martyres. 89. In Magnum Basilium funebrem. 88. In Crucem, 106
Epiphanius Cypri Episcopus, in Dominici Corporis sepulturam. 111. In Ramos, 114
Epiphanius Monachus, de sancto Andrea. 90. De Vita sanctæ Deiparæ. 106. Auctores in ea illi laudati, & sugillati, 106
Euagrius Monachus, sancti Pancratij, 86
Euodius, Quadraginta duorum Martyrum, 113
Euripus, de Ioannis Præcursoris Decollatione, 92
Eusebius Alexandrinus, de Ioannis in infernum aduentu. 82. In Christi Resurrectionem. 81. In proditionem Iudæ. 84. In Dominicam Assumptionem. 91. De Christi Baptismate. 91. De secundo Aduentu. 99. In Christi Natalem. 105. De Incarnatione, 112
Eusebius Monachus, Eustratij & sociorum Acta, 83
Eustratius Presbyter, Magni Eutychij Patriarchæ Constantinopolitani, 96

Euthymius Monachus, in Encænia S. Mariæ in Chalcopratęis, 108
Eutolmius, SS. Galationis & Epistemes, 85

F

FLorentius, SS. Senatoris, Viatoris, &c. 89

G

GEorgius Alexandrinus, Ioannis Chrysostomi. 105. In eo male sugillatus Sauillio, 46
Georgius Grammaticus, sanctæ Barbaræ Martyris, 92
Georgius Hagiopolita, in sanctos Spiritus, 97
Georgius Monachus & Chartophylax, in Præsentationem S. Mariæ in Templo, 113
Georgius Nicomediensis, in Natiuitatem S. Mariæ. 87. In Conceptionem S. Dei Genitricis. 94. In Dubietatem Ioseph. 98. In Conceptionem S. Annæ. 103. In Conceptionem S. Dei Genitricis. 104. In S. Mariam adstantem Cruci. 108. In SS. Cosmam & Damianum. 110. In assistentiam ad Sepulchrum, 113
Germanus Archiepiscop. Constantinopolitanus, in Encænia Chalcoprateorum, &c. 84. In Annuntiationem. 92. In S. Mariæ Ingressum 96. Quando triennis est oblata. 96. In Dormitionem S. Mariæ. 104. In S. Michaëlem. 104. In Depositionem Zonæ S. Deiparæ. 111. In adorationem viuificæ Crucis, 113
Germanus Patriarcha Constantinop. in Exaltationem pretiosæ Crucis. 104. In 1. Dominicam Ieiuniorum, &c. 114. Hic palam Iunior: nec fortè alia cuncta Senioris & sancti.
Gregorius Antiochenus, de Domini Sepultura, &c. 90
Gregorius Archidiaconus & Referendarius Magnæ Ecclesiæ, de Imagine Edessena. 105. In Demetrium Martyrem, 105
Gregorius Cyprius Patriarcha Constantinopolitanus, in Georgium Martyrem. 87. In S. Euthymium Episcopum Madytorum Thaumaturgum. 92. In Dionysium Areopagitam. 95. In S. Martyrem Marinam, 97
Gregorius Mitylæneus, de Christi Passionibus, 109
Gregorius Neocæsareæ, in S. Theophania, seu sancta Lumina. 83. In Annuntiationem. 92. In eandem, 105
Gregorius Nyssenus, in Theodorum Teronem Martyrem. 95. In Meletium Episcopum Antiochenum. 95. In Quadraginta Martyres. 101. De Vita & Miraculis Gregorij Thaumaturgi. 102. In Annuntiationem S. Mariæ. 103. De Vita S. Macrinæ sororis. 112. 46. In S Stephanum Protomartyrem, 115
Gregorius Palamas, de Ingressu S. Mariæ in Templum. 87. De eodem. 92. De Dominica Incarnatione, 103
Gregorius Patriarcha, Vita & miracula S. Lazari in monte Galesio. 105
Gregorius Presbyter, de Vita Gregorij Nazianzeni. Eius discipulus, 109
Gregorius Presbyter Cæsareæ

Cappadociæ, in Patres Nicænos, 105

H

HElias Monachus, in Vigilia Natiuitatis, & in SS. Patres, 101

Hesychius Presbyter Hierosolymit. in Quatriduanum Lazarum. 84. In Domini Occursum. 95. In SS. Apostolos Petrum & Paulum. 98. In S. Michaëlem. 100. In Procopium Martyrem. 108. In S. Andream Apostolum. 109. In Quatriduanum Lazarum. 113

Hieronymus Monachus, 89

I

IAcobus Apostolus, de Natiuitate S. Mariæ ex Oraculo. 89. Epiphanio Diacono, *Iacobus Hebræus*: nec ipse laudatus, 106

Iacobus Monachus ex Monasterio Corcinobaphi, de Purpura Sacerdotibus reddita, &c. 101. In Conceptionem S. Mariæ. 104. In Præsentationem in Templo. 107. In eius Natiuitatem. 109. In Annuntiationem, 114

Ioannes Calecas, in Exaltationem Crucis, 87

Ioannes Damascenus, de Symeone Stylita Montis Mirabilis. 17. 18. In sanctam Martyrem Barbaram, 113

Ioannes Diaconus Magnæ Ecclesiæ & Rhetor, S Iosephi Cantoris, 97

Ioannes Discipulus, de S. Dei Genitricis consummatione, 110

Ioannes discipulus S. Epiphanij, Epiphanij eiusdem, 92

Ioannes Episcopus Eubœæ, de Christi Natiuitate, 102

Ioannes Monachus & Presbyter Eubœæ, in Conceptionem S. Mariæ. 102. In SS. Infantes in Bethlehem occisos, & Rachelem, 105

Ioannes Monachus, de rebus S. Artemij Martyris, ex Philostorhij Historia Ecclesiastica, & aliis, 110

Ioannes Euchaitarum Metropolita, in Theodorum Martyrem. 82. In Dormitionem S. Deiparæ. 92. In Synaxim SS. Angelorum. 97. In Theodorum Teronem. 99. In diem Paschæ. 102. Dorothei Iunioris. 104. In SS. tres Antistites Basilium, &c. 105. In S. Martyrem Theodorum, id est, Πεζόν. 105. S. Eusebiæ in Euchaitis. 106. In SS. tres Antistites. 112. De Miraculo facto in Barbaros, 115

Ioannes Geometra, de Christi Passionibus, & in S. Deiparam. 94. In S. Mariæ Dormitionem. 95. Gratulatorius in S Deiparam. 114

Ioannes Hagiopolita, in S. Macarium Ægyptium, 100

Ioannes Patriarcha Hierosolymitanus, S. Ioannis Damasceni. 112. Eius in ea opera, 44

Ioannes Stauratius Chartophylax Thessalonicensis, de Miraculis S. Demetrij, 102

Ioannes Thessalon. Quod nulla dissensio in Euangelistis, &c. 97. Hymnus in Deum, & in Demetrium Martyrem. 105. In Dormitionem S. Mariæ. 110. Epiphanio Diacono in ea sugillatus, 106

Ioannes Xiphilinus, in 3. Dominicam Quadragesimæ & ado-

rationem Crucis, 104

Ioannes Zonaras, in Crucis adorationem. 95. S. Siluestri. 101. S. Sophronij Hierosolymorum Antistis. 101. In Domini Occursum, 105

Iosephus, S. Bartholomæi Apostoli, 103

Iosephus Briennius, in Annunciationem. 88. In illud, *Stabant iuxta Crucem*. 95. In Annuntiationem. 96. Gratiarum Actio in S. Deiparam. 96. In Magnam Parasceuem, 110

Iosephus Archiepiscopus Thessalonic. in Exaltationem S. Crucis. 109. In beatum Lazarum & Ramorum festum, 114

Isidorus Archiepiscopus Thessalonic. in Christi Natiuitatem. 83. In S. Mariæ Dormitionem. 87. In Annuntiationem. 94. In Sancta Sanctorum. 97. In Natiuitatem S. Mariæ. 100. In festum Luminum, 100

L

Leo Centuripinus, in Iacobum Zebedæi Apostolum, 113

Leo Imperator, in S. Clementem. 81. In Dominicam Resurrectionem. 82. In Præcursoris diem Natalem. 83. In Magnum Ioannem Chrysostomum. 83. In S. Nicolaum. 90. In Transfigurationem. 91. Dominica Pentecostes. 91. Dominica Ramorum. 91. In S. Demetrium. 94. In Christi Natiuitatem. 96. In principium Ieiuniorum. 96. In Eliam Prophetam. 97. In Protomartyrem Stephanum, 109. In Dormitionem S. Mariæ. 100. In Templi consecrationem. 101. In Annuntiationem. 103. In Demetrium Martyrem. 103. In Transfigurationem. 106. In Crucis Exaltationem. 108 Dominica Omnium Sanctorum. 108. In sancta Theophania 108. In Domini in cœlos receptionem. 110. In Transfigurationem. 111. In S. Mariæ in Templum Ingressum. 111. In Præcursoris Decollationem. 111. In festum Occursus. 114. In Ingressum Ieiuniorum. 114. Magno Sabbato, 116

Leontius Episcopus Arabissi, in Quatriduanum Lazarum, 103

Leontius Presbyter Constantinopolitanus, in Iob, feria 2. Maioris Hebdom. 81. In eundẽ, 3. Maioris Hebd. 93. In Dominicã Resurrectionem. 93. In Ramos. 94. In Magnam Parasceuem. 99. In Ioannem Baptistam. 107. In sanctum Pascha. 109. In Cæcum à Natiuitate & in Petrum. 112. In Ramos. 112. In Christi proditionem, Magna v. feria, 115

Leontius Hierosolymitanus, in parabolam eius, qui incidit in Latrones, 94

Leontius Neapoleos Cypri Episcopus, Symeonis propter Christum σαλοῦ. 101. Ioannis Eleemosynarij. 102. In Mediam Pentecostem, 112

Leontius Presbyter & Præpositus Monasterij S. Sabæ Romæ, S. Gregorij Acragantini, 113

Lucianus Presbyter, Reuelatio Corporis S. Stephani Protomartyris, 112

M

Macarius Chrysocephalus Archiepiscop. Philadelph.

in Ioannem Euangelistam. 83. In nouem ordines Angelorum & in S. Michaëlem. 83. In Crucis Exaltationem. 88. In Michaelem & Gabrielem. 94. In Transfigurationem. 96. In Præcursoris Natiuitatem. 97. Dominica 3. Ieiuniorum, quâ peragitur Adoratio Crucis 99. In Resurrectionem Christi. 99. In Præcursoris Decollationem. 105. In solennitatem Ορθοδοξίας 111. In Mulieres vnguenta ferentes & in Ioseph ab Arimathæa, &c. 111. In festum Occursus. 113. In Christi Resurrectionem. 114. In festum Palmarum, 114

Manuel Calecas, in Dominicam Circuncisionem. 112. In sanctum Stephanum, 115

Manuel Palæologus, peccatum omnium pessimum esse, &c. 102. In Dormitionem S. Deiparæ, 114

Marcellus Archimandrita, de Inuentione Capitis S. Ioannis Baptistæ, 100

Marcus Monachus & Præpositus Monasterij S. Sabæ Romæ, S. Gregorij Acragantini, 109

Matthæus Camariota, in tres Præsules, Basilium, &c. 88

Maximus Planudes Monachus, in Dominicam sepulturam. 82. In SS. Apostolos, 87

Methodius [aliàs Metrodorus] S. Dionysij Areopagitæ, 99

Methodius Patarensis Episcopus & Martyr, in Symeonem & Annam, 104

Methodius Presbyter Hierosolymitanus [aliàs Timotheus] in festum Occursus, 100

Michaël Archimandrita, sancti Nicolai, 103

Michaël Monachus, in Apostolum Philippum. 106. Sancti Theodori Studitæ, 107

Michaël Psellus, sancti Auxentij. 83. In Annuntiationem. 83. De Gregorio Thaumaturgo. 100. De Translatione Corporis S. Stephani. 102. De Miraculo quod contigit in Blachernis. 104. In S. Dionysium Areopagitam. 104. In S. Agatham, & eius discipulas. 104. in S. Michaëlis Miracula. 109. In Symeonem Metaphrastem. 112. De eo, 22. 27. 32

Michaël Synadorum Episcopus, de Miraculis SS. Archangelorum, 107

Michaël Syncellus, in S. Dionysium Areopagitam 104. In SS. Archangelos & cœlestes Virtutes, 113

N

NEctarius Archiep. Constantinopolitanus, in S. Theodorum Teronem, Sabbato 1. Ieiuniorum, 115

Nicephorus Blemidas, in S. Ioannem Euangelistam. 95. S. Pauli in Latro, 99

Nicephorus Callistus Xantopulus, de S. Dei Genitricis Æde Peges, 88

Nicephorus Gregoras, de S. Mariæ Natiuitate & Præsentatione. 82. Antonij Cauleo Patriarchæ Constantinopolitani. 81. Codrati Martyrium. 88. In Annuntiationem. 88. In S. Martyrem Mercurium. 97. Michaëlis Syncelli. 100. In S. Theophanum Imperatricem, 107

Nicetas Episcop. Paphlagoniæ, in S. Theodorum Martyrem. 111. Vereor ne sit ipse Rhetor & Paphlago.

Nicetas Rhetor, in S. Martyrem Panteelemonem. 96. In S. Bartholomæum Apostolum. 96. De Inuentione & Translatione Reliquiarum S. Stephani. 102. In S. Nicolaum. 102. In S. Ioannem Euangelistam. 103. In S. Iacobum Apostolum. 108. In S. Timotheum Apostolum. 111. In SS. Duodecim Apostolos. 111. In Apostolorum Principes Petrum & Paulum. 111. In SS. Martyres Cericum & Iulittam. 115. In S. Marcum Apostolum. 115 His longe plura vnus Cardinalis Mazarini Codex: ex quo plura Latina in Bibl. PP. Concionat.

Nicolaus Cabasilas, in Dominicam Assumptionem. 82. In Christi salutares Passiones. 82. In Annuntiationem. 88 In S. Theodoram Thessalonicensem. 88. In S. Martyrem Mercurium. 97. In S. Demetrium, 107

Nicolaus Pepagomenus, in S. Martyrem Isidorum, 96

Nilus, sancti Theodoti Ancyrani Martyrium, 86

Nilus Monachus, de cæde SS. PP. in Sina & Raithu. 82. De Chrysostomo, 46

Nilus Metropolita Rhodi, in S. Matronam Chiensem. 104

O

Onesimus Pauli Discipulus, de SS. Xantippe, Polyxene & Rebecca, 112

P

Pantaleon Diaconus & Chartophylax Magnæ Ecclesiæ, de Miraculis SS. Michaelis, &c 99. In sanctum Michaelem. 103. In eundem, 103

Pantaleo Presbyter Byzantinus, in Exaltationem Crucis, 105

Paphnutius, S. Onuphrij ac aliorum solitariam vitam colentium, 89

Pasicrates S. Georgij seruus, eiusdem Georgij, 95

Petrus Episcopus Argiuorum, in SS. Cosmam & Damianum, 83

Philotheus Patriarcha CP. in Exaltationem Crucis. 91. In omnes Sanctos. 97. In Adorationem Crucis Dominica 3. Iejuniorum. 108. In tres SS. Patres, Basilium, &c. 112

Photius Sceuophylax SS. Apostolorum Logotheta, sancti Martyris Luciliani & sociorũ, 104

Polycarpus Asceta sanctæ Syncletices. 87. Sanctæ Syncletices, 105

Prochorus, sancti Ioannis Euangelistæ Periodi, 109

Proclus Patriarcha CP. in Transfigurationem. 84. In sanctam Quintam. 91. In sanctum Andream. 97. In Domini Incarnationem & Infusoria. 98. In S. Deiparam. 98. In S. Pascha. 99. In S. Pascha, &c. 101. In Apostolum Paulum. 103. In S. Deiparam. 105. In S. Pascha & Deiparam. 105 De Incarnatione. 107. In Ramos. 109. In Dominicam Resurrectionem 113. In S.

Theoph

Theophania.114. De Chrysostomo, 46

Procopius Chartophylax, in S. Ioannem Euangelistam, 83

S

SEuerianus Gabalensis Episcopus, de Mosis serpente, &c. 114

Sisinnius Archiepiscopus CP. de Miraculo S. Michaëlis in Chonis, 98

Sophronius Monachus, tum Patriarcha Hierosol. in SS. Cyrum & Ioannem. 82. In Ioannem Præcursorem. 85. In Quadraginta duos Martyres 92. S. Mariæ Ægyptiacæ. 100. In Apostolos Petrum & Paulum, 105

Stephanus Byzantinus, de S. Stephano Iuniore Martyre. 80

Symeonis Humilis, de Symeone Domini Susceptore, 100

T

TArasius Patriarcha CP. in Præsentationem S. Mariæ. 113. In Theodorum Teronem, 115

Theodoretus Episcopus Cyri, Symeonis Stylitæ, 110

Theodoritus Scutariota, de Vita S. Pauli Apostoli, 106

Theodorus Alaniæ Episcopus, in Domini Sepulturam, 82

Theodorus Daphnopata, in Natiuitatem Præcursoris. 87. Codex Vat. Theodoriti Cyri. De translatione manus eius Antiochia, 96

Theodorus Iunior Confessor, in Natiuitatem S. Virginis. 99. Est ipse Studita.

Theodorus Lascaris Ducas, in S. Martyrem Tryphonem, 98

Theodorus Magister, Apostoli Pauli laudatio ex diuersis collecta, 111

Theodorus Metochita Magnus Logotheta, S. Martyris Marinæ. 88. In Gregorium Theologum, 103

Theodorus Episcopus Paphi, S. Spyridonis, 89

Theodorus Petrarum Episcopus, Theodosij Archimandritæ, 95

Theodorus Presbyter Magnæ Ecclesiæ, de Veste S. Mariæ quando translata CP. 98

Theodorus Quæstor, in sanctũ Georgium Martyrem, 108

Theodorus Studita, in Adorationem Crucis media Quadragesima. 81. In Natiuitatem S. Ioannis Præcursoris. 81. In S. Platonem, 109

Theodorus Trimithunctis, de Vita & exilio & ærumnis sancti Ioannis Chrysostomi, 81

Theodotus Ancyranus, de Symbolo Patrum Nicænorum, 112

Theodulus Abbas, in Ioannem Christi Baptistam & Præcursorem, 82

Theophilus Archiepiscopus Alexandrinus, in Mysticam Cœnam, 111

Theophylactus Bulgariæ Archiepiscopus, in Adorationem Crucis media Quadrag. 111

Theosteristus Monachus, in S. Nicetam Confessorem, 107

Thomas, sanctæ Febroniæ, 86

Timotheus Episcopus Alexandrinus, de Miraculis S. Menæ

Martyris, 86
Timotheus Presbyter Antiochenus, in Crucem & Transfigurationem, 107
Titus Episcopus Bostrensis, in Ramos, 115

V

VArus Notarius & à Codicillis, S. Theodori Præfecti Militum, 115

VITÆ SANCTORVM SEV ENCOMIA

Priore Allatiano Indiculo, certis Auctoribus, aliis à Metaphraste.

A

ACyndini Martyris, 98.18
Æcatharinæ, 93.1
Agathæ, 104.22
Alexandri Byzantini Episcopi, 89.10
Ammonij Monachi, 86.35
Ananiæ Martyris, 82.26
Andreæ Apostoli, 90.43.94.17. 97.5.109.4
Andronici Martyris, 90.2
Anempodisti Martyris, 98.18
Angelorum Congregationis, 47.49
Annæ parentis Dei Genitricis, 95.31.103.38
Annæ Prophetissæ, 100.15 104.27.107.42. Vide Occurs.
Antonij Cauleæ, 87.22
Anysiæ Thessal. 103 36
Apostolorum, 87.15 111.18
SS. Archangelorum, 112.19
Artemij Martyris, 110.9
Autonomi Martyris, 111.2.
Eius corporis incorruptio, 42
Auxentij, 83.14
Auxentij Martyris, 83.26

B

BArbaræ, 90.24.27.92.32.113.7.113.7
Barnabæ, 99 34
Bartholomæi, 96.29.103.12
Basiliscæ Martyris, 110 11
Basilij, 81.30. 88.20. 105.7.112.32
Blasij, 84.24

C

In CAecum à natiuitate, 112.7
Cassiodoræ Martyris, 89.26
Cerici Martyris, 91.34.115.18
Christi 2. Aduentus, 99.38
Annuntiatio, 83.16. 88 23.28. 44. 91.38. 92.26.28. 94.13. 22 96. 17. 103 5.27. 105 12.109 8. 111.21. 114.10
Baptisma, 82 32. 90. 26.91. 29. 100. 46. 114.19
Circuncisio, 112.36
Incarnatio, 98.4.107.21.112.25
Mors ac Passio, 82.5.94 20.99.

22.109.10.110.5.112 20
Natiuitas, 83.13.96.20.99.1. 102.47 105 22. In Vigilia, 101 6
Occursus, 95.4 100.14.104.27. 34. 105.12.107.40.108.38 40 110. 36.113.13 114.21
In cœlos Receptio, seu Assumptio, 82.2.90.23.91.27.110.36.113. 22 114.10
Resurrectio, 82 29.33 90. 26. 93.11.97.10.99.3.29.100 30.101. 11.102.8.109.34.110.32. 111.12.113. 15.114 1
Sepultura, 82.24.26.90.26.111. 28 116.4
Transfiguratio, 91.10.96 16. 101.14.103 8.106 5.107.43.111.31. 116.1
Chrysanthi Martyris, 110.26
Chrysostomi, 81.29.83 1.7.87. 13.88 18.94 36.105.7.19.111.23.112. 31.35
Clementis, 81.44.90.23.93.14. 96.7.112.33
Codrati Martyris, 88.40
Cosmæ Martyris, 83.19.110.40. 114.26
In Crucem, 106.1.109.20
Crucis Adoratio media Quadragesima, 81.32.95.19 99.38.104. 32 108.30.111.12.113 34
Exaltatio, 87.37 89.1.91.19 98. 34.101 4.104 39.105 14.108.22. 109.22
Inuentio, 100.30
Cyrilli Martyris, 114.30
Cyri Martyris, 82.15

D

Damiani Martyris, 83.22.110. 44.114.29
Dariæ Martyris, 110.26
Dedicatio Templi, 86.34.101.7
In defunctos, 111.28
Demetrij Martyris, 85 13.94. 13 96.4.97.22.102.24 103 38.105. 35.107.4.5
Dionysij Areopagytæ, 95.7.99. 40.104.14
Dominatæ, 89.27
Dorothei Iunioris, 104.8
Drestæ Martyris, 84 14

E

Eliæ Prophetæ, 97.18
Ephræm Syri, 98.34
Epiphanij Episcopi Cypri, 92. 25
Epistemes Martyris, 85 8
Eugenii Martyris, 83 25
Reliquiarum Euphemiæ Inuentio, 94 39
Eustathij & Sociorum, 108.4
Euthymij Abbatis, 102.45.107. 19
Eutychij Patriarchæ C P. 96. 25

F

Febroniæ Martyris, 86.2

G

Galactionis Martyris, 85.8
Gabrielis Archangeli, 81. 35.94.28 112.24
Georgij Martyris, 85.31. 87.16. 29 95.10 101.34 108.27
Gordij Martyris, 100.28
Gregorij Acragantini, 109 14. 113.30
Gregorij Thaumaturgi, 100.1. 102.38
Gregorij Theologi, 88.20.103. 6.105.8.109.28.112.32.38

I

IAcobi Apoſtoli, 108.40
Iacobi Zebedæi filij, 113 4
Iejuniorum principium, 93. 13. 96.37
Imago Chriſti Edeſſena 103.48. 105.32
Imaginum reſtitutio, Dominica τ̃ Ορθοδοξίας, 111.42.114.30
Innocentum Martyrum, 105. 10
Ioacim, 95.34
Ioannicij, 110.21
Ioannis Baptiſtæ & Præcurſoris, 81.39.82.10.27.83.18.85.6. 87.30.89 5.97 4.107.27.115 24
Ioannis Decollatio, 92.38 39. 104.48.105. 4.106.9. 111. 40. 115. 24
Capitis Inuentio, 100 11
Ioannis Chryſoſtomi, Vide Chryſoſtomi.
Ioannis Damaſceni, 112.4.46
Ioannis Eleemoſynarij, 102.20
Ioannis Martyris, 82.15
Ioannis Sinaitæ, 112. 14
Ioannis Theologi, 83.3.5.93.6. 101.9.106.12 109 6
Iob, 81 42 93.8 99.21.115.16
Ioſephi Hymnographi, 97.11
Iſmaëlis Martyris, 98 11
Iuliani Martyris, 110.12
Iulittæ Martyris, 91.35.115.18

L

LAzari in Monte Galeſino, 103. 25
Lazarus Quatriduanus, 84 33. 94.18.98 48 113 23.24
Longini Centurionis, 101 24
Luciliani Hieromartyris, 104. 30

M

MAcarij Ægyptij, 100.6
Macrinæ. 112. 11. De ea Gregorius frater, 46
Manuelis Martyris, 98.11
Marci Euangeliſtæ, 104.38.115. 19
Mardarij Martyris, 83.27
S. Mariæ laudatio, 98.37. 105. 46.48
Veſtis allata Conſtantinopolim, 96 12
Templi dedicatio, 84 32.88 85. 108.2
Natiuitas; Præſentatio in Templo, & in eo educatio, 82.6. 83 22.87.24 34.89.25.92 21.95. 34. 97.7. 101.20. 102.26. 104.16.18. 106. 19.106.38.111.38.113.17
Viſitatio, 89. 5. 103. 10
Ad Crucem & Sepulchrum aſſiſtentia, 94.31. 95 22.108.26 113. 29
Gratulatoria pro Filij Reſurrectione, 96.23.113.36
Dormitio (Aſſumptionem trito vſu iam dicunt,) 87.23. 92.15. 95.32.104 24.110 22.39.114 25
Templi dedicatio: pignorum veneratio, 84.3 : 88 35.96 13
Mariæ Ægyptiacæ, 100 19.102. 19
Mariæ Iunioris, 91 37
Marinæ Martyris, 88.37.97.40
Martiniani Monachi, 85.36
SS. Martyres, 82 1.92.34
Quadraginta Martyres, 87.31. 101 13
Quadraginta duo Martyres, 92.10.113 11
Matronæ Martyris Chienſis, 104.11

Melaniæ, 93.16
Meletij Episcopi Antiocheni, 95 17
Menæ Martyris, 86.15
Mercurij Martyris, 97.15
Metrophanis Episcopi Byzantini, 89.13
Michaëlis Archangeli, 81. 32. 94.21.28.96.2.99.24.104.24.109. 12.112.24.113.2
Michaëlis Syngelli, 100.40
Monachorum cædes in Sina & Raithu, 82.21.86.36

N

NEophyti Martyris, 100.23. 105.34
Patres Nicæni, 106.12.112 13
Nicetæ Confessoris, 107.48
NicolaiMyroblyti,102.32.103.2

O

ONuphrij Eremitæ, 89.8
Orestæ Martyris. 83.27
Dominica Orthodoxiæ; seu Restitutionis Imaginum, 111.41. 33.114.32

P

Dominica PAlmarum, 91.37. 94.30.109. 17.112. 35 114.4.6.13.17
Pancratij Martyris, 86.22
Pantaleonis Martyris, 96.9
Pauli Apostoli, 98.6.103.32.105. 2.106.7.111.7.44
Pauli Latrensis, 99.19
Pauli Thebani, 89.21
Pegatij Martyris, 98.18
Dominica Pentecostes, 91.26. 101 19.108.46.110 38
Gesta in Perside, 83.23
Petri Apostoli,98.7.105.2 111.44. 112.7
Philippi Apostoli, 106.4
Phocæ Martyris, 90.30.91.2.96. 46
Platonis Hegumeni, 109.1
Polyxenæ Martyris, 112.31
Probi Martyris, 90.2
Procopij Martyris, 98.28

Q

Magna QVinta, 91 34.111.27

R

RAphaëlis, 99.20
Rebeccæ Martyris, 112 39

S

Magni SAbæ, 93.21
Magno Sabbato,92.11
Sabellis Martyris 98.11
Sanctorum Omnium, 108.28
Senatoris Martyris, 89.26
Siluestri, 101.16
Sophronij Hierosolymorum Antistitis, 101.34
Spyridonis Episcopi, 89.2
Stephani Iunioris, 81.1
Stephani Protomartyris, eiusque Reliquiæ, 86.20.100.33.102. 9.12 111.1.115.15
Symeonis Iusti,107.39.118 34. 110.32
Symeonis Metaphrastæ,112.17
Symeonis propter Christum stulti, 110.32
Symeonis Stylitæ,101.1.110.1

T

TArachi Martyris, 90.2
Theodoræ Thessalonic. 88.38
Theodori Martyris, 111 18
Theodori τοῦ Πεζοῦ, 105.40
Theodori Militum Præfecti, 115.27
Theodori Studitæ, 107.30
Theodori Syciotæ Archimandritæ, 93.17
Theodori Teronis, 82.20.95.1. 99.8 15.109.41.115.9
Theodosiæ Martyris, 84.27
Theodosij Archimandritæ, 95.32.96.13
Theodoti Ancyrani Martyris, 86.38
Theophanus Imperatricis, 107.39
Thomæ Apostoli, 102.35
Timothei Apostoli, 111.15
Tryphonis Martyris, 98.37 99.15

V

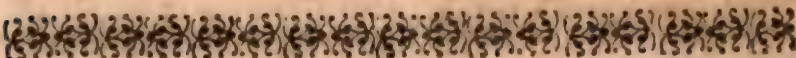
VIatoris Martyris, 89.35

X

XAntippes Martyris, 112.35

Z

ZAchariæ Pontificis, 100. 20
S. Deiparæ Zona, 45

RERVM PRÆCIPVARVM, IN HAC LEONIS ALLATII DE SYMEONVM SCRIPTIS DIATRIBA, INDICVLVS.

A

ALexander Leonis frater homo luxuriosus & iners, 58
Aloysius Lipomanus de Metaphraste, 36
Alphonsus Villegas, de Metaphrastæ ætate, explosus, 40
Alypij Vita, ab alio quàm à Metaphraste scripta. 40
Aphrodisianus Persa, de S. Maria: Auctor reprobus, 106
Andreas Scottus castigatus in Symeone Montis mirabilis Stylita, 17
Andreas Rhodi Præsul, de Metaphrastæ ætate, 36
Arcadius Cypri Archiepiscopus auctor Vitæ Symeonis Stylitæ Montis Mirabilis, 18

B

BArlaami causa cum Monachis, & damnatio; Massalianorum hæresis Palama vindice de increato Thaborio lumine

Constantinopoli è Synodo probata, 175

Baronij de Symeone Stylita excussa sententia ac explosa. 13. 14. Confusus illi Senior cum altero Montis Mirabilis. 18. De Metaphraste vexata sententia, 48

Bellarminus in Metaphraste, eiusque fide explosus. 25. Eius de illo castigata censura, 43. 45 &c.

C

CAsauboni in Metaphrastem ineptia & maledicentia. 25. 47. De eius ætate explosa sententia, 38

Cinnamus, quis? Male Sinnamus dictus. 149. Eius character, 150

E

ESaias Monachus de Metaphraste, 36

Euagrius, de Symeone Stylita: eius sugillatus Interpres. 13. 15. De altero item Symeone Stylita Montis Mirabilis, 21

Eulogius Alexandrinus, de Symeone Stylita. 11. Idem de Symeone altero Stylita Mirabilis Montis, 17

F

FRancisci Biuarij de Metaphrastæ ætate explosa sententia, 38

Francisci Scorsi de Metaphraste & Theophane Cerameo vexata opinio. 60. & seq. Rogerio Siciliæ Rege Theophanem vixisse, 63

G

GEnnadius de Metaphraste, 36

Georgius Acropolita Magnus Logotheta, 33

Gerardi Vossij, de Antonio Symeonis Vitæ scriptore, non satis consona. 16. Eius de Symeone Metaphraste explosa conjectura. 38. Laudatus in Laërtij Simone seu Timone Apollonide, 205

Gesnerus in Metaphraste Ludimagistro explosus. 25. De eius ætate explosa sententia. 38. In Hippolyto Thebano & Portuensi confusis ἀνιστορησία, 37

Goduuini de Metaphraste castigata censura. 47. De eius ætate probata sententia, 72

Gregorius Corinthius de Metaphraste, 36

H

HIppolytus Thebanus Metaphrastis admirator. 34. Ipse ineptè cum Portuensi confusus, 37

Hospinianus in Metaphraste Ludimagistro explosus. 25. De eius ætate explosa sententia, 38

I

IAcobus Goarius laudatus in Codino. 33. In Symeone Thessalonicensi, eiusque libro de Templo, 192

Ignatius Diaconus Vitæ S. Nicephori Auctor, 56

Ioannes Anagnosta, de capta ab Amurathe Thessalonica, 188

Ioan. Bollandi de Metaphras-

tæ ætate discussa sententia, 49.57
Ioannis Calecæ Patriarchæ Cõstantinopolitani Sedes. Gretzerus in eo emendatus, 87
Ioannes Caminiata de excidio Thessalonicæ, 51.149
Ioannes Morinus, de Symeone Thessalonicensi, 139
Ioannes Pseudo-Theologus, de S. Maria, 106
Ioseph Methonensis de Metaphraste, 36

L

LAnselij de Metaphrastæ ætate explosa sententia. 71. Leonis Allatij sententiæ conciliata, 138
Leonis Centaripini de Metaphraste, 34
Leonis Imperatoris, Gubernatrix Animorum Hypotyposis, 132
Logotheta, publicis rationibus præfectus. 28. Militibus Præfecti Logothetæ Iustiniano: *Censitores*. Logotheta multiplex nomen ac muneris ratio, ὁ γενικὸς, τῶ δρόμου, rerum domesticarum, militaris Catalogi, Armentorum, Secretorum. 29.30. Magnus Logotheta, habitus, officium, 31 32

M

MAcarius Hieromonachus de Metaphraste, 35
Magistri dignitas. 25.26.28
Michaël Glycas de Metaphraste, 36
Michaël Psellus, de Metaphraste passim ex eius Laudatione & Officio: ipsa ad finem repræsentata, 221. & seq.
Molani in Metaphrastæ ætate aberratio, 41
Muzalonis magni Logothetæ Pileus, 30

N

NIcephorus Calistus de Symeone Iusto. 2. Eius Elenchi auctor in Symeone Stylita castigatus. 12.13. De Metaphraste sententia, 35
Nicetas Stethatus Symeonis S. Mamantis Abbatis discipulus, 152. Eius idem defensor, 172
Nilus Doxapatrius, de quinque Thronis Patriarchalibus, 65

P

PAulinus Magister, 28
Versus Politici qui? & vnde dicti: Scorta, ipsa mulieres πολιτικαὶ dicta, 166
Psellus senior: nihil illi cum Metaphraste, 59

R

RAphaël Vollateranus malus auctor de Metaphrastæ ætate, 38
Ribadeneyræ in Metaphrastæ ætate aberratio, 40
Rogerius Siciliæ Rex: sub eo Theophanes Cerameus. 63. & seq. βασιλεὺς illi appellatus, Græca adulatione, 66

S

SImon Apollonides; seu magis Timon. 203. Male Ambrosio, aliisque confusus cum Timone Phliasio, 204
Simon de re Equestri. Eius videri Hippiatricum, 198
Simon Ioãnis, qui & Petrus, 200

Simon

Simon Macchabæus, secundi libri Macchabæorum auctor, 200
Simon Magnesius Melicus, 199
Simon Magus, eiusque libri contradictorij, 201. 202
Simon Medicus sub Seleuco Nicanore, 199
Simon Rhetorices scriptor, 199
Simon sculptor, 199
Simon Sophista, Coriarius Atheniensis: eius inter Socraticos fama & opuscula, 197
Simon Thebarum Episcopus Ordinis Prædicatorum, 202
Simonis Threnus, 200
Simonis Vuagnerechij, de Metaphraste Quæsita, 56
Simonactides Chius, 219
Simonides Amorginus, seu Amorgius. Eius varia: eruditio antiqua, quanti habita? 206. & seq.
Simonides Carystius (aliis Eretreus.) 218
Simonides Magnesius, 217
Simonides nepos γενεαλόγος, 217
Sisan Patria Symeonis Stylitæ 9
Studianorum Monachorũ studia, 22
Stylitæ, Cionitæ, Columnarij, qui in Columna vitam agerent. 10 Eorum institutum ignotum Gregorio Theologo: in eo castigatus Leunclauius: Euersæ turbine Monachorum Columnæ. Columnarum ædificij causa vsus antiquior. ibid. Mœniana ædificia.
Sugillata Surij. Vitis Sanctorum stylo suo reddendis, in auctorum ipsa persona, industria. 137. 139. Alia Metaphrastæ consilij ratio atque opera, 140
Symeon Blacnernensis Christianus pictor, 200
Symeon Cabasilas Hieromonachus) sic malim, etsi schedæ, Hierodiaconus) eius de sermonis Attici summa iam barbarie, aliaque, 194. 195
Symeon Coracus Rhodius, 181
Symeon Euchaitarum Episcopus, 179
Symeon alter Hieromonachus, 196
Symeon Archiepiscopus Hierosolymitanus, 180
Symeon Humilis, 180
Symeon Iunior Theologus alius à Metaphraste. 72. Ipse S. Mamantis Xerocerci Abbas: eius ætas variaque opuscula. 143. &c. 151. & seq. Amatorij Hymni. 161. Laudatores. 168. Doctrina suspecta. 172. Ob eam carceri mancipatus: eius sequaces, Hesychastæ Thessalonicenses & Palamas, 175. & seq.
Symeon Iustus Hillelis discipulorum clarissimus; aliis filius, præceptor Gamalielis; aliis Hillele antiquior. Vnum è Septuaginta Interpretibus, quorundam sententia. Visu donatum Christi præsentia est qui tradat; veriùs id commentum. Incertum an Sacerdos, 1. 2. 3
Symeonis Canticum inter diuinas Scripturas. 4. Vaticinio expleto, ac Christo suscepto citò mortuus: Priuatum sepulturâ à Sacerdotibus, auctor Epiphan. 5
Varij de Symeone Iusto, Galatinus, Genebrardus, Moses Ægyptius, Cedrenus, Georgius Pardus (siue Gregorius) Damascenus Thessalonic. Celsus, incertus auctor; Photius, Sophro-

nius, ac Nicephorus, 1.2.3.4.5

Symeon Mesopotamita, 24

Symeon Metaphrastes laudatus. 24. Hæreticorum in eo depulsæ calumniæ: Magister, quæ dignitas in Aula, maxima: Ludimagister, & triuialis Nugæ 25 26. Eius natales, studia, aliaque decora ex Michaële Psello, 26.27

Symeon idem Logotheta. 28. Ex Logotheta Cursus videri in Magnum Logothetam promotum. 32. Eius Viri in Ecclesia Græca auctoritas; Variorum de illo elogia, Pselli, Hippolyti Thebani, Leonis Cantaripini, &c. 33. 34. &c.

Symeonis Metaphrastæ ætas: de illa vexatæ sententiæ. 38. & seq. 49. 136. & seq. Earum Vitarum enarrator, quæ probatis monumentis consignatæ haberentur, 44. Eius in eis opera. 45. 73. Vindicata fides. 46. & seq. Videri, qui Leone Imperatore Thessalonicam pecunia redemit. 51. & seq. Metaphrastes duplex explosus, 72

Symeoni Metaphrastæ abdicatæ SS. Vitæ duplici syntagmate seu indiculo. 80. 119. Quæ illius habeantur genuinæ. 124. Eius alia scripta; Orationes, Troparia, Preces, Epistolæ. 130. & seq. Ex Basilij Operibus collectæ Orationes. 131 Capita propria sententiosa; Macarij alia, metaphrasi exornata, 132

At citatur passim, extantque eius symbolæ in Nicetæ Catena in Lucam. Metaphrastæ Commentarius in Lucam, nullus in Lucæ Euangelium. 131. Dioptra Metaphrastæ adscripta. 136. Ætatis ac Metaphraseon Simoni Vuagnerechio S. I. vexata quæstio. Ibid. Allatiana responsa: Metaphrastem inter ac Surium quantum referat, 139

Symeon Metaphrastes ac Logotheta, non ipse S. Mamantis Præpositus ac nouus Theologus. Methonensis in eo emendatus: Viri Monachatus explosus, 145. & seq.

Symeon Monachus, 179

Symeon Sethus (aliàs Vestus) Antiochenus. 181. Eius de alimentis aliaque opuscula. Pselli simia & expilator. 181. 182. Liber Cybile & Dimne ex Arabico Græcè illi redditus, 184

Symeon alter Studianus; eius effatum, *Nunquam communicandum sine lacrymis*, ac reliqua sanctitas, 23. 24

Symeon Studita Cantor, 25

Symeon Stylita Presbyter & Archimandrita: incertum scripsisse aliquid. 22. Tres Stylitas celebrant Menæa: quartum qui Σάλος, id est, stultus propter Christum, Ibid.

Symeon Stylita Senior: patria Sisan. 6. Eius celebris sanctitas: Vitæ Columnaris auctor. 7. 8. A Meletio Antiocheno Episcopo num inuisus. Verius à Domno. 14. 15. 16. Vitæ auctores, Antonius discipulus: Metaphrastes: Theodoretus, 7 8

Symeonis censita ætas; in ea plurium lapsus. 12 13. 14. 15. Superuixit Theodoreto: nec is eius mortem scripsit. 16. Symeonis scripta ac literæ, 11

Symeon Stylita Thaumastorita (i. Montis Mirabilis) primæ ætatis miracula, Imperium vaticinatus Mauritio. Eius Vitæ

auctor, Arcadius Cypri Archiepisc. teste Damasceno: Citatur in VII. Synodo. Ipsius in causa Imaginum vindicata Epistola, 17. 18. 19

Symeon Thaumaturgus, eiusq; Epistola, 180

Symeon Thessalonicensis: eius ætas: in ea emendatus Posseuinus. 185. Elogium in Synodico Thessalon. Ecclesiæ Dominica Orthodoxiæ. 186. Opuscula ipsa erudita: auctor Latinis iniquior, 192. 193

T

Theoctistæ Vita, prima Metaphrastæ scripta, 49

Theodoreti excussus locus, de Meletij Antiocheni congressu cum Symeone Stylitâ. 14. 15. Non absoluit Symeonis Vitam: Verius Meletium Domni loco apud illum irrepsisse, 15. 16

Theodorus Balsamon de Metaphraste, 35

Theodorus Metochita, ex ærarij publici munere magnus Logotheta, 31

Theodorus Monachus Logotheta, 29

Theodosius Zygomala, 195

Theophanes Cerameus de Metaphraste, 35

Thessalonicensis Ecclesiæ Episcoporum series, 187

FINIS.

PARISIIS,

Ex Typographia FRANCISCI LE COINTE.

M. DC. LXIV.

Errata, ipsa leniora, etsi plura, literarum fere aut sono aut figura vicinarum mutatione, earumve transpositione aut pleonasmo, seu etiam accentus alieno loco appositione, vbi etiam non annotatum, sic, Lector, in Græcis emendato.

Pag. 4. 12. καταδεξιῶν. 6. 17. πλοῦτος. 36. πόλιν. 2. 32. κ'αυτός. 6. 31. τ̃ οἰκείας. 8. 11. θεοσημ. 12. Κυρεστῶν. 12. 32. ἀγῶνα. 22. 44. ὑφέλκειν. 25. vlt. πρὸς ὅσ. 26. 1. ὑποπεσῦτ. 31. 23 διεξιοῦσι. 44. πηλώπια. 33. 45. κατάρυθρον. etsi est in schedis, καταρρυθρον. 40. 3. καταλήφαιδρ. 81 6. πελαθρίζων. 26. Ιωάννε. & sic vbique. 82. 16. ἀῤῥωστίας. 84. 31. ζώνης. 85. 30. ἀυτοκράτωρ. 86. 7. ἀυτοῖς. 43. τελεσίας. 87. 21. Καυλέως. 29. ἀγίων. 31. προσλεγομεν. 33. Θεοδωρείτε. 91. 23. Γεννάδιος. 93. 7. Ιωάννλω 2. Θεὸς ὁ 37 ἐντυχανόντων. 94. 20. ἰαμάτων. 96. 34. ὅτι. 100. 23. Νεόφυτος 102. 1. ἐπικαλυφθῇ. 30. ἀνθαλλές. 103. 25. φιλοθέοις. 104. 19. ἱερανόν. 117. 31. Ζηλωθεῖσι. 120. 6. γέρων. ὅτι. 18. συνήθροιστο. 26. Θεοδοσίε. 121. 8 βασιλέως. 12. ἀνεύρεσις. 128. 15. Οὐαλεντινιανός. 132. 41. Αλφάβητον. 133. 5. ὄμβροις 135. 14. Ελεύθερον. 148. 41. ἤδη. 153. 26. μακαρισμῶν. 31. συνεθέμεθα. 156. 31. ἐλλειπῆ. 158. 26. πιθῶν. 40. γενεῖσαι. 163. 15. ἀυτὸν εἰς. 164. 30. ἰσοπύπωσις. 47. τυγχάνει. 176. 43. πελτιανός. 45. συνείδησιν. 177. 4. κινῶν. 13. εἰδωλοποιηθ. 45. συντομως. 180. 41. ὑμῶν, ὁ παρ' ὑμῶν. ὡς ἔφραζε. 181. 1. ὑμᾶς. 38. οἰκείων. 189 10. πελαθρῶν. 39. ἠγάγετε. 195. 31. πρεύνη. 197. 6. ἐγκλήμασι. 203. 23. ζυγῷ. 43. παρ' ἡμῶν. 106. 14. Αμοργός. 210. 48. ἀμπέδιον. 211. 5. εὐρεῖαν. 214. 35. χεῖλλω. 215 28. πέτρας. 216. 34. θαμαθεὶς. 35. τετραμέτρῳ μείκρον τρίμετρον. 36. ἀυτίαι. 40. λέξεως.

Sic in Latinis.

Pap. 8. 42. dicebam, Quiescit; &c. 9. 7. Tauromenit. 12. 4. de facili. 15. 1. tinnit. *sic & scheda; malim*, innuit. 22. 12. miliaribus. 23. 37. Ad alium. 24. 11. aspicientes & subridentes. 90. 41. maius. 94. 4. præcepuis. 95. 47. afflatis. 98. 15. Belcano 107. 35. Corcinobaphi 118. 18. pulcherrima 120 9 monte. 137. 47. Chrysopœiorum. 148. 9. 19. 25. Xerocerci 13. annos fortè. 29. morti. 34. delerentur. 152. 38. annos sexcentos integros perfectosque · · dicamus fuisse. 186. 5. Eugenicus. 192. 33. alij contemplantur. 194. 32. ex Eugenico. 201. 41. abstrusam. 210. 42. ex Gratiis. 213. 14. Simonidis.

ORIGINVM
RERVMQVE
CONSTANTINOPOLITANARVM,

VARIIS AVCTORIBVS, MANIPVLVS.

F. FRANCISCVS COMBEFIS Congregationis S. Ludouici Ord. Prædicatorum, ex vetustis MSS. Codd. partim eruit, cuncta reddidit, ac Notis illustrauit.

Versa pagina syllabum indicabit.

PARISIIS,
Sumptibus SIMEONIS PIGET, Viâ Iacobæâ, ad insigne Prudentiæ.
M. DC. LXIV.
SVPERIORVM PERMISSV.

OPVSCVLORVM AVCTORVMQVE SYLLABVS.

INcerti, Temporum Demonſtrationes, ſeu Originum Conſtantinopolitanarum. Ex Regio vetuſto Cod. 1

Conſtantini Porphyrogennetæ, de Imagine Chriſti Edeſſena, eiuſque Conſtantinopolim Tranſlatione, Romano Lacapeno Imperatore, Ex Reg. item Cod. 75

Orientalium Synodica ad Theophilum Imperatorem, de cultu ſanctarum Imaginum. Ex Em. Card. Maz. Cod. 110

S. Nicephori Patriarchæ Conſtantinopolitani, Diſſertatio cum Leone Armeno, in cauſa Imaginum; ex Sorb. MS. Cod. 159

Theodori Grapti Vita, Conſtantinopoli præclari Confeſſoris, ex eius præſertim, de ſuis & fratris Theophanis laboribus, Theophilo Imperatore, Epiſtola. Ex MS Reg. 191

S. Germani Patriarchæ Conſtantinopolitani, de Zona S. Mariæ & pueri Ieſu Faſciis, inque Templi Chacopratæorum, quo illa depoſita, Encænia. Ex MS. Regio. 232

Incerti, de Ædificio Templi S. Sophiæ, Iuſtiniano Magno Imperatore. Ex Raphaëlis Dufrene Cod. 243

Procopij Rhetoris, de eodem, ex 1. de Ædificiis Iuſtiniani, editionis Maltreti S. I. Regiæ Luparæ. 283

Photij Patriarchæ Conſtantinopolitani, Deſcriptio Eccleſiæ Nouæ Baſilicæ, Baſilio Macedone Imperatore. Ex Lambecij Græca Luparenſi editione. 297

ILLVSTRISSIMO INTEGERRIMOQVE

VIRO DOMINO D.

GVILLELMO DE LAMOIGNON,

SVPREMI GALLIARVM

SENATVS PARISIENSIS

PRINCIPI, &c.

VDVM Romani, tota late Orientis plaga, occasu Imperij, ipsaque demùm Regia Constantini Vrbe, Vrbium scilicet (vt loqui amabant Græci) Regina, Othomannici iugi patiente ac serua, ILLVSTRISSIME INTEGERRIMEQVE SENATVS PRINCEPS, *Græcia sua exules Græ-*

ca literæ, secundâ velut tabulâ, apud Nostrates, quos idem Christiani cultus nominis sociaret, perfugij aliquid atque asyli quæsiere: quò vel in membranis scriptisque libris, scintilla ijs remaneret. Viri itaque patriæ ipsi superstites, ac cladis tristes reliquiæ, quæ vel instructi erant librorum suppellectile, vel imbuti Græca literatura, alij aliò commigrare: plures Italiæ oras, quippe mari viciniores, petiere, ac vel Romæ, pro ipsa Religionis Arce, vel Florentiæ, Medicæis oppidò inuitantibus omnique humanitate fouentibus, seu etiam Venetiis, nota veteri commercio Ciuitate, consedère. Concertarunt & Christianissimi Galliarum Reges, in illis Franciscus I. Henricus II. &c. vt & ipsi eius generis ingenuis mercibus ex gentis ingenua indole, pro antiqua etiam Græcorum gentis, seu quis originem spectet, seu Christianam ipsam Religionem, nostræque Gallorum necessitudine, ditionem quà latè patet, inque ea Regiam Lutetiam, ipsam Constantini Vrbis tota amplitudine æmulam, copiose ditarent: Codices Græcos magno redimerent; quosque à se domini abire ægre paterentur, vel exscriptos omni sumptuum erogatione in Regiam librorum GaZam inferrent. Hæ scilicet Oratorum ipsis, præstantium vtique Virorum infulisque fulgentium apud exteros Principes, Magnates, Ciuitates, partes non minimæ. Inferrent verò, non vt eà sepulti obsolescerent; exesis vetustate literis, inutiles demùm cederent, atque non vsu, vsum prorsùs amitterent; cum tineis blattisque inani ostentatione repositi (quæ etiamnùm quorundam vesania est) in angulo pugnarent: sed vt elegantibus typis producti, virorumque doctrinâ ac cultu sermonis conspicuorum operâ, etiam Latinitate donati, Latinum orbem ac Christianum, Græcà ipsa humaniore literaturâ replerent. Exarsere pari fere æmulatione & priuatorum studia. Aliis librorum eius generis copiosa suppellex quæsita, aliis producendi prouisa subsidia: ambitiose aperti virorum Principum sinus, amica velut hospitalitate; meliores concessæ sedes; vt perituras Græcas literas meritò quis dicat, nisi tali fato perire obtigisset. Quanquam verò etiam aliarum gentium ac virorum, ipsa admodum eá officij parte clara nomina, haud tamen inuidiosior videar, qui vni pri-

mas Galliæ Lutetiæque adscribam. Nam quid singulos in ea referam? Quid librorum vim? Quid facilem copiam atque vsuram? Quid annitentium studia, ac enitendi laborem solantium? Quid vel Amplissimi Ordinis, Cleri scilicet Gallicani dudum ab Henrico IV. Illustrissimoque Cardinali Perronio corrogata singulari munere in Chrysostomo, Cyrillo, alisque Graciæ luminibus, vindicanda nobis Fide, Heterodoxis acriùs arietantibus, subsidia? Maximi denique (cuius vere disciplinarum omni genere subtilioreque argumentorum vi tum pari diuinarum humanarumque rerum exquisita notitia, ingentia nomina) imperata toties Operum editio, ac à me tandem, ad proxima, ipsa fere in procinctu pleniora eiusdem Comitia, Deo auspice impetrata: nempe vt quod Græcis olim, postremò & Latinis, ijs ambitiosus hospes ac familiaris, ceu Lydius Theologiæ lapis ac amussis audiat. Hæc, inquam, aliaque, ipsa magna, vt taceam, quid cum ea conferri queat; humanitate dicam an munificentia? quâ LVDOVICVS *vterque, XIII. ac qui nunc feliciter Regum Maximus Imperij clauum tenet, XIV. superiorum ipsis Regum in Græciam patriâ exulem, eius conuasandis libris ac in multorum vsum trahendis pietatem longè cumularunt; domestica etiam Typographica Officina in Regias ædes ac Luparam accita, qua Regio vere apparatu, elegantibus typis, chartâ præmagnificâ, quicquid præsertim Historiæ Byzantinæ, seu Regiæ Constantini Vrbis Imperijque censeatur, felici partu ac facili, viris vndique eruditis operam conferentibus (quicquid illis tandem laboratum sit) in lucem producatur: quod ijs, alijsque pari elegantia eadem ipsa Vrbe typis, per eosdem productum sit,* PRINCIPALIS *ipsius* CLEMENTIÆ *sinu non inuitè accipiatur. Memini accepisse & Manuëlis Palæologi dictum Theodoro Fratri Despotæ Epitaphium, fraternæ amicitiæ ac concordiæ typo (eius sanè, quam tum iam augurabar Regia nobis Fratrum, claro sidere Sobole, qua sic crevere, crescuntque ac crescent res Gallicæ) deuotiore à me cultu Christianissimo Regi oblatum, dum is mente quàm annis prouectior, ad eam Christiani Principis Politicam Sapientiam, qua orbem & iuuenis in admirationem cogit, non obscuro ortu eniteretur. Tui verò sinus,* ILLVSTRISSIME SENATVS

PRINCEPS, latitudo quin capacissima pateat, huic quem offero variis Autoribus ac monumentis ORIGINUM RERUMQUE CONSTANTINOPOLITANARUM MANIPULO, una mei deterentis fors industria despicabili, cum luminibus ipse suis clarescat, nullus dubito. Est ille qui ipse Regi aliquid in Te pectoris requirat; summam scilicet, velut summa Themidis Arce Principis, Iudicij æquitatem. Dei Iudicium, cùm in Rege, tum in Te, qui eo, Regis summas exequaris partes; cuius scilicet fulgoribus Tua colluceat Purpura, liquido est. Iudicum nomen in Deo passim Hebræis consecratum. Ipsa prima loquitur Genesis, ac reliqua deinceps Volumina. Deum, velut sui εἰκόνα καὶ τύπον ἐπὶ γῆς Regem statuisse simulacrum atque figuram; Iuri maxime dicundo, eoque pacem subditis ac tranquillitatem præstando, auctor, qui tibi in MANIPULO sistitur, Clarissimus Confessor Regiæ Constantini Urbis Archiepiscopus Nicephorus: Regem χειροτονίαις ἀρχόντων ἑτέρων τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας τὴν πολιτείαν ἐμπιπλᾶν. creatis aliis Magistratibus, sui præsentia Rempublicam implere ac ditionem, quorum sit vicaria iudicij opera; eiusque summa æquitas, qui cunctis Augustissimo Galliæ Senatu Princeps emineat. Sane magnifica mihi τοῦ Παραδυναστεύοντος in Te vox inaudita, tum, cùm ad eam Arcem singulari munere vocareris; nempe sic donatum prælatumque omnibus, quod nemo Iudicum æqui rectique tenacior; maiori denique probitate Regni Administris usquam nosceretur. Is plane delectus Iusti, iustæ Soboli deditus; ac quo nunc, indefessa iudicij cura, cunctis ipsa, supra etiam fidem, inuigilans orbisque miraculo, gloriatur. Cæterum iudicij æquitate Regium Tuum ipsius, meus hic MANIPULUS, exigit pectus, qui in simulachris, Urbisque ornamentis ac Fortuna, religiosis superstitiosa admisceat, ipsa fere rem acu tangendo mihi censita; verùm acriorem à Te censuram expectantia. Constantini Magni, utriusque Theodosij, Marciani similiumque Religiosissimorum Principum, calculo tuo Orientalium Sedium summis Antistitibus accedens, spectatissimam pietatem laudabis; Dei in eis ambitiosa eo nomine suspicies munera, Tyrannos, vel, si Leones atque Augusti, horumque mala soboles, præscribes: claris Confessoribus insignis victoriæ palmam prostrata impietate adscri-

bes. In Magno autem Iustiniano, qui Tuus ipse peculiarius esse videatur, quà tantis Iure condendo ac componendo seu etiam digerendo, amplissimi Vir animi laborauit; absoluitque vnus, Triboniano illi adiutore, quod ne tentandum quidem omni retrò ætate quisquam præsumpsisset. Hæc nimirum Iustiniani omni maior comparatione laus, ac, qua sibi meritò Magni nomen comparauit, quòd ἐκ πάντων ἀνθρώπων ἐς τὰ πράγματα τὰ σπουδαιότατα, τοὺς χρειωτάτους ἀπολέξασθαι ἔσχε, *ait Procopius*; si qui vsquam idonei maximè ac solertes essent, cœptis maximis nouerit adhibere; *altiori quadam Architectonica, vberioreque Dei dono sapientia, quid cuique commodum peruidens, cuncta præstruens, designansque proplasmata, nec rarò etiam fatiscenti Arti, diuiniore quadam mente succurrens. Nec in vno Sophiæ Ædificio vis illa eluxit; Iuri etiam absolutionem attulit. Proem. Instit.* §. 6. Quas cum tres Viri prudentes prædicti nobis obtulerunt, & legimus & recognouimus. *Haud puto ipsi ita testanti abnues fidem, Synchronisque omnis generis eruditionis laudem procliuè deferentibus, ipsis quoq; Viro iniquissimis; eosque, qui velut Suida auctore hominem* ἀναλφάβητον, *omnisque literaturæ rudem somnient, verè ludiones, ipsosque non satis Alphabetarios Iurisconsultos, ridebis. Suidas vel si obstaret, Quis ille, vt tantis præscribendo sit? At nihil eius rei Suidas: Is nempe, quæ Magni Iustiniani sunt, executus, tumque verò quæ Iustiniani II. posteaque etiam quæ Iustini Philosophi; postremò Alphabeti secundo ductu, quæ sunt Iustini Iunioris, Iustiniani Nepotis ac successoris digerit: viri certe* ὀρθοδοξοτάτῳ, *quo fortè Iustiniani nimiam in dogmatis* ἀκρίβειαν *perstringit; quà & labem sibi consciuit, dum & Sacerdotum non tam expectare vota visus est, quàm cogere, ac tandem dogma ipse conflare. Iustinus auitæ tenax Religionis: Iustinianus illo mutatus, vicissimque intra paucas lineas, quas de illo aliundè, vt solet, Suidas excerpsit, imperiti Scribæ strue, qua nec extricanda admodum Oedipo opus est. In Sophiæ ipso Ædificio aliquanto magis ardua iudicij censura. Vicerit Iustinianus Salomonem eius fabrica ornatuque; at num aliquo ea iactantia victa æquitas, operisque ipsa nimietate ad sumptus sufficiendos omnem excedentes modum, vel si è fonte opes fluerent, vel miraculo Deus suppeditaret (quod nec incertus Auctor omisit) dandum aliquid rapinæ fuit, sub-*

ditorumque injuriæ? Eius arcessunt cum Theodora Coniuge & qui Viri memoriæ æquiores videantur, ac loqui historica fide. Nemo certe sequentium Imperatorum vel partium ruinas, pristina Maiestate valuit instaurare: sic vicerat Iustinianus quicquid facultatis videatur, æquo certe iustoque compositæ. Num & Basilij noua Basilica Ecclesia, alter ille Christianæ Constantini Vrbis ocellus, ἐκφράσει Photiana oblato Tibi MANIPVLO *graphice descriptus, hoc ipse liuet, quod per eius occasionem damna passa Resp. captæ Saracenis Vrbes in Sicilia claræ, classe non expedita? Num Tibi hæc crimina? at certè pietatis: num quod pietatis, ipsa non crimina? Verumenimvero seueriori illa Iudicis persona posita, Tuo mollius sinu conquiescent, in eum conuolantes mei Græciæ hospites. Delicate agent, quod Græcis vnice delectaris, ipsaque sui varietate cum pari pietate fessum grauioribus curis animum possint recreare, dum Tui illius operosioris otij ac secessus ruri per iustitÿ indulgentiam horæ partem aliquam benigne quandoque concesseris. E nostro Apud Prædicatores ad S. Honorat. Parisiis strictioris Obseruantiæ Musæolo, VI. Kal. Ianuar. M. DC. LXIII.*

Amplitudini Tuæ

Deditissimus,
F. FRANCISCVS COMBEFIS.

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ
ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΧΡΟΝΙΚΑΙ.
BREVES DEMONSTRATIONES
CHRONOGRAPHICÆ
INCERTO AVCTORE.
F. FRANCISCO COMBEFIS Interprete.

ΔΕΌΝ γινώσκειν, ὅτι ὁ ἅγιος Μώκιος πρῶτον μὲν ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου περιοικοδομήθη, Ἑλλήνων πλήθη ἐκεῖσε κατοικούντων πολλά· καὶ ναὸν εἶναι τοῦ Διὸς ἐκεῖσε, καθ' ἣν ἔκτισε τὸν ναόν. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἐξορίζονται οἱ Ἀρειανοὶ τῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν, καὶ ἐλθόντες ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου, ἠρέσθησαν, καὶ παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα κατοικεῖν αὐτοὺς ἐκεῖ, ὃ καὶ γέγονεν. παραυτὰ οὖν ἀνεγείρουσι τὸν
1. αὐτὸν ναὸν οἱ Ἀρειανοί, 1 καὶ δοξάζεται παρ' αὐτῶν ὁ ναὸς ἔτη ζ'.
2. καὶ πάλιν, 2 ὡς λόγος, ἔτι λει-

SANCTI Mocij Templum, à Constantino Magno pridem extructum est, cùm plures Græci illic habitarent; ac tum, cùm ille Templum extruxit, Iouis ibi fanũ extaret. Theodosio autem Magno Imp. pulsi Ecclesiis Ariani, cùm ad S. Mocij Templum venissent, ac locus placuisset, porrectâ Imperatori supplicatione, vt ibi eis liberum esset habitare; Principis clementia rem obtinuere. Statim ergo illud idem Templum excitantes, diuinis ipsum laudibus an- 1
nos septem frequentarunt: annóque demum septimo, iisdem adhuc, vt fa- S. Mocius.

ma est, sacris operantibus corruens, Arianorum turbam plurimam inter ruinas oppressit. Iustiniano autem Imperatore, idem rursus Templum excitatur, hodiéque perstat incolume. Marcellus Lector scribit, anno demum Imperij Cononis Isauri secundo Templum corruisse.

Marcellus Lector.

Templum sancti Agathonici, ab Anastasio primùm, tumque secundò à Magno Iustiniano fuit ædificatum. In quo etiam Templo septem Patriarchæ per annos quinquaginta Episcopatum gesserunt. Imperatores quoque ibi coronabantur. Quam verò ob causam mutatum sit à Tiberio, nescitur. Hoc verò Maiores nostri tradiderunt, fuisse Palatium maximum huic Templo vicinum; à Seniore autem Tiberio, Imperatoriis, quæ nunc sunt ædibus, dilapsum, adjunctum esse.

S. Agathonicus Sedes olim Patriarcharum.

Muri maritimi instaurantur Tiberio Apsimare Imperatore. Ante enim eorum prorsus neglecta cura. Occidentalis autem Magnarum Portarum murus, sub Leone Magno, religiosoque Principe instauratus est; quo & tempore supplicatio habita, ac quadragesies conclamatum, *Domine miserere*; acclamante factione Prasinâ, *Vicit prorsus Leo Constantinum.*

Murorum Vibis instauratio.

In Subterraneâ Portâ, quæ obducta prorsus aggere est, signum stabat Phidalıæ cuiusdam mulieris Græcæ. Hinc verò sublatâ statuâ, terribile quid aspectu erat, quòd diu multúmque terræ motu locus concutiebatur, mirante etiam Imperatore, atque ad eum locum supplicationem instituente. Inque eum modum cessauit quassatio, sancto Sabâ, vt ita cessaret precibus obtinente.

Terræ motus supplicatione sedatus.

συνερχομένων αὐτῶν, ἐν τῷ ζ. ἔτει, καθ' ὃν Ἀρειανοὶ ἀπεκτάνθησαν πολλοί. ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις Ἰουστινιανοῦ τοῦ βασιλέως ἀνεγείρεται ὁ αὐτὸς ναὸς, καὶ ἵσταται ἕως σήμερον [ἐν ὁλοκλήρῳ.] Μάρκελλος Ἀναγνώστης φησὶν ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει τῆς βασιλείας Κόνωνος τοῦ Ἰσαύρου πίπτει ὁ ναός.

Ο ἅγιος Ἀγαθόνικος ὑπὸ Ἀναστασίου τὸ πρότερον καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου τὸ δεύτερον οἰκοδομήθη· ἐν ᾧ καὶ Πατριάρχαι ἐπεσκόπησαν ἐν τῷ αὐτῷ ναῷ ζ.
ἐπὶ χρόνους ν'. καὶ βασιλεῖς στε- 4.
φανοῦντο ἐκεῖσε. δι' ἣν αἰτίαν μετεποιήθη ὑπὸ Τιβερίου οὐ γινώσκεται. τοῦτο δὲ παρέδωκαν οἱ πρὸ ἡμῶν, ὅτι καὶ παλάτιον μέγιστον πλησίον τοῦ ναοῦ τούτου ἦν· ὑπὸ δὲ Τιβερίου τοῦ προτέρου μετεποιήθη διολισθὲν εἰς τὰ νῦν βασίλεια.

Τὰ τείχη τὰ πρὸς θάλασσαν ἀνακαινίζονται ἐπὶ Τιβερίου Ἀψιμάρου. ἕως γὰρ αὐτοῦ, ἠμελημένα ἦσαν πάνυ. τὰ δὲ τείχη τὰ δυτικὰ τῶν μεγάλων πορτῶν, ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου καὶ εὐσεβοῦς. καθ' ἣν καὶ λιτάνευσαν, καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον μ.
ς ἐβόησαν. καὶ ὁ δῆμος τῶν Πρα- 5.
σίνων ἔκραξαν, Λέων Κωνσταντῖνον εἰς κράτος ἐνίκησεν.

Ἐν τῇ καταγαίᾳ πόρτῃ ἣ τῇ
ἀναπληρωθείσῃ, στοιχεῖον ἵστατο Φειδα- 6.
λίας τινὸς Ἑλληνίδος. ἀρθείσης δὲ τῆς στήλης, θέαμα ἦν ἰδεῖν μέγα, τὸν τόπον ἐκεῖνον ἐπὶ πολὺ σείεσθαι, ὥστε καὶ τὸν βασιλέα θαυμάσαι, καὶ λιτὴν ἀπελθεῖν ἐν τῷ τόπῳ καὶ οὕτως παῦσαι, Σάβα τοῦ ὁσίου δι' εὐχῶν τοῦτο ποιήσαντος.

Ἐν τῇ λεγομένῃ Νεωλέᾳ ἵστατο χα-

7. γυναικεία στήλη, καὶ βωμὸς 7 προβάτιον μικρὸν, ἐν οἷς καὶ ἵπποι χρυσῷ διαυγαστοὶ τέσσαρες καὶ διφρηλάτης ἐπὶ τοῦ δίφρου. οἱ δὲ πολλοὶ Ἑλλήνων καὶ Ἀρειανῶν ὑπάρχουσι κεχωσμένοι. καὶ ἄλλα εἰς πλῆθος σκηνώματα.

In Neoleâ (quam vocant) erecta erat mulieris statua, aráque, ac agnellus tener. Ibidem quoque conspiciuntur quatuor equi auro fulgentes, & auriga currum agitans.

8. Ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου 8 ἐν τοῖς Κύφοις ἦν τὸ λεγόμενον Τριζωδὸν κάτωθεν· ἐν ᾧ καὶ ἀστρονόμουν ποτὲ οἱ Ἕλληνες, εἰδωλείου καὶ τοῦ ναοῦ ὄντος· ἀλλ' ἐχώσθη καὶ ἠφανίσθη, ἱερωθέντος τοῦ ναοῦ· καὶ τύμβοι.

In Templo sancti Mocij in Cuphis, locus erat subterraneus nuncupatus Trizodon: vbi & olim Græci astrorum inspectione diuinationi vacabāt, cùm & Templum idololatriæ adhuc seruiret. Quo consecrato, erutus locus a euersus est. Sed & Græcorum Arianorumque multa in eo sepulchra extant terræ aggere obruta, aliaque ingenti multitudine cadauera. S. Mocius in Cuphis.

Τὸ δὲ Πανόρμιον Κάστρον, ὑπὸ τοῦ Πανόρμου Ἕλληνος ἐκτίσθη, διπλότειχον ὑπάρχον, σιδήρου καὶ χαλκοῦ δίκην ἀναμεμιγμένον. ἐν δὲ τῇ πρὸς βορρᾶν πόρτῃ τοῦ αὐτοῦ

9. Κάστρου, ἵσταται 9 στεράκιον ἠχμώδι, καὶ στήλη γυναικεία δικέφαλος· ἔνθα καὶ θαῦμα γέγονεν. ἐμπυρισμοῦ γάρ ποτε τὸ κάστρον καταλαβόντος, καὶ πάσης τῆς πόλεως ἐδαφισθείσης μετὰ καὶ τῶν τειχῶν, ἵστασθαι τὸ πυργίον ἐκεῖνο τῆς πόρτης, ἔνθα καὶ ἡ στήλη συνίστατο. ἀλλὰ πολλάκις καὶ τοῦ πυρὸς προσεγγίζοντος τῷ τόπῳ, ὡς ὑπό τινος διώκοντος αὐτὸ, ὄπισθεν ὡς ὀργυιὰς ε. ὑπεχώρει τῆς στήλης. αὕτη δὲ παρήρθη ὑπὸ Χοσρόου τοῦ Περσῶν τυράννου, καὶ ἔστιν εἰς Περσίδα λατρευομένη ἕως τοῦ νῦν, καθὼς ὁ Παραδείσιος διοικητὴς ἐκεῖσε κρατηθεὶς καὶ ἐκφυγὼν, δῆλα πεποίηκεν ἐν τῷ Χρονικῷ Ἱππολύτου, τὸ τρίτον δημοσιευόμενον. ζήτει ἱστορίαν ἐξαίσιον.

Castrum Panormum à Panormo quodam Græco conditum est, duplici muro constructum, atque ferro æréque commixtum. In eius Portâ Septentrionali stabat turris squallida, ac biceps muliebris statua: vbi & memorandum quidpiam accidit. Cùm enim Castrum illud sæuo arderet incendio, ac Vrbe totâ vnà cum muris solo æquatâ, stetit turris illa portæ in quâ & statua erat collocata. Sed & sæpius igne propius accedente velut quodam fugante, flamma ab statuâ vlnas quinque recedebat. Sustulit Chosroes Persarum tyrannus, hactenusque in Perside colitur, vti Viuarij præfectus illic captus, ac fugâ lapsus declarauit, in Hippolyti Chronico, quod tertio vulgatum est. Quære narrationem eximiam. Statua incantata flammis intacta.

Τὸ δὲ καλούμενον Σμύρνιον, πλησίον τοῦ τετραδισίου ἐμβόλου, ἔχει ὑποκάτω τῆς γῆς, τὸ πρὸς βορρᾶν μέρος, ὀργυιὰς ι. στῆλαι θ. πλησίον τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου. εἰσὶν δὲ αἱ στῆλαι, αἱ μὲν τρεῖς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ τῆς

Locus nuncupatus Smyrnium, prope quadruplicem porticum, Septentrionem versus subterraneam specum habet decem vlnarum: in ea nouem statuæ, haud procul à sancti Theodori sacrâ æde. Sunt verò statuæ, * tres quidem, Constantini Magni, eiusque

quatuor.

Constanti-

ni Magni statua ac eorū quos ille iniustè sustulit.

vxoris Faustæ, & Hilarionis Præpositi; quarta Chrispi filij Constantini: cui Herodotus & Hippolytus Chronographi, tradunt fuisse caput à patre amputatum: cuius & necis dolore affectus pater, dies quadraginta, vt ferunt, eum luctu prosecutus est, nec corpus lauans, nec se lectuli quiete recreans. Fecit autem statuam ex argento puro, multo auro inaurans: vnum caput ex auro puro puto, in scriptis in fronte his verbis, FILIVS MEVS INIVRIA AFFECTVS. Hoc ille proposito, sensuque pœnitentium more inclinans, religioséque procumbens, veniam delictorum à Deo exposcebat. Reliquæ autem septem statuæ, sunt, Seueri, Harmati, Xeuxippi, Vigilantij, qui Vigilantij ædes extruxit, & Eleutherij, qui in Senatu Palatium condidit. Hi omnes gladio animaduersi, erectisque statuis, ab eo qui iniuriâ læserat, veniam exorabant. Transiitque mos iste in liberos, exque illis in alios, ad vsque tempus Valentis Ariani. Ariani itaque non ferentes quam à Constantino cladem acceperant, in eâ quam diximus quadruplici porticu, ad sancti Theodori templum, statuas terrâ obruerunt.

Arcadius Martyr, in Senatu flagris peremptus ab Arianis.

In Senatu, statuæ aurigarum Circensium positæ erant, in organo Astronomico, vbi etiam Dianæ & Veneris statuæ collocatæ fuerant; ad quas Arcadius Diaconus sanctæ Irenæ flagris ab Arianis interfectus est: aiuntque statuas ad tres dies ab eius cæde concussas esse. Aurigarum verò peremptorum currus, Theodosio Imperatore in Hippodromi impluuio conditi sunt.

Cophini miraculi

Et hoc quoque" ferunt, duodecim Cophinos annos decem in Nouo Se-

γμα αἰχὸς αὐτῆς Φαύστης, καὶ Ἱλαρίωνος πραιποσίτου, καὶ τοῦ παιδὸς
10. τοῦ τρίτου Κωνσταντίνου τοῦ ὁμω- 10.
νύμου, ὃν Ἡρόδοτος καὶ Ἱππόλυτος Χρονογράφοι λέγουσιν ἀποκεφαλισθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρός· ὃν καὶ λυπηθεὶς ὁ πατὴρ μετενόησε, καὶ ἔκλαυσεν ἐπ' αὐτῷ μ. ἡμέρας, ὡς ὁ λόγος ἔχει, μὴ λουσάμενος τὸ σῶμα, μὴ ἀναψύξας ἐν κοίτῃ. ἐποίησε δὲ τὴν στήλην ἐξ ἀργύρου καθαροῦ, βάψας αὐτὴν χρυσῷ πλείστῳ. τὴν δὲ κεφαλὴν μόνην ἐκ χρυσίου τελείου, χαράξας ἐν τῷ μετωπίῳ, Ο ΗΔΙΚΗΜΕΝΟΣ
ΥΙΟΣ ΜΟΥ. 11. ταύτην στήσας, 11.
μετάνοιαν βαλὼν, ἐξιπάρει Θεῷ, ὑπὲρ ὧν ἐπλημμέλησεν. αἱ δὲ λοιπαὶ ζ. στῆλαι ὑπάρχουσι Σεβήρου, Ἁρμάτου, Ξευξίππου, Βηγλεντίου τοῦ τὰ Βιγλέντια κτίσαντος, καὶ Ἐλευθερίου, τοῦ εἰς τὸ Σενάτον τὸ παλάτιον κτίσαντος. οὗτοι πάντες ξίφει παρεδόθησαν, καὶ ὑπὸ ἀδικήσαντος στηλωθέντες, συγχώρησιν παρὰ τοῦ πλημμελήσαντος ἐδυσωποῦντο. παρέλαβον δὲ καὶ τὰ οἰκεῖα τέκνα τοῦτο αὐτὸ ποιεῖν, καὶ ἐκ τούτων πολλοὶ, ἕως Οὐάλη τοῦ Ἀρειανοῦ. οἱ οὖν Ἀρειανοὶ μὴ φέροντες τὴν ἧτταν τὴν διὰ Κωνσταντίνου, ἐν τῷ εἰρημένῳ τετραδισίῳ ἐμβόλῳ, πλησίον τοῦ ἁγίου Θεοδώρου, ταύτας κατέχωσαν.

Ἐν δὲ τῷ Σενάτῳ, ἀπετέθησαν ἡνίοχοι ἐν Ζευξίπποις ἐν τῷ ἀστρονομικῷ ὀργάνῳ, ἔνθα τῆς Ἀρτέμιδος καὶ τῆς Ἀφροδίτης ἵσταται στήλη, ἐν αἷς σκυτάλαις ἀπεκεφαλίσθη ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν Ἀρκάδιος Ἀρχιδιάκονος τῆς ἁγίας Εἰρήνης· ἔνθα καὶ λέγουσι σείεσθαι τὰς στήλας ἕως ἡμερῶν τριῶν τοῦ θανάτου τούτου· αἱ δὲ καρ-ρούχαι, ἐν τῷ εἰλήματι κατεχώσθησαν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως.

Καὶ τοῦτο δὲ 12. ἐμφαίνεται, ὅτι 12.
οἱ δώδεκα κόφινοι δέκα ἔτη ἐν τῷ

νέῳ παλατίῳ τοῦ Σινάτου πεποιήκα-
σιν· μετὰ δὲ ταῦτα ἐν τῷ εἰλήματι
τοῦ Φόρου κατεχώσθησαν, Μητροφά-
νους Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως
τοῦτο ποιήσαντος τῷ μεγάλῳ
βασιλεῖ Κωνσταντίνῳ.

natus Palatio seruatos fuisse; tumque in Fori septo, terrâ obrutos esse, eius rei auctore Magno Constantino Imperatori, Metrophane Episcopo Constantinopolitano. Christi vt habiti CP.

Καὶ τοῦτο δὲ φέρεται εἰς τοὺς
πολλοὺς, ὅτι Μητροφάνους καὶ Α-
31 λεξάνδρου 13 καὶ Παύλου αἱ εἰ-
κόνες ἐν σανίσι γεγόνασιν ὑπὸ τοῦ
μεγάλου Κωνσταντίνου, καὶ ἵσταν-
το ἐν τῷ φόρῳ πλησίον τῆς μεγάλης
στήλης, τῆς ἐν τῷ κίονι κατὰ τὴν ἀνα-
τολήν· ἅς τινας εἰκόνας οἱ Ἀρειανοὶ
μετὰ τὸ κρατῆσαι, τῷ πυρὶ παραδε-
14. δώκασι 14 ἐν τῷ Κορονίῳ Μιλίῳ,
μετὰ καὶ τῆς Θεοτόκου ἀπεικονίσμα-
τος, καὶ αὐτοῦ τοῦ νηπιάσαντος Ἰησοῦ,
15. καθὰ 15 Ἀγκυρανὸς Χρονογράφος ἐν τῷ Δεκαλόγῳ αὐτοῦ ἀκριβέστερον παρὰ Ανα-
στάσιον ἡμῖν παραδέδωκεν. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ αὐτὸς Ἀναστάσιος.

Sed & hæc in multos sparsa fama, Metrophanis, Alexandri & Pauli imagines à Constantino Magno tabulis ligneis incisas, in Foro iuxta Magnam Statuam, quæ in columnâ ad Orientem posita est: quas tamen imagines Ariani iam rerum potientes in Milio Coronato igni tradiderint, vnà cum sanctæ Dei Genitricis Imagine, ipsiusque pueri Iesu; vt præter Anastasium, Ancyranus Chronographus in suo Decalogo nobis accuratiùs tradidit, ipséque Anastasius. Christi & SS. Imagines Arianis combustæ.

Ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, τῇ νῦν
ὀνομαζομένῃ Ἁγία Σοφία, στῆλαι
ἀφῃρέθησαν υκζ· αἱ πλεῖαι μὲν
Ἑλλήνων ὑπάρχουσαι, αἵ τινες ἐκ
16. τῶν πολλῶν ὑπῆρχον 16 τοῦ τε Ζεῦ
17. καὶ Διὸς, 17 καὶ Κάρου πατρυιοῦ
Διοκλητιανοῦ· καὶ τὸ δωδεκάζω-
δον, καὶ Σελήνη, καὶ ἡ Ἀφροδίτης,
καὶ ὁ Ἀρκτοῦρος ἀστὴρ, παρὰ δύο
18. περσικῶν στηλῶν βασταζόμενος· 18
καὶ ὁ νομάτιος πῶλος, καὶ ἡ ἱερει-
δία τῆς Ἀθηνᾶς, ἀπὸ τοῦ πλευροῦ τὸν
Ἥρωνα φιλόσοφον μαντευόμενον
19. ἔχουσα. ἐκ δὲ τῶν Χριστιανῶν 19 ἦσαν
ὀλίγαι μὲν, ὡσεὶ ὀγδοήκοντα, καὶ
δέον ἐκ τῶν πολλῶν ὀλίγας μνημο-
νεῦσαι· Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου,
Κωνσταντίνου, Κωνσταντίου, Κών-
σταντος, Γαλλικοῦ Κυαίστορος, Λικι-
νίου Αὐγούστου, Οὐαλεντινιανοῦ, καὶ
Θεοδοσίου καὶ Ἀρκαδίου τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ,
καὶ Σεραπίωνος ὑπατικοῦ· καὶ Ἑλένης
μητέρος Κωνσταντίνου τρεῖς· ἡ μὲν
μία πορφυρᾶ διὰ μαρμάρων. ἡ δὲ

In Magna Ecclesiâ, quæ nunc Sancta Sophia nuncupatur, quæ erant statuæ ablatæ, quadringentæ supra viginti septem. Pleræque Græcorum erant, ac diuersorum diuersæ existebant: nempe Apollinis, & Iouis, & Cari vitrici Diocletiani: duodecim quoque signorum cœlestium, & Lunæ, & Veneris, & Arcturi syderis, duabus columnis Persicis sustinentibus: pulli item equini pascentis, & Mineruæ Sacrificulæ, à cuius latere Hero Philosophus oraculum consulens staret. Christianorum etiam statuæ inter eas erant non paucæ, circiter octoginta, ex quarum numero quarundam nobis facienda mentio est; Constantini Magni, Constantini, Constantij, Constantis, Galeni Quæstoris, Licinij Augusti, Valentiniani, Theodosij & Arcadij eius filij, necnon Serapionis viri Consularis. Helenæ matris Constantini statuæ erant tres; vna ex marmore porphyretico, altera Statuæ pridem in Maiori Ecclesiâ.

Cyprus Rhetor. ex tesserulis crustisque argenteis super columnam æream; tertia verò ex ebore: quam posuit Cyprus Rhetor. Has statuas Iustinianus Imperator per ciuitatem distribuens, Templum maximũ fidei calore excitat, eam in rem strenuè laborans. Qui verò dictorum non expertes sunt, dum ciuitatem lustrant, ac quærunt, eiusmodi statuas non paucas offendunt.

Oreum, Modius, Miliare. Mananaës Dux, profligato Scytharum exercitu, statuam meruit in loco nuncupato Oreo, quem quidam etiã vocant Modium. Operæpretium verò sit ne Modium prætereamus; quòd nempe Valentiniano Imperatore præscriptus Modius est. Ad hanc enim etiam ætatem Constantinopolitani Modij originem reducunt. Ac ideo cùm argentei pretium statuisset, Argenteus initio numisma sancitus est: Quod ipsum Theodoretus clarissimè declarat. Æreæ autem manus iam tum superius effictæ sunt. Cùm enim Imperator sanxisset, vt cumulatus modius foret, nautasque obsistere edicto vetuisset; atque ex illis quispiam iniusto pretio congia Imperatori vendere delatus esset, in subterraneo Modio dexteram manum amisit. Hinc & manus æreæ fabricatæ, quibus dantes pariter ac accipientes admonerentur, ne legem iis latam iniquiùs ferrent. Vbi & Valentiniani eiusdem statua supra arcum collocata erat, tenens in dexterâ manu examun argenteum: quæ & ipsa ablata est ad pactam Barbaris pecuniam soluendam, quòd ipsa quoque argentea, ac iustæ molis esset, à Curio Protectore, Iustiniano secundùm Imperatore.

Menandri statua. Menandri Cretensium Vatis statua Constantinopolim allata est, quam

ἱστήκει δὲ ψηφίδων ἀργυρῶν ἐν
χαλκῷ κίονι· καὶ ἡ ἄλλη ἐλεφαντί-
νης, Κύπρου ῥήτορος προσενέγ-
καντος· ἅς τινας Ἰουστινιανὸς μερίσας
τῇ πόλει τὸν ναὸν τὸν μέγιστον ἀνε-
γείρει μετὰ πίστεως καὶ πόνου· οἱ δὲ
πεπαιδευμένοι τῶν προειρημέ-
νων, περιερχόμενοι τὴν πό-
λιν, καὶ ζητοῦντες εὑρίσκουσιν οὐκ
ὀλίγας.

Μαναναῒν στρατηγοῦ νικήσαντος
Σκύθας κατὰ κράτος, στήλη ἠξιώθη
τιμηθῆναι ἐν τῷ καλουμένῳ Ὠρείῳ, 20.
ὃ τινες καλοῦσι Μόδιον. τὸ δὲ Μό-
διον δίον ἐστὶ μὴ παραδραμεῖν
ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ Οὐαλεντινιανοῦ ἐτυ-
πώθη. τότε γὰρ καὶ Ἀρχιμόδιον
παρὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει οἰ-
κουμένων ἀνηρευνήθη. καὶ δὲ τοῦτο
21 τοῦ ἀργύρου τυπώσαντος, ἄργυρος 21.
ἀπαρχῆς ἐτυπώθη τὸ νόμισμα. τοῦτο
δὲ καὶ Θεοδώρητος διασαφεῖ
τρανώτατα. αἱ δὲ χαλκαῖ χεῖρες
ἔκτοτε ἰσφάνω ἐτυπώθησαν. τοῦ
γὰρ βασιλέως 22 τοῦτο τὸ κου- 22.
μούλιον μόδιον νομοθετήσαντος, μὴ
αἰτεῖν δὲ τοῖς ναυποδοῖς προστά-
ξαντος· καὶ τὰ σιτηρέσια εἰς ἐξ
ἀμφοτέρων τῶν ναυτῶν τοῦ βασιλεῦ
σῖτον ἀπεμπολοῦν ἐν τοῖς ἐκείνοις
δίκην ἄδικον καταγγείλαντος, ἐν
τῷ καταγαίῳ Μοδίῳ τὴν δεξιὰν
χεῖρα ἀπώλεσεν. ὅθεν καὶ ἐτυ-
πώθησαν αἱ χεῖρες τοῖς λαμβάνουσι
καὶ τοῖς διδοῦσιν, ἀμφοτέροις ἐκ τῶν
προστεταγμένων μὴ ἀγανακτεῖν.
ἔνθα καὶ Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ βασι-
λέως, στήλη ἵστατο ἐν 23 τῇ ἁψῖδι, 23.
ἔξαμον ἀργυροῦν ἐν δεξιᾷ χειρὶ
κατέχουσα, ἁρπαγεῖσα εἰς πάκτον
δὲ τὸ καὶ αὐτὴν εἶναι ἀργυρᾶν με-
γάλην τοῦ Κουρίου Προτίκτορος ἐπὶ
Ἰουστινιανοῦ [τὸ δεύτερον.]

24. Μενάνδρου 25. Μάντεως 24.
Κρητῶν ἧκεν ἐν Κωνσταντινουπό- 25.

λει ἐκὰν, ἣν ἔστησαν ἐπὶ τὸν Ἀρτοπωλιανὸν οἶκον εἰς θέαν, διὰ τὸ εἶναι τὴν στήλην εἰς μῆκος πηχῶν ιέ. πλάτος δὲ πηχῶν ή. ἣν τινα χυτὴν μὴ ὑπάρχουσαν, ἀλλ' ἐλατὴν Μαρκιανὸς εἰς ὀβόλους ἐλάσας, τοῖς δημοσίοις προσέθηκεν.

Ἀρδαβούριος στρατηγὸς ἐπὶ Λέοντος τοῦ πάνυ, ἐν τοῖς Θρακῴοις μέρεσιν, Ἡρωδιανοῦ στήλην εὑρὼν ἐπίκυρτον πάνυ καὶ παχεῖαν, θυμωθεὶς ὤλεσεν· ἣν τινα ὀλέσας, χρυσίου λιτρῶν ρλγ΄. τάλαντα εὗρεν· ἃ μετὰ προθυμίας τῷ βασιλεῖ κατεμήνυσεν. ὁ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἐσφάττετο, καὶ ὀδυρόμενος ἔλεγεν, Οὐδεὶς μολίβδῳ χρυσὸν καταμίξας
25. 25 ἐπὶ ζημίας ἐνεδείξατο, οἷα παρὰ τοῦ κυρτοῦ τούτου βασιλεῦ εἰς ἐμὲ συμβέβηκεν. ὅθεν καὶ οἱ διερχόμενοι τοῦ τόπου, καὶ μάλιστα φιλόσοφοι, οὐ τοῖς προτέροις κακοῖς τοῦ θανάτου Ἀρδαβούριον ἔβαλον, ἀλλ' εἵνεκεν στήλης Ἡρωδιανοῦ καταλύσεως. ὅτι καὶ Ἄσπαρ σὺν αὐτῷ τὸ πέρας ἐδέξατο. Ἄσπαρος δὲ στήλη ἐν τοῖς Ταύρου σώζεται ἕως τοῦ δεῦρο καθημένη ἐν ἵππῳ . . . γαυριῶντι δεξιολάβῳ, καθὼς ὁρᾶται.

26. Ἐν δὲ τῷ φόρῳ 26 τῷ δεξιῷ τῷ ἀνατολικῷ μέρει, ἐδέξαντο στήλας πορφυρᾶς διὰ μαρμάρων ιβ΄. καὶ σειρῆνας, ἅς τινες σειρῆνας, οἱ πολλοὶ ἱπποθαλασσίους καλοῦσιν χρυσεμβάφους. ἐπὶ δὲ ἡμῶν ἑπτὰ μόνον κατηριθμοῦντο. τὰς δὲ τρεῖς ἐξ αὐτῶν, ὁ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Μάμαντος μετέθηκε μέρεσιν. αἱ δὲ δ΄. σώζονται ἕως τοῦ δεῦρο.

27. Δέον γινώσκειν, ὅτι 27 ὁ σταυρὸς ὁ μεσοπυλάβων ἀναγινωσκόμενος, Ἅγιος, παρὰ τοῦ προστατοῦντος τοῦ

posuerunt ad Artotyrianas ædes vi- Codin.
sendi causâ, quòd esset statua cubito- Artopolio.
rum quindecim longitudinis, & octo
latitudinis. Hanc statuam cùm non
fusa, sed ex argento ductilis esset, Mar-
cianus in minutos nummos ducens,
publico Ærario addixit.

Ardaburius Ductor exercitus Leo- Herodiani
ne Magno Imperatore, inuentam in statuæ de-
Thraciæ partibus Herodiani statuam molitio,
gibbosam valde & obesam, aspectum Ardaburij
designatus irâque motus, eam de- occisio.
molitus est. Demoliendo, centum tri-
ginta tria librarum auri talenta in-
uenta. Res statim magno gaudio Im-
peratori nuntiata. Imperator à quo
nuntium accepisset, Ardaburium ad
necem deposcit, Tum ille dolens at-
que ejulans, Nemo, aiebat, aurum
plumbo commiscens pœnam meruit,
vti mihi à gibboso hoc Imperatore
contigit. Idcirco etiam illac transeun-
tes, præsertim Philosophi, non ob
priora scelera illatam necem Ardabu-
rio dicebant, sed quod demolitus erat
Herodiani statuam. Tunc etiā Aspar,
vnà vitæ finem accepit. Asparis statua
in Tauri regione, hùcusque extat in-
tegra, quasi gestienti equo sedens ac
præeleganti.

In Foro ad dexteram Orientis par- Sirenæ,
tem, duodecim ex marmore porphy- Equi Ma-
retico columnas acceperunt, & toti- rini.
dem Sirenas inauratas, quas vulgus
Equos marinos vocat. Porro nostrâ
ætate, septem dumtaxat conspiciun-
tur, ex quibus ille, qui his tem-
poribus Imperium tenuit, tres ad
sancti Mamantis ædes transtulit:
quatuor hactenus perstant incolu-
mes.

Obseruandum, Crucem, quæ in Suid. ὡς
medio posita, SANCTVS, inscri- Ἅγιος V-
ptum habet, à Fori Præside fuisse nnis Sāctus

erectam. Hinc quoque duorum velocium Cursorum, ipsiusque Constantini & Helenæ à dextris & à sinistris exstant statuæ. Quæ autem à Septentrione versus Orientem Crux posita est argenteis laminis, decurtatis pomis ac sphærulis, eodem ipso loco Constantino erecta, quo illi in cœlo oblata visio fuerat. Vnde & filij statuis auro obductis conspicui.

Crux à Cõstantino visa; at potius id factum in Occidente.

φόρω ἀνηγέρθη· ἔνθεν καὶ ταχυδρόμων δύο, καὶ αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων σώζονται στῆλαι. τὸ δὲ πρὸς τὸν βορρᾶν καὶ ἀπέχεσθαι πρὸς ἀνατολὴν, σταυρὸς ἀργυρέμπλαστος ἐν τοῖς ἀκροστηριακοῖς στρογγύλοις μήλοις, ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἀνηγέρθη, ὡς ἐθεάσατο αὐτὸν ἐν οὐρανῷ. ἔνθεν καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καθορῶνται χρυσέμβαφοι.

In eodem Foro, etiam Elephantis terribilis statua, à sinistris, stabat, haud procul à Magnâ Statuâ, in quâ noui aliquid miraculi, ac res portentosa accidit. Terræmotu enim collapsus Elephas, vnus è posterioribus pes illi effractus est. Tum Vrbis Præfecti Apparitores sublato clamore (solent enim Forum custodire) cùm statuam erecturi vnâ cucurrissent, duorum hominum ossa, vtraque integra in eodem ipso Elephanto inuenerunt, cum tabellâ hoc titulo, *A Venere Virgine Hieraus nec mortua separabor.* Præfectus statuam Ærario adjecit; in eorum stipem qui rem priores retulerant.

Elephanti statua; inque eâ reperta corpora.

Ἐν αὐτῷ τῷ φόρῳ, καὶ ἐλέφαντος στήλη φοβερὰ ἵστατο, ἐν τοῖς εὐωνύμοις μέρεσι, πλησίον τῆς μεγάλης στήλης, ὃ καὶ παράδοξον ἐδείκνυτο θαῦμα. σεισμοῦ γὰρ γινομένου πεσὼν, καὶ αὐτὸς πεπτωκὼς, ἀπώλεσεν ἕνα τῶν ὄπισθεν πόδα. οἱ δὲ τοῦ Ἐπάρχου βοήσαντες ταξεῶται (ἔθος γὰρ τὰ τοῦ φόρου παρ᾽ αὐτοῖς φυλάττεσθαι) συνδραμόντες ἐγεῖραι, εὗρον ἐν τῷ αὐτῷ ἐλέφαντι 28 ἀνθρώπου ὀστᾶ ἀμφότερα 28.
ὅλου τοῦ σώματος, καὶ πύξιον μικρὸν, ὃ ἐν τῇ κεφαλῇ ἔγραφεν, Ἀφροδίτης παρθένου Ἱέραος. οὐδὲ θανοῦσα χωρίζομαι. ὅθεν ὁ Ἔπαρχος τῷ δημοσίῳ προσέθηκεν εἰς τροφὰς τοῖς προαναδεδωκόσι.

In Milio, quod vocant, stabat Theodosij statua equestris ærea. In eius dedicatione annona largissima populo erogata.

Theodosij statua.

Ἐν δὲ τῷ λεγομένῳ Μιλίῳ, Θεοδοσίου στήλη ἵστατο ἐφ᾽ ἵππου χαλκοῦ, ἣν ἀνεγείρας πολλὰ σιτηρέσια τῇ πόλει προσέθηκεν.

Quæ autem in Porticu statuæ collocatæ sunt, Gratiani genus & Theodosij & Valentiniani existunt: ex quo etiam gibbosus homo Firmilianus ad risum conflatus, hactenusque seruatur.

Gratiani genus.

Αἱ δὲ 29 ἐν τῷ Περιπάτῳ 19.
ἑστῶσαι στῆλαι, γένος Γρατιανοῦ ἅπαν καὶ Θεοδοσίου καὶ Βαλεντινιανοῦ. ἐξ αὐτῶν καὶ κυρτοῦ Φορμιλλιανοῦ πρὸς γέλωτα γέγονεν, ὃ καὶ σώζεται ἕως τὸ σήμερον.

Xerolophon, olim Theama, seu Spectaculum nonnuilis fuit appellatum. In eo enim duodecim cochleæ, & Diana, statua composita, & Seueri qui

Xerolophon & in eo superstitiosa.

Τὸν δὲ Ξηρόλοφον πρώην Θέαμα τινὲς ἐκάλουν. ἐν αὐτῷ γὰρ 30 30.
κοχλίδια ιβ΄, καὶ Ἀρτέμιδος συνθετὸν στήλη, καὶ Σευήρου τοῦ κτίσαντος ἡ Θεαμάτιον

θεαμάτιον τρίποδα· ἔνθα καὶ θυσίαι πολλαὶ παρὰ τοῦ αὐτοῦ Σευήρου γεγόνασιν. ἔνθα καὶ χρησμοὶ πολλοὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ γεγόνασιν. καθ' ὃν καὶ κόρη παρθένος ἐτύθη, καὶ ἀστρονομικὸν θέσις εἰς λϛ'. χρόνους διήρκεσεν.

qui construxit, ac Theamatium tripes. Plures quoque illic loci à Seuero factæ victimæ: multáque eodem ipso loco edita oracula: in eo etiam immolata virgo, durauitque Astronomicus positus annos triginta sex.

31. 31 Τὸ δὲ Ἐξακιόνιον τὸ λεγόμενον εἶχε ποτὲ Πτῶκα, καὶ Κύνα καὶ Νεμρὼδ παμμεγέθη, τὰ τρία ἀπὸ ἑνὸς σιδήρου, καὶ πολλὰ ἕτερα θεάματα ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐσώζοντο. ταῦτα Μαρκιανὸς παρέστειλε, καὶ ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Μάμαντος μέρεσι προσέθηκε. καὶ λουτρὸν δὲ ἦν εἰς μέγεθος, ἐν ᾧ καὶ πολλοὶ ἐκινδύνευον διὰ τὸ λέγειν, μὴ δέξασθαι χρησμόν.

Ἐξακιόνιον quod vocant, habuit quandoque Leporem, & Canem, & Nembrod, prægrandi mole; tria hæc vno ex ferro fabricata; aliaque plura spectatu digna in eodem loco seruabantur. Hæc Marcianus abstulit, atque ad sancti Mamantis ædes adjecit. Sed & ingens balneum erat, in quo multis creatum periculum, quod dicerent non suscepisse Oraculum.

Nembrod venator in Exacionio.

32. Ἐν δὲ τῷ ἁγίῳ Μάμαντι 32 ποτὲ ἵστατο γέφυρα φοβερά, περὶ δώδεκα λόφους καὶ καμάρας ἔχουσα. ποταμὸς γὰρ κατήρχετο ἐκεῖσε παμμεγέθης καὶ μάλιστα, ὡς ἔλεγον, τῷ Φεβρουαρίῳ μηνὶ, ἔνθα καὶ δράκων ἵστατο χαλκοῦς παμμεγέθης, διὰ τὸ λέγειν τινὰς δράκοντα κατοικεῖν ἐν τῷ γεφυρίῳ ἐκείνῳ. ἐν αὐτῷ ἦν πολλαὶ παρθένοι ἐτύθησαν, καὶ προβάτων καὶ ὀρνέων πλήθη πολλὰ καὶ βοῶν. Βασιλίσκος γάρ τις, ἐρασθεὶς τὸν τόπον, ὃς εἷς τῶν ἀπὸ Νουμεριανοῦ Καίσαρος ὑπῆρχε, κτίσας κατῴκησεν ἐν αὐτῷ. ἔνθα καὶ ναὸν παμμεγέθη τοῦ Διὸς ἤγειρεν. Ταῦτα δὲ Ζήνων ἐν τῷ δευτέρῳ τῆς βασιλείας καιρῷ παρέλυσεν.

Apud sanctum Mamantem quondam pons erat formidabilis, duodecim circiter tumulos ac arcus habens. Ingens quippe fluuius illac transibat; præsertim verò, vt aiunt, mense Februario. In ponte stabat Draco æreus; quòd quidam eo in ponte habitare Draconem perhiberent. Multæ igitur virgines in eo immolatæ sunt, & magna copia onium, auiumque & boum. Nam Basiliscus quidam, qui vnus erat Numeriani Cæsaris aulæ procerum, loci amore captus, extructisque ædibus quas incoleret, templum ibi maximum Ioui excitauit. Cuncta hæc Zeno, Imperij sui anno secundo euertit.

Græcorum pridem superstitiosa ad S. Mamantem.

33. Ἐν τῷ Φόρῳ κάτωθεν 33 τῆς μεγάλης πόλης ὑπάρχουσι σταυροὶ εἰς πλῆθος, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ τοῦ μεγάλου φέροντες· ἔνθα καὶ τῶν δύο λῃστῶν, τῶν συσταυρωθέντων τῷ Χριστῷ αὐτῷ τῷ τόπῳ κεχωσμένοι εἰσὶν ἕως τῆς σήμερον. ἀλλὰ καὶ βίκιον ὑέλινον μύρου, ἐν ᾧ ὁ Χριστὸς ἠλεί-

In Foro infra maiorem columnam complures Cruces positæ sunt, maioris Crucis signum præferentes: vbi etiam duorum Latronum, qui vnà cum Christo cruci affixi sunt, Cruces, in hodiernum vsque diem sepultæ sunt. Sed & vrceolus vitreus vn-

Fori ornamenta, Cruces &c.

guenti, quo Christus perfusus est, aliaque complura ingenti copiâ in inferiori parte Fori existũt, à Constantino Magno deposita, Magnoque Theodosio communita, quæ nolim singula ad longum percensere.

Magno Strategio Magnus Constantinus plurimum delectabatur: vnde etiam ingentem Græcanicorum numorum vim contribuit ad complanandum terræ hiatum. Quo id modo contigerit, ex multis certis nobis compertum monumentis; audiuimus tamen ab iis, qui reipsâ scriptum legerant: In eodem Strategio magnam vim auri in ingentem voraginem coniectam esse, ac hiatu terræ absorptam; nec dictis abnuo fidem, quod pleraque vel nobis ipsis, vel maioribus edita, nudo sermone tradita sint, non scripto accepta, vt viri eruditi norunt. In minore autem Strategio, ingens est plumbi copia, plumbumque ipsum literis inscriptum aut plumbi affectio: sed & auro argentoque vermiculatæ marmorũ picturæ. Id, ex tabellis marmoreis ordine dispositis cũ partim ipsi legerimus, partim ab iis qui legerunt scrutati simus, hæc perscripsimus.

Strategij complanatio.

Templum Sancti Menæ dum purgaretur, in eo, in altâ quadam fossâ, ingens hominum gigantum ossium copia inuenta est. Hæc vt conspexit Anastasius Imperator in stuporem actus, singulari miraculo futura in arce deposuit.

Gigantum ossa.

In Templo sancti Martyris Procopij in Chelone, id est Testudine, statua Eunuchi cuiusdam posita est, in cuius scriptum pectore est, *Quisquis signa loco mouebit, laqueo pereat.* Erat autem statua Platonis Cubicularij, qui temporibus

Platonis Eunuchi statua.

ἥψατο, καὶ πολλὰ ἕτερα εἰς τὸ πλῆθος σημειοφορικὰ ὑποκάτω τοῦ φόρου ὑπάρχουσιν, παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τεθέντα, καὶ παρὰ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου ἀσφαλισθέντα, ἅ τινα κατ' ὄνομα εἰς μῆκος τοῦ μνημονεῦσαι ἐξαγόμεθα.

Πολλὰ ἐν 34 τῷ Στρατηγίῳ τῷ 34.
μεγάλῳ Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἠρέσκετο· ὅθεν καὶ νομίσματα Ἑλληνικὰ εἰς χάος τὸ πλῆθος παρέδωκεν. ὡς δὲ ἐγγράφως μὲν τοῦτο οὐχ εὕρομεν, παρὰ δὲ ἀνδρῶν τῶν ἐν πείρᾳ τῆς χωροφῆς τυγχανόντων ἠκούσαμεν, ὅτι ἐν αὐτῷ Στρατηγίῳ καὶ χρυσὸς εἰς πλῆθος κατεχώσθη εἰς χάος πολύ. καὶ οὐκ ἠπίστησα ἀκούσας, ὅτι ἃ καὶ ἡμεῖς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξέδωκαν ἡμῖν, τὰ πλείω ἀγράφως καὶ οὐκ ἐγγράφως, ὡς ἴσασιν οἱ φιλομαθεῖς. ἐν δὲ τῷ μικρῷ Στρατηγίῳ, μόλιβδος πολὺς χρηματίζει, καὶ αὐτὸς ὁ μόλιβδος, ἡ μολίβδου διάθεσις, ἔγγραφος. ἀλλὰ καὶ χρυσίου καὶ ἀργυρίου διὰ μαρμάρων χαρακτῶν ποίησις. τοῦτο δὲ ἐκ στίχων πινακιδίων μαρμαρινῶν, ἡ ἀναγνόντες, ἡ παρὰ τῶν ἀναγνωσάντων ἐρευνήσαντες, ταῦτα γεγραφήκαμεν.

Ἐν δὲ τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μηνᾶ ὄρυγμα εὑρέθη μέγα, ὅτε ἐκαθαίρετο, καὶ ὀστᾶ ἀνθρώπων γιγάντων εἰς πλῆθος, ἅ τινα θεασάμενος ὁ βασιλεὺς Ἀναστάσιος καὶ
ἐκπλαγείς, 35 ἐν τῇ φόσσᾳ κατί- 35.
θετο εἰς θαῦμα ἐξαίσιον.

Ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου μάρτυρος Προκοπίου, τοῦ ἐν τῇ Χηλώνῃ, στήλη ἵσταται Εὐνούχου τινός, ἡ ἐν τῷ στήθει ἔχαρεν, Ὁ μετατιθεὶς θεαμάτια, τῷ βρόχῳ παραδοθήτω, λεῦ δὲ ἡ στήλη Πλάτωνος Κουβικουλαρίου, ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις

βασιλέως Βασιλίσκου πυρίκαυστος γέγονε. τῶν δὲ γονέων αὐτοῦ αἰτησάντων τὸν Βασιλέα, στηλωθῆναι τὸν εὐνοῦχον Πλάτωνα εἰς μνημόσυνον τοῖς ἀνταίρουσι βασιλεῖ, οὐκ ἐκώλυσεν. ἐν δὲ τῷ ἀνακαινίζεσθαι τὸν τοῦ μάρτυρος ναὸν, μετετέθη εἰς τὸ ἱπποδρόμιον. οἱ δὲ οἶκοι τοῦ αὐτοῦ εὐνούχου σώζονται ἐν τῇ Χελώνῃ ἕως τὸ σήμερον.

Basilisci Imperatoris viuus exustus fuit. Cumque à parentibus supplicatum esset, vt Platoni Eunucho statua poneretur, in monumentum futura, ne in Imperatorem quis deinceps rebellis foret, haud prohibuit. Cùm verò sancti Martyris Templum instauraretur, statua translata est in Hipodromum: ipsius autem Eunuchi ædes hodieque in Chelone supersunt.

34. 34 Ἐκ τῶν Ἡμερίου Χαρτουλαρίου, φράσις τῶν περὶ Θεοδώρου, ὅτι παρεγεγόνειν ἐν τῷ Κυνηγίῳ θέας χάριν. Πολλὰ γὰρ ἡμῖν ἐμελήθη περὶ τοῦ ἐρευνῆσαι ἀκριβῶς, περὶ ὧν παρεκάλεσας, καὶ φανερῶσαι τῇ σῇ ἀρετῇ, ὦ φιλόκαλε.

Ex Hemerij Chartularij rebus, à Theodoro conscriptis, tum, cùm ad Cynegium lustrandi causâ venit. Magna enim nobis cura fuit, vt ea diligenter inquireremus, de quibus rogaueras, tuæque virtuti, vir præclare, nota faceremus.

Ἀπελθόντων ἡμῶν ποτὲ ἐν τῷ Κυνηγίῳ σὺν Ἡμερίῳ τῷ προλεχθέντι ἐνδόξῳ Χαρτουλαρίῳ, τὰς ἐκεῖσε ἱστορῆσαι εἰκόνας, ἐν αἷς εὕρομεν μίαν στήλην μικρὰν τῷ μήκει, καὶ πλατεῖαν καὶ παχεῖαν πάνυ. ἐμοῦ δέ φησιν ὁ Θεόδωρος, θαυμάζοντος, καὶ μὴ ἱστοροῦντος, φησὶν ὁ Ἡμέριος, καὶ αὐτὸς θαυμάζων, Ὅστις ὁ κτίσας τὸ Κυνήγιόν ἐστιν. ἐμοῦ δὲ εἰπόντος, Μαξιμιανὸς ὁ κτίσας, καὶ Ἀριστείδης ὁ καταμετρήσας. παραυτὸ πεσεῖν τὴν στήλην ἐκ τοῦ ἐκεῖσε ὕψους τοσούτου ὑπάρχοντος, καὶ δοῦναι τῷ Ἡμερίῳ, καὶ παραυτὰ θανατῶσαι. ἐμοῦ δὲ φοβηθέντος, διὰ τὸ μὴ εἶναι ἕτερον ἐκεῖ, ἢ μόνους τοὺς ἡμιόνους ἡμῶν κατέχοντας, καὶ αὐτοὺς ἔξω τῶν ἀναβαθμῶν ὑπάρχοντας, δειλιάσας μὴ κινδυνεύσω, σύρας τῷ δεξιῷ ποδὶ, ἔνθα τοὺς καταδίκους ῥίπτειν ἐπιχείρουν. δειλιάσας δὲ, τὸ ἄχθος ἀφήσας ἐν τῷ στόματι, τοῦ ἄχθους ἀνεχώρησα, πρόσφυγος γενό-

Hemerij casus ab statuâ erecti.

Cùm aliquando, vnà cum eo, quẽ dixi, illustri Chartulario Hemerio abiissemus, vt quæ ibi posita sunt, simulacra lustraremus, statuam vnam, ipsam quidem breuem, valde tamen latam crassamque, offendimus. Cùm autem ego, inquit Theodorus, non tam lustrarem, quàm spectaculi miraculo tenerer, ait Hemerius, ipse quoque admirans, Quisnam est qui Cynegium construxit? Respondi: Maximianus construxit, ac spatium Aristides dimensus est. Vix dixeram, ceciditque ex editâ adeo sede statua, impactaque Hemerio, confestim necauit. Ego casu exterritus, quod vnis exceptis pueris mulos tenentibus, ipsisque adeo extra gradus constitutis, nemo præsens erat, veritus ne quid inde mihi periculi crearetur, dextro pede trahens, conabar proiicere, quò rei coniici solent. Verùm onus pauens, cóque ad ostium dimisso, in magnam Ecclesiam profugi, remque

verè narrans, quæ acciderant, nullam habebam fidem, quoad iuriſjurandi religio acceſſit, quòd & mihi quandoque vnum iſtud facinus conſtiterit. Demortui igitur familiares ac Imperatoris amici vnà mecum ad locum profecti, priuſquam ad viri cadauer accederent, intentis in ſtatuam oculis caſum mirabantur. Tum ait Ioannes quidam Philoſophus, diuinam Prouidentiam teſtem inuoco, ſic ſcriptum reperio in Demoſthenis commentariis; Ab hac ſtatuâ virum illuſtrem necatum iri. A quo etiam ſtatim certior factus Philippicus Imperator, ſtatuam eodem ipſo loco humo defodi jubet, quod & factum eſt; quòd compacta moles non poſſet diſſolui. Hæc, vir optime, verè ſcrutatus, ora ne intres in tentationẽ, atque antiquas ſtatuas, quæ præcipuè Græcorum ſunt, ſpectando caue.

μῆρος ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἀγγέλλων τὸ πραχθὲν ἐν ἀληθείᾳ ἀπιστούμην, ἕως εἰς ὅρκου βεβαίωσιν ἦλθέν με, διὰ τὸ ποτὲ καὶ τοῦτο μόνον πεῖραι με τὸ κατόρθωμα. οἱ
οὖν οἰκεῖοι τοῦ τελευτήσαντος, 35 καὶ 35.
οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι, σὺν ἐμοὶ ἐπορεύθησαν ἐν τῷ τόπῳ, καὶ πρὸ τοῦ τὸ πτῶμα τοῦ ἀνδρὸς προσεγγίσαι, τὸ πτῶμα τῆς στήλης ἀτενίζον θαυμάζοντες. Ἰωάννης δέ τις Φιλόσοφος φησὶν, Ὅτι μὰ τὴν θείαν πρόνοιαν, οὕτως εὑρίσκω ἐν τοῖς Δημοσθένους συγγράμμασιν, Ὑπὸ τούτου τοῦ ζωδίου ἀποκτανθῆναι ἔνδοξον ἄνδρα. ὃς καὶ παραυτὰ τῷ βασιλεῖ Φιλιππικῷ πληροφορήσας κελεύεται καταχῶσαι τὸ αὐτὸ ζώδιον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ· ὃ καὶ γέγονεν, διὰ τὸ μὴ δέχεσθαι κατάλυσιν. ταῦτα, φιλόκαλε, μετ' ἀληθείας ἐρευνῶν, εὔχου μὴ εἰσελθεῖν εἰς πειρασμόν· καὶ ταῖς ἀρχαίαις στήλαις, καὶ μάλιστα ταῖς Ἑλληνικαῖς πρόσεχε θεωρῶν.

THEODORI LECTORIS adhuc de Mulieribus, paucis perſtricta.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΥ ἐπὶ συντομίᾳ γυναικῶν.

Verinæ duplex ſtatua.

VErinæ vxoris Leonis Magni ſtatua, prope Sanctum Agathonicum eſt ſupra gradus in columnâ æreâ. Item eiuſdem in Anemodurio ad Auſtrum, prope templum ſanctæ Barbaræ. Ac prior quidem, quæ ad ſanctum Agathonicum, cùm adhuc eius vir ſuperſtes eſſet, poſita eſt. Quæ autem in ſuperioribus ad ſanctam Barbaram, poſt Leonis mariti mortem, ac Zenonis illius generi fugam; tunc ſcilicet cùm Baſiliſcum fratrem coronauit, acclamante factione Praſinâ, *Vrina orthodoxa Helena multi anni.*

Orthodoxæ fidei tenax.

ΒΕρίνης γυναικὸς Λέοντος μεγάλου ἡ στήλη πλησίον τοῦ ἁγίου Ἀγαθονίκου ἄνωθεν τῶν βάθρων ἐν
κίονι χαλκῇ. ἔπι τῆς αὐτῆς 36 ἐν τῷ 36.
Ἀνεμοδουλίῳ πρὸς νότον, πλησίον τῆς ἁγίας Βαρβάρας. ἀλλ' ἡ μὲν πρώτη ἐν τῷ ἁγίῳ Ἀγαθονίκῳ ἔτι τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ζῶντος ἐστίν· ἡ δὲ ἄνωθεν τῆς ἁγίας Βαρβάρας, μετὰ τὴν τελευτὴν Λέοντος τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς καὶ φυγὴν Ζήνωνος τοῦ γαμβροῦ αὐτῆς, ὅτε Βασιλίσκον ἔστεψε τὸν ἀδελφὸν αὐτῆς, κράζοντος τοῦ Πρασίνου μέρους, Βερίνης ὀρθοδόξου

Ἑλένης πολλὰ τὰ ἔτη. ἦν γὰρ ὀρθόδοξος πάνυ.

Erat enim rectæ fidei valdé tenax.

Εὐφημίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ Θρᾳκὸς, ἐν τοῖς Ὀλυβρίου πλησίον τῆς ἁγίας Εὐφημίας, ἥ τις ἐκκλησία ὑπ' αὐτῆς ἐκτίσθη, στήλη ἐν ἀναβάσει, μικρὰ πάνυ χρυσίῳ βεβαμμένη ὑπάρχουσα.

Euphemiæ vxoris Iustini Thracis statua, posita est in Olybrij ædibus, prope sanctam Euphemiam (quam Ecclesiam illa condidit) in ascensu, exigua valde ipsa auro obducta.

Euphemiæ statua.

Εὐδοξίας γυναικὸς Ἀρκαδίου μεγάλη πάνυ, καὶ Πουλχερίας θυγατρὸς αὐτῆς, καὶ ἑτέρων δύο θυγατέρων αὐτῆς, ἀμφοτέρων ἀργυραῖ. ἔτι τῆς αὐτῆς Εὐδοξίας ἐν κίονι χαλκῇ· καὶ ἑτέρα ἐν τοῖς Αὐγουσταίοις, δι' ἣν 37 ὁ Χρυσόστομος ἐσκευάσθη.

37. Eudoxiæ vxoris Arcadij ingens valde, & Pulcheriæ eius filiæ, aliarumque ipsius duarum filiarum, omnes argenteæ. Præterea eiusdem Eudoxiæ in Columnâ Æreâ; atque alia in Augustæis, cuius causâ oppressus Chrysostomus, exilioque relegatus est.

Eudoxiæ vxoris Arcadij.

38. Ἀρκαδίας γυναικὸς Ζήνωνος τῆς δευτέρας, ἐν τοῖς πλησίον 38 τῶν βάθρων λεγομένων Τόπων, ἐν τοῖς τοῦ ἁγίου Ἀρχιστρατήγου, ἔνθα Ζήνων ἔκρινε τοὺς μετὰ Βασιλίσκου, καὶ σέκρητον τὸν τόπον ποιήσει. ἔτι τῆς προτέρας αὐτοῦ γυναικὸς Ἀριάδνης, μετὰ καὶ αὐτοῦ Ζήνωνος ἐν τῇ βασιλικῇ πύλῃ τῆς Χαλκῆς.

Arcadiæ, secundæ vxoris Zenonis, statua collocata est, prope gradus, qui vocantur Topi, ad ædes sacri Militiæ Principis id est, Michaëlis; quo loco Zeno iudicium exercens in eos qui Basilisci partes secuti fuerant, locum ipsum Secretum fecit. Adhæc, prioris eius vxoris Ariadnæ cum ipso Zenone ad portam Regiam Chalcem, seu Æream.

Arcadiæ & Ariadnæ.

Ἐν αὐτῇ τῇ Χαλκῇ πλησίον ἄνωθεν, Πουλχερίας τῆς ἀοιδίμου, ὡς ἐν τῷ περιπάτῳ τῷ ἐν τῷ παλατίῳ ἔμπροσθεν ὑπάρχοντι, ἄνωθεν τῆς Χαλκῆς.

In eadem Chalce in superioribus prope, in ambulacro quod in Palatio ante in superioribus est, inclytæ Pulcheriæ.

Pulcheriæ.

Ἐν τῷ Μιλίῳ τῷ πρὸς ἀνατολὴν, Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης, ἄνωθεν τῆς καμάρας· ἔνθα καὶ Σταυρὸς, 39 καὶ μέσον τοῦ Σταυροῦ, τῆς πόλεως ἡ Τύχη.

39. In Miliario quod est ad Orientem, Constantini & Helenæ supra fornicem: vbi etiam Crux extat, & inter Crucem media Vrbis Fortuna.

Constantini & Helenæ, Vrbisque Fortunæ.

Ἐν τῷ αὐτῷ Μιλίῳ, Σοφίας τῆς γυναικὸς Ἰουστίνου τοῦ μετὰ τὸν μέγαν Ἰουστινιανὸν, καὶ Ἀραβίας θυγατρὸς αὐτῆς, 40 καὶ Ἑλένης ἀνεψιᾶς Σοφίας εὐμορφοτάτης πάνυ, κεχρυσωμένη· Ἀρκαδίου καὶ Θεοδοσίου υἱοῦ αὐτοῦ ἐν τοῖς πλησίον Θεοδοσίου στήλης τοῦ πατρὸς, ἀμφό-

40 In eodem Miliario, Sophiæ vxoris Iustini, qui à Maximo Iustiniano rerum potitus est, eiusque filiæ Arabiæ; & Helenæ neptis Sophiæ formosissimæ, statua auro obducta posita est. Arcadij item & Theodosij eius filij, haud procul à statuâ Theodosij patris, ambæ equestres. In quarum

Sophiæ, Arabiæ, Helenæ, &c.

dedicatione ; ingens annonæ acta largitio, iis maximè qui Praſinæ factionis erant, clamante plebe, *Theodoſij Nepos Conſtantini victor.*

περι ἐφ᾽ ἵπποις· ὅτι καὶ σιτηρέσια ἐδόθη πολλὰ, ἐξαιρέτως δὲ τῷ Πρασίνων μέρει, κράζοντος τοῦ δήμου, Ὁ γόνος Θεοδοσίου Κωνσταντῖνον ἐνίκησεν.

Eudociæ, &c.

In Palatij Tribunali, ſtatuæ collocatæ erant, Eudociæ vxoris Theodoſij, & ipſius Theodoſij, & Marciani & Conſtantini. Vbi etiam ſaltationes Praſinæ atque Venetæ factionis ad Heraclij vſque tempora perſtitere.

Ἐν τῷ τοῦ παλατίου τριβουναλίῳ, Εὐδοκίας γυναικὸς Θεοδοσίου τοῦ ἐγγόνος Θεοδοσίου, Μαρκιανοῦ τε καὶ Κωνσταντίνου. ἔνθα καὶ ὀρχήσεις πλεῖσται ἕως Ἡρακλείου, παρά τε Πρασίνου καὶ Βενέτου μέρους γεγόνασιν.

DE SPECTACVLIS.

ΠΕΡΙ ΘΕΑΜΑΤΩΝ.

SPECTACVLVM PRIMVM.

Θέαμα α΄.

Baſilica, ſeu Ciſterna auro laqueata; Iuſtiniani, &c. in eâ ſtatuæ

QVOD in Baſilicâ, quam Ciſternam vocant, auro laqueatâ (vbi Heraclij Examum fabrebactum) virili ſpecie in genua prouolutum ſimulacrum exiſtit : Iuſtiniani eſt ſecundò tyrannum Conſtantinopoli agentis, ac prope eum, vxoris eius & ſororis, vxoris Buſeri Gliabari, deuicto Tiberio Apſimare ; quando & Philippicus eodem ipſo Baſilicæ auro laqueatæ loco abdicatus eſt : vbi non raro Terbelis ſedit & Gliabarus Chaſarus. Ibi non pauca data tributa, vbi Tyranni atque vxoris erectæ ſtatuæ. Inter quas ſtabat Elephas, tantæ magnitudinis, vt aſſerentibus beſtiariis, eam nullus elephas ſuperauerit, ac vix maiores attigerint. Eius fabricator Seuerus Carus, homo Græcus; ceu nimirum rei ſpectatu digniſſimæ. Quippe ſtatutum vt in eadem Baſilicâ auro laqueata Elephas ad eximij cuiuſdam ac ſingularis ſpectaculi ſpemen conſiſteret. Metam enim eſſe aiebant primæ partis graduum octoginta duorum, vbi & excubiarum

ΤΟ ἐν τῇ βασιλικῇ 41 κινστέρνᾳ τῇ χρυσορόφῳ ἀνδρείκελον 41.
ἄγαλμα ὑπάρχον (ἔνθα τὸ ἔξαμον Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως κατεσκευάσθη) τὸ γονυκλινὲς, Ἰουστινιανοῦ ἐστὶ, τοῦ καὶ τὸ δεύτερον τὴν Κωνσταντινούπολιν τυραννήσαντος, καὶ πλησίον αὐτοῦ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ 42 42.
ἀδελφῆς Βουσήρου Γλιαβάρου, μετὰ τὴν ἧτταν Τιβερίου τοῦ Ἀψιμάρου· ὅτε καὶ Φιλιππικὸς ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ τῆς χρυσορόφου βασιλικῆς ἀπεδοκιμάσθη, Τερβέλη τοῦ Βουλγαρίας ἐκεῖσε πολλάκις καθίσαντος, καὶ Γλιαβάρου Χάζαρι. πάκτα οὐκ ὀλίγα ἐκεῖσε ἐδόθησαν, ἔνθα αὐτοῦ τοῦ τυράννου τε καὶ γυναικὸς τὰ ἀγάλματα. ἐν οἷς ἐλέφας ἵσταται παμμεγέθης, ὡς οἱ θηριοδέκται ἡμῖν ἐβεβαίωσαν, μὴ γενέσθαι ἐπάνω αὐτοῦ τὸ μέγεθος τῶν ἐλεφάντων· τῶν δὲ μεγάλων ἴσως ἥττους. ὁ ἐλέφας ὑπὸ Σευήρου τοῦ Καροῦ Ἕλληνος ἐτυπώθη θέαμά τι, καὶ τὴν παράδοσιν. ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ χρυσορόφῳ βασιλικῇ τὸν ἐλέφαντα παραμένειν εἰς θέαμα ἐξαίσιον. 43 ὅρον γὰρ εἶναι πρώτου 43.

μέρους τῶν ἀναβαθμῶν τῶν οβ΄. ἔκειτο, ἔνθα καὶ χαλκῆ φυλαττόντων πόλιν. ἐν αὐτῷ δέ φασι τὸν ἐλέφαντα παραμένειν Καρκινήλῳ ἀργυροπράτῃ ἐν πλαστοῖς ζυγοῖς τὴν πρᾶσιν ποιουμένῳ· ὥστε διαταράττοντι τὸν ἐλέφαντα φασὶν ἀπειλεῖν, ὅτι καὶ περιθεῖτο τούτου τὸ οἴκημα. καὶ πολλάκις διαβεβαιουμένῳ θάνατον τῷ θηριοτρόφῳ, εἰ μὴ τοῦτον κρατήσειεν· αὐτὸς δὲ διὰ τὰς βαγύλας ἐλαιοφόρους κρατῆσαι οὐκ ἐνεδίδου· ὃν καὶ φονεύσας ὁ αὐτὸς ζυγοπλάστης, τῷ ἐλέφαντι εἰς βρῶσιν προέθηκεν. τοῦ δὲ θηρίου ἀτιθάσσου ὄντος, καὶ αὐτὸν ἐξανάλωσεν. ὃ καὶ Σεβῆρος ἀκούσας, θυσίας τῷ θηρίῳ οὐκ ὀλίγας προσήνεγκεν. ἐν αὐτῷ γὰρ τῷ τόπῳ παρευθὺ καὶ ἀπετυπώθησαν· ἔνθα καὶ Ἡρακλῆς ἐθρησκεύθη, παμπόλλας θυσίας δεξάμενος, καὶ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ μετετέθη εἰς θέαμά τι μέγιστον. τὸ δὲ πρότερον, ἀπὸ Ῥώμης ἐπὶ Ἰουλιανοῦ ὑπατικοῦ ἐπὶ τὸ Βυζάντιον εἰσήχθη, μετὰ καρούχας καὶ νηὸς καὶ στηλῶν δώδεκα. ταύτῃ φησὶν ἡ ἱστορία τοῦ θεάματος Σεβήρου ἡ ξένη γέγονεν ἐπὶ Ἀνθίμου ὑπάτου· οὗ τινος τὰ Ἀνθίμου κατὰ τὴν κέλευσιν Ναζαμίτου ὑπάρχου τοῦ ἀπὸ Περσῶν, ἀντὶ πάκτων ἐχρηματίσθησαν, ἐν ταῖς ἡμέραις Βύζα καὶ Ἀντῆ καὶ ἕως τοῦ σήμερον τοῖς φιλοσοφοῦσιν ἐν πείρᾳ προτίθενται θέαμα.

Schola stationem habebat. Eo in loco, vt ferunt, Carcinelo argentario iniquis lancibus vendenti, Elephas se molestior ingerebat: quâ eius molestiâ, minari ille domino vel necem, ni Bestiam teneret, quòd illa eius sæpius tabernam euerteret. Dominus vt rem præstaret sibi imperare non poterat, quòd Elephanto oleum conueheret. Quamobrem etiam, quem dixi, iniquus Argentarius necem infert, ac demortui cadauer Elephanto pabulum apponit. Bestia, quòd non cicurata, illum quoque interemit. Qua re auditâ, Seuerus hostias Bestiæ non paucas obtulit. Confestim enim ipso eodẽ loco conflatæ statuæ: vbi & Hercules multis hostiis cultũ habuit; & vt spectaculi longè maximi vim haberet, in Circũ inuectus est, cũ priùs Iuliano Consuli Byzantiũ Româ cum carrucâ & naue adiuctis decẽ statuis translatus fuisset. Contigit verò noua hæc spectaculi Seueri Historia, Anthimo Consule. Cuius Anthimi bona, iubente Nazumeto Præfecto Persâ, tributi loco data ac pecuniarũ pretio, in diebus Byzi & Antij, hodiéque rebus ipsis philosophantibus, spectaculum prostant.

Elephanti statua.

Herculis statuæ.

ΘΕΑΜΑ Β΄.

Τῶν ἐν τῷ χρυσῷ Μιλίῳ ἡλίου.

ΕΝ τῷ χρυσῷ Μιλίῳ ἡλίου, Διὸς ἅρμα ἐν τέτρασιν ἵπποις πυρίνοις ἱστάμενον παρὰ δύο στηλῶν ἐκ παλαιῶν χρόνων ὑπέρ-

II. SPECTACVLVM.

De iis quæ in Aureo Solis Miliario visuntur.

IN aureo Solis Miliario, iam inde ab antiquis temporibus Iouis currus quatuor ignei coloris equis vectus è duabus columnis velut subli-

Aurigarum statuæ.

mis volatu existebat, vbi Magnus Constantinus post victos Azotium, Byzantem & Antem, faustis Venetæ factionis acclamationibus exceptus est,

——— *Traxisti retrorsum concitatum flagellum,*
Et velut bis iuuenis factus, insanis in stadiis.

Prasinâ vicissim factione dicente, *Non teegemus, iniuriose: Dij illo superiores traxere.* Solis autem curru descendente in Hippodromum, quam Constantinus exiguâ mole statuam fabricauerat, Vrbis scilicet Fortuna, magno comitatu, sole inuecta palmis, plurimis constipata, in Hippodromi tribunal veniebat, receptisque à Constantino victoriæ præmiis, inde coronata iterum exibat: ac in Senatu ad diem vsque Vrbis Natalem reponebatur. A Iuliano autem, quòd insculptam Crucem haberet, in eam foueam projecta terráque obruta est, in quam plurima quoque alia Spectacula.

Vrbis Fortuna, eiusq; Christianus ritus: sustulit Iulianus.

χον, 44 ἔνθα Κωνσταντῖνος ὁ μέγας εὐφημίσθη μετὰ τὸ νικῆσαι Ἀζώτιον, καὶ Βύζαν καὶ Ἀντῆν, κράζοντος τοῦ Βενέτου μέρους, 44

——— Εἵλκες ὀπισθόρμητον ἱμάσθλην.
Ὡς δὲ δὶς νεάσας μαίνεσαι ἐν σταδίοις.

τοῦ δὲ Πρασίνου μέρους λέγοντος, Οὐ χρῄζομέν σε, λωβέ· οἱ θεοὶ ἀνώτεροι αὐτοῦ ἦσαν. 45 τοῦ δὲ ἡλίου ἅρματος κατενεχθέντος ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ, δορυφορούμενον εἰσῄει στηλίδιον καινὸν παρὰ Κωνσταντίνου κατασκευασθὲν ὑπὸ ἡλίου φερόμενον, Τύχη πόλεως· ἐν βραβείοις πλείστοις εἰς τὸ στάμα εἰσῄει, καὶ ἦγεν ἆθλα παρὰ τοῦ βασιλέως Κωνσταντίνου, καὶ στεφανωθὲν ἐξῄει, καὶ ἐτίθετο ἐν τῷ Σενάτῳ, ἕως τῶν γενεθλίων τῆς πόλεως. ὑπὸ δὲ Ἰουλιανοῦ, διὰ τὸν χαραχθέντα σταυρὸν, ἐν αὐτῷ βοθύνῳ, ὅπου τὰ πλεῖστα θεάματα, καὶ αὐτὸ παρεδόθη. 45.

SPECTACVLVM III. — ΘΕΑΜΑ Γ.

Earum rerum quæ ornabant Forum. — Τῶν ἐν τῷ Φόρῳ.

Gentilis simulacrorũ furto morte damnatus.

BAlmasa Centurio idolorum amore propensissimus, Horologij in Foro existentis complexum, spectandi gratiâ, vti dicebat, confregit: vt autem vero similius videbatur, vt furto indulgeret. Quippe Mineruæ simulacrum argenteum furatus est. Esculapij quoque lances inuentæ sunt trium librarum pondo. Item corona Cleopatræ ex smaragdis colore alabastrino. Re cognitâ, Imperator Constan-

Βάλμασα Κεντυρίων φίλος εἰδώλων πάνυ κατέαξε τὸ εἴλημα τοῦ Φόρου Ὡρολογίου, θέας χάριν, ὡς ἔλεγεν· ὡς δὲ ἐν τῷ δοκεῖν μᾶλλον ἕως τοῦ κλέμματος καὶ τοῦτο ποιήσαντος, ἔκλεψε τὸ Παλλάδος εἴδωλον ἀργυροῦν. καὶ τὰ βαλάντια Ἀσκληπιοδώρου εὑρέθησαν τῶν τριῶν λιτρῶν καὶ 46 ἡ κορωνὶς Κλεοπάτρας κατασκευασθεῖσα σμαραγδίνως πάνυ ἀλάβαστρος. τοῦτο γνοὺς ὁ 46.
βασιλεὺς

βασιλεὺς Κωνσταντῖνος, τὸν αὐτὸν Κεντυρίωνα βηματικῶς ἐπετίμησεν ἄξιον θανάτου. τοῦ δὲ ἀγανακτοῦντος, καὶ θεοὺς ἐπικαλουμένου, ἀπετμήθη εἰς ἐν τῶν σκαλίων τοῦ αὐτοῦ Φόρου, ἔνθα τὰ ἄριστα τὰ πρῶτα ὑπῆρχεν. τὸ δὲ ἐν τῇ δευτέρᾳ καμάρᾳ γεγονὸς ἄσημον, οὐ σιωπήσομεν.
47. 47 τὸ τοῦ μοίχου Μαξεντίου εἴδωλον ἐκεῖσε προσεκυνεῖτο λατρευόμενον, καὶ τοῖς πολλοῖς εἰδωλολάτραις ἀγνοούμενον, Θεὸς ἱππότης πως ἠρεύετο. διὸ Κωνσταντῖνος αὐτὸ μὲν κατέβαλε· τοὺς δὲ τοῦτο τολμήσαντας, ἀπεκεφάλισεν. ἔνθα καὶ Ἄρειος μετὰ ταῦτα τὸν μιαρὸν θάνατον ὑπέστη, χείρονα Ἑλλήνων βλασφημεῖν ἀποτολμήσας ὁ δείλαιος,
48. 48 μετὰ λιτῆς καὶ τιμῆς τὸν θρόνον Κωνσταντινουπόλεως τῇ βασιλικῇ χειρὶ καθαρπάσαι βουλόμενος. ἀλλ' ὁ Ἀλέξανδρος ὁ πάλαι ἐν θεογνωσίᾳ τοῦτο παρεὶς . . . ἕως τῷ ὀλεθρίῳ θανάτῳ τοῦτον παρέδωκεν.

Ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἀπὸ τῆς καμάρας ἕως κθʹ. σπιθαμὰς ἔχοντι, ἐπὶ θεοφιλοῦς Θεοδοσίου ἀπετυπώθη Ἄρειος ἐν μαρμάρῳ συγγειτνιῶντι τῇ γῇ, καὶ σὺν αὐτῷ Σαβέλλιος, Μακεδόνιος, Εὐνόμιος, πρὸς αἰσχύνην τοῖς διερχομένοις [illegible] τούτους, καὶ κόπρους καὶ οὖρα καὶ ἐμπτύσματα, καὶ ἀτιμίαις ὀνειδίζεσθαι τοὺς τὸν Υἱὸν ἀτιμήσαντας. ἅ τινα καὶ καθορῶνται σῶα ἕως τῆς σήμερον, τοῖς τὰ γεγραμμένα παρ' ἡμῶν μετὰ φιλοσοφίας καὶ πόνου διερευνῶσι.

Constantinus Centurionem reum morti addixit. Ac quamquam iniuriam procacius vociferans, Deosque inuocās, in vna scala eiusdem Fori caput amisit: quo loco priùs prandia erant. Quod verò in altera fornice scelus patratum est, non silebimus. Adulteri Maxentij simulacrum diuinis honoribus illic colebatur, etsi idolorum cultores non paucos res lateret, Deus scilicet eques. Quamobrem Constantinus simulacrum euertit, ac qui rem temere ausi essent capite mulctandos sanxit: vbi etiam Arius postea impuram mortem obiit, qui miser Græcis etiam blasphemiæ immanitate superatis, supplicationis pompa ac honore Constantinopolitanam Sedem Imperatoriæ abusu potestatis armata manu atque vi esset rapturus. Verùm Alexander vir fide conspicuus non priùs dimisit, quàm scelestum noxiæ morti tradidit.

Maxentij cultores ipsi morte damnati.

Arius inuasor Sedis CP. Alexandri precibus extinctus.

Eodem loco, cuius à fornice ad viginti nouem palmos fusum spatium est, Theodosio religiosissimo Principe Imperante, Arius marmorea statua solo penè affixa, effictus est, vnáque Sabellius, Macedoniusque & Eunomius, ad eorum probrum, qui sibi hos vindicare student; & vt hi qui Filio honorem detraxerunt, stercorum, vrinarum, sputorum ludibrio prætereuntibus habeantur, ac dehonestentur. Visunturque hactenus integra simulacra, si qui à nobis conscripta, solertia ac labore scrutentur.

SPECTACVLVM IV.

Quod in Artopoliis, id est, Foro venalis panis existit.

Naturæ Hieroglyphicum.

CAnem marmoreum vberibus multis distribuendis muneribus præditum, conferto animantes cuneo velut sponte adorare certabant: quod Spectaculum cunctis diligenter lustrare volentibus erat expositum, Pauones, Aquilæ, Leænæ, Leporum Arietumque capita; Passerumque & Cornicularum, & Turturum, Murisque & Felis: Buculæ mugientes; itemque Gorgones duæ ex marmore sculptæ, à dextris & sinistris, obuersâ mutuò facie. Hæc quæ dixi, sic in Artopoliis existentia, ac Spectaculum, Constantini est fabrica. Sed & Bularus, supra bouem mundus, qui Spectaculum videntibus maximum, humo defodi voluerit. Longas hæc ætates constitere, ac licebat ad Zenonem vsque oculi vsurpare. Cæterum Galenus quidam Medicus ac Philosophus, vti ipse docuit, ex Chronographicis libris certò sibi visus discere, Gorgones marmoreas (quippe alteram à dextris alteram à sinistris, hieroglyphicas quasdam ac astronomicas viperulas complectentes) Imperatorum Historias continere, Magno Constantino eius rei auctore.

Galenus Medicus ob Astronomiam Zenoni sublatus.

Cùm verò idem Galenus eò crebriùs ventitaret, animúmque legendo attenderet, Zenonis & Verinæ futuros euentus risu excepit. Callistratus verò ex infimâ nihilique plebe, ipse cauponariam exercens, cùm sæpius Gorgonibus pedem inferentem, eas-

ΘΕΑΜΑ Δ.

Τὸ ἐν τοῖς 49 Ἀρτοπωλίοις πόροις 49. ὑπάρχον.

Κυνάριον ἀπὸ μαρμάρου ὑπάρχον πολλοῖς ἐν τῇ Νεμέσει περιφέρειν, ὡς οἴκοθεν μυρμηκιὰ λατρεύειν ἐπιχειροῦν, τοῖς θεωρεῖν κατὰ τοῦ ἐθέλουσι, τοῖς πᾶσι πρόκειται· ταὼς δὲ καὶ ἀετοῦ καὶ λεαίνας, λαγωοῦ τε καὶ κριῶν κάραι, καὶ στρουθῶν, καὶ κορωνῶν καὶ τρυγόνος, μυὸς καὶ γαλῆς· καὶ δαμάλιδες ἐμυκῶντο, καὶ Γοργονίδες δύο ἀμφότεραι ἐκ δεξιῶν καὶ ἐξ εὐωνύμων, ἡ μία τῇ ἑτέρᾳ κατ' ὄψιν βλέπουσα, ἀπὸ μαρμάρων ἀναγεγλυμμένων, τὰ ῥηθέντα κάτω τῶν αὐτῶν πόρων ἤτοι Ἀρτοπωλίων, θέας τυγχάνει Κωνσταντίνου δ' ἔργα.
50 Ἀλλὰ γὰρ καὶ Βουλαρος ὑπὲρ βοὸς καθαρὸς ὑπάρχων, 50.
ὡς τῇ γῇ διορύττειν ἐθέλειν τοῖς ὁρῶσι θέαμά τι μέγιστον. Διέκειτο δὲ τοῦτο ἕως τῶν πολλῶν, καὶ μέχρι Ζήνωνος ἀρκέσαι τὴν ἱστορίαν. Γαληνὸς δέ τις ἰατρὸς καὶ φιλόσοφος ὑπάρχων, ὡς αὐτὸς ἐδίδαξεν,
51 ἀπὸ Χρονογράφων παιδευθεὶς, 51.
ἐβεβαιώθη τὰς Γοργονίδας τὰς μαρμαρίνους, ἅτε τὴν μίαν ἐκ δεξιῶν, ἅτε δὲ τὴν ἐξ εὐωνύμων, ἱερογλυφικά τινα καὶ ἀστρονομικὰ ἐχίδνια συλλαβῶν, τῶν βασιλέων γράφειν τὰς ἱστορίας, Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου τοῦτο ποιήσαντος. Τοῦ δὲ αὐτοῦ Γαληνοῦ ἐπὶ πλεῖστον συχνάσαντος, καὶ τοῖς ἀναγνώσμασιν [μηνύουσι] προσέχοντος, τὰ μέλλοντα συμβαίνειν Ζήνωνι παρὰ Βερίνης ἐγχᾶσαι. Καλλίστρατος δὲ

τις, πυρσιτὸς μὲν τῇ χρόᾳ, κάπηλος δὲ τῇ ἀξίᾳ, ἐμβατεύοντι τῇ ἱστορίᾳ τῶν Γοργονίδων Γαληνοῦ καὶ μάλιστα συχνῶς προσέχοντα μετὰ τὴν ἀνάκαμψιν Ζήνωνος τὴν ἀπὸ Ισαυρίας τὸ δεύτερον, φατριασθεὶς ὁ αὐτὸς Γαληνὸς παρὰ τοῦ αὐτοῦ Κοιαιστράτου, τοσούτοις ἐμπαιγμοῖς ἐπ' ἐνιαυτοῦ καὶ βολίδας ὑπέμεινεν, ὥστε μέχρι τέλους τὸ πέρας ἐν τῷ αὐτῷ ἀρτοπωλίῳ κληρωδίᾳ, ἐν αὐτοῖς τοῖς ζωδιακοῖς τετραπόδοις καὶ πετεινοῖς σηκρετίῳ ὑπ' Αρχοντος ξίφει ἀποκεφαλισθῆναι, κράξαντος τοῦ Πρασίνου μέρους καὶ τοῦ ὄχλου, Δικαία ἡ κρίσις. Αριστείδης δὲ Φιλόσοφος ἐπέθηκεν ὄνομα τῷ τόπῳ τοιῷδε, ὃ καὶ φαίνεται ἕως τοῦ σήμερον, Γαληνοῦ θηρεία, ἀδικία νεμομένη Ζήνωνι· καὶ τυπώσας τὴν χαρίδα, ἀπέδρα ἐν Χερσῶνι, καὶ ἐσώθη ἕως τοῦ σήμερον.

que iugiter lustrantem aduertisset, reuerso iterum ex Isauriâ Zenone, Galenum accusauit. Is verò tanta ludibria ictusque per annum sustinuit, vt tandem in ipsâ Artopoliorum caleniâ, in ipsis Curiæ quadrupedum animalium atque volucrum statuis, à Præfecto capite plecteretur; clamante Prasinâ factione, ac plebis promiscuâ turbâ, *Iustum iudicium*. Aristides verò Philosophus, eiusmodi nomen loco imposuit, hodiéque manet, *Galeni bestia; Zenoni distributa iniquitas*. Scriptaque laminâ in Chersonem aufugit, hactenusque incolumis est.

ΘΕΑΜΑ Ε.

Τὸ ἐν τοῖς Αμαστριανοῦ Καρακάλλου Πραιποσίτου.

ΘΕαμάτιον ἤτοι εἰδώλιον τῆς Βυζαντίου πόλεως προτε-
52. ρεῦον ἀπὸ Τραϊανοῦ, 52 Μηκᾶς καὶ Γλαῦκος. ἐξ ὧν Θεόδωρος Χρονογράφος ἀναρρωσθεὶς ἀναγνώσμασιν. Ζεὺς, Ηλιος ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐν ἅρματι μαρμαρωθέντι. Διὸς σκυτηφόρος Αριστείδης· Ηρακλῆς, ὁ ἀνακείμενος ἡνίοχος Θεὸν ἐπιγράφων, Απόλλων παγκρατιαστής· ἔνθα
53. 53 ὁ ποταμὸς ὁ Κύτλου, Αἴτιος ὁ ἀπὸ Λύκου μυκολατρευόμενος· ἐν αὐτῷ χελῶναι μεσταὶ ὀρνίθων· ἐν αὐτοῖς δράκοντες ιη', κ' Ακουώτιος Φιλόσοφος εἰδώλων προστάτης, καὶ θύτης γυναικὸς καὶ δύο τέκνων, μητρὸς Αγλαΐδος καὶ ἀδελφῆς Γραφεντίας. ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ δαι-

SPECTACVLVM V.

Ad Amastriani, Caracallæ Præpositi.

QVòd à Traiano Spectaculum seu Idolum Byzantinæ Vrbis primùm occurrit, Mecas & Glaucus: ex quibus Theodorus Chronographus Lectionibus clarus. Iupiter; Sol eodem in loco, marmoreo curru inuectus. Iouis scuticam ferens, Aristides. Hercules, auriga recumbens, hoc Deum titulo donans, *Apollo Pancratiastes*. Vbi Cytli fluuius; Aëtius, à Lyco impuro cultore adoratus. In eo testudines plenæ auibus, & dracones octodecim. Acuntius item Philosophus Idolorum Antistes, vxoris immolator ac duorum liberorum; matris scilicet Aglaidis & sororis Graphentiæ. Eodem in loco dæmonum (quip-

Profana Gentilium simulacra; error, Animas Heroum in dæmonas verti.

pe Regum) visitationes afflatusque Philosophis obtingunt; maximè si linguâ feminéve adulteris Reges fuerint exitiosi. Idcirco ad nudam oculos coniicientes statuã, sideritimque herbam cochleari concalefacientes, atque naribus adurentes, Regis amicos lactari; ac si fortè ex his innotescere velit, diuinum eos responsum accipere. Ingens pecuniæ vis, præsertim denariorum humo defossa, quin & auri thesaurus, quòd cùm theatrum esset die Iouis, populus confertâ multitudine spectaculi admiratione defixus, terræmotu, velut sub Byzâ & Ante, in ipsâ caueâ absorptus sit. Contigit verò cùm necdum Constantinus Dei cultor Vrbi innotuisset, sed Romæ. Equi autem & auiculæ. Galinduchij Ducis sunt, quæ ad Artemisij " ignem hodieque conspiciuntur. Idcirco, quanquam multis laboribus tuæ virtutis causâ, vir probe, perfuncti, nihil tamen indignè tulimus.

potius, forum.

μόνων 54 ἐπισασίαι καὶ πνώσεις. 54.
ἀπὸ βασιλέων, τοῖς φιλοσοφοῦσι· μάλιστα ἐὰν πόρνοις εἶεν τῇ γλώττῃ ἢ τῇ σπορᾷ, οἱ βασιλεῖς ὀλέθριοι. διὰ τοῦτο τῷ γυμνῷ προσσχόντες ζωδίῳ, καὶ σιδηρίτιδα βοτάνην σὺν κοχλίδι περιζέσαντες, καὶ τοῖς μυκτῆρσιν ὀπτήσαντες, γαλουχοῦνται τοῖς φίλοις τοῦ ἄνακτος· καὶ ἣν γνωστὰ ἐκ τούτων ἴσως θέλεται, εἰς αὐτοὺς γίνεσθαι ἡμῖν. πολὺς δὲ ἄργυρος καὶ μάλιστα δηναρίων κατέχωσται κάτωθεν, ἅτε δὲ καὶ θησαυρὸς χρυσίου, ὅτι θέατρον ὑπάρχων, καὶ τοῖς πολλοῖς βλέπουσιν ἐν ἡμέρᾳ Διὸς θυσίας καὶ θαυμάζουσι· σεισμοῦ δὲ γενομένου, ἀπεθανεν ἐν αὐτῷ τῷ σχήματι, ὡς ἐπὶ Βύζᾳ καὶ Ἄντῃ, πρὶν Κωνσταντῖνος 55 τῇ 55.
πόλει, ἀλλὰ τῇ Ῥώμῃ, Θεὸν γνώσκων ἐφαίνετο. οἱ δὲ ἵπποι καὶ αἱ κιννύρες Γαλιανδουχίου τοῦ Δουκός. ἅ τινα καθορᾶται ἐν τῷ πυρὶ Ἀρτεμισίῳ ἕως τοῦ δεῦρο. ὅθεν φιλόκαλε πολλοὺς κόπους διὰ τὴν σὴν ἀρετὴν ὑπομείναντες, οὐδὲν ἠγανακτήσαμεν.

DE BOVE.

BOuis Spectaculum, quod vt dilucidaremus sæpius missis ad nos literis, vir bone, efflagitasti, liquidò ostendemus. Liquet eum Valentinianum Constantis Imperatoris Cubicularium in Hippodromo exædificasse. Fuit autem ingens prorsus fornax, & ad nostra vsque tempora durauit. In eo, Deo inuisus Iulianus complures Christianos quasi maleficos combussit. Erat autem caminus, bouis ænei maximi speciem quandam præferens, ad cuius formam, similis postea Bos in portu constructus est. Ad-

Bouis spectaculum: in eo plures facti Martyres. Phocas combustus.

ΤΟΥ ΒΟΟΣ.

ΤΟ δὲ ἐν τῷ βοῒ θέαμα, σαφῶς σοι ὑποδείξομεν, ὅπερ πλειστάκις δι' ἐπιστολῶν ἡμῖν σημάνας δῆλον σοι γενέσθαι, ὦ φιλόκαλε. Βαλεντινιανοῦ τοῦ Πραιποσίτου Κώνσταντος ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ οἰκοδομηθῆναι γινώσκομεν. κάμινος δὲ παμμεγέθης μεγάλη ἕως ἡμῶν διασωθεῖσα, ἔνθα Ἰουλιανὸς ὁ θεοστυγὴς προφάσει τῇ καταδίκην πολλοὺς ἐν αὐτῇ Χριστιανοὺς κατέκαυσε. ἦν δὲ ἡ κάμινος εἰς ὁμοίωσιν βοὸς χαλκοῦ παμμεγεθεστάτου θέαμα, ἀφ' οὗ μετὰ μίμησιν ἐν τῷ Νεωρί-

ἔτι λιμβοῖς κατετυπώθη. τῷ δὲ αὐτῷ βοῒ τῷ χαλκῷ ἕνεκεν καύσεως παρηκολούθησέ τι μωμὸν ἕως Φωκᾶ τοῦ ἀνάξιου. καὶ μετὰ τὸ καυθῆναι τὸν αὐτὸν Φωκᾶν, ὑπὸ Ἡρακλείου χωνευθῆναι τὸν βοῦν εἰς ἀκουλκαταρίαν, καὶ εἰς τὸν Πόντον πεμφθῆναι ἕνεκεν στρατολογίας. ἦν δὲ τὸ ἀκουλκάτον ἐν τῷ Πόντῳ, σταθμοῖς τοῦ ἀρ-
56. γυρίου κδ΄. διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ 56 χρυσὸν χυτόν. ὅπερ καὶ ἐνταῦθα σώζεται ἕως τοῦ σήμερον τοῖς ὁρῶσιν, εἰς λεχμία χωνευτὰ σκυθρωπὰ πάνυ.

hæſit Boui æneo labes aliqua, ad nequiſſimum vſque Phocam; eo nomine, quòd ferale tormentum eſſet exurendis reis, quo ipſo Tyranno ab Heraclio exuſto, Bos in Aculcati ærarium conflatus eſt, atque in Pontum in ſtipem tranſmiſſus conſcribendi militis. Erat autem in Ponto, quod vocant Aculcatum, argenti pondo quatuor ſupra viginti, eo quòd ipſum eſſet auro ſolidum. Quod hîc quoque hodieque ſeruatur, ac cernitur, in fuſis lechmiis tetricoſum valde vultum præferentibus.

---

57. Ζ. 57 ΕΚ ΤΟΥ ΜΙΛΙΟΥ Θεάματος τοῦ Ὀφικίου Διοσκόρου, ἐκ τῆς καθ' ὥραν Μαυρικίου Αὐγούστου.

ΟΤι τὸ Σινάτον τὸ λεγόμενον τοῦ Φόρου, οὐδὲν ἄλλο ἐπιμολογεῖται, ἢ μόνον Σενάτου οἰκοδομήσαντος τὸν Σινᾶτον, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ τρίλιθον ζώδιον, ἤτοι τρικέφαλον πορφυρειδῆ, ὃ ἔλεγόν τινες Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν μέσον, Κωνστάντιον εὐώνυμον, Κώνσταν ἐν τοῖς δεξιοῖς μέρεσιν, εἰς πόδας ἀρκούμενον δύο, εἰς δὲ χεῖρας ἕξ· ξένον τοῖς ὁρῶσι θέαμα, ἄλλον ἀλλαχόθεν ὁρᾶν, καὶ ἡ κεφαλὴ μία. ἐμπρησμοῦ ἐν αὐτῷ δέ ποτε γενομένου ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ, καὶ πάντων ἐκεῖσε ἀσχολουμένων, ὡς εἰπεῖν, κλαπῆναι τὸ θαυμάσιον ἐκεῖνο, ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ, τοῦ Ἀρκαδίου, ὃς εὐθὺς διὰ ταχυδρόμου ἐν ταῖς θαλάτταις καὶ ἐν τοῖς θεματικοῖς μέρεσι μετ' ἀπειλῆς, εἰ μὴ φανεῖεν τὸ θέαμα. καὶ οἱ τοῦτο τολμήσαντες, ἵνα ἰσχύσαντες εἰς τὴν ἰδίαν πατρίδα ἀποτυχεῖν· φθαζόμενοι

VII. *EX MILIARIO Spectaculi Officij Dioſcori, Ex Mauricij Auguſti Diario.*

QVem vocant Fori Senatum, aliam præterea appellationis cauſam nullam habet, quàm quòd Senatus à Senatu ædificatus eſt, & quæ in eo trium lapidum, id eſt, triceps porphyretica ſtatua exiſtit; quam quidam Conſtantinum Magnum medium, Conſtantium à ſiniſtris, à dextris Conſtantem eſſe dicebant. Erat hæc duobus fulta pedibus, ſex manibus prædita: Spectaculum nouum ac inſolitum, alium aliunde conſpiciens, ac ſi eius vnum caput eſſet. Orto autem quandoque eo in loco incendio, cunctiſque illic, vt ſic dicam, in hoc enitentibus, vt admirandum illud artefactum ſibi raperent, ac furto auferrent, Theodoſio Minore Arcadij filio Imperatore; ac cùm is ſtatim, in omnẽ maris oram ac loca procul celere peruolante curſore, comminatus eſſet, iis qui ſuſtulerãt, ni repræſentarent; nec ipſis in patriam, occupante

Fori Senatus: Statua triceps.

cursu Regio, efferre licuisset; ipsi se desperantes, vnà seipsos ac Spectaculum maris profundo mersere. Hinc cassa omnis exquirentis industria, quantumvis multa admota nauigia, plexique funes; accersiti etiam vrinandi arte nobiles, quòd Imperator molestissimè ferret; donis plurimis constitutis, ad quingenta vsque centenaria, sub tremendis sacramentis, si quis è vasto gurgite extraxisset. Fuit tamen nemo, qui rem præstare potuerit. Quamobrem ira impotens idem ipse Theodosius, octo fultam columnis Senatus ædem subiectâ flammâ absumpsit, atque Helenæ Constantini matris, eiusque & vxoris illius Faustæ Maximiani Herculij Diocletiani generi filiæ statuas in eundem Senatum transtulit: ipsius quidem & vxoris ære fusas partimque marmoribus vermiculatas; illiusque ex marmore porphyretico: quæ etiamnum extant.

διὰ τῷ δρόμῳ τῷ βασιλικῷ ἀποπειρασάμενοι ἑαυτοὺς, τό τε θέαμα καὶ ἑαυτοὺς ἐν τῷ βυθῷ ῥίψαντες, κατεποντίσθησαν· ὡς πολλῶν πλοίων καὶ σαργάνων ἐλθόντων καὶ κολυμβητῶν τινῶν, διὰ τὸ ἀδημονεῖν τὸν βασιλέα, δῶρά τε εἰς πλῆθος τεθειμένα, καὶ ὡς φ´ κεντηναρίων μετὰ ὅρκων φρικτῶν βεβαιουμένου, τοῖς μέλλουσιν αὐτὸ ἐκβάλλειν ἐκ τῆς θαλάσσης, οὐκ ἴσχυσέ τις. τότε ὀργισθεὶς ὁ αὐτὸς Θεοδόσιος, καὶ τὸν Σινάτου οἶκον τῷ πυρὶ παραδέδωκεν, ὑπὸ τεσσάρων κιόνων βασταζόμενον. καὶ μετέθηκεν τὴν στήλην Ἑλένης μητρὸς Κωνσταντίνου, καὶ αὐτοῦ, καὶ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Φαύστης θυγατρὸς [Μαξιμιανοῦ τοῦ Ἑρκουλίου. γαμβροῦ] Διοκλητιανοῦ, ἐν τῷ αὐτῷ Σινάτῳ· αὐτοῦ μὲν καὶ τῆς γαμετῆς, χαλκευχύτων καὶ μέρος λιθενδύτων· αὐτῆς δὲ ἐκ πορφύρου μαρμάρου περιέχουσα· ἅ τινα καὶ σώζονται ἕως τὸ δεῦρο.

EX PAPIA.

58. ΠΑΠΙΑ. 58.

Molius Vulpina; Venus Lupa.

IN loco quem Staterem vocant, quam vocant Molium Vulpinam ex marmore peganesio (rutæ scilicet viroris æmulo) vlnarum quinque longitudinis, duarumque cum dimidio latitudinis, ad Austrum in Palatij ædibus; ad Aquilonem si cum veteri Ecclesia conferas; in cuius scriptum pectore, illitis aureis argenteisque literis, *Venus Luna*; pensitando Persis tributo data est, Anastasio Imperatore, mille librarum auri redimendo pretio. Sed & hoc idem suis Papias commentariis docuit.

Gorgonum capita.

Gorgonum capita in Chalce (Æreâ scili-

ΕΝ τῷ λεγομένῳ Στατῆρι, ὅπερ λέγεται Μόλιον ἀλωπὸν εἶναι ἐκ μαρμάρου πηγανισίου εἰς μῆκος ὀργυιὰς ε´. πλάτος δὲ ὀργυιὰς δύο ἥμισυ πρὸς νότον ἐν ταῖς ἀνακτορικαῖς οἴκοις· πρὸς δὲ βορρᾶν πρὸς τὸν παλαιὸν ναὸν, ὅπερ ἐν τῷ στήθει ἔγραφεν, δι' ἐμπλαστῶν χρυσίων καὶ ἀργυρέων γραμμάτων, Ἀφροδίτη Σελήνη, ἐδόθη Πέρσαις εἰς πάκτον, ἐπὶ Ἀναστασίου βασιλέως, ἀντὶ σταθμῶν χιλίων χρυσοῦ. καὶ τοῦτο δὲ ὁ αὐτὸς Παπίας ἐδίδαξεν ἐκ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων. Ὅτι αἱ Γοργονοειδεῖς κεφαλαὶ ἐν

τῇ χαλκῇ πύλῃ, πρὸς μὲν τὸ ἔμπροσθεν περιπατοῦντι εὐωνύμως, πρὸς δὲ τὸ ὄπισθεν δεξιῶς, τῆς Ἀρτέμιδος Θεᾶς, ἐκ τοῦ ναοῦ Ἐφεσίου ἥκασι· ταὶ μὲν τέσσαρες ἐν τοῖς Ταύρου μέρεσιν, ἐν τοῖς παλαιοῖς παλατίοις προσπαγεῖσαι Κωνσταντίνου, ἔνθα καὶ Ἰουλιανοῦ καὶ τῆς τούτου γαμετῆς· ἀλλὰ καὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ, καὶ Γάλλου καθορῶνται ἀγάλματα· ταὶ δὲ δʹ. ἐν τῷ προειρημένης πύλης εὐωνύμῳ μέρει, ἔνθα καὶ σταυρὸς πεπηγὼς ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ πάλαι καὶ Βελισαρίου,
59. 59 καινουργηθεῖσαι ἵστανται. ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Βελισάριος καθορᾶται χρυσέμβαφος, ἡλιοκέφαλος, καὶ Τιβέριος ὁ κυρτοειδὴς Θρᾷξ, καὶ Ἰουστῖνος ὁ πρῶτος λεπτοειδὴς ἐπί-
60. 60 φορος πάνυ, καὶ τῶν συγγενῶν ἑπτά, αἱ μὲν ἐκ μαρμάρου, αἱ δὲ καὶ χαλκαῖ, ἐκ τῶν ζωσμάτων ἐπιγινωσκόμεναι ἀκριβῶς τοῖς παροῦσι.

Πολλὰ τῇ βασιλίδι Πουλχερίᾳ Λέων ὁ μέγας ἐμακάριζεν· ὅθεν καὶ μνήμην αὐτῆς τῆς τελειώσεως ἐπετέλει, καὶ ἐν τῷ τάφῳ αὐτῆς αὐτὸς ἔστησε τὸ ταύτης ἴνδαλμα. καὶ ἐν τοῖς βασιλείοις δὲ θεωρῶν αὐτὴν ἐν ἱστορίᾳ, τὸν βίον ὅλον αὐτῆς ἐμακάριζεν. Μαρκιανοῦ δὲ στήλην καὶ Πουλχερίας ὁ αὐτὸς Λέων ἐν τοῖς Θεοδοσιανοῖς ἐμβόλοις μεταστήσας, τῇ βασιλίδι πόλει προσέθηκεν.

Ἰουλιανοῦ χαραγὰς Θεοδόσιος ὁ μέγας ἠμαύρωσε. μεθ' ὧν καὶ τὴν τούτου στήλην ἔξω τῆς χαραγῆς ἑστηκυῖαν θεασάμενος, ἐρυθρίασε, καὶ τοὺς συνοδεύοντας ἐπύθετο, Τίνος ἂν εἴη τὸ χάραγμα. τῶν δὲ Ἰουλιανοῦ φησάντων, εὐθὺς ἐκεῖνος εἶπεν, Ὅτι μαινομένου ἀνθρώπου στήλην τεθέαμαι. καὶ πάνυ ἐρυθρίασεν· καὶ παραυτίκα ταύτην κατέαξεν, καὶ

cet) portâ; à sinistris quidem antè, à dextris verò, retrò Dianam Deam ambulanti, posita, à Templo Ephesino venissent: quatuor quidem in Tauri partibus, in Palatio veteri Constantini affixa, vbi & Iuliani eiusque conjugis; sed & Constantini Magni & liberorum, necnon Galli conspiciuntur statuæ; quatuor verò, in eius quam dixi, Portæ læuo latere, vbi etiam Crux fixa, sub Iustiniano præclarissimo Principe, & Belisario, extant renouata. In ea quoque ipse Belissarius cernitur inauratâ statuâ, capite solaribus radiis micante; paulóque gibbosior Tiberius Thrax, ac Iustinus senior, exili vultu, incitatus nimis; atque ex cognatis septem, partim marmoreis, partimque æneis statuis, quas ex cingulis, si legantur, facilè possint adstantes pernosse.

Crux.

Belissarij, Tiberij, Iustini statuæ.

Longè beatissimam Pulcheriam Augustam Leo Magnus celebrabat: vnde etiam eius consummationis memoriam colebat, eiusque effigiem in ipsius sepulchro visendam proposuit: inque ipsâ Regiâ depictam contuens, eius omnem vitæ rationem, gestáque beata dicebat. Marciani verò & Pulcheriæ statuas idem Leo ex Theodosianis embolis translatas, Regiæ Vrbi adjecit.

Pulcheriæ Augustæ consecrata memoria.

Iuliano cusam monetam Theodosius Magnus obliterauit: eiusque statuam seorsim erectam, non nummo incisam, conspicatus, erubuit, exque comitibus, Cuiusnam esset figura percontatus, cum Iuliani esse respondissent, ait ille statim, Furui statuam hominis conspexi: multumque rubore suffusus, mox confregit; edi-

Iuliano signata moneta aboli ta: statua euersa.

ctoque mandauit, Quisquis vsquam obsignatos nummos eiusmodi figurâ inuenerit, nec publico denunciauerit, extorrem fore vrbe Constantinopolitana, publicatis illius bonis.

Dolus, Imperatorum statuas idolorum specie effingēdi, quibus incauti Christiani cultum adhiberent.

Multam Iulianus præstigiis operam ponebat: vnde ferunt Imperatorum statuas idolorum specie effingere solitum, quas velut Imperatorum imagines adorari cogebat. Inter quæ cùm Nicomediæ, quæ Metropolis est, Apollinis statuam auri encausto, ac similiter Dianæ Deæ fabricatus esset, pari iure adorandas sanxit, ac si illius atque conjugis effigies essent: vnde etiam contigit, vt se innumera multitudo idololatriæ scelere incauta ac per errorem innecteret.

Hemorrhoüsæ ac Iesu statuæ, a Iuliano euersæ.

In Paneadis partibus, quam Cæsaream Philippi vocant, cùm Iulianus iter haberet, Hæmorrhoüsæ effigiem vidit, ac quam illa Iesu, vt fama erat, posuerat statuam. Erat mulier venerantis, specie incurua, oramque statuæ Iesu dextrâ contingebat. In medio plantæ quoddam genus, depellēdis quibuscunque morbis idoneum enascebatur; tantæ scilicet virtutis, vt & cæcis ex vtero, vt aiunt, sanitatem conferret. Huius rei etiam Eusebius Pamphili, ac qui Hæsitantium classis est, diligentius meminit. Hæc Iulianus conspicatus, mysterium sciscitatus est. Ac vbi didicerat Iesu statuam esse, confregit. Similiter etiam Berenicæ eius fœminæ nomen esse, Hæsitans ille prodidit. Plantam verò succendit; erectoque illic loci Iouis idolo atque Veneris, ita inscripsit,

Martyrius Episcopus Martyr.

HacDeo Ioui omnium inspectori, Iulianus Paneadi dono tribuit. Ibi etiam Martyrius Episcopus, multa per con

δόγμα προέθηκεν, Ὅτι ὅπου ἐὰν εὑρεθῇ ἐν χαραγαῖς νουμμίων τὸ τοιοῦτον ὑπόδειγμα, καὶ μὴ τῷ δημοσίῳ καταμηνυθῇ, δημευθεὶς ὁ τοιοῦτος ἐξόριστος Κωνσταντινουπόλεως γένηται.

Πολὺς ἦν Ἰουλιανὸς ἐν μαγγανείαις· ὅθεν καὶ τοῖς εἰδώλοις εἰς στήλας βασιλικὰς φασὶν ἐξεικόνιζε, καὶ προσκυνεῖσθαι ταύτας, ὡς βασιλέων εἰκόνας, ἠνάγκαζε. μεθ' ὧν καὶ ἐν τῇ Νικομηδέων μητροπόλει, τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἄγαλμα χρυσόεγκαυστον κατασκευάσας, καὶ τὸ τῆς Θεᾶς Ἀρτέμιδος, νόμοις ὁμοίοις ἐνομοθέτει προσκυνεῖσθαι, ὡς αὐτοῦ φύσιν εἶναι καὶ τῆς γαμετῆς ἰνδάλματα· ὅθεν καὶ ἄπειρον πλῆθος κατὰ πλάνην εἰς εἰδωλολατρείαν κατέπεσον.

Ἐν τοῖς Πανεάδος μέρεσι τῇ ἐπονομαζομένῃ Καισαρείᾳ, τῇ Φιλίππου, διερχομένου Ἰουλιανοῦ, τὸ τῆς Αἱμορρούσης ἴνδαλμα θεασάμενος, καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰησοῦ τὸν ἀνδριάντα, ὡς ἦγον, ὑπ' αὐτῆς κατασκευασθέντα· ἐν οἷς κεκυφυῖα ἡ γυνή, καὶ τῇ δεξιᾷ τοῦ κρασπέδου τοῦ ἀνδριάντος Ἰησοῦ ἁπτομένη· μέσον που βοτάνης εἶδος, ἀλεξιτήριον φάρμακον πρὸς πᾶσαν νόσον ἐπιτήδειον, ἐκφυέν· καὶ τυφλοὺς, ὥς φασιν τοὺς ἐκ κοιλίας μητρὸς ἀχθέντας ἰᾶσθαι. τοῦτο δὲ καὶ Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου, 61 καὶ ὁ Διακρινόμενος, ἀκριβέστερον μέμνηται. ταῦτα Ἰουλιανὸς θεασάμενος, ἐπύθετο τὸ μυστήριον· καὶ μαθὼν Ἰησοῦ εἶναι τὸν ἀνδριάντα, κατέκλασεν. ὁμοίως δὲ καὶ τῆς Βερενίκης, ὡς ὁ Διακρινόμενος μέμνηται, καλεῖσθαι τὴν Αἱμόρρουν· καὶ τὸ φυτὸν δὲ κατέκαυσε· καὶ Διὸς εἴδωλον καὶ Ἀφροδίτης ἐν τῷ τόπῳ ἀνατεθεικὼς, καὶ ἑαυτοῦ- 61.

ἐν οἷς

ἐν οἷς καὶ ναὸς οἰκοδομήσας, ἐπέγραψε, Τάδε Θεῷ Διῒ πεποίηκεν, Ἰουλιανὸς Παππάδι εἰς δῶρον ἄγει· ἔνθα καὶ Μαρτύριος ἐπίσκοπος πολλὰ ἐξουθενήσας αὐτὸν, ἐκάη πλησίον τοῦ ναοῦ, ὡς ἔλεγον, εἰς θυσίαν Θεοῖς.

temptum in eum locutus, prope templum combustus est, vt aiebant ad immolandum Diis.

Ἰουλιανοῦ βασιλεύοντος πρὶν ἢ τὴν Ῥώμην καταλαβεῖν, στήλην ἐν Βυζαντίῳ τούτου ἀνέστησαν ἐν τοῖς Κωνσταντινιανοῦ ἐμβόλοις. καὶ ὁ στρατηλάτης δὲ Δημόφιλος, χαίρων τῇ τῶν εἰδώλων θρησκείᾳ, ἐν πορφυρῷ κίονι ταύτην ἀνέθηκεν, Μέγας θεοσεβὴς ὑπάρχων Ἰουλιανός. διὰ τοῦτο, εἰ μόνον ἐβασίλευσεν καὶ ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ εἰκόνας αὐτοῦ ἔν τε σανίσι καὶ χαλκουργήμασι μεγίστοις ἀνετίθετο.

Iuliani Imperatoris, cùm necdum Romam venisset, statuam Byzantij in Constantinianarum ædium atrio collocarunt: Sed & Demophilus Militiæ princeps idolorum cultu propensissimus in columna porphyretica, hocce titulo consecrauit, MAGNVS RELIGIOSISSIMVSQVE IVLIANVS. Idcirco, mox ac Romæ ac Antiochiæ Imperium adeptus esset, in tabulis ingentisque molis statuis æneis, illi Imagines ponebat.

Iuliani passim à deuotis Græcis erectæ statuæ.

Γρατιανὸς μετὰ τὸ γῆμαι ἐν Ῥώμῃ παρεγένετο, καὶ ἑαυτὸν καὶ τὴν γαμετὴν ἐν ἀργυραῖς στήλαις εἰς ἄλλο θέαμα τῇ Ῥώμῃ προσέθηκεν.

Gratianus ducta vxore Romæ venit, seque ipse ac conjugem in argenteis statuis, aliud Romæ spectaculum exhibuit.

Gratiani & conjugis statuæ.

Οὐαλεντινιανοῦ τοῦ νεωτέρου, ἐν τοῖς Λεοντίου ἐμβόλοις ὑπῆρχε στήλη θαυμάσιος, ἔνθα Ζήνων τὰς ἐπόψεις ἐποιεῖτο. Ζήνων Οὐαλεντινιανοῦ τὴν στήλην θεασάμενος, ἀτυχεῖν ἔφησε τοὺς μὴ εἰκόσιν εἰς μνήμην καθορᾶσθαι Καίσαρας.

Mira Valentiniani iunioris statua exstabat in Leontij embolis; quem locum Zeno inuisens, conspectâ Valentiniani statuâ, Infelices Cæsares ait, qui memoriæ causâ imaginibus expressi non conspicerentur.

Valentiniani iunioris.

Ἐν τῷ Βοῒ τοῦ Κωνσταντίνου φοσσάτον παρεσκευάσθη μέγιστον, καὶ πόλεμον αὐτῷ Βύζας παρετάξατο, καὶ ἀπέθανον Ἕλληνες, ὡς ὁ Σωκράτης φησὶν, εἴκοσι χιλιάδες. παρευθὺ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ Βοῒ, σταυρὸς ἀργυροῦς κεχρυσωμένος ἐτυπώθη, καὶ Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης εἰκόνες, ἀμφοτέρων αἱ χεῖρες τὸν σταυρὸν κατέχουσαι, φησὶ, τῶν θεοδούλων.

In Constantini Boue maximum conflatum prælium; instructáque Byzæ in eum acie, Græcorum desiderata viginti millia, vt auctor Socrates est. Statimque in eodem Boue Crux argentea deaurata effìcta, necnon seruorum Dei Constantini ac Helenæ (Crucem manibus complectentium) imagines.

Constantini & Helenæ complectentiũ Crucem.

Ὅτι τὰ λεγόμενα Κοντάρια, βίγλαν εἶχον ἕως ἔτη ζ. καὶ ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ πόλεμος ἕως ἔτη β΄. καὶ ναὸς εἰδώλων μικρὸς πάνυ, ὃν ἔλεγον Γαλιηνοῦ εἶναι· ὃν καθελὼν Κωνσταντῖνος, τῆς Θεοτόκου οἶκον ἀνῳ-

Quæ vocant Contaria, excubias habuerunt ad annos septem: eodemque loco ad biennium gesta prælia. Erat & fanum idolorum planè exiguum: Galieni esse dicebant. Constantinus illo eruto, Deiparæ domum

Contaria in Deiparæ ædem mutata.

excitauit, séque ipse & Matrem, Iesumque & Virginem nummo insculpens, festa publica ad dies duodecim peregit.

Crucis Cōstantino visæ locus: statua illi posita.

Ad Vigilantij ædes validissimæ erant Constantini excubiæ, quas collocarat, cùm nondum in Vrbe Crucem conspexisset. Illic enim, vt aiunt, etiam Crucem ipsis oculis ad vesperam contuitus est. Eodem quoque loco, ad eas Vigilantij ædes, Seuerus Gazæos collocarat. In eos Maximinus Constantini cohortium dux instructo prælio, octo ferè millia perestruxit. Tuncque reliqui equis exilientes, confractisque ensibus, Maximini pedibus aduoluti, salutem supplices deprecati nactique, ex propriis ipsi æramentis statuam Constantino posuerunt.

Canonaris impr. petans Constantino sublatus.

In Foro ad dies quadraginta Constantinus faustis plebis Senatusque vocibus acceptus est ac dilaudatus. Canonaris autem Philosophus, editum locum conscendens, conticente turba, magnâ voce clamare, *Noli supra maiores sapere, qui maiores ipse sustulisti.* Hunc Constantinus accersitum verbis deliniebat; atque vt Græcari cessaret, admonebat. At ille dum se vltro pro maioribus mortem oppetiturum occlamat, cæsis ceruicibus in iisdem Vigilantij atriis, residuis Gazæis timendi exemplo fuit.

Statua in Tauro, Vrbis Fortuna; ei religio habita.

Quæ in Tauro est statua multis laudibus salutata fuit. Hanc ciuium cœtus, Olbianusque Præfectus, ac Spatharij Cubicularij, necnon & Silentiarij, cum cereis obsequio instantes, candidis vtrique stolis induti, à loco quem modo Philadelphin vocant, ac tunc Antemurale vocabant

γοιρα, καὶ ἑαυτὸν ἐγχαράξας, καὶ τὴν μητέρα, καὶ Ἰησοῦν καὶ τὴν Παρθένον, πανηγυρικὰς ἑορτὰς ἐπετέλει ἕως ἡμέρας ιβ'.

Εν τοῖς Βιγιλεντίου ὑπῆρχεν ἡ ἐχυροτάτη βίγλα Κωνσταντίνου, ἐπὶ 62 πρὸ τοῦ ἐπιστῆναι [τὸ τοῦ Σταυροῦ σημεῖον] τῆς πόλεως ἐσήπτεν. ἐκεῖ γάρ, ὡς 62. φασὶν, καὶ τὸν σταυρὸν περὶ δειλινὸν ὀφθαλμοφανῶς ἐθεάσατο. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ τόπῳ τοῖς Βιγιλεντίου, Σευῆρος Γάζους κατῴκισεν, οὓς καὶ πολεμήσας Μαξιμῖνος στρατηγὸς Κωνσταντίνου, ὡσεὶ ὀκτὼ χιλιάδας ἀπέκτεινεν. καὶ τότε οἱ λοιποὶ καταβάντες τῶν ἵππων, καὶ τὰ ξίφη κλάσαντες, τοῖς ποσὶ Μαξιμίνου ἐγκυλινδούμενοι, σωτηρίας τυχεῖν ἱκέτευον· καὶ τυχόντες, ἐκ τῶν ἰδίων χαλκουργημάτων Κωνσταντίνῳ στήλην ἀνέθεντο.

Εν τῷ Φόρῳ μ. ἡμέρας Κωνσταντῖνος ἐδοξάσθη καὶ εὐφημίσθη παρά τοῖς μέρεσι καὶ παρὰ τοῖς ἄρχουσι τῆς αὐτῆς πόλεως. Κανονάρις δὲ φιλόσοφος ἐν ὑψηλῷ τόπῳ ἀνελθὼν, μετὰ τὸ παῦσαι τοὺς ὄχλους, μεγάλῃ φωνῇ ἔκραξεν, Τῶν προγόνων μὴ φρόνει, ὁ τῶν προγόνων καθαιρέτης. ὃν ὁ Κωνσταντῖνος μεταπεμψάμενος συνεκρότει, καὶ παρεκάλει τοῦ τὸν παύσασθαι ἑλληνίζειν. ὁ δὲ ἰσχυρᾷ τῇ βοῇ ὑπὲρ προγόνων καὶ ἀποθνήσκειν ἥρμενος, ἐκαρατομήθη, ἐν τοῖς αὐτοῖς Βιγιλεντίου ἐμβόλοις, εἰς φόβον τῶν καταλειφθέντων Γάζων.

Η στήλη ἡ ἐν τῷ Φόρῳ πολλὰς εὐφημίας ἐδέξατο. ἐν αὐτῇ τὸ πολίτευμα, καὶ Ολβιανὸς Ἔπαρχος, καὶ οἱ 63 Σπαθάριοι οἱ Κουβικουλάριοι, καὶ μὴν καὶ Σιλεντιάριοι 63. μετὰ κηρῶν ὀψικεύοντες, λευκὰς στολὰς ἀμφότεροι περιβεβλημένοι, ἀπὸ τοῦ καλουμένου ἀρτίως Φιλαδελ-

ριον, τότε δὲ Περιτείχισμα καλούμενον, ἐν οἷς καὶ πόρτα ἦν τὸ πρότερον ὑπὸ Κάρου κατασκευασθεῖσα, ἀνήνεγκαν ἐποχουμένην εἰς καροῦχαν. ὡς δὲ ὁ Διακρινόμενος φησὶν, ὅτι ἐκ τῆς καλουμένης Μαγναύρας· ἐν οἷς ἐν τῷ Φόρῳ τεθεῖσα, καὶ πολλαῖς, ὡς προείρηται, ὑμνῳδίαις δεξαμένη, εἰς Τύχην τῆς πόλεως προσεκυνήθη παρὰ πάντων, ἐν οἷς καὶ τὰ ἐξέρκιτα. ἔσχατον πάντων ὑψώθη ἐν τῷ κίονι, τοῦ ἱερέως μετὰ τῆς λιτῆς παρεστηκότος, καὶ τὸ Κύριε ἐλέησον πάντων βοώντων ἐν ρ΄. μέτροις. πολλὰ οὖν ὁ Διακρινόμενος ἄνωθεν τοῦ κίονος φάσκει πράγματα τεθεῖναι, ἔνθα ἡ στήλη ἵσταται, ἐν οἷς καὶ χαραγὴ βασιλικὴ Κωνσταντίνου ἡ λεγομένη Σωτηρίχιος χίλια κεντηνάρια. τότε εὐφημίσθη ἡ πόλις κληθεῖσα Κωνσταντινούπολις, τῶν ἱερέων βοώντων, Εἰς ἀπείρους αἰῶνας εὐόδωσον ταύτην, Κύριε. καὶ οὕτω μετὰ πολλῆς δορυφορείας ἐμμέτρως μ΄. ἡμέρας πανηγυρίσαντες, τοῦ βασιλέως σιτηρέσια πάμπολλα τοῖς ὄχλοις χαρισαμένου, ἀπῆλθεν ἕκαστος ἐν τῇ ἰδίᾳ οἰκίᾳ. καὶ οὕτως τῇ ἐπαύριον τὸ γενέθλιον τῆς πόλεως γέγονεν, καὶ ἱπποδρόμιον μέγα, πολλὰ καὶ ἐκεῖσε χαρισαμένου, καταλείψας τὰ τοιαῦτα γενέθλια εἰς μνήμην αἰώνιον.

Ἐν τοῖς πλησίον τοῦ Ταύρου μέρεσιν, Κωνσταντῖνος ὁ μέγας ἐν τῷ θέρει ἀδεῶς διέτριβεν· ἔνθα Σευήρου τοῦ υἱοῦ Κάρου ὑπῆρχε παλάτιον, καὶ ναὸς Εἴδωλον Θεοῦ Σευήρου ὀνομαζόμενος· ἔνθα καὶ τέσσαρες συνθετοὶ καμάραι παμμεγέθεις καὶ αὐταὶ ὑπὸ Σευήρου κατασκευασθεῖσαι, πολλὰς μαντείας εἰς χρῆσιν οἰω-
64 νισμοῦ Θεῶν μακάρων καὶ Θεῶν 64
Βητγάμων ἔχουσαι εἴδωλα, ἀργυρᾶ τε καὶ χαλκᾶ, καὶ ἐξ ἐλεφαντίνων καὶ μαρ-

(vbi etiam porta, à Caro prius constructa) curru inuectam extulerunt: vt verò, ille Hæsitans ait, ab ædibus quas Magnauræ vocant: in quibus in Foro constituta, multisque, vti iam dixi, laudum canticis celebrata, ab omnibus (ipso quoque exercitu) tanquam Vrbis Fortuna adorata est: ac postremò omnium in columna leuata, adstante Sacerdote ac supplicante, cunctisque centenis vicibus conclamantibus, *Domine miserere.* Ait itaque Hæsitans, supra columnam, in quâ stabat statua, multa fuisse reposita; atque in eis signatæ Constantini monetæ, quam Sotericium vocant, mille centenaria. Tunc, *Vera Ciuitas Constantinopolis*, faustis ominibus accepta, clamante Sacerdotum cœtu, *In infinita Domine secula eam dirige atque promoue.* Sicque multo comitatu, ad dies quadraginta expletis solenniis, Imperatore copiosam turbis annonam largiente, abierunt quisque in domum suam. Atque ita in crastinam, peractum Vrbis Natale est, maioresque Circenses editi, cum & illic Imperator liberalissimè effusis muneribus, eius generis Natales in sempiternam celebrandos memoriam reliquisset.

Vrbis dedicatio, eiusque cultus Natalis.

In locis Tauro vicinis, Constantinus Magnus æstate securus morabatur; vbi Seueri, Cari filij palatium erat, ac delubrum, *Dei Seueri idolum*, nuncupatum: vbi & quatuor fornices compositæ maximæ, ab ipso Seuero extructæ, in quibus ad diuinandi vsum ac ariolandi idola plura beatorum Deorum, atque Deorum Saturno patre inferorum argentea, æreáque, exque ebore ac marmorea, vt plurium relatu notum est: quem

Græcorum profana Numina; déque illis ac cultorib. de Constãtini victoria.

aiunt in eiſdem fornicibus oraſſe. Conſerto autem prælio Conſtantinus, Seuerum Herculium vicit, inque fornicibus, eius exſectum caput ac procerum ipſius, ad dies ſeptem ſuſpendit. Poſteaque confractis in parte ſimulacris, ex iiſdem ſponte nata marmoribus, ſpectaculo futura reliquit. In eodem loco ad Iuliani vſque tempora, reorum carnificina exercebatur. Eodem loco in longum valde exporrecta figuris inſculpta, Conſtantini prælia exhibens, ad tertium vſque terræmotum, ſtetit tabula ſuperpoſita. Conſtantini illic effiсta ſtatua in ſuperiori ſuperioris partis arcus dexterâ, Crucis ſigno armata.

ρος λόγος φέρει πολλῶν· ὡς εὐχὰς φησὶν ἐν αὐταῖς τῆς καμάραις· καὶ πόλεμος Κωνσταντίνου γέγονε, καὶ Σεβῆρον τὸν Ερκούλιον ἐνίκησε, καὶ ἐν τῆς καμάραις τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν μεγιστάνων αὐτοῦ ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέραις ἐκρέμασε· καὶ μετὰ ταῦτα τὸ εἴδωλα συγκλάσας εἰς μέρος, αὐτουργικὰ ὑπάρχοντα ἐκ τῶν αὐ- τῶν μαρμάρων, εἰς θέαν εἴασεν. ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἕως Ἰουλιανοῦ ἐτιμωροῦντο κατάδικοι. ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἐστηριγμένη πλὰξ εἰς μῆκος ἄγαν καὶ ζωδίοις ἀναγεγλυμμένοις, τοὺς πολέμους Κωνσταντίνου ἕως τοῦ τρίτου σεισμοῦ περιέκειτο ἐπιδεικνύουσα. Κωνσταντίνου στήλη ἐκεῖσε ἄνωθεν τῆς καμάρας τῆς πρὸς τὸ ἄνωθεν μέρος ἐτυπώθη, τὸ σημεῖον τοῦ σταυροῦ ἐν τῇ δεξιᾷ χειρὶ κατέχουσα.

Crux Conſtantino viſa ſimilique formâ ac magnitudine effecta.

In portæ, quam Philadelphij vocant, partibus, Conſtantinus obdormiit. Illic primùm omnium Crucis figuram conſpexit; quaque longitudine ac latitudine viderat, in columnâ porphyreticâ quadrangularis figuræ inauratam effingens, atque ſpongiæ ſignum Crucis pedibus obſignans; necnon matris Helenæ, ſuamque & liberorum, ex eadem quadrangulâ columnâ efformans, ſedibus honeſtauit. Multa Conſtantinus Magnus eodem loco munera Conſularia edidit, ac largitiones fecit. Ibidem loci Centuriones honore aucti, quodque aliis ferendâ Cruce prælati, hoc nacti ſunt, vt ſuperiori Equitibus loco conſiderent.

Εν τοῖς Φιλαδελφείου τῆς καλουμένης πόρτης μέρεσιν, ἐνυπνιάσθη Κωνσταντῖνος. ἐκεῖ πρῶτον πάντων τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ ἐθεάσατο, ὃν τυπώσας αὐτὸν εἰς μῆκος καὶ πλάτος, ὡς ἴδεν, ἐν κίονι πορφυρῷ τετραπλεύρῳ, χρυσώσας αὐτόν, καὶ σπογγίου σημεῖον ἀπ' αὐτοῦ ἐν τοῖς ποσὶν τοῦ σταυροῦ ἀσφαλισάμενος, τῆς μητρὸς Ελένης, καὶ αὐτοῦ, καὶ τῶν υἱῶν, ἐξ αὐτοῦ τοῦ τετραπλεύρου κίονος ἀνατυπώσας, εἰς θρόνοις ἐτίμησε. πολλὰς ὑπατείας ὁ μέγας Κωνσταντῖνος ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ πεποίηκεν. ἐν αὐτῷ τῷ τόπῳ ἐτιμήθησαν Κεντυρίωνες, διὰ τὸ τὸν σταυρὸν ἐν προτιμήσει βαστάζειν ἠξιώμενοι, ὡς ὑπεράνω Βηγέριον καθήσωνται.

Codicilli in Foro oblati. Calliſtratus in eo Conſul deſignatus: conſtatâ inuidiâ. fa-

Multas Conſtantinus in Foro Statuas ſpectandas appoſuit; inter quas etiam triginta abs ſe fabricatas. Primus in Foro Calliſtratus Conſul renuntiatus: atque ad Conſtantini vſque tempus, oblatos in Foro codicillos Conſules accipiebant. Maiorem in

Πολλὰς Κωνσταντῖνος στήλας ἐν τῷ φόρῳ περιέθηκεν, μεθ' ὧν καὶ ἐξ ἰδίας κατασκευῆς ἕως λ'. πρῶτον ὕπατος ἐν τῷ φόρῳ Καλλίστρατος ἐτιμήθη· καὶ ἕως βασιλείας Κωνσταντίνου ὕπατοι κωδικέλλους ἐν τῷ φόρῳ ἐλάμβανον. ὁ δὲ

Καλλίστρατος Ὕπατος μεγάλως ἐτιμήθη ἐν τῷ Φόρῳ, ὡς πρῶτος τὴν ἀξίαν τοῦ Ὑπάτου δεξάμενος, τῶν Πρασίνων μέρους βοώντων, Καλλίστρατος εὐτυχεῖς, καὶ εἰς ἄλλο προκόψῃ. ὁ δὲ φοβηθεὶς, τὸ τοῦ ἁγίου . . . τέμενος καταλαμβάνει, καὶ εἰσελθὼν ἐν αὐτῷ,
66. 66 ἐζήτει προσθείαν. πολλὰ Κωνσταντῖνος τῷ Καλλιστράτῳ ἐξωμόσατο, μὴ ἀδικῆσαι. ὁ δὲ οὐκ ἠνέσχετο, καὶ χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας ἐξέρχεται· ὃς καὶ ἐπισκόπου ὕστερον, ὅθεν μοι τὰ πολλὰ ἐμφέρεται διηγήματα.

Ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ ἀπετέθησαν εἴδωλα ἐκ τῆς Ῥώμης ἥκοντα ὡσεὶ ξ΄. ἐν οἷς καὶ Αὐγούστου, ὡς οὐ γέγραπται μὲν, λέγεται δὲ, τὸ ὁμοίωμα.

Πολλὰ ἡμῖν διεβεβαιοῦτο Φίλιππος Ἔπαρχος, ὅτι τὸ ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ ὑπάρχον ὁμοίωμα θετταλὸν, κατασκεύασμα ὑπάρχει Ποντίου τινὸς, τὸ ἄνωθεν τῆς βασιλικῆς καθέδρας ἱστάμενον. ἐν δὲ τοῖς
67. γυναικείοις ὁμοιώμασι 67 τῶν Μήδων τοῦ Ἐλεγίου αἱ γεννῶσαι θῆρας καὶ ἀνθρώποις ἐσθιοῦσαι. τὴν μὲν μίαν Ἡρωδίων μοι ἐσαφήνισεν, Ἰουστινιανοῦ τοῦ ἀθέου δηλοῦσα τὴν ἱστορίαν τὰ δεύτερον· ἐν ᾗ καὶ πλοῖον ὑπάρχει, μὴ πληρωθῆναι, ἀλλὰ περιμένειν. ὅπερ ἀκούσας ἐδάκρυσα, εἰ ἄρα γε τοιοῦτον πάλιν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἐπελθεῖν ἀγόγημα. Ἰουστινιανὸς ὁ μέγας ἐν τοῖς τοῦ καθίσματος κατεπαχεῖτο ἐν ἵππῳ χαλκῷ μετὰ τὴν νίκην Μήδων. ἡ ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ καθεζομένη γυνὴ ἐν σελλίῳ χαλκῷ, καὶ αὕτη ἄνωθεν, ὡς προείπομεν, ὁ μὲν Ἡρωδίων ἐδίδαξε Βερίναν εἶναι τοῦ μεγάλου Λέοντος· ὡς δὲ ἐγὼ παρὰ πλειόνων

modum Callistratus in Foro honore sublimatus, quòd in eo primus Consulari auctus dignitate esset, Prasinâ factione clamante, *Euge Callistrate, tibi alio sors euadet.* Quâ ille acclamatione territus, ad Sancti . . . . se delubrum contulit, ac ingressus securitatem poposcit. Iurare Constantinus, etiamque atque etiam polliceri, nullâ se Callistratum iniuriâ violaturum esse. At non acquieuit, Presbyterque ordinatus, ex Ecclesiâ exiuit, ac postea Episcopus fuit: de quo plura narrantur.

ctus Clericus & Episcopus.

In Hippodromio, ex simulacris Româ aduectis, sexaginta circiter collocata: in quibus etiam Augusti, non quòd scripta vlla monumenta habeant, sed vt ferunt, ipsa effigies.

Simulacra Româ aduecta CP.

Etiam atque etiam nobis affirmabat Philippus Præfectus, quod in Hippodromo ex Thessalico marmore simulacrum est (quod nempe supra Imperatoris sedem constitutum est) Pontij cuiusdam opus esse. Inter simulacra autem muliebria Elegij Medorum sunt, quæ bestias gignunt, & homines deuorant. Vnam mihi Herodio explanauit, qui impij Iustiniani secundùm Imperatoris res referat: in quibus & nauis est, non vt impleatur, sed vt expectet. Quo audito, in lacrymas solutus, Si rursum, aio, eiusmodi absurdum Constantini Vrbem contingat inuadere. Magnus Iustinianus in Circi Regio sessu equo æreo vehebatur, post victoriam de Medis. Quæ in Hippodromo in sede æreâ mulier sedet, eaque superiori loco, vt iam dictum est, Verina Magni Leonis vxor est, vti quidem docuit Herodio: vt autem à pluribus audiui, Mineruæ

Verinæ statua, vel Mineruæ.

potius Athenis allatum ſimulacrum eſt, magiſque credidi.

Draconis ſtatua: Hyæna.

Multa Philippus Dynaſta, cùm didiciſſet, narrauit, atque iſtud adjecit, Draconis ſtatuam, Arcadij figuram eſſe; Honorij verò illius fratris Romæ imperantis præferre ſpeciem. Vnde etiam oracula, ante noſtra pariter tempora, hodiéque, non pauca extiterunt. Quæ autem ſupra Draconem Hyena eſt, ex Antiochiâ ſeniore Conſtantinopolim, Conſtantino Magno Imperatore, vti quem dixi Philippus ſcripſit, allata eſt.

Anaſtaſius Monachus in Circo combuſtus Martyr.

In Hippodromo multæ cædes, multaque mala, ſuperioribus præſertim temporibus patrata ſunt; quando & noſtris Anaſtaſius Monachus veritatis candore Imperatori reſiſtens, crematus eſt.

Eudociæ fortuna.

Eudocia Athenienſis, paternæ cauſâ hæreditatis litem intentans, formæ gratiâ fortunam inuenit. Eius germani, nouam adeò atque felicem ſororis ſortem cùm audiſſent, vnà comites ſeptem Philoſophis aſcendentes, eâ, quam infortunium peperiſſet, fortunâ ſibi eam placatam rogabant. Theodoſius ipſe Imperator, vt Philoſophis indulgeret, cum illis pariter in Circum conceſſit: ac quod ſic vellet, nemo abnuit. Erant autem ſeptẽ numero, Cranus, Carus, Pelops, Apelles, Siluanus, Curuus, Nerua. Eunti Imperatori adjuncti Philoſophi comites, ludos ſcilicet ſpectaturi. Videnſque Theodoſius viros admiratione ſuſpenſos, ait, O Philoſophi, ſi admiratione ducimini, victi Philoſophiæ compendiis eſtis. Quocirca vnus ſtatim ex illis Apelles nomine reſpondit, Non ego homines equorum

Athenienſes Philoſophi, eorumque dicta.

ἤκουσα, ἐκ Ἑλλάδος εἶναι τὸ εἴδωλον μᾶλλον τῆς Ἀθηνᾶς, ὅπερ καὶ ἐπίστευσα.

Πολλὰ Φίλιππος ἱστόρησεν ὁ δυνάστης, μαθὼν καὶ τοῦτο παρέδωκεν, ὅτι τὸ Δρακόντειον, Ἀρκαδίου μὲν ἐκτύπωμά ἐστιν· Ὀνωρίου δὲ ἀδελφοῦ αὐτοῦ ἐπίδειξις, ἐν Ῥώμῃ βασιλεύοντος. ἔνθεν καὶ χρησμοὶ καὶ πρὸ ἡμῶν, καὶ ἕως τοῦ δεῦρο, οὐκ ὀλίγοι γεγόνασιν. ἡ δὲ ἄνωθεν τοῦ Δρακοντείου Ὕαινα, ἀπὸ Ἀντιοχείας τῆς πρώτης εἰς Κωνσταντινούπολιν ἐλήλυθεν, ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου, καθὼς ὁ προειρημένος Φίλιππος ἱστόρησεν.

Ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ πολλοὶ φόνοι καὶ κακὰ γεγόνασιν· καὶ μάλιστα ἐν τοῖς πρὸ ἡμῶν· ἐν οἷς καὶ ἐφ' ἡμῶν Ἀναστάσιος ὁ Μοναχὸς δι' ἀληθείας τρόπον ἀντιλέγων τῷ βασιλεῖ, ἐκαύθη.

Εὐδοκίας Ἀθηναίας 68 κτ μαίων δικαιωθείσης, κατὰ χάριν ηὕρετο τύχην, καθ' ἣν οἱ αὐτάδελφοι τὸ ξένον τῆς συγγόνου ἀκηκοότες εὐτύχημα, ἀνῆλθον συμπαρόντο φιλοσόφοις ζ΄. καὶ τῇ τύχῃ τῆς ἀτυχίας ἐδεήθησαν ἱλασθῆναι. Θεοδόσιος δὲ ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ Ἱππικὸν ἤλασε, τοῖς φιλοσόφοις ἀρέσκων. καὶ τίς αὐτῷ οὐκ ἐνήντησεν· ἦσαν δὲ τὸν ἀριθμὸν ζ΄. Κρανός, Κάρος, Πέλωψ, Ἀπελλῆς, Συλβάνες, Κύρβος, Νερούας. οὗτοι συνῆσαν εἰς τὸ ἱππικὸν τῷ βασιλεῖ, θέας ἕνεκεν Ὀλυμπίων· ὁ δὲ βασιλεὺς Θεοδόσιος ὁρῶν τοὺς φιλοσόφους θαυμάζοντας, ἔφη πρὸς αὐτούς, Ὦ φιλόσοφοι, εἰ θαυμάζετε, καταφιλοσοφήθητε. ὡς αὐτίκα ἀποκριθῆναι ἕνα ἐξ αὐτῶν, Ἀπελλῆν ὀνόματι, καὶ εἰπεῖν, Μὴ θαυμάζειν ἐμὲ τοὺς ἵππους τῷ ἐπιβάτῃ, 68.

βιβλὼς ἀκριβῶς, ὅτι ἵπποι ἀν-
69. θρώπων ἐπιβάται γενήσονται, 69
ἀναστρεφομένων τῶν Ὀλυμπίων, καὶ τὸ
θαυμάζον ἀμβλωπάσει. Νερούας δὲ
ἀπεκρίνατο, Κακὸν τῇ βασιλίδι στοι-
χεῖον ὁρῶ τῷ στοιχείῳ τῆς τύχης συν-
τρέχοντα. καὶ Συλβάνος ὁρῶν τὸ με-
σημβρινὸν ζῴδιον, εἰς τὸ ἄνω τὸ γόνυ
70. 70 κάμψαν δίκην κεκμηκότος ἔφη,
Καλὸς ὁ στοιχειωσάμενος· καιροὶ γὰρ
ἐπὶ τούτου ἀγόνατοι ἔσονται. ὁ δὲ
Κύρβος ἐν τῷ δήμῳ ὁρῶν, εἶπεν,
71. 71 Ω δῆμε, δι' ὃν δήμιοι πελάσ-
ουσι. Πέλοψ δὲ τοὺς ἕρκεις τῶν
ἵππων ὁρῶν, εἶπε. Τίνος τὸ πρό-
βλημα. Θεοδοσίου δὲ φήσαντος, Κων-
σταντίνου, εἰπὼν, ἐκεῖνον, Η φιλόσοφος
72. 72 ἄκυρος, ἢ βασιλεὺς οὐκ ἀληθής. 72
ἑώρα γάρ τινα ὁ φιλόσοφος θηλύ-
μορφον ζῴδιον, τετραμερέσι ζω-
διακοῖς γράμμασι γεγραμμένον, καὶ
εἶπεν, Ω τετραπέρατε, ἐξ οὗ ὁ
Κωνσταντῖνος καὶ ἀπέρατοι ἔσονται.
Κάρος δὲ προτραπεὶς παρὰ τοῖς φι-
λοσόφοις λαλῆσαι, φησὶν, Δυστυχῆ
μοι τὰ πάντα φαίνεται, ὅτι εἰ
73. ταῦτα τὰ στοιχεῖα, 73 ὡς πιθανεύ-
ται, ἀληθεύουσιν, ἵνα τί ἡ Κωνσταν-
τινούπολις συνέστηκεν. Κράνος δὲ
74. ὅς τις καὶ 74 λογιστὴς τῆς Ἀθηναίων
φιλοσοφίας ἤκουε, μειδιῶν ἐπι-
κοκκύζε. τοῦ δὲ βασιλέως πυνθανομέ-
νου, Τίς ἡ αἰτία, ἀπεκρίνατο ἐναν-
τίας, τὸ πλεῖστον γελῶν καὶ σκώπτων.
Νάρκισσος δὲ Πραιπόσιτος δίδωσι
τῷ φιλοσόφῳ ῥάπισμα, εἰπὼν
πρὸς αὐτὸν, Τῷ Ἡλίῳ ὡς ἡλίῳ
ἀποκρίνου, σκότος ὑπάρχων. τοῦ δὲ
καὶ τὴν ἄλλην στρέψαντος, δίδωσιν
ὁ Νάρκισσος. ὁ δὲ φιλόσοφος τῷ
Ναρκίσσῳ ἔφη, Οὐ διὰ σὲ λαλήσω,
ἀλλὰ τοῖς γράμμασι δυσωπούμενος.
τὸ δὲ πρόβλημα τοῦ Κράνου τοιοῦτον
ἦν. ἤτησεν τῷ βασιλεῖ τὰ ἐν τῷ
ἱππικῷ στοιχεῖα θεάσασθαι. οὗ λύτο

aſcenſores miror, qui probèſciam, Circenſibus mutatis, fore equos hominum aſcenſores; tantaque futura miraculi vis ac ſtupor, vt oculos hebetet. Reſpondit Nerua, Malum ciuitati ſignum video cum ſigno Fortunæ concurrere. Siluanus autem ad Meridiem poſitum ſignum videns ſublato in altum genu, vt penè feſſis pueris moris eſt, ait, Præclarus es, cuius hoc ſignum ac figura eſt: ſub quo nimirum, vt tempora ingeniculata ſint, futurum eſt. Curuus, conjectis in populum oculis, O populi, inquit, cuius causâ multi futuri carnifices! Græcè δῆμοι & δήμιοι. Pelops, carceres Hippodromi conſpiciens, Cuiuſnam repagulum ſit, interrogat; Theodoſio autem reſpondente, Conſtantini; ait illi, Aut Philoſophus caſſus, aut Imperator" non verus. Videbat enim muliebre quoddam ſignũ quadris partibus ſtatuarum more literis inſcriptum, atque, O quatuor fixe terminis, ex quo futurus Conſtantinus interminique. Hortantibus verò Philoſophis Carum, vt loqueretur, ait, Videntur mihi omnia infortunata; Nam, ſi hæc ſigna, vti contendunt, vera prænuntiant, vtquid extat Vrbs Conſtantini? Cranus autem, qui & Athenis Philoſophorum Rationalis audiebat, leniter ridens coccyzabat. Quærente autem Imperatore, Quid cauſæ eſſet, contrariis reſponſis, pleraque ridens atque cauillans, ridebat. Narciſſus verò Præpoſitus colaphum impingens, ita increpat, Soli ut Soli reſponde, qui tenebræ es. Illo alteram aduertente, alteram Narciſſus alapam impingit. Ad quem Narciſſus Philoſophus, Non tui causâ loquar, ſed qui literis atque figuris reuerentiam habeam. Crani

" οὐκ ἀληθής.

autem propositio eiusmodi est, Rogante Imperatorem, vt quæ in Circo signa existunt, liceret lustrare. Annuit statim Imperator. Est autem ibi viri specie statua, tecto galeâ capite, nudo prorsus corpore, obtectis solummodo verendis. Rogante Philosopho, Quis statuam posuisset, respondit quidam Lector, Valentinianum spectaculo posuisse. Ait verò Philosophus, Quando etiam asinum? Respondit, Simul. Tum ille, Quando asinus velut homo erit, ô rem miseram ac deplorandam! quòd homo retro asinum ibit. Absit verò. Vatis hoc problema inuentum est in tomis Leonis Magni, quod Cranus Philosophus edidit à Ligurio Astronomo, eiusdemque Leonis Astronomorum præcipuo.

Asclepiodori sententia.

Sub Anastasio, Asclepiodorus videns quod in Circo maius Signum, cogitantis more ad caput manum tenet, ait, O vim! quod humana omnis indigentia vna hominis condiebatur prudentiâ. Vnoque aliquo literas marmori insculptas ei ostendente, iis pellectis, ait, Præstat ad ea, quæ tunc futura sunt, non attingere: adeoque, mihi quoque vtile quid foret, non legisse.

Taurus statua.

Obseruandum, quæ statua Taurus nuncupatur, Magnum Theodosium esse. Ad eam quondam Imperator, exteros Dynastas atque regulos excipiebat. Erat autem olim argentea, vt est auctor Sozomenus: Clemens verò, similes variæque formæ marmoreas statuas Constantini, Constantij filij esse ait.

Sozomenus, Clemens.

Pittace statua.

Quam Pittacem statuam vocant, Magnus Leo est, quem vulgo Macelam nuncupant, ad quam libellos supplices

αὐτοὺς ἐκεῖνος. ἔστι δὲ ἀνδρείκελόν τι ἄγαλμα, ἐπικεφαλαίαν τῇ κεφαλῇ περιέχον, γυμνόν τε ὅλως, καὶ ἐν τοῖς βρετγάνοις διδύμοις ἐπικαλυμμένον. τοῦ δὲ φιλοσόφου πυθομένου. Τίς ἂν ἔφη ὁ στήσας. ἔφη τις Ἀναγνώστης, Ὅτι Οὐαλεντινιανὸς τοῦτο προτέθηκεν. εἶπεν δὲ ὁ φιλόσοφος, Πότε καὶ τὸν ὄνον. τοῦ δὲ φήσαντος, Ὁμοῦ. εἶπεν ἐκεῖνος, Ὅτε ὄνος ὡς ἄνθρωπος ἔσται, ὦ συμφορᾶς, ὅτι ἄνθρωπος ὄνῳ ἀκολουθεῖ. ἀλλὰ μὴ, ἔσω. τοῦ μάντεως τοῦτο τὸ πρόβλημα εὑρέθη ἐν τοῖς τόμοις τοῦ Λέοντος τοῦ μεγάλου ὃ ἐφιλοσόφησε Κρᾶνος, παρὰ Λιγουρίου ἀστρονόμου καὶ ὑπάτου τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Λέοντος.

75 Ἀσκληπιόδωρος ἐπὶ Ἀνα- 75.
στασίου ἰδὼν τὸ ζώδιον τὸ μέγα, τὸ ἐν τῷ Ἱππικῷ, τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ προσώπου κατέχον, ἔφη, Ὦ βία, ὅτι πᾶσα ἀνθρωπίνη ἔνδεια, εἰς μίαν ἀνθρώπου φρόνησιν ζυμωθεῖσα. καί τις αὐτῷ ἐπιδείξει γράμματα ἐν τῷ μαρμάρῳ τοῦ δὲ ἐπαναγνῶντος, ἔφη, Ἀγαθὸν μὴ φθάσαι τοῖς τότε μέλλουσιν εἶναι· ὡς κἀμοί τι κέρδος τοῦ μὴ ἀναγνῶναι.

Δέον γινώσκειν ὅτι ἡ λεγομένη Ταῦρος, Θεοδόσιός ἐστιν ὁ μέγας· ἐν ᾗ ποτε ἐδέχετο ὁ βασιλεὺς τοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν Δυνάστας. ἀργυ-
ρέα δέ τις ἦν πρῴην, 76 ὡς 76.
ὁ Σωζόμενος διδάσκει. Κλήμης δὲ τὰς ὁμοίας καὶ πολυμόρφους μαρμαρίνας, Κωνσταντίνου εἶναι φάσκει, τοῦ υἱοῦ Κωνσταντίου.

Ὁ Πιττάκης ὁ λεγόμενος, Λέων ὁ μέγας ἐστὶν, ὁ παρὰ πολλοῖς Μακέλλειος λεγόμενος. καθ' ἣν... τὰ δεξήματα τῶν βασιλέων ἐκεῖσε ἐγίνοντο.

συνεγίνοντο. ἀλλὰ καὶ παλάτιον ἦν ποτε συνιστάμενον, πλησίον παλαιᾶς ἐκκλησίας τῆς ἁγίας Εἰρήνης, καθὼς Ἰωάννης ὁ Διακρινόμενος λέγει.

Δέον γινώσκειν ὅτι τὸ λεγόμενον Αὐγουστεῖον στήλας τρεῖς διαδέχεται, Κωνσταντίνου, τὸ πρῶτον ἐν ᾧ . . . καὶ βασιλικαὶ ἦσαν κάτω ε΄. τοῦ κίονος Κωνσταντίνου, Κώνσταντος καὶ Κωνσταντίου Κωνστάντι καὶ Λικινίου· ἀλλὰ καὶ ὕστερον Ἰουλιανοῦ. Ἐπὶ Θεοδοσίου οὖν τοῦ μεγάλου στήλη ἑτέρα τῷ κίονι διαδέχεται, ἀργυρέα καὶ αὐτή. ἀλλὰ καὶ Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου . . . τῇ γῇ, ὡς ὁ Θεόδωρος φησί. ἐν δὲ τοῖς Σωζομένου γράμμασι, φησὶ, Ἰουστινιανός ἐστιν, ὁ νῦν καθεζόμενος, τὸ μέγιστον τοῦ Φόρου
77 ζώδιον. 77 καθὰ φησὶ Θεοδώρητος καὶ Εὐσέβιος, ἐν οἷς δοκοῦσι συγγράφειν βιβλίοις, Ἕλληνος εἶναι στήλην· καθ' ἣν ἀφιερώσας ὁ μακάριος Κωνσταντῖνος δι' εὐχῆς ἔστησεν. ἐν δὲ τοῖς Ἀπολιναρίου καὶ Ἀλεξάνδρου συγγράμμασιν, Κωνσταντίνου εἶναι τοῦ μεγάλου, καθὰ καὶ Μιλίχιος ὁ χρονογράφος ἐξηγήσατο.

Ὁ Τρίπους ὁ ἐν τῷ Στρατηγίῳ τῷ μεγάλῳ, καθὰ Προμούντιος Ἀλεξανδρεὺς λέγει εἶναι τὸν Μακεδόνα. ἐπίστατο δὲ καὶ ἐκ τῶν γραμμάτων, καὶ ὅσοι τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ἐμφιλοχωροῦσι, μάλιστα οἱ τῆς μαντείας στοιχειοῦντες, ἐπιγινώσκουσιν τὸν Ἀλέξανδρον εἶναι. γράφει δὲ ὁ αὐτὸς, καὶ Κωνσταντῖνον τὸν ἅγιον ἐκεῖ πρῶτον Φόρον τῇ πόλει ταύτῃ ἀναστῆσαι.

Τὸ καλούμενον Φιλαδέλφιον, Κωνσταντίνου εἶναι τοῦ μεγάλου τοὺς υἱοὺς, ἀπὸ Γαλλίας τὸν ἕνα πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν ἥκοντα μετ'

supplices Imperatores suscipiebant. Sed & palatium quandoque existebat prope Ecclesiam veterem Sanctæ Irenes, vt est auctor Ioannes Hæsitans.

Obseruandum, quod vocant Augustæum, tres alias aliis succedentes statuas habuisse, Constantini, qui primùm . . . . erant inferius quinque basilicæ, Columnæ Constantini, Constantis & Constantij, Constantis quoque & Licinij: quin & postea Iuliani. Magno autem Theodosio imperante, statua alia in columnâ successit, ipsa quoque argentea; Arcadij autem & Honorij . . . . quemadmodũ Theodorus ait. In Sozomeni scriptis, ait, Iustinianus est, qui nunc maximâ Circi figurâ effigiatus cernitur; quanquã aiunt Theodoretus & Eusebius, quibus libris eorum videntur collectæ sententiæ, hominis Græci statuam esse, quam beatus Constantinus statis precibus dedicando, erexerit. In Apolinarij autem ac Alexandri commentariis, Constantini Magni esse traditur, vti etiam Milichius Chronographus scriptum reliquit.

Augustæi statuæ & basilicæ.

Milichius Chronographus.

Ait Promuntius Alexandrinus, qui in magno Strategio Tripus est, Alexandrum Macedonem esse. Nouerat autem ex perscriptis literis. Quotquot item in eius versati sunt libris, qui maximè diuinationibus dant operam, Alexandrum esse agnoscunt. Scribit idem etiam sanctum Constantinum ibi primùm Vrbi Forum excitasse.

Promuntius Alexandrinus.

Alexandri statua.

Quod vocant Philadelphium (ac si dicas, Amoris Fraterni monumentum) Constantini Magni filij sunt, cum altero ex Galliâ Constantinopo-

Philadelphim: statuam Constantini liberorum.

lim redeunte post patris ab humanis excessum, magno apparatu gaudioque alter alterum exceperunt, vicissimque salutes reddiderunt: mox siquidem erectæ statuæ in ciuitate, quibus hæc spectacula repræsentarentur. Iuliani autem statuæ, Anastasiæque conjugis, quam eo quòd Christistiana esset, aulâ ejecit ac repudiauit. Illa porro in Promoti Monasterio cæsariem posuit: statuæ verò hodiéque in Philadelphio manent.

Theodosij &c. statuæ in Xerolopho.

Quem vocant Xerolophum, vt Hæsitans auctor est, Theodosij Minoris statuam habet; itemque Valentiniani infra columnam & Marciani. Terræmotu autem corruisse aiunt, fertque fama, eam denuo statuam supra columnas septem ascendisse: Marciani & Valentiniani, ad Tribunalis campum rediisse.

Neorium.

Quem vocant Neorium, qui & Arcadius, quem Conon, vbi locum plurimis Constantini Magni laboribus excultum offendisset, magicè consecrauit. Erant eo in loco olim maritimarum mercium tabernæ; Iustiniano autem Imperatore in Iuliani littus transiere.

Xeuxippus Seuerus.

Xeuxippus (Thermæ) scilicet Seuerus nuncupatur: idcirco quòd à Seuero est conditus. Vnà verò etiam Hippodromium paulatim ædificari cœptum. Constantianæ ædes à Constantino Magno ædificatæ sunt, & quam vocant Fussam; multæ autem in eis statuæ longè spectabiles, ac admirationem habentes cōciderunt.

Aquæductus Valentis: Cisterna Constantini.

Aquæductus à Valente Ariano extructus est, vti scribit Theodorus. Regia Cisterna, à Magno Constantino Quæ autem in Regiâ Cisternâ sedenis specie ænea statua posita est, Magni Theodosij est. Quæ retro Ma-

τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς, μεγάλης ὑπαντῆς καὶ χαρᾶς γινομένης, ἀσπάσαντο ἀλλήλους, καὶ παραυτὸ στήλας αὐτῶν ἀνήγειραν τῇ πόλει τὸ σχῆμα ὑποσωζούσας. Ἰουλιανοῦ δὲ στήλη καὶ Ἀναστασίας τῆς αὐτοῦ γαμετῆς, ἣν διὰ τὸ εἶναι Χριστιανὴν ἐξέβαλε τῆς βασιλείας. αὕτη δὲ ἐν τῷ Μοναστηρίῳ τῶν Προμότου ἀπεκείρατο. αἱ δὲ αὐτῶν στῆλαι μέχρι τοῦ νῦν σώζονται ἐν τῷ Φιλαδελφίῳ.

Ὁ λεγόμενος Ξηρόλοφος στήλην μὲν ἔχει, καθὼς ὁ Διακρινόμενος λέγει, τοῦ μικροῦ Θεοδοσίου, καὶ Βαλεντινιανοῦ κάτωθεν τοῦ κίονος καὶ Μαρκιανοῦ. σεισμοῦ δὲ γινομένου πεπτωκέναι στήλην, καὶ ὡς λόγος λέγει, ἀνελθεῖν τῶν ἑπτὰ κιόνων, καὶ ὑποστρέψαι Μαρκιανοῦ καὶ Βάλεντος ἐν τῷ Τριβουναλίῳ.

78 Ὁ λεγόμενος Νεώριος, ὁ καὶ 78.
Ἀρκάδιος, ὃν Κόνων ἐστοιχειώσατο, εὑρὼν τὸν τόπον πλείστους πόνους Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου πονηθέντα· ἐν ᾧ καὶ ἀγοραὶ τῶν θαλασσίων ἐμπορευμάτων σκάλαι ὑπῆρχον ἐκεῖ· ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ δὲ μετεποιήθησαν εἰς τὸν Ἰουλιανοῦ λιμένα.

Ὁ Ζεύξιππος τὸ λουτρὸν, Σεβῆρος καλεῖται· ὑπὸ Σεβήρου γὰρ ἐκτίσθη. σὺν αὐτῷ δὲ καὶ τὸ Ἱππόδρομιν τὸ πρῶτον ἔλαβε κτίσμα ἐν ὀλίγῳ. καὶ 79 Κωνσταντιαναὶ 79.
ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου ἐκτίσθησαν, καὶ ἡ λεγομένη Φοῦσσα. στῆλαι δὲ πολλαὶ οὖσαι ἐν Κωνσταντιαναῖς διέπεσον ἀξίαι θαύματος.

Ὁ Ἀγωγὸς ὑπὸ Οὐάλεντος τοῦ Ἀρειανοῦ ἐκτίσθη, καθὼς γράφει Θεόδωρος. ἡ βασιλικὴ κινστέρνη ὑπὸ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου. ἡ δὲ χαλκῆ στήλη ἡ ἐν τῇ Βασιλικῇ κινστέρνῃ καθημένη, Θεοδοσίου τοῦ με-

γέγονε ὀπίσω. ἡ στήλη ἡ ἐπάνω τῆς Μαγναύρας, κατὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Ἡλιακοῦ μετεώρου, Φωκᾶ ἐστιν, καθ' ἣν ἐν τῷ ἑβδόμῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ σπουδὴν
80. πολλὴν δὲ περὶ τὴν αὔξησιν ἐπεδείξατο. μοναχὸς δέ τις ἐκ τῆς τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ λεγομένου Συκεώτου μονῆς· κατὰ ταυτὸν γὰρ καὶ ὁ μακάριος Θεόδωρος ἦν ἐν ταῖς ἡμέραις τοῦ αὐτοῦ Φωκᾶ, ἐπὶ Θωμᾶ τοῦ νέου Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃς καὶ συνθήματι ἐποίησε, παρακαλέσας τὸν ὅσιον Θεόδωρον εἰπεῖν τῷ Φωκᾷ, παύσασθαι ἐκ τῶν ἀκαίρων φόνων, ὃ καὶ ποιήσας ὁ ὅσιος, παρῄνει τῷ βασιλεῖ μὴ ἀπανθρώπως χρῆσθαι τοῖς ὑπηκόοις. ὁ δὲ βασιλεὺς ᾔτησε σημεῖον παρὰ τοῦ πατρὸς εἰς αὐτὸν γενέσθαι διὰ τὴν ποδάγραν, καὶ παύσασθαι τῶν πολλῶν φόνων. εὐξαμένου δὲ τοῦ ὁσίου, ἐρρύσθη τῆς νόσου. αὐτὸς δὲ οὐδὲ οὕτως ἐπαύσατο ἀποκτείνων. ὁ δὲ προειρημένος μοναχὸς ἐθάρρησέ τινι περὶ τοῦ Φωκᾶ, ὅτι μετὰ τὸν καιρὸν τοῦτον δεινῷ θανάτῳ θνήσκει, ἔτι φιλοσοφοῦντος Σεργίου, τοῦ μετὰ τὸν νέον Θωμᾶν ἐπισκοπήσαντος. αὐτὸς γὰρ καὶ τῷ μοναχῷ ἐθάρρησεν. ἔρχεται οὖν τοῦτο ἐν τοῖς ὠσὶ τοῦ βασιλέως Φωκᾶ, ἔτι τῆς στήλης ἱσταμένης· καὶ τοσαύτῃ σπουδῇ ἐχρήσατο περὶ τὴν ἀνάβασιν τῆς στήλης, ὥστε καθὼς οἱ τότε ἐξηγήσαντο, ἔτι καὶ ἐπὶ πλείοσι φόνοις αὐτὸν πεποιηκέναι. ἀλλὰ καὶ χρήματα πάμπολλα τοῖς δουλεύουσιν ἐχαρίσατο πρὸς τὸ ταχῦναι· καὶ μετὰ ιη'. ἡμέρας τοῦ σταθῆναι τὴν αὐτὴν στήλην, κατηνέχθη τῆς βασιλείας, οὐδὲν ἄμεινον ὧν ἐπεπράχει ἀπενεγκάμενος, ἢ τὸν πικρὸν θάνατον.

gnauram ad Orientalem partem Magni Solaris ſtatua eſt, Phocæ eſt; cui abſoluendæ omnem nauabat operam, Imperij anno ſeptimo. Tumque Monachus quidam ex Monaſterio ſancti Theodori Syciotæ. Eodẽ enim tẽpore ac Phocâ imperante, Thomâ recentis memoriæ Patriarchâ Conſtantinopolitano, beatus Theodorus in humanis agebat; qui & ſolerti Struxit conſilio, vt Vir ſanctus abſtinendum ab iniquis cædibus, Phocam admoneret. Itaque admonebat ſeriò, ne immani adeò feritate ſubditis ab[u]teretur. Ille, quòd podagrâ laboraret, in ſe ſignum vt exhiberetur Patris orationibus flagitabat; quâ indulgentiâ ſi potiretur, ab iniquis ſibi cædibus tẽperaret. Quamobrem Viro ſancto preces fundente, morbo ſolutus eſt. At, ne ſic quidem carnificinam deſiit exercere. Is autem, quem dixi, Monachus, cuidam ſecretò aperuit, fore, vt breui Phocas dirâ morte periret, cùm adhuc Sergius philoſopharetur, qui poſt Thomam recentis memoriæ, fuit Epiſcopus. Nam & ipſe Monacho detexit. Venit ergo fama ad aures Phocæ Imperatoris, cum adhuc columnæ opus promoueretur, in quod tantâ enixus operâ eſt, vt ſicut affirmant, qui rei interfuerũt, plures alias aliis cædes cumularet. Sed & plurimas profudit pecunias, vt opus accelararet. Erectáque iam diem decimum octauum ſtatuâ, dejectus ipſe Imperio eſt; quo cum nihil mitius actum, quàm vt acerbâ morte interiret.

Theodorus Syciota.

Thomas Patriarcha; tum Sergius ex Monacho.

Ἐν τοῖς Μαρτινακίου, στήλη ἵσταται, ἐν ᾗ καὶ παράδοξον θέαμα γέγονε. σεισμοῦ γὰρ γενομένου, καὶ παντὸς τοῦ τόπου ἐκείνου ἀπὸ θε-

Ad Martinacij ædes, ſtabat ſtatua, in quâ nouum quidpiam ac miraculo proximum effectum eſt. Orto enim terræmotu, omnique loco à fun-

Valentiniani iunioris ſtatua ſeruata.

damentis penè euerſo, ſtatua ſub columnâ collapſa recta ſtetit, vti maiorum relatu accepimus. Cúmque in ſententiam itum eſſet vt in priſtinum reſtitueretur, ingenti prægrauis manſit pondere. Aiebantque ad longa tempora ſic ſe rem habuiſſe. Porro ſtatuam inuenimus Valentiniani Iunioris eſſe, quam adeò Philoſophus quidam tunc temporis expoſuit, ob iniquam Valentiniani Iunioris necem conſecratam eſſe. Hactenus enim iuſtè ſublatum ob Aëtij necem exiſtimabant.

μένου φθαρέντος. καὶ τῆς στήλης πεσούσης κάτω τοῦ κίονος, στῆναι αὐτὴν ὀρθήν, ὡς ὁ πρὸ ἡμῶν ἐξηγήσατο. δοκιμασθείσης γὰρ τῆς στήλης εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναστῆναι, ἔμεινεν ἄχθος βαρύτατον ἔχουσα. τοῦτο δὲ ἔλεγον γενέσθαι ἕως πλειόνων καιρῶν. τὴν δὲ στήλην εὑρίσκομεν εἶναι 81 Βαλεντινιανοῦ τοῦ νεωτέρου· ὥς τινα φιλόσοφον διασαφῆσαι τότε διὰ τὸν ἄδικον θάνατον Βαλεντινιανοῦ τοῦ νεωτέρου, σημειωθῆναι τὴν στήλην. ἕως γὰρ τότε δικαίαν ψῆφον ἀπένεμον τὸν θάνατον τοῦ Ἀετίου.

Diocletiani in Circo ſtatua.

Ex Nicomediâ, quam vocant, plurimæ Conſtantinopolim aduectæ ſunt ſtatuæ. Ex quibus Diocletiani ſtatua hactenus in Circo incolumis eſt, intus caua, in eius loci medio, quo eſt Imperatoris conceſſus.

Ἐκ τῆς λεγομένης Νικομηδείας στῆλαι πλεῖσται ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει ἥκασιν. ὅθεν καὶ Διοκλητιανοῦ ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ σώζεται ἕως τοῦ δεῦρο, ὑπόκουφος οὖσα, ἀνὰ μέσον τοῦ λεγομένου καθίσματος.

Maximiani ſtatua in Chalce.

Maximiani ſtatua in Chalces partibus exiſtit grauiſſima prorſus atque ſolida: vbi etiam omnis Theodoſij Hiſpani familiæ ſtatuæ etiamnum cernuntur.

Μαξιμιανοῦ στήλη ἐν τοῖς τῆς Χαλκῆς μέρεσιν ὑπάρχει βαρυτάτη πάνυ. ἔνθα καὶ τὸ γένος ἅπαν Θεοδοσίου τοῦ Σπάνου καθορᾶται ἐν στήλαις ἕως τοῦ σήμερον.

Gorgones, ei quis Crux impoſita.

Quas vocant quatuor Gorgones, Epheſo ex Dianæ templo aduectæ ſunt; exiſtuntque in Chalces delubro; vbi & ſignum Crucis ſuper illas erectum eſt.

Αἱ Γοργονίδαι λεγόμεναι τέσσαρες ἐκ τῆς Ἐφέσου ἥκασι ἀπὸ τοῦ τῆς Ἀρτέμιδος ναοῦ· αἱ 82 καὶ τὸν 82-σηκὸν τῆς Χαλκῆς περιφέρονται, ἔνθα καὶ σταυροῦ σημεῖον ἄνωθεν αὐτῶν ἵσταται.

Dianæ ſtatua.

Dianæ, quam vocant, ſtatua, in Circo erecta eſt; quo loco pugiles exercentur.

Τῆς λεγομένης Ἀρτέμιδος ἡ στήλη ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ ἵσταται, ἔνθα γυμνάζονται οἱ παλαίοντες.

Zenonis & Ariadnæ ſtatuæ. Secundi Iambi.

In Chalce portâ Palatij, Zenonis ac Ariadnæ (caſtæ poſtremum, priuſque turpis fœminæ) pedeſtres ſtatuæ in columnis erectæ, Secundi Philoſophi Iambis triſtibus exornatæ.

Ἐν τῇ Χαλκῇ πύλῃ τοῦ παλατίου Ζήνωνος καὶ Ἀριάδνης τῆς σώφρονος ἔχατον 83· καὶ αἰσχρᾶς τὸ πρότερον, ἐν κίοσιν ἵστανται πεζαὶ στῆλαι, ἰάμβους ἐλεγίους ἔχουσαι, παρὰ Σεκούνδου φιλοσόφου μεριμνηθεῖσαι. 83.

Iuſtiniani & Theodoræ ſtatuæ.

Quæ ad Xeuxippum ſtatua aſpicit (quæ ſcilicet è regione poſita eſt) Iuſtiniani eſt & Theodoræ: ad quam Iuſtinianus laudibus celebratus, cùm eadem ſtatua collocaretur, clamante

Ἡ στήλη ἡ πρὸς τὸ Ζεύξιππον ἀφορῶσα, ἤτοι ἔμπροσθεν, Ἰουστινιανοῦ καὶ Θεοδώρας ἐστίν. καθ᾽ ἣν καὶ ἐδοξάσθη Ἰουστινιανὸς, ὅτε

ἐπῆχθη αὐτῷ, κράζοντος τοῦ Πρασίνου μέρους, Ἰουστινιανὸς καὶ Κωνσταντῖνος νέοι Ἀπόστολοι. ἐν οἷς καὶ Σοφία ἡ αὐτοῦ γαμετὴ παρὰ Πλουμβάτου φιλοσόφου ἰαμβικοῖς μέτροις τοὺς ἐπαίνους ἐδέξατο.

Ἡ ἐν τῷ παλαιοτάτῳ λουτρῷ ὑπάρχουσα στήλη ἐκ χρωμάτων,
84. ἤτοι τῷ Ζευξίππῳ, 84 Φιλιππικοῦ τοῦ Λεπτοῦ ἐστὶ, τοῦ κατ' ἄγνοιαν πλανηθέντος. ὡς δ' ἔχει ὁ λόγος, τοιαύτην αὐτὴν εἶναι, οἷον τὸ πρωτότυπον. μεγάλως γὰρ ἐπῄνεσαν οἱ ζωγράφοι τὸν γράψαντα, ὅτι οὐκ ἐχώρισε τὴν τοῦ βασιλέως μορφὴν πρὸς τὸ ἀρχέτυπον.

Ἐκ τῶν λεγομένων Ἰκονίου στῆλαι ἤχθησαν ἐν Κωνσταντινουπόλει πλεῖσται, καθ' ἣν καὶ τοῦ Διὸς ἐν τῷ Ἱπποδρομίῳ σώζεται.

Τὰ τέσσαρα ἱππάρια τὰ χρυσόβαφα, τὰ φερόμενα ἄνωθεν τοῦ Ἱππικοῦ, ἐκ τῆς Χίου νήσου ἤχθησαν ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μικροῦ.

Ἐκ τοῦ προειρημένου Ἰκονίου, Περσέως στήλη καὶ Ἀνδρομέδης θυγατρὸς Βασιλίσκου ὑπαρχούσης, ὡς οἱ μῦθοι φασὶ καί τις τῶν ἱστορικῶν, δίδοσθαι θυσίαν τῷ ἐκεῖσε ἐμφωλεύοντι δράκοντι. ἔθος γὰρ ἦν ἐκ παλαιᾶς συνηθείας, δίδοσθαι παρθένον κόρην τῷ θηρίῳ· καθ' ἣν Ἀνδρομέδα δεθεῖσα, θανάτου αἰτία τῷ θηρίῳ ἔμελλε δίδοσθαι. ὁ γοῦν προειρημένος Περσεὺς ἐκεῖσε ἧκεν, πυθέσθαι κλαιούσῃ τῇ Ἀνδρομέδῃ, τί ἂν εἴη δεδεμένη καὶ θρηνοῦσα. ἡ δὲ τὸ συμβὰν ἐξηγήσατο. τοῦ δὲ καθίσαντος ἧκε τὸ θηρίον. αὐτὸς δὲ Γοργόνης κεφαλὴν ἐν πήρᾳ κατέχων, ὀπισθοφανῶς στραφεὶς, δείκνυσι θηρίῳ. ὅπερ ἰδὸν ἐκεῖνος, ἀπέψυ-
85. ξεν. διὸ ἐκλήθη οὖν Ἰκόνιον παρὰ Φιλοδώρου ἡ πόλις, διὰ τὸ εἰκόνα

Prasinâ factione, *Iustinianus & Constantinus noui Apostoli*. Vbi etiam Sophia eius conjux, Iambicis versibus à Plumbato Philosopho laudata est.

Plumbati Iambi.

Quæ in vetustissimis Thermis statua est coloribus depicta, hoc est in Xeuxippo, Philippici Lenis est qui ignorantiâ errauit: atque vt ferunt, talis ipsa, quale exemplar existit: ingentes enim laudes pictor ab eius artis peritis consecutus est, quòd effigiem ab exemplari non sejunxerit.

Philippi Lenis statua.

Ex Iconio Vrbe, plurimæ Constantinopolim abductæ statuæ: ex quibus etiam Iouis in Circo superstes est.

Iouis.

Quatuor minores Equi deaurati in Circi arcu collocati, ex Chio insulâ venerunt, Theodosio Minore Imperatore.

Ex Vrbe, quam dixi, Iconio Persei columna; & Andromedæ Basilisei filiæ existunt dum vt fabulis relatum; nonnulli etiam proditum, eorum, qui historiam scripserũt Draconi illic loci stabulanti infelix victima tradenda esset. Sic enim antiquo more legitimum erat, vt puella virgo bestiæ voranda cederet. Eius rei causâ vincta Andromeda ipsa morti obnoxia, bestiæ erat contradenda. Itaque, quem dixi, Perseus, illuc iter agens, percontatur ex flente Andromedâ, quid causæ sit, cur sic vincta lugeat. Narrat hæc quod acciderat: moxque illo sedente, bestia irruit. Ille verò Gorgonis caput, quod in perâ habebat, retrò conuersus, bestiæ ostendit; quo illa conspecto expirauit. Hinc itaque vrbs, à Philodoro Logista

Persei fabula & Andromedæ.

Iconium appellata fuit; propterea nimirum, quod veniens Perseus, sic Andromedam liberauerit. Nomen vrbis ab ortu suo ac quo primum condita est, Doria fuit; tumque Threnodia vocata, postremo à Philodoro Rationum Magistro Iconij nomen accepit. In eâ tum ipse Perseus diem obiit, cum Andromeda, eorumque positæ statuæ supra portam Vrbis, quo loco multæ à Decio & Diocletiano ac Maximiano factæ hostiæ. Ibi quoque Sancti plurimi martyrio perfuncti. Itaque adductæ sunt Persei & Andromedæ statuæ, vt ferunt, Constantio Imperatore, posteaquam absoluta Antiochena Ecclesia est.

Iconijmulti Martyres.

τὸν Περσέα καὶ σῶσαι τὴν Ἀνδρομέδαν. [φόνοις ἀτύχημα τῇ πόλει ἐκ τοῦ ἥκοντος Περσέως.] τὴν δὲ
86 ὄνομα τῇ πόλει, τὸ ἀπὸ γενέσεως, 86.
Δορεία· ἔπειτα ἐκλήθη Θρηνῳδία· παρὰ δὲ Φιλοδώρου τοῦ Λογιστοῦ, ἐκ τοῦ ἥκειν τὸν Περσέα, ἐκλήθη Ἰκόνιον· ἔνθα ἐτελειώθη ὁ αὐτὸς Περσεὺς σὺν τῇ Ἀνδρομέδῃ ἐπάνω τῆς πόρτης τῆς πόλεως· καθ' ἣν καὶ θυσίαι πολλαὶ γεγόνασιν ἐκεῖσε παρὰ Δεκίου καὶ Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ· ἔνθα πλεῖστοι ἅγιοι ἐμαρτύρησαν. ἤχθησαν οὖν τοῦ τε Περσέως καὶ Ἀνδρομέδας αἱ στῆλαι, ὡς λόγος ἔχει, ἐπὶ Κωνσταντίου, μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὴν Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν.

Constantij Thermæ: Anastasij statua.

In Constantij Thermis, posita est Anastasij statua, retro sanctum Menam Martyrem; fuitque collocata, sublatis boum victimis, quæ idolis fiebant, ac vbi locus prostibulum factus esset, ita iubente Imperatore, ad dedecoris consciscendam notam.

Ἐν τοῖς Κωνσταντιαναῖς λουτροῖς, Ἀναστασίου στήλη ὑπάρχει, ἡ ὄπισθεν τοῦ ἁγίου μάρτυρος Μηνᾶ, ἥτις στήλη ἐστάθη μετὰ τὸ παύσασθαι τὴν βοοθυσίαν τῶν εἰδώλων, καὶ γενέσθαι πορνεῖον τὸν τόπον, τοῦ βασιλέως τοῦτο κελεύσαντος, ἐπὶ τὸ ἀτιμασθῆναι τὸν τόπον.

Valentis statuæ & Aëtij.

In Cisterna, quam Aëtij vocant, quæ ab Aëtio Patrito extructa fuit Valente Imperatore, eiusdem statua Valentis extat, cuius Aëtij satellitis more latus cingit.

Ἐν τῇ καλουμένῃ Ἀετίου κιστέρνῃ, ἥτις ὑπὸ Ἀετίου πατρικίου κτισθεῖσα ἐν ταῖς ἡμέραις Βάλεντος· ἔνθα ἡ στήλη αὐτοῦ τοῦ Βάλεντος ἐν τῇ κιστέρνῃ σώζεται, δορυφοροῦντος αὐτὴν τοῦ Ἀετίου.

Quam Asparis vocant, ab Aspare & Ardaburio exstruitur. qui Leone Magno Imperatore vixerunt: qua completa, Aspar & Ardaburius necem sustinuerunt.

Ἡ λεγομένη Ἄσπαρος ἐπὶ Ἄσπαρος καὶ Ἀρδαβουρίου, τῶν ἐπὶ Λέοντος τοῦ μεγάλου οἰκοδομεῖται· καθ' ἣν Ἄσπαρ καὶ Ἀρδαβούριος πληρωθείσης αὐτῆς, τὸν ὄλεθρον ὑπομένουσι.

Cranus Insula, dedicatione fatalis & mari obruta

Quam vocant Cranum Insulam dedicauit Berina: nec eius vlla ratio reddi queat dedicationis. In eius autem dedicatione, complures repente extiterunt mortes; quamobrem desolatur, cùm ad tempus

Τὴν λεγομένην Κράνον νῆσον ἐστοιχειώσατο Βερίνα, καθ' ἣν οὐδεμία εὑρίσκεται φροντίς, τίνος χάριν ταύτην στοιχειοῦται. ἐν δὲ τῷ στοιχειωθῆναι τὴν αὐτὴν νῆσον, ἀθρόως θάνατοι γεγόνασι πλεῖστοι,

ἔθνιν ἐρημοῦται διαρκέσασα μέχρι τῶν χρόνων Ἰουστινιανοῦ τοῦ τρίτου, τὴν θάλασσαν προστάξαντος ἀναπλοῦσθαι ἐν αὐτῇ, εἰς τέλειον ἀφανισμόν.

vſque Iuſtiniani tertij perſtitiſſet; qui aqua maris obrui iuſſit, vt penitus aboleret.

ΤΕΛΟΣ.

FINIS.

AD
AVCTORIS INCERTI.
SVCCINCTAS CHRONICORVM
DEMONSTRATIONES.

QVANQVAM Auctori non inutilem operam posuit Petrus Lambecius Hamburg. in Codino suo Regiæ Luparæ, quà Græcè vulgauit, passimque contulit cum eodem Codino, atque alias suas conjecturas adjecit; facem tamen alij tradidit, qui & Latio velit reddere, & paulò diligentiùs illustrare
pariter ac emendare. Cùm enim luce eget, quam collati auctores alij
afferre possint, tum mendis scatet, vt solent eiusmodi sic compendio
edita, & quasi per electa. Visus itaque mihi ipse operæpretium fa-
cturus, si horas aliquot istis darem, ac euulgarem. Fracta mihi for-
sitan glacie; alius quis meliora tentabit.

1. Καὶ δοξάζεται παρ᾽ αὐτῶν. Habet perinde Codinus, nec Lambe-
cius vim vocis aperit. *Postquam hoc templum ab Arianis ædificari &*
possidori cœptum fuerat. Itaque δοξάζεσθαι, Lambecio *possideri* est:
Mihi hoc durius ac remotius. Accipio ergo, vt δόξα, diuinas Laudes
sonat, quibus sacræ iugiter ædes insonant. Non multum abest, quod
nostri, *deseruir vne Eglise*, diuinum in ea cultum sacro ritu ac Ec-
clesiastico peragere: ac quod reddidi, *diuinis laudibus frequentare.*
Erant diuinæ laudes, etsi Arianâ prauitate Deo inuisæ, partimque
blasphemæ, vel humana saltem, ipsorumque Arianorum opinione.
Hesych. δόξα, φήμη, τιμή. Phauor. δοξάζω, τιμῶ.

2. Ὡς λόγος. Nihil emend. duco, quicquid Lambec. Significat sic
rumore ferri, remque sibi ferè incertam, non ipsam quidem templi
ruinam,

ruinam, sed contigisse illam, ἔτι λειτουργούντων αὐτῶν, *cùm adhuc sacris operarentur*. Sic infra, ὡς ὁ λόγος ἔχει.

3. Ἵσταται ἕως ἡμῶν. Luce clarius his vocibus finiri periodum, vti finiit & Codinus idem valentibus, ἵσταται μέχρι τοῦ σήμερον. Nihil ad rem ergo quòd Lambec. τὸ, ἐν δόλῳ, iis jungat, putetque legendum, vel, ὅλος, vel σὺν δόλῳ. Mihi prorsus significari videtur liber, quo Marcellus Lector sequentia dicit, nec fortè aliud sit, quàm, ἐν δ'. λόγῳ, *Libro 4. Marcellus Lector*, &c. Ista Codin. non habet. Conon hic, Leo est Isaurus (cuius illud alterum nomen) Iconoclastarum Hæresis sub Cononis ipso nomine vaticiniis prædictus incœptor, vti in eo Chronographi, & qui res Germani Patriarchæ Constantinopolitani ac Confessoris persecuti sunt.

4. Στηφηφορούσιν ὅπισθεν. Codin. ἱστηφηφόροιω πάντες. Emendationem Lambec. pro ὑπὸ θυμοῦ, ὑπὸ Τιβερίου, sequentia satis firmant, quam & sequor. παλάτιον μάγναν, quod ait Lambecius, esse ipsa βασίλεια, non acquiesco: nisi antiqua Regia erat, quam dilapsam εἰς τὰ νῦν βασίλεια, Tiberius mutauerit; ex veteribus scilicet ruinis, vt solet, nouam Regiam, eiusque ipso loco, exædificans.

5. Βοῶντες. Codin. ἐκβοῶντες. Quod sensu non differt: nec aptè satis Lambec. *Et cantatum quadragesies*. Erat potius clamoris ex animo expressio, pro populi malum deprecantis voto, quàm modulata cantio, ac qualis nobis vsurpari solet. Postremum illud Anonymi, Λέων Κωνσταντῖνον εἰς κράτος ἐνίκησεν, mihi probatum, nec ex aliis ipse emendandus, vt visum Lambecio, sed ex illo alij palàm vitiosi. Planè enim comparatio est, ac quâ aliquid Magno Leoni tribuatur, supra decessores Imperatores; sic nimirum adulante plebe, seu etiam præsentis beneficij sensu eam magis afficiente. Ita ergo in Codino restituendum, Κωνσταντῖνον καὶ Θεοδόσιον ὁ μέγας Λέων εἰς κράτος ἐνίκησεν· ac reddendum, *Vicit prorsus Magnus Leo Constantinum & Theodosium*: non quod edita, redditque Lambecius, *Constantinus & Theodosius Magnus & Leo fortiter vicerunt*. Quod addunt Vatt. ac Reg. Cod. ὁ γὰρ μέγας Κωνσταντῖνος ἐνομοθέτησε τὴν Κυριακὴν ἀπραξίᾳ τιμᾶσθαι· πρὸ γὰρ αὐτοῦ καὶ κατὰ τὴν Κυριακὴν πάντες εἰργάζοντο· id est, *Nam Constantinus Magnus lege sancivit vt dies Dominicus cessatione ab operibus coleretur: ante ipsum enim die etiam Dominico omnes operabantur*; frigidum mihi glossema est: Quid enim hæc feriarum indictio, vt vicisse εἰς κράτος Constantinus, aut victus esse dicatur? In eo potius comparatio, quòd tum ipse Vrbis conditor, tum quodammodo Leo Magnus; ille primùm condendo, hic muros extruendo; quod eius munus tanti fecerint ciues, seu magis factiones, οἱ δῆμοι, affectu potius quàm ratione plerunque & agentes & loquentes, vt præ Magno Constantino longè extulerint. Quid si hæc, non ad Leonem Magnum, sed ad Leonem Isaurum spectent; veréque scriptum in Codino fuerit ἀνικεῖς, quod retinuit Codex Vatic. non ἀνίκησας.

Leone certè Isauro, impio seu hæretico, terræmotu grauiter quassatam ciuitatem legimus, magnâ hominum multitudine Byzantij ruinis oppressâ; quando & muri instaurati, nouo in eam rem indicto tributo: sic Zonar. & alij: in Leone Magno & Seniore, qui Marciano successit ac Leo Magnus dictus est, vir planè Catholicus, quod ad muros saltem attinet, nihil eiusmodi: aliud enim est graue incendium, quo præcipuis ædificiis absumptis, valde deformata ciuitas. Tunc itaque, eoque terræmotu occupante indictæ supplicationes, tunc conclamatum, *Domine, miserere*; tunc Leoni sic acclamatum, cuius ope instauranda ciuitas expectaretur: optimoque Anonymus ordine, hanc alteri sub Tiberio Apsimare paulò antiquiori murorum instaurationem subnectit, non, vt Codinus, anteponit. Leuius itaque Lambecius, *Paulò post ibidem pro εὐσεβοῦς perperam legitur δυσσεβοῦς.* pro δύσπως, τὸ πάλιως eiusdem placet.

6. Τῇ πληρεστάτῃ. Superflua Lambecij conjectura, vt sit legendum pro πληρεστάτῃ, πλησιαιτάτῃ, *proximâ*: nam cui proxima? Sic autem impleri portam subterraneam, ac aggere oppleri, procliue nimis, in quâ præsertim monstrum eiusmodi accidisset, quale hîc auctor describit. S. Sabas semel & iterum Anastasio & Iustiniano Imperatoribus ex Palæstinâ Constantinopolim missus, vt sanctæ Chalcedonensi Synodo patrocinaretur, sub quorum altero rem contigisse necesse est. Malè editum in Codino, ἰσχῦσιν, pro ἀσχῦσιν, quod Anonymus habet.

7. Καείδιον μικρόν. Lambecius emendat, καὶ μοσχάριον, quòd Codin. habeat μετ̀ μοσχαρίου. Malim ego minori mutatione, κ' ἐρίφιον μικρὸν *&* *agnellus*: quòd præcipuè μοσχίον æquè Polluci aliisque sumatur pro agnello, ac pro vitulo: quidni & μοσχάριον. Alia suppleta ex Codino, de auriga currum agitante. Sequentia in Codino, quòd ritus Græcanici magis viderentur, nec digna satis Constantino Christianum profitente, omissa fortè Anonymo.

8. Ἐν τοῖς Κούφοις. Cod. Vat. εἰς τὰ Κοῦφα. Proprium accipio, quicquid Lambec. *concaua*, *subterranea* velit: id enim satis vox κάτωθεν, significat τὸ, Τρίζωδον, nullus fero vt mutetur in Τριέξοδον· quod habere quosdam Codd. idem testis est, redditque, *Triexodon*. Τρίζωδον, triformis statua, ex cuius aspectu diuinabant, ἀστρονόμουν. Sic ferè subterraneis locis dæmonibus consuescebant, exque eis oracula captabant. τὰ σκηνώματα, *tabernacula*, quam vocem non reddit Lambec. ex Paulo virisque Ecclesiasticis, humana sunt corpora & cadauera, in quibus Animæ quondam habitarunt.

9. Στυράκιον ἠχμαδι. Lambecius in priori voce erroris nihil subolet: in alterâ αἰχμαδις, vel καὶ αἰχμὴ, legendum suadet: at mihi neutrum persuadet. Prima vox ipsa palàm hîc vitiosa; quid enim statuæ illi cum hastæ cuspide, seu illius, quâ terræ defigatur, imâ parte? Liquet sanè ex sequentibus pro πυργίον eam obrepsisse, seu πυργίδιον.

Erat turris in portâ, in quâ statua, quæ sic cum turri flammis illæsa permansit; & quidem turris, πυργίον ἀνχμῶδι (sic enim pleraque neutra sequiores Græci in ι terminant) *squallida, neglecta situ horens;* seu etiam *opaca*, quod exponitur ea vox in Scriptura. παραδείσιος δυνατὴς, accipio appellatiuè, velut sit Viuarij Comes; qui fortè Imperialium hortorum ac Viuarij curam gereret. Codinus, ὀργυιὰς ιι· habet, vbi Anonymus ι'· siue maior numerus illi excidit, siue Codino superfluus est.

10. Τοῦ πείπου Κωνσταντίνου τοῦ ὁμωνύμου. Ego sic emend. πεπέρτη, τοῦ παιδὸς Κωνσταντίνου τοῦ Κρίσπου. Sicque stabit quod prius τρεῖς dixerat. Nota hæc Constantini in suos Tragœdia, ex insidiis Faustæ vxoris; quam Codinus pluribus refert: etsi Theophanes voce ἐκοιμήθη: id est, *diem obiit, defunctus est*, obtexit.

11. Ταύτην στίλας. Editum σύλας quod mendosum est. Ego τὴν ὁδὸν, *viam*, subintelligo. *Hoc proposito, hoc sensu*, delictumque expiaturus iniustarum cædium: τὸ μετάνοιαν βαλών, *reuerentiam faciens, religiosèque procumbens veniam à Deo efflagitabat.* Βαλεῖν μετάνοιαν habetur & in Collatione Sancti Maximi cum Theodosio Episcopo Cæsariensi, citatque Damascen. Orat. 3. de Imag. Pro eodem Codin. ποιήσας μετάνοιαν, non quod Lambecius reddidit, *faciens pœnitentiam.* In Codino si ταύτη legas, nihil diminutum erit, sed idem prorsus ac nostrum istud Anonymi, ταύτην στίλας.

12. Εμφαίνεται. Malim cum Lambecio, vt & in sequenti ἐμφέρεται. De his Cophinis seu corbibus, déque septem Sportis, Cedr. Constantini annis 23. 24. 25. καὶ τὰς ἑπτὰ σπυρίδας, καὶ τοὺς ιβ'. κοφίνους, ἐν οἷς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐθαυματούργησεν, ὑπὸ τὴν βάσιν τοῦ κίονος ἔθετο. *Sub basi columnæ posuit septem sportas, & duodecim corbes Christi miraculis insignes:* nec satis Xylander, *ad basim*: nempe id est quod Anonymus ipseque Codinus, κατεχώσθησαν· quod perinde Lambec. obscurat, dum reddit, *transpositi sunt*: imo in columnæ fundamenta, cui imposita statua Constantini, iacti; quâ, siue religione, siue superstitione, columna in perpetuum firma maneret & inconcussa. Quod Anonymus, eius rei auctorem Constantino Metrophanem facit, temporis ratio non admittit; quippe cùm iam annos aliquot Alexander eius successor Antistes esset anno illo Constantini 25.

13. Καὶ Παῦλον. Nec istud de Paulo Confessore veritate nititur. Non enim ante Constantium adeptus est Episcopatum, à quo statim ab eodem deturbatus, coactus est Romam adire. Metrophanem ergo & Alexandrum Episcopos depingi curauerit Constantinus; at non Paulum, necdum illo viuente, Episcopum.

14. Εν τῷ Κορωνίῳ Μιλίῳ. Multus est Lambecius, vt suadeat legend. ἐν τῷ ὠραίῳ Μιλίῳ, id est, *in Miliario Aureo:* quòd & eiusmodi Miliarium esset Senioris Romæ, quam in omnibus Noua referret. At cùm Anonymus pariter & Codinus constanter Κορωνίῳ habeant, nec

tantam ea vox difficultatem faciat, cur mutandi labor improbus? Haud ſanè idem vbique Nouæ & Antiquæ Romæ ſitus aut decora, vt eadem prorſus nomina ſortiri debuerit vtriuſque Milium ſeu mauis Miliare. Procliue ſic dictum quaſi coronatum. Nam & vocem κορώνα, ſequiores Græci à nobis mutuati, vel vt aliis melius ſcribitur, κορώνα· hinc κορώνιον, vt à κούμουλος, κουμούλιον· de quo infrà Quid ſi in Lunæ modum cornutum reddas, quæ vox probè Græca, eo ſenſu, ac cuiuſmodi ferè Burdigalæ ciuitatis portus, *Lunai* dictus Auſonio, aliiſque, quod ita Lunæ cornua velut referat, vtroque cornu latè expanſo ſinum capaciſſimum tutiſſimumque explicans, eoque Burdigalam totius Aquitaniæ nobile emporium reddens. Nec enim Milium ſeu Miliare nuda Columna vti Romæ, ſic Conſtantinopoli, ſed locus capax ædibus ornatus & ſtatuis, vti bene ex Cedr. notauit Pancirol. in Notitiâ Imperij, ac clarius ex Codino habetur. nu. 46. Anonym. Κορωνὶς Κλεοπάτρας: quâ voce admittit Lambecius nihil aliud ſignificare quàm coronam, ex quâ ſibi ipſe ac Cod. iſtud κορώνιον habuerit.

15. Αγκυρειανὸς ὁ Χρυσογράφος. Codin. Αγγυρειανὸς, quæ facilis literarum permutatio. Conjectura Lambecij, vt legend. potius Αγκυρανὸς tanquam ab Αγκύρας Galatiæ oppido, σμικρολογία eſt. Non enim iſtud patronymicum nomen, ſed proprium. Δεκάλογος Anonymi & Δέκατος λόγος Codini, vtrum alteri præhabendum, non liquet: potuit tum lucubratio Decalogus inſcribi, quòd decem libros complecteretur, tum eius libro decimo iſtud haberi. Αγγουρείων apud Photium mentio. Αγγούριον, *cucumer* Græcobarbarè.

16. Τοῦ τι Ζευ. Codinus, Τοῦ τι Απόλλωνος, quod & reddidi, non tam Codinum ſequens, quàm Anonymi vocem mutilam reſtituens. Nam cùm Ζευξιδία Suidæ, Ηρα ſit, id eſt *Iuno*, ea certè ratione, quod Ioue nata eſt, quidni Anonymo Ζευξίδιος *Apollo* dicatur, eadem ratione, ſicque Codinus legerit, ac Απόλλων, voce notiori, reddiderit?

17. Κάρου τοῦ πατρυιοῦ Διοκλητιανοῦ· emend. πατρυιοῦ. Suid. καὶ Καροῦ πατρυιοῦ Διοκλητιανοῦ. Ita fortè ſcriptum contemptus ſpecie, quod κάρος, κωφὸς, Heſychio. Carini perditiſſimos mores ac ſæuiſſimos proſequitur Suidas, quibus Diocletiano ſæuiſſimo Chriſtianorum perſecutori præiuiſſe videatur. Potuit & Carus eius vitricus eſſe, etſi non Imperator, & ſtatuam in fano Gentilium habere: Alias diuerſorum Codicum lect. affert Lambec. num. 15.

18. Ο νομάτιος πῶλος. Lambec. mauult legend. νομάδιος· *pullus paſcens*. Codinus habet νότιος πόλος. *Polus Auſtralis*; quæ illi lectio ſuſpecta eſt: cum tamen ſuperiores tantas figuras Mathematicas numerauerit, quid vetat & Poli Auſtralis, ſiue ſtellæ polaris Auſtralis figuram extitiſſe? Etſi enim Borealis nobis notior, quibus illa altè aſſurgat; non tamen eius ætatis hominibus ignota prorſus Auſtralis. At, ſi Anonymi magis probanda lectio, ac paulùm emendanda, νομα-

δικὸς πῶλος restituendum: nam Arist. νομαδικὰ ζῶα, *quæ necesse habent populari, quæ pascuis viuunt*: cùm νομάδιος seu νομαδαῖος potius *pascuus* reddatur: vt νομάδικα δένδρα, seu νομαδεῖα in Pandect. *pascua sylua.* Bud. Figura pulli equini velut pascentis, ex antiquo nummo, quam refert Lambec. cum hac inscriptione, ΕΠΙΜΙΚΤΟΣ ΒΥΖΑΝΤΙΩΝ. multum fauet. Quod sequebatur, καὶ ἡ ἱεδία, breui literulæ additione restitui, καὶ ἡ ἱερεδία, procliue nimis ἀπὸ τοῦ ἱερεὺς, diminuendi formâ τὸ, ἱερεδία· τὸ μαντευόμενον, nihil benè Lambecius, *fatidicum*, quasi ipsum auctor Heronem vaticinantem velit, quæ vna illius vocis significatio est: planè enim ipse situs, ad aliam trahit significationem, quæ ipsa peruia est: vt sic Mineruæ sacrificulæ ac vati adstare significetur, vt per eam oraculum Mineruæ consuleret.

19. Οὐκ ὀλίγαι. Pleniora hæc quàm Codini, ex quibus illa emendanda. ἀσυστασία nimia Lambecij, qui inter statuas Christianorum Gallieni Imperatoris statuam ponat, & αὐτὸ Γαληνοῦ, quod habent tum Codinus tum Anonymus, Γαλλιηνοῦ reponat, ac ne cui scrupulus sit, vocem *Imperatoris* præfidentius addat. Fuit certè Gallienus, non Christianus, sed Christianorum sæuus persecutor, Decij cumulans persecutionem. Bene Anonymus Γαληνοῦ Κυαίστωρ· quisquis ille sit, ac siue Constantino Imperatore, siue eius liberis vixerit. Licinius egit & ipse Christianum aut simulauit: vel certè eius statua inter Christianorum statuas numerata, quòd Constantini Magni affinis. Ἰουστινιανὸς, pro Ἰουλιανὸς sequentibus scripsi.

20. Ὡρείῳ. Codinus & Suidas, ὡρείῳ· redditque Portus *Oreum*. Suidas accentu leni, ὡρεῖον, ταμιεῖον. ἐν τῷ χαλκηδίῳ ὡρείῳ, ὅ ἐστι Μόδιος. Ita semel & iterum, ac si pro eodem Oreum haberet & Modium. Codinus, quasi ἀπὸ τῆς ὥρας, quæ est hora, ὡρεῖον velle videtur, cùm velut rationem reddens, cur locus dictus Modius, idem Ὡρεῖον appellatus sit, ita scribit, Ην δὲ καλὸν ὡρολόγιον. Gratisque mutat Lambecius, & sine Codice, ἦν δὲ πάλαι ὡρεῖον. *Erat autem olim Horreum*. Sequentibus etiam, ἔνθα ἵσταται καὶ μόδιος χαλκοῦς, καὶ ὡρεῖον καὶ δύο χεῖρες χαλκαῖ ἐπὶ ἀκοντίων, vbi Lambecius τὸ ὡρεῖον, ὡρολόγιον cogitur admittere: ac sanè ita suspendi ex hastâ horreum, quis somniet? quòd autem alteram alteri vocem substituat sine Codice, ne idem vtramque Codino significare admittat, hoc certè audaciusculum, & eius qui auctori vim faciat. Ait autem, ἔνθα ἵσταται, quasi de præterito, quòd eo loco Μυρελαίου ædes successissent, vt auctor est Suidas. Clarus idem Codinus num. 51. Οτι τὸ λεγόμενον Μόδιος, ὡρολόγιον ἦν. Num & hoc horreum? Estque sermo de eodem hoc tum Modio, tum Horologio, quod hîc ὡρεῖον vocat, voce pauló magis Græcâ, quàm cùm sumitur pro horreo, quæ vox Latina est, nihil Græca.

21. Καὶ διὰ τοῦτο, τὰ ἀργύρου τετύπωται. Edita malè, δύο. Codino edito desunt, καὶ διά. Lambecius ab eius toto cœlo aberrat scopo, dum ita reddit, *Principio autem ille modius ex argento erat.* Atqui æreum

dixit Codinus, ἔνθα ἵσατο μόδιος χάλκεος· aliò ergo ſpectat τὸ, τυπώσαντος ἀργύρου, quàm vt argento cudiſſe certum modium tantus Princeps intelligatur, nempe vt frumento tali menſurâ pretium lege ſanxiſſe, quæ & militibus congium eſſet. Sanxit itaque Valentinianus vt iuſtiſſimo pretio modius argenteo væniret, iſque numiſma eſſet. Paulò aliter Suid. τοῦτο δὲ ἐνομοθέτησεν Οὐαλεντινιανὸς, πωλεῖσθαι τὸν σῖτον μοδίους δώδεκα τῷ νομίσματι. *Lege ſtatuit Valentinianus, frumenti duodecim modios numiſmate vendi.* Ita fortè velit numiſma integrum autve aureum, vt non vna huius vocis acceptio eſt; aliaque & alia τοῦ νομίσματος fuit materia & pondus: nam & æreum atque etiam aureum legimus.

22. Τοῦτο τὸ κουμούλιον μόδιον νομοθετήσαντος. Cumulatum modium, opponit Codinus ῥηγλῳ num. illo 51 cui ad iuſtam menſuram additur ac cumulatur quicquid poteſt non effluere; nec quicquam regulâ demitur. Aliis etiam eſt genus menſuræ; de quo Meurſius.

23. Ἐξάμινον ἀργυροῦν. Perinde Suidas & Codin. Vbi Æmil. Portus, *examum habens.* Lambec. *examen gerens.* At quid examum atque examen gerere, vel habere, ſeu manu tenere? Cod. num. illo 51 τὸ λεγόμενον Μόδιον ὡρολόγιον ἦν ἤγουν τὸ ἔξαμον τοῦ μοδίου. *Modius, horologium erat, id eſt, examen Modij.* Num pro gnomone accepit? Tenebat manu, & quidem argenteum, ſtatua Valentiniani, ipſa argentea, cùm modius æreus eſſet. Aut num menſura ipſa miliarij? Id ſanè omnium fortè vero ſimilius. Antę ἀρπαγλῶν, quod & Suid. habet, videtur deeſſe ὥστε, quod & reddidi: nec bene Portus, *examum habens ad rapiendum adpactum.* Codinus etiam eiuſque Interpr. ex noſtris emendandus. Erat cum examo & ipſa ſtatua argentea, & quidem μακρά, quod & emend. ἀντὶ τοῦ, μικρά, quæ poſſet ſufficere εἰς πάκτον, ad pacem à Barbaris ſub pactâ pecuniâ redimendam, ſeu ad tributum eis pendendum. Nec enim niſi magna iuſtæque molis ad hoc ſatis fuiſſet, cùm præſertim ſolùm argentea, cum ſuo ornamento eſſet. Τραχύελος Πεοπικτος Codini, vox ſatis inſolens: in noſtro quod erat Κύριος, emendo Κύριος ex Suid. Curius nomen Romanum ſatis notum.

24. Μάντεως κρητῆς. Erat editum, κριτῆς. At quam faciles Antiquarij eiuſcemodi commutandis literis, quæ eis idem ſonant, norunt qui Græcos manu exaratos Codices tantiſper verſarunt. Quis iſte Cretenſium Vates Menander, cùm plures Menandri referantur, non ſatis liquet. Nullus fortè eſt ex tribus Suidæ relatis. Quàm bene conueniant Μενάνδρου μάντεως, quod habet Codinus, & Μενάνδρου μάντεως χειρῆς, quod Anonymus, cum Μενάνδρου μετὰ τοῦ ἀστρονόμου, vt alterum altero commutandum videatur Lambecio, nullo præſertim Codice adſtipulante, nullus video.

25. Ἐπὶ ζημίαις ἐνεδείξατο. Emendo ex Codino, ἐπὶ ζήμιος ηὑρίσκετο, vel, ἐπὶ ζημίαις ηὑρίσκετο. *obnoxius videbatur*, ac velut damni reus. Acumen Apophtegmatis non vidit Lambecius; at mihi ſat clarum eſt. Nempe

ſarcaſmus eſt, quod auro eoque tanto demerendo Imperatorem, hominem idcirco plumbeum, hâc ab eo vicem referat, vt neci tradatur. Tradidiſſe verò videtur Leo ob eam demolitionem, quòd in eius contemptum feciſſe videretur, ac quòd ſtatua gibboſitate Imperatorem referret; quâ ſic illa Ardaburio ſtomachum mouerat. Fortè etiam iactata verba tyrannidis indicationem habentia, vt fieri in eiuſmodi ſolet, ipſa rarò auditorum ſilentio tuta. Philoſophi, quorum præcipuè ea mens ſcribitur, viri ſunt Religioſi ac Monachi, quibus ille inuiſus quâ laborabat, cùm familiâ, Ariana prauitate, eratque periculum ne à piiſſimo Principe ſceptra ad Arianos tranſirent. Vel etiam Philoſophi Mathematici, quod paſſim auctor vocat.

26. Τῷ δεξιῷ. Sic emendo ex Codino, cùm eſſet δευτέρῳ. Inquirendum quandònam hæ Sirenes ad ſancti Mamantis, quove Imperatore tranſlatæ. Id vt liqueret, Codini ætatem haberemus, vt & Anonymi: nam & ille ἐφ' ἡμῶν dixit: Etſi Lambecius non reddidit: niſi vterque aliorum ſcripta ſublegens, id ita illis ſcriptum velut ſuum expreſſit; quod verius ſit: nam nec Codinus eiuſdem ætatis ac Anonymus, ſed longè recentior exiſtit.

27. Ο ϛαυρὸς. Nimiâ ſupinitate ſemel & iterum, pro ϛαυρὸς, ϛρατηγὸς editum erat; & ἀνηγορεύθη, pro ἀνηγέρθη. Nulla Lambecij coniectura legendum μεσοπυλαίβως, pro μεσοσυλλαβῶν, quod vnum probatum eſt. eius Crucis inſcriptio, ΑΓΙΟΣ. Sequentia clarius Vatic. Codex, Εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἁψῖδα τοῦ Κωνσταντινιανοῦ Φόρου ϛαυρὸς ἵϛαται ἀργυρέμπλαϛος. *In Orientali arcu Fori Conſtantini Crux erecta eſt argenteis laminis.* Codinus, non niſi vnius Crucis Magnæ meminit, quæ figura eſſet illius Crucis in cœlo conſpectæ Conſtantino, ac cui inſcriptum eſſet, SANCTVS, SANCTVS, SANCTVS.

28. Ανθρώπου ὀσᾶ. Legend. planè δυοῖν ἀνθρώπων ὀσᾶ, vox ſequens declarat, ἀμφότερα· deſignat enim ambo corpora, omnibus oſſibus integra, quæ ſic Elephanti ſtatuâ condita eſſent velut vrnâ. In inſcriptione, qualem habet Anonymus, nihil mutandum putem. Significantur duæ puellæ Αφροδίτη, ſeu Venus, & Ιέραος, Hieraus, ſic amore deuinctæ, vt nec tumulo ſeu vrnâ paſſæ ſint ſeparari. Quod non rarum amantibus. Quænam verò hæ puellæ atque virgines dicere, diuinare eſt. Plura qui volet, Lambecium adeat num 77. Ταξιῶται & Ταξεῶται: Præſidis milites: cohortales, in Nouel. 5. Iuſtiniani, ac quod reddidi, *apparitores*.

29. Ἐν τῷ περιπάτῳ Velut *ambulacro*, impluuio, ſeu etiam porticu, vt reddidi. Sunt hæc ſpectantia ad Gratiani genus, & Theodoſij & Valentiniani, nempe Secundi, cuius & Modij conſtitutio eſt, quæ omnia Theodoſius vel poſuerit, vel ornauerit: nec mihi alius apud Codinum iis verbis, ἃς καὶ καλλύνας, ἐχρύσωσεν· *quas ornatum eis concilians, auro obduxit*: etſi Lambecius legens Καλλίνας, proprium fecit: Quas nempe ἱϛορίας id eſt, θεάματα, figuras, ſtatuas, aliáque id genus

ſpectatu digna, *καὶ τ̃ ἰσορῦσθαι, Callinas*, inquit, *inaurauit*. Mihi à vero iſtud longè abhorret.

30. Κοχλίδαι ιβʹ. Codinus, κοχλίαι ιϛʹ. Mihi *turricula : cochlea*, quæ vox Latinis recepta. De Aſtronomico poſitu, perinde Codinus annos 36 duraſſe ait : at Interpr. *triginta tres*, reddidit.

31. Τὸ τ̃ Ἐξακιόνιον. Sic quoque apud Codinum : Theophanes tamen & Chronicon Alexandr. p. 704. aliique Ἐξωκιόνιον habent : quod magis quadrare iis, quæ de hocipſo loco refert ipſe Codinus, agnoſcit Lambecius : quòd extra eum murum eſſet Conſtantini Columna, à qua illud nomen ei inditum eſſet. In eo loco paſſi Ariani conuentus agere ereptis eis Eccleſiis Vrbis, ac datis Catholicis Theodoſio Imperatore. Secus errore Chronicum Alexandrinum, quod videtur mutilum eſſe, & in quo, pro Ἀρειανοὺς Ἐξωκιονίτας, eſt Ἀριθμούς· vbi feſtiuè Radder. *Expulit dictos Numeros Exocionitas*. Numeros voce Latina dicunt Græci cohortes, turmas militares : Ἀριθμοὺς vocatos Hæreticos, & quos Theodoſius Eccleſiis expulerit, quis ferat ? Aduerterat iam P. Goar in ſuo Theoph. Monent iſta, non ſic deuoranda quæcunque nobis obtrudant deprauati Codices, vel malè exſcribentes : Ita hic Νευϐρώδ, emend. Νιμϐρώδ. Quam hiſtoriam ſiue fabulam tangant extrema, me latet : ac quodnam oraculum, ex quo non accepto creatum periculum.

32. Ποτὶ. Codinus habet πέραν· *trans ſanctum Mamantem*; quod & probatius videatur. Ex eodem emend. κεμμάρας, pro μαρμάρας. Idem βασιλίσκος habet, vbi Anonymus, βασιλισκός. βασιλίσκος. Vulg. Interpres Ioan. 4. reddidit *Regulus* : Origenes ſimpliciori ſenſu, id eſt, literali ac proprio, vel Herodis Regis hominem exponit, vel Cæſarianum, qui ſcilicet negotii publici aliquid in Palæſtina gereret, ſeu Cæſariana aliqua munia, in prouincia ſubdita obiret. Eoque ſenſu hîc vſurpari videtur, vtrumuis legamus : nec enim ſequentia aliud videntur, quàm eius vocis declaratio ſeu determinatio, ad talem Cæſarianum. Sin & nomen proprium quis velit, parum refert.

33. Κάτωθεν τ̃ μεγάλης πύλης. Legend. monet Lambec. στήλης· infra maiorem Conſtantini columnam porphyreticam; pauló vlterius : hoc enim ſibi vult illa vox : vnde *αἱ κατώτεραι Γαλλίαι*. Manueli Palæolog. in Theodori Deſpotæ Epitaphio. Hîc quoque imperitus ſcriba, σφαγυρὸδ pro σιδηροῦ· & ταυροὶ, pro σταυροὶ : aliáque eiuſmodi nobis emendata. verè putida. βίσσιον emendat Lambec. βιχίον nihil tamen id neceſſe eſt : nam cùm βίσσα, λήκυθος ſit Heſychio, *vas olearium*, βίσσα ἐλαίου, aptiſſimum hîc atque proprium τὸ, βίσσιον eſt, etſi Codinus habet βιχίον quod & ipſum eſt *vrneola, vrceolus, doliolum*. Poſtremum illud, ἀσφαλισθέντα ὑπὸ Θεοδοσίου, nimis explicat Lambecius, vltraque auctoris verba, nec forte ex eius ſenſu : *quo tutius aſſeruarentur, inde abſtulit*. Quid enim vetat, eodem ipſo loco communiuiſſe, ac putà ſepto occluſiſſe, ſeu alia ratione in tuto poſuiſſe ? Abhorret nihil à coniectura.

34. Τῷ

34. Τῷ Στρατηγίῳ τῷ μεγάλῳ. Strategium, haud absimile Campo Martio Romæ, locus quo Duces creabantur, ac milites exercebantur. τὸ, ὡς δὴ, Lambec. emendandum vult, ἕως, id est, *hucusque*, inquit. Mihi nihil emendandum, sed vis vocis aperienda. Sit itaque, qua religione vel superstitione; missa scilicet vis illa Græcanicorum numismatum in hiatum, velut illi complanando, sicque terræ obruta. Profitetur Auctor se quidē non legisse, audiuisse tamen ab iis qui legissent. Erant illi nummi superiorum Græcorum seu Gentilium Imperatorum, quos sic terræ infodere, inque eius hiatum mittere, non video vt vacet superstitione. Suntque eiusmodi complura in istis statuis, seu vera, seu conficta. Auctoris notanda diligentia; & vt quandoque ὡς ὁ λόγος dicat: nec cum Lambecio mouendum quod ita dicit, cùm se certa monumenta scriptaque deficere, ea loquendi forma cautis historiæ exponat.

33. Ἐν τῇ Φώσσᾳ. Quod ita Anonymus, Codinus reddit, εἰς τὸ παλάτιον, nec vox illa Φωσσα aliud hic loci significet, quàm palatij certum angulum ac cubiculum, vbi hæc quandoque visenda asseruarentur. Dicta forsitan Fossa, quòd locus humilior, ac fortè specus, seu locus subterraneus: nec enim hæc eiusmodi erant, quæ nobiliori triclinio in apertum posita quotidie oculos pascerent aulicorum.

34. Ἐκ τῶν Ἡμερίου. Alij Ἱμερίου scribunt. Titulum emendat Lambecius, Ἐκ τῶν Θεοδώρου περὶ Ἡμερίου. Idem tamen sensus editorum, vt mihi reddita sunt: idque significant, scripsisse etiam alia de Himerio Theodorum, ex quibus istud vnum sit electorum, quod obscurat Lambecij emendatio. Illud, καὶ δοῦναι τῷ Ἡμερίῳ, vnum probatum existimo, non quod emend. suadet Lambecius, τὸν Ἡμέριον, quasi sit *affligere*, seu, *ad terram allidere*. Id certè detortius: quod reddidi, *impingere*, ac velut ictum dare, longè aptius, nec quicquam remotum à natiua eius vocis significatione. Quod in Codini locis aliquot accusandi casus est, vel librarij error est, vel barbara eius ætatis locutio, quæ illo casu tota gaudet.

35. Καὶ οἱ τοῦ βασιλέως φίλοι. Placet, quam ex alio Codice Lambecius refert lectionem, καὶ οἱ φίλοι, καί τινες τοῦ βασιλέως. *Demortui familiares & amici, quidamque Cæsarei.* Sic enim ferè in his contingit; vt quasi spontè accurrant familiares & amici, iisque adjungantur delecti officiales, quibus inspecta veritate vel absolui quis possit, vel damnari. Pia in fine monitio: castiganda scilicet curiositas eas Geutilium statuas lustrandi, in quibus haud rarò dæmoniaca vis atque magica, seu malefica sese exerat.

36. Ἐν τῷ ἀνεμοδουλίῳ. Locus erat, vt nomen ipsum sonat, ex situ altiori ventosior, ac velut turbinis, quod Græcorum vulgus ἀνεμόδεραν vocat. Meursius quoque habuit ex canonio Mathematico ἀνεμοδούρεαν, Ὅπερ ἤδη εἰς τὸν ἀέρα ποιεῖ ἀνεμοδούρεα, sed explicare non potuit: quamobrem etiam omisit, qui Ioannis Scapulæ Lexico, Mursiani Græco-

barbari Lexici epitomen Amsteldami nuper adjecit. Itaque sequitur Anonymus, de eadem statua, ἡ ϑ αἰωϑὲν τ ἁγίας Βαρβάρας. Vbi Codinus, ἡ ϑ τ ἁγίας Βαρβάρας, vbique hîc diminutior, hiansque.

37. Ο Χρυσόστομος ἐσκευάσεν. Positum videtur, pro ἀπεσκευάσεν, vel συσκευάσεν, quod vtrumque reddendo expressi. Nota Chrysostomi tragœdia, dum ludos prohibet ad eam Augustæ statuam in Augustæo, ac Constantini Foro vicino Magnæ Ecclesiæ.

38. Τοὺς βαϑμοὺς τῶν λεγομένων Τόπων. Ritè Lambecio emendatus Suidæ Interpres: plenissimè explicatum Codino lib. de Ædificiis, quid Topi Constantinopoli, & vnde dicti; hîcque ex parte tum illi, tum Anonymo: quod nimirum constitutæ sedes Clero pariter ac Senatui ad noua ibi tribunalia, quod Secretum noua voce vocant, aduersus Basilisci partem. Ad eum locum ædificatam Leoni Basilij filio insignem Ecclesiam SS. Lazari & Magdalenæ nomine, translatis eò illorum Reliquiis, testantur Græci omnes Scriptores, Leo Gram. aliique Theophanis Continuatores. Cedrenus Xylandro malè habitus, cui, ædificasse Leonem ναὸν ἅγιον κτ̄ τοὺς Τόπους εἰς ὄνομα τ ἁγίου Λαζάρου, est, *Ibidem fanum aliud Diuo Lazaro sacrum condidisse*; nempe vbi templum sanctæ Theophanus primæ suæ conjugis, iuxta Apostolorum ædem sacram condiderat; quod toto cœlo abhorret. Vix mihi minus hallucinati videntur tam Theophanis quàm Cedr. Interpres, ipseque Anastasius anno 3. Constantini Cabalini, dum illud, Καὶ κόνις κατῆλϑεν εἰς Τόπους, ita reddunt, Xyland. quidem, *Ac cœlitus in quadam loca puluis delatus est.* P. Goar autem, *Puluisque imbris instar in diuersa loca decidit*; nec ferè aliter Anastasius. Durum id nimis; maiorque venia Xylandro in Leone, si vim propositionis κτ̄ spectemus, ac nisi τὸ, ἅγιον ναὸν certum ac singulare templum designaret, quod vocat Continuator Vat. ἐκκλησίαν τῶν λεγομένων Τόπων. Quod eo in vico pluit cinis, satis habuit vt Annalibus consignaretur, vt & quod Caspiæ portæ terræmotu concussæ, quod apud eosdem sequitur: nec necesse vbivis locorum, aut multis saltem rem locis confingere.

39. Καὶ μέσον τ Σταυροῦ. *Mediam Crucem ambiens*: erat enim catena magicè consecrata, στοιχειωμένη, vt pluribus Codinus, velut Vrbis fatum ex illa integra clausáque penderet; quæ erant superstitiosa: nimiumque dabant Græci eiuscemodi statuis & simulacris, erantque in eis ritus penè Græcanici, quantumvis aliàs sancta Crucis religio eiusque figura sit.

40. Ανεψιᾶς Σοφίας. Perinde Suid. αὐτῆς. Melius Codinus, αὐτοῦ: nempe Iustini neptis, ex filiâ Arabiâ & Baduario Curopalatâ; ipse perinde emendandus, dum Sophiam vxorem facit Iustini Thracis, id est senioris; cùm fuerit vxor Iustini Curopalatæ, nimirum successoris Iustiniani & iunioris, Euphemia verò vxor senioris. Postremum illud, Ο γόνος Θεοδοσίου. Κωνσταντῖνον ἐνίκησεν, germanum illi est, quod numero 5. Anonymo scriptum asserui ac vindicaui, Λέων Κωνσταντῖνον

εἰς κέρατος ἐνίκησεν, exque illo emendandum Codinum, secus ac visum erat Lambecio, probaui. τὸ, γόνος, pro eo est ac γένος: *proles, soboles*: meliusque fortè ἔγγονος, *nepos*, filii filius, quod erat Theodosius Minor, ipse statuarum tantâ largitione dedicator; nisi & Arcadius pater, cuius magnificentiam imitatus filius in similibus eius laudatis dedicationibus; quos ambos vox illa referat, verè Theodosij γένος.

41. Κινστέρνα τῆ χρυσοῤῥόφῳ. Erat σιγμὰ τῆ χρυσορρόφου. Vereor ne superfluum sit τὸ, σιγμὰ, vel κινστέρνα nec Suid. habet: apud quem τὸ Ἔξαμον, non Heraclij dicitur, sed *vsque ad Heraclium*, ἕως Ἡρακλείου, ibi constitisse. Iam supra num. 23. scriptum est, de Examo, argenteum fuisse, quod Valentinianus ad Horologium manuteneret, vbi & Ἔξαμον τῆ μοδίου vocatur, ceu quid spectans ad Modium, ipsumque Horologium. Quid illud propriè esset, nec ipse satis assequor, nec video qui sit assecutus. Anonymus Heraclij Examum illi fabricatum satis apertè ponit. Valentiniani illud Examum, cum ipsius statuâ sublatum Iustiniano secundùm Imperatore, ad pendenda Barbaris constituta tributa, pretium scilicet restituti in regnum eiusdem Iustiniani, ibi scribitur: quod ipsum hîc insinuatur. Hæc enim illa, πάντα data ὀλίγα.

42. Αδελφῆς, ἡ Βουζήρου Γλιαβάρου. Lambecius emend. putat, Χαγάνου τοῦ Χαζάρου, vt & quod paulò post sequitur, καὶ Πλιαβάρῳ Χάζαρι: quòd nimirum Theodora, Iustiniani vxor Chazara, soror erat Chagani. Mihi potius sic videtur restituendum, καὶ τῆ ἀδελφῆς, *& sororis*, non Chagani, sed vel ipsius Iustiniani, vel Theodoræ eius vxoris, ἡ Βουζήρου Γλιαβάρου, quæ vxor fuisset Buzeri Gliabari; eoque forsitan nomine statuam meruisset, quòd cum sorore fratris insidias marito detexisset: fueritque adeò ipse Gliabarus seu Pliabarus, vt variat ex affinitate prius elementum, ipse Chazarus perinde ac conjux, Iustiniano adjutor recuperando Imperio, vnà cum Tarbeli Bulgaro, qui proinde ambo ibi in Basilicâ eo restituto consederint, vt ait Anonymus, ac pactas pecunias receperint: non Chaganus Chazarus, qui sic demerendo Apsimaro tunc rerum potiente, insidias genero struxisset: post quas improbabile se vnquam in Iustiniani potestatē dedisse, aut Constantinopolim venisse, vt sæui adeò Principis, ac cuius sacramentum fuisset, nulli se parciturum, eorum, qui aduersati essent, furorem in se exciperet. Fauet itaque Historia conjecturæ, nec illa Lambecij emendatio aliud est quàm deprauatio ac ἀνισοποιΐα. De Tarbeli Codinus habet ἐδημηγόρησε· *concionatus est*; nempe fouendo Iustiniani partes, cùm iam Philippicus ab exercitu Imperator renuntiatus esset, ac ciues adhortando, cuius etiam consilio sic illi vel irrito conatu, reprobatus Philippicus est.

43. Ορον γὰρ εἶναι. Codinus, ὄρος· *mons, collis*, quod non ita placet. Quid si φόρος. Forum certè rerum venalium sequentia denotant, quòd argentarij taberna illic esset, quodque Elephas onera conueheret. In

foro ſolitos milites collocari, iam ſuperius habitum eſt, num. 28. ἴδιος γὰρ τὸ τῆς φόρου πάρ' αὐτοῖς φυλάττεσθαι. *à Præfecti ſcilicet cohorte ac apparitoribus.* Geminumque hoc illi videtur, ac vtroque loco de Elephanti ſtatuâ agitur: τὸ, ἐν πλαστοῖς ζυγοῖς. emendatum ex Suidâ, cùm eſſet, ἐν πλατοῖς. Quid autem hîc illud πλαστοῖς, niſi quod Scripturæ phraſi δολίοις· *doloſis, adulterinis*, & quod Codinus reddidit, ἐναντίοις· *non æquis*. Denique veteri Lex. πλαστὸς κατήγορος· *præuaricator*. Idemque iudicium de voce ſequenti, ζυγοπλάστης, quæ ipſa emendationem firmat. In vtraque Portus toto cœlo errat, dum reddit, *qui in libris à ſe factis venditionem faciebat*, &c. Non ſunt hæc crimen, cuius vindictâ ſic Gentili ſuperſtitione conſecratus Elephas eſt; ſed quod à me explicatum; quod non iuſtis ponderibus venderet: vti & domini culpa fuit, quòd ipſum ne alteri noceret euertendo tabernam, monitus non continuit: ſicque meritò vterque ab eodem ipſo elephanto periit.

44. Ἐνθα Κωνσταντῖνος ὁ μέγας. Lambecius, Porphyrio mutat, ſicque reddit, ac ſi Codino ſcriptum Πορφύριος. Κωνσταντῖνος tamen habet, cum Anonymo & Codino etiam Suid. v. Μίλιον. Vocem ὁ μέγας, Suidas non habet. Et quidem de aurigâ ſermonem eſſe, non de Conſtantino Magno Imperatore, etſi ita viſus accipere Æmil. Portus, luce clarius eſt. Inſcitè ergo, τὸ εὐφημίσθη, reddit, *laudatus eſt & Imperator ſalutatus*, ac ſi non ante illa edita Conſtantinopoli Imperator Magnus Conſtantinus erat, vel ſic fuerat ab aurigatione ſalutandus. De Conſtantino aurigâ celebratiſſimo, aurigarumque facilè principe, vt ex multis Epigrammatis Anthol. lib. 5. colligi poteſt, Fauſtini æquè celebris aurigæ filio, quin iſta verè dicta accipi queant, & vt ita manifeſtus proclamandus ſit error, non video. Quid enim etſi quod citatur in eum acclamatum, pars eſt Epigrammatis in Porphyrium celeberrimum & ipſum aurigam? Quippe eiuſmodi eſt, vt æquè meliuſque in Conſtantinum conueniat, cuius vita tota ἥβη, *pubertas viriliſque vigor*, qui omni ætate, omnium ætatum æmulos, iiſdem ſæpius equis, quibus abs ſe victi alij, ſingulari dexteritate vicerit. Sic præclarè Epigram. expreſſum,

Σοὶ τόδε Κωνσταντῖνε τεὴ τρόφος ὤπασε Νίκη,
  Παιδόθεν ἑσπομένη πᾶσαν ἐφ' ἡλικίαν.
Πέντε γὰρ ἐν σταδίοις δεκάδας τελέσας ἐνιαυτῶν,
  Οὐδ' ἴσον, οὐδ' ὀλίγον εὕρεο λειπόμενον.
Ἀλλ' ἔτι κουρίζων τε καὶ ἄχνοος ἄνδρας ἐνίκας,
  Ἥλικας ἡβήσας, γηραλέος δὲ νέους.

Tibi hoc Conſtantine tua nutrix præbuit Victoria,
  Ex puero te ſequens omnem ad ætatem.
Qui enim annorum quinque decades in ſtadiis abſolueris,
  Neque æqualem, neque minorem inueniſti, qui non cederet.

Sed adhuc puer & imberbis viros superasti:
Adolescentes puer, senex verò iuuenes.

Tanta demum huius Constantini claritas, vt in eo concurrisse Venetorum Prasinorumque studia inter se semper aliàs aduersa, vt ἐπινίκιον εὖχος referrent, cunctis viro gratulantibus, ac vitâ functum desiderantibus, alio narretur Epigram. Potuitque adeò quandoque Venetus, quandoque Prasinus cucurrisse, eamque à Venetis acclamationem excipere; tum scilicet, cùm Αζώτιον, καὶ Βύζαν, καὶ Αντλω, tres scilicet aliorum factionum (quas liquet quatuor fuisse, Venetorum, Prasinorum, Alborum) & Russiorum aurigas vicisset. Αντλω, Αντιον vocant Anonymus, superiori Spectaculo, frustraque se Lambecius cruciat, velut sit ἀντλῶ, ac Φαυστῖνον verisimiliter legendum putat. At, quid istud ad Faustinum? Num quòd & ipse statuam meruisse aurigandi peritiâ Anthologio scribitur, ipse Constantini pater, ab eo victus hîc scribi debuit, seu etiam, vt Lambecio placet, à Porphyrio? Eodem errore in voce affini in Theophane peccatum, vbi τὸ τῶν Αντῶν ἔθνος· τῶν ναυτῶν scribitur. Est verò gens Hunnica ad Mœotidem Paludem, de quâ Iornand. & Procop. Iustinianus in edicto Fidei inter alios titulos Αντικὸν, se vocat, ab eâ vtique gente debellatâ: ritéque monet Radderus non esse mutandum τὸ, Αντικὸς, in λαζικός. Henricus Valesius ad Excerpta Menandri, fœdos in eâ voce Antiquariorum errores refert, quibus malè actus Contoclar. Interpres. Vti ergo Anti & Antæ dictus populus, quidni & auriga Antes, seu verò Antius, perinde ac Byzas, vt videatur eius loco Faustinus arcessendus? Nec dubitem Αντλω habuisse exemplar, ex quo procliui typorum mendo editum Αὐτλω· quod ipsum in Notis errorem augens Lambecius, mutat in ἀυτλῶ. Quod in Codino & Suidâ habetur, ἐπειδὴ ἡ Βύζας ἐνίκησεν εὐφημίαν, mihi difficile videtur, etsi Lamb. reddendo Anonymum secutus est. *Postquam vicit factiones Prasina Azotium & Byzantem:* vt legend. velit, ἐπειδὴ καὶ βύζαν ἐνίκησεν εὐφημίαν· vt secundâ victoriâ secunda acclamatio significetur: quomodo ritè illi cum Anonymo conuenit, apud quem ipsum, pro, μετὰ τὸ νικῆσαι, editum erat, μετὰ τῶν ἐνικῆσαι. Sic supinè omnia scripta ac posita. Portus, vti ad Constantinum Imperatorem superiora retulerat, sic hæc ad Byzam Regem, redditque, *Nam & Byzas illic laudatus est, & Rex appellatus & salutatus.* Nugæ.

45. Τοῦ δὲ Η ἐκ ἅρματος κατενεχθέντος. Malè prorsus Lambecius, *Vbi ille currus in Hippodromo subuersus fuit.* Erat ille currus Solis, quo Constantini statua Sol dicta à radiis ex clauis Dominicis ambientibus, vehebatur, quæ ipsa ζῴδιον seu στηλίδιον in Circum cum deueheret, sic stipatum ac palmis confertum, id est Statuam eiusmodi ac iconculam, quæ Fortunam Vrbis referret, seu Victoriam, Crucis signo caput insculptam, quo pius Imperator significaret, Cruci se adscribere, quòd Augusta illi Ciuitas, Imperiumque constaret. Non

ergo currus ille ſubuertendus, ſed ſubtili quadam arte deponendus, vt quaſi cœlo lapſus videretur, eò poſtmodum rapiendus, ac vbi τῶν βραβείων τὰ ἄθλα, ſic delatæ Victoriali illi ſtatuæ reddita eſſent; id eſt, *præmia victoriarum*. Paulò melius Portus, *Cùm ille currus in Hippodromum delatus eſſet*. Habet perinde auctor Chronici Alexandrini, ac ſcitè vocat ξοάνου στήλην, & ἀπὸ ξοάνου. Radderus, *ſtatuam ex marmore*, reddit. Nihil tamen ea vox magis marmor importat quàm lignum aut ebur; quin hæc potius deſignet: dicaturque ξόανον, quod Latinè ſculptile, cuiuſcunque illud materiæ ſit. Seruius Æneid. 6. ξόανα dicit, id eſt, ſimulacra breuia quæ portabantur in lecticis, & ab ipſis mota infundebant vaticinationem; cuiuſmodi ferè iſta ſtatua, niſi quod iam Principis pietate aliò ſpectabat eius ritus, & vt ſignificaretur Chriſti per Crucem victoriâ ſtare debere Chriſtianorum Imperium, eamque illius eſſe Fortunam: verò Ἀνθοῦσαν; florentem illam, quam indigetauit Conſtantinus, ac cuius dedicatione ἐποίησεν ἀναίμακτον θυσίαν, *Incruentâ victimâ litauit*; vti eſt in Chronico Alexandrino; celebratis puto ad bene precandum Vrbi diuinis Myſteriis, quæ eſt illa ἀναίμακτος θυσία. Iulianus Aug. eam & dedicatione, & Crucis ſignaculo venerabilem ſtatuam, Vrbiſque Chriſtianæ diuinum ferè quoddam ancile, ſuſtulit, terráque obruit. Sit ergo, ἐκ ξοάνου στήλη κεχρυσωμένη, *ſtatua raſa, breuis deaurata*. S. Nicephorus vocem ξόανον de Chriſti ſtatuâ dictam Aſterio Orat. de Diuite & Lazaro, non admodum probat, τὸ ἄγαλμα, in ſtatuis Heroum congruentius ſentit.

46. Καὶ ἡ κορωνὶς Κλεοπάτρας. Ab hac forſitan Coronâ, dictum Milium, ſeu Miliarium Coronatum, quâ de re pluribus num. 14. vbi ἐν τῷ κορωνίῳ Μιλίῳ legitur.

47. Τὸ τοῦ μοίχου. Erat μυχοῦ. Salacitatem Maxentij rapiendis aliorum vxoribus iiſque conſtuprandis, vnde & quarundã ſecutæ neces vltroneæ, cum Euſeb. l. 8. perinde alij notant: quâ ſic Romanorum animos offendit, cùm alioqui propenſior in rem Chriſtianam videretur. Iſtud de eius ſtatuâ à nonnullis Gentilibus diuinis honoribus decoratâ & cultâ, vereor ne ad Maximinum potius ſpectet, qui in Oriente præfuit, ac Græcorum ſuperſtitionis vindex acerrimus fuit Chriſtianiſque iniquior. Alteram alterâ vocem paſſim ſiue auctores ipſi, ſiue antiquarij mutant; vti in Actis ſanctæ Catharine Martyris, non ſolùm Metaphraſteis, ſed & iis quæ habet Leo Allatius, ac quorum ſe auctorem profitetur Ἀθανάσιος ταχυγράφος ἅμα καὶ δοῦλος ὑπάρχων τῆς κυρίας μου Αἰκατερίνης. *Athanaſius ſcriba velox ſimulque ſeruus dominæ meæ Æcaterinæ*. Siue ſe ſeruum, deuotum dicit, ſiue qui reipſa illi famulus fuerit, quod non ſatis videtur habere fidem. Certè tentarat nuper me ſuggerente, vir doctiſſimus Fronto ὁ μακαρίτης, Academiæ Pariſienſis tunc Cancellarius, quâ pietate ipſe ſociique Canonici Regulares ſancti Auguſtini eam Cœlitem colunt, eiuſque nomine celebrem antiquam Regiâ Vrbe Eccleſiam poſſident ac magnificè inſtau-

rant, cum pridem Vallis Scholarium esset ac diceretur, vetusta quædam elucubrando, nec Acta illa sic antiqua omittere, obtulitque vir humanissimus Leo Allatius; sed monuit, tantis laborare eius auctoris, veri an ementiti, dialogismos, vt fortè præstet premi quàm euulgari: cuius etiam nobis res iudicio stetit.

47. Μετὰ λιτῆς καὶ τιμῆς. Sit fortè λιτῆς τιμῆς, vt honorem illum Filij Dei verbo tenus fictáque mente designet Anonymus, quo Constantinum vir vaferrimus, vt in Ecclesiam admitteretur, quasi iam fidei Nicenæ deuotus, deceperat. Is certè genius Hæreticorum, vt semper irrepere studeant, & ex cuniculis subeant, tum palam dogma proferentes, cùm per Præpositorum indulgentiam, seu veriùs inertiam, grassandi licentiam nacti fuerint. Nimisque in Arium indulgens Theodorus Beza, Epistolâ suâ præambulâ ad Dialogos Athanasij nuncupatos; librosque Basilij aduersus Eunomium abs se vulgatos, Alexandrum alterum ac Alexandrinum perstringit, quod se in eum paulò acriorem disputatorem exhibendo, in tanta incendia erumpendi illi occasio auctorve extiterit. Vel si λιτῆς καὶ τιμῆς, λιτὴ, fuit illa pompa, quâ à sociis ad Ecclesiam irrumpendam multo iam tripudio adducebatur.

49. Εν τοῖς ἀρτοπωλίοις πέρεις. Malim φόρεις· nam & postmodum alteram alterâ voce explicat, ad si idem significent, forum scilicet venalis panis. Sequentia ipsa deprauata sic composui, vt & sensus constaret, & quàm proximè emendatio, ipsa quæ extabant edita retineret. Lambecius primam statim vocem, κυνάριον· quod est, *catellus*, mutat voce κιονάριον· quod est, *columella*: vultque naturæ esse statuam, quæ innumeris mammis & omnigenorum animalium capitibus circundata figuretur, quod quasi mater communis, omnia lacte suo nutriat. At sanè, mammarum iste apparatus, sub aliquâ animalis formâ Naturæ fuit adhibendus, cum tamen vox illa κιονάριον nullam exprimat. Malè ergo ita mutatur αὐτὶ τῦ, κυνάριον· neque hæc emendatio est, sed corruptio. Illud ἐν τῇ Νεμέσει, non reddit Lambec. Mihi quoque fateor, crucem figit; non tam obscuro auctoris sensu, quàm reddendi difficultate. Planè significat, eâ Vberum appendice hieroglyphicum esse eius Deæ, quam Nemesin Græci vocauere, quæ cuique iusta tribuat: de quâ plura Thesaurus, aliique. In cane aliquid Numinis sibi Græci fingebant. Vnde Aristoph. v. Σφήκ. Μὰ τὸν κύνα, Κατήγορε. Socratis item Iuramentum. Μὰ τὸν κύνα καὶ χῆνα· *per canem & anserem.* In canis ergo specie Nemesis figurari eâ ratione potuit, quod illa animans sic fœcunda sit ac benefica, vt etiam solertiá distribuat, bonáque ac mala rependat; cùm alioqui fœcunditatis symbolum perinde sus existat. Nam ait Democritus, suem & canem fœcundas esse, quòd multas habeant vuluas, locaque semini concipiendo apta, vti Apostolius Cent. 22. num. 5. refert: adeoque procliuiùs Lambecius χοιρίδιον mutasset, quàm κιονάριον· *porcellus* quam columel-

la ſeu ſtatua: etſi nec iſtud benè. Οὖθατα, quid diſpliceat non video ; vt eius loco ὕδαρα reponendum putauerit Lambecius quæ nec fortè Græca vox ſit, niſi quòd ὕδαρα ἐπὶ ἀσκοῦ, *de vtre*, dici Verinus notauit, non de vberibus aut mammis. Reliqua ibi ipſe licentius componit; alia etiam explicatione τὸ, μυρμηκιὰ, verrucas exponit næuulosque, quæ mihi omninò ἀπροσδιόνυσα. Accipio ego ea ratione qua Heſych. ἐπὶ διδασκαλείου & συμφοιτητῶν accipi docet, quoniam in Scholam puerorum agmen veluti formicarum confluit: ſic etiam hîc diuerſarum genera animantium atque volucrum extantibus capitibus, vltro Deam adoratum velut confluebant: non vt vbera (aues maximè) ſuggerent: quæ ipſa non ferenda mutatio, διαμπερέουσαν, ἀντὶ τοῦ λατρεύουσαν. Gaudet quidem dandi caſu vox λατρεύειν, non accuſandi: at non ita accurati ſequiores Græci, ſiue eorum antiquarij.

50. Ἀλλὰ καὶ Βάλαρος. Incertum mihi num ſit nomen proprium. Putet quis certè eo nomine ſugillatum, qui eam ſtatuam obruendam putauit, quaſi ad bouis ſtuporem, etiam lari ſiue gabiæ ſtupiditatem addiderit De laro Apuleius Aurei aſini lib. 5. *Auis peralba illa gauia*, &c. Rapax eſt & vorax, vnde in rapaces prouerbio dicitur, λάρος κεχηνώς· *larus hians*. λάρους etiam ſtupidos vocant, ab ſtupiditate huius auis. Bos Cyprius, notum prouerbium, ἐπὶ τοῦ χυδαίου καὶ ἀναισθήτου. Suid. *de homine futili & ſtupido*. Itemque, *Bos ſeptimus*. Quid ſi Βούλγαρος, à quibus tantæ Græcorum ſtrages, multis etiam eorum ſtatuis ſub Leone præſertim Armeno, ac Symeone depopulante agrum Conſtantinopolitanum, ipſamque vrbem obſidente, ablatis: ſub Romano item, aliiſque. Sed non quadrat, quod ait Anonymus vſque ad Zenonem hæc conſpicua fuiſſe. Videtur enim inde hæc eum abſtuliſſe.

51. Ἀπὸ χειρογεράρων περιωδεῖς. Codinus, vt compendio vtitur, ἐκεῖσε περιωδεῖς. Etſi editum, περιοδεύοντας τὰς Γοργόνας· redditque Lambec. *Iſthac præter Gorgonas tranſiens*. Sed hæc malè conſerta, nec auctoris mens ſatis explicata. Pro συλλαβῶν, legend. συλλαβοῦσας. Is itaque Galenus conſpectis his ſtatuis ſubductiſque temporum rationibus, ſic diuinauit, incautuſque mentem expreſſit: quo ſibi iure aſtronomico præſagio interitum conſciuit. Tum enim ipſa ars vetita, tum quòd quis trahat ad ipſum Principem, quo ſe reum maieſtatis conſtituit. Alius longè Galenus iſte, & recentior à Galeno Medicorum ferè antiſtite atque doctore.

52. Μηκᾶς καὶ Γλαῦκος. Pugiles ſunt, quibus ibi poſitæ ſtatuæ: ac de Glauco quidem bene multa Suid. Mecas, obſcurior eſt. Quod ſequitur de Theodoro, ἀναρωδεῖς, emendat Lambecius ἀναγνωδεῖς, vt ſit quaſi explicatio nominis, Ἀναγνώστου. Quidni verò ἀναρρωδεῖς. Satis enim Lectoris nomen altera voce declaratur, ἀναγνώσμασι ; nec niſi ταυτολογία repeti debuit, ac ſi diceret, *qui lectionibus legatur, vel lectus ſit*. Procliuius ſit, ἀναγνωσιδεῖς, ac ſi dicat, *cuius inde nomen lectionibus*

nibus increbuit: quòd forsitan de illis statuis scripsit, seu pugiles ipsos exornauit.

53. Ὁ ποταμὸς ὁ Κύτλω. Codinus, solùm ὁ ποταμὸς ὁ ἀπὸ Λύκου λατρευόμενος. Emendat Lambec. ἀεροπαγρευόμενος, At Anonym. ipse quoque μυκολατρευόμενος. Erat Λύκος, fluuiolus in Vrbem influens, suprà cuius caput positam statuam ex marmore candido quæ cubito videretur inniti, auctor est Manuel Chrysoloras, Epist. de comparatione Veteris & Nouæ Romæ. Longius petitum, quod hinc sibi assumit Lambec. vt sit, ἀπὸ τοῦ λευκοῦ λίθου ὀρώμενος. Vox Λύκος, & pro Heroe, quem & pingi lupi specie Athenis pro tribunalibus auctor Hesych. eidemque μυκόνιον, γλίσχρον est, cuius vocis multiplex significatio; *tenax, auarus, ærumnosus*, &c. de quibus consulendus Thesaur. Quid igitur si, ὁ ὑπὸ Λύκου μυκολατρευόμενος, *qui à Lyco*, seu Lupo, *ærumnoso, parcoque cultore adoratur?* Vel certè emend. λυκολατρ: *qui à Lyco*, seu Lupo, *Lupi specie adoratur?* Procliue sanè sic Græcis delirare. At quid τὸ Αἴτιος. Num aquilas habens, velut insigne Imperij, ἀέτιος dicit Suid. Vel etiam Αἴτιος, Aëtione pictore, de quo Lucian. Quid si ἀέριος· vel qui sub dio, vel qui cæruleum aëris colorem referret. Cuncta ænigmata: malimque doceri, quàm ipse docere.

54. Δαιμόνων ἐπισκοπίαι. Lambecius, *suscitationes*. At dicitur ea vox, etiam de diuinis apparitionibus, in quibus nulla magica suscitatio est, sed Dei inspectio ac visitatio, seu apparitio; vel etiam SS. Spirituum: τὸ, πλώσεις, sic accipio, ac si ἐμπλώσεις, vna scilicet voce alteram explicante. Sunt hæc Græcanicæ superstitionis, malorum animos regum maximè ac magnatum verti in dæmonas. Nec aliud ista sic implexa, quàm eiusmodi nugæ: τὴν σιδηρέαν βοτάνην, alij σιδηρῖτιν vocant, de quâ Plin. lib. 22. cap. 17 aliique. Pro, ὑμῖν, videtur ὕμνον, quod Hesych. χρησμὸν, id est, oraculum exponit. Antè etiam num. 44. Byzas & Antes, vbi exsufflata Lambecij in eâ voce conjectura.

55. Τῇ πόλει, ἀγαθὰ τῇ Ῥώμῃ. Quid si. ἀγνὴ τῇ Ῥώμῃ, pro, τῇ νέᾳ Ῥώμῃ, quo nomine solet Constantinopolis insigniri. Τὸ, γλυκινδουχὶν τὸ Δουκὸς, num πλησινδουχὶν. Videtur designari ille Constantinus Ducas, qui ineunte Imperium Constantino Porphyrogennetâ, muris inuolans affectansque tyrannidem fatis concessit; vir alioqui spectatissimus rebus bello gestis. Sit ergo, *Ducis iterum Duciculi*, cuius adeò infelix exitus, post tanta familiæ rerumque decora. τὸ, κιννύρις. Hesych. κιννυρίδες, τὰ μικρὰ ὀρνιθάρια: *auicula*. Τὸ, Αρτοπωλείῳ πυρὶ· num φόρῳ, quâ iam sæpè vsus voce, pro rerum venalium foro?

56. Διὰ τὸ εἶναι αὐτὸ χρυσόν. Scriptum erat, χυτόν. Sed de auro palam videtur sermo, cui tantis partibus respondeat argentum; sicque mihi addita altera vox, vt non expuncta altera. Quid illud ἀκου κάτον, quodve genus nummi, vt & λεχμία illa σκυθρωπὰ; mihi magnus erit, qui me doceat, inque rem literariam liberalis. Pro λεχμία, qui voluerit λαμία, ac si *lamina seu lama*, quod Donatus interpretatur, per me licet.

57. Ἐκ τοῦ Μιλίν. Lambecius, βιβλίν mutandum censet. Id quidem κατὰ τὸ περιέχειν expeditius. At quid cogit sine Codice? Quidni auctor hoc librum titulo donauerit, analogiâ quadam ad Milium seu Miliare; vt sicut illud regula erat, atque mensura spatij locorum ac distantiæ, sic liber ille velut norma quædã mensuraq; haberetur, vel ipse loca ipsa describens, ac quæ in eis extarent spectatu digna exhibens, seu etiam in eis gesta referens. Sic certè liberales titulis librorum auctores. Vt nobis extaret ille liber, non tantus diuinandi labor. Sequentia ex τοῦ καθ' ὥραν Μαυρικίου Αὐγούστου, quæ sic emendo, cùm esset, καθόραν, indicio sunt, continuisse eum librum plurium Imperatorum res gestas, expeditiones, itinera, ac quæ Græci ταξίδια vocant, diarij in morem, breuique Chronographiâ, quo nomine non obscurum vnde auctor τὸ Μίλιον potuerit inscribere. Subtiliorem conjectorem libens audiam. De Faustâ, restitui quæ clausa repræsento, quòd probatorum omniũ auctorum assertione firmum sit, Faustam non Diocletiani, sed Maximiani Herculij fuisse filiam, ac procliue fuerit eas voces omitti per Antiquarij socordiam. Auctor Actorum Siluestri, Constantini vxorem Maximinam vocat, ac Diocletiani filiam, penes quem fides; nisi & ipse malè luxatus, ad certiores regulas componendus est. Alterius loci & operæ sit propensius in hæc inquirere.

58. Παπία. Breuiatum hoc, pro ἐκ τοῦ Παπία· ex eius scilicet Commentariis. Meminit huius auctoris Niceph. lib. 1. cap. 1. Ἀφροδίτη Σμήνη. Quæ num. 28. Ἀφροδίτη παρθένος, *Venus virgo.*, habetur, ad hanc nihil Venerem spectare videtur. Hæc enim Dea, & pro Iunone sumitur, οὐρανία scilicet Venus, cuius nomine aër Græcis consecratus, vt auctor est Iulius Firmicus, ipsaque Luna, vt hæc inscriptio fidem facit: illa, puella quædam amasia est, sic eodem condita tumulo, Elephanti statuâ, cum amasio seu amasiâ. τὸ, Μόλιον ἀλωπὸν, cui hæc inesset inscriptio, etsi reddidi *Molium vulpinam*, quidnam propriè videatur ab alio discere velim. Vt sic redderem, ac vocem retinerem, ceu propriam, auctor mihi Hesychius, qui Μολιονίδας, γυναικός τινος υἱοὺς tradit, *mulieris cuiusdam filios*, quæ vtique Μόλιον ipsa dicta sit. Num & hæc Græcorum superstitione Veneris nomine ac Lunæ consecrata? vel potius sic dicta Venus; quòd Ioue nata, qui ipse Molio dictus, à quodam suo eius nominis hospite. Quòd Vulpina, scitum sanè Veneris epithetum.

59. Καινοῦργηθεῖσαι ἵστανται. Etsi paulò deprauatius prior illa vox Lambecio edita, maléque diuisa. Conjectura, vt legend. videatur, Καὶ Ναρσοῦ στῆλαι ἵστανται. Quid enim his vocibus cum illâ affine? Num verò quòd consignata Iustiniani & Belisarij tempora, necessariò & Narsetis consignanda? Fuit eius quoque ingens gloria, haud tamen tanta quanta Belisarij, nec par exitus. Planè refert, τὸ καινουργηθεῖσαι, τὰ κεφαλαὶ Γοργονειδεῖς· Gorgonum similia capita quatuor, quæ Iustinianus ὁ νέος, sic enim emend., pro, ὁ πάλαι renouauerit; vti pleraque Vrbis ornamenta melioribus mutauit ac instaurauit.

60. Καὶ τῆς συγκλήτου ὅπλα. Patriciarum fortè mulierum; nam & mulieres ζωσταί. quæ earum dignitas maxima. Cedr. Zonar. & alij. Διαδήματι δὲ ἡ Θεοδώρα κατεστέφθη, καὶ ἡ ταύτης μήτηρ Θεοκτίστη, ζωστῆ καὶ πατρικίας τετίμηται. *Theodora diademate coronatâ: eius quoque mater cingulo donata, ac Patriciæ dignitate aucta.* Fortè etiam Zonis inscripta nomina, vel insignia, vt sic legentibus perfectè noscerentur.

61. Καὶ ὁ Διακρινόμενος. Hic ita descriptus, palam est Ioannes Malala Antiochenus, Damasceno relatus Orat. 3. pro Imaginibus: quippe qui vnus ex tantis qui extant, statuæ Christo positæ, sanatæ mulieris gratitudine, laudatoribus testibusque proprio nomine Βερνίκην vocet. Damasc. titulus est, Ἐκ τῆς χρονογραφίας Ἰωάννου Ἀντιοχείας τοῦ καὶ Μαλάλα περὶ τῆς Αἱμοῤῥοούσης· vbi Franciscus Zinus, *Ex temporum descriptione Ioannis Antiochiæ Pontificis, qui & Malala dictus est, de muliere, quæ sanguinis fluxum perpessa fuerat.* Billius quoque dum minora castigat, ipse suo silentio Ioannem hunc Antiochenum Antistitem approbat. Iacobus item Gothofredus ad Philostorgij lib. 7. cap. 7. vbi is eandem erutæ Iuliano Dominicæ statuæ ac Hæmorroüsæ, historiam refert, *Quod*, inquit, *Ioan. Damasc. de Imaginibus Orat. 3. refert, ex Chronico Ioan. Antiochiæ Episcopi, cognomento Malala.* At quæ vsquam Historiæ Ecclesiasticæ, eum nobis Ioannem Antiochenum Episcopum obtruserunt, per ea tempora, ac cùm διακρινομένων secta, id est, *Hæsitantium*, ad Ioannem vsque Damascenum emersit? Ridiculi sanè, qui statim adscripto vrbis nomine, quæ patria sit, seu etiam quandoque domicilij locus, Episcopos somniant, redduntque: quo nomine in meâ Bibliotheca PP. Concionatoria sic inaccuratos scriptores memini me sugillasse. Ioannis Antiocheni meminit Marcellinus in Chronico, Longini Deciique Consulatu. *Ioannes Antiochenæ parœciæ ex Grammatico Presbyter, scripsit aduersus eos, qui in vnâ tantum substantiâ adorandum esse Christum asserunt, nec acquiescunt duas in Christo esse confitendas naturas.* Quibus pro Catholica fide pugnare videatur, eiusque confessionis vexillum aduersus Antiochenæ Sedis inuasorem Petrum Fullonem erigere. Nestoriasmi tamen suspectus est redditus, ac visus Theodosianis fauere, dum teste Gennadio, aggressus est redarguere scripta Cyrilli contra Nestorium: vnde meritò, ὁ Διακρινόμενος potuit Anonymo nostro audire, velut eorum penè fons, qui nec plenè Eutychiani essent, nec Synodum Chalcedonensem reciperent. Plura mihi disputata ad Asterium; qui Maximinum sic bacchatum in pium illud monumentum auctor est, ipse paulò Philostorgio & Socrat' senior, non Iulianum. Cauendi hîc Arianorum Eusebij ac Philostorgij furfures, quos Caluiniani Interpretes ampliant; num erroris eadem origine, quodque nec ipsi Christum hominem, qui pingi imagine possit, eaque religiosè coli, cultuque supra ciuilem paulò altiori, satis credant? Videnda acta VII. Synodi, ac vtinam quandoque vulganda S. Nicephori Antirrhetica.

Aliquid fortè plagij passa ipsa Philostorgij electa. Qui tantis, Martyrius Episcopus Martyr hîc Anonymo celebratur, ipse Christi victima, non Deorum (quæ Græcorum dementia) ignotus Romanis tabulis, aliisque, quos consulere licuit. Procliue tamen Christianæ plebis Principem sic sæuiente vel Iuliano, vel Maximino, seu etiam Græcorum turba, in venerandum Christi Characterem, ipsumque vindicando martyrium celebrasse. Quod non Christi ac Ἀμόρρου statuas existimat Gothofredus, sed Vrbis ipsius Paneados ac cuiuspiam Soteros, seu viri alicuius principis, qui à clade aliqua eam liberasset seu singulari munere donasset, quod ita moris erat prouincias vrbesque effingere, hancque suam conjecturam vel indigenarum per id tempus traditioni, vel ipsi certæ inscriptioni, vt variè tradunt veterum monumenta, putat post tot ætates præscribere (cùm hactenus id nemini in mentem venerit) Caluiniani candoris est ac πολυμαθείας nouique Euangelij. Quid hæc spectent ad Vrbem C P. non video, nisi quod eruta Theodosio Iuliani ea in Vrbe simulacra: iusta scilicet vindicta, pro eo ac ipse Christi statuam illam sustulerat. τὸ. Ἀμόρρου· nihil suspectum, quicquid visum Lambecio.

62 Περὶ τῆ ὀπτασίας. Necessariò suppleui, quæ clausa repræsento. Qui pugnaturo aduersus Maxentium Constantino eam Crucem apparuisse dicunt, non facilè admittent, sic visam Constantinopoli, seu Byzantij. Vnde etiam illud, ὡς ξιγεν, vt fama vulgique rumore ita ferri significetur, non certis monumentis proditum esse.

62. Σπαθάριοι οἱ κανδιλάξιοι. Num & hæc noua vox, pro ea, quam reddo, κουβικουλάριοι, ac Lambecij conjecturam sequor? Nam κανδιλάξιοι, quasi qui à Codicillis essent, vti Silentiarij, qui secretis Imperatoriis præfecti essent, plusculum fortè remotum videatur. Sunt sanè vtrique Spatharij & cohortes, seu armigeri, qui ferè Ὀψίκιν essent; qui nimirum aulæ propiùs inseruirent, ac Imperatori continuè præirent, seu eidem comites adhærerent: Silentiarij, etiam consiliorum participes ac administri forent. Non admodum abhorrere videntur, quos paulò sequior ætas Νοταρίοις vocauit, qui Imperatori domi pariter, ac in exercitu, ἐν πεδιάδι, frequentes adessent: de quibus, & ad quos multa Michaël Psellus, Epistolis suis lectissimis, mihique pridem repositis. Ex hac Silentiorum Schola Anastasius ad Imperij arcem euectus, Ariadna extincto Zenone, eum sibi virum deposcente. Ait Zonar. τῶν χαμαιζήλων δὴ τοῦτο ἀξιωμάτων, redditque Xyland. *Humile id munus est*. Errorem existimat Meursius, ac legend. τῶν χαμαιζήλων μὴ τοῦτο: *dignitatis genus non ignobile*: quòd inter Clarissimos recensetur in l. *Iubemus*, 5. C. de Silent. & Decur. Mihi verò nullus subolet error: etsi enim nonnulla horum dignitas, at longè illa ab Imperij fastigio remota, tantis aliis Magistrorum ac Senatorum, Patriciorumque & Prætorum ac Ducum, quin & Præfectorum, illi viciniaribus quibus: omnibus spretis, hunc sibi, eiusque ordinis homi-

nem, conjugem Ariadnam voluisse, Senatumque probasse, id verò Zonaras iis verbis perstringit, ac nouum habet. Hæc mihi conjectura: aliorum melioribus non præscribo.

64. Καὶ θεοὺς Βητηάγων. Opponit Diis μάκαρσι, id est, beatis, seu cœlestibus, vt Dij sint inferi: quòd velut *Saturnalium*, *Deorum Saturno patre inferorum* explicatiùs reddidi, Verinum secutus sum, diligentem certè Grammaticum ac Lexicographum, cui Βητηγών, ὁ Κρόνος ὑπὸ Φοινίκων. *Phœnices Saturnum vocant Betagum*: Liquet enim eandem vtriusque vocis vim esse; quæ partim duntaxat detorta sit ex varia aut pronuntiatione, aut certè scriptione. Porrò Diis inferis accenseri Saturnum, auctor nobis Plutarchus, in Quæstionibus Romanis. Dum enim quærit cur Romani ἀπερικαλύπτῳ τῇ κεφαλῇ, *capite retecto*, Saturno sacrificent, post primam rationem, quòd eius sacra Ænea sint antiquiora, qui ita operto capite Diis faciendum sanxerit; alteram hanc affert; ἢ ὅτι τοῖς οὐρανίοις ἐγκαλύπτονται· τὸν δὲ Κρόνον ἡγοῦνται θεὸν ὑποχθόνιον καὶ χθόνιον. *An quod caput operiant coram cœlestibus Diis: Saturnum autem inter inferos terrestresque Deos numerant?* Vt sit infelix pater tantæ sobolis, quantam sibi inferis deditam cæca Gentilitas consecrauit. De Seuero, quæ tanta auctor loquitur, non consentiunt, vt de Seuero Cæsare à Maxentio oppresso intelligantur qui & Italiam atque Aphricam tenuit, nec in Constantinum pugnauit: num Cari filius, incertum: ex sorore nepotem Galerij, historiæ produnt. An Carus ille ex Herculij stirpe, vt ita Σεύηρον τὸν Ερκούλιον vel Ερκούλιν, dicere Auctor potuerit? de Maxentio res clarior, quem Romæ oppressum à Constantino constat non Byzantij, vt fortè Auctor vtrobique gesta confundat; nisi alius quispiam obscurior in Oriente Constantini hostis Seuerus nomine & Cari filius, idolorum impensiùs cultor dæmonumque præstigiis deditior, fuit. Vt vt sit, lego, ὃν εὔξοδον ἑαυτῷ καὶ Σεύηρον τὸν Ερκούλιον.

65. Ἐπιρρίνω Βαγιέειον καθῆσθαί τις. Vocem Βαγιέειον vitiosam sic emendo, ac si κ Σαγ*ειων. Sic passim Græcobarbaras eiusmodi voces truncant, vel antiquarij, vel ipsi auctores, vt cùm λίτιον, pro πλίνθιον, vel σινίτιον, aliaque eiusmodi Quam emend. conjecturâ assignat Lambecius, vt sit, ὑπεράνω τοῦ λαβάρου καθήσεταί τις, nihil congruit.

66. Εζητει πρέσβειαν. Planè πίστιν δοῦναι scilicet, & vt nihil damni accepturus esset, velut affectatæ tyrannidis reus, aut eius suspectus, Imperatoris fidem.

67. Τοῖς Μήδων τῷ Ελεγίῳ. Emendarem, Τοῖς μέσον τῷ Ελεγίῳ, ni paulò pòst, Magna Iustiniani statua ære equestris, illâ ipsâ Hippodromij parte posita haberetur, μετὰ τὴν νίκην Μήδων· *post relatam de Medis victoriam*. Potuit ergo ambitiosus Princeps, eam Circi partem ad rei memoriam Medorum Ελεγίον vocare; siue quod ibi adscripti eius rei testes, Elegi; siue quòd locus ipse statuâ victoris clarus, Medorum, seu etiam Persarum luctus, ab eorum clade, monumentum erat.

68. Κατὰ μοῖραν, καὶ χάριν. Sunt hæ antitheses, quibus Athanaidis, tumque in Baptismo, Eudociæ, historia tota ac τύχη καὶ ἀτυχίας, velut digito monstratur. Procliuius mirari elegantiam, quàm satis exprimere. Socrates lib. 7. Theophanes, alijque perstringunt, vt virgo inops, fratribusque pulsata, ad Imperatoris nuptias peruenerit; Auctor Chronici Alexandrini fusè narrat, ex quo potest accipere, qui velit. Aliqua sunt in Interprete notanda 1. quòd τὸ, Ἑλλαδικὴ, semel & iterum illi *Græcanica*, quod magis Gentilem sonat, ac Græcis Ἑλληνὶς est, quod & postremò eam auctor vocat, cùm de eius agit baptismo. Ἑλλαδικὴ igitur, est ex Achaiâ, & Prouinciâ Græciæ strictè dictâ, cuius Vrbes 18. quæ extent, refert Philippus Ferrarius in Thesauro Geographico, inter quas clara Eudociæ patria, Athenæ; vnde hîc Ἀθηναία dicitur. Fratrem alterum factum Magistrum, vt & Paulinum nuptiarum conciliatorem; ἐποίησε Μάγιστρον, quod ille ait, non bene Radderus, *Magistrum Palatij & Officiorum creauit.* Glossema inutile. Magistri erant honoratissimi, ac velut inter Patritios primi, quorum maximè consiliis Imperator regendâ Rep. vteretur, nec aliud dicendi quàm Magistri. Palatij cura, quà Magistris, nulla iis propria. Non vnus, sed bene plures erant, & quot Imperator eo honore ac dignitate ornandos putabat. Ad vocem ἀσπρωτάτην ὡσεὶ χιών· *candore niueo*, sic marg. cauet Radderus; *Mendosa vox: an ἀργοτάτην.* Malè sanè: nihil mendosa vox, sed ex communi vsu receptissima; etsi fortè non adeo antiqua. Exempla cumulat Meursius, ac facilè occurrunt, si quis auctores medij aut sequioris æui legat. Hinc ἄσπρον à candore nummulus argenteus; cuius Græcis, & apud Turcas vsus frequentissimus: sic nobis, sic Hispanis ex argento cusa pecunia, ipsumque argenteum, album vocatur, ac moneta alba: τὸ ἀργὸς vox magis poëtica, sic quidem quandoque Eustathio apud Homer. exposita, at incerto, aliasque eius vocis significationes afferenti, cum de cane, seu aliis animantibus dicitur; vt sit vel velox, vel segnis: de feminâ, & quo eius describatur forma ac venustas, quærendum Raddero exemplum: ὑπὸ λόγον ἀνήνεγκεν· quod est, *datâ fide, eâque securos in Vrbem adduxit*, non bene emend. ὑπὸ λόγον, redditumque, *sine suspicione*. Hæc obiter: alia non vacat inquirere. Eudocij patrem Heraclitum vocat auctor ille Chronici Alexandr. alij Leontium. In tabulis testamenti quod scripsit, ἀρκεῖν αὐτῇ τὴν αὐτῆς τύχην, ὑπερέχουσαν πάσας τὴν γυναικείαν τύχην. *Sufficere ei eius fortunam, quæ omnem feminarum excedat fortunam*; non bene exponit Radderus, dum ita notat, *formam intelligit & eruditionem*. Hæc certè ad fortunam via: at non ipsa fortuna, sed qua virgo paupercula Theodosio nupsit, quò vir Philosophus ac Mathematicus euasuram filiam ἀποτελεσματικῶς, homo scilicet Gentilis, præsagierit: de qua ipsa fortuna, eadem Eudocia sic fratribus ait, εἰ γὰρ ἐμὴ ἀγαθὴ τύχη ὑμᾶς ἀπηνεῖς ἐποίησεν εἰς ἐμὲ φυλάσσαι, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῆς ἐμὰ γενόμενα. *Bona enim fortuna mea vos erga me reddidit duriores, nonve-*

ſtra in me voluntas animique ſententia. Num & hîc, bona Eudociæ fortuna, eius ſpecies & eruditio, non diuina prouidentia, quam nos Chriſtiani fortunam intelligimus, fatumque, quidquid Græci ac Mathematici, quos noſter paſſim Anonymus, Auctorque Chronici Alexandrini Philoſophos vocant, iis vocibus ad aſtra relatis ſanæ doctrinæ aduerſum ingerant. Huic germanum quod Ioſeph fratribus loquitur Gen. 45. *Nolite pauere, neque durum vobis videatur quòd vendidiſtis me in his regionibus: pro ſalute enim veſtrâ miſit me Deus ante vos.* Et 50. *Num Dei poſſumus reſiſtere voluntati? &c.* Hæc itaque Ioſephi fortuna, non eius ſolertia aliæque dotes, hæc Eudociæ; melioráque à viro Theologo doctoque Interprete expectanda.

69. Ἀλλασσομένων τῶν Ὀλυμπίων. Helladico more loquitur, vbi Equeſtres ludi Olympiaci adeo celebres καὶ τὸ θαυμάζειν ἀμβλωπτάσει· nihil mutandum duco, quicquid conjectura Lambecius emendet: procliue enim ſtupore ἀμβλωπεῖν, velutque cæcutire. Sequentia paulò aliter ac Lambecius compono, ac vbi τὸ στοιχεῖον τῆς στοιχείας errore editum, repono, τῷ στοιχείῳ τῆς Τύχης· nec enim malum Vrbi, quòd cum eius Fortunæ ſigno ſignum concurrat, quod Lambecio expreſſum; ſed quòd ſignum malum: hocque denuntiare, malum eſt Vrbi denuntiare, quod noſtra efferunt.

70. Κάμου δίκλω κεκμηκότα. quod erat editum, vt referat τὸ, γόνυ· nihil enim ſcrupuli hiſce auctoribus, quod maſculina neutris iunguntur: quin nec longè vetuſtioribus (Attica ſcilicet licentia) vti in Dionyſio Areopagita vetuſtus Scholiaſtes obſeruauit, vel vt molliui, κεκμηκότος, vt referat τὸ κάμου. Emendat Lambec. τὸ γόνυ καμπτὸν, δίκλω κεκμηκότος. *In ſublime tollens genu curuum inſtar. feſſi.* Ita genui tollere quin curuetur, haud procliue, vt ferè ἀπειρόκαλος ineptuſque auctor ac ſuperfluus, ſi καμπτὸν ſcripſit. Malo ergo τὸ, κάμου, poſitumque exiſtimo, ἀντὶ τοῦ, καμίλλου, vt ſolent Græci vel augere ſyllabas vel elidere. Κάμιλλος autem, quid Græcis Latiniſque, exploratum eſt. Nempe παῖς ἀμφιθαλής· quem patrimum matrimumque & puberem interpretantur. Sic præcipuè dicti ſacrorum miniſtri, ac ſacrificulis adſtantes pueri: ipſe Hetruſcis Mercurius, quòd Deorum miniſter: ſic pueri Magnatum miniſtri, quos ſic incompoſitè genu paſſim leuare ac flectere velut tædio laſſitudiniſque impatientia, quiſque videat. Camillus ergo, ſiue vt veteres amabant, caſmillus, velut minuendi forma; camus, abſoluta; vtrumque ἀπὸ τοῦ, κάμνω· vt bene Martinius in Lexico. aliique. τὸ στιχασάμενος cum Lambecio emendo, reddoque στοιχειωσάμενος: qua voce deſignari poteſt, vel qui poſuit ſtatuam ac ſignum: vel quem illud deſignaret, τὸ ἀγόνατοι, quid velit neſcire ſe Lambecius fatetur; redditque *tempora eneruata.* Ariſt. περὶ πορείας ζώων, ἀγόνατος, eſt *genu carens.* Ita exponitur Henrico Steph. Criſp. Scap. *ingeniculatus:* altero ſignificet dura futura tempora, nec ad vſum accommoda: altero firma atque robuſta. Verùm quid pluribus vexare Græcorum hæc Sapientum deliria?

71 Ω δῆμε. Pulchra conjugatio, δῆμος, δῆμος. Erant præcipuè factiones, δῆμοι, quatuor scilicet populi partes studiis scissæ, multas turbas cientes, quò Philosophus potuit spectare. Verum oraculum ostendunt, hinc tantæ Iustiniano aliisque Principibus in Circo factæ cædes.

72. Εὑρεγράφ πτα. Malè Lambecius emendat, quod ita plerique alij Codices habent, editque ἰῶρα γδ' Κάρος. At Carus deinceps inducitur, ac πρεσβεύων loquitur: maléque idem Lambecius velut iam locutum, ac sermonem continuantem inducit, contra fidem Interpretis. Nec enim τὸ, Κάρος δὲ καὶ αὐτὸς προτρεπτὸς, ὅτι, hoc est, *Idem ille vt pergeret admonitus*: verùm, *Sed & Carus ipse vt loqueretur*, &c. Nec plures singuli, sed suam quisque sententiam dicit; nisi fortè addendo aliquid, quod sit ratio sententiæ, vt in illo Pelopis dicto. Causa enim cur aut Philosophum ἄκυρον, aut Regem μὴ ἠλιθὴν dixerit, ea est, quod muliebre illud signum, quatuor partibus figuratum (magnum scilicet ου ατπιονον) illius obtutibus incurrit. Est enim ac si dicat, Aut non ego Philosophus, aut non verus Imperator, in quem signum eiusmodi muliebre, sicque partibus quatuor magicè figuratum atque inscriptũ assumatur· ζωδιακοῖς γράμμασι intelligigo, ζωδίων propriis, quæ erant signa illa magicè consecrata, insana saltem sic accipientium opinione, cùm iis, qui posuerant, nihil fortè eiusmodi in animum venisset, sed vt solùm monumento essent, vel abstrusius aliquid symbolo designarent: vti in re quoque nummaria liquet antiquis factitatum esse. Cæterum necessaria mihi conjectura, τὸ, ἠλιθὴς emendandum videtur, εὐήθης· vt sit, *aut non simplex fatuusque Imperator, seu minoris genij ac ingenij*, cuius sic quadra figura, ac ex quo κομψοὶ futuri καὶ ἄπειροι: vel si nostra ferenda lectio, ἢ οὐ ὁ Κωνσταντῖνος. Omnia enim hæc in bonum sanant, nec cohæret, vt de illo dicantur, qui indignus Imperatoris seu Regis nuncupatione est: οἱ κομψοὶ, quod bene Lambecius, *versuti*, reddit, τῷ εὐήθει opponitur, vnaque hæc vox nostram abundè conjecturam firmat, de cuius hac Atticis peculiari significatione videndus Erotianus Henrico Stephano citatus in Appendice; ac nisi velimus viros sapientes, dissuta & contraria locutos esse, qualia nec anus garrirent: cuiusmodi est quod repræsentat Lambec. οἱ κομψοὶ καὶ ἀπείρατοι *versuti & inexperti*: sic enim ille reddit: at quod acumen, quæ vis, aut quid vox illa ἀπείρατος, vel sensu, vel analogia vocis ad superiora? ὦ τετράπλευρον dictũ, velut quadruplici facie ducta statua, signumque quadrilaterum, & vt pressius vis ipsa vocis explicetur, quatuor velut partibus finitum; huic opponitur, Anonymi vox, ἀπείρατοι, quod est *magni*, quasi ἀόριστοι, πέρας μὴ ἔχοντες: vt exponit Hesych. translatumque ad animum sit, *eximij ac magni*.

73. Ως καὶ πειρᾶσθαι. Malè Lambecius, quod Philosophus eleuat, illi assertum facit, contra ipsam vim vocis, dum reddit, *vti experimento constat*.

constat. Aliud enim τὸ, πειρᾶν & πειρᾶσθαι. Est ergo sensus, si verum est, quod significare ac præsagire statuas asserunt atque contendunt; vel ij scilicet qui posuerunt, vel qui ex his diuinant, Vrbisque fatum in eis constituunt; fierine potest vt ciuitas consistat? Quòd scilicet tanta viderent mali ominis; hincque adeo scientiæ ac obseruationis vanitatem arguit, non experimento vera præsagia asserit.

74. Λογιστής. Posset reddi, Æstimator, Censor, Rationalis. Romanus Magistratus, qui Prouinciæ Procurator; & qui officiales ab Actis haberet: ipse qui sub Regibus, διοικητής, *Diæcetes.* Significatur excellens quædam iudicij auctoritas inter Athenienses Philosophos, quibus velut regula limesque esset. Sic quoque in Actis Metaphrasteis S. Catharinæ, supremus quidam Philosophus inducitur, quo victo, reliqui animum despondere. Videatur Athenis λογιστὴς εἰς σόφων; qui Constantinopoli ὕπατος, quo nomine celebris Michaël Psellus: quem Consulem qui velit & reddat nescio an probus satis Interpres habendus sit. Sic non placet, quod Lambec. paulò inferius emendat, de hoc ipso oraculo, quod auctor ait inuentum in tomis Leonis Magni, παρὰ Λιγυρείου ἀστρονόμου, καὶ ὑπάτου τοῦ αὐτοῦ βασιλέως Λέοντος, dum ait, *Pro* Λιγυρείου, *scribe* Ὀλυβρίου. *Consul autem fuit hic Olybrius anno octauo Imperij Leonis Macelæ.* Ita id quidem. At quis audiuit Imperatoris cuiusquam vocari Consulem, qui illo Principe, at ne quidem eius Collega, consulatum gessit? Quænam verò hæc Olybrij nota vt Mathematicus, non vir Clarissimus ac Nobilissimus, demumque Augustus ac Imperator Romæ, audiret? Fuit ille Consul Leonis anno VII. vt ponit Chronicon Alexandr. Rustico eius Collega; missusque Romam à Leone, βιασθεὶς ὑπὸ τῶν ἐκεῖσε Ῥωμαίων χειροτονεῖται βασιλεύς. *Innitus à Romanis illic degentibus Imperator creatur*, inquit idem. Mathematicum hominem qui prodiderit, scio neminem. Quid si ἀστρονόμου ὑπάτου, sicque loquatur auctor æui sui more, quo principes quique cuiusvis facultatis; proceres ac Magistratus, nec ij summi, sic vocarentur, vt ex Vitis τῶν νέων βασιλέων videre licet, siue iam editis, siue quæ meliores prælum, expectant, mihique suppetunt. Leonis Macelæ tomi rerum Astronomicarum, satis obscuri: Leo Basilij filius eo nomine clarior, quo & Sapientem vulgò dicunt. Ego cum Leone Philosopho sic dicto, ipsoque magno Astronomo confundi mihi visus sum ostendere, in recensitis Bibl. PP Concionatoriæ Auctoribus. Gentis certè illud grande vitium, quòd sic addicta eiuscemodi superstitiosis; quibus illi non salus comparata, sed demum exitium (Deo scilicet vltore) & interitus. Quid si Magnus Leo auctori, non ipse verè Magnus, sicque vulgo dictus; sed fortè, quem dixi, Basilij filius: sic enim scriptorum libitu, Magni vocantur, aliàs non Magni, vti statim *Magnus Anastasius* in Codino, quæ vox melius Anonymo desideratur. Nec enim tanti Anastasius aliquis Romanus Imperator fuit, vt iure Magnus dici debuerit. Citat Codinus num. 68. Λικίνειον de Mau-

I

ricij & familiæ ſtatuis; nec alius eſſe videatur quàm hic ipſe Λιγύειος nec neceſſe ipſo iam Mauricij tempore, ſeu illi ſupparem vixiſſe, vt Leonis ὕπατος Aſtronomorum quod dico, majus conjecturâ, reſque ipſa videri poſſit.

75. Ἀσκληπιόδωρος· Ἀσκληπιόδοτος legend. monet Lambecius, cuius in Suidâ multa nomina. Philoſophus Alexandrinus illi dicitur, vir ſanctiſſimus, qui in Oriente floruerit: etſi nihil vetat Conſtantinopolim adiiſſe. Multa hîc peccata, partim ſcribæ, partim Codini Interpreti, τί, ὦ βίας, quod reddit, *ò vim ingenij & prudentiæ!* longè à vero eſt. Potius, *ò fatum!* ac, quod reddidi, *ò vim!* non ingenij, ſed prouidentiæ atque decreti: eſt enim exclamatio ac deploratio, quod tantus ille vir ſublatus, cuius hæc ſtatua eſſet. Pro ἔνδεια, ſcribo ἔννοια, vt antitheſis cohæreat, ac τὸ ζυμωθῆναι retineo. Dolet nimirum extinctum virum ſic ſapientem, vt eius ſapientiâ, mens omnis & intelligentia velut condiretur ac vegetaretur; ſimilitudine à fermento, quæ ad alia etiam, puta terram niue infuſam, trahitur. Hunc ſenſum ipſa ſtatuæ figura ingerit, hoc quòd manu caput ſuſtulit, cogitantis ſpecie, quod explicationis causâ addidi. Erat hæc ſtatua, vt videtur; Magni Theodoſij (niſi etiam Magni Conſtantini) cuius liberorum, ac ſequentis æui inertiam malaque videtur ſequentibus ſubnotare: ἰζημιώθη, quod legit Lambec. nec Græcum eſt: nec quod reddit, ſani quicquam habet. Legendo ἐζημιώθη, reddendum erat, *ſublata eſt*. quo cum, τὸ, ἔνδεια, nihil cohæret: τὸ, ἔννοια, non abhorret, velut dicat, Vnâ illius prudentiâ, quicquid ſanæ mentis in hominibus eſt, labem accepiſſe, ac quaſi amiſſum eſſe. In ſequentibus nihil ferè felicior Lambecius. Sed parcendum moli, ac ne videar vltro ſugillare?

76. Ὡς ὁ Σωζόμενος διδάσκει. Non mihi occurrit in Sozomeno. Qui ſequitur Clemens, Hiſtoricus eſt cuius meminit Suidas, auctorque eſt, ſcripſiſſe, τοὺς Ῥωμαίων βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορας: *De Imperatoribus Romanis*. Ald. editio, αὐτοκρατορείας, quod Portus vertit *Dictaturas*. Putem tamen aliam aliâ dumtaxat vocem explicari, nec illum antiquos Reges attigiſſe aut ſequentes Dictaturas, ſed paulò ſequiores Imperatores, quos ita Græci vocent. Anonym. de Conſtantino Pogonato ſcripſiſſe tradit; is enim Conſtantis filius Imperator Romanus, cuius proinde ætatem non præceſſerit, vti nec Hieronymus, ad quem ille librum ſcripſit. Tanta ſcilicet nominum perſonis rebuſque diuerſis conſociatio atque vnitas, ſicque in eis procliuis error, & vt res vnius, alteri tribuas: vti fortè in ſuperiori Aſclepiodoto Suidæ, Codinique & Anonymi Aſclepiodoro. Produxit Morellus an. 1612. Hieronymi cuiuſdam Græci Theologi, vt vocat, Dialogum de Trinit. colloquentibus Iudæo & Chriſtiano: de quo ipſe ad D. Benjamin de Brichanteau Epiſcopum Ducemque Laudunenſem ac B. Genouefæ Abbatem, ita præfatur: *Occurrit Atticum piumque opuſculum Hieronymi* Ἱερωνύμου, *Græci doctoris* θεολογικωτάτου, *non admodum* νεωτερικοῦ.

Non ſanè hic quoque prorſus recentior; at num idem, quis diuinet?

77. Κατὰ φησὶ Θεοδώρητος. Sunt hæc ſatis implexa: nec enim Theodoretus aut Euſebius de Iuſtiniano loqui potuere. De ſtatuâ quæ prius Conſtantini erat, vel ab eo Græci hominis erecta fuerat, ac dedicata, quamque Iuſtinianus ſuâ mutauerit, locutos eſſe, nihil vetat: τὸ, συνᾴδεσθαι, reddebam *aſſerere*, quòd non occurrebat quid melius diuinarem. At re melius inſpectâ, placuit, καίτοι φασὶ Θεοδώρητος. Sic enim nihil hiulcum aut ſcabrum eſt. *Tametſi aiunt Theodoretus & Euſebius*, &c. vt ſit τὸ, συνᾴδεσθαι, idem ac συρρέεσθαι, quod Heſychio eſt συνάγειν· *quibus libris eorum collectæ ſententiæ*, velut ferè per electa, vt in Tripartitâ Theodori ſcilicet Lectoris Hiſtoriâ, ex quâ iſta Sozomeni aliorumque Auctor habeat; nempe pleniori quàm ea, quæ nobis extat. Plura enim deſiderari, etiam Voſſius aliique obſeruauere: nec plures Theodoros Lectores qui Hiſtoriam ſcripſerint, neceſſe confingere.

78. Ὁ λεγόμενος Νεώρειος, ὁ καὶ Ἀρκάδιος. Nolui hæc mutare. Νεώρειον pro ſtatuâ ſumit, quæ in Νεωρίῳ (in nouo ſcilicet portu Arcadio poſita) ipſe Arcadius audiret. In eo primùm dilucidauit Conſtantini opera, tum Arcadij, ſub quo iſte Cono celebris Aſtrologus, vel erexit ſtatuam, vel certè ſic ſuperſtitiosè in στοιχεῖον Vrbis & ζώδιον, quæ tantà velut φυλακτήρια Conſtantinopoli habebant, conſecrauit. Id enim ſibi vult τὸ, ἐστοιχειώσατο: non quod reddit Lambecius, *prima fundamenta jecit*. Sic bene idem num. 63. quod ita Codino ſcriptum eſt de Apollonio, ὅτι πάσης τῆς πόλεως ἀγάλματα ἐστοιχειώσατο, & reddit & exponit; *Statuas conſecratas erexit*, ſeu conſecrauit, quod Olympiodoro in re ſimili eſt, ἀφιεροῦν & τελεῖν. Nicet. στοιχειώδη τῆς πόλεως φυλακτήρια. Appellati στοιχειωματικοὶ, qui huius generis magicè conſecrata ſimulacra componunt. Superſtitioſum genus, Deique ſe prouidentia nudans, dum ſe talibus nugis dæmonum putat tutum.

79. Καὶ Κωνσταντιανά. Ita ſemel & iterum: ſed cùm Conſtantinus dicatur condidiſſe, liquet legendum Κωνσταντιανά· *Conſtantini*, ſcilicet *ædes*. Nec rarò occurrunt illæ ædes eo nomine. φοσᾶτα, idem ſit ac φόσσα & φοσσάτον; cumque ſermo ſit de locis Vrbis, erit velut caſtrorum locus ac munimentum, vbi ſuas vrbani milites; ſeu etiam præſidiarij ac Prætoriani, excubias haberent; à quo non longè, quæ dicta Strategia, vbi legerentur milites, ac militares actus exercerent.

80. Περὶ τοῦ ἀνδριάντος. Sic & Codinus; nec mutandum ſequentia ſuadent: vt illius ſumptus ſtatuæ, occaſio ſeu prætextus iniquarum Phocæ cædium eſſet. Sic laborantem à Theodoro Syceotâ ſanatum, narrat eius diſcipulus Georgius, ſiue vt alij, Eleuſius 22. April. quo etiam de illo agunt Menæa, tum edita, tum noſtra manu exarata, vbi Θαυματουργοῦ titulo celebratur. τὸ, ἐπὶ Θωμᾶ τοῦ νέου· nolui reddere, *iuniore Thomâ*, quòd non alius Thomas eâ in Sede præceſſerit. Dictus

itaque, *νέος*, vti & *νέοι βασιλεῖς*, quaſi *recentis memoriæ*, quorum res à Theophane, ſynchroni alij, ſeu parum ſuppares proſequuntur. Malè Codinus Συμεὼν habet, & vt videtur pro Συκεὼν: dum& iſtud ferendum videatur. σὶ, σιώπημα, auctore Heſych. expono, acſi δερματούργημα. Afferunt hæc lucem, iis, quæ narrat Georgius, viciſſimque accipiunt. De Sergio Thomæ ſucceſſore, quæ hîc dicuntur, déque Theodoro nonſatis diſtincta ſunt. Num ipſe Theodorus extinguendum ſub id tempus Phocam prædixerit, num frater quidam ex eius diſcipulis; ac num Sergius ipſe, tunc adhuc φιλοσοφῶν *in Monachorum* certè *caſtris merens*; è quibus Græci Hierarchas ſuos fere aſſumunt, eos præſertim qui maiores Sedes ornaturi ſint; non ex ſæculari militiâ, quod ita noſtris procliue eſt. Quam exhibet Georgius Sergij initiorum modeſtiam, ac quâ Saülem adhuc iuuenem videatur æmulatus, vti ille Samuelis, ſic ipſe Theodori benedictione donatus, ſingularis eſt. Eandem Piſidas celebrat Carmine de Mundi Vanitate, & de Mundi Opificio. Quin Ioannes ipſe IV. qui primus Monothelitarum dogma eliſit, poſt etiam obitum, *Reuerendæ memoriæ Epiſcopum* vocat, velut ſcilicet Eccleſiaſticæ communionis & ſpectatæ virtutis virum communi exiſtimatione habitum (haud ſecùs ac Romæ totoque Occidente, Honorium) priuſquam in nouam hæreſim, cui Sergius non obſcurè patrocinatus eſſet & in quam traxiſſet Heraclium, ipſe illi auctor damnatæ Ectheſeως, Apoſtolicæ Sedis iudicio inquiſitum eſſet, ipſeque Heraclius nouatæ Fidei crimen à ſuo in dicti Sergij caput excuſiſſet, vt auctor eſt S. Maximus in Collatione cum Theodoſio Cæſarienſi Epiſcopo: vt non mirum Theodorum Archimandritam & Epiſcopum, ſic eius exordia Epiſcopatus coluiſſe. Quantæ illius partes tuendâ Vrbe infeſtis illi Perſis Heraclio Imperatore, quantarumque virium depellendis hoſtibus illi obitæ ſupplicationes, oſtendit productus mihi auctor ipſe grauis in meo Auctario in diem feſtum τοῦ Ἀκαθίστου, ac quo tomo Monothelitarum Hæreſis tota ventilatur; exordia ſcilicet, proceſſus, exitus ac compreſſio ſemel iterumque, auguſtiſſimo primùm Patrum Senatu Agathone Romano Antiſtite ſummo Duce, in eam eiuſque ferè auctores ac anteſignanos quà viuis exemptos quà ſuperſtites iuſtâ diſtrictione decernente, tumque Bardane Tyranno extincto ſanctiſſimis veréque Orthodoxis Græciæ luminibus nouâ confeſſione, quicquid eo turbine offuſum caliginis Orienti videbatur, egrégiè depellentibus, ac poſtremò τὴν καιρίαν Monothelitico dogmati inferentibus. Quibus omnibus vulgandis & illuſtrandis, non tam mihi quæſitum vt Illuſtriſſimo Annalium Patri præſciberem (quæ mihi vna offenſa, quo vno diſplicuiſſe in Monothelitarum Hæreſis Hiſtoriâ graues plurium, & Cenſorum, ferunt literæ, cùm alioqui ipſa eruditum opus ac veritati nitens Roma non improbaret) quàm vt monumenta ad Eccleſiaſticam ac Romanam maieſtatem Fideique incolumitatem cum primis facientia, ac quibus vix nobis illu-

ſtriora extent, ſeriò vindicarem, nouitiamque expoſitionem cunctiſque retrò Eccleſiaſticis viris inauditam, quã idcirco è re Eccleſiaſticâ non ſatis putarem, eius ipſe zelo exſufflarem. Forſque exſufflaſſe videar, quod exinde vix vlli, quorum ſpectatior eruditio ſit, ſibique eâ Eccleſiaſticè nomen haud ſegniter quærant, aliud vel publicis theſibus ſuſtinuerint, vel libris ediderint, quàm quod à me ex veterum continuâ ſerie calculo, certiſque ex monumentis hoc argumento productum eſt; ſincera eſſe VI. Synodi Acta, nec plagium vllum paſſa: damnatos eos, qui illis damnati feruntur, non alios alius ſuppoſitos. Iuſtitiæ cauſam nec arceſſendam putaui meo illo de Monothelitarum Hæreſi opere tantis diffamato, nec modò arceſſo. Anaſtaſij Bibliothecarij ac ſimilium Virorum Eccleſiaſticorum modeſtiam cum candore colo: Adriani Papæ ingenuam confeſſionem VIII. ipſa Synodo ſuſpicio. In cœlum os ponere, vt vel Synodo detraham, vel Hæreſis notâ proteruè Honorium conſpurcem, Ioanne præſertim IV. meoque Maximo eius patrocinio laborantibus, mihi non ſatis liberum exiſtimo: nec video quibus oculis in meis aliud viderint, qui ſe vidiſſe exiſtimant, ſcriptoque prodiderunt (niſi parcendum luſciosis Theophili Rayaundi, nec tam ætate quàm liuore, extinctis luminibus.) Aliud certè eius perpetuo Virum infamare, aliud tenere iudicium, nihilque ferè Honorium inter & Dionyſium Alexandrinum diſtare pari fidei negotio, aliis aliiſque vel damnantibus vel excuſantibus, quibus vtriſque durum præſcribere, ſanctè affirmare ac declarare; quod mihi ſatis ſuperque, illic loci præſtitum. Non poſſum hîc Illuſtriſſimi ac Reuerendiſſimi Archiepiſcopi Toloſani, tumque Pariſienſis, τῦ μακαρίτου Petri de Marcâ, quam de meâ illâ Lucubratione cenſuram tulit, multis audientibus, paulò ante quàm ſupremâ ægritudine conflictaretur, conticere. Aiebat ille, iure merito in Albertum Pighium me ſtylum ſtrinxiſſe: Illuſtriſſimo Annalium Patri, in eâ nuſquam pepercisse. Aliud vitij Vir tantus, ſicque Eccleſiaſticis rebus ſpectatæ doctrinæ, aduertit nihil; non celaturus pro ſuo candore, ac quâ olim beneuolentiâ proſecutus eſt, ſtudiáque à primo ferè tironicio fouit, perpetuus etiam operæ eruendis Eccleſiaſticis Græcis monumentis laudator, vt vel emendarem ipſe, ſi modò aduertiſſet. Id verò cùm ſeriò mea lectitaret, ac Diatribam in cauſâ Honorij ſextæque Synodi pararet: in quâ Actis ipſis incolumibus, eorumque ſanctè aſſertâ fide, mitius aliquid pro Honorio nactum ſe arbitratus eſt, eoque Romanis auribus gratius, quod in amicos iam ſermone ſparſerat, partimque chartis obliuerat, cùm humanis exeundum fuit. Nimirum, aiebat, non hæreſeos damnatum à Concilio Honorium, ſed negligentiæ; in iis tamen quæ ad fidem ſpectarent, quâ negligentiâ in ipſum quoque Romanum Antiſtitem dici anathema poſſit; quòd ea negligentia conſenſui par habenda ſit, idemque periculum amittendæ Sedis inducat, vel ſummo ipſi Antiſtiti: Ita Baluzius Remenſis

Canonicus Marcæ olim domesticus, quo libello Mœcenatis mentem sibique deposita hoc argumento inter alia Viri elogia ac præclarè gesta ad V. Cl. Samuelem Sorbiere, perscribit. Canones in eam rem affert nullos; sed Cæsarei duntaxat aliquid iuris, quod ipsum tamen rectà Romanum Antistitem ChristiqueVicarium non feriat. Nouum istud tutumque visum Honorij illo dramate perfugium; sed Binio suis ad VI. Synodum Notis, hocque illius caput non omissum: aliis tamen meritò vel dissimulatum vel spretum; omniumque maximè Romanæ Sedi inuidiosum. Disertè Adrianus dictum Honorio anathema ab Orientalibus fatetur, non quòd negligentior, sed ὅτι ἐπὶ αἱρέσει κατηγορήθη· *quòd fuerat super heresi accusatus*, vti bene reddit Anastasius; in qua duntaxat concessum inferioribus de superioribus iudicare, Canones perpetuò docent: negligentiæ labem (præsertim in defuncto, nec eius rei vnquam monito) tantis vlciscendam, idque in Romano ipso Antistite, qui tradant, nescire me fateor: *Nouellos hereticos* quòd vocat Baluzius, qui Honorium reipsâ à Concilio damnatum (quocunque tandem id iure factum sit) tradant, ipsius sit, caniori quandoque sensu illi emendandum: nec enim sic vsquam eius tantum Mœcenatem meumque, pro suâ modestiâ cum singulari rerum Ecclesiasticarum eruditione vel dictasse, vel locutum putem: Hæreticos sanè ita sentientes vt velit, nedum nouelli erunt, sed magis antiqui, ac ex quo ferè celebrata Synodus, præcipui quique viri Ecclesiastici. Vnus Achilles Illustrissimi Mœcenatis, quod Leo II. qua Epistola Synodum confirmat, ita habet. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ονώριον, ὅστις ταύτην τὴν ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν οὐκ ἐπεχείρησε διδασκαλίᾳ ἀποστολικῆς παραδόσεως ἁγνίσαι· ἀλλὰ τῇ βεβήλῳ προδοσίᾳ μιανθῆναι τὴν ἄσπιλον παρεχώρησε. Vis est in illa voce, παρεχώρησε· *immaculatam permisit maculari*. At Latina, non ipsa ex Græcis facta, sed ex quibus potius Græca, aliam longè Græcam vocem Interpreti redditam suadent, quæ vna etiam superiori opponatur, nempe τῷ ἐπεχείρησε· reddiderit ergo, παρεγχείρησεν, facili mendo ex vicino literarum ductu: sic enim illa, *sed profanâ proditione immaculatam fidem subuertere conatus est*. Latinè datam Epistolam Romanæ Ecclesiæ more, vti & superioris Leonis ad Flauianum (quæ tanti habita in Concilio Chalcedonensi, in qua ipsa non satis cauti fidique Græci Interpretes, querente ipso Leone) vel si alia deessent, ipsa Latinitatis lumina, ac stylus palā satis prodant: proinde stramineum, quicquid ex Græcis illis aduersus Latina profertur, vbi præsertim sic procliuis Græcorum menda, cùm in Latinis nihil adeo suspiciosum. De Diurno, quandiu in doctiorum musæis latitat, vel membranis vetus, vel chartis nouus, quidve eius verba sonent, ac num aliquid faueant Marcæ opinioni, quòd prauis assertionibus Hæreticorum fomentum præbuisse tradat, hîc loci disquirere non satis opportunum; vbi obiter, laudatique Sergij occasione, meique tantisper purgandi, ista de Honorio sextáque Synodo παρεκβατικῶς fusa mihi sunt.

81. Βαλεντινιανοῦ τοῦ νεωτέρου. Tertij scilicet. Is enim suspectam habens Aëtij Patricij, cuius tot nomina in Remp. potentiam, eum dolo occidit: ipse postmodum, vixque interjecto anno impurissimus cùm esset, ac alienos thoros macularet, fœdissimâ nece à Maximo in Palatium irruente sublatus; eoque iusta, Deoque vltore, visa eius occisio: nisi quod iniustum, quavis iniuriâ violatum priuatum priuataque auctoritate Principi necem inferre: quod fortè insolitâ illâ statuæ conseruatione Deus voluerit declarare. τὸ, σημειωθῆναι, ita reddidi, ac si esset, στοιχειωθῆναι: sic nimirum impressis notis ac literis, certaque figuratione cum inuocatione nebulones, quos passim auctor φιλοσόφους vocat, isthæc dedicabant.

82. Κατὰ τὸν σηκὸν τῆς Χαλκῆς. Lambecius ita emendat, *Scribe*, καταντικρὺ τῆς Χαλκῆς, atque ad Codinum num 38. remittit, vbi sic quidem Codinus de his Gorgonum Capitibus, Ἀντικρὺ δὲ τῆς Χαλκῆς ἁψῖδος. *E regione arcus Ærea parte.* At quid hæc aduersa? Num enim non σηκὸς & delubrum seu Ecclesia, & quidem insignis in Chalce, ad quod essent illa capita? Fuit sanè, vbi illa Saluatoris Imago Constantino primùm posita, posteaque ab euentu, Heraclio Imperatore, Ἀντιφωνητὴς dicta, velut dicas *Sponsorem ac vadem*, cuius historia, auctore graui mihi repræsentata, tomo altero Auctarij, qui est de Monothelitarum Hæresi, & vt eâ occasione ex Oratorio, σεκρετωνήματος, factum sit templum eiusmodi, quod ἐνθρονισμῷ (tanquam publica ac καθολικὴ Ecclesia) à Patriarchâ Vrbis Episcopo Sergio debuerit consecrari. Eius Æneæ Christi statuæ violatæ Leoni Isauro, pœna stetit Occidentis ab eo defectio, quando & egregij vtriusque sexus (præsertim fœminei) Martyres eluxere: quarum sanctæ animositatis præmio concessum mulieribus vt in sacrarium illic admittantur; contra morem Ecclesiæ Græcæ, haud leui conjecturâ mihi visus sum in Notis asserere. Erant ergo hæ profanæ statuæ, ac *Semicapita*, χαλκαῖ ἡμίτομαι, vt Codinus vocat, vel in templo ipso ad ornatum, vel propè illud collocatæ. Sequentium Imperatorum ad eam Ædem religiositas, plura cogat dicere, si quando Deo auspice eorum producatur Historia.

83. Καὶ αἰσχρᾶς τὸ πρέπειν. Turpitudinis indicium in Ariadnâ est, quod maritum Zenonem comitiali quandoque morbo laborantem extinxerit; nec morientis ejulatu animum flexerit, vt Anastasio copularetur, cui, viuente adhuc Zenone, προσφιλιωθῆναι auctor Cedrenus. καὶ προσφιλιωθῆναι ἔτι ζῶντος αὐτοῦ τὴν Ἀριάδνην τῷ Ἀναστασίῳ. In amoribus habuisse ac deperiisse. Vbi fœdissimè Xyland. ni Luparenses typi. *Et ipso adhuc viuente Ariadna Zenonem amabat.* Miror P. Goar, qui in alia animaduertit, oculos fugisse ac diligentiam. τὰ καλίγια, quæ Xyland. eúmque secutus Meursius caligas interpretatur, calceos P. Goar exponit, probatque ex Euchol. vbi is qui Monachum induit, iubetur, τὰ ἐν ποσὶ καλίγια abiicere, *calceis pedes nudare*: non ta-

men ad Cedreni mentem satis istud videtur esse. Nam ait, quòd hæc Zeno gestabat, διὰ τὸ πυκνῶς τῷ κατόχῳ νοσήματι κρατεῖσθαι: *quia crebro comitiali morbo corripiebatur.* Num enim eo liberi morbo Imperatores calceos non gestabant, eosque peculiares (rubros scilicet) ac qui essent Imperij insigne? Quid verò calcei ad eam ægritudinem, vel ipsam arcendam, vel incommoda quæ ex illa oriantur cauenda? Num nudipedes Imperatores, qui eo morbo non laborabant? De caligis, quod excipit P. Goar, *Qui verò linū, lanam, &c denorasset Zeno?* nihil est. Non enim caligæ non ipsæ? ex corio? Vetus vocabul. *Caliga dicitur calceamentum crurium, siue sit de panno, siue de corio, siue de ferro,* &c. Maius itaque aliquid ac peculiarius fuerint, τὰ καμήγια Zenonis, quàm nudi calcei ac Imperatorum solita τζαγγάρια, siue essent veterum caligæ & militares atque clauatæ, quibus vel calor magis confoueretur, vel non ita lubricus casus corripiente morbo videretur. Quid si ipsi capiti fasciæ quædam adhibitæ ac ligaturæ, quales ferè nutrices pueris adhibent, ne procliui casu allidantur ac caput lædant? Sint fortè hæc Cedr. καμήγια, frustraque laboratur quærendo caligas etiam Romanas, vel calceos, quibus sibi Zeno à morbi illius incommodis caueret. De caligis bene multa Martinius in Lexico Philologico; vbi post multa rectè colligit, errorem esse, putare caligas Romanas, esse nostra tibialia aut femoralia: à quo P. Goar non videtur abesse. Vocem *Ocrea*, cuius eadem significatio, ad Hebr. Mijchach refert, quæ propriè est frontale: deinde lamina appensa pedibus ad eos muniendos. Habuerit itaque Zeno eiusmodi frontale ac soleam, velut que capitale sandaliū, quod & caliga dicitur: procliuiusque istud exedere sic iacenti in sandapilâ, exesis brachiis, quàm calceos, ocreasve aut caligas ad hoc ipsum pedibus extrahere. Verum quandiu in Zenone, eiusque successore ac proco Anastasio versatur oratio, tentato Cedreni loco hoc difficile occurrit & Glycæ quod emendem seu potius in vulgante & Caluiano Interprete notem; vbi is seditionem populi narrat, cùm ex ambone Canticum ter Sanctus cum additione, *Qui crucifixus es pro nobis, miserere nobis*, submittente Anastasio, Logotheta Vrbisque Præfectus acclamassent. In Græcis, pro ξένον, malè editum, ξῆρον nec melius redditum. *Cùm primùm vocem Nos expressisset.* Nugæ. Offendebat non vox, *Nos*, sed, *passus*, quòd eâ passio Trinitati tribui videretur, cùm in eam ex trinâ laudatione trium meritò personarum, Canticum suapte naturâ referretur. Dicendo ergo. *Qui passus est,* &c. αἰτιῶνται κατ' αὐτοῦ ἐκίνησαν τὸν λαόν. *populo in se seditionem conflarunt.*

84. Φιλιππικοῦ τοῦ ἀργοῦ. Reddendum fortè auctore Suid. *Philippicus segnis*, qui sic incuria errore abactus sit. Quis autem ille sit, ab alio lubens audierim. Nec enim Philippicus tyrannus, sextæque Synodi hostis, ac vindex capitum illi damnatorum (Honorij atque Sergij) per duos circiter annos, cuius Imperium tenuit. Qua de re Ioanne Constan-

Conſtantinopolitanus Epiſtola ad Conſtantinum Papam, quam in Hæreſi Monothelitarum luculentiſſimum monumentum produxi, iterumque & noua collatione, ex Collegij Clarom. altero Codice, repræſentaturum ſe inter Conciliorum Generalium Acta, cum aliis penè mihi eo argumento vulgatis (num ex eodem Tiliano Codice, quem & ipſum Ducæus exſcripſerit?) R Philippus Labbe prodromo ad ea ſuo pollicetur. Num Mauricij ex ſorore Leuir, ipſe ei aliquando ſuſpectus, à litera nominis initiali Φ donec Phocam tyrannum fore ex viſione nocturna cognouit? At vide hic lenis?

85 Εκλήϑη Ικόνιον. Stephanus de Vrbibus aliam eius vocis rationem ponit, ex aliis fabulis; quod extincto humano genere per diluuium, illic primùm à Prometheo fictæ imagines & ſimulacra; εἰκόνες, quas ſpiritus afflans animauerit. Vnde ait, καὶ ἴδει δι' ἃ διοϑόγγω. Procliue in fabulis nugari. Quem Anonymus atque Codinus Philodorum vocant, contendit Lambecius Philochorum eſſe, ac ſic legendum Φιλοχόρου. Nempe fuit hic Athenienſis, antiquus celebriſque Hiſtoricus, qui ab Athenæo, Plutarcho, Harpocratione, Plutarcho & aliis, paſſim citatur. At quid cogit hæc eum etiam ſcripſiſſe? quiſve ex tantis auctoribus illi tribuit, ex quorum fide, qui ſibi conſentiant, noſtri auctores emendandi ſint? Philodorum & Philochorum Athenis Logiſtas, id eſt, rationum Magiſtros ac Curatores, cùm plures ſimul Athenis eſſent, quid vetat vel ſimul, vel diuerſis temporibus fuiſſe, vt ſola nobis coniectura, eáque ſic debili neceſſe nobis ſit alterum in alterum conflare? Scripſere certè alij, quàm quorum ad nos vel ſcripta peruenerunt, aut memoria apud alios celebriores auctores incolumis manſit. Quæ clauſa repræſento inſanabiliter laborant abſque noui Codicis ope, quibuſdam, vt videtur deſideratis.

86. Ονομα τῇ πόλει, τὸ ἀπὸ κτίσεως, Δοεία. Emendat Lambecius, Δαναεία, quod ita Codinus habeat, etſi variant eius exemplaria, habentque ipſo teſte alia Δαυία, alia Δάνεια. At quis tantus Codinus, auctor ſic nuperus, vel ſi Δαναεία. conſtanter habeat, vt Anonymo, ex quo pleraque hauſit, ac qui centenis aliquot annis antiquior eſt, debeat præſcribere? Quod ait Anonymus; ἀπὸ τῆς κτίσεως, *cùm primùm condita eſt*, ſic appellatam vrbem, Lambecij conjecturas omnes elidit. Longè enim antiquior eius origo, quàm vel Perſeus, vel eius parens Danaë, ſiquidem Argos iam erat, eique Perſei parentes imperitabant, cum ex Stephano ad primos à diluuio homines Iconij origo ſpectare videatur. Vna trium vrbium Homero nominatarum, Δώειον eſt,

Καὶ Πτελεὸν καὶ Ελος καὶ Δώειον.

Sed aliò ſpectare videatur. Vnum eſt non eſſe hoc nomen in antiquis vrbibus nouum, vt illo Codini ſic facilè ſit mutandum. Danaën in Italiam commigraſſe, ac illic Ardeam condidiſſe auctor Iulius Polyhiſtor, *A Danaë Ardeam*. Item Virg. VII. Æneid.

K

——— *Quam dicitur olim,*
Acrisioneis Danaë fundasse colonis.

Quo loco videndus Salm. nec plura hîc libet annotare, ne fortè prolixior, Notis videar: ſed coëgit pluſculum morari argumenti indoles, ipſa ſic ſcabra ac difficultatibus horrens, quam velim ſolertior docti cuiuſdam aliquando induſtria excoluerit, præfracta iam mihi quodammodo glacie; non vt ſuperſtitioſis aliquot obſeruationibus, ſtatuarum profana religione, imbuat; ſed vt doceat, quid in eis vel Chriſtiana pietas vſurpauerit, vel ciuilitas Romana honoris præmio, ac virtutis monumento inuexerit.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΝ ΧΡΙΣΤΩι ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΡΩΜΑΙΩΝ ΤΟΥ ΠΟΡΦΥΡΟΓΕΝΝΗΤΟΥ, ΔΙΗΓΗΣΙΣ,

ΑΠΟ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΑΘΡΟΙΣΘΕΙΣΑ ΙΣΤΟΡΙΩΝ

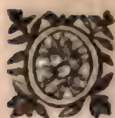
1. περὶ τῆς πρὸς Αὔγαρον ἀποσταλείσης ἀχειροποιήτου θείας Εἰκόνος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ ὡς ἐξ Ἐδέσσης μετεκομίσθη πρὸς τὴν πανευδαίμονα ταύτην καὶ βασιλίδα τῶν πόλεων Κωνσταντινούπολιν.

CONSTANTINI PORPHYROGENNETÆ, CHRISTI GRATIA ROMANORVM IMPERATORIS.

NARRATIO.

DIVERSIS EX HISTORIIS COLLECTA, de diuina Christi Dei nostri Imagine non manufacta ad Augarum missa; exque Edessa in beatissimam hanc Augustamque Vrbem Constantinopolim, translata.

F. FRANCISCO COMBEFIS Interprete.

ΟΥΚ ἄρα μόνος αὐτὸς ἀκατάληπτος ἦν ὁ συναΐδιος τῷ Πατρὶ Θεὸς Λόγος, ἀλλὰ καὶ τὰ πλείω σχεδὸν, ἢ καὶ πάντα τῶν

NON solum ipse Patri coæternus Deus Sermo omni maior comprehensione erat: verùm etiam eius pleráque ferè, vel

Diuina opera ac miracula, non nostro sensu exigenda, sed veneranda.

etiam omnia opera, eadem incomprehensionis caligine sunt contecta. Neque ea solum, quæ rerum huius vniuersitatis opificio condidit; sed & quæ assumpta dispēsationis munere nostræ concretionis massa, pro prima illa ac singulari suæ Deitatis potentia præstabat. Ac planè operæpretium sit, vt qui se ipse non ignorat, ac scit se nescire quæ pro illius altiora sunt facultate, non in immensum glorietur, nec stolidè per inane gradiatur, ac, vel omnia se scire contendat, aut non esse, quæ eius vim comprehensionis effugiant. Ad hanc igitur expressam Dei hominis formam quod attinet quæ nullis coloribus nulloque penicillo, eius qui edidit admirabili voluntate, eo in linteo eluxit, quod tunc, quidem ad Augarum ad sanitatem illi conciliandam missum; nunc autem ex Edessa ad Augustam hanc Vrbem singulari prorsus Dei indulgentia, vt ipsa incolumis tutáque consistat, translatum est; quò scilicet, eorum quæ pulchra sunt ac præclara, nullo deficiatur, quam in omnibus dominari primasque obtinere condeceat; operæpretium existimo vt religiosus ac iusti tenax auditor spectatorque, singularum rerum historiam diligenter condiscat, & vt antiquæ narrationis sinceram omnique fuco vacantem cognitionem accipere studeat: causam autem cur ex humenti gutta, nullo colorum pigmento & artis pictura, impressa fuit in linteo vultus forma; quaque nihilominus ratione fragilis adeò materia tanto tempore nulli fuit interitioni labique obnoxia; ac quæcunque denique alia, quisquis res naturaliter aggreditur, diligenter scrutari solet, Dei sapientiæ relinquat, quam nemo satis assequi

ἔργων αὐτοῦ, τῷ αὐτῷ τῆς ἀκαταληψίας γνόφῳ περικαλύπτεται· οὐ μόνον ὅσα τὸ πᾶν τοῦτο δημιουργῶν ὑπεστήσατο, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐν τῷ δι' οἰκονομίαν προσλήμματι τοῦ ἡμετέρου φυράματος ὁμοιώσας ἡμῖν, καὶ τὴν πρώτην καὶ μίαν ἐκείνην ἐνήργει τῆς αὐτοῦ θεότητος δύναμιν. καὶ χρὴ πάντως τὸν ἑαυτὸν μὴ ἀγνοοῦντα, καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτὸν μὴ εἰδέναι γινώσκοντα, μὴ εἰς τὰ ἄμετρα ἐγκαυχᾶσθαι· μηδὲ κενεμβατεῖν ἀμαθῶς· καὶ ἢ πάντα εἰδέναι φιλονεικεῖν, ἢ μὴ εἶναι ἅπερ αὐτὸς οὐ κατείληφε. τοίνυν καὶ περὶ τοῦ ἐκτυπώματος τῆς θεανδρικῆς τούτου μορφῆς, ὃ ἀχράφως ἐνετυπώθη τῷ ὑπερφυεῖ τοῦ δρῶντος βουλήματι, ὡς τὸ ὑποδεξάμενον ὕφασμα, καὶ τότε μὲν τῷ Αὐγάρῳ ἀπεστάλη πρὸς ἴασιν· νῦν δὲ ἐξ Ἐδέσσης πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην τῶν πόλεων οἰκονομίᾳ παντὸς Θεοῦ πρὸς σωτηρίαν αὐτῆς καὶ φυλακὴν μετοικίζεται, ὡς ἂν μηδενὸς τῶν καλῶν ἐνδεὴς δοκῇ, ἐν πᾶσιν ὀφείλουσα πάντων κρατεῖν, οἶμαι δεῖν τὸν εὐσεβῆ καὶ δίκαιον ἀκροατήν τε καὶ θεατὴν τὴν ἱστορίαν μὲν τῶν καθ' ἕκαστα ἀκριβῶς μαθεῖν, καὶ τῆς ἀρχαιολογίας ἐθέλειν ἀπαραποίητον τὴν γνῶσιν λαβεῖν· τὴν δὲ αἰτίαν τοῦ, πῶς ἐξ ἰκμάδος ὑγρᾶς δίχα χρωμάτων καὶ τέχνης τῆς γραφικῆς ἐναπεμορφώθη τὸ τοῦ προσώπου εἶδος ἐν τῷ ἐκ λίνου ὑφάσματι· καὶ πῶς τὸ ἐξ ὕλης οὕτως εὐφθάρτου τῷ χρόνῳ διαφθορὰν οὐκ ἐδέξατο· καὶ ὅσα ἄλλα ὁ φυσικῶς δῆθεν ἐπιβάλλων τοῖς πράγμασιν ἐπιστημόνως διερευνᾶν εἴωθε, τῇ ἀνεφίκτῳ τῆς τοῦ Θεοῦ σοφίας παραχωρεῖν· εἰδὼς ὡς εἴ τις πάντα φιλονεικήσῃ τῷ νῷ διαλαβεῖν, ἀκριβῶς, εἰς τὴν παντελῆ ἀγνωσίαν ὠσθείς, καὶ εἰς

ἄβυσσον ἀκαταληψίας ἀποπεσὼν, κινδυνεύσει περὶ τὰ καίρια ζημιωθεὶς τὰ μεγάλα, ἵνα μὴ δόξῃ τὰ μικρὰ συγχωρεῖν. ὅσοι οὖν τῇ περὶ τὴν πίστιν ὀρθῶν, καὶ θερμοτέρων περὶ τὸν ζῆλον ἐνταῦθα συνεληλύθατε, δεῦτε, ἀκούσατε καὶ διηγήσομαι ὑμῖν, ἅπερ τῇ δεούσῃ βασάνῳ ἕκαστα πολυπραγμονήσας, καὶ οὐκ ἀταλαιπώρως περὶ τὴν τῆς ἀληθείας διατριβόμενος ζήτησιν, ἀπό τε τῶν ἱστορίας γραψάντων, καὶ ἀπὸ τῶν ἐκεῖθεν εἰς ἡμᾶς ἡκόντων ἃ ὡς δι' ἀπορρήτων τῇ μνήμῃ παρ' αὐτοῖς διασώζεσθαι ἔλεγον, ἀκριβῶσαι ἠξίωσα.

queat: qui nimirum ſciat, ſi quis omnia mentis acie perfectè complecti connitatur, fore, vt ignorantiæ omnis merſus barathro, abyſſoque incomprehẽſionis obrutus ac ſtuporis, eorum quæ principaliora ſunt nomine iacturam patiatur, ne in his quæ ſunt minora videatur aliquid concedere. Quotquot igitur fide recti zeloque feruentiores huc conueniſtis, Venite, audite & narrabo vobis, ea, quæ conuenienti examine ſingula quæque ſcrutanti, nec ſine labore in veritate inquirenda verſato, tam ex iis, qui Hiſtoriarum monumenta ſcripſerunt, quàm qui illinc ac Syriæ partibus ad nos acceſſerunt, cum apud ipſos arcana hæc memoriâ extare profiterentur, nanſciſci demum licuit ac doceri.

Τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἐπὶ τῇ τῆς φύσεως ἡμῶν ἀνορθώσει πρὸς ἡμᾶς ἐκδημήσαντος, ἦν κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνὴν πλῆθος εἰρήνης ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὸ πολύαρχον διεσκέδαστο, ὥσπερ ὑπὸ μιᾶς ζώνης τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς ἁπάσης διαζωννυμένης τῆς οἰκουμένης· καὶ ὑφ' ἑνὶ τελουμένης σωματοποιεῖ. καὶ διὰ τοῦτο ἐπίστασα πάντων καὶ πρὸς πάντας ἐπιμιξίαι ἐγίνοντο ἀδεῶς, καὶ ὡς μὴ μεμερισμένως τὴν γῆν οἰκεῖν ἐδόκουν οἱ ἄνθρωποι, ἀλλ' ὡς ἑνὸς δεσπότου κτῆμα τυγχάνουσαν, ὡς καὶ ἑνὸς τὴν πᾶσαν οὖσαν δημιουργοῦ, τῷ πρώτῳ τὸν αὐχένα δουλῷ ὑποκλίναντες, πρὸς ἀλλήλους εἰρήνευον. διὸ καὶ ὁ τῆς Ἐδέσσης τὸ τηνικαῦτα τοπάρχης Αὔγαρος, τῷ τῆς Αἰγύπτου ἐξηγουμένῳ, φίλος καὶ γνώριμος ἦν, καὶ παρ' ἀλλήλους οἱ ἑκατέρων ἐφοίτων διάκονοι. Ὅθεν καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον καθ' ὃν ὁ Κύριος ἡμῶν καὶ Θεὸς τὸ πατρικὸν βούλημα πληρῶν τὴν σωτη-

Cum Dominus & Deus ac Saluator noſter Ieſus Chriſtus, ad genus noſtrum erigendum ad nos veniſſet, erat, iuxta Prophetæ vocem, *Abundantia pacis in terra*, diſſipatuſque erat plurium principatus, cùm Imperium Romanum totum latè orbem velut zona vna conſtringeret, vnuſque Gubernator ac Rector ſubjecta quæque teneret. Ideo erat omnium viciſſim libera congreſſio, ſicque homines ſibi terram colere videbantur, vt non diuiſè, ſed tanquam vnius rem Domini ac poſſeſſionem colerent, quippe cùm etiam vno ipſo auctore condita eſſet; primoque ſeruorum ceruicem inclinantes, inter ſe pacem agitabant. Quamobrem etiam Edeſſæ id temporis Regulus Augarus, cùm Ægypti Prætori amicus notuſque eſſet, eorum vtrinque miniſtri confluebant. Quocirca etiam, quo tempore Dominus noſter ac Deus Paternam implens voluntatem, ſalutarem hominibus proponebat doctrinam, eximiiſque ac ſtupendis miraculis in

Pſ 71 v. 7.

Romani Imperij vna potentia Chriſtianitatis exordiis vtilis.

suam fidem hominum corda cogebat, accidit vt Augari ministrorum quidam Ananias nomine, dum in Ægyptum per Palæstinam iter habet, in Christum incideret, eumque eminus doctrinæ vi ab errore turbas reuocantem, ac insolita omnique fide maiora miracula patrantem, cōspiceret. Postquam ergo iter in Ægyptum confecerat, iisque perfunctus, quæ in mandatis acceperat, ad herum reuertebatur; cùm longa eum morbi articulari tabe dire excruciari, ac nigra lepra absumi intellexisset; duplicique affligi calamitate, seu potius multiplici ægritudine diuexari, quod & articulorum doloribus teneretur, & lepræ malis miserabilem vitam ageret: Accedebat & deformitatis pudor, cuius gratia ne vix quidem se in conspectum dabat: ac nedum lecto plerunq; affixus desidebat, sed & inuisentibus amicis præsentiam sui studiò subducebat. Idcirco rursus cùm esset reuersurus, maiori rem diligentia exquirit, quò certius hero nunciet, ne & ille eius fortè curari medicinâ valeat. In iisdem igitur rursus Dominum offendit; nempe mortuos suscitantem; cæcos, lucis vsurâ donantem; claudis, præstantem vt rectâ incederent; omnes denique quauis laborantes ægritudine, ad sanitatem roburque traducentem.

Augari morbus duplex: Ananiæ ministri in herum pia officia.

ειον διδασκαλίαν τοῖς ἀνθρώποις προὐτίθετο, καὶ διὰ τῶν ἀσυνήθων καὶ παραδόξων θαυμάτων εἰς τὴν περὶ αὐτὸν πίστιν τοὺς ἀνθρώπους ἐπέστρεφε, συνέβη τῶν τοῦ Αὐγάρου ὑπηρετῶν τινὰ Ἀνανίαν ὀνομαζόμενον περὶ τὴν Αἴγυπτον διὰ τῆς Παλαιστίνης ἰόντα, περιτυχεῖν, καὶ πόρρωθεν θεάσασθαι τὸν Χριστὸν, τὰ πλήθη τοῖς λόγοις τῆς σαγήνης ἐφέλκοντα, καὶ τὰ τῶν θαυμάτων ἐπιτελοῦντα παράδοξα. ὡς οὖν τὴν εἰς Αἴγυπτον πορείαν διήνυσε, καὶ περὶ ὧν ἐπετέτακτο διαλαβὼν, ἀνθυπέστρεφεν ἐπὶ τὸν κύριον αὐτοῦ, καὶ ἀρθρίτιδι χρονίᾳ τυραννούμενον ᾔδει, καὶ μελαίνῃ λέπρᾳ καταδαπανώμενον, καὶ διπλῆν συμφορὰν, μᾶλλον δὲ πολλαπλῆν τὴν νόσον πονούμενον, ὡς καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ἄρθρων ὀδύνας συνέχεσθαι, καὶ τοῖς τῆς λέπρας ἐταλαιπώρει κακοῖς. προσῆν δὲ καὶ ἡ τῆς ἀμορφίας αἰσχύνη, δι' ἣν οὐδὲ θεατὸς τοῖς ἀνθρώποις σχεδὸν ἦν· ἀλλ' οὐδὲ μόνον κλινήρης τὰ πολλὰ διετέλει, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπισκέπτεσθαι ἐρχομένους τῶν φίλων ὑπ' αἰσχύνης ἀπεκρύπτετο. διὰ τοῦτο πάλιν ἐν τῷ ὑποστρέφειν, ἀκριβέστερον περὶ τῆς αὐτῆς διαγνῶναι ἐσπούδασεν, ἵν' ἔχοι βεβαίως ἀπαγγεῖλαι τῷ κυρίῳ αὐτοῦ, ὡς ἂν ἴσως κἀκεῖνος τῆς δι' αὐτοῦ ἰατρείας ἀξιωθῇ. εὗρεν οὖν πάλιν τὸν Κύριον ἐπὶ τῆς αὐτῆς, νεκροὺς ἀνιστῶντα, τυφλοῖς τὸ βλέπειν δωρούμενον, χωλοὺς ὑγιεῖς δεικνῦντα, καὶ πάντας τοὺς ὁπωσοῦν ἀσθενοῦντας ῥωννύντα.

Certior ergo factus perspectoque, hæc palam Domini virtutum esse opera; vt patriam domumque recepit, Augaro nuntiauit; ac pluribus, quæ viderat omnia, ac audireat, indicauit. Quocirca velut maius quid ipso negotij capite per eius occasionem nactus, bonusque ac lætus hero ad-

Ὡς οὖν ἐπιστώθη, καὶ ἔγνω ταῦτα φανερῶς ὑπὸ τοῦ Κυρίου τελούμενα, τῷ Αὐγάρῳ ὑποστρέψας ἐγνώρισε· καὶ διὰ πλειόνων ἅπερ εἶδεν, ἅπερ ἤκουσεν αὐτὸς διεξιὼν. ὅθεν ὡς μεῖζον τοῦ ἔργου τὸ πάρεργον πραγματευσάμενος, καὶ ὡς εὐαγγέλιον αὐτῷ καταγγέλλειν δεξιὸν, τῷ δεσποτικοί-

τῆς ἀποδοχῆς κατηξίωτο, καὶ τῶν οἰκουρούντων ὡς ἐγνωρίζετο. καὶ ἐπεὶ τὸ κάμνον ἀεὶ ὡς ἅρπαγμα ποιεῖται τὴν ἐπαγγελίαν, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς ἐλπίδος περιποιούσης τὸν ἄνθρωπον, σπουδαίως περὶ τὴν θήραν τοῦ μηνυθέντος πάθει ὁρμᾷν· καὶ ὁ Αὔγαρος πρὸς τὴν διὰ γραφῆς μεταπέμψασθαι διανίσταται, τὸν ἰᾶσθαι τὰ τοιαῦτα λεγόμενον δύνασθαι. καὶ παραχρῆμα τὴν πανταχοῦ περιφερομένην ταύτην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Κύριον ἔγραψεν, οὕτω πως περιέχουσαν.

Αὔγαρος τοπάρχης Ἐδέσσης, Ἰησοῦ σωτῆρι ἀναφανέντι ἀγαθῷ ἰατρῷ ἐν τόπῳ Ἱεροσολύμων, χαίρειν. ἤκουσταί μοι τὰ περὶ σοῦ, καὶ τῶν σῶν ἰαμάτων, ὡς ἄνευ φαρμάκων καὶ βοτανῶν ὑπὸ σοῦ γινομένων. ὡς γὰρ ὁ λόγος, τυφλοὺς ἀναβλέπειν ποιεῖς, χωλοὺς περιπατεῖν, λεπροὺς καθαρίζεις, καὶ ἀκάθαρτα πνεύματα καὶ δαίμονας ἀπελαύνεις· καὶ τοὺς ἐν μακρονοσίᾳ βασανιζομένους θεραπεύεις, καὶ νεκροὺς ἐγείρεις. καὶ ταῦτα πάντα ἀκούσας περὶ σοῦ, κατὰ νοῦν ἐθέμην τὸ ἕτερον τῶν δύο, ἢ ὅτι σὺ εἶ ὁ Θεὸς, καὶ καταβὰς ἐξ οὐρανοῦ ποιεῖς ταῦτα, ἢ ὅτι Υἱὸς εἶ τοῦ Θεοῦ ποιῶν ταῦτα. διὰ τοῦτο τοίνυν γράψας ἐδεήθην σοῦ σκυλῆναι, καὶ ἥκειν πρός με καὶ τὸ πάθος ὃ ἔχω θεραπεῦσαι. καὶ γὰρ ἤκουσα, ὅτι καὶ Ἰουδαῖοι καταγογγύζουσί σου, καὶ βούλονται κακῶσαί σε. πόλις δὲ σμικροτάτη μοι ἐστὶ καὶ σεμνὴ, ἥτις ἐξαρκέσει ἀμφοτέροις ἡμῖν, τοῦ κατοικεῖν ἐν εἰρήνῃ ἐν αὐτῇ.

Ἐπεὶ οὖν Ἀνανίας τοῦ τι πρὸς τὸν κύριον αὐτοῦ εὐνοίας σαφῆ παρεῖχε τεκμήρια, καὶ τῆς ὁδοῦ ἐτύγχανεν ἔμπειρος, καὶ τὴν γραφικὴν τέχνην ἠπίστατο, δι' αὐτοῦ τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Ἰησοῦν

ueniens nuntius, humanissimè accipitur, inter seruos longè beneuolentissimos habitus. Quandoque ægra aliquis afflictaque valetudine quicquid audiat actutum semper rapit; extimulante nuncio ac spe incitante, in rem Augarus venandam sibique aucupandam cito citius incumbit, atque ad se, talium auctorem sanitatum datis literis accersit: nec mora celebri fama vbique vulgatam illam, Domino Epistolam, in hæc ferè se verba habentem, scribit.

Augari ad Christum Epistola.

Augarus Edessa Princeps, Iesu Saluatori, qui bonus Hierosolymis Medicus apparuit, Salutem. Nuntiatum est mihi de te, & de curationibus, quas absque medicamentis & herbis operaris. Fama enim est, cacis visum, claudis gressum abs te restitui; leprosos mundari, demonas & immundos spiritus expelli, diuturnis morbis oppressos sanari; mortuos denique suscitari. Qua cùm omnia de te audirem, sic in animum meum induxi, Aut reuera Deum esse, qui è cœlo delapsus hac efficias, aut certè Dei Filium. Proinde ad te scripsi, orans vt nos inuisere, morbumque nostrum sanare non graueris. Audio enim Iudæos tibi obtrectare, & insidias in caput tuum struere. Est mihi ciuitas, parua quidem illa, sed ornata, quæ nostrûm vtrique, vt tranquillè in ea degamus, sufficiat.

Quòd ergo Ananias suæ in herum beneuolentiæ manifesta indicia dederat, ac viæ peritus erat, pingendique artem callebat, per eum talem ad Iesum misit Epistolam; etiam atque etiam mandans, vt si literis à Christo

Expetita Augaro Imago Dominica, eius præsentiæ desideratæ solatio.

obtinere non posset, vt se ad ipsum conferret, eius quidem certè formæ similitudinem accuratè in tabella depictã, ad se afferret, vt velut in vmbra saltem, non solo auditu, sed & visu, quisnam sit tantorum auctor miraculorum, condisceret. Cúmque adeò qui missus erat in Iudæam venisset, Dominum inuenit in subdialibus cum populo qui confluxerat, disserentem, eximiaque ac stuporis plena miracula patrantem: quódque ex conferta, aliorum alia necessaria ex causa adeuntium multitudine, haud satis liberum esset Ananiæ propius ad Iesum accedere, in petram paulò à terra editiorem ascendens, haud procul à loco in quo Iesus versabatur, consedit: iamque seorsim à turba Christo illi conspicuo, ipsique eminente, confestim defixis in eum oculis, ac manu chartæ adhibita, eius quem coram cernebat similitudinem penicillo ducere occœpit.

ἐξαπέστειλεν, ἐπισκήψας αὐτῷ, ὡς εἰ μὴ δυνηθείη πεῖσαι διὰ τοῦ γράμματος πρὸς αὐτὸν ἐλθεῖν τὸν Χριστὸν, κἂν τὸ ὁμοίωμα τῆς μορφῆς αὐτοῦ μεταγεγραμμένον ἀκριβῶς, ἀγαγεῖν πρὸς αὐτόν· ἵν᾽ ὡς ἐν σκιᾷ γοῦν διαλεχθείη, μὴ δι᾽ ἀκοῆς μόνον, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ὄψεως, οἷός ἐστιν ὁ τῶν μεγάλων τούτων τεραστίων δημιουργός. καὶ δὴ τὴν Ἰουδαίαν καταλαβὼν ὁ ἀποσταλεὶς, εὗρε τὸν Κύριον ἐν ὑπαίθρῳ τῷ συρρεύσαντι δήμῳ διαλεγόμενον, καὶ τερατουργοῦντα τὰ τῶν θαυμάτων ἐξαίσια. διὰ δὲ τὸ πλῆθος τῶν ἄλλων κατ᾽ ἄλλην χρείαν ἐληλυθότων μὴ οἷός τε ὢν ὁ Ἀνανίας πλησιάσαι τῷ Ἰησοῦ, ἐπί τινα πέτραν μικρὸν ἀνεστηκυῖαν τῆς γῆς, οὐ πόρρω τῆς τοῦ Κυρίου διατριβῆς ἀπέχουσαν ἐκαθέζετο· καὶ ὡς ἦν αὐτῷ καταφανὴς ὁ σωτὴρ τοῦ πλήθους ἀποκεκριμένος καὶ ὑπερανέχων τῶν πολλῶν, εὐθὺς ἐκείνῳ μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς, τῷ δὲ χάρτῃ τὴν χεῖρα προσήρεισε, καὶ τὴν τοῦ φαινομένου μετέγραφεν ὁμοιότητα.

Cognouit itaque Iesus spiritu, ac Thomam accersens, Vade, inquit, in eum locum, inque petra sedentem hominem, ac meam penicillo ducentem formam, ad me adducito; vnáque quam ad me affert Epistolam, vt quod à mittente mandatum accepit, adimpleam. Abiit Thomas, exque signo operis, quod audierat, agnitum hominem ad Iesum adduxit. Nec dumque ab eo accepta Epistola, aduentus causam ad ipsum, vimque Epistolæ ei Christus edixit. Tumque ad eo ea accepta ac lecta, aliam vicissim ad Augarum, ita se ad verbum habentem, misit.

Ἔγνω οὖν τοῦτο τῷ πνεύματι ὁ Ἰησοῦς, καὶ τὸν Θωμᾶν μετακαλεσάμενος, Ἀπελθὲ φησὶ πρὸς τόνδε τὸν τόπον, καὶ τὸν ἐπὶ τῆς πέτρας καθεζόμενον ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἐμὴν μορφὴν μεταγράφοντα, ἄγαγε πρὸς με, ἐπιφερόμενος καὶ ἣν οἴκοθεν ἦλθεν ἔχων ἐπιστολὴν, ἵνα τὴν τοῦ ἀποστείλαντος αὐτὸν ἐκπληρώσῃ διαταγήν. ἀπελθὼν οὖν ὁ Θωμᾶς, καὶ τὸν Ἀνανίαν ἀπὸ τοῦ ὃ ἤκουσεν εὑρὼν διαπραττόμενον ἐπιγνοὺς, ἤγαγε πρὸς τὸν Ἰησοῦν. πρὸ δὲ τοῦ λαβεῖν τὴν ἐπιστολὴν παρ᾽ αὐτοῦ, εἶπεν αὐτῷ ὁ Χριστὸς καὶ τὴν αἰτίαν τῆς παρουσίας τῆς πρὸς αὐτὸν, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐπιστολῆς. εἶτα λαβὼν ταύτην, καὶ διελθὼν, ἑτέραν ἐπιστολὴν πρὸς Αὔγαρον ἀντιπέπομφεν ἐπὶ λέξεως οὕτως ἔχουσαν.

Μακάριος

Μακάριος εἶ, Αὔγαρε, πιστεύσας ἐν ἐμοὶ μὴ ἑωρακώς με. γέγραπται γὰρ περὶ ἐμοῦ, τοὺς ἑωρακότας με μὴ πιστεύσειν ἐν ἐμοί· καὶ ἵνα οἱ μὴ ἑωρακότες με, αὐτοὶ πιστεύσωσι, καὶ ζήσωνται. περὶ δὲ οὗ ἔγραψάς μοι ἐλθεῖν πρὸς σέ, δέον ἐστὶ πάντα, δι' ἃ ἀπεστάλην ἐνταῦθα πληρῶσαί με· καὶ μετὰ τὸ πληρῶσαι ἀναληφθῆναι πρὸς τὸν ἀποστείλαντά με Πατέρα. καὶ ἐπειδὰν ἀναληφθῶ, ἀποστελῶ σοι ἕνα τῶν μαθητῶν μου, ὅστις τὸ πάθος σου θεραπεύσει, καὶ
2. ζωὴν αἰώνιον καὶ εἰρήνην σοί, 2 καὶ τοῖς σὺν σοὶ παρέξει. καὶ ποιήσει τῇ πόλει σου τὸ ἱκανόν, πρὸς τὸ μηδένα τῶν ἐχθρῶν κατισχῦσαι αὐτῆς.

Ἐπιδοὺς οὖν τῷ Ἀνανίᾳ τὴν τοιαύτην ἐπιστολὴν ὁ Χριστός, ἐπεὶ καὶ περὶ τὴν ἑτέραν ἐντολὴν τοῦ κυρίου αὐτοῦ εἰς πέρας ἀγαγεῖν ἔγνω διαμεριμνῶντα αὐτὸν καὶ φροντίζοντα· τουτέστι τὴν τοῦ εἴδους αὐτοῦ ὁμοιότητα πρὸς ἐκεῖνον ἀπενεγκεῖν· νιψάμενος ὕδατι τὸ πρόσωπον ὁ σωτήρ, εἶτα τὴν ἀπὸ τούτου ἰκμάδα ἐν τῷ ἐπιδοθέντι αὐτῷ χειρομάκτρῳ ἀπομαξάμενος, ἐντυπωθῆναι τὸν αὐτοῦ χαρακτῆρα ἐν αὐτῷ ᾠκονόμησε θείως καὶ ὑπὲρ λόγον· καὶ τοῦτο τῷ Ἀνανίᾳ ἐπιδούς, τῷ Αὐγάρῳ ἐπιδοθῆναι προσέταξεν, ὡς ἂν τοῦ τε πόθου παραμύθιον, καὶ τῆς νόσου αὐτῷ ᾖ. ὡς οὖν ὑποστρέφων μετὰ τούτων ὁ Ἀνανίας, εἰς τὸ κάστρον Ἱεραπόλεως ἔφθασεν, ὃ τῇ μὲν Σαρακηνῶν φωνῇ Μεμμὶχ λέγεται, τῇ δὲ τῶν Σύρων Μαβούκ, ἔξωθεν τοῦ τοιούτου καταλύσας πολίσματος, σωρείας κεράμων νεωστὶ κατασκευασθέντων ἐκεῖσε κειμένης, ἐνταῦθα τὸ ἱερὸν ἐκεῖνο ῥάκος ὁ Ἀνανίας ἀπέκρυψε· καὶ περὶ μέσης νυκτὸς πῦρ ἐφάνη πολὺ τὸ τοσοῦτον

Beatus es, Augare, qui in me credideris, quem non vidisti. De me enim scriptum est, eos qui me viderunt non credituros in me, vt ij qui non viderant, credant ac viuant. Quòd verò ad me scribis vt ad te proficiscar, hic necesse habeo omnia implere propter quæ sum missus; iisque demum absolutis, ad Patrem qui me misit, reuerti. Cæterum cùm primùm ad eum me recepero, vnum ex meis discipulis ad te mittam, qui & morbum tuum curet, & vitam æternam ac pacem, tibi" tuisque præstet; tuæque cautionem ciuitati præbebit, vt aduersus eam nulli hostes præualere possint.

Hanc vbi Ananiæ Christus dedit Epistolam, quòd animi anxium, sciret vt & alterum heri sui præceptum impleret; nempe vt formæ ipsius similitudinem ad ipsum deferret; ipse aquâ faciem lauans; tumque manantem inde humorem oblato mantili abstergens, diuino, vimque omnem rationis ac dicendi facultatem superante, consilio suam in eo figuram expressit: Tradensque Ananiæ, Augaro vt daret, præcepit, vt & amoris solatium haberet & morbi remedium. His onustus Ananias vbi ad Hierapolitanum oppidum peruenit, quod Saracenorum quidem lingua Memmich, Syrorum verò, Mabuc dicitur, extra oppidum cum diuertisset, illicque loci tegularum recens coctarum cumulus congestus esset, in eis Ananias sacrum illud linteum abdidit. Ad mediam autem noctem, ingens incendij vis toto circum loco diffusa apparuit; visumque oppidianis omnia procul ardere, vt suis iam rebus diffisi, effusi mœnibus, de incendio cuius terrifica species obiecta fuerat, perquirerent. Inter hæc in-

Christi ad Augarum responsio.

uentum Ananiam, velut facinoris auctorem tenent; ac quid istud rei interrogant, quisve ipse sit, ac quò vadat, & vnde profectus sciscitantur. Anceps animi Ananias pro alienæ criminationis periculo, interim narrat vnde sit, ac vnde veniat, quamve sarcinam ferat; aitque se in tegulis deposuisse, vnde visum accendi incendium. Mox itaque rei vt verè esset noscendi auidi, locum scrutantes, non hoc solum offenderunt quod Ananiæ illic conditum erat, sed & in vna vicina tegula diuinam illam expressam effigiem; inaudito modo, & vt nemo mente assequi queat, ex priore non manufacta linteo deformata Imagine testæ impressam. Quod cùm vidissent, pleni stupore & admiratione, tum eius rei nomine, tum quòd ignis ardens nusquam occurrisset, sed ex formæ claritate visa esset flamma emicare; tegulam quidem, quæ diuinam in se hauserat formam, velut sacrum aliquod pignus ac pretiosum thesaurum apud se retinuerunt, diuinam huius vim ex eo quod visum erat, coniectantes: primum autem exemplar & eius ministrum veriti retinere, ad Augarum miserunt. Hactenusque incolumis est ac venerationem habet apud eius oppiduli incolas, quæ in tegula forma expressa est; eius quæ non picta est, ipsa non picta Imago; eius quæ non manufacta, ipsa non manufacta. Ananias autem, peracto quod propositum erat itinere, quæ interim gesta acciderant hero declarauit, ac quæ ferebat salutaria symbola, reddidit.

Altera non manufacta Imago ex priore prototypa.

κεραμεῖον περικυκλοῦν, ὡς ἐν τοῖς τοῦ ἄστεος δοκεῖν πάντα τὰ πέριξ πυρὶ καταφλέγεσθαι· καὶ περὶ ἑαυτῶν ἤδη δείσαντας ὑποψήσιν, καὶ διερευνᾶσθαι περὶ τῆς ὁρωμένης πυρκαϊᾶς. ἐκεῖσε δὲ τὸν Ἀνανίαν εὑρεθέντα, συνεῖχον ὡς αὐτουργὸν τοῦ τολμήματος· καὶ διηρεύνων τὸ περὶ τοῦ πράγματος· καὶ τίς τε εἴη αὐτός, καὶ ποῖ βαδίζει, καὶ ὅθεν διαπεπτωκὼς ἀφίκοιτο. ὡς δὲ τῷ ἀγνοούμενῳ τοῦ αἰτιάσεως ὁ Ἀνανίας διηπορεῖτο, πόθεν γε ὅθεν εἴη, καὶ πόθεν ἔρχεται, καὶ τί ἐπιφέρεται διεσάφησε· καὶ ἀποθέσθαι ἐν τοῖς κεραμοῖς ἐδήλωσε τὸ ἐπιφερόμενον, ὅθεν ἐδόκει ἀναπτεσθαι καὶ ἡ φλόξ. εὐθὺς δὲ ἐκεῖνοι τὴν τῶν λεγομένων βουληθέντες διαγνῶναι ἀλήθειαν, τὸν τόπον διερευνησάμενοι, εὗρον οὐ μόνον τὸ ὑπὸ τοῦ Ἀνανίου ἐκεῖσε ἀποτεθέν, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ πλησιάζοντι τῶν κεραμίων ἑνί, ἕτερον ἐκτύπωμα τοῦ θείου ἀπεικονίσματος, παραδόξως καὶ ὑπὲρ νοῦν ἐπὶ τὸ ὄστρακον ἀπὸ τοῦ ὑφάσματος τῆς ἀγράφου μεταγραφείσης μορφῆς. ὃ καὶ θεασάμενοι, καὶ θάμβους ὁμοῦ καὶ ἐκπλήξεως γενόμενοι ἔμπλεω, διά τε τοῦτο, καὶ διὰ τὸ μηδαμοῦ πῦρ εὑρεθῆναι καιόμενον, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐν τῇ μορφῇ λαμπηδόνος δόξαι τὴν φλόγα ἐκπέμπεσθαι, τὸν μὲν κέραμον τὸν ἀπομαξάμενον ἐν ἑαυτῷ τὸ θεῖον ἐκτύπωμα, κατέσχον παρ' ἑαυτοῖς ὥσπερ τι κειμήλιον ἱερόν, καὶ πολύτιμον θησαυρόν· ἀπὸ τοῦ ὀφθέντος τὴν περὶ αὐτὸ στοχασάμενοι θείαν ἐνέργειαν. τὸ πρωτότυπον δὲ καὶ τὸν τούτου διάκονον δείσαντες κατέχειν ἀπέστειλαν πρὸς τὸν Αὔγαρον· καὶ νῦν ἔστι σωζομένη καὶ τιμωμένη παρὰ τοῖς τῆς τοιαύτης πολίχνης οἰκήτορσιν, ἡ ἐν τῷ κεράμῳ μορφή· τῆς μορφῆς τῆς ἀγράφου ἡ ἄγραφος· καὶ τῆς ἀχειροποιήτου, ἡ ἀχειροτεύκτος. ὁ δὲ Ἀνανίας τὴν προκειμένην αὐτῷ πορείαν διανύσας, τῷ κυρίῳ αὐτοῦ τὰ μεταξὺ διηγήσατο, ἀποδοὺς καὶ ἃ ὑπεφέρετο σωτήρια σύμβολα.

Καὶ οὗτος μὲν ὁ παρὰ τῶν πλειόνων λεγόμενος λόγος, περὶ τῆς ἐν τῷ ὑφάσματι ταύτης ἀχαράκτου μορφῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. λέγεται δέ τις καὶ ἕτερος περὶ τούτου λόγος, οὔτε τὸ πιθανὸν ἐκφεύγων, οὔτε μαρτύρων χρηστῶν ἀπορῶν· διὸ καὶ τοῦτον ἐκθήσομαι, ἵνα μή τις ὑποτοπάσῃ ἐν τῷ ἀγνοεῖν τοῦτον κρατύνειν τὸν ἕτερον. καὶ πάντως οὐδὲν θαυμαστὸν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ παρατραπῆναι πολλάκις τὴν ἱστορίαν. περὶ μὲν τὸ καίριον τῆς ὑποθέσεως, ὁμοίως πάντες συμφέρονται, καὶ ὁμολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ κυριακοῦ προσώπου τὴν ἐν τῷ ὑφάσματι ἐκτυπωθῆναι παραδόξως μορφήν· περὶ δὲ τῶν τοῦ πράγματος, ἤτοι τὸν καιρὸν διαφέρονται· ὃ οὐδὲν τῇ ἀληθείᾳ λυμαίνεται, εἴτε πρότερον, εἴτε ὕστερον γέγονεν. ἔχει δ' οὕτως καὶ τῶν λόγων ὁ ἕτερος.

Ἐν τῷ μέλλειν φασὶ τὸν Χριστὸν ἐπὶ τὸ ἑκούσιον πάθος ἰέναι, ἡνίκα τὴν ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἐνδεικνύμενος ἀγωνιῶν ἑωρᾶτο, καὶ προσευχόμενος, ὅτε καὶ τοὺς ἱδρῶτας αὐτοῦ ὡσεὶ θρόμβους σταλάζειν αἵματος ὁ τοῦ εὐαγγελίου λόγος ὑποσημαίνεται· τηνικαῦτα φασὶν ἀπό τινος τῶν μαθητῶν λαβόντα τὸ νῦν βλεπόμενον τοῦτο τεμάχιον τοῦ ὑφάσματος, τὰς τῶν ἱδρώτων λιβάδας ἐν αὐτῷ ἀπομάξασθαι· καὶ εὐθέως ἐκτυπωθῆναι τὴν ὁρωμένην ταύτην τῆς θεοειδοῦς ἐκείνου εἴδους ἐκτύπωσιν. ὃ τῷ Θωμᾷ παραθέμενος, μετὰ τὴν εἰς οὐρανοὺς αὐτοῦ ἄνοδον διὰ Θαδδαίου Αὐγάρῳ ἀποστεῖλαι προσέταξε, τὴν διὰ τῶν γραμμάτων ὑπόσχεσιν ἐκπληρῶν. μετ' οὖν τὸ ἀναληφθῆναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς τοὺς οὐρανούς, δοὺς ὁ Θωμᾶς τῷ Θαδδαίῳ

Et hæc quidem peruulgata opinio, de eâ Saluatoris forma non manufacta, quæ impressa linteo est. Fertur verò & alia de illa narratio, nec ipsa ab specie veri remotior, aut quæ probis testibus careat. Quamobrem etiã exponam, ne me aliquis existimet alterius ignorantia, alterius fidem quærere. Nec prorsus mirum, tanto temporis spatio, haud rarò falsi aliquid in historiam commeasse. In eo quidem quod rei caput est, omnes perinde consentiunt; exque vultu Dominico, inandito modo, impressam linteo formam asserunt: de rei autem aliquo accidenti (de tempore scilicet) est dissensio. Nihil tamen istud quicquid est veritati nocet, siue prius, siue postea factum est Sic verò altera quoque se narratio habet.

Altera narratio seu traditio nõ manufactæ Christi Imaginis Edessenæ.

Cum Christus ad mortem sponte subeundam profecturus, humanam in se naturam timoris angustia mortis comite, exhiberet, atque in preces effusus esset; quando etiam Euangelicus sermo, sudorem eius velut guttas sanguinis notat defluxisse; tunc aiunt, lintei rescissam partem quam nunc videmus, cùm ex quodam discipulorum accepisset, stillantes imbres eo abstersisse; moxque, quam oculis vsurpamus diuinam hanc Imaginem illi impressam effulsisse. Pignus Thomæ depositum; ac in mandatis datum vt post Iesu in cœlos ascensum, per Thaddæum, quò sic scripta promissio impleretur, mitteret ad Augarum. 'gitur Christo Domino in cœlos recepto, dans Thomas Thaddæo non manufactam Dominici vultus effigiem, Augaro deferendam iussit. Veniens itaq; Thaddæus Edessam, mansit

primùm apud quendam eius loci Iudæum, Tobiam nomine. Necdum eum Regulo conferto sermone, quippe cùm is animo constitutum haberet, vt ex operibus Augaro innotesceret, quos ciuium ægrotos offendit, actutum curauit solo Christi inuocato nomine. Quocirca percrebrescente Christi fama (vti quidem in talibus solet accidere; res enim mirabiles & inauditæ, plures sui nuntios habent) ad Augarum quoque per vnum quendam ex proceribus Amdu nomine, aduenisse Christi Apostolum rumor perlatus est. Mox itaque, ea spe quam animo alebat, in mentem venit, eum ipsum esse, quem ei se missurum per literas Iesus promisisset. Igitur de Thaddæo plenius sciscitatus, cùm didicisset, ad se virum adduci iubet. Tobias veniens, id quod iussus erat, Apostolo significauit. Tum ille cùm se ad illum in virtute missum dixisset, postridie ad eum profectus est. Iamque in procinctu vt se eius coram oculis sisteret, eam sibi effigiem velut signum in fronte ponens atque erigens, in hunc modum ad Augarum ingressus est. Videns ille eminus venientem, lucem sibi ex eius facie emicantem, quam nulla vis oculorum ferre posset eiaculante ipsa effigie, cernere visus est. Effulgurantis itaque lucis importabili radio attonitus ac stupens, morbique casuum ac diuturnæ membrorum resolutionis velut oblitus, repente lecto excussus, resoluta membra in occursum cogit festinare. Eodem scilicet affectu, haud tamen eadem ratione, ac ij, qui in Monte Thabor, lucis fulgoribus micantem formam conspexere.

Sacræ Imaginis effulgurans species.

τὴν ἀχειρότευκτον τοῦ κυριακοῦ προσώπου ἐκμόρφωσιν, πρὸς τὸν Αὔγαρον ἐξαπέστειλε. καταλαβὼν τοίνυν ὁ Θαδδαῖος τὴν Ἔδεσσαν, ἔμεινε πρῶτον παρά τινι τῶν αὐτόθι Ἰουδαίων. Τωβίας οὗτος ὠνόμαστο· καὶ δὴ πρὸ τῶν λόγων ἀπὸ τῶν ἔργων θέλων ἑαυτὸν γνωρίσαι τῷ Αὐγάρῳ, ὁ τοῦ Χριστοῦ μαθητὴς, τοὺς ἀσθενοῦντας τῆς πόλεως ἐπικλήσει μόνῃ Χριστοῦ ἐθεράπευσεν. ὅθεν τοι τοῦ Χριστοῦ τῆς φήμης διαδοθείσης, ὅπερ ἐπὶ τῶν τοιούτων συμβαίνειν φιλεῖ· τὰ γὰρ παράδοξα τῶν θαυμάτων πολλοὺς ἔχει τοὺς περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλοντας, ἔφθασε καὶ πρὸς τὸν Αὔγαρον διά τινος τῶν αὐτοῦ δυναστῶν Ἀμδοῦ καλουμένου, ἡ περὶ τῆς ἐνδημίας τοῦ Ἀποστόλου Χριστοῦ ἀκοή. λογισάμενος οὖν εὐθέως ἐκ τῆς ὑποκορήσεως ἧς ἐν αὐτῷ ἤλπιζε, αὐτὸν ἐκεῖνον εἶναι, ὃν ἀποστεῖλαι πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς διὰ τῆς γραφῆς ἐπηγγείλατο· καὶ παρ' αὐτοῦ τηλαυγέστερον τὰ περὶ τοῦ Θαδδαίου μαθὼν, ἀγαγεῖν αὐτὸν διωρίσατο. ὁ οὖν Τωβίας ἐλθὼν, ἐγνώρισε τοῦτο τῷ Ἀποστόλῳ. κἀκεῖνος ἐν δυνάμει πρὸς αὐτὸν ἀποσταλῆναι εἰπὼν, τῇ ἑξῆς πρὸς τὸν Αὔγαρον παρεγένετο. ἐν ᾗ δὲ τῷ μέλλειν κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἐμφανίζεσθαι, ἐπὶ τοῦ ἰδίου μετώπου ὡς ἀναστηλώσας τὴν τοιαύτην ἐμφέρειαν, οὕτως εἰσῄει πρὸς Αὔγαρον. ὁ δὲ πόρρωθεν αὐτὸν προσιόντα ἰδὼν, κρεῖττον ὄψεως φῶς ἀκτινοβολοῦν ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτοῦ ἐξαγόμενον ἐδόκει ὁρᾶν, ὃ τὸ ἐπικείμενον ἠφίει ὁμοίωμα. ὅθεν τῷ ἀφορήτῳ τῆς ἀστραπτούσης λαμπηδόνος καταπλαγεὶς, καὶ ὥσπερ ἐν λήθῃ τῶν περὶ αὐτὸν συμπτωμάτων γενόμενος καὶ τῆς πολυχρονίου παρέσεως τῶν μελῶν, τῆς κλίνης ἀθρόως ἀνέθορε, τρέχειν ἐβιάζετο· τὸ αὐτὸ πάθος καὶ πρὸς ἑαυτὸν τὰ παραλελυμένα μέλη παθὼν πρότερον τοῖς ἐν τῷ ὄρει Θαβὼρ τὴν ἀστράψασαν μορφὴν θεασαμένοις.

Λαβὼν τοίνυν ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου τὸ τοιοῦτον ὁμοίωμα, καὶ σεβασμίως αὐτὸ τῇ κεφαλῇ περιθεὶς καὶ τοῖς χείλεσι, καὶ οὐδὲ τῶν ἄλλων τῶν τοῦ σώματος μερῶν στερήσας τῆς τοιαύτης προσψαύσεως, ἔγνω παραυτίκα τὰ μέλη πάντα θαυμασίως ἀναρρωννύμενα, καὶ τὴν εἰς τὸ κρεῖττον μεταβολὴν εἰσδεχόμενα. καὶ τὴν λέπραν ἐκκαθαιρομένην καὶ ἀποφεύγουσαν, εἰ καὶ ἔτι ἐν τῷ μετώπῳ λείψανόν τι ταύτης μικρὸν ὑπελείπετο. διδαχθεὶς οὖν τὸν τῆς ἀληθείας λόγον τότε πρὸς τοῦ Ἀποστόλου τρανέστερον, καὶ περὶ τῶν παραδόξων τοῦ Χριστοῦ θαυμάτων· τῶν τε θείων παθῶν, καὶ ταφῆς, καὶ τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως, καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεως· καὶ ὁμολογήσας ἀληθῆ Θεὸν τὸν Χριστὸν, περὶ τῆς ἐν τῇ ὀθόνῃ ἐκτυπώσεως τῆς μορφῆς ἐπυνθάνετο, ἐπείπερ αὐτὴν ἀκριβέστερον ἐπιδὼν, ἐπεγίνωσκεν οὐ διὰ χρωμάτων ὑλικῶν τὴν σύστασιν ἔχουσαν, καὶ τὴν ἐν αὐτῇ κατεπλήττετο δύναμιν, ὑφ' ἧς παραδόξως ἐξανέστη τῆς κλίνης, καὶ συνηριθμεῖτο τοῖς ὑγιαίνουσι. πρὸς ταῦτα ὁ Θαδδαῖος τὸν καιρὸν τῆς ἀγωνίας ἐδήλου, καὶ τὴν ἐκ τῶν ἱδρώτων ἀχρωμάτιστον μόρφωσιν· καὶ τὴν τῆς ἀφίξεως πρὸς αὐτὸν Κυρίου εἰσήγησιν· καὶ τἆλλα ὅσα τὸ φθάσαν τῆς ἱστορίας ἐδήλωσεν.

Accepta itaque ab Apoſtolo effigie, ac venerantis ſpecie, capiti impoſita, oculiſque & manibus & labiis, ac corporis membris reliquis, nullo eius muneris experte, adhibita, ſtatim membra omnia roborari cognouit, ac meliore ſtatu mutari: mundari lepram ac cedere, tametſi eius quoddam veſtigium ac reſiduum manſit in fronte. Doctus igitur ab Apoſtolo paulò clarius veritatis doctrinam; déque inauditis Chriſti miraculis, diuiniſque paſſionibus, & ſepultura, & reſurrectione à mortuis, atque in cœlos receptione inſtitutus; cùm Deum verum Chriſtum confeſſus eſſet, de forma linteo expreſſa ſciſcitabatur; quòd nimirum eâ diligentius inſpecta, nullis terrenis conflatam coloribus cognouerat, eiuſque ſtupebat virtutem, quòd ſic grandi miraculo ac inſolito lectulo excilierat, ac incolumi ſanitate gaudebat. Ad hæc Thaddæus, mortis timorem ac anguſtias declarare, exque ſudoribus nullo colorum pigmento expreſſam effigiem docere; Domini iuſſu ad eum acceſſiſſe, & alia quæcunque iam ſuperior decurrit hiſtoria.

Imaginis veneratio, morbique depulſio.

Ὡς οὖν ἀπό τε τῆς ἐν τῷ ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τοῦ Θαδδαίου τὰ λυποῦντα τὸ ὑπεξίστατο, καὶ τὰ παρειμένα ὡσανεὶ συνεσφίγγετο· καὶ ἡ ἀμορφία διεσκεδάννυτο, καὶ πάντα πρὸς ὑγείαν ἐπεῖχε, τῷ πανταχόθεν θάμβει ὁ Αὔγαρος συνεχόμενος, Ἐπ' ἀληθείας ἔφη, γνήσιος εἶ μαθητὴς Ἰησοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, τοῦ δίχα φαρμάκων καὶ βοτανῶν θεραπεύοντος. καὶ ἐγὼ τοσοῦτον τῇ

Poſtquam igitur ex his pariter, manuumque Apoſtoli in nomine Ieſu Chriſti impoſitione, dolorum vis ſenſuſque aufugerat, membraque reſoluta velut adſtringebantur; atque oris deformitas euaneſcebat, cunctaque ad ſanitatem currebant; rei tantæ compendio vndique Augarus admiratione defixus: Verè, inquit Ieſu Filij Dei diſcipulus es, qui curabat abſque medicamentis & herbis. Ac ego, tanta illi amoris vi ac fide deuinctus

ſum, vt ſi per eminentem Romani Imperij poteſtatem, per quam ſubditis nefas bello inuicem laceſſere, bellum mouere liceret, in Iudæos fortè, qui Domino crucem poſuerunt, arma mouiſſem, mihique ſubegiſſem. Nunc autem quòd & mortem ſponte ſubiiſſe doceor, ac certus ſum, fore vt niſi voluiſſet, nunquam ſibi improba turba, ſubiiceret, nihil vltra quæro ac diſputo. Solum diuino baptiſmate luſtrari rogo, ac cum tota familia Chriſti neceſſitudinis iura obire, meque illi addicere. Multis itaque antè patratis miraculis cunctiſque quibus laborabant ægritudinibus ſanatis, in quibus qui proximè Augarũ claritate ac potentiâ attinebat, ipſe quoque podagra qua laborabat, ſanatus, muneris præco erat, cum curaſſet Chriſto Apoſtolus, diuinę Augarũ piſcinę admouit; legitimiſque in eo peractis, ipſum ac vxorẽ, liberoſq; cũ tota familia tinxit; exiitq; è diuina hac expiationis vnda mundus totus ac ſanus, lepra repente abolita, iiſque ipſis paucis reliquiis, quibus Viri frons inuſta perſtiterat.

περὶ αὐτὸν στοργῇ καὶ πίστει συνδέδεμαι, ὥστε εἰ μὴ ἐδεδίειν τὸ ὑπερέχον τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως, οἷς τοὺς ὑπὸ σφᾶς οὐκ ἀνέχονται κατ' ἀλλήλων ἐφίζεσθαι, τάχα ἂν κατὰ τῶν σταυρωσάντων τὸν Κύριον Ἰουδαίων ὅπλα ἐκίνησα, καὶ παρεστησάμην αὐτούς. νῦν δὲ ἐπεὶ καὶ τὸ πάθος αὐτοῦ ἐδιδάχθην ἑκούσιον, καὶ πέπεισμαι ὡς εἰ μὴ βουληθέντος αὐτοῦ κατίσχυσαν οἱ ἀγωνισάμενοι κατ' αὐτοῦ, οὐδὲν περαιτέρω περιεργάζομαι. δέομαι δὲ καὶ τοῦ θείου βαπτίσματος ἀξιωθῆναι, καὶ πανοικὶ προσοικειωθῆναι, καὶ ἀνατεθῆναι τῷ δεσπότῃ Χριστῷ. Πολλὰ τοίνυν ἐπιτελέσας θαύματα πρότερον ὁ τοῦ Κυρίου Ἀπόστολος, καὶ πάντας ἀπὸ τῶν νόσων αὐτῶν ἰασάμενος, ἐν οἷς ἦν καὶ ὁ πρῶτος τὴν περὶ αὐτοῦ φήμην τῷ Αὐγάρῳ ἀνενεγκών, ὃν ποδαγρικοῦ παθήματος ἠλευθέρωσε, προσάγει τῇ θείᾳ κολυμβήθρᾳ τὸν Αὔγαρον· καὶ τὰ νενομισμένα ἐπ' αὐτῷ τελέσας, ἐβάπτισεν αὐτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα, καὶ πάντας τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ· καὶ ἐξῆλθεν ἀπὸ τοῦ θείου τούτου τοῦ καθαρσίου ὕδατος, καθαρὸς ὅλος καὶ ὑγιής, ἀφανισθέντος ἀθρόως καὶ τοῦ ὑπολειφθέντος μικροῦ λειψάνου τῆς λέπρας ἐν τῷ μετώπῳ αὐτοῦ.

Sanctæ Imaginis noua veneratio Edeſſæ.

Hinc factum vt Regulus, qui eius Dominicæ Effigiei ac formæ, modis omnibus venerator cultorque exiſteret, hoc quoque ad aliam eius religionem adiiceret. Nempe, antiquis Edeſſæ ciuibus dij cuiuſdam Græcanicæ ſuperſtitionis ſtatua, pro publica Vrbis porta erecta erat, cui neceſſe cultum adhibere, quiſquis demum in vrbem ingredi vellet; certaque ſimulacro vota reddere, ac tum libero aditu vrbis vicos plateaſque percurrere. Suſtulit itaque Augarus ac aboleuit, inque eius baſis loco, ad aſſerem glutino compactam hancce non

Ἐντεῦθεν παντοίως τιμῶν καὶ σεβόμενος τὸ τοιοῦτον ὁμοίωμα τῆς τοῦ Κυρίου μορφῆς, καὶ τοῦτο τοῖς ἄλλοις ὁ τοπάρχης προστέθεικεν· ἐκ τῶν παλαιῶν τῆς Ἐδέσης πολιτῶν τε καὶ οἰκιστῶν τῶν ἐπισήμων. τινὸς [δὴ] ἑλληνικῶν θεῶν ἄγαλμα πρὸ τῆς δημοσίας πύλης τῆς πόλεως ἀνεστήλωτο, ᾧ πάντα τὸν εἰσιόντα τοῦ ἄστεος γενέσθαι βουλόμενον ἀναγκαῖον ἦν προσκυνῆσαι, καὶ νενομισμένας τινὰς εὐχὰς ἀποδοῦναι, καὶ οὕτως ἔχεσθαι τῶν ἐν τῇ πόλει ὁδῶν τε καὶ ἀγυιῶν. τοῦτο οὖν τότε ὁ Αὔγαρος καθελών, καὶ ἀφανισμῷ παραδούς, εἰς

τὸν τῆς ἐκείνου στάσεως τόπον, τὴν ἀχειροποίητον ταύτην εἰκόνα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ σανίδος κολλήσας, καὶ διὰ τοῦ νῦν φαινομένου χρυσοῦ καλλωπίσας, ἀνέστησεν· ἐπιγράψας ἐν τῷ χρυσῷ ταῦτα τὰ ῥήματα. Χριστὲ ὁ Θεός, ὁ εἰς σὲ ἐλπίζων οὐκ ἀποτυγχάνει ποτέ. ἐθέσπισέ τε πάντα τὸν διὰ τῆς πύλης ἐκείνης διέρχεσθαι μέλλοντα, ἀντὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης στήλης τῆς ἀχρήστου καὶ ἀνωφελοῦς, τὸ πρέπον σέβας, καὶ τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν καὶ τὴν τιμὴν ἀπονέμειν τῇ πολυθαυμάστῳ θαυματουργῷ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνι· καὶ οὕτως εἰς τὴν πόλιν Ἐδέσσης εἰσέρχεσθαι. καὶ διετηρήθη τοιοῦτον τοῦ ἀνδρὸς εὐσεβείας ἐπὶ προχάραγμα καὶ ἀνάθημα, μέχρι τῆς ἐν τῷ βίῳ παρουσίας, αὐτοῦ τε τοῦ Αὐγάρου, καὶ τοῦ τούτου υἱοῦ, ὃς τῆς βασιλείας καὶ τῆς εὐσεβείας τῆς πατρικῆς καθίστη διάδοχος. ἀλλ' ὁ τούτων υἱός τε καὶ υἱωνός, τῆς μὲν πατρῴας καὶ παππῴας ἀρχῆς διάδοχος γέγονεν· οὐ μὴν καὶ τῆς εὐσεβείας κληρονόμος ἐγένετο· ἀλλ' ἀπελάκτισεν ὡς εἰπεῖν τὴν εὐσέβειαν, καὶ πρὸς τοὺς δαίμονας καὶ τὰ εἴδωλα ηὐτομόλησε. διὸ καὶ ὥσπερ τὸ ἀνταπόδομα τοῖς δαίμοσιν ἀνταποδιδοὺς, ἐβουλήθη, ἐπεὶ ὁ πάππος αὐτοῦ τὴν εἰδωλικὴν ἐκείνην στήλην ἀφανισμῷ παραδέδωκε, τὴν αὐτὴν καταδίκην καὶ τῇ τοῦ Κυρίου εἰκόνι προσαγαγεῖν. ἀλλ' οὐκ ἐπέτυχε τῆς θήρας ὁ δόλιος. ὁ γὰρ ἐπίσκοπος τοῦ τόπου τοῦτο προγνοὺς, τὴν ἐνδεχομένην ἔθετο πρόνοιαν. καὶ ἐπεὶ ὁ τόπος καθ' ὃν ἀνέκειτο ἡ εἰκὼν, κυλινδροειδὲς ἡμισφαιρίου σχῆμα διέσωζεν, θρυαλλίδα πρὸ τῆς εἰκόνος ἅψας, καὶ κέραμον ἐπιθεὶς, εἶτα ἔξωθεν τιτάνῳ καὶ πλίνθοις ὀπταῖς ἀποφράξας τὸ

manufactam Domini nostri Iesu Christi Imaginem, quo nunc auro conspicua est, egregiè ornatam, statuit; his illi auro inscriptis verbis: CHRISTE DEVS, QVI IN TE SPERAT, NVNQVAM VOTO FRVSTRATVS ABIT: sanxitque, vt quisquis per eam portam transiturus esset, pro veteri illo nullius frugis simulacro prorsusque inutili, conuenientem cultum atque debitam adorationem honoremque, multiplici titulo admirandæ miraculorum effectrici Christi Imagini redderet; sicque Edessam vrbem amicus hospes intraret. Durauitque pietatis Viri monumentum hoc ac sacra deuotio, quandiu tum ipse Augarus, tum filius, vita superstes fuit; quippe qui paterni regni pariterque pietatis successor extiterit. Horum nihilominus filius neposque, fuit is quidem patris auique principatus successor; at nihil horum pietatis hæres; quin in pietatem, vt sic dicam, calcibus insultauit, atque ad dæmonas ac simulacra desciuit. Velut itaque dæmonibus vicem redditurus, hoc secum statuit, vt sicut auus superstitiosum simulacrum illud aboleuerat, sic ipse Dominicam Imaginem eidem noxæ subiiceret. Haud tamen vir dolo confertus, prædæ compos effectus est. Loci namque Episcopus, rei præscius, quantam licuit, ipse curam adhibuit. Quodque locus vbi Imago collocata erat, cylindri speciem referentis hæmisphærii figuram retinebat, accensa ante Imaginem lucerna, tegulaque imposita, ac tum deforis calce coctisque lateribus obstructo loci ambitu, quicquid eius erat in planam superficiem redegit: ereptaque oculis forma inuidiæ habita, à consilio ac molitio-

Detracta Imagini religio Abgari nepote tyranno; ipsa incolumis seruata.

ne impius homo abstitit. Ideo autem, vt arbitror, ante Imaginem testa Sacerdoti collocata est, ne ex situ ædificij, & calcis humore, cui impressa Imago linteum putredinis aliquid contraheret, ac per longiores temporis moras damnum acciperet.

ἐμβαδὸν, εἰς ὁμαλὸν ἐπιφάνειαν τὸ τεῖχος ἐπηύθυνε· καὶ ἐν τῷ μὴ ὁρᾶσθαι τὴν φθονουμένην μορφὴν ἀπέστη τῆς ἐγχειρήσεως ἐκεῖνος ὁ δυσσεβής. ὁ δὲ κέραμος διὰ τοῦτο οἶμαι πρὸ τῆς εἰκόνος τεθεῖται πρὸς τοῦ ἱερέως διώριστο, ὡς ἂν μή τινα σῆψιν ἐκ τῆς ἀπὸ τῆς οἰκοδομῆς εὐρῶτος, καὶ τῆς ἐκ τῆς τιτάνου νοτίδος ἐγγενέσθαι ἐν τῇ ὑποδοχῇ τῆς εἰκόνος, καὶ τὴν ἐκ τοῦ χρόνου βλάβην προσδέξηται.

Multum interim temporis, annorum longa serie fluxerat, exque memoria hominum & quòd erecta sacra hæc Imago, & quòd occultata, effluxerat. Vbi itaque suis, Chosroës Persarum Rex temporibus, Asiæ ciuitates diripiens, Edessam quoque petierat, valloque posito nullam non mouebat machinam, ac quicquid exqugnandæ ciuitati videbatur diligenter instruxerat (constructis nimirum omnis generis tormentis, quibus tela iaceret, muros quateret, portas effringeret) Edesseni in tantum adducti periculum, ipsi quoque qua se via tuerentur aciemque opponerent, seriò cogitare. Missi legati & ad Romanorum Duces, à quibus sociali munere auxilia impetrarent. Romani tunc exercitus Prætor Helio mani erat, ipseque à se, Persarum vi acie laborans, auxiliares copias sufficere Edessæ ciuibus non valebat, animos tamen scriptis literis addebat, Dominique Epistolam ac veram in eâ sententiam, quâ incolumis futura, nullaque hostium vi expugnanda ciuitas & ferretur & crederetur, in memoriam reuocabat. Porro Persæ, tum palam adoriebantur, tum ex insidiis structisque cuniculis ciuitatem tentabant. Procul igitur occepta scrobe, per subterraneos meatus sibi in vrbem aditum struebant. Cumque iam

Edessena Chosrois obsidio, diuinæ Imaginis miraculo soluta: qua de re Euagr. aliique.

Ἐῤῥει τοίνυν ὁ χρόνος διὰ μέσου πολὺς, καὶ τῆς ἐξ ἀνθρώπων μνήμης ἀπεῤῥύη καὶ ἡ ἀνάστηλωσις τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνος, καὶ ἡ ἀπόκρυψις. ὡς οὖν ἐν τοῖς οἰκείοις καιροῖς, Χοσρόης ὁ τῶν Περσῶν βασιλεὺς, τὰς τῆς Ἀσίας πόλεις πορθῶν καὶ πρὸς τὴν Ἔδεσσαν ἐφθάσε, καὶ περὶ ταύτης περιξάμενος χάρακα πᾶσαν μηχανὴν ἐκίνει, καὶ ἅπαν τὸ πρὸς ἅλωσιν πόλεως ἐπιτήδειον ὄργανον ἐξηρτύετο· ἐτεκταίνετο δὲ πάντα τὰ πρὸς ἀφέσεις βελῶν, κατασείσεις τειχῶν, διατρήσεις πυλῶν· ἐν τοσούτῳ κινδύνῳ οἱ Ἐδεσσηνοὶ γεγονότες, ἐπενόουν μὲν τὰ δυνατὰ καὶ αὐτοὶ πρὸς τὴν ἀντιπαράταξιν· διεπρεσβεύοντο δὲ περὶ βοηθείας, καὶ πρὸς τοὺς Ῥωμαίων στρατηγούς. Ἡλίων δὲ ὁ τότε τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων ἡγούμενος, καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπὸ τῶν πολεμίων πονούμενος, τοῖς ἐν Ἐδέσσῃ συμμαχίαν πέμψαι οὐχ οἷός τε ἦν. διὰ γραμμάτων δὲ διεθάρρυνε, τῆς τοῦ Κυρίου ἀναμιμνήσκων ἐπιστολῆς, καὶ τῆς ἀψευδοῦς ἐν αὐτῇ ἀποφάσεως, δι' ἧς ἀπόρθητον τηρεῖσθαι τὴν πόλιν καὶ λέγεται, καὶ πιστεύεται. οἱ δὲ Πέρσαι μετὰ τῆς ἐμφανοῦς ἐπιθέσεως, καὶ τὰ ἀφανῆ ἐπενόουν ἐπιβουλεύματα· καὶ πόῤῥωθεν ὀρύττειν ἀρξάμενοι, δι' ὑπονόμων ἔνδον γενέσθαι τῆς πόλεως ἐπι- [illegible] χράζοντο. ὡς δὲ ἤδη οἱ ὕφυδροι

κολυμβηταὶ

κο[illegible] τοῦ τείχους ἐντὸς ὑπὸ γῆν, ἐκ τοιαύτης αἰτίας καταφανὴς τοῖς ἔνδον τοῦ τείχους . . . . . χαλκέα οἰκεῖν, οὗ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν αἰωρούμενα σκεύη χαλκᾶ ἠχὴν ἀπετέλει, τῶν Περσῶν ὑπὸ γῆν κοπτόντων, καὶ ἐκφορούντων τὸν χοῦν. ἐν ἀμηχανίᾳ οὖν καὶ τῇ ἐσχάτῃ ἀπογνώσει οἱ τῆς πόλεως καταστάντες, πρὸς τὸν Θεὸν καταφεύγουσι, καὶ μετ' ὀδύνης καρδίας, καὶ δακρύων ἐξεζήτουν αὐτόν. φαίνεται τοίνυν διὰ νυκτὸς τῷ Ἐπισκόπῳ· Εὐλάλιος δὲ οὗτος ἦν, γυνή τις εὐσταλὴς καὶ σεβασμία κρείττων ἢ κατὰ ἄνθρωπον, ὑποτιθεμένη αὐτῷ τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα λαβεῖν τοῦ Χριστοῦ, καὶ λιτανείαν μετ' αὐτῆς ποιήσασθαι· καὶ ταύτης δεῖξαι τὸν κύριον τὰ θαυμάσια αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἐπίσκοπος πρὸς ταῦτα ἀγνοεῖν ἔλεγεν εἰ ἔστιν ὅλως, εἴτε παρ' αὐτοῖς, εἴτε παρ' ἄλλοις ποῦ ἡ τοιαύτη εἰκών. τότε λέγει πρὸς αὐτὸν ἡ ἐν γυναικείῳ φαινομένη τῷ σχήματι, ὅτι ἐπάνω τῆς πύλης τῆς πόλεως ἐν τῷ τόπῳ διὰ τόνδε τὸν τρόπον ἡ τοιαύτη εἰκὼν κέκρυπται.

Ἕωθεν οὖν ὁ Ἐπίσκοπος τῇ ἐναργείᾳ τῆς ὄψεως πεπεισθεὶς, μετὰ λιτῆς πρὸς τὸν τόπον ἦλθεν, καὶ διερευνησάμενος εὗρε τὴν θείαν ταύτην εἰκόνα ἀδιαλώβητον· καὶ τὴν θρυαλλίδα ἐν τοῖς τοσούτοις μὴ ἀποσβεσθεῖσαν ἔτεσιν· καὶ ἐν τῷ πρὸς φυλακὴν ἐπιτεθέντι πρὸ τοῦ λύχνου κεράμῳ ἐκτυπωθὲν ἕτερον ὁμοίωμα τοῦ ὁμοιώματος· ὃ καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἐν Ἐδέσσῃ τυγχάνει σωζόμενον. λαβὼν οὖν μετὰ χεῖρας τὸ θεῖον τοῦτο τοῦ Θεανθρώπου Χριστοῦ ἀπεικόνισμα, καὶ ἐπὶ κρείττονος ἐλπίδος γινόμενος, ἔρχεται κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον καθ' ὃν οἱ Περ-

iam perinde ac quidam vrinatores intra muros ex cunibulis successissent, contigit insidias detegi per talem occasionem. Nimirum illa in vrbis parte faber quidam ærarius intra muros ædes habebat, cuius vasa ænea in domo sublimia, Persis sub terra tundentibus ac puluerem egerentibus, sonitum emiserunt. Itaque consilij inopes, & ad extremam ciues desperationem redacti, ad Deum confugiunt; ipsumque cordis dolore ac lacrymis exquirunt. Porrò noctu mulier quædam ornato habitu, grauique ac modesta specie, præstantior denique quàm vt homo videretur, Episcopo (Eulalio huic nomen erat) apparet; monetque accepta non manufacta Christi Imagine, cum ipsa supplicationem habeat; foréque omnino vt Dominus portenta sua ac miracula ostendat. Aiebat Episcopus, nescire se prorsus, an omnino talis Imago apud ciues aliosve vllos extaret. Tunc ad illum, quæ muliebri habitu se illi conspicuam fecerat. Supra portam Vrbis tali loco per talem modum imaginem absconsam, subjecit,

Manè igitur Episcopus, aperta visione fretus cum supplicatione ad locum conueniens, scrutansque, integram ac incolumem diuinam offendit Imaginem; lucernam quoque tot retro annis inextinctam: inque testa ante lucernam eius conseruandæ caussa imposita, alteram Imaginis expressam effigiem: quæ ipsa hactenus Edessæ incolumis est. Sumpta igitur in manus diuina Christi Dei hominis effigie, præfidentior Episcopus ad locum pergit, vbi Persæ ex vasorum ære sonantium tinnitu cuniculum struentes deprehensi erant: cumque ciues & ipsi intus aggressi, in alios

Imaginis diuina visione inuentio, ac per eam hostiũ strages.

alij incurrissent, in ignem ipsis in hostes paratum ex lucerna stillantes, inque Persas in cuniculo repertos mittentes, omnes perdiderunt. Iisque demum liberati insidiis, eodem molimine etiam machinas extra muros positas adorsi, has quoque repente combusserunt: pluresque in eis militares viros sustulerunt. Iamque adeo aucti fiducia, crebros etiam è muris mittentes lapides, eorum jactu ac rotatione, impuri exercitus Duci, aliisque non paucis, necem consciuerunt. Neque id modò, sed & extrinsecus à Persis aduersus ciues accēsam pyram, quam olearum, multarumque aliarum, quas immiserant, arborum infinita aggesta materia alebat, in ipsos qui accenderant, diuinæ virtus Imaginis benignè opitulantis, conuertit. Cùm enim eam è muro desuper suis ipse manibus Eulalius explicans, ciuitatem obiret, vt ad eum locum successit, obortus repente ventus validus, in eos qui rogum accendebant, flammam conuertit; hæcque illos persecuta, haud secus ac olim Chaldæos, incendit.

σαι διορύττοντες ἀπὸ τῶν χωμάτων ἄχρι κατάγαιοι καθεστήκεσαν. καὶ ἀρξάμενοι ἔνδοθεν ὀρύττειν τῆς πόλεως, ὡς ἐγγὺς ἀλλήλων ἐγένοντο, ἀπὸ τῆς λυχνίας ἐκείνης ἔλαιον ἐπιστάξαντες εἰς τὸ κατὰ τῶν πολεμίων αὐτοῖς εὐτρεπισμένον πῦρ, καὶ κατὰ τῶν ἐν τῷ ὑπονόμῳ Περσῶν ἀφέντες, πάντας ἀπώλεσαν· καὶ τῆς ἐντεῦθεν ῥυσθέντες ἐπιβουλῆς, πρὸς τὰς ἐκτὸς τοῦ τείχους μηχανὰς τὴν ὁμοίαν πεῖραν προσενεγκεῖν, καὶ ταύτας ἀθρόως κατέφλεξαν· καὶ πολλοὺς τῶν ἐν αὐτοῖς πολεμίων ἀνάλωσαν. ἤδη δὲ ἀνατεθαρρηκότες, καὶ λίθων ἀφέσεις συχνῶν ἀπὸ τῶν τειχῶν ἐποιοῦντο, ὑφ' ὧν καὶ τὸν στρατοπεδάρχην τοῦ μιαροῦ στρατεύματος συνέβη πεσεῖν, καὶ ἄλλους πολλοὺς σὺν αὐτῷ. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὴν ἔξωθεν ὑπὸ τῶν Περσῶν ἀναφθεῖσαν κατὰ τῶν ἔνδον πυρὰν, ἣν ἄπειρος ὕλη ἐλαιῶν τε καὶ ἄλλων συχνῶν κατατεθέντων δένδρων ὑπέτρεφε, κατ' αὐτῶν ἐγείρεσθαι ἡ τοῦ συμμάχου θείας εἰκόνος . . . ὡς γὰρ ἄνωθεν Εὐλάλιος τὰς οἰκείας τοῦ τείχους ἐφαπλώσας ταύτην παλάμαις τὴν πόλιν διῄει, ἐξαίφνης ὡς κατὰ τὸν τόπον τοῦτον ἐγένετο, βίαιος ἄνεμος ἐξεγερθεὶς, κατὰ τῶν ἀναλεγόντων τὴν τοιαύτην πυρκαϊὰν τὴν φλόγα ἐπέστρεψε· καὶ ἐδίωκε τούτους, καὶ ἐνεπύριζεν, ὡς τοὺς Χαλδαίους τὸ πρίν.

Syrorum traditionis testes.

Non hæc aures mulcendi causa, aut veritati fucum faciendi nullis testibus à nobis conficta narratio: quinimmò tres simul Patriarchæ, Iob Alexandrinus, Christophorus Antiochenus & Basilius Hierosolymitanus ipsi scripserunt, atque hæc sic se habere datis Theophilo Imperatori litteris, qui sacrarum violator Imaginum esset, palàm fecerunt: tum nimirum, cùm longa dissertatione diuinas Imagines sanctas astruentes ac vene-

Ταῦτα οὐκ ἀμάρτυρος ὁ λόγος εἰς ἡδονὴν ἀκοῆς, ἢ ἀπάτην παρ' ἡμῶν συμπλασθεὶς, ἀλλὰ καὶ τρεῖς ὁμοῦ πατριάρχαι, Ἰὼβ Ἀλεξανδρείας, Χριστοφόρος Ἀντιοχείας, καὶ Βασίλειος Ἱεροσολύμων αὐτοὶ γράψαι, καὶ οὕτως ἔχειν ταῦτα γράψαντες ἐγνώρισαν, Θεοφίλῳ γράψαντες τῷ βασιλεῖ τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἐξυβρικότι· ὅτε διὰ πολλῶν ἀποδεικνύοντες τὸ τῶν θείων εἰκόνων ἱερὸν καὶ σεβάσμιον, καὶ περὶ τούτου

Ἄβγαρον· καὶ ἔξεστι βουλομένῳ τὴν ἱστορίαν ἐκείνην ἐπὶ πολὺ ἀναλέξασθαι, καὶ περὶ τούτου μαθεῖν. ἀλλὰ καὶ τῇ Εὐαγρίου ἐκκλησιαστικῇ ἱστορίᾳ εἴ τις φιλοπόνως ἐντύχῃ, ἔγνω πάντως οἷα περὶ τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνος κατὰ τὸν τέταρτον λόγον φησί. ἀναγράφει γὰρ, ὡς μετὰ τῶν ἄλλων ὁ Χοσρόης καὶ τοῦτο πεποίηκε, θέλων ἀριφανῶς ἐλέγξαι ψευδῆ τὸν παρὰ Χριστιανοῖς θρυλλούμενον περὶ τῆς τοιαύτης πόλεως λόγον, ὡς εἴη ἀπόρθητος. ξύλων γάρ τι μέγα χρῆμα, καὶ πλῆθος ἄπειρον ἐν βραχεῖ τῇ τοῦ στρατεύματος πολυχειρίᾳ συναθροίσας ἐξ ἐπιτάγματος, καὶ ταῦτα κατὰ δύο τείχεις περιθέμενος κύκλῳ τῆς πόλεως· εἶτα χοῦν κατὰ τὸ μέσον ἐμβαλὼν, καὶ ἀντιμέτωπον ἄλλο τεῖχος οἰκοδομῶν, ὑψηλότερος ἐγένετο τῶν τῆς Ἐδέσσης τειχῶν, καὶ ὡς ἐξ ὑπερδεξίων τὰ βέλη κατὰ τῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως προκινδυνευόντων ὅσον οὔπω ἀφίεσθαι ἔμελλεν· ὅπερ οἱ Ἐδεσσηνοὶ ὡς ὄρος ἀντικρὺ τῶν τειχῶν ὁρῶντες ἐξαιρόμενον, δι' οὗ ὡς ἐκ τοῦ ἰσοπέδου τοὺς πολεμίους εἰσελθεῖν τοῦ ἄστεος ἤπειγον, ἐν ἀμηχανίᾳ καθεστῶτες, ἀντιμηχανώμενοι δὲ ὅμως τὰ δυνατὰ καὶ αὐτοὶ, διώρυγμα ἐπιχειρήσειαν περὶ τοῦ νεοσύστου ἐκείνου τείχους ὀρύξασθαι,
4 ὡς ἂν οἱ δυνηθεῖεν 4 τὰ περὶ τοῦ χώματος ὑφάψαι σταυρώματα, πρὸς τὴν διώρυχα τὸν χοῦν ὑποσπάσαντες, καὶ οὕτως τὸ μέγα τεῖχος ἐκεῖνο δῆθεν ἐξ ὀνείρου ἀναπλασθὲν, ἐπίπεδον κατενεχθῇ καὶ διαρρυῇ. ἐπεὶ δὲ τὸ μὲν ὄρυγμα διήνυστο, πῦρ δὲ τοῖς ξύλοις ἀφιέντες τοῦ σκοποῦ διημάρτανον, μὴ δυναμένου τοῦ πυρὸς διὰ τὸ συμπεπιλημένον ἔνδον εἶναι τὸν χοῦν, καὶ τὰ ξύλα ἔτι χλωρὰ καιροῦ τινὸς δίχα τοῦ

ratione habendas, istud quoque tractarunt: ac licet nosse, si quis in multos versus fusam eam Epistolam vt legat, in animum induxerit. Sed & Euagrij Ecclesiasticam Historiam si quis attentius legerit, planè nouit quanta ille de hac sacra Imagine libro quarto scribit. Refert enim, quòd cùm aliis de causis, tum ob eam potissimum rationem Chosroës exercitum duxerit, vt apertè ostenderet esse falsum, quod de Edessa ciuitate Christiani iactabant, eam nulla vi expugnari posse ac diripi. Cum enim ingentem lignorum struem & penè infinitam confertâ militum manu succedanea ope opus maturantium, breui coëgisset, atque his fixo vallo, duplici quasi muro ciuitatem cinxisset, tumque mediam aream ingesta humo oppleuisset, inde surgens oppositus murus alius, ciuitatis mœnibus altior effectus est, moxque futurum erat, vt è superioribus in præsidiarios iaculorum imber deplueret. Vident itaque ciues ex aduerso murorum velut montem assurgere, per quem hostes, quasi ex plano haud incerto euentu in vrbem ingressuri essent. Quanquam igitur vix non consilij inopes, ipsi quoque quanta facultas aduerso molimine; obiectam nouo illi muro fossam ducere; in cuius voraginem, si modò liceret communientes vallos succendere, detracto aggere, ea ratione velut insomnio repente enatum ingentem illum murum pessundarent ac solo æquarent. At vbi absoluta quidem fossa est, ignisque lignis immissus, nec ex voto res succedebat, quòd humo constipata, ac cùm ligna adhuc viridia essent, non poterat ignis absque nouo pabulo vallum corripere; in fossam re-

Euagrio paulò aliter narrata historia.

center ductam ſacra hæc adducta Imago, exque illa ſanctificata aqua aſperſo rogo, effectum eſt, vt flamma viuax atque efficax exiret; fuitque igni olei loco, aqua; diuina virtute his, qui rem moliti erant, propitia: indeque ſuccenſa flamma abſumptum, quicquid obuium erat. Tunc ergo Perſarum Rex vrbis expugnandæ ſpe amiſſa, ac cum non lateret vnde ciuibus corrogata auxilia, ad conuentiones adjecit animum, percuſſoque pacis fœdere in ſuam regionem reuerſus eſt.

ὕλης ἐμπεπρεσ ἐξάψαι, τὴν ἱερὰν ταύτην εἰκόνα εἰς τὴν γεώτευκτον ἐκείνην τάφρον εἰσαγαγόντες, καὶ ὕδωρ ἐκ ταύτης καθαγιάσαντες, καὶ ἐπὶ τῇ πυρᾷ, καὶ τοῖς ξύλοις περιρράναντες, ἐνεργὸν ἠφίεσαν τὸ πῦρ καταπεριεξάπτοντο· καὶ τῇ πίστει τῶν δεδρακότων τῆς θείας συμπαραλαβομένης δυνάμεως, ὡς ἔλαιον τὸ ὕδωρ ἐγένετο τῷ πυρὶ, καὶ ἀνῆψε τὴν φλόγα, καὶ κατηνάλωσεν ἅπαν τὸ προστυχόν. τότε οὖν ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν ἅλωσιν τῆς πόλεως ἀπογνοὺς, καὶ τὴν βοήθειαν ὅθεν εἶχεν μαθὼν, πρὸς συμβιβάσεις ἐχώρησε, καὶ σπονδὰς εἰρηνικὰς ποιησάμενος, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἀνθυπέστρεψεν.

Chosrois filia à dæmone liberata.

Erat autem hic quoque, haud ita pòſt ab hac ſacra Imagine beneficium accepturus, hoſtes demerente, eiuſque neceſſariorum hoſtibus exitium parante. Regis enim filia, quam malus dæmon inuaſerat, mentiſque ſtatu, qui ex natura eſt, dejecerat, obſidentis afflatu dæmonis continuè clamabat: Qui in puella domicilium habet ſpiritus, non egreſſurum, niſi Imaginis non manufactæ Edeſsâ aduentu ac præſentia. Audiuit Rex, ac ſecum animo reputans, quæ in obſidione geſta acciderant (nec enim inaudita repente Edeſſenorum fortitudo audaciaque eum latuerat) miſſis ſtatim ad ciuitatis Præſidem, Eulaliumque Metropolitam, ac ciuitatis ipſum commune, literis, diuinam ad ſe citiùs, ſummaque vi pollentem mitti petit Imaginem; omnino rogans ne preces caſſæ eant. Illi autem, tum gentis infidos mores ſuſpectos habentes, tum veriti ne Perſarum Rex hoc moliretur, vt ipſorum eis robur ac præſidium auferret; ſerioque cogitantes ne temerè proderent, qua res illis in tuto poſitæ eſſent, ac

Ἔμελλε δὲ ἄρα καὶ αὐτὸς ὁ εἰς μακρὰν εὐεργεσίας τυχεῖν ἀπὸ τῆς ἱερᾶς ταύτης εἰκόνος, ὁ τῶν πολε- 5.
μίων αὐτοῦ εὐεργετίδος, καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἀναιρετίδος. τὸ γὰρ τούτου θυγάτριον ὑπὸ δαιμονίου πνεύματος συσχεθὲν, καὶ τῆς κατὰ φύσιν ἐκστὰν καταστάσεως, ἐβόα συνεχῶς δι' αὐτοῦ ἐνεργούμενον· εἰ μὴ ἐξ Ἐδέσσης ἡ ἀχειροποίητος ἔλθῃ εἰκὼν, ἐντεῦθεν τὸ ἔνοικον τούτου μὴ ἐξελεύσεσθαι. τοῦτο ἀκούσας ὁ βασιλεὺς, καὶ τὰ ἐπὶ τῆς πολιορκίας λογισάμενος· οὐδὲ γὰρ ἔλαθεν αὐτὸν ἡ παράδοξος ἐξαίφνης ἰσχὺς, καὶ τὸ θάρσος διέλαθε τῶν Ἐδεσσηνῶν, γράφει παραχρῆμα πρός τε τὸν τῆς πόλεως περιξάρχοντα, καὶ πρὸς τὸν μητροπολίτην Εὐλάλιον, καὶ πρὸς τὸ κοινὸν τῆς πόλεως, ἀποσταλῆναι θᾶττον αὐτῷ τὸ θεῖον καὶ πανσθενὲς ἀπεικόνισμα, προσθεὶς καὶ τὴν αἰτίαν τὴν τῆς θυγατρὸς συμφοράν· καὶ παντοίως ἀξιῶν τε καὶ βιαζόμενος, μὴ ἀποτυχεῖν τῆς αἰτήσεως. οἱ δὲ τό, τε τοῦ Περσικοῦ ἤθους ἄπιστον ὑφορώμενοι καὶ ὑποπτεύοντες δόλῳ βούλεσθαι τὸν Πέρσην τὴν ἑαυτῶν ὠφέλειαν

ἰσχὺν, καὶ μὴ προέσθαι τὴν προστάτιν καὶ εὐεργέτιν προῃρημένοι, ἀλλὰ μηδὲ τὴν εἰρήνην λῦσαι τῆς τοιαύτης προφάσεως ἕνεκα, βουλὴν βουλεύονται συνετὴν καὶ λυσιτελοῦσαν αὐτοῖς. μεταγράψαντες γὰρ ἴσην κατὰ πάντα, καὶ ὁμοίαν ὡς ἐνῆν εἰκόνα τῆς ἀγράπτου γραφῆς, καὶ πρὸς τὸ ὁμοιῆς κατὰ τὸ δυνατὸν ἀπηκριβωσάντες, πρὸς τὸν αἰτησάμενον ἀποστέλλουσιν. ὡς δὲ ἐντὸς τῶν τῆς Περσίδος ὁρίων ἐγένοντο οἱ τὴν εἰκόνα διακομίζοντες, εὐθέως διὰ τῆς τοῦ βασιλέως θυγατρὸς ὁ δαίμων ἀνέκραξε, θᾶττον ἐξέρχεσθαι, καὶ διαμείβειν τὴν οἴκησιν τῆς τοῦ ἐρχομένου δυνάμεως ἕνεκα, μόνον εἰ τὸ μετακληθὲν ἀποστραφείη ὁμοίωμα, καὶ μὴ τοῖς βασιλείοις, μηδὲ τῇ πόλει Περσῶν προσπελάσειε· καὶ πρὸς τοῦτο πολλὰ τοῦ βασιλέως ἐδεῖτο καὶ καθικέτευεν. ὑποσχομένου δὲ βασιλέως, ἐξελθόντος ἀπὸ τῆς κόρης τοῦ δαίμονος, καὶ ἐν ὑγιεῖ καταστάσει γεγονυίας τῆς βασιλικῆς παιδὸς, ὁ Χοσρόης, εἴτε τὴν τοῦ αἰτησαμένου δαίμονος ἀξίωσιν ἐκπληρῶν, καὶ τὴν ὑπόσχεσιν ἐμπεδῶν, εἴτε τὴν τοῦ ἐρχομένου δύναμιν δεδιὼς διὰ τὸ φαῦλον αὐτοῦ τῶν ἔργων καὶ μιαρὸν, ἀποστεῖλαι ὑποστρέψαι πρὸς τὴν ἀφ' ἧς ἐξῆλθε πόλιν τὴν τοιαύτην εἰκόνα ἐκέλευσε· καὶ δῶρα προσθεὶς παρ' ἑαυτοῦ πρὸς τοὺς ταύτην ἐκπέμψαντας.

vnde beneficia affluerent; cumque nihilominus eâ occasione pacem dissoluere nollent, solers atque oppidò vtile consilium ineunt. Ex primo scilicet exemplari, aliam omnino æqualem, ac quam licuit similem ducentes Imaginem; ex non picta, artis operâ pictam, summa quadam possibili illius imitatione, ad Regem qui poposcerat, ablegant. Vixque adeò sacræ sarcinæ bajuli Persarum fines intranerant, cum statim dæmon puellæ ore clamat: Mox se exiturum ac hospitio migraturum, modò solum accersita Imago reuerteretur, ac neque ad regiam, neque ad Persarum ciuitatem accederet. Id dæmon à Rege magnopere contendebat, supplexque efflagitabat. Pollicetur Rex; egressoque dæmone ac filia sanitati reddita, fidem Chosroës liberaturus, quam obstrinxerat dæmoni, atque promissum seruaturus, siue etiam propter mala opera & impura, venientis potentiam veritus, vt in vrbem vnde exierat Imago referatur, iubet, ac præterea eos qui miserant muneribus donat.

Ἦν οὖν παρὰ τοῖς Ἐδεσσηνοῖς ὁ πολύτιμος ὄλβος οὗτος, ὁ ἀκένωτος θησαυρὸς, ἡ εἰκὼν ἡ πρωτότυπός τε καὶ ἄγραφος, τιμωμένη ἀεὶ πρὸς αὐτῶν, καὶ ἀντιφρουροῦσα αὐτούς. ἐπεὶ δὲ πρὸς τὴν βασιλεύουσαν ταύτην τῶν πόλεων τὰ πανταχόθεν συνερρύηκεν ἀγαθώτατά τε καὶ κάλλιστα· ἦν δ' ἄρα θεῖόν τε βούλημα καὶ τὴν ἱερὰν ταύτην εἰκόνα ἐνταῦθα μετὰ τῶν ἄλλων ἀποθησαυρισθῆναι καλῶν· ὁ τῶν Ῥωμαίων κυριεύων ἀρχῆς Ῥωμανὸς αὐτοῦ δύναμα πρα-

Erant ergo apud Edessenos pretiosæ hæ Reliquiæ, inexhaustus thesaurus; Imago illa primaria, nullaque picturæ arte efficta, jugem illic venerationem habens, suosque vicissim clientes seruans ac tuens. Postquã autem ad Augustam hanc vrbem optimæ quæque ac pulcherrima confluxerant; diuinæque voluntatis erat, vt & hoc sacrum pignus cum reliquis eius præclaris ornamentis in ea reconderetur; qui Imperij Romani clauum Romanus teneret ac rerum summâ potire- Romani Imperatoris sacrorũ pignorum religio.

tur, in eam rem incumbit ac nauat operam, suis vt curis Vrbs Augusta felicitatis cumulo id quoque nanciscatur. Sæpius enim, aliis aliisque temporibus missis nuntiis, Edessa mittendam vnà cum Epistola, quam sua Dominus manu conscripserat, sacram Imaginem rogauerat ac vicissim ducentos Saracenos, argentique signati duodecim millia commutationis iure daturam se, pollicitus erat. Haud tamen Edesseni, ex suis rationibus esse dicebant, quod suæ ciuitatis custodem ac conseruatricem, pecunia ac mortalibus capitibus commutarent.

Ita Romanis bello infestis ac regionem populantibus.

Repetitæ sæpius preces, sæpius repulsam passæ; donec tandem a mundi conditu anno sexies millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, missis Ameras Edessenus nuntiis vt scripta cautione aureo signaculo firmata Imperator fideiuberet; fore scilicet, vt deinceps hostiles Romanorum copiæ hasce quatuor ciuitates non inuaderent; Rocham (quam vox Barbara Edessam vocat) Charam, Sarote & Samosata; neque earum agros diriperent, aut ex incolis captiuas abigerent. Ducentos quoque Sacenos ex contribulibus liberos abire fineret, ac quam antè promiserat pecuniæ vim dependeret. Hæc si præstarentur, redditurum se quam flagitabat Imaginem, ac Christi Epistolam.

At Imperator, eius boni desiderio, ad omnia hæc proposita facilis, atque ea quæ petebantur munificè tribuens, religiosissimum Samosati Episcopum Abramium, tunc temporis Byzantij agentem, ad diuinam Imaginem, Christique Dei nostri Episto-

ἔτυχε δὲ ἑαυτοῦ ταύτης κατευμοιρῆσαι καὶ καταπλουτῆσαι τὴν βασιλεύουσαν· καὶ δὴ κατὰ διαφόρους καιροὺς ἀποστείλας πρὸς Ἔδεσσαν, ᾔτει τὸ ταύτην αὐτῷ μετὰ τῆς αὐτογράφου τοῦ Κυρίου ἐκπεμφθῆναι ἐπιστολῆς, καὶ ἀντιδιδόναι καθυπισχνεῖτο αὐτοῖς εἰς ἀντάλλαγμα, Σαρακηνούς τε μέχρι διπλῆς ἑκατοντάδος τὸν ἀριθμὸν, καὶ ἀργύρου ἐπισήμου χιλιάδας δύο πρὸς μυριάδι μιᾷ. οἱ δὲ τῆς Ἐδέσσης, μὴ λυσιτελεῖν αὐτοῖς ἔλεγον τὴν φύλακα, καὶ φρουρὸν τῆς οἰκείας πόλεως ἀργυρίου, καὶ ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἀνταλλάξασθαι.

Ὡς δὲ ὁ μὲν ἐπέκειτο καὶ αὖθις αἰτῶν· οἱ δὲ, πολλάκις τὴν δέησιν παρεωρῶντο, τέλος κατὰ τὸ ἑξακισχιλιοστοῦ τετρακοσιοστοῦ πεντηκοστοῦ δευτέρου τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως ἔτους, ὁ τῆς Ἐδέσσης ἀπέστειλεν Ἀμηρᾶς, ἀξιῶν ἐγγράφῳ ἀσφαλείᾳ διὰ σφραγῖδος χρυσῆς ἐχούσης τὸ βέβαιον, τὸν βασιλέα κατεγγυήσασθαι, τοῦ μὴ πολεμίοις ἐπέρχεσθαι τὰ τῶν Ῥωμαίων στρατεύματα κατὰ τῶν τεσσάρων τούτων πόλεων· φημὶ δὴ τῆς Ῥοχᾶ, ὅπερ τὴν Ἔδεσσαν ἡ βάρβαρος ὀνομάζει φωνή· τῆς Χαρὰν, τῆς Σαράτοις, καὶ τῶν Σαμοσάτων· μηδὲ ληΐζεσθαι τοὺς τούτων ἀγρούς, ἢ τοὺς ἐν αὐτοῖς κατοικοῦντας ἀνδραποδίζεσθαι. ἀπολυθῆναι δὲ αὐτῷ καὶ τοὺς διακοσίους ἀπὸ τῶν ὁμοφύλων Σαρακηνοὺς μετὰ τῆς προϋπεσχημένης τοῦ ἀργυρίου ποσότητος· καὶ οὕτω δοῦναι αὐτὸν τὴν ἐπιζητουμένην εἰκόνα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ δὲ βασιλεὺς τῷ ἔρωτι τοῦ τοιούτου καλοῦ πρὸς πάντα ὑπείξας τὰ προβαλλόμενα, καὶ δοὺς τὰ αἰτούμενα, Ἀβράμιον τὸν θεοφιλῆ τοῦ Σαμοσάτου ἐπίσκοπον, ἐνταῦθα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἐπιχωριάζοντα ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τῆς θείας εἰκό-

ρας, καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐξαπέστειλε. σκοπῶν δὲ καὶ ὁ ἀποστείλας, καὶ ὁ διακονούμενος μὴ κατασοφισθῇ περὶ τὴν ἀπόδοσιν, καὶ ἀντὶ τῆς ἀγράφου καὶ ἀληθοῦς, μεταγραφεῖσα τότε διὰ τὴν Περσικὴν περίστασιν τύπῳ ἐπιδοθῇ, ἀμφοτέρας ταύτας μετὰ καὶ ἑτέρας τῆς ἐν τῇ τῶν Νεστοριανῶν ἐκκλησίᾳ τιμωμένης, πάλαι καὶ αὐτῆς ὡς ἔοικεν ἀπὸ τοῦ πρωτοτύπου μεταληφθείσης ἐπιζητήσας, πρὸς πίστωσιν ἔλαβεν· αἳ καὶ αὖθις ἀντεπεδόθησαν, μόνης ἐγκρατηθείσης τῆς κυρίας καὶ ἀληθοῦς.

Τοῦτο μὲν ὕστερον. καὶ τότε δὲ στάσις παρὰ τῶν ἐν Ἐδέσσῃ πιστῶν διηγείρετο, καὶ θόρυβος τὴν πόλιν κατεῖχε συχνός, μὴ μεθιέντων ἀφαιρεθῆναι τὰ τιμιώτατα τῶν παρ᾽ αὐτοῖς, καὶ τῆς ἐγκειμένης αὐτῶν φυλακτήρια, ἕως ὁ τῶν Σαρακηνῶν ἀφηγούμενος, τοὺς μὲν πείσας, τοὺς δὲ βιασάμενος, τοὺς δὲ καὶ ἀπειλαῖς σφαγῆς δεδιξάμενος, ἐπιδοθῆναι αὐτὴν κατεπράξατο. βροντῶν δὲ καὶ ἀστραπῶν μεθ᾽ ὑετοῦ λαβροτάτου κατά τινα τέχνην ἢ πρόνοιαν αἰφνιδίως καταρραγεισῶν ἐν τῷ μέλλειν ἐξέρχεσθαι τῆς Ἐδέσσης τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Χριστοῦ, πάλιν οἱ καὶ πρότερον ἀντεχόμενοι τούτων ἀνεκινοῦντο, καὶ τὸ θεῖον ἐπισημαίνεσθαι τὴν τοῖς πεπλομένοις διεβεβαίουν, μὴ κατὰ θείαν βούλησιν γίνεσθαι τὴν ἐντεῦθεν τῶν ἁγιωτάτων τούτων μετάστασιν. ἀλλὰ τοῦ τῶν Σαρακηνῶν ἀρχηγοῦ, ὑφ᾽ ᾧ τὸ πᾶν τῆς ἐξουσίας ἀνέκειτο, ἐμμένειν τοῖς ὁμολογημένοις κρίναντος δεῖν, καὶ ἐκπληροῦν τὴν ὑπόσχεσιν, ἔξεισι τῆς πόλεως τὸ περικαλλέστατον ἀπεικόνισμα, καὶ τὸ Χριστόγραφον ἐπιστόλιον. καὶ πρὸς τὰ ἐντεῦθεν διεκομίζετο.

Καὶ δὴ τὴν ὁδὸν διανύοντες οἱ

lam recipiendam misit. Cauens autem tum qui miserat, tum qui ministerio defungebatur, ne quid fraudis sacro pignore consignando obreperet, ac pro Imagine non manufacta veraque ea traderetur, quæ ob ingruentem Persicam necessitatem, ex illa tunc ducta fuerat; ambas has, necnon & tertiam aliam, quæ in Ecclesia Nestorianorum colebatur, quæ ipsa quoque, vt est verisimile, ex primo illo ducta exemplari fuerat, cùm quæsiisset accepit, ad fidem rei adstruendam: quæ & rursus redditæ sunt, ea solũ retẽta, quę propria veraq; erat.

Sed hæc quidem postea. Tunc autem fidelium Edessæ excitata seditio, frequensque erat ciuitatis commotio, cum sibi pretiosissima pignora, & quibus patriæ salus constabat ac incolumitas, auferri nõ ferrent: donec Saracenorum Dux, alios suasionibus adducens, alios vi cogens, atque alios necis metu subigens, vt sibi illa traderentur, effecit. Cùm autem tonitrua & fulgura cum imbrium immensa vi, quadam siue arte siue prouidentia repente erupissent, quo ipso momento exportanda Edessâ esset sacra Imago & Christi Epistola, rursus eorum orta commotio, qui prius obsistebant; eiusque rei portento aiebant significare Numen, haud diuinæ voluntatis esse quòd sanctissima hæc pignora inde commigrabant. Verùm Saracenorum Duce, penes quem omne arbitrium erat, standum esse conuentis statuente, ac explenda promissa, egreditur è ciuitate Effigies pretiosissima ac Christi manu scripta breuis Epistola, hucque transfeferuntur.

Exportata Edessa sacra pignora.

Denique iter conficientes, ad Eu-

phratis oram sacræ sarcinæ vectores aduenerant; rursusque, nullo priorum minor, excitatus tumultus, conclamantibus Edessenis, nisi cœlitus signum aliquod exhibeatur, quicquid accidat, non dimissuros quibus eorum tuta salus esset & incolumitas. Datur itaque eis signum, qui infideles essent, & tentarent. Nauis enim cum quâ constitutum vt Euphratem transirent, dum adhuc ad partes Syriæ in littore staret, vbi solum ingressi in eam Episcopi diuinam deferentes Imaginem ac Epistolam, cùm adhuc seditiosos tempestate detineret, repente, nullo remige aut gubernatore seu etiã trahente, ad alteram ripam diuina dumtaxat voluntate gubernante, profecta est, appulitque; quę res, quotquot aderant & viderãt stupore impleuit ac admiratione, fecitque vt sponte mittenda sacra pignora permitterent.

1. Cor. 14. v. 22.

Miraculum nauis, Euphrate spõte superato.

Hinc Samosata perueniunt qui piæ sarcinæ ministri erant. Erant autem Samosatorum atque Edessæ Episcopus, eiusque Presbyterorum Primus, aliique quidam religiosi Christiani; iisque Comes vnà aderat Ameræ minister cognomento à Roma. Ibi dies aliquot cùm egissent, multis ad sacra pignora miraculis editis, iter prosequuntur. Rursus in procinctu itineris per sacram Imaginem ac Christi Epistolam innumera patrata miracula: cæci ex improuiso visus facultate donati, claudi sani atque membris integris redditi; saliebant quos olim morbus lecto affixerat, ac quorum erant manus aridæ, vegeto robore exibant. Et (vt semel dicam) morbus omnis & languor fugabatur, ac qui sani euaserant, Deum glorificabant, atque eius mirabilia laudabant.

Crebra alia miracula.

παρόντα ἐπιφερόμενοι, τὸν Εὐφράτην κατέλαβον, καὶ πάλιν θόρυβος μηδενὸς τῶν προτέρων ἐλάττων ἐγείρεται, τῶν τῆς Ἐδέσσης λεγόντων, ὡς εἰ μή τι σημεῖον θεόθεν δειχθῇ, οὐδ' ἂν ὅτι γένηται προήσοντο τὰ συνεκτικὰ τῆς ἀσφαλείας αὐτῶν. δίδοται τοίνυν σημεῖον αὐτοῖς ἀπίστοις οὖσι, καὶ ἐκπειράζουσιν. ἡ γὰρ ναῦς μεθ' ἧς τὸν Εὐφράτην περαιωθῆναι αὐτοῖς προὔκειτο, ἔτι πρὸς τὰ τῆς Συρίας ὁρμιζομένη μέρη, ὡς μόνον εἰσῆλθον ἐν αὐτῇ οἱ ἐπίσκοποι τὴν θείαν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἐπικομιζόμενοι, ἔτι τοῦ σάλου τοὺς στασιώτας κατέχοντος, ἐξαίφνης χωρὶς ἐρετῶν, χωρὶς τοῦ κυβερνῶντος ἢ ἕλκοντος, πρὸς τὴν ἀντιπέραν κατῆρε γῆν· μόνῳ τῷ θείῳ κυβερνωμένη βουλήματι· ὃ δὴ τοὺς παρατυχόντας καὶ ἰδόντας ἅπαντας, θάμβους ἐνεπλήρωσε καὶ ἐκπλήξεως· καὶ ἑκόντας παραχωρῆσαι τὴν ἐκπομπὴν ἐποίησεν.

Ἐντεῦθεν καταλαμβάνουσι τὰ Σαμόσατα οἱ τῶν φορημάτων διάκονοι· ἦσαν δὲ, ὁ τῶν Σαμοσάτων καὶ τῆς Ἐδέσσης ἀρχιερεὺς, καὶ ὁ τούτου πρωτοπρεσβύτερος, καὶ ἕτεροι τινὲς τῶν εὐλαβεστέρων Χριστιανῶν, οἷς καὶ ὁ τοῦ Ἀμηρᾶ ὑπηρέτης συνῆν 6 ὃς ἀπὸ Ῥώμης κατονομάζετο 6, ἐνταῦθα ἐπί τινας ἡμέρας χρονοτριβήσαντες, πολλῶν ἐκεῖσε θαυμάτων γεγονότων, εἴχοντο τῆς ὁδοῦ· καὶ πάλιν ἄπειρα θαύματα ἐτελεῖτο ἐν τῇ ὁδῷ ὑπὸ τῆς ἱερᾶς εἰκόνος καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Χριστοῦ. τυφλοὶ γὰρ ἀπροόπτως ἀνέβλεπον, καὶ χωλοὶ ἐδείκνυντο ἄρτιοι· κλινήρεις τε πολυχρόνιοι ἥλλοντο, καὶ οἱ ξηρὰς ἔχοντες τὰς χεῖρας ὑγιοῦντο. καὶ συνελόντι φάναι, πᾶσα νόσος καὶ μαλακία ἐθεραπεύετο, καὶ ἐδόξαζον ὑγιαζόμενοι τὸν Θεὸν, καὶ ἀνύμνουν αὐτοῦ τὰ θαυμάσια.

Iam

Ἤδη

Ἤδη οὖν τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ διανύ-
σαντες, φθάνουσιν εἰς τὴν τῆς ἁγίας
Θεοτόκου μονὴν ἣ τὰ Εὐσεβίου κα-
7. τονομάζεται, ἡ ἐν τῷ τῶν Ὀπτιμά-
των λεγομένῳ τυγχάνουσα θέματι.
ἐν τῷ ναῷ δὲ ταύτης φροντιστικῶς
ἁγιοπρεπῶς ἡ τὴν τερατουργὸν
εἰκόνα κρύπτουσα θήκη ἀνατεθεῖ-
ται· καὶ πολλοὶ προσελθόντες δὲ
εἰλικρινοὺς διαθέσεως, ἀπὸ τῶν
οἰκείων νόσων ἰάθησαν· ἔνθα καί τις
προσῆλθεν ὑπὸ δαίμονος ἐνοχλού-
μενος, ᾧ καθάπερ ὀργάνῳ τὸ πονη-
ρὸν ἀποχρώμενον πνεῦμα, καὶ πολ-
λὰ τῶν εἰς ἔπαινον ἡκόντων τῆς εἰ-
κόνος καὶ τῆς ἐπιστολῆς δι' αὐτοῦ ἐκ-
φωνοῦν. ὥσπερ καὶ πάλαι, Οἴδαμέν σε
τίς εἶ ὁ ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ, πρὸς τὸν
Κύριον ἔλεγον, οἱ τῆς ὁμοίας μερί-
δος αὐτῷ· τέλος, τάδε ὡσανεὶ ἀπε-
φοίβαζε· ἀπόλαβε λέγων ἡ Κων-
σταντινούπολις δόξαν καὶ χαράν· καὶ σὺ
Κωνσταντῖνε Πορφυρογέννητε τὴν
βασιλείαν σου· καὶ τούτων ῥηθέντων,
ἰάθη ὁ ἄνθρωπος, καὶ ἀπελύθη παρα-
χρῆμα τῆς τοῦ δαίμονος ἐπηρείας.
τούτων δὲ πολλοὶ καθεστήκασι μάρ-
τυρες τῶν ῥημάτων. τοῦ γὰρ βασιλέως
εἰς τιμὴν καὶ ὑπάντησιν τοῦ ποθου-
μένου τοὺς πρώτους σχεδὸν τῆς ἐν τέλει
βουλῆς ἀποστείλαντος, καὶ τούτοις τῶν
ἐκ τῆς δορυφόρου τάξεως συνεξελθόν-
των πολλῶν, συνέβη μαγίστρους καὶ
πατρικίους μετὰ τῶν ὑποβεβηκυιῶν
τάξεων εἶναι τοὺς ἀκούσαντάς τι καὶ
μάρτυρας· καὶ ἐπεὶ τὰ ῥηθέντα τὴν
ἔκβασιν θᾶττον ἐδέξαντο, ἀπορεῖσθαι
ἄξιον πόθεν ἡ πρόγνωσις τῷ δαίμο-
νι προσεγένετο. οὐ γὰρ ἔχειν πιστεύον-
ται ταύτην οἴκοθεν, τῆς θείας δόξης
ἀποπεσόντες, καὶ σκότος ἀντὶ
φωτὸς χρηματίσαντες. ἢ δῆλον ὅτι
καθάπερ τῷ Βαλαὰμ ἡ θεία δύνα-
μις ἐχρῆτο διακόνῳ τῆς τότε προ-
αγορεύματος, καὶ ἄλλοτε ἄλλοις ἀν-

Iam penè confecta via, ad sanctæ Deiparæ Monasterium veniunt, quod Eusebij ædes vocant; ac in Themate situm est, quod Optimatum appellant. In eius Monasterij templo, piè religioséque deposita capsa est, quæ prodigiorum effectricem Imaginem contegebat; multique sincerè ex animo accedentes morbis curati. Quò etiam venit quidam obsessus à dæmone, quo vt organo vsus spiritus nequam, in laudem Imaginis ac Epistolæ plura proloquebatur; quippe cum eiusdem generis olim Spiritus Domino dicerent: *Scimus te quis sis Sanctus Israël.* Hic postremò illud vaticinio edidit: *Recipe Constantini Vrbs claritatem & lætitiam, atque tu Constantine Porphyoogenn.ta tuum Imperium.* Quo dicto, homo curatus est, ac statim dæmonis vexatione solutus. Horum autem verborum multi testes existunt. Nam cum Imperator primos quosq; ferè Senatus ac Magistratus in desiderati pignoris occursũ obsequio misisset, vnáque cũ illis stipartiũ turba ingens exiuisset, contigit vt Magistri & Patricij, ac qui inferioris ordinis erant, audirent, ac testes essent. Cúmque vaticinio dicta breui pòst euentum sortita sint, iure merito dubitari possit, vndenam præscientia dæmoni accessisset. Non enim à se creduntur illâ præditi, qui à diuina claritate prolapsi sint, ac pro luce tenebræ effecti. Num palam sicut diuina virtus Balaamum rei tum prædicendæ ministrum adhibuit, aliásque alios ea re sæpe indignos, prorsus sapienti quodam solertique consilio; ita nunc quoque, in diuina vis existens Effigie, dæmone vsa est? Et ideo per eum, quæ breui pòst erant euentura antè manifestauit. Sed cum hoc inte-

Luc.4.v.24

Dæmoniaci vaticiniũ Imperij Constantino reparandi.

Num.22. 23.24.

rim euenisset, eius meminisse haud fortè importunum. Ad ea verò pergamus, quæ narranda sequuntur.

ἀξίοις πολλάκις τοῦ πράγματος, κατ' οἰκονομίαν πάντως τινὰ σοφὴν καὶ εὐμήχανον· οὕτω καὶ νῦν ἡ ἐν τῷ θείῳ ἀπεικονίσματι δύναμις, τῷ δαίμονι ἀπεχρήσατο· καὶ διὰ τοῦτο τὰ μετ' ὀλίγον ἐκβησόμενα προεδήλωσεν. ἀλλὰ τούτου μὲν οὕτως συμβάντος μεταξὺ, μηνυθῆναι ἴσως οὐκ ἄκαιρον· ἐπὶ δὲ τὰ ἐχόμενα τῆς διηγήσεως βαδιούμεθα.

Quintadecima die Augusti mensis, cùm ex more festum Migrationis semper Virginis ac Dei Matris Mariæ in eius venerabili templo, quod est in Blachernis, Imperatoribus solenne ageretur, alto crepusculo sacrorum pignorum ministri illuc aduenerunt, atque in eiusdem templi superiore Oratorio, Arcam, in qua reposita Imago ac Epistola, collocarunt. Accedentesque Imperatores, eam reuerenter à foris fixo osculo adorauere. Deinde honorificè frequentique obsequio, ac luminum gestatione ad prætoriam detulerunt, eaque in regiam venerunt; atque in diuino templo, quod illic est, ac Pharus appellatur (propterea fortè quòd sicut vestis splendida, id sit egregiè ornatum) ipsam exposuerunt. Alteroque statim die, mensis scilicet sextodecimo, piè iterum ac reuerenter oscula libantes adoratione perfuncti, atque inde tollentes, Sacerdotes pariter atque Iuniores Imperatores (Senior enim, quòd eum vires deficerent, domi relictus fuerat) cum psalmis & canticis, ac copioso lumine, per descensum ad mare, ea rursus in prætoria imposita, ad ipsam ciuitatis oram citimam nauigantes, quò scilicet maris ipso itinere Vrbi incolumitatem præstaret, extra eius murum, qui est ad Occidentem, appulerunt. Quo loco naue egressi, pedibus tum ipsi Imperatores, tum Senatus omnis atque sacrorum Antistes omnisque Ecclesiæ cœtus, eo, quo

Sacrorum pignorum in Vrbem receptio.

Pharus Templum in palatio.

Τῇ πέμπτῃ ἐπὶ δεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς συνήθως τῶν βασιλέων τὴν ἑορτὴν ἀγόντων τῆς μεταστάσεως τῆς ἀειπαρθένου καὶ θεομήτορος ἐν τῷ πανσέπτῳ ταύτης τῶν Βλαχερνῶν ναῷ, περὶ δείλης ὀψίας κατέλαβον ἐκεῖσε οἱ τῶν τιμίων τούτων διάκονοι, καὶ ἀπετέθη ἐν τῷ ὑπερῴῳ εὐκτηρίῳ τοῦ τοιούτου θείου ναοῦ, ἡ ἔνδον ἔχουσα τὴν εἰκόνα καὶ τὴν ἐπιστολὴν κιβωτός. καὶ προσελθόντες οἱ βασιλεῖς, ἔξωθεν ταύτην σεβασμίως ἠσπάσαντο προσκυνήσαντες· εἶτα μετὰ τιμῆς καὶ δορυφορίας καὶ λαμπάδων συχνῶν πρὸς τὸ βασίλειον τριήρη ταύτην διακομίσαντες, σὺν αὐτῇ κατέλαβον τὰ βασίλεια. καὶ ἐν τῷ θείῳ ἐκεῖσε ναῷ, ὃς Φάρος ὠνόμασται· ἴσως διὰ τὸ οἷον ἱμάτιον λαμπρὸν καλλωπίζεσθαι αὐτὸ περιττῶς, ταύτην ἀπέθεντο. τῇ ἐχομένῃ τῶν ἡμερῶν, ἥ τις ἑξκαιδεκάτη τοῦ μηνὸς ἦν, μετ' αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας πάλιν τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν προσκύνησιν ποιησάμενοι· καὶ λαβόντες αὐτὴν ἐκεῖθεν οἵ τε ἱερεῖς καὶ οἱ νεάζοντες βασιλεῖς· ὁ γὰρ γέρων οἰκουρὸς δι' ἀσθένειαν κατελέλειπτο· μετὰ ψαλμῶν καὶ ὕμνων, καὶ δαψιλοῦς τοῦ φωτὸς, διὰ τῆς πρὸς θάλασσαν καθόδου εἰς τὴν βασίλειον τριήρη αὖθις ἐνθέμενοι, τῆς πόλεως ἐν χρῷ σχεδὸν τὴν εἰρεσίαν ποιούμενοι, ἵνα πρόστιν τινὰ διασώσῃ τὸ ἄστυ διὰ τῆς ἐν θαλάσσῃ πορείας αὐτοῦ, ἐκτὸς τοῦ πρὸς δύσιν τείχους τῆς πόλεως προσωρμίσθησαν· ἔνθα τῆς νεὼς ἐκβάντες, πεζοποροῦντες οἵ τε βασιλεῖς, καὶ πάντες οἱ τῆς γερουσίας

βουλῆς, καὶ ὁ τῶν ἱερῶν κατάρχων μετὰ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος, τῇ πρεπούσῃ δορυφορίᾳ ὡς ἄλλην κιβωτὸν, μᾶλλον δὲ καὶ ὑπὲρ ταύτην, τὸ τῶν ἁγιωτάτων καὶ τιμίων φρουρὸν σκεῦος παρέπεμπον· καὶ τὰ ἐκτὸς τοῦ τείχους μέχρι τῆς Χρυσῆς διεξελθόντες πύλης, εἶτα ἐκεῖθεν ἐντὸς γεγονότες τοῦ ἄστεος, μετὰ μεγαλοφώνων ψαλμῳδιῶν καὶ ὕμνων καὶ ᾠδῶν πνευματικῶν, καὶ ἀπείρου λαμπάδων φωτὸς τοῦ πανδήμου συγκροτοῦντες προπομπὴν, διὰ μέσης τῆς πόλεως τὴν πορείαν διήνυον· ἁγιασμοῦ μεταλαβεῖν καὶ κρείττονος σθένους τὴν πόλιν διὰ τούτου πιστεύοντες, καὶ ἀβλαβῆ καὶ ἀπόρθητον εἰς τὸν αἰῶνα συντηρηθήσεσθαι. Τοῦ δὲ γελάζοντος ὄχλου πρὸς τὴν θέαν συντρέχοντος, καὶ ὥσπερ κύματα μακρὰ τοῦ δήμου πολλαχόθεν κινουμένου τε καὶ συρρέοντος, ἄνθρωπός τις τὰς βάσεις παρειμένος, καὶ ἀσθενὴς ἀπὸ χρόνου μακροῦ, τοῖς οἰκείοις διακόνοις ἐπερειδόμενος, διανίστη πρὸς τὸ τὴν θείαν εἰκόνα διερχομένην ἰδεῖν· καὶ ἅμα τῇ θέᾳ παραδόξως ὑγιαθεὶς, καὶ γνοὺς ἰσχυροποιηθέντα τὰς βάσεις αὐτοῦ τὰ σφυρὰ, προσέδραμεν αὐτοποδὶ βαδίζων, καὶ κατησπάζετο τὴν τῆς εἰκόνος σορὸν, καὶ ἐμεγάλυνε τὸν Θεὸν, τὸ θαῦμα τὸ ἐπ' αὐτῷ διηγούμενος· ὃν οἱ συμπαρόντες ἅπαντες θεασάμενοι, καὶ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ ἐπακούσαντες, δόξαν ἀνέπεμψαν τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ τῷ ποιοῦντι ἀεὶ θαυμάσια καὶ ἐξαίσια.

Τοσαύτη δὲ χύσις δακρύων ὑφ' ἡδονῆς, καὶ πρεσβεία καὶ δέησις πρὸς Θεὸν καὶ εὐχαριστία παρὰ πάσης τῆς πόλεως γέγονεν, τῆς θείας εἰκόνος, καὶ τῆς σεβασμίας ἐπιστολῆς διὰ μέσου διερχομένων τοῦ ἄστεος, ὅσην οὐκ ἔνι λόγῳ ἐνδείξασθαι, ὡς πληρωμένου τοῦ

par erat comitatu proſecuti, tanquam Arcam aliam, ſeu potius rem Arca superiorem, vas illud quo ſanctiſſima ac venerabilia recondita pignora, deducebant. Emenſoque extra muros ad Auream vſque portam itinere, tumque inde in Vrbem ſubeuntes, alto pſalmorum & canticorum laudumque ſpiritalium ſono, atque tripudio, infinitoque lampadum lumine plebis vniuerſæ concurſu deductionem celebrantes, per mediam ciuitatem iter tenuerunt, cùm eo videlicet cultu impertiendam ciuitatem ſanctitate ac præſtantiore robore, incolumemque ac in æuum inexpugnabilem ſeruandam arbitrarentur. Plebe autem vrbana per lucis ferias ad ſpectaculum concurrente, populoque vndique ingentium fluctuum more glomerante ac confluente, homo quidam iam olim paralyticus atque infirmus, ſuorum lacertis nixus atque ſeruorum, videndæ cauſa diuinæ Imaginis aſſurrexit; moxque eius aſpectu, nouo inauditoque miraculo ſanus effectus, ac pedum ſuorum baſes conſolidatas intelligens, ipſe pedibus ambulans, accurrit, atque Imaginis ciſtellam exoſculatus, magnificè Deum prædicauit, narrans quod in ſe factum fuerat miraculum: eumque, qui aderant, omnes conſpicati, eiuſque auditis ſermonibus, Deo, qui eſt ſuper omnia, ſemperque mirabilia facit ac ſtupēda, laudē ſubmiſerunt.

Susceptionis Reliquiarum pompa & tripudium.

Tanta porro præ gaudij magnitudine fuſa lacrymarum vis, tam multæ ad Deum preces & gratiarum actiones, vota tanta ab omni ciuitate cùm ipſâ mediâ diuina Imago vt venerabilis Epiſtola tranſirent, vt nulla verborum vi repræſentari

Visus audi- tu potior sentent.

possit; quòd nimirum ipso longè aspectu auditus inferior sit. Res enim eximias, videre, quàm audire præstat, quod oratio minoris quàm pro rerum dignitate esse soleat. Cùm ergo ad forum, quod ante Augustæum est, venissent, qui huius duces pompæ erant, atque à recta paululum ad sinistram declinassent, ad celeberrimum Dei Sapientiæ sacrum delubrum veniunt, atque intra adytorum propitiatorium venerabilem Imaginem ac Epistolam deponunt.

Hîc vbi adorasset Ecclesiæ omnis cœtus, ac, quem par erat, honorem cultumque adhibuissent; inde rursus egressi, qui sacræ sarcinæ gestatione processum habebant; atque ad regiam venientes, in Aureo quod vocant Triclinio, in throno regio, in quo de rebus maximis respondere consueuerunt, diuinam hactenus Imaginem collocant: hoc nempe non immeritò existimantes, Imperatoris ipsum solium omnino ex eâ sanctitate imbuendum, ac fore, vt in eo sessuris, iustitiam simul & lenitatem abundè præstaret. Intensa verò prolixaque ex more oratione habita, atque ea completa, hinc rursus sublata diuina Imago, atque in eo quod diximus Phari Templo in dextera parte quæ vergit ad Orientem, consecrata fuit ac reposita ad Fidelium gloriam, ad custodiam Imperatorum, totiusque ciuitatis ac Christianæ Reip. securitatem ac tutamen.

Sed ô diuina, inuariabilis Patris similitudinis, similitudo, ac effigies! O figura eius, qui figura est Paternæ substantiæ! O venerabile, omnique honore prosequendum principis decoris Christi Dei nostri, signaculum! (velut enim cum re animata

λόγου τῆς ὄψεως. τὰ γὰρ ὑπερβάλλοντα τῶν πραγμάτων, ὁρᾶν ἔστι μᾶλλον ἢ ἀκούειν· ἐπεὶ κατόπιν ὁ λόγος τῶν πραγμάτων εἴωθεν ἔρχεσθαι. τὴν πρὸ τοῦ Αὐγουστείου τοίνυν φθάσαντες ἀγορὰν οἱ τῆς πανηγύρεως ἔξαρχοι, καὶ τῆς εὐθείας ὁδοῦ μικρὸν πρὸς τὰ λαιὰ παρεκκλίναντες, τὸ τῆς Σοφίας Θεοῦ ἐπώνυμον ἱερὸν καταλαμβάνουσι τέμενος, καὶ τῶν ἀδύτων τοῦ ἱλαστηρίου ἐντὸς τήν τε τιμίαν εἰκόνα, καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἀποτίθενται.

Ἐνταῦθα δὲ παντὸς τοῦ τῆς ἐκκλησίας πληρώματος προσκυνήσαντος, καὶ τὰ εἰκότα τιμήσαντος, ἐξῆλθον πάλιν ἐκεῖθεν μετὰ τοῦ φορτοῦ τοῦ ἱεροῦ οἱ τελοῦντες τὴν πρόοδον· καὶ τὰ τῶν βασιλείων καταλαβόντες ἀνάκτορα, οὗ ἐν τῷ κατ' ἐπωνυμίαν 8. Τρικλίνῳ χρυσῷ ἐπὶ τοῦ βασιλείου θρόνου, ἐν ᾧ περὶ τῶν μεγίστων χρηματίζειν εἰώθασι, τὴν θείαν εἰκόνα θείως ἱδρύουσιν· ἁγιασθῆναι πάντως καὶ τὴν ἀνακτορικὴν καθέδραν, καὶ δικαιοσύνης ὁμοῦ καὶ χρηστότητος ἐπαρκῶς μεταδοῦναι τοῖς ἐπὶ ταύτης ἑδραζομένοις, οὐκ ἀπεικότως πιστεύσαντες. ἐκτενοῦς δὲ συνήθως γεγονυίας δεήσεως, ἤρθη μετὰ τὴν ταύτης συμπλήρωσιν ἐντεῦθεν πάλιν ἡ θεία εἰκὼν, καὶ ἐν τῷ προρρηθέντι τῆς Φάρου ναῷ, ἐν τῷ δεξιῷ πρὸς ἀνατολὰς ἀφιερώθη, καὶ ἀνετέθη μέρει, εἰς δόξαν πιστῶν, εἰς φυλακὴν βασιλέων, καὶ εἰς ἀσφάλειαν ὅλης τῆς πόλεως, καὶ τῆς τῶν Χριστιανῶν καταστάσεως.

Ἀλλ' ὦ θεῖον ὁμοίωμα τοῦ ἀπαραλλάκτου Πατρὸς ὁμοιώματος! ὦ χαρακτὴρ τοῦ χαρακτῆρος τῆς πατρικῆς ὑποστάσεως. ὦ σεπτὴ καὶ πάντιμε σφραγὶς τοῦ ἀρχετύπου κάλλους Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ὡς γὰρ ἐμψύχῳ σοι πιστῶς διαλεγόμενοι

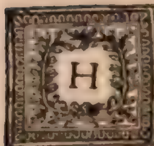
σῶζε, καὶ φρούρει ἀεὶ τὸν εὐσεβῶς
καὶ πρᾴως ἡμῶν βασιλεύοντα, καὶ
τὴν τῆς σῆς ἐπιδημίας ἀνάμνησιν
9. λαμπρῶς ἑορτάζοντα, ὃν τῇ πα-
ρουσίᾳ σου ἐπὶ τὸν παππῷον καὶ πα-
τρῷον θρόνον ἀνύψωσας. φύλαττε τὸ
τούτου βλαστὸν εἰς διαδοχὴν τοῦ γέ-
νους καὶ τῶν σκήπτρων ἀνώλεθρον.
Βράβευε τῇ πολιτείᾳ εἰρηναίαν
κατάστασιν. τὴν βασιλίδα ταύτην
τῶν πόλεων, ἀπολιόρκητον διατή-
ρησον· καὶ δὸς ἡμᾶς εὐαρεστοῦντας
τῷ ἀρχετύπῳ σου Χριστῷ τῷ Θεῷ
ἡμῶν, ἐν τῇ ἐπουρανίῳ εἰσδεχθῆ-
ναι βασιλείᾳ αὐτοῦ, δοξολογοῦντας
καὶ ἀνυμνοῦντας αὐτόν, ὅτι αὐτῷ
πρέπει δόξα, καὶ ἡ προσκύνησις
εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

fideli tecum mente loquor) ſerua, & in æuum cuſtodi, eum, qui piè ac manſuetè nobis imperat, tuique aduentus memoriam ſplendidè celebrat; quem tui præſentiâ in auitum ac paternum ſolium extuliſti. Eius prolem cuſtodi incolumem ad generis ſucceſſionem ac ſceptrorum perpetuitatem. Pacem Reipubl. præbe & tranquillitatem. Vrbem Auguſtam ſerua inexpugnabilem, ac præſta, vt nos exemplari tuo Chriſto Deo noſtro placentes, in eius cœleſte regnum admittamur; ipſi gloriam concinentes atque laudantes. Quoniam eum decet gloria & adoratio, in ſæcula ſæculorum, Amen.

A D
CONSTANTINI PORPHYROGENNETÆ
ORATIONEM DE IMAGINE CHRISTI
Edeſſena Conſtantinopolim Romano Lacapene Imperatore, tranſlata.

HAVD procul à ſuperioris Opuſculi, eiuſque Auctoris ſcopo abire videar, in hoc, aliiſque poſtmodum ſubnectendis, breui hoc faſciculo, quòd velut quaſdam Regiæ illius Vrbis, quàm Imperio, tam Religione quondam florentiſſimæ, Origines omnia habeant, atque illius præclara decora, etſi duntaxat ſacra, nihilque prophana vel Oratorio ac florenti ſtylo, vel hiſtorico paulóque ſubmiſſiori, exhibeant. Digerendis per ſeriem non tanti habita temporum ratio, quòd præſertim, eius cui locum priorem dedi, incertique alterius de Ædificio Templi Sanctæ Sophiæ epocha obſcura ſit. Quin huius quoque Orationes neſcio quò trahant, Viri alioquin eruditi ac pij, dum ſeriò Conſtantino Leonis filio abiudicant: qui certè à vero longè abire mihi videntur, atque in ipſa meridiana luce palpare. Præiuerit Aloyſius Lipomanus; ſecuti Illuſtriſſimus Annalium Pater & Surius. Docet itaque Lipomanus, hunc Conſtantinum, qui Porphyrogenneta dicatur, non ſeniorem & Leonis filium eſſe (Virum ſcilicet eruditiſſimum ac ſcriptis clarum, vereque iis ἱστοριογραφικόν, qualem exhibet hæc tota narratio) ſed Romani filium, Romano Imperatore vnà cum fratre Stephano Auguſtali coronâ donatum; tumque eâ, reſtituto Conſtantino verè Porphyrogenneta, cum fratre priuatum. At prorſus falſum, dictum vnquam eſſe Conſtantinum illum Romani filium Porphyrogennetam, aut ex fratribus aliquem, qui plures eſſent, cunctique vno excepto Theophylacto Patriarcha, iiſdem Imperialibus inſignibus præfulſiſſent. Præfulſere verò, non velut Porphyrogennetæ; in purpura, ſcilicet excepti, aut in Porphyra nati,

legitimique naturali prosapia Imperij hæredes, sed libera quadam (ni magis coacta) adoptione eiusdem Constantini Porphyrogennetæ adscititij; meritóque proinde parricidij labe ac ingrati animi vitio, in ordinem redacti; idque breui à recepta in Vrbem sacra Imagine & Epistola, cuius ipsa solenni receptione illustre illud editum vaticinium est, quo vni vero Porphyrogennetæ reparandum significabatur imperium. Celebrant pariter Menæa, ipseque hîc Constantinus; potuitque hinc religiosus alioqui Princeps, olimque ipse seruis mancipatus, id adeptus, vt libero Imperio potiretur, sic grati animi affectu accendi, vt illustri hoc monumento, rei gestæ fidei in æuum adstipularetur, Romani filios hosce præsertim Imperatores, quod claruerint aliqua dicendi vi aut scribendi, vel si Porphyrogennetas sibi quis confinxerit, in Historia Græca nullus lego, sed magis eorum flagitiosos mores, quorum causa, ac quòd in eos non satis seuera disciplina Romanus pater animaduerterit, sanctorum ipse Virorum increpationibus castigatus est, ac vltionis in eum diuinæ minis exagitatus. Hoc fortè absurdum de Constantino Romani filio Porphyrogenneta vt vitaret Baronius, ac sibi verum ipse Constantinum Porphyrogennetam haberet, nec tamen sic vulgo appellatum ac Leonis filium; quem nunquam idem Constantinus filium Constantinum sustulit, facili nobis ac arbitrario partu edidit. Nec enim Constantinus eius filius ac Imperij heres, sed Romanus Iunior, qui verè ipse æquè ac pater Porphyrogenneta audiat. Sic itaque ille anno Christi 944. num 14. *Cæterum hac Oratio, quæ nomine Constantini Porphyrogeniti Imp. habetur inscripta, non patris, sed filij eiusdem nominis Imperatoris fuisse apparet. Filius enim quoque Porphyrogenitus Constantinus dictus est, &c.* Hæc tanti viri tanta diligentia, ceu grauis scopuli admonentes, in quantum, re historica incautum Lectorem, parumque in ea versatum, impellant scopulum? At præstat silentium, ne non arrideat παῤῥησία, iterumque reum statuat; cuius hic vnus momus, operi alioquin erudito ac bono, labisque aliûs puro, si vel iudices ipsi audiantur, nigrum theta incusserit; ac nec auerruncando, tot annorum Christianæ eruditionis puluere, seu labores seu merita aliquid momenti habuerint. Vtrorum scilicet maiore iniuria?

Priusquam alia carptim annotem, libet Continuatoris Vaticani de eius Imaginis Translatione (quandiu Auctor ille apud me premitur ipse prælo fere maturus) locum adscribere. Sic enim ille sub Romano Lacapeno. Τῆς δὲ πόλεως Ἐδέσης, ἐν ᾗ τὸ τίμιον τοῦ Χριστοῦ ἐκμαγεῖον ἀπέκειτο, παρὰ τοῦ Ῥωμαϊκοῦ πολιορκουμένης στρατεύματος, καὶ εἰς ἀνάγκην μεγίστην περιισταμένης, ἀπέστειλαν οἱ αὐτῆς οἰκήτορες πρὸς τὸν βασιλέα Ῥωμανὸν, διαπρεσβευόμενοι τὴν πολιορκίαν λυθῆναι, τὸ τοῦ Χριστοῦ ἅγιον ἐκμαγεῖον παρέχειν ἐπαγγελλόμενοι, ὑπὲρ δὲ τῆς τοιαύτης χάριτος, δεσμίους ᾐτήσαντο τοὺς εὐφανεῖς ἀντιλαβεῖν, χρυσοβούλλιόν τε λαβεῖν, ὥστε μηκέτι τὴν τούτων χώραν παρὰ τοῦ Ῥωμαίων στρατοῦ

ἀνιέζεσθαι. ὃ δὴ καὶ γέγονεν. τοῦ ἁγίου δὲ ἐκμαγείου, ἤτοι μανδηλίου ἀποσταλέντος, καὶ ἤδη τῇ Κωνσταντινουπόλει πλησιάζοντος, Θεοφάνης Πατρίκιος καὶ Παρακοιμώμενος ἐν τῷ ποταμῷ Σαγάρῳ ἐξελθὼν, ὑπήντησεν αὐτῷ μετὰ λαμπρᾶς φωταγωγίας, καὶ τῆς δεούσης τιμῆς τε καὶ ὑμνῳδίας· καὶ τῇ πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου μηνὸς σὺν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει εἰσῆλθεν, τοῦ βασιλέως ἐν Βλαχέρναις ὄντος, κἀκεῖ αὐτὸ προσκυνήσαντος. καὶ τῇ ἐπαύριον ἐξῆλθον ἐν τῇ Χρυσῇ πόρτῃ, οἵ τε Βασιλέως δύο υἱοὶ Στέφανός τε καὶ Κωνσταντῖνος, καὶ ὁ γαμβρὸς αὐτοῦ Κωνσταντῖνος σὺν τῷ Πατριάρχῃ Θεοφυλάκτῳ· καὶ μετὰ τῆς δεούσης τοῦτο ἀναλαβόντες τιμῆς, τῆς Συγκλήτου πάσης προπορευομένης καὶ φωταγωγίας μεγίστης προαγούσης, μέχρι τοῦ ναοῦ τῆς ἁγίας Σοφίας πεζῇ διεκόμισαν· καὶ προσκυνηθὲν ἐκεῖσε, ἐν τῷ παλατίῳ εἰσήγαγον.

Quæ ego ſic reddebam. *Edeſſa Vrbe, in qua pretioſa Chriſti Effigies linteo expreſſa erat repoſita, ab exercitu Romanorum obſeſſa, inque ſummas anguſtias redacta, miſſis ciues ad Romanum Imperatorem Legatis, obſidionem ſolui, eáque ſe liberari flagitabant, polliciti ſanctam ſe Chriſti Effigiem daturos. Cuius muneris gratia, illuſtres aliquot viros obſides dari petebant, & vt Auream bullam acciperent, ea fide, ne amplius Romanus exercitus ea in regione prædas faceret, ac populando diriperet. Quod & factum eſt. Miſſa autem ſacra Effigie ſeu Sudario, egreſſus Theophanes Patricius ſacrique Cubiculi Præfectus cum magnifico luminum apparatu, decentique cultu ac modulantiâ, ad fluuium Sagarim, ei obuiam proceſſit: Auguſtique menſis die quintadecima (id eſt, XVIII. Kalend. Septembr.) Imperatoris ad Blachernas agentis veneratione accepta, in Vrbem intrauit. Poſtridiéque egreſſi ad Portam Auream Imperatoris ambo filij, Stephanus ac Conſtantinus, eiuſque gener Conſtantinus, cum Patriarcha Theophylacto, debito ſacrum pignus honore ſuſceperunt; vniuerſoque conſtipante Senatu, atque feſtiuorum luminum ingenti præeunte copia, ad Sanctæ Sophiæ pedes detulerunt: illicque cultu religioſè adhibito, ad Palatium retulerunt.*

Eadem Symeon Logotheta ac Leo Grammaticus, iiſdemque penè verbis, etſi paulò contractius; vt nihil operæpretium videatur exſcribere. Vnus Logotheta diem ιθ. adſcriptum habet, quod alij ιϛ´. habetque Eccleſiæ Græcæ traditio; vndecunque error Codici obrepſerit. Menæa plura habent, ad 16. Auguſti; ſed ex Conſtantini, quam repræſento, Oratione accepta; partimque ex Auctoribus iam relatis. In eis vocem ἐκμαγεῖον, quam P. Goar *Sudarium* reddit; viſum potius cum Xylandro & Gabini maioris expreſſionis causâ, ita reddere, quod præſertim Ioan. Scylitz. & Cedr. ἐκτύπωμα vocent, atque alteram altera voce reddant.

1. Πρὸς Αὔγαρον. Lipomani Interpres vnde ſibi Abagarum habuerit, ex cuius alij ſic paſſim lacunis biberint, haud noui. Græci qui nobis extant, non fauent. Apud Euſebium & Euagrium Scholaſt. legitur Αγβαρος, quanquam Chriſtoph. legit Αὔγαρος. Codex item Mazarini teſte Valeſio Αβγαρος habet: quid ſi alij oculi, ac paulò meliores (quod viro tanto optem ſicque erudito) Αὔγαρος legerint? procliue

procliue id, vbi sic characteres vicini antiquo exemplari literis rotundis olim exarato. At nolim pronunciare, quod mihi in promptu Codex non est. Cæterum, Αὔγαρον quoque habet VII. Synod. Act 5. habent Menæa, Damasc. & alij, nec mihi videtur satis rectè reddi *Abgarus* in dicta Synodo, apud Euagr. & alibi. Commune nomen existimat Valesius Edessæ regulis; additque Αχβαρος lingua Arabica idem esse quod *potentissimus*, quod ex viro eius linguæ callentissimo acceperit; velut scilicet Græcis est κράτιστος. At num & istud scripturæ, quam typi nouam inuexerint?

2. Καὶ τοῖς σοῖς σοὶ παρέξει. Sic quoq; Euseb. Valesius tamen signum vniuersale addit, quà ita reddit, *& vitam tibi tuisque omnibus præstet.* Id fortè de Eusebij ipsius liberalitate, qui in superioribus, suis ipse verbis rem perstringens ita locutus sit, ὁμοῦ τε αὐτῷ σωτηρίαν καὶ τῶν προσηκόντων ἁπάντων ὑπισχνούμενος: *neque ipsi solum, sed omnibus propinquis & familiaribus salutem præstiturum pollicitus.* Magnũ id quidem, nec liquet an præstitum; in quo tamen Domini non laborat fides; idque siue corporis salutem, siue animi intelligamus, quæ est illa *vita* in Christi breui Epistola, præsertim αἰώνιος, quam vocem omisit Euseb. ipsam maximè ex vsu Euangelico, ac sermone Domino consueto. Reliqua etiam, quibus Vrbis cautio securitatis habetur, omissa Eusebio; vt & omnia spectantia ad Christi Imaginem, quo in genere idem pagum probatus testis Eusebius, vti declaratum in VII. Synodo: & certè illa videatur quæsito dispunxisse; dum sequentia narrat extantia sermone Syriaco in Ecclesiæ Edessenæ tabulario; cùm præsertim fulgorem ex Thaddæi vultu radiantem, ac Augarum in stuporem vertentem refert, quem ab Imagine non manufacta velut pro signo in Thaddæi fronte erecta, emicasse, ex eodem tabulario aliisque certioribus monumentis videatur Constantinus habuisse. Cuncta enim magna fide exscripta Edessà allata sunt, immò ipsa prototypa, ne tanta res videretur fide nutare. Euagrius, totam Domini Epistolam retulisse Eusebium ratus, lib. 4. c. 22 securitatis illam promissionem ab Imagine non agnoscit, sed ita persuasum pia fidelium credulitate, cui rerum euentus fidem astruxerit. Verum is, ex vna Eusebij auctoritate decernit, qui ipsa monumenta non habuerit, autve legerit.

3. Τρεῖς ὁμοῦ Πατριάρχαι, ἰδὲ Ἀλεξανδρείας. Quam hîc Constantinus Synodalem laudat ac dogmaticam Epistolam, ipsa est, quam ex Emin. Cardinalis Mazarini τῶν μακαρίτου cimeliis mihi repositam, statim subnecto. Alia est, quam Adrianus ad Carolinas objectiones approbat, atque relectam in VII. Synodo, etsi in eius Actis, quæ nobis suppetunt non extat; vna duntaxat illis edita Theodori Patriarchæ Hierosolymitani Synodica, ipsa non multum fusa, alteraque trium perinde Orientis Sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ: in alterutra, nihil de Imagine Edessena. Nec fuit necesse, qui sæpius eo ipso argumento scripserint, vti se scripsisse testantur Syno-

dica illa ad Theophilum, vt hoc ipſum argumenti caput vbique attingerent. De ipſa paucis, quam vulgaui, quartam de Imaginibus nomine Damaſceni, in meo de Monothelitarum Hæreſi ſyntagmate. Inuectiua potius eſt in Conſtantinum Cabalinum, in quem liberius dicere poterat Ioannes, quod extra eius Imperij fines in Palæſtina (ni & Damaſci apud Saracenos) ſcribebat. Eius verba ſunt, vbi ſcitè ac grauiter Idololatriæ calumniam depulit, cuius nobis auctor ipſe Chriſtus, ſi hanc labem εἰκονολατρείᾳ inducamus, Καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Χριστὸς εἰκόνα ἐποίησε, τὴν λεγομένην Ἀχειροποίητον· καὶ ἕως σήμερον ἵσταται καὶ προσκυνεῖται· καὶ οὐδεὶς αὐτὴν εἴδωλον εἶπε τῶν εὖ φρονούντων. *Nam & ipſe Chriſtus Imaginem fecit quam nulla manuum fabrica factam vocitant: hactenuſque ſtat, ac venerationem habet; nec quiſquam idolum vocauit, qui quidem ſani capitis exiſtat.*

Præfert hæc quoque altera perinde Damaſceni nomen in illo Card. Maz. Cod. ſed non patitur temporum ratio: nec enim tandiu Damaſcenus vitæ ſuperſtes fuit: nec ſi fuiſſet, huius auctor Epiſtolæ eſſe poſſet, quæ palam Epiſcopali ac Synodica auctoritate, non priuata vnius viri & priuati, conſcripta eſt. Scripſerunt ij Antiſtites, non per Theodorum & Theophanem, quaſi illi primùm ſub Theophilo in Vrbem venerint, quod quidam opinati ſunt, ſed ex eius Vita & Theodori Epiſtola de ſuo & fratris certamine eodem Theophilo Imperatore refelluntur; ſed longè poſtea, ac cùm illi annos plures ſub tribus quatuorve Imperatoribus in Græcia vixiſſent, aliaque iam certamina deſudaſſent. Scripſiſſe per eos qui velit, quòd ad eos directa Epiſtola ſit, per eos Theophilo porrigenda, diuinat potius quàm certi aliquid dicat. Ipſo ſtatim Imperium ineunte Theophilo vidêtur ſcripſiſſe, cum adhuc ſpes aliqua videretur humanioris experiundi, ac qualem pater prætuliſſet; ipſe quoque Iconomachus ac tyrannus, ſed Leone, cui ſucceſſerat, paulò mitior. Illa de Imagine Edeſſena, grauiſſima ſunt, ac dolendum excidiſſe quæ ſuperiores illi earundem Sedium Antiſtites pari ſpiritu ad Cabalinum fortè Imperatorem, aut Leonem Iſaurum (ad quem & Gregorius Dialogus, id eſt, II. vti quidem inſcriptio habet, ac Græcis vocare ſolenne eſt) laudata illa Stephano & Adriano Romanis Antiſtitibus, Epiſtola ſcripſerant. Sufficiet, quam ementito licet titulo ſeruauit laudatus Card. Maz. Codex, quã ſuis auctoribus luce clarius vindicat Conſtantinus Porphyrog. cuius fretus auctoritate non dubitaui ſummis pagellis adſcribere, *Orientalium Synodica*, &c. quod verè eſt, eiuſq; ipſius Orationi de Illius Imaginis CP. ſolenni pompa receptione ſubnectere: quod & illa inter eius Vrbis monumenta cenſenda eſt; idcirco miſſa & ſcripta, vt in ea iam iterum collabentem fidem (quod ſpectat ad Imaginum venerationem) tum aliorum argumentorum vi, tum ipſa hac Imaginis non manufactæ traditione, fulciret. Nec hìc neceſſe referre, quæ de illa habet, quandoquidem ſequentibus ipſa

tota Epiſtola, quantumvis πολύστιχος, *longa & fuſa*, vt Conſtantinus vocat, vt eſt reipſa, mihi producenda eſt.

4. Τὰ περὶ τὸ χώματος ὑφάψαι συνεχώματα. Non bene Lipomani Interpr. *Si poſſent attingere vallos qui erant ante aggerem.* Alia enim hîc eius vocis vis: nempe, *ſuccendere.* Sic Euagr. ex quo Conſtantinus, obſeſſorum ea in foſſa conſilium exponit, ἐνθεῖν τι πῦρ ἐνῦναι, ὡς ἂν τῇ φλογὶ τὰ ξύλα φθαρείσης τὸ χῶν κατάγοι. *In eam ignem inijcere, vt eius flamma aggeris ligna conſumpta, ipſum aggerem ſolo æquarent.* Quod ipſum niſi diuinæ Imaginis miraculo præſtare nequiuere, non valente compreſſo aëre flamma erumpere, ſiue etiam viridem materiam accendere, non attingere, ac donec aqua ex illa ſanctificata vice olei fuit, flammamque viuacem ac efficacem reddidit. Erat is fere cuniculorum vſus antiquis, vt moles quaſcunque deiicerent, ſuccenſis ligneis ſuſtentaculis: nobis eam in rem expeditior puluis tormentarius exiſtit.

5. Τῆς τῶν πολεμίων αὐτοῦ εὐεργετίδος, καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἀναιρετίδος. Non placet Lipomani Interpres, nec quicquam Conſtantini acumen aſſecutus eſt: *Quæ hoſtes eius beneficio affecerat, & ſuos de medio ſuſtulerat.* Hoſtes hoſtibus opponit: hoſtes Choſrois, hoſtes eorum qui Choſrois erant; nempe eius filiæ. Hoſtes Choſrois, ſeu quos ille hoſtium loco haberet, Edeſſeni, quorum Imago εὐεργέτις· id eſt, larga in eos beneficiis: καὶ τῶν ἑαυτοῦ· nempe, τῶν πολεμίων τῶν ἑαυτοῦ· illius ipſius neceſſariorum (id eſt filiæ) hoſtium, ἀναιρέτις· dæmonis ſcilicet, ejectione illius ab obſceſſa, profligatrix.

6. Ἀπὸ Ῥώμης κατονομαζομένου. Lipomani Interpr. *Ameræ miniſter, qui Romam reuertebatur.* Is, quid legerit, vt ita redderet, me latet. Ex iis quæ noſter Codex habet ita reddidiſſe, procul eſt à bono Interprete. Nam & pauló inferius eandem vocem ritè exponit, vbi eſt, ἡ τὰ Εὐσεβίου κατονομάζεται, *Monaſterium quod Euſebij vocatur.* Ergo hîc quoque, *Ameræ miniſter, qui A Roma vocabatur;* ſiue quia origine ac proſapia Romanus, ſiue quia ſtrenuum quid in Romanos egerat ſiue aliunde cognomen hoc traxerat: vel etiam à robore, quod vox illa Græcis ſonat. Nihil certè Lipomani Interpretem, vt ſic voci vim faret, cogebat.

7. Ἐν τῷ τῶν Ὀπτιμάτων λεγομένῳ τυγχάνουσι θέματι. Satis ieiunè Lipomani Interpr. *quod quidem eſt in loco, qui dicitur Optimatum:* nempe monaſterium illud ad Euſebij ædes. Inter Themata, ipſe Conſtantinus libello hac de re edito, ac Bonauenturæ Vulcanio Viro erudito vulgato, quinto loco ponit, τῶν Ὀπτιμάτων, cui vrbes quinque aſſignat, 1. Nicomediam Metropolim. 2. Helenopolim. 3. Prænetum. 4. Aſtacum 5. Parthenopolim. In qua, vel cuius agro, ſitum illud Monaſterium, ex iſtis non liquet. Thema vocabant, tum milites ipſos, tum locum in quo diſtributi erant, certis muneribus addicti in aula Imperatoris, ſeu etiam vt militiæ ſeruirent. Optimatum appel-

latio vnde fluxerit, se nescire testatur Constantinus. Et certè ignota videtur eo sensu eius vocis acceptio, vt potius scribendum sit *Optionum*, quorum sunt omnia munia, quæ ille dicit esse Optimatum; latéque prosequitur Pancyrol. cap. 11. prorsusque opponuntur Optiones & Optimates, cum vox altera, velut ministrum & adiutorem sonet, sic dictum quasi ad optando, seu deligendo; altera primatum aliquem ac excellentiam, qualis est τῶν ἐν τιμαῖς, Magistratum, Procerum, Senatorij seu etiam Patricij Ordinis virorum: Quid hæc ad eos, quorum ordo εἰς ὑπηρεσίαν ἐπέπτετο· quorum ἐπωνυμία τῶν ἀτίμων ἴσον ὕβριν φέρουσα, τῶν παρὰ Ρωμαίοις ? ... Καρτελίνων· *Seruitii causa assumptus appellatio ipsa tantum fere in se contumeliæ habens, atque vilium hominum, qui apud Romanos Cortelini, vocantur*; qui nec Thematis rationem haberent, seu agminis militaris, nec Ducem, στρατηγὸν, sed Domesticum Duci parentem, & cætera, quæ Constantinus prosequitur. Cumque is ipso exordio profiteatur alia horum Thematum nomina ἀρχαΐζειν, alia νέας κτήσασθαι τὴν προσηγορίαν· *alia scilicet Græcanica: alia verò nouitiæ & recentioris esse appellationis*; idem quoque de turmis dicendum & ordinibus, inter quos erant Hicanati, quos cum Scholis iungit Constantinus, aitque, *singulis eorum vnum Optimatum*, Optionum, *cuius ministerio vterentur, fuisse designatum*· ὅτι εἰς ἕκαστον αὐτῶν, εἰς ὑπηρεσίαν, Οπτιμάτου ἐκέκτητο, in quibus Hicanatis, sibi aquam hærere ait dictus Vulcanius: existimem ego turmarum nouum nomen, ipsum tamen ἀρχαΐζον, ἀπὸ τοῦ, ἱκανὸν, velut quibus integri agminis vires suppeterent, vel eas ipsi exercitui sufficerent: vti & Scholæ erant, quæ exercebant, vel militaria munia, vel alia, prout variis antiquo etiã vsu, nomen illud adhibebant: τῶν Ικανάτων, eorumque Ducis, non semel mentio in Vitis τῶν νέων βασιλέων. Liberales Græci nominibus, tum maximè, cùm eos, collabente Imperio, res magis deficere viderentur.

8. Εν τῷ κατ' ἐπωνυμίαν Τρικλίνῳ Χρυσῷ. Illepidè admodum Lipomani Interpr. *In auro quod cognominatur Triclion.* Quid eiusmodi in Palatij ædificiis? Erat verò Triclinium Aureum sic dictum, ipsum aula regia, in quo Imperatorium solium, aliaque decora pro Imperij maiestate; sic dictum ab auro quo vndique parietes, eiusque omni, rutilabant. Alia viri, quisquis sit, nolim sugillare, cum alioqui in multis non malè auctorem assecutus, eius mentem vel paulò submissius expresserit. De his Ædificijs, plura cum primis in Theophilo & Basilio Macedone producenda, quorum in eis magis eluxit magnificentia, τοῦ Χρυσοῦ τῶν τρικλίνων meminit Constantinus in Basilio, *Aurei Triclinii:* non quod redditurus videbatur notatus Interpr. *auri Tricliorum.* Sed hæc satis.

Ογ τῇ παρουσίᾳ σου ἐπὶ τὸ κατάλυον. Interpr. Lipomani, *cum tua benignitate.* Nihil id è re: *tuo aduentu*; ac quod reddidi, *tui præsentia.* Sic enim ipse testatus Constantinus, mox ferè à susceptis sacris pignori-

bus Imperij summam se adeptum esse, cuius & vaticinium in ipsa susceptione præcesserit. Regnum veró auitum dicit & paternum, quod ad ipsum Basilius Macedo, eiusque filius Leo transmiserint; vti & ipse ad Romanum, qui ipse illud ἔρνος est, germen scilicet ac soboles, quo producta successio ex Basilij semine, ad Basilium tandem iuniorem præstantissimum sanè Principem, vbi & ipse vni ac alteri ascititio per matris, non satis fortè pudicos mores, Imperatoribus (ceu verius Tyrannis) submissus, pleno iure Imperium administrauit. Eius mihi res integerrima fide, ac auctore luculentissimo, scriptæ. Aui ista Imperatoris Constantini mentio, Baronium adegerit, vt nouum Constantinum Constantini filium huius auctorem Orationis commentus sit, quasi illi Basilij memoria mente exciderit. Num modò sacra hæc pignora (Christi scilicet illa Imago augustissima ac verè ἀχειροποίητος & ἄγραφος) Romæ extet, vti tradidit Cardinales Baronius, & refert Surius ad calcem Orationis, velut scissa & erroribus laborante ciuitate eò translata sit, vti de aliis quibusdam factum, quo tempore in sacras Imagines sæuitum Coustantinopoli est, ac liquet ex Græcorum certis monumentis ac traditione, an potius Genuæ, quod noster Abrahamus Bzouius ex certioribus monumentis habuerit, inque Annales retulerit, alius operosiori lucubratione discutiet, cui facem lubens trado. Is nimirum ingenuus eruditusque adolescens, Carolus Ioannes-Baptista Pothier Angegauensis; in cuius patriis cimeliis est eius Imaginis, quanta licuit vi artis graphicè pridem caloribus ac penicilo expressa similitudo, ipsa illi æneis formis repræsentanda, in suo illo syntagmate. Nempe eius quæ Genuæ venerationem habet ab annis circiter trecentis, ac quam ipsam Constantino laudatam omni argumentorum apparatu probaturus est, exsufflata Baronij opinione, ac Romana de illa traditione. In illis non infimum erit, quòd à translata Constantinopolim sacra Imagine Edessâ, Romano Lacapeno Imperatore, nulla vis ea in Vrbe fuit Imaginibus illata, quæ secunda iam ἀνασταλεῖσαι restitutæ Michaële & Theodora Imperatoribus ac Methodio Patriarcha, communi ciuium consensu venerationem haberent, vt potuerit ea Imago per dissidiorum errorumque occasionem Romam transferri. Vt Genuam transferretur, causa alia ac ratio fuit, ipsa illi aperienda ex indubitatis certisque monumentis, religiosæ in sanctum pignus mentis patria pietate monumento.

Imò Synodicum Orientalium Sedium. Deest exordium.

ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ,

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΘΕΟΦΙΛΟΝ,

περὶ τῶν ἁγίων καὶ σεπτῶν εἰκόνων.

Ex Emin. Card Maz. Codice.

SANCTI PATRIS NOSTRI, IOANNIS DAMASCENI,

EPISTOLA AD THEOPHILVM IMPERATOREM, DE SANCTIS AC VENERANDIS IMAGINIBVS.

F. FRANCISCO COMBEFIS Interprete.

QVANDOQVIDEM igitur, iuxta diuinam illam vocem, quæ ait, *Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcunque petierint, fiet illis à Patre meo, qui in cælis est. Vbi enim sunt duo, vel tres congregati in nomine meo, ibi sum in medio eorũ.* Et iterum, *Accipite Spiritum S. quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt.* Rursusque, *Sedebitis super*

Matth. 18. v. 19.

Hæc tanta ad Sacerdotalem constabiliendam auctoritatẽ

Ioan. 20. v. 22.

ἘΠΕΙ τοιγαροῦν κατὰ τὴν θεόλεκτον φωνὴν τὴν φάσκουσαν, Ὅτι ἐὰν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς, περὶ παντὸς πράγματος, οὗ ἐὰν αἰτήσωνται, γενήσεται αὐτοῖς παρὰ τοῦ Πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. οὗ γάρ εἰσι δύο, ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμὶ ἐν μέσῳ αὐτῶν. καὶ πάλιν, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον· ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται

αὐτοῖς· ἂν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. καὶ πάλιν, Καθίσεσθε ἐπὶ δώδεκα θρόνους, κρίνοντες τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ἰσραήλ. καὶ αὖθις, Ὅσα ἂν δήσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται δεδεμένα ἐν τῷ οὐρανῷ· καὶ ὅσα ἂν λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένα ἐν τῷ οὐρανῷ. καὶ ἀλλαχοῦ, Οὐ περὶ τούτων δὲ ἐρωτῶ, φησὶν ὁ Κύριος, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν πιστευόντων διὰ τοῦ λόγου αὐτῶν εἰς ἐμέ· ἵνα πάντες ἓν ὦσι, καθὼς σὺ Πατὴρ ἐν ἐμοὶ, κἀγὼ ἐν σοί. Καὶ ἐγὼ τὴν δόξαν, ἣν δέδωκάς μοι, δέδωκα αὐτοῖς, ἵνα ὦσι τετελειωμένοι εἰς ἕν, καὶ ἵνα γνῷ ὁ κόσμος, ὅτι ἠγάπησας αὐτοὺς, καθὼς ἐμὲ ἠγάπησας: καὶ ἵν᾽ ὅπου εἰμὶ ἐγὼ, κἀκεῖνοι ὦσι μετ᾽ ἐμοῦ· ἵνα θεωρῶσι τὴν δόξαν τὴν ἐμὴν, ἣν δέδωκάς μοι. Καὶ ὁ θεσπέσιος Ἀπόστολος Πέτρος φησὶ, Δοὺς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον αὐτοῖς, ὡς καὶ ἡμῖν. καὶ τὴν ἴσην δωρεὰν δέδωκεν ὁ Θεὸς τοῖς ἔθνεσι, καθὼς καὶ ἐλάλουν γλώσσαις, καὶ προεφήτευον. καὶ πάλιν ὁ μέγας Παῦλος, καὶ κῆρυξ τῆς οἰκουμένης καὶ διδάσκαλος, φησὶν, Ὅτι ἔθετο ὁ Θεὸς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, πρῶτον Ἀποστόλους, δεύτερον Προφήτας, τρίτον Διδασκάλους.

Τοίνυν τῷ ὅρῳ, καὶ κανόνι ἑπόμενοι τῶν θεσπεσίων Ἀποστόλων, καὶ τῶν ἁγίων καὶ μακαρίων πατέρων, ἐν τῇ μεγάλῃ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ἔνθα ὁμοφρόνως καὶ ὁμογνωμόνως ὁ ὅρος, καὶ ὁ ἦχος τῶν ἑορταζόντων ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως γίνεται· τὰ αὐτὰ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως σύμβολα, τῶν εὐσεβῶν καὶ ὀρθοδόξων δογμάτων τὰς κλεῖς κατέχοντες, τοιαῦτα ὑπεγράφομεν.

Πιστεύοντες εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν Τριάδα, ὁμολογοῦμεν τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ Λόγου, καὶ τὰς ἁγίας οἰκουμενικὰς συνόδους ὡσαύτως, καὶ τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα ἐπίσης τῷ τύπῳ

sedes duodecim, indicantes duodecim tribus Israël. Ac iterum: *Quæcunque alligaueritis super terram, erunt ligata & in cælo: & quæcunque solueritis super terram, erunt soluta in cælo.* Alio autem loco, *Non pro eis autem rogo tantum*, dicit Dominus, *sed & pro eis, qui credituri sunt per verbum eorum in me: vt omnes vnum sint, sicut tu Pater in me, & ego in te. Et ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis: vt sint consummati in vnum; & vt cognoscat mundus quia dilexisti eos, sicut & me dilexisti: & vbi sum ego, & illi sint mecum; vt videant claritatem meam, quam dedisti mihi.* Diuinus quoque Petrus Apostolus ait, *Dans Spiritum sanctum illis, sicut & nobis*; atque par donum Deus Gentibus tribuit, quamadmodum etiam loquebantur linguis & prophetabant. Ac rursus Magnus Paulus, orbisque prædicator ac Magister, *Posuit Deus*, inquit, *in Ecclesiâ, primùm Apostolos, secundò Prophetas, tertiò Doctores.*

Matth. 19. v. 28. & 18. v. 18.

Ioan. 17. v. 20.

Act. 15. v. 8.

Eph. 4. v. 11.

Diuinorum igitur Apostolorum, sanctorumque & beatorum Patrum definitionem atque regulam secuti; in Magna Dei Ecclesia, vbi concorditer parique sensu ac sententia fixa regula est, sonusque epulantium in voce exultationis & confessionis agitur; eadem tenentes rectæ fidei symbola, eius scilicet doctrinæ claues quæ pietate nitet ac recti sensus est, istiusmodi subscribebamus. Ps. 41. v. 4.

Qui in sanctam & consubstantialem ac viuificam Trinitatem credamus, Dei Verbi in carne dispensationem confitemur, sanctasque perinde Vniuersales Synodos; ac venerandas Imagines pari cum viuificæ

Fidei formula Iconolastis aduersa.

Crucis figura atque diuinis Euangeliis, religione cultuque amplectimur. Qui non ita sentiunt, sint anathema. Qui non ita credunt, procul ab Ecclesiis arceantur. Hæc fides orbem terrarum illuminauit. Qui igitur aliter sentire præsumpserint, autve ex Ecclesiasticis moribus aut traditionibus aliquid euertere tentarint, hos anathematizamus ac reiicimus. Nihil enim in Ecclesia Catholica obliquum aut distortum.

Prou. 8. v. 9. *Omnia* quippe *facilia intelligentibus, ac recta inuenientibus scientiam. Tota* namque *pulchra est*, vt diuina habent eloquia, *& macula in ea non est.* Cant. 4. v. 7.

Constantini Magni elogia.

Atque is quidem, qui Christianissimi Imperij primus fixit crepidinem, inter Imperatores Christi Apostolus, magnus ac Iustus ille Constantinus; cuius sunt, demerendo Dei Ecclesiam, innumera laude dignissima præclara facinora ac merita; quique labyrinthi instar anfractibus perplexam ac difficilis exitus, Arianicæ impietatis turrim solo æquauit; igneisque fulgoribus prælucentem columnam, supersubstantialis ac viuificæ consubstantialis Trinitatis notitiam, orbis finibus accendit; pietatis in Christum verum Deum nostrum prima eximiaque ac singularis victima, Imperatorium Romanæque rei publicum numisma, nota hac insigniuit.

In nũmis eius expressa religio.

Nempe, quòd in cœlo coruscum apparuit Crucis Saluatori signum, Christique Dei hominis venerandã Imaginem, sua ipsius vnà adjuncta, cælato illi opere impressit; quò scilicet cœlestis Regis præ terreno maiorem potentiam declararet, pacisque fœdera ac concordiæ alta commercia, cùm iam vnus grex, vnàque Angelorum

τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, καὶ τῶν θεολέκτων εὐαγγελίων. οἱ μὴ οὕτω φρονοῦντες, ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ οὕτω πιστεύοντες, πόῤῥω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐφώτισε. τοὺς οὖν τολμῶντας ἑτέρως φρονεῖν, ἢ ἀνατρέπειν, τι τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν ἢ παραδόσεων· τούτους ἀναθεματίζομεν καὶ ἀποβαλλόμεθα. οὐδὲν γὰρ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ σκολιὸν, ἢ στραγγαλιῶδες, πάντα γὰρ εὐθέα τοῖς νοοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν. ὅλη γὰρ καλὴ, ὡς εἴρηται, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν αὐτῇ.

Καὶ πρῶτος μὲν ὁ τὴν κρηπῖδα τῆς χριστιανικωτάτης βασιλείας πηξάμενος, 1 ὁ ἐν βασιλεῦσι τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος Κωνσταντῖνος ὁ μέγας 1.
καὶ δίκαιος, καὶ τὰ μυρία ἀξιέπαινα κατορθώματα τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ βραβεύσας, τόν τε λαβυρίνθιον ἐκεῖνον καὶ δυσδιεξόδευτον τῆς θεομαχίας Ἀρειανικὸν πύργον εἰς γῆν καταῤῥάξας, ὃς στύλον πυρσοφανῆ τὴν γνῶσιν τῆς ὑπερουσίου καὶ ζωαρχικῆς ὁμοουσίου Τριάδος, τοῖς πέρασιν ἐξέλαμψε· πρώτιστον καὶ ἐξαίρετον καλλιέρημα τῆς εἰς Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν ἡμῶν Θεὸν εὐσεβείας· γνώρισμα ἐγχαράττει τῷ βασιλικῷ τῆς πολιτείας νομίσματι· 2 τό, τε οὐρανοφανὲς σημεῖον τοῦ 2.
σωτηρίου σταυροῦ, καὶ τὸν σεβάσμιον καὶ θεανδρικὸν Χριστοῦ χαρακτῆρα ἐν αὐτῷ, μετὰ τοῦ ἰδίου ἐκτυπώσας· ἐνδεικνύμενος τὴν τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως αὐθεντίαν πρὸς τὴν ἐπίγειον γεγονυῖαν· εἰρηνικάς τε σπονδὰς, καὶ βαθείας εἰρήνης συναλλάγματα, μιᾶς ποίμνης γενομένης καὶ μιᾶς κοινωνίας, ἀγγέλων

λων καὶ ἀνθρώπων. ὡσαύτως δὲ ἀνιδρῦσθαι, καὶ ἀναστηλοῦσθαι τὸν σεβάσμιον καὶ σεπτὸν χαρακτῆρα τῆς
3 ἐνσάρκου πολιτείας αὐτοῦ· καὶ τῆς τε ἀχράντου μορφῆς αὐτοῦ τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα, καθὸ ὡράθη ἐπὶ γῆς τέλειος ἄνθρωπος, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συναναστράφη, ἐκ τῆς ἁγίας ἀχράντου καὶ Θεοτόκου Μαρίας· ἐμφαίνοντας τὰ γνωρίσματα, καθὼς παρέδωκαν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ οἱ μακάριοι καὶ θεσπέσιοι ἀπόστολοι· κατακοσμοῦντας αὐτὴν ζωγραφικαῖς ἱστορίαις, καὶ μουσουργικαῖς ψηφῖσιν, ἔκ τε τῶν θεοπαραδότων εὐαγγελίων συγγραφῆς, τὸν θεανδρικὸν χαρακτῆρα τοῦ Χριστοῦ ἐγκαθιδρύοντας. καὶ γὰρ τὸ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγέλιον μετὰ ὀκτὼ χρόνους τῆς Χριστοῦ ἀναλήψεως συνεγράφη· τὸ κατὰ Μάρκον, μετὰ δέκα. τὸ κατὰ Λουκᾶν, μετὰ ιε΄. τὸ κατὰ Ἰωάννην, μετὰ λβ΄ ἐπὶ Δομετιανοῦ. διὸ καὶ πρότερον ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀνιστορεῖσθαι ἐνομοθέτησε, καὶ ταῦτα ἐν ζωγραφικοῖς χρώμασι διαχαράττειν, τὴν ἐν Βηθλεὲμ γέννησιν, τὴν τῶν ποιμένων αὐτοψίαν, τὴν τῶν μάγων δωροφορίαν, τὸν τοῦ ἀστέρος δρόμον, τὴν τοῦ δικαίου Συμεὼν εἰσδοχὴν, τὴν ὑπὸ Ἰωάννου βάπτισιν, τὴν τῶν παραδόξων καὶ θεϊκῶν θαυμάτων ἀνάδειξιν· τὰ ἑκούσια παθήματα, τὴν ὑπερφυῆ καὶ ζωηφόρον ἀνάστασιν, τὴν εἰς οὐρανὸν θεϊκὴν ἀνάληψιν, καὶ τὰ ἀκόλουθα τῶν ἀποστόλων τερατουργήματα. τοῦτο γὰρ ὅρος καὶ λόγος τῇ ἐκκλησίᾳ παραδέδοται, ὅπως ὁ μονογενὴς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἄναρχος, ὁ ἀΐδιος, ὁ ἄϋλος, ὁ ἄποσος, ὁ ἄποιος, ὁ ἀπεριμεγέθης, ὁ ἀναφὴς, ὁ πάντα ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγὼν, ὁ τὰς ἀγγελικὰς καὶ

gelorum atque hominum facta eſſet poteſtas. Simili quoque ratione quà venerandam ac colendam eius in carne verſantis expreſſam erexit Imaginem, oriſque intemerati lineamenta omnia ac figuram, quatenus viſus eſt in terra homo perfectus ex intemerata Dei Genitrice Maria, & cum hominibus conuerſatus: eà corporis forma ac delineatione repræſentans, quā beati ac diuini Apoſtoli Eccleſiæ Catholicæ tradiderunt; illam exornans pictis hiſtoriis, teſſellato ac muſiuo opere, exque diuini Spiritus afflatu conſcriptis Euangeliis, Chriſti Dei hominis figuram dedicans. Nam Matthæi Euangelium poſt annos octo à Chriſto in cœlum recepto ſcriptum eſt: Marci verò, poſt annos decē: Lucæ poſt annos quindecim: Ioannis poſt annos triginta ſupra duos, Domitiano Imperatore. Quocirca, prius etiam in Eccleſiis, in tabellis depingi ſanxit, ac viuis coloribus in eis exarari, in Bethlehem oppido Natiuitatem, inuiſentes Paſtores, Magos munera offerentes, Stellæ curſum, Symeonem Iuſtum ſuſcipientem, Ioannem baptizantem, inaudita diuinaque miracula, voluntarias perpeſſiones, eximiam ac viuificam Reſurrectionem, & quæ deinceps Apoſtolis patrata prodigia ſunt. Hæc enim Eccleſiæ, regula & tratitio eſt, Vnigenitum Deique Verbum ac Deum noſtrum, principij expertem & ſempiternum ac materia vacantem, nulla diſtentum mole, aut qualitate imbutum, infinitæ magnitudinis, quem nullus attingat tactus, qui ex nihilo cuncta produxerit, qui Angelicas ac cœleſtes incorporeas Virtutes ſo-

Chriſti Imago erecta Conſtantinopoli.

Euangeliorum conſignata tempora.

Eccleſiaſticæ picturæ ac ſacræ Imagines.

Isai. 40. v. 12. Io sermone condiderit; qui cœlum palmo metiatur, ac terram pugillo contineat, atque manu aquam concludat; qui imppollutis manibus hominem formauerat, ex S. Virgine ac Dei Genitrice Maria immutabiliter, inuariabiliter formatus, qua ratione homo factus est, cōmunicauit carni & sanguini; animal rationale mortale, intelligentiæ capax ac scientiæ, trium fortè cubitorum magnitudinis, carnis crassitie circunscriptum, quà nobis simili forma conspicitur, maternæ similitudinis proprietates ad vnguem referre, ac Adami similem formam exhibere. Quocirca depingi, quali forma veteres Historici descripsere; præstanti statura, superciliis iunctis ac confusis, venustis oculis, iusto naso, crispa cæsarie, subcuruum, eleganti colore, nigra barba, vultu coloris triticei pro materna similitudine, longis digitis, voce sonora, dulci eloquio, lenissimum, quietum, longanimem, patientem; hisque affines virtutis dotes circumferentē; quibus in proprietatibus eius, Deiuirili specie, ratio figuratur; ne qua mutationis obumbratio, aut diuersitatis variatio, quà diuinum Verbum homo factum est, iuxta Manichæorum deliria, deprehendatur.

τριπήχεως [illegible]

Christi figuræ descriptio.

S. Mariæ effigies Luca pictore.

Etenim diuinus Apostolus ac Euāgelista Lucas, diuinam ac venerabilem castissimæ Dei Matris Mariæ, adhuc in carne Hierosolymis viuentis, atque in sancta Sione morantis, Imaginem, temperatis coloribus manu, penicillo in tabella effinxit; ac velut in speculo posteris contuendam reliquit. Cumque hanc illi ostendisset, ait illa, *Mea gratia ac fauor cùm ea erit.* Estque aliud quod

οὐρανίους ἀσωμάτους δυνάμεις τῷ λόγῳ συστησάμενος· ὁ τὸν οὐρανὸν σπιθαμῇ μετρήσας, τὴν δὲ γῆν κατέχων δρακὶ, καὶ τῇ χειρὶ τὸ ὕδωρ μετρήσας· ὁ χερσὶν ἀχράντοις τὸν ἄνθρωπον πλάσας, ἄνθρωπος ἐκ τῆς ἁγίας παρθένου καὶ Θεοτόκου Μαρίας ἀτρέπτως, καὶ ἀναλλοιώτως χρηματίσας, κεκοινώνηκε σαρκὸς καὶ αἵματος, καθὸ ἄνθρωπος γέγονε ζῶον λογικὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικὸν, τρίπηχυ ἴσως περιγραφῆς καὶ σαρκὸς παχύτητι περιγραφόμενος, τῇ καθ' ἡμᾶς ὁρωμένῃ, τῆς μητρῴας ἐμφερείας τὰ ἰδιώματα χαρακτηρίζων, καὶ τὴν τοῦ Ἀδαμιαίου μόρφωσιν ἐμφαίνων· τοῦ χάριν, χαρακτηριζόμενος καθὼς οἱ ἀρχαῖοι ἱστορικοὶ διαγράφουσιν αὐτοῦ τὴν ἐκτύπωσιν, εὐήλικα, συνόφρυν, εὐόφθαλμον, ἐπίρρινον, οὐλόθριξιν, ἐπίκυφον, εὔχροον, γένεια δὲ μέλανα ἔχοντα, σιτόχροον τῷ εἴδει κατὰ τὴν μητρῴαν ἐμφάνειαν, μακροδάκτυλον, εὔφωνον, ἡδύλογον, πραότατον, ἥσυχον, μακρόθυμον, ἀνεξίκακον· καὶ τὰ παραπλήσια τῆς ἀρετῆς πλεονεκτήματα περιφέροντα, ἐν οἷς τοῖς ἰδιώμασιν ὁ θεανδρικὸς αὐτοῦ χαρακτηρίζεται λόγος. ἵνα μὴ τροπῆς ἀποσκίασμα, ἢ παραλλαγῆς ἀλλοίωσις ἐν τῇ θείᾳ τοῦ Λόγου ἐνανθρωπήσει φαρεθείη, κατὰ τοὺς τῶν Μανιχαίων λήρους.

Καὶ γὰρ ὁ θεσπέσιος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς, τὸν θεῖον καὶ σεβάσμιον χαρακτῆρα τῆς πανάγνου θεομήτορος Μαρίας, ἔτι ἐν σαρκὶ αὐτῆς ζώσης ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ τὰς διατριβὰς ποιουμένης ἐν τῇ ἁγίᾳ Σιὼν ζωγραφικαῖς τε μίξεσι τὴν τῆς παναγου στήλην, ἐν πίναξι διεχάραξε [καὶ] ὡς ἐν κατόπτρῳ τοῖς μετέπειτα γενεαῖς ἐγκατέλειπεν· καὶ ταύτην αὐτῇ ὑποδείξαντος, Ἡ χάρις μου

ριστ' αὐτῆς ἔσται. καὶ ἕτερον δὲ παραδοξότερον· οἱ θεόπται κορυφαῖοι ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Ἰωάννης, ἐν Λύδδῃ τῇ καλουμένῃ Διοσπόλει, περὶ μιλίων δεκαοκτὼ τῆς Ἱερουσαλὴμ τὰς διατριβὰς ποιούμενοι, εὐκτήριον οἶκον ἐπ' ὀνόματι τῆς μητρὸς τοῦ Κυρίου καὶ θεομήτορος οἰκοδομήσαντες, καὶ ταύτην παραγενέσθαι εἰς τὴν τοῦ ναοῦ ἐνθρονίασιν ἐκλιπαροῦντες, ἔφησε πρὸς αὐτούς, Καὶ αὐτόθι μεθ' ὑμῶν εἰμι. καὶ δὴ θείᾳ τινὶ καὶ ἀοράτῳ ἐνεργείᾳ, ὁ χαρακτὴρ αὐτῆς, κίονι ἑνὶ καθίδρυσεν ἐν ᾧ καὶ αὐτὴ ἡ θεομήτωρ παραγενομένη καὶ θεασαμένη τὸ ἴδιον ἐκτύπωμα, χαρᾶς τε καὶ θάμβους αὐτὸ ἠξίωσε· θαυμάσαι δὲ καὶ ἐκπλαγῆναι ἐπὶ τῇ τοῦ ἐξ αὐτῆς ἐνανθρωπήσαντος μητρικῇ εὐκλεΐᾳ, καὶ εὐκληρίᾳ τὸ σέβας ἀποπληρώσαντος· ὅπερ χαρακτῆρα μέχρι Ἰουλιανοῦ τοῦ παραβάτου ἀποσῳζόμενον.

4. Ἑβραίοις τισὶ ζωγράφοις ἀποστείλας· καὶ διὰ τὸ, τὸ ἐκτύπωμα ἐφ' ἑνὶ τῶν κιόνων τοῦ ναοῦ καθιδρυμένον ὁρῶντες, ὅλην ἐκτετυπωμένην τὴν ἡλικίαν ἥ τι πορφύραν, καὶ ὁ στολισμός, ὡς ἤδη ὁρῶσαν καὶ φθεγγομένην βλέποντες, μαρμαρικοῖς τεχνάσμασι ταύτην κατορύξαι πειρώμενοι, ἔτι μᾶλλον λαμπροτέραν, καὶ ἀπαράλλακτον ἐν τῷ βάθει τοῦ κίονος ἐφεύρισκον.

Καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ σημεῖα καὶ θαυμαστὰ τέρατα ἐν τῇ τῆς παναγίας θεομήτορος εἰκόνι, τῇ αὐτῇ θείᾳ ἐνεργείᾳ διαδείκνυνται· δι' ἧς καὶ δαίμονες ἐλαύνονται, νόσοι θεραπεύονται, λεπροὶ καθαρίζονται, δυνάμεις ἐνεργοῦνται· πᾶσα μαλακία καὶ ἀσθένεια ῥώννυται.

Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ τῶν ὅλων σωτὴρ

magis inauditum, maiusq; ad stuporẽ videatur. nam qui ipsi Deum viderũt Apostolorum Principes Petrus & Ioannes, Lyddæ, quam Diospolim vocant, distatque ab Hierosolymis octodecim miliaribus, cum moras traherent, Oratoria domo sub inuocatione nominis Matris Domini ac Dei parentis ædificata, cùm ad templi dedicationem vt veniret rogassent, ad illos infit, *Ego quoque ilic vobiscum ero.* Ac sane diuina quadam ac inuisibili virtute, illius figura, viuáque effigies in vna colũnarum locata effulsit: veniensque ipsa Dei Mater, ac suam contuita Figuram, gaudioque ac stupore plena etiam atque etiam admirata est, eius, qui ex ipsa homo factus esset, Maternam claritatem ac felicitatem, qui eo cultu auxisset. Mansit illa figura ad Iulianum vsque, qui à Christiana desciuit religione, incolumis; qui ipse vt sanctum simulacrum aboleret, Hebræos quosdam statuarios submisit. Hi, quòd in vna è templi columnis Effigies erecta esset; ipsamque staturam omnem, purpuramque atq; amictũ contuentiũ oculis obiiceret, ac velut iam nũ videntẽ atque loquentẽ eam conspicerent, marmoraria arte conati effodere, splendidiores adhuc radios micantem, nihilque euariantem pro columnę basi offendebant.

Sed & alia plura signa ac admiranda prodigia in sanctissimæ Dei Parentis Imagine facta sunt, eadem diuina virtute; qua & dæmones fugantur, morbi curantur, leprosi mundantur. virtutes præstantur; languor omnis & infirmitas vigore restituto sanantur.

Quin ipse quoque omnium salutis

S. Mariæ Imago Diospolitana non manufacta, eiusque miracula.

Fort. pictores quosdã cum Hebræis.

Edessenæ

Imaginis Christi Historia perstricta.

auctor & Dominus, cùm adhuc in terra versaretur, sancti sui vultus Effigiem in texto lineo exprimens, cuidam Augaro magnæ Edessenorum ciuitatis regulo per diuinum Apostolum Thaddæum misit; diuinumque vultus sudorem abstergens, illius cuncta lineamenta, ac quicquid ipsius figuræ est, linteum adhausit. Hanc Effigiem, ad hunc vsque diem præmagnifica ac clarissima Edessenorum ciuitas, haud secus ac sceptrũ regium iure suo retinens, præclarè exultat & gloriatur. Signaque & portenta in populo exhibet, qui hoc eam munere Christus verus Deus noster, donauit. Quo in genere, cùm aliquando Persarum Rex Chosroës, subita irruptione circum vndique ligna oleagina ad citam Vrbis perniciem pyrâ congessisset, cunctaque solo tenus in fauillam & cineres redacturus esset: videns, qui tum præerat, sanctissimus Metropolita, fore, vt breui omnis populus ardentis pyræ incendio enecaretur, venerandã hanc Imaginem impressi à Deo sudarij sustollit, ac muros obit; nec mora diuina quædã virtus in venti turbine ac flatu vehementiore egressa, in hostes pyram conuertit; ac pertrãsiẽs, eos qui in circuitu erãt velut quondãChaldæos Assyrios, cõbussit.

Narrat & Euagrius lib. 4.

Diuinæ vltionis exẽpla erga violatores sacrarum Imaginũ.

Quondam verò cum quis spernenentis supercilio in Saluatoris Effigiem lapidem sustulisset, statim ex eius ore egressa colũba, vicissim coruus ingressus est: planè, S. Spiritus loco, caliginoso tetroque diabolo hospitio recepto; ac pro luce, pullis atrisque subeuntibus tenebris. Nam & alius Alexandriæ Præfecti præfulgens dignitate, cum sanctam Dei Parentis Imaginem pro Maioris Ec-

καὶ Κύριος ἐπὶ γῆς ἔτι περιπατούμενος, τὸ ἐκμαγεῖον τῆς ἁγίας μορφῆς αὐτοῦ ἐν σινδόνι ἀπομαξάμενος, Αὐγάρῳ τινὶ τοπάρχῃ τῆς Ἐδεσσηνῶν μεγαλοπόλεως διὰ Θαδδαίου τοῦ θεσπεσίου ἀποστόλου ἐκπέμψας· καὶ τὸν θεῖον ἱδρῶτα τοῦ προσώπου ἐναπομάττεται, τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα αὐτοῦ πάντα ἀποσώζων ἐν τούτῳ. ὅπερ ἐκμαγεῖον μέχρι τῆς σήμερον, ἡ λαμπροτάτη καὶ μεγαλώνυμος τῶν Ἐδεσσηνῶν πόλις, ὥσπερ σκῆπτρον βασιλικὸν κατέχουσα, αὐχεῖ καὶ κομπάζει· σημεῖα ἐν τῷ λαῷ δεικνύοντος, τοῦ ταύτην αὐτῇ τὴν χάριν παρεσχημένου Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν· ἐν ᾗ καί ποτε Χοσρόου τοῦ Περσῶν βασιλέως τῷ τάχει αὐτῆς πυρκαϊὰν ἐλαιῶν ξύλων περιανάψαντος κύκλῳ ὅλην κύκλῳ, καὶ πάντα εἰς γῆν καταπυρώσοντος· ὁ κατὰ καιρὸν ἁγιώτατος μητροπολίτης ἰδὼν τὸν λαὸν ἐκ τῆς ἀγχιπυρκαϊᾶς ἤδη μέλλοντα ἐναποθνήσκειν, τοῦτον τὸν σεβάσμιον χαρακτῆρα τοῦ θεοτυπώτου σινδόνος ἐπάρας, καὶ τὰ τείχη περιπολεύσας, θεία τις δύναμις ἐξελθοῦσα ἐν ἀέρι καὶ πνοῇ βιαίᾳ, τὴν πυρκαϊὰν ἐνέστρεψε τοῖς ὑπεναντίοις, καὶ διαδύνουσα, καὶ ἐνεπύρισε τοὺς πέριξ, ὡς τοὺς Χαλδαίους τοὺς Ἀσσυρίους.

Ποτὲ γάρ τινος καταφρονητικῶς λίθον διάραντος ἐν τῇ τοῦ σωτῆρος εἰκόνι, εὐθὺς περιστερὰ ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ ἐξελθοῦσα, κόραξ αὖτις εἰσάγεται· προδήλως ἀντὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, ὁ ἐζοφωμένος διάβολος κατοικιζόμενος καὶ ἀντὶ φωτὸς, μελανειμάτας σκότος ὑποδυόμενος. καὶ ἄλλος γὰρ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῇ πόλει ὑπάρχου ὄντος τῇ τάξει, τὴν ἐν τῷ σεβασμίῳ τῆς μεγάλης ἐκκλη-

σίας ἁγίαν τῆς Θεομήτορος εἰκόνα περιερχόμενος πολλάκις φενακίζων, καὶ διαμωκίζων· ἐν μιᾷ ὀφθεῖσα αὐτῷ ἔτι γρηγοροῦντι, ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς δύο εὐνούχους· καὶ τούτου τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας διατεινάσης, καὶ τῷ ἁγίῳ αὐτῆς δακτύλῳ διαχαραξάσης τὰ μέλη, αἱ ἁρμογαὶ τῶν χειρῶν ἐξ ἀγκώνων καὶ τῶν ποδῶν ἐξ ἀστραγάλων θραυσθέντες, ὡς φύλλα ἀπὸ συκῆς διαῤῥαγέντες ἐκπεπτώκασι. καὶ ἄλλον δέ τινα ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τοιαῦτα τετολμηκότα, καὶ ὑπὸ στρατιωτῶν διωκόμενον, πρόσφυγόν τε γεγονότα τῇ τῆς Θεομήτορος σεπτῇ εἰκόνι· καὶ τοῦτον ἐν ὀφθαλμοῖς πάντων ἀποστραφεῖσα, ὑποχείριον εἰς σφαγὴν ὡς ἐπίβουλον παραδέδωκε. καὶ πολλοὺς γὰρ πολλάκις τολμηρῶς προσκρούσαντας, οὐχ ἡ τυχοῦσα δίκη ἐκόλασεν.

Ἐπιλείψει με ὁ χρόνος διηγούμενον τὰ διηγήματα, ἀφ' ὧν ἐξ ἀρχαίων, καὶ ἄνωθεν ἁγίων Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων καὶ Πατέρων καὶ Διδασκάλων νενομοθέτηται. οὐδὲν γὰρ λέληθε τοὺς πνευματοφόρους καὶ θεόπτας ἀποστόλους· ἀλλ' ἅπερ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐλάλησεν ἐν νόμῳ καὶ προφήταις καὶ εὐαγγελίοις, ταῦτα καὶ ἐδίδαξαν, ταῦτα καὶ παρέδωκαν· ταῦτα καὶ ἐκόσμησαν τὴν ἁγίαν ἐκκλησίαν ἀπὸ περάτων τῆς οἰκουμένης, ἀπὸ τῆς ἐνδόξου Χριστοῦ παρουσίας, μέχρι τερμάτων αἰῶνος. ἀλλά γε ὁ πολέμιος καὶ ἀρχαῖος τοῦ γένους ἐπίβουλος διάβολος, φθόνῳ καὶ βασκανίᾳ τῶν καλῶν τηκόμενος, οὐκ ἐπαύσατο τὴν πολυτάραχον αὐτοῦ καταιγίδα, ὡς λαίλαπα ἀγρίαν, τῶν αἱρέσεων κινῶν.

Καὶ Κωνστάντιος μὲν ὁ τοῦ σκυ-

clesiæ vestibulo positam circumiens, haud raro gestu verbisque illuderet: quadam nocte adhuc peruigili, apparere visa est, duos secum eunuchos comites habens. Tum eius distentis manibus ac pedibus, illaque sancto suo digito membra exarante; statim manuum pedumque ex lacertis, calcaneisq; confractę compages, haud secus ac folia è ficu disrupta, atque auulsa deciderunt. Quin & aliũ quendam dicunt, qui ipse his similia eadem in vrbe pari procacia sibi indulgeret, dum apparitoribus insequentibus perfugij causâ atque asylum quęrens, ad venerandam Dei Parẽtis Imaginem profugisset, ipsa sub omnium oculis hominem auersante, præsentaneæ neci velut inimicum ac insidiarum reum, traditum esse. Multosque sæpius præpeti audaciâ offendentes, seuerior vltio incessit.

Deficiet me tempus si ea enarrare velim, quæcunque veteribus, quique superioribus sæculis floruerunt, sanctis Prophetis, Apostolis, Patribus, Magistris sancita sunt Nihil diuino afflatos Spiritu Apostolos latuit, ac qui ipsi Deum viderunt. Verùm ea, quæ Spiritus sancti in Lege & Prophetis & Euangeliis locutus est, hæc & docuerunt, hæc & prædicauerunt, hæc & tradiderunt; atque à finibus orbis terrarum à Christi glorioso aduentu ad fines vsque sæculi, sanctam Ecclesiã ornarunt. Verumenimverò hostis ille, olimque humanum genus insidiis petens diabolus, bõnorum liuore ac inuidia cõtabescens, turbulentam afflatu suo hæresæon procellam, velut sæuientes fluctus commouendi nullum finem facit.

Et quidem Constantius Magni

Hæreseon per tempora grassatio, ac expugnatio.

Constantini Imperij, sceptrorumque successor ac hæres; magnæ scilicet radicis, putris ramus: nō leui successione tentans quod patri iactum fundamentum erat, belloque, quod idolorum superstitione peius esset, Ecclesiæ illato, Arianorum seductus errore, Ecclesiarum propugnacula columnasque concutiens elisit.

Constantij Ariani persecutio.

Liberio namque Vrbis Romæ Papa, Athanasio Alexandriæ viro maximo, Paulo altero Constantinopolitanæ Sedis Antistite Confessore: clarissimi nominis Eustathio Antiocheno, aliisque proceribus ac sanctis Patribus exilio relegatis atque fugatis, Sancta sanctorum impiis hominibus ac sceleratis concredidit.

Iuliani Apostatæ & Valentis.

Tum sequaces atque socij & adjutores, Iulianus ille Christiani desertor nominis ac præuaricator primogenitus Satanæ: similiter quoque Valens, is quidem, non eiurato Christiani nomine desertor, at Christi tamen persecutor ac impugnator.

Theodosius fidei vindex & assertor.

Verùm statim ab Occidentis lucenti cœlo spiritale exortum sidus Magnus Theodosius, aduersus Spiritus impugnatorem Macedonium Patriarchali Sede ejectum, sanctorum Patrum conuenientibus, aliisque aliis concurrentibus, maximum Christianæ pietatis decus, sanctum Symbolum inuiolabile Ecclesiæ figens confirmauit.

πλέον διαδεξάμενος τῆς βασιλείας τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· ὁ τῆς μεγάλης ῥίζης σεσαθρωμένος ὄρπηξ, οὐ μετρίαν κλόνον καὶ τάραχον τῆς πατρικῆς κρηπῖδος, εἰσβαλὼν πόλεμον τῇ ἐκκλησίᾳ, χείρονα τῆς εἰδωλικῆς δεισιδαιμονίας, τῇ τῶν Ἀρειανικῶν φρενῶν φενακιζόμενος ἀπάτῃ, τοὺς προβόλους καὶ στύλους τῶν ἐκκλησιῶν κατασείσας κατέρραξε· Λιβέριον μὲν πάπαν Ῥώμης, Ἀθανάσιον τὸν μέγιστον Ἀλεξανδρείας, Παῦλον ἄλλον Κωνσταντινουπόλεως τὸν ὁμολογητήν· Εὐστάθιον τὸν περιώνυμον Ἀντιοχείας, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς λογάδας καὶ ἁγίους πατέρας ἐξοστρακίσας καταδικάσας· ἀνθρώποις ἀσεβέσι καὶ ἐναγέσι τὰ τῶν ἁγίων ἅγια ἐνεχειρίσατο. αὖθις ἐπαδοὶ καὶ συνεργοὶ Ἰουλιανὸς ὁ πρωτότοκος υἱὸς τοῦ σατανᾶ, ὁ ἀποστάτης καὶ παραβάτης· ὡσαύτως καὶ ὁ Οὐάλης, εἰ καὶ μὴ ἀποστάτης, ἀλλά γε Χριστοδιώκτης καὶ Χριστομάχος· ἀλλ᾽ αὐτίκα γοῦν ἀνατέταλκεν 6 ὁ τῆς δυτικῆς λαμπα- 6.
δηφορείας πνευματικὸς ἀστὴρ ὁ μέγας Θεοδόσιος, καὶ τοῦ πνευματομάχου Μακεδονίου ἐκ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξοστρακισθέντος, συνόδοις καὶ συνδρομαῖς τῶν ἁγίων πατέρων, τὸ μέγιστον τῆς εὐσεβείας Χριστοῦ ἅγιον σύμβολον τῇ ἐκκλησίᾳ ἀπαρεγχείρητον ἐμπήξας ἐδραίωσε.

Duplex in hos Synodus, Ephes. & Chalced. Theod. Minore & Marcian. Impp.

Ps. 26. v. 12.

" al. Ονώρ.

Huius successores, Arcadius & Honorius; atque horum rursus, Arcadij proles Theodosius: tumque rursus gangræna depascens, Nestorio hominis cultore, Eutyche & Dioscoro detinentibus veritatem in iniquitate. Veruntamen *mentita est iniquitas sibi.* Maximus enim regiæ pietatis iurisque deposito

Τούτου τῆς βασιλείας διάδοχοι, Ἀρκάδιος καὶ " Ὠνόριος· καὶ τούτων αὖθις, Θεοδόσιος ὁ τοῦ Ἀρκαδίου βλαστός. εἶτα πάλιν ἡ γάγγραινα νομὴν λαβοῦσα, Νεστορίου τοῦ ἀνθρωπολάτρου, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, τῶν τὴν ἀλήθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατεχόντων. ἀλλ᾽ ὅμως ἐψεύσατο ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. ὁ γὰρ μέγιστος τῆς

βασιλικῆς εὐσεβείας νομοφύλαξ Μαρκιανὸς, τῇ τῶν ἁγίων πατέρων συνδρομῇ, τοὺς δυσσεβεῖς εἰς γῆν κατέρραξεν.

cuſtos Marcianus, ſanctorum Patrum concurſu, impios in terram alliſit.

Εἶτα πάλιν ἄλλοι τινὲς τὴν ἁλμυρὰν τῆς θεοπαθείας καταρράναντες αἵρεσιν, Σέβηρος, Ἰάκωβος, Πέτρος ὁ Κναφεὺς, καὶ ἄλλοι τινὲς τῆς ἀνοσιουργίας ἀποπτύσματα· μεθ' ὧν ἡ βασιλικὴ Ζήνωνος τυραννικωτάτη χεὶρ κατεστράτευσεν· ὥσπερ ἡ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων, Ἰουστινιανοῦ τοῦ μεγάλου, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων θεοθρέμμων σύνοδος, ὥσπερ λιμώττοντας κύνας τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμηγύρεως ἐξήλασεν.

Exinde rurſus aliis quibuſdam eius hęreſis amara aſperſa ſalſugo eſt, quæ Deo paſſionem adſcribit; Seuero, Iacobo Petro Fulloni, nonnulliſque aliis execrandis piaculis: quibus cum Zenonis ſumma tyrannide manus militauit: quos religioſiſſimorum Imperatorum, Iuſtiniani Magni, ſanctorumque Patrum Dei nutu collecta Synodus, velut fame tabeſcentes canes ab Eccleſiæ cœtu abegit.

Theopaſchitarum hæreſis. Sed hæc ex certioribus petenda Eccleſiaſticis monumentis.

Εἶτα πάλιν οἱ πρόβολοι καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πυργοβάρεων, Ὠνόριος Ῥώμης, Σέργιος ὁ τῆς βασιλίδος, Πύῤῥος, Παῦλος, Κῦρος Ἀλεξανδρείας, Μακάριος Ἀντιοχείας, Θεόδωρος ὁ τῆς Φαρὰν, ὑπὸ τοῦ πολυμηχάνου καὶ ἀρχηγέτου τῶν κακῶν, εἰς γῆν τῆς αἱρέσεως κατερ-
7. ράχθησαν· καὶ ὑπὸ τοῦ εὐσεβοῦς μεγάλου Ἰουστίνου τῇ τῶν ἁγίων πατέρων θεοσυλλέκτῳ συνόδῳ τῆς κατακρίσεως ἀνάθεμα κληρωσάμενοι. Εἶτα τούτων, καὶ πλειόνων αἱρέσεων ὡς ἄχυρα ἀπὸ ἅλωνος θερινῆς ἀναρριπισθέντων, καὶ ὡς κύματα ἄγρια θαλάσσης διαλυθέντων· τί νῦν ὁ ἕρπων σκολιὸς ὄφις, ὁ ἀντίδικος τοῦ γένους ἡμῶν διάβολος,
8. ὁ σπορεὺς τῶν ζιζανίων; ἄλλον τινὰ βουρκαιὸν τῆς ἀσεβείας, καὶ τῆς αἱρέσεως . . . καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ λόγου ἀτρέπτου, καὶ ἀναλλοιώτου σαρκώσεως ἤδη περὶ τοὺς ρλ'. χρόνους, τὴν ἀνίατον ταύτην, καὶ ἀθεράπευτον νομὴν διανέμων, τοιᾷδε προφάσει.

Poſtea rurſus, Eccleſiaſticæ firmitatis turritorum propugnaculorum ipſi propugnacula ac defenſores, Honorius Romanus Antiſtes, Sergius, Pyrrhus, Paulus Auguſtæ Vrbis, Cyrus Alexandrinus, Macarius Antiochenus, Theodorus Pharan, verſutiſſimi aſtu atque malorum auctoris, ad hæreticæ prauitatis terram alliſi, religioſo magnoque Iuſtino: ſanctorum Patrum Dei nutu collectæ Synodi calculo, damnationis anathema retulerunt. Tum deinde aliæ atque his plures hæreſes paleæ inſtar ac glumæ æſtiua ab area exſufflatæ, ac velut ſæui maris fluctus diſſolutæ. Quid igitur ventrem trahens obliquus ſerpens, humani generis accuſator diabolus, ille zizaniorum ſator? Alium quendam ſuſcitat impietatis ac hæreſeos turbinẽ; Deique Verbi immutabilẽ labiſq; puram Incarnationẽ annis ab hinc centũ triginta, malo hoc remedium omne ac curationem reſpuente, depaſcitur; per talem quandam, quam dicturus ſum occaſionem.

Monothelitarum anteſignani, ipſi primarum Sediũ Antiſtites.

Conſtantino.

Θεοδοσίου τοῦ γένους Ἀδραμυτ-

Theodoſio Adramytini generis

Hæreſis

Iconoclastarum origo atque auctores.

Imperij sceptra moderante ; ac Iesa Arabum Principatus Duce, duo quidem Dei hostes Hebræi (vt semper gens illa ac vbique ceruicem erigunt aduersus Dominum, & aduersus Christum eius præfremunt) homines scilicet præstigiis, sortilegiis, veneficiis, dæmonumque auguriis impensi, vt qui Astrologicam quondam disciplinam consectarentur, Iudæis Isauris affinitate iuncti; vagi quidam, Arabum aulam petunt. Hos aduenisse, ei, quem dixi, Iesa nuntiatum. Felicis vitæ annos plurimos viro augurantur ac longum principatum, si modò is in animum inducat, vt Christianorum euertat ornatum, ac Iesu Dei viri Saluatoris nostri, eiusque parentis Imaginem ex Ecclesiarum septis aboleat. Ac verò ille, vitæ amans, ac moribus porcinis homo, impostorum consilio morem gerens, Orientis Ecclesias omnes conturbauit. Fefellit tamen spes miserum : vix enim breui elapso tempore, diuina eum vltio sustulit. Eius porro filius arrepto principatu, cùm velut falsos vates neci daturus esset, illi fuga salutem expedientes, ad Isauriæ rursus fines reuersi sunt.

Leonis Isauri exordia; Imperij vaticinium; irreligiosa promissio.

Deinde cum ad fontis cuiusdam irriguum, æstum temperarent, adest quidam adolescens Leo nomine, pulchra specie, formoso vultu, procera statura, fornacaria arte; eaque victum quæritans. Isque adeò iumenti deposito onere, ipse quoque ad fontem æstum leuaturus, sedebat. Hora erat fore sexta. Tum Pythonum discipuli, fore vatici-

νοῦ, καὶ τὰ βασιλικὰ σκῆπτρα ἐγκεχειρισμένου· ὁ Ἰεζὰ τε τῶν Ἀράβων ἡγεμονεύοντος ἐξουσίας, δύο θεοστυγεῖς θεομάχοι Ἑβραίων παῖδες, οἱ ἀεὶ καὶ πάντοτε τράχηλον ἐπαίροντες κατὰ τοῦ Κυρίου, καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ φρυαττόμενοι, περιεργίαις καὶ συμβολομαντείαις, καὶ φαρμακείαις καὶ δαιμονιώδεσιν οἰωνίσμασι σχολάζοντες, ὡς δῆθεν ἀστρολογικήν τινα μεταδιώκοντες ἐπιστήμην, ἐξ ἀγχιστείας τῶν Ἰσαυρικῶν Ἰουδαίων ὑπάρχοντες, πλανώμενοι καταλαμβάνουσι τὴν τῶν Ἀράβων βασιλικὴν αὐλήν· καὶ μὴν καταμηνύονται τῷ προῤῥηθέντι Ἰεζά· καὶ τούτῳ χρησμῳδίαις πολυζωΐας, καὶ πολυχρονίου διαμονῆς μυοῦνται, εἰ ἄρα γε τὴν τῶν Χριστιανῶν καταρράξαι διακόσμησιν ἐμυηθείη· τὸν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ θεανδρικὸν χαρακτῆρα, καὶ τῆς αὐτὸν τεκούσης θεομήτορος, ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων ἀπαλεῖψαι. καὶ δὴ ὁ φιλόζωος ἐκεῖνος καὶ χοιροβίος ἄνθρωπος, ὑπεῖξε τῇ συμβουλῇ τῶν ἀπατεώνων· καὶ πάσας τὰς τῆς ἑῴας ἐκκλησίας ἐσάλευσεν. ἀλλ' ἠπατήθη ὁ δείλαιος. οὐ μικρὸς γὰρ χρόνος παρῆλθε, καὶ τοῦτον ἡ θεία δίκη ἐχειρώσατο. ὁ δὲ υἱὸς αὐτοῦ διαδεξάμενος τὴν ἡγεμονίαν, τούτους βουληθεὶς ὡς ψευδομάντεις ἀποκτεῖναι, φυγάδες ᾤχοντο, ἀνακάμψαντες πάλιν ἐν τοῖς Ἰσαυρικοῖς μεθορίοις.

Εἶτα εἰς πηγήν τινα ἀναψύχοντες τῇ φλεγμονῇ τοῦ καύματος, ἰδοὺ νεανίσκος τις τοὔνομα Λέων, καλὸς τῷ εἴδει, ὡραῖος τῷ προσώπῳ, εὐμήκης τῷ σώματι, βάναυσος τὴν ἐπιστήμην, ἐξ αὐτῆς τὴν ζωὴν πορίζόμενος. καὶ δὴ ἐκ τοῦ ὑποζυγίου τὸν φόρτον περιελόμενος, ἐκάθισε καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ πηγῇ ἀναψυχόμενος τῷ καύσωνι. ὥρα ἦν ὡσεὶ ἕκτη.

ἔστω. οὕτω οἱ τῶν ἐγγαστριμύθων μύσται, μυοῦνται αὐτῷ κατάρξαι αὐτὸν τῆς Ῥωμαϊκῆς βασιλείας τὰ σκῆπτρα. καὶ δὴ τοῦ Λέοντος ἀναβαλλομένου καὶ διαπορεῦντος, πρὸς τὸ ἀκρότατον τῆς ἑαυτοῦ εὐτελείας ἀφορῶντα, ὅρκοις πληροφοροῦνται ὑπὸ τῶν μισοχρίστων, ὅτι ταῦτα οὕτως δεῖ γίνεσθαι. καὶ δὴ αἰτοῦνται αὐτὸν ὁρκωμοσίας λόγοις πληροφορηθῆναι παρ' αὐτῷ, ἵνα εἰ ἄρα γε εἰς πέρας ταῦτα ἄγοιτο, πᾶν ὁτιοῦν αἰτηθείη αὐτοῖς, παρ' αὐτοῦ ἀνυπερθέτως δοθείη αὐτοῖς. ἦν δὲ παραπλήσιον ναὸς τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου· καὶ εὐθὺς ἐπιμάτατα εἰσελθὼν ὁ βάναυσος Λέων, καὶ περικρατὴς γενόμενος τῶν ἱερῶν καγκέλλων τοῦ θυσιαστηρίου, ἔδωκεν ἐγγυητὴν τὸν μάρτυρα Χριστοῦ· ἑστώτων τῶν Ἰουδαίων ἐν τοῖς πυλῶσι τοῦ ναοῦ· καὶ δέχονται τὸν ὅρκον παρ' αὐτοῦ. καὶ εὐθὺς ᾤχετο ἕκαστος εἰς τὰ ἴδια.

vaticinantur, vt Romani Imperij sceptra regat. Cunctari ille ac diffidere qui summam infimæ sortis suæ vilitatem attenderet. Tum Christo exosi, exosumque Christum habentes, etiam atque etiam necessariò hæc euentura iureiurando asserere. Rogantque ipse vicissim iuratam præstet fidem, dum reipsa illa contingant, daturum se nulla mora quicquid illi ab eo petierint. Haud procul autem sancti Martyris Theodori delubrum situm erat, statimque festinatè ingressus Leo fornacarius, ac sacros altaris cancellos tenens, Christi Martyrem promissorum vadem adhibuit; cùm Iudæi ad templi vestibulum starent. Iusiurandum itaque ex illo accipiunt, quo dato ad sua quisque statim abeunt.

Ἦν δὲ τότε τις τῶν ἀνατολικῶν στρατηγίας τὴν ἡγεμονίαν περιέχων πατρίκιος, τοὔνομα Μασισίννιος, στρατολογίας τὴν χώραν περιπολεύων· ἐν οἷς καὶ Λέων ὁ βάναυσος στρατολογηθείς, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ εἰς προκοπὴν μεγίστην ἀναβιβάζεται·
10. 10 σπαθαρικῷ ἀξιώματι προχειρισθείς, ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος Θεοδοσίου. καὶ δὴ ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὰ ἑσπέρια μέρη ἐκπεμφθείς, Καμπανίαν καὶ Ἀμαλφίαν καὶ Νεάπολιν, τότε βαρβαρωσάντων· καὶ καταλαβὼν τὰ ἐκεῖσε ἐν πλωτηρσίοις δρόμωσι τὸν ἀριθμὸν ρκʹ καὶ τροπαιοφόρον νίκην εἰρηνικὴν βραβεύσας, καταλαμβάνει τὰ βασίλεια. καὶ εὐθὺς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀναγορεύεται Καῖσαρ, καὶ αὐτοκράτωρ βασιλεύς· καὶ δὴ Θεοδόσιος ὁ πρᾳότατος βασιλεὺς, προϋπαντᾷ χαριέντως· καὶ

Erat porro id temporis Patricius quidam Orientalium copiarum Dux ac Prætor, nomine Masisinnius, qui militem conscribendi caussa prouinciam obibat. Inter eos Leo quoque fornacarius in numeros relatus tantum breui profecit maximusque euasit, vt Spatharij munere à Theodosio Imperatore augeretur. A quo postmodum ad partes missus Occiduas (Campaniam, Amelphim ac Neapolim, quæ ad Barbaros tum desciuerant) cum classe nauium centum viginti, dignam tropæo victoriam, pacem adeptus, ad aulam rediit: moxque Cæsar ac summus Imperator militum votis acclamatur. Ac sanè Theodosius Imperatorum mitissimus, læto ei vultu obuium venit; detractoque è capite stemmate,

illius capiti imponit. Atque in hunc modum absque strepitu ac turbis, Leo Imperium init. Celeberrima autem Leonis volante fama, non *Ecce Magi ab Oriente cum muneribus Christum adoraturi venerunt*; sed, Ecce MagoIudæi venefici quidam ac incantatores Gazareni aulam repente irrumpentes, auguriorum euentu ac fine læti ingrediuntur. Tum nouo Imperatore dante dexteram, debitum omnino soluendum significant. Ille propensissimè quod debeat, daturum se pollicetur; edicant modò quo tandem modo debiti reus existat. Ad quem illi, Hæc debiti ratio, idque flagitamus, optime Imperator, vt Christi Nazareni ac Mariæ Parentis Imaginem, ab omni Ecclesiæ pictura aboleas; quo nimirum si rem præstiteris in annos centum in progenie tua Imperium perennet: quod si distuleris, planè futurum est, vt velut Artemius & Apsimarus & Anastasius breui occidaris. Porro stolidus ac in fide instabilis, velut angue ambas premente nares ægrè spiritum ducens, quod illi iusserant, se ocyus facturum recipit.

Matth. 2. v. 1.

Μαγοϊουδαῖοι.

Sic igitur palam hæreticus proditus, vulpeculæ pelle assumpta; ac primùm versutè agens, pietatem colere statuebat. Post decem autem exactos annos, hæresim Ecclesiæ aspirat: subiectique populi publica concione, in omnium medio Leonis in morem rugiens, immanis sæuaque bestia ac reipsa leo, dixit, Cum Imaginum expressio idololatricæ artis opus existat, nullo eas cultu prosequendas sancio.

Leonis decretum aduersus sanctas Imagines.

ἄρας τὸ στέφος ἐκ τῆς ἑαυτοῦ κορυφῆς, περιτίθησι τῷ Λέοντι· καὶ οὕτως ἀκλονήτως ὁ Λέων, καὶ ἀνοχλήτως τὰ βασίλεια ἐγχειρίζεται. περιβοήτου δὲ ἐπιφημίαις γινομένου τοῦ Λέοντος, ἐπὶ Ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν ἦλθον προσκυνῆσαι μετὰ δώρων Χριστῷ· ἀλλ' ἰδοὺ Μαγουδαῖοί τινες φαρμακοὶ καὶ ἐπαοιδοὶ Γαζαρηνοὶ ἀθρόως εἰσελαύνοντες εἰς τὰ βασίλεια, πέρας τῶν οἰωνισμάτων, καὶ μαντευμάτων αὐτῶν χαρᾷ εἰσδεχόμενοι. εἶτα ὑπὸ τοῦ νέου ἄνακτος δεξιωθέντες, τὴν ὀφειλὴν ἀποπινύουσιν ἀπαγχώρητα. τοῦ δὲ ἑτοιμότατα ἐπαγγελλομένου διδόναι, Τί ἄρα ἔφη ἐστὶ ταῦτα; οἱ δὲ φασὶ, Τοῦτο αἰτούμεθα παρὰ σοῦ κράτιστε βασιλεῦ, ἵνα τὸν χαρακτῆρα τοῦ Ναζωραίου Χριστοῦ, καὶ τῆς μητρὸς αὐτοῦ Μαρίας, ἐκ πάσης ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἀπαλείψῃς· ὅπως τοῦτο ποιῶν, μέλλεις ἄρχειν καὶ βασιλεύειν ἄχρι χρόνων ἑκατὸν ἐν τῇ γενεᾷ σου. εἰ δὲ τοῦτο ὑπερθῇς, 11.
μέλλεις τάχιον ὡς ὁ Ἀρτέμιος ὁ Ἀψίμαρος, ὁ Ἀναστάσιος ἀναιρεθῆναι. ὁ δὲ εὐηθὴς καὶ ἀστήρικτος τῇ πίστει, ὥσπερ ὑπὸ ὄφεως ταῖς δυσὶ μυκτῆρσι πιεζόμενος μηδὲ ἀναπνεῖν ἔτι ἰσχύων, ἑτοιμότατα τὸ προσταχθὲν ἀποτελεῖν ἐπαγγέλλεται.

Τούτου δὲ καταδήλου αἱρετικοῦ δειχθέντος· ἀλωπεκὸς δὲ χρῶμα ἀναλαβὼν, καὶ ὑπούλως πῶς τὰ πρῶτα διεξελθὼν, εὐσεβεῖν διετέλεσε. μετὰ δὲ δέκατον χρόνον, αἵρεσιν ἐμπνεῖ τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν ἐκκλησιάσας, μέσον πάντων λεοντοειδῶς βρύξας ὁ ἀνήμερος θὴρ καὶ λεοντώνυμος, εἶπεν, Εἰδωλικῆς τεχνουργίας ὑπαρχούσης τῆς τῶν εἰκόνων ἀνατυπώσεως, οὐ δεῖ ταύτας προσκυνεῖν. οὕτως

τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτοῦ, καὶ τοῖχος κεκονιασμένος ἡ τούτου καρδία. οὐ πολὺ δὲ τὸ διὰ μέσου, καὶ ὁ Λέων ὡς ἄνθρωπος ἀπέθανε, καὶ ὡς εἷς τῶν ἀρχόντων πέπτωκε. τούτου δὲ τὸ ζῆν ἀπορρήξαντος, καὶ τοῦ αἰωνίου πυρὸς γεγονότος παρανάλωμα, ἀνέστησεν ἀντ' αὐτοῦ τὸ ἐκείνου μιαρὸν γέννημα, Κωνσταντῖνον φημί. οὗτος οὖν τὸ τῆς πονηρᾶς ἐκείνης ῥίζης δένδρον, δηλητήρια παντοῖα ὀλέθρια τῇ ἑαυτοῦ ψυχῇ θησαυρίσας, περιῄει, συστρέφει, καταστρέφει, πυρπολεῖ ἅπασαν ἁγίαν εἰκόνων θέαν. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ τῆς εὐσεβείας κῆρυξ Γερμανός, δηλοῖ πρὸς αὐτόν, Βασιλεῦ, τοῦ δεσπότου Χριστοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ σαρκωθέντος ἐκ τῶν ἀχράντων αἱμάτων τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ τελείου αὐτοῦ καθ' ἡμᾶς ὀφθέντος καὶ περιγραπτοῦ, πᾶσα εἰδωλικὴ λατρεία ἐκποδὼν γέγονεν. ἀπὸ δὲ τῆς εἰς ἡμᾶς αὐτοῦ συναναστροφῆς, καὶ τῆς τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ κοσμοσώστου διδασκαλίας ἕως τοῦ νῦν, ἔτη ωλϛʹ· καὶ οἱ ἀναμέσον τούτοις τοῖς χρόνοις παρελθόντες ἅγιοι πατέρες, περὶ τῶν ἁγίων εἰκόνων, τοιοῦτόν τι οὐκ ἐνενόησαν· ἀλλὰ καὶ αἱ ἅγιαι ἓξ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι ταύτας αἱρεῦσαι, προσκυνεῖσθαι διετάξαντο, καὶ οὐ καταστρέφεσθαι. σὺ δέ, βασιλεῦ, γίνωσκε, ὅτι εἰ τούτου κρατήσειας, ὑπὲρ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἑτοίμως ἀποθανοῦμαι. ἡ γὰρ τοῦ Χριστοῦ εἰκών, τὸ αὐτοῦ φέρει ὄνομα, καθὸ ἐν σαρκὶ ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ βασιλεύς, καὶ βρύξας ὡς λέων, ξιφήρεις στρατιώτας ἀποστείλας ἐν τῷ πατριαρχικῷ οἴκῳ, πυγμαῖς καὶ ὀνειδισμοῖς κα-

Verè *sepulchrum patens* viri guttur; ac, cor eius *sepulchrum dealbatum*. Nec verè longo interiecto tempore, ipse Leo, quod homo erat, fatis concedit, ac velut procerum vnus cecidit. Ei igitur abrupta vita, & cum inferni pabulum factus esset, sui loco impuram illius sobolem (Constantinum dico) suscitauit. Is igitur, pessimæ illius radicis stolo, omnis generis exitiosa venena animi thesauro accumulans, quicquid sanctarum Imaginum oculis expositum erat, id vero vastat, euertit, destruit, succenditque. Vt cognouit pietatis præco Germanus, sic ei denuntiat, O Imperator, cum Christus Dominus nosterque Saluator ac Deus, ex intemeratis sanctæ Dei Genitricis sanguinibus carnem sumpserit, perfectusque nobis similis visus sit ac circumscriptus, idolorum cultus omnis è medio sublatus tus est. Ex quo autem vnà nobiscum versatus est, ac Apostoli salubri mundum doctrina imbuerunt, nunc vsq; anni octingenti triginta sex effluxerunt, nec his, qui interjectis temporibus vixerunt, florueruntque, sanctis Patrib. vt eiusmodi aliquid de sacris Imaginibus cogitarent, in mentem venit. Quinimò ipsæ sex Synodi, easdem amplexæ, colendas ipsas, non euertendas constituerunt. Te autem, Imperator, non lateat, si sententiam tenueris, pro venerandis Imaginibus propenso animo me mortē opperiturū. Nam Christi Imago illius fert nomen, quatenus in carne visus est, & cum hominibus conuersatus.

His auditis, Imperator, inque leonis morem rugiens, armatos tribunos, in domum Patriarchæ mittens, pugnis ac conuiciis inde san-

Ps. 5. v. 11. Math. 23. v. 27. Psal. 91. v. 8.

De Leone plura in Gregor. II. Papæ Epist. & in Histor. hæres. Monothelit.

Ratione asserta & traditione Imaginũ religio.

Baruch. 3. v. 38.

Germano eiecto, Anastasius Patriarcha hæret.

ctum deturbari iubet. Quo abeunte, ac Monachi vitam ineunte, impium Anastasium militari more Patriarcham præficit, non diuinæ pietatis calculo Antistitem creat. Hic Ecclesiæ omnia, aulæ ac fisco tradidit. Omnem figuram diuinæ Christi Incarnationis sustulit. Itidemque sanctissimæ Dei Genitricis materno iure intercessionem, ac impetrãdi fiduciam ad Deum Verbum ex ipsa incarnatum, superbus diaboli patronus, negans, Sanctorumque intercessiones submouens, necnon diuina Spiritus afflatu cõscriptos sanctorum Patrum libros incendio tradens, religiosumque ac Deo Christoque deuotum Monachorũ ordinem Christo ipse inuisus atq; impius detestans, ac sacras Virgines incestis nuptiis copulans, religiosique instituti insignes vestes comburẽs; sacrorum denique Monachorum venerabilem barbam ac canos honoratos diuinasque pupillas crepitante igne adurens; eiusq; instituti habitũ, tenebrarũ habitũ vocãs ipse animo tenebrosu', in eo merentes viros religiosos, Ecclesiasticæ exortes communionis & idolorum cultores, eius venerationis nomine, quam venerandis Imaginibus adhibebant, nuncupauit. Vniuersi igitur populi publica concione, propositis tum viuifico Christi Corpore ac Sanguine, tum intemeratis Lignis, in quibus nostræ salutis causâ Christus manus extendit, sanctisque Euangeliis, quorum documentis Christus omnino iurare prohibuit, nullam se sanctarũ Imaginum adoraturos sed idolum vocaturos, sacramento obstrinxit: Nulla item vlli Monacho communione iungendos, aut illi prorsus Aue dictu-

Constantini Caballini in Imagines Sanctosq; impietas; atq; in Monachos sæuitia.

Χριστοῦ.

Matth 5 v. 34.

τινὲς καὶ, τὸν ἅγιον τῶν ἐκεῖσε προσέταξεν. οὗ τινος καταλιπόντος, καὶ τοῦ μονήρους βίου συμμετόχου γεγονότος, τὸν ἀσεβῆ Ἀναστάσιον τῇ ἀρχιερωσύνης προβάλλεται στρατιωτικῶς, καὶ οὐ ψήφῳ Θεοῦ εὐσεβείας· ὅς τις τὰ τῆς ἐκκλησίας πάντα τοῖς βασιλείοις παραδίδωσι· πάντα χαρακτῆρα τῆς θείας αὐτοῦ σαρκώσεως περιεῖλεν ὁμοίως· ὡσαύτως καὶ τῆς παναγίας θεομήτορος, τὴν μητρικὴν αὐτῆς πρεσβείαν, καὶ παρρησίαν πρὸς τὸν ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα Θεὸν λόγον ἀπαναινόμενος, ὁ τοῦ ὑπερηφάνου διαβόλου ὑπερασπιστής, καὶ τὰς τῶν ἁγίων πρεσβείας ἀποσειόμενος· τάς τε τῶν ἁγίων πατέρων θεοπνεύστους βίβλους πυρκαϊᾷ ἐμβαλών· τό, τε εὐσεβὲς καὶ φιλόχριστον τῶν μοναζόντων τάγμα μισόθεος ὁ μισόχριστος· τόν, τε ἱερῶν παρθένων κατάλογον γαμικοῖς συναλλάγμασι περιζευγνύων, τὰ εὐλαβείας τὰ ἐνδύματα πυρὶ κατακάων, τὴν τῶν ἱερῶν μοναστῶν σεβασμίαν γενειάδα, καὶ πολιὰς αἰδεσίμους, καὶ τὰς θείας κόρας, βρομώδει κατακαίων πυρί· σκοτίας δὲ σχῆμα τοῦτο καλέσας, ὁ τῇ ψυχῇ ἐσκοτισμένος, τοὺς ὑπ' αὐτὸ τὸ σχῆμα καταλεγομένους, ἀκοινωνήτους ἐκάλεσε καὶ εἰδωλολάτρας, διὰ τὴν πρὸς τὰς σεπτὰς εἰκόνας προσκύνησιν. ἅπαντα δὲ τὸν ὑπ' αὐτὸν λαὸν ἐκκλησιάσας, ὀμόσαι πάντας πεποίηκε, προτεθειμένων τοῦ, τε ζωοποιοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, τῶν, τε ἀχράντων ξύλων, ἐν οἷς Χριστὸς ὑπὲρ ἡμῶν χεῖρας ἐξέτεινε, καὶ τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, δι' ὧν Χριστὸς παρακελεύεται ἡμᾶς μὴ ὀμόσαι ὅλως, μὴ προσκυνῆσαι εἰκόνας ἁγίας, ἀλλὰ ταύτας εἰδωλοκαλεῖν· μήτε ἐξ ἀββᾶ κοινωνῆσαι, ἢ τὸ χαίρε

τοσούτον δοῦναι αὐτῷ. ὢ τῆς ἐρημίας. ὁμοιότροπον δὲ καὶ ὁμόηχον εὑρὼν ὄργανον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁμώνυμον καὶ ὁμόφρονα τινὰ τοῦ ἱερατικοῦ καταλόγου, τοῦτον ἐπὶ τὴν ἐκκλησίαν ἐπάρας, οὐχὶ Θεοῦ καὶ ἱερέων ψήφῳ, ἀλλὰ τῇ αὐτῇ πανουργίᾳ· τῶν ἀμφοτέρων ἐν τῷ ἄμβωνι ἀνελθόντων, ὑπὸ τῶν τοῦ βασιλέως χειρῶν Κωνσταντίνου Κωνσταντῖνος τὴν ἱερὰν ὁ ἀνίερος ἐνδιδύσκεται στολὴν καὶ τὸ ὠμοφόριον. ὢ τῆς ἀναξίας. ὁ ἀσπιδοφόρος ἱεροθέτης· καὶ ὁ πολέμοις καὶ φόνοις ἐσχολακὼς, ἱερουργός· καὶ ὁ τρισὶ γυναιξὶ παρανόμως συζευχθεὶς, τῶν ἱερέων χειροτονητὴς καθίστατο.

Ἐκ τούτου οὖν συμπλεχθείσης τῆς μιαρᾶς ξυνωρίδος ὡς παρανόμου σειρᾶς, προσγράμματα κατὰ πᾶσαν ἐπαρχίαν ἐπέμπετο πρὸς τοὺς κατὰ χώραν ἀρχιστρατήγους, σὺν ἐπισκόποις τὴν βασιλεύουσαν καταλαβεῖν, πρὸς τὸ σύνοδον γενέσθαι κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων. τοῦ δὲ τυράννου τὸν σεβάσμιον τῆς παναχράντου Θεοτόκου τὸν ἐν Βλαχέρναις χαρακτῆρα κατορύξαντος, σύνοδον ἀθετούντων ψευδοϊερέων ἐν αὐτῷ τῷ πανσέπτῳ ναῷ ὁ ἀλιτήριος προκαθεσθεὶς ἅμα τῷ ὁμωνύμῳ προδότῃ τῆς τοῦ Χριστοῦ ποίμνης, τὴν μυσαρὰν καὶ ἐχθρὰν ἐπιτελοῦσι σύνοδον, ἀγαλματικὰ εἴδωλα τὰς σεπτὰς εἰκόνας καλέσαντες. οὕτω Γερμανὸν τὸν θεῖον καὶ ὀρθότιμον τῆς ἐκκλησίας ἀναθεματίσαντες, ξυλολάτρην ἀπεκάλουν. ὢ τῆς τῶν ἐχθρῶν πηρώσεως. ὢ τῆς βλασφημίας. ὢ τῆς διαστροφῆς. πάντα ἄλλα δὲ αὐτῶν βλασφημησάντων, τὸ τελευταῖον καὶ πάντων χεῖρον, ἠλάλαξαν τὴν ἐκείνην ἐκείνην οἱ μιαροὶ ἀνίεροι ἐκείνοι φωνὴν, καὶ

ros. Nactusq; iisdem secum moribus ac idem strepens organum; quin ipsi quoque cognominem ac idem ac ille sentientem sacerdotalis ordinis hominem, eum in Ecclesia, non Dei ac Sacerdotum suffragio, sed ipse sua vafritie Antistitem prouehit: conscensoque ambobus ambone, Constantini Imperatoris manibus, sacram prophanus Constantinus tunicam, summique insigne Sacerdotij, pallium, induit. O rem indignam! Qui scutum ferret, ipse sacrorum institutor; quique bellis ac cædibus dederat operam, ipse Sacerdos; qui denique tribus illegitimè vxoribus iunctus fuerat, is Sacerdotum ordinator erat.

Constantinus hæreticus Patriarcha.

Hinc igitur sceleratæ instar catenæ, impura complicata biga, in omnem edicta missa prouinciā ad summos in eis præsides, vt cum Episcopis, ad Synodum aduersus venerandas Immagines celebrandam ad Augustam vrbem conueniant. Veneranda itaque intemeratissimæ Dei Genitricis figura, quæ in Blachernis erat, à Tyranno effossa, pseudo-sacerdotum contemptorum ac præuaricatorum in eodem venerabilissimo templo, scelestissimus idem vnà cum eiusdem secū nominis Christi gregis proditore præsidens, execrandam illam inuisamque Synodum celebrant, ac venerandas Imagines simulacrorum idola vocitant. Tum diuinum, rectæque Ecclesiæ fidei professorem Germanum, anathemate confodientes, ligni cultoris titulo infamabant. O hostis cæcitatem! ô blasphemiam! ô peruersionem ac errorem! Ac demum cum plurima blasphemo ore iactassent, ad extremum, quod cunctis deterius

Copronymianæ Synodi apparatus.

Germanus in ea deuotus.

Iconoclastarũ mala gloriatio ac calumnia.

est, miserabilem quoque illam vocem impuri illi atque profani vlulatu extulerunt, dixeruntque: *Hodie salus mundo illuxit, quòd Tu, Imperator, ab Idolis nos liberaueris.* O diram vocem, cuius strepero sonitu cœlum caligine obductum, concussa terra, pollutus æther; ac qui in eam clamore eruperunt omnes, à Deo facti extranei. Planè *Stultus stulta loquetur, ac cor eius vana cogitabit.* Ob eas enim impij Tyranni ac Christianissimi Imperij purpura indigni, sic blasphemas voces, cœlestia terræ ingruere fulmina: stellas non ferentes Domini iniuriam, in terram cadere: elementa moueri ac agitari: terram turbari ac quati: continui terræ motus, terrores ac signa è cœlo. Ipse miserabilis, expectatæ iræ pauore profugus sedesque mutans, Nicomediam proficiscitur. Quisnã enim Diocletianus aut Maximianus, seu Trajanus, tam mali ominis iniuriosaque in Christianos vnquam designauit, quàm hic iste Christiani indignus nominis? Venit itaque dies iudicij, atque hunc diuina vltio præuenit. Ipseque de seipso testis locupletissimus. Cum enim supremum spiritum traheret, ejulatu exque imis gemitu vociferatus, Hęc, inquit, sunt gehennæ initia, ac inferni vestibula. Quid igitur maioris fidei afferri queat ipsa illius voce? pro eo scilicet, quod non cognouit tempus visitationis suæ. Planè enim vanitatis modum omnem excedente blasphemia Christi Ecclesiam compunxit, qui Christianos idolorum cultores appellauit.

Isai 32. v. 6.

Copronymi in extremis eiulatus diuinæque vltionis confessio.

Luc. 19. v. 44.

Verùm illius proles Leo alter Imperij successor, summa tranquillitate ac pace res administrans, ingentẽ

εἶπον, Σήμερον σωτηρία τῷ κόσμῳ, ὅτι σὺ, βασιλεῦ, ἐλυτρώσω ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων. ὢ φωνῆς ὀδυνηρᾶς, ἥ, τις ἐκβουβηθεῖσα, οὐρανὸν κατεζόφωσε, καὶ γῆν συνέσεισεν· αἰθέρα τε ἐμίανε, καὶ πάντας τοὺς αὐτὴν κεκραγότας, Θεοῦ ἀλλοτρίους ἐποίησεν. οὕτως ὁ μωρὸς μωρὰ λαλήσει· καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ μάταια νοήσει. διὰ γὰρ τὰς τοιαύτας βλασφημίας τοῦ ἀθέου τυράννου, καὶ ἀναξίου τῆς Χριστιανικωτάτης ἁλουργίδος, οὐράνιοι κεραυνοὶ κατέσκηψαν ἐπὶ γῆς· τὰ ἄστρα μὴ φέροντα τὴν δεσποτικὴν ὕβριν, εἰς γῆν κατέπιπτον· στοιχεῖα ἐδονεῖτο, γῆ ἐκλονεῖτο ταραττομένη, σεισμοὶ ἀλληπάλληλοι, φόβητρα καὶ σημεῖα ἐξ οὐρανοῦ. αὐτὸς ὁ δείλαιος δεδιὼς τὴν καραδοκουμένην ὀργὴν, φυγὰς καὶ μεταναστὰς, ἐπὶ τὴν Νικομηδέων πόλιν ᾤχετο. ποῖος γὰρ Διοκλητιανὸς, ἢ Μαξιμιανὸς, ἢ Τραϊανὸς, τὰ τοιαῦτα εἴργασται κατὰ Χριστιανῶν δυσφημήματα, ὡς ὁ ἀνάξιος τῆς Χριστιανικῆς προσηγορίας. ἡμέρα γοῦν κρίσεως παρέστη, καὶ τοῦτον ἡ θεία δίκη προέφθασε. καὶ μάρτυς ἀξιόπιστος αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ. ἔτι γὰρ περὶ τὰ ἔσχατα πνέων, ὀλολύζων ἠλάλαξεν ἐν μεγάλῃ βοῇ, Τάδε, λέγων, τὰ προαύλια τῆς γεέννης. τί οὖν ἀξιοπιστότερον τῆς ἐκείνου φωνῆς, ἀνθ' ὧν οὐκ ἔγνω τὸν καιρὸν τῆς ἐπισκοπῆς αὐτοῦ. ὑπέρογκα γὰρ ματαιότητος ἐβλασφήμησε κατὰ τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ, εἰδωλολάτρας τοὺς Χριστιανοὺς ἀποκαλῶν.

Ἀλλὰ τούτου ὁ βλαστὸς καὶ ὁ καὶ δεύτερος Λέων τὴν ἀρχὴν τῆς βασιλείας διαδεξάμενος, γαληνικα-

πάτῃ, καὶ εἰρηναίᾳ διαγωγῇ, τὸν πολυτάραχον κλύδωνα τῆς ἐκκλησίας μετήνεγκεν, ὡς ἐκ ζάλης καὶ τρικυμίας ταύτην ψυχαγωγήσας· οὗ τινος καὶ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ ταφὴ ἐν Εἰρήνῃ τῇ φερωνύμῳ συζύγῳ διατετέλεσται. αὖθις πάλιν νέα Ἑλένη, καὶ νέος Κωνσταντῖνος υἱὸς Εἰρήνης, ὡς ῥόδον καὶ κρίνον ἐν μέσῳ τῶν ἀκανθῶν ἐκφυῶντες, ὡς ἐξ Ἑλληνισμοῦ καὶ Ἰουδαϊσμοῦ τὸ Ῥωμαϊκὸν πολίτευμα ἀνακαλοῦνται· μεθ' ὧν καὶ ὁ νέος Σίλβεστρος ὁ μέγας καὶ ἀοίδιμος πατριάρχης Ταράσιος, ἁγίαν οἰκουμενικὴν σύνοδον συγκροτήσας, πᾶσαν αἱρετικὴν φρενοβλάβειαν διεσκέδασεν· ὅτι Πνεῦμα Θεοῦ ἅγιον ἦν ἐπ' αὐτῷ. ὡς φωστῆρες ἐν κόσμῳ φαίνοντες, καθὼς παρέδωκαν τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ ἀπ' ἀρχῆς αὐτόπται, καὶ ὑπηρέται γενόμενοι τοῦ λόγου θεσπέσιοι καὶ μακάριοι ἀπόστολοι, καὶ οἱ θεοφόροι ἅγιοι πατέρες, καὶ αἱ θεόπνευστοι καὶ οἰκουμενικαὶ ὀρθόδοξοι σύνοδοι, πάντα σωτήρια καὶ ζωοποιὰ τοῦ Χριστοῦ σύμβολα κατέχειν τε καὶ σεβάζεσθαι ἐθέσπισαν. καθὼς φησὶ τὸ θεῖον λόγιον, Δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκούτισόν με τὴν φωνήν σου· ὅτι ἡ ὄψις σου ὡραία, καὶ ἡ φωνή σου ἡδεῖα. οὐκ ἔστι παρὰ Χριστιανοῖς Θεὸς πρόσφατος, οὐδὲ προσκυνεῖται παρ' αὐτοῖς Θεὸς ἀλλότριος· ὅτι, Τίς Θεὸς πάρεξ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἢ τίς Θεὸς πλὴν αὐτοῦ. ποῦ εἰσιν οἱ Χριστιανοκατήγοροι, οἱ ἱεροκατήγοροι, οἱ ἑαυτοὺς τῆς Χριστωνύμου κλήσεως ἀποξενώσαντες· οἱ ἑαυτοὺς τῆς μελλούσης ἐλπίδος τῶν Χριστιανῶν ἀπελπίσαντες· οἱ πλανώμενοι ἀπὸ μήτρας τῆς θείας κολυμβήθρας ἁμαρτωλοὶ ἄνθρωποι. τὰ χείλη τὰ δόλια τὰ λα-

illam, Ecclesiæ procellam sedauit; quasi ab æstu ac decumanis fluctibus serenitate eam recreans. Eius tum vita, tum sepultura in Irene coniuge sic verè ex nominis dicta ratione (id est, pace) consummata est. Rursus itaque noua Helena, nouusque Constantinus Irenes filius, velut rosa aut lilium inter medias nati spinas, quasi ex Græcanicæ ac Iudaïcæ superstitionis ritu, Romanum postliminio Imperium reuocat; quibuscum etiam nouus Siluester Magnus ille atque inclytus Patriarcha Tarasius, sanctam Oecumenicam Synodum congregans, hæreticam omnem dissipauit dementiam; eo nimirum quod Spiritus Dei sanctus erat in eo. Sicut luminaria in mundo *lucentia*; quemadmodum tradiderunt Ecclesiæ, qui ab initio ipsi viderunt, ac Sermonis ministri extiterunt, diuini ac beati Apostoli, Deoque pleni sancti Patres ac Spiritus sancti afflatu locutæ Vniuersales Orthodoxæ Synodi, salutaria omnia ac viuifica Christi symbola retinenda ac venerationi habenda, sanxerunt; iuxta quod ait diuinum oraculum, *Ostende mihi faciem tuam, fac me audire vocem tuam; facies enim tua decora, & vox tua dulcis.* Non est apud Christianos Deus recens, neque adoratur apud eos Deus alienus: nam, Quis est Deus, præter Dominum nostrum Iesum Christũ; aut quis Deus præter eum? Vbi sunt illi Christianorum, vbi Sacerdotum reprehensores; ij scilicet, qui à Christiani nominis appellatione extorres se fecerunt? qui abs se futuram Christianorum spem abdicarunt? qui à diuina piscinæ vulua errauerunt, scelesti homines? labia dolosa,

Tarasij laus.

Dan.4.v.15
Phil.2.v.15.

Cant.2.14.

Ps 17.v.32.

Psal. 80.v.10.

Psal 57.v. v.4.

Psal. 30. v. 19. quæ loquuntur aduersus Deum, & aduersus Ecclesiam Catholicam in superbia & contemptu? qui diuinam omnem Scripturam atque vtilem deprauant secundum desideria sua? *Hebr. 10. v. 19.* qui Filium Dei conculcauerunt, & sanguinem Testamenti pollutum duxerunt, in quo sanctificati sunt; & Spiritui sancto, in quo ordinati sunt, contumeliam fecerunt? falsi Sacerdotes, falsique Christiani; qui sanctam mundamq; Christi Ecclesiam, mensam pollutam appellauerunt? qui nesciant, quid sanctum inter & profanum, inundum & immundum referat? *2. Ioan. 12.* Cùm plura scribere operæpretium videatur, non possumus per atramentum & chartam. Verùm ad propositum reuertamur.

Nicephorus Imperator, Nicephorus Patriarcha. Rursus velut à victoria congruè appellato Nicephoro, inter Christianos Imperatores religiosissimo, ac rectæ fidei cultore Dei famulo: perinde filiis pietatis hæredib. pariter ac Imperij successoribus, firmam ac inconcussam Christo seruantibus fidem, Magno Antistiti Patriarchæ Nicephoro, munda & incontaminata Ecclesia deposito tradita, non habens maculam neque rugam. *Eph. 5 v. 27.* Verùm rursus, pro eo ac nomen ipsum sonat, impietatis bestia, tanquam leo rapiens & rugiens nobis ingruit. *Leo Armenus, alter Hæresis Iconoclastarum instaurator.* Vt autem ingrueret, exitiosæ animis hæreseos sæua lues, causa eiuscemodi fuit. Michaële & Theophylacto religiosissimis piissimisque viris Imperij clauum moderantibus, ac cùm Dei Ecclesia, summa tranquillitate frueretur, cunctique Præsules, quietam ac pacatum vitam vnà cum Sacerdotibus ac reuerentibus Monachis in omni pietate ac morum honestate agerent; qua id ratione, haud

λαλοῦντα κατὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀνομίαν, ἐν ὑπερηφανείᾳ καὶ ἐξουδενώσει· οἱ πᾶσαν γραφὴν θεόπνευστον καὶ ὠφέλιμον στρεβλοῦντες κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας· οἱ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσαντες, καὶ τὸ αἷμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἡγησάμενοι, ἐν ᾧ ἡγιάσθησαν· καὶ τὸ πνεῦμα τῆς χάριτος, ἐν ᾧ ἐχειροτονήθησαν ἐνυβρίσαντες. οἱ ψευδοχριστιανοί· οἱ τὴν ἁγίαν καὶ καθαρὰν Χριστοῦ ἐκκλησίαν, τράπεζαν ἠλισγημένην ἀποκαλέσαντες· οἱ μὴ εἰδότες διαφορὰν ἁγίου καὶ βεβήλου, καθαροῦ καὶ ἀκαθάρτου· πολλὰ ὤφειλον γράψαι, ἀλλ᾽ οὐκ ἰσχύομεν διὰ μέλανος καὶ χάρτου. ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ προκείμενον ἐπανέλθωμεν.

Αὖθις ὁ φερώνυμος Νικηφόρος ὁ ἐν βασιλεῦσι τοῦ Χριστοῦ εὐσεβέστατος, καὶ ὀρθόδοξος θεράπων· ὡσαύτως καὶ οἱ τῆς εὐσεβείας υἱοὶ καὶ τῆς βασιλείας διάδοχοι, βεβαίαν καὶ ἀσάλευτον τὴν πίστιν διατηρήσαντες τῷ Χριστῷ, καὶ τῷ μεγάλῳ ἀρχιερεῖ πατριάρχῃ Νικηφόρῳ, παρέδοντο τὴν ἐκκλησίαν καθαρὰν καὶ ἀμίαντον, μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα. ἀλλ᾽ αὖθις πάλιν ἡμῖν φερώνυμος τῆς δυσσεβείας θὴρ, ὡς λέων ἁρπάζων καὶ ὠρυόμενος ἐνέσκηψεν. ἡ δὲ λύμη τῆς τοιαύτης ψυχοφθόρου αἱρέσεως τοιᾶδε προφάσει ἐνέσκηψε. Μιχαὴλ καὶ Θεοφυλάκτου τῶν θεοφιλεστάτων καὶ εὐσεβεστάτων ἀνδρῶν τὰ βασίλεια ἰθυνόντων, καὶ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ πάσης ἐν βαθυτάτῃ γαλήνῃ· καὶ τῶν ἱεραρχῶν πάντων ἔτυχεν καὶ ἠρεμαῖον βίον σὺν τοῖς ἱερεῦσι καὶ εὐλαβέσι μοναχοῖς διαγόντων ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι· ἰσως εἰπεῖν, τίνας ξενοφανεῖς εἰσ-

δύεις

ἦν ὡς τὴν πανευδαίμονα πόλιν γυναικός τινος τῶν ἐγχωρίων τετοκυίας βρέφος· τὰ μὲν ἄνω μέλη τοῦ σώματος ἕως τοῦ ὀμφαλοῦ εἶχε πάντα παιδός· τὰ δὲ ὑποκάτω, θηρίων ἀγρίων, λεόντων καὶ παρδάλεων καὶ λύκων. καὶ τούτων μὲν ἦσαν αἱ μορφαὶ κινούμεναι, ὥστε γινώσκειν ἑκάστου τὸν σχηματισμόν. ἀλλά γε ἑαυτῇ ἡ ἐγγαστρίμυθος ὑπὸ τοῦ ἐν αὐτῇ φθεγγομένου πνεύματος Πύθωνος ἐνεργείᾳ, τὴν τῶν βασιλέων ταχεῖαν ἀναδοχὴν τερατεύεται. καὶ δὴ ὁ φιλόχριστος βασιλεὺς τὸ ἐβδελυγμένον τοῦτο γύναιον παραδίδωσιν εἰς φρουρὰν ἀσφαλῆ ἑνὶ τῶν οἰκείων αὐτοῦ καὶ μυστικῶν αὐτοῦ θεραπόντων. καὶ δή τις τῶν ἀφανῶν, καὶ εὐτελῶν τῆς πόλεως τοὔνομα Ἰωάννης, Ἀναγνωστικῷ βαθμῷ τῇ σεβασμίᾳ μονῇ τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν λεγομένων Ὁδηγῶν σχολάζων, παρρησιασάμενος τῇ ἐγγαστριμύθῳ, μυεῖται αὐτῷ τὴν τῶν ἐσομένων πρόγνωσιν· τήν τε τοῦ βασιλέως ἐναλλαγήν· καὶ τῆς διαδοχῆς τῆς βασιλείας ἀποκατάστασιν· μεγάλην τε καὶ ὑπερφυῆ καὶ τριάκοντα χρόνους ἐν εὐημερίᾳ καὶ τροπαιοφόρῳ νίκῃ διαβιῶναι, εἰ ἄρα γε τὴν τῶν ἱερῶν εἰκόνων καθαίρεσιν τέλειον ποιήσας, τὸ μνημόσυνον αὐτῶν παντάπασιν ἐξαφανίσῃ. Λέων δὲ ἔσται τὸ ὄνομα αὐτοῦ, ἐξ Ἀρμενίων ἀγχιστείας καταγόμενος. καὶ δὴ φησὶ χρησμῳδεῖ, καὶ τὸν συμμύστην Ἰωάννην, ὡς μεγίστης ἀξιωθήσεσθαι τιμῆς παρ' αὐτοῦ τοῦ Λέοντος, καὶ ὑψωθήσεσθαι, καὶ μετεωρισθήσεσθαι σφόδρα σφόδρα ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας, ὡς οὐδεὶς ἄλλος τῶν κατ' αὐτὸν προβεβηκότων.

Καὶ δὴ Λέοντος πατρικίου ὄντος,

haud ſcio, portentum quoddam aſpectu nouum ac ſtupendum, beatiſſimam Vrbem intrauit: cùm mulier quædam ex indigenis prolem edidiſſet; membris quidem ſuperioribus corporis ad vmbilicum vſque humana forma; quæ tamen ſubter poſitis partibus feras beſtias, leones, pardales lupoſque referret Mouebantur horum formæ, vt cuiuſque geſtus atque habitus dignoſceretur. Cæterum mulier, aërei in ea loquentis ſpiritus Pythonis vi, celerem ſibi ipſa Imperatorum ſucceſſionem auguratur. Interim verò Chriſti cultor religioſiſſimus Imperator, abominabilem illam mulierculam, vni ex domeſticis ac ſecretioribus famulis tuta ſeruandam cuſtodia tradit. Vir autem quidam obſcurus, exque vili plebecula Ioannes nomine Lectoris gradu in venerabili ſanctæ Dei Genitricis Monaſterio, quod Hodegûm vocant, priuatus agens, bene de Pythoniſſa fretus illique conſilium credens, ex ea diſcit quæ ſint euentura; alium ex alio mutandum Imperatorem, Imperiique futuram ſucceſſionem. Magno eximioq; principatu potiturum, atque annos triginta fortunatiſſimũ victurũ hoſtiũq; tropæis inclytũ; modò tantum ſacris Imaginibus perfectè abolitis, earum prorſus memoriã omneque monumentũ ſuſtulerit. Leonem ait vocatum iri, atque ex Armeniis genus tracturũ. Sed & ſymmiſtæ Ioãni Lectori vaticinatur, maximo honore ab eodẽ Leone augẽdũ & ſubleuãdũ ac clarificandũ; valdeq; prorſus excelſum futurũ, ſupraq; omnem principatũ & poteſtatẽ, quanta nemo æqualium ante gloria prouexerit.

Mulieris partus mõſtruoſus.

Ipſa Pythoniſſa.

Leonis Armeni Icoclaſtæ Pythonico ſpiritu prædictum Imperium.

Leo itaque Patricius, Orienta-

lium Prouinciæ Dux ac Prætor, in beata tum Vrbe cùm versaretur, Nicephorus quidam nominis quadam
Κιννάρειος. deriuatione Cynarius (velut Catellum dicas) appellatus, hæc eum Pythonissæ vaticinia docet. Sed & alius quidam circulator falsus Eremita Nicephori eiusdem opera, Leoni Patricio adhibetur, cum eo sermonem collaturus. Hicque adeò affinia & ipse docet, pariáq; ventriloquæ portenta denuntiat. At ille, qui sæculi amator esset, ac gloriæ studeret, accenso mentis desiderio exque animo hæc se facturum iureiurando inuiolabili affirmauit: ita scilicet, cùm animo conditam impietatis scintillam haberet.

Leo itaque Imperij sceptris potitus, impiorum illo superiorum Imperatorum, Leonis ac Constantini ex Isauris genus ducétium abundantius æmulator ac imitator efficitur; qui scilicet annos longè plures rerum domini fuerant, rebusque bello strenuè gestis, hostium Barbarorum audaciam fregerant; atque bonorum affluentia faustos beatosque dies duxerant. Cœpit ergo scrutari scrutationes, nempe vaticinia quædam & Astrologos Mathematicos, qui velut ex tripode eius generis illi oracula ederent. Accersitoque Basilio quodam Chartulario eius, quam Exattesem vocant (velut dicas suspensionem seu alligationem) homini rem credit. Is porro rei familiaris angustiis velut seruus dedititius, imperata se facturum pollicetur. Inuento itaque viro quodam Salabriensi, homine vago ac nusquam consistente, in cauponis rerumque venalium foro, in diuinationibus & auguriis versan-

καὶ στρατηγοῦ τῶν τῶν ἀνατολικῶν ἐπαρχίας, ἔνθεν αὐτοῦ ὄντος ἐν τῇ εὐδαίμονι, Νικηφόρος τις 13 ὁ παρωνύμως Κιννάρειος λεγόμενος, μυεῖται τῷ Λέοντι τὰ τῆς ἐγγαστριμύθου μαντεύματα. καὶ ἄλλος δέ τις τῶν κυκλαρίων ψευδερημιτῶν, ψευδολογίαις καὶ μαντεύμασι τὸν ἀπειρόκακον λαὸν διαχλευάζων, διὰ τοῦ αὐτοῦ Νικηφόρου εἰσάγεται τῷ Λέοντι πατρικίῳ· καὶ οὗτος μυεῖται αὐτῷ τὰ παραπλήσια καὶ ἰσάμιλλα τῆς ἐγγαστριμύθου τερατεύματα. ὁ δὲ φιλόκοσμος καὶ φιλόδοξος αὐτὸς διαπύρῳ διαθέσεως καρδίᾳ, ταῦτα μεθ' ὅρκου ποιεῖν ἀμεταθέτου ἐβεβαιώσατο· ἔχων ἐγκάρδιον ἐγκεκρυμμένον τῆς ἀσεβείας τὸν σπινθῆρα.

Καὶ δὴ τοῦ Λέοντος τὰ βασίλεια σκῆπτρα κεκρατηκότος, περισσότερος ζηλωτὴς καὶ μιμητὴς γίνεται τῶν προβεβηκότων δυσσεβῶν ἀνάκτων, Λέοντος καὶ Κωνσταντίνου, τῶν Ἰσαύρων ἀγχιστείας γεγονότων, καὶ πολυχρονίοις ἔτεσιν ἐν τῇ βασιλείᾳ διαρκεσάντων· τοῦτο μὲν γὰρ ἀνδραγαθήμασι, καὶ τοῦτο μὲν βαρβάρων θράσος καταβαλόντων· εὐθηνίαις τε καὶ εὐημερίαις βεβιωκότων. καὶ δὴ ἤρξατο ἐξερευνᾶν ἐξερευνήσεις, μαντείας τινὰς καὶ μαθηματικοὺς ἀστρολόγους, τοιαῦτα αὐτῷ χρησμῳδεῖσθαι. καὶ προσκαλεσάμενος Βασίλειόν τινα 14 χαρτουλάριον τῆς λεγομένης Ἐξαρτήσεως, 14.
θαρρεῖ αὐτῷ τὰ τοῦ πράγματος. ὁ δὲ, ἐν ἀμηχανίᾳ γεγονὼς, ὡς δοῦλος ὑπήκοος ποιεῖν τὸ κελευσθὲν ἐπαγγέλλεται. καὶ δὴ εὑρὼν τινὰ ἄνδρα τῶν ἐπιχωρίων Σαλαμβρείας, ὧδε κἀκεῖσε πλανώμενον, ἐν καπηλείοις καὶ κυκλεύμασι, μαντείαις τε καὶ οἰωνίσμασι καὶ μᾶλλον τῶν βασιλέων περιηγμένον μυεῖσθαι,

Σαββάτιον οὕτω λεγόμενον, ὑποτίθεται αὐτῷ πάντα τὰ καταθύμια τοῦ βασιλέως χαρίσασθαι. καὶ δὴ περιβαλὼν ἑαυτοῦ ὁ Σαββάτιος ἅλυσιν μεγίστην τοῦ τραχήλου, καὶ σιδηροπέδαις ἑαυτὸν περισφίγξας, περικλείει ἑαυτὸν ἐν τοῖς τοῦ Δαγιστέως μεγάλου λουτροῦ τῶν καμίνων κρύφοις. καὶ δὴ ὁ Βασίλειος τὰ βασίλεια καταθύμια τάχιον ἐκπληρῶν, προσάγει αὐτὸν τῷ μάντει τῆς Πύθωνος. νὺξ δὲ βαθεῖα ἦν, καὶ σκότος ψηλαφητόν. καὶ ἰδοὺ ὁ ὑπὸ στρατοπέδων δορυφόρων φρουρούμενος βασιλεὺς, μεμονωμένος γυμνὸς καὶ ἄοπλος σὺν τῷ Βασιλείῳ παραγίνεται ἐν ὑπογείοις καὶ καταχθονίοις ἀμειδέσι τόποις, ὥς ποτε Ἰουλιανὸς ὁ παραβάτης, ὑπὸ τοῦ μαθηματικοῦ Ἑβραίου τῷ διαβόλῳ σπονδιζόμενος. ὢ πῶς ἀπώλετο ἡ σοφία τῶν σοφῶν. ὢ πῶς ἠθέτηται ἡ σύνεσις τῶν συνετῶν. ὢ πῶς οἱ θέλοντες εἶναι σοφοὶ ἐμωράνθησαν. τί οὖν ὁ μέγας καὶ ἔνδοξος καὶ φοβερὸς βασιλεύς. προσκυλινδεῖται τοῖς ποσὶ τοῦ Πύθωνος· χρησμῳδίας αἰτεῖται, ὥσπερ ὁ Ἀλέξανδρος ποτὲ μετὰ Κανδαύλου συμψύχου αὐτοῦ εἰσελθὼν εἰς τὸν Σέραπιν, ὥστε μαθεῖν τὰ ἀποβησόμενα. καὶ ὁρᾷ τινὰς ἀστράπτοντας ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν ἀνακειμένους· ἕνα δὲ λέγοντα αὐτῷ, Χαίροις Ἀλέξανδρε, οἶδας με τίς εἰμι; ὁ δὲ, Πῶς

15. κύριε. ὁ δὲ μάγος 15, Ἐγώ εἰμι Σεσοὺχ ὁ σεισμοκράτωρ βασιλεύς· οὐ τοσοῦτον δ' εὐτύχησα, ὅσον σύ· καὶ γὰρ ἔσχες ὄνομα ἀθάνατον. ὁ δὲ, Πῶς κύριε. ὁ δὲ λέγει, Εἴσελθε ἔνδον ἵνα θεάσῃ τὸν προστάτην. εἰσέρχεται Ἀλέξανδρος ἔνδον, ὁρᾷ ὁμίχλην πυραυγῆ, καὶ κα-

te (Sabbatus huic nomen erat) ab eo auditurus quæ futura Imperatores manerent, ſuadet, vt cũcta ad gratiam Imperatori loquatur, & quæ illi ex animo ſint. Sabbatius igitur graui pondere catena collo alligata, ferreiſque vinculis conſtrictus pedes, in Dagiſtei maioris balnei caminorum cupis ſeſe includit. Baſilius autem, vt quod Imperator maximè cupiebat celerius expleret, ad Pythoniſſæ vatem eum adducit. Profunda nox erat, tantæque tenebræ quas & palpare liceret. Enque tibi militum ſatellitio ſtipari ſolitus Imperator, ipſe ſolus, nudus, inermis, vno Baſilio comite, loca ſubterranea, inferna, obſcura, velut olim Iulianus ille præuaricator, Hebræo Mathematico ſpõſore cum diabolo fœdus icturus irrumpit. O quomodo ſapientum euacuata ſapientia! O quomodo ſtulti facti ſunt, qui videbantur eſſe ſapientes! Quid ergo magnus ille gloria inclytus ac formidabilis Imperator? Aduoluitur arioli pedibus; rogat oracula, velut olim Alexander cum Candaulo viro vnius ſecũ animi, Serapidis penetralia ingreſſus, ad exquirendum quæ eſſent euentura. Videtq; accumbentes quoſdam micantibus oculis, ex quorum caterua vnus quis in hæc verba alloquitur, Salue ſis, Alexander: méne noſti quis ſim? Ad quem ille, Quomodo, Domine? Cui Magus, Ego ſum Seſuch Rex terræmotus arbiter: me autem fortunatior ipſe extitiſti, qui nomen immortale nactus es. Ad quem Alexander, Quomodo, Domine? Cui ille, Intus ingredere vt videas qui tibi patronus ac defenſor ſit. Intus ergo ingreſſus, ignis fulgore micantẽ nubem videt, inque throno ſedentem,

quem olim Serapidem in Rhacuntide, diuinis honorib. à mortalib. frequentari conſpexerat. Aitque Alexander. Domine, quot annos victurus ſum? Cui Serapis, Præſtat qui mortalis exiſtat, neſcire quonam die moriturus ſit. qui enim diei illius expectatione ſuſpenſus eſt, quo ex die didicit, mortuus eſt. At, quòd neſcienti accidat, obliuionem præbet, vt ne animo ſuccurrat; etſi prorſus etiam morti concedendum ſit.

Tum curioſus Imperator diuino & vati, Quid, inquit, faciam ac quid agam, vt vitam omnem felix fauſtiſque omnibus, ac tropæis clarus traducam? Ad quem Sabbatius, Tu quidem Imperator, fortunatus celebrique fama inter Reges terræ clarebis. quod ſi vis vitã, & diligis dies videre bonos, ac inter Gentes & Barbaros proferre imperium, omnem Imaginum abole memoriam; ac ecce futurum eſt, vt annos duos ſupra triginta bene plenos cum filio Domino Conſtantino imperes ac rerum potiaris, Bulgaroſque ſubijcias, atque enſem tuum in media Bulgaria, ad eorum aulæ Æream aream figas. Verùm quod facis fac citius; nec vllam ſuſdeque Imaginem relinquas.

Summè igitur exhilaratus Imperator, imperata indubiè exque animo præſtare ſatagebat; ne fortè annorum triginta factæ induciæ, haud ſecus ac auis auolans, è manibus illi effluerent. Accerſito itaque, quem modò dicebam, Ioanne Lectore, ad eum, quæ mandata acceperat refert. Is verò, Imperatoris iuſſionem reueritus, propenſiſſimè ſe facturum pollicetur. Imperiali itaque manu atque opera, quicquid in Monaſte-

Accerſita ab idolis ad ſactas Imagines calumnia.

θιζόμενον ἐπὶ θρόνου, ὃν ποτὲ εἶδεν ἐν Ρακουντιδι προσκυνούμενον βροτοῖς Σέραπιν. εἶπε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος, Κύριε, πόσα ἔτη ζήσομαι. εἶπε δὲ ὁ Σέραπις, Καλὸν μὲν θνητὸν ὄντα, μὴ εἰδέναι πότε μέλλει τελευτᾶν. προσδεχόμενος ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἀφ' ἡμέρας ἔμαθεν, ἐτελεύτησε. τὸ δὲ ἐν ἀγνοίᾳ πεσεῖν, τοῦτο λήθην παρέχει, τὸ μὴ ἔχειν κατὰ γνώμην, εἰ καὶ ὅλως τελευτᾶν.

Εἶτα φησὶ ὁ πολυπράγμων βασιλεὺς τῷ προγνώστῃ καὶ μάντει, Τί ποιήσω καὶ τί πράξω, ὅπως ἐν εὐζωΐᾳ καὶ εὐημερίᾳ καὶ τροπαιοφόρῳ νίκῃ διαβιῶναι με τὸν ἅπαντά μου χρόνον. καὶ φησὶ πρὸς αὐτὸν ὁ Σαββάτιος, Σὺ μὲν, ὦ βασιλεῦ, ηὐτύχησας, καὶ ὀνομαστὸς ἔσῃ ἐν βασιλεῦσι τῆς γῆς. εἰ δὲ θέλεις ζωὴν, καὶ ἀγαπᾷς ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς, καὶ κυριεῦσαι ἐθνῶν καὶ βαρβάρων, πάσης τῶν εἰκόνων ἐξαφάνισον μνήμην τέλειον· καὶ ἰδοὺ μέλλεις ἐν ὅλοις τριακονταδύο χρόνοις μετὰ τοῦ υἱοῦ σου κυροῦ Κωνσταντίνου ἄρχειν καὶ βασιλεύειν· καὶ τοὺς Βουλγάρους καθυποτάξεις, καὶ πήξεις τὴν ῥομφαίαν σου μέσον τῆς Βουλγαρίας, εἰς τὴν χαλκῆν θύραν τῆς αὐλῆς αὐτῶν· ἀλλ' ὅπερ ποιεῖς, ποίησον τάχιον. μήτε ἄνω ἀφῇς εἰκόνα, μήτε κάτω.

Περιχαρὴς οὖν γενόμενος ὁ βασιλεὺς, τὰ προσταχθέντα ἀνενδοιάστως ἐκπληρῶσαι ἐσπούδαζε, μήπως ἡ τῶν λ'. χρόνων ὁροθεσία ὥσπερ ὄρνεον ἐκπετασθὲν, ἐκ τῶν χειρῶν αὐτοῦ διαδράσῃ. προσκαλεῖται οὖν τὸν προρρηθέντα ἀναγνώστην Ἰωάννην, καὶ αἰτεῖται αὐτὸν τὰ τῆς σκέψεως. ὁ δὲ, ἐπιμάτητα φοβηθεὶς τὴν τοῦ βασιλέως κέλευσιν, ποιεῖν τὸ κελευσθὲν ἐπαγγέλλεται. καὶ δὴ βασιλικῇ χειρὶ

τὰς βίβλους πάσας τῶν μοναστηρίων περιαθροίσας, καὶ ἀνερευνήσας τὰς τῶν εἰδώλων ἀπαγορεύσεις, ταύτας περιστρέψαντες τῇ σεβασμίᾳ εἰκόνι τοῦ Χριστοῦ. ὡς γὰρ τὸν Βὴλ καὶ Δαγὼν τὸν Χριστὸν λογιζόμενοι, τούτου τὰς σεπτὰς εἰκόνας κατέκαυσαν.

Καὶ δὴ ἐκ ἀναπίπτωται ὁ ἐπισπουδαστὴς βασιλεύς, ἅμα προσκαλεσάμενος τὸν ἁγιώτατον Νικηφόρον τὸν πατριάρχην, δείκνυσιν αὐτῷ τὰ συλλεγέντα παρὰ τοῦ Ἰωάννου πιττάκια, καὶ μυθικὰ λογίδια ὡς μορμολυκίων ἀθύρματα. 16 ὁ δὲ
16. ἁγιώτατος καὶ σοφὸς τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος, ὥσπερ ἱστὸν ἀράχνης ταῦτα διέλυσε. καὶ τέως μὲν ὁ βασιλεὺς εὐλαβηθεὶς, ἀνακωχὴν ποιεῖται τοῦ σκέμματος. ὁ δὲ Ἰωάννης δεδιὼς τὸν ἀπὸ τοῦ πατριάρχου ἀφορισμόν, συμβεβηκυίᾳ δὲ νόσῳ περιτρυχωθεὶς, ἠμελημένην μετάνοιαν ἐξαιτεῖται παρὰ τοῦ πατριάρχου· συγγνώμην αἰτῶν τῆς προπετείας, καὶ τῇ μοναδικῇ προσδραμεῖν μετανοίᾳ. ὅπερ καὶ γέγονεν. ὁ δὲ βασιλεὺς ἐν ἀπορίᾳ καὶ ἀτυχίᾳ τῶν ἀγωνισμάτων γενόμενος, διενοεῖτο τίνα ἄρα εὑρήσει συνεργόν. μηνύεται δὲ αὐτῷ τὰ περὶ τοῦ μητροπολίτου Ἀντωνίου ὄντι ἐν τῷ Σιλαίῳ. ὁ δὲ τάχιστα αὐτὸν κελεύει τὰ βασίλεια προσφθάνειν.

Καὶ δὴ πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεύς, Συναγώνησαι ἡμῖν ὦ μητροπολῖτα εἰς ὃ βουλόμεθα, καὶ πρόεδρόν σε καταστήσω τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. ὁ δὲ ἑτοιμότατα τὰ προσταχθέντα ποιεῖν ἐπαγγέλλεται. γνοὺς δὲ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης Νικηφόρος, προσκαλεσάμενος αὐτὸν, εἶπεν, Εἰ ταῦτα οὕτως ἔχει: ὁ δὲ φησὶ,

riis librorum erat coaceruantes, ac quibus in eis interdictum idolis est, locos scrutantes, venerandæ Christi Imagini, eos affinxere. Velut enim Belis atque Dagonis loco Christum habentes, venerandas eius imagines flammis addixere.

Denique nihil sibi quietis indulgens gnauus Imperator; quinimmò sanctissimum Patriarcham Nicephorum accersens, collectos à Ioanne libellos, fabellisque refertos indiculos, velut puerorum terriculamenta ac laruas ei ostendit. At vir sanctissimus sapiensque Ecclesiæ Magister, tanquam araneorum telam cuncta facili negotio euertit. Quamobrem hactenus quidem Imperator reueritus, eius quod ita moliebatur, inducias facit. Ioannes verò mouendum se communione, Patriarchę sententia timens, morbique casu attritus, quam neglexerat, à Patriarcha pœnitentiam petit; veniam temeritatis rogans, & vt eius criminis reatu Monasticæ exercitationis castra petere liberum sit: quod & factum est. At Imperator rei euentu animi anxius, irritoque conatu percussus, animo cogitabat, quem demum operis adiutorem inueniret. Nuntiatumque illi est de Antonio Metropolita, qui erat in Sylæo: quem mox in aula præsto esse iubet.

Ad quem Imperator: Vnà operam præsta, ô Metropolita, in id quod molimur, téque Patriarchalis Sedis Antistitẽ collocabo Pollicetur ille propensissimè se iussa facturum. Quo cognito, sanctissimus Patriarcha virum accersens, Num hæc ita se habeant, quærit. Cui ille, Absit, Domine, istud à nobis, & vt aliquid

Nicephori Patriarchæ illis ineptiis præclara opera.

Ioannis Lectoris ficta pœnitentia.

Antonij Metropolitæ simulatio, ac peruersitas.

fecerim. Quin adeò maiorem facturus fidem, manu propria exaratas Cruces, sententiæ tenax, Fidei libello apponam. Quod & ocyus sub sanctissimorum Metropolitarum qui simul inuenti sunt, præsentiam fecit; vti etiam quando ordinatus est hæc subscripserat. *In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti, Antonius Dei misericordia Silæ Metropolita, manu mea subscripsi. Qui in sanctam & consubstantialem ac viuificam Trinitatem credamus, venerandas Imagines amplexamur ac suscipimus. Qui non ita sentiunt, sint anathema. Qui non ita credunt, procul ab Ecclesia arceantur. Hoc est fides sanctorũ Patrum. Hac fides, orbem terrarum illustrauit. Qui igitur posthac ausi fuerint euertere aliquid eorum, quæ Ecclesiæ legitima tradita sunt, siue pictas Imagines, siue Crucis figuram, siquidem Sacerdotes sint, prorsus deponantur: sin autem Monachi aut Laici, anathematizentur.* Hæc Antonius cùm sigillo obsignasset, Patriarchalibus ædibus excedit. Hæc autem Imperatore ex illo percontante, ait, *Illusimus eos, Imperator, vt curis liberior sis, in iis quæ moliris.* O nouum Manichæum eademque ac Persa sentientem! ô dementiam! ô stoliditatem! Inter Christianos, Christianum agit: inter Iudæos, Iudæum. Adeòque præsidentes ambo, Ioannes ac Antonius, hæreticorum vino medicatum craterem miscuerunt. Ac sanè diuinas Scripturas atque vtiles secundum desideria sua peruertentes, commentitias inque animorum exitium comparatas doctrinas proferunt, venerandas Imagines idola obgannientes.

Μὴ γένοιτο ἡμῖν ὦ δέσποτα τοῦτο, μηδέ τι πρᾶξαι. ἀλλὰ καὶ πρὸς πλείονα πληροφορίαν, τοὺς ἰδιοχείρους μου σταυροὺς ὑπογράφω τῷ τῆς ὀρθοδοξίας λιβέλλῳ ἑτοίμως· ὅπερ καὶ τάχιον κατὰ παρουσίαν τῶν συντυχόντων ἁγιωτάτων μητροπολιτῶν πεποίηκεν, καθὼς καὶ ἐν χειροτονίᾳ αὐτοῦ ταῦτα ὑπέγραψεν. Ἐν ὀνόματι τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, Ἀντώνιος ἐλέει Θεοῦ μητροπολίτης Σιλαίου, χειρὶ ἐμῇ ὑπέγραψα, Πιστεύοντες εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν Τριάδα, τὰς τιμίας ἀσπαζόμεθα εἰκόνας. οἱ μὴ οὕτω φρονοῦντες, ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ οὕτω πιστεύοντες, πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἁγίων πατέρων. αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐφώτισεν. οἱ οὖν τολμῶντες μετὰ ταῦτα ἀνατρέπειν τι τῶν ἐνθέσμων τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένων, ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, ἢ σταυροῦ ἐκτύπωμα· οἱ μὲν ἱερεῖς εἰσί, παντάπασι καθαιρείσθωσαν· οἱ δὲ μονάζοντες ἢ λαϊκοί, ἀναθεματιζέσθωσαν. ὁ δὲ ταῦτα ἐπισφραγισάμενος, ἔξεισι τῶν ἐναγοῦς πατριαρχείου. ὁ δὲ βασιλεὺς ταῦτα πυθόμενος, ἔφησεν ὁ Ἀντώνιος, Ἐχλευάσαμεν αὐτοὺς ὦ δέσποτα, ὅπως ἀμεριμνότερος ἔσῃ ἐπὶ τὰ δοκοῦντα. ὢ τοῦ νέου Μανιχαίου καὶ Περσόφρονος. ὢ τῆς ἀνοίας. ὢ τῆς φρενοβλαβείας. ἐν Χριστιανοῖς χριστιανίζει· ἐν Ἰουδαίοις ἰουδαΐζει. καὶ δὴ προκαθεσθέντες οἱ δύο Ἰωάννης καὶ Ἀντώνιος, ἐκέρασαν εἰς κρατῆρα τὸν αἱρετικῶν πεφαρμακευμένον οἶνον. καὶ δὴ γραφὰς θεοπνεύστους καὶ ὠφελίμους στρεβλοῦσι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας. προβαλλόμενοι ἐπιπλάστους καὶ ψυχοφθόρους διδασκαλίας εἴδωλά τε τὰς σεβασμίας εἰκόνας βατταρίζοντες.

Ὁ οὖν μέγας ἀρχιερεὺς Νικηφόρος ὁ θεοφάντωρ σύνοδον ἁγίων πατέρων συναθροίσας τὸν ἀριθμὸν σο΄, καὶ πάντων ταῖς ἱερατικαῖς στολαῖς ἀμπεχομένων ἐν τῇ μεγάλῃ Σοφίᾳ· τοῦ τε πλήθους τῶν ἱερέων καὶ τῶν μοναχῶν τῆς βασιλίδος πόλεως ὁμοῦ συναθροισθέντων· ἀνελθὼν ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης ἐν τῷ ἄμβωνι, ἀναθεματίζει τὸν αἱρεσιάρχην, τάδε ἀναβοῶν, Ἀντωνίου τοῦ νέου Ἀρείου παραπλησίου Παυλικιανῶν, ἀνάθεμα. ὁ λαὸς, Ἀνάθεμα. ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης φησὶν, Ἀντώνιος ὁ νέος Ἄρειος δεδεμένος ἐστὶν ἐν τῷ νῦν αἰῶνι καὶ ἐν τῷ μέλλοντι, ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ἐκ τῆς ἁγίας ὁμοουσίου καὶ ζωοποιοῦ Τριάδος, ἐκ τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος· ἐκ τοῦ ἁγίου καὶ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων Πέτρου· ἐκ τῶν δώδεκα ἀποστόλων, ἐκ τῶν ἁγίων τριακοσίων δεκαοκτὼ πατέρων, ἐκ τῶν ἁγίων μεγάλων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, ἐκ τῶν ἁγίων μεγάλων πατριαρχικῶν καὶ ἀποστολικῶν θρόνων, καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες· ὡς Χριστομάχος, ὡς παραβάτης τῶν ἰδιοχείρων σταυρῶν, ὡς ἀποστάτης τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, ὡς εἰκονοκλάστης, ὡς εἰδωλολάτρης, ὡς χριστιανοκατήγορος, ὡς χριστιανοδιώκτης, ὡς ἱεροκτόνος· τῶν ἱερέων τὸ μῖσος, τῶν πατριαρχῶν ὁ ἔχθιστος, τὸ βδέλυγμα τῆς ἐρημώσεως, ἡ πρώτη ἀποστασία, ὁ πρόδρομος τοῦ Ἀντιχρίστου, ὁ ἄνθρωπος τῆς ἀνομίας, ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας ὁ ἀποκαλυφθεὶς ἐν τῷ ἐνεστῶτι καιρῷ. ταῦτα τὰ ἐγκώμια τοῦ ἐλεεινοῦ Ἀντωνίου.

Τί οὖν ὁ συνεργὸς καὶ συμμέτοχος αὐτοῦ ὁ φερώνυμος πρόδρο-

Magnus itaque Præsul diuinorum Interpres Nicephorus, sanctorum ducentorum septuaginta Patrum collecta Synodo, cunctisque sacerdotalibus stolis indutis in Magna Sophiæ æde, vnà quoque congregata Sacerdotum ac Monachorum Vrbis Augustæ multitudine, ipse sanctissimus Patriarcha ambonem conscendens, Hæresiarcham anathemate ferit, ac deuouet in hæc verba clamans. *Antonij noui Arij, errore Paulicianis affini, Anathema.* Populus, *Anathema.* Sanctissimus Patriarcha ait, *Antonius nouus Arius ligatus est in hoc sæculo & futuro, in cælo & super terram ex sancta consubstantiali & viuifica Trinitate, Patre & Filio & Spiritu sancto, exque sancto ac Apostolorum Principe Petro; ex duodeno Apostolorum collegio; ex sanctis trecentis decem & octo Patribus, ex sanctis magnis & Vniuersalibus Synodis, ex sanctis magnis Patriarchalibus & Apostolicis Sedibus, & à me, qui ipsum ordinaui, cunctique illi communione iuncti; tanquam Christi hostis, vt qui manu propria fixas Cruces præuaricator violauerit, vt qui à recta fide desertor sit, vt Imaginum effractor; vt Idolorum cultor, vt Christianorum calumniosus accusator, vt Christianorũ persecutor, vt Sacerdotum occisor. Sacerdotũ ille & Patriarcharum execratio, ille scelestissimus; abominatio desolationis, prima discessio ac defectio, Antichristi præcursor, homo iniquitatis, filius perditionis. qui nunc temporis reuelatus est.* Hæ laudes, tantaque præconia infelicis Antonij.

Quid igitur eius adjutor & particeps, ille verè pro nominis ipsa ra-

Nicephori Synodus, exque illa dictum in Antonium Anathema.

Matth. 24. *v.* 15.
2. *Thess.* 2. *v.* 3.

tione Antichristi præcursor; cuius ex ore egreditur igneus blasphemiæ clibanus; falsus ille vates Balaam, Pythonissæ discipulus? aduersæ nimirum partis ambo tribuni: noui Pharaonis venefici ac incantatores Iannes & Iambres Mathematici? Quid leonis ille præditus specie, in leonis morem aduersus Ecclesiam rugiens? Nempe huius auctorem hæreseos imitatur; ac, sicut ille diuinum Germanum, hic quoque inclytum sanctissimumque Nicephorum Patriarchali Sede expellit, cunctosque illius partium sanctissimos Episcopos atque Monachos tormentis exiliisque damnauit. Quid igitur? Extruso Iacob prædilecto, eius loco exosus & ante ortum Esaü, intruditur. Ascendunt aliunde fures & latrones in Ecclesiæ caulam. Sacrum altare contaminatum est. Gaudent rursus Iudæi; rursus iubilant ac plaudunt manibus; rursus superbiunt & insolescunt aduersus Christum Dei Nazarenum, quem cruci affixerunt, dum hæc fieri conspiciunt. Rursus Montanistæ locum acceperunt.

Exod. 7. v. 11. — *2. Tim. 3. v. 8.* — Altera alterius Leonis persecutio. — *Rom. 9, v. 11* — *Ioan. 10. v. 1.*

Quid igitur Leo altum rugiens velut in sylua, fremensque aduersus Ecclesiã & aduersus Christum eius? Beatam Vrbem turbis implet ac scãdalis. Vndique suspiria, lamenta, lacrymæ; gemitus discurrebant. Duplex namque erat animorum corporumque interitus. Ac sanè, sui custodem præsidemque Imperij repulit, dicens, Recede à me, Iesu Imperator atque Rex; nolumus vias tuas scire: eiusque venerandam Imaginem in Ærea porta existentem, lapidibus, stercoribus, molli luto petentes, inque eius faciem spuentes, disruptam solo deiecerunt. Ac quidem

Iob. 22. v. 17 — De hac Imagine Greg. 2. ad Leonem Isauri.

μος τοῦ Ἀντιχρίστου· οὗ ἐκ τοῦ στόματος ἐκπορεύεται ὁ τῆς βλασφημίας κλίβανος πυρός· ὁ ψευδομάντις Βαλαάμ, ὁ τῆς ἐγγαστριμύθου μύστης· οἱ δύο τῆς ἐναντίας μοίρας ἑκατόνταρχοι· οἱ νέοι Φαραωνιτικοὶ φαρμακοὶ καὶ ἐπαοιδοὶ Ἰαννὴς καὶ Ἰαμβρὴς οἱ μαθηματικοί. τί οὖν ὁ λεόντειον εἶδος ἔχων, λεόντεια βρυχώμενος κατὰ τῆς ἐκκλησίας. μιμεῖται τὸν ἀρχηγὸν Λέοντα τῆς αἱρέσεως ταύτης· καὶ ὥσπερ ἐκεῖνος τὸν θεσπέσιον Γερμανὸν, καὶ οὗτος τὸν ἀοίδιμον καὶ ἁγιώτατον Νικηφόρον τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξωστράκισε, καὶ πάντας τοὺς κατ' αὐτὸν ἁγιωτάτους ἀρχιερεῖς καὶ μονάζοντας, βασάνοις καὶ ἐξορίαις κατεδίκασε. τί οὖν. ἐξάγεται Ἰακὼβ ὁ ἠγαπημένος· εἰσποιεῖται Ἡσαῦ ὁ μεμισημένος καὶ πρὸ γενέσεως. ἀναβαίνουσιν ἀλλαχόθεν οἱ κλέπται, καὶ λῃσταὶ εἰς τὴν αὐλὴν τῆς ἐκκλησίας. βεβήλωται τὸ ἅγιον θυσιαστήριον. πάλιν οἱ Ἰουδαῖοι χαίρουσι· πάλιν ἀγαλλιῶσι μακαρίζοντες τὰς χεῖρας· πάλιν βρενθύονται καὶ γαυριῶνται κατὰ τοῦ Ναζωραίου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, ὃν ἐσταύρωσαν, ταῦτα δρώμενα βλέποντες. πάλιν Μοντανισταὶ χώραν ἔλαβον.

Τί οὖν Λέων, μέγα ὡς ἐν δρυμοῖς ὠρυόμενος, καὶ μυκώμενος κατὰ τῆς ἐκκλησίας καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ; ταραχῶν καὶ σκανδάλων τὴν εὐδαίμονα πόλιν ἐμπίπλησιν· οἰμωγαί τε καὶ θρῆνοι καὶ δάκρυα καὶ στεναγμοὶ πανταχόθεν διέτρεχον. διπλοῦς γὰρ ἦν ὁ θάνατος, ψυχῶν τε καὶ σωμάτων. καὶ δὴ τὸν φύλακα καὶ φρουρὸν ἔχων τῆς αὐτοῦ βασιλείας ἀπώσατο, εἰπὼν, Ἀπόστα ἀπ' ἐμοῦ, Ἰησοῦ βασιλεῦ· ὁδούς σου οὐ βουλόμεθα εἰδέναι· καὶ τούτου τὸν σεβάσμιον χαρακτῆρα τὸν ὄντα ἐν τῇ Χαλκῇ, λίθοις καὶ κόπροις, καὶ πηλώδεσι μάζαις, ἐμπτύοντες

πτύοντες εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, περιέρριπτον, διαρρήξαντες αὐτὸν εἰς τὸ ἔδαφος. Ἰουδαῖοι μὲν ποτὲ λίθοις αὐτὸν ἀπέβαλον, Σαμαρείτην καὶ δαιμονῶντα αὐτὸν ἀποκαλοῦντες· αὐτὸς δὲ διὰ μέσου αὐτῶν ἐπορεύετο. οὗτοι δὲ χείρονα τούτων ἔδρασαν. ὄντως ἐχθρὸς ὠνείδισε τὸν Κύριον, καὶ λαὸς ἄφρων παρώξυνε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ Κύριος τὴν τοῦ Καίσαρος Τιβερίου εἰκόνα ἐν χερσὶ κρατήσας, καὶ εἰρηκώς, Τίνος ἡ εἰκὼν, καὶ ἡ ἐπιγραφὴ αὕτη, οὐκ ἐνύβρισεν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὀφειλόμενον ἀπέδωκεν ὡς Καίσαρι, καὶ τὸν κῆνσον ἐτέλεσεν.

Ὦ λαὸς ἄνομος, μωρὸς καὶ ἀσύνετος, ἐπὶ τίνα ἠνοίξατε τὸ στόμα, καὶ ἐπὶ τίνα ἐχαλάσατε τὴν γλῶσσαν ὑμῶν. ἀλλ' οἷα πάσχει καὶ νῦν ὁ Λόγος, παρὰ μὲν τῶν ἀσεβούντων βλασφημούμενος, καὶ ἀνέχεται τὰ τῆς ὕβρεως· μακρόθυμος γάρ· παρὰ δὲ τῶν εὐσεβῶν εὐφημούμενος, καὶ ἀναβάλλεται τὰ τῆς μακροθυμίας· τοῖς μὲν, ἴσως καιρὸν διδοὺς μετανοίας, ἡμῶν δὲ δοκιμάζων τὸν πόθον, εἰ μὴ ἐκκακοῦμεν ἐν ταῖς θλίψεσι, καὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἀγῶσι. καὶ μὲν δὴ τούτων πλείονα καὶ θρήνων ἄξια, δι' ἃ ἦλθεν ἡ ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, ὡς ἀνωτέρω δεδήλωται, καὶ πᾶσιν ἡμῖν πρόδηλα γεγόνασι· λιμοὶ, λοιμοὶ, σεισμοὶ, καταποντισμοὶ, θάνατοι ἐξαίσιοι, πόλεμοι ἐμφύλιοι, ἐθνῶν ἐπαναστάσεις, ἐμπρησμοὶ ἐκκλησιῶν, ἐρημώσεις χωρῶν καὶ πόλεων, αἰχμαλωσίαι λαῶν ὡσεὶ πρόβατα εἰς σφαγὴν πορευόμενα. μέχρις Αἰθιόπων, καὶ Ἰνδῶν, καὶ εἰς ἀνατολὰς γῆς, δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι, νεάνιδες καὶ παρθένοι, πρεσβύτεροι μετὰ νεωτέρων· καὶ πᾶσα ἡλικία ἄρδην συντετέλεσται. Οἱ γὰρ πατέρες, φησὶ, φάγωσι τὸν ὄμφακα, καὶ

dem Iudæi quondam, Samaritanum vocantes ac dæmonium habentem, lapidibus ipſum appetierunt : ipſe verò, per medium illorum ibat : Hi autem, illis peiora factitarunt. Planè *inimicus improperauit Domino, & populus inſipiens irritauit nomen eius.* Nam & ipſe Dominus Tiberij Cæſaris manu tenens imaginem, ac dicens, *Cuius eſt imago hæc & ſuperſcriptio?* nulla violauit iniuria; quin etiam debitum tanquam Cæſari reddidit, ac cenſum perſoluit.

Luc. 4. v. 30.

Pſal. 73. v. 18.

Matth. 22. v. 20.

O nefarius populus, ſtultus & inſipiens, in quem os aperuiſtis, & in quem laxaſtis linguam veſtram? At qualia nunc quoque Sermo patitur, quem quidem impij blaſphemiis compluant; ſuſtinetque, qui longæ patientiæ ac benignus ſit; pij autem laudibus celebrent, ac differt longanimitatem; fortè, vt illis pœnitentiæ ſpatium concedat, noſtrumque deſiderium ac amorem exploret, ne deficiamus in tribulationibus, ac certaminibus pietatis cauſa deſudandis. Cæterum his eorum plura ac lamentis digna, *propter quæ venit ira Dei in filios diffidentiæ*, vti ſuperius declaratum eſt, ac nobis palam fuerunt manifeſta; fames, peſtes, terræmotus, abſorptæ vrbes, mortes inſolitę, bella ciuilia, gentiũ irruptiones, Eccleſiarũ incendia, prouinciarũ vrbiũq; deſolationes, populorum ouiũ inſtar ad victimã ductarum, captiua capita. Ad Æthiopas vſque, Indoſque ac extremas Orientis partes ſerui ac captiui, iuuenes & virgines, ſeniores cum iunioribus: prorſuſque omnis ætas conſumpta eſt. *Patres* enim, inquit, *comederunt vuam acerbam, & filiorum dentes obſtupeſcunt.* Et

Hæc ex Gregor. Theol.imitati.

Eph. 5. v. 6.

Mala ex hæreſi, ac Imaginum religione violata.

Ier. 31. v. 29.

Deut.5.v.5. iterum, *Ego Dominus*, inquit, *reddens peccata patrum in filios, vsque ad tertiam & quartam generationem.*

Quòd verò diuinus Altissimi dexteræ cuncta Imperio regentis atque tuentis gladius, virum peremerat, ac velut grandem bestiam in muscipulam suam conjecerat, vti etiam Pro-
Ezech. 26. pheta ait, *Ecce inducã super te alienas pestes de Gentibus & effundẽt gladios suos super te, & super pulchritudinem scientiæ tuæ: & sternent pulchritudinem tuam in perditionem; & deponent te, & morieris morte vulneratorum in corde maris. Nunquid loquens dices, Deus ego sum, in conspectu interficientium te? Tu verò homo*
Isa 14. v.11 *es, & non Deus. Subter te sternent tibi tineam, & operculum tuum vermis. Videntes te, mirabuntur super te, & dicent, Iste homo, qui irritabat terram, qui concutiebat Reges, qui ponebat orbem vniuersum desertum: Porro Vrbes euertit, & qui fuerant abducti, non soluit. Omnes Reges terræ dormierunt in honore; homo in domo sua. Tu autem proiicieris in montibus, sicut cadauer abominatum cum multis confossis, ac gladiis contrucidatis, descendentibus in infernum:* vt sciant omnes, quia Dominus Rex fortis est & potens, Reges terræ alios aliis mutans. Apud eum, sapientia & virtus; apud eum potestas & fortitudo; humiles in sublime tollit, & eos
Iob.12.v.24 qui perierant, exsuscitat. In soliis Reges constituit; mutans Reges, & corda Principum terræ. Vbinam falsi vates & impostores? Vbi triginta annorum inclyta tropæa, hominis terrena sapientis, nec cum cœlesti Rege vllas vitæ rationes communes habentis?

τὰ τέκνων ὠμωδιάσουσι. καὶ πάλιν, Ἐγὼ, φησὶ Κύριος, ἀποδιδοὺς ἁμαρτίας πατέρων ἐπὶ τὰ τέκνα ἕως τρίτης καὶ τετάρτης γενεᾶς.

17 Ἐπεὶ δὲ ἡ θεία τοῦ παντοκράτορ- 17.
ος δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου μάχαιρα τοῦ-
τον διεχειρίσατο, καὶ ὡς θῆρα μέγαν
εἰς τὴν γαλεάγραν αὐτοῦ ἐνέβαλε,
καθὼς καὶ ὁ προφήτης λέγει, Ἰδοὺ
ἐπάγω ἐπὶ σὲ 18 ἀλλοτρίους, λοι- 18.
μοὺς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἐκκενώ-
σουσι τὰς μαχαίρας αὐτῶν ἐπὶ σὲ,
καὶ ἐπὶ τὸ κάλλος τῆς ἐπιστήμης σου· καὶ
στρώσουσι τὸ κάλλος σου εἰς ἀπώλειαν,
καὶ καταβιβάσουσί σε· καὶ ἀποθανῇ
θανάτῳ τραυματιῶν ἐν καρδίᾳ θα-
λάσσης. Μὴ λέγων ἐρεῖς, Θεός
εἰμι ἐγὼ ἐνώπιον τῶν ἀναιρούντων
σε; σὺ δὲ εἶ ἄνθρωπος, καὶ οὐ Θεός.
ὑποκάτω σου στρώσουσι σῆψιν, καὶ
τὸ κατακάλυμμά σου σκώληξ. 19 οἱ 19.
ἰδόντες σε, θαυμάσονται ἐπὶ σὲ, καὶ ἐροῦσι, Οὗτος ὁ ἄνθρωπος, ὁ παροξύνων τὴν γῆν, ὁ σείων βασιλεῖς, ὁ θεὶς τὴν οἰκουμένην ὅλην ἔρημον· τὰς δὲ πόλεις αὐτοῦ καθεῖλε, καὶ τοὺς ἐν ἀπαγωγῇ οὐκ ἔλυσε. πάντες οἱ βασιλεῖς τῆς γῆς, ἐκοιμήθησαν ἐν τιμῇ. ἄνθρωπος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ· σὺ δὲ ῥιφήσῃ ἐν τοῖς ὄρεσιν, ὡς νεκρὸς ἐβδελυγμένος, μετὰ πολλῶν ἐκκεκεντημένων, καὶ τεθνηκότων μαχαίραις καταβαινόντων εἰς ᾅδου, ἵνα γνῶσι πάντες, ὅτι Κύριος κραταιὸς καὶ ἰσχυρὸς βασιλεὺς, διαλλάσσων βασιλεῖς γῆς. παρ᾽ αὐτῷ σοφία καὶ δύναμις. παρ᾽ αὐτῷ κράτος καὶ ἰσχὺς, ποιῶν ταπεινοὺς εἰς ὕψος, καὶ ἀπολωλότας ἐξεγείρων· καθιζάνων βασιλεῖς ἐπὶ θρόνων· διαλλάσσων βασιλεῖς, καὶ καρδίας ἀρχόντων γῆς. ποῦ εἰσὶν οἱ ψευδομάντεις καὶ ἀπατεῶνες. ποῦ εἰσιν οἱ τριάκοντα τροπαιοφόροι χρόνοι τοῦ ἐπιγειόφρονος, καὶ μὴ τὸ πολίτευμα ἔχοντος μετὰ ἐπουρανίου βασιλέως.

Τί οὖν ὁ θανατῶν καὶ ζωογονῶν·
ὁ κατάγων εἰς ᾅδου, καὶ ἀνάγων. ὁ
19. ταπεινῶν καὶ ἀνυψῶν. 19 ἐξήγειρε τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ τὸν φερώνυμον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ ἀρχιστράτηγον, Μιχαὴλ τὸν πρᾳότατον καὶ γαληνότατον βασιλέα, χριστομιμήτως λέγοντα τοῖς ἐν δεσμοῖς, Ἐξέλθετε. καὶ τοῖς ἐν τῷ σκότει, ἀνακαλύφθητε· ἐξάγων πεπεδημένους ἐν ἀνδρείᾳ, ὁμοίως τοὺς παραπικραίνοντας, τοὺς κατοικοῦντας ἐν τάφοις. πάντα σύνδεσμον ἀδικίας διαρρήσσων, ἀνήγαγεν ἐκ λάκκου ταλαιπωρίας, τοὺς ἐν ἐξορίαις καὶ θλίψεσι, καὶ πικρᾷ δουλείᾳ κατεχομένους· πάσης χαρᾶς καὶ θυμηδίας τὴν Ῥωμαϊκὴν βασιλείαν ἐνέπλησεν. ἔδωκε γὰρ ὁ Κύριος χρηστότητα, καὶ ἡ γῆ ἀνθηφόρος βλαστάνει τὰ ἀγαθὰ καὶ τὸν καρπὸν αὐτῆς. ἡ δεξιὰ Κυρίου ἐποίησε δύναμιν· ἡ δεξιὰ Κυρίου ὕψωσεν αὐτὸν, καὶ τῷ πλήθει τῆς δόξης αὐτοῦ συνέτριψε τοὺς ὑπεναντίους. τί οὖν ὁ εἰρηνικώτατος καὶ πρᾳότατος βασιλεύς. ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἐν εἰρήνῃ κεκοίμηται, καὶ ἔσται ἐν εἰρήνῃ ἡ ταφὴ αὐτοῦ. συναντήσεται γὰρ τοῖς ποιοῦσι τὸν ἔλεον ἐν κρίσει· κατακαυχᾶται καὶ ἔλεον κρίσεως.

Ἐπεὶ δὲ ὁ ἐγείρων κέρας σωτηρίας τοῦ λαοῦ αὐτοῦ ἐν βραχίονι αὐτοῦ, ἀνέστησεν ἐκ τῆς ῥίζης αὐτοῦ φυτὸν βασιλείας ἐπὶ τὴν ἑτοιμασίαν τοῦ θρόνου αὐτοῦ, σὲ τὸν μέγαν, καὶ φερώνυμον τῆς θεοφιλίας ἄνακτα, ἐν τῇ δυναστείᾳ τῆς σωτηρίας τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ. βασιλείαν κραταιὰν, ἰσχυρὰν, καὶ ἔντιμον ἔδωκεν ἐν τῇ χειρί σου ὁ τῶν ὅλων δεσπότης καὶ Κύριος, θεοστήρικτε δέσποτα, ἔμβλεψον εἰς ἀρχαίας γενεὰς τῶν εὐσεβεστάτων καὶ πιστῶν βασιλέων, πῶς ἡ δόξα καὶ ἡ εὐπρέπεια αὐτῶν ἀτελεύτητος ὑπάρχει.

Quid igitur, *qui mortificat & viuificat, deducit ad inferos & reducit?* 1.Reg.2.v.6
qui humiliat & subleuat? Nimirum suscitauit Imperio suo, qui à sua virtute nomen habeat Principem militiæ, mansuetissimum serenissimumque Michaëlem Augustum; Christi æmula benignitate dicentem, *his, qui in vinculis, Exite; ac qui in tenebris, Reuelamini*: Isa. 49. v. 9.
educens vinctos in fortitudine; similiter eos qui exasperant, qui habitant in sepulchris. Ps. 67. v. 7.
Disrumpens omne vinculum iniquitatis, eduxit de lacu miseriæ, eos, qui exilio relegati, atque in angustiis ac amara seruitute cõstituti erant: omni gaudio ac iucunditate Imperiũ Romanũ repleuit. Dedit enim Dominus Ps. 84. v. 13.
benignitatem, terraque nostra efflorens, bona germinat, ac fructum suũ edidit. Dextera Domini fecit virtutem; dextera Domini exaltauit illũ, Ps. 117. v. 16.
& in multitudine gloriæ suæ contriuit aduersarios. Exod. 15. v. 7.
Quid igitur pacis studiosissimus ac mitissimus Imperator? In idipsum in pace dormiuit; & erit Ps. 4. v. 9.
in pace sepultura eius. Obuios enim habiturus est, qui faciunt misericordiam in iudicio. *Misericordia* enim Iacob. 2. v. 13.
gloriatur aduersus iudicium.

Quia verò is, qui erigit cornu salutis populo suo in brachio suo, eius ex radice, Imperij germen in præparationem solij ipsius suscitauit, Te nimirum magnum, exque pietate ac religiositate ritè nuncupatum, Augustum, in potentia salutis dexteræ suæ; Imperium potens & forte atque nobile in manu Tua vniuersorum Dominus ac Herus, à Deo conseruate Domine, tradidit; aspice ad antiquas religiosissimorum ac fidelium Imperatorum generationes, quo pacto eorum claritas & magni- Ad Theophilum exhortatio.

ficentia immortalitati consecrata
Eccl. 44. v. 14. sit. In pace sepulti sunt: & sepulcra eorum, & ossa eorum in locis suis reuirescent, illisque Dominus imperabit, quia Animæ eorum in manu eius sunt. Imitare piissimum ac religiosissimum Imperatorem Constantinum beatæ Helenæ filium, qui annos totos quatuor supra triginta in omni pietate ac morum honestate claruit, cunctasque Barbaras gentes sibi subjecit. Adeoque Vir ille religiosissimus Sacerdotes ac Monachos, vtriusque Ordinis egregiè cultor, obseruabat, vt ferant, quandoque illi oblatis aduersus eos criminationum libellis, mox in ignem conjecisse, inque ea verba inclytum Imperatorem delatores affatum esse, Ego, si Sacerdotum aliquem aut Monachorum quidpiam sceleris patrantem offendero, mea ipse explicata chlamyde, ipsum obtexero. Quis ergo vnquam inter Imperatores, Viro illo sancto religiosior extitit, benigniorque ac miserationis affectu impensior?

Constantini in Episcopos Monachosque religio.

Magni Theodosij in eosdem. Scrutare magnum pietatis iubar Theodosium religiosissimum Imperatorem, orthodoxæ fidei stemmate præclarè ornatum. Nam hic quoque sic Christi amans, inque Monachos affectus fuit, vt, cùm Maximi in Occiduis partibus bello, ingenti angustia teneretur, conferta adeò hostiũ acie, vt tercentena hostium millia numeraret ad sanctissimum quendã Monachum in monte exercentem miserit, precibusque ad Deum nutante Republica, vt adiutor accederet, rogauerit. Donatus is vocabatur. Sanctissimus porrò Deoque afflatus Monachus, futuri euentus diuinitus præscius, cilicinam tunicam,

Μαξίμου.

ἐτάφησαν ἐν εἰρήνῃ, καὶ οἱ τάφοι αὐτῶν, καὶ τὰ ὀστᾶ αὐτῶν ἀναθάλλει ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν· καὶ βασιλεύει αὐτῶν Κύριος, ὅτι αἱ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν χειρὶ αὐτοῦ εἰσι. μίμησαι τὸν εὐσεβῆ καὶ φιλόχριστον βασιλέα Κωνσταντῖνον υἱὸν τῆς μακαρίας Ἑλένης, ἐν ὅλοις λδ' χρόνοις διαπρέψαντα ἐν πάσῃ εὐσεβείᾳ καὶ σεμνότητι, πάντα τὰ φῦλα βάρβαρα ὑποπόδιον τῶν ποδῶν αὐτοῦ ὑποτάξας. ὅσῳ τοσοῦτον ἦν φιλιερεὺς καὶ φιλομόναχος ὁ ἀνὴρ οὗτος καὶ θεοφι-
λής, ὅπερ φασὶν ἐν μιᾷ 20 20.
κατηγόρων ἐπιδωσάντων πιττάκια κατ' αὐτῶν, ταῦτα μὲν γὰρ ἐν θεὶς καῦσαι· εἶπεν δὲ οὕτως ὁ ἀοίδιμος βασιλεὺς, Ὅτι ἐὰν εὕρω φησὶν ἱερέα ἢ μοναχὸν ἔν τινι παραπτώματι, ἐγὼ αὐτὸν τὴν χλαμύδα μου ἥπλωσα ἄν, καὶ ἐσκέπαζον αὐτόν. τίς ἄρα θεοσεβέστερος, καὶ φιλάγαθος καὶ συμπαθητικώτερος ἐν βασιλεῦσι τοῦ ἁγίου τούτου.

Ἰχνηλάτησον τὸν μέγαν τῆς εὐσεβείας λαμπτῆρα Θεοδόσιον τὸν εὐσεβῆ βασιλέα, πίστεως ὀρθοδόξου στέμματι κατηγλαϊσμένον· ὥστε τοσοῦτον ἦν καὶ οὗτος φιλόχριστος
καὶ φιλομόναχος, ὅπου 21 διὰ τὸν 21.
τοῦ τυράννου Μαξιμίνου πόλεμον ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσιν ἐν ἀγωνίᾳ πολλῇ συσχεθεὶς, ἐν τῷ τῶν πολεμίων πλήθει τριακοσίων χιλιάδων, ἀποστέλλει ἐφ' ἑνὶ τῶν ἐν τῷ ὄρει ὁσιωτάτων μοναχῶν, παρακαλῶν αὐτὸν εἰς εὐχὰς συμμαχίαν ἐπικουρῆσαι αὐτῷ· Δόνατος δὲ τοὔνομα αὐτοῦ. ὁ δὲ ἁγιώτατος καὶ θεοφόρος μοναχὸς θεόθεν προγνοὺς τὸ μέλλον, ἀποστέλλει αὐτῷ τὸ βα-

στέλλει τὸν τρίχινον αὐτοῦ χιτῶνα καὶ τὸ ἐπώμιον, καὶ τὸ κουκούλλιον, καὶ τὴν βακτηρίαν αὐτοῦ. ὁ δὲ μεγαλόψυχος καὶ εὔελπις βασιλεὺς περιχαρῶς μετὰ πίστεως δεξάμενος ταῦτα, καὶ περιπτυξάμενος, καὶ ταῦτα ἐνδυσάμενος· τὴν δὲ βακτηρίαν ἀντὶ δόρατος κατασχὼν, ἔφιππος γίνεται· καὶ δὴ τὶς θεία ἀγγελικὴ στρατιὰ ἐφ' ἵπποις ἐπελάμενη, ἐφίσταται, καὶ τοὺς πολεμίους ἅπαντας ἐν τοῖς βοθύνοις ἐν οἷς ὤρυξαν ἐν παγίδι θηρευτῶν, ἀντιπεριπτικῶς ἐκεῖσε κατέβαλεν· τὸν δὲ τύραννον ἐν τῇ μεγάλῃ λαφύρᾳ οἱ σατράπαι ζῶντα χειρωσάμενοι, τοῖς ποσὶ τοῦ βασιλέως προσέφερον. τί τούτου τῆς νίκης ἔχουσιν ὑψηλότερον. ὃς κατηξίωται ἀγγελικὰς στρατιὰς συλλήπτορας αὐτῷ γενέσθαι, οὐχὶ καὶ ὅτι εὐσεβὴς ἦν, προσκυνητὴς τῆς ἁγίας τριάδος, καὶ τῆς Χριστοῦ εἰκόνος.

Ἐρεύνησον, καὶ ἴδε τὰ ἱερὰ αὐτοῦ ἀναθήματα, τὰς ἱερὰς ἐνδυτὰς, τὰ ἱερὰ σκεύη. ψηλάφησον,
22. καὶ ἴδε 22 τὸν μέγιστον αὐτοῦ δίσκον, εἰς ὃν ὑπῆρχεν ἐγκαυστικοῖς καλλιεργήμασιν, ὁ μυστικὸς τοῦ Χριστοῦ δεῖπνος μετὰ τῶν δώδεκα ἀποστόλων ἐγκεκολαπτό· ὅνπερ ἱερὸν δίσκον Θεόδωρος ὁ οἰκονόμος τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ψηφισθεὶς ἀρχιεπίσκοπος τῆς Συρρακουσῶν πόλεως ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς βασιλίδος πόλεως· καὶ δὴ ὅτε ὁ Θεόδωρος ποιήσας τὸ ἄπτον αὐτοῦ ἰδιόχειρον, τέθεικεν αὐτὸ ἐν τῷ δίσκῳ· καὶ φησὶν Ἀντώνιος, Εἰ πληροφορεῖς ἡμᾶς, καὶ ὁμόφρων ἡμῶν εἶναι βούλει, πάτησον αὐτὸν τοῖς ποσί σου. ὁ δὲ τῷ πόθῳ τῆς φιλαρχίας θηλυγόμενος, ἐπιμήτησε ἀναιδῶς καὶ ἀνερυθριάστως αὐτὸν κατεπάτησεν. ὢ τῆς ἀνοχῆς, καὶ μακροθυμίας Ἰησοῦ Χριστοῦ. τί οὖν· οὐχὶ ὁ Θεὸς ἐκζητήσει ταῦτα; ναί,

palliumque & cucullum ac baculum ad eum mittit. Tum magnanimis præfidensque Imperator hisce gaudio ac fide susceptis, eaque exosculatus atque induens, nec non baculum hastæ loco tenens, equum conscendit. Cùm ecce diuina quædam Angelica acies in equis igneis discurrens mox præsto fuit, eáque hostes penitus in scrobes quas fecerant venatorio more, rebus in contrariũ versis, compulit. Tyrannus ipse ingentis spolij loco satrapis viuus captus, pro Imperatoris pedibus oblatus iisque substractus est. Quid ea sublimius expeditione, sana vsquam mente cogitari queat? Qui Angelicas acies bello socias meruit accipere, num pius ac religiosus rectæque fidei tenax, qui sanctæ Trinitatis cultor, ac Christi Imaginis venerator erat?

Exquire, & vide illius sacra donaria; sacras tunicas, sacra vasa. Contrecta, & vide eius maximum discũ, in quo Mystica Christi Cœna cum duodecim Apostolis subtili arte encausto cælata erat. Quem sacrum discum, Theodorus sanctorum Apostolorum Oeconomus, ab Augustæ Vrbis Archiepiscopo ordinatus Syracusarum Archiepiscopus; Theodorus, inquam, cum manu propria conscriptam schedam in discum misisset; dicente Antonio. Si nobis fidem facis, ac eiusdem nobiscum sententiæ esse vis, ipsum pedibus conculca; ille sacri principatus desiderio ebrius, impudenter nullaque verecundia prompreſſũ conculcauit. O Christi Iesu patientiam longamque lenitatem! Quid igitur? *Nonne Deus requiret ista?* Sanè omnino: Nam & Caini septies vl-

Theodosij in sacris & vestibus Imaginum religio.

Sacrilega vasis sacri tractatio ac pœna.

Psal. 43. v. 22.
Gen. 4. v. 24.

tio facta est; ex Lamech autem septuagies septies. Ita nimirum Christianorum Vrbis Augustæ Episcopos decet? Quid igitur infelix Theodorus? Frustrato voto nec dignitatem adeptus, immatura morte atq; amara viuis extrusus est.

πτώτως· ὅτι ἑπτάκις καὶ ἐκδεδίκηται Κάϊν· ἐκ δὲ Λάμεχ, ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. οὕτως ἄρα πρέπει τοῖς ἀρχιερεῦσι τῆς βασιλείας τῶν Χριστιανῶν; τί οὖν ὁ δύστυχος Θεόδωρος· ἠστόχησε τῆς ἀξίας, θανάτῳ ἀώρῳ δύσθνητος γεγονώς.

Alij Catholici ac pij Imperatores.

Ὀνώριον.

Æmulare religiosissime Domine, etiam qui secuti sunt Imperatores, Arcadium, Honorium, Theodosium; Leonem item & Marcianum, iisque similes religiosissimos Principes. Omnes enim eodem sensu fuere, ac pietati adhæsere. Sine qui in impietate Imperatores mortui sint, sepelire ac lugere mortuas animas suas. Eorum enim qui iniuriam patiuntur gemitus, illorum qui ea afficiunt castigatio fit. Cogita, & vide superioris ætatis Imperatorum atq; Principum vitæ commensum, quomodo velut somnium euolans transierunt. Cum omnino eorum res cōstabilitæ viderentur, tum prorsus perierunt. Quid igitur Tu quoque, optime Domine, vel si totos centum annos vixeris, fuerisque superstes ac rerum potiaris; nunquid postea sicut Patres tui non morieris? Non est famulus paruus & magnus, qui timeat herum suum. Vnus quippe in vitam ingressus, parque exitus est. Nec enim vllus extitit vnquam Imperatorum, qui ortus sui aliud initium nactus sit.

Sita seriaque admonitio; ipsa acris atque modesta.

Μίμησαι, θεοσεβέστατε δέσποτα, καὶ τοὺς μετέπειτα βασιλεῖς, Ἀρκάδιον καὶ Ὠνόριον καὶ Θεοδόσιον· Λέοντα καὶ Μαρκιανὸν, καὶ τοὺς κατ' αὐτοὺς θεοσεβεῖς βασιλεῖς. πάντες γὰρ ὁμόφρονες, καὶ θεόφρονες. ἄφες τοὺς συνεχομένους ἐν ἀσεβείᾳ βασιλεῖς θάψαι, καὶ κλαῦσαι τὰς ἑαυτῶν νενεκρωμένας ψυχάς. οἱ γὰρ τῶν ἀδικουμένων στεναγμοὶ, τῶν ἀδικούντων κόλασις γίνεται. ἐννόησον, καὶ ἴδε τῶν βεβιωκότων βασιλέων, καὶ ἀρχόντων τὴν πάροδον, πῶς ὡς ἐνύπνιον ἐκπετασθὲν παρῆλθον. ὅτε ἐδόκουν εἰς τέλος κατεστηρίχθαι, τότε εἰς τέλος ἀπώλοντο. ἀσεβῶν γὰρ καταπιπτόντων, δίκαιοι ἔμφοβοι γίνονται. τί οὖν καὶ σὺ ἀγαθὲ δέσποτα, εἰ καὶ ζῇς, καὶ διαμένεις, καὶ βασιλεύεις ἐν ὅλοις ἑκατὸν ἔτεσιν, οὐχὶ μετὰ ταῦτα ἀποθανῇ ὡς οἱ πατέρες σου; μικρὸς καὶ μέγας ἐκεῖ ἐστι θεράπων ὁ δεδοικὼς τὸν κύριον αὐτοῦ. μία γὰρ εἴσοδος εἰς τὸν βίον, ἔξοδος τε ἴση. οὐδεὶς γὰρ βασιλέων ἔσχεν ἑτέραν γενέσεως ἀρχήν.

Aspice in preces humilium, & ne spreueris petitionem eorum. Miserere Ecclesiarum tuarum, ac lugentes consolare. Solatio leua qui in tribulatione existunt; Ecclesiarū schismata seda; malè sentientium effractorum Imaginum superbos conatus extingue; insurgentes hæreses in fortitudine iusti Imperij tui & bra-

Ἐπίβλεψον ἐπὶ τὴν προσευχὴν τῶν ταπεινῶν, καὶ μὴ ἐξουδενώσῃς τὴν δέησιν αὐτῶν. οἰκτείρησον τὰς ἐκκλησίας σου, καὶ πενθούσας παραμύθησαι. τοὺς ἐν θλίψει παρακάλεσον· παῦσον τὰ σχίσματα τῶν ἐκκλησιῶν· σβέσον τὰ φρυάγματα τῶν κακοδόξων Εἰκονοκλαστῶν· τὰς τῶν αἱρέσεων ἐπαναστάσεις ταχέως κατάλυσον ἐν

τῇ δυνάμει τῆς δικαίας βασιλείας σου, καὶ τῷ βραχίονι τῆς εὐσεβείας σου. τοὺς αἰχμαλώτους ἀνακάλεσαι, τοὺς ἐσκορπισμένους ἐπισυνάγαγε· καὶ σύναψον τὴν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν εἰς ἕνα σύνδεσμον ἀγάπης, εἰς βαθεῖαν εἰρήνην τῆς ὀρθοδόξου καὶ ἀκραιφνεστάτου πίστεως. Ἕως πότε παρὰ πάντων τῶν Χριστιανῶν οἱ Ῥωμαίων παῖδες εἰκονοκλάσται καὶ αἱρετικοὶ ὀνειδίζονται. ἐξέγειρον τὴν δυναστείαν τῆς εὐσεβείας σου, καὶ οἰκτείρησον τὸν λαόν σου, τὸν διεσκορπισμένον καὶ διεσπαρμένον ὡς ἀπολωλότα πρόβατα οἴκου Ἰσραήλ. τί τοῦτο τὸ ἐλεεινὸν ὅραμα. ἀκατάπαυστος ὁ θυμὸς τοῦ ἀντιπάλου διαβόλου κατὰ τῆς ἁγίας εἰκόνος τοῦ Σωτῆρος. ἄσπονδος ὁ πόλεμος τοῦ ἀντικειμένου κατὰ τῆς ἀχράντου μορφῆς τῆς θεομήτορος· ἀκατάλλακτος ἡ ἔχθρα ἡ πρὸς τοὺς ἁγίους Χριστοῦ. πόσοι βασιλεῖς ἐπολέμησαν τὴν ἐκκλησίαν· πόσοι τύραννοι κατεδυνάστευσαν. ἀλλὰ εἰ καὶ μικρὸν παρεχωρήθησαν, ἀλλὰ πύλαι ᾅδου οὐ κατίσχυσαν αὐτῆς.

Πολλὰς μὲν γὰρ γραφικὰς ἀποδείξεις εὐσεβῶν δογμάτων τῶν ἁγίων πατέρων ἔχοντες γράφειν, οὐ δέον δεῖν ἡμᾶς τὴν τῆς βασιλικῆς ἀγχινοίας θεοδίδακτον σοφίαν ἐκβιάζειν· ἀλλὰ, κατὰ τὸν θεῖον λόγον, παρακλητικῶς καὶ εὐμενεστάτως ἐκπληροῦμεν, ἵνα μὴ τῇ ὑποστολῇ τοῦ λόγου, τὸ μὴ εὐδοκιμεῖσθαι κατακριθῶμεν. οὐδέποτε γὰρ ἡμεῖς καὶ ἐπὶ τῶν προβεβηκότων βασιλέων σιωπήσαμεν, νουθετοῦντες, παρακαλοῦντες ὡς κυρίους, ὡς δεσπότας, ὡς πατέρας, ὡς ἀδελφούς, ἵνα μὴ Θεὸν ζημιωθῶμεν διὰ τῆς ἡσυχίας.

Πρὸς δὲ περισσοτέραν πληροφο-

chio pietatis tuæ quantocius dissolue. Captiuos reuoca dispersos congrega; sanctamque Catholicam & Apostolicam Ecclesiam in vnam concordiam, vnumque dilectionis vinculum, in rectæ sinceræque fidei altam pacem connecte. Quandiu apud omnes Christianos, Romani probro hæretici audient ac Imaginum effractores? Excita potentiam pietatis tuæ, & miserere populi tui qui dispersus est & dissipatus, sicut oues quæ perierunt domus Israël. Quale hoc miserandum spectaculũ? Nulla quies, quo furore inimicus diabolus aduersus sanctã Saluatoris Imaginem bacchatur. Implacabile bellum aduersarij est aduersus sanctę Dei Matris Effigiẽ. Irreconciliabile odium eorum, qui Sanctos Christi persequuntur Quàm multi Imperatores impugnauerunt Ecclesiam? Quàm multi oppressere tyranni? Quanquam tamen tantisper iis facta licentia; at portæ inferi non præualuerunt aduersus eam.

Id est Græci & Constantinopolitani.

Matth. 16. v. 18.

Licet autem ex sanctis Patribus scriptas demonstrationes quibus pia dogmata stabiliantur, poteramus afferre, haud tamen operæpretium duximus, vt à Deo doctam Regalis solertiæ sapientiam pluribus vrgeremus, verùm, pro eo ac diuinus sermo admonet, obsecrantium more ac placidissimè quæ officij partium existunt, implemus; ne substracto sermone, eius deserti cõdemnemur. Nunquã enim etiã superiorũ Imperatorum tẽpore, ipsi nobis imperauimus vt taceremus; ac ne admoneremus ac obsecraremus vt Dominos & heros & patres & fratres, ne Dei iacturam, silentij rei faceremus.

1. Tim. 5. v 1.

Vt abundantiorem tamen fidem

Sacrarum diuina traditio Imaginum.

faciamus, certiusque orthodoxã Fidem astruamus; vti etiam à principio olimque atque hactenus pura & impolluta Christianissima pietas, iuxta Apostolicas ac à Deo confirmatas traditiones in cunctis Ecclesiis diuinè summaque honestate ac vt Domino consentaneum est venerabilium ac colendarum Imaginum decor ornatusque fulget & splendescit in picturis ac musiuo opere, in parietibus & tabellis vasisque sacris, pari honore ac veneratione cum viuificæ Crucis signo diuinisque Euangeliis amplectimur ac exosculamur; ita nimirum vt ipsis cultum atque honorẽ exemplaribus tribuamus; cùm iuxta Magnum Basilium, honor Imaginis ad exemplar transeat. . . . · Quantò magis deterius supplicium merebitur, qui Dominicã Christi Imaginem spernit ac abnuit, qui ipsam quoque Crucem sanctificauit? nimirum velut perfectus desertor, atque à Christiani appellatione nominis extraneus, æternæ reus damnationis erit.

Lib de Spiritu sancto ad Amphilochium.

Idcirco, ad eius quam docuimus atque dogmate tradidimus, diuinæ doctrinæ probationem ac confirmationem; venerandam quoque sanctissimæ Dei Genitricis Mariæ, exque ea incarnati atque infantis Dei Verbi Imaginem, velut fidei gloriationem & coronam decoris sceptrumque regium in confessionis nostræ à Deo confirmati sincerissimi rectæ fidei libelli capite, expressimus, vt diuinæ vestræ à Deo doctæ Majestati, diuinum ac cœlestem rectæ fidei sensum Orientalis omnis diœceseos significaremus, iuxta quod Scriptura monet, *Da sapienti occasionem, & sapientior erit: indica iusto,*

Orientaliũ Synodicæ præfixa S. Mariæ & Christi infantis Imago.

Prou. 9. v. 9.

είαν καὶ ἀσφαλεστέραν βεβαίωσιν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καθὼς καὶ ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν μέχρι τοῦ δεῦρο ἡ καθαρὰ καὶ ἄμωμος χριστιανικωτάτη εὐσέβεια, κατὰ τὰς ἀποστολικὰς καὶ θεοκυρώτους παραδόσεις ἐν πάσαις τῆς ἐκκλησίαις θεοπρεπῶς καὶ ἐναρμονίως καὶ εὐπαρέδρως Κυρίῳ, ἡ τῶν σεπτῶν καὶ σεβασμίων εἰκόνων εὐκοσμία διαλάμπει, ἐν ἱστορίαις καὶ μουσουργήμασιν· ἐν τοίχοις καὶ πίναξι, καὶ ἱεροῖς σκεύεσι, τιμῇ καὶ σεβασμιότητι ὁμοίως τῷ τύπῳ τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ, καὶ τῶν θεολέκτων εὐαγγελίων κατασπαζόμεθα· τὸ σέβας καὶ τὴν τιμὴν τοῖς πρωτοτύποις ἀπονέμοντες κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον, Ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ, ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει. . . . πόσῳ μᾶλλον χείρονος ἀξιωθήσεται τιμωρίας, ὁ τὸν δεσποτικὸν Χριστοῦ χαρακτῆρα τε καὶ τὸν σταυρὸν ἁγιάσαντος, ἀθετῶν ἢ ἀπαναινόμενος· ὡς τέλειος ἀποστάτης, καὶ ἀλλότριος τῆς Χριστιανικῆς προσηγορίας, ἔνοχος καὶ ὑπόδικος ἔσται αἰωνίου κατακρίσεως.

Διὸ δὴ πρὸς ἀπόδειξιν καὶ βεβαίωσιν τῆς παρ' ἡμῖν δεδογματισμένων θεοπνεύστων λόγων, καὶ τὸν σεβάσμιον χαρακτῆρα τῆς παναγίας θεομήτορος Μαρίας, καὶ τοῦ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντος καὶ νηπιάσαντος Θεοῦ Λόγου, ὡς καύχημα πίστεως καὶ στέφανον κάλλους, καὶ σκῆπτρον βασιλικὸν ἐν τῷ κεφαλαίῳ τῆς ἡμετέρας ὁμολογίας τοῦ θεοκυρώτου τῆς ὀρθοδοξίας ἀκραιφνεστάτου τόμου ἐντυπώσαμεν, δηλοῦντες πρὸς τὴν θεοφόρον ὑμῶν θεοδίδακτον βασιλείαν, τὸ ἔνθεον καὶ οὐράνιον φρόνημα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως πάσης ἀνατολικῆς διοικήσεως, κατὰ τὸν θεῖον λόγον, Δίδου σοφῷ ἀφορμὴν, καὶ σοφώτερος ἔσται. γνώριζε

γνώριζε δικαίῳ, καὶ προσθήσει τοῦ δέχεσθαι.

Ἑπόμενοι τῷ ὅρῳ τῶν θεοφόρων πατέρων τοιάδε πεφωνηκότων καὶ δογματισάντων, καὶ ταῖς ἀποστολικαῖς παραδόσεσι, καὶ τὰ ἀρχαῖα ἔθη τῶν ἐκκλησιῶν, οὕτως πιστεύοντες εἰς τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν τριάδα, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ οὕτως φρονοῦντες, ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ οὕτως ὁμολογοῦντες, πόῤῥω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων. αὕτη ἡ πίστις τὴν ἐκκλησίαν ἐστήριξε. τοὺς οὖν τολμῶντας ἑτέρως φρονεῖν, ἢ ἀνατρέπειν τι τῶν ἐνθέσμως τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένων, ἢ σταυροῦ ἐκτύπωσιν, ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, ἢ ἀφανισμῷ τῶν ὄντων ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένων κατὰ τὰ ἀρχαῖα ἔθη τῶν πατέρων, καὶ τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστῶν βασιλέων, εἰ μὲν ἱερεῖς εἰσὶ, παντελεῖ καθαιρέσει ὑποβάλλεσθαι καὶ ἀναθεματίζεσθαι, εἰ δὲ μονάζοντες καὶ λαϊκοὶ εἰσὶ, τῷ αὐτῷ ἀναθέματι κατακρίνεσθαι, καὶ τῆς θείας κοινωνίας ἀφορίζεσθαι. ταῦτα ὁρίζομεν τῇ κελεύσει καὶ αὐθεντίᾳ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ὃς ἔθετο πρόσταγμα, καὶ οὐ παρελεύσεται· τοῦ κλείσαντος τὴν ἄβυσσον, καὶ σφραγισαμένου αὐτὴν τῷ φοβερῷ καὶ ἐνδόξῳ ὀνόματι αὐτοῦ· εὐλαβείσθω πᾶσα ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ, ὅτι φοβερός ἐστι, καὶ τίς ἀντιστήσεται αὐτῷ. καὶ, Φοβερὸν τὸ ἐμπεσεῖν εἰς χεῖρας Θεοῦ ζῶντος· ὅτι πᾶσα πνοὴ καὶ κτίσις ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ περιείληπται· καὶ ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία πάντων τῶν αἰώνων· καὶ ἡ δεσποτεία αὐτοῦ ἐν πάσῃ γενεᾷ. δόξα τῇ παναγίᾳ τριάδι τῷ Θεῷ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

iusto, & adijciet vt accipiat.

Definitionem ac regulam sequentes diuinorum Patrum qui iuxta Apostolicas traditiones, ac Ecclesiarũ vetustos mores talia promulgarunt sanxeruntque, sic in sanctam & consubstantialem ac viuificam Trinitatem credentes, venerandas Imagines amplectimur ac veneramur. Aliter sentientes anathema sint. Qui non ita confitentur, procul ab Ecclesia arceantur. Hæc Apostolorum fides. Hæc fides Ecclesiam illustrauit. Qui igitur aliter sentire atque sapere ausi fuerint, vel eorum aliquid euertere quæ legitima Ecclesiæ tradita sunt, aut Crucis figuram, vel pictas Imagines, seu quid aliorum quorum in Ecclesia ritus viget, iuxta Patrum antiquos mores, religiosissimorumque ac fidelium Imperatorum; siquidem fuerint Sacerdotes, amissi omnino gradus pœnæ subjaceant, ac anathematizentur: sin autem Monachi & Laici extiterint, iisdem deuoti ac anathemate percussi, etiam communione priuentur. Hæc Saluatoris nostri Iesu Christi præcepto auctoritateque decernimus; qui *præceptum posuit & non præteribit*; qui clausit abyssum, eamque tremendo ac glorioso nomine suo signauit. Reuereatur omnis terra à facie eius: quia terribilis est, & quis resistet ei? Et, *Horrendum est incidere in manus Dei viuentis*: quippe in cuius manu spiritus omnis ac creatura comprehensa sit: ac eius regnum, regnum omnium sæculorum, & dominatio eius in omni generatione & progenie. Gloria sit sanctissimæ Trinitati Deo nostro in sæcula sæculorum. Amen.

Synodorũ decernendi auctoritas.

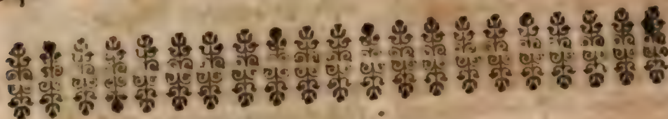
Psal. 148. v. 6.

Apoc. 20. v. 3.

Ps. 95. v. 9.

Psal. 75. v. 8

Hebr. 10. v. 31.

AD
ORIENTALIVM SYNODICAM,
DE SACRIS IMAGINIBVS,
AD THEOPHILVM.

VOD sic vocem, præter momenta superiori Orat.
allata, ipsa statim Epistola suadet, totoque exordio,
quo palam est, communi Ecclesiæ iudicio conscri-
ptam, atque pluribus, iisque Episcopali auctoritate
decernentibus, subscriptam: siue tres ipsi Patriarchæ
quorum nomine editam habet Constantinus Porphyrogenreta, con-
uenerint ac commune Concilium, quantum per Saracenorũ tyranni-
dem licebat, vt Ecclesiæ Græcæ tantis laborãti Ecclesiasticæ traditio-
nes vindices ac testes zelo verè Pastorali ac Apostolico subuenirent,
vel Hierosolymis, vel Alexandriæ, seu Antiochiæ quæ omnes Sara-
cenorũ ditionis erãt, pia solicitudine habuerint; siue, quod verius exi-
stimo, in vna primũ diœcesi, & ab vno Patriarcharum edita, aliisque
probata, communi calculo, exque omnium mente, ad Theophilum
missa est: cuius peruicacia, tantarum Ecclesiarum sensu, primæ ipsius
Romanæ Sedis fide etiam adstipulante, tentanda videretur ac edo-
manda. Ioannem Damascenum, quæ habeant, nulla sunt, nec stylus,
nec ætas, nec decernendi auctoritas: qui, vel si ipse scripsisset ac
composuisset, cùm Hierosolymitanæ Ecclesiæ Presbyter esset, id ta-
men eius Ecclesiæ Synodi nomine, seu diœcesis, non ipsum eius no-
men debuit præferre: vti neque Symbolum Nicænum, etsi vnum
aliquem auctorem habuit: mihi quoque vindicatum in Historia
Monothelitarum, ad Gregorij Presbyteri Cæsariensis Orationem
de Patribus qui Nicæam primùm conuenerunt, nempe Hermoge-
nem Leontij successorem in eadem Sede Cæsariensi, atque illi in
Concilio comitem; haud tamen illius prænotatur nomine, sed Con-
cilij. Habuisse autem, euici auctoritate Basilij Epist. 319 ad Innoc.
iis verbis: Περιβλεψάμενος ἐν τῷ συνεδρίῳ τῷ πρεσβυτερίῳ τῆς κτ πόλιν,
ἐξελεξάμην τὸ τιμιώτατον σκεῦος, τὸν ἔγγονον τοῦ μακαρίου Ἑρμογένους, τοῦ τὴν με-
γάλην καὶ ἄρρηκτον πίστιν γράψαντος ἐν τῇ μεγάλῃ συνόδῳ. Ita de Episco-
po nouo designando. *Vndique in Presbyterij Vrbis Collegio dili-*

genter inquirens, elegi vas pretiosissimum, nepotem scilicet beati Hermogenis, qui magnam illam & inconcussam Fidem, in Magna illa Synodo conscripsit. His, aliisque θρέμμα ποιμενικὸν, quod Basilio impingit Illust. Annalium Pater, Viro mihi tanto, ac cuius alumnum glorior, illius ἀσκήσεως lacte, primo meo ἐξαπτοῦντος sanctiore disciplina tirocinio, apud meos Prædicatores Burdigalæ in sanctissimi Rosarij educatus, satis superque exsufflaui. Mihi vnus Basilius Magnus, in re tam vicina & domestica, maioris fidei sexcentis sic remotis, omnibusque illo minoribus.

1. Ὁ ἐν βασιλεῦσι τοῦ Χριστοῦ ἀπόστολος Κωνσταντῖνος. Apostoli voce largius abutuntur Græci aliique Orientales, non solum pro 12. sic peculiariter dictis, verùm etiam pro 70. quin & pro aliis, quibus affine aliquid inest Apostolici muneris: vt sunt illi, qui primi aut præcipui fuerunt fidei propagatores, seu diuini cultus, certis quibusdam locis, prouinciis aut regnis auctores: quo in genere Constantini Magni opera cum primis enituit. Græci quo die eius festum solenni Officio recolunt mensis Maij die 21. Constantinum ἰσαπόστολον & ἀπόστολον celebrant, neque id semel, aut iterum, sed & sæpius, vt cuiuis legenti exploratum est. Ipsa hac nostræ Synodicæ phrasi, Troparium, quod est ante Matutinas. Τοῦ σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, καὶ ὡς ὁ Παῦλος, τὴν κλῆσιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός σου κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρί σου παρέθετο. ἣν περίσωζε διαπαντὸς ἐν εἰρήνῃ πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλάνθρωπε. *Qui tuæ Crucis signum in cœlo conspexit, ac, velut Paulus, non ex hominibus vocationem accepit, tuus, Domine, inter Imperatores, Apostolus, Augustam Vrbem in tua manu deposuit ac tibi commendauit: quam in perpetuum in pace serues, qui solus clemens ac benignus es.* Quem tantis celebrant, Græca CP. Alexandrina, Antiochena, Hierosolymitana, Ecclesiæ, sicque religiosè colunt, & Apostolum habent, ac Apostolis consertum, hæ nunquam Nicomediæ Arianorum baptismate fœdatum viuis excessisse dicant aut sentiant; sed quod Senioris Romæ contestatur traditio, longè prius Siluestro Romanæ Sedis Antistite intinctum, sancto demum fine decessisse: quidquid nubili in aula Eusebiani fecerint, nunquam mutata Catholicorum tessera, vel Hæreticorum (quod illud baptisma Eusebianum Nicomediæ palam est) assumpta. Ita etiam Græci auctores profitentur, & eorum ipsa Ecclesia, Arianorum fucum asserentes, quicquid his aduersum, Eusebio Pamphili auctore inuulgatum est. His omnibus, aliisque mihi productis ad Siluestri Vitam; quam nuper Alexandro VII. obtuli, vni vt Eusebio, cuius laboret fides, vbi præsertim de Arij dogmate sermo est, maiorem accommodem fidem, ægre adducor: re præsertim sic procliui per studium partium, ac cum paucis testibus iisque Arianis aulam obsidentibus, necesse fuerit ægrotantem Principem intingi, aut in

malam rem profanis aquis suffocari, vt Gregorij Theologi vel procul flosculum reddam; βαπτισθῆναι ἢ καταβαπτισθῆναι. Hieronymus, qui maiorem Eusebio fidem habuerit, sic postremò Constantinum à vera fide deuium ad Arianos defecisse sentit in Chronico: id sanè ratus, non aliter potuisse sic in extremis illorum ritu intingi. Ambrosius tamen, licentia fortè Oratoria, & quod eius baptismi rumor Occidentem latè peruaserat: quid ex illo conficeretur non satis cogitans, aut non ab Arianis tinctum existimans, quod fortè viri tanti nomen dignitasque obtexerat, ac quem sibi propensè Catholici perinde ac Ariani raperent, de illo in extremis Baptismate sic ait Orat. de Obitu Theod. *Cui licet baptismatis gratia in vltimis constituto omnia peccata dimiserit*, &c. Synodi quoque Ariminensis Patres Epistola ad Constantium apud Athanasium, qui ipsi Occidentales, idem innuunt, quibus ita perscribunt. Ἐγνωκότες δὲ ἅμα καὶ τὸν μετὰ τελευτὴν ἄξιον μνήμης Κωνσταντῖνον μετὰ πάσης ἀκριβείας καὶ ἐξετάσεως, τὴν συγγραφεῖσαν πίστιν ἐκτεθεικότα· ἐπειδὴ δὲ ὁ ἐξ ἀνθρώπων ἐγένετο βαπτισθείς, καὶ πρὸς τὴν ὀφειλομένην εἰρήνην ἀνεχώρησεν, ἄτοπον εἶναί τι καινοτομεῖν. Quæ mihi ipse sic reddebam *Simulque reputantes (cum Imperator Constantinus ab Obitu ipse suo omni dignus memoria, conscriptam hanc fidem omni cura ac diligentia promulgarit, ac cum is, suscepto baptismate viuis excesserit, atque ad requiem sibi debitam concesserit) absurdum esse nouum aliquid in fide moliri*: sic in extremis tinctum significant, nec vllam inde labem, qualem Hieronymus in Chronico, contraxisse indicat. Difficile tantis vtrinque præscribere, ac vel dubium tenere. Mihi satis vel hîc, vel in meo Siluestro, partium momenta subaperuisse. At neque hoc conticebo. Quid si Athanasius, illud ipsum Ariminensium voluit eleuare, quo præcipue istud baptisma sic in extremis susceptum sanctum innuunt, ac οἰκονομοῦντας ostendere, dum serio vtrumque Eusebium, Nicomediensem & Cæsariensem Arianæ hæreseωs eo ipso libro infamat, quorum alter Constantini functo illo baptismate initiator, alter vulgator extiterit? Eusebius Nicom. Ario. καλῶς ἐφρόνησεν, εὔχου πάντας οὕτω φρονεῖν. Eusebius Cæsareæ Palestinæ Eucrationi Episcopo. ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἔστιν ἀληθινὸς Θεός. Horum baptisma quò ducat: præsertim si antiquioris Romæ legitimæ tinctionis velut ejuratio fuit, nouaque deuotio; cogitent me doctiores, horúmque concordiam auenti aperiant: aut mecum Dei iudiciorum stupore manum ori imponant.

2. Τό τι οὐρανοφανὲς σημεῖον τοῦ σωτηρίου σταυροῦ Constantini pietatem in nummis cusis, multis prosequitur Illustr. Annalium Pater, Christi an. 325. num. 206. vbi etiam nummum repræsentat, in quo Crucis effigie medio ventre transfixus draco, hac inscriptione, SPES PVBLICA. Illa eius in nummo effigies cum Christi figura, qua significetur maior cœlestis Regis præ terreno potentia, vt hîc Orientales afferunt, illa sit, quâ sic effictum tradit ex Euseb. vt *pansis ma-*

nibus instar precantis cælum contueri videretur. Hoc enim palam habitu velut supplicis significabatur Christo ac Deo eum subiici.

3. Τῆς τε ἀχειρότευ ὡς φῆς αὐτῶ. Hæc illa est Christi nobilissima Imago in Chalce porta, inter præcipuas Christianæ Vrbis Constantini origines meritò computanda, ac semper velut eius Imago Σωτῆρος habita; de qua, eiusque violatione à Leone Isauro, atque Occidentalium ea ex causa ab illo defectione, plura mihi certioribus ex monumentis in libro de Historia Hæresis Monothelitarum, allata: in quo post tot annos, & dum magis Theophili Raynaudi verbis quàm meis legitur (iisdem certè expostulatum, quæ iam ille in suo de Cyriacorum à censura Immunitate, Romæ libello sparserat, etsi necdum Parisiis eius ille Stygius partus innotuerat, flammisque ipso suo ortu sapientissimi ac religiosissimi Antistitis sententia deuotus fuerat; in quo tanta sinceritas, amor tantus veri, quantū prodidere eo iā argumento iustaque defensione aliis edita, ac magis prodent, edenda) sic conflata inuidia, ac dum in eo Ecclesiæ Catholicæ ac Romanæ non segniter laboro, eiusque arcem nobilissimam, parum cautè subfodientibus (Viris quantis!) qui vni duces Magniq; videantur, etsi iuuenili fors calore acrior, vindico Quo nomine aliis iam seriò expostulatum, nec verò per ætates deerunt qui expostulent.

4. Ἑβραίους τινὰς ζωγράφους. Hebræi haud facile vel pingendi artem vel statuariam exerceant: Fortè tamen non deerant apud illos ea ætate, qui cælaturas, aliaque eiusmodi, qualia fuerunt in templo Salomonis exornantia fabricam, illæsa eorum religione facerent; quos idcirco potuit adhibere Iulianus, quod sanctæ Mariæ, eiusque ac Filij Imaginum infensissimos hostes esse non nesciret.

5. Διὰ Θαδδαίου τοῦ Θεσπεσίου ἀποστόλου. Est hic illustris locus Epistolæ illius Constantino Augusto superiori Orat. laudatus. De Thaddæo Apostolo quem Orientales vocant, Eusebius apertè vnum ex 70. asserit, nec nisi latius accepto vocabulo Apostolum. Quanquam Hieronym. ad Matth cap. 10. ipsum dicat, *qui ab Euangelista Luca Iudas Iacobi: & alibi appellatur Lebbæus, quod interpretatur Corculum. Credendumque est*, inquit, *eum fuisse τριώνυμον.* Sic quoque in Martyrologio. Miratur Valesius, sic contra Eusebium scripsisse, cum non nisi ex eius fontibus, hæc de Thaddæo ad Abagarum (vt ipse loquitur) misso, hauserit. Sed iam alibi (libro scilicet toties laudato de Historia Hæresis Monothelitarum) ostendi, Hieronymum non semper ex veterum monumentis in eiusmodi loqui, sed quandoque quod ei memoria vel calor suggerit. Sic nempe ad Hippolyti Indiculum de duodecim Apostolis in Iacobo Alphæi, quem ex omni retro traditione à Iacobo fratre Domini vel Minori ibi dispunxi, ac paulò petulantiora in contrarium ora compressi.

6. Ο τῆς δυτικῆς λαμπαδηφορείας πνευματικὸς ἀστήρ. Ita fortè viri san-

ctiſſimi ac orthodoxi, quòd ex Occidente, Magnaque Roma eiuſque diœceſi, obortum rectæ fidei lumen, Orientalium tenebras diſpulerit. Quo nomine clarus Oſius Hiſpanus in prima Synodo, ac iam Theodoſius itidem Hiſpanus in altera: non quidem ipſe in ea magiſter ac doctor, quod ſolum Paſtorum ac Epiſcoporum eſt, ſed vindex ac aſſertor, quod muneris eſt Chriſtianiſſimi Principis. Videntur hîc Orientales illis vocibus, *συνόδοις καὶ συνδρομαῖς τῶν ἁγίων πατέρων*, id indicare quod ſecundæ Synodi ſingulare eſt atque proprium, vt non ipſa vna prorſus Synodus fuerit, vnuſque conuentus, ſiquidem nulli Occidentales Conſtantinopolim conuenerunt, nec viciſſim Romam Orientales, quò euocabat Damaſus; ſed vna acceſſione, quòd & Conſtantinopoli Damaſi capita recepta ſint, & Romæ probata quæ in hæreticos geſta fuerant Conſtantinopoli: ſicque vna facta Synodus, vt reipſa fuerint Synodi, ac Patrum alius aliuſque conuentus & concurſus extiterit, illa duntaxat decretorum fideique conſenſu vnus.

7. *Τοῦ τοῦ μεγάλου Ἰουστίνου.* Scripſerint Patres *Ἰουστινιανοῦ·* in quo ipſo nonnihil decepti ſunt: non enim illo Imperatore habita VI. Synodus, ſed Conſtantino Pogonato: ſed quòd Iuſtiniano ſecundo Imperatore Trullani editi Canones atque vulgati, qui VI. Synodi pars quædam viderentur, magiſque in Epiſcoporum manibus per Orientem verſarentur, ceu res diſciplinæ, tametſi eos Occidentales reſpuerent, ad illum VI. illam Synodum ac tot Capitum damnationem, procliui errore retulerunt. In quo ſcitum illud, quòd *προβόλους τῶν ἐκκλησιαστικῶν πυργοβαρέων*, eius hæreſis anteſignanos vocant; primariæ certè dignatis viros, ac quibus maioribus cautum Eccleſiis videbatur, non ab illis fidei timendum periculum. Hæ nimirum ille *πυργοβάρεις, προμαχῶνες, ὀχυρώματα τῶν πύργων* Suid. & Heſych. quibus ipſum Eccleſiæ vniuerſalis robur ipſius florenti ſtatu, vel maximè conſpicuum erat; ſic modò (vix vna ipſa ſeniori Roma nobis incolumi, & cuius ipſius diœceſeωs tanta abſtulit Mahumetes, tanta hæreſes, excepta morum ac diſciplinæ in ea laxitate, morbiſque aliis) detritum ac collabeſcens. Superiora ad V. Synodum ſpectant, in qua Iuſtinianus maiorem ſibi labem, quàm gloriam aſciuit, plus æquo Eccleſiaſticis ſe rebus immiſcens, ipſeque decernens, ac cogens ſententiam, non Sacerdotum omnino regulas ſequens, atque legibus (quod religioſi Principis eſt) ſanctè eas communiens: qui eius fons Aphtartotitarum Hæreſis eſt; tanti Principis deplorando exemplo.

8. *Ἄλλον τινὰ βουρκισμὸν τῆς ἀσεβείας.* Inter nouas voces iſtud reponendum; etſi non ignota ſignificatio. Eſt enim, ac ſi dicat, *procellam*, *fluctum*, & quod reddidi, *turbinem*. *βουρκόνειν* Meurſio, *æſtuare*, *fluctuare*. Sit quod nobis *bourasque* dicitur.

9. *Ἰιζὰ τὸ τῶν Ἀράβων ἡγεμονεύοντος ἐξουσίας.* Videtur iſte, ex temporum natione Iizidus filius Mauiæ, quem inter Caliphas octauum nu-

merat Historia Saracenica Georgij Elmacini, Thoma Erpenio Interprete: qui & luxuriosos illius mores prosequitur, hominis verè οἰνοζώνῃ καὶ χοιροβίῳ. quod hîc Orientalibus indigetatur: *Potui vini*, inquit, *deditus, & cum canibus ludens, ac religionem contemnens, qui & vitium ipse suum consanguineos suos non celauit.* Verè Sardanapalus atque impius: vas proinde comparatum, vt sic nebulones audiret, diuturniorisque luxuriosi principatus desiderio in sacras Christianorum Imagines seuiret, annos tres duntaxat Caliphatu potitus; filius, dies paucos, vt idem auctor habet.

10. Σπαθαρικῷ ἀξιώματι προχειρισθεὶς. Non satis hæc ex fide Historiæ. Iam enim ante Theodosij Imperium, quod breue admodum fuit, ac cui Leo aduersatus est, vt auctor est Theophanes, in se tandem rerum summa translata, exutoque purpura eodem Theodosio, Leo τῶν ἀνατολικῶν στρατηγός· *Dux erat & Imperator Orientalium*: quo in munere summa enituit prudentia vt se Arabum cassibus expediret, ac militem demereretur, quomodo sibi ad Imperiũ strauit viam, coacto Theodosio (quippe qui eius impar oneri videretur) vt sese ipse, Patriarchæ Germani Senatusque consilio, accepta securitatis fide, abdicaret. Eius hanc in Occidentem expeditionem Theophanes silet: vt non potuit non plura omittere, qui ex Chronographi munere, tantorum res temporum intra paucas haud rarò lineas cogat. Spatharij dignitas valde modica erat, etsi non videri aliqua non poterat πρὸς τὸ βάναυσον, vilis scilicet ac mechanici prioris status habita ratione. Spatharium promouerat Iustinianus, vt auctor est Theophanes; qui sanè gradus illi via ad στρατηγικὸν, Ducis scilicet & Imperatoris dignitatem fuit: quo eum munere Artemius donauit, cuius proinde ita partes aduersus Theodosium tutatus sit, vt illius promotioni acquiescere noluerit, ac tandem ipsum Imperio exuerit.

11. Ὡς ὁ Ἀρτέμιος. Hîc aliquid laborat. Artemius idem est qui Anastasius, quem nec liquet occisum, sed ad ordinem redactum, ac cessare iussum factum Monachum, impetrata securitatis fide à Theodosio, agente Germano Patriarcha CP. Apsimarus post ludibria, à Iustiniano gladio sublatus est, ipseque adeo Iustinianus post annos sex secundi Imperij: quem vtrumque in exemplum necatorum Imperatorum, post breue Imperij tempus, assumere licuit.

12. Ὁ δεύτερος Λέων De hoc Theophanes. Ἔδοξεν εὐσεβὴς εἶναι πρὸς ὀλίγον χρόνον, καὶ φίλος τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν μοναχῶν. *Visus est ad breue tempus pietatis cultor, ac sanctæ Dei Genitrici & Monachis bene affectus.* Eiusque indicium affert, quod ἐκ τῶν Ἀββάδων ἐν τοῖς πρωτίστοις θρόνοις μητροπολίτας προεβάλετο. *Ex Abbatibus* reddit P. Goar, qui nec superiorem vocem reddidit, καὶ τῶν μοναχῶν. Ἀββάδας velit τοὺς ἡγουμένους. *Præpositos*, seu qui in illis præcipui essent, siue aliàs prælati essent siue subditi, ac simpliciter Monachi: nam ἀββᾶς Græcis, aliud nihil est quàm Monachus, quadam venerationis specie, vti nos frequen-

tiori vſu *Patres* dicimus. Sic olim primiſque ſtatim temporibus ſanctius inſtitutum fidelibus audiit, ac liquet tum ex aliis, tum ex Ammonij libro quem nuper edidi, de cæde Monachorum in Raithu & monte Sina, quos & Menæa pariter Ἀββάδας dicunt. *Ex Monachis*, ergo *Metropolitas in præcipuis Sedibus præfecit*, qui fidei calore feruentiores reliquis viderentur: etſi tandem ipſe quoque patris ac aui exemplo in cultores ſæuiit ſanctarum Imaginum. Donec Irene ſucceſſit, rerum ipſa potita cum filio juniore Conſtantino, per cuius teneriorem ætatem licuit religioni ſtudere, & ſanctam VII. Synodum Taraſio Patriarcha adjutore cogere ac celebrare: Plura Theophanes, ac qui eorum Confeſſorum Vitas ſcripſere, qui Imaginum religione per hæc tempora clariores extitere. In quibus Vita Stephani Iunioris Billio edita in ſuo Damaſceno, quantis reſtituenda ex vno Card. Mazarini τοῦ μακαρίτου Cod. vel in Damaſceno, ſi quando ille vulgandus eſſet! Mihi quoque non pauca repræſentata in Hiſtoria Hæreſis Monothelitarum: at plura repræſentanda in S. Nicephoro, ſi eius daretur Ἀντιῤῥητικὰ, aliáque pro cultu Imaginum florentiſſimo ſtylo illi edita, ac traditione grauiter fulta, quandoque repræſentare. Interim Vitam repræſentabit in ſuo Martio Vir eruditus mihique amicus Godefridus Henſchenius S. I. ex Allatiano pridem mihi repoſitam Codice; vt & alterius Nicephori Mileti Epiſcopi, ac tum Monachi ex alio Clariſſ. Viri Raphaëlis Dufrenij τοῦ μακαρείτου Cod. Alterius Vita Hæreticorum certaminibus illuſtrior, alterius ἀσκητικοῖς laboribus poſt Epiſcopales infulas, clarior.

13. Ὁ παρωνυμος· Κιννάβειος λεγόμενος. Viſum mihi non abs re mutare Κυνάβειος· quo nota paronomaſia, quaſi ἀπὸ τοῦ κυνάβειου: vt quaſi canis ab impudentia, ita dictus intelligatur. Quod idem ſequitur, τῶν κουκλαρίων τῆς ψευδερημιτῶν· accipio. ac ſi κυκλικῶν. Verè ſtulti ſapientes Græci, qui ſic vanis & ſuperſtitioſis deditiɛſſent, ac ſibi illis vitæ felicitatem ac perennes honores quærendos putarent. Num verò etiam odio hæreſis aliquid affictum, vt ſic impij homines traducerentur, ſimpliciore fidelium zelo? Putem non omnino abhorrere id in tantis quæ de Photio eiuſque exordiis perſcribunt vel Logotheta vel Continuator Vaticanus, partimque retuli in Auctoribus Bibliothecæ Patrum Concionatoriæ mihi recenſitis. Sanè Theophanes ineuntem Imperium Leonem laudat etſi fortè eius pertæſus hæreſis, ipſius hiſtoriam minimè proſecutus eſt. Sed & S. Nicephorus ſolertiam adminiſtrando Imperio in eo non improbauit. Circulatores Pſeudo-Eremitæ, ſanctiori inſtituto eiuſque nomini tantam obtriuerunt maculam, vt penè olim obſurduiſſe videatur, ipſum ſui ratione, eorumque virtute, qui ex eius verè norma claruerunt, ſic venerabile.

14. Χαρτουλάριον τοῦ λεγομένης Ἐξαρτήτως. Quid iſtud Chartularij ſeu Scriniarij muneris, ab alio libens audierim: ac num ex Palatij Chartulariis

tulariis putandus ſit, quorum erant plures ordines, vt erant variis rebus præfecti. Num Ἐξαρτήσεως· quod eſt *apparatus*, vt ἐξάρτησις στόλου. *Claſſis apparatus.* Vtrumque vagæ magis ſignificationis, quàm vt vi ſua certi aliquid muneris ingerat. Tenuis fortunæ homo ſignificatur, qui penè egeſtate, vt in his Leoni obſequeretur, inductus ſit. Nec res tam flocci non exactè tenere multum interſit; quanquam ex vulgandis Logotheta & Continuatore Vaticano non parum lucis cunctis acceſſerit.

15. Ἐγώ εἰμι Σερούχ ὁ εἰδωλοκράτωρ βασιλεύς. Seruch idolorum auctor, eorumque cultus, ſiue in eis mortuorum traditur, qua de re pluribus Suidas: indeque proceſſerint illa de Alexandro ſiue ſuperſtitioſa ſiue fabuloſa.

16. Ὁ ἁγιώτατος καὶ σοφὸς τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλος. Sunt hæc ipſa quoque ſanctiſſimi Patriarchæ Nicephori illuſtria: his plura, quæ Henſchenij Martio, breui vulganda eius ipſius Vita: omnium tamen illuſtriſſima, ipſa aduerſus Imaginum effractores illi conſcripta; ac partim Romæ extant, partim in Biblioth Excel. Viri Petri Seguierij Franciæ Cancellarij, partim mihi è Regia ſunt repoſita. In iis τὴν τῶν Δοκητῶν hæreſim ac Manichæorū in Iconoclaſtis ſeriò vbique perſtringit; vt quæ illorum radix hæreſis ſit, ſi modò conſentaneè loquantur, nec prorſus bardi ſint, ac ab omni prorſus ciuilitate humanáque conſuetudine extranei. Videant & noſtrates ſectarij, ipſi quoque eorum ſoboles, qui ante non benè multas ætates in vtraque Gallia, noui audierunt Manichæi, hac gloriantes Eccleſiarum ſucceſſione, ſpreta, quæ verè vna & Chriſti columba Eccleſia eſt, in Petro fundata, verè domus Dei, στῦλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας.

17 Ἡ θεία τῆς παντοκρατορικῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου μάχαιρα. Tanta hæc de nece Leonis eodem ſenſu ſcripta Orientalibus, qui ciuium mentes Conſtantinopoli inſederat, cum ſe Theophili gratiam ea cæde iniiſſe putarent. qua & patri parta incolumitas eſſet, & ad eum deueniſſent Romani Imperij ſceptra: cùm longè ſecus acciderit, cunctoſque proceres eius vllo modo necis reos Theophilus idem ipſo penè Imperij exordio ſuſtulerit; eo dramate quod perſcribunt qui Vitas proſequuntur τῶν νέων βασιλέων. Adeoque ſcripta hæc Synodica, ante illam eius necis reorum cædem, aut certè cùm eius rumor necdum Orientem peruaſiſſet, ac cùm iuuenis Imperatoris vel tentandus animus videretur, num à Leonis impietate, illius diræ necis recenti exemplo poſſet deterreri, ſanioribuſque conſiliis imbui: cum & ipſum eadem laborare labe, eaque domeſtica, nihil eſſet obſcurum. Nam & Pater, etſi mitior initio viſus erat, haud tamen rectà incedens, ſed ἐν ἀδιαφόροις Imaginum religionem habens, aut ſe habere prætexens, ipſe quoque in Orthodoxos ſæuierat, ac tum Methodium poſtea Patriarcham duro carceri manciparat, tum Euthymium Sar-

V

dicensem Episcopum per eundem ipsum Theophilum Christi victimam flagris mactauerat : quod ita perstringit Continuator Vaticanus, Καὶ τὸν μὲν θεῖον Μεθόδιον φυλακῇ παραδίδωσι κατὰ τὴν νῆσον Ἀνδρέου τοῦ κατ' ἀπόστολον, ἣν ὁ Ἀκρίτας ἐγγειτονεῖ· τὸν δὲ μακαρίτην Εὐθύμιον διὰ Θεοφίλου τοῦ οἰκείου ἰδίου τοῦ θανάτου παραδίδωσι βασάνοις τυπτόμενον ἀφειδῶς. De voce παντοκράτορος, cui non satis respondet nostra, *Omnipotens*, Dionysius de Diuin. nom. aliique.

18. Ἀλλοτρίους, λοιμοὺς τῶν ἐθνῶν. Vltimam vocem ex textu τῶν 70. restitui: ac quod erat, λιμοὺς, *fames* · ex iisdem, λοιμοὺς emendaui *Pestes*: sic quoque Latinè malos homines, eos maximè qui opprimunt per potentiam, atque tyrannos, vocare consueuimus, nec necesse habuit Sixti Interpr. ita mutare *: alienos pestilentes de gentibus*, quod magis esset λοιμικοὺς aut λοιμώδεις, addendaque esset vox ἀνθρώπους aut ἄνδρας· *homines, viros pestilentes*. Vulg *robustissimos Gentium*. Tigur. *tyrannos Gentium*. Vox Hebraïca עריצי גוים· quod est, fortes, potentes, à quorum meritò iniuria timendum. Vox crebra in Scriptura, & nota.

19. Οἱ ἰδόντες σε. Sixt. Interpr. *Qui vident te*: melius, *viderint te*: vt sic vis illa aoristi potentialis reddatur; quam mihi visus participio Latini sermonis vsu recepto satis reddere. Quæ statim sequuntur, τοὺς δὲ πτωχοὺς αὐτοῦ κατῆξε, καὶ τοὺς ἐν ἀπαγωγῇ ἐξέλυσε· paulò editis vel Sixt. vel aliis saniora, nihilque hiulca, τὸ, ἀπαγωγῇ quod & Argent. aliique habent, Sixt. ἐπαγωγὴ, Interp. *Et qui in obductione erant, non soluit*. At quid obductio ad solutionem? Nobilius, *Alij* ἀπαγωγῇ· *abductione* : bene id sanè, id est, exilio ac captiuitate, qua solui dicuntur, qui sic abducti sunt : at non quod addit. *Vtrumque, vt alibi notatum est, significat calamitatem & angustiam*. Ritè quidem, τὸ, ἐπαγωγὴ, at ἀπαγωγὴ, genus id quidem calamitatis, nempe captiuitas, at non idem significat quod calamitas; nisi dicamus hominem idem significare quod animal : quod valde abhorret à philosophia. Quod Vulg. Pro 27.v. 10 *in die afflictionis tuæ*. Symm. ἐν ἡμέρᾳ κακώσεώς σου. Theod. eodem sensu, ἐπαγωγῆς· quod οἱ 70. ἀτυχῶν· eamque vim vocis illius nemo nescit, qui Græcè nouerit. Iesu tamen Syrach Interpr. ipse etiam quandoque *obductionem* in eo reddit; quandoque etiam *cœtum*, quasi συναγωγὴν legerit. quod longè remotum est. Sic 2 v. 2. μὴ σπεύσῃς ἐν καιρῷ ἐπαγωγῆς· *ne festines in tempore obductionis*: ac statim: πᾶν ὃ ἐὰν ἐπαχθῇ σοι, δέξαι : *Omne quod tibi applicitum fuerit, accipe*. Mihi certè paulò Latinius, *in tempore afflictionis*: &, *Quicquid tibi inflictum fuerit, quicquid mali acciderit, accipe*. Vatabl. *in tempore occursionis*. Tigur. *impetus tempore*: quæ nec voces, Græcæ vocis gratiam vimque habent. βασιλεῦς τῆς γῆς· Sixt. τῶν ἐθνῶν.

20. Ἐξήγειρε τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ τὸν φερώνυμον τῆς δυνάμεως αὐτοῦ Ἀρχιστράτηγον. Hæc tanta in Michaëlem Amoriensem Theophili patrem dicta

Orientalibus, siue œconomia, ad deliniendum Theophili animum, ad quem ista scripta sunt, siue etiam comparatione ad superiorem Tyrannum Leonem: quomodo Gregorius Theologus ita laudat Constantium, vt quasi religiosissimum Principem exhibere videatur, dum inuehitur in Iulianum: Nam alioqui illaudatus Michaël Amorensis, in iis etiam quæ ad fidem spectant, Iudæorum, quàm Fidelium Christianorum magis amicus & cultor; qui ipse mitior quidem Tyrannus fuerit, at Tyrannus tamen & irreligiosus extiterit. Qua de re pluribus, Logotheta & Continuator Vaticanus, nec non eius ætatis Confessorum ipsi æquales βιογράφοι, nempe, Nicephori, Theodori Studitæ, Theodori Grapti, Ioannicij, &c. De illo auctor Vitæ Theodori Grapti (id est, Iambis cum fratre vultum inscripti) Ταῖς ἀληθείαις οὐδὲν τοῦ προλαβόντος ἧττον τὴν δυσσέβειαν, περὶ τὸν διωγμὸν ἧττον λεῶ. *Nihil reipsa superiore Leone impietate minor, persecutione paulò mitior ac remissior*: à quo tamen ciuitate pulsus cum fratre. Digna hæc Vita quæ ad Theophilum repræsentetur in quo illi consummatum certamen, Hierosolymorum Antistite productore sub Leone Armeno, incœptum; ac nisi hîc repræsentare præstet, velut in antecessum. Ἀρχιστράτηγον Græci dicunt Michaëlem, quasi cœlestis militiæ principem; cœlestium scilicet agminum Ducem, à diuina virtute dictum Michaëlem; quam scilicet ex nomine profiteatur, ac qua victor draconis prælio exierit; cum sit, *Quis vt Deus?* Aliter Gabriel Dei virtus dicitur, seu fortitudo, & quasi in actu signato, cùm Michaël velut in actu exercito, vt loqui in scholis solent.

20. Κατηγόρων ἐπιδιδουσῶν πιττάκια κατ' αὐτῶν. Egregium istud Constantini moderationis exemplum, inque ordinem sacrum reuerentiæ, plerique tradunt Scriptores Ecclesiasticæ Historiæ. Sozom. lib. 1. cap 16. Rufin. l. 1. c. 2. Theod. lib. 1. c. 11. Niceph. lib. 8 c. 16. citantque Gregor. Papa scribens ad Imperatorem Mauritium, & Nicolaus ad Michaëlem Imperatorem; quo maximè exemplo Ecclesiasticam immunitatem. à sæculari tribunali tuentur: etsi alij alia dicta Constantino referunt. De solis Episcopis seu Sacerdotibus locuti sunt alij; hîc Orientales etiam de Monachis: de quibus non videtur relatum Constantino, quod necdum multi erant, præsertim in Synodo, ac erant Episcopis subiecti, eorumque disciplina regendi. Trahunt tamen Orientales & ad Monachos, quorum deinceps tantæ partes in rebus Ecclesiasticis, ac ex quorum choro penè assumpti Episcopi: qui iam fidei velut columnæ essent, ac Ecclesiæ columen murusque fortissimus, quibus perinde ac Episcopis, qui orthodoxi essent, infesti Imperatores effractores Imaginum, ambo Leones, Constantinus Caballinus, ipseque nouissimus ac sæuissimus eorum persecutor, Theophilus. Vtque eâ ætate, magis certè nostra, ac ex quo, institutore sanctissimo Patriarcha Dominico, aliisque institutum sanctè æmu-

lantibus, Hieromonachorum facta sodalitia; in quibus non vnus aut alter sacerdotalibus muniis fulgeret, sed totum quodque ipsum collegium, singulis in ipso Episcoporum seu summorum Sacerdotum pascendo Christi grege Dei Verbo aliisque pro Sacerdotali munere feliciter adjuuis; pluribus etiam ad infideles toto orbe Apostolicis Missis signisque etiamnum Apostolicis Christi latè suauissimum odorem spargentibus, ad quem, maximè etiam Barbari, ac quorum haud ita pridem deliciæ, humanæ atque hostium carnes, vltro accurrant: in quibus domesticum exemplum, qui nobis nuper ex Americanis Insulis R. P. Philippus Beaumon, annos iam plures in eis Missus Apostolicus, aduenit: in cuius sinum velut conuolant, quæ ferè duntaxat genti Caraibarum manent, sancti Dominici & sancti Vincentij Insulæ, quas vocant, absit modo regulorum tyrannicè addicentium metus, eisque Christianissimi liliis benignè fauentibus natiua libertas consistat. Hoc volunt infantes ad baptismum oblati, exque mortis faucibus parentibus ouantibus erepti; hoc magni Baba, supremi Gentis Ducis, non per Legatos, sed ipsius coram inuisendi causa, ac salutandi maris plagæ traiectio, amicáque humili casa congressio: in qua ipsa Gentis more affuso certo ritu ac tripudio liquore detersoque nobiliorum fœminarum conuentu, velut inauguratio: ad suos denique peculiarius in sancti Vincentia, quæ omnium populosissima insula est, libero Apostolico munere, inuitatio. Adeoque non malè auguratus Illustrissimus ac Reuerendissimus Archiepiscopus Tolosanus Petrus de Marca ὁ μακαρίτης, pro Cleri Comitiis Generalibus in quibus ex ordine spectabilis, si quis alius sedit; dum vni Episcoporum in eis itidem sedentium, nec satis Hieromonachis æquo dicenti fore, vt si vellent, breui ij nec essent; respondit, Sublatis Hieromonachis, nec ipsos breui futuros Episcopos. Sic sanè in Anglia, sic alibi contigit, nec video, Christóne studeant, an Antichristo, quorum tanti animi euertendis cœnobiis, atque ad sæcularem militiam transferendis, seu etiam exercentibus in illis, totoque illorum semine, abolendis. Coërcendi sanè qui instituto probro sint; ac si lubet extinguendi: ipsum tamen fouendum sacrum institutum, quo nullum maius Ecclesiæ præsidium ac ornamentum. Hæc altero die à festo S. Hiacinthi verè Hieromonachi & inter Prædicatores Hieromonachos iure Apostoli, ipsoque Magno Bernardo sacro die, Romanorum Pontificum in Hieromonachi toga magistro ac vindici.

21. Διὰ τὸν τοῦ τυράννου Μαξιμίνου πόλεμον. Nullus Maximinus videtur, in quem pugnauerit senior Theodosius; bene Maximus, quem fortè scripserunt Orientales? vt sunt hæc vicina nomina ac facile permutantur. Monachus quoque, non Donatus, vti hîc, sed Ioannes passim scriptoribus dicitur, Ruff. Sozom. Euagrio, sic victoriam-

Theodosio vaticinatus ; nec eam de Maximo aut Maximino, sed de Eugenio Tyranno, cuius sic confertus exercitus ex Illyricis, &c. Illudne aliud, atque in Maximi expeditione contigerit, cogitent alij.

22. Τὸν μέγιστον αὐτοῦ δίσκον. Vereor ne breuitatis causa sic locuti sint, pro eo ac dicerent, δισκοποτήριον. Quæ vox Ecclesiastica est; proinde viris non Ecclesiasticis minimè intellecta. Nam Meursius quidem meminit, at non exponit. δισκοποτήριον. *Nicetas de rebus gestis post excidium Vrbis.* σκεύη ἤγουν δισκοποτήρια. Hoc solum Meursius, vt sæpe alibi, hærente aqua; vt nec procliuè paulò sequioris æui Græcas omnes voces, quid ipsæ velint nosse, aut Latinis reddere. Doctissimus quondam sodalis meus P. Iacobus Goar. suis ad Cedrenum Not. p. 557. ad illud de Michaële. δισκοποτήριον προσήνεγκε τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ (vbi crasse admodum Xilander, *Obtulit magno templo poculum, quod discopoterium dicitur*) sic obseruat, *Discus reponendo pani Eucharistico, & calix vino consecrato recipiendo sunt δισκοποτήριον.* Rectè sanè : Est quod Ecclesiastico vsu dicimus, *Patenam cum Calice*· hæcque Nicetas vocis nouo vsu σκεύη appellarit : nos, *lances*, dicamus ; & quod communius, δίσκους, *discos*, vtraque lingua ; etsi non sit antiqua. Mouit stomachum, quod ita religiosè qui Regiæ Luparæ editioni Nicetæ præfuit Fabrotius ; irreligiosas atque blasphemas marginales Interpretis Notas, ipsas auctori eiusque Catholico sensui aduersas, ac nec micam eruditionis habentes, in illâ præsertim CP. Vrbis per Gallos direptione, sacrorumque vasorum ac pignorum temeratione ac ludibrio, sic integrè, sic elimatè repræsentat, vt non Catholicis, vllouè modo Ecclesiasticè doctis videatur eo nixu Lupara laborasse, sed irreligiosis Sacramentariis, nuper natis ranis Batauis aut Lemmanicis ; atque vtinam, vel auctoribus composita versio ac emendata, quò sic cautum simplicioribus fratribus, ac quos Græcæ linguæ ipsa notitia deficit. Meam conjecturam, vt voce simplici ipsum quod composita significatum sit, firmat, tum ratio, quod ambo hæc ad eundem incruenti Sacrificij vsum comparata, eiusdem rationis eadem Magni Theodosij magnificentia cudi debuerint ac Ecclesiæ offerri : siue illa mystica Cœna, in Disco cælata erat, siue in ipso Calice ; tum quod Continuator Vaticanus illud ipsum Michaëlis donarium, ac Cedreni δισκοποτήριον laudans, simplici & ipse voce vtitur : ὅτι γὰρ τὸν δίσκον τῶν παλαιῶν τι κειμηλίων καὶ ἱερῶν, καὶ τῶν ἀφ' οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι τεχνουργηθέντων ἐν ναοῖς, κατὰ τὸ μέγεθος ἐξισάζεται, ἔτι τε κάλλει καὶ ὡραιότητι τῇ τῶν θεωμένων ἐπιθυμίαν, πάντων ἐκεῖ τῶν ἱερῶν καὶ τιμίων συνδιδραμόντων. *Neque enim in veteribus sacrisque cimeliis, ac ex quo est hominum genus, in rebus templorum ornamento aut supellectile affabrefactis, quicquam Disco magnitudine æquatur, vllove in opere*

tantus efflornit decor ac elegantia, cum venusta quaque ac pretiosa in eius fabricam concurrissent. Hæc ſcilicet veterum in rem ſacram pietatis monumenta; illius ſanè æmula, qui ipſe auguſtiori loco, grandique ac ſtrato cœnaculo nec igniobilioribus vaſis, ceu religionis teſſeram, religiosè ſemper habendum, primùm voluit tradere: illi in popinis, ac communibus vaſis manducent & bibant, quibus in ea quicquid eſt, commune ac profanum eſt; nudus panis, nudum vinum: nihil ſacri ritus, ac nec ἐπίκλησις nec εὐχαριστία· quod ſcitè Condurcus de Sacrificio illis ipſis objecit, à quibus ſaniori ſenſu ad veræ Sulamitis, (Eccleſiæ Catholicæ) caſtra; in eis irrequieta ſedulitate merens, veterumque ſeu diſcipulorum ſeu Collegarum ac ſodalium Caluiniani erroris caliginem, eius doctrinæ luce diſpellens, tranſijt.

ΔΙΑΛΕΞΙΣ

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΩΤΑΤΟΥ,

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, πρὸς Λέοντα βασιλέα τὸν Αρμένιον περὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, συμπεριειλημμένη ἐν τῷ αὐτοῦ βίῳ· ὃς ὑπὸ τοῦ μακαρίου Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ συνεγράφη. Ex Sorbonæ MS. Cod. qui fuit Card. Lothar. ac tum Richel.

NICEPHORI

SANCTISSIMI PATRIARCHÆ CONSTANTINOPOLITANI,

DISPVTATIO

CVM LEONE ARMENO IMPERATORE, De venerandis Imaginibus; extatque comprehensa in eius Vita, quam beatus Theodorus Graptus conscripsit.

F. FRANCISCO COMBEFIS Interprete.

ΑΣΙΛΕΥΣ μὲν ἄριστος οὗτος ἀκμαῖός ἐστιν, ὃς ἤδη ἐκ πολέμου εἰρήνην διατίθεσθαι ἱκανὸς πέφυκε· σὺ δὲ, τῶν πραγμάτων εὖ καθεστώτων τῶν

IC ille Rex ac Imperator perfectus, qui iam ex bello idoneus est pacem præstare. Tu verò, Ecclesiarum rebus ritè constitutis, operæpretium

existimasti, vt nobis bellum vltrò inferres; ac, cum recta dogmata, in quibus Christi Crux prædicatur; latè præfulgeant (nam neque Oriens, neque Occidens, neque Aquilo, aut Mare eorum expers fulgoris est) nihilo secius obscuram quandam exitiosorum hominum doctrinam, tibi vicissim inducendam putasti. Quæ enim Roma, eius qui inter Apostolus primus vocatus est, Sedes, vnà vobiscum ad venerabilem Christi Imaginem abolendam coiuit? nobis autem, quo eam cultu prosequimur conspirat, atque gratulatur. Quænã Alexandria, venerandum Marci Euangelistæ delubrum, vnà vobiscum Dei matris expressa effigies in tabella vt erigeretur, vnquam vetuit, quin ea nobis religione suffragatur atque consentit. Quæ Antiochia, Principis Apostolum Petri inclyti nominis Thronus, ad Sanctorum effigies pariter iniuria violandas concurrit? quin vnà nobiscum collata opera, vetusta in eas religione officioque defungitur. Quæ Hierosolyma, Fratris Domini illustre domicilium in ea vobiscum sententia fuit, vt conuellerentur traditiones Patrũ? Quis Sacerdos ex iis qui vestro parent Imperio sua ipse sponte, non illata vi ac coactus, in vestram pedibus sententiam it, ac consentit? Quænam ex vniuersalibus Synodis, quibus diuino Spiritu sincerum Fidei explicatum Symbolum est, ea in re pari vobis sensu locuta est? Qui enim earũ nutu atque assensu nudus exitit, is verò dogmatum tunicam Ecclesiæ haud sane texere poterit. Enimverò, Imperator, noli humi iacenti hæresi manum porrigere; neque committas vt conuenienti damnatæ silentio, vocem

Fidei vindices Apostolicæ Sedes.

γρ. κορυφαίου.

Synodorũ Vniuersalium vis sanciendis dogmatis.

ἐκκλησίας, πόλεμον ἐπάγειν ἡμῖν αἰτίαν ἐν ἔχοντα ἐγνώκας· καὶ τῶν ὀρθῶν δογμάτων, ἐν οἷς ὁ τοῦ Χριστοῦ κηρύσσεται σταυρὸς, διαλαμπόντων· καὶ γὰρ οὐχ ἕως, οὐχ ἑσπέρα, οὐ βορρᾶς, οὐ θάλασσα τῆς τούτων τηλαυγείας ἄμοιρα καθέστηκεν· ἀμυδράν τινα φθαρτοποιῶν ἀνδρῶν διδασκαλίαν ἀντεισάγειν οὐχ ἥκιστα κέκρικας. 1 τίς γὰρ ὑμῖν Ῥώμη, 1.
τὸ τοῦ κορυφαίου ἤτοι τῶν ἀποστόλων ἕδος, ἐπ' ἀθετήσει τῆς Χριστοῦ σεπτῆς εἰκόνος συνέπνευσεν· ἡμῖν δὲ, ἐπὶ τῇ ταύτης τιμῇ συμπνεῖ καὶ συνήδεται. τίς Ἀλεξάνδρεια, τὸ τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου σεβάσμιον τέμενος, τὴν τῆς Θεομήτορος σαρκικὴν δι' ὕλης ἐμφέρειαν, ἀναστηλοῦσθαί ποτε συναπείπατο· ἐν τούτῳ δὲ ἡμῖν συνεργεῖ καὶ συμφέρεται. τίς Ἀντιόχεια, ὁ τοῦ κορυφαίου Πέτρου μεγαλώνυμος θρόνος, ἐφ' ὕβρει τῶν ἁγίων συνέδραμεν ἐκτυπώσεως· ἡμῖν δὲ, τὸ τούτων ἀρχαϊκὸν συνεργάζεται γέρας. τίς Ἱεροσόλυμα, τὸ τοῦ Ἀδελφοθέου κλεινὸν ἐνδιαίτημα, ἐπ' ἀνατροπῇ τῶν πατρικῶν συμπεφρόνηκε παραδόσεων. τίς ὑμῖν τῶν ὑπὸ τὴν ἀρχὴν ὑμῶν τελούντων ἀκοισιαζόμενος ἱερεὺς, ἀλλ' οὐχὶ βίαν ὑποστὰς ἀκούσιον, συνίσταται. ποία δὲ τῶν καθολικῶν συνόδων, ὑφ' ὧν τὸ τῆς πίστεως εἰλικρινὲς Πνεύματι θείῳ τετράνωται σύμβολον, ἐπὶ τούτοις ὑμῖν συνεφθέγξατο. ὁ γὰρ τῆς τούτων γυμνητεύων συννεύσεως, τῇ ἐκκλησίᾳ δογμάτων ὑφαίνειν περιβολὴν οὐ δυνήσεται. ἀλλὰ
βασιλεῦ, μηδαμῶς 2 τῇ αἱρέσει 2.
χεῖρα κάτω κειμένῃ ὀρέξειας, μηδὲ τῇ εὐλόγῳ σιγῇ καταδικασθείσῃ, φωνὴν κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐμπνεύσειας.

ἐμπνεύσειας. διαφωνησάτω μετὰ τῶν ἑαυτῆς εὑρετῶν· ἀπορρίπτω εἰς μακράν· οἰχέσθω ἐς κόρακας· ἀποπεμπέσθω ἐς Κυνόσαργες· ἡ δὲ τῆς ἐκκλησίας ἀσύγκριτος ἀεὶ μενέτω μεγαλοπρέπεια. οὐδὲν μέρος τῆς ὑφ' ἡλίῳ, ὡς ἔφθασε τὸ ὑμέτερον εἰρηκέναι κράτος, ἕνεκα τῶν ἱερῶν εἰκόνων ταύτην παρενοχλεῖν προτεθύμηται. οὐδὲν κατὰ τῆς νομίμου αὐτῆς εὐταξίας ἀταξίαν ποτὲ μεμελέτηκε. πάντοθεν τὸ ἠρεμαῖον καὶ στάσιμον ἔχουσα, καταιγίδων καὶ σάλων καὶ αὐτῶν τῶν τοῦ ᾅδου πυλῶν κατισχύουσα φαίνεται. μὴ τὰς νεωτεριστικὰς διδασκαλίας κατὰ τῆς προβεβηκυίας ἡμῶν ἐπαφήσητε παραδόσεως. αὗται γὰρ πρὸς χάριν, οὐ τὰ τοῦ Κυρίου λαλεῖν μεμαθήκασιν. αὗται τῶν ἀπὸ κοιλίας φωνούντων εἰσὶν ἐξαμβλώματα. εἰ δέ τι τῶν ἑτεροδόξων τὴν ὑμετέραν ὀρθὴν παρεσάλευσε νῆψιν· ἴσμεν γάρ σε καὶ πρὸ τοῦ στέφους τῇ ἀμωμήτῳ πίστει προσκείμενον· καὶ λόγος χραίνειν ἀκοὰς δυνάμενος τὸ ὑμέτερον ὡς διασαλεύσας παρέπεισε, καὶ σκάνδαλον ὑμῖν ἀπεγέννησεν· εὑρέσθαι δὲ τὴν τούτου λύσιν ἱμείρεσθε, ταύτην ἐπιφροσύνῃ Θεοῦ παρέξειν ὑμῖν βεβαιούμεθα. χρέος γὰρ ἡμῖν τοῦτο, καὶ χρεῶν ἁπάντων ἀναγκαιότατον, τὰ τὸ σκάνδαλον ὑμῖν ἐπιφέροντα, ἀνασπάσαι προθυμούμεθα. διᾶραι δὲ στόμα, καὶ τὰ τοῦ Πνεύματος μετὰ τῶν ἔξω τοῦ Πνεύματος συζητεῖν, οὐκ ἀναγκαῖον ἡγούμεθα, κἂν εἰ πάσης ἀνάγκης περιεχομένη αἰτίᾳ.

Καὶ ὁ Βασιλεὺς ὑποφθάσας,

vocem aduersum Ecclesiam afflatu ipse tuo tribuas. Cum suis antistitibus ac auctoribus controuersiis fatiscat: procul facessat; ad coruos ac orcum eat; amandetur ad Cynosarges; Ecclesiæ autem magnificentia in perpetuum omni maior comparatione maneat. Nulla orbis pars, vt in antecessum vestra locuta Majestas est, ob sacras Imagines studuit ei molestiã facere. Nulla vnquam aduersus eius legitimum ordinem ac compositionem, inordinationem molita inuehere. Vndique quieta firmaque, procellarum vi ac æstu, ipsisque portis inferni valentior, enitet. Ne queso nouitatum doctrinas aduersus prouectam tot retro ætatibus nostrã traditionem committite. Illæ siquidem, non quæ Domini sunt, sed ad gratiam loqui didicere. Eorum qui è ventre loquuntur, fœtus sunt abortiui. Sin autem hæretici sensus aliquid rectam mentis Vestræ vim sobriamque quassauit (quippe nouimus ante etiam cinctum diademate caput, inculpatæ Te fidei addictum extitisse) sermoque eiusmodi vt aures inficere valeat, vestra illa concussa constantia, vt secus sentiatis adegit, ac scandalum genuit; optatisque atque in votis est eius solutionem nancisci: id verò in nos recipimus propitio Numine omnino præstituros. Hoc enim nomine debitores sumus; & quidem quo nullum magis necessarium debitum; vt nimirum ea, vnde orta offensio, penitus euellamus. Os autem aperire, ac cum iis qui extorres ab Spiritu sunt, de iis quæ sunt Spiritus disputationẽ inire, haud operæpretium ducimus, quæcunque tandem necessaria causa prætexatur.

Imaginum in Ecclesia tranquilla olim religio.

Tum Imperator intercipiens, ait,

rer, ne diuinum Numen hominis figura viroque similem existimarent, aliasve animalium formas designarent, talia sermone velut admonet, sancitque. Nolite viri Ægyptiaco ritu vitam instituere, nec eorum absurdè disciplinam secuti, Dei apud vos Imagines ac simulacra effingite, siue ex iis animantibus quæ pervolant aëra, siue quæ in terra mouentur, aut quæ in aquis natant. Neque enim hæc, Deus sunt, tametsi Ægyptij existimant; neque quod inaspectabile est, picta imagine repræsentari potest. Omni enim forma atque figura Diuinũ caret ac inuisibile est; nec quicquam est iis ex rebus, quæ sunt conspicuæ, atq; humanis oculis obiectæ; sed sola mente conspicitur, si quis tamen vel eo euaserit. Siquidem enim Deus vniuersorũ Conditor est, haudquaquã ipse ex vniuersis vnum extiterit: cumque omnia peruadat, nunquam fiat vt vnius ambitu concludatur. Solum igitur Legislator Dei Imagines fabricari vetuit. Quodque se res palã ita habeat, primus ipse declarabit, si quis ea quæ scripta sunt ritè intelligere velit Velut enim de Deo sermonem proferens, atque ad eum solum quod ita locutus est, referens, subjungit dicẽs, *Non enim adorabis ea, neque seruies ipsis. Ego enim sum Dominus Deus tuus, Deus æmulator.* Impietatis enim plena temeritas absurdaque cogitatio est, si quis, eius, qui naturæ omni & essentiæ ac scientiæ longè eminet, formã ac figuram, ex iis quæ in aspectum cadunt rationes sumens, puniendà audacia sibi vsquam confinxerit, velut impiè Græci præsumpsere; Deumque quærentes, animi oculum non sursum sustulere, neque su-

Dei duntaxat simulacra vetita, ac quibus diuinus honor habeatur.

ἢ τις.

ποιοῖς ἐν ἰδέαις, ἀποπιμήχειν τι καὶ ἀποδείξειν βουλόμενος, ἵνα μὴ ἀνθρωποειδὲς καὶ ἀνδρὶ ἴκελον ἡγῶνται τὸ θεῖον, ἢ ἑτέρας ζώων ἰδέας, παραινεῖ ὡσπερεὶ καὶ νομοθετεῖ τῷ λόγῳ τοιάδε. Μὴ κατὰ τὸν ἐν Αἰγύπτῳ νόμον πολιτεύεσθε ὦ ἄνθρωποι, μηδὲ κατ' ἐκείνων ἀτόπως μαθόντες, Θεοῦ εἰκόνας ἐν ἡμῖν τελεῖτε, ἢ ἐκ τῶν ἐν ἀέρι διϊπταμένων, ἢ ἐν γῇ κινουμένων, ἢ ἐννηχομένων τοῖς ὕδασιν. οὐ γὰρ ταῦτα Θεός, εἰ καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις δοκεῖ, οὐδὲ ἐν εἰκόνι χαράττειν τὸ μὴ θεωρηθῆναι δυνάμενον. ἀνείδεον γὰρ τὸ θεῖον καὶ ἀσχημάτιστον καὶ ἀόρατον· καὶ τῶν φαινομένων, καὶ ὀφθαλμοῖς ἀνθρώπων ἐγκειμένων οὐδέν· ἀλλὰ τῷ μόνῳ θεωρητόν, εἴπου τις καὶ τοῦτο δυνήσαιτο. εἰ γὰρ δημιουργὸς τῶν πάντων, οὐκ ἂν ἓν αὐτὸς εἴη τῶν πάντων· καὶ εἰ διὰ πάντων διήκει, οὐκ ἂν ἐν ἑνὶ περιέχοιτο. ὁ οὖν νομοθέτης ἐπὶ μόνου Θεοῦ δημιουργεῖν εἰκόνας ἐκώλυσε· καὶ ὅτι τοῦτο σαφές, προϊὼν αὐτὸς τοῦτο δηλώσει τοῖς ἐπαΐειν ὀρθῶς τῶν γεγραμμένων θέλουσιν. ὡς γὰρ περὶ Θεοῦ τὸν λόγον προφέρων, καὶ πρὸς μόνον αὐτὸν ἀναφέρων τὸ ἔπος, ἐπάγει που λέγων. Οὐ γὰρ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. Ἐγὼ γάρ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου· Θεὸς ζηλωτής. εἰ μὲν γὰρ ἀσεβής τι προπέτεια καὶ ἄτοπος ἔννοια, εἴ τις ἀρά ποτε, τὸν πάσης ἐπέκεινα φύσεως καὶ οὐσίας καὶ γνώσεως, ὃν οὐδεὶς ἑώρακεν, οὔτε μήποτε θεάσασθαι δύναται, τούτου μορφὴν καὶ τύπον ἐκ τῶν φαινομένων τὰς ἐννοίας λαβὼν ἑαυτῷ τὸ μωρῶς ἀναπλάσσεται, οἷα παρ' Ἕλλησιν ἀσεβῶς ἐτολμήθη· καὶ Θεὸν ζητοῦντες οὐκ ἄνω τὸ ὄμμα τῆς ψυχῆς ἐπαι-

κεν. οὐδὲ γὰρ αἰθέρα καὶ οὐρανὸν τῷ νῷ κουφισθέντες, ἐκεῖ διηρευνήσαντο τὸ ζητούμενον· ἀλλ' εἰς γῆν καὶ ὕλην κατενεχθέντες, καὶ πᾶσαν αὐτῶν τὴν σοφίαν κάτω κενώσαντες, τὰ φαινόμενα Θεὸν ἀνηγόρευσαν. εἰ δέ τις ἀνὴρ ἢ βασιλέα τιμῶν, ἢ στρατηγὸν ὑμνῶν, ἢ ἀριστέα θαυμάζων, εἰκόνας αὐτῶν ἀπεργάζεται, ἀδικοῦσιν οἶμαι οὐδὲν, εἰ ὃν ἐπαινεῖ τῇ ψυχῇ, καὶ εἶδεν ὀφθαλμοῖς, παριστῶσι τοῖς χρώμασι· μόνον μὴ τιμάσθω κατὰ τὸν ἐκείνων φληνάφους καὶ λήρους, ὡς Θεὸς αὐτὸ τὸ γινόμενον. τοῦτο γὰρ ἤδη ἐστὶν ὃ καὶ Μωσῆς ἀπείργει, καὶ ὁ Χριστιανῶν νόμος μισεῖ, καὶ Θεὸς γίνεσθαι οὐ βούλεται. Τὴν γὰρ ἐμὴν φησι δόξαν ἑτέρῳ οὐ δώσω. ὃς μὲν οὖν οὕτως ἐπαΐει τῶν τοῦ νομοθέτου λογίων, ἀκραιφνὲς μὲν αὐτῷ τηρεῖται τῆς διανοίας τὸ ὄμμα· ἀτρέπτως δὲ τὸ ἄτρεπτον καθορῶν, οὐ τύπον, οὐ χρῶμα προσεῖναι ἐννοεῖ. οὐ τόπον, οὐ χρόνον, ἢ ὅσα τοιαῦτα σωμάτων ἴδια, πρὸς ἑαυτὸ τὸν νοῦν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν ἐπισπώμενα· ἀλλ' αὐτοῦ που περὶ τὸ ἀσώματον ἐρειδόμενον, ἀκίνητός τε καὶ ἀτρεμὴς περὶ τὸ ἀγαθὸν ἕστηκεν· ἀθόλωτόν τε καὶ ἀπαθῆ τὴν ἑαυτοῦ φυλάττων ἐνέργειαν· ὁ δὲ ἄλλως αὐτῶν ἀκροώμενος, καὶ πρὸς τὸ ἀειδές τι καὶ νοερὸν ἰλιγγιάσας, ἀτονίᾳ ψυχῆς, τὰς περὶ Θεοῦ ἀπολισθήσας ἐννοίας, ἀνὰ τὸ λήθης πεδίον ἄγεται, περὶ σώματα καὶ γῆν ἰλυσπώμενος. τί οὖν, εἰ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους τοὺς κατὰ Μωσέα πολιτευσαμένους ἄνδρας ὁσίους, μὴ πεφυλακότας τόνδε ἐπιδείξω τὸν νόμον, μηδὲ παραιτουμένους τῶν οὐρανοῦ, καὶ ἐπὶ γῆς, ἢ τῶν ἐν

per æthera cœlumque mentis penna leuati, illic sedulò desideratum exquisiere; sed in terram terrenaque depressi, omnique eorum sapiẽtia in terram euacuata, res oculis conspicuas, Deum conclamauere. Sin autẽ vir aliquis, aut Imperatorem colens, aut Ducem Prætoremque laudans, aut strenuum pugilem admirationi habens ac deprædicans, eorum fabricarit imagines, nulli obnoxium iniuriæ putem, si quem laudat animo, atque oculis vidit, pictis coloribus repræsentet: modò solum, ei quod ita fabricatus fuerit, iuxta illorũ nugas ac deliria, diuinos nunquam honores præstet. Hoc enim demum est, quod & Moses prohibet, Lexque Christiana odit, neque vt fiat Deo placet. *Gloriam* enim *meam*, inquit, *alteri non dabo*. Qui sic igitur Legislatoris sermonem audierit, purum sibi mentis oculum seruabit; immutabiliterque immutabilem conspectans, non figuram, non colorem inesse intelliget; nõ locum, non tempus circumjacere, aut quęcũque eiusmodi corporum propria, oculorum nixu mentem illiciunt; sed incorporeo nitens, immobilis placidaque quiete circa bonum consistet; inturbatam labisque puram operationem suam custodiens. Qui verò aliter eos audierit, atque ad formæ expertem ac intelligentẽ substantiam mentis imbecillitate caligauerit, à Dei notione ac ratione prolapsus, in obliuionis campo errore vagatur, circa corpora terramque distentus. Quid igitur, si & viros sanctos ex Mosaïca Lege institutos, nec ipsos eam legem seruasse ostẽdero, nec recusasse, quin eorum quæ in cœlo, & quæ super terram, quæque in mari versantur,

Imagines nulli labi obnoxiæ.

Isa. 42. v. 8.

simulacra efficerent; siquidem iuxta tuas indefinitas rationes Scriptura intelligatur.

IMPER. Quid ita, ac quonam modo? EPISC. Num te fugit, Imperator, cùm Salomon templum ædificaret, mare illud æneum pro templi vestibulo fabricasse, in quo Sacerdotes victimarum cruore infectas manus abluerent? Quænam igitur à terra elatum illud sustentabant? Nonne duodecim fabricatis bobus æneis, eisque impositis, super eos mare explicauit? Quonam igitur modo legem seruat, qui in suis structuris boum similitudinem sit fabricatus? quorum puto symbolo designabat, Apostolorum pari numero chorum, sapientes Sermonis operarios boues, huncce mundũ, qui mare est, in sublime tollẽtes, pietatis agricultura pollutas victimarum cruore Sacerdotum manus, doctrinæ fluentis ac latice emundare, atque abstergere; vt iis liberati, incruentam Domino victimam offerant. Quid verò, variis ingentisq; pretij extructis soliis, leonum formas eis apposuit; aliis superius ad brachiola innexis, aliis inferius per gradus aptè compactis; ipsis ex ebore leonibus fabricatis? At quid attinet narrare de aliis, cùm ipsum Legislatorem ostendere liceat, nec ipsum sua sequi scita, iisque obtemperare, siquidem ita intelligendus sit. An enim nescis ex auro purissimo Propitiatoriũ fabricasse, illudque Arcæ, quæ ipsa auro obducta erat, imposuisse; Paulum denique de Saluatore ac Domino nostro Propitiatoriũ exposuisse? Quid

3. Reg. 7. v. 23.
2. Par. 4. v. 2.
In templo Salomonis simulacra & Imagines.
Bouum ad mare æneũ positorum allegoria.
2. Par. 9 v. 7.
Exod. 25. v. 17.
A Mose facta simulacra Cherubim.
Hebr. 9.

θαλάσσης ποιεῖν τὰ ἰνδάλματα; Εἰ κατὰ τὰς σὰς ἀορίστους ἐννοίας νοοῖτο ὁ λόγος.

Ο ΒΑΣΙΛ. Πῶς, καὶ τίνα τρόπον. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Μὴ οὐκ ἀκήκοας, ὦ βασιλεῦ, ὡς οἰκοδομῶν τὸν νεὼν Σολομῶν, τὴν χαλκῆν ἐκείνην τοῦ ἱεροῦ περιβόλου ἐκτὸς ἐτεκτήνατο θάλασσαν, ἐν ᾗ τὰς χεῖρας οἱ ἱερεῖς αἵματι καὶ λύθρῳ πεπαλαγμένας ἀπένιπτον; ἐπὶ τίσιν οὖν ταύτην ἐστηριγμένην; οὐχὶ δυοκαίδεκα βόας χαλκεύσας, καὶ τούτοις ὑποθεὶς, ἐπ' αὐτῶν τὴν θάλασσαν ἥπλωσε; πῶς οὖν φυλάττει τὸν νόμον ὁμοίωμα βοῶν ἐν τοῖς πλουμένοις αὐτοῦ ποιησάμενος: δι' ὧν οἶμαι ὑπέγραφεν, ὡς ὁ τῶν ἀποστόλων ἰσάριθμος χορὸς, οἱ σοφοὶ τοῦ λόγου βοεργάται, τὸν δὲ τὸν κόσμον, τὴν θάλασσαν, εἰς ὕψος αἴροντες, τῇ γεωργίᾳ τῆς εὐσεβείας μεμολυσμένας αἵμασι θυσίας ἐκάστοτε τῶν ἱερέων τὰς χεῖρας, ἐκκαθαίροντι καὶ ἀπορρύπτειν, τοῖς νάμασι τῆς διδασκαλίας· ἵνα ἐκείνων ἀπαλλαγέντες, ἀναίμακτον θυσίαν τῷ δεσπότῃ προσφέρωσι. τί δὲ ποικίλοις καὶ πολυτελέσι κατασκευάσας θρόνοις, τῶν λεόντων ἐν αὐτοῖς ἐπέθει μορφὰς, τῶν μὲν ἄνωθεν ἐπὶ τοὺς ἀγκῶνας ἐρείσας· τοὺς δὲ ἔνερθεν ἀνὰ τοὺς βαθμοὺς, ἁρμοσάμενος· ἐλέφας δὲ ἦν τῶν ἁρμοσαμένων ἡ ὕλη; καὶ τί ἂν τὰ δὲ λοιπὰ περὶ ἑτέρων σοι φάσκω, ἐξὸν καὶ αὐτὸν ἐπιδεικνύναι τὸν νομοθέτην, εἰ οὕτω νοοῖτο, τοῖς οἰκείοις θεσμοῖς οὐχ ἑπόμενον. ἐκ οἶδας γὰρ, ὡς ἱλαστήριον ἐκ καθαροῦ χρυσίου κατεσκεύασε, καὶ τοῦτο ἄνωθεν τῆς χρυσῆς ἐπέθηκε κιβωτοῦ· καὶ ὡς ὁ Παῦλος εἰς τὸν Σωτῆρα καὶ Κύριον ἡμῶν τὸ ἱλαστήριον ἀνήνεγκε;

τί δή; οὐχ ὑπὲρ τοῦ ἱλαστηρίου δύο Χερουβὶμ κατεσκεύασεν, ἃ διέντα τὰς πτέρυγας, ἐπισκιάζουσί τε αὐτὸ καὶ συγκαλύπτουσι, καὶ ἀφθέγκτῳ βοῇ σιωπῶντα κηρύττουσι τὴν κρυφίαν καὶ ἄγνωστον τοῦ ἐπὶ γῆς φανέντος θεότητα; νοερὰς δὲ εἶναι ταύτας οὐ συντίθῃ δυνάμεις, ἀνὰ τὰς οὐρανίους συναστρόφους πτυχὰς περιπολοῦντα περὶ Θεὸν καὶ χορεύοντα, τῇ οἰκείᾳ γαννυμένους γαλήνῃ, καὶ τῷ πλήθει τῆς γνώσεως ἣν ἀμφὶ τὸ ποθούμενον ἔχουσι; πῶς οὖν εἰκόνας τούτων ὁ νομοθέτης, ὁ τὰς εἰκόνας, ὡς ἔφης, ἀπαγορεύων, εἰργάσατο. ἤδη δὲ ἄρα καὶ πίπτοντά ποτε τὸν Ἰσραηλίτην λαὸν ἐν τῇ ἐρήμῳ θεώμενος· τὸ δὲ πάθος ἦν, ἐξ ἀφανῶν χωρίων ὄφεις ἕρποντες, καὶ ἑαυτοὺς βέλη θανάσιμα τοῖς ὁδοιποροῦσιν ἐπάγοντες, τὸν χαλκοῦν ἐκεῖνον ἐδημιούργησεν ὄφιν, ἐπὶ σημείου τε αὐτὸν ἀπῃώρησεν: εἰς ὃν ἀφορῶντες αἱ ἐναντίαι δυνάμεις οἱ ὄφεις, οἱ μὲν ἐνεκροῦντο, οἱ δὲ ἀφανῶς τιτρωσκόμενοι, ἀθρόον τῶν πληγῶν ἠλευθεροῦντο. τοῦτο δὲ ἄρα ἐκεῖνο, τὸν ἐμὸν Ἰησοῦν ἐδήλου φασὶ καὶ ἐσήμαινεν· ὃν ἐπὶ ξύλου κατιδοῦσαι τοῦ σταυροῦ αἰωρούμενον αἱ ἐναντίαι δυνάμεις, αἱ μὲν αὐτίκα νενέκρωνται καὶ ἄπνοοι γεγόνασι, καὶ τὸν κατὰ ἀνθρώπων αὐτοῖς συνηγερμένον τῆς κακίας ἰόν, εἰς κενὸν ἐμοῦσι καὶ ἀποπτύουσιν· οἱ δὲ εἰς αὐτὸν ἡμεῖς ἀποβλέποντες, τὰς ἐξ αὐτῶν φερομένας πυρφόρους ἀκίδας, οἱ μὲν παντελῶς οὐ δεχόμεθα, οἱ δὲ καὶ βληθέντες, σῳζόμεθα. ὁ δὲ τῶν ὄφεων προστάτης δράκων, τοῦ κρεμασθέντος ἐπὶ ξύλου τὴν ἰσχὺν ἐννοῶν, καὶ τῶν ἐκείνου ἀφιεθεν-

itaque, nonne super Propitiatorium duos Cherubim fabricatus est, qui diductis alis atque expansis ipsi tum vmbraculũ præstarent, tum obtegerent, ac ineffato clamore, eius qui in terra apparuit, occultam ignotamq; deitatem, silentio prædicarent? Num verò Cherubim, intelligendi vi præditas Potestates admittis, quà se tendunt lucida cœli iuga circa Deum obeuntes ac choros ducentes, sua ipsas tranquillitate magnificè gloriantes, ac scientiæ copia, qua circa amatum longè affluunt? quonam igitur modo Legislator, qui te auctore, imagines fieri vetat, horum Imagines fabricatus est? Iam verò etiam, cùm Israëlitas mortibus cadentes in deserto quandoque conspiceret (erat hæc labes; ex obscuris latebris serpentes prorepentes, atque telorum lethalium more in eos qui iter agerent sese iaculantes) æneum illum serpentem fabricatus est, eumque in stipite sublimem leuauit; in quem aspicientes contrariæ Potestates (nempe serpentes) ipsi quidem neci dabantur, qui autem occulta ratione atque obscura sauciati essent, à plagis repente liberabantur. Illud autem ipsum, aiunt, mei Iesu signum ac figura erat; quem in ligno Crucis altè suspensum contuitæ aduersariæ Potestates, ipsæ quidem statim enecatæ sunt, defecitque illas spiritus, inque humanum genus illis congestum malitiæ virus frustra euomunt atque expuunt; nos autem in ipsum aspicientes, volantia ex eis ignea spicula, partim ne quidem recipimus, partim etiam iis saucij, saluti reparamur: serpentum autem præses draco, eius, qui in ligno pependit, potentiam reputans, ac iaculorum

Num. 21. v. 9.

Serpens æneus, eiusdem fabrica; ipse Christi figura.

memor queis inde petitus est, pedē retrahens abit; antiquæ plagæ metu nouam semper cladem deplorans. Vides, haud periculo vacare sic vt sonant leuiter ac indefinitè, quæ à Legislatore dicuntur, intelligere? Sed & id quoque, Imperator, intelliges, si memineris, cuius causa aliquando aduersus Israëlitas Legislator ira commotus sit.

IMPER. Noui sæpius illis succensuisse: cuius autem gratia nunc memineris, non noui. EPISC. Tum scilicet, cùm aureum vituli caput temeraria molitione sibi conflauerunt, rectissimè illis succensuit. Obliti enim miracula in Ægypto patrata, iter in ipso medio mari, primogenitos repentè sublatos, elemētorum mutationem, quod Legislator admonebat, vituli caput Deum proclamarunt. Num itaque hoc tibi ij peccasse videntur, aut Legislator iis improperat, quod quouis modo omninoq; vituli simulacrum fecissent?

Exod. 32 v. 4.

Capitis vituli conflatio non crimen, sed Dei nomen ac cultus adhibitus.

IMPER. Quorsum id? EPISC. Quod nimirum, si ea ratione illos in crimen vocauerimus, erit nobis & Salomon in crimen vocandus, eo quod & ipse boues fabricatus sit. Idcirco nos quoque Israëlitas eo nomine vituperamus, vituperauitque Legislator, quod bouem Deum proclamarunt, ac quà ab Ægypto sospites egressi erant, illi salutem adscripserunt. Non igitur quouis modo simulacrum facere prohibitū est, sed Dei simulacrum. Idcirco etiam ait Scriptura, ablatis mulierum aureis armillis, aureum illud caput vituli conflasse; id puto significans atque innuens, hominum illorum aurem, cùm veram de Deo doctrinam accepissent, tumq; in alias versi opinio-

Vituli conflatilis ex inauribus & comminuti allegoria.

πον αὐτῷ μεμνημένος βελῶν, ἄψοῤῥος οἴχεται, φόβῳ πληγῆς παλαιᾶς, νέαν ἀεὶ συμφορὰν ὀδυρόμενος. ὁρᾷς ὡς οὐκ ἀσφαλὲς οὕτως εἰκῆ τε καὶ ἀορίστως νοεῖν τὰ ὑπὸ τοῦ νομοθέτου λεγόμενα; εἴσῃ δὲ κἀκεῖνο, ὦ βασιλεῦ, εἴ γε μνημονεύσαις, ὅτου χάριν ποτὲ πρὸς τὸν Ἰσραηλίτην ὁ νομοθέτης λαὸν ὀργὰς ἐκίνησεν.

Ο ΒΑΣΙΛ. Οἶδα ὡς πολλάκις· ὅτου δὲ χάριν νῦν ἐμνημόνευσας, οὐκ οἶδα. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Ὅτι τὴν χρυσῆν τοῦ μόσχου κεφαλὴν ἐχώνευσαν, ὡς ὀρθότατα αὐτοῖς ὀργὰς ἐπῆρεν. ἐπιλαθόμενοι γὰρ τὴν ἐν Αἰγύπτῳ θαυματοποιΐαν, τὴν ἐν θαλάσσῃ μέσῃ πορείαν, τὴν τῶν πρωτοτόκων ἀθρόαν τελευτὴν, τὴν τῶν στοιχείων μεταβολὴν, ὡς ὁ νομοθέτης ἐπέτρεπε, τὴν μόσχου τὸ κέρας Θεὸν ἀνηγόρευσαν. μή τι οὖν τοῦτό σοι πλημμελεῖν δοκοῦσιν, ἢ ὁ νομοθέτης αὐτοῖς ἐγκαλεῖ ὅτι μόσχον εἰκῆ καὶ ἁπλῶς ἀνετυπώσαντο.

Ο ΒΑΣΙΛ. Διὰ τί. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Ὅτι εἴπερ ἐκείνοις καὶ τοῦτο μεμψόμεθα, καὶ Σολομῶντος κατηγορήσομεν, ὡς βόας καὶ αὐτοῦ πλαστουργήσαντος. οὐκοῦν κατ' ἐκεῖνο καὶ ἡμεῖς τοῖς αἰδέσι μεμφόμεθα, καὶ ὁ νομοθέτης ἐγκέκληκεν, ὅτι τὸν βοῦν Θεὸν ἀνηγόρευσαν καὶ τὴν ἀπ' Αἰγύπτου σωτηρίαν εἰς αὐτὸν ἀσεβῶς ἀνετύπωσαν. οὐχ ὁμοίωμα οὖν ποιῆσαι ἁπλῶς διεκώλυσεν, ἀλλὰ Θεοῦ ποιεῖν ὁμοίωμα. διὰ τοῦτο καὶ ὁ λόγος γέγραφεν, ὡς τὰ χρυσᾶ τῶν γυναικῶν ἀφελόντες ἐλλόβια, τὴν χρυσῆν ἐκείνην εἰργάσαντο κεφαλὴν τοῦ μόσχου· ἀποδηλῶν, ὡς οἶμαι καὶ αἰνιττόμενος, ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων ἀκοὴ, παρα-

nes

παραλαβοῦσαι τοὺς περὶ Θεοῦ ἀκιβδήλοις λόγοις, εἶτα εἰς ἑτέρας ἐκτοπούσας δόξας, ἀπεκόσμησαν καὶ ἐγύμνωσαν ἑαυτάς. τὸν γὰρ ἐμβληθέντα τοῖς αὐτῶν ὠσὶ κόσμον ἀφῄρηνται. ἀλλὰ καὶ ὁ νομοθέτης, ὡς αὐτός φησιν ὁ Λόγος, κατακλεάσας τὸν μόσχον καὶ ἐπισπείρας τῷ ὕδατι, ἐπότισεν αὐτὸν τὸν λαόν. τί τοῦτο δηλῶν; ἰδὼν, ὡς εἴρηται, τοῦτον τὴν περὶ εἰδώλων ἀγνοοῦντα πλάνην, καὶ μὴ νενοηκότα τὸ μέγεθος ὅσον ὑπάρχει τῆς βλάβης, τοὺς περὶ αὐτοῦ λόγους λεπτύνας καὶ περιξύσας καὶ καταποτοὺς πεποιημένος, ἐδίδαξεν αὐτοὺς, καὶ τὸν λαὸν ἐπότισε, καὶ ταῖς καρδίαις γε ἔνδον ἐνέβαλεν, ἵνα μὴ ἀγνοίᾳ τῆς ἀσεβείας, ῥᾳδίως αὐτοὶ περιπίπτωσιν.

nes essent ornatum suum à se abiecisse atque nudatam esse. Quippe ablato, qui ipsorum auribus ornatus adiectus esset. Sed & Legislator, vt eadem ait Scriptura, vitulum comminuens ac inspergens, eo populum potauit. Quid hoc significans? Nimirum, cùm ignorantem conspiceret idolorum cultus errorem, nec satis damni magnitudinem cogitantem, eius rei rationes in subtile trahens ac expoliens; reddensque eiusmodi quæ illis capi possent, eas docuit, populumque potauit, atque animis indidit, ne per impietatis ignorantiam, procliue esset eos labi.

Ἀλλὰ γὰρ αἱρουμένῳ μοι κἀκεῖνο λέγειν. Ο ΒΑΣΙΛ. Ποῖον δή; Ο ΑΡΧΙΕΡ. Οὐκ ἀνθρώποις ἔθος δημιουργεῖν πολλάκις λέοντας βλοσυρὸν καὶ δεινὸν ὑποβλέποντας, ἢ σῦς ἀγρίους τὴν χαίτην ἐπαιρόντας, ἢ ὡς ἐν πεδίῳ καὶ ὄρεσι ἵππους ἐμπρεπῶς διαθέοντας, ἢ ὀρνέων εἴδη κελαδεῖν δοκούντων, ὡς τὴν ἀκοὴν ὑπέχειν πολλάκις ἵνα τῆς φωνῆς ἐπακροάσαιτο; καὶ ταῦτα ἄνθρωποι οἱ μὲν, τοίχοις ἐγγράφουσιν· οἱ δὲ, πέπλοις ὑφαίνουσιν· ἤδη δὲ ἔνιοι, καὶ χαλκοῦς καὶ χρυσοῦς ἐλαστουργήσαντες, θυμηδίας καὶ ὥρας χάριν, ἢ ἐν οἴκοις ἱστῶσιν, ἢ ἐν ἀγοραῖς ἀνατίθενται. τί οὖν ταῦτα ἀνθρώποις, ἢ τὸν τῶν ἀνθρώπων ἐλυμήναντο βίον· εἰ μὴ κατὰ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀσεβῆ περιθρείαν, τὰ πεποιημένα Θεὸν ὀνομάσωσιν. εἰ δέ τις ἄφρων ἀνὴρ δαιμόνων πλάνῃ πειθόμενος, Θεὸν τούτων τι ἡγήσεται, οὐκ ἂν αὐτίκα ἢ λίθοις βαλοῦμεν, ἢ πυρὶ κατα-

Verum liceat & hæc volenti loqui. IMPER. Quid illud? EPISC. Nunquid non hominũ moribus cõparatum est, vt crebrò Leones fabricent toruo ac terribili aspectu, aprosque subrigente iuba atque hispida, vel quasi in campo aut montibus pulchrè discurrentes equos, aut auium genera quasi modulantium vt & non rarò ad cantillantium vocem aures adhibeas? Atque hæc homines, alij in muris pingunt, alij peplis intexunt: iamque adeò aliqui ære quoque ac auro effingentes, atque cudentes, iucunditatis causa & vt venustatem gratiamque concilient, vel in domibus statuunt, vel in foro appendunt. Quid hæc igitur hominibus, autve publicæ rei damni intulerunt; modò solùm impia Græcorum superstitione, ea quæ facta sunt, Dei minimè nomine donentur. Sin autem demens aliquis dæmonũ errore persuasus, eiusmodi aliquid Deum putauerit, nonne statim aut lapidibus petemus, aut igni combu-

mus, aut bestiarum faucibus vorandum præbebimus? Vna ergo via est, ô Imperator, vt consilij rationem recte ineamus, sciamusq, ac intelligamus, hoc vno interdixisse Legislatorem atque cauisse, ne in Deo, ipsoque repræsentando imagines construamus. Quæ imagines Mosi vetitæ. Atque istud dū dixerimus, neq; eos qui ex Legis pridem rationibus vitā instituerunt, vituperabimus, neque vlli nos Christiani noxæ obnoxij erimus, quòd Martyrum, seu aliorum sanctorū hominū Imagines facimus; exque specie oculis objecta, quæ illorum minus conspicua sunt, declaramus atque prodimus. Ac siquidem mihi obsequatur, cuicunque animo cōstitutū est, vt quod est pietatis ac fidei teneat, sic distinguenda ac componenda hæc doctrina; est, ac duplex quædam velut definitio atque ratio ponenda; quas euertere ac confundere impossibile est.

φλέξαιμεν, ἢ θηρείων στόμασι αἱμοβόρων παρέξομεν. μία οὖν ἐστιν ὁδὸς, ὦ βασιλεῦ, ἣ καὶ ὡς βουλεύεσθαι, εἰδέναι τε καὶ ἐπισκέψασθαι, ὡς ἐπὶ μόνου Θεοῦ τὰς εἰκόνας τελεῖν ὁ νομοθέτης εἶρξέ τε ἡμᾶς καὶ ἐκώλυσε. καὶ εἰ τοῦτο φαμὲν, οὔτε τοὺς πάλαι κατὰ τὸν νόμον πολιτευσαμένους μεμψόμεθα, οὔτε Χριστιανοὶ πλημμελοῦμεν, μαρτύρων ἢ ἄλλων ἀνθρώπων ὁσίων ποιοῦντες εἰκόνας· καὶ τοῦ φαινομένου, δηλοῦντες αὐτῶν τὰ μὴ φαινόμενα. καὶ εἴ μοι πείθεται πᾶς εὐσεβεῖν βουλόμενος, οὕτω διακριτέον καὶ διαιρετέον τὸν δὲ τὸν λόγον, καὶ ὡς δύο τινὰς ὅρους θετέον· οὓς ἀνατρέπειν τε καὶ συγχεῖν, οὐχ οἷόν τε.

IMPER. Quomodo, ac quanam ratione? EPISC. Nempe non faciendas Dei imagines; sed & si quis eiusmodi aliquid tentauerit, velut qui Græcanicæ superstitionis socius sit, extremis pœnis mancipandum esse: Pingendos verò sanctos homines, Pingendæ Sanctorum Imagines, non ipsius Dei. qui fauore ad Deum polleāt, ac vitæ puritate præclarè glorientur; atque nobis quodammodo medij & ad ipsum vectores Deum futuri sint; quique adeò diuinis præsentandas conspectibus petitiones nostras cœlo perferant, ac quæ à Deo donata sint ad nos deferant. Haud sanè enim, ô Imperator, vnus modus est eorū qui ad Deum accedunt, vel à Deo honorem consequuntur; sed fiducia, fanorque & gratia, ex vitæ rationibus modum sortitur; proque eo ac quis eas instituerit, congrua decensque retributio eū comitatur. Nam Deus cūm semper sit, ortum non agnoscit:

Ο ΒΑΣΙΛ. Πῶς καὶ τίνα τρόπον; Ο ΑΡΧΙΕΡ. Ὡς τοῦ Θεοῦ τὰς εἰκόνας, οὐ ποιητέον· ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐγχειρεῖ τι τῶν τοιούτων, ὡς τῶν Ἑλληνικῶν κοινωνὸν δογμάτων, τιμωρίαις ὑποβάλλειν ἐσχάταις· ἀνθρώπους δὲ ὁσίους χαρακτέον, τῇ πρὸς Θεὸν παρρησίᾳ καὶ τῇ καθαρᾷ τῆς ζωῆς ἐναβρυνομένους· καὶ μεσίτας πως ἡμῖν καὶ πορθμέας πρὸς αὐτὸν ἐσομένους· καὶ ἀναφέροντας μὲν τῷ Θεῷ τὰ αἰτήματα, κατάγοντας δὲ ἡμῖν ἀπὸ Θεοῦ τὰ διδόμενα. οὐ γάρ ἐστιν εἷς ὦ βασιλεῦ τῶν Θεῷ προσιόντων, ἢ ἀπὸ Θεοῦ τιμωμένων ὁ τρόπος· ἀλλ' ἡ παρρησία τιμῇ μετρεῖται τῷ βίῳ· καὶ τῇ ποιότητι, κατάλληλος ἡ ἀντίδοσις ἕπεται. Θεὸς μὲν γὰρ ὢν ἀεὶ, γένεσίν τε οὐκ ἔχων· τὸ δὲ ἐξ ὄντων ἀεὶ γινόμενον δὲ ὕστερον τὴν γένεσιν. ἐκ τοῦ ὄντος ἐδέξατο· καὶ

καὶ πᾶν δὲ τὸν λόγον, δοῦλον ἂν καλοῖτο Θεοῦ πᾶν ἀεὶ τὸ γινόμενον. τὸ γὰρ γενητὸν, δοῦλον ἂν δικαίως τοῦ πεποιηκότος νομίζοιτο. τῇ δὲ πρὸς Θεὸν οἰκειώσει καὶ τῇ διαφορᾷ τῆς ἐκεῖθεν αἴγλης, διάφορός τις καθ' ἕτερον τρόπον προσηγορία ἡ καὶ κλῆσις τοῖς ἐρχομένοις ἐπιτίθεται. ὅσοι μὲν γὰρ φόβῳ κολάσεως τῶν πλημμελημάτων ἀπέχονται, οὗτοι θεράποντες ἂν λέγοιντο Θεοῦ· μαστιγίαι τινὲς ἀληθῶς καὶ δοῦλοι, πληγῶν καὶ εἱρκτῆς καὶ τῶν ἐπ' αὐταῖς ἀπειλῶν ἵνα μὴ ἁμάρτωσι χρήζοντες. οἱ δὲ μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι πρὸς τὸ ἀγαθὸν νεύοντες, οἰκέται μὲν οὐκ ἂν ὀνομάζοιντο· μισθωτοὶ δ' ἂν εἶεν, ὡς ἄν τις φαίη, Θεοῦ· κέρδους ἕνεκα τοῦ καὶ μισθοῦ τὰ δέοντα πράσσοντες. ὅσοι δ' αὖ τούτοις ὑπερβεβηκότες, καὶ πρὸς τὸ καλὸν ἀκραιφνῶς φθάσαντες, οὐ προσδοκωμένης φόβῳ κολάσεως, οὐ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ἐλπίδι πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἄγοιντο, ἀλλὰ δι' αὐτὸ τὸ καλὸν, τὸ καλὸν κατεργάζονται, οὗτοι τῶν ἀκηράτων τῆς σοφίας θησαυρῶν ἐμπλησθέντες, υἱοὶ Θεοῦ καλοῖντ' ἂν δικαίως· Θεοῦ κληρονόμοι, καὶ συγκληρονόμοι Χριστοῦ χρηματίζοντες· οἳ καὶ ἄνθρωποι πεφυκότες, ὑπὲρ ἀνθρώπων Θεὸν τῶν ἁπάντων πλέον ἱκετεύοντες πείθουσι· καὶ τὸν δεῦρο μὲν ἔτι περιπολοῦντες τὸν [illegible] καὶ ἄτακτον χῶρον· μάλιστα δὲ τότε γυμνωθέντες ῥακίων τῶν ὀστίνην καὶ βρίθουσαν ἀποτιναξάμενοι κόνιν, τῇ ὕλῃ τὴν ὕλην προσρίψαντες, πρὸς τὸν ἵλεών τε καὶ ἀγαθὸν δεσπότην καθαροὶ καθαρῶς ἀναδράμωσιν.

quod autem cùm semper non esset, postea factum est, ex eo qui est, ortũ accepit: atque vt eam spectemus rationem, Dei planè seruum semper vocetur, quicquid fit atque oritur. Omne enim quod ortum factumque est, eius meritò qui fecit seruum existimetur. Qua autem Deo necessitudine conjungimur, ac quæ inde diuersa emicat claritas lucisque diffusio, diuersa quædam secundam alium modum nuncupatio nomenq; accedentibus inditur.

Seruitus omnium, quæ in ortũ à Deo producta sunt.

Quotquot enim supplicij metu à delictis sese abstinent, hi famuli Dei ac velut vernæ iurè appellentur; flagriones quidam verè ac serui, quibus plagis opus sit & carcere, horũque intentatis minis, vt gliscente peccãdi affectu animus coerceatur.

Serui peculiarius.

Qui autem bonorum futurorum spe animati in bonum propensè vergunt, hi non famuli ac vernæ appellentur; sed mercenarij Dei fuerint, si quis ita nuncuparit, qui quæstus gratia (qui ipse merces) ea præstent quæ officij existunt.

Mercenarij.

Quotquot denique iis superiores ad honesti verè rationem euaserint, nec vel expectati metu supplicij, vel spe futurorum bonorum in bonum incitãtur, sed quod officij ac honestũ est ob honestatem ipsam operantur, hi immortalibus purissimisque sapientiæ thesauris repleti, meritò filij Dei appellentur; qui videlicet Dei heredes sint ac coheredes Christi: qui tametsi nati sint homines, maiore pro hominibus apud Deum pollent vi impetrandi; vel tum etiam cùm adhuc tempestuoso hoc sæculo ac incomposito versantur, tuncque maximè, cùm mortalitatis pannis exuti, excussoque osseo ac grauante puluere, ad propitium bonumque Dominum puri purè accurrerint.

Filij.

IMPER. Quid igitur, non socij sunt Græcanicorum dogmatum, qui, vt ais, sanctorum hominum Imagines construunt? EPISC. Non sic temerè vituperandi sunt: sed considerandum, atque operosius inquirendum; qua ratione eiuscemodi Imagines Christiani fabricentur. IMPER. Quonam modo pingunt? EPISC. Num quæso, Imperator, arcanam illam omnique essentiæ eminentem essentiam, iis quæ sunt picta adscribunt? IMPER. Haudquaquam. EPISC. Quid verò, tanquam primam ac supremam causam, eaque præcellentes dignitate colunt? IMPER. Haud sanè. EPISC. Quos penicilo ac coloribus repræsentant, homines mortales existimant? IMPER. Planè. EPISC. Quod ergo crimen ac quæ labes, si cum velut homines habeamus, velut homines picturæ arti contradamus; Deique nomen, quod eximium sit ac singulare, ac, quod creatis verè imponi ac propriè impossibile sit, in essentia quæ omnibus eminet, vt quod illi vni conueniat, sinentes; illā quidem sub figuris ac expressione eius non pingemus. (Qua enim ratione pingamus, quod oculis perspectum non habemus?) Martyrum verò, & aliorum sanctorū virorum Imaginibus vtemur: non qui Deos existimemus (absit ita animi sensibus decidamus) sed qui Dei ingenuos famulos ac probos; vt & fortitudinis vicem illis rependamus, ac quantum Regem, præ delictis quib. obnoxij tenemur, flagitare ipsi non possumus, tanto ij, tanquam Regis satellites ac ministri, honesti quadam specie ad eum referant.

Quod si placet ex humana quoque

Ο ΒΑΣΙΛ. Τί οὖν, τῶν Ἑλληνικῶν οὐ κοινωνοῦσι δογμάτων, οἱ τῶν ὁσίων, ὡς ἔφης, ἀνθρώπων δημιουργοῦντες εἰκόνας; Ο ΑΡΧΙΕΡ. Οὐχ οὕτως ἁπλῶς σκωπτέον κατηγορητέον αὐτῶν· ἀλλὰ σκοπητέον καὶ διερευνητέον πῶς Χριστιανοὶ τὰς τοιαύτας δημιουργοῦσιν εἰκόνας. Ο ΒΑΣΙΛ. Πῶς γράφουσιν; Ο ΑΡΧΙΕΡ. Μὴ, βασιλεῦ, τῆς ἀρρήτου καὶ ὑπὲρ οὐσίαν οὐσίας μεταδιδόασι τοῖς γραφομένοις; Ο ΒΑΣΙΛ. Οὐδαμῶς. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Τί δὲ, ὡς τῆς πρώτης καὶ ἀνωτάτω λαχόντας τιμῶσι τῆς αἰτίας; Ο ΒΑΣΙΛ. Οὐ δῆτα. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Θνητοὺς δὲ αὐτοὺς φρονοῦσιν ἀνθρώπους; Ο ΒΑΣΙΛ. Ναί. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Τίς οὖν ἡ μέμψις, εἰ ὡς ἀνθρώπους εἰδότες, ὡς ἀνθρώπους γραφῇ παραδιδόαμεν· καὶ τὴν Θεὸς προσηγορίαν ἐξαίρετον οὖσαν, καὶ τοῖς γενομένοις ἐπιτεθῆναι κυρίως φύσιν μὴ ἔχουσαν, ἐπὶ τῆς πάντων ἐξῃρημένης ἐῶντες οὐσίας, ὡς αὐτῇ μόνῃ μόνην ἁρμόζουσαν· ἐκείνην μὲν, ἐν τύποις καὶ χαρακτῆρσι συγγράφομεν· πῶς γὰρ γράφομεν, ὃ τοῖς ὀφθαλμοῖς οὐ γινώσκομεν· μαρτύρων δὲ, ἢ ἄλλων ἀνδρῶν ὁσίων εἰκόσι κεχρησόμεθα· οὐ Θεοὺς φρονοῦντες· μὴ οὕτω τῶν δεόντων ἐκπέσοιμεν, ἀλλὰ Θεοῦ οἰκέτας εὐγνώμονας· ἵνα καὶ τῆς ἀνδρείας αὐτοὺς ἀμειψώμεθα, καὶ ὅσα δεῖσθαι τοῦ βασιλέως ἀδυνατοῦμεν, ὑπὸ πλημμελημάτων ἀγόμενοι, ὡς δορυφόροι βασιλέως ὑπὲρ ἡμῶν εὐπροσώπως ἀνάγωσιν.

Εἰ δὲ σοι δοκεῖ, καὶ ἐξ ἀν-

θρωπίνων ἐξετάζεσθαι παραδειγμάτων ὁ λόγος. Ἆρ' οὖν ὁμολογεῖσθαι φῂς, ὡς ὁ τόδε τὸ πᾶν τεκτηνάμενος, κυβερνήτης ὢν ἀγαθὸς, καὶ τῶν ἐν αὐτῷ πλεόντων προνοῶν γαλήνης, ἵνα μὴ ἀνερματίστου δίκην ὁλκάδος ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὠθούμενον, ἐν τοῖς τοῦ βίου πλαγίζοιτο κύμασιν, ὥσπερ εἰκόνα ἑαυτοῦ καὶ τύπον ἐπὶ γῆς βασιλέα ἔστησεν; Ο ΒΑΣΙΛ. Ναί. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Ο δὲ Θεὸς μὲν οὐκ ὢν, μιμεῖσθαι δὲ Θεὸν ὡς δυνατὸν ἀνθρώπῳ βουλόμενος, ἐπειδὴ περιγραπτός τέ ἐστι καὶ ἁπλῶς ἄνθρωπος, χειροτονίαις ἀρχόντων ἑτέρων τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας τὴν πολιτείαν ἐμπιπλῶσιν, ἵνα καὶ ἀπὼν, πᾶσι παρῇ καὶ πόρρω διεστὼς, παρόντα ἐπάγῃ τοῖς ἀρχομένοις τὸν φόβον. τί οὖν ἀνέξεταί ποτε, εἰ τοὺς ἐξ αὐτοῦ πρὸς τὸ ἄρχειν ταχθέντας βασιλέας προσείποιμεν, ἢ τῆς προσηγορίας αὐτοῦ μεταδοίημεν; Ο ΒΑΣΙΛ. Οὐ δῆτα. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Μέμψεται δὲ ἡμῖν, εἰ τοῖς ἐξ αὐτοῦ χειροτονηθεῖσι, καὶ ὡς αὐτῷ δοκεῖ τὰ πράγματα ἄγουσι, προσίοιμεν καὶ ἱκετεύοιμεν· καὶ ὅσας αὐτῷ προσάγειν οὐχ οἷοί τε ἐσμὲν αἰτήσεις, δι' ἐκείνων αὐτῷ προσάγοιμεν; Ο ΒΑΣΙΛ. Οὐδαμῶς. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Οὕτως οὖν, ὦ βασιλεῦ, καὶ Θεὸν νοητέον· χαλεπαίνοντα μὲν, εἰ ἑτέρῳ τῆς Θεοῦ τιμῆς μεταδοίημεν· ἐπαινοῦντα δὲ καὶ ἀποδεχόμενον, εἰ τοὺς αὐτοῦ οἰκέτας τιμᾶν προαιροίμεθα.

Ἀλλὰ γὰρ ταύτης τῆς δόξης συγγενέσθαι καὶ ὁ σοφώτατος φανεῖταί σοι Παῦλος, ἐν οἷς πρὸς

cõsuetudine ductis exemplis, doctrinam expendamus. Nonne rem exploratam fateris, qui rerum hanc vniuersitatem fabricatus est, cum sit optimus gubernator, eorumque trãquillitati prouideat, qui in eo vitæ cursum agunt, ne velut non suburrata nauis, pro suo quisque genio impellentibus hominibus, in sæculi fluctibus tempestate iactetur, velut sui imaginem ac figuram in terra Regem constituisse? IMPER. Planè. EPISC. Is verò cum non sit Deus, ac Deum tamen quanta hominis facultas imitari velit, eo quod certo ipse loco definitus, ac prorsus homo existit, alios Magistratus creãdo ac Præsides, quantũ se ditio profert, sui cuncta præsentia implet; vt licet absens, cunctis præsens existat, longéque positus, præsentem sui timorem incutiat. Quid ergo feretne vnquam, si quos ipse præfecit Præsides, Reges appellauerimus ac summos Imperatores, eiusque singulare nomen illis tribuerimus? IMPER. Haud sanè. EPISC. Num verò crimini ducet, quòd ab eo creatos Duces ac Magistratus, resque ex eius nutu atque animo administrantes, adeamus, precesque offeramus; ac quæcunque nos ipsi postulata ad eũ deferre non possumus, per illos deferamus? IMPER. Nequaquam. EPISC. Sic itaque, Imperator, de Deo quoque cogitandum; ægrè illum ferre, si Dei ipsum honorem alteri tribuamus; laudare verò gratumque habere, si eius seruos colere in animum induxerimus.

Scitum exemplum ex humana vsu.

Rex, Dei imago.

Num enimuero in hanc conuenire sententiam etiam sapientissimus Paulus tibi videbitur, quibus ad

Rom. 1. v. 23.

Locus Pauli in Philosophos idololatriæ auctores scitè enarratus.

Romanos scribit; non absolutè Imagines accusans; non iis improperans qui illis vtuntur, sed, Quia *mutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*. Reuera enim temerarij isti sunt & dementes, qui cum Dei figuram formamque & speciem non viderint, nec verò cogitare possint Ná cùm terrigenæ sint ac sati, sensusque serui, ac carnes (vt sic loquar) inanimes ac immobiles; quos deficiat quomodo immateriali ratione materia carentem intelligant, nec aspectabilium rerum valeant excedere naturam; res solis oculis vsurpatas, vt Deum coluerunt. Vbi etiã iure plane merito Apostoli mirabere consilium. Nam quod ait, *Mutauerunt*, idem puto sibi vult ac significat, vti dicat, Animabus à principio insertæ de Deo rationes erant, atque à primis hominibus ex ipsa origine traditiones acceptę, in quibus vnum verũ Deum cognoscebant: illi verò, terrenæ sapientiæ amantes, philosophia philosophiæ aduersa atque insana, lucisque omnis rationis experte ratione, pietatis radices procaci audacia euellentes, iis mutatis, aliò versi sunt; eiusque impietatis quæ Deorũ multitudinem inuehit germina inserentes, eam, qua erant præditi, veritatem prodiderunt: nempe hominis similitudinem, atque volucrum, aliarumque deinceps animantium Deo adscribẽtes. Mutat enim quod prius habebat, qui eius loco quod erat, illud sibi præoptat ac eligit, quod non suppetebat. Quod autem quis non habebat, id vt mutet, in animum nũquam induxerit. Atque, ô Imperator, percontabatur, Nonne istud est

Ῥωμαίοις ἐπιστέλλων· οὐχ ἁπλῶς τὰς εἰκόνας καταιτιώμενος· οὐ τοῖς ταῖς εἰκόσι κεχρημένοις μεμφόμενος, ἀλλ' ὅτι ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου. τῷ ὄντι γὰρ, οὗτοι τολμηταί τε εἰσὶ καὶ ἀνόητοι, οἱ Θεοῦ μὲ τύπον, μορφὴν καὶ εἶδος οὔτε εἶδον, οὔτε ἐννοεῖν ἠδυνήθησαν. γηγενεῖς γὰρ ὄντες καὶ σπαρτοὶ, καὶ αἰσθήσεως δοῦλοι, καὶ σάρκες, ὡς εἰπεῖν, ἄψυχοί τινες καὶ ἀκίνητοι, ἀπορούντες ὅπως ἀΰλως τῷ ἀΰλῳ προσβάλλωσι, καὶ μὴ δυνηθέντες τῶν ὁρωμένων ὑπερβῆναι τὴν φύσιν, ἅπερ εἶδον μόνον, ὡς Θεὸν τετιμήκασιν. ἔνθα καὶ θαυμάσεις ὄντως τοῦ Ἀποστόλου εὖ μάλα τὸ βούλημα. τὸ γὰρ, Ἤλλαξαν, ἴσον ἐκείνῳ οἶμαι δηλοῖ καὶ παρίστησιν, ὡς αἱ περὶ Θεοῦ ἐνυπαρχοῦσαι ταῖς ψυχαῖς ἔννοιαι ἐξ ἀρχῆς τε καὶ ἄνωθεν, παραδόσεις τῶν προτέρων ἀνθρώπων, ἔνθα Θεὸν ἀληθῆ μόνον ἐγίνωσκον· οἱ δὲ τῆς χθονίας ἐρασταὶ σοφίας, ἀφιλοσόφῳ φιλοσοφίᾳ καὶ λόγου, τῆς εὐσεβείας τὰς ῥίζας τολμηρῶς ἀνασπάσαντες, ἤλλαξάν τε αὐτὰς καὶ ἑτέραν ἐτράποντο: καὶ πολυθείας ἐμβεβληκότες φυτὰ, προδεδώκασι ἣν εἶχον ἀλήθειαν, ἀνθρώπου ὁμοίωμα καὶ πετεινῶν, καὶ ἑξῆς τῷ Θεῷ περιθέμενοι. ἐναλλάττει γὰρ ὃ πρότερον εἶχεν, ἀντὶ τοῦ ὄντος, τὸ μὴ παρὸν αὐτῷ προαιρούμενος· ὃ δὲ μὴ εἶχεν, οὐκ ἂν ἐναλλάττειν πώποτε ἔλοιτο. καὶ, ὦ βασιλεῦ, ἐπυνθάνετο, λέγε, οὐ τοῦτό ἐστιν ὃ διεξίειν, ὡς ἐπὶ μόνου Θεοῦ δίκαιον τὸ τοῦ νομ-

ᾔτυ λόγον, καὶ ὡς ἐπὶ τούτῳ τὰς εἰ-
5. κόνας γράφειν ἐκώλυσεν; Ο ΒΑΣ. 5 Τοῦτό γε ἔφην, καὶ λέγειν οὐδέποτε παύσομαι. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Τί δὴ οὖν; Θεὸν ἀληθῆ τὸν Χριστὸν κηρύττεις; Ο ΒΑΣΙΛ. Ἔγωγε. Χριστοῦ δὲ εἰκόνα οὐ γράφεις; Ο ΑΡΧΙΕΡ. Πάνυ γε. Ο ΒΑΣΙΛ. Πῶς οὖν εἰ Θεὸν ἀληθῆ τὸν Χριστὸν κηρύττεις, Χριστοῦ δὲ εἰκόνας γράφεις, εἰ Θεοῦ γράφειν εἰκόνας ὁ νομοθέτης ἐκώλυσεν. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Εὖ σοι γένοιτο, ὦ βασιλεῦ. τὸ γὰρ παρὰ σοῦ κινηθὲν, παραστήσει τὸ δόγμα λαμπρότερον. εἰπὲ γὰρ, Οὐ Θεὸν ἀληθῆ τὸν Χριστὸν καὶ ἄνθρωπον ἀληθῆ τὸν Χριστὸν κηρύττεις; Ο ΒΑΣΙΛ. Οὕτως ἔχω. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Ἄνθρωπος δὲ γενόμενος ὁ Χριστὸς, οὐ τέλειός ἐστιν ὁμοίως τοῦτο κἀκεῖνο· καὶ οὔτε τὴν οἰκείαν φύσιν ἠμείωσεν, οὔτε ὃ προσέλαβεν εἰς θεότητος φύσιν μετέβαλε. Ο ΒΑΣΙΛ. Καὶ μάλα. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Οὐ συνομολογεῖς δὲ καὶ φῂς, ὡς ἄλλον μὲν καὶ ἄλλον τὸν Χριστὸν οὐκ ἄν ποτε φαίημεν· τὸν αὐτὸν δὲ ἕνα κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο ἀπαθῆ καὶ παθητὸν λέγομεν· καθὸ μὲν Θεὸς, τοῦτο· καθὸ δὲ ἄνθρωπος ὁ αὐτὸς, ἐκεῖνο; τί δὴ, οὐ καθὸ μὲν Θεὸς ἀόρατός τέ ἐστι καὶ ἀφανὴς καὶ νοούμενος· καθὸ δὲ ἄνθρωπος, καὶ ὁρατὸς καὶ ἁπτὸς φαινόμενος. οὐκοῦν, εἰ καὶ Θεὸν ἴσμεν ἀληθῆ τὸν γραφόμενον· Θεὸς γὰρ ἀληθῶς καὶ σαρκωθεὶς ὁ Χριστός· ἀλλ' οὐ καθὸ Θεὸν τὸν Χριστὸν γράφομεν· οὐδὲ κατὰ τοῦτο τὰς εἰκόνας αὐτοῦ ἀνατίθεμεν· καθὸ δὲ ἄνθρωπος ἦν ὁ αὐτὸς καὶ ἐπὶ γῆς ἐφάνη, ταῖς εἰκόσι κεχρήμεθα. καὶ οὔτε τὸ ὁρατὸν καὶ περιγρα-

quod differebam, Legislatoris sententiam de solo Deo accipiendam, eiusque vnius pictas imagines illi interdictas esse? IMPER. Istud aiebam, nec vnquam dicere cessabo. EPISC. Quid igitur? Num verum Deum Christum profiteris? IMPER. Sanè. Num verò Christi Imaginem non pingis? EPISC. Ita planè. IMPER. Quonam igitur modo, cùm Christum verum Deum profitearis, Christi tamen Imagines pingis; siquidem Legislator Dei pingi Imagines vetuit? EPISC. Bene sibi sit, Imperator: quæ enim à te mota quæstio est, illustrius dogma exhibebit. Nam cedo, Deúmne verum Christũ, & verum hominem eundem profiteris? IMPER. Ita sentio. EPISC. Christus porro factus homo, nunquid hoc atque illud perinde perfectus est, ac neque minuit suam naturam, nec quam assumpsit in Deitatis naturam mutauit? IMPER. Sanè verò. EPISC. Nonne pariter confiteris, aisque, alium & aliũ Christum nos nunquam admissuros: sed vnum eundem secundum aliud atque aliud, à passione immunem illique obnoxium ipsum dicimus: quà quidem Deus, illud: quà homo idem, istud? Denique nonne quà Deus inuisibilis est & inaspectus, ac sola mente potest intelligi: quà verò homo, & visibilis apparuit, & qui tangi possit? Itaque licet Deum verũ scimus, qui pingitur (verè enim Christus Deus est etiam incarnatus) at non quà Deus est Christum pingimus: nec ea ratione illius Imagines dedicamus: sed quatenus idem homo erat & super terram apparuit, Imaginibus vtimur. Ac neque quod visibile ac circumscriptum est ad inuisibilitatis &

Christus, qui Deus sit, vt homo potest pingi.

incircunſcriptionis rationes referimus, ne ſit falſa ac ſpectro conſtans humana ſalus: neque rurſus quod inaſpectum & inuiſibile ac incircunſcriptum eſt, ad contactus & circunſcriptionis ac viſionis rationes deiicientes, cæco furore efformare cõnitimur: quinimmo, quos non lateat, vnius eiuſdemque Chriſti eſſe quod viſibile & inuiſibile, quod circunſcriptum & incircunſcriptum eſt, indiuiſè & inconfuſè, ſecundum earũ, ex quibus eſt, naturarum proprias rationes cuique propriè, pro eo ac nobis explicatum eſt. quod eſt propriũ docti ſumus tribuere. Atque id palã facit, pictarum ipſe Imaginum modus: Aut enim in præſepe iacentem pingũt, aut Deiparæ parentis lactentem ſinu, aut cum Diſcipulis loquentem, aut pro Pilati tribunali ſtãtem, aut in ligno pendentem, aut ſi qua eiuſmodi alia eius in terra pręſentiã, ac quæ ſunt hominis, monſtrãt; quorũ ipſe quà Deus nihil erat. Si enim nunquam homo factus eſſet, neque in terra hominis formam atque naturam ſponte aſſumpſiſſet, non ſic pingeretur, neque horum aliquid in eo locum poſſet habere. Sin autem
Ioa.1.v.14. *Verbum caro factum eſt*, & in terra apparuit, atque vt homo hominibus viſus eſt, qui pridem Deus eſſet carnis ac corporis expers; nulla puto noſtra iniuria ſit, qui ea quę vidimus, pictis coloribus exhibere velimus.

IMPER. Quid verò de reliquis Imaginum vis picturis loqui? Non enim puto dicturus es: pictores quod Angelorum quoque exploratas formas habeant, ac qua præditi ſpecie ſint ſpectantes, ſic eos pingere. EPISC. Angelorum formam aut ſpeciem ipſos vidiſſe, nec ego dixerim, nec

πτὸν τοῖς τῆς ἀορασίας καὶ ἀπεριγραψίας ἀνακομίζεσθαι μέτροις, ὡς ἂν μὴ τὴν σωτηρίαν διαψευσθείημεν· ὅτι δ' αὖ τὸ ἀφανὲς αὐτοῦ καὶ ἀόρατον καὶ ἀπερίγραπτον, τοῖς τῆς ἐπαφῆς καὶ περιγραφῆς καὶ ὁράσεως κατακομίζοντες λόγοις, μανιωδῶς διαμορφοῦν ἐπιχειρούμεθα· μᾶλλον δὲ εἰδότες ὅτι τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ ὑπάρχει τό, τε ὁρατὸν καὶ ἀόρατον, περιγραπτὸν καὶ ἀπερίγραπτον, ἀδιαιρέτως τε καὶ ἀσυγχύτως, κατά γε τὸν τῶν ἐξ ὧν ἐστι φύσεων, ἰδίᾳ ἑκάστῳ τούτων λόγον τὰ προσαποδιδόμενα, τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν μεμαθήκαμεν. καὶ τοῦτο δείξει τῶν γραφομένων εἰκόνων ὁ τρόπος· ἢ γὰρ ἐν φάτνῃ κείμενον γράφουσιν, ἢ ὑπὸ τῆς μητρὸς Θεοτόκου τρεφόμενον, ἢ ὁμιλοῦντα τοῖς μαθηταῖς, ἢ παρεστῶτα Πιλάτῳ, ἢ ἐπὶ ξύλου κρεμάμενον, ἢ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα τὴν ἐπὶ γῆς αὐτοῦ παρουσίαν δηλοῦσιν· ὧν οὐδὲν ἦν καθὸ Θεὸς ἦν. εἰ μὲν γὰρ ἄνθρωπος οὐκ ἐγεγόνει ποτέ, οὐδὲ ἀνθρώπου μορφὴν ἢ εἶδος ἐπὶ γῆς ἑκουσίως ἀνελάβεν, οὐκ ἂν ταῦτα ἐγράφετο, οὐδὲ ἐπ' αὐτοῦ χώραν τι τούτων ἐδέχετο. εἰ δὲ σὰρξ ὁ Λόγος ἐγένετο καὶ ἐπὶ γῆς ἐφάνη, καὶ ὤφθη ἀνθρώποις ὡς ἄνθρωπος ὁ πρώην ἄσαρκος Θεὸς καὶ ἀσώματος, οὐκ ἂν ἀδικοῖμεν, ὡς οἶμαι, ἃ ἑωράκαμεν, τῇ γραφῇ σημαίνειν ἐθέλοντες.

Ὁ ΒΑΣΙΛ. Τί δὲ βούλει περὶ τῆς τῶν ἄλλων εἰκονογραφίας λέγειν. οὐδὲ γὰρ οἶμαι ἐρεῖς, ὡς καὶ τὰς Ἀγγέλων οἱ ζωγράφοι γινώσκουσι μορφάς, καὶ πρὸς εἶδος ἐκείνας ἀποβλέποντες γράφουσιν.

Ὁ ΑΡΧΙΕΡ. Εἶδος μὲν Ἀγγέλων ἢ μορφὴν ἔγωγε οὔτ' ἂν εἰδέναι φαίην

φειν αὐτοὺς, ὅτι ὡς εἰδότες ποιοῦσι τὰ γραφόμενα. ἀνθρώπων δὲ αὐτοῖς περιτιθέασιν εἶδος, τῇ γραφῇ, ὡς οἶμαι, πειθόμενοι. Ο ΒΑΣΙΛ. Πόθεν τοῦτο φῂς; Ο ΑΡΧΙΕΡ. Οὐκ οἶδας ὡς περὶ τῶν τῷ Ἀβραὰμ παρὰ τὴν δρῦν Ἀγγέλων ἡ γραφή που φησὶν, Ὡς ἀναβλέψας τοῖς ὀφθαλμοῖς Ἀβραὰμ, τρεῖς ἄνδρας αὐτῷ παρεστῶτας εἶδε. τί δὲ, οὐ τοὺς αὐτοὺς ἐν Σοδόμοις Ἀγγέλους ὡς ἄνδρας φαινομένους εἰσήγαγεν; οὐκοῦν οὐδὲ αὐτοὶ πλάττονται, οὐδὲ ἀλόγου τόλμης ἔκγονον αὐτοῖς τὰ γραφόμενα· ἀλλ' οἷοι ὤφθησαν, τοιούτους τῶν εἰκόνων ἐγγράφουσι.

Ο ΒΑΣΙΛ. Καὶ πόθεν αὐτοῖς ἡ τῶν πτερῶν προσθήκη ἐφεύρηται. Ο ΑΡΧΙΕΡ. Οἶμαι ὅλως ἵνα μὴ ἄνθρωποι τελείως νομίζωνται, τῇ προσθήκῃ τὸ διάφορον ἐδήλωσαν· οὐδέ γε αὐτὴν ὡς δοκῶ τὴν προσθήκην ἀλόγῳ θεωρήσαντες τόλμῃ, ἀλλὰ τὸ ἀεροπόρον αὐτῶν αἰνιττόμενοι, καὶ τὴν κατ' οὐρανὸν ἐν Θεῷ δίαιταν, καὶ τὰς ἐκεῖθεν δι' ἡμᾶς συντόμους καθόδους, καὶ τὰς εἰς οὐρανὸν ἐξ ἡμῶν ἑτοίμους ἀνόδους, ἐπτερωμένους αὐτοὺς ἀπογράφουσιν. ἤδη δὲ καὶ Μωσέως πτέρυγας ἔχοντα τυπωσαμένου τὰ Χερουβίμ· Ἄγγελοι δὲ καὶ ταῦτα· καὶ γὰρ ἁπλῶς τὰς οὐρανίους τε καὶ νοερὰς δυνάμεις Ἀγγέλους καλοῦσιν, ὡς Διονυσίῳ δοκεῖ, οὐκ ἀπεικότως ἡγοῦμαι τῷ παραπλησίῳ τῶν παραδειγμάτων ἐχρήσαντο. καὶ νυνὶ ὦ βασιλεῦ μνημονευτέον ἐκείνων, καὶ ἀπρὶξ τῇ ψυχῇ φυλακτέον, ὡς εἰ καὶ Ἀγγέλων εἰκόνας γράφομεν, κτίσμα πάλιν ἡμῖν τὸ γραφόμενον· καὶ [illegible] αὐτοῖς οὐχ ὡς τῶν ἀνωτάτω

Ϛομβ.

nec quasi qui viderint, sic illos pingere; sed hominum formas illis adhibent, Scripturæ, vti arbitror, morem gerentes. IMPER. Vnde hoc ais? EPISC. Nescis quemadmodum de Angelis qui Abrahæ ad Quercum apparuerunt, sic quodam loco Scriptura loquatur, Sublatis nimirum oculis, tres viros iuxta se stantes vidisse? Nōne & eosdem Angelos viri specie apparentes Sodoma ingressos ait? Igitur neque ipsi fingunt, nec eius generis pictura, alienæ à ratione temeritatis eis proles existit: sed quales apparuerunt, tales imaginibus pictis iis repræsentantur.

Angelorū picturæ, etsi sunt incorporei ac spiritales.

Gen. 18. v. 2.

IMPER. Vndenam verò alarum eis appendix inuenta est? EPISC. Puto omnino, ne perfectè homines existimentur, eo additamento discrimen declarasse; ne ipsam quidem, mea sententia, accessionem nihil habente rationis temeritate excogitantes, sed vt eorum celerem per aëra volatum designent, atque in cœlesti aula in Deo conuictum, nec non à nobis in cœlū facilem ascensum, alis instructos eos pingunt: cúmque & Moses alis instructa efformarit Cherubim (Nam & illa Angeli existunt; siquidem omnino cœlestes Potestates ac intelligentia præditas Angelos vocant, vti Dionysio placet) non absurde, puto, affini exemplo abusi sunt. Et nunc quoque, Imperator, illorum meminisse oportet, atque mordicus fixum animo retinendum, quamuis Angelorum Imagines pingimus, quod tamen pictum est, creaturam rursus existimamus: sicque ad Angelos, non tanquam illi supremam primamque essentiam nacti sint (Absit ita insaniam;

Alarum in Angelorū pictura ratio.

Exod. 25. v. 2.

vt quod creatum est, Deum sentiam) sed id ad conseruos, quorum multa gratia est, ac fauor apud communem Dominum, qua largè virtutis abundantia præditi sunt. Vocarit autem aliquis incircunscriptos, sed non penitus: nam quòd eorum cœpta duratio, circunscripti sunt; quippe cum ipsi quoque esse cœperint. Quod autem vllo modo cœpit esse, haud prorsus à circunscriptione est liberum: ac cùm sint creaturæ, à Creatore finiuntur. Sed & comprehensione circumscribuntur. Qua enim ratione Mentes sunt, alij aliis in sensis cogitatibusque communicant, aliique aliorum tantisper naturam exploratam habent. Vnũ enim circunscriptionis genus, comprehensio est. Cúmque adeo Mentes sint, iis in locis existunt, quæ mente intelliguntur ac spiritualia sunt: non tamen corporali ratione aut sensili finiuntur. Cum enim non sit corpus, atque adeò neque figura neque moles, neq; forma corporea, meritò nec sensilis loci ambitu comprehendẽtur.

Haud tamen istud est, quod impræsentiarum in controuersiam vertitur. Non enim hoc disquirimus, an circunscribantur, necne; sed vtrum pingantur ac imaginum ductu repræsententur. Quod autem etiam sancti Angeli pictis Imaginibus repræsententur, vt adhuc breuiter quicquid huc spectat conferatur, diuinè traditorum eloquiorum apertè doctrina euincit. Atque vt ab omnium primo proximéque Deo cohærente ac primis inde fulgoribus illustrato ordine incipiamus, videamus quid eorum gratia quæ circum Arcam erant pro legali Tabernaculo Paulus eloquatur: *Super eam autem Cherubim glo-*

Hebr.9.v.5.

καὶ πρὸς τὴν κληρωσαμένοις οὐσίαν, μὴ οὔτω μανείην ὡς Θεὸν νοεῖν τὸ κτιζόμενον, ἀλλ' ὡς συνδούλοις πολλὴν πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην παῤῥησίαν κεκτημένοις διὰ τὸ περιούσιον τῆς ἀρετῆς. 6 ἀπεριγράπτοις 6. δ' ἄν τις αὐτοὺς φαίη, ἀλλ' οὐ πάντη. τῷ ἦρχθαι γὰρ, περιγράφονται, ἐπειδὴ καὶ αὐτοὶ τοῦ εἶναι ἤρξαντο. ὃ δὲ τοῦ εἶναι ὁπωσοῦν ἤρξατο, περιγραφῆς οὐ πάμπαν ἐλεύθερον· καὶ κτίσματά γε ὄντες, ὑπὸ τοῦ κτίσαντος ὁρίζονται. ἀλλὰ μὴν καὶ καταλήψει περιγράφονται. καθὸ γὰρ νόες εἰσὶ, κοινωνοῦσιν ἀλλήλοις περὶ τὰ νοήματα, καὶ τὴν φύσιν ἐπὶ πόσον ἀλλήλων ἴσασιν. ἓν γὰρ εἶδος περιγραφῆς καὶ ἡ κατάληψις. νόες δὲ ὄντες, καὶ ἐν τόποις νοητοῖς εἰσίν. οὐ μήν γε σωματικῶς ἢ αἰσθητῶς ὁρίζονται. σώματος γὰρ μὴ ὄντες, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ σχήματος οὐδὲ ὄγκου οὔτε τύπου σωματικοῦ, εἰκότως οὐδὲ ἐν τόπῳ αἰσθητῷ περιέχονται.

Ἀλλ' οὐ περὶ τούτων νῦν ἡμῖν τὸ προκείμενον. οὐ γὰρ εἰ περιγράφονται ἢ μὴ τὸ σκοπούμενον, ἀλλ' εἰ γράφονται καὶ εἰκονίζονται. ὅτι δὲ καὶ γράφονται καὶ εἰκονίζονται οἱ ἅγιοι Ἄγγελοι, ὡς ἐν βραχεῖ τὸ πᾶν προσέτι συναχθήσονται, ἡ τῶν θεοπαραδότων λογίων σαφῶς ἡμᾶς ἐκπαιδεύει διδασκαλία. καὶ ἵνα 7 ἀπ' αὐτῆς τῆς προτίστης καὶ ὡς ἐγγυτάτω Θεοῦ καὶ τὰς πρώτας ἀμέσως ἐλλαμπομένης ἀρξώμεθα τάξεως, ἴδωμεν τί τῶν περὶ τὴν κιβωτὸν ἕνεκεν, τὴν πρὸ τὴν ἐν νόμῳ σκηνήν φησι Παῦλος. Ὑπεράνω δὲ αὐτῆς, Χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον. Χερουβὶμ δὲ δόξης, τὰ ἐνδόξ...

σημεῖα, τὰ ἔνδοξα καὶ ὑποκάτω τοῦ Θεοῦ, ὡς ἄριστα τοῖς μυσταγωγοῖς τῆς ἐκκλησίας δοκεῖ. σημαίνειν δὲ τοὔνομα, τὸ πλῆθος γνώσεως καὶ χύσιν σοφίας ἡ Ἑβραίων οἶδε φωνή. τίνα δὲ ταῦτα. εἰ ὦτα εἶχε τοῦ ἀκούειν, ἤκουσεν ἂν καὶ ἐπέγνω σαφῶς, ὅτι οὐκ αὐτοὺς τοὺς θειοτάτους καὶ ὑπερτάτους Χερουβὶμ ὁ Λόγος παρίστησιν· οἳ γὰρ ἀσώματοί τε εἰσὶ καὶ ἀνείδεοι καὶ ἀσχημάτιστοι, καὶ νοεροί τε καὶ λογικοὶ τυγχάνοντες· ἀλλὰ τὰ κατ' αὐτοὺς ἱερὰ ἀπεικονίσματα, ἀπὸ δὲ ὕλης τῆς καθαρωτάτης καὶ λαμπροτάτης διεσκευασμένα, τὰ χρυσήλατα, τὰ χρυσοτορευτά· τὰ χερσὶν ἀνθρωπίναις Θεοῦ προστάττοντος διεσκευασμένα· τὰ ἄψυχα, τὰ ἀναίσθητα, ὁμωνύμως ἐκείνοις προσαγορευόμενα· τῆς δὲ προσηγορίας μεταλαχόντα, καὶ δόξης ἠξιωμένα καὶ χάριτος. τί οὖν· ἐχρῆν πείθεσθαι τούτοις, ἢ διαγράφειν Παῦλον ταῦτα διαλεγόμενον, ὡς ἡδὺ τοῦτο αὐτῷ καὶ χάριεν, μακρὰν τῆς ἀποστολικῆς διδασκαλίας ἀπῳκίσθαι, καὶ τοίνυν οὐκ ἂν Χριστιανὸν χρηματίσαι· εἰ δὲ, οὐδὲ Μωσεῖ ἐπιθέσθαι τῷ ταῦτα κελευσθέντι τεκτήνασθαι, οὐδὲ Ἑβραῖον ὑπάρξαι. καὶ εἰ δεῖ τὸ τούτων εἰπεῖν ἀτοπώτερον, οὐδὲ αὐτὸν δέξασθαι Θεὸν ταῦτα προστάξαντα. τί γάρ φησιν ὁ χρηματίζων Θεὸς τῷ οἰκείῳ θεράποντι, Ὅρα ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει, καὶ ἐκεῖθεν γνωσθήσομαί σοι· περὶ Χερουβὶμ λέγων. τί οὖν, ἔρριπτο καὶ ἠτίμωτο; ἀλλ' οὐκ ἀνέξεται Παῦλος, Ἅγια ἁγίων ταῦτα καλῶν, καὶ Χερουβὶμ δόξης, ἤτοι ἐνδόξα-

ria obumbrantia propitiatorium Sunt autem *Cherubim gloriæ* gloria prædita ac gloriosa atque inclyta, subque Deo constituta, vt Ecclesiæ Magistri optimè statuerunt. Nomen autem, scientiæ plenitudinem ac sapientiæ fusionem, Hebraïcæ vocis etymo liquet significare. Quænam verò hæc? Si aures audiendi haberet, vtique audiuisset ac palam agnouisset, Scripturã, nõ diuinissimos ipsos ac supremos Cherubim significare; qui sanè incorporei sunt, omnique forma ac figura carent, atque intellectu ac ratione sunt prediti; sed eorum sacras effigies, ex purissima ac splendidissima conflatas materia, auro ductili fabricatas ac affabrefactas; humanis manibus Dei iussu subtili arte compositas; anima, motu, sensu omni destitutas, communi solum voce ac ὁμωνυμίᾳ cũ illis nuncupatas; ipsam tamen eorum appellationem atque gloriam, gratiamque sortitas. Quid igitur, hisne morem gerere par erat, aut Paulum hæc disserentem expungere, tanquam ea res cui adlubet gratamque habet ab Apostolica procul existat doctrina; sicque demum nec Christianum esse? Sin autem, neque Mosi, qui hæc fabricanda præceperit obtemperare, neque Hebræum existere? Ac si quid his longè magis absonum loquendũ est, nec ipsum Deum hæc imperantem admittere. Nam quid Deus ait famulo suo, illi responsa edens? *Inspice, & fac omnia secundum exemplar, quod tibi monstratum est in monte: Et inde manifestabor tibi;* de Cherubim loquens. Quid igitur? projecta sunt, probroque habita? At non patietur Paulus, qui hæc *Sancta Sanctorũ*, vocet, & *Cherubim gloriæ*, id est,

Cherubim effigies gloria inclytæ: ipsi omniũ primus ac supremus ordo.

Imaginum gloria, Pauli, Mosi, Dei auctoritate fulta.

Exod. 25. v. 40. & 22.

glorificata ac majestate plena. Planè enim magna eorum gloria ac majestas. Num enim non pretiosa videntur ac veneratione habenda, vnde Deus hominibus manifestatur? Planè qui religiosus Dei cultor sit, nemo eat inficias. Age denique, quid sentiamus ipsi, qui intra ipsa pietatis septa stationem habemus, pro eo ac omnes Spiritus Interpretes docuerunt, ac Ecclesiæ Catholicæ mens habet, breui sermone ostendamus.

Rursus igitur dicimus, sanctissimas hasce Potestates, pro eo quidem ac se illarum natura habet ac substantia, nobis ferè ignotas esse, ægréque vt comprehendamus nos conniti posse; idque adeò sacrorum Doctorum documenta sequentes (quippe omnino simplices sunt, ac carent compositione, quáque à mole exempti corporea, loco circumscribi non possunt) pictis tamen eos repræsentari coloribus. Primumque id nouimus, ipsis Spiritus docti eloquiis, quæ scilicet diuinorum Interpres Moses, Cherubim fabricæ causa nobis tradidit. Deinde, quia Spiritus administri sunt, in ministerium missi propter eos, qui hæreditatem salutis sunt consecuturi, placuit vniuersorum curatori atque Domino Deo, qui impēsa humanitate nostra omnia regat ac moderetur, vt certa quadā ratione pro eo ac humana infirmitas comparatum habet, beatarum eiusmodi Potestatum apparitiones ac congressiones, coaliti sensus familiarisque ac necessarij opera fierent: ex quibus nobis communicantes, diuina dona ac munera, quibus prouidentiæ finem attingamus, deferrent.

Momenta vnde nobis prouenit Angelorū iconographia.

Hebr. 1. v. 14.

Multæ denique Dei famulis Ange-

σμένα· καὶ γὰρ πολλῆς ἠξίωνται δόξης. ἆρ' οὖν οὐ τίμια δοκεῖ καὶ σεβάσμια εἶναι, ὅθεν Θεὸς ἀνθρώποις γινώσκεται; πᾶς τις τῶν τὰ θεῖα σεβόντων συμφήσειε. φέρε λοιπὸν τὰς ἡμετέρας ὑπολήψεις, ἃς δὴ περὶ αὐτῶν, οἱ περιβόλων ἐντὸς τῆς εὐσεβείας ἱστάμενοι ἔχομεν. καθὰ οἱ τοῦ Πνεύματος ὑποφῆται πάντες ἐμυσταγώγησαν, καὶ ὁ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας οἶδε σκοπὸς, ὡς ἐν ὀλίγῳ εἰπεῖν, παραστήσωμεν.

Φαμὲν τοίνυν αὖθις, ὡς αἱ πανάγιαι αὗται Δυνάμεις, ὡς μὲν ἔχουσι φύσεως καὶ ὑπάρξεως, παρ' ἡμῖν ἠγνοημέναι πως εἰσὶ καὶ δυσεπιχείρητοι, τοῖς τῶν ἱερῶν διδασκάλων ἑπόμενοι διδάγμασιν. ἁπλαῖ τε γὰρ οὖσαι παντελῶς καὶ ἀσύνθετοι, καὶ ἀπερίγραπτοι τόπῳ, διὰ τὸ ἀσώματον, ὅμως γράφονται καὶ εἰκονίζονται καὶ σεσημουμένως γε τοῦτο ἴσμεν διὰ τῶν τοῦ Πνεύματος λογίων, ἅπερ ὁ ἱεροφάντης ἡμῖν Μωσῆς τῆς τῶν Χερουβὶμ ποιήσεως ἕνεκεν παραδέδωκεν. ἔπειτα, ἐπειδὴ λειτουργικὰ πνεύματά εἰσιν εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα διὰ τοὺς μέλλοντας κληρονομεῖν σωτηρίαν, εὐδόκησεν ὁ πάντων κηδεμὼν καὶ δεσπότης Θεὸς, ὁ πάντα φιλανθρώπως οἰακίζων καὶ πρυτανεύων τὰ ἡμέτερα, ἀναλόγως τῇ ἀνθρωπίνῃ ἀσθενείᾳ, διὰ τῆς συμφόρου καὶ συνήθους αἰσθήσεως, τὰς τῶν μακαρίων Δυνάμεων ἐπιφανείας γίνεσθαι· ἐξ ὧν ἡμῖν τὸ κοινωνικὸν ἔχουσαι, τὰ θεῖα καὶ τὰς εὐεργεσίας τῶν οἰκονομουμένων διαπορθμεύουσαι.

Πολλαὶ γοῦν τοῖς τῶν Θεοῦ

διεσπάρησαν ἀγγελοφανείαις γεγόνασιν, οὐ τῆς φύσεως αὐτῶν ἐμφανιζομένης, ἀλλ' εἰς ὅσον ἁγιστείας καὶ καθαριότητος ἧκεν ὁ πρὸς τὴν τοιαύτην θέαν κεκλημένος, ἤ τι τῶν διακονουμένων πραγμάτων ἐκάλει χρεία καὶ ὁ καιρὸς, οὕτως αἱ μορφαὶ καὶ τὰ σχήματα τῶν ἀμορφώτων καὶ ἀτυπώτων, τοῖς τῆς θέας ἠξιωμένοις καθαροῖς νοὸς ὄμμασι διετυποῦτό τε καὶ διεφαίνετο.

Τὰ μὲν οὖν κατὰ τὸν πατριάρχην Ἀβραὰμ τελούμενα, κρείττω ἢ κατὰ ἀγγέλους ἦν, καὶ Θεοῦ μᾶλλον ἢ ἀγγέλων παρουσίαν διεδείκνυεν. τὸ δὲ τούτου ἔγγονον Ἰακὼβ, ἀγγέλοις ἑωρακέναι σαφῶς ἀναγέγραπται, καὶ κλίμακά δή τινα πρὸς οὐρανὸν αὐτὸν ἐκ γῆς ἀφικνουμένην καὶ ἀναβαίνουσαν, καὶ τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ἐστηριγμένον τῶν ὅλων Κύριον, καὶ τῶν ἐκεῖθεν ἀνιόντων καὶ κατιόντων πάροδον. οὕτως τῷ τοῦ Ναυῆ παιδὶ ὁ ὀφθεὶς θεῖος ἄγγελος ἐν ἀνθρωπίνῳ τῷ σχήματι ἐπεφαίνετο, ἐοικὼς ὁπλιτεύοντι, καὶ τὴν χεῖρα παραδεικνὺς καθωπλισμένην τῇ ῥομφαίᾳ. καὶ τῶν θείων προφητῶν ὁ μέν τις, αὐτὸν τὸν τῆς δόξης τεθεᾶσθαι Κύριον φησὶ, καὶ τὰ Χερουβὶμ κύκλῳ περιϊστάμενα· ὁ μέγας οὗτος Ἡσαΐας ἐστίν. ὁ δὲ Ἰεζεκιὴλ, τοὺς τῆς διανοίας κεκαθαρμένος ὀφθαλμοὺς, ἐπειδὴ τὴν κατὰ τῶν ἡμαρτηκότων θεόκριτον προσιοῦσαν ἑώρα τιμωρίαν, τοὺς ἐπὶ ταύτῃ τεταγμένους καὶ ὑπηρετουμένους, πελέκεις τεθέαται χερσὶ φέροντας. καὶ Ζαχαρίᾳ ἱππεύς τις ἐμφανίζεται, ἵππῳ πυῤῥῷ ἐποχούμενος. ἐῶ λέγειν τὰ ἄλλα ὅσα αἱ ὄψεις ἐκεῖναι διετύπουν τῷ βλέποντι. καὶ ἄλλας ἄλλοις κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀξίας ἐπι-

lorum appariciones obtigere, non eorum ipsa natura facta eis conspicua, sed quantum sanctimonia ac puritate is prouexerat, qui ad eiusmodi visionem vocatus erat, rerumque quibus seruiebatur necessarius vsus ac opportunitas flagitabat, ita formæ ac figuræ, eorum qui superiores sunt, quã vt vlla forma atque figura repræsentari possit, puris mentis oculis id consecutis vt aspectu dignarentur, effigiabantur ac conspectibus coram præsentabantur.]

Cæterum, quæ in Patriarcha Abraham gerebantur, potiora quàm pro Angelica ratione erant, Deique magis quàm Angelorum præsentiam designabant. Eius autem nepos Iacob, Angelos palam vidisse describitur, ac scalam quandam è terra in cœlum ipsum pertingentem ac ascendentem, eiusque fastigio innixum vniuersorum Dominum, indeque ascendentes Angelos & descendentes. Sic quem diuinum Angelum filius Naue vidit, humana figura, armato similis, manu gladium tenens apparuit, Diuini quoque Prophetæ, alius quidem ipsum se Dominum gloriæ vidisse ait, ac circum eum stantes Cherubim (magnus scilicet Isaias,) Ezechiel verò, expurgatis mentis oculis, quod diuina sententia aduersum peccatores decretam pœnam ipsam ingruentem conspiceret, illi præfectos atque ministros secures manibus ferentes vidit. Ac Zachariæ eques apparet, equo rufo inuectus. Mitto reliqua dicere, quæcunque illæ visiones in videntis aspectum figurabant; alioque alia pro dignitatis modo concipiente, gerendarum rerum figuræ symbolis struebantur, propensioriq; Deus consilio

Gen. 18. v. 2.

Gen. 28. v. 12.

Ios. 5. v. 13.

Isa. 6. v. 1.

Ezech. 9. v. 2.

Zach. 1. v. 8.

moderabatur, ac discernebat, quæ in illis reuelabantur.

Quid verò quis dicat de venerandis illis sanctisque mulieribus? iis dico, quæ diuini corporis obsequio, vnguenta detulerunt. Nonne Angelorum visionem viderunt, & quidem candido vestitu ac luce fulgurante; tum scilicet, cùm diuino sepulchro assidebant, in quo viuificum Dei corpus velut thesauro depositum ac conditum erat? Quoniam igitur sancti Angeli carnalibus oculis inaspectabiles sunt, ac tamen variè, pro ministeriorum quæ credita erant symbolo effigiem figuramque nacti apparuerunt, sic & pictis imaginibus repræsentantur. Hactenus sanè apud Christianos secundum hunc modum tum geritur, tum prædicatur.

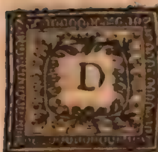
βευε, καὶ τὰ προσχηματιζόμενα ἐν τύποις συμβολικῶς διεσκευάζοντο, καὶ ᾠκονόμει Θεός, καὶ ἔκρινε τὰ ἐν τούτοις ἐκκαλυπτόμενα.

Τί δ' ἂν εἴποι τις, περί γε τῶν σεμνῶν ἐκείνων γυναικῶν καὶ ἁγίων, τῶν μυροφόρων λέγω; οὐχὶ ὀπτασίαν ἀγγέλων ἑωράκασι, καὶ τούτους λευχειμονοῦντας καὶ τῇ στολῇ ἐναστράπτοντας, ἡνίκα κατὰ τὸν θεῖον τάφον προσεδρεύον, ἐν ᾧ τὸ ζωαρχικὸν τῆς θεαρχίας σῶμα ἐτεθησαύριστο; ἐπεὶ οὖν ὀφθαλμοῖς σαρκίνοις ἀθέατοί εἰσιν οἱ ἅγιοι ἄγγελοι, ὤφθησαν δὲ διαφόρως κατὰ σύμβολον τῶν ἐγκεχειρισμένων αὐτοῖς διακονιῶν σχηματιζόμενοι, οὕτω καὶ εἰκονίσθησαν καὶ ἐγράφησαν. μέχρι γοῦν τῆς σήμερον παρὰ Χριστιανοῖς, κατὰ ταῦτα καὶ πράττεται καὶ κηρύττεται.

AD S. NICEPHORI PATRIARCHÆ,

DISPVTATIONEM CVM LEONE ARMENO, THEODORO GRAPTO ET CONFESSORE AVCTORE.

DE sanctissimo Patriarcha ac Confessore Nicephoro plura præfari haud operæpretium putem, quòd eius Vita in Henschenij Martio breui vulganda sit; qualem scilicet mihi pridem Vir eruditissimus æquè ac amicus è suo Codice, Ignatio Diacono auctore, Leo Allatius Roma transmiserat, ipseque iam Latio donaueram: in qua ipsa, celebris hæc disputatio multis descripta extat. Num iisdem, aut propè affinibus verbis, cum his quæ ceu Theodori Γραπτοῦ, Sorbonæ insignis Codex habet, ex quo etiam repræsento, cum illa in manu non sint, iudicare non licet. Sunt verò hæc sanè grauissima, ac quibus meritò os obstruatur Χριστιανοκατηγόροις, vt passim vocati sunt, & ipse hîc Nicephorus, seu Theodorus vocat, qui Imaginum osores, eorum cultores antiqua ac Apostolica traditione, idololatriæ sceleris propudiosè infamarint atque infament; vt quem Christus idolorum cultum abolitum venit, eum maximè statuisse videatur, si Imaginum sobria religio, qualis ab ipso eiusque discipulis mundo inoleuit, idololatriæ notanda sit. Sorbonæ illo Codice vt mihi vtendum putarem, fecit vel maximè Theodori τοῦ Γραπτοῦ nomen, cuius legissem vel nomen vel symbolas, non maioris aliquid operæ offendissem. In eius Vita, quæ mihi reposita ex Reg. Cod. statim repræsentanda est, istud lego Michaële Balbo Imperatore, Leone Armeno occiso. Ἐκεῖνοι μὲν δὴ παρὰ τῇ πόλει γενόμενοι, καὶ αὖθις τὸ εὐσεβὲς πεπαῤῥησιασμένοι, πολλοὺς μὲν τῷ λοιπῷ ἀληθείας· ἔτι καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τέλει σύμφορας προσλαμβάνουσι· τοῦτο μὲν, καὶ διὰ τὸ τῶν χρόνων ἐκδόσεως, ὡς Θεοφάνης ὁ γνήσιος ἀδελφὸς ἐμελῴδησε· τοῦτο δὲ, καὶ διὰ τὸ τῶν λέγειν

ἀντιθέτικως, ἃς ὁ μέγας οὗτος Θεόδωρος συνεγράψατο. *In Vrbem venientes (*ſedata tantiſper tyranni nece, perſecutione*) ac rurſum pietatem fiducia docentes, plures é plebe, adhuc autem etiam Senatorij Ordinis viros, in ſuam ſententiam adducunt; partim quidem expoſitione Canonum, quos Theodori germanus frater Theophanes verſibus cecinerat; partim etiam oppoſitionum libris, quos Magnus hic Theodorus conſcripſerat:* quorum iſtud quod damus pars aliqua ſit. In alia quoq; eiuſdē Sorbonæ Codicis parte, quæ plura Liturgica habet, Patrumque ῥήσεις (id eſt, teſtimonia) pro venerabili Euchariſtia, illuſtre eiuſdem Theodori de illa excerptum, extat, Fecit etiam, certantium Sociorū ſtudium, vt eum mihi Codicem utendum præberent, atque ad ditandam ex eo, aliiſque ſi quos ſingulares habet eius domus atque lycæi Regia Vrbe orbeque celeberrimi Bibliotheca libris confertiſſima, rem literariam ac Chriſtianam, effuſa liberalitate ac humanitate inuitarent, animarent, cogerent; rem in primis ſolicitante exque munere Conſociorum Scholæ proponente, Clar. Viro, eruditiſſimo, humaniſſimo, Nicolao Petitpied ſacræ facultatis Pariſienſis Doctore Theologo, Priore ac Domino ſancti Andreæ è deſerto, Regi à Conſiliis, & in Curia Præſidiali Pariſienſi Senatore integerrimo. Fuit Codex Emin. Cardinali Lotharing. Carolo oblatus à Conſtantino Palæocappa Cydonio, ex vetuſtiſſimo alio Apteræ (quæ vrbs Cretenſium eſt) deſcriptus; ceſſeratque in rem Emin. Cardinalis Ducis Richelei, ex cuius Bibliothecæ naufragio cum paucis aliis, in Sorbonæ ſinu, quam ille tanto ſplendore prouexit, alter fere eius conditor, auctorque præſentis munificentiæ, tutum aſylum reperit. Ex eo Fronto Ducæus gentilis meus, Greg. II. Epiſtolas duas ad Leonem Iſaurum produxit. Mihi Oratio Demonſtratiua aduerſus Conſtantinum Cabalinum pro venerandis Imaginibus Ioan. Damaſc. nomine altero Auctarij tom. edita ex Codd. Regiis, purior ex eodem repræſentari potuit, paucis etiā in ea hiantibus expletis. At nec iſtud, quicquid operis eſt, aut hîc otioſum, aut à meo alienum ſyntagmate putandum eſt. Cohæret prorſus ſuperiori Synodicæ, & ad idem tempus vel paulò ſuperius, eandemque ſpectat Conſtantini Vrbem; in ea ſcilicet natum, eiuſque alumno ac Antiſtite auctore, partimque Theodoro Syro hoſpite, diſputationem illi habitam conſcribente, atque edente, in qua vir prudens, ingens momentum ad fidei robur ac reuincendos vel ſummè peruicaces praui dogmatis defenſores intelligeret ineſſe. Quantum verò ſperandum ex ipſis Nicephori Antirrheticis, quæ vel mihi repoſita ex Regio Codice vel in Seguieriano Romaniſque Codd. poſita, ac quorum copiam offerebat pridem Leo Allatius, cum de illo aliquid cogitarem, ſi quando Latio donata iuris publici fierent! quanta in eis traditionis lumina! quàm à radice exciſa hæreſis oppoſita, ipſa Δοκητῶν affinis: à qua videant vt

ſo

se nostrates ἐπιτήδειοι expediant. Theodorum cum fratre, qui Hierosolymis exque Laura sancti Sabæ missos Constantinopolim Theophilo Imperatore scripsere, ex eius emendandi Vita, ex qua liquet iam Leone Armeno persecutionem mouente, Constantinopoli versatos esse, ac tum exilio mulctatos; postremò sub Theophilo agonem desudasse, iambis inscriptos vultus; ac tandem Theodorum ærumnis confectum, die Stephano Protomartyri sacro tantæ illius confessionis coronam perinde consecutum esse; Theophane fratre à Theodoræ ac Michaëlis Imperium superstite, atque Nicæno demum Antistite. Leo Allatius, in suo de Theodoris syntagmate, quod lucem expectat, Iamborum quibus inscripti vultus Theodorus & Theophanes, auctorem, si quis interesse optet, ex vetustissimo Cod. Vaticano prodit, qui illis præfixum habet, στίχοι Θεοφίλου γραμματικοῦ ἀνθρώπου γεγονότος τοῦ θεοστυγοῦς Θεοφίλου τοῦ βασιλέως, οἳ καὶ γραφέντες εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ὁσίου Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ ἀδελφοῦ γεγονότος τοῦ κυροῦ Θεοφάνους τοῦ ποιητοῦ. *Versus Theophili Grammatici hominis Deo exosi Theophili Imperatoris, qui & scripti sunt in facie sancti Theodori Grapti, qui fuit frater Domni Theophanis Poëtæ.* Tum sequitur, Πάντων ποθούντων, vt in editis, & in Continuat. Vatic. At in Theodori, quæ sequitur, Vita, ipsaque Theodori de suo & fratris agone hoc Epistola, Χριστόδουλος τοὔνομα dicitur, *Christodulus*, is qui eorum auctor extiterat, ac paratos habebat.

1. Τίς γὰρ ὑμῖν Ῥώμη. Hoc præcipuum fidei momentum, Ecclesiarum traditio, cuius principatus penes Ecclesiam Romanam verè fidelibus ac Catholicis semper agnitus est. Πρωτόκλητον τῶν ἀποστόλων quod vocat, mendi suspicione non vacat: non enim Petrus ita Græcis vocatus, sed frater eius Andreas, quem nulla monumenta Romæ prædicasse tradunt, vel Patriarchalem aliquam Sedem initiasse; quod Petri duntaxat Apostolorum summi verticis ac Christi Vicarij priuilegium fuit. Volunt quidem Græci, primùm Byzantij Andream Ecclesiam constituisse, sed quæ nihil tum emineret, ac donec eò translata Imperij Sede, noua Roma inaudiit, cœpitque Patriarchali auctoritate fulgere, ipsisque demum per Orientem senioribus Apostolicis Sedibus sęculari maximè ambitu, præire; atque ipsi postremò seniori Romæ, schismatis noxa atque hæresi, præscribere, κορυφαίου emendatum antiquario marg. Quid si & Petrum πρωτόκλητον dixit Nicephorus; quod etsi non prior agnouit Christum, prior tamen vt discipulus esset, ac Christum sequeretur vocatus est: etsi neque Andreas defuit, cùm sic vocaretur, sed illi comes fuit Ad Petrum tamen, qui iam Cephas, id est Petrus seu petra, basisque ac fundamentum totius sub Christo ac Christi vice Ecclesiastici ædificij prædictus esset, potuit duorũ illa vocatio primò spectare, vt quasi secundis curis Andreæ vocatio, vt & filiorum Zebedæi intenta esset; idque Lucas

5. cap insinuauerit, dum sic Petri peculiariter vocationem describit, magnoque mysterio, vt ad eum locum Ambrosius exponit. Vni illi dictum, *Duc in altum*; illi, *ex hoc eris homines capiens*, ζωγρῶν, piscium more *viuos*, seu magis, vt illis vitam præstes. Nec hæc alia vocatio est, quam quæ Matthæi 8. habetur, & Marci 1. Quid si item πρωτόκλητος non vulgato ac trito sensu hîc loci accipitur, pro eo qui primus vocatus sit, sed qui primus in Apostolorum albo habeatur, inque illo extra controuersiam omnem cunctis prælatus sit; quod nec primum Apostolos latuisse sentit Hieron. proditumque in communi illi ac Christo præstatione tributi. Quomodo πρωτόκλητος τῶν ἀποστόλων idem sit ac κορυφαῖος, quam priorem vocem eo sensu minus tritam, altera vel antiquarius vel ipse Theodorus sic exposuerit, ac ne intra paucas lineas eandem κορυφαίου vocem de eodem repeteret, sibi vt vsurparet indulserit.

2. Τῇ αἱρέσει κάτω κειμένῃ. Quæ scilicet Tarasio Antistite, ac septima in eam Synodo iam elisa esset, Irene & Constantino Impp. ac Adriano Romano Pontifice. Id præcipuè causæ, cur tantis Nicephorus cum hæreticis disputationem detrectet. Veteri scilicet Ambrosij Mediolan. lib. 5. Epist. 35. aliorumque nostratium Antistitum exemplo: quod non tutum semel Ecclesiæ iudicio decreta, iterum in controuersiam vocare, vbi præsertim tanta Episcoporum concors plenario ipso Concilio eluxit sententia: qua re extat Marciani Imperatoris ad Synodum Chalcedonensem seuerior censura. Ritè itaque Nicephorus in hæresim sic proscriptam, διαφωνοῦσα μετὰ τῶν αὐτῆς αἱρετῶν· velut disputationibus fatigetur, ipsa secum discors, quod eorum maximè est, qui Ecclesiasticam regulam abjecerunt: οἰχέσθω ἐς κόρακας· notum prouerbium, vt & sequens, ἀποτρεπέσθω ἐς Κυνόσαργες, quod Apostolius Cent. 7. 69. & 11. 66. explicat. Κυνόσαργες locus in quo οἱ νόθοι ἐξεκρίνοντο, *nothi secernebantur*, & in quo decretum ipsos quoque, Herculis reuerentia, cuius illic constituta statua, ac qui ipse spurius, συντελεῖν. vt *velut legitimi, ac in censu haberentur*. ἐπὶ ὕβρει tamen καὶ ἀραῖς dictum: *per contumeliam, dirisque* deuouendo. Quodque in damnata à VII. Synodo hæresi Iconoclastarum versor, cuius instaurari litem iure merito nollet Ecclesiasticæ disciplinæ gnarissimus ac tenacissimus Nicephorus. Obstupui, fateor, dum indicem versans 2. partis libri postumi de Concordia Illustr. ac Reuerendissimi Archiep. Paris. Petr de Marca, legi, *Imaginum vsus prohibitus à Synodo septima*. 45. Vt in Baluzium virum eruditum, piumque ac Ecclesiasticum istud sic crassum referam, adduci non possim; velim tamen pro Auctoris amicitia ac necessitudine, quo mihi semper conjunctus fuit, inde expungi. Sed bene habet, quod in loco notato, eruditè, vt solet, ipse Marca rem exequitur; sicque meminit Synodi Copronianæ, quæ ipsa pseudosynodus VII. Imaginum effracto-

tribus dicta, vt longè amplius exque instituto in vera Synodo VII. immoretur, Romani in ea summi Antistitis partes egregiè declarans. Ac valde inficetus eius Indicis consarcinator qui verba solum relata, sic putida, eo ex loco de Imaginum religione vsuque attulerit. Quod autem idem Marca priore parte Concordiæ, posterioris huius editionis pag. 149. damnatos hæresis affirmat effractores Imaginum, *licet de capite disciplinæ ageretur*, ponitque exemplum in celebratione Paschæ, vel Iudæorũ ritu Luna XIV. vel die Dominico sequente, quod ita Nicæna Synodus obseruandum constituit, durius visum Theologis, qui eius tum opus recognouerunt, nec quod affert altera Præfatione num. 10. omnem scrupulum tollit. Aliud sanè Nicephoro, eiusque ac paulò superioris ætatis Patribus sedisse videtur, dum ad ius ipsum diuinum videntur reducere, quod pro ratione exemplarium retinendæ ac colendæ Imagines sint; nec mere res Ecclesiastica sit, habere aut non habere, seu præscribere & abolere, ac velut idola habere, sacras Imagines, vti præcipuè vrget Nicephorus in illis Cherubim gloriæ, Mosi fabricatis ac Paulo laudatis; vt nisi illorum admissa religione, vetus nouaque pagina expungenda sit; ac nec Iudæo maneat quod Iudæus, nec Christiano quod Christianus existit. Videaturque ipse maturior, iamque Ecclesiasticis castris adscriptus Marca istud emendasse altera parte Concordiæ lib. 6. cap. 25. vbi de Francofordiensi Synodo loquens, eique proscripta VII. Synodo, sic ait. *Quoniam verò quæstiones illæ pertinebant ad dogma; sola Episcoporum auctoritate definitæ sunt, tametsi Princeps interesset deliberationibus* : Omnes qui supra sanctissimi Patres nostri contradixerunt, &c: eradicandam statuerunt, consentientes condemnauerunt: *inquiunt canones, qui nullam interim Principis mentionem faciunt.* Sic ille se doctior ac Ecclesiasticus

3. Ὁ Ὄσιρις. Osirim lingua Ægyptiaca *multoculum* significare, sicque dictum solem, quod orbem multis radiis collustret, auctor est Diodorus Sicul. lib. 1. De eo, deque Oro, qui ipse apud Ægyptios, Solis nomen extitit, ac cultus Heliopoli fuit, plura erudite, Edoardus de Religione Gentilium cap. 4. quod est de cultu Solis variisque eius nominibus, vbi & Tiphonem Solis nomen dicit, atque ita scribit. At Nicephoro Τυφὼς est, vt & Suidæ, Terræ filius, tantæ fortitudinis, vt & diis esset formidabilis, eiusque metu etiam animalium formas subirent. Sic desipuit cæca Gentilitas: nec in his, quæ dicta obiter sunt, ad Ægyptiorum traducenda idolomaniæ portenta, diutius immorandum. Isis, & Luna & Tellus iis dicta, ipsa aliis Ceres: quæ omnia Nicephorus αὐτοχθονίους, velut *Semones* vocat, quasi ἡμίθεοι & Heroës, qui ex hominibus, cæca Gentilitate in Diuos translati essent, eoque iam munere Dij ipsi audirent. Apis, Sarapis, Anubis, apud Mythologos.

4. Θεοῦ εἰκόνας οὐ ποιητέον. Seuerior hîc Nicephori ſententia, in eos qui Dei vllo modo imagines fabricant, quos Gentilium dogmatis ſocios, extremis dignos ſupplicij pronuntiat. Nec facile admiſſurum putem, quod rudi pictura Trinitatis arcanum nonnullis delineatur, vt ſenioris viri ſpecie Patrem deſignent, Filium qua carnem aſſumpſit hominem repræſentent; Spiritum ſanctum, quâ apparuit ſpecie columbæ. Ac quidem de Patre, fauere exiſtimant, quod Danielis 7. de antiquo dierum habetur, à quo data poteſtas & honor & regnum Filio hominis. At certè, non hic Pater æternus, prima ſcilicet Deitatis perſona magis quàm vel Filius vel Spiritus ſanctus, ſed beata ipſa Trinitas ac vnus ipſe Deus, cuius Incarnatio effectus eſt ac Filius hominis, quà Filius hominis eſt, qui ipſe quà Dei Filius, eadem, quæ à Patre accepit, ſibi contulit, vt de Spiritu, ſibi illum donaſſe, Cyrillus ait, ſicque iſtud Danielis non Patris aliquid proprium, ſed quaſi appropriatum fuerit: quamque ſenij ac antiquioris æui rationem pictores procliuè arripuerunt, vt in Patrem ipſum transferrent, hoc verò maximè officit: nec enim prior exiſtentia vnius perſonæ quàm aliarum in diuina Trinitate, non errante ſenſu ac Ariano concipi poteſt aut vocari, ſeu etiam coloribus exprimi; ipſa verè ſenior, nullo detrita ſenio, Trinitas vnus Deus, cuius eſſentia eſſe ſit, ipſumque à ſe & neceſſarium, ipſa æternitate creaturam omnem antecedens, quæ ab illo donatum, ac velut precariò accidentarioque munere, eſſe habeat. Quare vereor ne pictorum iſtud licentia inuectum, aliquid habeat, quale Agobardus Lugdunenſis, præſertim in Chriſti Natalis Officio, ſugillat: ac neque apud omnes adhuc forſitan ſatis abſterſum ſit. Optandum ſanè caſtigatiorem eſſe quæ nobis familiaris ſacra iconographia eſt, & qualis tanto calore fidei ſanctis pridem Confeſſoribus aduerſus hæreticos propugnata eſt, vigetque etiamnum apud Orientales & Græcos, quibus picturæ ipſa protypa quoad licet graui ſpecie, & quæ venerationem aſpectu ipſo incutiat, intentis oculis, ſublato digito manuque, repræſentent, non quod in pictoris temere cerebrum venerit, ſæpe non ſatis ſanum, aut ve pudicum, vt inter ſacram & profanam, Chriſtianam atque Gẽtilem ἱστορίαν (proh dolor!) vix aliquid interſit. Iſaïas quod Dominum Sabaoth vidit ſedentem ſuper ſolium excelſum & eleuatum, eius nullam nobis ſpeciem ingerit. Verum hæc ſatis.

5. Τοῦτό γε ἴσμεν. Sic nimirum eius temporis Imaginum impugnatores, aliarum rerum quæ circumſcriptæ eſſent ac corporales, pingi poſſe Imagines, non inficiabantur, nec eo putabant ſpectare, quod à Moſe vetitum eſſet; ſed Chriſti duntaxat, qui Deus, eóque incircunſcriptus eſſet; cuius etiam erroris Euſebius in VII. Synodo notatus eſt, ritéque hîc à Nicephoro reuincitur; ſed operoſius in Antir-

theticis, vbi Patrum hoplothecam omnem ad traditionem ſanctè aſſerendam depromit. Primum itaque illis erat, quod nec verè pingi poſſe Chriſti Imagines volebant, quod illi peculiare ſentiebant, in Manichæorum planè aliorumque eiuſmodi phantaſiaſtarum hæreticorum caſtra concedentes; tum deinde colendas negabant, quod ad Deiparæ etiam ac Sanctorum Imagines trahebant, ac religioſum omnem cultum, vti & noſtræ ætatis ſectarij detractum volebant, cum niſi cæcutimus aut cæci ſumus, vna palam Imaginum cultus ac venerationis regula, ſint ipſa prototypa, ſeu exemplaria; quæ ipſa abſolutè vel ciuilem, vel religioſum ac ſacrum cultum, pro meriti ſui ratione, habent; imagines pictæque figuræ σχετικῶς, vt Græci vocant, quadam velut habitudine ac relatione; qui eſt honor ſecundum quid, totus tranſiens ad exemplar, quod illæ non ipſa veritate ſunt, ſed repræſentatione. Quod in Cod. erat tanquam Nicephori, Χριστὸν ἢ εἰκόνας οὐ γράφεις; ita mutaui vt ſit Imperatoris; ſola verò reſponſio, Πάνυγε, Nicephori: ſicque plana ſunt omnia.

6. Ἀπεριγράπτους ἄν τις αὐτοὺς φαίη. Sunt hæc erudita, longéque iis aptiora, quæ Ioannes Theſſalonicenſis in VII. Synodo perſequitur, vt pingendos Angelos ſuadeat, quod corporei ſint. Quæ fuit olim multorum opinio, intra etiam Eccleſiæ caſtra. Nicephorus incorporeos admittit & ſpiritus; poſſe tamen pingi, quod corporali ſpecie & apparuerint, & finitæ eſſentiæ ſint eo quod creati ſunt. Angelorum illud corporeum, ſi quod eſſet, nec ipſum pingi poſſet, quod vel aëre ſubtilius, mixtumque aëreo & igneo; vt eius auctores ſententiæ exponunt. Maximum momentum habet, quod Dei ipſo nutu Moſi & Salomoni Angeli corporum ritu effigiati ſunt; idque puto velut συγκατάβασιν, & vt Angelorum nobiſcum neceſſitudo & ſocietas quædam indicaretur: ſicque vtendum ſymbolis nobis in Scripturis traditis, vt non liberius ex aliis alia comminiſcamur, & ſic vel loquendo, vel pingendo, ſeu quouis alio modo, decori ac modeſtiæ metas excedamus.

7 Ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς ... Ita Nicephorus de Cherubim, quod omnino de Thronis ſentire exiſtimat Dionyſium, antiquus eius Scholiaſtes Maximus cap. 6. de Cœli Her. & iterum cap. 7. meminique me locos Chryſoſtomi alibi attuliſſe, quibus perinde omnium ſupremos Spiritus, Cherubim tradit; quicquid noſtratibus viſum, primum omnium ordinem eſſe Seraphim, quem & primum adſcribit idem Dionyſius in titulo eiuſdem capitis 7. qui eſt, Περὶ τῶν Σεραφὶμ καὶ Χερουβὶμ καὶ τῶν Θρόνων· ſed ait Maximus, κάτωθεν ἐπὶ τὰ ἀνώτερα ἀνιέναι. *Ab infimo ad ſupremum aſcendere*, ſecus ac ſuperiori cap. qua de re aliquid ibi velitandum ſit. Dionyſij, & ex illo Maximi ratio maximi ponderis eſt, quod Thronorum ſymbolo

maxima quædam conjunctio cum Deo designetur, in quibus Deus, velut recumbat ac sedeat, ac per quos sua iudicia decernat: quod neque à Cherubim abhorret, qui ipsi sedium Dei symbolo in Scriptura non semel designentur; nec in ea vnquam contra Thronos distinguantur; sed alij aliis locis ac libris, noui ac veteris Testamenti; Paulo, Thronij; Prophetis Dauidique, Cherubim nominentur. Fauet, quod supremo in Ecclesia ordini, qui est Episcoporum, ipse Christi institutione sub Christo proximè, vnus, τὸ θεοφόρειν singulariter adscribimus, ipsam scilicet Thronorum dotem, seu etiam Cherubim, vt Dei Sedes vocantur atque existunt.

ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΚΑΙ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ.

SANCTI PATRIS NOSTRI AC CONFESSORIS THEODORI GRAPTI, VITA.

Ex Cod. Reg.

ΤΩΝ ὑπὲρ Χριστοῦ τὴν ἄθλησιν ἑλομένων, οἱ μὲν ὑπὲρ εὐσεβείας ἁπλῶς πρὸς Ἕλληνας ἠγωνίσαντο, πλάνης εἰδωλικῆς ἀντιποιουμένους· οἱ δὲ, ὑπὲρ ὀρθοδόξου πίστεως· πρὸς Χριστιανοὺς μὲν, οὐχ ὑγιῶς δὲ περὶ τὴν ὀρθὴν πίστιν διακειμένους, οὐκ ἐλάττους ἢ ἐκεῖνοι τοὺς ἱδρῶτας καταβαλλόμενοι· διὸ καὶ τῶν ἴσων αὐτοῖς στεφάνων κοινωνοὶ καθεστήκασιν· ὧν εἷς ἐστι καὶ ὁ τῷ λόγῳ νῦν ὑπόθεσις προτεθεὶς, ὁ θαυμαστὸς καὶ μέγας Θεόδωρος, περὶ οὗ σειρὰν ὁ λόγος κατὰ μέρος δηλώσει.

Τοῦτον ἤνεγκε μὲν ἡ Παλαιστίνη, ἣν ὁ Θεὸς τῷ Ἀβραὰμ κλῆρον διδοὺς, γῆν ἐπαγγελίας

EX iis, qui pro Christo certamen susceperunt, alij quidem pro pietate ac Fide simpliciter, aduersus Græcos simulacrorum errorem tuentes, decertarunt; alij autem pro Fide Orthodoxa, aduersus Christianos quidem, sed non sanè erga rectam fidem affectos, nihil illis minus aliquid sudorum contulerunt. Quamobrem etiam illis pares coronas consecuti sunt: quorum vnus est, qui nunc etiam dicendi argumento propositus est, admirandus ille ac magnus Theodorus; cuius sigillatim res oratio processu declarabit ac edet.

Christiani pugilis certamen contra Gentiles & Hæreticos.

Palæstina illi patria fuit, quam Deus Abrahamo possidendam tradens, Terram promissionis ritè nun-

Theodori patria.

cupauit. Ciuitas autem Hierosolyma, cui omnino, vel si alia omnia argumenta desint, ad laudem sufficiat, quòd & Christus illinc sit secundum carnem: quin etiam ingens quoque Prophetarum ac Patriarcharum chorus inde processit: ipse denique iucundissimus electus Apostolorum cœtus, exortum inde habuit.

Parentum pietas.

Generosi Viri huius parentibus claritatem pietas præstabat: eorum diuitiæ amplaque substantia, quod ex Christo nomen, Christiani nuncupatione, asciuerant. Quorum germen Vir ille sacer cum esset, quid attinet dicere, quantam à prima ætate adeptus est intelligentiam mentisque solertiam? Adhuc enim puer, nihil puerili sensu præditus erat; eiusmodi scilicet, qui ad parua aspicerer, ludisque ac rebus ludicris propensè oblectaretur: sed nusquam ille quidem lubentius versabatur, quàm in venerandis templis. Nullum ei iucundius spectaculum, quàm vt ad pulcherrimos omnique honestate conditos mores contuendo, se ad eos componeret. Eius in eo posita gloriatio ac decus, vt parentibus obsequentem sese exhiberet. Et vt semel dicam, instar generosæ plantæ, primo statim ostendit germine, qualis ac quantus virtute euasurus esset.

Sancta pueritia.

Traditur Sabæ monasterio.

Cùm autem à puerili iam ætate excederet, iubetur à parentibus ad Grammatices præceptorem vētitare. Ne autem solum disciplinis vacaret, sed ad virtutem quoque informaretur, traditur diuini Sabæ monasterio. In eo Presbyterum (Ecclesiastici scilicet ordinis virum) magistrum eiusmodi nactus est, qui & eruditione, & virtute tum primas obtineret. Habebat

καλῶς προσηγόρευσε· πόλις δὲ ἡ Ἱερουσαλήμ, ἣ τινὶ πάντως ἀρκέσει πρὸς ἔπαινον, εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐπαίνων εἶχε, ὅτι καὶ ὁ Χριστὸς ἐκεῖθεν τὸ κατὰ σάρκα· καὶ δὴ καὶ προφητῶν ἐξ αὐτῆς καὶ πατριαρχῶν πολὺς προῆλθε χορός. καὶ αὐτὸ δὲ τῶν ἀποστόλων ὁ χαριέστατος λογὰς, ἐκεῖθεν ἔσχεν τὴν γένεσιν.

Γεννήτορες δὲ τῷ γενναίῳ, ἀπὸ τῆς εὐσεβείας τὸ γνώρισμον ἔχοντες· πλοῦτος δὲ καὶ περιουσία, τὸ ἀπὸ Χριστοῦ καλεῖσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι· ἐξ ὧν ὁ ἱερὸς ἐκεῖνος βλαστήσας ἀνὴρ, τί δεῖ λέγειν, ὅσην ἐκ πρώτης ἔτι τῆς ἡλικίας ἐπλούτησε τὴν σύνεσιν. ἄρτι μὲν γὰρ παῖς ὤν, οὐ κατὰ παῖδας εἶχε τὸ φρόνημα· τὸ πρὸς μικρὰ βλέπειν, καὶ ἀθύρμασι χαίρειν καὶ παιδιαῖς· ἀλλὰ φίλαι Θεοδώρῳ διατριβαὶ, τὸ ναοῖς σεπτοῖς ἐμφιλοχωρεῖν· θεωρίαι δὲ ποθειναὶ, τὸ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ἠθῶν ὁρῶντα, καὶ τοὺς σεμνοὺς τρόπους ἑαυτὸν ῥυθμίζειν· καύχημα δ' ἐκείνῳ καὶ σεμνολόγημα, τὸ πειθόμενον ὁρᾶσθαι γονεῦσι. καὶ συνελόντα φάναι, δῆλος ἦν ἐκ προοιμίων ὥσπερ τὰ εὐγενῆ τῶν φυτῶν, ὁ ἐκ πρώτης ἔτι τῆς βλάστης, ὁποῖος ἄρα τὴν ἀρετὴν ἀποβήσεται.

Ἤδη δὲ τὴν παιδικὴν ἡλικίαν ἀμείβων, εἰς γραμματιστοῦ καταφοιτᾶν ὑπὸ τῶν γεννητόρων κελεύεται. ἵνα δὲ μὴ μόνον τοῖς μαθήμασιν ἀσχολούμενος, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἀρετὴν τυπούμενος ᾖ, τῇ τοῦ θεοφόρου Σάβα μονῇ παραδίδοται, διδασκάλῳ δή τινι τυχὼν τῶν πρεσβυτέρων· ἱερός φημι τῆς ἐκκλησίας, ἅμα μὲν εἰς παιδείαν,

θύσαι, ἅμα δὲ καὶ εἰς ἀρετὴν τὸ τηλικοῦτο προφητεύοντος. εἶχε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν Θεοφάνην, πρὸς μὲν τὴν ἡλικίαν, χρόνοις συχνοῖς ὑστερίζοντα· πρὸς δὲ τὴν ἀρετὴν, τὰ δευτερεῖα φέρειν οὐκ ἀνεχόμενον· καὶ τὸ ἀδελφὸς εἶναι, οὐκ ἀπὸ τῶν σαρκικῶν μᾶλλον ὁμοιωμάτων, ὅσον ἀπὸ τοῦ μηδὲν αὐτοῦ παραλλάττειν εἰς ἀρετὴν βουλόμενον· ἀλλὰ τοὺς ἀρίστους μιμούμενον τῶν ζωγράφων, καὶ πρὸς ἐκεῖνον ὥσπερ εἰς ἀρχέτυπον βλέποντα, καὶ ζηλοῦντα σὺν ἀκριβείᾳ.

Ἐκεῖσε μὲν οὖν ἀμφοτέροις αἱ διατριβαί. ἀλλ' ὁ θεῖος Θεόδωρος, ὀξυτάτης μεταλαχὼν φύσεως, καὶ τὴν παιδείαν ἅπασαν ἐν χρόνῳ βραχεῖ διηνυκὼς, ὑψηλοτέρων τε μαθημάτων ἔρωτι ἑαλωκὼς, ἔξεισι μὲν τῆς μονῆς· ἀνδρὶ δέ τινι προσφοιτᾷ, τὴν μὲν ἡλικίαν προήκοντι· ἀναλόγως δὲ τῷ χρόνου καὶ ἀρετὴν ἀσκήσαντι, καὶ παιδείαν συλλεξαμένῳ.

Ἐκείνῳ τοιγαροῦν ὁμιλῶν, τῆς τε ἀρετῆς μιμητὴς γίνεται, καὶ πρὸς τὴν τῆς παιδείας ἀντίληψιν οὐ πολλοῦ δεῖται χρόνου· ἀλλὰ τῷ πυρίνῳ καὶ διαπύρῳ τῆς φύσεως, καὶ τῷ συντόνῳ τῆς περὶ ταῦτα ἐπιμελείας, πάντα ἐν ὀλίγῳ πρὸς τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν εἰσῳκίσατο. καὶ μάρτυρες τούτων οἱ λόγοι, οὓς αὐτὸς ὕστερον ὑπὲρ εὐσε-
2. βείας ἐξέθετο· 2 οἳ καὶ πάσης τῆς περὶ αὐτοῦ φιλοτιμίας ἀνώτεροι ἦν.

Ἀλλ' ἡ μὲν περὶ τοὺς λόγους ἀσχολία, μέχρι τινός. ἐνίκα γὰρ ὁ τῆς ἀρετῆς πόθος, ὅλον εἰς ἑαυτὸν ἀπασχολεῖν βουλόμενος, καὶ μὴ τῇ πρὸς ἐκείνους ἐπιμελείᾳ, τὴν διηνεκῆ ταύτης περικόπτεσθαι ὁμιλίαν. ἀμέλει καὶ αὖθις τῇ τοῦ θεοφόρου Σάβα μονῇ φέρων ἑαυτὸν δίδωσι· καὶ ἦν οὕτως

Habebat autem & Theophanem fratrem; ætate quidem annis non paucis iuniorẽ; at, qui virtutis nomine neq; secundas ferre sustineret; quique ita comparatus esset, vt non tam ex carnali similitudine, quàm ex virtutis summa consensione ac paritate, illius frater vellet enitere; optimosque æmulatus pictores, in eum vt exemplar contuens, exactè omnino illius ducebat characteres.

Theophanes frater iunior, eius virtutis æmulus.

Atque illic quidam ambo versabantur: enimverò diuinus Theodorus, cùm subtilissimi ingenij esset, ac breui tempore institutionem omnem artesque bonas decurrisset, sublimiorum disciplinarum amore captus, è monasterio egressus ad virum quendam adit, ætate quidem prouectum; sed qui pro temporis ratione exercuisset, ac eruditionem omnem comparasset, illi operam daturus.

Theodori studia extra monasterium.

Cum illo ergo versans, tum virtutis fit imitator, tum non multo tempore indiget, ad disciplinam omnem capiendam: sed ingenij celeritate eiusque ignea vi, nec non & acri contentaque diligentia, intra breues moras cuncta animo hausit. (Ac testes sunt, quos ille postea tuenda pietate libros edidit) etsi omni superior æmulatione, pro eruditionis illa præstantia, fuit.

Sed aliquandiu quidem versatus est in literis. Vincebat enim virtutis amor, id agens, vt totum sibi addiceret, nec sinens vt studiorum illa diligentia, iugis cum ea consuetudo interrũperetur. Denique, diuini Sabæ monasterio se rursus tradit; atque in eum modum vita Deo dedita, quæ il-

lius mundis oculis digna opera essent, totus consectabatur.

ὑπὸ Θεῷ ζῶν, ἔργα τε μετιὼν ὀφθαλμῶν ἐκείνῳ τῶν καθαρῶν ἄξια.

Theodori virtutes.

Hinc, quis Theodoro sensu modestior? Quis ad continendam iram illo generosior? Quis ad cupiditatis explenda desideria rigidior? Quis dicendi atque tacendi opportunior momenta obseruabat, ac cuiusvis rei faciendæ tempus pernoscebat? vt neque quietem silentiumque contemneret, neque propter animi mollitiem, abiectumque ac demissum spiritum, quod sit libertatis dicendi quicquam remitteret.

Ἐντεῦθεν, τίς μὲν Θεοδώρου τὸ φρόνημα μετριώτερος· τίς δὲ κρατῆσαι θυμοῦ γενναιότερος· τίς πρὸς ἐπιθυμίας ὁρμὰς ἀκλινέστερος· τίς οὕτω καὶ λέγειν καὶ σιωπᾶν εὐκαιρότατος, καιρόν τι εἰδέναι παντὸς πράγματος, ὡς μήθ' ἡσυχίαν ἀτιμάσαι, μήτε παρρησίας μεθεῖναι διὰ μαλακίαν ψυχῆς καὶ φρονήματος ταπεινότητα.

Ordinatur Presbyter.

Quis sic carnem castigauit atque oculum frenauit, & cogitationes affectusque repressit? Ex quo quid accidit? Dei quidem nutu, omnium verò qui ad Monasterium spectabant, suffragio, à sanctæ Sionis tunc Antistite, Presbyter ordinatur: inque eum modum ipsum habebat magni Sabæ Monasterium, virtutis melle operando strenuum atque sedulum. Quod autem ex illis præclaris rebus me penè fugit, nec si velim negligere facile possim, dicturus sum. Namque in illo tale quid etiam contigit, quale prius in Diuo Ieremia, ad quem dictum est,

Ier. 1. v. 5. Antequam natus esses, sanctificaui te; & vnxi te priusquam formatus esses in Israël.

Τίς οὕτω σάρκα τε ἐκόλασε, καὶ ὀφθαλμὸν ἐχαλίνωσε, καὶ λογισμῶν ἐπέσχεν ὁρμάς. ἐξ οὗ τί γίνεται. νεύματι μὲν Θεοῦ, ψήφῳ δὲ τῶν περὶ τὴν μονὴν πάντων, ὑπὸ τοῦ τηνικαῦτα τῆς Σιὼν προεδρεύοντος, χειροτονεῖται πρεσβύτερος· καὶ εἶχεν οὕτως αὐτὸν ἡ τοῦ μεγάλου Σάβα μονή, τὸ τῆς ἀρετῆς μέλι φιλοπονώτερον ἐργαζόμενον. ὃ δέ με τῶν ἐκείνου καλῶν μικροῦ διέφυγε, καὶ ὃ μηδὲ βουλομένῳ παρελθεῖν ῥᾴδιον. γίνεται γὰρ καὶ περὶ αὐτὸν τοσοῦτον, οἷον περὶ τὸν θεῖον Ἱερεμίαν πρότερον, πρὸς ὃν ἐρρέθη τό, Καὶ πρὸ τοῦ γεννηθῆναι ἡγίακά σε, καὶ ἔχρισά σε πρὸ τοῦ πλασθῆναι ἐν Ἰσραήλ.

Iuueni Theodoro promissa martyrij laurea.

Nam cùm adhuc Presbyter ille ac Magister in diuini Sabæ Monasterio, vti iam prius declarauit oratio, cœlesti hunc sensu Theodorum diuina doceret, literarũque studiis atque virtute excoleret, isque virtutis lac quotidie, vt sic dicam, mysticâ institutione sugeret, ac spiritali educatione adolesceret; magnus, inquam, ille Presbyter, Deique nimirum homo, quæ huius viri erant, diuinitus edoctus, clarissimè prædicit. Ne cui autem vi-

Ἄρτι γὰρ δὴ ἐκείνου τοῦ πρεσβυτέρου καὶ διδασκάλου κατὰ τὴν τοῦ θεοφόρου Σάβα μονήν, ὡς ὁ λόγος ἤδη φθάσας ἐδήλωσεν, τὸν ἱερόφρονα τοῦτον Θεόδωρον τὰ θεῖα παιδεύοντος, καὶ ἀρετὴν ἐκπινοῦντος· τοῦ δὲ τὸ γάλα τῆς ἀρετῆς καθ' ἕκαστον εἰπεῖν ἐκμυηθέντος, καὶ πνευματικῶς διατρεφομένου· ὁ μέγας ἐκεῖνος πρεσβύτερος, καὶ τοῦ Θεοῦ δηλαδὴ ἄνθρωπος, δηλῶν τὰ κατ' αὐτὸν γνωστὰ 3.

προλέγει πραχθέντα. ἵνα δὲ μὴ δόξῃ τινὶ τῷ μαθητῇ χαριζόμενος προσποιῆσαι τὴν ἀποκάλυψιν· ὕποπτος γὰρ ἀτεχνῶς ὁ παρὰ τῶν φιλούντων ἔπαινος· τέως μὲν αὐτὴν κρύπτει τῇ σιωπῇ· ὕστερον δὲ, ἐπεὶ καὶ τὴν τοῦ παιδὸς ἀρετὴν ἀξιόπιστον τῶν λεγομένων εἶχε συνήγορον, πᾶσιν ἐξαγγέλλει μετὰ λαμπροῦ τοῦ κηρύγματος, οὕτω γεγωνότερον ἐκβοήσας ὡς ὁ καλὸς οὗτος, ἐπὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις οἷς διὰ Χριστὸν ὑπομένων ἐστὶ, καὶ μαρτυρίῳ τὸν βίον ἀμείψει. τούτου τί ἂν γένοιτο τῆς ἐκ παιδὸς ἀρετῆς ἐκείνου τεκμήριον ἐναργέστερον. ὥστε, εἰ καὶ μηδὲν ἕτερον αὐτῷ κατωρθώθη, μηδενὸς δεύτερον τῶν μακαριζομένων ἀποδεῖξαι τὸν εὐφημούμενον.

Ἐπεὶ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καλῶν, καὶ τὸ τῆς ἱερωσύνης προσείληφε χάρισμα, τί δεῖ καταλέγειν, ὅσα καὶ πρὸς ἐκείνου τιμὴν αὐτῷ κατωρθώθη· εἰ καὶ λανθάνειν οὕτως ἐσπούδαζεν, ὡς οὐδεὶς ἕτερος τῶν τὰ πονηρὰ μετιόντων. τίνος μὲν γὰρ εἰς πίστιν, τίνος δὲ πρὸς ἐλπίδα, τίνος δὲ πρὸς ἀγάπην ἐκεῖνος δεύτερος. ἀλλὰ τὴν μακροθυμίαν, ἀλλὰ τὴν ἐπιείκειαν, ἀλλὰ τὴν χρηστότητα· τὸν δὲ ζῆλον, οἷος, ὅς γε καὶ μέχρι δεσμῶν καὶ πληγῶν καὶ θανάτου, τῆς τοῦ Χριστοῦ εἰκόνος προεκινδύνευσεν. πλὴν ἀλλὰ καλὸν ἄνωθεν, ὅπως ἔχει τὰ περὶ τῆς εἰκόνος διασαφῆσαι.

Ὁ τοῦ γένους ἡμῶν ἐχθρὸς καὶ πολέμιος ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος ἀναφανεὶς, πολλοὺς ἤδη καθ' ἡμῶν πολέμους, καὶ πολλάκις ἀναρριπίσας, ἑτέραν πάλιν ὁδὸν ἄρχεται, καὶ ἄντικρυς κατὰ τῆς εὐσεβείας ὁπλίζεται. ἐπεὶ γὰρ εἶδε Θεὸν γενόμενον ἄνθρωπον ἵνα θεώσῃ τὸν ἄνθρωπον, γίνεται πάλιν ὄφις καὶ πάλιν διάβολος·

deretur in discipulum indulgentior, quod ita à Deo manifestatum fuisset, ipse confingere (prorsus enim suspecta laus amantium est) hactenus quidem rem silentio tegit: postea verò, vbi etiam pueri virtutem eiusmodi nactus est, quæ dicendis vberem ipsa fidem præstaret ac vaticinio suffragaretur, claro præconio cunctis enũciat, in hæc fere verba disertè loquẽs, ac clamans, Probus hic adolescens, ad alia omnia, quæ propter Christum passurus est, etiam martyrio vitam commutabit. Quod eius à teneris vnguibus virtutis indicium clarius esse possit? tale nimirum, vt vel si nihil aliud virtutis illi gestum esset, vno hoc, nulli secundus eorum, quorum vita prędicabilis, abundè eniteret.

Postquam autem cum aliis bonis, etiam Sacerdotij donum accepit, quid necesse percenseam quanta etiam ad decorem illi præstandum præclara gessit; etsi studebat latere, quanta nemo improbus, mala sua studia, solertiâ tegit? Nam cui, fidei cultu, cui spei, cui denique charitatis, ille secundus fuit? Sed lenitate, sed moderatione, sed bonitate, sed zelo qualis fuit, qui etiam vsque ad vincula & plagas & mortem pro Christi Imagine pericula adiit? Verum enimvero præstat, ab ipsa tum origine declarare, vt se ea, quæ ad Imagines spectant, habuerint.

Qui ab omni æuo nostri generis hostis ac perduellis proditus, multa iam aduersum nos prælia, sæpiusq; repetita acie infestus, instruxerat; aliam rursum viã aggreditur, ac fortiter aduersus pietatẽ armatur. Nã quod Deũ factum hominem viderat, vt hominem deitate donaret, rursus serpens, rursusque diabolus efficitur; diuinas-

Iconomachorũ hæresis diabolo auctore quò pertendat?

que leges ac scita impurissimus calumniatur; perperamque rursus Legislatoris mentem interpretatur. Ac cum sciret, fieri non posse vt à Deo homines abduceret, esca insidias temperat; neque valens hoc suadere vt Christus abnegetur, diuinam eius Imaginem adorari omnino prohibet; vt sic imprudentibus, illius quoque Incarnationis ex animis confessionem aboleat, paulatimque, quo inde accendimur, amorem, erga eum qui salute donauit, extinguat.

Vbi autem ei insidiæ ex animo cesserunt (inuenit enim animos ad sua semina suscipienda idoneos) ô magnam tuam atque prolixam, ô Christe, patientiam! ad ipsos vsque Augustos peruasit; nactusque ex potestate vires, ipse se fortior euadit; tantaque adiuuatur potentia, vt nos quoque parum absit, quin sicut ab initio,

Isa.63.v.19

cùm Dominus nostri non imperabat (vti sacris proditum elogiis est) facti simus.

Cum autem Leo tum temporis, ex Armenia ducens originem, tyrannica manu sceptra inuasisset; piumq; Imperatorem Michaëlem cessare iussum ac exauctoratum ad Monachi induendum habitum vitæque illud instituum arripiendum adegisset; isque adeò illam eius vim ac iniuriam, ac si ipse sponte cederet, haud ægrè admisisset; quem dixi, Leo, tantisper adhuc conditam animo impietatem tenens, eam in lucem, tanquam adulterinum ac malum fœtum profert; nec longiores interiectæ moræ, cum truce quid aduersus diuinas Imagines spirat, aufertque earum cultum. Ac primum, vnà cum orthodoxo Antistite, pietatem eliminat. Deinde etiam sacrarum Imaginum decorem detrahit,

Leo Armenus Iconomachus.

Nicephorũ Patriarchã intelligit.

καὶ διασύρει τοὺς θείους νόμους ὁ μιαρὸς καὶ θεσμούς· καὶ παρερμηνεύει πάλιν τοῦ νομοθέτου τὸ βούλημα. καὶ Θεοῦ μὲν εἰδὼς, ὡς οὐχ οἷός τέ ἐστιν ἀφιστᾶν τοὺς ἀνθρώπους, δελέατι κερᾷ τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ Χριστὸν ἀρνεῖσθαι πείθειν ἀδυνατῶν, τὴν αὐτοῦ θείαν εἰκόνα προσκυνεῖν ὅλως ἀπαγορεύει· ἵν' οὕτω λάθῃ, καὶ τὴν τῆς ἐκείνου σαρκώσεως ἀπὸ ψυχῶν ὁμολογίαν, καὶ τὸν δι' ἐκείνης ἡμῶν, πρὸς τὸν σώσαντα, πόθον, κατ' ὀλίγον ἀπομαραίνων.

Ἐπεὶ δὲ τὰ τῆς ἐπιβουλῆς κατὰ νοῦν αὐτῷ προεχώρει (εὗρε γὰρ ἐπιτηδείους ψυχὰς πρὸς τὴν αὐτοῦ σπερμάτων ὑποδοχήν) ὢ τῆς πολλῆς σοῦ μακροθυμίας, Χριστέ. φθάνει καὶ μέχρι βασιλέων αὐτῶν· καὶ πλέον ἰσχύει δύναμιν εὑρίσκων ἀπὸ τῆς ἐξουσίας· καὶ τοσοῦτον βοηθεῖται τῷ κράτει, μικροῦ καὶ γενέσθαι ἡμᾶς ὡς τὸ ἐξ ἀρχῆς, ὅ φησι τὰ ἱερὰ λόγια· "ὅτε οὐκ ἦρχεν ἡμῶν Κύριος."

Λέοντος γὰρ τηνικαῦτα τοῦ ἐξ Ἀρμενίων τὸ γένος ἕλκοντος, τυραννικῇ χειρὶ τῶν σκήπτρων ἐπιλαβομένου, καὶ τὸν εὐσεβῆ βασιλέα Μιχαὴλ, τῆς μὲν ἀρχῆς παραλύσαντος, σχήματι δὲ καὶ βίῳ τὰ τῶν μοναχῶν μετιέναι παρασκευάσαντος· ἐκεῖνος μὲν τὸ ἀκούσιον ἀλύπως, ὡς κατὰ γνώμην προσίετο· αὐτὸς δὲ πρὸς μικρὸν ἔτι τὴν ἀσέβειαν ἔνδον οἰκουρὸν συνέχων, ἐξάγει ταύτην εἰς φῶς, ὥσπερ τι νόθον καὶ πονηρὸν γέννημα· καὶ δὴ ὡς οὐκ εἰς μακρὸν γίνεται, χαλεπὸν πνέων κατὰ τῶν θείων εἰκόνων, καὶ ἀναιρῶν τὴν προσκύνησιν. καὶ πρῶτα μὲν συνεξορίζει τῷ τῆς ὀρθοδοξίας ἀρχιερεῖ, τὴν εὐσέβειαν. ἔπειτα καὶ κατασπᾷ τῶν ἱερῶν εἰκονισμάτων τὸ κάλλος.

ὥσπερ τινὰς ὀφθαλμοὺς ἀμβλύνων τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ μὲν ὀρθόδοξος ἀρχιερεὺς, ὥσπερ ἔφην, ἐξόριστος γίνεται· ἀντεισάγεται δὲ μισθωτὸς, καὶ οὐχὶ ποιμὴν, ὁμόφρων τῷ τυράννῳ καὶ σύμψυχος τὴν ἀσέβειαν· ὁ βωμὸς φασὶ πρὸς τὸ ἱερόν· καὶ τὴν πάλαι τεθνηκυῖαν αἵρεσιν περὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀνασῶσαι φιλονεικῶν. ἀλλὰ γὰρ, οἷα τὰ τοῦ Θεοῦ κρίματα. ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν ῥάβδος εὐθὺς καθ' ἡμῶν ἐπαφίεται, ἵνα κἂν οὕτω συνῶμεν, ὁποῖον δὴ τὸν δεσπότην κατὰ πολλὴν ἄνοιαν παροργίζομεν.

Οἱ γὰρ κατὰ τὴν ἔρημον Ἄραβες πρὸς ἕω Ῥωμαίοις ἐπιστρατεύσαντες, πολλὰς μὲν χώρας αὐτῶν· πολλὰ δὲ καὶ φρούρια ἐληΐζοντο. πρὸς δὲ καὶ τὰ ἐν Παλαιστίνῃ κατέτρεχον μοναστήρια, ὧν πρῶτον καὶ μέγιστον ἦν, τὸ τοῦ θεοφόρου Σάβα φημὶ, ἐν ᾧ καὶ ὁ μέγας οὗτος, ὥσπερ ἀνωτέρω φθάσαντες ἔφημεν, ἠσκεῖτο Θεόδωρος.

4. 4 Ταῦτα βλέπων ὁ θεῖος τῆς Ἱεροσολύμων ἐκκλησίας πρόεδρος καὶ ποιμὴν, καὶ εἰδὼς ὡς ἁμαρτιῶν ἐκτίσις τοῦτο καὶ κόνδυ θυμοῦ, ἐφ' οἷς ἡ τῶν θείων εἰκόνων προσκύνησις ἀθετεῖται, πρὸς ζῆλον εὐθὺς διανίσταται, καὶ τρόπον ἐπιζητεῖ, δι' οὗ δυνατὸς ἔσται τὴν τοσαύτην σβέσαι πυρκαϊὰν, καὶ δεῖξαι κακῶς ποιοῦντας τοὺς πρὸς τὸ κακουργεῖν ἑτοίμους, καὶ ὅρια μετακινεῖν πατέρων προχειροτάτους. οὕτω γὰρ ἔσται πάλιν τοῖς αἰχμαλώτοις ἀνάκλησις, καὶ ἔλεος ταῖς πεπληγμέναις ψυχαῖς.

Εὑρίσκει τοίνυν πρὸς τοῦτο καὶ λίαν ἐπιτηδείως ἔχοντα, τὸν ἱερὸν δὴ ἄνδρα Θεόδωρον, ἅτε καὶ τῇ ἀρετῇ πρεσβεύοντα, καὶ λόγοις τῆς γλώτ-

ac si Ecclesiæ lumina hebetaret. Ac quidem Orthodoxus Præsul, vti dicebam, exilio truditur; eiusque loco Mercenarius, & non Pastor, eiusdem cum Tyranno sententiæ illique impietate concors, inducitur. *Ara cum templo*, aiunt: olimque extinctam erga venerandas Imagines hæresim, postliminio excitare contendit. Sed enim, qualia Dei iudicia! Peccatorũ statim virga in nos emittitur, vt vel sic intelligamus, qualemper summam dementiam Dominum ad iram prouocamus.

Imagines, Ecclesiæ oculi seu lumina.

Adagium id est, qualis Ecclesia talis Sacerdos.

Arabes enim, desertum quod est ad Orientem, colentes, educto aduersus Romanos exercitu, multas eorum populati sunt prouincias; multaque etiam præsidia diripuerunt. Monasteriis quoque in Palæstina ingruebant, ac incursabant; quorum primũ maximumque diuini scilicet Sabæ erat, in quo magnus hic, vti in superioribus dictum à nobis est, Theodorus exercebatur.

Arabum in Palæstina grassatio.

Hæc videns diuinus ille Hierosolymorum Ecclesiæ Antistes & Pastor, esseque hoc peccatorum pœnam & furoris poculum intelligens, idcirco nimirum quod diuinarũ cultus Imaginum aboleretur, ad zelum protinus excitatur, exquiritque modum, quo tantum incendium restinguere possit, malique eos operis reuincere, qui ad nefanda parati sint, & ad terminos, quos Patres posuerunt transferendos, expeditissimi. Sic enim fore vt captiui reuocentur, ac percussæ animæ misericordiam consequantur.

Hierosolymorũ Antistitis pia cura.

Pro. 22, v. 28.

Inuenit itaque eam in rem valde idoneum, sacratissimum vtique virum Theodorum, quippe qui tum virtute clarissimus esset, tum dicendi vi

Theodori fidei subsidio profectio.

cum primis polleret, zelumque iuuenilem ac animoſum ſpiraret; Aitque Antiſtiti, Ecce ego, mitte me, & ibo; tuiſque adiutus precibus impietatem confundam. Mittit itaque illum Patriarcha, vndique precibus communitum, ac ſpe in Chriſtum totum corroborantem. Atque vt ea quæ intermedia ſunt, miſſa faciamus, cum in Auguſtam Vrbem aduenisset fratremque Theophanem vnà comitem, quæ fraterna ſunt ſapientem, paremque zelum pietatis ergo ſpirantem, haberet, primùm quidem ſe intrepide illi ſiſtit, qui (heus!) prædonis more in Eccleſiam inuaſerat (vbi enim ille ſacerdotali quicquam more deſignarat?) & liberè arguit, quod eos peruertat, quibus Paſtoris munere præeſt; atque ei acerbè hæreſim exprobrat. Deinde ipſi quoque Imperatori velut gladius quidam acutus ex aduerſo occurrit; nec eo duntaxat accuſat nomine, quod animæ ſuæ perniciē afferat; ſed quod etiam Domini plebi impiè doloque ſubuerſionem propinet. Tum monet, vt relicta profana hac ac mala opinione, eius loco pietatem condiſcat. Fortè enim, inquit, tibi Deus placabitur, & non omnem iram Domini tanquam fæcem ipſe ebibes.

Theodorus pſeudopatriarcha.

Theodori animi fortitudo, zelus fidei & conſtantia.

Habac. 2. v. 15.

Quamobrem Imperator cùm & Viri libertatem eſſet admiratus, & præterea verborum opportunitatem, morumque modeſtiam ac elegantiā, nec non quæ ex animo ad vultum diducebatur, illius, vt poterat, animaduertiſſet alacritatem, eum eſt revereritus, eiuſque moderatè tulit reprehenſiones. Deinde etiam eum accerſiit, & familiariter eum eſt allocutus; rogans quiſnam eſſet, ac vnde veniret; quidve ſibi mera illa & incauta dicendi

ταῖς ἐξησκημένον, καὶ ζῆλον νεανικὸν πνέοντα. καὶ, ἰδοὺ ἐγώ φησι τῷ ἀρχιερεῖ ἐκεῖνος, ἀπόστειλόν με, καὶ πορεύσομαι· καὶ ταῖς σαῖς εὐχαῖς βοηθούμενος, αἰσχυνῶ τὴν ἀσέβειαν. πέμπει τοιγαροῦν ὁ πατριάρχης αὐτὸν, εὐχῇ πάντοθεν περιφράξας, καὶ ὅλον δείξας τῇ πρὸς Χριστὸν ἐλπίδι νενευρωμένον. ἵνα δὲ τὰ μεταξὺ παραλείπωμεν, τὴν βασιλίδα καταλαβὼν, καὶ τὸν ἀδελφὸν Θεοφάνην ἑπόμενον ἔχων τὰ ἀδελφὰ φρονοῦντα, καὶ τὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ζῆλον αὐτῷ συμπνέοντα, πρῶτα μὲν τῷ τῇ ἐκκλησίᾳ οἴμοι· ἐπιπηδήσαντι λῃστρικῶς· ποῦ γὰρ ἱερατικῶς ἐκεῖνος; ἀδεῶς ἐμφανίζεται, καὶ τὴν διαστροφὴν τῶν ὑπ' ἐκείνῳ ποιμαινομένων ἐλέγχει σὺν παρρησίᾳ, καὶ τὴν αἵρεσιν πικρῶς αὐτῷ ὀνειδίζει. ἔπειτα καὶ αὐτῷ βασιλεῖ ὥσπερ τις ὀξεῖα μάχαιρα κατὰ στόμα προσπίπτει, καὶ οὐ μόνον αὐτῷ τῆς ἰδίας ψυχῆς τὴν βλάβην διεγκαλεῖ· ἀλλὰ καὶ τὴν ἐκείνου ἀνατροπὴν τοῦ λαοῦ, ὡς δολίως ὡ- 5.
προτείνει καὶ δυσσεβῶς. εἶτα καὶ παραινεῖ τῆς βεβήλου ταύτης ἀποστάντα κακοδοξίας, μεταμαθεῖν τὴν εὐσέβειαν. ἴσως γάρ φησιν, ἔσται σοι τὸ θεῖον εὐΐλατον, καὶ οὐχὶ πάντα τὸν θυμὸν Κυρίου καθάπερ τινὰ τρυγίαν, αὐτὸς ἐκπίῃ.

Ἐφ' οἷς, τὸν βασιλέα τῆς παρρησίας τὸν ἄνδρα θαυμάσαντα, πρὸς δὲ καὶ τῇ τῶν λόγων εὐκαιρότητι, καὶ τῇ περὶ τὸ πρόσωπον ἀπὸ τῆς ψυχῆς διαδιδομένῃ φαιδρότητι, ὡς ἐγχωροῦν ἦν, ἐκεῖνον κατανοήσαντα, αἰδεσθῆναί τε καὶ πρᾴως τοὺς ἐλέγχους διενεγκεῖν· εἶτα καὶ μετακαλέσασθαι, καὶ λόγων αὐτῷ κοινωνῆσαι καὶ ὁμιλίας· τίς τε εἴη πυνθανόμενον, καὶ ὅθεν ἥκει· καὶ τί αὐτῷ βούλεται φησὶ, τὸ τῆς παρρησίας ἄκρατον καὶ ἀφό-

λαχτιν. ὁ δὲ, καὶ τὴν πατρίδα γνωρίζει, καὶ τὴν ἀπὸ Παλαιστίνης ἄφιξιν ἀπαγγέλλει· καὶ ὅτι μὴ ἔκρινεν ὑποστέλλεσθαι δεῖν καὶ πρὸς βασιλέως, ἡνίκα Βασιλέα ἴδοι τὸν ἐν οὐρανοῖς ὑβριζόμενον. εἶτα διασαφεῖ τὰ τοῦ δόγματος. διδάσκει τὴν τῶν θείων εἰκόνων τιμήν· ἄλλα τι εἰπὼν, καὶ προσθεὶς, ὅτι δεῖγμα τοῦτο τοῦ πρὸς Χριστὸν πόθου, καὶ ὁμολογία τῆς ἐκείνου σαρκώσεως· ἔπειτα καθαιρεῖ τὰ ἐκείνου προβλήματα, πίστει Χριστοῦ καὶ δυνάμει λόγου καὶ πνεύματος. ἐπεὶ δὲ καὶ πολλῶν μεταξὺ ῥηθέντων, οἱ Θεοδώρου λόγοι τὴν νικῶσαν εἶχον, θαυμάζει πρῶτον ὁ βασιλεύς· εἶτα καὶ θεραπεύειν ἐπιχειρεῖ, ἄνδρα τοιοῦτον ὑποποιήσασθαι προθυμούμενος, δι' οὗ πολλῶν περισπᾶσθαι δυνατὸς ἔσται. ὡς δὲ ἀχείρωτον αὐτὸν ἑώρα τῆς ἐκείνου λαβαῖς· προστίθησι γὰρ καί τι τοιοῦτον πρὸς αὐτόν.

Ἐπιλάθου λέγων τῶν συνθηκῶν ὧν ἔθου πρὸς Θεὸν, βασιλεῦ· ὧν ἄρα μεσίτης ὁ μέγας ἀρχιερεὺς γέγονεν, ἡνίκα σου τῇ κεφαλῇ τὸν βασιλικὸν ἐπετίθει στέφανον; φεῖσαι τῆς ἑαυτοῦ ψυχῆς, καὶ τὸν πρότερον κόσμον ἀπόδος τῇ ἐκκλησίᾳ· καὶ μὴ διαμάχου Θεῷ, κριτῇ δικαίῳ καὶ ἰσχυρῷ, κἂν εἰ μὴ τὴν ὀργὴν ἐπάγῃ καθ' ἑκάστην ἡμέραν διὰ περιουσίαν χρηστότητος.

Ταῦτα ὁ μὲν οὕτω πρὸς αὐτὸν διεπαρρησιάσατο. ὁ δὲ, τὸ πρόσχημα τῆς ἐπιεικείας λύσας, πρὸς ὀργὴν ἐξήγετο καὶ μανίαν· καί εἴ τις Θεοδώρῳ σύμψυχος, ἢ ὁμόδοξος τὴν εὐσέβειαν, ἀνηρεύνα. ἐπεὶ οὖν αὐτῷ δῆλα καὶ τὰ περὶ Θεοφάνους κατέστη τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ ὅτι μηδὲν ἧττον τῆς φύσεως διασώ-

libertas vellet. Ille autem & significat patriam, & suum ex Palæstina aduentum renunciat; nec sibi liberum putauisse, vt vel Imperatoris metu à dicendi libertate discederet, cùm Regem qui in cœlis est, iniuria violari conspiceret. Deinde, quæ doctrinæ sunt, aperit: docet diuinarum cultum Imaginum. Et cùm alia dixisset, & adjecisset, ecce hoc indicium nostri in Christum amoris, & confessionem ab eo susceptæ carnis; postremò illius objecta, Christi fide, sermonisque virtute ac spiritus, euertit. Postquam autem hinc inde multis collatis sermonibus, Theodorus disputatione victor extiterat, primùm miratur Imperator; deinde etiam blanditiis aggreditur, virum tantum addicere satagens, per quem multos esset deuicturus. Vbi autem vidit eius abs se constantiam nulla vi posse expugnari, nam & eiusmodi quidpiam ad eum adjecerat.

Quid nobis velint sacræ Imagines.

Oblitus es, ô Imperator, quæ cum Deo pacta inieras; quorum sequester magnus Antistes fuit, tum, cùm tuo capiti Imperialem coronam imposuit? Parce animæ tuæ, ac priorem ornatum Ecclesiæ restitue; nolique cum Deo, qui iudex iustus ac potens est, etsi non quotidie iram infligit (quæ eius bonitatis abundantia est) pugna contendere.

Tradunt omnes, qui eius res à Theophane sunt prosecuti.

Psal 7. v. 12.

Hæc ille quidem sic apud eum libere locutus est. Imperator autem lenitatis prætextu soluto, in iram furoremque erupit; ac rogat, num aliquis eiusdem cum Theodoro animi, eiusdemque, ad fidem quod attinet, cum eo sententiæ? Postquam verò intellexit de eius etiam fratre Theophane, quodque is non

Theodorus & Theophanes flagris cæsi, & in exilium acti.

minus quàm naturâ, dogmatis quoque obnixe affinis germanusque consistit, ambos diu flagris cæsos, ad Ponti ostia exilio relegandos decernit; iubetque neminem cibum vllum aut potum, vel vestimentum illis impertiri; quò sic mali malè exterantur, inquit.

Verùm, Tyrannum quidem hoc se modo gerere, docebat improbitas: Nihil enim sceleris est, quod non propense vir iniustus arripiat. Quod

Leonis occisio.

tamen is, qui iusta iudicat Deus, non diu iram differat, non multum temporis intercessit, cum iste, cui & nomen cum bestiis commune & ipsa res nominis, vnà cum tyrannide vitam finit. De medio enim à Michaële Balbo sublatus: Malè, malo, aiunt, adhibitum remedium. Christi dies Natalis erat, eiusque sanguis effunditur; non vt alicuius ex Infantibus, qui Deo pro nobis nato offerretur: sed potius vt Herodis, ad multarum sanctarum Animarum, quas ille per vim opprimebat, eluendam pœnam. Suscipitque locus sanctus piaculum; & (ô diuina iudicia!) ipsa, inquam, ara, in quam ille mentitus erat, pollicitus nihil se ex sacris dogmatis mutaturum, ac cuius pulchrum ornatum Imaginũ aboleuerat. Quod cum ita contigisset, paululum ab exilio malisque aliis relaxati viri generosissimi, Vrbem Augustam petunt,

Michaël Balbus mitior tyrannus ipse Iconomachus.

cùm scilicet nouus Imperator, laruata quadam humanatis specie reuocari iuuisset. Reuera enim nihil decessore impietate minor; persequendi sæuitia tantisper mitior erat.

Sanctorum fratrum opera Constantino poli.

Atque illi quidem cùm venissent in ciuitatem, ac rursus pietatem liberè prædicarent, multos quidem reliqui vulgi,

ζων δὲ καὶ τοῖς δόγμασι τὸ συγγενὲς καὶ ἀπαράλλακτον. μάστιξιν ἀμφοτέρους κολάσας συχναῖς, εἶτα καὶ ὑπερορίαν αὐτῶν ἐν τῷ τοῦ Πόντου στόματι κατακρίνει· κελεύσας μὴ βρωτοῦ τινος, μὴ ποτοῦ, μὴ ἐνδύματος, μηδένα τῶν πάντων αὐτοῖς κοινωνεῖν, ἵνα κακοὶ, φησὶν, οὕτω κακῶς ἐκτριβοῖεν.

Ἀλλὰ τὸν τύραννον μὲν ἡ κακία πράττειν οὕτως ἐδίδασκεν. οὐδὲν γὰρ κακὸν, οὐ μὴ αἱρήσεταί ποτε ἄδικος. ἐπεὶ δὲ μὴ ἐπὶ πολὺ τὴν ὀργὴν ὁ δίκαια κρίνων Θεὸς ἀνεβάλλετο, οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ ὁ θηρίων οὕτως ὀνόματός τε καὶ πράγματος κοινωνῶν, συγκαταλύει τῇ τυραννίδι τὸν βίον. ἀναιρεῖται γὰρ ὑπὸ Μιχαὴλ, ᾧ Τραυλὸς ἡ ἐπωνυμία, κακῶς φασὶ τὸ κακὸν ἰώμενον. ἡμέρα δὲ ἦν, ἡ τῶν τοῦ Χριστοῦ γενεθλίων, καὶ αἷμα τούτου κενοῦται· οὐχ ὡς δή τινος τῶν νηπίων τῶν ὑπὲρ ἡμῶν τεχθέντι Χριστῷ προσαγόμενον· ἀλλ' ὡς Ἡρώδου μᾶλλον, εἰς πολλῶν ἁγίων ψυχῶν ἔκτισιν τῶν ὑπ' ἐκείνου τυραννουμένων. τόπος δὲ ὑποδέχεται τὸ ἐναγὲς, ἅγιος· καὶ, ὢ τῶν τοῦ Θεοῦ θείων κριμάτων· αὐτό φημι τὸ θυσιαστήριον. οὗ τι αὐτὸς κατεψεύσατο, τὰς συνθήκας διδοὺς, μηδὲν τῶν ἱερῶν δογμάτων μετακινῆσαι, καὶ οὗ ἄρα τὸν καλὸν κόσμον ἐκεῖνος ἠμαύρωσε τῶν εἰκόνων. οὗ γενομένου, καὶ μικρὸν τῆς ὑπερορίας καὶ τῶν ἄλλων κακῶν ἀνεθέντες, οἱ γενναιότατοι, τὴν βασιλίδα καταλαμβάνουσι, τοῦ νέου βασιλέως, τὸ δοκεῖν ἐκ φιλανθρωπίας ἐπιτρέψαντος τὴν ἀνάκλησιν. τῆς γὰρ ἀληθείας, οὐδὲν τοῦ προλαβόντος ἧττον ὢν τὴν δυσσέβειαν, περὶ τὸν διωγμὸν ἧττον ἦν.

Ἐκεῖνοι μὲν δὴ παρὰ τῇ πόλει γενόμενοι, καὶ αὖθις τὸ εὐσεβὲς παρρησιασάμενοι, πολλοὺς μὲν τοῦ λοιποῦ

λαϊκοῦ πλήθους· ἔτι καὶ αὐτῶν τῶν ἐν τέλει, συμφρονας προσλαμβάνουσι· τοῦτο μὲν, καὶ διὰ τῆς τῶν κανόνων ἐκθέσεως, οὓς Θεοφάνης ὁ γνήσιος ἀδελφὸς ἐμελῴδησε· τοῦτο δὲ, καὶ διὰ τῆς τῶν λόγων ἀντιθέσεως, οὓς ὁ μέγας οὗτος Θεόδωρος συνεγράψατο.

Πλὴν ἀλλὰ τὴν τοσαύτην τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴν Ἰαννῆς ὁ Αἰγύπτιος μάγος, καὶ τοῦ Ἰαμβρῆ ὁμέστιος, μὴ φέρων ὁρᾶν οὕτω φανερῶς λάμπουσαν, ἐν φρουρᾷ κατακλείει· καὶ τελευταῖον τοῖς λόγοις προσβαλὼν, ἐπεὶ μὴ οἷός τε ἦν πρὸς ἐκείνους ἀγωνίζεσθαι· ἀλλὰ, τὸ τοῦ λόγου· πρὸς λέοντα δορκὰς ἥπτετο μάχης, βίᾳ πάλιν αὐτοὺς ἀπελαύνει τῆς πόλεως, ἅτε δὴ παρὰ βασιλεῖ τὰ μέγιστα δυνάμενος· ἅμα μὲν διὰ τὸ ὁμόδοξον· ἅμα δὲ καὶ ὃ περιεβέβλητο τῶν μοναχῶν σχῆμα, καὶ τὴν ἐπικεχρωσμένην αὐτῷ εὐσέβειαν, ἐφ' ἧς καὶ τὸν βασιλέα, καὶ πολλοὺς τῶν ἐν τέλει, ὁ μιαρὸς παρεκρούετο, καὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου μετ' ὀλίγον ἀναξίως ἐπέβη. καὶ οἱ μὲν οὕτω τῆς πόλεως ἐξωθούμενοι, ὡς πατρίδα διὰ Χριστὸν τὴν ξένην ἑώρων, ἀνὰ τὸν τόπον, ὃς οὕτω καλεῖται, Σωσθένιον, διατρίβοντες.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Μιχαὴλ ἐτελεύτα ὁ δυσσεβὴς βασιλεὺς, τῷ δυσσεβεστέρῳ παιδὶ Θεοφίλῳ καταλείπει τὴν βασιλείαν· ὃς οὕτως ἀντεποιήθη τοῦ πονηροῦ τούτου δόγματος, καὶ οὕτως ὤφθη βαρὺς τοῖς τὴν εὐσέβειαν διηκριβωμένοις, ὡς μικροῦ πάντας τοὺς φθάσαντας κακοδόξους, ψυχροὺς ἀποδεῖξαι καὶ μαλακοὺς περὶ τὴν δυσσέβειαν. ἐντεῦθεν διωγμοὶ πάλιν κατὰ τῶν εὐσεβούντων· καὶ πάλιν ἱερῶν εἰ-

vulgi, adhuc autem & Senatorij ordinis, in ſuam ſententiam adducunt: partim quidem expoſitione Canonum, quos Theodori germanus frater Theophanes verſibus cecinit; partim verò etiam oppoſitionum libris, quos magnus hic Theodorus conſcripſit.

Ioannes Theophilo Imperatore pſeudo-patriarcha.

Verumenim vero cum tantam virorum virtutem Iannes ille Magus Ægyptius & Iambris ſodalis, ſic apertè emicantem videre non ferret, eos in carcere includit: ac poſtremò cum eis ſermone congreſſus, qui impar certamini eſſet (ſed, quod fertur adagio, Caprea cum Leone pugnam iniret) vi rurſus eos expellit è ciuitate, qua apud Imperatorem (eaque magna) auctoritate pollebat; tum quod eiuſdem ac ille ſententiæ erat, tum quod etiam Monaſtico habitu indutus erat, ac pietatis laruam præferebat: cuius ſpecie obrepens, ſceleſtiſſimus homo, cùm Imperatorem decepit, tum plures Senatorij Ordinis, ac breui poſt Patriarchalem Sedem indignus inceſſit. Et illi quidem ſic ciuitate pulſi, velut patriam, externam regionem Chriſti cauſa cernebant, inque loco, quem Soſthenium vocant, agebant:

Theophili Imperium, inque fideles ſæuitia.

Quòd autem etiam Michaël impius Imperator viuis excedens, Theophilo filio Imperiũ reliquerat; cuius, paternâ, longè maior impietas erat (Sic namque ille prauum illud dogma colebat, ſicque in omnes propenſius pietate excultos, moroſus ſæuuſque fuit, vt parum abſit, quin ſuperiores omnes prauæ opinionis tenaces Imperatores, frigidos molleſque impietatis ergo oſtenderit.) Inde rurſus conflatæ piis perſe-

cutiones; rursusque euersæ sacræ Imagines; expedita rursus tormenta & tribunalia carceresque, ac modus omnis iniuriæ aduersus pietatem excitatus. Hinc Theodorus vnà cum fratre delatus, & quod pius esset, accusatus.

Theodori sub illo certamina.

Cuius pietatis ergo, quod non ille supplicij genus sustinuit; vel potius, quam non suscepit coronam martyrij? Non tolerantiæ? Non libertatis dicendi? Non zeli, quo concitatus quotidie Domino certamen desudabat? Martyr inter Martyres, & Confessor effectus per ea quæ obiit pro Christo certamina. Illius porro fortitudinem animi inuictamque constantiam magis ostendit, quem tolerauit diuturnus carcer, variaque tormentorum genera, quæ filius à patre in hunc vsque diem suscipientes, obliuione superiora præstiterunt, & vt scripto consignarentur, auctores fuerunt.

Pugilum in causa Imaginum victoria & clades.

Ab his suppliciis, multi quidem ex iis, qui comprehensi erant, victi; tametsi pœnitentia reparata pugna, id resarciit quod victi extiterant: plures verò spe animati ac in Christum desiderio generoso fortiq; animo contẽpserunt, quibus cum hic quoque diuinus vir, nedum nihil oblatis cessit muneribus, sed & flagris ac verberibus laceratus, nemo facilè dicat quantam fortitudinem ostenderit, effectus compugilibus patientiæ exemplar eiusmodi, quod ægrè quis imitando assequi possit.

Theodori singularis constantia.

Denique cùm & corpore iam verberibus dirè lacerato, eius cruore solum commaderet ipse velut nullo doloris sensu sustinens, in medio iudicij loco nudus stabat, haud secus ac mundo quodam plagis magnificè glorians, atque in eum modum, vti Paulus au-

1. Cor. 4 v. 9

κόνων καταστροφαί, καὶ βάσανοι πάλιν, καὶ δικαστήρια καὶ φρουραί, καὶ πᾶς ἀδικίας τρόπος κατὰ τῆς εὐσεβείας κινούμενος. ἐντεῦθεν Θεόδωρος σὺν ἅμα τῷ ἀδελφῷ ἐναγόμενος, καὶ τὴν εὐσέβειαν ἐγκαλούμενος· ὑπὲρ ἧς, ποῖον μὲν εἶδος οὐχ ὑπέστη κολάσεως· μᾶλλον δὲ μαρτυρίας, ποῖον οὐκ ἐστέψατο στέφανον· οὐ τὸν τῆς ὑπομονῆς; οὐ τὸν τῆς παρρησίας; οὐ τὸν ζῆλον, ὃν ἐζηλωκὼς τῷ Κυρίῳ καθ' ἡμέραν διηγωνίζετο; μάρτυς ἐν μάρτυσι· καὶ ὁμολογητὴς δι' αὐτῶν τῶν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγώνων γενόμενος. παρίστησι δὲ τὰ ἐκείνου πλέον, ἡ πολυήμερος ἣν ὑπέστη φρουρά, καὶ τὰ πολυειδῆ τῶν κολάσεων, ἃ παῖς παρὰ πατρὸς μέχρι τοῦ δεῦρο διαδεχόμενοι, λήθης τὰ ἀνώτερα γενέσθαι, καὶ δεθῆναι γραφῇ πεποιήκασι.

Τούτων δὴ τῶν κολάσεων, πολλοὶ μὲν τῶν συλληφθέντων ἡττήθησαν, κἂν ἡ μεταμέλεια 8 τὴν 8.
ἧτταν ἀνεμαχέσατο· οἱ πλείους δὲ, διὰ τὴν ἐλπίδα, καὶ τὸν εἰς Χριστὸν πόθον, εὐγενῶς κατεφρόνησαν· μεθ' ὧν καὶ ὁ θεοφόρος οὗτος ἀνήρ, μετὰ τὸ μηδὲν ἐνδοῦναι, πρὸς τὰς ἐπαγγελλομένας εὐεργεσίας, ἔτι καὶ τοῖς ἱμᾶσι καταξαινόμενος, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ὅσην ἐπεδείξατο τὴν καρτερίαν, τοῖς συναθλοῦσιν ἀρχέτυπον ὑπομονῆς, οὐ τὴν μίμησιν εὐπετῆ, γινόμενος. ἀμέλει καὶ τοῦ σώματος ἤδη καταξανθέντος αὐτῷ ταῖς μάστιξι, καὶ αἵματι τὸ ἔδαφος ἐπιχρώσαντος, αὐτὸς ὡς οὐδεμίαν τῶν ἀλγεινῶν αἴσθησιν ὑπομείνας, εἱστήκει γυμνὸς ἐν μέσῳ τοῦ βήματος, ὥσπερ τινὶ κόσμῳ ταῖς πληγαῖς ἐγκαλλωπιζόμενος, καὶ θέατρον

ὄντα καὶ ἀγγέλοις καὶ ἀνθρώποις, κατὰ Παῦλον γενόμενος. τοῦ ὑπάρχου δὲ τὴν ἐπίμονον ταύτην γύμνωσιν δυσχεράναντος, Ἐγώ, φησὶν ὁ ἀθλητὴς, ἐπὶ τούτῳ γυμνὸς ἵσταμαι, ἵν᾿ εἴ τινα τῶν ἀθλητῶν ἐπικαμόντα τοῖς ἀλγεινοῖς θεάσωμαι, τὸ ἐκείνου ὑστέρημα ἐν τῷ ἐμῷ σώματι εὐψύχως ἀναπληρώσω. εὖγε τῆς τοῦ ἀνδρὸς καρτερίας, τῆς παῤῥησίας, τῆς πρὸς τὸν δεσπότην θερμότητος.

Πάλιν οὖν εἶχεν αὐτοὺς ἡ ὑπερορία, εἰς τὴν νῆσον ἣν συνήθης Ἀφουσίαν καλεῖν, κατακλεισθέντας. ἀλλὰ τί μοι τὰ ἐντεῦθεν ἀπαριθμεῖσθαι, τὰς φυλακάς, τὰ ναυάγια, τὸν λιμόν, τὰς ἡλιακὰς ἐκκαύσεις; τὰς νυκτερινὰς ψύξεις, τὰς ἐπιβουλάς, τὰς ἐπαναστάσεις, τοὺς καθ᾿ ἡμέραν θανάτους, τὰς πληγὰς πάλιν, τοὺς ῥαβδισμούς, καὶ τὰ ἐπὶ κόῤῥης ῥαπίσματα. πλὴν ὅτι καὶ ταῦτα τρυφήσαντες μετά γε τῆς πολυημέρου ὑπερορίας, δυεῖν ὕστερον χρόνοις μόνοι τῶν ἄλλων ὑπὸ βασιλικοῦ κελεύσματι, φθάνουσι τὴν Κωνσταντινούπολιν. ἔρως γὰρ εἶχε τὸν βασιλέα, κἂν κενὸς ἦν καὶ μάταιος, Θεόδωρον δήπου καὶ Θεοφάνην τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ φρονοῦντας ἔχειν, ἢ πάντων ἄρχειν πρὸς οὐδὲν αὐτῷ διαφερομένων.

Ἀλλὰ γὰρ ἄξιον τὰ ἑξῆς δι᾿ αὐτῶν ἐκείνων τῶν τῆς ἐπιστολῆς δηλῶσαι ῥημάτων, οἷς ὁ θεοφόρος οὗτος Θεόδωρος κοινὴν ἅμα τῷ ἀδελφῷ συνθεὶς τὴν ἐπιστολήν, Ἰωάννῃ τῷ τῆς κατὰ Κύζικον ἐκκλησίας προέδρῳ, καὶ τῷ λοιπῷ πλήθει τῶν ὀρθοδόξων ἐπέστελλε, τὰ οἰκεῖα καταλέγων πάθη, ὅσα συνέβη παθεῖν αὐτοὺς παρ᾿ ἐκείνου δὴ τοῦ θεομισοῦς Θεοφίλου, τῶν θείων ὑπεραθλοῦντας εἰκόνων· καὶ ὅπως μετὰ τὰς πολλὰς αἰ-

ctor est, spectaculum factus & Angelis & hominibus. Præfecto autẽ ægrè ferente quod sic diu nudus consisteret, Ego, inquit Athleta, idcirco nudus ceu pro arena sto, vt si quem pugilum doloribus fatiscentem conspexero, quod illi deest, in meo corpore certa animositate adimpleam. Euge Viri tolerantiam, dicendi libertatem, erga Dominum feruorem!

Col. 1. v. 24.

Rursus itaque exilio relegantur in Insulam, quam vulgi vsu Aphusiam vocant. At, quid interest ea percensere quæ exinde secuta sunt, carceres, naufragia, famem, Solis ardores, nocturnum frigus, insidias, insurgentes procellas atque insultus, quotidianas mortes, repetita verbera ac plagas, cæsa ora atque colaphos? Cæterum quod & illa, longique ærumnas exilij gaudio ferrent, duobus pòst annis, soli ex aliis Imperatoris iussu Constantinopolim veniunt. Maiori enim, etsi vano ac inani, Imperator desiderio tenebatur, vt scilicet Theodorum ac Theophanem vnà secum sentientes nancisceretur, quàm vt vniuersos suæ ditionis teneret, quibuscum nulla ei opinionum dissensio erat.

Sanctorũ cruciatus & certamina.

Theophilo tentata eorum constantia.

Enimverò operæpretium sit, quæ deinceps sequuntur, illis ipsis verbis eius Epistolæ declarare, quam vnà cum fratre diuinus hic Theodorus communem componens, Ioanni Cyziceno Episcopo, ac reliquæ Orthodoxorum multitudini, scripsit; ærumnas suas enumerans, ac quæcunque eos mala ferre contigerat à Deo exoso illo Theophilo, dum pro diuinis Imaginibus agone decertant; quomodo item post alia dehonestamen-

ta ac verbera, etiam vultus crudeliter eis inſcripti ſunt ac compuncti. Sin autem etiam aliqua ſimplicius atque aggreſtius dicta in Epiſtola conſcripta habentur, non idcirco æquis iudicibus ac eruditis imperitus auctor ipſe habendus ſit; ſed ita exiſtimandum, primum quidem, ſine delectu vſum illum eſſe dictione ac nominibus, qui videlicet non tanti rem duceret, nec tantã in eo diligentiam ponendam exiſtimaret. Deinde autem, quod etiam vellet ipſa planè verba, ſicut & dicta erant, inter interrogandum ac reſpondendum, ita ſimpliciter nulloque ornatu repræſentare. Sic autem ad verbum Epiſtola habet.

λίσεις, καὶ αὐτὴν τὴν ὄψιν ἀνηλεῶς κατεγεγράφησαν. εἰ δέ τινα καὶ ἔγκεινται τῇ ἐπιστολῇ ἀφελῶς τε καὶ ἰδιωτικῶς ἔχοντα, ἵνα ἀμαθίαν πάντως παρὰ τοῖς εὖ κρίνουσι καὶ πεπαιδευμένοις τοῦ γράμματι μαρτυρήσῃ· ἀλλὰ πρῶτα μὲν, τὸ ἀδιαφόρως αὐτὸν χρῆσθαι τῇ λέξει καὶ τοῖς ὀνόμασι, καὶ μὴ μέγα ταῦτα ἡγεῖσθαι, μηδὲ σπουδῆς ἄξιον. ἔπειτα δὲ, καὶ τὸ βούλεσθαι ἀκριβῶς αὐτὰ τὰ ῥήματα καθὼς ἄρα καὶ ἐρρέθησαν, ἔν τε ταῖς πεύσεσι, καὶ ταῖς ἀποκρίσεσιν, ἁπλῶς οὕτω καὶ ἀνεπικοσμήτως παραστῆσαι. ἔχει δὲ πρὸς λέξιν τὰ τῆς ἐπιστολῆς οὕτως.

Theodori Epiſtola ad Epiſcopum Cyzicenũ de ſuo & fratris agone.

Maximam facerem iniuriam, ſi ea quæ in nos geſta contigerunt, ſilentio traderem, cùm multi audire atque diſcere deſiderent; atque id maximè, quod ad Dei gloriam vulgique vtilitatem, dicta atque audita conferre aliquid valeant; neque verò minus etiam ad impios redarguendos conducant, eorumque doctrinæ imbecillitatem aranearumque telis ſimilem ipſius ſtructuram, certa conjectura euincant. Ac breui poſt, hæc quoque ait. *Cum ergo veniſſet, qui tum Imperatoriis iuſſis miniſtrabat, atque in inſulam Aphuſam aſcendiſſet, magna nos celeritate abreptos, duxit in ciuitatem; ſanctè afferens, neſcire ſe cauſam, ob quam raperemur, niſi quod magna cum feſtinatione, etiamque atque etiam vrgente præcepto, dicebat ſe miſſum eſſe. Venimus itaque in ciuitatem, cum Iulij menſis dies eſſet octatem, cum Iulij menſis dies eſſet octauus. Cumque is qui adduxerat, ſe ſolum coram Imperatore ſtitiſſet, in prætorio mox iubetur, vt nos carcere includat.*

Ἀδικοίην τὰ μέγιστα, σιωπῇ παραδοὺς τὰ εἰς ἡμᾶς γεγενημένα, πολλῶν ἐφιεμένων ἀκοῦσαί τι καὶ μαθεῖν· καὶ μάλιστα εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ πολλῶν ὠφέλειαν ἐστὶ τὰ δυνάμενα λεγόμενά τε καὶ ἀκουόμενα· οὐχ ἥκιστα δὲ καὶ πρὸς ἔλεγχον τῶν ἀσεβούντων συντείνοντα, καὶ τῶν δογμάτων αὐτῶν τὸ σαθρὸν καὶ ἀραχνῶδες ἐλέγχοντα. καὶ μετὰ βραχὺ, καὶ ταῦτά φησιν. ὁ τηνικαῦτα τοίνυν τοῖς βασιλικοῖς ἐξυπηρετούμενος προστάγμασιν ἐλθὼν, καὶ τῇ νήσῳ ἐπιβὰς Ἀφουσίᾳ, σὺν πολλῷ τῷ τάχει ἐξαρπάσας ἡμᾶς, εἶχεν ἐπὶ τὴν πόλιν· τὴν αἰτίαν ὅτου χάριν ἠγόμεθα, διαβεβαιούμενος ἀγνοεῖν· πλὴν ὅτι μετὰ πολλοῦ τοῦ τάχους, καὶ μετὰ πολλῆς τῆς ἐπείξεως ἔφασκεν ἀποστέλλεσθαι. εἰς τὴν πόλιν οὖν ἤλθομεν ἤδη τοῦ Ἰουλίου ὀγδόην ἐπέχοντος· καὶ τῷ βασιλεῖ μόνος ἐμφανισθεὶς ὁ ἡμᾶς ἀγαγὼν, εὐθὺς ἐκεῖθεν κελεύεται καθεῖρξαι ἡμᾶς εἰς τὸ πραιτώριον.

Μεθ' ἡμέρας οὖν ἕξ, τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς, μετάκλητοι πρὸς βασιλέα γινόμεθα, τῆς ἡμῶν ἀφίξεως ἐν τῇ πάντων διανοίαις ἤδη προεγνωσμένης καὶ προσδοκωμένης, ὡς τῷ βασιλεῖ παραστησόμεθα δίκας ὑφέξειν μέλλοντες. καὶ οὐδὲν ἦν ἕτερον ἰδεῖν ἢ ἀκούειν, ἀλλ' ἢ φόβους καὶ ἀπειλάς· τῶν μὲν λεγόντων, Συντόμως ὦ οὗτοι, καὶ ἄνευ πάσης ἀντιλογίας ὑποκύψατε τοῖς βασιλικοῖς διατάγμασι· τῶν δὲ, τὰ ἀνήκεστα παθεῖν εἰ παρακούσοιτε προμαρτυρομένων· ἑτέρων δὲ φασκόντων, Δαιμόνιον ἔχετε, καὶ ἕτερα τοιαῦτα, καὶ χείρονα κενῶς ταῖς ἀκοαῖς ἡμῶν παραπίπτοντα.

Post sex itaque dies (nempe quartodecimo eiusdem mensis) accersimur ad Imperatorem, cum in omnium iam animis ceu Imperatori ad luendas pœnas sistendi, oppido venturi prasciremur. Aliud nihil videre erat autve audire, quàm terrores & minas; cum alij dicerent, Quantocius, ô vos, Imperatoris mandatis citra omnem cedite contradictionem; aliis, intolerabilia nos mala passuros, nisi dicto audientes essemus, protestantibus; aliis denique dicentibus, Dæmonium habetis, aliaque eiusmodi, hisque deteriora quibus in cassum aures nostræ pulsabantur.

Καὶ ταῦτα μὲν πρὶν τῷ χρυσῷ λεγομένῳ τρικλίνῳ προσβαλεῖν ἠκούομεν· προσβαλόντες δὲ, καὶ τῇ πύλῃ ἐπιβάντες, προάγοντος ἡμῶν τοῦ ἐπάρχου, ὤφθη ἡμῖν ὁ βασιλεὺς, φοβερὸς ἄγαν καὶ θυμοῦ πνέων, ἔνθεν τε καὶ ἔνθεν ἱκανῶν περιεστηκότων. ὥρα ἦν ὡς δεκάτη· καὶ μέχρι τούτου συνὼν διέστη ἡμῶν ὁ ἔπαρχος, μόνους ἡμᾶς ἐν ὀφθαλμοῖς τοῦ βασιλέως καταλιπών. καὶ δὴ προσκυνήσαντας, ἐγγύτερον παραστῆναι θρασυτέρᾳ τῇ φωνῇ σὺν αὐστηρίᾳ παρεκελεύετο. μέχρι οὖν αὐτοῦ γενομένους, ἤρετο, Ἐν ποίᾳ χώρᾳ εἴπατε ἐγεννήθητε. ἡμῶν ἀποκρινομένων, Ἐν Μωαβίτιδι, πάλιν ἐκεῖνος αὐτοῖς ῥήμασι, Διὰ τί ἤλθετε ὧδε· καὶ πρὶν ἀποκρίνασθαι, ἐπέτρεψεν ἡμῶν παίεσθαι τὰς ὄψεις. πολλὰς δὲ τὰς πληγὰς οἱ παίοντες ἐντείναντες καὶ βαρείας, ὡς σκοτοδινίας ἡμᾶς πληρωθῆναι καὶ πίπτειν χαμαί· καὶ γὰρ εἰ μὴ τοῦ πρὸς τῷ στήθει χιτῶνος ἐδεδραξάμην τοῦ παίοντος, εἰς τὸ τοῦ βασιλέως ἂν ὑποπόδιον εὐθὺς κατεβλήθην. κατέχων δὲ τὸ ἱμάτιον, ἐδεχόμην ἀμεταστρεπτὶ τὰς

Et hæc quidem audiebamus, priusquam ad Aureum, quod dicitur, Triclinium veniremus. Vbi autem venimus, ac portæ pedem intulimus, preeunte Præfecto, nostris se vultibus Imperator, terribilis valde ac iram spirans, hinc inde stipantium corona, quanta par erat, cinctus obiecit. Hora erat quasi decima; quique hactenus nobis comes Præfectus venerat, discessit, solosque in oculis Imperatoris reliquit. Cumque adorassemus, audaci asperaque voce propius adstare iubet. Ad eum ergo prope cum venissemus, interrogauit, dicens, Qua in regione nati estis? Respondentibus nobis, In Moabitide; ille rursum iisdem verbis, Et cur, inquit, huc venistis? nec dumque accepto responso, facies nostras cædi iussit. Multas verò plagas & graues cædentes inflixerunt, adeo vt impleremur vertigine, & humi caderemus. Etenim nisi eius qui cædebat, tunicam in pectore apprehendissem. ad Imperatoris scabellum statim corruissem. Tenens autem vestem, immotus plagas accepi, donec Imperator a per-

Imperatoris hæc aula sanctiusque cubiculum.

pontiendo iussit cessare. Cessantibus autem qui percutiebant, rursus rogauit Imperator, Quid causæ fuit cur huc veniretis? Id autem sibi istud volebat, velut quæreret, Quamobrem qui eandem nobiscum nolletis amplecti fidem, communes nobiscum sedes diligere voluistis?

Nobis porro tacentibus, atque in terram cernuis, ad Præfectum qui propè stabat, impudenti ore toruoque oculo conuersus, cum magna ira ac voce aspera verbis einscemodi sententiam dixit, Tolle hos, atque eorum vultibus hosce inscribe ac insculpe Iambos; tradéque eos duobus Saracenis, vt in suam regionem abducant. Propè verò erat, qui Iambos habebat, qui & eorum auctor extiterat, Christodulus nomine. Cui & legere eos præcepit; hoc quoque adyciens, Etsi non sint elegantes, nihil tibi hoc curæ sit. Id autem dixit, quod non lateret, quàm accuratè in componendis atque edendis versibus versati essemus, nobisque procliue esset istos irridere. Et ideo quidam eorum qui aderant, ei adblandiens, Ne digni quidem sunt isti, ô Domine, vt sint Iambi elegantiores. Præstat autem etiam illos ipsos, vt se habuerunt, hic loci inserere.

Cunctis ad vrbem adire eam volentibus,
Stetere vbi Dei Verbi casti pedes,
Terrarum vt orbis per id queat consistere;
Apparuerunt isti honorando in loco,
Erroris impij mala vasa & reproba.

πληγὰς, ἕως παύσασθαι τῆς παίειν ἐκέλευσεν ὁ κρατῶν. παυσαμένων δὲ τῶν παιόντων, ἤρετο πάλιν ὁ βασιλεύς, Τίνος χάριν ἐληλύθατε ἐνταῦθα; ἐβούλετο δὲ ὁ λόγος αὐτῷ, Ὅτου χάριν τὴν αὐτὴν ἡμῖν ἀσπάσασθαι πίστιν οὐ βουλόμενοι, τῆς μεθ' ἡμῶν οἰκήσεως ἠγαπήσατε.

Ἡμῶν δὲ σιωπησάντων, καὶ εἰς γῆν νενευκότων, πρὸς τὸν ἔπαρχον ἐγγύθεν ἑστῶτα, ἰταμῷ τῷ λόγῳ καὶ βλοσυρῷ τῷ ὄμματι ἀποτιναξάμενος, λόγον τοιόνδε μετὰ πολλοῦ τοῦ θυμοῦ καὶ τραχείας τῆς φωνῆς ἀπεφθέγξατο, Λαβὼν αὐτούς, καὶ γράψον τὰ πρόσωπα αὐτῶν, ἐγκολάψας τοὺς δὲ τοὺς ἰάμβους· καὶ παράδος αὐτοὺς δυσὶ Σαρακηνοῖς, καὶ ἀπαγέτωσαν αὐτοὺς εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν γῆν. ἱστήκει δὲ πλησίον ὁ τοὺς ἰάμβους ἔχων, ὃς δὴ καὶ τούτους σκεψάμενος, Χριστόδουλος τοὔνομα· ᾧ καὶ ἀναγινώσκειν αὐτοὺς ἐπέταξε, προσθεὶς καὶ τοῦτο· κἂν μὴ ὦσι καλοί, μή σοι μελέτω. τοῦτο δὲ εἴρηκεν, εἰδὼς ὡς ἄριστα ἡμῖν ἤσκηται ἡ τῶν ποιητικῶν σκευμάτων ἀκρίβεια, καὶ εἰς ὅσον καταγελασθήσονται πρὸς ἡμῶν. διὰ τοῦτο καί τις παρών, καὶ χαριζόμενος αὐτῷ, Οὐδὲ ἄξιοί εἰσιν, ὦ δέσποτα, οὗτοι, ἵνα καλλίους ὦσιν οἱ ἴαμβοι. καλὸν δὲ καὶ αὐτούς, ὡς εἶχον, ἐνθεῖναι τῷ διηγήματι.

Πάντων ποθούντων προστρέχειν πρὸς τὴν πόλιν,
Ὅπου πάναγνοι τοῦ Θεοῦ Λόγου πόδες
Ἔστησαν, εἰς σύστασιν τῆς οἰκουμένης,
Ὤφθησαν οὗτοι τῷ σεβασμίῳ τόπῳ
Σκεύη πονηρὰ δυσδαίμονος πλάνης,

Ἐκεῖσε πολλὰ λοιπὸν ἐξ ἀγνωσίας
Πράξαντες αἰσχρὰ δεινὰ δυσσεβοφρόνως.
Ἐκεῖθεν ἠλάθησαν ὡς ἀποστάται.
Πρὸς τὴν πόλιν δὲ τοῦ κράτους πεφευγότες,
Οὐκ ἐξαφῆκαν τὰς ἀθέσμους μωρίας,
Ὅθεν χαραχθέντες ὡς κακοῦργοι τὴν θέαν,
Κατακρίνονται καὶ διώκονται πάλιν.

Τούτων δὲ ὑπαναγνωσθέντων, ἀπάγειν ἡμᾶς εἰς τὸ πραιτώριον ἐκέλευσε· καὶ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἡμᾶς, καὶ τὴν λεγομένην Θερμάστραν ἤδη καταλαβεῖν, φθάσας τις, ἐκέλευεν ὑποστρέφειν· καὶ σὺν πολλῷ τῷ τάχει, τῷ βασιλεῖ παρίστησιν· ὃς καὶ ἰδὼν ἡμᾶς, πρὸς λέξιν οὑτωσὶ ἔφη, Εἰκὸς ὑμᾶς ἀπελθόντας λέγειν ἐκεῖσε, ὡς τῷ βασιλεῖ ἐνεπαίξαμεν· ἀλλ' ἐγὼ πρότερον καταπαίξας ὑμᾶς, ἀπολύσω. οὕτω λέξας, περιεκδυθῆναι ἡμᾶς ἐκέλευεν. ἐκδυθέντων οὖν ἀμφοτέρων, ἐτυπτόμην ἐγὼ, τοῦ βασιλέως ἀπαύστως οὕτω κράζοντος, καὶ εἰς ἑαυτὸν ὁρκίζοντος τοὺς μαστίζοντας· Οὕτως ἔχεις με; δὸς καλά. ἔτυπτον οὖν καὶ νῶτα καὶ στήθη, χωρὶς οἴκτου παντὸς καὶ φιλανθρωπίας. ἐγὼ δὲ ἐπὶ πολὺ μαστιζόμενος, ἐβόων, Οὐδὲν ἡμάρτομεν εἰς τὴν βασιλείαν σου· καὶ πάλιν, Κύριε ἐλέησον· καὶ, Ἁγία Θεοτόκε, ἐλθὲ εἰς τὴν βοήθειαν ἡμῶν. ἔπειτα καὶ τὸν ἀδελφὸν ἔτυπτον παραπλησίως βοῶντα, καὶ, Ἁγία Θεοτόκε, λέγοντα, καὶ αὐτὴ εἰς Αἴγυπτον ἔφυγες βαστάζουσα τὸν Υἱόν· ἐπίδε εἰς ἐμὲ τὸν διὰ τὴν ὁμοίαν σοι φυγὴν κολαζόμενον. Κύριε, Κύριε, ὁ ῥυόμενος πτωχὸν ἐκ χει-

Cùm multa fecissent ibi periuria,
Grauiaque quod deesset eis recta fides,
Illinc abacti sunt sicut apostatæ.
Confugientes autem ad vrbem Imperij,
Stultitiam haud reliquerunt nefariam.
Quare notati & inscripti vt malefici,
Damnantur exiguntúrque improbi iterum.

His lectis, iussit nos adduci iterum in prætorium: & postquam egressi essemus, & ad eam quæ dicitur Thermastra, iam venissemus, veniens aliquis, iussit nos reuerti, ac cum multa celeritate, nos Imperatori sistit. Isque nos contuitus, sic ad verbum locutus est, Verisimile est, vos, cum recesseritis, esse dicturos, Illusimus Imperatori? Sed ego, cum prior vobis illusero, tum dimittam. Quo dicto, exui nos vestibus iubet. Cum autem ambo exuti essemus, vapulabam ego, sic assiduè clamante Imperatore, eosque qui cædebant per se ipsum adiurante, Ita habes me? Da bene. Cædebant ergo & tergum & pectus sine vlla misericordia ac miseratione. Ego autem cum diu multumque flagris cæderer, vociferabar, Nihil peccauimus in tuum Imperium; ac rursus, Domine miserere: &, Sancta Deipara, veni in adiutorium nostrum. Deinde etiam fratrem pariter clamantem ceciderunt, atque dicentem, Sancta Deipara, ipsa quoque fugisti in Ægyptum, portans Filium tuum. Respice in me, qui propter similem tui fugam punior. Domine, Domine, qui liberas

[Cæsi durius sancti Confessores.]

[Matth, 2. v. 13.]

[Ps. 34. v. 10. & 21. v. 20.]

pauperem de manu eorum, qui illo fortiores sunt, ne elongaueris à nobis auxilium tuum. Et sic cum ambos, quantum volebat, concidisset, exire iussit. Alius autem rursus egressus, ad nos accurrit, iubens reuerti.

Quidam verò missus ab Imperatore, percontabatur, Quid causæ est, quod de Leonis morte gauisi estis: quodve cùm ad eum accesseritis, non eandem ac ille fidem amplectimini? Ad hæc nos, Neque morte Leonis gauisi sumus, sed neque ad eum accessimus; neque fidem propter vos, qui cum tempore mutamini, omnino abolere, aut quicquam nouare sustinemus. Illo autem subiiciente, Hactenus sanè, Num sub Leone venistis? Nequaquam, diximus: sed sub eo, qui illo prior Imperium tenuit. At ille, Rectè, rectè, inquit; & ite. Erat autem hic Cursus Logotheta. Tum ad prætorium, cùm iam sero factum esset, venimus.

Præclara vox.

Nempe Nicephorus.

Quatuor dies transierant, cum Præfecto pro tribunali sedente, ad eius audientiam adducimur. Multis ille suppliciorum minis territans, ac cum se prius pœnas illaturum dixisset; tumque etiam facies inscripturum, atque Saracenis traditurum, hortabatur, vt cuius desiderio teneretur Imperator, id præstaremus. Erat cum eo & Christodulus eiusque pater. Nobis autem austerè fortiterque negantibus, atq; ad innumeras sustinendas mortes nosmetipsos paratos dicentibus; fore denique vt eorū communione nunquam polluamur, eisve quicquam assentiamur, qui Christianā fidem ac confessionem irritam fecerunt, vel si ab eis nobis oculi eruendi sint, vel si corpus igni exurendum, Tum pater Christoduli, velut

Sāctorum constantia.

ἐκ τῶν στερεωτέρων αὐτοῦ, μὴ μακρύνῃς τὴν βοήθειάν σου ἀφ' ἡμῶν. καὶ οὕτω συγκόψας ἀμφοτέρους ἐφ' ὅσον ἤθελε, προσέταξεν ἐξιέναι· ἐξελθὼν δὲ πάλιν ἕτερος, κατέδραμεν ἡμῶν ὑποστρέφειν κελεύων.

Καί τις ἀπὸ τοῦ βασιλέως πεμφθεὶς, ἐπυνθάνετο, Τίνος χάριν τῷ θανάτῳ τοῦ Λέοντος ἐπεχάρητε, καὶ διατί προσφυγόντες αὐτῷ, τὴν αὐτοῦ ἐκείνῳ μὴ ἀσπάζεσθε πίστιν. πρὸς ταῦτα ἡμεῖς, Οὔτε τῷ θανάτῳ φησὶ τοῦ Λέοντος ἐπεχάρημεν, οὔτε μὴν αὐτῷ προσεφύγομεν· οὐδὲ τὴν πίστιν δι' ὑμᾶς τοὺς τοῖς καιροῖς συμμεταβαλλομένους, ἀθετεῖν ὅλως ἢ καινοτομεῖν ἀνεχόμεθα. τούτου δὲ αὖθις ἐπενεγκόντος, Τέως γοῦν ἐπὶ τοῦ Λέοντος ἤλθετε; οὐχοῦν ἔφημεν·
10 ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύ- 10.
σαντος. ὁ δὲ, Καλῶς, καλῶς, ἔφη, καὶ πορεύεσθε. ὁ λογοθέτης δὲ οὗτος ἦν τοῦ δρόμου. τότε εἰς τὸ πραιτώριον σκοτίας ἤδη γενομένης ἠλαύνομεν.

Τεσσάρων δὲ παρελθουσῶν ἡμερῶν, προκαθίσαντι τῷ ἐπάρχῳ, ἀγόμεθα εἰς παρουσίαν. ὁ δὲ πολλαῖς βασάνων ἀπειλαῖς φοβήσας, καὶ κολάζειν εἰπὼν πρότερον, οὕτω καὶ τὰς ὄψεις χαράττειν, καὶ τοῖς Σαρακηνοῖς παραδοῦναι, παρῄνει τὸ τοῦ βασιλέως ποιεῖν καταθύμιον. συνῆν δὲ αὐτῷ καὶ Χριστόδουλος, καὶ ὁ τούτου πατήρ. ἡμῶν δὲ σκληρῶς ἀπαναινομένων, καὶ μυρίους θανάτους ὑπομένειν ἑτοίμως ἔχειν λεγόντων, καὶ ὡς οὐ χρανθησόμεθά ποτε τῇ κοινωνίᾳ, ἢ κἂν γοῦν τῇ συγκαταθέσει τῶν τὴν Χριστιανῶν πίστιν καὶ ὁμολογίαν ἀθετησάντων, κἂν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐκκόψωσιν· κἂν τὸ σῶμα καύσωσι τῷ πυρὶ, λεγόντων· ὁ τοῦ Χριστοδούλου πατὴρ ἐν χάριτος μοίρᾳ τοῦ λόγου.

τὸν λόγον τοῖς ἐναντίοις πειθόμενος, Οὐδέ ποτε πρὸς τὸν ἔπαρχον ἔφη, προσεκυνήσαμεν οὗτοι εἰκόνα· καὶ τίνα παθόντες ἐληλύθασιν ὧδε, οὐκ οἶδα. πρὸς ὃν αὐστηρῶς ἐγὼ, Ἀπόστα ἔφην ἐντεῦθεν· οὐκ οἶδας τί λέγεις, οὐδὲ περὶ τίνων διαβεβαιοῦσαι.

Ὁ δὲ ἔπαρχος αὖθις θωπείαις χρώμενος, Μίαν εἶπε, μίαν μόνον κοινωνήσατε, καὶ ἕτερον οὐκ ἀπαιτοῦμεν· καὶ ἔρχομαι καὶ ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πορεύεσθε ὅπου φίλον ὑμῖν. ἐγὼ δὲ πρὸς αὐτὸν γελάσας, Ὅμοιόν τι λέγεις κύριε ὁ ἔπαρχος, εἶπον, ὥσπερ ἄν τις ἕτερον ἀξιῶν λέγοι, Οὐδὲν αἰτοῦμαί σε, ἀλλ' ἢ τὸν σὸν ἅπαξ ἀποτεμεῖν κεφαλὴν, καὶ τὸ μετὰ ταῦτα πορεύου ὅπου θέλεις. γίνωσκε τοίνυν, ὡς ἡμῖν καὶ τοῦτο δι' αἰσχύνης ἐστὶ, τὸ τολμᾷν τινὰ ὅλως πρὸς κοινωνίαν ἡμᾶς προτρέπεσθαι, πρὸς ἣν αὐτὸς οὐκ οἶδ' ὅπως παραινεῖς ἐλθεῖν· καὶ μὴ πόρρωθεν πεπεῖσθαι τὸν τοιοῦτον, ὡς ῥᾷον αὐτῷ γῆν καὶ οὐρανὸν ἄνωθεν καὶ κάτωθεν ποιεῖν, ἢ ἡμᾶς μεταπιθέναι τῆς εὐσεβείας. τότε γραφῆναι τὰς ὄψεις ἡμῶν ἐκέλευε. καὶ δὴ ἔτι τῶν ἐκ τῶν μαστίγων πληγῶν φλεγμαινουσῶν ἐν ἡμῖν, καὶ ἀφορήτους ποιουσῶν τὰς ὀδύνας, διατείναντες ἐπὶ σκαμνῶν, τὰς ὄψεις ἐκόλαπτον. ἐπὶ πολλὴν δὲ τὴν ὥραν ἐκκεντούντων τὰ πρόσωπα, σκότος ἐγένετο δεδυκότος ἡλίου· ὃ καὶ μὴ βουλομένων τὴν εἰς τέλος ἐπέσχε γραφήν.

Μέλλοντες δὲ ἐξιέναι, πρὸς τὸν ἔπαρχον, καὶ τοὺς παρόντας, Τὰ γράμματα ταῦτα, εἴπομεν, εὖ ἴστε, θεασάμενα τὰ Χερουβὶμ, ὑποχωρήσει, καὶ ἡ φλογίνη ῥομφαία, τὰ νῶτα δοῦσα, τῆς εἰσόδου ἡμῖν τοῦ παραδείσου παραχωρήσει, αἰδουμένη τὰς ἡμῶν ὄψεις, τὰς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ δεσπότου ἀτίμως οὕτως ἐγχαραχθεί-

lut ipse à nobis gratiam initurus, Nunquam hi, inquit ad Præfectum, Imaginem adorauerunt; nec noui quid illis acciderit, vt huc venirẽt. Ad quem ego seuera increpatione. Abscede, inquam, hinc; nescis quid dicas, nec de quibus affirmes.

At Præfectus rursus blanditiis vtens, Semel, inquit, semel solum communicate, nec aliud exigimus; & ego vobiscum ibo in Ecclesiam; & deinde ite, quò vobis placuerit. Ego verò ei dixi subridens, Simile quid dicis, ô domine Præfecte, ac si quis alium rogans, dicat, Nihil aliud peto, quàm vt semel ceruicem tibi abscindam; & tunc postea vade, quò velis. Scias ergo, hoc quoque nobis esse pudori, quod audeat nos aliquis adhortari ad communionem (ad quam nescio quomodo suades vt accedamus) nec olim persuasum habeat, qui einsmodi est, proclinius illi esse vt cœlum ac terram sus deque misceat, quàm vt nos à pietate traducat. Tunc iussit inscribi nostros vultus; cúmque adeo, acceptæ ex verberibus plagæ, quæ turgebant adhuc ac inflammabantur, incredibili nos dolore afficerent; extendentes super scamna, vultus nostros insculpebant. Cùm autem per longum tempus vultus compungerent, Solis occasu ingruentibus tenebris, vel inuiti probibiti sunt ne scripturam omnem absoluerent.

Egressuri verò diximus Præfecto, & his qui aderant, Hasce literas, probè scitis, videntes Cherubim, recedent; flammeusque gladius terga dans paradisi nobis concedet ingressum, qui nostros vultus reuereatur, sic propudiose pro communi Domino exaratos. Vni enim sumus, in quos à seculo eiusmodi scelus patratum sit. No-

Sãctorum dicendi libertas.

Gen 3.v.24

Theophili singulare in Graptis crudelitatis exemplum.

uumque hoc subtilis cruciandi artis inuentum est: quo ipso clementes exhibuistis atque humanos, quotquot aduersum Christianum dogma furiis inuecti Tyranni sæuierunt. In facie autem Christi prorsus agnoscetis, prostabuntque hæ literæ vt à vobis legantur. Ipse namque dixit, Quæcunque fecistis vni ex his minimis, mihi fecistis.

Matth. 25. v. 40.

Hos sermones vt ex Præfecto audiit Imperator, istud dicendum putauit, rationum, puto, perspicuitate attonitus, Id ego si verum esse scirem, totum in modum meæ omnis plebis vultibus hæc inscriberem. Nos verò, cùm alia quoque plura sint, hæc breuius declarauimus, qui eorum quæ gesta sunt, multos testes habeamus: quos, bene scio, hisce plura & apertius esse narraturos, qui scilicet, quæ tunc facta dictaque sunt, nobis melius obseruarunt. Neque enim in angulo aut occulto hæc facta sunt, sed in theatro, ipsoque medio orbe Romano. Et sic quidem Epistola.

Post tam inhumanum autem nouumque supplicium, quod propter cultum diuinarum Imaginum Beati isti subierunt, adhuc cruorem cæsim compunctis vultibus stillantes, in custodiam traduntur. Deinde Iannæ improbis suggestionibus, qui tum eiusdem sententiæ, cuius iniquus Imperator, cum esset, Ecclesiæ clauum tenebat, exilio damnantur. Eos itaque suscipit Apamea Bithyniæ. Horum nec humanda corpora post mortem Imperator præceperat; partim vt contumelia eos afficeret; partim etiam, quòd Orthodoxis communiter sic bonam ac desiderabilem possessionem inuideret. Illic igitur

Sancti Apameæ exilio damnati.

σας. μόνοις γὰρ ἀπ᾽ αἰῶνος ἡμῖν πέπρακται τοῦτο, καὶ καινὸν ἐπιτήδευμα εὕρηται· καὶ φιλανθρώπους ἀπεδείξατε πάντας, ὅσοι κατὰ τοῦ θείου ἡμῶν ἐμάνησαν δόγματος. ἐν δὲ τῷ προσώπῳ Χριστοῦ πάντως ἐπιγνώσεσθε, καὶ εἰς ἀνάγνωσιν ὑμῖν παραστήσονται ταυτὶ τὰ γράμματα. αὐτὸς γὰρ εἴρηκεν, Ὅσα ἂν ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἐλαχίστων, ἐμοὶ ἐποιήσατε.

Τούτους τοὺς λόγους ὡς ἤκουσεν ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦ ἐπάρχου, ἔδοξε λέγειν ὑπὸ τῆς τῶν λογισμῶν ἐναργείας ὡς οἶμαι καταβροντηθείς, Εἰ ἐπιστάμην ἀληθὲς εἶναι τοῦτο, παντὶ τῷ λαῷ μου, οὕτως ἂν ταῦτα ἔγραψα. ἡμεῖς μὲν οὖν ταῦτα πολλῶν ὄντων καὶ ἄλλων, ἐπιτομώτερον δεδηλώκαμεν, τῶν πραχθέντων πολλοὺς ἔχοντες μάρτυρας· οἵ τινες εὖ οἶδα, καὶ τούτων πλείονα καὶ σαφέστερον διηγήσονται, τὰ πεπραγμένα τότε καὶ λεγόμενα, κρεῖττον ἢ ἡμεῖς φυλάττοντες. καὶ γὰρ οὐκ ἐν γωνίᾳ, οὐδ᾽ ἐν παραβύστῳ τινὶ πέπρακται, ἀλλ᾽ ἐν θεάτρῳ, καὶ μέσῃ τῇ οἰκουμένῃ. καὶ οὕτω μὲν ἡ ἐπιστολή.

Ἀλλὰ μετὰ τὴν τοιαύτην ἀπάνθρωπον καὶ καινὴν τιμωρίαν, ἣν διὰ τὴν τῶν θείων εἰκόνων προσκύνησιν οἱ μακάριοι οὗτοι ὑπέστησαν, ἔτι τῷ λύθρῳ τοῦ αἵματος σταζομένων αὐτοῖς τῶν προσώπων, τῇ φρουρᾷ παραδίδονται. εἶτα τῇ τοῦ Ἰαννῆ πονηρᾷ εἰσηγήσει, ὃς τηνικαῦτα ὁμόφρων ὢν τῷ παρανόμῳ βασιλεῖ, τῆς ἐκκλησίας ἐκράτει, τῇ ὑπερορίᾳ καταδικάζονται. δέχεται τοίνυν αὐτοὺς ἡ τῆς Βιθυνίας Ἀπάμεια· οὐδὲ ἀξιωθῆναι ταφῆς τὰ τούτων σώματα μετὰ θάνατον ἐπιτεταγμένον ἐκ βασιλέως· τοῦτο μὲν, ὡς ἐκείνους ὑβρίζοντος· τοῦτο δὲ, καὶ κοινῶς ἀγαθοῦ φθονοῦντος τοῖς ὀρθοδόξοις, ἀγαθῆ

τοιούτου καὶ περιποθήτου κτήματος. διῆγεν οὖν ἐκεῖσε ἡ γενναία αὕτη τῆς ἀδελφότητος ξυνωρὶς, τό, τε ὀρθόδοξον ἐκπαιδεύουσα, καὶ πρὸς τὰς τῆς ἀρετῆς ἐργασίας παρακαλοῦσα. ἔπειθον δὲ ἰσχυρῶς, ἅτε μὴ ἐκ τῶν λόγων, ἀλλ' ἐκ τῶν ἔργων μᾶλλον τὴν προτροπὴν ποιούμενοι. ἦσαν γὰρ αὐτοῖς ἀκίνητοι πίστεις, τῆς μὲν ὀρθοδόξου, αἵ τε ὑπὲρ αὐτῆς ἐκκεντήσεις, καὶ αἱ χαλεπαὶ μάστιγες· τῆς δὲ ἀρετῆς, αὐτὸς ὁ βίος καὶ ἡ ἐγκράτεια, μικροῦ καὶ πρὸς τὴν τῶν ἀΰλων φύσιν ἁμιλλωμένη.

Ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ καιρὸς ἐκάλει τῆς ἀναλύσεως, καὶ τῆς πρὸς ὃν ἐπόθουν ἀποδημίας, Θεόδωρος μὲν, καὶ γήρᾳ καὶ νόσῳ· πρὸς δὲ καὶ κακοπαθείᾳ τῇ ἐκ τῆς φρουρᾶς πιεζόμενος, ἐν αὐτῇ τῇ φρουρᾷ χερσὶ τοῦ δεδημιουργηκότος Θεοῦ, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν παρατίθησιν, ἄμωμον μὲν τῇ πράξει τὸν βίον· ἄπταιστον δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τὸν λόγον διατηρήσας· ἀνεπίληστον τῆς αὐτοῦ μαρτυρίας μνήμην καταλιπών· ἅτε δὴ καὶ ταύτην τὴν ἡμέραν τὸ τοῦ βίου τέλος δεξάμενος, καθ' ἣν καὶ ὁ πρῶτος τῶν μαρτύρων Στέφανος, τῷ ἴσῳ ζήλῳ τὴν τελείωσιν δέχεται.

Θεοφάνης δὲ, τὸ τίμιον ἐκεῖνο καὶ ἀδελφικὸν σκήνωμα, μετά γε καὶ ἄλλων ἀνδρῶν εὐσεβῶν, καὶ ὅσους εἰκὸς ἦν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ συνδραμεῖν, ὡς τῆς ἐκεῖθεν ἁγιασμοῦ καὶ τῆς χάριτος μὴ διαμαρτεῖν· πολλοῖς τιμήσας ἐγκωμίοις καὶ ᾄσμασι, ξυλίνῃ λάρνακι κατατίθησι, καὶ παρ'
11. ἑαυτῷ συντηρεῖ· τοῦτο μὲν, 11 καὶ τῆς ἀφθονίας αὐτὸ θαυμάζων· τοῦτο δὲ, καὶ τῷ τῶν ἀγώνων μνήμῃ καλλωπι-

generoſum par illud fratrum degebat, ac tum orthodoxam fidem docebat, tum ad virtutis præſtanda opera prouocabat. Suadendi autem vi multa pollebant, quod non tam verbis, quam rebus ipſis adhortationem adhibebant. Erant enim probationum inconcuſſa momenta; rectæ quidem fidei, quod pro ea compuncti erant, ac verberũ atrocitatem pertulerant; virtutis verò, ipſa vitæ inſtitutio ac continentia; tanta ſcilicet, quâ & cum incorporea natura, æmula fere virtute contendebant.

Quod verò etiam tempus reſolutionis vocabat, & ad eum cuius deſiderio tenebantur, profectionis, Theodorus quidem cum ſenio tum morbo, ac præterea longa carceris maceratione atque ærumna oppreſſus, in ipſo carcere animam ſuam in manus Dei Creatoris deponit; cùm ſcilicet, ad vitam quidem quod attinet, actionis cultu ſeſe immaculatum ſeruaſſet; quodque ad rationem, pietatis rationibus ac fide, ab offenſione noxaque omni immunem; nulla delendam obliuione ſui martyrij memoriam relinquens; ea nimirum ipſa die vitæ finem nactus, qua & Martyrum primus Stephanus pari & ipſe zelo conſummationem ſuſcepit.

Theodorus in carcere mortuus.

Theophanes autem cùm venerandum illud ac fraternum corpuſculum, adjunctis etiã aliis viris piis, ac quotquot par erat eo tẽpore adeſſe, vt eius, qui illinc erat, ſanctificationis ac gratiæ munere, minimè fruſtarẽtur, multis encomiis atque canticis eſſet proſecutus, in arca lignea deponit, & apud ſe ſeruat, partim quidẽ incorruptionis ergo admirans; partim verò etiam certaminum memoria glo-

Leg. ἀφθαρσίας, vt & Lipom Interpr.

rians ; impij Tyranni affatim iussionem ridens , qui nec sepultura dignanda voluerat , quæ cœlestibus tabernaculis meritò essent inferenda. Deinde etiam in Canones eius refert certamina; partim quidem pro lugubri planctu atque nænia (cui nefas indulgere) laudum cantica proponens ; partim verò etiam, eorum qui conuenerāt desiderium solans. Aiunt enim quendam Senem, cùm per illud tempus multo pietatis zelo ferretur, tum Imperatoris minas spreuisse,tum nec ipsi quidem vitæ suæ pepercisse , vt fide procumbens ad beati Viri reliquias, eius quæ inde manabat, gratiæ particeps fieret. Cumque præsens loco adstitisset,quo tempore emigrare è corpore contigit,id est,ad Deum proficisci, illique obtigisset, vt è canentium vnus numero esset ; affirmabat postea , audiuisse se tùnc temporis suauissimam ac admirandam vocem psallentium è cœlis; siue quis Angelicam eam cogitauerit , siue aliam quandam Dei nutu per aëra sonantem ; nouit Deus ac quotquot par est talia vt perspiciant.

Cœlestis hymnodia hora transitus.

Sic itaque diuini Theodori Corpusculum arca seruabat , ac copiosis assiduè miraculis clarescebat. Cùm autem rursum Deus in bonitate ac miserationibus respexisset, & velut caligo , impietas dissoluta esset , rectumque dogma denuo vires assumeret , cùm iam è viuis Deo inuisus Theophilus excessisset ; reuertuntur quidem ab exilio, qui propter Christum patria ac Ecclesiis ejecti erant ; reuersus verò est & magnus Theophanes , cùm esset Martyr , ac sulceptis Christi causa stigmatibus honestaretur ; mercedem confessionis, aliam quidem à Deo , magnam sci-

Miracula ad Theodori reliquias.

Ecclesiæ pax. Theophanes Nicænus Episcopus.

ζόμενος· μακρὸν ἐγγελάσας, τῷ τοῦ δυσσεβοῦς ἐπιτάγματι· ὃς οὐδὲ ἀξιοῦσθαι ταφῆς ἠβούλετο τὰ τῶν οὐρανίων σκηνῶν ἄξια. εἶτα καὶ εἰς κανόνας τὰ αὐτοῦ παλαίσματα κατατάσσει· ἅμα μὲν, ἀντὶ θρηνῳδίας, ὡς μὴ θέμις ὄν, τὰς ὑμνῳδίας παρατιθείς· ἅμα δὲ, καὶ τὸν συνεληλυθότων τὸν πόθον παραμυθούμενος. λέγεται γάρ τινα τῶν γερόντων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ πολλῷ τῷ τῆς εὐσεβείας ζήλῳ φερόμενον, ὑπεριδεῖν μὲν καὶ βασιλικῆς ἀπειλῆς, ἀφειδῆσαι δὲ καὶ αὐτῆς τῆς ζωῆς, ἵνα πίστει τῷ τοῦ μακαρίου προσπίπτων λειψάνῳ, χάριτος ἐκεῖθεν μετάσχοι. ἐπιστὰς οὖν τῷ τόπῳ κατὰ τὸν τῆς ἐκδημίας καιρὸν, εἴτ' οὖν τὸν πρὸς Θεὸν ἀναλύσεως, καὶ εἷς τῶν ᾀδόντων γενόμενος, ἐβεβαίου τὸ μετὰ ταῦτα, ὡς εἴη ποτὲ φωνῆς ἄνωθεν ψαλλόντων, ἡδίστης καὶ θαυμασίας ἀκούων· εἴ τε ἀγγελικὴν ἐννοήσοι ταύτην, εἴ τέ τινα ἄλλην νεύματι Θεοῦ γινομένην, Θεῷ δῆλον ἂν εἴη, καὶ ὅσοις τὰ τοιαῦτα διορᾷν ἄξιον.

Οὕτω μὲν οὖν τὸ τοῦ θείου Θεοδώρου λείψανον ἡ λάρναξ ἐτήρει, ἀφθόνοις θαύμασι διὰ παντὸς σεμνυνόμενον. τοῦ Θεοῦ δὲ καὶ αὖθις ἐν χρηστότητι καὶ οἰκτιρμοῖς ἐπιβλέψαντος, καὶ τῆς ἀσεβείας ὥσπερ ἀχλύος ἐκ μέσου διαλυθείσης· τοῦ τε ὀρθοδόξου δόγματος πάλιν κρατυνομένου, ἤδη Θεοφίλου τοῦ θεομισοῦς ἐξ ἀνθρώπων γενομένου, ἐπανήκουσι μὲν ἀπὸ τῆς ὑπερορίας οἱ διὰ Χριστὸν, καὶ τῆς ἐνεγκαμένης καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἀπεληλαμένοι· ἐπανήει δὲ καὶ ὁ μέγας Θεοφάνης, μάρτυς ὤν, καὶ τοῖς τοῦ Χριστοῦ στίγμασι σημειούμενος.

μισθὸν τῆς ὁμολογίας, ἄγον μὲν παρὰ Θεοῦ μέγαν ἀναφαίρετον προσδεχόμενος, τὸ νῦν ἔχον, τῆς Νικαίας τῆς Βιθυνίας παρὰ τῶν εὐσεβῶν θρόνον ἀπολαμβάνων.

Χρόνος δὲ τὸ μετὰ ταῦτα συχνὸς, καὶ ὁ θησαυρὸς ἄγνωστος· τὸ πολύαθλον φημὶ σῶμα, Θεοδώρου τοῦ μακαρείτου. ἔνθα γὰρ παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ καταλέλειπτο, ἐκεῖσε δὴ καὶ κείμενον διετέλει. ἀλλὰ τῶν εὐσεβῶν τις καὶ φιλοθέων ἄνθρωπος, τρόπον τινὰ καὶ αὐτὸς κοινωνὸς εἶναι τοῖς ἀθλητῶν βουλόμενος, τὴν τοῦ μακαρείου τούτου σώματος μετακομιδὴν, ἐκ τῆς Απαμέων ἐπὶ τὴν Χαλκηδόνα ποιεῖται, ὕμνοις δὲ ὕμνων αὐτοῦ παραπεμπομένου· καὶ χερσὶν ἱερέων καὶ μοναχῶν, ὡς θέμις, διακομιζομένου. οὗ δὴ καὶ ἱερὸν δειμάμενος φροντιστήριον, ἐκεῖσε τὸν θησαυρὸν ἀποτίθεται· καὶ νῦν ἔστι πᾶσι τοῖς προσιοῦσι παρέχων ῥῶσιν ψυχῆς, ῥῶσιν σώματος, παντὸς νοσήματος καὶ πάθους ἀπαλλαγὴν, εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ Πατρὸς καὶ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

licet & quæ auferri non poteſt, expectans : in præſentia autem Nicææ Bithyniæ Sedem piorum concertantibus ſtudiis ornans.

Longum poſtea tempus effluxexerat, ac theſaurus ignotus erat; quod inquam beatæ memoriæ Theodori corpuſcuſculum multis certaminibus perfunctum erat. Iacebat enim, quo loco à fratre relictum fuerat. Vir tamen quidam religioſus ac pius, qui ipſe quoque aliqua ratione cum Athletis coronarum ſocius eſſe ſtudebat, beati Viri corpus Apamea Chalcedonem transfert: quod quidem perpetuis canticis proſequebantur, & manibus, vt par eſt, portabant, Sacerdotes & Monachi. Quo in loco cùm ſacrum ædificaſſet monaſterium, illic deponit theſaurum : & nunc omnibus accedentibus animæ robur præſtat ac corporis, atque ab omni morbo & languore liberat; ad laudem Dei Patris ac Domini noſtri Ieſu Chriſti, nunc, & in ſæcula ſæculorum, Amen.

Theodori Corporis tranſlatio Chalcedonem.

AD
S. THEODORI GRAPTI
AC CONFESSORIS
VITAM.

HANC Theodori Grapti Vitam, vt hîc repræsentarem, post longam rationum mecum disceptationem, euicit, quod æquum putaui, vt qui Nicephori Patriarchæ certamen in causa Imaginum grauiter descripserat, suum ipse quoque eadem serie (eodem Byzantij theatro, eadem ipsa ætate exhibitum) meo hoc syntagmate, eius Vrbis rerum gestorumque, perscriberet. Tanti scilicet visum, sin Martyris, at certè egregij Confessoris, non ita paucos versus, in lucem publicam dare, vt iis, qua ipse edidit lingua, Fideles recreentur, & ad paria animentur certamina, cùm præsertim non paucis locis etiamnum aperta palæstra sit, furente Christi ac Imaginum hoste.

Lipomanus, exque eo Surius ad Decembris 26. (id est, VII. Kal. Ianuarij) Vitam hanc Latinè retulit; exque more, ceu quid ἀδέσποτον, Metaphrastæ tribuit. Certiori tamen conjectura eidem fortè adscribi possit ex Metaphrastis characteris luminibus, quæ ex Psello in suo de Symeonum scriptis syntagmate constituit Leo Allatius. Ipse, qui ad manum non habuerit, censere non potuit: etsi exstare in Romanis Bibliothecis vel audierat vel meminerat, vt in sua de Theodoris Diatriba scripsit. Auctor hic cùm Logotheta in Chronico penitus consentit, quibus in exilio & carcere narrant Theodori obitum, cuius vitam alij ad Theodorum & Michaëlem Augustos trahunt. Vt vt sit, significat auctor, se diu à Theodori obitu scripsisse, vt & Metaphraste fortè recentior sit, cuius & characterem sit imitatus, & secutus, quæ ille pauca verioraque Chronico suo inseruerat. Eius Vitæ ac scriptionis præcipua pars, Epistola est eiusdem Theodori; quæ & mihi ratio vel maxima fuit, vt hîc repræsentarem. Ipso statim titulo, Lipomani Interpres, siue ipse Romanus Codex, Martyres indigetat ambos fratres, istudque eorum

Martyrium vocat. Noster castigatius, Theodorum duntaxat, ipsumque Confessorem, adscribit, ac eius Vitam indigetat; quod ad ipsum tota scriptionis collineat intentio, sitque ipse in exilio defunctus, clarior proinde Confessionis titulo: cùm Theophanes Nicænus deinde Episcopus, in pace quieuerit. Martyrem tamen ipse auctor in fine scribit ἐπανῆκε δὲ καὶ ὁ μέγας Θεοφάνης, μάρτυς ὢν, καὶ τοῖς κατὰ Χριστὸν στίγμασι σεμνυνόμενος. *Reuertitur & Magnus Theophanes, ipse Martyr, & quibus pro Christo stigmatis inustus erat, glorians:* quibus verbis, eius vocis significationem velut restringit, vt non propriè Martyrem velit, sed ita Testem, vt vita incolumi, ferendo tormento, pietatis testimonio functus sit: quos Confessores antiquo vsu Ecclesia dicit; Martyrij titulo iis relicto, quos tormentorum vis ipsa, in Christi confessione, seu aliàs tuenda pietate ac asserenda, vitâ extruserit: queis sic extrusis, certa victoria est atque gloria; cùm victores Confessores nihil subinde vinci prohibeat, grauiusque offendere, cuiusmodi, Cyprianus & alij deplorant; vt non satis cautum videatur, eos qui strenuum aliquid confessione egerint, eo vno titulo, ac cum reliqua deinceps vitæ ratio nos lateat, inter sanctos haberi atque beari. Quo in genere nonnihil indulgentius quandoque acciderit. Methodius tamen vnum hoc ad conjecturam satis existimauit, vt dignus Episcopatu Theophanes censeretur, quod confessionis notas has ac stigmata vultu præferret, qua de re scribit Logotheta. Καὶ ἐν μὲν ἐξορίᾳ τελευτᾷ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδωρος· οὗ τὸ λείψανον ἐν τῇ Χαλκηδόνι μονῇ τοῦ Μιχαηλίτζη, αὐτὸς ὁ κτίσας Μιχαὴλ ὕστερον ἀπεκόμισεν. ὁ δὲ ἀοίδιμος Θεοφάνης μέχρι Μιχαὴλ καὶ Θεοδώρας διήρκεσε, καὶ ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Μεθοδίου πατριάρχου γενομένου χειροτονεῖται μητροπολίτης Νικαίας· ὥς καί τινας ἀσχάλλοντας ἐπὶ τῇ τούτου χειροτονίᾳ καὶ λέγοντας, Ὅτι Σύρος ἐστί· καὶ τίς οἶδεν εἰ ὀρθόδοξος ὑπάρχει, μηδένος αὐτῷ μαρτυροῦντος. ἀπεκρίθη ὁ ἅγιος Μεθόδιος, λέγων, Ἐγὼ ὑπὲρ ταύτην τὴν μαρτυρίαν, ἣν ἐπιφέρεται (δείξας τὴν ἐν τῷ προσώπῳ γραφὴν) κρείττονα οὐ θέλω. *Ac quidem Theodorus in exilio diem obit, cuius Corpus Chalcedonem in Monasterium quod Michaëlitze vocant, ab ipso qui condidit, Michaële, postea translatum est. Inclytus autem Theophanes, ad Michaëlem vsque ac Theodoram superstes, à sancto Methodio, qui fuit Patriarcha, Metropolita Nicænus ordinatur; adeò vt quidam, eam ægrè ferrent ordinationem, atque dicerent, Homo Syrus est; & quis nouit an sit Orthodoxus, cùm nemo ei testimonium deferat? Ad quos Methodius, Ego nullum aliud melius testimonium desidero, quam quod ille præfert; ostendens Iambis inscriptum vultum.* Quibus omnino βιογρά φῳ consentit.

Ex his emendandi Continuator Vaticanus; itemque Ioannes Scylitz. & Cedr. qui ex illo mutuati sint, nec non auctor Orationis in festum Restitutionis Imaginum, qui omnes æquè superstitem Theodorum & Theophanem ponunt, ac conuiuio adhibent, quo Confes-

ſores à Theodora excepti ſunt. Græci quoque in Menæis vnum celebrant Theodorum, qui in exilio vnus ipſe Confeſſor deceſſerit. Sic 27. Decemb. quo illi die ſancti Stephani Protomartyris feſtum celebrant. Καὶ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ὁμολογητοῦ Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ καὶ αὐταδέλφου Θεοφάνους τοῦ ποιητοῦ. *Sancti Patris noſtri ac Confeſſoris Theodori Grapti ac fratris Theophanis Carminum ſcriptoris.* Clarius in Synaxario. Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ, ἀδελφοῦ Θεοφάνους τοῦ ποιητοῦ. παρορισθέντες ἐν τῇ ἐξορίᾳ, πρὸς Κύριον ὁ μέγας ἀριστεὺς Θεόδωρος ἐξεδήμησε. *Miſſi ſunt in exilium, in quo magnus pugil Theodorus migrauit ad Dominum.* Addunt Romanæ tabulæ Theodorum in exilio expiraſſe, *in carcere incluſum.* Idipſum clarius hic ipſe auctor, ſenio pariter & morbo; ad hæcque carceris ærumnis, in ipſo carcere animam Deo commendaſſe, tradit; quo Martyrij titulo omni rigore, propior exiſtit. Quodque ita auctores relati, aliis, quos magis probo, ſilentibus, in eo conuiuio referunt Theophanis acerbius reſponſum ad Theodoram Auguſtam, ex iis notis, quibus vultus inſcripti eſſent, cum Theophilo eius marito, ſe, coram Chriſto iuſto iudice iuſtè diſceptaturos, fabula videri poſſit, omniſque fortè illa molitio, liberandi animam Theophili precibus Sacerdotum ac Confeſſorum, eius ipſius auctoris, qui ſic inconcinnè virum iam mortuum illi conuiuio adhibuerit, quem alij ſecuti ſint. Maiori portento Continuator Vaticanus: Τούτοις ἐναρίθμιοι Θεοφάνης ὁ τῆς Σμύρνης καὶ ὁ αὐτοῦ Θεόδωρος ἀδελφός. At vnde natum Theophanis Grapti iſtud cognomen? Nolim auctoris, qui eruditus eſt, & dignus luce, imperitiæ adſcribere. Scripſerit ille, ὁ Σύρος, vel ὁ τῆς Νικαίας, quod ſic deprauatum antiquario ſit. De ſuo ergo illo Theophane illam hiſtoriolam narrat, ſeu fabellam, vti alij de Theophane Epiſcopo Nicæno, ſed omnes vnà conuiua fratre Theodoro olim defuncto. Scylitz. καὶ ὁ τούτου ὅμαιμων Θεόδωρος· vbi Gabius, *Et illius conſanguineus Theodorus:* ſed hoc liberius, *illius frater germanus*, vti reliqui, ἀδελφός, αὐτάδελφος· nec aliud Scylitz. vox reddenda fuit; nec in Cedreno Xylander aliter reddidit. Auctor Orationis illius Dominicæ τῆς ὀρθοδοξίας liberalior eſt, additque & Theophanem Magni Agri præpoſitum ſeu Sigrianum, ipſum qui ſcripſit Chronica; quem tamen nulla conjectura eſt tandiu vixiſſe. Præterea etiam addit Theodorum Studitam, quem adhuc vigente perſecutione diem obiiſſe, ex Naucratij eius ſucceſſoris Epiſtola encyclica ſatis liquet. Nec quod in Triodio Dominica illa 1. Quadrageſima Naucratius habetur loco Theodori, & Arſatio jungitur, quod notauit Baron. aliud efficit, quàm quod Nicephorus Callixtus recens auctor, cuius ſunt illa omnia Triodij Synaxaria, ita emendauerit; non quod vetus auctor illius Orationis non ſic commentus ſit: cuius proinde inde laborat fides; Sic paſſim ipſæ ſe ſorices produnt, dum multa in vna narratione per inſcitiam ſtruunt, nihil ipſa cohærentia:

rentia: quo in genere & Latinis inque Gallia non semel peccatum, non leui fidei historicæ labe, viris doctis animaduersum est. De Theophane Magni Agri Præposito, lampadem trado erudito Viro & amico Danieli Papebrochio S. I. proximè vulgando sociis curis cum erudito pariter Viro ipsoque amico Godefrido Henschenio eiusdem S. amborum Martio.

1. Χριστὸς ἐκεῖθεν. Natum apud Bethlehem Christum, certa fides est: vnde ergo, *Hierosolymis secundum carnem?* An quod ipsa Maria Hierosolymis nata in sancta Probatica, id est, in domo Ioachim Hierosolymis prope Probaticam piscinam? Quaresm. lib. 4. cap. 12. peregr. 3. Damasc. Orat. 1. in Natiuit. S. Virginis, vt quidem ipse reddebam. *Nata nobis est Dei mater in sancta Probatica, ex qua Agnus Dei nasci voluit, qui tollit peccatum mundi.* Num & quia Bethlehem sic vicina Hierosolymis est, vt quasi eius suburbanum haberi possit: quocirca etiam quotannis Hierosolymorum Antistes, eiusque plebs, in die Christi Natali stationem in eo oppido, ad locum speluncæ stationem habebant: quod Sophronius Patriarcha tantis deplorat abs se præstari non posse, obsessa a Saracenis sancta Ciuitate, illa Oratione, quam post Peltanum ad eum diem iterum repræsentaui in Biblioth. PP. Concionat. & ex Card. Maz. Codice absolui.

2. Εἰ καὶ πάντας τῶν περὶ αὐτὸν φιλοτιμίας ἀνώτερος ἦν. Lipoman. Interpr. Fortè legerit περὶ αὐτῶν, redditque, *etiamsi esset excelsior, quàm vt ex eis vllam laudem ambiret.* Sed nulla hæc ratio. Planè enim aduersatiua superius illud respicit, quo dixit, omnem ἐν ὀλίγῳ, sic *breui tempore*, disciplinam adeptum esse; quæ tamen tanta in eo esset, vt æmulationem omnem excederet: cùm soleat, qua sic breui quis scientia imbuitur, defunctoria ac imperfectior esse.

3. Ἐκείνου τοῦ πρεσβυτέρου, καὶ διδασκάλου. Lipomani Interpr. *Magnus ille senex.* Redditur quidem illa vox etiam *Senior*, quod ætatis esse possit: hic tamen Ordinis est, ac Ecclesiasticæ dignitatis atque muneris, significans Sacerdotem secundi ordinis; sicque auctor paulò superius distinxit, cùm adjecit, ἱερέως ὄντος τῆς τοῦ ἐκκλησίας, ac bene ibi idem Interpres, *Presbyterum* reddidit.

4. Ταῦτα βλέπων. His componenda Menæa ad 11 diem Octobris, quo Theophanis memoriam Græci recolunt: vt cum dicunt, missos ad Theophilum, Theodorum & Theophanem à Patriarcha Hierosolymitano, Libellum deferentes, compendio ferè historico loqui intelligantur, nec tam respicere quòd primò missi sunt, quàm quòd illustrius certamen desudarunt. Libellus ille, nihil aliud videatur, quàm Epistola ad eundem Theophilum paulò superiùs mihi edita. Verisimile enim est Patriarcham Hierosolymitanum Synodicam suam ad eos direxisse velut notos virosque strenuos ac probatæ fidei, qui Theophilo offerrent, cum ij per Michaëlis indulgentiam aliqua

remissione potirentur, ac Theophilus Imperium iniens, mitius aliquid in Orthodoxos præferret.

5. Τῷ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπιπηδήσαντι λῃστρικῶς. Nempe Theodotus hic Cassiteras, Sedis illius incubator, pulso Nicephoro. Theodorum margini adscriptum habet Surius, literæ commutatæ mendo. Fuit hic præcipuus adjutor Leoni instauranda Iconomachorum ea hæresi, cuius eo negotio struem multis prosequuntur Continuator Vaticanus, & alij. Nauatæ illi eius operæ ἆθλον, τὸν τῆς ἱεραρχίας θρόνον ἐλάμβανε κατὰ τὸν τοῦ θείου πάσχα καιρὸν, inquit idem; *præmium accepit Pontificalem thronum circa festum Pascha.*

6. Δολίως περιτρέπει. Lipomani Interpr. nihil sacra verba attendens, ac locum Ambacum, ad quem respicit auctor, *Dei populum per fraudem euertat.* Legerit & ipse ἀνατροπὴν δολερὰν, quod & Basil. & Argent. Biblia repræsentant, vti etiam Conradus Kircherus, vbi Sixt. Vatabl. & alij, θολερὰν· quæ melior lectio: *turbidam subuersionem*, tum scilicet, cum ex crapulâ, mens animi sede deijcitur. Alia versio, ἔκστασιν ὀχλουμένην· *amentiam turbidam*, vti exponit Hieronymus.

7. Τὴν βασιλίδα καταλαμβάνουσι. Lipomani Interpr. parum erudite, quod sequitur, τοῦ νέου βασιλέως, cum voce βασιλίδα, jungit, redditque *Veniunt in regiam noui Imperatoris* Sic & supra τὴν βασιλίδα, redditi *regiam.* At liquet significare Reginam, ac subintelligi τῶν πόλεων, quomodo Græci passim Constantinopolim suam indigetant; *Vrbium reginam.* Ego paulò Latinius, *Vrbem Augustam.* Auctor Iamborum Sanctorum vultibus inscriptorum, τὴν πόλιν τοῦ κράτους· *Imperij Vrbem.* At quis regiam noui Imperatoris audiat, velut eius noua regia esset, aut alia quàm superiorum Constantinopoli Imperatorum. νέου βασιλέως genitiuus absolutus est; mirorq; cespitare, qui vel procul Græciam salutauerit. Regiam, βασίλειον & βασίλεια vocant, τὰ ἀνάκτορα.

8. Ἡ μεταμέλεια τὴν ἧτταν ἀνιμαχίσατο. Velut instaurato prælio, victores à clade effecit. Quæ eius vocis trita acceptio est. Hinc apud Plutarch. in Apophth. cùm Argiui dicerent, se τὴν προτέραν ἧτταν ἀναμαχεῖσθαι, dixit quidam se mirari an duarum syllabarum accessione facti essent fortiores, quàm antea: nempe intelligens de præpositione ἀνὰ, quæ sic extrahit vim simplicis, μάχεσθαι, quod est pugnare. Nihil inscitius, quàm quod Lipomani Interpr. *Pœnitentia aduersus victoriam rebellauit.* Quid hic sensus? quæ phrasis?

9. Αὐτὴν τὴν ὄψιν αὐτοὺς κατεχάραξαν. Est hæc pœna, quam sequentibus ipse Theodorus refert, ipsis Iambis adscriptis, quibus sic deformi spectaculo duroque cruciatu inscripti facies sunt ac compuncti, non quod reddit Lipomani Interpr. *eis crudeliter compuncti fuerunt oculi*; ac si excæcatos vellet; quod longè à vero est. Sed videtur ille doctus ex Lexico, qui primò obuiam vocis cuiusque significationem ex eo sibi arriperet nec satis vtriusque linguæ proprietates aut calleret, aut attenderet. Sic inferius in Theodori Epist.

ἐπέτρεψεν ἡμῶν παίεσθαι τὰς ὄψεις· reddit, *Iussit nobis verberari oculos*: certè in facies cædi, ac colaphos dari: vixque tandem ad finem, se ipse ille, vt vultum redderet, emendauit.

10. Ἀλλ' ἐπὶ τοῦ πρὸ αὐτοῦ βασιλεύοντος. Paulò hæc anteriorem arcessunt Theodori & Theophanis aduentum Constantinopolim, quàm explicatum Vitæ auctori sit in superioribus, vbi sub Leone venisse tradit, atque id, vt laboranti per eius nouitates fidei Constantinopoli, suppetias irent. Hîc autem Theodorus, ipse se venisse Michaële Curopalata siue Rancabe Imperatore, siue ad eum, tradit; Is enim est qui ante Leonem Imperium gessit. Quæro qui nodum soluat. Num ad illum primùm missi, & vt Syriæ laboranti à Saracenis opis aliquid ab eo corrogarent; quo breui à Leone oppresso, ipsoque Leone nouante fidem, fidei subsidio in Græcia manserint, ac cum Leone congressi, quæ superius perscripta sunt egerint ac passi sint. Lipomani Interpr. *eo imperante qui te præcessit*; quasi loquatur cum Theophilo, non cum Logotheta Cursus, quem is ad interrogandum misisset. Ac siquidem Michaële Balbo Theophili decessore ac patre Imperatore, primùm venerunt, falsa omnia quæ iis gesta narrata sunt Leone Imperatore, cui Michaël ille successit. Nihil ergo ille ad rem, nihilque ex fide Interpretis; nisi Græca alia, ipsaque prorsus mendosa habuit.

11. Καὶ τῆς ἀφθαρσίας αὐτοῦ θαυμάζων. Hic plane alter titulus, quo operæpretium existimauit Theophanes, vt arca lignea conderet fratris sui corpusculum, ac venerationi haberet: eius scilicet integritas, ac quod castè Theodorus vixerat, niueumque candorem longæ passionis cruoribus rubricarat. Vocem ἀφθαρσίας antiquarij Regij, facile fuit ex illa ἀφθαρσίας, fallentibus oculis, aut festinante calamo, nec satis attenta mente exscribi; cùm alioqui nullus hîc sensus videatur. At neque Lipomani Interpr. suum ἀφθαρσίας, quicquam aptè reddidit: *partim quidem procurans ne corrumperetur*. Ergo in arca immune à corruptione putauit fore Theodori corpusculum, vel Ægyptiaco antiquo more vnguentis condiuit? Rem planè ex vsu pauperis Monachi & exulis, atque sub ferro & compedibus gementis! qui & ipse carcerem coleret; siquidem in eo Theodorus animam in manus Domini tradidit. ἀφθαρσία, eam propriè corporum integritatem dicit, quæ Virginum existit, non qua aspersis vnguentis ac mumia, illa à tabo liberantur, diuque iis durata ac exsiccata conseruātur; quod Magnus Antonius etiam atque etiā cauit ne in suo corpusculo fieret, vt in eius Vita Magnus Athanasius auctor est. Græci itidem nihil magis in defunctis corporibus optant, quàm vt puluis pulueri reddatur; nisi fortè singulari miraculo aliquando Deus corpus aliquod ab ea immune corruptione seruet, in cuius cultum impendatur pia religiositas fidelium. Quorum discrimen Leo Allatius, Epistola de quorundam hodie Græcorum opinationibus ad

Paulum Zacchiam, ab illis ſceleratorum corporibus aperit, quibus dæmones in Græcia non rarò abutuntur, ſeruantque & ipſa integra, horrenda ſanè velut tympani ſpecie, obnigra, fœtida; cuiuſmodi ferè eorum, qui anathematis vinculo adſtricti humanis exceſſerunt; ac donec συγχωρήσεως diploma pro eis impetretur à ſuo Antiſtite. In quo tamen vulgaris aliquid erroris non male idem olet, dum & à damnatorum pœnis ea indulgentia liberari defunctos eiuſmodi (quippe ſæpius grauium delictorum reos ac vaſa diaboli) videntur velle.

12 Ἐν κανόσι τὰ αὐτῶ καταλέγει. Vocant κανόνας Græci, quibus diuinas perſoluunt laudes; ac conſtant 9. Odis; Odæ ſingulæ, ſtrophis aliquot ſiue modulis: ita tamen nouem Odas numerant, vt à prima ad tertiam tranſeant; cuius rei rationem petat qui volet ex eruditi Viri ſodalis mei P. Goar τ̃ μακαρείτου Euchologicis. Horum auctores Canonum, ſeu aliorum modulorum Græci Ποιητὰς & Μελῳδοὺς vocant, nos *Cantores*, inter quos magni Damaſcenus ac Theophanes Graptus, cuius extat Canon in fratrem Theodorum 27. Decembris, eiuſque Acroſtichis iſta eſt,

Τοὺς σοὺς ἀδελφὲ, γνησίους πλέκω κρότους.

Tuas veras frater, necto laudes.

Nec fere aliter, qui eruditiores Poëtæ ſunt ac Cantores Eccleſiaſtici, ſed quibus primis literis ſingulos modulos ac ſtrophas inchoant, vno aliquo verſu, ſeu Iambo, totum Canonis argumentum à fronte repræſentant. Hæc ſcilicet Ἀκροστιχίς. Nec abs re erit, religioſè pariter ac fraternæ pietatis monumentum ſubnectere; vt cùm non liceat tota ipſa Menæa, pro ſua mole ac per vitæ anguſtias, ex amicorum voto, Latinis vocibus reddere ac euulgare, vel paucis obiter iiſque lectis liceat vel guſtum facere: vti factum in Andreæ Cret. Magno Canone, item Canone in ſanctæ Mariæ Natiuitatem, eiúſque in Chriſti Natale Idiomelis, inque Theophanis Magni Agri Canone, ipſoque hîc Theodori Grapti, auctore Theophane ipſo Grapto, eius & fratre & certaminum ſocio atque coronæ. Antè tamen nobile excerptum ipſius Theodori Grapti de Euchariſtia, ex Sorbonæ Codice, ex quo S. Nicephori cum Leone ſumpta diſputatio, hîc repræſento; vnde ditare poſſit liber Officiorum Venerabilis Sacramenti Pariſiis nuper non minimo ſucceſſu productus, poſſit & mea ad diem illi ſacram Bibliotheca Patrum Concionatoria: quantumvis eius in eo ampla ſeges; vt valde contumax ſit, qui tanta preſſus teſtium nube nolit etiamnum ſapere, ac de Euchariſtia Eccleſiaſticè ſentire.

ΕΚ ΤΗΣ ΒΙΒΛΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ,

ὑπὲρ τῆς ἀμωμήτου τῶν Χριστιανῶν πίστεως.

EX LIBRO S. THEODORI GRAPTI,

DE INCVLPATA CHRISTIANORVM FIDE.

Fr. IOANNES BAPTISTA ROVSSEL, *hisce nouus Tiro, ludebat.*

ΗΜεῖς τὰ ἄχραντα τοῦ Χριστοῦ μυστήρια, οὔτε εἰκόνα οὔτε τύπον τοῦ σώματος ἐκείνου λέγομεν, εἰ καὶ συμβολικῶς ἐπιτελεῖται, ἀλλ' αὐτὸ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ τεθεωμένον. αὐτοῦ γάρ ἐστιν ἡ φωνὴ λέγοντος, Ὅτι ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐκ ἔχετε ζωὴν ἐν ἑαυτοῖς. τοῦτο καὶ τοῖς μαθηταῖς παρεδίδου, Λάβετε, φάγετε τὸ σῶμά μου, λέγων· οὐχὶ τὴν εἰκόνα τοῦ σώματός μου. ὡς γὰρ διὰ τῆς ἁγίας παρθένου τὴν σάρκα διὰ τοῦ Πνεύματος ἁγίου ἑαυτῷ ὑπεστήσατο, εἰ χρὴ δὲ καὶ ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τοῦτο δηλῶσαι. ὥσπερ ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος καὶ τὸ ὕδωρ φυσικῶς εἰς σῶμα καὶ αἷμα τῶν ἐσθιόντων καὶ πινόντων μεταλαμβάνονται, καὶ οὐκ αὐτοὶ μὲν ἕτερον σῶμα γίνεται παρὰ τὸ πρότερον· οὕτω δὴ καὶ ταῦτα ὑπὸ φωνῆς ἐπικλήσει τοῦ ἱερεύοντος, ἐπιφοιτήσει τοῦ ἁγίου Πνεύματος, εἰς σῶμα καὶ αἷμα τοῦ Χριστοῦ μεταβάλλεται. ἓν τοῦτο μὲν καὶ ἡ τοῦ ἱερέως αἴτησις ἔχει. καὶ οὐ δύο ταῦτα νοοῦμεν, ἀλλ' ἓν καὶ τὸ αὐτὸ πιστεύομεν γίνεσθαι. ἀντίτυπα δὲ εἰ

NOs intemerata Christi Mysteria, neque Imaginem neque figuram Corporis illius appellamus: etsi illa signis ac ænigmate peragantur; sed ipsum Christi Corpus deitate affectum. Sic enim ait ipse, Quia *nisi manducaueritis carnem Filij hominis & biberitis eius sanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Hoc quoque discipulis tradebat dicens, *Accipite, & comedite Corpus meum*; nequaquam figuram corporis mei. Quemadmodum enim ex beatâ Virgine carnem sibi per Spiritum sanctum condidit (quod quidem si iuuat, ex his declarare licet, quæ in nobis vsu ipso contingunt) sicut panis & vinum & aqua, in eius qui manducat & bibit, naturâ corpus & sanguinem transeunt; neque tamen aliud esse corpus, ac erat antea, dicamus; sic sanè Sacerdotis inuocatione, ac Spiritus sancti accessu, hæc ipsa in Corpus & Sanguinem Christi conuertuntur. Hoc enim vnum habet Sacerdotis petitio: Neque hæc, duo esse cogitamus; sed vnum idemque fieri credimus. Figura verò (Græcis *ἀντίτυπα*) si vspiam dicta

Ioan. 6. v. 54.

sint, non post consecrationem, sed antequam fiat consecratio, appellata sunt. Cum igitur dixit, Si circumscribis, diuidis Christum; aut etiam Verbum pariter circumscribis; consequens erat vt diceret, Quia si immolas, diuidis Christum; corpus enim, non naturam diuinitatis immolas. Pontifex enim Magnus noster & hostia & agnus & victima, ea ratione qua homo, & est & dicitur. Aut igitur, quòd sic opinaris, Verbum immolas, propterea quòd vna persona est, ac subsistentia; aut disjungis, quod humanam carnem immolas.

τοῦ λεχθῆναι, οὐ μετὰ τὸν ἁγιασμὸν τοῦτο, ἀλλὰ πρὸ τοῦ ἁγιασθῆναι, ἐκλήθησαν. ἐπεὶ οὖν εἴρηκεν, Ὅτι ἐὰν περιγράφῃς, μερίζεις τὸν Χριστὸν, ἢ καὶ τὸν Λόγον συμπεριγράφεις, ἀκόλουθον ἦν λέγειν αὐτῷ, Ὅτι εἰ θύεις, μερίζεις τὸν Χριστόν· τὸ γὰρ σῶμα ἱερεύεις, οὐ φύσιν θεότητος. ἀρχιερεὺς μὲν ἡμῶν ὁ μέγας, ἱερεῖόν τε καὶ ἀμνὸς καὶ θῦμα καθὸ ἄνθρωπος· ἐστί τε καὶ λέγεται. ἢ τοίνυν τοσφαγιάζεις καὶ τὸν Λόγον κατὰ τὸν σὸν λόγον διὰ τὴν μίαν ὑπόστασιν, ἢ χωρίσεις θύων τὸ ἀνθρώπινον.

Eadem ferè, pauloque explicatiora Ioannes Damascenus lib 4. cap. 14. Itemque in VII. Synodo Epiphanius Diaconus Act VI. tom. III. necnon & antiquiores, in quibus ambo Theodori, Heracleota & Mopsuestenus in Tolosana Possinij Catena: ex quibus prior, Τοῦτό μου, φησὶν, ἐστὶ τὸ σῶμα, καὶ τοῦτο τὸ αἷμα· ἵνα μὴ νομίσῃς τύπον εἶναι τὰ τοιαῦτα· ἀλλ' ὅτι ὁ ἄρτος αὐτὸ, ἐκείνου τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ τὸ αἷμά ἐστι, μεταποιούμενον εἰς σάρκα καὶ αἷμα τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ἀρρήτῳ ἐνεργείᾳ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. Alter verò, Οὐκ εἶπε, Τοῦτό ἐστι τὸ σύμβολον τοῦ σώματός μου, καὶ τοῦτο τοῦ αἵματός μου· ἀλλὰ, Τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου, καὶ τὸ αἷμά μου. & quæ sequuntur; quæ sic aduersari suæ doctrinæ senserunt nonnulli nouæ Ecclesiæ Euangelicique Ministri, vt falsi dicâ præsidium illi quærendum putauerint, habueritq; necesse Illustrissimus ac Reuerendissimus Carolus de Monchal eius Vrbis Archiepiscopus, qui librum ministrarat, syngrapha sua illius auctoritatis pondus vindicare, quod sincerus & antiquus Codex, Græca manu olim exaratus. Ad ἀντίτυπα quod spectat, quodque negant Damasc. Epiphanius Diaconus & Theodorus Graptus, sic vocari symbola post consecrationem, non facile admittatur. Quicquid enim sit de Basilio, qui in Liturgia post verba Dominica ita vocat, & an voluerint isti auctores præterea requiri inuocationem Spiritus sancti ad consecrationem, veramque eorum in Christi Corpus & Sanguinem transmutationem; qua de re noster P. Goar in Euchologicis, essetque operosius inquirendum in Damasceno & an faciat satis Cardinalis Bessarionis solutio, peti scilicet vt fiant nobis Corpus & Sanguis Christi, quæ iam ipsa sint, ex verbis Dominicis; id est, vt eorum fructum assequamur; liquet tamen Gregorium Theologum Oratione funebri in Sororem suam & 1. Apologet. Cyrillum Hierosolymitanum Catech. 5. Mystagogica, & alios ita appellasse; neque

id quicquam veritati Euchariſtiæ officere. Euſtathius quoque, quem citat Epiphanius Diaconus, ſolum loqui videtur reſpectu cœleſtium, quomodo non negat Damaſcenus diuina Myſteria vocari ἀντίτυπα, ſed apertè affirmat, ad calcem eius capitis. ἀντίτυπα δὲ τῶν μελλόντων λέγονται, οὐχ ὡς μὴ ὄντα ἀληθῶς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ· ἀλλ' ὅτι νῦν μὲν δι' αὐτῶν μετέχομεν τῆς Χριστοῦ θεότητος· τότε δὲ νοητῶς, διὰ μόνης τῆς θέας: *Quod per illa nunc participes ſimus Deitatis Chriſti; tunc autem mente, hoc ſolum quòd contueamur.* Quæ eſt ſumma ac perfecta Dei participatio, prorſuſque vera, vltra quam aliud nihil expectemus, ipſi Deo facti ſimiles, quantum nanciſci natura creata ac intelligens poteſt: ἀντίτυπα eo ſenſu, *exemplaria* vocat in Paulo Interpres Latinus; provt exemplar, non ipſam principalem formam dicit quaſi in eſſe rei, ſed eius quandam velut deſignationem ac vmbram. Sicque reuera, quæ in Euchariſtia vnio eſt per ſymbola, quantumvis ipſa vera, eáque verè ſuſceptis myſticè immolatis Chriſti Corpore & Sanguine, vmbra quædam eſt ac figura vnionis illius, qua vnum cum Deo clarè viſo, intimo eius illapſu vt forma intelligibilis ac intellecta, illiuſque vitali mente ipſa contactu, erimus. Argumentum à circumſcriptione vel ſeparatione ne effingi Chriſtus imagine poſſit, ſcitè Theodorus à Chriſti in Euchariſtia veritate elidit, à qua eadem etiam Cyrillus Neſtorium reuincit; ſic altè fidelium animis doctrina inſederat, quam tantis amoliri ſtudent noui Euangelici; qua de re in Bibl. Patrum Concion. vbi teſtium nubes ab Ignatio ac deinceps mihi producta: cum quo dolendum, qui ea re diſſentiunt, in ſuis diſceptationibus interire; ſic non ἀδιάφορον, hæc Catholica fides.

Τοῦ αὐτοῦ μηνὸς [Δεκεμβρίου] κζ΄.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΤΟΥ ΓΡΑΠΤΟΥ ΚΑΙ ΑΥΤΑΔΕΛΦΟΥ Θεοφάνους τοῦ Ποιητοῦ, Κανὼν, οὗ ἡ ἀκροστιχίς·

Τοὺς σοὺς ἀδελφὲ, γνησίους πλέκω κρότους.

Θεοφάνους. Ὠδὴ α΄. ἦχος δ΄.

Θαλάσσης τὸ Ἐρυθραῖον πέλαγος.

Mensis Decembris die 27.

THEODORI GRAPTI GERMANI FRATRIS Theophanis Cantoris, Canon, cuius singularum stopharum literæ primæ hoc Græcè sonant.

Veras tuas, frater, necto laudes.

Auctor Theophanes. Ode 1. Tonus 4.

Θαλάσσης τὸ Ἐρυθραῖον πέλαγος.

INscriptum venerando tuo vultui titulum, dum cernunt Cherubim; lignum vitæ peruium concedunt: flammeus gladius omni reuerentia, sapientissime Theodore, tibi tergum vertit.

Impositus erat Christi Regis capiti in ligno Crucis exaratus titulus; at tuus, Vir sapientissime, titulus tuo insculptus vultui est, decentissimè in eo exaratus.

Exaltatus in Cruce Dominus est, eiusque lanceæ ictu apertum latus: tu verò in scamno extentus, pungentis ferri aculeos fortiter sustinuisti, qui velut insignis aries, sacer mysta, obsignareris.

Omnigena sapientia ornatus, Pater Theo-

ΤΟν τίτλον τῆς σῆς τιμίας ὄψεως, ἰδόντα παραχωρεῖ τὰ Χερουβὶμ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς· ἡ φλογίνη ῥομφαία δὲ, παρευλαβῶς τὰ νῶτα σοι δίδωσι, πάνσοφε Θεόδωρε.

Ὁ τίτλος τῇ κορυφῇ ἐπέκειτο τοῦ βασιλέως Χριστοῦ, ἐγκεχαραγμένος ξύλῳ τοῦ σταυροῦ· ὁ σὸς τίτλος δὲ πάνσοφε, ὄψει τῇ σῇ κεκόλαπται κεχαραγμένος εὐπρεπέστατα.

Ὑψώθη ἐπὶ σταυροῦ μὲν Κύριος, καὶ διενύγη πλευράν· σὺ δὲ ταθεὶς ἐν σκάμνῳ καρτερῶς τὰς κεντήσεις ὑπέμεινας, ὥσπερ κριὸς ἐπίσημος, ἱερομύστα, σφραγιζόμενος.

Σοφίᾳ παντοδαπῇ κοσμούμενος, πάτερ

πάτερ Θεόδωρε, τὸν πρωτοστάτην ἤλεγξας σαφῶς τῆς κακίστης αἱρέσεως· ὑπομονῇ τῶν ἔργων δὲ, τούτου τὰς φρένας κατεπάτησας.

Theodore, pessimæ antesignanum hæresews palam arguisti; rebusque exhibita forti patientia, illius spiritus ac sensum conculcasti.

Θεοτοκεῖον.

In Deiparam.

Σοφίας τῆς ὑπὲρ σοφὴν γέγονας δοχεῖον, πάναγνε Θεογεννήτορ, μόνη τῶν πιστῶν σωτηρία καὶ ὕμνησις· σὺ γὰρ ἡμῖν γεγέννηκας τὴν πάντων θείαν ἀπολύτρωσιν.

Sapientiæ quæ omnem sapientiam vincit, vasculum castissima Dei Genitrix fuisti, sola fidelium salus & laudatio: tu namque omnium diuinam redemptionem nobis genuisti.

Ὠδὴ γ'. Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί.

Ode 3. Εὐφραίνεται ἐπὶ σοί.

Οὐκ ἔχων ὅ,τι ταῖς σαῖς διδασκαλίαις ἀντειπεῖν, ὅσιε, ἐπ' αἰκισμοὺς τρέφεται, ὁ Ἑλληνικῆς βίας ἔμπλεως.

Ὑπέστης καρτερικῶς τὰς ἐπὶ νώτων καὶ στηθῶν μάστιγας διὰ Χριστὸν, θεόπνευστε, καὶ τὰ ἐπὶ κόῤῥης ῥαπίσματα.

Σοφίᾳ πνευματικῇ καὶ προθυμίᾳ λογισμοῦ ᾔσχυνας τὸν δυσσεβῆ Λέοντα, τοῖς ἱερωτάτοις σου δόγμασιν.

1. Απαύστοις ὑπομοναῖς καὶ καρτερίᾳ τῶν δεινῶν ἔθραυσας 1 τὴν μανικὴν, ὅσιε, βδέλλαν, τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος.

Cum non haberet quid tuæ doctrinæ opponeret, Vir sancte, ad verbera ac cruciatus vertitur, qui Græcanicæ vis tyrannus plenus esset.

Sustinuisti fortiter propter Christum à tergo ac pectore inflicta verbera, Vir à Deo afflate, atque genis impactas alapas.

Spiritali sapientia atque animi alacritate, impium Leonem sacratissimis tuis doctrinis confudisti.

Iugi patientia atque malorum tolerantia furiosam sanguisugam, Vir sancte, gladio Spiritus sauciasti.

Θεοτοκεῖον.

In Deiparam.

Δαβὶδ καθὰ κιβωτὸν ἐν Βηθλεὲμ προφητικοῖς ὄμμασι, μῆτερ Θεοῦ, βλέπει σε, βρέφος τὸν ὕψιστον φέρουσαν.

Te, Dei Mater, Dauid propheticis oculis in Bethlehem velut Arcam, Infantem, ipsum supremum Deum, gestantem vidit.

Ὠδὴ δ'. Επαρθέντα σε ἰδοῦσα ἡ ἐκκλησία.

Ode 4. Επαρθέντα σε ἰδοῦσα ἡ ἐκκλησία.

Εφαπλούμενος σανίδι κατεκεντήθης, ὡς προσκυνῶν Θεόδωρε Χριστοῦ τὴν εἰκόνα καὶ τῆς Θεομήτορος,
2. 2 Θρᾳκὸς ἀγριότητι καὶ βαρβαρικῇ ἰταμότητι.

In assere explicatus ferro compunctus es, vt qui Christi Deique Matris Imaginem, Theodore, coleres, nempe Thracis ferocia Barbarique hominis procaci audacia.

A teneris annis Domino ministrans, feruentique ac iugi in eum desiderio æstuans, Martyrum rursus cruore splendidissimè enituisti.

Solis more lucidissimus ab Oriente exortus, confessionis tuæ radios, magnique ac strenui animi pugnacis constantiæ, Vir diuine, emittis.

In Deiparam.

Benedictus qui venit in Bethleem, ceu misericors, Deus Verbum ex innupto tuo vtero, castissima; ipsum nunc roga ac obsecra, vt ad te confugientibus salutem præstet.

Ode 5. Σὺ Κύριέ μου φῶς.

Alienam terram habitans, præter incolatus ipsas ærumnas, exilij mala ac durissimos carceres sustinuisti, Vir tolerantis animi.

Nunc verè gaudeas victricem adeptus coronam, in diuini Martyrum Principis læta die lucemque afferente.

Quam à puero habuisti pietatem animi scopo propositam, in finem vsque seruasti; immota constantia, inuicte Theodore, perseuerans.

In Deiparam.

Infracti roboris arma, Te, aduersum hostes opponimus; Te nostræ salutis anchoram ac spem, Dei sponsa, habemus.

Ode 6. Θύσω σοι μετὰ φωνῆς.

Agonum sudore etiamnum madens, Agonothetæ, quicquid in crea-

Λειτουργήσας ἐκ νεότητος τῷ Δεσπότῃ, καὶ πρὸς αὐτὸν ἀνένδοτον τὴν ἔφεσιν ἔχων, Μαρτύρων ἐν αἵματι αὖθις ἐκοσμήθης φαιδρότατα.

Φαεινότατος ὡς ἥλιος, Θεόδωρε, ἀνατολῆς ἐξώρμησας, ἀκτῖνας ἐκπέμπων τῆς ὁμολογίας σου, καὶ τῆς μεγαλόφρονος καὶ γενναιοτάτης ἐνστάσεως.

Θεοτοκίον.

Εὐλογημένος ὁ ἐρχόμενος Θεὸς Λόγος ἐν Βηθλεὲμ ὡς εὔσπλαγχνος, ἐξ ἀπειρογάμου, πανάγνε, κοιλίας σου· ὃν νῦν ἐκδυσώπησον σῶσαι τοὺς εἰς σὲ καταφεύγοντας.

Ὠδὴ ε΄. Σὺ Κύριέ μου φῶς.

Τὴν ξένην κατοικῶν, ξενιτείας ὑπέστης ἄλγησιν, ἀλγήματα ἐξορίας καὶ φρουρὰς ὠμοτάτας ὑπέστης, καρτερόψυχε.

Νῦν χαίροις ἀληθῶς, νικηφόρον στεφάνωμα δεξάμενος ἐν ἡμέρᾳ τῇ φαιδρᾷ καὶ φωσφόρῳ, τοῦ θείου Πρωτομάρτυρος.

Ἣν εἶχες ἐκ παιδὸς εὐσεβείας ὑπόθεσιν, ἐτήρησας μέχρι τέλους, ἀπερίτρεπτος μείνας, ἀήττητε Θεόδωρε.

Θεοτοκίον.

Σὲ ὅπλον ἀρραγὲς κατ' ἐχθρῶν περιβαλλόμεθα· σὲ ἄγκυραν καὶ ἐλπίδα τῆς ἡμῶν σωτηρίας, Θεόνυμφε, κεκτήμεθα.

Ὠδὴ ϛ΄. Θύσω σοι μετὰ φωνῆς.

Ἱδρῶτι τῶν ἀγώνων εἰσέτι σταζόμενος ἀγωνοθέτῃ παρέστης, τῇ δι-

κυρίᾳ κρίσει πᾶσαν τὴν κτίσιν κυβερνῶντι, θεοφόρε παμμάκαρ Θεόδωρε.

tis est iusto regenti iudicio, diuine ac beatissime Theodore, coram oblatus es.

Οὐδέν σε τῆς εἰς Χριστὸν ἀγάπης ἐχώρισεν. οὐ αἰκιζόμενον σῶμα, οὐ θανάτου ψῆφος ἀπειλουμένη· οὐ ζημία τῶν προσόντων, θεόφρον Θεόδωρε.

Nihil te à charitate, quæ est in Christo, separauit; non corpus verberibus aliisque dehonestamentis affectum; non mortis intentata sententia; non facultatum iactura, Theodore diuino sensu prædite.

Υἱὸς ὢν καὶ φωτὸς καὶ ἡμέρας Θεόδωρος, πλήρης φωτὸς μετετέθης πρὸς τὸ φῶς τὸ θεῖον αὐξανομένης τῆς ἡμέρας καὶ νυκτὸς μειουμένης, θεόληπτε.

Filius lucis atque diei, Theodore, cum esses, plenus luce ad diuinam commigrasti Lucem, dum augescit dies noxque decrementa sentit, Vir Deo plene.

Θεοτοκίον.

In Deiparam.

Σὲ μόνην τῶν ἀκανθῶν ἐν μέσῳ εὑράμενος ὡς καθαρώτατον κρίνον καὶ κοιλάδων ἄνθος, ὦ θεομῆτορ, ὁ νυμφίος, ἐκ τῆς γαστρός σου Λόγος προέρχεται.

Qui Te solam inter medias spinas velut purissimum lilium ac florem conuallium, ô Dei Mater, sponsus nactus est, tuo ex vtero Verbum progreditur.

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου τοῦ Γραπτοῦ, ἀδελφοῦ Θεοφάνους τοῦ ποιητοῦ.

Sancti Patris nostri Theodori Grapti, fratris Theophanis Cantoris.

Στίχος.

Αὐχεῖν ἔχει, τι καὶ Θεόδωρος μέγα,
3 Ἐκ γῆς ἀπαίρων ὡς μέγας στὶξ εἰς θέαν.

Versus.

Habet magnum quid & Theodorus quo glorietur,
Soluens è terra magnus ad spectaculum Versus.

Οὗτος ὁ ἅγιος Θεόδωρος, ἅμα τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ Θεοφάνει, περὶ Θεοφίλου τοῦ βασιλέως ὑπὲρ τῶν σεπτῶν καὶ ἁγίων εἰκόνων μεγάλως ἐπαῤῥησιάσαντο· ὑφ' οὗ καὶ τὰς ὄψεις κατεγράφησαν. ἤτοι ἐν τοῖς μετώποις ἐχαράχθησαν προστάξει Θεοφίλου τοῦ βασιλέως τοῦ Εἰκονομάχου, δι' ἰάμβων στίχων· καὶ παραπεμφθέντες ἐν τῇ ἐξορίᾳ, πρὸς Κύριον ὁ μέγας ἀριστεὺς Θεόδωρος ἐξεδήμησε. λέγεται δὲ γέροντά τινα ἐπιστάντα τῇ αὐτοῦ

Sanctus Theodorus, vnaque frater eius Theophanes, magna dicendi libertate pro venerandis ac sacris Imaginibus erga Theophilum Imperatorem vsi sunt; à quo etiam eorum perscripti vultus. Nempe Iambis versibus à Theophilo Imperatore Imaginum impugnatore exaratis frontibus, in exilium missi sunt; in quo positus nagnus ac strenuus pugil Theodorus, migrauit ad Dominum. Ferunt autem senem quendam qui eo

ad Dominum commigrante præsens fuerat, Angelorum cantica audiuiſſe, ipſumque vnum fuiſſe ex iis, qui funus cantico proſequerentur. Qui autem in vultu ſcripti Iambi erant, in hunc ſe modum habebant.

πρὸς Κύριον ἐκδημίᾳ ἀγγελικῶν ἐπακοῦσαι ᾠδῶν· καὶ αὐτὸν ἕνα τῶν ᾀδόντων γενέσθαι. ἦσαν δὲ καὶ οἱ δι' ἰάμβων γραφέντες τῷ προσώπῳ στίχοι, ἔχοντες οὕτω.

Iambici verſus, ferro cādenti à Theophilo Imperatore in ſancti Theodori vultu ac fratris eius Theophanis, inſcripti.

Στίχοι Ἰαμβικοὶ γραφέντες τῷ προσώπῳ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Θεοφάνους παρὰ Θεοφίλου βασιλέως ἐν σιδήρῳ πυρωθέντι.

Cunctis ad Vrbem adire, &c.

Πάντων ποθούντων κ. τ. ἑ.

Ode 7. Ἐν τῇ καμίνῳ.

Ὠδὴ ζ΄. Ἐν τῇ καμίνῳ.

Rectæ fidei zelo accenſus, Vir ſapientiſſime, impuræ ſceleſtæque Hæreſeos ſerpens virus, audacter confodiſti; qui clames, Benedictus es Deus meus & Dominus.

Πεπυρωμένος τῷ ὀρθοδόξῳ ζήλῳ, πάνσοφε, βροῦσιν μιαρᾶς αἱρέσεως καὶ δεινῆς θαρσαλέως ἐξηκόντισας. Εὐλογημένος εἶ ὁ Θεός μου, κραυγάζων, καὶ Κύριος.

Sermonem ſapientiæ, ſermonem doctrinæ, ſermonem ſcientiæ, ſermonem documentorum omni pietate nitentium, tibi, Pater, Deus Sermo largitus eſt; qui clames, Benedictus es Deus meus & Dominus.

Λόγον σοφίας, λόγον δογμάτων, λόγον γνώσεως, λόγον διδαγμάτων, πάτερ, πανευσεβῶν, Θεὸς Λόγος σοι δεδώρηται. Εὐλογημένος εἶ, ὁ Θεός μου, κραυγάζων, καὶ Κύριος.

Exortus velut ſol ex Oriente, pietatis fulgorem in terra ſparſiſti, Chriſti Imaginem colendam, colluſtrata mente, Pater Theodore, docentem.

Ἐξανέτειλας ἐκ τῆς ἑώας ὥσπερ ἥλιος. αἴγλην εὐσεβείας ἔσπειρας ἐπὶ γῆς, εἰκόνος τὴν προσκύνησιν Χριστοῦ φωτίζουσαν καὶ διδάσκουσαν, πάτερ Θεόδωρε.

In Deiparam.

Θεοτοκεῖον.

Ornata, glorificata ſupereffulges, Dei Mater, virginitatis nitore, eo tibi corpore genito ac pannis inuoluto,
Iob 38. v. 9. qui velut faſcia, terram caligine inuoluit.

Κεκοσμημένη, δεδοξασμένη, ἐκλάμπουσα φέγγει παρθενίας μῆτερ Θεοῦ, μετὰ σώματος γεννήσασα καὶ σπαργανώσασα, τὸν ὁμίχλῃ τὴν γῆν σπαργανώσαντα.

Ode 8. Χεῖρας ἐκπετάσας Δανιήλ.

Ὠδὴ η΄. Χεῖρας ἐκπετάσας Δανιήλ.

Pro. 28. v. 1. Velut leo, Vir beatiſſime, confidens, obfirmato mentis propoſito,

Ὡς λέων παμμάκαρ πεποιθώς, ψυχῆς στερρότητι, ὡς ἴδει ἴασας,

4. τὸν τῆς αἱρέσεως πρόβολον, ἀπὸ τῆς μανίας τὴν ἐπώνυμον, ὃν καταπλήξας τοὺς λαοὺς, χαίρων ἐκεκράγαζες, Εὐλογεῖτε πάντα τὰ ἔργα Κυρίου τὸν Κύριον.

hæresis propugnatorem, ab insania ac furore nuncupatum hominem non formidasti; quo populis exterrito, gaudio clamabas, Benedicite omnia opera Domini Dominum.

Κοσμήσας ἀνδρείᾳ τὸν θυμὸν· τῇ σωφροσύνῃ δὲ, μάκαρ, τὸ ἔφεσιν, τὸν νοῦν φρονήσεως ἔμπλεως κεκτημένος διετέλεσας· δικαιοσύνῃ δὲ τὰς σὰς φρένας ἐρρύθμισας, καὶ κραυγάζεις, Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου ὑμνεῖτε τὸν Κύριον.

Iræ vim, fortitudine ornasti; sobrietate ac castitate, Vir beate, vim cupiditatis; prudentia plenus mente extitisti; iustitia, animi sensus composuisti; ac clamas, Omnia opera Domini, Dominum collaudate.

5. Ραγδαίως φερόμενον δὲ τὸν ῥοῦν τὸν τῆς αἱρέσεως, πάτερ, ἐξήρανας τοῖς σοῖς συντάγμασιν, ὅσιε, καὶ πανσόφοις ἀποδείξεσι τὰς μηχανὰς τῶν ἀσεβῶν καταστρεψάμενος, καὶ κραυγάζων, Πάντα τὰ ἔργα Κυρίου, ὑμνεῖτε τὸν Κύριον.

Vehementi impetu præcipitantem hæreseωs gurgitem, libris, Vir sancte, scriptis exsiccasti, sapientissimis demonstrationibus impiorum euersis machinis, ac clamans, Omnia opera Domini, Dominum collaudate.

Θεοτοκίον.

In Deiparam.

Ὁ πλάσας τὴν φύσιν κατ' ἀρχὰς τὴν τῶν ἀνθρώπων Θεὸς, ταύτην ἐνδύεται ἐκ τῆς ἀχράντου σου, πάναγνε, καὶ ἁγίας γαστρὸς, σήμερον ἐν Βηθλεὲμ προφητικῶς ἀποτικτόμενος· ὅθεν πάντες σε εὐλογοῦμεν Μαρία θεόνυμφε.

Qui à principio humanam Deus naturam formauit, hanc ex intemerato sanctoque vtero tuo, castissima, induit; qui, vt propheticis editum oraculis est, hodie in Bethlehem nascatur. Idcirco omnes te, Maria Dei sponsa, cantico laudamus.

Ὠδὴ θ΄. Λίθος ἀχειρότμητος.

Ode 9. Λίθος ἀχειρότμητος.

Τῷ θείῳ βαλλόμενος πόθῳ, τῶν διωγμῶν τὰς περιστάσεις, ῥᾶον ἀπέφερες, θεόφρον, καὶ τοῦ διώκτου τὴν ἀγριότητα καταβαλὼν, ἀπείληφας τὸ τῶν ἀγώνων, πάτερ, στέφανον.

Diuino saucius amore, persecutionum ærumnas malaque leuius sustines, diuino sensu prædite Vir; prostratáque persecutoris sæuitia, certaminum palmam, Pater, accepisti.

Ὄλβον ἐπουράνιον εὗρες καὶ διαμένουσαν οἰκίαν ἀντὶ τῆς μακρᾶς ἐξορίας καὶ ξενιτείας καὶ μεταβάσεως· καὶ νῦν τρυφῆς λαβόμενος τῆς αἰωνίου ἀπολαύσεως.

Cœlestem felicitatem nactus es ac domum permanentem, longi illius exilij vice ac incolatus, quodque alia ex aliis subinde loca mutares: nūcque æternas delicias adeptus delectaris.

Ὕμνον τῇ δεσπότῃ προσφέρων,

Qui laudis canticum Domino of-

fers, Vir beate, exora iugiter pro mea, tui contubernalis fratrisque infirmitate, vt qui vnà vitam egimus, impartiendæ deitatis munus simul consequamur.

μάκαρ, δυσώπησον ἀπαύστως ὑπὲρ τῆς ἐμῆς ἀσθενείας καὶ συσκηνίας καὶ ἀδελφότητος, ὅπως ὁμοῦ βιώσαντες, τύχωμεν ἅμα τῆς θεώσεως.

In Deiparam.

Θεοτοκίον.

Quæ altiore nunc ratione quàm vt mente concipi possit aut sermone efferri, Deum Verbum, Virgo, in Bethlehem peperisti, ac pannis inuoluisti, vt verè Dei filiam Deique Genitricem, Te, magnificamus.

Σὲ τὴν ὑπὲρ νοῦν τε καὶ λόγον, ἐν Βηθλεὲμ τὸν Θεὸν Λόγον σήμερον τεκοῦσαν, παρθένε, καὶ ἐν σπαργάνοις τοῦτον ἑλίξασαν, ὡς ἀληθῶς θεόπαιδα καὶ Θεοτόκον μεγαλύνομεν.

AD THEOPHANIS GRAPTI IN THEODORVM GRAPTVM CANONEM.

SVNT hîc fere expedita omnia; ipsa eadem Canone laudata, quæ habet eiusdem Theodori Vita; etsi magis immoratur, in iis, quæ contigerunt sub Theophilo, quod fuerint reliquis illustriora, ac quibus Theodorus feliciter agonem consummauit. Pauca duntaxat hæc annotata.

1. *Τὴν μεγάλην βδέλλαν.* Vox est semel duntaxat extans in Scriptura, Pro. 30. v. 15. vt & Hebraïca, quæ ita redditur, עלוקה Vulg. sanguisugam vocat: etiam Rabbi Chimchi, *hirudinem*: etsi non desint qui aliter exponant. Ritè autem vsurpauit Theophanes in Leonem Armenum, vere hirudinem ac tyrannum, qui decessorem, à quo fuerat prouectus, solio dejecerit, aliaque insatiabili cupiditate deliquerit, qualia exponunt, qui τῶν νέων βασιλέων Vitas à Theophane Chronographo sunt prosecuti.

2. Θρᾳκὸς ἀγελιότητι. Qui Syrus esset Theophanes, Moabitide or-

tus, velut conuitio sic Leonem Romanum in Oriente Imperatorem compellat, cuius Imperij sedes Constantinopoli & in Thracia erat. Vicissim Græci Syros suspectos habebant, quasi Seuerianos aut Iacobitas, seu alia simili hæresi laborantes; quod & ipsi obiectum Theophani, dum Nicænus Episcopus præficiendus erat, vt ex Logotheta ante retulimus: quod tamen crimen Methodius ex ipsis eius tantæ confessionis insigniis vultusque dehonestamento fidei causa, depulerit.

3. Ἐκ γῆς ἀπείρων. Erat editis ἀπείτων, quod est palam mendosum; vt sunt alia plura in Menæis. Quod sequitur, ὡς μέγα σὺξ εἰς θέαν: allusio est ad Iambos faciei insculptos candenti ferro, & infuso atramento; quibus Theodorus Magnus quidam Versus atque meritò admirandus dignusque spectaculo erat. Sic passim Græci vno alteroque Iambo versiculo, quod potissimum est eius Sancti cuius festum agunt, ante synaxarium, seu eius historiæ breuem summam, perscribunt; nec, velut Latini, ex communibus, sed ex propriis Sanctum quēque laudant.

4. Τῆς μανίας τὸν ἐπώνυμον. Leonem notare existimo, vt sit idem quod alij θηριώνυμον vocant: quasi à bestia nuncupatum, eiusque cum nomine furore plenum. Sic in Scriptura leo sumitur tum laudatè, spectata eius fortitudine, ac quod Rex bestiarum est, quomodo Christus Leo metaphoricè dicitur, eiusque typo Iudas, Gen. 49. tum illaudate ac vituperio, ob sæuitiam iramque implacabilem, sicque diabolus metaphoricè à Petro, Leo appellatur. Vtrumque Theophanes vna hac strophe expressit Leonis fiduciam Theodoro adscribens, eiusque furorem Leoni Armeno, qui est ille hæresis πρόβολος, qui iam extinctam ac iacentem, alterius ipse Leonis æmulus & Isauri, instaurauit. Illud, ὃν κατεπλήξας τοὺς λαοῖς, suspectum videri possit: quid si λᾶον *saxis exterruisti*, quod argumenta Theodori vocet. Vel certè scriptum, magisque genuinum videtur, ὃν κατέπληξαν οἱ λαοί. Sic clara antithesis, Non formidasti, cuius terrore expauescebant populi; qui scilicet, re & nomine Leo rugiret, hæresis patronus ac vindex, ipse nimirum vt leo confidens. Accedit quod verbum καταπλήσσειν, neutrum potius, quàm actiuum est; etsi actiuè etiam reperitur.

5. Τὸν ῥοῦν. Erat τὸν νοῦν aperto errore; nec enim mentis est, sic ῥαγδαίως ferri, sed fluxus aquarum, vastique gurgitis, cui hæresim comparat Theophanes; ipsaque exsiccandi seu arefaciendi metaphora euincit. Quam vber campus viro Ecclesiastico, quicquid eiusmodi Canonum est ac Officiorum Græcorum libris Ecclesiasticis, siue editis, siue manu exaratis, refundenti Latio, inque omnia doctè animaduertenti; furfuresque iis aspersos (recentiorum præsertim licentia, hæresi, schismate, inscitia laborantium) grauiore censura exsufflanti. Id quàm vtile!

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ

ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΛΟΓΟΣ

εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ σεβασμίου ναοῦ τῆς ὑπεραγίας δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ εἰς τὰ ἅγια σπάργανα τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

SANCTI PATRIS NOSTRI

Ex Regio Cod. Paulò aliter conceptus titulus apud Lipomanũ, debuitque hîc addi, *Et in adorationē Zonæ eiusdē S. Deiparæ.*

GERMANI ARCHIEPISCOPI

CONSTANTINOPOLITANI, ORATIO,

in Encænia venerandæ Ædis sanctissimæ Dominæ nostræ Dei Genitricis, inque sanctas Fascias Domini nostri Iesu Christi.

F. FRANCISCO COMBEFIS Interprete.

Psal. 86. v. 3

G*Loriosa dicta sunt de te, Ciuitas Dei*; diuinus nobis in Spiritu succinit Dauid; verè rursus clarissimè, de qua dicta sunt gloriosa; nimirũ ciuitatem magni Regis apertissimè vocans, citraque omnem dubitationem, eam quæ verè electa est, cunctisque eminet; non altius fastigiatis ædibus, non tumulis surrigentibus; sed quæ diuinarum excellentiumque virtutum magnificentia, ac præstanti puritate, castissima ac immaculatissima Dei Genitrix Maria longè præcellit. In qua, qui est verè Rex regum & Dominus

Δεδοξασμένα ἐλαλήθη περὶ σοῦ, ἡ πόλις τοῦ Θεοῦ,
ὁ θεῖος ἡμῖν ἐν πνεύματι
ὑπέψαλλε Δαβίδ· πάλιν ὄντως
ἀριδηλότατα, περὶ ἧς δεδοξασμένα λελάληται, καλῶν τὴν βασιλέως
τοῦ μεγάλου πόλιν δὴ ταύτην οἶμαι
σαφέστατα καὶ ἀναντιρρητικώτατα, τὴν
ὄντως ἐκλελεγμένην, καὶ πασῶν
ὑπερέχουσαν φάναι· οὐχ ὑπεροχῇ δο-
μημάτων, καὶ ὕψει γεωλόφων 1.
ἐπαρμάτων· ἀλλὰ τὴν τῇ μεγαλοφυΐᾳ τῶν ἐνθέων ὑπερηρμένην ἀρετῶν, καὶ τῇ καθαρότητι ὑπερέχουσαν Μαρίαν τὴν ὑπεράγνον, καὶ ὑπερά-

καὶ ἄμωμον Θεοτόκον· ἐν ᾧ ὁ ὄντως ὢν βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων κατεσκήνωσε. μᾶλλον δὲ, ἐν ᾗ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος κατῴκησε σωματικῶς.

Αὕτη ὄντως δεδοξασμένη πόλις· αὕτη νοητὴ Σιών. ταύτην, οἶμαι καὶ Δαβὶδ θεόθεν προανεφώνησεν. εἰ δέ τις καὶ τὸν ταύτης οἶκον δεδοξασμένην πόλιν καλέσειε, οὐκ ἔξω τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ καλοῦ φήσειεν. εἰ γὰρ οἷς τὰ ὀνόματα ἐπὶ τῆς γαίας ἐπικέκληνται, εἰς μακρὸν τὴν μνήμην τῆς κλήσεως διασώζουσιν· ἄλλων δὲ οὖν οὐδὲ διὰ χειλέων δίκαιον τὰ ὀνόματα φέρειν, στῆλαι καὶ τεμένη, καὶ εἴδωλα μέχρι καὶ τῆς σήμερον, εἰ καὶ τῇ φήμῃ μόνῃ ἀλλ᾽ οὖν περικτυποῦνται, καὶ ὡς αὐτοὶ περιόντες, τοῖς τῶν ἀφελεστέρων ὠσὶ διεκωδωνίσθησαν, τί ἄν τις εἴποι περὶ τῆς θεοδοξάστου καὶ πανυμνήτου κόρης τῆς παναχράντου καὶ παναμώμου. εἰ γὰρ αὕτη πόλις ἔμψυχος τοῦ βασιλέως ἐχρημάτισε Χριστοῦ, δικαίως ἄρα καὶ ὁ ταύτης πανάγιος ναὸς, οὗ καὶ τὰ ἐγκαίνια σήμερον ἑορτάζομεν, πόλις δεδοξασμένη ἐστί τε καὶ ὀνομάζεται. πόλις οὐκ ἐπιγείῳ καὶ θνητῷ βασιλεῖ πολιτογραφοῦσα τοὺς ὑπὸ χεῖρα· ἀλλὰ τῷ ἐπουρανίῳ, τῷ εἰς ζωὴν αἰώνιον παραπέμποντι, καὶ βασιλείας τῆς ἑαυτοῦ τοῖς αὐτῷ ἑπομένοις παρέχοντι.

Ἐγκαινίων δὲ, ὦ τίμιον καὶ σεπτὸν ἀκηκοότες ἀκροατήριον, μὴ νεοκτίστοις οἰκοδομαῖς καὶ ἀρτιπαγέσι κατασκευαῖς τὸ τῶν ἐγκαινίων ὑπολάβητε ὄνομα, ἀλλὰ τὸν ἐν πνεύματι καινισμὸν, καθ᾽ ὃν ὁ ἔσω ἡμῶν ἄνθρωπος, τὸ παλαιὸν καὶ

nus dominantium, habitauit; vel potius, in quo omnis plenitudo diuinitatis habitaculum corporaliter habuit.

Hæc verè gloriosa ciuitas; hæc spiritalis Sion. Hanc, puto, diuinitus Dauid corde præsago, altè prædicauit. Sin autem etiam quispiam eius sacram Ædem, Ciuitatem gloriosam vocauerit, nihil veritatis honestique metas excesserit. Si enim ij, quorum nomina in terra celebrata sunt, appellationis memoriam in longos annos conseruant; aliorumque nihilominus, quorum nomina in labiis ferre nefas, tituli, delubra ac simulacra vsque in hodiernum diem, etsi nomine tantum vocisque sono, at protracta tamen sunt, velutque ipsi forent superstites, simpliciorum auribus perstrepunt; quid de gloriosa omnique laude dignissima, intemeratissima illa ac immaculatissima puella Virgine, quispiam dixerit? Siquidem enim hæc animata Christi Regis ciuitas extitit, meritò etiam eius sanctissima Ædes, cuius & hodie Encænia celebramus, gloriosa ciuitas estque pariter ac nuncupatur. Nempe ciuitas, non terreno ac mortali regi subjectos adscribens ciues; sed cœlesti, qui ipsum sequentes transmittit in vitam æternam, regnoque suo impertit.

Eius sacra Ædes.

Simile.

Encænia verò, seu Templi dedicationem (venerandi charique Auditores) cùm auditis, ne recens extructis ædificiis, ac modò compactis ædibus Encæniorum nomen contineri putetis; sed quæ in spiritu renouatio est, hanc verò istud velle,

Spiritalia, animique renouatione, Encænia.

qua, homo noster interior, veteri ac lacero peccati exutus habitu, nouumque pietate constantem indutus, in nouitate vitæ suas ipse rationes instituit ac viuit. His & intemeratissima delectatur; quibus nimirum, virtutibus pieque ac religiosè institutis vitæ rationibus noui incedentes, sic & Castæ castis castè Encæniis gaudio fruamur; ac velut ad ipsam coram, cunctosque videntem accessuri, sic eius venerandam adituri Ædem, cuncta componamus, atq; omnia in melius mutemus; actionem scilicet & rationem & contemplationem. Nihil eorum quæ nostra sunt, existat die indignum; non pedis incessus, non risus dentium (vt aiunt) non vestis ornatus tendat ad indecorum. Quid dico? Ipsos quoque componamus animi cogitatus. His verò etiam omnibus misericordia præeat, qua Deus colitur, vt animo ac corpore noui, intemeratissimæ Dei Matris secundum carnem Encæniorum diem, nouè celebremus.

S. Mariæ Zona, & Dominicæ Fasciæ.

Vna enim cum illa, etiam venerandæ ac pretiosæ eius Zonæ depositio atque adoratio (pariterque ipsius Filij intemeratissimarum ac venerabilissimarũ illarum Fasciarum) splendescit. Zonæ, inquam, illius, quæ sanctissimum illud corpus adstringebat, inque vtero latentem Deum circuncingebat. Zonæ illius, quæ eleganter atque lepidè Dei Arcam perornabat. Zonæ illius, quæ sæpe intemeratas Intemeratissimæ lactis stillas hauriebat. Nemoque aliquis, eorum, quibus procliuis vituperandi animus, absurdum ducat, quòd velut animata ista allo-

διερρωγὸς τῆς ἁμαρτίας ἀποθέμενος ἔνδυμα, καὶ τὸ νέον τῆς εὐσεβείας περιβαλλόμενος, ἐν καινότητι ζωῆς πολιτεύεται. τούτοις καὶ ἡ πανάμωμος εὐφραίνεται· οἷς δὴ ἀρεταῖς, καὶ τῇ κατὰ Θεὸν εὐσεβεῖ κανονιζομένῃ πολιτείᾳ, οὕτω καὶ τῶν ἁγνῶν τῆς ἁγνῆς ἁγνῶς ἐγκαινίων κατατρυφήσωμεν· καὶ ὡς αὐτῇ παρούσῃ μέλλοντες προσιέναι, οὕτω τοῦ ταύτης σεβασμίου ναοῦ προσερχόμενοι, πάντα ῥυθμίσωμεν, καὶ πάντα πρὸς τὸ κρεῖττον μεταβαλλώμεθα· πρᾶξίν τε καὶ λόγον, καὶ θεωρίαν. μηδὲν ἔστω ἡμῶν τῆς ἡμέρας ἀνάξιον· μὴ βῆμα ποδὸς, μὴ γέλως ὀδόντων, τὸ δὴ λεγόμενον· μὴ στολισμὸς ἐσθῆτος πρὸς τὸ ἀπρεπὲς ἐκτρεπέσθωσαν. τί οὖν φημί; καὶ αὐτὰς τὰς ἐνθυμήσεις ῥυθμίσωμεν. τούτων δὲ πάντων προπορευέσθω καὶ ἔλεος, ᾧ Θεὸς θεραπεύεται, ὡς ἂν καινοὶ ψυχῇ τε καὶ σώματι, τὴν τῶν ἐγκαινίων τῆς παναχράντου τοῦ Θεοῦ κατὰ σάρκα μητρὸς ἡμέραν, καινῶς ἑορτάσωμεν.

Συνεκλάμπει γὰρ ταύτῃ καὶ ἡ τιμίας καὶ σεβασμίας αὐτῆς ζώνης κατάθεσις καὶ προσκύνησις· καὶ τῶν παναχράντων τοῦ ταύτης υἱοῦ τῶν σπαργάνων τῶν τιμιωτάτων. ζώνης ἐκείνης, ἡ τὸ πανάγιον ἐκεῖνο περιέσφιγγε σῶμα, καὶ τὸν ἐν κοιλίᾳ κρυπτόμενον Θεὸν περιέβαλλε. ζώνης ἐκείνης, ἡ τὴν τοῦ Θεοῦ κιβωτὸν ὡραίως κατεκόσμει, καὶ σεμνοπρεπῶς. ζώνης ἐκείνης, ἡ πολλάκις ἐκ τῶν ἀχράντων τῆς παναχράντου τοῦ γάλακτος κατεπιαίνετο σταλαγμῶν. καὶ μήτις ἄτοπον εἶναι ἡγήσαιτο τοῦτο τῶν μεμψιμοιρούντων, ὡς ἐμψύ-

χεῖς διαλεξόμεθα, καὶ τὴν εὐφημίαν προσοίσομεν.

Εἰ γὰρ ἀγγεῖον μύρῳ προσομιλῆσαν κἂν πρὸς βραχὺ, καὶ τούτου κενωθέντος οὐδὲ μέχρι πολλοῦ τὴν εὐωδίαν διαφυλάττειν, τί ἂν τις εἴποι περὶ τῆς, τὸ ὄντως ἀκένωτον ἐκεῖνο καὶ θεῖον μύρον, τὸ καθαρώτατον λέγω τῆς Θεοτόκου σῶμα καὶ παναμώμητον, περιειληφυίας ζώνης, καὶ συμπλακείσης μέχρι πολλοῦ· οὐκ εἰς αἰῶνα τὴν εὐωδίαν τῶν ἰαμάτων περιφυλάξει, καὶ τοὺς πίστει καὶ πόθῳ προσιοῦσιν ἐμπλήσειεν; εὐωδίαν, οὐχὶ θηλυτικήν τινα καὶ ἀπόβλητον, ἀλλὰ θείαν καὶ πανσεβάσμιον· παθῶν ψυχῆς τε καὶ σώματος θερμοτάτην ἀπειρα. καὶ εἰ τὸ ἄψυχον ἀγγεῖον, ὥσπερ εἴρηται, τῷ ἀψύχῳ μύρῳ προσομιλῆσαν, οὕτω τῆς τούτου μεταλαμβάνει ποιότητος, τί καὶ φῶμεν περὶ τῆς τῷ ἐμψύχῳ τοῦ Θεοῦ Λόγου προσεγγισάσης κατοικητηρίῳ. οὐ προσδραμούμεθα; οὐ προσπεσούμεθα; οὐχὶ κάθαρσιν ψυχῆς τε καὶ σώματος παρ' αὐτῆς λαβεῖν αἰτησόμεθα ἐκτενῶς; τί δέ· οὐχὶ καὶ ὡς ζώσῃ διαλεξόμεθα, καὶ εὐφημίοις ᾠδαῖς προσαγάγωμεν; τοῦτο δὲ καὶ ποιήσομεν.

Ὦ ζώνη, ἡ τὴν τῆς ζωῆς πηγὴν περιζώσασα, καὶ ζωὴν παρέχουσα τοῖς σὲ τιμῶσιν αἰώνιον. ὦ ζώνη, ἡ ταῖς τῶν σοὶ προστρεχόντων ὀσφύας, νέκρωσιν μὲν τῶν παθῶν δωρουμένη, ἀνδρείαν δὲ πρὸς πρᾶξιν ἀρετῶν καὶ ἐνέργειαν. ὦ ζώνη, ἡ τὸ ἀσθενὲς τῆς ἡμετέρας φύσεως ἀναστέλλουσά τε καὶ περισφίγγουσα· καὶ τοὺς ἀοράτους τε καὶ ὁρατοὺς ἐχθροὺς ἡμῶν συμποδίζουσα. ἀλλ' οἷα γάρ μοι συμβέβηκε, τῷ πόθῳ τῆς πανάγνου νυττόμενον, καὶ τῇ τοῦ λόγου ῥύ-

quimur, faustisque ominibus prosequentes laudamus.

Si enim vas, quod vnguentum ad breue tempus continuit, vel eo effuso, diu odorem seruat; quid dixerit quispiam de eâ Zona, quæ verè inefusum illud ac diuinum Vnguentum (purissimum inquam ac immaculatissimum Dei Genitricis corpus) diu inuoluit ac complexa est? Num in æuum, curationum fragrantiam seruabit, eosque qui fide ac amore accedunt, suauitate complebit? Fragrantiam scilicet non eiusmodi quæ effœminet ac reproba sit, sed quæ diuina omnique veneratione prosequenda; quæ denique morbos animi ac corporis acerrima vi profliget atque depellat. Ac, siquidem vas inanime, vti diximus, hoc comparatum habet, vt eius vnguenti quod continuit qualitate imbuatur, quid de illa dicemus quæ animato Dei Verbi habitaculo adhæsit? Non accurremus? non procidemus? non emundationem animi & corporis ex ea consequi omnino flagitabimus? Quid vero? non & tanquam viuentem alloquemur, laudisque cantica offeremus? Id certè faciamus.

Curationū vis in sanctæ Mariæ Zona.

O Zona, quæ vitæ fontem cinxisti, atque iis qui te colunt vitam æternam præbes! O Zona, quæ eorum qui ad te accurrunt quæ lumbis inest libidinem extinguis, iisque fortitudinem ac robur ad præstandas virtutes atque optima gerenda tribuis! O Zona, quæ nostræ naturæ imbecillitatem contrahis atque adstringis, hostesque nostros tum visibiles, tum qui oculorum aciem fugiunt, impedis! Sed quid mihi accidit, vt dum Castissimæ compunctus desiderio sermonis impetu fe-

ror, Fasciarum oblitus sim? At neque mirum; dum enim laudatur Mater, Matris amans Filius propensè lætatur ac iucundatur. Sed & legi naturæ cedentes, quanquam res naturam excedunt, Matri primum honorem persoluimus. Neque prorsus, qui omni prorsus bonitate superior sit, Dominus repudiabit. Tanquam enim qui verè ex ea homo procedere voluerit, ac eius Filius audire, ipse totus misericordiæ visceribus affluens, quod audaciæ videatur (quippe humana præsumptum consuetudine) non ingratum habebit. Verùm cum Fasciarum meminerim, rursus ad eam quæ peperit prouehor. Hæc enim castis suis manibus illas confecit. Hæc infantili more, qui Magnus Dominus est, maternis manibus in eis inuoluit. Hæc, illis adstrictum in sinu gestans, lactabat, ipsum nimirum qui omni naturæ spiritum dat ac escam.

Mariæ laus Filium recreat.

At, ô Fasciæ, quæ liberatorem Dominum inuoluistis, ac nostrorum catenas delictorum dissoluistis! O Fasciæ quæ fortem Dominum constrinxistis, nostrique generis imbecillitatem roborastis! O Fasciæ, quæ fideles quidem muniatis tutoque vndique præsidio seruetis; aduersarios verò vinciatis ac profligetis!

Sed ô Fasciæ & Zona veneranda; sanctimoniam mihi, roburque & propitiationẽ atque salutẽ tribuite; mihi pariter ac iis, qui venerandum hoc templum adeunt, ac adoratione funguntur! O veneranda Zona, quæ tuam vndique Ciuitatem ambis ac foues, atque à grassantium Barbarorum tutam insidiis præstas! O Zona pretiosa quæ Deum Verbum in

μὴ καταπαγόμενον, τῶν σπαργάνων ἐπιλαθέσθαι. καὶ οὐ θαυμαστόν· μητρὸς γὰρ δοξαζομένης, ὁ δὲ φιλομήτωρ υἱὸς συνευφραίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ νόμῳ ὑπείκοντες φύσεως, εἰ καὶ ὑπὲρ φύσιν τὰ πράγματα, τῇ μητρὶ πρῶτον τὸ γέρας ἀφωσιώσαμεν. καὶ οὐκ ἀπώσεται κύριος ὁ ὑπεράγαθος. ὡς γὰρ ἀψευδῶς ἄνθρωπος ἐξ αὐτῆς προελθεῖν εὐδόκησε, καὶ υἱὸς αὐτῆς κληθῆναι ἠξίωσεν, ἀποδέξεται τὴν τόλμαν ὡς κατὰ ἄνθρωπον γεγονυῖαν ὁ πολυεύσπλαγχνος. πλὴν τῶν σπαργάνων μνησθεὶς, πάλιν πρὸς τὴν τεκοῦσαν ἀνάγομαι. αὕτη γὰρ ταῦτα ταῖς ἁγναῖς αὐτῆς χερσὶ κατεσκεύασεν. αὕτη βρεφοπρεπῶς τὸν μέγαν κύριον χερσὶ μητρῴαις ἐν τούτοις ἐνείλιξεν. αὕτη σὺν τούτοις τοῦτον ἐγκόλπιον φέρουσα, ἐγαλούχει, τὸν πάσῃ φύσει πνοὴν καὶ τροφὴν παρεχόμενον.

Ἀλλ' ὦ σπάργανα, τὸν ἐλευθερωτὴν κύριον ἐνειλήσαντα, καὶ τὰς ἡμετέρων παραπτωμάτων σειρὰς διαλύσαντα. ὦ σπάργανα, τὸν κραταιὸν κύριον περισφίγξαντα, καὶ τὸ τοῦ γένους ἡμῶν ἀσθενὲς ἀναρρώσαντα. ὦ σπάργανα, πιστοὺς μὲν φρουροῦντα τε καὶ περιφυλάττοντα· τοὺς ἐναντίους δὲ δεσμοῦντα, καὶ καταβάλλοντα.

Ἀλλ' ὦ σπάργανα καὶ ζώνη σεπτή· νέμοιτέ μοι τὸν ἁγιασμὸν, τὴν ῥῶσιν, τὸν ἱλασμὸν, τὴν ὑγείαν· ἐμοί τε, καὶ τοῖς πόθῳ τῷδε προσιοῦσι καὶ προσκυνοῦσι σεπτῷ σου ναῷ. ὦ ζώνη σεπτὴ, ἡ τὴν σὴν πόλιν περικυκλοῦσα καὶ περιέπουσα, καὶ βαρβαρικῆς ἐπιδρομῆς ἀνεπιβούλευτον διασώζουσα. ὦ ζώνη τιμία, ἡ τὸν Θεὸν Λόγον ἐγγάστριον ὄντα περιειλήσασα,

καὶ τὴν τῶν ἰάσεων εὐλογίαν ἐκεῖθεν πλουτήσασα, καὶ ἡμῖν ἀποπέμπουσα. ὦ ζώνη φαιδρά, ἡ τὸ τῆς ἀφθάρτου Θεοῦ μητρὸς τὸ ὑπέρσεμνον σῶμα σεμνοπρεπῶς περισφιγγίσασα, κἀκεῖθεν τὴν ἀφθαρσίαν ἀμφιασαμένη, ἀπαρασάλευτος καὶ ἄφθαρτος μένουσα, ὡς εἰς ἡμᾶς τις λόγος τῆς ἀληθείας καταλήλυθεν.

Ἀλλὰ τί καὶ τῶν ἀδυνάτων ἐπιχειροῦμεν, καὶ ὑπὲρ τὰ ἐσκαμμένα πηδᾶν ἐπιχειρούμεθα· τὸ ἐκ τῶν λόγων τιμᾶς ταύτα τιμᾶν κατ' ἀξίαν πειρώμενοι, ὅπερ καὶ ἀγγέλοις ἀδύνατον. πλὴν ὦ τιμία τῆς ὑπερτίμου τοῦ Θεοῦ μητρὸς ζώνη, περίζωσον τὰς ὀσφύας ἡμῶν ἀληθείᾳ, δικαιοσύνῃ τε καὶ πραότητι. τῆς ἀϊδίου καὶ μακαρίας ζωῆς ποίησον κληρονόμους, καὶ τὴν ἐπίκηρον ἡμῶν ταύτην ζωὴν, ἐχθρῶν ἀοράτων τε καὶ ὁρατῶν, ἀνεπιβούλευτον διατήρησον. τὴν πίστιν ἐν εἰρήνῃ ἀσάλευτον διαφύλαξον. τὴν σὴν κληρονομίαν, τὸν σὸν λαὸν, ὦ πανάχραντε τῆς παναχράντου ζώνη, ὀρθοὺς τῇ πίστει, σώους τῷ κατὰ Θεὸν βίῳ, ἀβλαβεῖς τῆς οἱασοῦν ἐπηρείας διάσωζε. ἔχοιμέν σε ἰσχὺν καὶ βοήθειαν, τεῖχος καὶ προπύργιον, λιμένα καὶ καταφυγὴν σωτήριον.

Σὺ δέ μοι ὦ πάναγνε καὶ πανάγαθε καὶ πολυευσπλαγχνε δέσποινα, τὸ τῶν Χριστιανῶν παραμύθιον, τὸ τῶν θλιβομένων θερμότατον παρηγόρημα, τὸ τῶν ἁμαρτανόντων ἑτοιμότατον καταφύγιον, μὴ ἐγκαταλίπῃς ἡμᾶς ὀρφανοὺς τῆς σῆς ἀντιλήψεως. εἰ γὰρ ὑπὸ σοῦ ἐγκαταλειφθείημεν, ποῦ ἄρα καὶ προσδραμούμεθα. τί δὲ ἄρα καὶ γενησόμεθα, ὦ παναγία Θεοτόκε, ἡ τῶν

vtero infantem inuoluisti, indeque quam nobis impertis, curationum benedictionem affatim hausisti! O clara Zona, quæ incorruptæ Dei Matris castissimo corpori castissimè adhæsisti, indeque corrogata incorruptione, nulla vitij labe aut corruptione, ad nostram vsque ætatem, vt vera quadam traditione ad nos perlatum venit, consistis!

Mariæ Zona incorrupta: hoc & Euthymius laudat.

Enimverò quid etiam inconcessa tentamus, & carceres transilire contendimus, dum hæc orando pro dignitate dilaudare studemus ac celebrare, quod & Angelis impossibile est. Cæterum pretiosa, omni pretio ac existimatione maioris Dei Matris Zona, constringe lumbos nostros, veritate, iustitia, mansuetudine. Fac æternæ atque beatæ vitæ hæredes, fragilemque ac mortalem nostram hanc vitam, ab hostium inuisibilium visibiliumque insidiis tutam præsta. Fidem custodi in pace inconcussam. Tuam hæreditatem, tuum populum, ô intemeratissimæ Intemeratissimæ Zona, rectos in fide, ea quæ diuinis rationibus instituitur vita incolumes, ab omni quauis illæsos iniuria, conserua. Te robur adintoriumque habeamus, murum ac vallum, portum ac salutare perfugium.

S. Mariæ, eiusque pignorum ac sacræ Zonæ elogia.

Tu verò, ô castissima, optimaque ac misericordissima Domina, Christianorum solatium, paratissimum peccatorum refugium, ne tua nos opitulatione destitutos reliqueris. Si enim abs te relicti fuerimus, quò verò etiam confugiemus? Quid autem etiam nobis fiet, ô sanctissima Dei Genitrix, quæ Christianorum spiritus ac flatus existis? Quemadmodum enim corpus no-

ſtrum hoc certum vitalis actus indicium habet, quod ſpiritum ducat; ſic & tuum ſanctiſſimum nomen indeſinenter in ſeruorum tuorum ore in omni occaſione & loco & tempore verſans prolatumque, vitæ & iucunditatis & auxilij non ſolum indicium eſt, ſed cauſa efficitur. Protegas nos tuæ bonitatis alis: tuis nobis interceſſionibus eſto præſidium; præbens vitam æternam, quæ Chriſtianorum ſpes, quæ non confundit, exiſtis. Nos enim qui diuinorum ergo operum morumque pauperes ſimus, dum per te nobis exhibitas benignitatis diuitias cernimus, propenſè dicamus, *Miſericordia Domini plena eſt terra.* *Pſa.32.v.5.* Nos, in multitudine peccatorum à Deo extorres, per te Deum quæſiuimus; inuentoque, ſalui facti ſumus. Igitur potens ad ſalutem præſtandam auxilium tuum, ô Dei Genitrix, ac eiuſmodi, vt nullum alium interceſſorem neceſſarium habeat ad Deum. Id quoque nos cùm perſpectum habeamus, ſed & periculo ipſo inde didicerimus, quod ſæpius petentes, te feruentiſſimam noſtram opitulationem nacti, petitionum abundè præſtationem accipimus, nunc quoque, populus tuus, tua hæreditas, grex tuus, de Filij tui honeſtatus appellatione, ad te confugimus. Planè enim, nullus tuæ magnificentiæ finis; inſatiabilis opitulatio tua: Nullus munerum tuorum numerus eſt. Nullus enim, niſi per te, ô ſanctiſſima, ſalutem conſequitur. Nullus niſi per te, ô immaculatiſſima, qui à malis, liberetur. Nullus niſi per te, ô caſtiſſima, cui donum indulgeatur. Nullus niſi per te, ô honoratiſſima, cui gratiæ munus miſericordia præſtetur. Quamob-

Χριστιανῶν πνοὴ καὶ ζωή. ὡς γὰρ τὸ σῶμα ἡμῶν ζωτικῆς ἐνεργείας τὸ ἀναπνεῖν τεκμήριον κέκτηται, οὕτω καὶ τὸ σὸν πανάγιον ὄνομα ἀδιαλείπτως ἐν τοῖς τῶν σῶν δούλων στόμασι προφερόμενον ἐν παντὶ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ τρόπῳ, ζωῆς καὶ θυμηδίας καὶ βοηθείας οὐχὶ τεκμήριον, ἀλλὰ πρόξενον γίνεται. σκέποις ἡμᾶς πτέρυξι τῆς σῆς ἀγαθότητος. φρουρήσῃς ἡμᾶς ταῖς μεσιτείαις σου. παρέχοις ἡμῖν τὴν αἰώνιον ζωήν, Χριστιανῶν ἐλπὶς ἀκαταίσχυντε. ἡμεῖς γὰρ οἱ πτωχοὶ θείων ἔργων καὶ τρόπων, τὸν διὰ σοῦ παρασχεθέντα ἡμῖν τῆς χρηστότητος πλοῦτον θεασάμενοι, εἴπωμεν, Τοῦ ἐλέους Κυρίου πλήρης ἡ γῆ. ἡμεῖς ἐν τῷ πλήθει τῶν ἁμαρτιῶν ἐκ Θεοῦ δεδιωγμένοι, ἐζητήσαμεν διὰ σοῦ τὸν Θεόν, καὶ εὕρομεν· καὶ εὑρόντες ἐσώθημεν. δυνατὴ τοιγαροῦν πρὸς σωτηρίαν ἡ βοήθειά σου, Θεοτόκε, καὶ μὴ χρῄζουσα τινὸς ἑτέρου πρὸς Θεὸν μεσίτου. τοῦτο καὶ ἡμεῖς ἐπιστάμενοι, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ πείρᾳ ἐξ ὧν πολλάκις αἰτοῦντες μαθόντες, σὲ τὴν θερμοτάτην ἡμῶν ἀντίληψιν, ἀφθόνως τὰς τῶν αἰτήσεων παροχὰς λαμβάνομεν, καὶ νῦν σοὶ προσφεύγομεν, ὁ σὸς λαός, ἡ σὴ κληρονομία, τὸ σὸν ποίμνιον, τὸ τῇ τοῦ σοῦ υἱοῦ κλήσει κατακαλλυνόμενον. οὐκ ἔστιν ὄντως πέρας τῆς σῆς μεγαλειότητος. οὐκ ἔστι σῆς τῆς ἀντιλήψεως κόρος. οὐκ ἔστι τῶν σῶν εὐεργεσιῶν ἀριθμός. οὐδεὶς γὰρ ὁ σῳζόμενος εἰ μὴ διὰ σοῦ, παναγία· οὐδεὶς ὁ τῶν δεινῶν λυτρούμενος, εἰ μὴ διὰ σοῦ, πανάμωμε· οὐδεὶς ὁ συγχωρούμενος δῶρον εἰ μὴ διὰ σοῦ, πάναγνε· οὐδεὶς ὁ ἐλεούμενος χάριτι, εἰ μὴ διὰ σοῦ πάντιμε,

ἀνθ' ὧν, τίς σε μὴ μακαρίσει· τίς μὴ μεγαλύνει, εἰ καὶ μὴ κατ' ἀξίαν, ἀλλ' οὖν προθυμότατα· σὲ τὴν δεδοξασμένην· σὲ τὴν μεμακαρισμένην· σὲ τὴν μεγαλεῖα χρόνων παρ' αὐτοῦ τοῦ σοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ, ὡς μεγάλα καὶ θαυμαστά· ὅθεν σε καὶ γενεαὶ πᾶσαι γεραίρουσιν.

Τίς οὕτω τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους μετὰ τὸν σὸν υἱὸν ὡς σὺ προνοεῖται. τίς οὕτως ἀντιληπτικῶς τῶν ἡμετέρων προΐσταται θλίψεων. τίς οὕτως ὀξέως προφθάνων ῥύεται τῶν ἐπερχομένων ἡμῖν πειρασμῶν. τίς τοσοῦτον, τῶν ἁμαρτωλῶν
2. ἱκεσίαις ὑπερμαχεῖ. τίς 2 τῶν ἀδιορθώτων καὶ τοσοῦτον ἀντιφωνητικῶς ὑπεραπολογεῖται. σὺ γὰρ μητρῴαν ἔχουσα πρὸς τὸν σὸν υἱὸν τὴν παῤῥησίαν καὶ τὴν ἰσχὺν, ἡμᾶς τοὺς ταῖς ἁμαρτίαις κατακεκριμένους, καὶ μὴ τολμῶντας μηδὲ τὸ ὕψος ἐμβλέψαι τοῦ οὐρανοῦ, ταῖς ἐντεύξεσι καὶ ταῖς μεσιτείαις καὶ σώζεις, καὶ τῆς αἰωνίου λυτροῦσαι κολάσεως. ὅθεν ὁ θλιβόμενος πρὸς σὲ καταφεύγει· ὁ ἀδικούμενος ἐπὶ σὲ προστρέχει· ὁ τοῖς δεινοῖς συνεχόμενος, τὴν σὴν ἐπικαλεῖται βοήθειαν. ὅλα τὰ σὰ Θεοτόκε παράδοξα, ὅλα ὑπὲρ φύσιν, ὅλα ὑπὲρ λόγον καὶ δύναμιν. διὸ τοῦτο καὶ ἡ προστασία σου, ὑπὲρ ἔννοιαν. τοὺς γὰρ ἀπωσμένους, τοὺς ἐκδεδιωγμένους, τοὺς ἐκπεπολεμωμένους, τῷ σῷ τόκῳ κατήλλαξας καὶ ᾠκείωσας· καὶ υἱοὺς καὶ κληρονόμους πεποίηκας. σὺ τοὺς καθ' ἑκάστην ταῖς ἁμαρτίαις καταποντιζομένους, χεῖρας βοηθείας ἐκτείνουσα, ἐξέλκεις τοῦ κλύδωνος. σὺ τὰς τοῦ πονηροῦ κατὰ τῶν σῶν δούλων ἐπαναστάσεις, τῇ κλήσει σου μόνῃ τῇ παναγίᾳ

rem, quis te beatam non prædicabit? quis non laudabit? quis non magnificabit, quanquam non pro dignitate, ſumma tamen alacritate animique contentione; Te, inquam, glorioſam; te beatificandam; te, qui ab ipſo Filio tuo ac Deo magnalia nacta ſis, vti magna & admiranda: Quamobrem te laudant omnes generationes.

Quis ſicut tu, ſecundum vnum Filium tuum, humani generis curam gerit? Quis ita in noſtris ærumnis nos defendit? Quis tam celeriter præueniens à tentationibus ingruentibus nos eruit? Quis pro peccatoribus ſupplicando ſic vt Tu, enititur? Quis ſic expromittens pro eis excuſat, quorum nulla ſpes emendationis? Quæ enim materna polleas fiducia ac poteſtate, erga Filium tuum, peccatis prædamnatos, ac qui nec in cœlum ſurſum ſuſpicere audeamus, ſupplicationibus tuis ac interceſſionibus ſeruas, ac ab æterno ſupplicio liberas. Quamobrem is qui affligitur, ad te confugit. Qui alicuius iniuria læditur, ad te accurrit. Qui malis tenetur ac implicatur, tuam opem inuocat. Omnia tua, Dei Genitrix, incredibilia miráque ſunt; cuncta naturam excedunt, cuncta rationem & potentiam. Quocirca etiam protectio tua, intelligentiæ vim omnem ſuperat. Qui enim repulſi, fugati, hoſtium loco habiti erant, partu tuo reconciliaſti ac neceſſitudine iunxiſti, filioſque ac hæredes feciſti. Tu, quotidie peccatis gurgite naufragis adjutrices manus porrigens, à fluctibus extrahis. Tu, nequiſſimi hoſtis aduerſus ſeruos tuos inuaſiones, ſola tui nominis inuocatione ſanctiſſima depellens ac fugans, tutos atque incolumes red-

dis. Tu, eos qui te inuocant, ex omni necessitate, ex omnis generis tentationibus, ô immaculatissima, maturè ipsa præueniens, liberas. Quamobrem ad Templum tuum sedulitate animi accurrimus; in quo cùm stamus, in ipso nos cœlo stare credimus. In eo tuis impensi laudibus, cum Angelis nos choros ducere existimamus. Ecquodnam enim genus hominum, talem claritatem, talem defensionem, tale patrocinium nactum est, præter vnum Christianorum? Quis fide intentos in venerandam tuam Zonam, ô Dei Genitrix, ferens oculos, non statim jucunditate repletur? Quis feruore animi illi procidens, non impetrato quod commodum petebat, inanis exiuit? Quis figuram tuam contuitus, non subitò ærumnæ omnis oblitus est? Sed & ij, qui ad venerandum tuum Templum in quo pretiosam tuam Zonam, Filiique tui ac Dei nostri Fascias, quorum & hodie depositionem celebramus, condi voluisti, conueniunt, quanto gaudio, quanta lætitia ac iucunditate fruantur, nullis exponi verbis possit.

At, ô vrna, ex qua manna refrigerij, malorum nos ardoribus exusti, ebibimus! O mensa, per quam qui fame tabescebamus, pane vitæ supra modum repleti sumus! O candelabrum, cuius fulgoribus, qui in tenebris sedebamus, ingenti luce perfusi sumus! Habes ex Deo quod sit ex dignitate ac addeceat, laudis præconium: At neque indignum nostrum ac impar (nostro tamen desiderio amoréque oblatum) repuleris. Ne quam depangunt ora polluta laudem, ô laudatissima, quæ ipsa beneuolenti animo offeratur, rejeceris. Ne indignæ

ἀποθλίβουσα διασώζεις. σὺ τοὺς ἐπικαλουμένους σε ἐκ πάσης ἀνάγκης, ἐκ παντοίων πειρασμῶν προφθάνουσα ἐκλυτροῦσαι, πανάμωμε. ὅθεν καὶ τῷ σῷ ναῷ σπουδαίως προστρέχομεν· καὶ ἐν αὐτῷ ἑστῶτες, ἐν οὐρανῷ ἑστάναι νομίζομεν. ἐν τούτῳ δοξολογοῦντές σε, ἀγγέλοις συγχορεύειν ἡγούμεθα. ποῖον γὰρ γένος ἀνθρώπων πάρεξ Χριστιανῶν τοιαύτης εὐπόρησε δόξης, τοιαύτης ἐπέτυχεν ἀντιλήψεως, τοιαύτης προστασίας πεπλούτηκε. τίς πιστῶς τῇ τιμίᾳ σου ζώνῃ προσατενίσας, Θεοτόκε, οὐκ εὐθὺς θυμηδίας ἐμπέπλασται. τίς θερμῶς ταύτῃ προσπεσὼν, κενὸς τῆς συμφερούσης αἰτήσεως ἐξελήλυθε. τίς τὸν σὸν χαρακτῆρα ἐνοπτριζόμενος, οὐκ αὐτίκα πάσης θλίψεως ἐπιλέλησται. οἱ δὲ καὶ τῷ σεπτῷ σου ναῷ προσερχόμενοι, ἐν ᾧ τὴν σὴν τιμίαν ἀποτεθῆναι ζώνην εὐδόκησας, καὶ τὰ τοῦ σοῦ Υἱοῦ καὶ Θεοῦ ἡμῶν σπάργανα, ὧν καὶ τὴν κατάθεσιν σήμερον ἑορτάζομεν, ποίας χαρᾶς, ποίας εὐφροσύνης, ποίας τέρψεως ἐν ἀπολαύσει καθεστήκασιν, οὐκ ἔστιν εἰπεῖν.

Ἀλλ' ὦ στάμνε, ἐξ ἧς τὸ μάννα τῆς ἀναψύξεως, οἱ ταῖς δειναῖς καυσωθέντες πεπώκαμεν. ὦ τράπεζα δι' ἧς οἱ λιμώττοντες τὸν τῆς ζωῆς ἄρτον ὑπερεπλήσθημεν. ὦ λυχνία ὑφ' ἧς οἱ ἐν τῷ σκότει καθήμενοι, τὸ μέγα φῶς κατηυγάσθημεν, ἔχεις ἐκ Θεοῦ τὸν ἐπάξιόν σοι καὶ πρέποντα ἔπαινον· μὴ ἀπώσῃ δὲ καὶ τὸν ἡμέτερον ἀνάξιον, ἀλλ' οὖν ἐκ πόθου σοι προσαγόμενον. μὴ ἀπώσῃ ῥυπαρῶν χειλέων αἶνον πανύμνητε, ἐξ εὐνοίας σοι προσφερόμενον, μὴ βδελύξῃ ἀναξίας γλώσσης λόγον ἱκέσιον· ἀλλὰ τὸν πόθον ἀντιμετρή-

gnæ σασα

ὅσα σε δεδόξασι, παράσχου ἡμῖν τὴν τῶν ἁμαρτημάτων συγχώρησιν, τῆς αἰωνίου ζωῆς τὴν ἀπόλαυσιν, καὶ πάσης βλάβης τὴν λύτρωσιν. Ἐπιδὲ ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου τοῦτο τὸ περιεστώς σοι πιστότατον ἄθροισμα, τὸ σὲ κυρίαν καὶ προστάτιν καὶ δέσποιναν ἔχειν καταπλουτῆσαν· τὸ σὲ ἐκ ψυχῆς ὑμνῆσαι συνεληλυθός, Θεοτόκε, καὶ τῇ σκοπῇ σου θείᾳ ἐπισκεψαμένη, πάσης ἐξελοῦ τοῖς συμφορᾶς τε καὶ θλίψεως· παντοίας νόσου, παντοίας βλάβης, παντοίας ἐξαρπάσον ἐπηρείας· πάσης χαρᾶς, πάσης ἰάσεως, πάσης χάριτος ἐμπλῆσον· καὶ ἐν τῇ τοῦ σοῦ υἱοῦ ἐλεύσει τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ ἡμῶν, ὅτε κριθῆναι πάντες παραστησόμεθα, τῇ κραταιᾷ σου χειρί, ὡς μητρῴαν ἔχουσα παρρησίαν τε καὶ ἰσχύν, τοῦ αἰωνίου ἡμᾶς ἐξαρπάσασα πυρός, τῶν αἰωνίων ἐπιτυχεῖν ἀξίωσον ἀγαθῶν· χάριτι καὶ φιλανθρωπίᾳ τοῦ ἐκ σοῦ τεχθέντος Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· Ἀμήν.

gnæ linguæ ſermonem ſupplicem abomineris, ſed viciſſim amorem commetiens, à Deo glorificata peccatorum nobis indulgentiam, æternæ vitæ delicias, atque ab omni labe liberationem præbe. Reſpice de ſancto habitaculo tuo, hanc te circunſtantis fideliſſimi populi coronam, quæ te Dominam & patronam herámque ſortita ſit; quæ ad tuas ex animo laudes celebrandas conuenit, ô Dei Genitrix; diuinaque tua inſpectione viſitans, ab omni ærumna ac clade erue; ab omnis generis morbis, omnis generis labe, omnis generis iniuria, præſta incolumem; omni gaudio, omni ſanitate, omni gratia adimple; inque Filij tui clementiſſimi Domini noſtri aduentu, quando omnes Iudici adſtabimus, potenti manu tua (vt quæ materna fiducia polleas & poteſtate) ab æterno eductos igne, fac, quæſo, æterna nos bona conſequi: Gratia & benignitate Nati ex te Domini noſtri Ieſu Chriſti, cui gloria & Imperium, nunc, & in ſæcula ſæculorum, Amen.

AD SANCTI GERMANI

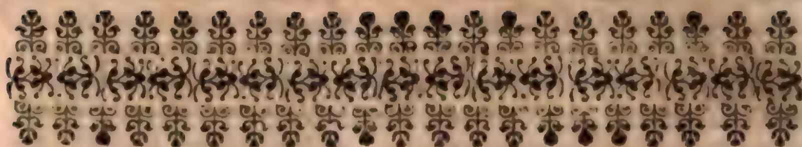
ORATIONEM IN ENCÆNIA, &c.

AD Orationem incerto auctore ipſam luculentam, quam vulgaui Auctarij mei tom altero, alteramque Euthymij Monachi, quam Latinam repræſentat Lipomanus, libuit hanc pariter Græcè etiam hîc exhibere, vt nihil mihi omiſſum, quod S Germani in manus venerit; cuius ea quæ extabant, media ipſa parte anxi. Eſt & hoc monumentum ad Chriſtianam Conſtantinopolim ſingulariter ſpectans; quodque tanti eodem argumento orauerint, indicio eſt celebritatis ac venerationis ſacrorum horumce pignorū, vti & templi, in quo illa ſeruabantur, quod ideo Ἡ ἁγία Σορὸς (velut

dicas, ſancta Vrna ac capſa) fuit appellatum. Quanquam eo nomine, non vna ſolum dicta Eccleſia Conſtantinopoli. vti ibi oſtendi; nedum ſcilicet hæc in Chalcoprateis, ſed ipſa Blachernarum, in qua ſanctæ Mariæ Veſtis depoſita, cuius aduectæ Conſtantinopolim hiſtoriam Leone Magno Imperatore, luculento grauique auctore produxi. Auctor Euthymius ditatam Mariæ Zona regiam Conſtantini Vrbem iam Arcadio Imperatore Magni Theodoſij filio; annis proinde non paucis ante aduectam Veſtem, quantis ſaltem Theodoſius Minor ac paulò pluribus, imperauit.

1. Ὕψει γεωλόφων ἐπαρμάτων. Ita reddidi, velut vtriuſque Romæ colles tumuloſque reſpiciat, iiſque ac eorum magnificentiæ ſanctæ Mariæ excellentes dotes opponat, per quas verè Regia ciuitas, ac Dei eſſe meruit. Non ſatis aſſecutus Lipomani Interpres.

2. Τοὺς ἀδιορθώτους καὶ τοσοῦτον ἀντιφωνητικῶς ὑπεραπολογεῖται. Toto cœlo Lipomani Interpres à Germani mente abſceſſit, dum ita reddit, *Quis ea quæ corrigi non poſſunt, adeò repugnando excuſat?* Primò malè neutro reddit, quod maſculinum perſonas reſpicit, quarum ſancta Maria cauſam pia patrona agit, tum etiam cum ἀδιόρθωτοι, velut dicas, *incorrigibiles* ſunt; ſic peruicaces vt peccati conſuetudine occalluerint; ac contemnant, Qui in profundum venerint: agit verò ἀντιφωνητικῶς, non *repugnando*: quid enim hoc ad interceſſionis ſuffragium apud Deum, ſed, quaſi ſpondendo pro eis, ac ſe vadem exhibendo. Eadem habet idem Germanus altera Orat. in ſanctæ Mariæ Dormitionem, vbi & τὸ ἀντιφώνησις æquè infœliciter redditum Andreæ Schot. à me emendatum atque ſuffixum Auct. tom. 1. vbi & ſimile adduxi ex Andreæ Cretenſis Orat. in Annunciationem Dominicam, quà Mariam πλίνθον dictam tradit inter eius elogia, alluſione ad Moabitarum Vrbem Cocti lateris, quæ vna eis remanſit, atque vltimum perfugium fuit. 4. Reg 3. 25. Sic nimirum Maria, materna impetrandi fiducia, dum emendationem pollicetur ac velut fideiubet, Dei nobis miſericordiam obtinet: tum etiam, cum velut in ficu infructuoſa, poſt etiã temporis inducias nihil emendauimus, eoque nomine aliûs cuiuſvis ἄδικος videtur ἡ ἀντιφώνησις, vt ex MS. ibi à me emendatum, ἀντὶ τοῦ, ἀδίκως· *minimè recipienda ſponſio ac admittenda*, præterquam vnius duntaxat Mariæ, maternitatis illa excellentia; vti ſcitè eo loco vrget Germanus: eundemque hìc ſenſum idem ipſe perſequitur; quem ſic clarũ vterque Interpres ita detorſit, vt alter alteri fucum feciſſe videatur. Huius notionis vocis inſigne exemplum eſt illius Chriſti Imaginis CP. quæ inde Ἀντιφωνητὴς dicta eſt, ac celebriori honore habita, quod ſibi eam vadem Chriſtianus mercator ſub vſuris à Iudæo pecuniam mutuò accepturus ſanctè adhibuiſſet, grandique miraculo poſt multa naufragia adeptus eſſet, vt & damna præterita ſarciret & Iudæo vſuras ſolueret. Rẽ grauiter narrat auctor mihi productus Auctarij. tom. 2. ἀντιφωνῶ, *conſtituo me ſoluturum, expromitto.* Budæus in Pandect. vbi eius vocis illo ſenſu extant multa exempla.

ΔΙΗΓΗΣΙΣ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΗΣ

ΤΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ Ἐκκλησίας, τῆς ἐπονομαζομένης ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ. ἔστι δὲ ἡ οἰκοδομὴ τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας ἐν Κωνσταντινουπόλει οὕτως.

DE STRVCTVRA TEMPLI

MAGNÆ DEI ECCLESIÆ

SANCTÆ SOPHIÆ.

Extat Constantinopoli, ac in hunc modum se habet.

F. FRANCISCO COMBEFIS Interprete.

Ἡ Μεγάλη ἐκκλησία ἡ ΑΓΙΑ ΣΟΦΙΑ· πρῶτον μὲν ἀνήγειρεν αὐτὴν ὁ μέγας
1. Κωνσταντῖνος 1 δρο-
2. μικὴν, ὁμοίαν τοῦ ἁγίου 2 Ἀνδρονικοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Ἀκακίου· καὶ πληρώσας αὐτὴν, στήλας ἔστησε πολλάς. διήρκεσε δὲ τὸ κτίσμα ἐκεῖνο, χρόνοις οδʹ. ἐν δὲ τῷ χρόνῳ Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου βασιλέως, εἰς τὴν δευτέραν σύνοδον τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει γενομένην, στασιάσαντες οἱ Ἀρειανοὶ, κατέφλεξαν τὴν στέγην τῆς αὐτῆς μεγάλης ἐκκλησίας, ὄντος πατριάρχου Νεκταρίου τοῦ ἁγιωτάτου, ἐν τῇ ἁγίᾳ Εἰρήνῃ τῇ παλαιᾷ καθεζομένου· ἣν καὶ αὐτὴν ἀνήγειρεν

QVÆ Magna Ecclesia, nunc SANCTA SOPHIA est, primùm extruxit Magnus Constantinus oblongâ figurâ, sancti Andronici & sancti Acacij similem: quam cùm absoluisset, multas in eâ statuas collocauit. Durauit autem structura hæc annos quatuor supra septuaginta. Magno autem Theodosio imperante, quo tempore secunda Synodus Constantinopolit. habita est, tumultuantibus Arianis Magnæ eiusdem Ecclesiæ tectum exustum est; sanctissimo Patriarchâ Nectario in sancta Irene seniore sedente: quam & ipsam Magnus Constantinus extruxerat. Exinde

Qualis initiò Magna Ecclesia.

Arianis exusta, tumq; Iustiniano instaurata;

annos duos ſancta Sophia tecto caruit. Imperator verò Theodoſius, Rufino Magiſtro operi præfecto, tecto ex cylindrace fornicibus compoſito eam operuit. Poſt Theodoſij verò annos nouem ſupra triginta, exactiſque annis octoginta quinque à Magno Conſtantino . . . . ad annum quintum Imperij Iuſtiniani, poſt ſtragem illam in Circo, quâ triginta quinque hominum millia perierunt: quòd factionum partes geminæ Hypatium Patricium, ac Venetæ factionis Tribunum, Imperatorem ſalutarant: quinto, inquam, illius Imperij anno, Deus Optimus humaniſſimuſque Templum vt ædificaret, quale ab Adamo nullum extructum vnquam fuiſſet, eius in animum pio cogitatu immiſit.

Lup. κυλινδροειδοῦν.

Seditio populi, Hypatio Imperatore ſalutato.

ὁ μέγας Κωνσταντῖνος. διῆλθον δὲ 3.
δύο χρόνοι, καὶ ἵστατο ἀσκεπής.
θεσπίσας δὲ Θεοδόσιος ὁ βασιλεύς,
Ῥουφῖνον τὸν μάγιστρον αὐτοῦ, καὶ ἐστέ-
γασεν αὐτήν, διὰ κυλινδροειδῶν
καμάρων. μετὰ δὲ λθ' χρόνους τοῦ Θεο-
δοσίου, οἱ ἔτη διῆλθον τὰ ἀπὸ
τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, εἰς τὸν
πέμπτον χρόνον τῆς βασιλείας Ἰουστι-
νιανοῦ τοῦ μεγάλου, μετὰ τὸ γενέσθαι
τὴν σφαγὴν ἐν τῷ ἱππικῷ λε' χι-
λιάδες ἐκεῖ ἀνῃρέθησαν, διὰ τὸ
ἀναγορευθῆναι ὑπὸ 4 τῶν δημοτι- 4.
κῶν μερῶν, Ὑπάτιον πατρίκιον καὶ
δήμαρχον μέρους Βενέτων· ἐν τῷ ε'
ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ τοῦ Ἰουστινια-
νοῦ, ἐνέπνευσεν ὁ πανάγαθος Θεὸς
καὶ φιλάνθρωπος εἰς τὴν διάνοιαν
αὐτοῦ τοῦ οἰκοδομῆσαι ναὸν, οἷος οὐκ
ἐκτίσθη ἀπὸ τοῦ Ἀδάμ.

Scripſit itaque Prætoribus, Satrapis, Iudicibus, prouinciarum Quæſtoribus, cuncti ſedulò rimarentur, nam columnas, fulcra, roſtra, tabulas, clathra, foreſque reſtra, tabulas, clathra, foreſque & oſtiola inuenirent; quicquid denique materiæ ſacris fabricis expeditum extaret. Omnes igitur quibus id Regio diplomate fuerat conſtitutum, quicquid ex ſimulacrorum delubris, exque balneis atque ædibus, omni ex Orientis prouinciâ, & Occidentis & Septentrionis & Auſtri, exque omnibus inſulis, Iuſtiniano Imperatori ratibus ex vſu expeditis mittebant. Octo columnas Romanas (id eſt Porphyreticas) vt refert Plutarchus Iuſtiniani Imperatoris primus Aſecretis & Epiſtolis, mulier vidua Marcia nomine in dotem pridem acceptas, eum in modum Româ tranſmiſit. Fuerant hæ in Solis delubro Valeriano Imperatori extructo, ei nimirum, qui

χαι. ὑπό.

Materiæ præparatio.

Plutarchus, Iuſtiniano ab Epiſtolis.

Erat Αὐρηλιανοῦ.

Ἔγραψε δὲ 5. τοῖς στρατηγοῖς καὶ 5.
σατράπαις καὶ κριταῖς φορολόγοις
τοῖς ἐπὶ τῶν θεμάτων, ἅπαντας
ἐρευνᾶν αὐτοὺς, ὅπως εὕρωσι κίο- 6.
νάς τε καὶ 6 ἐστέμματα· στηθέα τε καὶ
ἀβάκια, καὶ καγκελλοθυρίδας
καὶ τὴν λοιπὴν ὕλην τὴν ἀνή-
κουσαν εἰς τὸ ἀνεγεῖραι ναούς. πάν-
τες δὲ οἱ ὁρισθέντες ὑπὸ τοῦ βασι-
λέως, εὑρόντες ἀπὸ εἰδωλικῶν
ναῶν, καὶ ἀπὸ παλαιῶν λουτρῶν τε
καὶ οἴκων, καὶ συναγαγόντες, ἔπεμ-
πον πάντα τῷ βασιλεῖ Ἰουστινιανῷ,
μετὰ χελανδίων ἀπὸ πάντων τῶν θεμά-
των ἀνατολῆς τε καὶ δύσεως, βορεί-
ου τε καὶ νότου, καὶ πάντων τῶν νήσων·
καὶ τοὺς μὲν ὀκτὼ κίονας 8 τοὺς Ῥω- 8.
μαϊκοὺς, καθὼς φησὶ Πλούταρχος
πρωτοασηκρῆτις καὶ ἐπιστολογράφος
Ἰουστινιανοῦ, μετὰ χελανδίας ἀπέστειλε
χήρα γυνὴ ἀπὸ Ῥώμης ὀνόματι
Μαρκία. εἶχε δὲ αὐτοὺς εἰς προῖκα
αὐτῆς. ἵσταντο δὲ εἰς Ῥώμην εἰς τὸν
ναὸν Ἡλίου κτισθέντα παρὰ Οὐα-

λεξιανοῦ βασιλέως τοῦ προδόντος-
τος ἑαυτὸν Πέρσαις. τοὺς δὲ ὀκτὼ
πρασίνους κίονας τοὺς ἀξιοθαυμά-
στους, ἐκόμισε Κωνσταντῖνος στρατη-
γὸς ἀπὸ Ἐφέσου λελατομημένους
ἀμφοτέρους. ἡ δὲ προειρημένη Μαρ-
κία ἔγραψε τῷ βασιλεῖ οὕτως. Ὅτι
ἀπέστειλά σοι κίονας ἰσομηκεπλά-
τεις, ἰσοστάθμους, ὑπὲρ ψυχικῆς μου
σωτηρίας. τοὺς δὲ λοιποὺς κίονας,
τοὺς μὲν ἀπὸ Κυζίκου, τοὺς δὲ ἀπὸ
Τρῳάδος· ἄλλους ἀπὸ τῶν Κυκλά-
δων νήσων, καὶ ἀπὸ Ἀθηνῶν οἱ
ἄρχοντες τῷ βασιλεῖ ἀπέστειλαν. καὶ
λοιπὸν ἱκανὴ ὕλη ἀπετέθη. ἀπο-
θησαυρίσθη δὲ πᾶσα ἡ ὕλη διὰ χρόνων
ἑπτὰ ἥμισυ. τὸ δὲ δωδέκατον ἔτος τῆς
βασιλείας Ἰουστινιανοῦ, τὸν εἰρημένον
ναὸν, τὸν παρὰ τοῦ μεγάλου Κων-
σταντίνου κτισθέντα, ἐκ θεμελίων κα-
τέστρεψε· τὴν δὲ ὕλην αὐτοῦ, ἰδίως
ἀπέθετο· οὐδὲ γὰρ χρείαν αὐτῆς εἶ-
χε, διὰ τὸ πολλὴν καὶ ἄπειρον ὕλην
ἑτοιμάσαι. ἤρξατο δὲ ὠνεῖσθαι καὶ
οἰκήματα τῶν ἐκεῖ οἰκούντων. καὶ πρῶ-
τον μὲν χήρας τινὸς γυναικὸς ὀνόμα-
τι Ἄννης· καὶ ἀπετιμήθη λιτρῶν πέ.
ἐκείνης δὲ μὴ βουλομένης ταῦτα
διαπωλῆσαι τῷ βασιλεῖ, ἔλεγεν,
Ὅτι μέχρι πεντακοσίων λιτρῶν ἐὰν
μοι παράσχῃς, οὐ δώσω σοι ταῦτα.
καὶ ὁ βασιλεὺς πολλοὺς τῶν μεγιστά-
νων εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς ἀποστεί-
λας, οὐδὲν ἤνυσε. παραγενόμενος δὲ
ὁ βασιλεὺς εἰς ἱκεσίαν τῆς γυναικὸς,
ἐδέετο αὐτῆς περὶ τῶν οἰκημάτων
αὐτῆς. ἡ δὲ θεασαμένη τὸν βασιλέα,
προσέπεσε τοῖς ποσὶν αὐτοῦ, δεομένη
καὶ λέγουσα, 9 Ὅτι τιμὴν μὲν ἐκ
9. σοῦ οὐκ ὀφείλω λαβεῖν εἰς τὰ οἰκήματα. τοῦ
δὲ ναὸν ὃν βούλει κτίσαι, αἰτοῦμαι ἵνα
ἔχω κἀγὼ ἐν ἡμέρᾳ κρίσεως μι-
σθὸν, καὶ ταφῶ εἰς τὰ οἰκήματα
πλησίον, καὶ διηνεκῶς μνημονεύη-

se ipse Persis prodidit. Octo quoque Prasini (id est, viridis) coloris, stupendi planè decoris, de latumiis Ephesi cæsas Constantinus Prætor aduexit. Quam verò dicebam, Marcia in hunc modum Imperatori scripsit, *Misi ad te, Domine, octo columnas Romanas paris longitudinis & spissitudinis, paris item ponderis, pro salute animæ meæ.* Columnæ reliquæ, partim Cyzico, partim Troade aduectæ: alias ex Cycladibus Insulis, atque Athenis Proceres Imperatori misere. Iamque adeò reposita erat materia, quanta par futuro operi videbatur. Coaceruandæ, anni septem dati cum dimidio: duodecimo autem Imperij anno, quod à Magno Constantino Templum extructum fuerat, à fundamentis euertit. Eius materiam atque rudera, seorsim reposuit; quippe quorum ei nullus vsus foret, quòd materiæ vim plurimam immensamque parasset. Cœpit verò etiam vicinas ædes coëmere, ac primùm viduæ cuiusdam mulieris, Annæ nomine. Æstimatæ ædes pretio librarum octoginta quinque. Cumque illa Imperatori nollet vendere, ac, ne si quingentas libras præberet, illi se daturam obfirmaret; isque adeò multis ex Proceribus missis, qui blanditiis mulierem demulcerent, nihil impetrasset; accedens ipse ad expugnandum supplicis specie renitentem mulieris animum, obsecrabat, suas vt ædes pretio venderet. Quem mulier cùm sic precabundum vidisset, ad eius procidit pedes, rogans, ac dicens, Mearum pretium ædium à Te, Domine Rex, nullum debeo accipere. Templi verò extruendi, rogo vt ipsa quoque in die iudicij mercedem nanciscar, ac sepe-

Loci coëmptio.

Donatæ ædes à religiosâ muliere.

liar in ædibus propè; iugiſque donatarum à me ædium habeatur memoria. Imperator ſanctè pollicetur; abſolutâ Templi ædificatione, mulierem illic ſepulturâ donandam, vt quæ poſſeſſionem fundumque conceſſerit, eiuſque ritu perpetuo habendam memoriam. Locus autem ædium eius, quem dedit Magnæ Eccleſiæ, totum Sceuophylacium (hoc eſt, ſacrorum vaſorum penus) eſt, cum templo ſancti Petri.

Porrò locus, Sacer Puteus nuncupatus, totuſque altaris (id eſt, ſacri tribunalis & Sacerdotum) ac ſuggeſti locus, templique nauis media, domus erat Oſtiarij cuiuſdam atque Eunuchi; fuitque æſtimata triginta & octo libris. Illo autem ægrè ferente, quòd non iuſto pretio Imperatori domum venderet; Imperator iuſti tenax amanſque probitatis, quòd nollet cuiquam moleſtus eſſe vllumve damno afficere, mœrens animo diſcruciabatur, quid illo faceret. Strategius autem Magiſter, ſacri ærarij Comes, Imperatoris adoptiuus frater, rem ſe verò arte aliquâ ac commento effecturum Imperatori pollicetur, & vt ſuas ille ædes velit nolit diuenderet. Oſtiarius itaque Circenſium amore flagrans, ceruleum colorem (id eſt, Venetum) deperibat, illoque admodum delectabatur. Cùm igitur Circenſes edendi eſſent, Magiſter Strategius Oſtiarium, ipſo ludorum die comprehenſum, in Prætorio carcere incluſit. Tum ille è carcere eiulando clamare, Circenſes ſpectem, faciamque quicquid Imperatori libet. Ductus itaque Imperatoris iuſſu, quo illi caueæ loco ſedes eſt; ſuas illic ædes diuendidit, Quæſtore ibidem, ac Senatu

L. εἰς ὑπέρ-
πυρα . ί-
τρας ν'.

δεῦ με, ὡς κτῆμα δέδωκεν αὐτῷ. ὁ δὲ βασιλεὺς ὑπέσχετο αὐτῇ μετὰ τὸ τεθῆναι ἐκεῖσε, μετὰ τοῦ ἀποσυντελέσαι τὸν ναὸν, ὡς κτῆμα δέδωκεν, καὶ μνημονεύεσθαι διηνεκῶς. ἔστι δὲ ὁ τόπος τῶν οἰκημάτων αὐτῆς, ὃν δέδωκεν εἰς τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, τὸ σκευοφυλάκιον ὅλον, σὺν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Πέτρου.

Τὸ δὲ ὀνομαζόμενον ἅγιον φρέαρ,
καὶ τὸ θυσιαστήριον ὅλον, καὶ ὁ
τόπος τοῦ ἄμβωνος, 10 καὶ ἡ μέσης 10.
τοῦ ναοῦ, ὑπῆρχεν οἶκος Ἀντιόχου
εὐνούχου· καὶ ἀπετιμήθη λιτρῶν λη'. τοῦ δὲ δυσχεραίνοντος, τοῦ μὴ πωλῆσαι ἀξίως τὸν ἴδιον οἶκον τῷ βασιλεῖ, ὁ βασιλεὺς φιλοδίκαιος ὢν καὶ μισοπόνηρος, πρὸς τὸ μὴ θέλειν τινὰ ἀδικῆσαι, ἠθύμει, ἀδημονῶν τὸ τί πράξει εἰς αὐτόν. Στρατήγιος δὲ Μάγιστρος, ὁ
τῶν βασιλικῶν χρημάτων φύλαξ,
11 τοῦ βασιλέως ἀδελφοποιητὸς, 11.
ὑπισχνεῖται τῷ βασιλεῖ τοῦ διοικῆσαι τοῦτο διά τινος μηχανῆς. ὁ δὲ ῥηθεὶς Ὀστιάριος, ἐφίλει τὸ κυανὸν χρῶμα, φιλιππόδρομος ὢν, καὶ ἀντεποιεῖτο αὐτοῦ λίαν, καὶ ἔχαιρεν ἐπ' αὐτῷ. ἱππικοῦ δὲ μέλλοντος γίνεσθαι, ὁ Μάγιστρος Στρατήγιος τὸν Ὀστιάριον ἐφρούρησεν, καὶ καθεῖρξεν αὐτὸν εἰς τὸ πραιτώριον τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἱππικοῦ. αὐτὸς δὲ ἤρξατο στριγγίζειν ἐκ τῆς εἱρκτῆς, Θεάσομαι τὸ ἱπποδρόμιον, καὶ τὸ θέλημα τοῦ βασιλέως ποιήσω. ἤγαγον δὲ αὐτὸν ἐν τῷ στάματι τοῦ καθίσματος, ἐν ᾧ ἐκαθέζετο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ, καὶ ἐκεῖσε ἐποίησε τὴν διάπρασιν, ὑπογράψαντος

ἐκεῖσε τοῦ κυέστορος καὶ τοῦ σηκρήτου πέσης, περὶ τοὺς ἵππους γυμνάσαι. τότε δὲ ἦν ἐκ παλαιοῦ, ἡνίκα ἀνήρχετο ὁ βασιλεὺς ἐν τῷ καθίσματι, παρευθὺς ἐπρέχον οἱ ἡνιοχευτικοὶ ἵπποι· διότι δὲ ἤρξαντο εἰς τὴν πρᾶσιν τῶν οἰκημάτων τοῦ εὐνούχου, μέχρι τῆς σήμερον ἀργοὶ ἐξέρχονται τὰ ἡνιοχευτικὰ ἅρματα τῶν ἵππων.

Τὸ δὲ δεξιὸν μέρος ὅλον τοῦ γυναικωνίτου καὶ ἕως τοῦ κίονος τοῦ ἁγίου Βασιλείου, καὶ ἐκ τοῦ ναοῦ μέρος τι, ὑπῆρχον οἰκήματα Χαρίτωνος εὐνούχου τοῦ ἐπίκλην" Χηνοπόλου, ἃ καὶ ἐξωνήθησαν μετ' εὐχαριστίας διπλῷ τιμήματι ἀποτιμηθέντα λίτρας ιβ'. τὸ δὲ ἀριστερὸν μέρος τοῦ γυναικωνίτου, καὶ ἕως τοῦ κίονος τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Θαυματουργοῦ, ὑπῆρχον οἰκήματα Ξενοφῶντος" τινὸς τῇ τέχνῃ βασιλικαρίου· ὃς δὲ ὢν ἐξωνηθῆναι τὰ οἰκήματα αὐτοῦ, ᾐτήσατο τὸν βασιλέα, μὴ μόνον τίμημα διπλοῦν λαβεῖν τῆς σκηνῆς αὐτοῦ λίτρας ιδ'. ἀλλ' ἵνα ποιήσῃ τοῦτον ἐν τῷ ἀγομένῳ ἱππικῷ, ἐν ᾗ ἐπιτελοῦνται, τιμηθῆναι καὶ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν τεσσάρων ἡνιόχων. τοῦ δὲ βασιλέως προστάξαντος τοῦτο, καὶ πρὸς γέλωτα πεποιηκότος, ἵνα εἰς τὸ διηνεκὲς οὕτω τιθῇ εἰς τοὺς ἀεὶ χρόνους, ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ ἀγομένου ἱππικοῦ καθίζεσθαι τοῦτον ἐν τοῖς καγκέλλοις μέσον προσέταξε, καὶ τὰ ὀπίσθια αὐτοῦ προσκυνεῖσθαι παρὰ τῶν ἡνιόχων πρὸς γέλωτα, πρὸ τοῦ ἀναβῆναι αὐτοὺς ἐπὶ τῶν ἁρμάτων. καὶ τοῦτο διήρκεσε μέχρι τῆς σήμερον. ὃς καὶ καλεῖται ἄρχων τῶν καταχθονίων· ἀμφιέννυται δὲ χλαμύδα λευκὴν μετὰ βύσσου ἠμφιεσμένην. τὸ δὲ ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ καὶ οἱ τέσσαρες νάρθηκες, καὶ ὁ λουτὴρ, καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν, ὑπῆρχον οἰκήματα Δαμιανοῦ πατρι-

omni, priusquam currus agitarentur, subscribente. Olim verò id moris obtinebat, vt statim Imperatore ad sessionis locum ascendente, aurigæ cursum incœptarent. Quòd autem tunc cessauerint, dum Eunuchi ædium venditio fieret, in hanc vsque diem, conscendendi ludis Circensibus currus, otiantibus equis ingredi solent.

Dextera pars tota Gynæconitidis vsque ad Columnam sancti Basilij, exque naui Ecclesiæ pars aliqua, ædes erant Charitonis Eunuchi, cognomento Chenopoli (id est, Anserum venditoris; alias Chenopodis, id est, Anseripedis) vendiditque, rem gratiæ deputans, duplo pretio duodecim libris æstimatas. Sinistra verò pars Gynæconitidis, vsque ad Columnam sancti Gregorij miraculorum effectoris, ædes erant cuiusdam Xenophontis arte sutoris. Hic ædes coëmi cùm vellet, nedum duplum pretium libras quatuordecim casæ humilis, ab Imperatore petiit, sed vt etiam Circensium die in Circo sedentem quatuor factionum aurigæ venerarentur ac adorarent. Id Imperator, ita vt rogauerat, præstandum decernit, risuque in perpetuum ita collocandum, quâ die Circenses eduntur, vt in Cancellis medius sedeat, eiusque ioco terga aurigæ adirent priusquam currus ascendant. Quæ res hactenus durat: bellusque homo *Inferorum Princeps*, siue Tribunus nuncupatur. Induitur chlamydem candidam bysso intextam. Templi verò area, & quatuor porticus seu vestibula, & luttrum, iisque adjacentia, ædes erant Damiani Patri-

Mulierum locus ad Ecclesiæ, seu maioris nauis latera.

L. Χηνοπόδου.

L. πρὸς ῥαπτοῦ.

Inferorum Princeps.

cij Seleuciæ; quas ille nonaginta libris æſtimatas, ingenti gaudio Imperatori dedit.

Locum dimenſus Imperator, cùm petram duriſſimam à ſacri tribunalis loco ad inferiorem vſque apſidem inueniſſet, maioris Trulli circum molem fundauit: inde verò, & ad exteriorem longè ferulam, ſolo paluſtri & fungoſo fundamenta jecit. Rem autem aggreſſus, Eutychium Patriarcham preces ad Deum pro Eccleſiæ ſtructurâ fuſurum, accerſit. Tumque Imperator, ſuis ipſe manibus ſumptâ calce cum teſtâ, Deoque gratias agens, omnium primus pro fundamento jecit. Ante cœptam verò Templi ædificationem, Oratorium aureo tecto, egregioque circunquaque ornatu, pretioſis ex lapidibus marmoribuſque, Ioannis Præcurſoris nomine prope Horologium extruxit, ac Baptiſtæ ædes nuncupauit; itemque vicina Metatorij ædificia; vt ibi crebrius cùm ſuis Proceribus commoratus, etiam cibo ſeſe recrearet. Tunc quoque totam porticum ædificauit, quà tranſeuntibus à palatio ad Magnam vſque Eccleſiam iter eſt, vt quotieſcunque vellet, ipſe cunctorum latens oculos tranſiret, ac ſui copiam ædificantibus faceret. Erant porro Architecti centum, quorum ſinguli centenas operas haberent, cunctæque operæ decem millium numerum explerent: & quidem quinquageni Architecti, vnà cum ſubjectâ operarum turbâ, dextram partem ædificabant; quinquageni verò alij, ſimiliter ſiniſtram; quò æmula quadam illorum contentione ac diligentiâ, opus citò molè aſſurgeret. Templi figuram, Angelus

Antiſtitis benedictio fundandâ nouâ Eccleſiâ.

Oratorium Ioan. Baptiſtæ.

Architecti & operæ, centum, decemque millia.

κίου Σελευκείας· ἅπερ ἀπετιμήθη λί-
τρας 12 ϟ', καὶ μετὰ πολλῆς περιχα-
ρείας δέδωκαν αὐτὰ τῷ βασιλεῖ.
Ὁ δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς, τὸν
τόπον καταμετρήσας, καὶ εὑρὼν 13 13.
στερεωτάτην πέτραν ἀπὸ τοῦ θυσια-
στηρίου καὶ μέχρι τῆς κάτω ἀψίδος,
ἐθεμελίωσε χώρησιν 14 τὰ βάθρα 14.
τοῦ μεγάλου τρούλου. ἀπὸ δὲ τῶν ἀ-
ψίδων, καὶ μέχρι τοῦ ἐξωτάτου νάρ-
θηκος, εἰς τὴν χαύνωσιν καὶ ὑγρό-
δη ἐθεμελίωσεν. ἀρξάμενος δὲ τὸ
θεμέλιον κτίζειν, προσεκαλέσατο
Εὐτύχιον πατριάρχην, καὶ ἐποίη-
σεν εὐχὴν περὶ συστάσεως τῆς ἐκ-
κλησίας· καὶ τότε ὁ βασιλεὺς Ἰου-
στινιανὸς λαβὼν ἰδίαις χερσὶ τὸ
ἄσβεστον μετὰ τοῦ ὀστράκου, καὶ εὐ-
χαριστήσας τῷ Θεῷ, ἔβαλεν ἐπὶ τὸ
θεμέλιον πρὸ πάντων. πρὸ τοῦ δὲ
ἄρξασθαι κτίζειν τὸν ναὸν, προ-
έκτισεν εὐκτήριον χρυσόροφον καὶ
περικαλλῆ κυκλῇ μετὰ λίθων πολυ-
τελῶν καὶ πολυτίμων, ἐπὶ ὀνόματι
τοῦ Ἰωάννου τοῦ προδρόμου· ὅπερ ἐστὶ
πλησίον τοῦ ὡρολογίου, τὸ καλούμενον
15 Βαπτιστήριον, καὶ τὰ πλησιά- 15.
ζοντα τοῦ μητατωρίου. ἵνα ἐκεῖσε
παραμένῃ μετὰ τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ
πολλάκις, καὶ ἐσθίῃ. τότε γὰρ καὶ
τὰ διαβατικὰ ἀπὸ τοῦ παλατίου μέ-
χρι τῆς μεγάλης ἐκκλησίας ἔκτισεν,
ἵνα διέρχηται ὁσάκις ἂν θέλῃ, καὶ
μὴ ὁρᾶσθαι παρά τινος, πρὸς τὸ
παρίστασθαι ἐν τῇ οἰκοδομῇ τοῦ ναοῦ.
ὑπῆρχον δὲ τεχνῖται μαΐστορες ἑκα-
τὸν, ἔχοντες ἕκαστος αὐτῶν ἀνὰ
ἀνθρώπων ρ', γινόμενοι χιλιάδες δέ-
κα. καὶ οἱ μὲν πεντήκοντα μαΐστορες
μετὰ τοῦ λαοῦ αὐτῶν τὸ δεξιὸν μέ-
ρος ᾠκοδόμουν· οἱ δὲ ἕτεροι πεν-
τήκοντα, ὁμοίως τὸ εὐώνυμον μέ-
ρος 16, διὰ τὸ ἐρίζειν καὶ σπου- 16.
δῇ ταχέως κτίζεσθαι τὸ ἔργον.
τὸ δὲ σχῆμα τοῦ ναοῦ, ἄγγε-
λος

λος Κυρίου κατ' ὄναρ ἔδειξε τῷ
βασιλεῖ. ὑπῆρχε δὲ ὁ πρωτοοικο-
δόμος μηχανικὸς, καὶ λίαν φρονί-
μως ἐπιτηδευόμενος, καὶ εἰς τὸ ἀν-
εγεῖραι ναοὺς ἐπιτήδειος. εἰς δὲ τοὺς
κακκάβους, ἐψεῖτο ἡ κριθὴ, καὶ τὸν
χυλὸν αὐτῆς ἐμίγνυεν τῷ ἀσβέστῳ
σὺν τῷ ὀστράκῳ ἀντὶ ὕδατος. ὁ δὲ
αὐτῆς χυλὸς ὑπῆρχε γλισχρὸς, μυ-
ξώδης καὶ κολλητικός. ὁμοίως καὶ
17. τὸ φλοιὸν τῶν δένδρων τῶν ἰτέων
κατατέμνοντες, ἐνέβαλον τοῖς κα-
κάβοις μετὰ τῆς κριθῆς, καὶ ἐποίησαν
μάζας τετραγώνας ἐχούσας ἀνὰ
ποδῶν πεντήκοντα τὸ μῆκος, καὶ ν'
τὸ πλάτος, καὶ εἴκοσι τὸ πάχος, καὶ
ἐτίθουν εἰς τοὺς θεμελίους· καὶ οὔτε
θερμὸν τοῦτο ἐτίθουν, οὔτε πάλιν
ψυχρὸν διὰ τὸ εἶναι κολλητικόν. καὶ
ἐπάνω τὰς μάζας ἐτίθουν λίθους εὐ-
μεγέθεις ἰσομήκεις πλάτους. καὶ ἦν ἰδεῖν
τότε αὐτὸ κρατεῖν καθάπερ σίδηρος.
Δύο δὲ πηχῶν τῶν θεμελίων ἐκ
τῆς γῆς ὑψωθέντων, ὥς φησιν
ὁ προειρημένος ποιητὴς, ὁ καὶ
ἀπογράφων τὴν ἔξοδον, ἐξω-
διάσθησαν χρυσοῦ κεντηνάρια υλβ'.
μιλιαρίσια γὰρ ἀργυρῶν καθ' ἑκά-
στην ἐκομίζοντο ἀπὸ τοῦ παλατίου,
καὶ ἐτίθεντο εἰς τὸ Ὡρολόγιον, καὶ
ὅσοι ἀνεβίβαζον λίθους, ἐλάμβανον
ἀνὰ ἀργυροῦ ἑνὸς, διὰ τὸ μὴ ἀκη-
διάσαι τινὰ ἐξ αὐτῶν ἢ βλασφη-
μῆσαι. εἷς δὲ τῶν βασταζόντων λίθον
ἀγανακτήσας καὶ στενάξας, εἰς γῆν
κατηνέχθη καὶ συνετρίβη. τὴν δὲ
ἔξοδον ἐποίει ὁ ῥηθεὶς Στρατή-
γιος, ὁ φύλαξ τῶν βασιλικῶν
χρημάτων, ὁ καὶ ὑπάρχων πνευμα-
τικὸς ἀδελφὸς τοῦ βασιλέως Ἰουστι-
νιανοῦ. τῶν δὲ πεσσῶν ὑψωθέντων
καὶ τῶν κιόνων τῶν μεγάλων, 18
18. τῶν τε Ῥωμαίων καὶ πρασίνων τῶν
μεγάλων, ὁ βασιλεὺς τὸ δειλινὸν
οὐκ ἐκάθευδεν, ἀλλ' εἶχε σπουδὴν

Comb.

gelus Domini in ſomnis Imperatori oſtenderat. Princeps autem Architectus, vir ſolertiſſimus, templiſque excitandis ingenioſiſſimus erat. Ordeum plenis cacabis elixum ſubigebatur ; eiuſque liquorem cum calce & teſtâ miſcebant. Erat ordei liquor ille viſcoſus, mucoſus, tenax ; ſimili quoq; ratione diſſectos ſalignos cortices cũ ordeo in cacabos mittentes, ac quadrangulas maſſas facientes, 50. pedum ſingulas longitudinis, & 50. latitudinis, vigintique denſas ; eas nec nimium calidas, neque rurſus frigidas, ſed totas intepeſcentes, quò iis vinculum tenacius foret, in fundamenta mittebant. Subſtratáque maſſâ, lapides prægrandes pari longitudine ac latitudine imponebant, eoque glutine ac ſi ferro adſtringerentur, firmiter cohæreſcebant.

Cæmentũ vt ſubactũ.

Fundamentis duorum cubitorum altitudine è terrâ erectis, vt dictus auctor & expenſæ rationum ſcriba auctor eſt, ad quadringenties trigeſies, biſque centena librarum auri ſumma deducta eſt. Miliariſia enim pecuniæ quotidie è palatio efferebantur, atque in Horologij arce ponebantur, omneſque qui ſaxa, cæteraque fabricæ dedita conuehebant, argenteum in ſingulos accipiebant, ne cui ſegnities torporque obreperet, aut conuitij verba iactaret. Ex iis quidam, cùm ſaxum vehens ſub pondere ingemuiſſet, in terram præceps dejectus, ac alliſus eſt. Pecunias ſufficiebat, quem dixi, Strategius, Regij ærarij Comes, ac Iuſtiniani Imperatoris ſpiritalis frater. Erectis pilis, magniſque columnis Romanis pariter atque Praſinis, Imperator ſomnô pomeridiano abſtinens, magnoque ſtudio operi

Expenſarũ prima ſubductio.

L. υλβ'.

Codin. ἀδελφοποιητός.

Ii

incumbens, polientes cædentesque lapides, & fabros; cunctasque operas & artifices Troilo Cubiculario comite, circumeundo inspectabat; factaque sponsione, extra constitutam mercedem, semel aut iterum per hebdomadam, modò nummum, modò quid amplius erogabat. Quoties verò spectandi causâ accedebat, candidâ simplici lineâ indutus, caputque tenui obtectus sudario; manu denique exilem virgam tenens, procedebat.

Erectis porro superiorum dextri sinistrique lateris ædium fornicibus, tectoque in scyphi, trulleumque morem composito, statuit Imperator, ne miliarisia per diem Sabbati è Palatio exportarentur. Erat quippe diei hora tertia; iussitque Strategius operas ad prandium exire; similiterque artifices. Descendens verò, cuius supra memini, Ignatius, Architectorum primus, filium reliquit quo dextro latere in superiori fornice ipse ædificabat, vt omnia opificum instrumenta diligens inspector seruaret. Erat autem puer annorum circiter quatuordecim. Illo igitur sedente, Eunuchus quidam, splendidâ veste indutus, vultuque decorus, velut nimirum è Palatio missus, se illi conspicuum facit, aitque, Quid causæ est cur opifices non citò Dei opus absoluunt, sed eo relicto ad comedendum abierunt? Ad quem puer, Primo quoque tempore, mi domine, aderunt. At ille, Abi citò, inquit, & accersi eos. Puero affirmante se non discessurum, ne

Diuina visio, sanctæque Sophiæ Angeli indigetatione nuncupatio.

πολλὴν καὶ ἐπιμέλειαν εἰς τὸ ὀξέως, τούς τε λιθοξόους καὶ λατόμους, τεκτονικούς τε καὶ πάντας τοὺς οἰκοδόμους, μετὰ καὶ Τρωΐλου κουβικουλαρίου τούτους ὁρῶν, σπουδὴν αὐτοῖς ἐπηγγέλλετο· καὶ διὰ τοῦτο ἔξωθεν τοῦ μισθοῦ αὐτῶν, τῇ ἑβδομάδι ἢ ἅπαξ ἢ δὶς εὐεργέτει τούτους, ποτὲ μὲν, διὰ νομίσματος ἑνός· ἄλλοτε δὲ καὶ πλεῖον. περινοόμενος δὲ ὁ βασιλεὺς, ἠμφιέννυτο καὶ ὀθόνην λευκὴν ψιλὴν, καὶ σουδάριον ἀμυδρὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ. ἐν δὲ τῇ χειρὶ αὐτοῦ, ῥάβδον λεπτὴν κατεῖχεν.

Ἀνεγείραντες δὲ τὰς ἀψῖδας τῶν ὑπερῴων, τῶν τε δεξιῶν καὶ τῶν εὐωνύμων, καὶ ταύτας στεγάσαντες σκυφικὰς ἀψῖδας, ὡς εἴδει τοῦ κρατοῦντι τοῦ μὴ ἀγαγεῖν μιλιαρίσια ἡμέρᾳ σαββάτου ἐκ τοῦ παλατίου. καὶ προσέταξεν ὁ Στρατήγιος τοῦ ἐξελθεῖν τοὺς ἐργάτας εἰς τὸν ἄριστον· ὁμοίως καὶ τοὺς τεχνίτας. κατερχόμενος δὲ ὁ προρρηθεὶς Ἰγνάτιος καὶ πρῶτος τῶν οἰκοδόμων ὁ μηχανικὸς, κατέλιπε τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐν ᾧ ἔκτιζε δεξιὸν μέρος ἄνωθεν τῶν ὑπερῴων, εἰς τὸ τηρεῖν τὰ πρὸς οἰκοδομὴν ἐργαλεῖα ἅπαντα. ὁ δὲ παῖς ἦν ὡσεὶ χρόνων δεκατεσσάρων. καθεζομένου οὖν τοῦ παιδὸς, ἐφάνη αὐτῷ εὐνοῦχος, λαμπρὰ ἐσθῆτι ἠμφιεσμένος, ὡραῖος τῷ εἴδει, ὡς δῆθεν ἐκ τοῦ παλατίου πεμφθεὶς, καὶ λέγει τῷ παιδαρίῳ, Τίνος χάριν τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ οὐκ ἐκπληροῦσιν οἱ κάμνοντες ταχέως, ἀλλὰ καταλιπόντες αὐτὸ ἀπῆλθον εἰς τὸ ἐσθίειν. ὁ δὲ παῖς λέγει τῷ εὐνούχῳ, Ὅτι κύριέ μου ταχέως παραγίνονται. ἐκείνου δὲ πάλιν εἰπόντος, Ὅτι πορευθεὶς λάλησον αὐτοῖς· σπουδὴν γὰρ τοῦ τελειωθῆναι τὸ ἔργον. τοῦ δὲ παιδὸς φήσαντος, αὐτὸν μὴ ἀπελθεῖν, καὶ διὰ τὸ καὶ

ἀπολιωθῶσι τὰ ἐργαλεῖα ἅπαντα. ἔφη ὁ εὐνοῦχος, Ἄπελθε ἐν σπουδῇ, καὶ φώνησον αὐτοὺς τοῦ ταχέως ἐλθεῖν· καὶ ἐγὼ ὀμνυμί σοι, τέκνον, οὕτως, Μὰ τῆς ἁγίας Σοφίας τοῦ νῦν κτιζομένου, οὐχ ὑποχωρῶ τοῦ ὧδε· ἐνταῦθα γὰρ ἐτάχθην δουλεύειν καὶ φυλάττειν παρὰ τοῦ Λόγου τοῦ Θεοῦ, ἕως ὅτι καὶ ὑποστρέψῃς. ταῦτα ἀκούσας ὁ παῖς, δρομαίως ἐπορεύθη, καταλιπὼν ἐν τῷ ὑπερῴῳ κτίσματι τὸν ἄγγελον τοῦ Κυρίου φυλάττοντα. ὡς δὲ κατῆλθεν ὁ παῖς, καὶ εὑρὼν τὸν πατέρα αὐτοῦ τὸν πρωτοκτίστην μετὰ τῶν λοιπῶν, ἐξηγήσατο αὐτοῖς ἅπαντα. ὁ δὲ πατὴρ λαβὼν τὸν παῖδα αὐτοῦ, ἤγαγεν ἐπὶ τὸ ἄριστον τοῦ βασιλέως. ἐκεῖσε γὰρ ὢν ὁ βασιλεὺς ἐπὶ τὸ εὐκτήριον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ προδρόμου, ἐδείπνει ἐν τῷ Ὡρολογίῳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἀκούσας τούτων τῶν ῥημάτων παρὰ τοῦ παιδὸς, προσκαλέσατο πάντας τοὺς εὐνούχους, καὶ ἐπεδείκνυεν ἕνα ἕκαστον τῷ παιδαρίῳ, λέγων, Μή τι οὗτός ἐστιν. ὁ δὲ παῖς βοήσας, Μὴ τινα ὑπάρχειν ἐξ αὐτῶν τῆς θεωρίας ἐκείνου τοῦ εὐνούχου, ὃν ἐθεασάμην, ἔγνω τότε ὁ βασιλεὺς, ὅτι ἄγγελος Κυρίου ἐστὶν ὁ λαλήσας σε, καὶ ὅτι τὸ ῥῆμα γνώριμον ἦν, καὶ ὁ ὅρκος αὐτοῦ, εἰπόντος καὶ τοῦ παιδαρίου ὅτι λευκοφόρος ἐτύγχανε, καὶ αἱ παρειαὶ αὐτοῦ πῦρ ἀπέπεμπον, καὶ ἐνηλλαγμένη ἡ ὅρασις αὐτοῦ, μεγάλως ἐδόξασε τὸν Θεὸν ὁ βασιλεὺς, λέγων, Ὅτι εὐδόκησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, καὶ ὅτι ἔρεσις πολλὴ καὶ κόπος μοι ὑπήρχετο, πῶς δὴ καλέσω τὸν ναόν. καὶ ἐκτοτεῦθεν ἔλαβε τὴν προσηγορίαν ὁ ναὸς, Ἡ ἁγία Σοφία, ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ ἑρμηνευόμενος. καὶ σκοπήσας ὁ βασιλεὺς εἶπεν οὕτως, Μὴ ἐάσω τὸν παῖδα ὑποστρέψαι εἰς τὴν οἰκοδομὴν, ἵνα εἰς τὸ διηνεκὲς φυλάττῃ ὁ ἄγγελος Κυρίου, καθὼς εἶπεν ἐν ὅρκῳ. ἐὰν γὰρ

ferramenta illi dispereant, ait Eunuchus, Vade citò, & voca eos vt celeriter veniant. Iuro enim tibi, fili, Per sanctam SOPHIAM, quæ nunc ædificatur, me non discessurum (quippe qui Dei Verbi imperio iussus sum hîc ministrare ac custodire) donec tu reuertaris. His auditis, puer festinè profectus est, Angelo Domini in superioribus ædibus custode relicto. Cumque adeo descendisset, ac patrem Architectorum principem vnà cum reliquis offendisset, omnia ex ordine narrauit. Pater filium assumens, ad Imperatoris prandium adduxit. Imperator enim illic tunc agens, in sancti Ioannis Præcursoris Oratorio, ad Horologiũ prandebat. Ille his ex puero auditis, Eunuchos omnes accersens, singulos puero exhibebat. Tum puero clamante, nullum tali aspectu esse, qualem ipse Eunuchum conspexisset, cognouit Imperator Angelum Domini esse, qui ipsum allocutus fuisset, quódque sermo apertus esset, nec iusiurandum lateret, hoc quoque dicente puero, candidâ indutum stolâ, genis igneum quid coruscantibus, variante aspectu vultuque, Imperator magnificè Deum collaudauit, dicens, Deo acceptum Templi opus fuisse; cùm ille magno desiderio teneretur, animique anxius esset, quonam illud nomine appellaret. Exindeque Templum, SANCTA SOPHIA vt diceretur, quod Dei Verbum interpreteris, accepit. Secum autem animo cogitans Imperator, sic ait, Non sinam puerum ad ædes reuerti, vt Angelus in perpetuum custodiat, pro eo ac iureiurando pollicitus est. Si enim reuersus puer in æde extiterit, discedet

L. ἐν τῷ Βαπτιστηρίῳ

inde Angelus Domini. Conſilio itaque cum præcipuis Senatoribus, ſacrique Ordinis Paſtoribus, inito hoc Imperator reſponſum accepit, Non mittendum puerum ad Templi ædes illas iuxta Angeli iuſiurandum, vt Dei munere ad mundi vſque finem illo cuſtode potiretur. Itaque Imperator diuitiis auctum puerum, ac honoribus donatum, patris quoq; illius conſilio in Inſulas, quas Cyclades vocant, relegauit. Quod autem ſic puerum Angelus allocutus eſt, in dexterâ parte pilæ ſuperioris fornicis, ad Trullum aſcendentibus, accidit.

Cùm verò opifices ad ſecunda vſque Catechumena perducto opere, ſuperioribus columnis ac fornicibus erectis, circumpoſitæ fabricæ tecta impoſuiſſent, Imperator propter auri inopiam vehementer angi cœpit. Stante autem illo in ſuperiori fornicis parte, cùm ſabbati horâ . . . (quippe vergente quod prandij tempus eſſe ſolet) Trullum excitaturi eſſent, mœſto animo, anxioque ſe illi Eunuchus in veſte candidâ conſpiciens, ſic infit; Quid pecuniarum causâ, domine, animo diſcruciaris? Iube cras citò venire ex tuis Proceribus, aurique ſignati ſummam afferam, quantam ipſe volueris. Sequenti die veniens Eunuchus, euntem ad viſendam fabricam Imperatorem inuenit. Ille, qui Eunuchum ſequeretur, Strategium dedit, & Baſilidem Quæſtorem, & Theodorum Patricium cognomento Colocyntem, qui etiam erat Præfectus; ſeruos circiter quinquaginta, mulos viginti, ſimulque bulgidiorum viginti paria. His ille aſſum-

Pecuniæ diuinitus prærogatæ in opus fabricæ.

ὁ παῖς ὑποστρέψῃ καὶ εὑρεθῇ ἐν τῷ κτίσματι, ὁ ἄγγελος Κυρίου ὑποχωρήσει. βουλευσαμένου δὲ τοῦ βασιλέως, τοὺς κρείττονας τῆς συγκλήτου καὶ ἱερατικοὺς ποιμένας, εἶπον αὐτῷ, Μὴ ἀποστείλῃς τὸν παῖδα εἰς τὴν οἰκοδομὴν κατὰ τὸν ὅρκον τοῦ ἀγγέλου, ὅπως ἐκ Θεοῦ φυλάξῃ τὸν ναὸν ἕως τέλους κόσμου. ὁ δὲ βασιλεὺς πλουτίσας τὸν παῖδα καὶ ἀξιώμασι δοξάσας, ἀπέστειλε μετὰ καὶ τῆς βουλῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐν χώρᾳ εἰς τὰς Κυκλάδας νήσους. ἐγένετο δὲ τὸ ῥῆμα τοῦτο τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὸν παῖδα φήσαντος, εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς πεσσοῦ τῆς ἄνω ἀψῖδος 20 τοῖς ἀνερχομένοις ἐπὶ 20.
τὸν Τροῦλλον.

Φθασάντων δὲ τῶν οἰκοδόμων εἰς τὰ 21 δεύτερα κατηχούμενα, καὶ ἐγειράντων τοὺς ἐπάνω κίονας καὶ τὰς καμάρας, καὶ σκεπάσαντες τὰ τείχη, 21.
ἠθύμει ὁ βασιλεὺς, διὰ τὸ μὴ ἔχειν χρυσοῦ ποσότητα. ἱσταμένου οὖν αὐτοῦ εἰς τὰ ὑπερῷα τῶν κτισμάτων, μέλλοντας ἐγεῖραι τὸν Τροῦλλον 22 κατὰ τὴν 22.
ὥραν τοῦ σαββάτου ··· ὡς ἤδη βαθέου ἀρίστου, ἀδημονοῦντος τοῦ βασιλέως, ἐφάνη αὐτῷ εὐνοῦχος λευκοφόρος, εἰρηκὼς οὕτω, Τί λυπῇσαι, δέσποτα, περὶ χρημάτων. πρόσταξον ἐλθεῖν αὔριον ταχὺ ἐκ τῶν μεγιστάνων σου, καὶ ἐγὼ κομίσω σοι χρυσοῦ χάραγμα ὅσον ἂν κελεύσῃς. τῇ δὲ ἐπαύριον ἐλθὼν ὁ εὐνοῦχος, καὶ εὑρὼν τὸν βασιλέα ὅτι πορεύεται ἐπὶ τὸ ὁρᾷν τὰ κτίσματα, δέδωκεν ὁ βασιλεὺς τόν τε Στρατήγιον, καὶ Βασιλείδην τὸν κυαίστορα, καὶ Θεόδωρον πατρίκιον τὸν ἐπίκλην Κολοκύνθην 23, τὸν καὶ ὕπαρχον, καὶ 23.
ὑπουργούς τινας μέχρι τῶν πεντήκοντα, καὶ ἡμιόνους εἴκοσι, μετὰ καὶ βουλγιδίων ζυγοὺς εἴκοσι. τούτους λαβὼν ὁ εὐνοῦχος ἐξῆλθε τῆς Χρυσέας πόρτης· καὶ ἐξελθόντες εἰς τὸ

πιβουνάλιον, ἐφάνησαν μὲν τοῖς ἀποσταλεῖσι, παλάτια κτιστὰ θαυμαστά. ἐκ τῶν ἵππων δὲ ἀποβάντες, ἀνεβίβασεν αὐτοὺς ὁ εὐνοῦχος εἰς κλίμακα θαυμαστήν. καὶ εἰσβαλὼν κλεῖδα χαλκῆν καὶ λαμπρὰν ὁ εὐνοῦχος, ἤνοιξε κουβούκλιον· καί, ὥς φησι Στρατήγιος ὁ μάγιστρος, ἦν τὸ ἔδαφος ἐστρωμένον καὶ πεπληρωμένον χρυσοῦ χαράγματος. καὶ λαβὼν πτύον ὁ εὐνοῦχος, ἔβαλεν ἐφ' ἕνα ἕκαστον βουλγίδιον, χρυσοῦ κεντηνάρια τέσσαρα· ρρπ΄. καὶ δοὺς αὐτοῖς, ἀπέστειλε τῷ βασιλεῖ· καὶ κλειδώσας ἔμπροσθεν αὐτῶν τὸ κουβούκλιον ἐν ᾧ ἦν τὸ χάραγμα, ἔφη αὐτοῖς, Ὑμεῖς κομίσατε ταῦτα τῷ βασιλεῖ, εἰς τὸ καταναλῶσαι εἰς τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ. ὁ δὲ εὐνοῦχος κατελείφθη ἐκεῖσε. καὶ ἐλθόντες ἤγαγον τῷ βασιλεῖ τὸ χρυσίον, καὶ ἐκπλαγεὶς ὁ βασιλεύς, φησὶν αὐτοῖς. Ἐν ποίῳ τόπῳ ἀπήλθατε, καὶ τίς ὁ εὐνοῦχος. καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ πάντα, τόν τε τόπον τῶν οἰκημάτων αὐτοῦ, καὶ ὅτι χρυσίον εἶχε κεχυμένον ἐπὶ κουβουκλίοις πλῆθος πολύ. προσδοκῶν δὲ ὁ βασιλεὺς τὸν εὐνοῦχον ἐλθεῖν πρὸς αὐτόν, καὶ ὡς οὐ παρεγένετο, ἀπέστειλεν ὁ βασιλεὺς τὸν ἀκόλουθον αὐτοῦ εἰς τὸν εὐνοῦχον· καὶ εὑρὼν τὸν τόπον ἐν ᾧ ἐθεάσατο τὰ παλάτια ὅλον ἄοικον, ὑποστρέψας, ἐγνώρισε τῷ βασιλεῖ πάντα. ἐκπλαγεὶς δέ, καὶ γνούς, εἶπεν, Ὅτι ἀληθῶς τοῦτο θαῦμα γέγονεν, ἵνα γνῶμεν πάντες, καὶ μεγάλως ἐδόξασε τὸν Θεόν.

Ἐν δὲ τῷ μέλλειν τὸ ἅγιον θυσιαστήριον
24. πληρωθῆναι, 24 καὶ διὰ τῶν στοῶν φωταγωγῆσαι τῶν διὰ τῶν ὑελίων ὄντων, προσέταξεν ὁ μηχανικὸς ἵνα γένηται ὁ μύαξ μονοκάμαρος· καὶ πάλιν μεταμεληθεὶς

ptis per Auream portam egressus est. Cumque ad Tribunalis aream venissent, videbantur sibi qui missi erant extructa Palatia stupēdi decoris videre. Vbi autem ex equis descendissent, Eunuchus admirandam eos scalam ascendere iussit: tumque immittens clauem auream ac splendidam, cubiculum aperuit. Atque vt Magister Strategius dicebat, pauimentum omne auro signato stratum ac plenum erat: acceptaque palâ, Eunuchus, singulis bulgidiis quater centenas auri libras immisit, nempe simul nimirum octogies centenas; quibus traditis, ad Imperatorem remisit: clausoque coram claue cubiculo, in quo aurum signatum erat, ait ad eos, Vos afferte Imperatori, vt in fabricæ opus effundat. Eunuchus ibi relictus: illi venientes, quod acceperant Imperatori aurum deferunt. Illéque stupens, Quonam, inquit, profecti estis, quisve is Eunuchus existit? Illi cuncta ordine referre: esseque, vim auri immensam per eius cubiculi solum sparsam. Expectabat Imperator rediturum Eunuchum; at cassâ expectatione, qui à pedibus esset, puerum ad eum misit. Nactus puer locum, quo conspecta palatia, nullas habentem domos, reuersus cuncta Imperatori narrauit. Quibus ille in stuporem actus, ac rem cognoscens, Verè, ait, miraculum illud factum est, vt sciamus omnes; ac magnificè Deum collaudauit.

Cùm autem altare ædificaturi essent, ac per vitreas porticus lucem illaturi, præcepit Architectus vno concham meatu ad lucem aptari: tumque mutato consilio, duplici aptari præcepit, per duas apsides, ne

Diuinâ reuelatione, trina ad lumen altaris inducta fornix.

locus nullis suffultus tignis, qualia Nartheciac lateribus fuerant adhibita, nimio pondere grauaretur. Reliqui artifices contra obnitebantur, vnicam cameram altari illuminando sufficere. Angebatur itaque Magister fabrûm quidnam facto opus, quòd Imperator quandoque vnam apsidem, quandoque duas fieri iuberet. Dum itaque staret tædio affectus, atque animo anxius esset, feriâ quartâ, horâ quintâ apparuit ei Angelus Domini, toto Imperatorem aspectu referens atque habitu, veste regali, rubris calceis, aitque Artifici, *Placet vt triplici ad lucem vocatu, triplicique irradiante porticu concha fiat, In nomine Patris & Filij & Spiritus sancti:* moxque ab oculis illius euanuit. Ille stupore perculsus, in Palatium confestim succedit, austeriusque objurgans Imperatorem, contráque nitens, Tu, inquit, Imperator, non vnum vnoque proposito loqueris. Hactenus clamitabas vnam porticum, tumque aliàs duplicem, ad lucem altari conuehendam, extruendam esse: nunc autem penè mihi confecto opere, ipse adstans dicis, Triplex camera lucem altari dabit, propter fidem Trinitatis? Imperator, vt se illâ die nec pedem è Palatio extulisse cognouit, exploratè cognouit Angelum Domini esse, qui Artifici locutus sit; aitque ad illum, Vti tibi locutus est, ita & feceris. Omnes autem pilæ interius exteriusque ferreis vectibus ferruminatæ tenentur, vt inter se hæreant, & immotæ consistant. Omnes oleo obductæ ac calce: ita demum variorum marmorum incrustationes superinductæ.

προσέταξεν γενέσθαι τρίφωτον, διὰ
δύο ἀψίδων, διὰ τὸ μὴ δέξασθαι
βάρος, ὅτι ἐκεῖ ἐκρέματο ἐν ἐπι-
το, ὥσπερ ἐν τῷ νάρθηκι, καὶ εἰς τὰς
πλευρὰς τοῦ ναοῦ. τῶν δὲ λοιπῶν τε-
χνιτῶν ἀντιλεγόντων, ὡς μία καμάρα
φωτίζει τὸ θυσιαστήριον. καὶ ἀδημο-
νοῦντος τοῦ πρωτοοικοδόμου τί ποι-
ήσει, ὅτι ποτὲ μὲν λέγει ὁ βασι-
λεὺς μίαν ἀψίδα γενέσθαι, ἄρτι δὲ
δύο· καὶ ἑστῶτος αὐτοῦ καὶ 25 ἀκηδιῶν- 25.
τος, ἡμέρᾳ τετάρτῃ, ὥρᾳ ε΄, ἐφάνη
αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου ἐν ὁμοιώματι
τοῦ βασιλέως μετὰ βασιλικῆς ἐσθῆτος
καὶ ἐρυθρῶν πεδίλων, καὶ φησὶ τῷ
τεχνίτῃ, Θέλω ἵνα μοι ποιήσῃς
τρίφωτον τὸν μύακα, καὶ διὰ τριῶν
στοῶν, εἰς ὄνομα Πατρὸς καὶ Υἱοῦ
καὶ ἁγίου Πνεύματος. παρευθὺ δὲ
ἀφανὴς ἐγένετο. καὶ καταπλαγεὶς ὁ
μαΐστωρ, παρεγένετο ἐπὶ τὸ παλά-
τιον, καὶ ἀντέλεγε τῷ βασιλεῖ αὐ-
στηρῶς, Ὅτι σύ, βασιλεῦ, λόγον
ἕνα οὐκ ἔχεις. μέχρι τοῦ ἄρτι ἐβόας
ποιεῖν με μίαν στοάν· ἄρτι δύο, ἐν
τῷ θυσιαστηρίῳ· καὶ ὅταν ἐτε-
λείωσα τὸ ἔργον, παρείστης μοι λέ-
γων, Ὅτι τρεῖς καμάραι φωτί-
ζουσι τὸ θυσιαστήριον διὰ τὴν τῆς
Τριάδος πίστιν; ὡς δὲ ἐγνώρι-
σεν ὁ βασιλεύς, ὅτι τοιαύτῃ ἡ-
μέρᾳ οὐ τοῦ παλατίου οὐκ ἐξῆλ-
θον, ἀκριβῶς ἐπέγνω ὅτι ἄγγε-
λος Κυρίου ἦν ὁ λαλήσας σοι·
καὶ ὡς εἶπέν σοι, οὕτως καὶ
ποίησον. πάντες δὲ 26 οἱ πεσ- 26.
σοὶ, ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ὑπὸ σι-
δηρῶν μοχλῶν κρατοῦνται ἐγκε-
χλιασμένοι πρὸς τὸ ἀλλήλους
κρατεῖν, καὶ εἶναι ἀμετακινή-
τους. ἡ δὲ ἔμπλασις πάντων τῶν
πεσσῶν, μετ' ἐλαίου καὶ ἀσβέ-
στου· καὶ οὕτως ἐπάνω αὐτῶν
σαν τὰς ποικίλας ὀρθομαρμαρώ-
σεις.

Ἀπέστειλε δὲ ὁ βασιλεὺς Τρωΐλον
τὸν κουβικουλάριον, καὶ Θεόδωρον
ἔπαρχον καὶ Βασιλίδην κυαίστορα ἐν
τῇ Ῥόδῳ νήσῳ, καὶ ἔκαμον ἐκεῖσε
27. μετὰ τοῦ πηλοῦ 27 βήσαλα ἰσόσταθμα,
ἰσομήκη παμμέγεθα, σφραγίζοντες
οὕτως, Ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ
οὐ σαλευθήσεται. βοηθήσει αὐτῇ
ὁ Θεὸς τὸ πρὸς πρωῒ πρωΐ. καὶ
διαμετροῦντες αὐτῶν τὴν ποσότη-
τα, ἀπέστελλον τῷ βασιλεῖ. ὁ δὲ
σταθμὸς τῶν δώδεκα βησάλων ἐκεί-
νων, ἡμετέρου ἐστὶ σταθμὸς εἷς, διὰ
τὸ εἶναι τὴν πηλὸν ἐκείνην ἐλα-
φρὸν πάνυ, καὶ σπογγοειδῆ, καὶ κοῦ-
φον καὶ λευκόχρωον. δι' ὀλίγου φαίνε-
28. ται ἰδιωτικῶς ὅτι 28 κισηρένιός ἐστιν
ὁ τροῦλλος· ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὕτως, ἐλαφρὸν
δὲ ὑπάρχει καὶ λευκόν. μετὰ ταῦτα δὲ
ἀνοικοδομήσαντες τὰς τέσσαρας ἁψῖ-
δας εὐμεγέθεις· καὶ ἀρξάμενοι κυ-
κλεῖν τὸν τροῦλλον, ἕως δώδεκα βησά-
λων ἐτίθουν· καὶ ἀναμεταξὺ τῶν δώ-
δεκα βησάλων, ἐποίουν οἱ ἱερεῖς εὐ-
χὴν περὶ συστάσεως τῆς ἐκκλησίας. καὶ
ἐποίουν οἱ κτίσται κατὰ δώδεκα βήσα-
λα ὀπὴν, ἐμβάλλοντες τοῖς ὀπαῖς τί-
μια καὶ ἅγια διαφόρων ἁγίων λεί-
ψανα, ἕως οὗ ἐτελείωσαν τὸν τροῦλ-
λον. ἦν δὲ ὁ ἐντωτικὸς ὄρθιος ἱστά-
μενος. καὶ εἶθ' οὕτως [ἐμουσίασαν
καὶ ὀρθομαρμάρωσαν αὐτὸν, καὶ εἰς
τοὺς πεσσοὺς καὶ εἰς τὰς στοὰς, καὶ εἰς
τὰ μεγάλα κιόνια ἔβαλον λείψανα
ἁγίων ἐπισήμων.] πληρώσαντες
δὲ τὰς περικαλλεῖς καὶ λαμπρὰς
ὀρθομαρμαρώσεις, κατεχρύσωσαν,
τάς τε ζεύξεις τῶν ὀρθομαρμάρων,
καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν κιονίων, καὶ
τὰ ἐγγλύμματα, καὶ τοὺς κοσμή-
τας τῶν ὑπερῴων, τῶν τε διορόφων
καὶ τριορόφων· ἐχρύσωσε πάντα
ἐκ χρυσίου καθαροῦ· πετάλῳ τὸ σύμ-
παχον τοῦ χρυσώματος, δακτύλων

Missi ab Imperatore in Insulam Rhodum Troilus Cubicularius, Theodorus Præfectus & Basilides Quæstor, qui ibi exque luto Rhodio paris ponderis & longitudinis quàm maximos coctos lateres fieri curarent, ita inscriptos, *Deus in medio eius, & non commouebitur: adjuuabit eam Deus valde diluculo*; commensaque magnitudine lateres Imperatori mittebant. Istiusmodi duodecim lateres, vnum ex nostris pondo æquabant; quòd id genus luti leue sit, spongiosum, tenue ac candidum; Adeoque parum abest, quin rudis vulgi opinione, Trulla pumicea esse credatur. Haud tamen ita se res habet. Sed leuis, candidique nitoris est. Tum quatuor ingentis molis extructæ fornices: indeque exorsi Trullæ tornato opere fabricam, duodecimo laterum ordine cùm fastigiassent, pro Ecclesiæ structurâ Sacerdotibus preces fundentibus, structores quotâ quaque duodecim laterum serie relicto foramine, veneranda sanctaque diuersorum Sanctorum pignora immittebant, donec armato opere Trulla perficeretur, surrectoque fastigio insolentis fabricæ Trulla consistebat; quam adeò musiuo opere perornarunt, ac marmoribus incrustarunt. In pilas & porticus maioresque columnas, illustrium Sanctorum Reliquias miserunt: Expletisque elegantis ac magnifici operis incrustationibus, auro obduxerunt; ac tum crustarum commissuras, tum columnarum capitella, cælaturasque ac superiorum ædium peristylia secūdæ pariter atque tertiæ concamerationis, cuncta auro puro obduxit: auri laminæ obducentes, duorum digi-

Besala, coctique lateres mirâ leuitate & candore Rhodo aducti.

Psal. 45. v. 6.

Trullæ religionis plena extructio.

torum spissitudinis : tecta omnia à superioribus ædibus secundæ concamerationis & lateribus , & templi naue circumpositis , quatuorque narthecibus , ex auro vitreo pellucida magnificentissimè obduxit , & vsque ad vestibula adiacentia , superioresque ædes , & columnas , & marmora. Templi quoque pauimentum , pretiosis variique generis marmoribus , tum porphyreticis subuirentibus , tum reliquis roseo rubore variegatis ; perpolitis stratisque perornauit : latera verò foris & circumvicina , pretiosis ingentisque molis lapidibus constrauit.

Sacrarij, ac loci altaris S. Sophiæ descriptio.

Altaris locus ac sacrarium , ex argento limpidissimo : peristylia & columellas ingentis magnitudinis , argentea cuncta conflauit cum eorum ostiolis : cuncta argentea auro delibuta. Mensas quatuor columnis innixas in sacrario erexit , ac columnas auro obduxit. Septem Sacerdotum sedilia cum Antistitis throno , ac columnis quatuor, vtrinque posita, auro obduxit. Ducensque religioni ingredi in aditum quod Cyclium , (uelut à circulo & orbe) vocant , quod est infra gradus , SANCTA SANCTORVM illud appellauit. Erexit verò columnas ingentis molis , ipsasque argenteas auro delibutas , cum Ciborio atque Liliis. Ciborium autem argento encaustum fecit. Supra Ciborium, globum auro solidum, ponderis librarum centum & octodecim ; liliáque aurea pensatia libras sex : supraque illa , auream Crucem cum lapillis pretiosis , iisque rarissimis , octoginta librarum pondo statuit. Eiusmodi verò quidpiam

Velut exiguus orbis & circulus. Sancta Sanctorũ

Ciborium , apsis minor columellis fulta , sacrã mensãmtegens,

δύο· τοὺς ὀρόφους ἅπαντας, ἀπό τε τῶν ὑπερῴων τῶν διορόφων, καὶ τῶν ἐκ πλαγίου, καὶ τοῦ ναοῦ, καὶ τῶν τεσσάρων ναρθήκων, καὶ τῶν πέριξ, κατεχρύσωσε τὰ ὄροφα ἐξ ὑελίνου χρυσοῦ λαμπρότατα· καὶ μέχρις τῶν πέριξ προαυλίων, κατεχρύσωσε, τά τε ὑπέρθυρα καὶ τοὺς κίονας, καὶ τὰς ὀρθομαρμαρώσεις. τὸ δὲ ἔδαφος τοῦ ναοῦ κατεκόσμησε διὰ πολυτελῶν καὶ ποικίλων μαρμάρων [διά τε καὶ Ῥωμαίων πηγασιανῶν, καὶ τῶν λοιπῶν ῥοδοποικίλων·] καὶ στιλβώσας κατέθηκε κατεστρώσας 29 αὐτά. τὰ δὲ πλάγια, τὰ ἔξω καὶ πέριξ, κατέστρωσε πολυτίμοις λίθοις καὶ μεγίστοις. 29.

Τὸ δὲ θυσιαστήριον ἐξ ἀργύρου λαμπροτάτου. στήθεα καὶ κίονας ὑπερμεγέθεις, ἀργυρᾶ πάντα πεποίηκεν σὺν ταῖς πυλαῖσιν αὐτῶν. πάντα ἀργυρᾶ χρυσόβαφα. τραπέζας δὲ ἔστησε τέσσαρας τοῦ θυσιαστηρίου ἐπὶ τοὺς κίονας, καὶ αὐτοὺς κατεχρύσωσε. τὰς δὲ βάσεις τὰς ἑπτὰ τῶν ἱερέων, ἐν αἷς καθέζονται σὺν τοῦ ἀρχιερέως θρόνου, καὶ τῶν τεσσάρων κιόνων κατεχρύσωσε, σὺν τοῖς εἰς τὰ ἑκάτερα μέρη· ἀναδύων τε εὐσεβέσθαι ἐν τῷ ἱλύματι τῷ καλουμένῳ Κυκλίῳ, ὅπερ ἐστὶν ὑποκάτω βαθμίδων, τοῦτο Ἅγια ἁγίων προσηγόρευσεν. ἔστησε δὲ κίονας ὑπερμεγέθεις, καὶ αὐτοὺς ἀργυροχρύσους, σὺν τοῦ κιβωρίου, καὶ τῶν κρίνων. τὸ δὲ κιβώριον, ἀργυρέγκαυστον ἐποίησεν. ἐπάνω δὲ τοῦ κιβωρίου ἔστησε σφαῖραν ὁλόχρυσον, ἔχουσαν σταθμὸν λίτρας ριή, καὶ κρίνα χρυσᾶ λίτρας ϛ· καὶ ἐπάνω αὐτῶν, σταυρὸν χρυσοῦν μετὰ λίθων πολυτελῶν καὶ δυσπορίστων. ὡς τις σταυρὸς ὅλος καὶ

piam

ἀριθμὸν λιτρῶν ό. ἐποίησε δὲ μηχανὴν τοιαύτην. βουλόμενος γὰρ κρείττονα τὴν ἁγίαν τράπεζαν ποιῆσαι, καὶ πολυτελῆ ὑπὲρ χρυσίον, προσκαλεσάμενος ἐπιστήμονας πολλοὺς, εἴρηκεν αὐτοῖς τοῦτο. οἱ δὲ εἴρηκαν αὐτῷ, εἰς χωνευτήριον ἐμβάλωμεν
30. χρυσὸν, ἄργυρον, λίθους παντοίους, 30 καὶ μαργαρίτας καὶ ζαμβύκας, χαλκὸν, ἤλεκτρον, μόλιβδον, κασσίτερον σίδηρον, ὕελον, καὶ λοιπὴν πᾶσαν μεταλλικὴν ὕλην· καὶ τρίψαντες ἀμ-
31. φότερα αὐτῶν 31 εἰς ὅλμους καὶ δήσαντες, ὅτι χωνευτήριον ἔχυσαν· καὶ ἀναμαξάμενα τὸ πῦρ, ἀνέλαβον ταῦτα οἱ τεχνῖται ἀπὸ τοῦ πυρὸς, ἔχυσαν εἰς τύπον· καὶ ἐγένετο χυτὴ παμμιγὴς ἡ ἁγία τράπεζα· καὶ εἶθ' οὕτως ἔστησεν αὐτήν· ὑποκάτωθεν δὲ ταύτης ἔστησε κίονας, καὶ αὐτοὺς ὁλοχρύσους μετὰ λίθων πολυτελῶν. τὴν δὲ θάλασσαν τῆς ἁγίας τραπέζης ἐξ ἀτιμήτων λίθων πεποίηκε, καὶ κατεχρύσωσεν αὐτήν. τίς γὰρ θεάσηται τὸ εἶδος τῆς ἁγίας τραπέζης, καὶ οὐκ ἐκπλαγείη. ἢ τίς δυνήσεται κατανοῆσαι ταύτην, διὰ τὸ πολλὰς χροιὰς καὶ στιλπνότητας ἐναλλάσσειν· ὡς τὸ ταύτης εἶδος ὁρᾶσθαι, ποτὲ μὲν χρυσίζον, ἐν ἄλλῳ δὲ τόπῳ ἀργυρίζον. εἰς ἄλλο μέρος σαπφειρίζον ἐξαστράπτον· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, ἀποστίλβειν οβ' χροιὰς, κατὰ τὰς φύσεις τῶν λίθων καὶ μαργαριτῶν, καὶ πάντων τῶν μετάλλων.

Εποίησε δὲ καὶ πυλῶνας κάτωθεν καὶ ἄνωθεν ἐξ ἐλεφαντίνων γλυπτῶν κεχρυσωμένων, τὸν ἀριθμὸν τξε'. ἐν δὲ τῇ πρώτῃ εἰσόδῳ τοῦ λουτῆρος ἐποίησε πυλῶνας ἠλεκτρίνους· καὶ ἐν τῷ νάρθηκι, ἠλεκτρίνους πύλας

piã cõmentus est Cùm sanctæ Mensæ maiorem præstantiam conciliare vellet, atque auro pretiosiorem efficere, complures artis peritissimos accersens, cum eis rem contulit: quorum hæc sententia ac consilium fuit, aurum, argentum, omnis generis lapillos, margaritas & vniones ac zambycas; æs, succinum, plumbum, stannum, vitrum, reliquamque metallicam materiam in fornacem iniicerent: Terentes verò quæque hæc ac subigentes, colligantesque, in vas fusorium infundebant: conceptoque igni ac liquata cùm extraxissent, artificibus in modulum, seu formulam, vt vocant, eliquantibus, tantâ hac specierum varietate commixta, sancta Mensa emersit; quam tum Imperator erexit, illique columnas, ipsas auro solidas, ac pretiosis lapillis interstinctas, subjecit. Sacræ Mensæ Mare (eius cauum recessum dicamus) inæstimabilis pretij lapillis constrauit, & auro obduxit. Quę enim ipsa se oculis ingerens sacræ Mensæ species in stuporem non agat? quisve mente assequi possit, quòd longè plurimos alios ex aliis colores ac micatus mutet? ita scilicet, vt eius quandoque species auro rutila videatur, aliàs argenti candore nitere, modò saphirinũ fulgorem radiare; atque, vt verbo dicam, duos supra octoginta colores, pro specierum varietate, lapillorum, vnionum cunctorumque metallorum, euibrare.

Sacra mẽsa de cunctis pretiosis opere fusili conflata.

Fecit verò etiam fores in inferioribus & superioribus ædibus ex ebore cælato, auro obductas, numero trecentas sexaginta quinque. In priore autem Lutri ingressu, fores fecit electrinas; in Narthece item portas ex electro tres; ex iis duas iustæ medio-

Fores eburneæ & electrinæ.

-ritatis; duarum autem mediam lon-
gè maximã ex argento & auro rutilã:
eius ostiola, auro obduxit: trium harũ
portarum interiora, pro lignis nouis,
lignis ex Arcâ communiuit. Cúmque
etiam pauimentum ex auro solidum
vellet sternere, non sedit ea mens cõ-
siliariis, ne qui postremis temporib.
futuri essent tenues egenique Impe-
ratores, hæc sibi diriperent. Qui au-
tem Imperatoris animum à consilio
auocarunt, Philosophi & Astronomi
Maximianus & Hierotheus fuerunt,
viri Athenienses qui dicerent, extre-
mis temporib. ventura obscura Impe-
ria, ac fore vt hęc auferãtur. De illorũ
itaq; cõsilio, omissa molitio est. In sin-
gulos autẽ dies, bis mille miliarisio-
rum summã in aggerem mittens Im-
perator, terræ cõmiscebat; impletoq;
penso, artifices vespere exportantes
puluerem, sibiq; rapientes, quæ con-
dita erãt miliarisia offendebãt. Hoc
ita agebat Imperator, vt illi gauden-
rũ. tes, alacri animo in opus incũberent.
Et quidem materia, vti in superiorib.
dictum est, septem annorum spatio cũ
dimidio collecta, inq; vsum reposita
est: Templi verò structura ac absolu-
tio, tantâ illâ, quam dixi, operarum
turbâ, cunctisque strenuè omnique
diligentiâ laborantibus ad annos no-
uem ac menses duos producta est.

Suggestum cum Soleâ, sardonychis
Sugestum & Solea. struxit, insertis quoque lapillis cum
colnmellis auro solidis, & crystallis
& carbunculis & sapphiris; aurique
ingenti vi Soleæ superiora obduxit.
Habebat & Trullum aureum marga-
ritis, lychnitariis, smaragdis inter-
stinctum. Suggesti Crux, centum au-
ri librarum pondo erat. Sed & Ca-
tenulæ & lucernaria rotundis tereti-
busque margaritis ornata: galeri auro

καὶ πυλῶνας τρεῖς, δύο ἡμι-
τρεις· καὶ μέσον τῶν δυοῖν, μεγί-
στην ἀργυρῶν χρυσέμβαφον, τὰς
παραπύλας αὐτῆς χρυσώσας· ἔσω-
θεν δὲ τῶν τριῶν πυ: ἀντὶ ξύ-
λων καινῶν, ἔβαλεν ἐκ τῶν τῆς κι-
βωτοῦ ξύλων. βουλόμενος δὲ καὶ
τὸν πάτον ὁλοάργυρον ποιῆσαι, οὐ
συνεβούλευσαν αὐτῷ, διὰ τὸ εἰς
ἔσχατα πένητας ἄνακτας ἁρπάζειν
αὐτά. οἱ δὲ ἀναπείσαντες αὐτὸν,
ἦσαν Ἀθηναῖοι φιλόσοφοι καὶ ἀ-
στρονόμοι Μαξιμιανὸς καὶ Ἱερό-
θεος, λέγοντες, ὅτι ἐπὶ τοῖς
ἐσχάταις ἡμέραις βασιλεῖαι ἀμυ-
δραὶ ἐλεύσονται, 32 καὶ ταῦτα 32.
ἀφέλονται. ἐκ τῆς βουλῆς αὐ-
τῶν ἔασε τοῦτο. καθ' ἑκάστην δὲ
ἡμέραν ἔβαλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν
χοῦν χιλιάδας β' μιλιαρίσια,
καὶ ἔμιγνυον εἰς τὸν χοῦν· καὶ
ὅτε ἐπλήρουν τὸ ἔργον οἱ τεχνῖ-
ται, τῇ ἑσπέρᾳ, ἐσκύλευον τὸν
χοῦν, καὶ εὕρισκον τὰ μιλιαρίσια.
τοῦτο δὲ εἰς χαρὰν τοῦ '' ναοῦ ἐποί-
ησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς προθυ-
μίαν. καὶ ἡ μὲν ὕλη, καθὼς προεί-
πεν, ἐθησαυρεύθη εἰς χρόνους ἑπτὰ
ἥμισυ, καὶ ἀπετέθη. ὁ δὲ ναὸς ἐκ-
τίζετο καὶ ἐπληρώθη παρὰ τῶν
εἰρημένων ἀνδρῶν χιλιάδων δέ-
κα, μετ' ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς
πολλῆς εἰς χρόνους θ' καὶ μῆνας β'.

Τὸν δὲ ἄμβωνα 33 μετὰ τῆς σωλέας
ἐποίησε μετὰ σαρδονύχων, ἐντιθεὶ με- 33.
νος καὶ πολυτίμοις λίθοις σὺν κιό-
νων ὁλοχρύσων, καὶ κρύων καὶ ἀσπί-
δων καὶ σαπφείρων, καὶ χρυσίον πολὺ
ἐνέδυσε τὰ ἐπάνω τῆς σωλέας. εἶχε
δὲ καὶ τροῦλλον χρυσοῦν μετὰ μαρ-
γαριταρίων καὶ λυχνιταρίων
καὶ σμαράγδων. ὁ δὲ σταυρὸς τοῦ
ἄμβωνος, εἶχεν χρυσίου λίτρας ρ'.
εἶχε δὲ καὶ 34 σειρὰς καὶ λυχνίτας σὺν 34.
μαργαριταρίων ἀπιδοτῶν· ὁλό-

χρυσᾶ δὲ πέντε αὐτὰ στυλίδια εἶχεν ἄνω ὁ ἄμβων.

35. 35 Τὸ δὲ στομίδιον τοῦ φρέατος, ἤχθη
ἀπὸ Σαμαρείας. τούτου γὰρ χάριν
ἐκλήθη Ἅγιον Φρέαρ, ὅτι ἐν αὐτῷ ὡ-
μίλησε τῇ Σαμαρείτιδι ὁ Χριστός.
αἱ δὲ δʹ σάλπιγγες αἱ χαλκαῖ αἱ ἵστα-
ται ἐν τῷ φρέατι τῷ ἁγίῳ, ἀπὸ Ἱε-
ριχὼ ἐκόμισεν αὐτάς, 36 ἃς εἶχον οἱ
36. ἄγγελοι τότε εἰς μίμησιν, ὅτι ἔπεσον
τὰ τείχη Ἱεριχώ. ὁ δὲ τίμιος σταυρὸς
ὁ ἱστάμενος σήμερον ἐν τῷ σκευοφυ-
λακίῳ, τὸ μέτρον ἐστὶ τῆς ἡλικίας τοῦ
Χριστοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν, ὃς ἀκριβῶς
ἐμετρήθη παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ἀξιο-
λόγων ἀνδρῶν ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ
διὰ τοῦτο ἐνέδυσαν αὐτὸν ἄργυρον καὶ
λίθους παντοίους, καταχρυσώσαντες
αὐτόν: καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἰάσεις
ποιεῖ, καὶ νοσήματα καὶ δαίμονας
ἀπελαύνει. ἐν παντὶ δὲ κίονι τῶν
ἄνω καὶ τῶν κάτω, ἓν ἕκαστον λείψα-
νον ἔχει ἐνθρονιασμένον.

Ἐποίησε δὲ καὶ σκεύη ὁλόχρυ-
σα τῶν δώδεκα ἑορτῶν, ἄλλα καὶ
ἄλλα, ἀπό τε εὐαγγελίων ἱερῶν,
χερνιβοξέστων, ὀρκιολίων, δισκο-
ποτηρίων, δίσκων· ἐποίησε πάν-
τα ὁλόχρυσα διὰ λίθων καὶ μαρ-
γαριταρίων. ἀριθμὸς τῶν ἱερῶν
σκευῶν χιλιὰς μία· 37 ἐνδυταὶ
37. διὰ λίθων σωληνωταὶ, τʹ. στέμμα-
τα ἑκατόν, ἵνα ἔχωσι μία ἑκάστη
ἑορτὴ ἴδια ποτηροκαλύμματα. δι-
σκοκαλύμματα ὁλόχρυσα διὰ μαρ-
γαριταρίων καὶ λίθων τιμίων χι-
λιάδος μιᾶς. εὐαγγέλια κδʹ ἔ-
χοντα ἀνὰ ρʹ ρʹ βʹ. θυμιατήρια
ὁλόχρυσα διὰ λίθων λϛʹ. λυχνίτας
τʹ, ἐχούσας σταθμὸν ἀνὰ λιτρῶν
μʹ. πολυκάνδηλα καὶ βοτρύδια τοῦ
τε ἄμβωνος καὶ τοῦ βήματος
καὶ τῶν δύο γυναικίτων καὶ τοῦ
νάρθηκος ὁλόχρυσα, χιλιάδες ϛʹ.

solidi, columellarum loco suggesti superiora tegebant.

Putei os, ex Samariâ aduectum; idcirco enim sacer Puteus vocatus est, quod in eo Christus Samaritanam allocutus est. Tubæ æreæ in sancto 4. Puteo constitutæ, ab Hierichuntide allatæ; ipsæ nimirum quas tunc Angeli imitatione tenebant, cùm Hierichuntis muri corruere. Quæ autem nunc in Sceuophylacio veneranda Crux visitur, Christi Domini staturæ mensura est, ad eius diligenter rationem Hierosolymis composita, virorum fidelium ac præstantium operâ. Idcirco etiam argento, omnisque generis lapillis conuestientes, auro obduxerunt, hactenusque sanitates operatur, morbosque fugat ac dæmonia. In singulis quibusque columnis superiorũ pariter inferiorumque ædium, sacra pignora collocata ac Reliquiæ.

Sacer Puteus, Tubæ Hierichuntinæ.
Ioan. 4. v 6
Ios. 6 v. 5.

Crux ad Christi staturam miraculorum effectrix.

Fecit & duodecim solennitatum vasa aurea, alia atque alia: à sacris Euangeliis, malluuiis politis, vrceolis, calicibus, discis seu patenis; cuncta auro solida fecit, lapillis ac margaritis ornata. Sacrorum vasorum numerus ad millena excurrens. Interulæ, vaginæque tubi in morem lapillis interstinctæ, trecentæ; coronæ, centum; eâ scilicet ratione, vt vnaquæque solennitas, sua poculorum ac calicum tegumenta haberet. Discorum lanciumq; operimẽta auro solida, margaritis ac pretiosis lapillis interstincta mille; Euãgelia 4. supra viginti; habẽtia singula quæq; duo cẽtenaria. Thuribula aurea lapillis ornata, triginta sex: Cãdelabra trecẽta, librarũ põdo singula quadraginta. Multorum luminũ candelabra botrique in morem constipata, suggesti pariter sacrique Tribunalis, necnon muliebris vtriusque Cu-

Vasorum vis ingens.

biculi atque Narthecis, auro ſolida, ſex millia. Trecenta ſexaginta quinq; prædia ex Ægypto & Indiâ omnique Oriente ac Occidente in Templi vſum & procurationem Regio diplomate addicta: ſingulis quibuſque feſtiuitatibus mille olei menſuræ conſtitutæ, vini trecentæ: panes propoſitionis mille. Simili quoque ratione Sacerdotum Miniſtrorumque vices ſanxit, Clero adlegens tum Sacerdotes, tum ad extremos vſque Templi Miniſtros mille; Cătatrices centum, in duas hebdomadas diuiſas. Conceſſæ Clero pro cuiuſque gradu etiam vicinæ in circuitu cellæ: Cantatricib. ad habitandũ, aſſignata duo monaſteria.

Fecit Cruces quinque, ſingulas pōdo librarum centum, omnis generis lapillis pretioſis magnificè ornatas: cuiuſque pretium, octies centenarum librarum habebatur. Item Candelabra duo aurea lapillis ornata, cum maximis vnionibus, quæ & quinquies centenarum librarum auri æſtimationis erant. Alia quoque duo aurea ſculptáque ingentis magnitudinis candelabra; pedes aurei, quorum ſinguli centum librarum pretij erant, vt ſtarent ante aurea, cryſtalliſque ac lapillis pellucentia candelabra. Alia verò ingentis molis fabricatus eſt argento ſolida quinquaginta, viri altitudine candelabra, in ſacrario reponenda. Ad Ambonem cum Soleâ ſubductus ſumptus Ad millies enim centenas libras eius tributi ſumma contributa, quod Sarobari Perſarum Regi aliiſque multis Conſtantinus Magnus indixerat. In Templi ſtructuram omnem, atriorumque ac circumjacentium vicinarum ædium, extra ſacra vaſa, ac reliquas ſpecies, quæque vniuerſim toto ex Imperio libe-

Lup. Σα-ϐάρυ.

ἐπιχώρησε δὲ καὶ 38 κτήματα 38.
τξέ· ἀπὸ Αἰγύπτου καὶ Ἰνδίας καὶ πάσης ἑώας καὶ δύσεως, ὑπάρχοντα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ ναοῦ, ἐκτυπώσας μιᾷ ἑκάστης ἑορτῆς δίδοσθαι ἔλαιον μέτρα χίλια, καὶ οἴνου μέτρα τ΄. ἄρτους τῆς προθέσεως χιλίους. ὁμοίως καὶ περὶ 39 ἐφημέρους ἐξέ- 39.
θετο, κληρώσας ἱερεῖς τε καὶ ἕως ἐσχάτου τῶν ὑπουργούντων τῷ ναῷ χιλιάς μίαν, ᾀδούσας ρ΄, μεριζομένας εἰς ἑβδομάδας δύο. δέδοται δὲ τῷ κλήρῳ καὶ κελλία εἰς τὰ πέριξ κατὰ τὴν τάξιν αὐτῶν· καὶ ταῖς ᾀδούσαις, σκηνώματα δύο ἀσκητήρια.

Σταυροὺς δὲ ἐποίησε πέντε, στένοντας χρυσοῦ ἀνὰ κεντηνάριον ἕν· καλλωπίσας αὐτοὺς ἀπὸ παντοίων λίθων πολυτελῶν, ὡς ἀνατιμᾶσθαι τούτους ἀνὰ ρ΄ ρ΄ η΄. καὶ μανουάλια δύο ὁλόχρυσα διὰ λίθων σὺν μεγίστοις μαργαρίταις, ἃ καὶ ἀπετιμήθη χρυσοῦ κεντηνάρια ε΄. καὶ ἕτερα μανουάλια δύο ὁλόχρυσα γλυπτὰ παμμεγέθη, τοὺς δὲ πόδας αὐτῶν ὁλοχρύσους τιμωμένους ρ΄ α΄, ἵνα ἵστανται ἐπάνω τῶν χρυσῶν καὶ κρύων μανουαλίων. ἕτερα δὲ εὐμεγέθη ἐποίησε μανουάλια ὁλοαργυρᾶ πεντήκοντα ἀνδρομηκῆ, τοῦ ἵστασθαι εἰς τὸ θυσιαστήριον. εἰς δὲ τὸν ἄμβωνα ἐξωδίασε σὺν τῆς σωλέας. πάκτον γὰρ ἐλάμβανε μέχρι τῶν χιλίων ρρ΄, ὃ μέγας Κωνσταντῖνος ἐποίησεν ἐκτυπώσας ἀπὸ Σαρβάροις Περσῶν βασιλέως, καὶ ἑτέρων πολλῶν. ὁ δὲ ναὸς ὅλος σὺν τῶν ἔξω καὶ πέριξ, ἔχων ἐξόδων χωρὶς τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ τῶν λοιπῶν 40 εἰδῶν, καὶ 40
τῶν κατὰ δωρεὰν προσελθόντων

ἀπὸ πάσης τῆς βασιλείας
ρ' ρ'' ϛ'.

Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς μόνος ἤρξατο,
καὶ μόνος ἐτελείωσε τὸν ναὸν, μη-
δενὸς ἑτέρου συνδρομὴν ποιήσαν-
τος, ἢ οἱανδήποτε οἰκοδομήν.
θαῦμα δὲ ἦν ἰδεῖν ἐς τὸ κάλλος,
41. καὶ 41 τῇ πολυτελείᾳ τῶν μαρ-
γαριταρείων δίκην θαλάσσης, ὁ-
ρᾶσθαι καὶ ποταμῶν ἀεὶ ῥέοντα ὕ-
δατα. τὰς γὰρ τέσσαρας ῥῖνας τοῦ
ναοῦ, ὀνόμασε τοὺς δʹ ποταμοὺς
τοὺς ἐξερχομένους ἐκ τοῦ παραδεί-
σου, καὶ ἔδωκεν νόμον, ἵνα κατὰ τὰς
ἁμαρτίας ἵστασθαι ἐν αὐταῖς ἕνα ἕ-
καστον ἀφοριζομένους. ἐποίησε δὲ εἰς
τὴν φιάλην γυρόθεν στοὰς ὀμβριτικὰς
δώδεκα, καὶ λέοντας λιθίνους ἐρεύ-
γεσθαι ὕδωρ εἰς ἀπόνιψιν τοῦ κοινοῦ
λαοῦ. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ πλευρᾷ τοῦ δε-
ξιοῦ γυναικίτου, ἐποίησε θάλασσαν
μέχρι σπιθαμῆς, ἵνα ἀνέρχηται τὸ
ὕδωρ, καὶ κλίμακα μίαν, ὅπως ἄνω
τῆς θαλάσσης διέρχωνται οἱ ἱερεῖς.
ἔθετο δὲ καὶ ἀντὶ σωλήνων δεξαμένης
ὀμβρισίαν ναμάτων, καὶ ἔγλυψε
λέοντας δώδεκα, παρδάλεις δώδε-
κα, δορκάδας δώδεκα, ἀετοὺς καὶ λαγωοὺς
καὶ μόσχους καὶ κορώνας, καὶ αὐτοὺς ἀνὰ
δώδεκα, καὶ ἐκ τῶν φαρύγγων αὐτῶν,
ἐμεῖσθαι τὸ ὕδωρ διὰ μηχανημά-
των, εἰς τὸ τοὺς ἱερεῖς νίπτεσθαι καὶ
μόνους. ἐκάλεσε δὲ καὶ τὸν τόπον
Λεοντάριον, καὶ Μητατώριον,
ὅπερ ἐκεῖσε ἀνήγειρε κοιτῶνα ὡ-
ραῖον διάχρυσον, ἵνα εἰσπορευ-
ομένου αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ, ἐκεῖ-
σε καθεύδῃ· τὴν δὲ ὡραιότητα καὶ
τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κάλλους τοῦ κε-
χρυσωμένου ναοῦ, ἀπὸ ὀρόφους
ἕως ἐδάφους, τίς ἰσχύει διηγή-
σασθαι.

Ὅμως τελειώσας τὸν ναὸν καὶ
τὰ ἱερὰ ἀναθήματα τῇ κβʹ δε-
κεμβρίου μηνὸς, εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ

raliter donata sunt, expensæ octogies centenæ libræ.

Lup. Ter millies bisque centies centena.

Porrò solus Iustinianus Templum occœpit, solusque nullo alio operam conferente, aut ædium partem exædificante, absoluit. Pulchritudo aspectu mirabilis; quà, margaritarum omnigenâ varietate rutilantium maris instar atque fluminum aquæ fluere viderentur. Quatuor enim Templi fines (id est, Nartheces) quatuor flumina è paradiso exeuntia vocauit; legemque posuit, vt quisquis sacris arceretur, pro delictorum modo in eis stationem haberet. Ad phialam fecit duodecim pluuiales porticus, leonesque aquam eructantes, è quibus vulgus lauaret. In dextro autem latere dextri gyneciti, mare fecit vnius cubiti, vt aqua ascenderet; vnâq; scalam, vt supra mare Sacerdotes transirent. Pro canali ac piscinâ, imbre depluentes latices posuit, sculpsitque leones duodecim, pardos duodecim, damas duodecim, aquilas atque lepores, vitulosque & corniculas, singula quæque duodecim, quæ ipsa certo quodam machinarum ductu aquam euomendo, solis Sacerdotibus lauandi copiam faciant. Vocauit & locum Leontium. Metatorium appellauit, quod triclinium spatioso ambitu auro laqueatum eam in rem extruxit, vt se illic, cùm in Templum processurus esset, somno recrearet. Decorem verò ac excellentem pulchritudinem Templi auro obducti illoque persplendentis à summo tecto ad ima pauimenti, quis pro majestate enarrare possit?

Templo absoluto sacrisque illatis donariis, vigesimâ quartâ Decembris mensis, solenni pompâ è Palatio, ad

Augustæi fores ipsius basilicæ ac

-ritatis; duarum autem mediam longè maximã ex argento & auro rutilã: eius ostiola, auro obduxit: trium harũ portarum interiora, pro lignis nouis, lignis ex Arcâ communiuit. Cúmque etiam pauimentum ex auro solidum vellet sternere, non sedit ea mens cõsiliariis, ne qui postremis temporib. futuri essent tenues egenique Imperatores, hæc sibi diriperent. Qui autem Imperatoris animum à consilio auocarunt, Philosophi & Astronomi Maximianus & Hierotheus fuerunt, viri Athenienses qui dicerent, extremis temporib. ventura obscura Imperia, ac fore vt hęc auferãtur. De illorũ itaq; cõsilio, omissa molitio est. Insingulos autẽ dies, bis mille miliarisiorum summã in aggerem mittens Imperator terræ cõmiscebat; impletoq; penso, artifices vespere exportantes puluerem, sibiq; rapientes, quæ condita erãt miliarisia offendebãt. Hoc ita agebat Imperator, vt illi gaudentes, alacri animo in opus incũberent. Et quidem materia, vti in superiorib. dictum est, septem annorum spatio cũ dimidio collecta, inq; vsum reposita est: Templi verò structura ac absolutio, tantâ illâ, quam dixi, operarum turbâ, cunctisque strenuè omnique diligentiâ laborantibus ad annos nouem ac menses duos producta est.

νῦ.

Sugestum & Solea.

Suggestum cum Soleâ, sardonychis struxit, insertis quoque lapillis cum columellis auro solidis, & crystallis & carbunculis & sapphiris; aurique ingenti vi Soleæ superiora obduxit. Habebat & Trullum aureum margaritis, lychnitariis, smaragdis interstinctum. Suggesti Crux, centum auri librarum pondo erat. Sed & Catenulæ & lucernaria rotundis teretibusque margaritis ornata: galeri auro

καὶ πυλῶνας τρεῖς, δύο ἐλαττο-
τέρους· καὶ μέσον τῶν δυοῖν, μεγί-
στην ἀργυρῶν χρυσέμβαφον, τὰ
παραπύλας αὐτῆς χρυσώσας· ἔσω-
θεν δὲ τῶν τριῶν πυλῶν ἀντὶ ξύ-
λων καινῶν, ἔβαλεν ἐκ τῶν τῆς κι-
βωτοῦ ξύλων. βουλόμενος δὲ καὶ
τὸν πάτον ὁλοάργυρον ποιῆσαι, οὐ
συνεβούλευσαν αὐτῷ, διὰ τὸ εἰς
ἔσχατα πένητας ἄνακτας ἁρπάζειν
αὐτά. οἱ δὲ ἀποτρέψαντες αὐτὸν,
ἦσαν Ἀθηναῖοι φιλόσοφοι καὶ ἀ-
στρονόμοι Μαξιμιανὸς καὶ Ἱερό-
θεος, λέγοντες, ὅτι ἐπὶ τοῖς
ἐσχάταις ἡμέραις βασιλεῖαι ἀμυ-
δραὶ ἐλεύσονται, 32 καὶ ταῦτα 32.
ἀφέλονται. ἐκ τῆς βουλῆς αὐ-
τῶν ἔασε τοῦτο. καθ' ἑκάστην δὲ
ἡμέραν ἔβαλλεν ὁ βασιλεὺς εἰς τὸν
χοῦν χιλιάδας β' μιλιαρίσια,
καὶ ἔμιγνυεν εἰς τὸν χοῦν· καὶ
ὅτε ἐπλήρουν τὸ ἔργον οἱ τεχνῖ-
ται, τῇ ἑσπέρᾳ, ἐσκύλευον τὸν
χοῦν, καὶ εὕρισκον τὰ μιλιαρίσια.
τοῦτο δὲ εἰς χαρὰν τοῦ ναοῦ ἐποί-
ησεν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἰς προθυ-
μίαν. καὶ ἡ μὲν ὕλη, καθὼς προεῖ-
πον, ἐθησαυρίσθη εἰς χρόνους ἑπτὰ
ἥμισυ, καὶ ἀπετέθη. ὁ δὲ ναὸς ἐκ-
τίζετο καὶ ἐτελειώθη παρὰ τῶν
εἰρημένων ἀνδρῶν χιλιάδων δέ-
κα, μετ' ἐπιμελείας καὶ σπουδῆς
πολλῆς εἰς χρόνους θ' καὶ μῆνας β'.

Τὸν δὲ ἄμβωνα 33 μετὰ τῆς σολέας
ἐποίησε μετὰ σαρδονύχων, ἐντιθέμε- 33.
νος καὶ πολυτίμους λίθους σὺν κιό-
νων ὁλοχρύσων, καὶ κρυστάλλων καὶ ἀσπί-
δων καὶ σαπφείρων, καὶ χρυσίον πολὺ
ἐνέδυσε τὰ ἐπάνω τῆς σολέας. εἶχε
δὲ καὶ τροῦλλον χρυσοῦν μετὰ μαρ-
γαριταρίων καὶ λυχνιταρίων
καὶ σμαράγδων. ὁ δὲ σταυρὸς τοῦ
ἄμβωνος, εἶχε χρυσίου λίτρας ρ'.
εἶχε δὲ καὶ 34 σειρὰς καὶ λυχνίτας σὺν 34.
μαργαριταρίων ἀποδέτων. ὁλό-

χρυσᾶ δὲ πινάκια αὐτὶ συνθέων εἶ-
χεν ἄνω ὁ ἄμβων.
35. 35 Τὸ δὲ στομίδιον τοῦ Φρέατος, ἤχθη
ἀπὸ Σαμαρείας. τούτου γὰρ χάριν
ἐκλήθη Ἅγιον Φρέαρ, ὅτι ἐν αὐτῷ ὡ-
μίλησε τῇ Σαμαρείτιδι ὁ Χριστός.
αἱ δὲ σάλπιγγες αἱ χαλκαῖ αἱ ἵστα-
σιν ἐν τῷ Φρέατι τῷ ἁγίῳ, ἀπὸ Ἱε-
36. ριχὼ ἐκόμισεν αὐτάς, 36 ἃς εἶχον οἱ
ἄγγελοι τότε εἰς μίμησιν, ὅτι ἔπεσον
τὰ τείχη Ἱεριχῶ. ὁ δὲ τίμιος Σταυρὸς
ὁ ἱστάμενος σήμερον ἐν τῷ σκευοφυ-
λακίῳ, τὸ μέτρον ἐστὶ τῆς ἡλικίας τοῦ
Χριστοῦ καὶ Κυρίου ἡμῶν, ὃς ἀκριβῶς
ἐμετρήθη παρὰ τῶν πιστῶν καὶ ἀξιο-
λόγων ἀνδρῶν ἐν Ἱερουσαλήμ· καὶ
διὰ τοῦτο ἐνέδυσαν αὐτὸ ἄργυρον καὶ
λίθοις πολυτίμοις, καταχρυσώσαντες
αὐτόν: καὶ μέχρι τῆς σήμερον ἰάσεις
ποιεῖ, καὶ νοσήματα καὶ δαίμονας
ἀπελαύνει. ἐν παντὶ δὲ κίονι τῶν
ἄνω καὶ τῶν κάτω, ἓν ἕκαστον λείψα-
νον ἔχει ἐνθρονιασμένον.

Ἐποίησε δὲ καὶ σκεύη ὁλόχρυ-
σα τῶν δώδεκα ἑορτῶν, ἄλλα καὶ
ἄλλα, ἀπό τε εὐαγγελίων ἱερῶν,
χερνιβοξέστων, ὀρκιολίων, δισκο-
ποτηρίων, δίσκων· ἐποίησε πάν-
τα ὁλόχρυσα διὰ λίθων καὶ μαρ-
γαριταρίων. ἀριθμὸς τῶν ἱερῶν
σκευῶν χιλιὰς μία· 37 ἐνδυτὰς
37. διὰ λίθων συλλινοτάς, τ΄. στέμμα-
τα ἑκατόν, ἵνα ἔχωσι μία ἑκάστη
ἑορτὴ ἴδια ποτηροκαλύμματα. δι-
σκοκαλύμματα ὁλόχρυσα διὰ μαρ-
γαριταρίων καὶ λίθων τιμίων χι-
λιάδος μιᾶς. εὐαγγέλια κδ΄ ἔ-
χοντα ἀνὰ ῥ΄΄ ῥ΄΄ β΄. θυμιατήρια
ὁλόχρυσα διὰ λίθων λϛ΄. λυχνίτας
τ΄, ἐχούσας σταθμὸν ἀνὰ λιτρῶν
μ΄. πολυκανδήλα καὶ βοτρύδια τοῦ
τε ἄμβωνος καὶ τοῦ βήματος
καὶ τῶν δύο γυναικιτῶν καὶ τοῦ
νάρθηκος ὁλόχρυσα, χιλιάδες ϛ΄.

ſolidi, columellarum loco ſuggeſti ſuperiora tegebant.

Putei os, ex Samariâ aduectum; idcirco enim ſacer Puteus vocatus eſt, quod in eo Chriſtus Samaritanam allocutus eſt. Tubæ æreæ in ſancto 4. Puteo conſtitutæ, ab Hierichuntide allatæ; ipſæ nimirum quas tunc Angeli imitatione tenebant, cùm Hierichuntis muri corruere. Quæ autem nunc in Sceuophylacio veneranda Crux viſitur, Chriſti Domini ſtaturæ menſura eſt, ad eius diligenter rationem Hieroſolymis compoſita, virorum fidelium ac præſtantium operâ. Idcirco etiam argento, omniſque generis lapillis conueſtientes, auro obduxerunt, hactenuſque ſanitates operatur, morboſque fugat ac dæmonia. In ſingulis quibuſque columnis ſuperiorũ pariter inferiorumque ædium, ſacra pignora collocata ac Reliquiæ.

Sacer Puteus, Tubæ Hierichuntinæ.
Ioan. 4. v 6
Ioſ. 6 v. 5.

Crux ad Chriſti ſtaturam miraculorum effectrix.

Fecit & duodecim ſolennitatum vaſa aurea, alia atque alia: à ſacris Euangeliis, malluuiis politis, vrceolis, calicibus, diſcis ſeu patenis; cuncta auro ſolida fecit, lapillis ac margaritis ornata. Sacrorum vaſorum numerus ad millena excurrens. Interulæ, vaginæque tubi in morem lapillis interſtinctæ, trecentæ; coronæ, centum; eâ ſcilicet ratione, vt vnaquæque ſolennitas, ſua poculorum ac calicum tegumenta haberet. Diſcorum lanciumq; operimẽta auro ſolida, margaritis ac pretioſis lapillis interſtincta, mille; Euãgelia 4. ſupra viginti; habẽtia ſingula quæq; duo cẽtenaria. Thuribula aurea lapillis ornata, triginta ſex: Cãdelabra trecẽta, librarũ põdo ſingula quadraginta. Multorum luminũ candelabra botrique in morem conſtipata, ſuggeſti pariter ſacrique Tribunalis, necnon muliebris vtriuſque Cu-

Vaſorum vis ingens.

biculi atque Narthecis, auro solida, sex millia. Trecenta sexaginta quinq; prædia ex Ægypto & Indiâ omnique Oriente ac Occidente in Templi vsum & procurationem Regio diplomate addicta: singulis quibusque festiuitatibus mille olei mensuræ constitutæ, vini trecentæ: panes propositionis mille. Simili quoque ratione Sacerdotum Ministrorumque vices sanxit, Clero adlegens tum Sacerdotes, tum ad extremos vsque Templi Ministros mille; Cãtatrices centum, in duas hebdomadas diuisas. Concessæ Clero pro cuiusque gradu etiam vicinæ in circuitu cellæ: Cantatricib. ad habitandũ, assignata duo monasteria.

Fecit Cruces quinque, singulas põdo librarum centum, omnis generis lapillis pretiosis magnificè ornatas: cuiusque pretium, octies centenarum librarum habebatur. Item Candelabra duo aurea lapillis ornata, cum maximis vnionibus, quæ & quinquies centenarum librarum auri æstimationis erant. Alia quoque duo aurea sculptáque ingentis magnitudinis candelabra; pedes aurei, quorum singuli centum librarum pretij erant, vt starent ante aurea, crystallisque ac lapillis pellucentia candelabra. Alia verò ingentis molis fabricatus est argento solida quinquaginta, viri altitudine candelabra, in sacrario reponenda. Ad Ambonem cum Soleâ subductus sumptus Ad millies enim centenas libras eius tributi summa contributa, quod Sarobari Persarum Re-
Lup. Σαβάρω. gi aliisque multis Constantinus Magnus indixerat. In Templi structuram omnem, atriorumque ac circumjacentium vicinarum ædium, extra sacra vasa, ac reliquas species, quæque vniuersim toto ex Imperio libe-

ἐπιχορηγοῦσι δὲ καὶ 38 κτήματα 38.
τξϛʹ· ἀπὸ Αἰγύπτου καὶ Ἰνδίας
καὶ πάσης ἑώας καὶ δύσεως,
ὑπάρχοντα εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ
ναοῦ, ἐκτυπώσας μιᾷ ἑκάστης
ἑορτῆς δίδοσθαι ἔλαιον μέτρα χί-
λια, καὶ οἴνου μέτρα τʹ. ἄρ-
τους τῆς προθέσεως χιλίους. ὁ-
μοίως καὶ τοὺς 39 ἱερωμένους ὡρί- 39.
ζετο, κληρώσας ἱερεῖς τε καὶ
ἕως ἐσχάτου τῶν ὑπουργούντων
τοῦ ναοῦ χιλιάδα μίαν, ᾀδούσας ρʹ,
μεριζομένας εἰς ἑβδομάδας δύο.
δίδοται δὲ τῷ κλήρῳ καὶ κελ-
λία εἰς τὰ πέριξ κατὰ τὴν τά-
ξιν αὐτῶν· καὶ ταῖς ᾀδούσαις,
σκηνώματα δύο ἀσκητήρια.

Σταυροὺς δὲ ἐποίησε πέντε, σύ-
ροντας χρυσοῦ ἀνὰ κεντηνάριον
ἕν· καλλωπίσας αὐτοὺς ἀπὸ παν-
τοίων λίθων πολυτελῶν, ὡς ἀνα-
τιμᾶσθαι τούτους ἀνὰ ρʹʹ ρʹʹ ηʹ. καὶ
μανάλια δύο ὁλόχρυσα διὰ λίθων
σὺν μεγίσταις μαργαρίταις, ἃ καὶ
ἀποτιμήθη χρυσοῦ κεντηνάρια ί.
καὶ ἕτερα μανουάλια δύο ὁλόχρυ-
σα γλυπτὰ παμμεγέθη, τοὺς δὲ πό-
δας αὐτῶν ὁλοχρύσους τιμωμένους
ρʹʹ· ά, ἵνα ἵστανται ἐπάνω τῶν χρυ-
σῶν καὶ κρύων μανουαλίων. ἕτερα
δὲ εὐμεγέθη ἐποίησε μανάλια
ὁλοαργυρᾶ πεντήκοντα ἀνδρόμη-
κα, τοῦ ἵστασθαι εἰς τὸ θυσιαστήριον.
εἰς δὲ τὸν ἄμβωνα ἐξοδιάσθη
σὺν τῇ σωλέᾳ. πάκτον γὰρ ἐλάμ-
βανε μέχρι τῶν χιλίων ερʹʹ, ὁ
μέγας Κωνσταντῖνος ἐποίησεν ἐκ-
τυπώσας ἀπὸ Σαροβάρου Περ-
σῶν βασιλέως, καὶ ἑτέρων
πολλῶν. ὁ δὲ ναὸς ὅλος σὺν τῶν
ἔξω καὶ πέριξ, ἔχων ἐξόδιον
χωρὶς τῶν ἱερῶν σκευῶν καὶ
τῶν λοιπῶν 40 εἰδῶν, καὶ 40
τῶν κατὰ δωρεὰν ἀποσταλέντων

ἀπὸ πάσης τῆς βασιλείας ρ' ρ'' '' ϖ.

Ὁ δὲ Ἰουστινιανὸς μόνος ἤρξατο, καὶ μόνος ἐτελείωσε τὸν ναὸν, μηδενὸς ἑτέρου συνδρομὴν ποιήσαντος, ἢ εἰς ἀνδήποτε οἰκοδομήν. θαῦμα δὲ ἦν ἰδεῖν ἐς τὸ κάλλος,
41. καὶ 41 τῇ πολυτελείᾳ τῶν μαργαριταρείων δίκην θαλάσσης, ὁρᾶσθαι καὶ ποταμῶν ἀεὶ ῥέοντα ὕδατα. τοὺς γὰρ τέσσαρας ῥίνας τοῦ ναοῦ, ὀνόμασε τοὺς δ' ποταμοὺς τοὺς ἐξερχομένους ἐκ τοῦ παραδείσου, καὶ ἔδωκεν νόμον, ἵνα κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἵστασθαι ἐν αὐτοῖς ἕνα ἕκαστον ἀφοριζομένους. ἐποίησε δὲ εἰς τὴν φιάλην ὑετῶν στοὰς θεριστικὰς δώδεκα, καὶ λέοντας λιθίνους ἐρεύγεσθαι ὕδωρ εἰς ἀπόνιψιν τοῦ κοινοῦ λαοῦ. ἐν δὲ τῇ δεξιᾷ πλευρᾷ τοῦ δεξιοῦ γυναικίτου, ἐποίησε θάλασσαν μέχρι σπιθαμῆς, ἵνα ἀνέρχεται τὸ ὕδωρ, καὶ κλίμακα μίαν, ὅπως ἄνω τῆς θαλάσσης διέρχωνται οἱ ἱερεῖς. ἔθετο δὲ κατὰ πρόσωπον δεξαμενῆς ὀμβρισίαν ναμάτων, καὶ ἔγλυψε λέοντας δώδεκα, παρδάλεις δώδεκα, δορκάδας δώδεκα, ἀετοὺς καὶ λαγωοὺς καὶ μόσχους καὶ κορώνας, καὶ αὐτοὺς ἀνὰ δώδεκα, καὶ ἐκ τῶν φαρύγγων αὐτῶν, ἐμεῖσθαι τὸ ὕδωρ διὰ μηχανημάτων, εἰς τὸ τοὺς ἱερεῖς νίπτεσθαι καὶ μόνους. ἐκάλεσε δὲ καὶ τὸν τόπον Λεοντάριον, καὶ Μητατάριον, ὅπερ ἐκεῖσε ἀνήγειρε κοιτῶνα ὡραῖον διάχρυσον, ἵνα εἰσπορευομένου αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ, ἐκεῖσε καθεύδῃ· τὴν δὲ ὡραιότητα καὶ τὴν ὑπερβολὴν τοῦ κάλλους τοῦ κεχρυσωμένου ναοῦ, ἀπὸ ὀρόφους ἕως ἐδάφους, τίς ἰσχύει διηγήσασθαι.

Ὅμως τελειώσας τὸν ναὸν καὶ τὰ ἱερὰ ἀναθήματα τῇ κβ' δεκεμβρίου μηνὸς, εἰσῆλθεν ἀπὸ τοῦ

raliter donata sunt, expensæ octogies centenæ libræ. *Lup. Ter millies bisque centies centena.*

Porrò solus Iustinianus Templum occœpit, solusque nullo alio operam conferente, aut ædium partem exædificante, absoluit. Pulchritudo aspectu mirabilis; quà, margaritarum omnigenâ varietate rutilantium maris instar atque fluminum aquæ fluere viderentur. Quatuor enim Templi fines (id est, Nartheces) quatuor flumina è paradiso exeuntia vocauit; legemque posuit, vt quisquis sacris arceretur, pro delictorum modo in eis stationem haberet. Ad phialam fecit duodecim pluuiales porticus, leonesque aquam eructantes, è quibus vulgus lauaret. In dextro autem latere dextri gyneciti, mare fecit vnius cubiti, vt aqua ascenderet; vnâq; scalam, vt supra mare Sacerdotes transirent. Pro canali ac piscinâ, imbre depluentes latices posuit, sculpsitque leones duodecim, pardos duodecim, damas duodecim, aquilas atque lepores, vitulosque & corniculas, singula quæque duodecim, quæ ipsa certo quodam machinarum ductu aquam euomendo, solis Sacerdotibus lauandi copiam faciant. Vocauit & locum Leontium. Metatorium appellauit, quod triclinium spatioso ambitu auro laqueatum eam in rem extruxit, vt se illic, cùm in Templum processurus esset, somno recrearet. Decorem verò ac excellentem pulchritudinem Templi auro obducti illoque persplendentis à summo tecto ad ima pauimenti, quis pro majestate enarrare possit?

Templo absoluto sacrisque illatis donariis, vigesimâ quartâ Decembris mensis, solenni pompâ è Palatio, ad *Augustæi fores ipsæ basilicæ ag*

maiores, ad forũ, quod Augustæũ dicitur, spectantes.

Augustæi atrium, quà ad Horologium iter patet, quadrigis vectus ingressus est; mactauitque boues mille, oues sex millia, ceruos quingentos, sues mille, gallinas pullosque decem millia, deditque pauperibus ac egenis. Tritici quoque modios triginta millia. Distributa hæc ac erogata die illâ pauperibus trium horarum spatio, tumque ingressus Iustinianus Imperator cum Cruce, ac Eutychio Patriarchâ comite: exq; Patriarchæ manibus elapsus, à Regiis foribus solus ad Ambonem vsque procurrit; extensisque in cœlum manibus, ait, *Gloria Deo, cuius dignatione eiuscemodi opus perfeci, Vici te, Salomon* Peractâque introitûs pompâ, sparsiones consulares fecit; Magistroque Strategio iactante ac effundente, ter centenas auri libras populo distribuit. In crastina autem Templi Apertionem fecit, tanta iisque plura holocautomata mactans, cunctosque ad vsque sancta Theophania, diebus quindecim, dapibus accipiens, muneraque elargiens, ac Deo gratias agens. Inque hunc modum desideratum opus suum absoluit.

Iustiniani liberalitas Salomonis æmula.

Templi Dedicatio: hoc ἀνοίξια, ἐνθρονισμὸς, & similia.

Durauit autem superbi operis Trulla, Magno Iustiniano auctore, suggestumq; longè sumptuosissimum omnique admiratione dignum, cum Soleâ, varióque Templi pauimento, annis septemdecim. Viuis autem exempto Iustiniano, eius ex sorore nepos Iustinus rerum potitus est: cuius Imperij secũdo labente anno, feriâ quintâ, diei horâ sextâ Trulla concidit, stupendumq; Ambonem ac Soleam, sardonychosque & zambycos & sapphiros ac margaritas, cum aureis cancellis ac columellis contriuit. Quatuor tamen fornicis columnæ, ac

πελάτου μετὰ περιγενέσθαι 42 τὸν πυλῶνα τοῦ Αὐγουσταίου τὸν εἰσερχόμενον εἰς τὸ ὡρολόγιον, καθεζόμενος ἐπὶ ἅρματος τετραΐππου, καὶ ἔθυσε βόας α', πρόβατα ,ς', ἐλάφους φ', σύας α', ὄρνεις καὶ ὀρνιθόπουλα χιλιάδας δέκα, καὶ δέδωκε πένησι καὶ τοῖς δεομένοις· καὶ σίτου μόδια χιλιάδας λ', ταῦτα διδοὺς πένησιν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ μέχρι ὥρας τρεῖς· καὶ τότε εἰσοδεύσαντος ὁ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς μετὰ τοῦ σταυροῦ καὶ τοῦ πατριάρχου Εὐτυχίου· καὶ ἀποδράσας τῆς χειρὸς τοῦ πατριάρχου ἀπὸ τῶν βασιλικῶν πυλῶν, ἔδραμε μόνος μέχρι τοῦ ἄμβωνος· καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶπε, Δόξα τῷ Θεῷ, τῷ καταξιώσαντί με τοιοῦτον ἔργον ἀποτελέσαι· Νενίκηκά σε Σολομών. καὶ μετὰ τὸ εἰσοδεῦσαι, ἐποίησεν ὑπάτεια, καὶ δέδωκε τῷ λαῷ κεντηνάρια τρία διὰ Στρατηγίου μαγίστρου ταῦτα χύνοντος εἰς τὸ ἔδαφος· καὶ τῇ ἐπαύριον ποιήσας 42 τὰ ἀνοίξια τοῦ ναοῦ, ποιήσας καὶ πλείονα ὁλοκαυτώματα θύσας, καὶ μέχρι τῶν ἁγίων θεοφανίων δι' ἡμερῶν πεντεκαίδεκα κλητορεύων πάντας καὶ ῥογεύων, καὶ εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ. καὶ οὕτως ἐτελείωσε τὸ ἐραστὸν ἔργον αὐτοῦ. 42.

Διήρκεσε δὲ 43 ὁ νεωτερικὸς τροῦλλος, ὁ παρὰ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ κτισθεὶς, καὶ ὁ ἄμβων ὁ πολύολβος καὶ πολυθαύμαστος σὺν τῇ σωλέᾳ καὶ τοῦ ποικίλου πάτου τοῦ ναοῦ, χρόνους ιζ'· μετὰ δὲ θάνατον τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ἐκράτησεν Ἰουστῖνος 44 ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ τῆς βασιλείας, καὶ εἰς τὸν δεύτερον χρόνον αὐτοῦ, ἡμέρᾳ ε', ὥρᾳ ἕκτῃ τῆς ἡμέρας, ἐγένετο πτῶσις τοῦ τρούλλου· καὶ συνέτριψε τὸν ἀξιοθαύμαστον ἄμβωνα, καὶ τὸν σωλέαν τούς τε σαρδονύχους καὶ ζαμβύκους καὶ σαπφείρους καὶ μαργαρίτας σὺν τῶν χρυσῶν στηθίων. αἱ δὲ ἀψῖδες τὰ 43. 44

οἱ κίονες καὶ τὰ λοιπὰ κτίσματα ἔμειναν ἀσάλευτα. ὁ δὲ αὐτὸς βασιλεὺς προσκαλεσάμενος τοὺς καμόντας ἐκεῖσε μηχανικούς, ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῶν, τί τὸ συμβὰν εἰς τὸ χαλάσαι τὸν τροῦλλον. οἱ δὲ φησὶν, εἶπον τῷ βασιλεῖ, ὅτι ὁ θεῖός σου σπουδάσας ἐπῆρε τοὺς ἀντινύκτας τοὺς ὄντας ἐν τῷ τρούλλῳ ξυλίνους, καὶ ταχέως ἐμουσίωσεν αὐτόν· καὶ ὅτι ὑψηλὸν ἐποίησεν αὐτὸν πρὸς τὸ πανταχόθεν ὁρᾶσθαι. καὶ ὅτι τὰς σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται ἔρριπτον, καὶ ἐκ τοῦ αὐτῶν [βάρους]

45. ἐσπαράσσοντο τὰ θεμέλια, καὶ 45 [ἐκ] ἔλαβε πτῶσιν ὁ τροῦλλος. οὕτως οἱ τεχνῖται ἔφησαν τῷ βασιλεῖ· εἶπον δὲ αὐτῷ, Ὅτι ἐὰν κελεύεις δέσποτα, ἵνα γένηται ὁ τροῦλλος ἐπὶ τύπος κυμβαλικός, ἀπόστειλον εἰς τὴν Ῥόδον, καθὼς καὶ ὁ θεῖός σου ἐποίησε· καὶ ἐκ τῆς ταύτης πηλοῦ, καὶ ἐκ τοῦ τοιούτου προσταγίου, ἰσόσταθμα βήσαλα τῶν προτέρων μέτρα ἀγάγωσι. καὶ προσέταξεν ὁ βασιλεὺς, καὶ ἤγαγον τὰ βήσαλα ἀπὸ τῆς Ῥόδου καθὼς καὶ πρότερον· οὕτως τοίνυν καὶ πάλιν

46. ἐκτίσθη ὁ τροῦλλος, 46 κόψαντες ἐκ τοῦ προτέρου τρούλλου ὀργυίας δεκαπέντε, ποιήσαντες αὐτὸ τυμπανικόν, φοβούμενοι, ἵνα μὴ πάλιν ταχέως πέσοι, ἐάσαντες τὰ ξύλα καὶ τοὺς χριοὺς τῶν ἀντινύκτων χρόνον ἕνα, ἕως οὗ ἔγνωσαν πεισθῆναι τὴν πῆξιν τὸν τροῦλλον. τὸν δὲ ἄμβωνα καὶ τὴν σωλέαν μὴ δυνάμενοι ποιῆσαι τοιοῦτον πολυέξοδον καὶ πολύτιμον, ἐποίησαν αὐτὸν οὐδαμινὸν διὰ λίθων καὶ κιόνων ἀργυρενδύτων, καὶ στηθέων ἀργυρῶν μετὰ περιστερῶν ἀργυρῶν μετὰ τῆς σωλέας. τροῦλλον δὲ τοῦ ἄμβωνος οὐκ ἠθέλησε ποιῆσαι, ὡς εἴπομεν, διὰ τὴν πολλὴν ἔξοδον. εἰς δὲ τὸ πάτον, μὴ δυνηθεὶς εὑρεῖν τοιαῦτα πολυποίκιλα καὶ μέγιστα ἀβάκια, καὶ

ædificia reliqua inconcussa mansere. Quare Imperator accitis Architectis, sciscitabatur ab eis, Quid tandem accidisset. vt ita laxata Trulla concideret. Responderunt Quòd Auunculus tuus sublatis citius quàm par erat ligneis destinis, quibus Trulla sustentabatur, musiuo opere exornare studuerit, quodque sublimem eius verticem paulò altius fastigiauerit, quò vndique conspicua foret: ac demum quòd artifices, scalas pendulosq; gradus & sustentacula cædentes, projecerint; hinc enim factum, vt Trullæ necdum satis excoctæ fundamenta dissilirent. Sic ferè artifices suggessere. Insuper addidere, Si velit ipse cymbali in morem Trullam planam construere, Auunculi secutus consilium in Rhodum insulam mittat, exque luto Rhodio pariter signatos, eiusdem ac priores ponderis lateres aduehendos iubeat. Iussit Imperator, paresq; prioribus adducti lateres. Sic rursus Trullæ fabrica excitata, vlnis duntaxat quindecim è priore culmine excisis, ipsáque tympani formâ composità, ne eius rursus procliuis ruina foret Ligneæ substructiones ac fulcimenta annum integrum relicta, donec excocto humore coagmentatam Trullæ fabricam artis periti cognouere. Cæterum Ambonem & Soleam, quòd non pari sumptu æmuláque magnificentiâ possent extruere, vili hæc schemate ex lapidibus & columnis argento obductis, argenteisque cancellis cum septis in orbem argenteis, atque Soleâ, construxerunt. Expensarum mole deterritus Imperator, Ambonis copulam extruere noluit. Sternendo solo ac pauimento, quòd eiusmodi variegatæ maximæque tabulæ non occurrerent, mis-

Trullæ vnde ruina, eiusque humiliori formâ instauratio.

ſo Manaſſe Patricio ac Præpoſito in Preconneſum, illic marmora fecit, qualia nunc terram colore referentia viſuntur, ac quæ praſini coloris, fluiorum quandam ſpeciem in mare præcipitantium ingerunt.

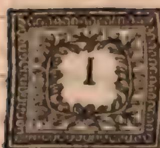
Cùm verò tholorum fulcimentis atque deſtinis exciſis, ligna depoſituri eſſent, Eccleſiam aqua implentes cubitorum ſeptem altitudinis, inque aquam iactantes, illaceratis fundamentis ligna projecerunt; ſicq; adeo, muſiuo opere exornarunt. Quocirca non deſunt qui & Iuſtiniani ex ſorore nepotem Iuſtinum, eam extruxiſſe dicant. Falluntur tamen, qui hæc dicunt. Nos autem demus gloriam ſancto Deo noſtro, qui ſtupendi operis Templi eiuſmodi ſtructuram incolumem conſiſtere voluit, vt in ipſum ingrediamur, ac, quæ deceant Chriſto Deo, laudes offeramus: quia ipſum decet gloria, honor, poteſtas & adoratio, nunc & ſemper, & in ſæcula ſæculorum, Amen.

ἀποστείλας 47 Μανασσῆ πατρικίῳ 47.
καὶ πραιπόσιτον ἐν Προικοννήσῳ,
ἐποίησεν ἐκεῖ τὰ μάρμαρα, καθὼς
ὁρῶνται εἰς ὁμοιώματα τῆς γῆς· τὰ δὲ
πράσινα εἰς ὁμοιώματα τῶν ποτα-
μῶν ἐμβαινόντων ἐν τῇ θαλάσσῃ.

Ὁπότε δὲ 48 ἔκοψαν τοὺς σκα- 48.
λώσεις τῶν τρούλλων, καὶ ἤθελον
καταβιβάζειν τὰ ξύλα, ἐγέμισαν
τὴν ἐκκλησίαν ὕδωρ μέχρι πηχῶν
ἑπτὰ, καὶ ἔρριψαν τὰ ξύλα
ἀπωθούμενοι εἰς τὸ ὕδωρ, καὶ οὐκ
ἐσπαράχθησαν οἱ θεμέλιοι. καὶ εἶθ'
οὕτως ἐμουσίωσαν αὐτόν. καὶ τούτου
χάριν λέγουσί τινες, 49 ὅτι καὶ 49.
[Ἰουστινιανοῦ] Ἰουστῖνος ὁ ἀνεψιὸς,
αὐτὸν ἔκτισεν. ἀλλὰ ψεύδον-
ται τοῦτο λέγοντες· ἡμεῖς δὲ, δῶ-
μεν δόξαν τῷ ἁγίῳ Θεῷ ἡμῶν, τῷ
ἱκανώσαντι αὐταρκέσαι ὁ τοιοῦτος
ἀξιοθαύμαστος ναὸς, τοῦ εἰσιέναι
ἐν αὐτῷ, καὶ ἀναπέμπειν Χριστῷ
τῷ Θεῷ πρέπουσας αἴνους· ὅτι αὐτῷ
πρέπει δόξα, τιμὴ, κράτος καὶ
προσκύνησις, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, Ἀμήν.

AD
LIBRVM DE ÆDIFICIO
SANCTÆ SOPHIÆ,
INCERTO AVCTORE.

NTER tanta Magni Iuſtiniani Ædificia, quæ ſingulari ac luculento opere proſecutus eſt Procopius Rhetor, principem meritò locum tenet Magnæ Eccleſiæ ſtructura, titulo S. Sophiæ, omnem magnificentiam ſuperans, orbiſque miraculum, ac inſigne Chriſtianæ pietatis in Chriſtianiſſimo Principe monumentum. Scripſerunt plures; non ita multis Procopius; Theophanes ac ſequaces vix perſtrinxerunt: aliquantò plus immoratus Glycas: Codinus de Origin. ac quem Lambecius limatiorem ex Regiâ Luparâ produxit, benè multa habet; ſublegitque cùm Glycâ, quem Anonymum produco, multis partibus cunctis aliis copioſiorem, ac cuncta perſequentem. Eius nactus copiam ex Viri Clariſſimi Raphaëlis Dufreſne gentilis mei aduectâ nuper ex Italiâ librorum gazâ: Habet Logothetæ ex multis collecta Chronographia, ferè initio, extráque ſeriem, ac velut tractatum peculiarem: poſſitque hic Logotheta ex temporum ratione ipſe Metaphraſtes eſſe; vir verè φιλόπονος· ſicque aſſerte docet Hippolytus Thebanus relatus à Leone Allatio in eodem; qui & illam eius Chronologiam maximi facit. Pauca mihi neceſſariò adnotanda, quibus maximè ipſe emendari textus poſſit ac diluceſcere. Mirum enim quantas tenebras inſciti, vel Scribæ, vel Interpretes, his ipſis quæ de ſanctæ Sophiæ templo, paulò antiquioribus ſcripta ſunt, obfudere: quorum amborum non longius nobis arceſſenda exempla, quæ ſe primis ſtatim lineis ad faſtidium obtrudant, ac clarè admodum non inutilem mihi hoc argumento poſitam operam, dum vel modicè defungi liceat, oſtendant.

1. Δρομικλῶ. Græci δρομικλῶ ἐκκλησίαν vocant, quæ oblonga Circi penè figuram refert, vnoque ductu tenditur, quorum primum bene notauit Petr. Lambecius. Georgius Douſa, illud Codini de eadem ſeniori Magna Eccleſia Conſtantino Magno ædificata,

τρεφὴν ἀνήγειρε δρομικὴν, ἀπερεδιονύσως admodum reddit, cùm tamen eum vis vocis δρομικὸς, non penitùs fugerit. *Eam, vbi antea Circus fuerat, extruxit.* Nec enim ille, vel quem affectatur, Anonymus, quod erat ante Constantinum referunt, sed quod primùm olimque condidit Constantinus, & incendium absumpsit, ac Iustinianus augustiori forma instaurauit: Inscitè verò Leunclauius Glycæ Interpr. (cuius Versionem Luparensis Philippi Labæi editio repræsentat, ipsam totis apicibus incolumem, quam meliori cedere præstitisset & vt non solùm catholicum ac εὐσεβοῦντα, sed & non prorsus ineruditum, quantùm eius paulò sequior ætas ferebat, auctorem proderet;) quod ita Glycas habet, à Constantino olim, ξυλόστρουλον καὶ δρομικὴν conditam eam Ecclesiam, reddit ipse, *qua Trullam ligneam ac versatilem haberet:* τὸ ξυλόστρουλον, notat P. Labbe, in Fontisebr. Cod. legi ξυλόγκτρον· quod aliud mihi monstrum: nec aliud ipse aduertit, aut suffigit. Ecclesiam aut Trullam versatilem, etsi ligneam qui me doceat, magnus sit: nisi fortè eiusmodi putamus quæ turbinis in morem gyro versaretur. Nugæ. Non malè Phauor. δρόμος, καὶ ἐπὶ τῶν ἀρχόντων [emendo, τρεχόντων] καὶ ἐπὶ τοῦ ὑποκειμένου τόπου τοῖς τρέχουσι· καὶ δρομικὸς, ὁ ἐπιτηδειότητα ἔχων εἰς τὸν δρόμον. *Vox δρόμος, tum de iis dicitur, qui currunt, tum de loco subiecto, in quo currunt. Item δρομικὸς, qui habilis est ad cursum;* alterutro scilicet modo, ac paulò antè, δρόμοις, γυμνασίοις Sophocl. in Electr. Loca in quibus iuuenes cursu exercerent: nostri, *Circum* dicunt. Malè ergo Leuncl. ex Lexicis doctus, quibus altera tantùm & vulgaris significatio adscripta habetur. Quam Magnæ Ecclesiæ primam structuram reliqui Magno Constantino adscribunt, vnus Zonaras Constantio tribuit, nisi mendum in ipsum irrepsit, quod & secutus Interpres Hieron. Vvolf. Τὸ θεῖον τέμενος τοῦ μεγάλου ναοῦ, ὃν ὁ βασιλεὺς Κωνστάντιος ἐδομήσατο. *Insigne & ingens Templum, ab Imperatore Constantio.* Imò, *Magni Templi delubrum*, sic enim, & Magna Ecclesia dicebatur, κατ' ἐξοχὴν.

2. Τοῦ ἁγίου Ανδρονικοῦ. Andronicus Martyr cum Tharaco & Probo Tarsi in Ciliciâ Diocletiano Imp. Colunt Græci 12. Octobr. Latini 11. At non liquet habuisse templum Constantinopoli: Malim ergo legere cum Codino, τοῦ ἁγίου Αγαθονικοῦ; qui ipse Nicomediæ passus est cum Zotico & sociis Maximiano Imperatore. Colunt Græci 22. Augusti, inque eius honorem Iustinianus insignem Constantinopoli basilicam extruxit, quæ sic fuerit δρομικὴ, vt & altera S. Acacij, quam auctor alteram exemplo adducit: nempe Acacij Centurionis Martyris Constantinopolitani Diocletiano & Maximiano Impp. cuius in eâ Vrbe Ecclesiæ meminit Nicep. lib. 13. cap. 38. quamque Iustiniano Imperat. in augustiorem formam excitatam, auctor est Procop. lib. 1. Alij Acacij, quos plures percensent Ecclesiasticæ tabulæ, incertum an habuerint & ipsi Constanti-

nopoli basilicam. Loco Acacij Codin. Luparensis repræsentat, καὶ τῆς ἁγίας Δυνάμεως: Lambecius Dousam secutus, *Et sancta Potentiæ similem.* Mihi non aliud sancta Dynamis aut Potentia, quàm sancta Xynoris Chrysostomiana; seu alia eiusmodi rudis animi commenta. Quod sequitur in Codin. omisitque noster hic auctor, siue qui exscripsit, Ἀνήγειρε δὲ καὶ τὴν ἁγίαν Εἰρήνην τὴν παλαιὰν, non placet quod sic reddit Lambecius, *Ædificauit quoque prope magnam Ecclesiam, siue S. Sophiam, templum sanctæ Pacis, quod cognominatur antiquum*; Irenem scilicet in Pacem commutans, quâ licentiâ paulò superius, suam Dynamim vertit in Potentiam: præiuitque Xylander in Cedr. dum illud, ἡ τε ἁγία Εἰρήνη, reddit, *sancta Pax.* Melius Dousa, *S. Irenem vetustam*: retinenda quippe nomina propria, quâ linguâ scripta sunt, nec facilè aliis idem valentibus reddenda. Nec verò putandum more Gentilium ipsam Constantinopoli Pacem Christianis populis olim consecratam, non sanctissimam Virginem atque Martyrem ritu Ecclesiastico, sub cuius inuocatione Deus in Vrbe coleretur, ibi Ædem habuisse. Duas porrò Irenes lego, alteram Sophiæ martyrio comitem, Septembr. 18. Alteram Thessalonicæ item Martyrem Diocletiano Imp. 5. Aprilis, Græcis 16. cui & vero similius extructam à Iustiniano, quæ S. Irenes dicitur, nobilem Ecclesiam, vt Procopius auctor est lib. 1. & ante illum à Marciano; quin & Constantino, ex Theoph. nostroque Anonymo, ac passim aliis; quicquid Zonar. tribuat Constantio. Quo fortè nomine Εἰρήνη ἡ παλαιὰ vocata sit. Sic enim Græci passim Ecclesias, Sanctorum ipso nomine indigetant, sub quorum inuocatione extructæ sunt; fuitque incautis nonnullis Latinis erroris occasio, & vt S. Mariam, Ioannem Ephesum secutam Ephesinorum Patrum ipsâ auctoritate obtruderent, quod ibi ἡ Θεοτόκος & ὁ Θεολόγος, quæ sunt sacræ ipsæ ædes (Maior scilicet & Metropolitica Ecclesia) in quibus Maria & Ioannes venerationem haberent, ac quorum religione deterreri à blasphemiâ Nestorius debuisset. Templum hoc S. Irenes, sic olim μεγέθει μέγιστον καὶ κάλλει κάλλιστον, à Marciano erectum, tumque incendio exustum, Manuel Comnenus instaurare aggressus partéque aliqua iam à fundamentis extructa, rei ipso molimine victus cessit, vt Nicetas Choniat. lib. 7. tradit. Fuisse verò ante etiam Marcianum inter præcipuas Vrbis Ecclesias, argumento est, quòd post restitutas Catholicis basilicas, Nectarius Patriarcha in ea sederet. Ioan. Zonar. hanc alteram succensam Ædem ponit, S. Irenæ sacram, in ea seditione, velut à Magna Ecclesia secundam, quæ ipsa ignis dispendia per eam seditionem passa est; vtraque posteà Iustiniani ædificatione ex veteri noua Ecclesia.

3. *Δύο χρόνοι.* Lupar. Glycæ editio δέκα καὶ ἕξ, habet, vt & Codinus Dousæ, manifesto in numeris errore: Post sexdecim enim annos ab exusto ab Arianis sanctæ Sophiæ templo, nec Rufinus super-

stes erat, nec Theodosius: à cuius obitu breuî sublatus Rufinus est Stiliconis dolo; cùm non plures sexdecim annos & paucos dies in Imperio exegerit Magnus Theodos. cuius circiter anno quinto tum secunda habita Synodus, tum cedente Gregorio substitutus Nectarius; quo sedente, in sancta Irene veteri scribitur conflagratio illa accidisse. Qui sequuntur numeri quò spectent, ac num sani sint, non mihi occurrit, nisi 39. illos annos auctor tribuens Theodosio Minori, 85. alios dicit, qui circiter ab eo ad Iustiniani annum illum quintum effluxerint: quomodo non longè à vera temporum ratione abiret, etsi non omnino accuratus videri possit.

4. Ὑπὸ τῶν δημοτικῶν μερῶν. Codinus, τῶν δύο δημοτικῶν μερῶν. Alij distinctius factiones has ponunt, Prasinos scilicet & Venetos, quorum factionis (id est, Venetorum) Hypatius δήμαρχος erat, *Tribunus*, ab eis Imperator acclamatus. Rem, post Procopium, Zonaras pluribus prosequitur; eiusque tantæ seditionis causam in Iustiniani ac conjugis Theodoræ immanem rapacitatem confert. Ac sanè non facile, qui auri vim tantam congerat, τὸ τῆς πονηρίας crimen notamque effugerit, ac immunis à periculo, subditorum animis inde exasperatis, existat; quo Iustinianum Belissarij ac Narsetis virtus, ægrè tandem, tantáque illâ ciuium cæde liberauit.

5. Τοῖς στρατηγοῖς καὶ σατράπαις. Codinus, στρατηγοῖς, τοπάρχαις, καὶ σατράπαις, καὶ δουξὶ, καὶ πᾶσι τοῖς ἔθνων ἀρχηγέταις: Sunt ferè eadem nomina, quibus diuersi per prouincias Magistratus significentur, quos omnes Iustinianus huic tanto negotio operam suam addicere voluit, & vt quicquid eximium vsquam extaret veterum fabricarum, id verò diriperent, Magnæque Ecclesiæ superbo ædificio litarent. στρατηγοὶ, vox magis militaris; sic dicti qui Romanis Prætores ac Imperatores, bellique duces: τοπάρχαι, magis iudices sint, ac vrbani magistratus, quod etiam quandoque redditur in sacriis Bibliis, nosterque Anonymus omissâ illâ voce, κριταὶ, *iudices ponit*· σατράπαι, vox Persica. *prouinciarum præfecti*. δοῦκες, Latina vox; sic passim vocati, qui olim στρατηγοί. & Δοὺξ, qui πρὸ τῶν Δομέστικος & μονοστράτηγος· φορολόγοι· *tributis per prouincias præfecti*, qui & ipsi ἀρχηγέται τῶν βασιλικῶν θεμάτων, Codini. Sic Græci vocibus liberales sunt. Sic dicti & tribuum principes atque primores: ἀρχηγέται Spartanis Reges. Plutarch. in Licurgo.

6. Συστημάτια, siue vt Codinus, συστημάτια. Mihi *fulcra*: vt & sequens στηθία, quæ vox etiam extat in Theophane, *vallum, columellis ad pectus ascendentibus*: nostris, *balustrade*, peristylia. Cuncta hæc ac sequentia verbis pluribus implexa, iisque ferè non satis Græcis, vt nec facile apponere Latina, vnâ Glycas voce expedit, λίθος· quòd fere lapidea omnia. τὸ, καγκελλοθυρίδας· Codin. καγκελλοθύρια· quam vocem exponit Meursius ex Etymol. vt sit θύρα δικτυωτὴ, velut *retiata janua*, ac quâ conspectus intrò pateat, quæ & καγκελ-

Caſſiodor. Var. lib. 11. Epiſt. 6. *Incidas fores* appellat, & *jannas cancellatas*. Ieiune ſatis Douſa, *cangelothyria*.

7. Καὶ ὄντι παλαιῶν λουτρῶν. Codinus, παλατίων. Vtraque ferri lectio poteſt; niſi quod Codini lectio hiantior: ſatiſque noſter hic palatia exprimit, cùm antiqua balnea ædeſque dicit; quibus nimirum magnificum aliquid, λαμπρὸν, vt Glycas loquitur, ad noui Templi ſtructuram veteri magnificentia Regum, ac Virorum principum hactenus ineſſe comperiretur. χυδίας, quod vocat, Codin. χυδίας: rates ſunt in eam rem velut ex tempore compactæ.

8. Κίονας τοὺς Ρωμαϊκούς. Columnæ Romanæ, quæ Ægyptiacæ, vt alij vocant; ſiue Ægyptiaci rubrique marmoris. Pro Αὐρηλιανοῦ, emend. ex Codin. Οὐαλεριανοῦ. Paulò alias voces de his columnis idem habet, ἰσομήκεις, ἰσοκύκλους· τολμῶ εἰπεῖν καὶ ἰσοσταθμεις· *Pari longitudine ac rotunditate, auſim dicere, etiam pondere ac grauitate.*

9 Ὅτι τιμῶ. Codin. addit. Δέσποτα βασιλεῦ, quod & mihi expreſſum in verſione. Hæc ſic perſpicuè illi, noſtroque Anonymo edita, viciſſimque ſuppleta, breuitate Glycas confundit; vt niſi ſuppleas, eius nullus ſenſus commodus ſit. Ac ſanè quis deprehendat in eis Leunclauij. *Gratuitò demum meam conceſſura ſum, non aliter quàm mercedis & memoriæ causâ.* Rectène δωρεὰν, & μισθοῦ χάριν δοῦναι, niſi mercedem illam magis explices, quam à Deo ſit conſecutura in die iudicij, vt alij habent, debuitque Glycas, ſi plenus eſſet, habere: alioqui humana merces, ipſa τιμὴ, ſeu pretium eſt. Σοὶ τῷ ἁγίῳ Πέτρῳ, rectè id, αὐτὶ τοῦ, τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Πέτρου.

10. Καὶ ἡ μέσης τοῦ ναοῦ: emendabam mihi, ἡ μέση. Codin. ἕως τῆς μέσης habet. At μέση quid habeat perinde obſcurum. Nam quod reddit Lambecius, *vſque ad mediam partem templi*, non ſatis explicatum: Sic enim potius ſcribendum μέσον· ἡ μέση, gloſſis Græcobarbaris, ἡ ἀγορὰ, *forum*: At quid, *Templi forum*; vel *vſque ad templi forum*. Nec ſi Eccleſiæ forum adjaceret, ſic facilè vocandum. Ego ſimilitudine à Muſicis, vel Anemologicis, μέσην exiſtimem Templi mediam nauim dici; quare etiam de lateribus ſequitur, quorum ab aliis coëmptum ſolum ac fundus iiſdem ſtatim auctoribus narratur; quin & ναοῦ pars aliqua, vt noſter Anonymus loquitur; templi ſcilicet nauis, ac eius de quâ quærimus, μέσης, vel μέση. In pretio triginta & octo librarum conſentit Glycas cum Anonymo: Codin. habet quinquaginta, demumque perſolutas habet quinque ſupra octoginta, quod alij deſiderant. Potuit Imperator conſcientiâ duci, vbi etiam conſenſum vi extorſiſſet, vt paulò maioris emeret. Illud eiuſdem, εἰς τὴν πύραν λίτρας ν'· num *per contentionem*, vt primum triginta octo libris, tumque poſtea quinquaginta ob hominis renitentiam æſtimatæ ædes ſint: quaſi ad ardoris exceſſum illum pretij auctione vincendum, id enim τὴν πύραν, hoc ipſum quod ἐμπύρα. Lambecio hæſit aqua, ac diſſimulauit; parum abeſt quin & mihi.

11. *Τοῦ βασιλέως ἀδελφοποιητός.* Sic quoque Codinus, infra verò noster Anonymus hoc vocat, *πνευματικὸν ἀδελφόν*· putemque adeò ex baptismo fratrem; quæ affinitas erat filij suscipientis & ipsius suscepti, can. 53. Trull. Synodi; ac secundus gradus habebatur, de quo Schol. Theoph. promp. iuris ciuil. lib. 4. cap. 6. num 18. nunc sublatus per Trident. at Græcis durans, vt apparet, iuris antiqui tenacibus. Eadem ratio de adoptione, quæ & ipsa *πνευματικὴ ἀδελφότης*, velut non naturalis, sed animorum consensu factitia, dici possit.

12. *Λίτρας ἐννενήκοντα.* Aperto errore Codinus sex habet, facile permutatis numeris imperito scribæ; etsi Lambecius nihil emendauit. Nec enim viri Patricij ædes sic humiles vel angustæ, vt neque sutoris domus, seu magis tugurij, pretium exæquarent. Tantum illud spatium, quantum atrij ad forum vsque seu impluuij, quadruplices ferulæ, lutri, & eiusmodi, maioris erat, vel si nullæ fuissent extructæ ædes, loco ciuitatis sic frequente ac commodo, quàm vt libris sex debuerit vænire; multumque est vt vel nonaginta iustum pretium fuerit. Douza etiam 90. reddidit ac legit; & si errore Typographico illi quoque nota Senarij ϛʹ pro ϟʹ nonagenarij edita sit.

13. *Στρογγυλαίαν πέτραν.* *Rotundum lapidem* vertit Lambecius; ac si saxa, qualia ad fluminum marisque littora ferè occurrunt. Verùm licet Codinus, nosterque Anonymus ea in voce conueniant, mihi tamen vt sanam existimem, imperare non possum. Primùm vox *στρογγυλαία* eo sensu satis aliena auctoribusque incognita. Deinde, quantum silices huiusmodi saxaque rotunda, vt tantæ malis operi basim firmam præberent? cùm præcipuè alta humo effosa, haud facilè occurrant, nec nisi dissipata. Antiquo igitur errore pro *στερεά*, *στρογγυλαία* scriptum sit: Hoc enim vocis *πέτρα* aptum epithetum, vnumque congruum pro subiecta materia. Nec aliam petram velit Dominus, in qua sapiens, domus suæ fundamenta jaciens, ab omni pluuiæ ventorumque iniuria liber fuerit, Math 7. v. 24. Petra *στερεὰ*, ex qua oleum Israëlitis manasse memoratur, Deut. 32. v. 13. *λίθος σκληρὸς καὶ λίθος πέτρινος*, Polluci lib. 8. cap. 27. ex quibus tum ædificia construantur, ac quibus eorum fundamenta, natiuo eiusmodi solo præclarè sustententur. Meliora ex alio doctiore architectonicam, lubens audierim. Vide & Onomast.

14. *Τὰ βάρη.* Codinus, *τὰ θεμέλια*, quasi quadam tautologia: *fundauit fundamenta*: domus certè ipsæ potius ac muri dicantur fundari. *βάρη*, seu potiùs *αἱ βάρεις*, vox est Psal. 47. *ὁ Θεὸς ἐν ταῖς βάρεσιν αὐτῆς γινώσκεται*· vbi Vulg. *in domibus eius.* Chrysostomus, *Quinta editio, ἐν τοῖς βασιλείοις, ὡς ὀχύρωμα· in palatiis ad præsidium.* Psal. 44. *ἀπὸ βάρεων ἐλεφαντίνων· ἀπὸ ναῶν*: qua de re Hieron. ad Principiam. Quin & Hesych. & Phauor. *βάρεις, αἱ πύργοι, αἱ στοαὶ, τὰ τείχη.*

ἀυλαὶ, στερεαί. ἢ αἱ μεγάλαι καὶ ὑπόβαθροι πέτραι: quæ ipſa, vocem producunt tantæ molis fundamento ritè congruam; vt petroſâ firmáque baſi, prægrandes lapides ad ſedimentum ſuperextruxiſſe Iuſtinianus dicatur. Vbi deinde Anonym. ἀπὸ τῆς ἀψίδων, habet Codinus, vt ex libr. ſcripto reſtituit Lambec. ἀπὸ τοῦ βήματος· redditque à *ſuggeſtu*; à loco ſcilicet Sacerdotum, quo nimirum Rex ille noſter pro tribunali velut præſideat: Tota igitur à choro deinceps Eccleſia, εἰς τὴν χαύνωσιν καὶ ἀγρώδη fundata: emend. fortè ex Codin. εἰς γῆν χαῦνον· idem Codin. ἀγρώδη perinde habet; putatque Lambec emend. ἰλώδη, *ſolum paluſtre*. Nota in eiuſmodi locis fundandi ratio, & vt nihil minor firmitas, quàm ex petroſo ſolo, ædificiis accedat. χαυνὸς, vox eſt nec ipſa ignota Heſychio, cui χαλὸς eſt & σκληρός· vnde & χαύνωσις. Poſſit ergo intelligi, ſolum improbum atque aſperum; fundandis ædibus, tantæ præſertim molis, parum idoneum, niſi quantum ars medeatur. σκληρώδης locus, an ſaltuoſus ac præceps, quod χαυνώσει, ſenſu explicato ex Heſychio non male conſentire videtur. Douſa valde ἀπεριορίστους, τόπον ἀγρώδη καὶ χαῦνον, *amplum & amœnum* reddit. Iſtud quid ad στερεαίας πέτρας, illique oppoſitum, quidve ad rationem fundandi eam Ædem?

14. Τὸ Βαπτιστήριον. Melius, ὁ Βαπτιστὴς, qui eſt ipſe Βαπτιστής: quod & Codinus vno loco repræſentat: Eſt enim ipſum Ioannis nomen, ab ipſo traductum ad oratorium ipſius nomini ſanctum.

16. Διὰ τὸ ἔρθην καὶ σπουδήν. Accipiantur hæc aduerbij ratione neceſſe eſt. Valde inſolens τὸ, ἔρθην· ſitque ab ἐρεθίζω. Codin. rem clarius exprimit, εἶχεν αὐτοὺς ἔρις καὶ σπουδὴ πολλή, à quo non receſſi in verſione.

17. Τῶν ἰτεῶν. Codin. τῆς πτελέας· id eſt, *vlmi*: Arbor eſt minimè vermibus obnoxia, eoque fundamentis aptiſſima, teſte Heſiodo. Addit & calcem Codinus cum eiuſmodi cortice, ſed non habet ordeum: ego vtrumque deſiderari exiſtimem, vt ex illis tribus maſſa illa coaleſceret ac denſaretur, tenaxque adeo cæmentum fieret.

18. Τῶν τε Ρωμαίων. Maiores illas columnas porphyreticas, Codinus habet fulciendis conchis adhibitas.

19. Ὀθόνην λευκὴν ψιλὴν, Codinus, λευκὸν κολόβιον, καὶ ῥάβδον λιτήν. Alterum ex altero exponendum. ψιλὴν ergo ὀθόνην, intelligit, quæ ſine manicis eſſet; atque adeo colobium. ὀθόνη, λινοῦν ὕφασμα· γυναικεῖον ὀθόνιον· λεπτόν. ὀθονία, λινᾶ ἱμάτια. Sic veteres Grammatici. Eo autem ornatu Imperator vt commodiori, fabricam fabroſque adibat, ſtatim mutaturus, ac ne quid reliquo habitu atque regio facile inſordeſceret. πιτλὴν pro λιτὴν Codini notanda vox. Frequens exoticarum vocum nouarumque vſus circiter Iuſtiniano Imperatore, ex quibus bene locuples contexendum Lexicon. S. Andreæ τοῦ σαλοῦ Vita, Nicephoro Magnæ Eccleſiæ Preſbytero ipſius æquali, nec non ſpiritali patre ac duce, ſi quando etiam Græca mihi prodeat,

vna ipsa Iustinianææ ætatis eius generis segetẽ amplissimam dabit. Paulò inferius, vbi τῷ μὴ ἀγαγεῖν μιλιαρίσια ἡμέρᾳ σαββάτου, Cod. affirmatè habet, προσαγαγεῖν μιλιαρίσια εἰς πλῆθος· velut communi ea erogatione ad finem hebdomadæ Imperator operarum turmam recrearet; Aliter Auctor, tanquam cessantibus ab opere, pro diei septimæ reuerentia, quæ ipsa Græcis solennis est, pecuniæ illam erogationem, statæ mercedis cumulo sub ipsum laboris æstum præstandam, Iustinianus inhibuerit. Neutrum caret ratione; nec liquet quid verius sit.

19. Διὰ τὸ ἀπολιδῶσι. Emend. διότι ἀπολιδῶσι· *alioqui deliberentur:* nec aliud est quod Codin. habet, διὰ τὸ μὴ ἀπολίδαι τι τῶν ἐργαλείων· *ne quid pereat ferramentorum.*

20. Τοῖς ἀνερχομένοις ἐπὶ τὸν Τρόυλον. Horum loco Codin. πλησίον τοῦ Συλλαγόνι, quæ vox vt sana sit, obscura existit. Quid si συλλογιμαῖον nam dictæ aquæ συλλογιμαῖαι, *collectitiæ*. Num & ibi τὸ συλλογιμαῖον, consertis quibusdam ac coëuntibus pro architectonices ratione? Paulò antè, vbi ἕως τῶν οἰκίσκων, non satis aptè Codin., ἕως τοῦ σήμερον, quæ angusta admodum παρεμπτωσία.

21. Δεύτερα κατηχούμενα. Catechumena, seu Cathecumenia, quædam erant cubicula, ὑπερῷα, à dextris atque sinistris Ecclesiarum, qualia hìc describuntur, etiam alia aliis imposita ac superiora, è quibus per cancellos, ac transtra fenestrasque diuina audirentur officia, ac etiam sermo, si quando in Ecclesia haberetur: erantque hæc γυναικῖται, vt noster vocat, fœminis maximè addicta loca, quas in Ecclesiis latere potius deceat, quàm palam agere, ac se ostentare. Tacere Paulus iubet, & caput velare: etsi nulla ferè iam nobis sanctioris eius disciplinæ ratio est. Eiusmodi Catechumenia erant, è quibus Basilio sacris operante minister Diaconus & muliercula supernè despiciens oculos impudicos pascebant, vt tradit auctor Vitæ Basilij, cuius simile habet & Chrysostomi Vita; vnde iussa è Catechumeniis sub sacri tempus vela pendere. Merâ laborant inscitiâ, qui Catechumenorum hunc locum volunt, non potius Nartheces, aliáque vel exteriora, vel ad fores Ecclesiæ infima loca, ex quibus Missam, quæ ipsorum erat, audirent, siue etiam concionem, tumque amandante Diacono, Fidelium Missâ inchoante abirent. Erant & in Monasteriorum Ecclesiis seu Basilicis Catechumena, vt sexcentis exemplis liquet, in quibus nulli Catechumeni; Fideles omnes ac Sancti: quòd non Catholicæ illæ Ecclesiæ, id est, promiscui sexus, essent, sed aut virorum, aut mulierum, Deo sacrorum, quibus nulla catecheseos cura incumberet, sed vt solùm Deo ipsi obsequerentur, suáque peccata vel plangerent, vel sponsi amoribus suauiùs per quietem contemplationis fruerentur; necdum Clericorum muniis ad Monachos subsidiariâ operâ deriuatis: quibus nec modò solennis ea catechesis dedita, vti nec baptismi celebratio, quæ Parochorum iuris

iuris mansit propria. Errauit Meurs. procliui illius vocis etymo deceptus: homo scilicet, vti in Caluini castris militans, Ecclesiæ parum rituum gnarus: at errauere, qui se Theologos Catholicos doctosque arbitrantur. Videantur P. Goar in Euchol. mihique dicta ad Vitam Basilij, Amphilochij nomine.

22. Κατὰ τὴν ὥραν τοῦ σαββάτου. Aliquid desiderari liquet: nec ex aliis licet supplere, cùm vnus auctor Anonymus narret. Non placet etiam, βαθὺν ἀέρος· certè insolentius videtur, etsi conatus sum reddere.

23. Τὸν καὶ ἔπαρχον. Idem homo est, quem tamen Codinus duplicem facit; apud quem, καὶ Θεόδωρον πατρίκιον καὶ ἔπαρχον, καὶ Κολοκύνθην. Lambec. & Dousa, *Theodorum Patricium & Præfectum vrbis, & Colocynthen*. Putem errorem in Græcis sic emend. τὸν καὶ Κολοκύνθην· *qui & Colocynthes dictus est*, vt nullum dissidium sit, nisi quod scribæ manus imperita fecit. Codin. item seruos ad octo restringit, quod ipsum non satis probabile: reliqua nobis pleniora, ac meliora. παλάτια ἀχειροποίητα θαυμαστὰ ἐκπομπά, probari potest. Ἀχειροποίητον Græcis, quicquid non arte humanâ factum; eiusmodi erant illa palatia, alioqui κτιστὰ & ἐκπομπά, siue reipsâ existerent, siue animi cogitatione existere viderentur, ac specie luderent: veros interim nummos porrigente Angelo, ne fraus operariis fieret. Bulgidia ritè paria singulis asellis imposita: nobis, *bougete*: θυλάκιον Suid. sacculos geminos, in quorum singulos iniecta quater librarum auri centena, octogesies centena sunt. Quid sibi velit P. Labbe, me fugit, dum ita scribit. *Leunclauius legit*, ὡσεὶ κεντηνάρια π′: *alij Cod. habent*, ρ′ρ′· quasi istud aliud sit quàm κεντηνάρια· *centenæ libræ*, geminatâ literâ ad plurale significandum, cui addendus numerus, nempe π′· omittit P. Labbe, notatque fortè erroris Leunclauium quòd adscripsit, ipse magis notandus. Velut certè erroris aliquid in Leunclauio hîc deprehenderit, sequitur: *Errat quoque idem Interpres, cùm Euthymium Patriarcham pro Eutychio substituit.* Verum sanè, errorque non dissimulandus: *& quid* εἰσοδεύσαι *vertit, templum ingressus*. Alia producenda Labbæo versio: Fuit certè ingressus in Templum, sed solenni quadam pompâ, quam, re conspicuâ non magni intererat reddendo declarare. Codino implexa omnia: sequentibus, βουλγίδιον, συγμάριον reddit.

24. Καὶ τὰς στοάς. Desunt hæc, aliaque plura Codino Luparensi, quo nullus hîc ei sensus constat: στοαὶ, καμάραι, ἀψῖδες, ceu synonyma auctor habet: quibus scilicet vitro pellucido, ad altare lumen deriuaretur. ὁ μηχανικὸς, Codin. ὁ βασιλεύς· hoc tamen quasi compendio historico, tribuens Imperatori, quod eo consulto princeps Architectus exequi iubebat, ac ipse exequebatur. κόγχη μονοκάμαρος, *concha eiusmodi, quæ vno aditu, vnaque apside illuminaretur*: cui opponitur, τὸ, δίφωτος· in quo errauit, cæco duce Dousa, Lambecius in

re lucida, dum legit cum eo, *διάφωτον*, redditque, *perlucidam*: cùm sit, *duplici apside ac porticu irradiante luce affusam*; vt & quod postremum ab Angelo iussum est, *τρίφωτον*, *triplici*.

25 Ἀκηδιάσαντος. Malè Codinus, κτίζοντος. Animo concidente, tristi animo ac depresso. Sic supra, præsto mercedem operariis fuisse dixit, ne ex illis qui ἀκηδιάσωσι· *tædio victi animum despondérent*.

26. Οἱ πισσοί. Codinus, οἱ μοχλοί· quæ tautologia est, cuius nec facilis sensus, quicquid reddere tentauit Lambecius. Planè enim pilarum compositio describitur, quas interius exteriusque ferreis eiusmodi vectibus plumbo ferruminatas ad robur inconcussum idem asserit, obductas deinde cæmento ex calce & oleo, tumque marmore incrustatas; quod qui trabibus ascribat cum Lambecio, mihi scitus architectus est. De pilis & ædificiis, quæ pilatim aguntur multis Vitruuius lib 6. cap. 1. vbi Guilielmus Philander Castilion. πέσσοι Græcis vocari ait; nempe maiores eiusmodi quadratas columnas; & à pilâ dictum Ciceroni Philip. 2. *oppilare*, pro obfirmare & occludere; ac ante illum Lucret. lib. 6. *Fluctibus aduersis oppilare ostia contrà*. Scitè cauet Meursius, ne hæc pisa quis intelligat: dura certè quæ excoquantur; nec quæ illis sufficiant, vllæ caldariæ aut ollæ existant. Euseb. lib. 3. de Vita Const. cap. 37. πεσσοὺς vocat, vbi malè Christophorsonus *postes* interpretatur, vti etiam notauit Henr. Valesius. Procop. lib. 1. de Ædificiis Iustiniani, de hac ipsâ sanctæ Sophiæ Æde ita describit. καὶ τὰ τοῦ νεὼ μέσου λόφοι χειροποίητοι ἐπανεστήκασι τέσσαρες, οὓς καλοῦσι πεσσούς· δύο μὲν πρὸς βοῤῥᾶν, δύο δὲ πρὸς ἄνεμον νότον. αὐτίκα τε καὶ ἴσοι ἀλλήλοις· quæ & alia desiderãtur in Arnoldi Vesaliensis interpretatione; sed meliore ex Regia Lupara iam eruditus nitidusque Interpres Claudius Maltretus S. I. suppleuit, quæ ex Regiâ Luparâ breui expectatur. Has tantas moles ita compingi necesse fuit, vt firmæ essent, ac columnis reliquis, quæ ipsis summo vertice initerentur firmitatem præstarent, vt est auctor Procopius; sicque foris obduci & incrustari, ne à reliquo Templi decore ipsæ abhorrerent. Pressius deinde idem Procopius eam pilarum compositionem his nostris consentaneã, lapididibus plumbo ferruminatis, nullâ calce ac bitumine, refert: quod rarum ædificandi genus; nec fortè alibi vsurpatum. Maneant ergo nostri nobis πεσσοὶ, πισσοὶ, λόφοι, præruptis scopulis aspectu similes, tantamque ædificij molem sustentantes, vt idem Procopius loquitur; facessant verò Luparenses ac Codini μοχλοί· quicquid tandem, vel trabes, vel tigna libeat dicere, seu etiam vectes. Vox ἐγκεχλιασμένοι, siue vt Lambecij Codinus sine augmento repræsentat ἐγχλιασμένος, cùm eodem teste antè legeretur, legiturque in Dousa, ἐγχλιασμένοι, mihi adhuc difficilis; lapsusque errore Lambecius est, qui tanquam ex Hesych. ἐγχλιάσαι, exponit ἱμεῖραι. Alia enim vox apud Hesych. & Phauor. refertque etiam Stephan. ἐγχλοᾶσαι, *Hesych.* ἱμεῖραι. Putem ego ex eo quod χλιαρὸς, tepidum significet ac incalescens, hoc velle Auctorem ac Codinum eâ

voce velut conglutinatum ac ferruminatum, liquenti scilicet plumbo; vt magis Procopius explicat, significare.

27. Βήσαλα. *Cocti lateres*, vox planè Hebræa, seu potius Chaldæa, nam, בשלא significat coctum. In ea viris doctis erratum. Cujac. lib 9. cap 26. *Theophilus in titulo de rerum diuisione tigni diuisione βήσαλον contineri ait: id pessulum interpretatur.* Malè: sic certè Curtius Interpr. At Glossis, βήσαλον, *later coctus*. l. 19. ff. vrbanorum, βήσαλον pro figlino opere accipitur. Sic quoque bene Godefrid. in Nomenclatore Promptuarij Iuris Constantini Harmenopuli. Denique Tzetzes Chiliad. 9.

Ὀπτὴν δὲ πλίνθον γίνωσκε, τὴν βήσαλον καλοῦμεν.

28. Κισσεῖν. Glyc. κισσηρενδῶν· etsi errore editum, κίσσηρις. redditumque, *non tamen puniceis*. Codino etiam hæsit κισσίεινος, quod esset *hederacea*, non *pumicea*, vt bene reddit Lambec. etsi illi quoque in notis hæsit *puniceus*. Tanta scilicet typorum accuratio vel ex Luparâ. Salm. in suo Sousæ Cod. emendauit κισσίεινος, *pumiceus*. De Sanctorum Reliquiis quas tot locis illius Templi tantâ Religione adhibitas cum Anonymo Codinus refert, mouenda illa vox ex eodem Codino, πάντων· quam nec mihi Anonymus habet: vel sit posita, ad distinctionem τῶν ἐπισήμων· vt in Trullâ, cuiusuis generis Sanctorum Reliquiæ adhiberentur, etiam minus celebrium; aliis verò locis, solùm celebrium; quibus scilicet minus immineret periculum.

29. Ῥωμαίων πηγανισίων. Clausa hæc ex Codino mutuatus sum, cui vicissim longè plurima ex nostris desiderantur. Ῥωμαῖον πηγανούσιον marmor, mixtum purpureo atque viridi, cuiusmodi ruta virorem habet, quæ est πήγανον· vnde πηγανίσιον, pro πηγανώδης. Statuæ Veneris ex eo marmore Anonymus meminit in Collectaneis. Dousa, *Ruta Rom. & variis rosis strauerunt.* quod satis à marmorum illis generibus remotum videtur.

30. Καὶ μαργαρίτας καὶ ζάμβυκας. Cedrenus in Zenone dum Perozæ cladem narrat, vnionis meminit ingentis ac candidissimi maximique pretij, quem ille à dextrâ aure detractum abjecerit, ne quis eum post se gestaret; qui tamen in Hunnorum potestatem venerit; à quibus etiam Iustinianus centum auri libris redimere voluerit. Vniones ali ait à pectinibus, ἥς τινες ζάμβακας ὀνομάζουσι, in Sinu Persico, qui à Rubro mari versus Aquilonem est situs. Quod ergo auctor ait, id est, adhibitas margaritas, easque ipsas eximias margaritas, quas sic dicti pectines alunt, quæ & primatum in margaritis habere videntur. Nos *Orientales* vocamus. Andreas Cret Orat. de Humana vita & Defunctis, τὸ, θαλάττιος ζάμμυξ, ad idem affert, vbi à me notatum alium Codicem habere ζάμβυξ, vt sunt istæ literæ in MSS. Græcis affines, pronumque est exscribendo labi, seu etiam scribendo. Videri possunt ibi mihi notata, & de βίσβιει, quod

Persæ vocant; teste Eustathio. De margaritis & vnionibus egregiè Orig. ad cap. 13. Matth. vbi Indicis primatum tribuit; è quibus illa Perozæ fuerit: nec ferè aliter idem Orig. describit. Habere ait Regem haud secus ac apes, quæ Indicos illos vniones conchæ alunt, quo capto facile grex totus capiatur.

31. Τρίψαντες εἰς ὄλβους καὶ δήσαντες Pro ὄλβους legendum existimo βώλους, vel βολβοὺς, siue ita auctor abusus est, siue antiquarius scripsit. Geminum fere video, quod habet Vitruuius lib. 7. cap. 11. qui est de cærulæi temperationibus. *Arena*, inquit, *cum nitri flore conteritur adeo subtiliter, vt efficiatur quemadmodum farina, & æri Cyprio limis crassis (vt scobis) facto, immixta conspergitur, vt conglomeretur: Deinde pila manibus versando efficiuntur, & ita colligantur vt inarescant. Ea arida componuntur in vrceo fictili: vrceus in fornace ponitur; ita æs & ea arena ab ignis vehementia conferuescendo, cum coaluerint, inter se dando & accipiendo sudores, à proprietatibus discedunt; suisque rebus per ignis vehementiam confecta, cæruleo rediguntur colori.* Sic quoque tantæ illæ species ad sacræ Mensæ compositionem exquisitæ (præsertim lapilli, margaritæ & gemmæ, quorum liquandorum veteribus non defuit scientia) attritæ atque subactæ, inque pilas compactæ ac colligatæ sic paratæ sunt, vt in fornace conflatorio vase inclusæ, sibique inuicem communicantes, ac detritis rei cuiusque proprietatib. in mirandi stuporis Mensam eiusmodi coaluerint. Rem paulò distinctius narrat Cedr. ac libet adscribere. Τότε ποιεῖ καὶ τὴν ἁγίαν τράπεζαν, ἔργον ἀμίμητον. ἀπό τε γὰρ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου, καὶ λίθου παντοίου καὶ ξύλου καὶ μετάλλου, καὶ εἴδους ἁπλῶς, ὅσα τε γῆ φέρει καὶ θάλασσα καὶ πᾶς ὁ κόσμος· ἐκ πάντων συνάξας τὰ μὲν κρείττονα καὶ τιμιώτερα πλείονα, τὰ δὲ χείρω ἐνδεέστερα, τὰ τηκτὰ, τήξας, τὰ ξηρὰ ἐπιβαλὼν· καὶ οὕτως εἰς τύπον ἐπιχέας, ἀπεπλήρωσεν αὐτήν. ὅθεν καὶ ποικίλη φαινομένη, θάμβος παρέχει τοῖς εἰς αὐτὴν ἀτενίζουσιν· ἐπιγράψας κύκλωθεν ταῦτα, Τὰ σὰ ἐκ τῶν σῶν σοὶ προσφέρομεν οἱ δοῦλοί σου Χριστὲ, Ἰουστινιανὸς καὶ Θεοδώρα. κ.τ.λ. *Sacram quoque Mensam tunc fecit, opus imitatione nullâ æquandum. Constabat auro, argento, omnis generis lapidibus, lignis, metallis, omnibusque rebus quas terra fert & mare, & totus mundus. Ex omni materiâ, pretiosiora plura, viliora pauciora collegerat: liquatisque iis quæ fluunt, sicca illis immiserat, sicque in formulam fundens, absoluerat.* [Non bene Xyland. *formam mensæ absoluerat.*] *Itaque varium illud opus contuentibus stuporem iniiciebat. In orbem hanc habuit inscriptionem, Tua de tuis tibi offerimus serui tui Christe, Iustinianus & Theodora, &c.* De lignis, quod inserit Cedrenus, eius fortè, nec verum sit. Nec Anonymus meminit, nec Codinus, aut alij: Haud certè lignum, vel arbor eiusmodi materia est, quæ iniecta in tanta illa metalla igne liquata ac flammantia non in fauillam fumumque euanesceret. Quod ergo Codin. πάσης ὕλης τετηγμένην dixerat. Anonym. πάσης ὕλης μεταλλικῆς: malè Cedrenus ad ligna

ipſa traxit. Vocem ὄλβους in verſione, malui non reddere, quàm incertum aliquid proferre. Olba Matth. Siluaticus in Lexico Medico, fenugræcum explicat. Hoc nihil ad rem. Si βόλους leg. vel βώλους erit, in fruſta & minutias conterentes ac tenuantes. Quid ſi εἰς ὅλβους, *in mortariis*, nam πυλὸς, quod Heſych. inter alia exponitur τὸ βόλος, apud Theucyd. mortarium redditur. Sed hoc fortè remotius: malim ὅλβους, ſeu quicquid aliud legatur, Vitruuij pilas eſſe, oblongas maſſulas & bulbos: ne fortè non ideo ſcriptum βολβούς· cuius vocis prima litera exciderit, cuiuſdam velut euphoniæ causâ, niſi antiquario omiſſa ſit.

32. Καὶ τοῦτο ἀφέλονται. Codinus hoc ipſum ita exprimit, καὶ ἐξεδαφίσαι τὸν ναόν. Glycas item, καὶ ἐκδαφίσωσιν αὐτά· vbi bene Leuncl. *Qui auro pauimentum atque latera ſpoliaturi eſſent*. At Lambec. Douſam ſecutus, *Qui templum ſolo æquaturi eſſent*. Non abhorret quidem illa ſignificatio ab eâ voce, ſed abhorret à loci huius inſtituto; putemque errore ſequentibus ſcriptum, ὁ ναὸς, pro ὁ πάτος. de quo ſermo erat, & quod erat conſilium, ὅλον χρυσοῦν ποιῆσαι, inquit idem Cod. vbi Lamb. *totum pauimentum auro obducere*. Hoc igitur ſi factum foret, eruendum pauimentum eiuſmodi, non ipſum templum, paupertatis quæſito colore, & vt inde opitularentur Reip. ritè conjectati Mathematici, non tam Aſtronomica ſcientia, quàm ſagacium virorum ſolertiâ.

33. Μετὰ τῆς σωλέας. De Soleâ, videnda quæ doctè diſputat noſter P. Goar in Euchologicis. Paulo maior ex iſtis notitia accedat. Locus erat Amboni conjunctus ac paulò à loco Sacerdotum excurrens, ex quo populus venerandis Myſteriis à Sacerdote impartiebatur, vt eſſet velut Domini ſolium. Sequentia καὶ χρύων καὶ ἀσπίνων, ſic reddo, quaſi & ipſa gemmas ac eiuſmodi Templum ornantia ſignificent. Infra τὸ κρύων adjectiuè ponitur, καὶ κρύων μανουαλίων· candelabra aurea ſic pellucida, vt velut cryſtallum præferrent· ἄσπιθα, linguâ vulgari *ſcintilla*, quod malim; à quo non multum viſum abhorrere, τὸ, ἀσπίνων, vt ſint quaſi ſcintillantes gemmæ, ἀσπιθοβολοῦν, eadem vulgari linguâ, quod præcipuè carbunculorum. Sic cogor diuinare, ac meliora docentem expecto, dum interim glaciem ipſe frango.

34. Σκυτά. Vox perinde ignota. Stephanus ait referri cuidam Grammatico pro ornatu quodam muliebri. Vox xyſta, etſi Architectis nota, non ita videtur quadrare: nam ſunt παραδρομίδες ſubdiales: Legendum ergo σκιάς. quod Gloſſis Græcobarbaris idem eſt ac σπέρας. Quid ſi κίσται legamus? *artophoria, panaria, ciſtellas*: nec enim hæc non in templo erant, Chriſtiano ritu ſacris Euchariſticis ante omnia dedito τὸ, ἀπιδοτῷ, lego ἀπιδωτῷ: ſitque vel, *margaritis rotundis ſeu teretibus* (quod reddidi, & margaritarum ſumma perfectio eſt) vel ſcuti in morem, vel catenulis, vel lucernariis, phrygionico velut opere intextis.

35. Τὸ δὲ στομίδιον. Margellam dicamus in quâ procliue sedere, quod Ioannes ait cap. 4. ἐκαθέζετο οὕτως ἐπὶ τῇ πηγῇ· *Sedebat sic super fontem*, quem & φρέαρ, *puteum*, idem ipse vocat : viuâ scilicet scatutigine, & cui periculum non esset vt haurientibus, eius quandoque aqua exhauriretur. Sic & Moses Exod. 2. ἐπὶ φρέατος sedet, *super fontem*, hauritque in canales, nec necesse operculum, vel illi amouere, vel nobis saltem cogitare, in quo vel ipse, vel Dominus sederit. Id ita legitur Gen. 29. Fuitque forsitan ille puteus cisternæ similior, paucas habens aquas, nec sic perennes vt potandis pluribus gregibus sufficerent, adeoque necesse fuerit, obuoluto lapide os putei claudere : nisi, & hoc Palæstinorum fiebat liuore. Vt vt sit, Putei στομίδιον, vel vt Codinus habet, στόμιον (nec sensu refert) vt *operculum* ritè reddatur, vel in putei operculo Dominus sedisse dicatur, quod operculum Iustinianus S. Sophiæ à se extructæ intulerit, nullus mihi Codini Luparensis Interpres Lambecius persuaserit; nec qui illi auctore Dousa præiuit. Ita potius τὰ χείλη, & quæ extantia à terrâ, fontem altiori scaturigine manantem, ambiunt. Hæc enim in fonte os esse dicuntur ac facere, non operculum, si quando fons occludatur. Os, Græcorum sensu ac Latinorum, apertionem sonat, non oppositum. Sic Aristot. de Mundo, τῶν πνευμάτων πολλὰ πολλαχοῦ γῆς ἀνέῳκται στόμια. *Exitus spirituum in multis terrarum locis aperti sunt*. Lucian. de Luctu. πρὸς ὀλίγον τοῦ στομίου ὑπερκύψαι. *Paulisper è specu caput efferre & prospicere.*

36. Ἃς εἶχον οἱ ἄγγελοι ποτὲ εἰς μίμησιν. Sacerdotes, Angelos dicere videatur, qui Angeli sint imitatione. Codinus simplicius, αἷ τινες ἤχησαν, καὶ ἔπεσον τὰ τείχη. *Quarum clangore muri corruerunt*. Ingens fides, quòd illæ tubæ seruatæ incolumes, & S. Sophiæ templo illatæ, vt & quod ligna Arcæ: nam & ipsa foribus interius componendis aptata superius habet. De Putei Samaritici margella non ita difficile. De Constantini solio, sic altiori loco supra sacrum Puteum, Tubasque exposito, Anonymus silet, vt & Codinus de religione Crucis ad Christi staturæ modum compositæ, eiusque vi miraculorum effectrice; quod pluris est. Extat & in Sandionysij ad agrum Parisiensem columna eo nomine venerabilis; quæ Romæ extabat, nuper sublatam aiunt, non satis demum illius probata religione.

37. Ενδυταὶ σωληνωταί. *Mappas lapillis canaliculatus* aliquis dicat, cum nostro Goario in Euchology. & Cod. cap. 4. Ego hæreo. Vox sequens, σίνματα, mihi ita accipitur, ac Hesychio σίλματα, & Phauorino σίθματα· Facilis enim literæ permutatio affini velut sono. Hæc enim illis σέμματα & στέφος, cuius vocis nota significatio: *coronæ, corollaria*, quæ ipsa fortè superinjecta ac extantia operimenta, ἐνδυταὶ, obtegentes sacra vasa mappas, ac altaria à puluere sordibusque protegerent. Quod Nicet. de rebus gestis post excidium Vrbis ait, στέφεας, ἤγουν ποτηροκαλύμματα, mihi no-

uum, & Græcanicæ in vocibus licentiæ videtur. Pocula ista, calices sunt, quibus Dominicus Sanguis ministratur ac conficitur; disci, quas vsus Latinus in sacris Patenas vocat; quibus item Dominicum Corpus in altari reponitur: de quibus sat multa P. Goar in Euchologicis. Nobis quoque eadem ferè religione tanti vasa ministerij seruantur, quibus eadem eius sit fides ac Iustiniano, omnique retrò à Christo ætate Catholicis hominibus fuit; cuius absentia tanta sacrilegè patrata eorum passim direptione Pseudoeuangelicis.

38. Κτήματα. Codinus προάστεια, redditque Lamb. *prædia suburbana*. Sint prædia quæque ruri posita. Philo lib. 1. de Vita Mosis dixit etiam *χώρας προάστεια, regionis suburbana*. Propriè magis locutus Anonymus: nec enim tanta hæc prædia omnia propriè suburbana.

39. Τὰς ἑρημέρους. Ecclesiæ Græciæ indulgentia, Sacerdotes laici vxoribus vtuntur, præterquàm cùm præsto sunt altari: idcirco necesse vices illis præscribere eo in templo, in quo plures semper sacra deberent obire. Sic itaque pius Princeps Dauidis fere ac Salomonis imitatione, millenos quà Sacerdotes, quà minorum ordinem Clericos, certis vicibus atque distinctis Maiori Ecclesiæ addixit: Itemque Cantatrices seu mulieres Canonicas, quæ ipsæ locis Templo vicinis suas ædes haberent, vnde ad ipsum, seu eius muliebria cubicula ac Catechumenia, illis aditus esset. Velut fere creditur Hierosolymis fuisse, vbi & educata ad annos ipsos nubiles sancta Maria, à parentibus triennis ex voto oblata.

40. Καὶ τῶν λοιπῶν εἰδῶν. Codinus, ἐνδυτῶν· ἐνδυταὶ superius habuimus, quæ essent γλωσσόκομον, siue quid eiusmodi; nec hîc aptè satis Codino repetatur. Alia quoque vel diminuta, vel corrupta, vt quòd vox σκευῶν desideratur, quòd τοῦ βασιλέως, ἀντὶ τοῦ, τῆς βασιλείας. De numero quòd ita dissentiunt Anonymus & Codinus, non ausim decernere; sic in numeris procliui errore, vbi præsertim non satis emendati, aut erudita manu conscripti Codices. Ac nec Regius Patri Goar relatus Codini Lupar. de Officiis cap. 17. vbi de Ambonis & Soleæ ἐξόδου; id est, fabricæ expensa, illi sermo est, nostris consentit. Εἰς τὸν ἄμβωνα καὶ τὸν σωλέαν ἐγένετο ἔξοδος χρόνου πάκτου τῆς Αἰγύπτου κεντηνάρια τριακόσια ἑξήκοντα πέντε, καθὼς ἐτυπώθησαν παρὰ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου· quæ ille sic reddit. *In Ambonem & Soleam trecenta sexaginta quinque centenaria annui tributi, ab Ægypto pensi tributa sunt, qualia prius à Magno Constantino, vt à Sabaro Persarum Rege penderentur, fuerant imposita.* Vel fortè posita, ad duos tresve annos, quibus durare potuit illa fabrica; non vt is illi reditus in perpetuum addictus esset, quod quis ex verbis Interpretis posset comminisci: sicque nihil admodum dissidij est.

41. Τῇ πολυποικιλίᾳ. Nostra paulò clariora; & vt liquet, maris ista repræsentio in ipso strato pauimento erat, etsi adderet auri fulgor atque marmorum & lapillorum in parietibus & columnis, aliis-

que templi ornamentis. Codini verba se non satis capere fatetur Lambecius. Sic emend. ἐκ τι τοῦ χρυσοῦ θύας καὶ κόσμων καὶ μαργαριταρείων· pro vitioso λαγαρικῶν. Τὰς θύρας, quod vocat Anonymus. Nartheces sunt, exterioraque pro templi foribus atria, quæ toties quatuor fuisse testatus est; aitque hic Iustinianum quatuor flumina paradisi vocasse. In voce θύρας, palam ·απνίζει, ac si fines dicat

42. Τὸν πυλῶνα τοῦ Αὐγουσταίου Pro Regiis scilicet foribus, vbi tanta illa mactata Salomonis imitatione, non sacrificandi ritu, sed plebis dapibus demerendæ, vt in eiusmodi solent. Venit itaque quadriga vectus, ingressusque atrium quod est ante maiores Ecclesiæ fores, erogationem fecit, qua peracta è Patriarchæ manibus se proripiens, velutque occupans animi alacritate, inde ad ambonem cucurrit. Vnus hic noster singularum distinctè rerum comminit.

43. Τὰ ἀνοίξια τοῦ ναοῦ. Erant hæc dedicationis præcipua solennia, explicatque P. Goar, *cùm Reliquiis in Ecclesiam illatis, populo preces facturo ingressus liber permittebatur.* Sic ad calcem explicationis Officij Dedicationis, Balsomonis textum exponens, quo ille discrimen tradit Ecclesiarum, quæ sunt consecratæ, διὰ ἐγκαινίων, ἀνοίξεων καὶ ἐνθρονισμοῦ, χρίσματός τε τοῦ ἁγίου μύρου, καὶ ἀποθέσεως λειψάνων μαρτυρικῶν, καὶ τῶν μὴ οὕτω ἁγιασθεισῶν, καὶ εὐκτηρίου τόπον ἐχουσῶν; per *Encænia, & Apertionis, Thronique ponendi ritum; sanctique Vnguenti perfusionem, ac Reliquiarum Martyrum depositione; easque quæ non ita sanctificata sunt, sed se habent velut oratorium.* Atqui longè antè, Cedreno auctore, facta erant Magnæ Ecclesiæ Encænia; anno scilicet Iustiniani 11. Ait enim, Τῷ ιά ἔτει γέγονε τὰ ἐγκαίνια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐξῆλθεν ἡ λιτὴ ἀπὸ τῆς ἁγίας Ἀναστάσεως μετὰ τοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ βασιλέως σὺν τῷ λαῷ. Emend. λιτή. qua in voce, magnum quid se nobis dedisse Xylander existimat, dum *Processionem* vertit, nec satis Ecclesiasticè, homo ad Ecclesia castris extorris, exponit. Emend. item, Ἀναστασίας. Huic enim dicata Ecclesia (Anastasiæ scilicet Romanæ seniori) non Resurrectioni, in qua & docuit Gregorius Theologus, dum adhuc humili schemate Arianis propemodum spreta, Constantinopoli τοῦ ὁμοουσίου professoribus relicta esset; Marciano Oeconomo augustior deinde reddita. Verùm Cedrenus dum Theophani dicta perstringit, malè tacet, quod ille necessarium exprimit. Nisi per antiquarium aliquid illi excidit. Ait itaque ille eodem ipso anno 23. Decembr. γέγονε τὰ πρῶτα ἐγκαίνια τῆς μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ ἐξῆλθεν ἡ λιτὴ ἀπὸ τῆς ἁγίας Ἀναστασίας, καθεζομένου Μηνᾶ τοῦ πατριάρχου ἐν τῷ βασιλικῷ ὀχήματι, καὶ τοῦ βασιλέως συλλιτανεύοντος τῷ λαῷ. *Prima Magna Ecclesiæ celebrata Encænia. Processitque supplicantis populi cœtus à sancta Anastasiæ templo, Patriarchâ Mena in Imperatoris curru sedente, & ipso Imperatore inter plebem procedente.* Fuit ergo illa prima dedicatio, extructa nimirum toto illo quinquennio

quennio ab eius templi incendio, ac dum maioris ædis materia quæritur, sacrâ æde aliquâ, seu eius parte, quæ iam tum Magnæ Ecclesiæ nomen obtineret, quâ interim summus Constantinopoli Antistes præsideret. Maioris Ecclesiæ, seu potius eius altaris, tertiam consecrationem Eutychio Patriarchâ refert Zonar. cùm ex terræmotu collapsus Magnus globus versus Orientem collocatus, Ciborium, Sacram mensam & Ambonem contriuisset, eaque occasione destructam Trullam Iustinianus altius extulisset.

43 Ὁ νεωτερικὸς τροῦλος. Codin. κύκλος, redditque Lambec. *Nouus Ambitus*, quod obscurius; etsi in Notis rectè obseruat, positum κύκλος, ἀντὶ τοῦ, τροῦλος. Iam secundò tum illi, tum Anonymo, ὁ νεωτερικὸς, & quidem articuli expressione, Ἦν ὁ νεωτερικὸς ὄρθιος ἱστάμενος. Nec solùm nouum, quasi recentem fabricam putem eâ voce, vtrunque, ac ex altero alterum, auctorem, significare voluisse, quod reddit Lambec. sed noui & insolentis, propéque temerarij operis, tantâ scilicet mole in tantum fastigium erecta, velutque suis librata momentis, & ex summo aëre pendula.

44. Ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ. Ex sorore nepos, nempe Vigilantiâ, vt auctor est Coripus Africanus. Sic quoque alij. Vnus scilicet Ioachimus Camerius in S. Nicephori breui Chronologiâ, vbi pariter Græca Iustiniani ἀνεψιὸν dicunt, quasi explicationis gratiâ sic reddit, *Iustinus Iustiniani fratris filius.* Græca vox ipsa quidem anceps est, at præstet Latinam & ipsam ancipitem reddere, quàm aliò, extraque auctoris mentem exquisitiore diligentiâ trahere. Diem & horam quibus lapsa Trulla, sic Anonymus, Codinus, & Glycas narrant, vt inter se omnes dissentiant: sic procliuis in numeris error est.

45. Καὶ οὐκ ἔχασε πέψιν. Negat. necessariò restituo. Eadem voce paulò post vtitur, ac necessariam vtroque loco cocturam significat, antequam destinæ, ac lignorum sustentacula amoueantur. Posteriore loco Codinus πῆξιν habet; quæ nec ipsa vox abhorret. Et coagmentari necesse prius structuram, & coagmentio τῇ πέψει. fit, *coctura*, quâ crudus omnis humor ædificij exsudat, ipsumque duratur, vt cunctis deinceps iniuriis resistendo sit. Audiui à religioso hîc domi fratre, pingendi ac structuræ artis perito, cuius penicillo nostræ porticus ac xysti, omnigenâ pictorum colorum varietate splendidè nitescunt, audiuisse se ab Architecto, qui per duos annos sustentacula hæc abs se structæ fornici, paulò mole grauiori, capaciorique felici successu non amouerit.

46. Κόψαντες ἐκ τοῦ πρωτέρου τρούλου. Codinus, Ἔκοψαν ἐκ τοῦ πρώτου ὕψους, ὀργυιὰς ιέ. *Priorem altitudinem ad orgias quindecim præciderunt.* Nec aliud voluit Glycas, etsi malè reddit Leuncl. ac si noua Trulla quindecim duntaxat orgyas haberet; *Ad orgyas quindecim excitata*, inquit. Sed præstat ipsa Glycæ verba reddere, quæ nec elegantia carent. Ἀνεγείρεται αὖθις· πλὴν οὐκ ἐν κειμένῳ πρὸς τὸ πρότερον ὕψος, ὀρ-

γυιῶν ιε'. *Excitatur rurſus; verùm plano vertice, cui ad priorem altitudinem orgia quindecim deeſſent.* At Leuncl. *Ita tamen vt prioris ſublimitatis reſpectu, tantum non campeſtre ſolum æquare videretur, ad orgias quindecim excitata.* Fungi hæc, debuitque per vulgantis induſtriam meliora parere Regia Lupara.

47. Ναρσῆν πατρίκιον καὶ πραιπόσιτον. Codinus, Ναρσῆν πατρίκιον habet: abſque voce πραιπόσιτον, etſi erat & ille πραιπόσιτος, non *Epiſcopus*, vt quandoque inſulsè nonnulli Theologo in re ſimili redditum eſt, ſed *Eunuchus*; verùm Eunuchus eiuſmodi, qui non tam ſacro cubiculo, quàm armatæ militiæ ſoleret præeſſe. Nec fortè iſtud munij Narſem ſatis deceat, virum tam ſenem tantiſque olim victoriis clarum, καὶ ἀγαπητὸν τοῦ βασιλέως, *Imperatori chariſſimum*, vt vocat Cedr. Iuſtini anno 7. Typothetæ Lupar. miſerè, *Marſen edidere*: & paulò ſuperius, de collapſa Trulla, *mirabilem Ambonem*, &c. *continuit*, pro *contriuit*, συντρῖψαι· quòd ſanè Lambecius reddidit.

48. Ὁπότε ἔκοψαν τὰς σκαλώσεις. Miror Lambecium qui & ipſe ſic legat, edatque, potuiſſe reddere, *Cùm verò ſcalas conſcendiſſent.* Dicerem erraſſe typothetas, ac voluiſſe Lambecium, *conſcidiſſent*: hæc enim vis Græcæ vocis: verùm non ferunt ſequentia, in quibus error continuatus, inde ortus, quòd parum attentis oculis, τὸ, ἐπαιρεῖν, ſeu magis ἐπαίρειν, pro ἀπαίρειν incurrit: Anonymus, καταβιβάζειν. Non *erecturi deſtinas ad ſuſtinendam Trullam*, ſed depoſituri, illa iam per tempus excocta ac coagmentata. Ac ſanè ſcitus erigendi eas machinas ac fulcra modus: ſecus verò in aquam mittendi, quæ demitti vix ac ne vix poſſent, quin graui caſu illiſa, ſubjecta confringerent ac diuellerent; quam ipſam cum aliis rationem collapſæ Trullæ paulò ſuperius artifices dederunt, ipſo Codino referente, ὅτι τὰς σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται, ἔρριπτον εἰς τὸ ἔδαφος: vbi nec feliciùs vel redditum Lambecio, vel per typos illi editum; *Quodque artifices ſcalaſque in terram projeciſſent.* Haud planè illi ſuperſtites, ſi ita, vt hæc ſonant, cum illis actum eſſet. At neque his proximè hærentia ac ſuperiora minoris inſcitiæ. *Quòd Trulla altior eſſet, quàm vt vndique conſpici poſſit.* Ergo ad hoc in humile cogenda? Nugæ. Sic fortè ſcrupus, aut calculus oculis paulò debilioribus propius adhibendus, qui ipſe altiori loco poſitus aciei vim fugere poſſit, vti in auiculis altiùs euolantibus non rarò contingit: at non ſic Trulla, nec ita Iuſtinianus deſipuit, vt altiorem vellet aut faceret, quàm vt vndique conſpici poſſet; ſed πρὸς τὸ ὁρᾶσθαι πανταχόθεν· tanto faſtigio extulit, *vt vndique conſpicua eſſet.*

49 Ὅτι καὶ [Ἰουστινιανὸς, ἀλλ᾽ οὐ.] Ita ſupplendum cogat, tum ſeries ipſa, tum vox ὁ αὐτὸς αὐτὸ, quæ certo indicio eſt, Iuſtiniani nomen excidiſſe. Nec Codinum editum moror, in quo eſt, αὐτὴν, tanquam ad Eccleſiam referat. Non enim de illa, eiuſve auctore illi agebatur, ſed de Trulla, quam alij etiam Iuſtiniano, vti reliquam Tem-

pli fabricam adſcriberent, cùm eſſet proprium opus Iuſtini eius nepotis ac ſucceſſoris. Potuiſſe enim Iuſtinum Iuſtiniani gloriam ſic obſcurare, vt ipſe Templi S. Sophiæ conditor haberetur, non Iuſtinianus, nemo ſapiens dixerit. Emend. itaque & in Codino quod malè deprauatum, ac ſcrib. ἀυτὴν ſupplendo vt in Anonymo. Per me ſtat, ſi cui aliud videatur.

Etſi videri hæc ſatis poſſent, vnuſque hîc datus Anonymus ſic luculentus ſufficere: quod tamen breuiora ac antiquiora quoſdam magis delectent; libuit ipſam Procopij narrationem hoc argumentæ ex I. περὶ τῶν κτισμάτων, *de Ædificiis* Iuſtiniani, qualem poſt Dauidem Hœſchelium, Græcè, ac Latinè poſt Arnoldum Veſſalienſem, è Regia Lupara Vir eruditus ac politi ſtyli Claudius Maltretus S.I. iuris publici fecit, hîc repræſentare.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΣΟΦΙΑΣ.

PROCOPII RHETORIS

DE SANCTA SOPHIA.

F. FRANCISCO COMBEFIS Interprete.

ΑΝΔΡΕΣ ἀγελαῖοί ποτὲ καὶ ὁ συρφετὸς ὄχλος Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ἐν Βυζαντίῳ ἐπαναστάντες, τὴν Νίκα καλουμένην στάσιν εἰργάσαντο· ἥπερ μοι ἀπαρακαλύπτως ἀκριβολογουμένῳ ἐν τοῖς ὑπὲρ τῶν πολέμων διηγήγηται λόγοις. ἐνδεικνύμενοι δὲ, ὡς οὐκ ἐπὶ

BYZANTII quondam viliſſima capita ac vulgi colluuies excita in Iuſtinianum Auguſtum rebellione, vocatam Nica (id eſt, *Vince*, ex coitionis ſcilicet ſymbolo) ſeditionem mouere; quam in libris de Bellis, nuda ac accurata narratione expoſui. At, ne cuiquam obſcurum eſſet, non minus De bello Perſico l. I.

Incēſa Magna Eccleſia.

in Deum, quàm contra Imperatorem, quippe hominum monſtra nefandoſque, arma cepiſſe, eò prouecti audaciæ ſunt, vt & Chriſtianorum Eccleſiæ (Sophiam Byzantij vocant, id eſt, Sapientiam à potiſſimâ velut dote ſupremo Numini indito nomine) ignem ſubiicerent. Id verò tanti Deus piaculi permiſit, cuius nempe præſcientiam non lateret, quantum inſtaurati templi decus futurum eſſet. Ac quidem in cineres penitus redacta iacebat Eccleſia; hanc verò non multò pòſt Iuſtinianus Auguſtus ſic elaborauit, vt quiſquis antea Chriſtianus, eorum quæ iam cernimus oblata effigie quadam ac ſpecie deſignationis, rogatus eſſet, num Ædem euerti, atque in eum modum reſtitui vellet; illico, mea quidem ſententia dirutam videre cupiiſſet, vt felici vice præſentem hæc formam ornatumque acciperet. Ergo Imperator, nulla ſumptuum habita ratione, in Ædificij ſedulò opus incumbere, exque toto vndique orbe artifices quoſque cogere. Anthemius Trallianus, mechanicorum omnium, non ſui ſolum, verùm etiam multò ſuperioris æui, facilè princeps, illius propensè ſtudio deſeruiebat, in hoc intentus, vt fabris opus digereret, agendorumque proplaſmata ac formas præſtrueret. Vnà aderat alter machinarius, Iſidorus nomine, ortu Mileſius, ſingulari vir intelligentia, ac dignus, quem Iuſtinianus Imperator operis ſibi adminiſtrum adjungeret. Qua ſanè in re Numinis erga ipſum magnificè vtentis eluxit dignatio, quod pro rerum agendarum mole, viros

Anthemius & Iſidorus Architecti.

τὸν βασιλέα μόνον, ἀλλ' οὐδέν τι ἧσσον ἐπὶ τὸν Θεὸν, ἅτε ἀνόσιοι ἐξαίσιοι, τὰ ὅπλα ἀράμενοι ἐμπρῆσαι τῶν Χριστιανῶν τὴν ἐκκλησίαν ἐτόλμησαν (Σοφίαν καλοῦσιν οἱ Βυζάντιοι τὸν νεὼν, ἐπὶ τὰ χαριέστατα τῷ Θεῷ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπεργασάμενοι.) ἐπεχώρει δὲ αὐτοῖς ὁ Θεὸς διαπράξασθαι τὸ ἀσέβημα, προειδὼς εἰς ὅσον τὸ κάλλος τοῦτο τὸ ἱερὸν μεταστήσεσθαι ἔμελλεν. ἡ μὲν οὖν ἐκκλησία ἐξηνθρακωμένη τότε ξύμπασα ἔκειτο, βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς τοιαύτην ἀποτετόρνευται οὐ πολλῷ ὕστερον, ὥστε εἴ τις τῶν Χριστιανῶν ἐπύθετο, εἰ βουλομένοις αὐτοῖς διολωλέναι τὴν ἐκκλησίαν εἴη, καὶ τοιάνδε γενέσθαι, δείξας τι τῶν νῦν φαινομένων ἐκτύπωμα, δοκοῦσιν ἄν μοι ὡς συντομώτατα εὔξασθαι πεπονθέναι τὴν ἐκκλησίαν καθάπερ, ὅπως δὴ αὐτοῖς εἰς τὸ παρὸν μεταβάλοιτο σχῆμα. ὁ μὲν οὖν βασιλεὺς ἀφροντιστήσας χρημάτων ἁπάντων, ἐς τὴν οἰκοδομὴν σπουδῇ ἵετο· καὶ τοὺς τεχνίτας ἐκ πάσης γῆς ἤγειρεν ἅπαντας. Ἀνθέμιος δὲ Τραλλιανὸς, ἐπὶ σοφίᾳ τῇ καλουμένῃ μηχανικῇ λογιώτατος, οὐ τῶν κατ' αὐτὸν μόνον ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ τῶν αὐτοῦ προγεγενημένων πολλῷ, τῇ βασιλέως ὑπούργει σπουδῇ, τοῖς τεκταινομένοις τὰ ἔργα ῥυθμίζων, τῶν τε γενησομένων προδιασκευάζων ἰνδάλματα. καὶ μηχανοποιὸς σὺν αὐτῷ ἕτερος, Ἰσίδωρος ὄνομα, Μιλήσιος γένος, ἔμφρων τε ἄλλως καὶ πρέπων Ἰουστινιανῷ ὑπουργεῖν βασιλεῖ. ἦν δὲ ἄρα καὶ τοῦτο τῆς τοῦ Θεοῦ περὶ τὸν βασιλέα τιμῆς, προκαταστησαμένου τοὺς ἐς τὰ πραχθησόμενα χρησιμωτάτους αὐτῷ

ἐσομένης· καὶ αὐτοῦ δὲ βασιλέως τὸν νοῦν εἰκότως ἄν τις ἀγασθείη, τούτου δὴ ἕνεκα, ὅτι δὴ ἐκ πάντων ἀνθρώπων ἐς τῶν πραγμάτων τὰ σπουδαιότατα, τοὺς καιριωτάτους ἀπολέξαι ἔσχε.

Θέαμα οὖν ἡ ἐκκλησία κεκαλλιστευμένον γεγένηται· τοῖς μὲν ὁρῶσιν ὑπερφυές· τοῖς δὲ ἀκούουσι, παντελῶς ἄπιστον. ἐπῆρται μὲν γὰρ εἰς ὕψος οὐράνιον ὅσον, καὶ ὥσπερ τῶν ἄλλων οἰκοδομημάτων ἀποσαλεύουσα ἐπινένευκεν, ἐπικειμένη τῇ ἄλλῃ πόλει· κοσμοῦσα μὲν αὐτὴν, ὅτι αὐτῆς ἐστιν· ὡραϊζομένη δὲ, ὅτι αὐτῆς οὖσα καὶ ἐπεμβαίνουσα τοσοῦτον ἀνέχει, ὥστε δὴ ἐνθένδε ἡ πόλις ἐκ περιωπῆς ἀποσκοπεῖται. εὖρος δὲ αὐτῆς καὶ μῆκος οὕτως ἐν ἐπιτηδείῳ ἀποτετόρνευται, ὥστε καὶ περιμήκης καὶ ὅλως εὐρεῖα οὐκ ἀπὸ τρόπου εἰρήσεται. κάλλει δὲ ἀμυθήτῳ ἀποσεμνύνεται·
2\. 2 τῷ τε γὰρ ὄγκῳ κεκόμψευται, καὶ τῇ ἁρμονίᾳ τοῦ μέτρου, οὔτε τι ὑπεραίρουσα οὔτε τι ἐνδεῶς ἔχουσα· ἐπεὶ καὶ τῶν ξυνειθισμένων κομπωδεστέρα, καὶ τῶν ἀμέτρων κοσμιωτέρα ἐπιεικῶς ἐστι. φωτὶ δὲ καὶ ἡλίου μαρμαρυγαῖς ὑπερφυῶς πλήθει. φαίης ἂν οὐκ ἔξωθεν καταλάμπεσθαι ἡλίῳ τὸν χῶρον, ἀλλὰ τὴν αἴγλην ἐν αὐτῷ φύεσθαι, τοσαύτη τις φωτὸς περιουσία εἰς τοῦτο δὴ τὸ ἱερὸν περικέχυται.

Καὶ τὸ μὲν τοῦ νεὼ πρόσωπον· εἴη δ' ἂν αὐτοῦ τὰ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον, ἵνα δὴ τῷ Θεῷ ἱερουργοῦσι τὰ ἄρρητα· τρόπῳ τοιῷδε δεδημιούργηται. Οἰκοδομία τις ἐκ γῆς ἀνέχει, οὐκ ἐπ' εὐθείας πεποιημένη, ἀλλ' ἐκ τῶν πλαγίων ὑποστελλομένη κατὰ βραχὺ, καὶ κατὰ τὰ μέσα ὑποχωροῦσα, ἐπὶ σχῆμά τι κατὰ ἥμισυ τὸ στρογγύλον ἰοῦσα, ὅπερ οἱ πε-

longè accommodatissimos ei parauerit. Quin huius quoque gratia Principis animum meritò quis admirationi habuerit, quod cœptis maximi momenti, idoneos maximè ex vniuerso hominum genere deligere sciuerit.

Ecclesia itaque spectaculum pulcherrimum euasit; aspectu eximium ac singulare; omne ad fidem audientibus sibi adimens momentum. In cœli enim axes propemodum fastigium tollens, ac velut nauis in anchoris, reliquis altior ædificiis, quanta sese explicat ciuitas, imminet: quam cum ornet quasi pars, ipsa vicissim eo splendescit, quod eius ædium vna ipsiusque complexu sic surrigatur, vt velut ex specula inde clarè ciuitas conspiciatur. Eius tanta elegantia, sic aptè fusa latitudo ac longitudo producta, vt maxima vtraque nihil modum excedat. Commendat eam species inenarrabilis: tum enim molis amplitudine, tum proportione elegantior prænitet; nihil vt supra modum habeat, nihil quod deficiat: quippe quæ vsitato more magnificentior, nimiisque molibus prorsus concinnior existat. Luce verò Solisque fulgoribus mirabiliter affluit. Dicas, non extrinsecus à sole collustrari locum, sed inibi nasci splendorem; tanta huic templo lucis copia affusa crebrescit.

Operis cōcinnitas.

Aug. [illegible]-κίχ.

Ac quidem Templi frons, nimirum pars obuersa Orienti, vbi arcana Deo sacra peragi solent, hoc modo constructa est. Ab humo ædificium exstat, non recta productum linea, sed laxa sensim obliquitate flexum; receditque in medio, ac figura semitereti, quam artis periti Semicylindrum vocant, in præruptā

Frons.

altitudinem ſurgit. In quartam ſphæræ partem tanti huius celſa moles operis deſinit: cui proximè cohærentia celſius quiddam aliud ſuſtinent, bicornis Lunæ inſtar ſinuatum: quod ſimul concitat admirationem; ſimul dubiæ compagis ſpecie, timorem parit. Neque enim videtur pendere tuto, ſed ibi verſantibus infidè pendula mole diſcrimen oſtentare, cùm tamen quà libratæ molis periculo terret, firmiſſimè nitatur. Vtrinque pauimentum columnis premitur, nec ipſis recto ordine, ſed intus ſemicirculari forma diſpoſitis; ita vt ſibi inuicem tanquam in choro aſſurgentes, lunato ædificio ſubſint.

Templi ingreſſus. Orientem contrà excitatus eſt paries, in quo ſunt templi ianuæ: hinc inde columnæ, & his ſuperiora, ſtructura iam dictis planè ſimili, ſemicirculum exhibent. Medio in templo aggeres manufacti, quos vocant

Pilæ. Pilas, quatuor ſunt; duo ad Septentrionem, ad Meridiem duo; aduerſi inter ſe, & æquales, vtrumque par, columnas quatuor comprehendit intercapedine ſua. Eiuſmodi Pilarum fabrica lapidibus conſtat ingentibus; quos diligenter collectos, ſcitè artifices commiſerunt. Tam altè euadunt, vt abruptos montium ſcopulos videre tibi videaris. Inſuper emi-

Arcus. nent Arcus quatuor, totidem efficientes latera. Eorum capita bina coëunt, pilarumque illarum faſtigiis incumbunt: curuaturæ in immenſum ſublatæ pendent.

εἰ τὰ τοιαῦτα σοφοὶ ἡμικυλίνδρου ὀνομάζουσιν, ἐς ὕψος ἀπότομον ἐπανέστηκεν. ἡ δὲ τοῦ ἔργου τούτου ὑπερβολὴ ἐς σφαίρας τεταρτημόριον ἀποκέκριται· ὕπερθέν τι μηνοειδές τι αὐτῇ ἕτεροι τοῖς προσεχέσι τῆς οἰκοδομίας ἐπῆρται· τῇ μὲν εὐπρεπείᾳ, θαυμάσιον· τῷ δὲ σφαλερῷ τῆς συνθέσεως, δοκοῦν τι εἶναι φοβερὸν ὅλως. δοκεῖ γάρ πη οὐκ ἐν βεβαίῳ ἐπαιωρῆσθαι, ἀλλ' ἐπικινδύνως τοῖς ἐνθάδε οὖσι μετεωρίζεσθαι· καί τοι διαφερόντως ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς ἀσφαλείας ἐστήρικται. τούτων δὲ δὴ ἐφ' ἑκάτερα κίονες ἐπὶ ἐδάφους εἰσίν, οἵδε αὐτοὶ κατ' εὐθὺ ἑστῶτες, ἀλλ' εἴσω κατὰ σχῆμα τὸ ἡμίκυκλον ὥσπερ ἐν χορῷ ἀλλήλοις ὑπεξανιστάμενοι· καὶ αὐτῶν ὑπεράνωθεν οἰκοδόμημα μηνοειδὲς ἀποκρέμαται. τοῦ δὲ δὴ ἕω καταντικρὺ τὰς εἰσόδους ἔχων ἐγήγερται τοῖχος, καὶ αὐτοῦ ἑκατέρωθεν οἵ τε κίονες καὶ τὰ αὐτῶν ὕπερθεν ὁμοιότατα τοῖς δεδηλωμένοις, ἐν ἡμικύκλῳ ἑστήκασι. κατὰ δὲ τὰ τοῦ νεὼ μέσα λόφοι χειροποίητοι ἐπανεστήκασι τέσσαρες, οὓς καλοῦσι πεσσούς· δύο μὲν πρὸς βορρᾶν, δύο δὲ πρὸς ἄνεμον νότον, ἀντίοι τε καὶ ἴσοι ἀλλήλοις, κίονας ἐν μέσῳ ἑκάτεροι κατὰ τέσσαρας μάλιστα ἔχοντες. πεποίηνται δὲ οἱ λόφοι λίθοις εὐμεγέθεσι συνθέτοις, λογάδην μὲν συνειλεγμένοις, ἐς ἀλλήλους δὲ πρὸς τῶν λιθολόγων ἐπισταμένως ἐναρμοσθεῖσιν, ἐς ὕψος μέγα ἱκνοῦνται. εἰκάσαις ἂν αὐτοὺς εἶναι σκοπέλοις ὄρεσιν ἀποτόμοις. ἐπὶ τούτοις δὲ ἀψῖδες τέσσαρες ἐν τετραπλεύρῳ ἀνέχουσιν· ἐξ αὐτῶν τὰ μὲν ἄκρα ξυνδυοξυνιόντα εἰς ἄλληλα, ἐν τῇ ὑπερβολῇ ἐρήρεισται τῶν λόφων τούτων· τὰ δὲ δὴ ἄλλα ἐπηρμένα, εἰς ἄπειρόν τι ὕψος ἠώρηται. τῶν δὲ ἀψίδων, αἱ μὲν δύο τὴν

κενοῦ τοῦ ἀέρος ἐπανεστήκασι πρὸς ἀνίσχοντά τε καὶ δύοντά που τὸν ἥλιον· αἱ δὲ λειπόμεναι, οἰκοδομίαν τινὰ καὶ κίονας μικροὺς κομιδῆ ἔνερθεν ἔχουσιν· ὕπερθεν δὲ αὐτῶν κυκλοτερὴς οἰκοδομία ἐς στρογγύλον ἐπῆρται· ὅθεν ἀεὶ διαγελᾷ πρότερον ἡ ἡμέρα. ὑπεραίρει γάρ οἶμαι, τὴν γῆν ξύμπασαν, καὶ διαλείπει τὸ οἰκοδόμημα κατὰ βραχὺ ἐξεπίτηδες παρειμένον τοσοῦτον, ὅσον τοὺς χώρους οὗ δὴ τὸ διῃρημένον τῆς οἰκοδομίας ξυμβαίνει εἶναι, φέγγους διαρκῶς ἀγωγοὺς εἶναι.

Ταῦτα δὲ, οἶμαι, γλώσσῃ τραυλιζούσῃ τε καὶ ἰσχνοφώνῳ οὔσῃ, ἀμήχανά ἐστι. τῶν ἀψίδων τῆς συμπλοκῆς ἐν τετραγώνῳ ἐξειργασμένης, ἐς τρίγωνα τέσσαρα μεταξὺ τὸ ἔργον ἀποτετέλεσται. καὶ ἡ μὲν τριγώνου ἑκάστου κρηπὶς πιεζομένη τῇ ἐς ἀλλήλας τῶν ἀψίδων ἑνώσει, ὀξεῖαν ποιεῖται τὴν κάτω γωνίαν· ἀναβαίνουσα δὲ τὸ λοιπὸν εὐρυνομένη τῇ μεταξὺ χώρᾳ, ἐς τὸ κυκλοτερὲς τελευτᾷ, ὃ ταύτῃ ἀνέχει· γωνίας δὲ τὰς λειπομένας ἐνταῦθα ποιεῖται. τούτου δὲ τοῦ κυκλοτεροῦς ὑπερμεγέθης ἐπανεστηκυῖά τις σφαιροειδὴς θόλος, ποιεῖται αὐτὸ διαφερόντως εὐπρόσωπον. δοκεῖ δὲ οὐκ ἐπὶ στερρᾶς τῆς οἰκοδομίας διὰ τὸ παρειμένον τῆς οἰκοδομίας ἑστάναι· ἀλλὰ τῇ σειρᾷ τῇ χρυσῇ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ ἐξημμένον, καλύπτειν τὸν χῶρον. ταῦτα δὲ πάντα ἐς ἄλληλα παρὰ δόξαν ἐν μεταρσίῳ ἐναρμοσθέντα, ἔκ τε ἀλλήλων ἠωρημένα, καὶ μόνοις ἐναπερειδόμενα τοῖς ἄγχιστα οὖσι, μίαν μὲν ἁρμονίαν ἐκπρεπεστάτην τοῦ ἔργου ποιοῦνται· οὐ παρέχονται δὲ τοῖς θεωμένοις αὐτοῦ τινὶ ἐμφιλοχωρεῖν ἐπὶ πολὺ τὴν ὄψιν. ἀλλὰ μεθέλκει τὸν ὀφθαλμὸν ἕκαστον, καὶ μεταβιβάζει ῥᾷστα ἐφ᾽ ἑαυτό· ἀγχίστροφός τε ἡ τῆς θέας μεταβολὴ ἐς ἀεὶ γίνεται, ἀπολέξασθαι τοῦ ἱστοροῦντος οὐδαμῆ

Ac duo quidem arcus, quorum alter ad Orientem ſolem, alter ad Occidentem ſpectat, vacuo in aëre erecti ſunt: reliquæ verò ſuppoſitum habent parietem cum columellis. Ædificium aliud ſuſtinent rotundum ac teres: vnde ſemper ortu iucunda dies primùm illuceſcit. Vniuerſa enim terra, credo, ſublimius eſt; ac ſenſim deficit, eatenus de induſtria tenuatum, vt per ipſius aperturas, lux affatim intret.

Hæc verò balbutiente ac gracili lingua expedire, impoſſibile puto. Arcubus in quadrum connexis, interjectum eſt opus, triangulis quatuor abſolutum. Ima trianguli cuiuſque pars, arcuum coitu preſſè intercepta, acutum facit angulum infimum: deinde cum intermedio ſpatio ſurſum verſus ſe explicans, ædificio, quod inde circinnato ſe offert ambitu, terminatur, ac cæteros angulos ibi efficit. Rotundum illud ſeptum mirificè ornat teſtudo ampliſſimè orbiculata, atque ita ipſi impoſita, vt non firmæ inniti fabricæ propter eius tenuitatem; ſed aurea catena ex cœlo apta pendere, & locum tegere videatur. Quæ omnia in ſublimi, incredibili opera inter ſe conſerta, aliaque ex aliis ſuſpenſa, ac proximis tantum ſuffulta partibus, vnam operis compagem præclariſſimam faciunt; neque vſpiam hærere diu ſinunt contuentium oculos: quippe cùm certatim alliciant ſingula, facilliméque ad ſe traducant. Perpetuo motu nunc huc fertur viſus, nunc illuc; neſcientibus ſpectatoribus quid ex omnibus, quò ſe eorum potiſſimum ferat admiratio,

Rotundus vertex.

éligant : sed & velut vndique lustrandi auidi, quocunque fixerint oculum, animum contrahentes & supercilium, artificiatum intelligere non possunt : sed semper digrediuntur, inde stupentes, quod spectaculo impares sunt. Atque hæc in hunc se modum habent.

Ædificij firmitas.

Ecclesiam tanto vertice fastigiatam Iustinianus August. & Anthemius machinarius cum Isidoro, multis ex arte adhibitis rebus firmarunt : quas omnes nec mente concipere, nec verbis exequi valeo. Vnam duntaxat in præsenti describam ; vnde quanta sit firmitas operis planè intelligetur : sic enim habet.

Pilarum structura.

Pilarum, de quibus mentionem proximè feci, non eadem est ac reliqui ædificij compositio ; sed huiusmodi. Quadrata est structura lapidum, quibus natura duritiem, ars læuorem dedit ; ita cæsis, vt ij quidem, qui eminentiis laterum cuiusque pilæ destinati erant, angulati sint ; quadrati verò, qui in medio sedent. Illos coagmentat, non calx, quam viuam vocant ; non bitumen, quo Semiramis magnificè construenda Babylone vsa est ; non eiusmodi aliud quidpiam ; sed plumbum ; quod lacunis infusum, omnia permeat interstitia, liquatumque iuncturis lapidum, ipsos nectit. Hæc ibi obseruata fabricæ ratio : nunc ad reliquas templi partes pergamus.

Tota auro puro illita concameratio, commistam cum decore habens structuræ superbiam : aurum marmora æmulo fulgore vincunt. Vtrunque latus duæ circum Ædem porticus ambiunt, adeò non dissepientes structuram templi, vt potiùs lati-

ἔχοντος ὅ, τι αὐτοῦ ποτε ἀγασθείη μᾶλλον τῶν ἄλλων ἁπάντων. ἀλλὰ καὶ ὣς 6.
ἀποσκοποῦντες πανταχόσε, τὸν νοῦν τάς τε ὀφρῦς ἐπὶ πᾶσι συννενευκότες, οὐχ οἷοί τέ εἰσι ξυνεῖναι τῆς τέχνης· ἀλλ' ἀπαλλάσσονται ἀεί, ἐνθένδε καταπεπληγμένοι τῇ ἐς τὴν ὄψιν ἀμηχανίᾳ. ταῦτα μὲν τῇδέ πη ἔχει.

Μηχαναῖς δὲ πολλαῖς βασιλεύς τε Ἰουστινιανὸς καὶ Ἀνθέμιος ὁ μηχανοποιὸς σὺν τῷ Ἰσιδώρῳ ὅτι δὴ μετεωριζομένην τὴν ἐκκλησίαν ἐν τῷ ἀσφαλεῖ διεπράξαντο εἶναι· ὧν δὴ τὰς μὲν ἄλλας ἁπάσας ἐμοί τε οὐ δύνατά τι ἀπορεῖν, καὶ λόγῳ φράσαι ἀμήχανον. μία δέ μοι μόνον ἔν γε τῷ παρόντι γεγράψεται, ᾗ δὴ ἄν τις ξύμπασαν τοῦ ἔργου τεκμηριώσαιτο τὴν δύναμιν. ἔχει γὰρ ὧδε. οἱ λόφοι ὧνπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, οὐ κατὰ ταὐτὰ τῶν ἄλλαις οἰκοδομίαις πεποίηνται, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. λίθων ἐπιβολὴ ἐν τετραγώνῳ διαπεποίηνται, σκληρῶν μὲν φύσιν, εἰργασμένων δὲ λείων· ἐκτετμημένων δὲ, εἰ μὲν τὰ προὔχοντα ποιεῖσθαι τῶν τοῦ λόφου πλευρῶν μέλλοιεν, ἐγγωνίων· εἰ δὲ τὴν μεταξὺ κληροῦνται χώραν, ἐν τετραπλεύρῳ γεγενημένων. συνήρμοσε δὲ αὐτοὺς οὐ τίτανος, ἥν δὴ ἄσβεστον ὀνομάζουσιν, οὐ ἄσφαλτος ἡ Σεμιράμιδος ἐν Βαβυλῶνι φιλοτιμία, οὐκ ἄλλο τοιοῦτον οὐδέν· ἀλλὰ μόλιβδος ἐς τέλμα χυθεὶς, καὶ μεταξὺ πανταχόσε χωρήσας, τῇ τε λίθων τῇ ἁρμονίᾳ ἐντετηκὼς, καὶ συνδέων ἀλλήλοις αὐτούς. τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ ἐξείργασται. ἐπὶ τὰ λειπόμενα δὲ τῆς νεὼ ἴωμεν.

Χρυσῷ μὲν ἀκιβδήλῳ καταλήλειπται ἡ ὀροφὴ πᾶσα, κεραννῦσα τὸ κόμ- 7.
πον τῷ κάλλει, νικᾷ μέντοι ἡ ἐκ τῶν λίθων αὐγὴ ἀντιπαραστράπτουσα τῷ χρυσῷ. στοαί τέ εἰσιν ἑκατέρωθι δύο, οὐδαμῇ μὲν τὴν νεὼ οἰκοδομίαν διειργόμεναι, ἀλλὰ καὶ μεῖζον αὐτοῦ τοῦ εὔρους πο-

τοῦ εὔρους τὸ μέτρον, καὶ τῷ μήκει μὲν ἄχρι ἐς τὸ πέρας ξυνεξικνούμεναι, τὸ δέ γε ὕψος καταδεέστεραι. καὶ αὐτῶν ἥ τε ὀροφὴ, θόλος· καὶ ὁ χρυσὸς, ἐγκαλλώπισμα. τούτοιν δὲ τοῖν στοαῖν, ἁτέρα μὲν τοῖς ἀνδράσιν εὐχομένοις διακεκλήρωται· γυναιξὶ δὲ ταὐτὸ ποιουμέναις ἡ ἄλλη ἀνεῖται. παραλλὰξ δὲ οὐδὲν ἔχουσιν, οὐδὲ διαφέρουσι δῆτα ἀλλήλαιν· ἀλλὰ καὶ τὸ ἴσον αὐταῖν τῷ ἱερῷ ἐς κάλλος διήκει, καὶ ὡραΐζει τὸ ἐμφερές.

Τίς ἂν τῶν ὑπερῴων τῆς γυναικωνίτιδος ἑρμηνεὺς γένοιτο, ἢ τάς τε παμπληθεῖς διηγοῖτο στοὰς ἢ καὶ τὰς περιστύλους αὐλὰς, αἷς ὁ νεὼς περιβέβληται. τίς δὲ τῶν τε κιόνων καὶ λίθων διαριθμήσαιτο τὴν εὐπρέπειαν, οἷς τὸ ἱερὸν κεκαλλώπισται. λειμῶνί τις ἂν ἐντετυχέναι δόξειεν ὡραίῳ τὸ ἄνθος. θαυμάσειε γὰρ εἰκότως, τῶν μὲν τὸ ἁλουργὸν, τῶν δὲ τὸ χλοάζον· καὶ οἷς τὸ φοινικὸν ἐπανθεῖ, καὶ ὧν τὸ λευκὸν ἀπαστράπτει· ἔτι μέντοι καὶ οὓς τῶν ἐναντιωτάταις ποικίλλει χροιαῖς, ὥσπερ τις ζωγράφος, ἡ φύσις. ὁπηνίκα δέ τις εὐξόμενος ἐς αὐτὸ ἴοι, ξυνίησι μὲν εὐθὺς, ὡς οὐκ ἀνθρωπίᾳ δυνάμει ἢ τέχνῃ, ἀλλὰ Θεοῦ ῥοπῇ τὸ ἔργον τοῦτο ἀποτετόρνευται· ὁ νοῦς δέ οἱ πρὸς τὸν Θεὸν ἐπαιρόμενος ἀεροβατεῖ, οὐ μακράν που ἡγούμενος αὐτὸν εἶναι, ἀλλ' ἐμφιλοχωρεῖν μάλιστα οἷς αὐτὸς εἵλετο. καὶ τοῦτο, οὐ τὴν πρώτην μόνον ἰδόντι ξυμβαίνει, ἀλλὰ διηνεκὲς ἑκάστῳ ταὐτὸ τοῦτο δοκεῖ, ὥσπερ ἐνταῦθα τῆς ὄψεως ἀρχομένης. τούτου κόρον οὐδεὶς τοῦ θεάματος ἔλαβε πώποτε· ἀλλὰ παρόντες μὲν τῷ ἱερῷ ἄνθρωποι τοῖς ὁρωμένοις γεγήθασιν· ἀπιόντες δὲ, τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ διαλόγοις ἀποσεμνύνονται. ἔτι μέντοι τῶν κειμηλίων τοῦ νεὼ τοῦδε πάντα χρυσώματα, καὶ τὰ ἐν ἀργύρῳ καὶ λίθοις

latitudinem eius amplient; pari quidem cum ipso longitudine ad extrema porrectæ, sed altitudine inferiores. Cameratæ, atque auro decoratæ sunt: altera precantibus viris assignata; altera, fœminarum itidem vota precesque Deo offerentium obsequio addicta; nihil habent disparile, nihil diuersum. Nec parum confert ad templi decus hæc ipsarum æqualitas, ac venustat exquisita similitudo.

Virorum ac mulierum ad Templi latera porticus.

Quis gynæcei superiores ædes describat? Quis tot numero circum Ædem porticus, xystosque sermone obeat? quis columnarum atque marmorum quibus egregio templum nitore collucescit, elegantiam cultumque percenseat? In prato floribus conuestito versari se quispiam putet, ac meritò horum purpuram, illorum viriditatem miretur; alia puniceo, alia candido fulgore prædita; & quæ Natura, haud secus ac pictor, coloribus dissimilibus variauit. Vbi quis precaturus illuc ingressus sit, statim intelligit non potentiæ artisve humanæ, sed diuini numinis id esse opus, & leuata ad Deum mente, cœlum perambulat, sic statuens, non procul eum abesse, verùm sede illa potissimum gaudere, quam sibi ipse delegerit. Nec nouo solum spectatori hæc incidit cogitatio, sed semper cuiusque animo redit, pariter ac si tum primùm illa oculis obuersarentur. Videndi satietas neminem vnquam cœpit: sed qui sunt in templo, aspectu suauissimo oblectantur: egressi, in sermonibus, quos de illo miscent, triumphant. Iam verò quicquid pre-

tiosæ supellectilis huic Ædi Iustinianus Aug. donauit, aurum, argentum, gemmas, vt singulatim commemorem; fieri nequit: permitto Lectoribus ex vno conjecturam facere. Templi locus maximè sacer, & cuiuis, præterquam Sacerdotibus inaccessus (Altare vocant) argenti pondo habet quadraginta millia.

Vt semel finiam, summo, quod aiunt, digito percursis, & oratione breuissima comprehensis, quæ sunt memoratu dignissima; sic Iustinianus Augustus, Constantinopolitanam Ecclesiam, quæ vulgo Magna dicitur, ædificauit; non suis modò sumptibus, sed labore etiam ingenij & reliqua virtutis contentione; provt mox declarabo. Arcuum, de quibus paulò suprà memini (eos *loros* appellant mechanici) is qui ad Solem orientem oppositus est, hinc inde iam surgebat, medioque imperfecto, manum extremam expectabat: cùm pilæ, quibus incumbebat, sub grauiori mole fatiscentes, repente facto vitio, imminentis ruinæ speciem præbuerunt.

Iustiniani solertia.

His Anthemius & Isidorus in maximum adducti metum, rem omnem ad Imperatorem referunt, nullam ponentes spem in arte. Illico Imperator, nescio quo instinctu, cœlesti opinor (neque enim mechanicus est) curuaturam arcus absolui iubet. *Is namque*, ait, *seipso fultus, pilis suppositis amplius non egebit.* Ac nisi testes proderem; narratio proculdubio adulatoria planéque incredibilis haberetur: cùm autem rei tunc gestæ permulti testes adsint, me nihil te-

ἐντίμοις ἅπαντα μὲν φράσαι ἀκριβολογουμένῳ ἀμήχανον, ἅπερ Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῇδε ἀνέθηκεν. ἑνὶ δὲ μόνῳ τεκμηριοῦσθαι τοῖς τάδε ἀναλεγομένοις ἐφίημι. ὁ γὰρ τοῦ ἱεροῦ τὰ μάλιστα χῶρος ἄβατος, καὶ μόνοις ἱερεῦσι βατός, ὅνπερ καλοῦσι θυσιαστήριον, λιτρῶν ἀργύρου μυριάδας ἐπιφέρεται τέτταρας.

Τὰ μὲν οὖν Κωνσταντινουπόλεως ἐς τὴν μεγάλην καλουμένην ἐκκλησίαν, συνελόντι τε καὶ ἄκρῳ δακτύλῳ διαριθμησαμένῳ εἰπεῖν, λόγῳ τε βραχυτάτῳ τὰ τῶν πραγμάτων ἀξιολογώτατα φράσαι, τῇ δὲ Ἰουστινιανοῦ δεδημιούργηται βασιλεῖ. οὐ χρήμασι δὲ αὐτὴν ὁ βασιλεὺς ἐδείματο μόνον, ἀλλὰ καὶ πονουμένῃ τῇ διανοίᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ τῆς ψυχῆς ἀρετῇ, ὥσπερ ἐγὼ αὐτίκα δηλώσω. τῶν ἁψίδων, ὧνπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως (λώρους δὲ αὐτὰς οἱ μηχανοποιοὶ ἐπικαλοῦσι) μία τις, ἡ πρὸς τὸν ἀνίσχοντα ἥλιόν ἐστιν, ἐπανειστήκει μὲν ἑκατέρωθεν ἤδη, οὔπω δὲ ὅλη τὸ μέσον συνετετέλεστο, ἀλλ' ἔμενεν ἔτι. οἱ δὲ πεσσοί, ὧν δὴ ὕπερθεν ἡ οἰκοδομία ἐγίνετο, τῶν ἐγκειμένων σφίσιν ἐς ὄγκον τε τὸ μέγεθος, ἀμηχέτω ἐξαπιναίως ἀπορρηγνύμενοι, ὡς ἐς μακρὰν διαλυθησομένοις ἐῴκεσαν. οἱ μὲν οὖν ἀμφί τε τὸν Ἀνθέμιον καὶ Ἰσίδωρον τοῖς πεπονθόσι περίφοβοι ὄντες, ἐπὶ τὸν βασιλέα τὸ πρᾶγμα ἦγον, δυσέλπιδες ἐπὶ τῇ τέχνῃ γεγενημένοι. αὐτίκα δὲ ὁ βασιλεύς, ὅτῳ μὲν ποτὲ ἠγμένος, οὐκ οἶδα· θεῷ δέ, οἶμαι (οὐ γάρ ἐστι μηχανικός) εἰς τὸ πέρας αὐτοῖς περιελίξαι τὴν ἁψῖδα ταύτην ἐπήγγελλεν. αὐτὴ γάρ, ἔφη, ἐφ' ἑαυτῆς ἀνεχομένη, τῶν ἐνερξαν πεσσῶν ἐς ἔτι δεήσει. καὶ εἰ μὲν ὁ λόγος ἀμάρτυρος ἦν, εὖ οἶδα ὅτι κόλαξ τε ἂν ἔδοξεν εἶναι καὶ ἄπιστος ὅλως· ἐπεὶ δὲ μάρτυρες πάρεισι τῶν

τινὶ τάδε παρεγγελμάτων πολλοί, καὶ ἀκοντία ἡμῖν ἐπὶ τὰ τοῦ λόγου λειπόμενά ἐστιν. οἱ μὲν οὖν τεχνῖται τὰ ἐπιτεταγμένα ἐποίουν· ἡ δὲ ἁψὶς ἐπ' ἀσφαλοῦς ᾐώρητο πᾶσα, ἐπισφραγίζουσα τῇ πείρᾳ τῆς ἐννοίας τὴν ἀλήθειαν. Τοῦτο μὲν οὖν ταύτῃ ἐξείργασται· κατὰ δὲ τὰς ἄλλας ἁψῖδας, αἵ τε πρὸς μεσημβρίαν τετραμμέναι εἰσὶ καὶ βορρᾶν ἄνεμον, τοιόνδε ξυνηνέχθη γενέσθαι. οἱ μὲν, ὧροι καλούμενοι τοῦ νεὼ τῇ οἰκοδομίᾳ ἐξῃρμένοι ᾐώρηντο. βαρυνόμενα δὲ αὐτοῖς ἐπεπονήκει τὰ ἔνερθεν πάντα· κίονές τε οἱ τῇδε ὄντες χάρακας μικρούς, ὥσπερ ἀποξυσθέντες, ἀφίεσαν. καὶ αὖθις μὲν ἄθυμοι τοῖς συμπεπτωκόσιν οἱ μηχανικοὶ γεγενημένοι, τῷ βασιλεῖ τὰ σφίσι παρόντα εἰσήγγελλον. αὖθις δὲ ὁ βασιλεὺς ἀντετεχνήσατο τάδε. τούτων δὴ τῶν πεπονηκότων τὰ ἄκρα ὅσα τῶν ἁψίδων ἔψαυε, διελεῖν μὲν ἐν τῷ παραυτίκα ἐκέλευσεν· ἐνθεῖναι δὲ πολλῷ ὕστερον, ἐπειδὰν τὸ τῆς οἰκοδομίας ὑγρὸν ἀπολώφησεν αὐτοῖς μάλιστα. καὶ οἱ μὲν κατὰ ταῦτα ἐποίουν· ἡ δὲ κτίσις διαγέγονε τὸ λοιπὸν ἐν ἀσφαλεῖ οὖσα. φέρεται δέ τι μαρτύριον ὁ βασιλεὺς τοῦ ἔργου τοιόνδε.

nere debet, quominus quod sum exorsus pertexam. Ergo mandata confecerunt artifices: tum arcus in cœlum eductus interger constitit, experimento probans veritatem consilij. Quo ibi acto, arcubus ad Meridiem & Aquilonem spectantibus istud accidit. Loris, vt vocant, subtractione templi superbè elatis, quicquid erat inferius, sub pondere laborabat. Columnæ subditæ assulas perinde dimiserant, ac si quis ipsas districrinxisset. Eiusmodi casu perculsi mechanici, iterum Imperatori significant quo res loco sit. Ille iterum vsus solertia, ita malo occurrit. Succumbentis fabricæ partes summas arcubusque contiguas extemplo deijci, & multò post, vbi structuræ humor penitus excessisset, reponi iussit. Quo ab illis præstito, ædificium ex eo firmitatem obtinuit: nec deest Imperatori hoc operis testimonium.

AD
PROCOPII RHETORIS
LOCVM DE SANCTA SOPHIA.

Vod alij breuioribus delectentur, alij fusioribus; vbi præsertim breuiora illa maioris fidei videantur; puta certo auctore ac æquali, qui rerum ipse ex visu testis sit; omnibus me facturum satis putaui, si felici partu ex Regia Lupara saniori longè edito Procopio, eruditi Viri Claudij Mastreti S.I. opera (noui etiam Interpretis) id nactus quod diu antè optaueram, vt tandem ille sic illustratus ac instauratus, lucem aspiceret, priusquam hæc mea, incertique auctoris de sanctæ Sophiæ Ædificio ad vmbilicum venirent; hunc illius locum ipse huc transferrem, meoque ipse genio ac stylo componerem; ac, si quando necesse videretur, incerto illi meo compararem, atque alterum altero illustrarem. Qui vellem Notas historicas addere, ac vel laudare Iustinianum tanto eius molimine, vel vituperare; præsertim occasione incendij superioris Ecclesiæ ac illius seditionis Nica, in qua tot ciuium capita periere; parumque abfuit ne & ipse Iustinianus, à cuius labe coitionis nec ille prorsus immunis habeatur, qui antè Venetæ factioni tantam licentiam in Prasinos dederit: quos vtrosque successor Iustinus, ac Iustiniano solertia illæ cautior ac sapientior, ita coërcuit, vt deinceps tantæ illæ turbæ cessarent, ac ciues quietem colerent. Partium videbatur docti Interpretis, vt Nicolai Alemannij Notas in Ἀνέκδοτα, quas vnas repræsentauit, cum Eichelij confutationibus, seu animaduersionibus conferret, eiusque vel depelleret crimina, vel quo Iustiniani læsam majestatem is rectè tueatur, libratis omnibus ac æquo iudicio, laudaret. Sic certè Regia dignissimum Lupara, ac in ea ferè palmarium Historiæ Byzantinæ librum opusque haberemus. Mihi in eam rem vt tentem aliquid, extra metas sit: qui & breui volumine exque semisse illius Vrbis decora quædam ac origines tentans, breui cogor de tabella manum leuare. Ἀνεκδότων auctor siquidem ipse Procopius est, ipse sibi maiorem fortè quàm Iustiniano labem asci-

uit, ac quicquid reliquæ eius historiæ est, plurimum eleuauit. Siquidem enim fecit, exemplo Michaëli Psello præiuit, ac quorundam in gente (gentis enim nolim dicere, in qua tot lumina omni retro sæculo claruere, ac quam in Christo, Patrum maximè reuerentia charissimam habeam optemque saniorem ac beatiorem) versatile ingenium cuiusmodi sit, ac quàm versatile, dum vtile sequitur, honestum spernit, palam ostendit Psellus quippe quàm luculenta Oratione ad Synodum Michaëlem Cerularium Patriarcham Constantinop. ciuili potestate Sede extrusum pro Synodo exagitauit, ac impietatis, tyrannidis, aliorumque seriò accusauit, tam propensè eundem inter hæc vita functum laudauit, cunctaque illius magna & eximia, vt & magnis illis veteris æui Antistibus atque Magistris conferendus videri possit, obtrusit; eo maximè nomine efferens, quòd sopitam de processione Spiritus sancti à solo Patre Græcorum in Latinos querelam acriùs deffendit; vixque non emortuum Photianum schisma, in æternum postea conuiuiscens nullisque cedens remediis exsuscitauit; quo se sorex prodidit, multamque sibi detraxit fidem; atque iis, quos propensius colit, etiam labem asciuit, ne & illos par furor exagitauerit, eoque sanctiores habiti sint, quo magis capitosi, atque ab Ecclesiastica pace ac vnitate alieni. Latuit res illa eruditissimum Leonem Allatium in suo syntagmate de Psellis, quod idcirco, aliisque ex causis, secundis suis curis vulgatum auctumque voluerat, ex eorum præsertim Catalogo, quem ei ex Emin. Card. Mazarini Cod. pridem descripsi; ipso locupletissimo, etsi pluribus carioso ac obliterato; quam fere sortem Pselli eiusdem Codicum queritur idem Allatius. Mihi illius reposita omnia, quæ eorum temporum historiam sacram pariter ac profanam illustrare possint, atque ad Historiam Byzantinam momenti sint.

1. *Προδιασκευάζων ἰνδάλματα.* Sunt hæc prototypa ac exemplaria; atque vt Plinium secutus lib. 35. cap. 12. (vbi is tradit, *Archesilai proplasmata pluris venire solita ab artificibus ipsis, quàm aliorum opera*) Græca voce notiori reddidi, *proplasmata*. Modellum vocant; & est futuri operis structa forma atque idea, cuius designatio summi Architecti est: aliorum artificum vt exequantur, & in materiam inducant. *Imagines*, qui hæc vocet, non satis ex architecturæ rationibus loqui videatur; cuius hæc primis elementis Vitru. adscribit lib. 1. cap. 2. Vbi Gulielmus Philander Castilionus potest videri. Auctor Anonym. monstratum ab Angelo Imperatori in somnis *τοῦ οἴκου τὸ σχῆμα*, ait: quod non vetat, quin summi architecti fuerit singula designare, quibus ad illud Ædes *σχῆμα* in materia (formam scilicet) proueheretur.

2. *Τῷ τε γὰρ ὄγκῳ κεκόμψευται.* Non putem docti esse Interpretis; quod repræsentat Regia Lupara, *Nam & nitore & proportione ex-*

cellit. Scripſerit & ipſe *mole*; vti etiam reddit Arnoldus Veſalienſis, *mole politum.* Illud quoque *excellit*, minus eſt ad vim vocis, κομψεύεται: magiſque elegantiam compoſitionis, & in ea præſtantiam, oſtendit.

3. Ὅθεν ἀεὶ διαγελᾷ πρῶτον ἡ ἡμέρα. Hîc quoque mendo Luparæ, *Vnde dies videre ſemper incipit* pro, *ridere*, quod & emendatum inter varias lectiones. Non plene omnino Veſalienſ. & vt metaphoræ vim ſatis reddat, *Vnde dies primùm illuceſcit.* Ipſa nota, in vere, in aëre, atque hîc in die, ex Theophr. de Hiſtor. Plant. lib. 8. 2. &c. διαγελάσης τῆς ὥρας. *vere iam adulto* & tempore miteſcente. Bud. διαγελῶντος ἀεὶ τοῦ ἀέρος. *Aëre iam indulgente.* Gaza. Hicque adeo. διαγελᾷ πρῶτον ἡ ἡμέρα.. *Dies primùm læta ſplendeſcit*, aut quid ſimile pariſque elegantiæ.

4. Ταῦτα δὴ, οἶμαι, γλώσσῃ. Ita mihi ex Veſalien. ipſoque paulò infra Procopio (λόγῳ φράσαι ἀμήχανον, hæc ipſa profitenti, *impoſſibile vt ſermone enarret*) emendandum ſuccurrit: vbi Hoeſch. οἶμαι, οὐδὲ γλώσσῃ· quod junctum τῷ, ἀμήχανά ἐστι, ſenſum facit ineptiſſimum; ipſum quem Maſtretus reddidit, ac quo Procopius profiteatur, non eſſe impoſſibile aut valde arduum balbutiente lingua & impedita aſſequi, ſeu enarrare, ea, quorum tantis miraculum effert; & quæ omnes facilè ſpectatores in ſtuporem vetterent. Quid ſi hiulca oratio, ſcripſitque Procopius, οὐδὲ νῷ ληπτὰ, καὶ γλώσσῃ. *Ne mente quidem comprendi; vt vero lingua balbutiente & impedita, graciliqué explicentur, impoſſibile eſſe.* Sic ſæpe cruces figunt qui auctorum verba ac ſententias truncant, vnde vix ſe Lector expediat, fiantque illi verè ἀμήχανα, quæ ipſa vt ab auctoris calamo exierunt, erant εὐμήχανα: *facilia & expedita*; quorum exemplum nefaſtum edidere nuper Lugdunenſes Typographi, in Curſu Theologico Ioannis à ſancto Thoma, Theologi noſtræ ætatis clariſſimi, ac inter ſancti Thomæ diſcipulos inclyti; non vno aut altero loco, ſed verè ſexcentis.

5. Παμμεγέθης ἐπικεκλικῦα τις σφαιροειδὴς θόλος. Vocat Anonymus κωνικὸν τροῦλον. Trulam vel trulum ſeu copulam, quæ temerarij auſus aliquid haberet: quod eius breui ſecuta ruina arguit, qua præcipua quæque auguſtæ illius domus comminuta; ipſe ſcilicet altaris locus, & in eo ſacra menſa, quæ ex omnium rerum fuſilium ſpeciebus miro artificio conflata, omni auro omnique genere lapidum pretioſior erat; ipſa vna, mira concretione exiſtens omnia. Soleas quoque & altari vicina loca & ornamenta, cancelli aliaque confracta, nulla deinceps Iuſtini aliorumue Principum munificentia, pro priore illa majeſtate, vni Magno Iuſtiniano debita, reparanda.

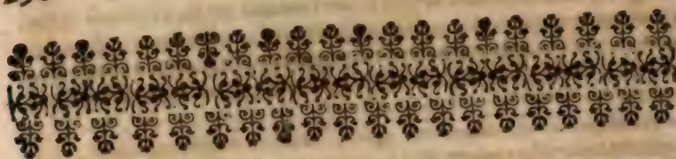
6. Ὡς ἀποκοπιῶντες πεπτωκότι. Maſtr. ſequentem vocem, τὸν νοῦν, jungit particip. ἀποκοπιῶντες, cum palam, ſicut & ſequens, καί τι ὀφρὺς cum ſequenti jungenda ſit, συντετυχότες: quas etiam conjunctio nectit. Significat verò auctor, quicquid videatur ex tantis illis ſpecta-

cu'is aſpectu ſtuporem iniicere, ſenſumque ac ſupercilium videntis detrahere, vt ex alio in aliud ſpectandi auidus ſemper digrediatur, nec artificium, quantum eſt, vnquam aſſequatur. Hæc an velit nouus Interpr. Lector viderit. Antiquus non ſatis feliciter exprimit.

7. *Κεράννυσα τὸν κόμπον τῷ κάλλει.* Tribuit Lupara Auguſt. velut habeat κόσμον· vbi tamen æquè κόμπον reperi: velit, parem cum elegantia magnificentiam: alterum artis ſubtilitas maximè præſtabat, alterum materiæ pretioſitas, aurum ſcilicet, variique generis pretioſiſſima marmora; noſtro Anonymo plenius expoſita.

8. Καὶ ταῖς περιςῴοις αὐλαῖς. *Columnatas aulas*, quod reddit Maſtretus, mihi ſatis durum. Alteram altera voce explicare voluit Procopius, ſuntque illi, quas ita vocat, ipſæ ςοαὶ, ſeu *porticus*. Periſtylia vocat Vitruuius lib. 6 cap. 4. ſuntque veſtibula, xyſti, impluuia: Euangeliorum Latinj Interpretes reddunt, *atria*. Athenæus tradit αὐλὴν appellari perflabilem locum; & διαυλωνίζειν dici locum, vtrinque ventum excipientem. Ab his locis ſubdialibus in quibus pro regiarum veſtibulis prætorianorum excubiæ, regias ipſas dictas αὐλὰς Menandro & Diphilo, auctor idem Athenæus: nobiſque etiamnum ſic vocantur. Priore duntaxat ſenſu Homerus vſurpauit.

9. Χάλικας μικροὺς ὥσπερ ἀποξυσθέντες, ἀφίεσαν. De quibus hæc narrat Procopius, πεσοὶ præcipuè erant, ſeu pilæ illæ atque aggeres, quibus potiſſimùm arcus illi maiores nitebantur, vti paulò antè dixit de pilis fatiſcentibus ſub arcus onere ad Orientem oppoſiti: in pilis autem nihil calcis adhibitum aut cæmenti auctor Procopius, & ipſe Auctor Anonymus; ſed horum loco in petrarum lacunis liquatum plumbum: non ergo illis verbis columnas cæmentum dimiſiſſe tradit, quod Maſtretus reddit; *Columnæ ſubditæ cæmentum perinde dimiſerant, ac ſi quis eas diſtrinxiſſet*, ſed aſſulas, vt vocat Vitruuius, ac lapidum ſegmenta ex iis diſſiliiſſe; incruſtationes, μαρμαρώσεις, quibus parietes aliaque obducta erant, labefactatas eſſe. Id enim imminentis ruinæ indicium, ac verè laborantis fabricæ, nimio iniecto molis pondere.

ΦΩΤΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ, ΕΚΦΡΑΣΙΣ

τῆς ἐν τοῖς βασιλείοις νέας ἐκκλησίας τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου, ὑπὸ βασιλείου τοῦ Μακεδόνος οἰκοδομηθείσης.

PHOTII PATRIARCHÆ

CONSTANTINOPOLITANI,

Nouæ ſanctæ Dei Genitricis Eccleſiæ, in Palatio à Baſilio Macedone extructæ, Deſcriptio.

LÆTVM video præſentis diei conuentum: ac qualem nemo humanâ ſolertiâ atque operâ, ac niſi diuini afflatu Numinis conflare potuerit. Quamobrem etiam iucunda gratiæ ſuſpicio munera, vnáque cum vegeto ac pingui, lætoque Chriſti grege conuentum agente, lætitiâ exulto; qui nempe, non ad nos duntaxat ſolennitatis lætitiam ac iucunditatem finiri intelligam, ſed ad ipſum communem Dominum eius venerationem ſpectare non neſciam. Solennitatis namque ſplendor, quanta nobis celebrantibus gloriatio eſt, tantùm eius, quâ Dominum proſequimur, dilectionis manifeſta præbet indicia. Quando verò, ne eorum quidem quæ annuo ex more ritu peraguntur, memoriam celebrat, ſed noui cuiuſdam recentiſque in Deum

ΦΑΙΔΡΟΝ ὁρῶ τῆς παρούσης ἡμέρας τὸν σύλλογον, καὶ οἷον οὐκ ἄν τις ἀνθρωπίνῳ σπουδάσματι, ἢ χωρὶς θείας συγκροτῆσαι ῥοπῆς κατισχύσειε. διὸ καὶ τερπνὰ τῆς χάριτος ὑποδέχομαι τὰ χαρίσματα, καὶ τῷ Χριστοῦ ποιμνίῳ ἐνευθηνουμένῳ καὶ χαίροντι συναγαλλιαζόμενος ἐπαγάλλομαι· οὐ μέχρις ἡμῶν περιγραφομένην τὴν τερπνότητα καὶ θυμηδίαν τῆς πανηγύρεως ἐπιστάμενος, ἀλλ᾽ εἰς αὐτὸν τὸν κοινὸν δεσπότην ἀναφερομένην εἰδὼς τὴν σεβασμιότητα. λαμπρότης γὰρ πανηγύρεως, ὅσον ἡμῶν τῶν πανηγυριζόντων τὸ σεμνολόγημα, τοσοῦτον τῆς δεσποτικῆς ἀγάπης ἐναργῆ παρέχεται τὰ γνωρίσματα. ὅταν δὲ μηδὲ τῶν ἐτησίως καὶ συνήθως ἐπιτελουμένων εἴη τὴν ἀνάμνησιν ἑορτάζειν,

ἑορτάζουσα, ἀλλὰ καὶ ἑαυτήν τινα καὶ ἀντιφανῆ τὴν εἰς Θεὸν τιμὴν ἐγκαινίζουσα, πῶς οὐ μᾶλλον ἔτι καὶ τὸν θεῖον ἔρωτα ἀναδειχθείη ἐκπυρσεύοντα, καὶ τὴν τῶν ἑορταζόντων κοσμιότητα καὶ τὸ κλέος ἐπὶ τὸ ἐὸν ἀναπτύσσουσα. ἀλλὰ τίς ἡ τοσαύτη τοῦ πλήθους συνδρομὴ καὶ συνέλευσις. τίς ἡ πανήγυρις. τί τὸ συγκαλέσαν καὶ συγκινῆσαν ἡμᾶς ἅπαντας; βούλεσθε εἴπω; ἢ καλὸν ἐκείνῳ παραχωρῆσαι καὶ εἰπεῖν καὶ διδάξαι τῆς πανηγύρεως τὴν ὑπόθεσιν, τῷ χορηγῷ τε ἅμα ταύτης καὶ σοφῷ γε ἀρχιτέκτονι. ἐκεῖνος καὶ ἱκανὸς λόγοις παραστῆσαι τὸ προκείμενον, ὃς τοὺς τύπους τῶν πραγμάτων ἐν τῇ ψυχῇ προσυνθέμενος, ἀμίμητον ἔργον ἐπὶ γῆς πανσόφως ὑπεστήσατο.

Λέγε τοιγαροῦν ἡμῖν, ὦ βασιλέων φιλοχριστότατε καὶ θεοφιλέστατε, καὶ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν νικῶν τε ἅμα καὶ λαμπρῶς φαιδρύνων τῇ κοινωνίᾳ τοῦ ἀξιώματος. λέγε προθύμοις, ὡς ὁρᾷς, τοὺς ἀκουσομένους ἔχων, ἐφ' ὅπερ ἡμᾶς συνεκάλεσας. δεῖξον τοῖς λόγοις, ἃ τοῖς ἔργοις προϋπέδειξας. ἆρα γὰρ πάλιν κατὰ βαρβάρων νίκας ἀναστήσας καὶ τρόπαια, οἷς πολλάκις ἄλλοις ἐπ' ἄλλοις ἡμᾶς ἠξίωσας φιλοφρονούμενος, ἐπὶ τούτοις συνήγειρας, εὐφρᾶναι τε ἅμα καὶ τῷ δεδωκότι κοινὴν καὶ πάνδημον ἀναπέμψαι τὴν εὐχαριστίαν. ἢ λαβὼν ὑποσπόνδους ἄλλους, καὶ ταπεινώσας ὑψηλὸν καὶ γαῦρον καὶ ἀλλόφυλον φρόνημα, ὡς ἐπὶ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ εὐσεβοφρόνως ἀναφέρων πάντα τὰ σοὶ κατορθούμενα· ἢ πόλεις ὑπηκόους, τὰς μὲν πάλαι κατακειμένας ἀνορθώσας, τὰς δὲ καὶ ἐκ βάθρων αὐτῶν ἀνεγείρας, καὶ ἄλλων ἀνακαινισμοὺς ἐργασάμενος, καὶ τῶν πολι-

Deum honoris encænia habet, quomodo non etiam magis diuini flammam amoris accenderit, magisque etiam eorum qui celebrant morum honestatem gloriamque in lucem protulerit? At, quinam tantus hic plebis concursus atque conuentus? quæ panegyris? quis nos omnes pariter vocauit, ac traxit? Vultis dicam? an præstet ei propensius dicendi atque docendi partes cedamus, qui solennitatis occasio ac causa sit; qui eius & auctor, & sapiens architectus existit? Ille enim etiam meritò subjectum argumentum sermonibus repræsentauerit, qui antè animo conceptis rerum formis, omni maius imitatione in terra opus condidit.

Dicas igitur nobis, ô Imperator Christi amantissime ac religiosissime, cunctosque superiores ipse pariter vincens, ac dignitatis consortio præclarè exhilarans. Dicas, cui, vt vides, omni alacritate præsto auditores sint, quâ ex causa inuitaueris? Ostendas verbis, quæ priùs ipsis rebus ostendisti. Num enim rursus aduersus barbaros victos, tropæa erexisti? Quibus multis continuisque liberaliter accepisti, his congregasti, vt pari gaudio fruamur, communemque ac populi vniuersi conuentu, victoriæ largitori gratiarum actionem promamus; aut, qui hostes datâ fide deditítiósque acceperis, sublimemque & superbum alienigenarum animum sensumque depresseris, velut qui pio religiosóque animi sensu cuncta tibi præclarè gesta, in potentem Dei manum referas; aut qui imperio subjectas vrbes, alias quidem, cùm pridem ciues alerent, melioribus ipse institutis composue-

Basilij res perstrictæ, inq; Remp. munera.

ris, alias etiam à fundamentis erexeris, aliasque instauraueris, ac Imperij fines crebris oppidis præsidiisque cõmunieris; aut qui diues ipse, subditos beatos efficias; doce nos, in quem orbis terrarum communem oculum toti aspiciamus; cuius tandem horum gratiâ inuitasti? Aut siles ipse, impe- perãte modestiâ, & quod tua ipse nolis narrare facinora, quibus necesse laudẽ contexamus: mihi veró præbes, vt tuarum ipse afflatu rerum, præsentis conuentus causam omnium auribus ex oratoris munere inferam.

Templi Encænia & dedicatio.

Alia igitur, amici, celebritas, ãliudque hodiernâ die mysterium. Virginalis in terrâ Templi Encænia hodie peraguntur, Deique Matris, si quod aliud in mundo, dignum habitaculum consecratur. Virginale in terrâ Templum hodie dedicatur, Regalis magnificentiæ opus reipsâ multis laudum canticis celebrandum.

Templi exaggerata pulchritudo.

Templum in medio ipso Palatio, diuinum aliud venerandumque Palatium excitatur; eiusmodi scilicet, vt si cum aliis conferas, ac eorum rationem habeas, Regia ipsa Palatia, priuatæ ædes apertè arguantur, quinimmò quod suâ, quâ pollet claritate ac venustate, illa quoque illustret ac reddat clariora, priorem illis mundum atque ornatum adaugeat. Dicas, oculos in ipsum coniiciens, non humanæ artis opus esse, sed diuinam quandam nobisque superiorem Virtutem pulchritudinem illi indidisse. Templi aditus ac Vestibulum. egregio ornatu ac decore compositum: Candidi enim marmoris tabulæ splẽdidum quid gratiosumque effulgent, eiusmodi scilicet vt totum conspectũ complectentes, ipsarum inter se sitũ, extremorumque juncturam, leni, pla-

τίας πυκνώσας τὰ ὅρια ἢ πλουτῶν, καὶ ποιῶν εὐδαίμονας τὸ ὑπήκοον. δίδαξον ἡμᾶς, πρὸς σὲ τὸν κοινὸν τῆς οἰκουμένης ἀφορῶντας ὀφθαλμὸν, ἐπὶ τίνι τούτων ἡμᾶς συνεκάλεσας; ἢ σιγᾷς μὲν αὐτὸς ἐπιεικείας τρόπῳ, καὶ τῷ μὴ βούλεσθαί σε τὰ σὰ ἡμῖν διηγεῖσθαι κατορθώματα, οἷς ἀνάγκη τοὺς ἐπαίνους συνυφαίνεσθαι· ἐμὲ δὲ παρέχεις ὑπηρέτην τῷ λόγῳ τοῖς σοῖς ἔργοις ἐμπνεόμενον, τοῦ παρόντος συλλόγου τὸ αἴτιον.

Ἄλλη πανήγυρις, ὦ φίλοι, τελετὴ, καὶ ἄλλο μυστήριον σήμερον. ναὸς παρθενικὸς ἐπὶ γῆς ἐγκαινίζεται σήμερον, καὶ τῆς Θεομήτορος εἴπερ ἄλλό τι τῶν ἐγκοσμίων ἐπάξιον οἰκητήριον. ναὸς παρθενικὸς ἐπὶ γῆς ἐγκαινίζεται σήμερον, βασιλικῆς μεγαλοπρεπείας ἔργον ὡς ἀληθῶς πολυύμνητον. ναὸς ἐν μέσοις ἀνακτόροις, ἀνάκτορον ἄλλο θεῖον καὶ σεβάσμιον ἀνιστάμενος, καὶ τῇ πρὸς αὐτὸ παραβολῇ καὶ συγκρίσει, ἰδιωτικὰς οἰκίας ἀποφαίνων τὰ ἀνάκτορα· μᾶλλον δὲ καὶ τῇ ἐνούσῃ λαμπρότητι καὶ ταῦτα περιαστράπτων καὶ φαιδρύνων, καὶ τοῦ προτέρου πολὺ παρασκευάζων τὸν κόσμον τιμιώτερον. εἴποις ἂν εἰς αὐτὸν ἰδὼν, οὐκ ἀνθρωπίνης χειρὸς ἔργον, ἀλλὰ θείαν τινὰ καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς δύναμιν τὸ κάλλος αὐτῷ ἐπιμορφῶσαι. προπύλαια μὲν γὰρ τοῦ ναοῦ περικαλλῆ διεσκεύασται· καὶ γὰρ μαρμάρων διαλευκῶν πλάκες λαμπρόν τι καὶ χάριεν ἀποστίλβουσιν, ὅλην ἐναπολαβοῦσαι τὴν πρόσοψιν, καὶ τὴν πρὸς ἀλλήλας θέσιν, καὶ τῶν περάτων συνάρμοσιν τῷ ὁμαλῷ καὶ λείῳ, καὶ τῷ προσηρμόσθαι λίαν ἀποκρύψασαι, ὡς ἑνὸς λίθου

συνίχουσαν γραμμαῖς εὐθείαις ὥσπερ ἐπιγεγραμμένη, θαῦμα καινὸν ὁρᾶσθαι καὶ ἥδιστον, τὴν τῶν ὁρώντων φαντασίαν ὑπάρχουσιν. ἐκ δ' οὖν ταῖς ὄψεις συνέχουσαι, καὶ πρὸς ἑαυτοὺς ἐπιστρέφουσαι, ἵνα ἐθέλειν ποιοῦσι τὸν θεατὴν μεταχωρῆσαι πρὸς τὰ ἐνδότερα· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ προτεμενίσματι τοῦ καλοῦ θεάματος ὁ προσιὼν ἐμπιπλάμενος, καὶ τοῖς ὁρωμένοις ἐρείδων τὰ ὄμματα, ὥσπερ τις ἐρριζωμένος τῷ θαύματι ἕστηκεν. Ὀρφεῖ μὲν οἱ μῦθοι τῷ Θρᾳκὶ κιθάραν κροτοῦσι, κινοῦσαν τοῖς φθόγγοις τὰ ἄψυχα. εἰ δὲ καὶ ἡμῖν ἐξῆν ἐς μύθους ἐπαίρειν καὶ φοβερὰν ποιεῖν τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ἄν τις, τοὺς προσιόντας τῷ προτεμενίσματι, εἰς φυτῶν ἀποδενδρουμένους φύσιν τῷ θαύματι μεταβάλλεσθαι· οὕτως ἅπαξ τις ἰδὼν δυσαποσπάστως κατέχεται.

Ἐπειδὰν δέ τις ἐκεῖθεν μόλις ἀποσπασθεὶς εἰς αὐτὸ παρακύψῃ τὸ τέμενος, ἡλίκης καὶ ὅσης οὗτος χαρᾶς τε ἅμα καὶ ταραχῆς καὶ θαύματος ἐμπίπλαται. ὡς εἰς αὐτὸν γὰρ τὸν οὐρανὸν ἐπιπροσθοῦντος μηδαμόθεν ἐπιβεβηκώς, καὶ τοῖς πολυμόρφοις καὶ πανταχόθεν ὑποφαινομένοις κάλλεσιν, ὡς ἄστροις, περιλαμπόμενος, ὅλος ἐκπεπληγμένος γίνεται. δοκεῖ δὲ λοιπὸν τά τε ἄλλα ἐν ἐκστάσει εἶναι, καὶ αὐτὸ περιδονεῖσθαι τὸ τέμενος. τῷ γὰρ οἰκείαις καὶ παντοδαπαῖς περιστροφαῖς, καὶ συνεχέσι κινήσεσιν· ἃ πάντως πάσχειν τὸν θεατὴν ἡ πανταχόθεν ποικιλία βιάζεται τοῦ θεάματος, εἰς αὐτὸ τὸ ὁρώμενον τὸ οἰκεῖον φαντάζεται πάθημα.

Ἀλλὰ γὰρ χρυσός τε καὶ ἄργυρος τὰ πλεῖστα τοῦ ναοῦ διειλήφασιν· ὁ μὲν, ψηφῖσιν ὑπαλειφόμενος· ὁ δὲ

nâ, ſubtilique admodum commiſſurâ obtegant: adeò vt lapis vnus lineis rectis velut inſcriptus (res miraculo noua!) videatur, ſuauiſſiméque intuentium oculos capiant: indeque deuincientes, ac in ſe conuertentes, ſpectantem vetant, ne ad ea tranſire velit, quæ intus radiant: ſed in ipſo Templi veſtibulo, mox adiens præclaro exſuſcitatus ſpectaculo, viſiſq; figens oculum, velut radicibus fixus admiratione hæret. Orphæo Thraci fabulæ lyram aſſignant, eâ pulſandi vi, vt res ipſas inanimes ſonis moueat. Quòd ſi etiam nobis in fabulas veritatem efferre, atque figmento tremendam reddere fas eſſet, dicat aliquis, qui ſacræ Ædis veſtibulum adeant, in plantarum arborumque naturam, miraculo defigente tranſire. Sic qui ſemel conjecit oculos ægrè auellitur, ac ſpectaculo tenetur.

Vbi autem quis vix inde auulſus in ipſum delubrum proſpexerit, quanto qualique gaudio ſimul, & turbatione & admiratione impletur? Tanquam enim in ipſum cœlum nullo vſquam obſtante conſcenderit, multiformibuſque ac vndequaque lucidis pulchritudinibus aſtrorum in morem colluſtratus, in ſtuporem totus agitur: videturque iam inde emotæ mentis; ipſumque illi delubrum circumgyrare putatur. Quòd enim ſpectator ſuis ipſe, omnimodiſque agitationibus ac continuis motibus circunuerſetur; quod vt illi omnino neceſſarioque accidat, miraculi vndique incurrens varietas facit; in re ipſâ quam oculis vſurpat, ſuam ipſe affectionem cogitat.

Cæterum aurum argentumque pleraque ſibi templi loca vendicant. Alterum, teſſellati operis lapillis

oblitum, alterum in tabulas laminasque diductum formatumque: atq; aliud aliudque aliis partibus adhibitum. Hîc columnarum capitella ornata; illic fasciæ ac subligacula aurea: alibi aurum catenis implexum, aut quod auro maius ad admirationem (sacra nimirum Mensa) compositum existat. Loci Altaris portulæ & columellæ argenteæ cum peristyliis, ipsumque coni figurâ diuinæque mensæ impositum tectum, cum fulcientibus illi subiectis columellis cameraque. Varij coloris marmora, quæcunque vel auro non obtecta, vel non intercepta argento, artis opus stupendum, miréque oblectans, reliquis templi partibus præstant. Pauimenti conspectus, in animalium formas, aliarumque figurarum species multiformi tessellati operis concinnatione efformatus, admirabilem quandam artificis sapientiam exhibet; tantam nimirum, vt verè pueros figmentorumque artifices, Phidias illos, Parasiosque, & Praxiteles, & Zeuxidas arte iis subtiliore coarguat. Democritus, puto, subtili pauimenti opere conspecto, atque hinc conjecturam ducens, haud procul abesse dixisset, quin suas ob oculos versantes atomos inuenisset: sic cuncta plena miraculo. Vnum verò dumtaxat mihi peccasse videtur delubri Architectus, quòd in vnum eundemque locum pulchris omnibus congestis, videntem clarè spectaculo frui non finit, aliis subinde aliò trahentibus, vicissimque auellentibus, nec sinentibus quantum quis velit, eius quod videt aspectu satiari.

Quod me verò præteriit, primum-

εἰς πλάκας ἀποξεόμενος καὶ τυπούμενος, ἄλλος ἄλλοις ἐπιπλαττόμενος μέρεσιν. ἐνταῦθα ἐπικοσμοῦν μὲν κιονόκρανα. ἐνταῦθα δὲ [illegible] χρυσῶν περιζώματα· ἀλλαχόθι δὲ ταῖς ἁλύσεσιν ἐπιπλεκόμενος χρυσὸς I, I.
ἢ χρυσοῦ τι θαυμασιώτερον, ἡ θεία τράπεζα, σύνθημα. ἄργυρος δὲ περὶ τὰ πυλίδας καὶ στυλίδας τοῦ θυσιαστηρίου, σὺν τοῖς περιστυλίοις· καὶ αὐτὸς ὁ κωνοειδὴς καὶ τῇ θείᾳ τραπέζῃ ἐπικείμενος σὺν τοῖς ὑπερειδουσι στυλίσκοις καὶ ὑπωρόφοις ὄροφος, καὶ μαρμάρων δὲ πολυχρώμων ὅσα μὴ χρυσὸς ὑποδραμὼν, ἢ ἄργυρος περιέλαβεν, ἀμήχανόν τι καὶ τερπνὸν φιλοτέχνημα, τὰ λοιπὰ τοῦ ναοῦ διακόσμησιν. ἡ δὲ τοῦ ἐδάφους θέα, εἰς ζώων μορφὰς καὶ σχημάτων ἄλλας ἰδέας τῶν πολυμόρφοις ψηφῖσι διαμορφωθεῖσα, θαυμαστήν τινα τοῦ τεχνίτου τὴν σοφίαν παρεστήσατο. παῖδας ὡς ἀληθῶς καὶ πλασμάτων πλάστας τοὺς Φειδίας ἐκείνους καὶ Παρρασίους καὶ Πραξιτέλεις καὶ Ζεύξιδας ἐν τῇ τέχνῃ ἀπελέγξασα. Δημόκριτος εἶπεν, ἂν οἶμαι, τὴν τοῦ ἐδάφους λεπτουργίαν ἐνιδὼν, καὶ ταύτῃ τεκμηρίῳ χρώμενος, μὴ ἂν πόρρω εἶναι τὸ μὴ οὐχὶ καὶ τὰς ἀτόμους αὐτῷ καὶ ὑπ᾽ ὄψιν πεσούσας ἀνευρῆσθαι: οὕτω πάντα πεπλήρωται θαύματος. ἓν δέ μοι δοκεῖ μόνον ὁ τῶν τεμενῶν ἀρχιτέκτων διημαρτηκέναι, ὅτι δὴ εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν χῶρον ἅμα πάντα συλλέξας τὰ κάλλη, οὐκ ἐᾷ τὸν θεατὴν καθαρῶς ἐντρυφῆσαι τοῦ θεάματος, ἄλλων ἀπ᾽ ἄλλων ἑλκόντων τε καὶ μεταπεμπόντων· καὶ μὴ παραχωρούντων ὅσον τις ἐθέλει τῶν ὁρωμένων κορέννυσθαι.

Ὁ δέ με παρέδραμε, καὶ πρῶ-

τοῦ ῥηθῆναι ἔδει. ἀλλὰ γὰρ οὐδ' ἐν τοῖς λόγοις τοῦ τεμένους τὸ θαῦμα παρέχει τῷ λέγοντι καθαρῶς τὸ ἴδιον τελεῖν ἔργον· καὶ δὴ νῦν εἰρήσεται. ἐπ' αὐτῆς γὰρ τῆς ὀροφῆς, ἀνδρείκελος εἰκὼν μορφὴν φέρουσα τοῦ Χριστοῦ πολυανθέσι ψηφῖσιν ἐγκεχάρακται. εἴποις ἂν αὐτὸν τὴν γῆν ἐφορᾶν, καὶ τὴν περὶ ταύτης διανοεῖσθαι διακόσμησίν τε καὶ κυβέρνησιν· οὕτως ἀκριβῶς ὁ γραφεὺς καὶ τοῖς σχήμασι τε τοῦ δημιουργοῦ περὶ ἡμᾶς κηδεμονίαν ἐπίπνοις γέγονεν ἐντυπώσασθαι. τοῖς δὲ περὶ αὐτὴν ὀροφὴν τοῦ ἡμισφαιρίου τμήμασιν ἐγκύκλοις, πληθὺς ἀγγέλων τῷ κοινῷ Δεσπότῃ δορυφοροῦντες διαμεμόρφωνται. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ θυσιαστηρίου ἀνεγειρομένη ἀψὶς, τῇ μορφῇ τῆς Παρθένου περιαστράπτεται, τὰς ἀκηράντους χεῖρας ὑπὲρ ἡμῶν ἐξαπλώσασα, καὶ περιποιουμένης τῷ βασιλεῖ τὴν σωτηρίαν, καὶ κατ' ἐχθρῶν ἀνδραγαθήματα. χορὸς δὲ Ἀποστόλων καὶ Μαρτύρων· ναὶ δὴ καὶ Προφητῶν καὶ Πατριαρχῶν, ὅλον πληρῶντες τῇ εἰκόνι τὸ τέμενος ἐξωραΐζουσιν· ὧν ὁ μὲν καὶ σιγῶν, δι' ὧν πάλαι ἀνεφθέγξατο βοᾷ, Ὡς ἀγαπητὰ τὰ σκηνώματά σου, Κύριε τῶν δυνάμεων· ἐπιποθεῖ καὶ ἐκλείπει ἡ ψυχή μου εἰς τὰς αὐλὰς τοῦ Κυρίου. ὁ δὲ, Ὡς θαυμαστὸς ὁ τόπος οὗτος· οὐκ ἔστι τοῦτο, ἀλλ' ἢ οἶκος Θεοῦ. ἐπιφωνεῖ δέ τις ἴσως καὶ τῶν οὐχ ἡμετέρων οὐδ' ἐγγεγραμμένων, καὶ ἄκων ἐπιθειάζων τὰ ἡμέτερα. Ὡς καλοί σου οἱ οἶκοι Ἰακώβ, αἱ σκηναί σου Ἰσραήλ· ὡσεὶ παράδεισοι ἐπὶ ποταμοῖς, καὶ ὡς αἱ σκηναὶ ἃς ἔπηξεν ὁ Κύριος, καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

Πάλαι μὲν οὖν τῷ θεόπτῃ Μωσῇ θείῳ προστάγματι σκηνὴ κατεσκεύασθαι θυσίαν τὰ θῦσαι Θεῷ ἁμαρ-

que dicendum fuit. Verùm ne inter orandum quidem, Templi miraculum suas orantem clarè partes exequi finit: ac sanè modò dicturus sum. In ipsâ namque superiori fornice, virilis imago Christi formam præferens lapillorum vario flore depicta enitescit. Dixeris terram inspectare, eiusque ornatum ac gubernationem mente agitare: sic accuratè pictor, gestu & habitu, coloribusque Creatoris erga nos prouidentiam curamque, Numine propensiùs afflante, effinxit. Hemisphærij circa tholum insectis circulis, Angelorum communem stipantium Dominum depicta multitudo: quæ verò ab altaris loco apsis assurgit, Virginis forma splendescit, nostri causâ expansis intemeratis manibus, ac quæ salutem Imperatori præstet, roburque bella fortiter gerenda illi conciliet. Apostolorum chorus atque Martyrum; sanè etiam Prophetarum ac Patriarcharum, egregium templo ornatum, quod pictis imaginibus impleant, afferunt: Horum vnus quis, tametsi silet, quibus olim locutus est, clamat, *Quàm dilecta tabernacula tua, Domine Virtutum! concupiscit & deficit anima mea in atria Domini.* Alter verò, *Quàm mirabilis est locus iste! non est hoc, nisi domus Dei.* Succinit autem fortè alius, qui nec ipse ex nostris, aut probatis sit, inuitusque nostra deprædicat, *Quàm pulchra domus tua, Iacob; tabernacula tua, Israël! Tanquam paradisi super flumina, & sicut tabernacula quæ fixit Deus, & non homo.*

Christi Imago in summâ fornice.

Angelorū illi adstans satellitium.

Sanctæ Mariæ, Sanctorumque aliorum Imagines.

Psa. 83. v. 2.

Gen. 28. v. 17.

Num. 24. v. 5.

Olim quidem Dei conspectori Mosi, Dei ipsius imperio tabernaculum excitatum est, ad hostias Deo immo-

landas, ac populi delicta expianda. Sed & Salomoni Regi, Templum deinde Hierosolymis conditum est; opus scilicet aspectu delectabile, ac eiusmodi, vt quicquid eius generis vnquam extiterat, pulchritudine, magnitudine, sumptuositate longè obscuraret. Enimverò quantum fortasse vmbra & figura à veritate rebusque ipsis decedit, tantum illa à Templo, quod nunc fidelis Magnusque Imperator noster extruxit: non eo duntaxat nomine, quòd istud gratiæ ac Spiritus est, illa legis atque literæ; sed quòd etiam pulchritudine ac reliquâ artis concinnitate elegantiâque præ illis meritò primas obtinet.

Ecquis verò breui adeo tempore celeberrimi Templi miracula tentet oratione percurrere; cùm nec ipsum visum, diu multumque legendo, quãquam sensus reliquos celeriori motu longè exsuperat, hæc satis percipere posse ac comprehendere prorsus liqueat. Nihil itaque minore gaudio afficior, quanquam victa oratio est, quàm si illa ad iustæ modum narrationis, rem satis executa esset. Non enim hoc animo constitutum, vt dicendi vim ostentarem, sed vt Templum pulcherrimum esse ac venustissimum, longéque descriptionis leges vincere comprobarem.

Ad Te enimvero, qui conuentus auctor existas, sese orationis cursus verso tramite dirigat. Gaude itaque, Imperator Deo gratissime ac religiosissime, & renouare, vegetâ tum
Psal. 102. v. 5. corpore, tum operibus bonis iuuentute; qui celeberrimi Templi tuæque sapientiæ ac manus, operum Encæ-
Psal. 44. v. 5. nia agas. *Intende, prosperè procede & regna: propter veritatem & mansuetudinem & iustitiam.* Deducit enim,

πίας ἐξιλάσασθαι. καὶ τῷ Σολομῶντι τῷ βασιλεῖ ὁ ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸς ὕστερον τερπνόν τι χρῆμα, καὶ πάντας τοὺς ἔμπροσθεν τῷ κάλλει καὶ μεγέθει, καὶ τῇ πολυτελείᾳ ἀποκρυψάμενος. ἀλλ' ὅσον σκιὰ καὶ τύπος ἀληθείας καὶ πραγμάτων αὐτῶν ὑποβέβηκε, τοσοῦτον ἐκεῖνα τοῦ νῦν ἐξοικοδομηθέντος ναοῦ τῷ πιστῷ καὶ μεγάλῳ βασιλεῖ ἡμῶν· οὐχ ὅτι ὁ μὲν τῆς χάριτος καὶ τοῦ πνεύματος· τὰ δὲ τοῦ νόμου καὶ τοῦ γράμματος, ἀλλ' ὅτι καὶ τῷ κάλλει, καὶ τῇ ἄλλῃ τεχνουργίᾳ καὶ δεξιότητι, τὰ δεύτερα φέρεσι.

Καὶ τί ἄν τις ἐν οὕτω βραχεῖ τὰ τοῦ περιωνύμου τεμένους λόγῳ πειρᾶται περιέρχεσθαι θαύματα· Ὅπου γε οὐδ' αὐτὴ ἡ ὄψις οὐδ' ἐπὶ συχνὸν χρόνον, καί τοι τὰς ἄλλας αἰσθήσεις τῷ τάχει κατόπιν ἄγουσα, ἀντιλαβέσθαι τούτων οὐδαμῶς ἐλέγχεται κατισχύκοσα. χαίρω γοῦν ἔγωγε οὐδὲν ἧττον, εἰ καὶ τὸ ἔλαττον ὁ λόγος ἀπηνέγκατο, ἢ εἰ καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ μέτρον τῆς ἱκανῶς ἰσχυούσης ἀφίκετο διηγήσεως. οὐ γὰρ τῆς ἐν λόγῳ δυνάμεως ἐπίδειξιν, ἀλλὰ τὸ κάλλιστόν τι εἶναι τὸν ναὸν καὶ ὡραιότατον, καὶ νικῶντα νόμους ἐκφράσεως, παραστῆσαι προῄρημαι.

Ἀλλά μοι πρὸς σὲ ὁ τῶν λόγων δρόμος, τὸν τοῦ συλλόγου αἴτιον ἐπιστρεφόμενος ἰθυνέσθω. χαῖρε τοιγαροῦν ὦ βασιλεῦ, θεοχαρέστατε καὶ θεοφιλέστατε, καὶ ἀνακαίνιζε τὴν κατὰ τὸ σῶμα καὶ ψυχὴν ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς ἀκμάζων νεότητα· τοῦ τε περιωνύμου ναοῦ, καὶ τῶν σῶν σοφίας ἔργων καὶ χειρὸς ἑορτάζων τὰ ἐγκαίνια. ἔντεινε, καὶ κατευοδοῦ, καὶ βασίλευε, ἕνεκεν ἀληθείας καὶ πραότητος καὶ

δικαιοσύνης. ὁδηγεῖ γάρ, ὡς ἔνεστιν ἰδεῖν ἐναργῶς, καὶ ὁδηγήσει σε ἡ τοῦ ὑψίστου δεξιὰ τοῦ κτίσαντός σε, καὶ ἐξ αὐτῶν σπαργάνων εἰς βασιλέα τοῦ οἰκείου καὶ περιουσίου λαοῦ χρίσαντος. συνευφραίνου καὶ συνανακαινίζου καὶ αὐτὸς, τῶν ὅσους ἥλιος ἐπεῖδε Καισάρων τὸ ἐγκαλλώπισμα, σοφίᾳ τε καὶ συνέσει τοὺς ἔμπροσθεν παρευδοκιμῶν· καὶ τῇ θείᾳ σε ψήφῳ, ἀλλὰ μὴ σπουδαρχήσαντα, μηδ᾽ ἀνθρωπίναις περιδρομαῖς τῆς τηλικαύτης ἀρχῆς ἀναδείξαντος. συνευφραίνου πάνυ καὶ συνανακαινίζου τῷ μέτοχόν σε προσειληφότι καὶ κοινωνὸν τῆς βασιλείας ἐπὶ κοινῇ τῇ σωτηρίᾳ τῶν ἀρχομένων, καὶ ἀξίως τῆς εἰς αὐτὸν εὐνοίας καὶ ἀψευδεστάτης ἀγαπήσεως. διὰ γὰρ τῆς ὑμετέρας δυάδος ἡ Τριὰς εὐσεβῶς λατρευομένη τε καὶ προσκυνουμένη, τὴν ἑαυτῆς πρόνοιαν εἰς πάντας ἐξαπλοῦσά τε καὶ διαπορθμεύουσα, σοφῶς ποδηγεῖ καὶ διακυβερνᾷ τὸ ὑπήκοον.

Χαίρετε καὶ ὑμεῖς, ὦ τῆς βουλῆς πατέρες, πολιὰ σεμνὴ καὶ αἰδέσιμος πιστῷ καὶ μεγάλῳ βασιλεῖ καὶ σεβαστῷ, συνανακαινιζόμενοι Καίσαρι, τῷ περιωνύμου ναοῦ συνεορτάζοντι τὰ ἐγκαινίσματα. χαίρει δὲ καὶ συνευφραίνεται καὶ ὅσον ἱεροφαντικόν τε καὶ ἀρχιερέων πλήρωμα, οἰκεῖον κλέος καὶ καύχημα τὴν τοῦ ναοῦ ποιούμενοι καθιέρωσιν· χαίρετε δὲ καὶ συγχορεύετε καὶ ὑμεῖς, ὦ ὑπόλοιπον καὶ φιλόθεον ἄθροισμα, ἄλλον οὐρανὸν ὁρῶντες ἐπὶ γῆς τὸν τῆς Παρθένου ναὸν ἐγκαινιζόμενον σήμερον· ἧς ταῖς πρεσβείαις τύχοιμεν ἅπαντες καὶ τῆς μακαρίας ἐκείνης, καὶ ἀτελευτήτου χάριτος καὶ ἀγαλλιάσεως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος, νῦν καὶ ἀεὶ, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, Ἀμήν.

vt palam videre licet, deducetque Te Altissimi dextera, qui creauit Te, exque ipsis cunabulis in proprij sui ac peculiaris populi Regem inunxit. Collętare ac pariter innouare & ipse, nempe omnium quos vnquam sol aspexit, gloria Cæsarum; quippe sapientiæ ac prudentiæ laude maioribus longè præcellens; quódque adeo diuino suffragio, at non ipse Imperij auidus, neque humanis studiis atque ambitu, tanti arcem Imperij inuadas. Collætare igitur vnáque innouare cum eo, qui te socium, atque Imperij consortem ad subditorum communem vtilitatem, ac pro eo ac tuam in eum beneuolentiam, sincerissimamque dilectionem decebat, assumpsit. Per vestram enim duorum societatem Trinitas piè culta ac adoráta, suam in omnes prouidentiam explicans, atque transmittens, sapienter subditos regit atque gubernat.

Vos quoque gaudete, Patres Conscripti, grauis Senectus, fideli que ac Magno Imperatori Augustóque venerabilis, vnáque cum Cæsare, pari gaudio clarissimi Templi Encænia celebranti, renouamini. Gaudet verò & collætatur sanctorum Doctorum ac Episcoporū cœtus omnis, qui proprium decus atque gloriam Templi consecrationem ducat. Gaudete verò etiam, ac vnà choros ducite vos quoque reliqua ac religiosa turba, quę cœlum aliud in terrá, quod hodie dedicatur Virginis Templum, conspiciatis: cuius intercessionibus vtinā omnes etiam beatæ illius ac immortalis gratiæ ac exultationis compotes efficiamur; in Christo Iesu Domino nostro, cui gloria & imperium, nunc, & semper, & in sæcula, Amen.

AD DESCRIPTIONEM NOVÆ S. DEI GENITRICIS ECCLESIÆ A BASILIO MACEDONE EXTRVCTÆ, PHOTIO AVCTORE.

DIDIT Græcè Lambecius è Regiâ Luparâ : libuit mihi & Latinè repræsentare. Laudat perinde Constantinus Porphyrogenneta illam Basilij Macedonis extruendis, seu etiam reficiendis diuinis Templis, religionem ac magnificentiam : inque eis ipsum hoc Templum. n. 55. eius Vitæ multis describit. Quidam tamen vitio dant, quòd occupatâ eiuscemodi ædificiis classe, libera Saracenis atque Barbaris incursandi ditionem Romanam facultas esset, captis etiam Siracusis à Carthaginensibus. Sic Ioan. Sylit. & alij. Idemque in sequentibus quibusdam Imperatoribus mordet ac carpit Michaël Psellus, ostenditque quantum ea pietas (quæ nec iam pietas est, si deest prudentia) Reip. obsit. Extruenda Templa sic magnificè, cùm communis rei non admodum interest : aliàs præstat magis necessaria curare.

Atque vt paulò ampliùs in tanti operis Nouâ Basilicâ Ecclesiâ immorer (sic enim vocatam ait Constantinus Porphyrogenneta n. 53.) fuit illa dicata, non vni sanctæ Mariæ, vt Photiani huius Tractatus titulus præfert ; at nec fortè primò, principaliusque : satisque indicare videtur idem Constantinus, dum ita Diuos Tutelares eius Ecclesiæ percenset. Ac primùm numero iam citato, ne vllâ quidem mentione sanctæ Mariæ. Κατὰ δὲ τὸν καιρὸν, καὶ ὁ περικαλλὴς οὗτος ναὸς καὶ περίοπτος ᾠκοδομεῖτο, ὃν Νέαν Βασιλικὴν Ἐκκλησίαν λέγειν εἰώθαμεν, ὃς ἐπ' ὀνόματι Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ Μιχαὴλ τοῦ πρώτου τῶν Ἀγγέλων, καὶ Ἠλιοῦ τοῦ Θεσβίτου ἠγείρετο. *Eo ipso tempore pulcherrimum & celeberrimum Templum extruebatur, quod Nouam Ecclesiam Basilicam appellamus in honorem Saluatoris nostri Iesu Christi, & Angelorum Principis Michaëlis, & Eliæ Thesbitæ.* Paulóque distinctius fusiusque numero item 55. superius citato, nisi quod Michaëlis loco est Gabriel, reclamantibus aliis, ipsoque sibi aduersante Constantino;

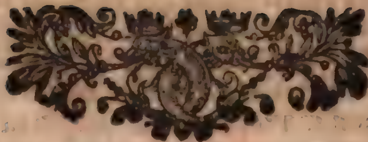
ſtantino; ni eius antiquario. Ἀμειβόμενος γὰρ ὥσπερ τῆς περὶ αὐτὸν εὐμενείας τὸν δεσπότην Χριστὸν, καὶ τὸν πρῶτον τῶν Ἀγγελικῶν δυνάμεων Γαβριὴλ, καὶ τὸν Θεσβίτην Ἠλίαν τὸν Ζηλωτὴν, ὃς καὶ τῇ αὐτοῦ μητρὶ τῆς πρὸς βασιλείαν τοῦ υἱοῦ ἀνυψώσεως ἐχρημάτισεν ἄγγελος· εἰς ὄνομα τούτων καὶ μνήμην ἀΐδιον· ἔτι δὲ καὶ τῆς Θεοτόκου, καὶ Νικολάου τοῦ ἐν Ἱεράρχαις προτεύοντος, θεῖον καὶ περικαλλῆ ναὸν ἐδομήσατο, εἰς ὃν συνῆλθε τέχνη καὶ πλοῦτος, καὶ ζέουσα πίστις καὶ ἀφθονωτάτη προαίρεσις· καὶ τὰ πανταχόθεν συνέδραμε κάλλιστα, ἃ τοῖς ὁρῶσι μᾶλλον ἢ τοῖς ἀκούουσιν οἶδε τυγχάνειν πιστά. *Velut enim Chriſti Domini in ipſum beneuolentia vicem redditurus, ac primi inter Angelicas Poteſtates Gabrielis, nec non Eliæ Theſbitæ Zelotis illius, qui & eius matri nuntius fuit ſublimandi ad Imperij arcem filij; in horum nomen & memoriam ſempiternam; nec non & Deiparæ, & Nicolai, inter Hierarchas primas obtinentis, diuinum pulcherrimumque Templum extruxit; in quo conuenere ars & diuitiæ, & feruens fides, & liberaliſſima munificentiſſimaque voluntas; & omnia vndecunque concurrerunt pulcherrima, quæ conuiſentibus potius, quàm audientibus ſolent eſſe credibilia.* Vergentibus annis ac Imperio Baſilij extructum Templum idem ſatis indicat: proinde dicta hæc Photio, eius ſecundo ſacerdotio; ac poſtquam humanis erepto Ignatio, Baſilij fauore, quam malè prius inuaſerat, aliquâ æquitatis ſpecie ac οἰκονομίᾳ, Sedem receperat. Itaque quem ad calcem laudat Cæſarem, ac Cæſarum gloriam appellat, Imperij ſocium Baſilio adlectum, qui θείᾳ ψήφῳ, ἀλλὰ μὴ σπουδαρχίαις, μηδ' ἀνθρωπίναις περιδρομαῖς, Imperium arripiat, *diuino ſuffragio, non appetitu regnandi humanoque ambitu*, Leo eſt, poſteaquam Procerum ſupplicatione liberatus fuerat, depulsâ calumniâ affectatæ tyrannidis, cuius ipſe Photius cum Santabareno illi auctor extiterat; vt paſſim Theophanis Continuatores, & qui Vitas τῶν νέων βασιλέων ſcripſerunt: in quibus mihi non magnus aut præcipuus, qui ex regio Cod. typis Luparenſibus prodiit cum Theophane, Leo Grammaticus.

1. Ἢ χρυσοῦ τι θαυμασιώτερον σύνθημα. Innuit fortè ſimile aliquid factitatum in menſa altaris Nouæ Eccleſiæ, ac factum fuerat in S. Sophiâ a Iuſtiniano; pluribus ſcilicet liquatis ſpeciebus, ſiue etiam contuſis, ex quibus vna altaris menſa conflaretur; cuius tamen rei Conſtantinus non meminit: Photium tamen tueri recentior forſitan memoria poſſit. Procliue certè Iuſtinianæ munificentiæ ferè æmulum ædificiorum ſuperbiâ, hoc quoque æmulari ipſum voluiſſe, ac rem tentaſſe. Conſtantinus ita. Τὰ ἄδυτα τοῦ ναοῦ, καὶ χρυσῷ, καὶ ἀργύρῳ καὶ λίθοις τιμίοις, καὶ μαργάροις κατακεποίκιλται: tumque aliis percenſitis, quæ in Sanctuario erant, καὶ αὐταὶ, inquit, αἱ ἱεραὶ τράπεζαι ἐξ ἀργύρου πάντα περικεχυμένον ἔχοντα τὸν χρυσὸν, καὶ λίθοις τιμίοις ἐκ μαργαριτῶν ἠμφιεσμένοις πολυτελῶν τὴν σύμπηξιν καὶ σύστασιν ἔχουσι. *Ipſæ etiam ſacræ menſæ, omnia ex argento cui ſuperfuſum fuerat aurum, & lapidibus pretioſis, margaritis ſuperpoſitis ampliſſimi pretij, compa-*

cta ac fabricata erant. At num hæ mensæ, ipsa κατ' ἐξοχὴν τὸ θυσιαστηρίου τράπεζα; In sanctæ Sophiæ sacrario etiam alias mensas describit auctor Anonymus, nihil habentes cum ipsâ altaris mensâ in fabricâ aliisque commune; quid si etiam in Nouæ Ecclesiæ sacrario erant; nec Constantinus de ipsâ altaris mensâ locutus est, quam potius peculiarius voluerit notare?

Quod editum titulo, ἴκφασις, mutaui ἔκφρασις· nec enim aliud est quàm oscitantia exscribentis, dum quæ duplex pingi litera solet, simplici reddit. In quo non semel illi erratum; quodque omnem scrupulum adimat, sæpius in voce εὐφαίνεσθαι, pro εὐφραίνεσθαι. τὸ ἴκφασις, nihil satis congruit: ἔκφρασις. Descriptio est, Hermolao auctore, & quidem culta, verborumque lenocinio penè affectata; cuiusmodi illa S. Euphemiæ auctore Asterio, in 7. Synodo laudata, mihique emendatior in Asterio edita, semelque & iterum Lugdunensibus & Parisiensibus typothetis ex meâ illâ editione, quicquid ingratè taceant, recusa. Est eiusdem etiam descriptio Oculi, Orat. de Cæco nato, mihi perinde post Photiana excerpta, primùm ex P. Iac. Sirmundi & Seguiet. Codd. edita. τὸ ἐνευθυμούμενον, emend. ἐνουθυμούμενον.

FINIS.

VOCES HOCCE MANIPVLO,

QVA IPSÆ NOVÆ, QVA NOVÆ ſignificationis vel compoſitionis, nec in vulgatis Lexicographis ſatis peruiæ, ordine Alphabetico digeſtæ ac recenſitæ; ſæpe etiam κατὰ δεύτερον πλοῦν tentatæ.

A

181. 1. NIceph. πολλαὶ τοῖς τὸν Θεὸν θεραπεύουσι γεγόνασιν ἀγγελοφάνειαι. *Angelorum apparitiones*: ἐπιφάνειαι· quam quidam vocem malè *euocationes* reddunt. Sed hoc dæmonum, ſiue ita ſimulant, ſiue coguntur: Angeli ipſi ſponte exhibent præſentiam.

26. 6. Orig. * ἀκουλκαταμίον, ſeu potius *, ἀκουλκαταμιεῖον. *Aculeati ærarium*. χυτὸν ἀκουλκάτον: Moneta ſic Iuſtino 2. cuſa. Sed quid illud σταθμὸν τοῦ ἀργυρίου κδʹ. Num tanti exiſtimata bouis materia, etſi ille æreus erat, quod ære ſolidior ac fuſus erat?

124. 31. Orient. Synod. * ἀμνημονεύτους ἐκάλεσε καὶ εἰδωλολάτρας. *Nulla habendos memoria*; fidelium ſcilicet albo expungendos, ac communionis exortes. Alluſio ad ritum percenſendi è diptychis fidelium nomina, ac eorum memoriam agendi inter ſacra myſteria.

204. 16. Theod Vit. ἁπλῶς οὕτως καὶ * ἀνεπικοσμήτως παραστῆσαι. Sic ipſa verba vt dicta erant, *nullo adjecto ornatu*, repræſentare.

118. 41. Orient. Synod. Νεστορίου τοῦ * ἀνθρωπολάτρου. *Cultoris hominis*; qui purum hominem, non etiam Deum (quem verè colimus) Chriſtum aſſereret. Sic paſſim Patres.

113. 25. Orient. Synod. * ἀνιστορεῖσθαι ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐνομοθέτησε. In Eccleſiis *ſpectanda proponi* ſanxit; pictis ſcilicet coloribus exhiberi.

262. 24. ἐποίησε τὰ * ἀνοίξια τοῦ ναοῦ, Templi *Apertionem*. Sic dicta ἐγκαίνια, vt & ἐνθρονιασμός.

263. 8. Soph. σπεύσας ἐπῆρε τοὺς * ἀντινύκτας τοὺς ὄντας ἐν τῷ τρούλλῳ ξυλίνους. Cod τοὺς * ἀντινύκτους καὶ * πυργουρίωνας. *Citius amouit, ſuſtulit* (nam & hoc exponi notat Steph. in vulg. Lex. & hîc eſt illuſtre exemplum, nec vt Douſa reddas, *erigeret*) *ligneas deſtinas, fulci-*

menta, sustentacula: quasi ἴκρια, erectaque ligna ac statuminandis fornicibus subjecta, quoad illæ πῆξιν acceperint, ac πῆξιν, durato excoctoque cæmento. κριοὺς Hesych. φύλακας· hinc πεντηκριώσεις, machinæ quibus sic noua fabrica præstetur incolumis. 34 ἱστῶντες τὰ ξύλα, καὶ τοὺς κριοὺς τῶν ἀντινύκτων. *Ingentes trabes* eiusmodi sustentaculorum.

216. 14. Theoph. ἐξ * ἀπειρογάμου κοιλίας. Melius reddatur, ex *intacto*, ac *virginali* vtero. De ipsa Virgine, passim *innuptam* dicunt.

113. 45. Orient. Synod. ὁ * ἀπειρομεγέθης. *Infinita magnitudinis.*

4. 5. Orig. ὃν λέγουσιν * ἀποκεφαλισθῆναι ὑπὸ τοῦ πατρός. *A patre occisum*: capitali supplicio affectum: nec ideo capite plexum. Nam vt Sidon. lib. 5. Epist. 8. *Calore balnei Faustam conjugem; veneni frigore Crispum filium extinxit*: vt verè cecinerit Ablauius, quem refert,

Saturni aurea secla quis requirat?
Sunt hæc gemmea, sed Neroniana.

Sic pauló inferius eadem pag. de Arcadio sanctæ Irenes Diacono, σκυτάλαις ἀποκεφαλισθείς. *Fustuario occisus est*; flagris mactatus.

119. 9. Orient. Synod. ἄνδρες τινες τῆς ἀποστολικῆς * ἀποπλυσμάτων. *Execranda piacula.* Scelesti homines ac detestandi.

16. 6. Orig. ἔνθα τὰ * ἄριστα τὰ πρῶτα ὑπῆρχε. Vbi primùm erant *Prandia.* Nempe atria, in quibus prandia cœnasque exhibebant. Seru. lib. 1. Æneid. Macrob. lib. 3. cap. 17. &c. Videatur Fuluius Vrsinus in Append. de Tricl. vbi doctè probat prandia etiam antiquis in vsu fuisse.

7. 1. Orig. καὶ ἔστησαν ἐπὶ τὸν * ἀρτοτυριανὸν οἶκον. Statuerunt *ad artotyrianas ædes*, ad forum venalium panum; εἰς τὸ ἀρτοπώλιον, vt Codinus: Inde fortè quod Hesych. Τυρὶς, ὁ περίβολος τοῦ τείχους exponitur. Quasi ædes quarum septo panes venales haberentur.

6. 18. Orig. Τότε γὰρ καὶ * ἀρχιμόδιον ἀνευρέθη. Sic malim, non ἀνηρεύνηθη. Inuentus est *archimodius*, velut princeps ac communis mensura; ipsum congium.

258. 38. Soph. καὶ κρύων καὶ * ἀνθράκων. *Crystallis & carbunculis* reddidi. Conjecturam in Notis aperui.

28. 8. Orig. συγκλάσας εἰς μέρος εἴδωλα, * αὐτουργικὰ ὑπάρχοντα ἐκ τῶν αὐτῶν μαρμάρων, ἔασεν εἰς θέαν. *Sponte nata* ex iisdem marmoribus, reliquit, spectaculo futura

113. 28. Orient. Synod. τῶν ποιμένων * αὐτοψίαν. *Coram visentes* Pastores, *ipsisque oculis* natum *vsurpantes. Videamus* inquiunt, *hoc Verbum*, &c.

B

15. 13. Orig. διὰ τὸ * βαγύλας ζαιοφόρους. *Idcirco quod conuehendo oleo eo vteretur.* βαύκαλος, eo fere sensu Theophanes, qui tenellæ

ætatis Imperatoris curam haberet, eiusque educationi præesset, ac velut sinu gestaret; quæ eius vis vocis est, Latina origine, *bajulus*.

28.39. Orig. ὑπεράνω * βανδεείων καθήσαντες. De Centurionibus; ἀφαιρέσει pro καβελλαρείων seu καβαλλαρείων· superiori *Equitib. loco considentes.*

248. 7. Soph. τὰ * βάρη τῆς μεγάλης τρούλης γύρωθεν ἐθεμελίωσε. Maioris Trullæ *molem* in gyrum fundauit: *grandes illas substructiones.*

262. 14. Soph. ἀπὸ τῶν * βασιλικῶν πυλῶν μέχρι τοῦ ἄμβωνος. *A maioribus Ecclesiæ foribus.* Malè Dousa, *à Basilica*: Fores Regiæ sic dictæ à principalitate: nec aliud Cod. de Offic. βασιλόθυρα· quicquid Meurs. exponat, *Fores Oratorij Imperatoris.*

247. Soph. πρὸς τῇ τέχνῃ * βασιλισκαρίου. Exponit Cod. ῥαπτοῦ· *sutoris.*

225. 25. Theoph. ἐθρέψατε τὴν μανικὴν * βδέλλαν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ Πνεύματος. Impuram *hirudinem* seu *sanguisugam*. In Leonem omnis iuris iniquum violatorem ac πλεονεκτικώτατον; juncta cum auaritia Leonis ferocitate.

255. 5. Soph. ἐκάμνον μετὰ τοῦ πηλοῦ * βήσαλα. *Coctos lateres* ex luto fabricabant.

27. 50. Orig. Θεῶν * βιντζάμων. Deorum *inferorum*, velut Saturno patre.

9 49. Orig. * βίσσιον ὑέλου μύρου. *Vrceolus* vnguenti vitreus. Hesych. in λήκυθος, μυροθήκη βησίον ὑέλινον, quod huic nostro affine: nec necesse mutare τὸ Codini βεκίον. τὸ βίσσα, vbi in Hesych. legerim λήκυθος, modò non occurrit.

166. 22. Niceph. οἱ σοφοὶ τοῦ λόγου * βοεργάται. Dictum de Apostolis; *boues operarij*; qui boum more, sermonis vi atque doctrinæ proscindunt cordis arua.

19. 8. Orig. τοσούτους ἐμπαιγμοὺς ἐπ' ἐνιαυτοῦ καὶ * βολίδας ὑπέμεινεν. Tot ludibria & *plagas*. Hesych. & Varin. βολίσι, τρώσεσι, πληγαῖς. Aliis omissum; eius hîc exemplum.

259. 43. Soph. πολυκάνδηλα καὶ * βοτρύδια τοῦ ἄμβωνος καὶ τοῦ βήματος. *Candelabra multorum luminum, botrique in modum constipata.* Extant & nobis eiusmodi, crystallis præsertim aliisque pellucidis conferta.

252. 46. Soph. μετὰ καὶ * βουλγιδίων ζυγῶν εἴκοσι. *Bulgidiorum viginti paria: sacculos scorteos*, Gallis vocari *bulgas*, auctor Festus: *bouge bougete*. Martinius, Meurs. Hesych.

219. 27. Orient. Synod. ἄλλον τινὰ βουρκαζὸν τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς αἱρέσεως, *Turbinem ac procellam.* Affini voce *bourasque* dicimus.

Γ

20. 22. Orig. αἱ κυνίγες * Γαλινδουχίου τοῦ δουκός. *Anicula*, reddidi, *Galinduchij Ducis*. At, quid Galinduchius Dux, ab alio malim au-

pire. An δομεστίου primæ ſyllabæ poſitum, pro μεγαλοδουκός, *Magni Ducis*, quod vocatus princeps Achaiæ à Magno Conſtantino teſte Gregora lib. VII. Quid ſi κινύρις, ſitque *luctus*, ſeu monumentum Caſus Conſtantini Ducis, pro vt τὸ, κινύρεσθαι, θρηνεῖν eſt & κλαίειν. *Lugere, lamentari*. Fuit Dux, verè Magnus, eiuſque omni maior luctu caſus ac oppreſſio, vti præcipuè auctor Vitæ Baſilij Iunioris ipſe æqualis egregiè perſcribit, cùm alij à Theophane Chronographi, in gratiam Conſtantini Porphyrogennetæ, affectatæ tyrannidis crimine plus æquo forte Virum onerent. Dabit Henſch. & Papebrochij Martius, quam à me accepere.

247. 18. ἀριστερὸν μέρος τ. * γυναικίτου. Sic vbique auctor & Cod. etſi ſemel & iterum γυναικωνίτου mutatum eſt; quæ vox purior, vt & γυναικωνῖτις, qua Procopius magis vtitur. *Muliebris cubiculi ac matronarum.*

Δ

32. 46. Orig. * δεξήματα τῶν βασιλέων ἐκεῖσε ἐγίνοντο. *Libelli ſupplices* illic offerebantur. Non abhorret quod nos *placets* dicimus, vt eſt noſtra lingua valde Græcè affinis, quam in rem alij ſcripſere.

248. 31. Soph. τὰ * διαβατικὰ ἔκτισεν. Velut dicas, *ſecretas porticus ac tectas*, vnde ex aula Imperator ad locum fabricæ occultus commearet. Alia Meurſio allata, alioque ſenſu.

5. 22. Orig. * διαφατίνει τρανώτατα. Clariſſimè *exponit, declarat*.

144. 43. Orient. Synod. ἡ ἀνατολικὴ πᾶσα * διοίκησις. *Diœceſis* omnis Orientalis; cum plures eſſent diœceſes: generali tamen nomine ſic vocant, eas Eccleſias, quæ extra ditionem Romanam ſub Saracenis ad Orientem erant.

259. 34. Soph. * δισκοκαλύμματα ὁλόχρυσα διὰ μαργαριταρείων. *Vela calicum* auro gemmiſque intexta.

254. 1. Soph. προσέταξεν γενέσθαι * δίφωτον. *Concham duplici meatu ad lucem excipiendam*; ſtatimque poſtea τρίφωτον.

243. 5. Soph. Ην ἀνήγειρεν ὁ μέγας Κωνσταντῖνος * δρομικήν. *Circi velut ſpecie, oblongam*: quales nobis Eccleſiæ extant.

112. 24. τὸν λαβυρίνθιον καὶ * δυσδιεξόδευτον πύργον. Plenam anfractibus, *ex qua ſe quis ægrè expediat*, hæreſis Arianicæ turrim. Greg. δυσδιέξοδον dicit.

141. 27. Orient. Synod. τὸν μέγιστον αὐτοῦ * δίσκον. *Deſcum* maximum ſeu lancem: Eccleſiaſtico vſu *patenam* dicimus. * δισκοποτήριον, *patena cum calice*: in quo vtroque, encauſto cælata Cœnæ Dominica, ſeu etiam margaritario opere expreſſa, vel in ipſa fortè vna patena, cuiuſmodi egregiè cælatam formis æneis repræſentat S. Petri Rauennatis, Mita, qui eius nuper opera paulo caſtigatius edidit.

1. 16. Orig. ναὸς * δοξάζεται. *Diuinis laudibus frequentatur.*

E

254. 40. Soph. ὑπὸ σιδηρῶν μοχλῶν κραπουμένη * ἐγκεκλεισμένοι. Pilæ ferrens vectibus *compactæ ac ferruminatæ.*

6. 2. Orig. ἐλεφαντώδης στήλη. idem quodq; ἐλεφάντινος. *eburnea.*

141. 24. Orient. Synod. τὰς ἱερὰς * ἐνδυτάς. Sacras *mappas*; maiores scilicet & exteriores, proinde cultiores quæ μετὰ τὸν χιτῶνα (velut dicas post interulam & indusium) sacræ mensæ adhibebantur. Meursius ad eam vocem, primum sterni ἀντιμήνσια somniauit, cùm hæc ipsa linteamina sint, quæ Græcis vice altarium existunt, idemque iis præstant, quod nobis altaria portatilia; ipsa nobis lapidea; at illis, in eiusmodi consecratis pannulis antiqua religione constituta. 259. 30. ἐνδυτὰς διὰ λίθων σωληνωτάς, siue σωληνωτάς. Soph. Num varij coloris limbis striatas, seu etiam phrygionico opere sic canaliculatas ac imbricatas intextis lapillis & gemmis. σωληνοειδεῖς Hesych. δίκλην σωλήνων· qua de re Salm. t. 2. Polyhist.

115. 10. Orient. Synod. ἡ τοῦ ναοῦ * ἐνθρονίασις. *Solennis* Templi *dedicatio*, qua iam Ecclesia publica habebatur, ac eiusmodi vt in ea solenniter peragerentur sacra Mysteria; in qua esset Hierarchæ sedes constituta. Dicitur & * ἄνοιξις, quod iam aperta, vt fidelibus liberè frequentur. V. P. Goar in Euchol.

6. 40. Orig. * ἔξαμον ἀργυροῦν ἐν δεξιᾷ κατέχουσα. Tenens *examum* argenteum in manu dextra; siue erat Miliarij mensura, siue regula modij. At modius cumulatus erat, vt ibi & seq. dicitur. 14. 17. Orig. ἔνθα καὶ ἔξαμον Ηρακλείου. Suid. v. βασιλική, ἕως Ηρακλείου habet, vbi Portus, quod dictum de statua Iustiniani 2. nempe τὸ γονυκλινές, ad examum refert; *genibus flexis fabricatum*: nec leuiori mendo, αὐτὶ τοῦ, Ιουστινιανοῦ τυράννου, Ιουστινου habet, redditque. At quis Iustinus Tyrannus? vterque pius & religiosus princeps: at Iustiniani 2. τοῦ Rinotmeti notæ tragœdiæ, quibus meritò Tyrannus inaudiit.

9. 7. Orig. τὸ λεγόμενον * Εξακιόνιον. potius Ἑξακιόνιον. Locus extra Vrbem à Constantini Columna dictus.

130. 35. Orient. Synod. χαρτουλάριον τῆς λεγομένης * Ἐξαρτήσεως. Scrinarius eius, quam *Exartesem* vocant. Vox noua & obscuræ significationis.

249. 17. Soph. ὁ καὶ ἀποχάρων τὴν * ἔξοδον. *Expensæ rationum scriba.* Et 263. 40. μὴ δυνάμενοι ποιῆσαι τοιοῦτον πολυέξοδον καὶ πολυτίμητον. Cum *tanto sumptu* parique magnificentia non possent extruere. Hinc verbum Biblicum, ἐξοδιάσαι, quo & auctor vtitur.

247. 40. Soph. τὸ * ἐπίπεδον τοῦ ναοῦ. Quasi *planities*: & quod reddidi cum Lamb. *area.* Non bene Dousa, *superficies.* στῦλος ἐπίπεδος κυμβαλικῶς.

141. 2. Orient. Synod. καὶ τὸ * ἐπίμικον: *breue*, ex Monachi vsu;

palliolum : qui scilicet humeros tegeret , nec altius descenderet. ἐπωμίδιον Hesych. ἱερατικὸν περιβόλαιον : nos *stolam* vocamus , ac Diacono cum Sacerdote communis est.

114. 21. Orient. Synod. * εὐήλιξ. de Christo: *præstanti proceraque statura*.

Z

257. 9. Soph. μαργαρίτας καὶ * ζαμβύκας. *Zambycas* , Persicos maiores vniones. Vide Not.

4. 33. Orig. ἐν * ζευξίππεις ἐν τῷ ἀστρονομικῷ ὀργάνῳ. Incertum an loci nomen, ipsaque ἀφητήρια, *carceres* , vnde soluebantur equi , ac vbi iungebantur : an ipsæ *quadrigæ* , in quibus velut in actu aurigandi , aurigæ positis statuis repræsentabatur.

112. 26. Orient. Synod. ἡ * ζωαρχικὴ Τριάς. *Vitæ fons & origo*, quasi prima Vita : tribuitur & aliis, quæ à Deo habent vt & ipsa vitæ principium sint , & vnde vita emanauerit : putà, Corpori Dominico , eius sepulchro , &c.

H

23. 16. Orig. Βελλισαρίεως * ἡλιοχάρμος. *Solaribus radiis micante capite*; nempe radiis auro effulgentibus.

Θ

119. 9. Orient. Synod. ἡ τῶν ἁγίων πατέρων * θεοδρόμος σύνοδος. *Quæ Dei nutu coiuit.*

144. 6. Orient. Synod. τὰς ἀποστολικὰς καὶ * θεοκυρώτους παραδόσεις. *Diuinas* traditiones ; *vim roburque à Deo habentes*. 41. ἡ τῆς θεοκυρώτου τῆς ὀρθοδοξίας ἀκεραιοτάτου τόμου ὁμολογία. *diuinæ robur auctoritatis habentis* sincerissimi rectæ Fidei Tomi, confessio.

119. 6. Orient. Synod. τὴν δημιουργὸν τῆς * θεοπαθείας κατιρράνθησαν αἵρεσιν. Eius hæresis amara salsugine aspersi , *quæ Deo passionem* adscribit.

119. 27. Orient. Synod. τῇ τῶν ἁγίων πατέρων * θεοσυλλέκτῳ συνόδῳ. *Dei nutu collecta* Synodo.

116. 26. τὸν σεβάσμιον χαρακτῆρα τοῦ * θεοτυπώτου σουδαρίου. Sudarij , siue lintei , *diuini vultus figura, & à Deo impressi*: magisque istud vltimum , vt sit αὐτὸ τὸ, ἀχειροποίητον.

14. 34. Orig. οἱ * θηριοδίκται. *Qui bestiis præsunt* , eisque curam habent : *bestiarij*.

I

127. 43. Orient. Synod. οἱ * ἱεροκατήγοροι. *Sacerdotum criminatores* velut scilicet qui idololatriam inuexerint.

135. 34. Orient. Synod. ὡς * ἱεροκτόνος. Qui *Sacerdotes* , sacros viros , occiderit. 256. 30.

256. 30. Soph. ἀδύτων εἰσπρέυεσθαι ἐν τῷ * ἰλύματι τῷ καλουμένῳ * Κυκλίῳ. Ingredi *in adyta penetralia*, verens; quæ *Cyclium* vocant. Locus templi ſacratior ſecretiorque, quod velit illa vox ἰλύματι, ipſe κύκλιον dictus: patuo ſcilicet orbe ad ſacram ipſam menſam ductus circulus, ac intra velamen. Nouæ voces, ſed elegantes.

K

121. 18. Orient. Synod. περικρατὴς τῶν ἱερῶν * καγκέλλων τῆς θυσιαστηρίου. Tenens altaris *cancellos*.

19. 12. Orig. ἐν τῷ αὐτῷ ἀρτοπωλίῳ * καλειδίῳ. In ipſa venalium panum *taberna*. An quaſi καλιά. καλιαὶ Heſych. νοσσιαὶ ἐκ ξύλων. σκηνὴ ἐκ ξύλων, quibus præcipuè conſtruuntur eiuſmodi tabernæ.

226. 21. Theoph. * καρτερόψυχος. *Vir tolerantis animi.*

31. 9. Orig. * κάμπου δίκην κεκμηκότος. *Pueri inſtar ac ſerui* feſſum præferentis, ac ita crus attollentis.

131. 30. Orient. Synod. Ἀλέξανδρος μετὰ * Κανδαύλου συμψύχου αὐτοῦ. Heſych. Κανδαύλας, Ἑρμῆς ἢ Ἡρακλῆς. Num & hîc Mercurius, qui ſic Alexandro in ſacris Serapidis dux & comes eſſet?

15. 25. μετὰ * καρούχας. Cum *curru, caruca*. vox frequens Fulgentio.

260. 14. Soph. δίδοται τῷ κλήρῳ καὶ * κελλία εἰς τὰ πέριξ. Aſſignata in circumuicinis ædibus Clero *cubicula: cella*.

16. 29. Orig. Βαρμασὶ * κεντυρίων. Heſych. κεντουρίων, ἑκατοντάρχης. *Centurio*. Longius abſunt qui κεντυρίων ſcribunt apud Meurſ.

256. 36. Soph. τὸ * κιβώριον ἀργυρίῳ χρυσωτὸν ἐποίησε. *Ciborium* argento encauſtum fecit. Tholus eſt ad ipſam aram, columellis fultus. Theoph in Iuſtiniano, aliique; velut quo cibus ille cœleſtis contegatur.

130. 4. ὁ παρωνύμως * Κινάριος λεγόμενος. *Cinnarius* appellatus. κινάδιος ſi eſſet, *ſerpentinus* ſonaret, cùm Heſych. κίναδος ſit, θηρίον ὄφις. Quid ſi κυνάρειος, ἀπὸ τῆς κύναρος, ſiue κυνάρα, quod eſt *canina ſentis*, ex qua illud appellationis viro acceſſerit. κυνάριος vt à cane quaſi diminuendi forma, velut dicas, catellus, fortè remotius ſit.

300. 3. Phot. ἐνταῦθα ἐπικοσμούμενα * κιονόκρανα. *Capitella*, ſeu *capitula* (vt Vitruuius vocat) *columnarum* ornata ſplendeſcunt.

19. 31. Theod. Vit. * κόνδυ θυμοῦ. Hieron *crater*. Iſai 51. 17. Sæpius Gen. 44.

16. 33 Orig. ἡ * κορωνὶς Κλεοπάτρας. *Corona* Cleopatræ; hincque forſitan τὸ Κορώνιον Μίλιον, Auctori & Codino, quaſi *coronatum* 5. 16.

5. 26. Orig * κουμούλιον μόδιον. Modius *cumulatus*, cui nihil regula demptum ſit

255. 40 Soph. * κοσμήτας τῶν κιόνων. Velut *Zophora & capitula* (vt vocat Vitruuius) columellis impoſita iiſque ornatum præbentia. Conſtant. de Adminiſtr. Imp. κίονες πυκνοὶ ἔχοντες ἐπάνω κοσμίτας.

26. 45 Orig. σπαθάριοι οἱ * κουδικέλλοι. Spatharij, *qui à codicillis erant*; vti etiam erant *Silentiarij*.

3. 8. Orig. ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Μωκίου ἐν τοῖς * κούφοις κατωτέροις. 131 9 Orient. Synod. ἐν τοῖς τοῦ Δαγισθέος μεγάλου ἐμπρὸς χαμάνων κούφοις. vbi *cupis* reddidi: in altero, vero propius nomen proprium existimaui. Lambec. *concaua*, *subterranea*: fauetque Etymolog. in voce κόφινος, cuius alteram deriuationem adscribit, παρὰ τὸ κοῦφον, ὃ σημαίνει τὸ βαθὺ καὶ κοῖλον χάσμα· quod ferè sunt loca illa concaua & subterranea. τὰ ὑπουδαῖα. Hesych. tamen, κοῦφα, τὰ μὴ βαθέα. κοῦφον, τόπον μετέωρον· vbi malè editum, κόπον. Accedit Suid. exque auctorum quibus præsertim terræ tribuunt, locis ostendit. Fuerint itaq; paulò superiores ædes & porticus, vbi diuinare Græci potuerint: in quibus etiam τὰ κάτωθεν, *inferiores ædes*, quod fortè ex porticus duplices essent, velut erant Catechumenia in sanctæ Sophiæ. Hæc mihi κατὰ δεύτερον πλοῦν, alius fors meliora leget. Fauet ipsa vis vocis: nam leuia assurgunt & turgent. τὸ κουφόλιθος & κουφοξυλαία. ab eadem dicta leuitate, de quibus multis Salm. Plinianarum Exercit. 2.

130. 7. Orient. Synod. ἄλλος τις τῶν * κυκλαρίων ψευδηρημένων. Alius quis *circulator*.

256. 30. Soph. * κύκλιον. Ipsa *adyta*, & *Sancta Sanctorum*, à figura sic dicta.

Λ

261. 34 Soph. ἐκάλεσε τὸν τόπον Λεοντάριον. Quasi *Leonarium*, à leonibus, qui euomendo aquas reliquis animalium figuris eminerent.

122. 45. Orient. Synod. * λεοντωδῶς βρύξας. *Leonis in morem*: λεοντωδῶς.

21. 13. Orig. εἰς * λεχμία χωνευτά. In fusis *lechmiis*. An nummi genus?

22 22. Orig. * λιθενδύτοις στηλῶν. *marmore vermiculatis* seu incrustatis.

31. 30. Orig. Ἀθηναίων φιλοσοφίας * λογίσης. Velut, *amussis*, *regula* philosophiæ. *Rationalis*. Qualis fortè Constantinopoli audiit Michaël Psellus ὕπατος φιλοσόφων· quasi summus ac vertex.

247. 41. Soph. καὶ ὁ * λουτὴρ & λουτρόν: *Luter* passim Latinus Bibliorum Interpres: *Labrum* ferè latinius, Vas amplum & patulum in quo aqua è fonte dilabitur: Non fuisse in Lege, tanquam ex scholio Maximi 3. cap. de Eccl Hierar. apud Lansel. & Cord. alias à me exsufflatum: scitusque Scholiastes, qui negaret, quod cum omni Scriptura, auctor exemplo adducit. Hîc vel baptisterium sit, vel phiala & fontes pro templi vestibulo ad abluendum

258. 45. Soph. εἶχε δὲ καὶ σειρὰ καὶ * λυχνίτας. De suggesti Cruce. Num *lychnitas* eiusmodj lapillos, quos quidam *carbunculos* vocant. At seq. pag. cùm λυχνίτας τ'. fecisse Iustinianus dicitur, tanto pon-

dere, eiusmodi lapilli esse non possunt; sed fortè ex illis ad vsum luminis compactæ machinæ; ac quod reddebam, *lucernaria candelabra*, ipsa βοτρύδια; nostris *bijoux*, consertis lapillis eiusmodi siue crystallis aliisque, gratius lucentia, ipsaque pendula, quod ipsum fortè mysterium sit vocis σινεὰ, vt vox altera alteram explicet.

M

248. 43. Soph. οἱ τεχνῖται * μαΐστορες. *Architecti*, quis sub se operas haberent; ipsi artis periti dirigerent.

19. 30. Orig. * ἐν ἅρματι * μαρμαρωθέντι. *Marmore affabrefacto.*

116. 42. Orient. Synod. * μελανεμβαφὲς σκότος ὑποδυόμενος. *Pullis tenebris atrisque* subeuntibus.

260. 27. Soph. καὶ * μανάλια δύο ὁλόχρυσα. Auro fusa duo *candelabra*. idem ac μανάλια· eiusque cum illo auctori promiscuus vsus. Videtur sic vocare quæ maiora ipsaque fixa essent.

246. 14. Suph. ὁ * μέσος τοῦ ναοῦ. *Nauis templi*, ipsa media Ecclesia, à Sacerdotum choro.

248. 27. Soph. τὰ πλησιάσαντα τοῦ * μετατωρίου. *Metatorij* vicina: vox penè Latina, quasi à metari; locus seorsum adjacens Ecclesiæ, velut nobis sacristia; ipsum ferè Diaconicum; vbi & sorbitiunculam sumere, & laborem leui cibo recreare Cantoribus licebat.

253. 45. Soph. μύαξ * μονοχάλαμος. *Concha vno meatu* ad lucem recipiendam: Huic statim opponitur τὸ δίφωτον & τρίφωτον.

113. 18. Orient. Synod. ζωγραφικαῖς ἱστορίαις καὶ * μουσουργικοῖς ψηφίσιν. Pictis tabellis, ac *musiui operis* tessellulis.

19. 35. Orig. ὁ ὑπὸ Λύκου * μυσολατρευόμενος. Qui *Lyco impuro, scelerato, praeo cultore adoratur*; siue etiam *arcane*, *secreto*, prout varie ea vox, cum verbo λατρεύειν componens, Hesychio exponitur.

182. 7. Niceph. αἱ * μυροφόροι. *Quæ Dominici obsequio corporis vnguenta detulerunt.* Sic passim auctores Ecclesiastici.

N

20. 45. Orig. ἐν τῷ * νεορίῳ λιμένι. Hesychio νεώριον, λιμὴν est, *portus*. Num altera vox hîc superflua; vel altera propria νερὸ Græcis vulgatè, *aqua*.

5. 31. Orig. * Νομάτος πῶλος· αὐτὶ νομαδικὸς siue νομαῖος. *Equus pascens, armentarius.*

8. 29. Orig. τῷ δημίῳ ἀφιέρωσεν εἰς * νομίσματα. Addixit fisco *in stipem militum ac munera*. 10. 10, νομίσματα εἰς χάος παρέδωκε. *Nummos*, signatam pecuniam immisit in terræ hiatum.

Ξ

125. 39. Orient. Synod. * ξυλολάτρην ἀπεκάλουν. *Ligni cultorem*; quod Græcis sacræ Imagines ferè sint in tabellis ligno pictæ; raræ statuario opere.

O

250. 11. Soph. ἠμφιέννυτο * ὀθόνην ἁπλῆν ψιλήν. *Candida simplici linea* indutus. id est, siue manicis; Cod. κολόβιον.

261. 25. Soph. κατ᾽ ἀέρων δεξαμενῆς * ὀμβρεισίας ναμάτων. *Imbre depluentes* latices.

257 13. Soph. τρίψαντες εἰς * ὄλβους καὶ δηώσαντες. *In pastillos* terentes. Vide Not.

254. 46. Soph. τοὺς τοίχους * ὀρθομαρμαρώσεις ἵστων. *Marmorum incrustationes* adhibitæ. τὰ ὀρθομάρμαρα. 255. 42. ὀρθομαρμαρώσεω. 32.

125. 2. Orient. Synod. * ὁμόηχον ὄργανον. *Consonum*, quasi eiusdem soni.

144. ἡ ὁμολογία τοῦ θεοκυρώτου τῆς * ὀρθοδοξίας τόμου. *Rectæ fidei.* Frequenti vsu Ecclesiastico recepta hæc vox, à tempore præsertim Iconomachorum; vt cùm illi Catholicos idololatriæ insimularent, Catholici τὸ ὀρθόδοξον vt gloriæ titulum illis obtenderent. Hinc festum restitutionis Imaginum τῆς Ορθοδοξίας vocant, solenniqueritu celebrant Dominica 1. τῶν ἁγίων νηστειῶν, quæ nobis Dominica 2 Quadragesimæ est: primam enim, quæ est εἴσβασις (id est ingressus) eorundem Ieiuniorum, τῆς Τυρινῆς vocant, quod eo die casei vsum sibi Græci indulgeant. Ridiculum est quod sibi pœnæ indictum Iconomachis à Michaële, ea die, confingit Meursius, quasi ex Ioan. Curopalate; vt nempe, *à templo B. Mariæ in Blachernis cum facibus irent ad S. Sophiæ, & sibi mutuò in aurem insusurrarent, Anathema.* Curopal. καὶ τὸ οἰκείοις ἐνηχεῖσθαι ὠσὶν, Ανάθεμα. Melius Gabius, *cùm facibus ad sacrum sanctæ Sophiæ templum accederent, ibique suis auribus perciperent, Anathema* Nempe inclamante Ecclesiæ cœtu inter legendum Synodicum. Cedr. αὐτοὺς τοῖς οἰκείοις ἐνηχεῖσθαι ὠσὶ τὸ ἀνάθεμα. vbi Xylander nihil magis Ecclesiasticæ, *& in ipsorum aures detestationem obnuntiare.* Sensus tamen qui Gabio expressius. Continuator Vatic. καὶ τὸ οἰκεῖον ἐνηχεῖσθαι αὐτοῖς ὠσὶν ἀνάθεμα. *suum ipsorum ipsis auribus audirent Anathema.* Nam vel maximè ipsi eius diei ritu deuouentur. Supplicationem illam cum cereis, non pœnæ loco indictam accipiendum Iconomachis, vt Meursiana illa versio sonat, sed Ecclesiæ tripudio pioque monumento institutam; verum vt illi, auribus ipsi suis suum anathema excipere cogerentur; nec vel Continuatoris Vatic. vel Curopal. aliud Græca habent: pauloque clarius expressit Cedr. nec malè Xyland. eius Interpr. repræsentauit; vbi

tamen αὐτὸν emend. in Regia Lupara, pro αὐτῆς. αὐτὴν μετὰ λαμπάδων κ.τ.ἑ. αὐτὸν τῆς οἰκίας. *Liceret Methodio cum facibus &c.* ἢ *verè in se dictum anathema auribus suis exciperent.* ῥάβδοι ἐκπυρωθεῖσαι quis Xylandro ferat, *virga igni candentes?* Nouum hoc tormenti genus, nec vel in nostris vnquam Martyribus auditum. Audiret meritò Regia Historia Byzantina, quam tantis emaculatam Regia Lupara fudisset. Gabius in Scylit. *virga spinis obsita*: fortè & *nodosa*, quæ robustiores sunt, vt conscindant & lacerent.

259. 27. Soph. ἀπό τι * ὀρκιολίων. *Vrceolis.* Vasa fundendo vino & aqua in sacrificio: ipsaque aqua vel initiò frigida, vel postea calida & post confectam Eucharistiam; quæ tunc vasa θερμάρια vocant. Videant qui sic facilem aquæ in vinum transitum statuunt, de illo Græcorum ritu quid sentiant, quem tantæ Ecclesiæ & antiquum nefas carpere.

112. 32. Orient. Synod. τὸ * οὐρανοφανὲς σημεῖον τοῦ σωτηρίου σταυροῦ. Saluatoris Crucis signum, *quod in cælo conspicuum fulsit.*

Π

6. 41. Orig. ἁρπαγῆναι εἰς * πάκτον. diripi *ad pacem sub tributo redimendam.*

14. 30. * πάκτα καὶ ὀλίγα ἐδόθησαν. præstata *ingentia tributa.* 15. 30. ἀντὶ πάκτων ἐχρηματίσθησαν. *Tributi* loco habita. 22. 40. ἐδόθη Πέρσαις εἰς πάκτον. *Pensitando* Persis *tributo* data.

16. 32. Orig. τὸ * Παλλάδης εἴδωλον. Emend. Παλλάδος, quod Eustathio Παλλάδιον dicitur. Lambec. editum Παλλάδης, sic vt mihi emendatum.

* παντοπυρσαίοις Vide αὐτονύκτως.

256. 12. Soph. διὰ μαρμάρων Ῥωμαίων * πρασινιζόντων. *Porphyreticis subuirentibus* marmoribus. Rubro viridi mixtis.

121. 36. Orient. Synod. ἐν * πλοτεριοῖς δρόμοσι. celocibus *nauigationi expeditis.*

3. 33. Orig. * παραδείσιος διοικητὴς. Quasi *Vinarij Comes.*

120. 25. Orient. Synod. χαιρετισμοῖς * πολυευζωΐας μυοῦνται. *Felicis vita annos plurimos* augurantur.

259. 31. Soph. ἴδια τῆς ἑκάστης ἑορτῆς * ποτηροκαλύμματα. Cuiusque festiuitatis propriæ *calicum mappulæ & operimenta.*

119. 17. Orient. Synod. οἱ περίβολοι τῆς ἐκκλησιαστικῆς * πυργοβάρεων. Ecclesiasticæ firmitatis *turritarum munitionum* propugnacula.

112. 26. Orient. Synod. τὸν στῦλον * πυρσοφανῆ, τὴν γνῶσιν τῆς ὁμοουσίου Τριάδος ἐξέλαμψε. Trinitatis consubstantialis notitiam, velut *sublata faceprælucentem* columnam, claro finibus sidere intulit.

Ρ

256. 13. Soph. διὰ μαρμάρων * ῥοδοποικίλων. *Roseo rubore variegatis* marmoribus.

250. 13. Soph. * ῥάβδον πεντελὴν κατεῖχεν. Cod. λεπτήν. *exilem virgam* ac bacillum.

Σ

22. 5. Orig. πλοίων καὶ * σειραίων. motis nauigiis atque *funibus*.

131. 39. Orient. Synod. * σειστοκράτορς βασιλεύς. Quid si κοσμοκράτορς. *Mundi quatiendi, terraemotus arbiter*. In veneficorum nugis, quid serium?

258. 45. Soph. εἶχε δὲ σειαί. Suggesti Crux. Num *pendula ornamenta* ac quasi volatica? Nam Varino σειστὸς, ἀπὸ τοῦ σείεσθαι: velut erant ipsæ λυχνίται. Obscuræ voces, quod res non extent, quarum erant; ex quibus, & vigenti etiamnum vsu apud Græcos; multa didicit docuitque noster Goar in Euchologicis.

1. 21. Orig. * Σέκρητον τὸν τόπον ἐποίησε. *Locum curiæ ac iudicij* fecit.

10. 2. πολλὰ ἱερὰ * σημειοφορικά. Velut *religiosa pignora*; cuiusmodi Cruces illæ & vasa Dominica, quæ idcirco religiosus Princeps Theodosius, ἀσφαλίσαι debuerit. *tuto loco reponere*, seu illo ipso communire. σημειοφόροι, excellenti vitæ sanctitate prædìti. Exempla Meursius affert.

21. 19. Orig. τὸ * Σινάτον τοῦ φόρου. Locus dictus *Senatus* in foro, idcirco quod à Senatu fuerat extructus. 23. ὁ ἐν Σινάτῳ τείχιδος ζώδιον.

250. 18. Soph. σκεπάσαντες * σκυφικὰς ἀψῖδας. *Scyphi in more* tecto composito.

17. 5. Orig. εἰς ἐν τῶν * σκαλίων τοῦ Φόρου. In vna *ex scalis* Fori.

263. 13. Soph. τὰς * σκαλώσεις κόπτοντες οἱ τεχνῖται ἔρριπτον. *Scalas, pendulos gradus*, sustentacula: *l'échafaudage*, cædentes proijciebant. Scitus Interpr. Dousa, cui hæc *ramenta*, quorum projectione tantæ fabricæ fundamenta dissilire potuerint.

135. 22. Orient Synod. παραβάτας τῶν ἰδιοχείρων * σταυρῶν. Vna voce, σταυροπάτης· *perjurus. Manu propria obsignata crucis*, eaque datæ fidei, transgressor.

248. 5. Soph. εὗρεν * στερεὰν πέτραν. *Duram, firmam*, στερεὰν, *ac velut rupem*, quæ tantæ moli fundandæ par esset. Sic conjector: silices rotundos non existimo. Num petram eiusmodi, vnde projecturæ coronarum (vt Vitruuius loquitur) commodum fiant; vnde coronices, ac similia domorum ornamenta; ex quibus eam vocem Auctor atque Codinus habuerint?

2. 15. Orig. Βασιλεῖς * στεμματοφόρησαν. *Regiam* habuerunt; vti de Patriarchis ἐπεσκόπουν, *sedem tenuerunt*, vti sequentibus liquet.

259. 32. Soph. * στόματα ἱερατῶν. Ex seq. liquet istud, & quod antecedit ἐνδυταὶ, vela fuisse ac ornamenta, quibus calicem sacrum obtegerent, ἵνα ἔχωσι μία ἑκάστη ἑορτὴ ἴδια ποτηροκαλύμματα: *vt haberet quaque festiuitas proprias calicum mappas & operimenta*. Sic & nobis horum præcipuus quidam cultus, pretiosa materia, arsque materiam superans, pro solennitatum ratione. At num hæc στόματα, quasi,

διὰ τοῦ σινίου, vel potius σίμματα: integentes *corona* ipſas mappulas? pro literarum in MSS. antiquis tanta vicinitate, vt obſeruatum in Notis eſt.

3.21. Orig. * συρέπτιον ὐχμώδη. Ipſane ſic vocata turris gracilis, τὸ πυργίον, quod ſequentibus vocat, in porta conſtituta, ad quam ſtaret illa ſtatua? *fleſche* etiam Galli vocant; eſſetque adeò emendandam αἰχμώδη ſiue αἰχμώδης.

255.48. Soph. πετάλου τὸ * σύμπαχον τοῦ χρυσώσαντος, δακτύλων δύο. *Lamina auri obducentes*, duorum digitorum *ſpiſſitudinis.*

137.44. πᾶσα ἡλικία ᾅδου * συντετέλεσται: Quaſi *mortis, exilij prædæ victima, ſeu ijs deuota, cenſita eſt.*

244.21. Soph. * σιγμάτια, ζῴδια. *Statuas*; quicquam præſertim muſiui erat operis, quod ſic ex multis conflatur. Sic magis videantur ſequentes uoces in Verſione & Notis explicatæ, ζῴδια, ἀβάκια, κασκυλλοθυειδεῖς.

244.35. Soph. μετ' * σχεδίων ἑτοίμων· *cum ratibus ex vſu expeditis.*

259.30. Soph. ἐνδυτὰ διὰ λίθων * σωληνωτά. Vide ἐνδυταί.

27.19. ἡ χαραγὴ βασιλικὴ Κωνσταντίνου, ἡ λεγομένη * σωτηρίσιος. Signata Conſtantini moneta, *Sotericius*. In qua fortè cælatum: *Salus publica.*

T

8.20. Orig. οἱ τοῦ Ἐπάρχου * ταξεῶται. *Cohortales milites, apparitores*, Præſidis Officiales. Alij ſcribunt ταξιῶται.

224.14. Theoph. τὸν * τίτλον τῆς σῆς τιμίας ὄψεως. Inſculptum venerando tuo vultui *titulum.*

21.23. Orig. ὁ ἐν Σενάτῳ * τρίλιθος ζῴδιον. Statua ſic dicta, quod triplex eſſet triplicique ſuperius, vna baſi ac ſtipite, figura.

Φ

19.6. Orig. * φανερωθεὶς περὶ τοῦ. *Criminis delatus ac majeſtatis.*

21.42. Orig. * φθαζόμενοι τῷ δρόμῳ βασιλικῷ. *Occupantibus* qui ab Imperatore miſſi erant.

261.11. Soph. τὰς περαίας * οὔρας τοῦ ναοῦ. *Fines*: ipſum quod ſæpius νάρθηκας vocauit; ipſa ad fores veſtibula, & quibus ipſo in Ædem ingreſſu, velut præcipitantibus aquis ex marmorum luciſque temperatione fluuij ſpecies exhiberetur.

10.39. Orig. ἐν τῇ * φόσσᾳ κατέθετο. Cod. εἰς τὸ παλάτιον. In *arce* depoſuit.

261.17. Soph. στοὰς * φρεατιαίας δώδεκα *Puteales* porticus: fontium ſcilicet ſcaturigine, ex quibus phialæ ad abluendum aqua miniſtraretur. Eſt enim phiala, vnde ſic aqua funditur, ipſæque aquam affundentes machinæ, quales hîc leones, pardales, damæ, &c. deſcribuntur,

26. 32. Orig. φωσάτον παρεσκευάσθη μέγιστον. *Castra* maxima instructa sunt.

X

22. 22. Orig. * χαλκαΐσχότον καὶ μέρος λιθενδύτων. Quà *are affuso vermiculata*, quà marmore. ἴσχυτον, ἴσχυμα, in Thesauro.

259. 27. Soph. ἀπό τι * χερνιβοξέστων. *A malluuiis politis* reddidi, quasi morem gerens Meursio. At χερνίβα siue vt alij χέρνιβα, Hesych. & Suid. *aqua lustralis*: ξέστης vas vnde illa fundatur, siue ad lauandum siue aliàs lustrandum.

120. 25. Orient. Synod. ὁ φιλόζωος καὶ * χοιρίβιος. *Porcinis moribus.*

24. 13. Orig. ἄγαλμα * χρυσοΐσχαυστον. *auri encausto fabricata statua.*

23. 16. Βελισαρίειος * χρυσομβαφος. Statua *auro obducta, inaurata.*

Ω

6. 13 Orig. Εν τῷ λεγομένῳ * ὡρείῳ siue ὡραίῳ. *Horologio* forsan, ἀπὸ τῆς ὥρας, 15. 35. ἐν τῷ ὡρέῳ μιλίῳ ἡλίῳ. Quid si, *In solari Horologio, quod est, Miliare?* Redditum quidem, *Aureo miliari Solis*, vt potius aliis morem gererem, quam vt mihi ipse satis facerem: at quid Soli cum aureo Miliari, nisi vt fortè persplendeat? Nugæ. Nec quod Veteris, idem prorsus Nouæ Romæ Miliare; vt in Notis.

AVCTORES, IN ORIGINVM LIBELLO LAVDATI.

Alexander, 33
Anastasius, 5
Ancyrianus Chronographus, 5
Apollinarius, 33
Aristides Philosophus, 19
Clemens, 32
Cranus Philosophus, 31
Cyprus Rhetor, 6
Demosthenes, 12
Eusebius, 35
Herodio, 29
Herodorus Chronographus, 4
Hippolyti Chronicon, 3.4
Joannes Hæsitans, 11.12.19.33
Ioannes Philosophus, 32
Leo Magnus, 31
Marcellus Lector, 2
Milichius Chronographus, 33
Papias, 22
Philippus Dynasta, 30
Philippus Præfectus, 29
Philodorus Logista, 37.38
Plumbatus Philosophus, 37
Promuntius Alexandrinus, 33
Secundus Philosophus, 36
Socrates, 25
Sozomenus, 32
Theodoretus, 6.13
Theodorus Lector, 11.12.19.33
Viuarij Comes, 5

INDEX

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM.

A

ABramius Samoſatenſis Epiſcopus, Imaginis Edeſſenæ tranſlationis miniſter, 95. & ſeq.

Acuntij Philoſophi, aliorumque ſtatuæ, 19

Aëtij Ciſterna & ſtatua, 38

S Agathonici Templum, Anaſtaſij fabrica; tum Iuſtiniani. In eo quandoque ſedes Patriarcharũ, 2

Alexandri imago Arianis ambuſta. 5. Eius precibus ſublatus Arius, 17

Ananias Augari ſeruus: Domini in Palæſtina auditor, per itineris occaſionem; heri ad eum Epiſtolæ lator; Chriſti ad herum, eiuſque Imaginis non manufactæ, 77. & ſeq.

Anaſtaſia Iuliani vxor Chriſtiana, in Promoti Monaſterio tonſa, 34

Anaſtaſius Monachus veritatis aſſertor in Circo combuſtus, 30

Anaſtaſius Pſeudopatriarcha ejecto Germano, 123

Andromedes ſtatua, 37

Angelorum pictæ Imagines: Alarum in eis efficta ratio expoſita ac vindicata. 177. Ipſi partim incircunſcripti. 178. 180. Eorum picturæ ſeu effigiei Deus auctor, Moſes miniſter, Paulus laudator. 179. Eorum iconographiæ momenta, 180

Antes Auriga, 16

Antemius Trallianus ſummus Iuſtiniano Architectus, 284

Anthimi Conſulis bonorum publicatio, 15

Antonius Silæi Metropolita Iconomachus. 133. Nicephoro ex Synodo deuotus. 134. 135. Eius Sedis inuaſor. 136. Sacrilega Vaſis ſacri tractatio, 141

Aphuſa Inſula, Theodori Grapti exilium, 203

Apollinis ſtatua, 5

Arabiæ ſtatua, 13

Arabum graſſatio in Palæſtina, 197

Arcadiæ vxoris Zenonis ſtatua, 13

Arcadius Diaconus ſanctæ Irenes ab Arianis fuſtuario occiſus, 4

Arcadij ſtatuæ. 5. 13. Arcadij ſtatua diaconis ſpecie, ad eam oracula, 30

Arcturi ſtatua, 5

Ardaburius, Leoni Magno ſublatus, 7

Ariadnæ ac Zenonis ſtatua, 13. 36

Arij impura mors, Alexandri precibus: eius ſtatua, 17

Aſclepiodori ſacculus vel marſupium, 16

Aſparis ſtatua in Tauri regione: ipſe Leoni Magno ſublatus, 7. Aſparis ciſterna, 38

Augarus Edeſſæ Regulus, Chriſtum per Epiſtolam, ſe ſanatum, accerſit. 77. & ſeq. Cum Epiſtola Chriſti, illius non manufactam Imaginem per Ananam mini-

strum accipit. 80.81. Aliis, per Thaddæum discipulum, Christo iam in cœlos recepto, 83

Augarus vlciscendæ Christi iniuriæ auidior, Romanæ potestatis metu deterritus.86. Pro Vrbis porta Imaginem Christi statuit, cui omnes ingredientes, pro veteri tutelari idolo, venerationem adhibeant, ibid.

Augustæum, & in eo statuæ tertiò mutatæ, 33

Azotius Auriga, 16

B

Balmasa Centurio, Constantino sublatus, 16

Basilica Cisterna, & in ea statuæ. 14. A Magno Constantino extructa, 34

Basilius Chartularius, 1;0

Basilij Macedonis in Remp. munera: Nouæ Ecclesiæ ædificatio, eiusque in illo magnificentia, 297 & seq.

Basilius Patriarcha Hierosolymitanus, 90

Belissarij statua solaribus radiis, 25

Berenice Hæmorrousa Christo sanata, 24

Bouis spectaculum: in eo plures Iuliano facti Martyres: Phocas Heraclio combustus, 20

Byzas Auriga, 16

Byzantis in Constantinum prælium, 25

C

Callistratus Consul, tum Clericus & Episcopus, 29

Caii Vitrici Diocletiani statua, 5

Centuriones Cruce ferenda aliis prælati, 28

Charan oppidum, 94

Cherubim effigies gloriosæ: ipsi supremus ordo, 179

Chosrois Edessena obsidio. 88. Eius, Persarum strage per Imaginem non manufactam solutio. 90. Filiæ Chosrois per eam (seu miraculo ex ea expressam) à dæmone liberatio, 92.93

Christodulus auctor Iamborum Theodori ac fratris vultibus inscriptorum, 206

Christophorus Patriarcha Antiochenus, 90

Christi figura, veteri traditione. 114. Imagine pingendus, 175

Cleopatræ corona, 16

Conatis detrahens Constantino necatus, 26

Constantinus auriga, 16

Constantini Cabalini in Imaginum cultores sanctiusque institutum sæuitia. 124. Constantinum hæreticum Patriarcham præficit: eius pseudosynodo deuotus Germanus. 125. In extremis ejulatio, 126

Constantini Magni & familiæ statuæ. 5.8 13. 22.23. Constantini Bos: in eo Crux argentea; eius & matris statuæ, 25

Constantini, matrisque ac liberorum ad Philadelphij portam, statuæ In Foro multæ illi erectæ statuæ: plures Roma aduectæ, 28.29

Constantini ad Vigilantij ædes excubiæ: Crux illic conspecta: illius Maximino Duce victoria: plebis Senatusque in eum vota, &c. 16 Crux ad Philadelphij portam primum illi visa, eaque for-

ma effiєta, 28
Constantini Magni præclara elogia : inter Imperatores Apostolus : sacrarum Imaginum deuotio : numisma, sui supplicis Christique Imagine, ac Crucis illi visæ, signatum. 112. Christi Imago illi erecta Constantinopoli. 113. In Sacerdotes & Monachos pietas; eaque religione felicitas, 140
Constantino Porphyrogennetæ reparatum Imperium præsentia Imaginis Edessenæ. 101. Eius rei obsessi ore vaticinium, 97
Constantij Ariani persecutio, 118
Contaria, Galieni fanum Ioanis, Deiparæ ædes, 25
Cophini Christi miraculi in Fori septo terra obruti, 5
Crani Insulæ dedicatio, 38
Crispi filij Constantini statua, 4
Crux in Foro maior, inscripta SANCTVS. 7. altera, 8. Aliæ in foro Cruces & ornamenta, 9
Crux eo loco vbi Constantino conspecta, 26
Crux in S. Sophiæ ad Christi staturam miraculorum effectrix, 259

D

DEmophilus Gentilis Iuliano deuotus, 25
Dianæ statuæ, 4.36
Diocletiani in circo statua, 36
Donatus Monachus Theodosio victoriæ vates atque adiutor, 140

E

EDessa, quæ & Rocha. 94, Vid. Augarus, &, Imago Edessena.
Eleutherij statua : eius in Senatu Palatium, 4
Euagrij de Imagine Edess. 91
Euangelia, quo quæque tempore scripta, 113
Eudociæ statua. 13. Eius fortuna: Atheniensium Philosophi illi comites, eorumque de statuis iudicia, 30
Eudoxiæ statua in Augustæo, ob quam oppressus Chrysostomus, 13
Eulalio Edessæ Episcopo diuinitus manifestata Imago non manufacta. 89. Ipso ostendente Persarum disiecta acies. 90. Misso eius extypo, Chosrois filia à dæmone liberata, 91
Sancta Euphemia ad Olybrij ædes, 13
Euphemiæ vxoris Iustini Thracis statua, 13
Exacionium (Exocionium) & in eo statuæ, 9

F

FAsciarum Domini veneratio: Ipsæ Mariæ opus : in eis præsidium, 236
Faustæ statua, 4
Firmiliani equestris statua, 8
Vrbis Fortuna. 13. Eius Christiano ritu cultus : Iuliano Augusto sublata. 16. Dedicatio, 26.27

G

GAlenus Medicus Zenoni sublatus, 18
Galeni Quæstoris statua, 5
Gazæorum Constantino aduersum præsidium, 26
Germani Patriarchæ Imaginum defensio, 124

Gigantea ossa ad sancti Mennæ, 10
Glaucus Athleta, 19
Gorgonum Capita.22.23.Epheso aducta: in Chalces delubro posita; Crucis signum illis impositum, 36
Gratiani familiæ, &c. equestres statuæ. 8. Eius & conjugis argenteæ statuæ, 25

H

HArmati statua, 4
Helenæ matris Constantini statuæ, 5.8 26
Helenæ neptis Sophiæ statua, 13
Helio Romanorum in Oriente Prætor, 88
Hemerius Chartularius illisa capiti statua oppressus, 11
Herodiani gibbosa statua, Ardaburio confracta: reperta in ea auri vis, 7
Herculis statua, 15
Hierapolis, Memmich & Mabuc, Saracenis & Syris. 71
Hilarionis Præpositi statua, 4
Hominum diuersa merita: Serui, Mercenarij, Filij, 171
Honorij statua, 34
Hyænæ statua & draconis, 30

I

IConium, antea Doria; Decij, Diocletiani & Maximiani in eo superstitiosa. Martyrum multa cædes, 38
Iconomachorum hæresis auctore diabolo, quó pertendit, 196. Origo à Iudæis. 120. Gloriatio in Copronymiana Synodo. 126 Damnata hæresis in VII. Synodo. 127. Leoni Armeno instaurata, 128.196
Iesa Arabum Dux, spe longioris vitæ in Imagines sæuiens, breui sublatus, 120
Imagines pari cultu ac viuifica Crux, sacráque Euangelia habendæ. 111. Euangelica historia, pictis imaginibus in Ecclesia primùm proposita. 113. Mariæ Imago Luca pictore. 114. Non manufacta Diospoli. 115. Christi Edessena. 116. Diuina in eis miracula. Ibid. Imaginum asserta religio. 137. 160. Eius violatæ pœna, Arabum grassatio, 197
Imaginum tranquilla olim religio. 161. Vexata Mosis auctoritas. 162. Eius mens vetando simulacra: non ipsa absolutè prohibita; quin illi ipsi vsurpata, ac Paulo laudata: vnum id vetitum, Dei cultum & nomen illis adhibere. 163. & seq. 170.174. Imagines, Ecclesiæ oculi seu lumina, 179
Dei ipsius non pingendæ Imagines. 170. Christi pingendæ, qui sit & homo, 175
Orientalium Sedium de Imaginibus sententia, ac Fidei formula. 111. De Imagine sanctæ Mariæ à Luca picta traditio 114. Diospolitana non manufacta. 115. Christi Edessena 116. Imaginum defensio 123 & seq. Picta illis Christi infantis & Mariæ Imago à fronte suæ Synodicæ, 144
Imago non manufacta Edessena, ex Christi lota facie, per Ananiam ministrum Augaro missa, 77. & seq. Eius Hierapoli miraculum, aliaque ex ea diuinitus Imago non manufacta expressa. 81.

82. Missa per Thaddæum discipulum à Thoma, ex Christi vultus sudoribus in agonia, ipso iam in cœlos recepto, traditio alia. 83. & seq.

Imaginis extypum aliud Edessæ in testa. 89. Filia Chosrois à dæmone per eam liberata. 91. Eius Imaginis traditionis testes. 90. Translationis Constantinopolim Romano Imperatore historia 93. & seq.

Imaginis effulgurans species in Augari oculis offerente Thaddæo. 84. Eius veneratio morbique per eam depulsio. 85. Nouus cultus, ceu pro vrbis tutelari; eiusque abrogatio, tyrannica vi. 86 87. Obsidionis per eam solutio, nouaque veneratio, 88. & seq.

Imaginis miraculosa transuectio: eius crebra miracula. 96. Susceptionis pompa Constantinopoli. 98. 99. Christi, Angelorum, aliorumque Sanctorum Imaginibus decorata Noua Ecclesia, 301

Iob Patriarcha Alexādrinus, 90

Ioannes Cyzicenus Episcopus, 203

Ioannes Lector Iconomachus. 129. Collecta illi Patrum loca velut contra Imagines, 132 Eius rei ficta pœnitentia, 133

Ioannes (contemptu Iannes) Pseudopatriarcha, 201

Iouis statua. 5. Statua in Circo Iconio aduecta, 37

Irene noua Helena: Imaginum religio per eam instaurata, 127

Isidorus Milesius summus Iustiniano Machinarius, 284

Iuliani & conjugis statuæ: Moneta illi cusa, abolita. 23. Idolorum specie, ipsorum fabricatæ Imagines: Christi Paneade Imago, Iuliano effracta. 24. Plures Iuliano à Græcis consecratæ statuæ. 25. Iuliani in Philadelphio statua, & Anastasiæ conjugis, 31

Magni Iustiniani & Theodoræ conjugis ad Xeuxippum statuæ. 36. Compressa illi Seueri hæresis. 119. Insignis pietas & magnificentia in sanctæ Sophiæ Templo: victus eâ Salomon, 243. 262

Iustiniani Rinotmeti statua, 14

Iustinus Trulli S. Sophiæ collapsi instaurator, 263

L

LEo Armenus hæresis Iconoclastarum instaurator. 128. 196. Pythonico spiritu prædictum Leoni Imperium. 129. Alia eius superstitiosa. 130. 131. Imagines traducit. 133. In earum cultores sæuit. 136. Christi Imaginem in porta Ærea deijcit, Ibid. Mala ex eius grassatione. 137. Ipso altaris loco, die Christi Natali è medio sublatus, 138. 260

Leonis Isauri exordia ac dementatio. 120. In Spatharium, Ducemque prouectio. 121. Italica expeditione victor, arreptis per tyrannidem sceptris bellum Imaginibus indicit, Ibid. & seq.

Leone Magno instauratus murus Magnarum portarum 2 Quid si Leone Isauro? 41. Prasina factione prælatus Leo, Magno Constantino, 2

Licinij Augusti statua, 5

Lucas pictor Imaginis sanctæ Mariæ, 114

Lunæ statua, 5

Lydda, Diospolis, Hierosolymis vicina, 115

M

Ad S. MAmantis statuæ Nẽbrod, &c. Pons formidabilis; execrandæ veterum victimæ, 9

Mananaës Dux Scytharum, statua donatus, 6

Marciani & Constantini statuæ. 14. Marciano Hæresis profligata, 119

Maria Magni Regis ciuitas gloriosa: eius item Ædes sacra. 232. 233. Zonæ veneratio. 234. Mariæ pulchra elogia. 237. Intercessionis vis, 238

Encæniorum spiritali ratione celebritas, 233

Sanctæ Mariæ picta Imago à Luca, ipsa rem probante. 114. Eius non manufacta Imago Diospoli, ad Iulianum vsque superstes 115. Oratorium sub eius viuentis inuocatione, Petro & Ioanne auctoribus, Ibid.

S. Mariæ ac pueri Iesu Imagines Arianis ambustæ, 5

Martyrius Episcopus tuenda Christi Imagine Paneade Iuliano sublatus, 25

Masisinnius Orientalium Prętor, 121

Maxentius diuinis honoribus Græca superstitione cultus, 17

Maximiani in Chalce statuæ, 36

Maximinus Constantini Dux, 26

Mecas pugil, 19

Menandri Cretensium Vatis statua; Marciano comminuta, exque ea cusa pecunia, 6.7

Metrophanis imago Arianis ambusta, 5

Michaëlis Balbi laudata lenitas atq; exitus, 139. Mitior Leone Tyrãnus, ipse Iconomachus, 220

Aureum Solis Miliare; in eo aurigarum statuæ, 15

S. Mocij Templum ex Iouis fano, Arianis Theodosio Magno concessum: eius ruina oppressi Ariani. 1. Iustiniano instauratum. Conone Isauro (seu Leone) denuo collapsum. 2. In eo aliàs superstitiosa, 3

Molius Vulpina, Venus Luna, 22

Monachorum chori elogia: Cabalini in eum sæuitia, 124

Monothelitarum hæresi, ipsi primarum Sedium Antistites elisi, 119

Mosis lex circa Imagines & simulacra. 162. Vna illi in eis idololatria vetita. 163. Mosi vsurpata simulacra aliisque Iustis antiquæ Legis; Paulo laudata; Deo præmonstrata, 165. & seq. 179

Diuina Mysteria ipsum Christi Corpus & Sanguis, non figura & antitypa, 221

N

NAturæ simulacrum in Artopoliis, 18

Nazamitus Præfectus Persa, 15

Nembrod venatoris in Exocionio statua, tum ad sancti Mamantis, 9

In Neolea, statuæ & ara; Græcorum ibi & Arianorum cadauera, 3

Neorium, magicè Cononi consecratum, 34
Nicephorus Cinnarius, 130
Nicephorus Imperator orthodoxus, Nicephori Patriarchæ promotor, 128
Nicephorus Patriarcha. 128. Leonis Armeni tantisper inhibitus impetus. 133. Ex Synodo deuotus Antonius Silei Metropolita Iconomachus. 134. 135. Ipse ejectus Nicephorus. 136. 196. Eius rectæ fidei ratio in causa Imaginum, 162. & seq.
Nouæ Ecclesiæ, Basilio Macedone auctore, structura, cultus, reliquaque magnificentia, Photiana ἐκφράσει luculenter laudata. 296. & seq. Christi in ea Imago stipantibus Angelis; sanctæ Mariæ, aliorumque Sanctorum, 301

P

Castri Panormi statua incantata flammis superior, 3
Pauli Confessoris imago Arianis ambusta, 5
Petri & Ioannis in Mariam religiosa sedulitas: Oratorij ædificatio eius nomine, 115
Phidaliæ statua incantata: loci quassatio ea sublata, 2
Philadelphium, & in eo statuæ, 33
Phocæ statua retro Magnauram. 35. Ipse Heraclio Imperatore combustus in Boue, 20
Pittace, statua Leonis Macellæ, 32
Platonis Cubicularij statua ad sancti Procopij, 10
Pulcheriæ statua. 13. Eius consecrata memoria. 23

R

Philosophiæ Rationalis Athenis, 31
Romani Imperatoris in Edessenam Imaginem religio. 93 Eius per eum, ac Epistolæ Domini redemptio. 94. In Blachernis veneratio, 98
Rex, Dei Imago in mundo, 173

S

S. Sabæ consilio ac precibus compressa loci quassatio, 2
Sabbatius Leonis Armeni Magus, 131 132
Sabellij sociorumque hæresiarcharum statuæ, 17
Samosata vrbs, 94
Sanctorum intercessionis fiducia. 172. Eis debitus honor, 175. 178
Sarote, oppidum, 94
Senatus triceps statua, amissa. 21. Senatus ædes ipsa combusta; aliæ in ea statuæ, 22
Serapionis Consularis statua, 5
Sergius ex Monacho Patriarcha, 35
Seueri statua. 4. Seuerus Constantini hostis 26 Xerolophi auctor: eius illic profanæ victimæ, 8. 9
Seuerus Carus statuarum in Basilica auctor, 14
Seuerus Cari filius; eius palatium & delubrum ad Tauri loca: Deorum superorum & inferorum statuæ, 27. 28
Sirenæ, Equi marini in Foro, inque S. Mamantis, 7

Smyrnij, Constantini, ac eorum quos ille iniquè sustulerat, statuæ, 34

Sancta Sophia Magna dudum Ecclesia; eius semel iterumque ruina 243. & seq. 284. Instaurandi consilium & apparatus Magno Iustiniano. 244. & seq. 285. Angelica visio: indictum diuinitus ædi nomen. 250. & seq. Pecuniæ ad fabricam concessæ, 252. Triplex vitrea porticus ad lucem altari inferendam imperata. 254

Trulli religiosa constructio: altaris locus; in eo mensæ; Antistitis Sedes & Consessus: Cyclium; Ciborium atque lilia. 255. 256. 286. &c.

Sacræ mensæ constructio ex omni metallica specie: fores eburneæ intus Ecclesiam; Labra primo ingressu, & Nartheces: 257. Suggestum & Soleas, 258

Sacer Puteus, eiusque margella: Crux miraculorum effectrix, Christi statura: sacra alia suppellex ac vasa. 259 Ministrorum ordines, in eosque reditus. 260. Phiala, Leontarium. 260. 261.

Templi Dedicatio: Iustiniani eius nomine gloriatio, Vicisse Salomonem. 262. Trulli ruina; Iustino nepote instauratio humiliore schemate, 262. 263

Sophiæ vxoris Iustini statua, 13

Sotericium, Constantini moneta, 27

Strategij cultus & complanatio, 10

T

Tarasius nouus Siluester: Viri laus, 127

Taurus statua Magnus Theodosius, 32

Quæ in Tauro statua, Vrbis Fortuna; eius dedicatio, 26. 27

Thaddæus Edessam cum Imagine non manufacta missus. 83.

Thaddæi Edessæ miracula; Augari sanatio, institutio & intinctio, 84. & seq.

Theodorus Graptus Hierosolymita, piis parentibus, piè in sancti Sabæ institutus. 192. Alia extra studia. 193. Eius virtutes: in Presbyterum prouectio: prædicta Martyrij laurea, 194

Theodorus fidei subsidio missus Hierosolymis. 197. Theodoti pseudopatriarchæ ac Leonis libera increpatio. 198. Lenis illius à Leone susceptio: Imaginum defensio: verbera, exiliique pœna, Ibid. & seq.

Theodori libri disputationum; alterum exilium. 201. Certamen ac cruciatus Theophilo Tyranno. 202. & seq. Vultuum inscriptio; extremum exilium, 209. In eo mors. 211. Miracula, cœlestis hymnodia, Translatio, 112. 113

Theodori Oeconomi, Syracusani Episcopi, sacrilega vasis tractatio, Deoque vltore extinctio, 141

Theodorus Syceota, 35

Theodosij & Arcadij filij statuæ. 5. Eorundem ac nepotis Theodosij. 13. Theodosij in Regia Cisterna. 34. in Chalce, 36

Theodosius Magnus, fidei vindex & assertor: fixa illi Ecclesiæ regula atque Symbolum. 118. In Monachos impensissimus: ea pietate tyrannorum victor. 140. Eius Calix, Cœna Dominica cælatus, 141

Theodosij

Theodosij equestris statuæ dedicatio. 8. Theodosij, Eudociæ, Marciani, 14.34

Theodosius Adramytinus Imperator. 120. Spatharij munere Leonem auget: cum imperio in Italiam mittit; ab eo abdicatur, 121

Theodotus Pseudopatriarcha, 198

Theophanes Graptus Theodori iunior frater, instituti assecla atque virtutis. 193. Theodori comes, pariter verberibus affectus & in exilium missus, 197.198. 199

Theophanis Carmina. 200. Theophilo Imperatore certamina, 202. & seq. Vultuum inscriptio. 209. Supremum exilium. 210. Religiosè accuratum fratris Theodori funus, 211

Ad Theophilum seria Orientalium adhortatio 140 & seq. In Orthodoxos Theophili sæuitia. 201. & seq. Singularis crudelitas in Graptos, 209

Thomas minister dispensationis Christi ad Augarum. 80. Christi Imago non manufacta illi deposita, ac per Thaddæum discipulum ad Augarum missa: alia traditio, 83

Thomas Patriarcha, 35

Tiberio Apsimare instaurati muri maritimi, 2

Tiberij Thracis statua, 23

Topi, ad sancti Michaëlis: vnde dicti, 13

Tripus in Magno Strategio, Alexander Macedo. 53

V

VAlentis Aquæductus. 34. Statua in Aëtij Cisterna, 38

Valentiniana statua, 5. 8. 34

Valentiniani Iunioris statua à terræmotu incolumis: eius inde ab Aëtij nece vindicata memoria, 35

Valentiniani Modius, statua; examum argenteum. 6. Valentiniani Iunioris eximiæ pulchritudinis statua, 25

Veneris statuæ. 4. 5. Venus Virgo, 8

Verinæ duplex statua: fidei orthodoxæ tenax. 12. 13. Verinæ in Hippodromo statua; aliis Mineruæ, 29

Vigilantij statua: Vigilantij ædes, 4

Vituli conflatio ipsa non crimen, sed diuinus cultus ei adhibitus, Deique nomen. 168. eius comminuti & epoti allegoria, Ibid.

X

XEuxipus, Thermæ, Seuerus dictus. 34. In Xeuxippo statuæ. 36. Xeuxippi statua, 41

Xerolophon, & in eo statuæ. 8. Seuerus conditor: eius in eo profana sacra, 9.34

Z

ZOna S. Mariæ, eius veneratio ac laudes. 234. & seq. Incorruptio celebrata. 237

IN NOTIS OBSERVATU DIGNA.

A

ABbates, Græcis Monachi; à nobis honoris causa *Patres*: ex illis, ac qui in eis Præpositi, Episcopi & Metropolitæ, 151

Acacij Martyris Constantinopoli Ecclesia, 266

Ægyptiaca falsa Numina, 187

Agathonici Martyris Constantinopoli Ecclesia, 266

Emendatus Anastasius in voce Τόπος, 50

Anastasius Dicorus ex Silentiariis ab Ariadna Imperator ac maritus delectus. Meursius in eo emendatus, 60

Andronici Martyris incertum an Constantinopoli Ecclesia, 266

Antes Auriga, 53

Antæ, gens Hunnica. Contocl error, &c. Ibid.

Ἀντιφωνητής, Christi Imago Constantinopoli, quod se Christiano vadem erga Iudæum præbuerit. 72. Mariæ ἀντιφωνητρίας suffixi in ea voce Germani Interpretes, 242

Ardaburius Leoni Magno sublatus: quid eius querela velit, 47

Athanasius scriba velox auctor Vitæ sanctæ Catharinæ Martyris, vt præfert, eius famulus; ipsa non admodum digna luce, 54

Augarus, Abagarus Hieronymo, Acbarus: varia scriptura. Domini ad eum Epistola: Emendatus in ea Eusebius & Henricus Valesius, 104.105

Augustæi fores, ipsæ Regiæ, 280

Azotius Auriga, 53

B

BAsilij Macedonis extruendis Templis, ac in eis Noua Ecclesia Basilica magnificentia aliis laudata; aliis importunior iudicata ac Reip. noxia, 304

Bularus: de eo conjecturæ, 56

Byzas Auriga. 53

C

CAnis statua naturæ symbolum, 55

Catechumena seu Catechumenia in Ecclesiis, quid? Non audientium locus seu Pœnitentium vel Catechumenorum, sed Fidelium, 272

Cherubim omnium supremi Spiritus; Dionysio, Throni, auctore Maximo, 189

Christodulus auctor Iamborum, quibus Theodorus & Theophanes inscripti vultus: non ergo Theophilus, 185

Constantinus Græcis Apostolus & Apostolis consertus: Ecclesiarum Orientis traditioni aduersari illius Nicomediæ ab Eusebio Ariano tinctionem. Eius commenti auctores hæretici 147.148. Ambrosij, Synodique Arim. sententia. Athanasij de vtroque Eusebio iudicium: de Constantini baptismo Nicomediæ suspensa sententia, 148

Constantini pietas in nummis

cusis. 148. In Christi Imagine Constantinopoli, quasi Vrbis Σωτῆρος.149. Erga viros sacros & Sacerdotes, 155

Constantinus Auriga: Emendatus Portus, 50.51

Constantinus Porphyrogenneta Leonis filius, ipse auctor Orationis de Imagine Christi Edessena: Emendati Lipomanus & Cardinalis Baronius. 102. 103. 109. Orientalium Synodica ad Theophilum eius testis, 105

Continuator Vaticanus, de Imagine Edessena. 103

Crux, Christi statura miraculorum effectrix: Columna in Sandionysij. Romæ quæ exstabat, sublata, 278

D

Damasceno falsò adscripta Orientalium ad Theophilum Synodica, 146

Dedicatio Templi S. Sophiæ: Quid Apertio, Thronique collocatio, 280

E

Magna Ecclesia Constantini Magni fabricata: aliàs Constantij. 266. Exusta Nectario Episcopo, & reparata Theodosio Magno. 268. Eius olim figura, 266

Noua Ecclesia Basilica: eius Diui Tutelares ex Constantino Basilij Nepote, Saluator Christus, Michaël, Elias Thesbites; sancta Maria & Nicolaus. Gabriel pro Michaële quandoque errore positus.304.305. Michaëli præsertim dicata, quasi expianda Michaëlis Imperatoris nece,

Eudociæ fortuna: ipsa ex Achaia oriunda non mulier Græcanica. Radderi alia plura suffixa, 62

Euphemia vxor Iustini Thracis, 50

F

Vrbis Fortuna, eiusque ritus. Anthusa dicta. Lambec. emendatus, 53 54

G

Gliabarus Chazarus, 51

Notati Græcorum Bibliorum Interpretes ipsaque Biblia: τὸ ἐπαγωγὴ & ἀπαγωγὴ malè Nobilio confusa, 154

H

Hermogenes auctor Fidei Nicenæ, siue eius Symboli scriptor. Basilij locus vindicatus, 146

Hicanati, inter Themata, vnde dicti; verior conjectura, 108

Hieronymus, incertæ ætatis Græcus Theologus, 66

I

Dei ipsius improbatæ Imagines; Christi, Sanctorum, etiam Angelorum & spiritalium, assertæ, 189

Edessena Imago Genuæ: de illa futura tractatio, 109

Ioannes Antiochenus Malalas: ὁ Διακρινόμενος, id est, Hæsitans; in eo emendati Franciscus Zinus & Iacob. Gotofr. quòd Episcopum faciunt, 59

Irene Martyr duplex: cuius verius Ecclesia Constantinopoli Irene dicta. Malè *Sancta Pax*. 267. Varij casus, ac Ædis instauratores, Ibid.

Izidus Maguiæ filius homo luxuriosus; dementantibus Iudæis Imaginum hostis, 150. 151

L

Leo Armenus, sanguisuga seu hirudo. 230. A furore vt nuncupatus, 231

Leonis, Constantini Cabalini filij prima pietas, tumque in cultores Imaginum sæuities patris æmula, 151

Leonis Isauri initia ac tyrannis, 151

Leo Magnus Factionibus laudatus; nec non Constantino & Theodosio iis prælatus, ob refectos muros Vrbis: potius Leo Isaurus, 41

Ligurius Astronomus & ὕπατος, num bene Olybrius, 65

Λογίστης φιλοσοφίας, 65

M

MAriæ singularis impetrandi fiducia, ex hoc quod Mater Dei, 242

Maxentius salax. 54. Maximini loco passim Græcis positus, Ibid.

Mensæ Maioris structura in S. Sophiæ. 276. Eandem videri ex Photio in Noua Ecclesia, 305

Metrophani falsò adscripta consilia, 43

Michaël Balbus ipse Iconoclasta, piorum persecutor; Iudæis addictior, quam Christianis, 153. 155

Michaël Psellus versatilis ingenij vir. Michaëlis Cerularii accusator, eiusque idem laudator: ob Græcorum opinionem de Spiritu sancto acrius Cerulario defensam ac instauratum schisma, illius admirator, 293

Milliare coronatum. 44. Horologium, 45

Monachis infensi Iconomachi. Monachorum olim, nuncque Apostolica munia, qui sint Hieronomachi ac Episcopis adjutores: iis extinctis non diu incolume Episcopale culmen, Episcopi in Gallia spectatissimi sententia, 156

Libri de Hæresi Monothelitarum scopus. 68. 149. Theophili Raynaudi calumnia, illo perpetuò hæresis Honorium notari ac eius infamari. 69. Ea hæresi, ipsa primarum Ecclesiarum succussa elisaque propugnacula, 150

N

NIcephori Patriarchæ in causâ Imaginum spectata opera. 153. Eius cum Leone Armeno dissertationis lumina. 184. Disputatio cum Hæreticis prædamnatis excepta, 186

Nemesis Dea: ipsa natura, 55

O

OPtimatum Thema, potius Optionum, 107. 108

Orientalium Synodica Constantino laudata: alia, laudata Adriano & Stephano, 106

P

PAtena Theodosij, Cœna Dominica insculpta: fortè calix ipse cum patena. 157. Michaëlis Augusti patena cum calice, Ibid.

Paulus Confessor Constantio Imperatore Episcopus, 43

Petrus σπερματίτης, mendosum videri; tuentes conjecturæ. 185. Vnus sic vocatus Andreas, Byzantinæ Sedis, paruis exordiis, initiator, 185

Petri de Marca, noua de Honorio opinio: Græca vox in Leonis Epistola, num legitimum eius fundamentum? Sextæ Synodi Acta, nullum ei plagium passa, 67

Caput illi disciplinæ, quod de Imaginibus in VII. Synodo, earumque cultu statutum est: im-

Fidei. Error in illius Indice, non tamen ipso auctore, 186.187

Πιννοὶ, Pilæ, quid in S. Sophiæ. 274. Vectes amoliti, ac postes. Ibid. Iidem πεσοὶ Procopio. 286. Eorum ibi descriptio.

Emendatus Portus, in voce πλακός. 52. In voce ἀυτικεσπείας dictaturas, 66

S. Potentia seu Δύναμις, inepta fictio, 267

Procopij Rhetoris eleuata fides ex eius Anecdotis: Illis vindicandis aut expungendis docti Interpretis desiderata opera, 292

Putei στμίδιον & σόμιον, eius margella, non lapis obturans, ac claudens, 278

R

Emendatus Radderus in voce Exocionium, 48

S

Saturnus inter Deos inferos, 61

Soleas, quid? 277

Sophia vxor Iustini Curopalatæ, 50

Η ἁγία Σορὸς Constantinopoli in Chalcopratæis, ipsaque Blachernensis S. Mariæ Ædes, 242

Spatharij à Codicillis & Silentiarij, ipsi ferè dicti Notarij, 60

Strategium Magnum, velut Romæ Campus Martius, 49

Symeon Logotheta Metaphrastes auctor narrationis de Templo S. Sophiæ,

Sexta Synodus Constantino Pogonato Imperatore habita: vt Iustino, seu potius Iustiniano, 150

T

Thaddæus ad Augarum missus ipse Apostolus ex duodecim Hieronymo; melius Eusebio ex Septuaginta, Discipulus, 149

Theodorus Beza in Arium propensior, Alexandri Alexandrini sugillator, 55

Theodori Grapti opera in caussa Imaginum. 185. In exilio defunctus 215.216. Eius à fratre religiosè asseruatum corpus. 219. Certamen Canone celebratum. 220. Excerptum ex libro de Fide aduersus Iconomachos: asserta in eo Eucharistiæ veritas; antitypa negata, 221

Theodoro Syceota sanatus Phocas. 67. Ei laudata Sergij Episcopatus initia, 68

Theodosius lucentis Occidentis cœli spiritalis stella: Orientalibus hæreseωn caligo illi depulsa. 150. Donato Monacho prædicta victoria; Ioanni adscribunt alij: 156. Eius sacra patena, 157

Topi, locus vnde sic dictus CP. in eo Ecclesia SS. Lazari & Mariæ Magdalenæ: Emendati Anast. Xyland. P. Goar, 50

Triclinium aureum: Emendatus Lipomani Interpres, 108

Z

Zambycæ seu Zambacæ, vniones Orientales ac Persici 275. Pinnæ alentes apum more Regem habent, 276

Zeno, comitialis morbi symptomate oppressus ab impudica vxore Ariadna: quid eius calegia? 71. Seditio, ob Trisagij additamentum, ineptè Caluiniano Glycæ Interpreti exposita, 72

FINIS.

Menda in Græcis, si qua his similia, ipsa fere leuia, Tu Lector emenda.

Pag. 1. l. 5. 6. κεχωσμένα. σκηνώματα. 25. τὰ νιῶ. 41. 42. Εἰρήνης. 5. 29. πυ-
ρυΐῳ. 7. 37. καθοσιοῦνται. 16. 2. εὐφημίαθη μετὰ τὸ νικῆσαι. 20. 12. ὑμῖν. quod ὑμιον
videatur: 45. ὑφ' κατά. 21. 11. χρυσοῦν. 22. 29. ἀμωπόν. 23. 25. τοῖς παριοῦσι.
transeuntibus. 45. τὸ χάραγμα. 24. 45. Αἱμόῤῥουν. 31. 7. τὸ εἰς μασηνείαν ζώδιον,
τὸ. Marg. αἰωνήτης 48. 23. Anonymus, βασιλικός. 61. 24. Hinc ἄπειρον. 71.
22. ἐνθρονιασμῷ. 79. 44. τῆς ὁδοῦ. 80. 13. δήμῳ. 82. 49. τῇ ἐπιφέρεται. 89. 36. εἰκόνα.
92. 46. ὑπονοοῦντες. 93. 31. Ἐξήλασε πόλιν. 97. 16. ἐκφωνοῦν. 22. δόξαν. 11 263. ἀνι-
στορεῖσθαι. 28. χώννυσιν. 114. 11. λογικὸν θηητόν. 29. εὔφωνον. 116. 22. μητροπολίτης
ἰδών. 117. 19. πολλοὺς 124. 10. ὡσαύτως. 128. 20. θυμηδίας. 140. 12. ὥστε. 142 3.
τοῖς ἀρχιερεῦσι. 21. ὅτι. 154 4. τοῦ ἀποστόλου, καθ' ἣν. 15 גרים. 160. 8. φθορον. 14.
συμπτεῖ. 161. 3. εἰς χόρακας. 163. 1. ἰχνηλ. 12. ἀνδρείκελον. 165. 13. τιμᾶσθαι. 170. 41.
συμμετρεῖται. 171 45. τὸν ἀγμῶμα. 195. 40. περιφράξας. 205. 28 ἀκρίβεια. 230. 4.
τύχειθον. 237. 13. κατ' ἀξίαν. 247. 5. ἐπέχει. 43. καὶ τὰ περιεξ. 255 14. πυλῶν. 31.
ὁμοιούσαι καὶ ὀρθομαρμάρωσαι 256. 21. πυλῶσι 258. 39. ἀπὸ νοῶν. 261 11. ὠνόμα-
σι. 26. δεξαμενῆς. 259. 45. γυναικὶ τῆς. 263. 40. περιφερεῖς. 296. 12. χωρὶς ὑπα-
ναίας θείας συγκ. κατὰ πόσ χ. 297. 32. ἐξηγεῖς. 300 8 τράπεζα.

Latina emendata: voces, quandoque alia melioribus mutata.

1. 12. habitare. 3. 5. adde post agitans. Sed & Græcorum. 4. 35. in Zeu-
xippis. 5. 16. Ancyrianus. 61. 1. tessellulis. 7. 5 sed ductilis. 12. dedigna-
tus. 8. 8 quemadmodum illi. 32. statuæ equestres. 12 41. Verinæ. 14. 6.
Theodosij nepotis Theodosij. 15. 21. duodecim statuis. 15. Nuzamito.
16. 14. statuam nouam. 32. Asclepiodori quoque sacculus. 19. 5. calen-
dia. 55. 22. ac si. 61 9. quæ parum. 64. 23. abstrusius. 71. 15. portæ. 85. 22.
exilierant. 29 2. ex cuniculis. 94. 10. daturum. 30. captiuos. 97 18. Por-
phyrog. 26. stipantium. 102. 15 Orationis 109. 14. Cardinalis. 22. Ande-
gau. 112. 37. Crucis salutaris. 113. 13. tessellatoque. 31. diuinam in cœlum
receptionem, & quæ 33. regula & traditio est. 114. 24. voce canora. 115.
36. euariantem in columnæ alto sinu offendebant. 122 20. ac Mariæ.
21. ab omni 124. 14 diuino. 130. 7. Eremita, falsis sermonibus ac vati-
ciniis simplici vulgo illudens. 142. 26. Cadentibus enim impiis, iusti
expauescunt. Quid 33 qui non timeat. 146. 6 Porphyrogenneta. 8. tra-
ditionis 148 24 indicant. 150. 45. ratione. 171. 42. hoc, ac turbulento
mundo versantur 175 39. intelligi. 181. 10. possint. 185. 8. ad Theodoræ.
186. 34. versor. 44. Copronymianæ. 188. 3. suppliciis. 189 20. Thessalo-
nicensis 190. 6. Throni. 206. 7. deligere 215. 11 functus sit. 244. 38. & ab
Epistolis. 247 36 adorent. 247. 42 & labrum. 256 41. pensantia. 256. in-
gens. 291 17. puteales. 23. pro aquarum conceptaculo ac piscina. 32.
Leontarium. 264. 4. fluuiorum.